ÇHE

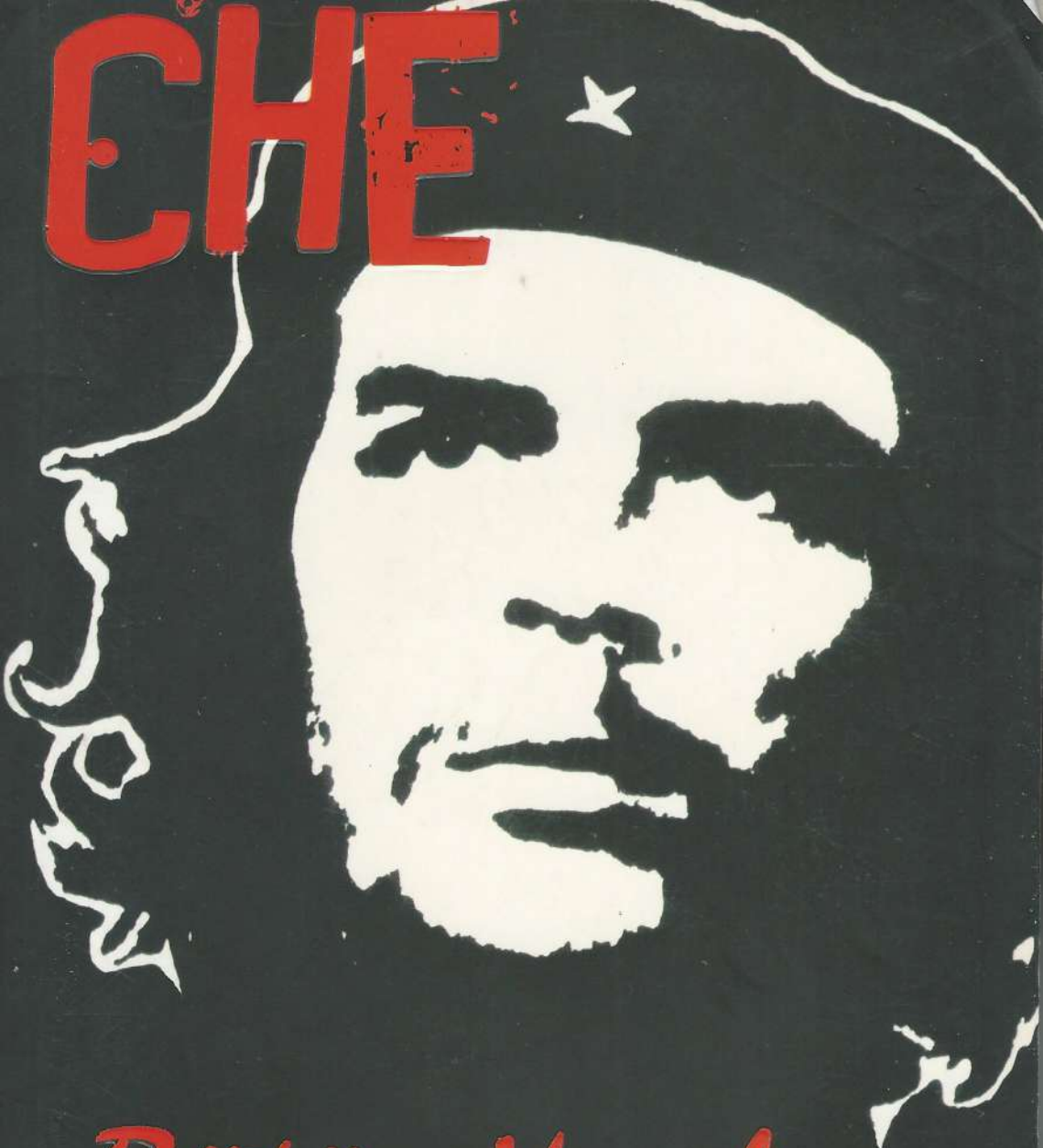

Bütün Yazıları

ileri yayınları

BÜTÜN YAZILARI
Che Guevara

ISBN: 975-6288-63-9

İLERİ YAYINLARI
No: 72
Birinci Basım: Eylül 2005

© 2005, İleri Yayıncılık Reklamcılık Tur. Nak. İnş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.
Kitabın tüm yayın hakları İleri Yayıncılık Reklamcılık Tur. Nak. İnş. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz,hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İLERİ YAYINLARI
Sıraselviler Cad. No: 113 Kat: 4 (Alman Hastanesi yanı) Beyoğlu-İstanbul
Tel/Faks: (0212) 292 61 27 **İnternet:** www.ileri2000.org **e-posta:** ileri2000@hotmail.com
Baskı: Günaydın Ofset (0212) 501 29 45

CHE GUEVARA
BÜTÜN YAZILARI

İçindekiler

Sunuş:
Gökçe Fırat- Gerçekçi Olalım, Che Gibi Olmaya Çalışalım 9

Fidel Castro'ya Mektup 15
Gerilla Savaşının Genel İlkeleri 17
Gerilla Kimdir? 101
Direniş Ordusunun Toplumsal Rolü 105
Savaş ve Köylülük 114
Sendikal Harekete Saygı Olarak 118
İdeolojik Anketler Üzerine 120
Üniversitenin Zenciler, Melezler, İşçi ve Köylülerle
Renklenmesi Gereklidir 122
Jose Marti Hakkında Söylev 126
Küba Ekonomisinin Geleceğinde Üniversitenin Rolü 131
Politik Egemenlik ve Ekonomik Bağımsızlık 139
En Tehlikeli Düşman ve Daha Başka Saçmalıklar 156
İşçi Sınıfı ve Küba'nın Sanayileşmesi 158
"Yankee"lere Hayır Diyelim 174
Latin Amerika Gençliğine 178
Devrimci Tıp 187
Uluslararası Gönüllü Müfrezelerine Veda Konuşması 196
Küba Devriminin İdeolojisini İncelemek İçin Notlar 205
Sosyalist Ülkelerde Bir Gezi 214
Devrimin Bir Yanlışı 220
Küba Bir İstisna mı Yoksa Öncü mü? 225
Küba'da Ekonomik Planlama Üzerine 237
Ortaklaşa Tartışma, Tek Karar ve Sorumluluk 253
Kalkınma İçin İşbirliğinin Gerçek Anlamı 266
Punta Del Este Konferansı 300
Küba'nın Ekonomik Sorunları 309
Savaşçılara Pratik Öneriler 326
Sanayileşme Çalışmalarımız 351
Küba İşçi Konfederasyonu Emekçileriyle 369
Küba Devriminin Latin Amerika Üzerindeki Etkisi 381

Çalışma Karşısında Yeni Bir Davranış. 400
Devrimin Belkemiği: Devrimci Kadrolar. 411
Kime "Genç Komünist" Denir? 416
Değer Kavramı Üzerine Bazı Görüşlere Yanıtlar. 427
Gerilla Savaşı Bir Yöntem 434
Marksist-Leninist Parti 452
Sosyalist Planlama 461
Bürokratizme Karşı. 472
Küba Deneyimi Üzerine 479
Sosyalist Çalışma Yarışı ve Şeker Üretimi. 491
Partinin Kuruluşu Üzerine 508
Üretim Giderleri Üzerine 520
Çalışma ve Mücadele Alanında Lenin'in Düşüncelerini Gerçekleştirelim. 528
Vietnam'la Dayanışma 536
Vo Nguyen Giap'ın "Halk Savaşı Halk Ordusu" Kitabına Önsöz. 543
Komünist Çalışma Sertifikalarının Verilmesi Konusunda 549
Sosyalizme Geçerken Planlama ve Bilinç 561
Banka, Kredi ve Sosyalizm 591
Gençlik ve Devrim 609
Planlama ve İnsan. 619
Gönüllü Çalışma Komünist Bilincin Okuludur 647
Küba'nın Ekonomisi. 663
Birleşmiş Milletler'de. 677
Küba'da Sosyalizm ve İnsan 694
Cenevre Söylevi:
Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda Küba'nın Tavrı 712
Cezayir Söylevi. 734
İki, Üç Daha Fazla Vietnam 745
Latin Amerika Devriminin Taktik ve Stratejisi 759

Ekler
Che: Örnek Devrimcinin Örnek Yaşamı. 772
Che Guevara'nınBolivya'daki Faaliyetleri. 781

Sunuş:
Gerçekçi Olalım, Che Gibi Olmaya Çalışalım

Görevlerin En Kutsalı

Che, ölüme giderken Fidel'e yazdığı son mektubunda, tüm devrimcilere yapmaları gerekeni çok açık bir şekilde belirtmişti: "Görevlerin en kutsalı olan nerede olursa olsun emperyalizme karşı mücadele etme görevi."

Che, 1967 yılının 8 Ekim'inde şehit edildiğinde bu kutsal görevi yerine getirmeye çalışıyordu.

Bu görevin kutsallığını ve önemini iyi kavramak gerek. Bu öyle bir görevdir ki, dünyada devrim yapmış bir komutanın devrimin başında kalmasından, devrimi korumasından, devrimi sürdürmesinden bile önce gelir. Hele hele bu devrimin önderi Che gibi, dünyanın yetiştirdiği ender devrimcilerden biri olsa bile bu görev önde gelir.

İşte Che'nin, kendi yaşamını feda ederek bizlere bıraktığı miras ve elbette görev budur...

İnsanların, devrimcilerin ve hele hele devrim önderlerinin kendi fiziki varlıkları, emperyalizmle savaşmanın önüne geçerse orada emperyalizmle fiili mücadele bırakılmış olur. Che, bu savaşa bizzat girerek, bir devrimcinin varlı-

ğının onun bedeninden ve yaşamından ibaret olmadığını, bir devrimcinin emperyalizme sadece bedeninin sınırlı imkânları ile zarar veremeyeceğini göstermiştir.

Che'nin pratiği öyle güçlü bir kanıttır ki, Che'nin bedeninin sınırlı olanakları ile başarılan Küba Devrimi'nin ardından, Che'nin ölü bedenine rağmen ölümsüzleşen ruhundan güç alan dünyanın ezilen halkları her yerde milyonlarca Che olarak emperyalizme başkaldırmış ve devrim yapmıştır. Yani Che, yaşarken devrim yapmıştır ama aynı zamanda öldükten sonra bile devrim davasına hizmet etmeyi sürdürmektedir.

Ölmeyi Değil, Emperyalizmle Savaşarak Yaşamayı Seçti!

Bu, onun bilinçli bir seçimidir. Bu basit bir fedanın ilahi etkisi kesinlikle değildir. Zaten Che bu tür ilahi etkilere inanan, ihtiyaç duyan bir insan hiç değildi. Yaşarken bile tüm dünyanın tanıdığı, örnek aldığı, bayraklaştırdığı bir efsane idi. Yaşayan bir efsanenin ilahi bir güç kazanmak için ölmeye hiç ihtiyacı yoktur ki.

O nedenle Che'nin seçtiği yol kendini ölüme atmak değil, sonunda ölüm olsa bile ve sonunda ölüm olduğunu bile bile, emperyalizmle savaşarak yaşamaktır. Emperyalizmle savaşarak yaşamayı seçenler, elbet, emperyalizm yok edilene kadar öleceklerdir. İşte bu gerçeği bildiği için Che "ölüm nereden gelirse gelsin, safa geldi hoş geldi" diyordu.

Doğru; O yaradılıştan isyankârdı, feda ruhu taşıyan bir insandı. Ancak bu feda ruhu, emperyalizmden öğrendikçe, emperyalizmi yıkacak ideolojinin en önemli silahı haline geldi.

1962 yılında şöyle konuşuyordu: "Halkı yok etmeye çalışmalarında güçlü nedenleri vardır; ancak halkın da güçlü nedenleri vardır ve darbeler yiye yiye öğrenir. Çünkü emperyalizm aslında büyük bir öğretmendir ve halk gün be gün kendini savunmasını öğrenmekte, bunu daha güçlü, daha dirençli, daha kararlı yapmakta, uşağın tankının, celladın tabancasının öyle etkili olmadığını, cellatların kendini savunmaya hazır silahlı insanlarla karşı karşıya kaldığında yiğit olmadıklarını öğrenmektedir. Halk aynı zamanda öldürmeyi de öğrenmektedir ve bir gün bunu yapmasını öyle bir öğrenir ki iktidarı alır!"

Yoksulların ve Zavallıların İnsan Modeli

Devrimci önderlerden öğrenmek, kesinlikle onlara tapınmak değildir.

Emperyalizm, devrimci önderleri yok ettikten sonra da onların daha büyük bir güçle yaşamasına ve emperyalizme karşı birer bayrak olmasına tahammül edemez. O nedenle de halkın devrimci önderlerine duyduğu saygıyı, özlemi, halkın geriliğinin bir dışavurumu olarak göstermeye çalışır. Siz onlara tapıyorsunuz ilkel insanlar der! Emperyalizmin "sol" içindeki temsilcileri ise, bir insanı ilahlaştırmanın en başta o insana saygısızlık olduğunu söyleyiverir!

Evet emperyalistler bu propagandalarında son derece haklıdır, efsaneleşen bir devrimci emperyalizmin başına bela olmaya devam eder. Çünkü efsaneleşmiş bir devrimci, artık halkın ortak benliği haline gelir, anonimleşir ve halk varolduğu sürece yok edilemez. Ve halkın da en büyük devrimci dayanağı haline gelerek, halkın vazgeçemeyeceği bir parçası olur.

Che, bugün böyle bir efsanedir. Hem de öyle güçlü bir efsanedir ki, yeryüzünün tüm efsaneleri sadece sınırlı bir millete ve halka aitken ve sadece onları harekete geçiren bir güçken, Che tüm ezilen insanların kendilerini buldukları, ifade ettikleri bir efsanedir.

Fidel ona veda ederken bu gerçeği ortaya koyuyordu: "Che bu dünya üzerinde yaşayan yoksulların ve zavallıların davasından başka bir davayı savunurken ölmedi. Che yalnızca bizim halkımız için değil, ama Latin Amerika'daki her bir halk için de bir insan modeline dönüştü. Devrimci çilekeşliği, devrimci fedakârlık ruhunu, devrimci savaşkanlık ruhunu en yüksek düzeye çıkarttı."

Küba'nın Bağımsızlık Savaşı önderi Jose Marti'yi anma toplantışında "Yaşa Che" sloganlarını susturur ve "Yaşa Marti diye bağırmanız gerekirdi" der.

O bir efsanedir ama Marti efsanesinden öğrendiği için efsane olabilmiştir. Marti'yi en iyi anlayan ve onun yolundan en iyi gidenlerin başında geldiği için bir efsane olabilmiştir.

Bunu şöyle açıklar: "Che Guevara ve bugün mücadele etmiş olan ve onun yönettiği gibi yönetmiş olan insanlar doğmadan önce Küba halkının harekete geçirdiği tüm kurtarıcıları doğmadan önce Marti doğmuş, güçlüklere katlanmış ve bugün gerçekleştirmekte olduğumuz ideal uğruna ölmüştü."

Zavallıların hizmetine girmek

O, insanın değerini bilen bir insandı.

O, önderlerin değerini bilen bir insandı.

O, efsanenin değerini bilen bir insandı.

Ama tüm bunlardan önce o bir devrimcinin gücünü, potansiyelini en iyi bilen insanların belki de en başında geliyordu.

Bir insanın dünyada sınırlı bir varlığı olduğunu, bu varlığın ancak insanlığın, yoksulların ve zavallıların emrine sunulduğu zaman bir anlamı olduğunu çok iyi biliyordu.

Hayatı bunun özetidir.

Düzen içi bir mevki istememiş doktorluğu bırakıp devrimci olmuştur.

Devrimciliğe doktor olarak katkı sunabilecekken bunu yeterli görmemiş ve bir gerilla olmuştur.

Gerilla olmayı yeterli görmemiş gerilla ordusunun başına geçmiştir. Ama gerçekten en başına geçmiştir. Küba Devrimi'nin her safhasındaki tüm çarpışmalarda askerlerinin önünde çarpışmış bir komutandır. Binlerce askerle çevrili cephelerde, yanındaki çok az askerin başına geçip, emperyalizmin binlerce askerinin devrimin az sayıda askerinden güçsüz olduğunu ispat etmiştir.

Devrimden sonra masa başına geçmek varken o tarlalara ve fabrikalara koşmuştur. Tek tatil gününü gönüllü tarla ve fabrika çalışmasına ayırarak tüm halka örnek olmuştur.

Devletin başına geçtikten sonra bir devlet adamı olma yolunu değil, devrimin askeri olmayı seçmiştir. Takım elbise ona göre değildir. Gerilla kıyafetini ölene kadar sırtından çıkartmamıştır.

Devrimden sonra Avrupa ülkelerini değil, ezilen ülkeleri gezmiştir. O dayanağını ezilenlerden aldığı için emperyalist ülkelere değil, ait olduğu zavallıların ülkelerine gitmiştir.

Ve savaşma günü geldiğinde, o gücü kendinde bulduğunda devrimi yaptığı ülkede kalmak yerine, emperyalizmle savaşacağı ve devrim yapabileceği başka ülkelere gitmiştir.

Önce Kongo, ardından Bolivya...

Emperyalizmle savaşmanın, yoksulların yardımına koşmanın, zavallıların hizmetine girmenin zamanı geldiğinde Birleşmiş Milletler kürsüsüne çıkmış ve şöyle demiştir: "Gerekli gördüğüm anda bu Latin Amerika ülkelerinin birisinin özgürlüğü için, karşılığında kimseden bir şey talep etmeden tered-

dütsüzce hayatımı veririm..."

Ve gün geldiğinde Fidel'den izin ister: "Bu dünyanın başka ülkelerinin benim sınırlı gücümün desteğine ihtiyacı var. Ben senin Küba'ya olan sorumluluğunun sana imkân vermediği şeyi yapabilirim. Ayrılmamızın zamanı geldi..."

Kendi Çocuklarına Değil Dünyanın Tüm Yoksullarının Çocuklarına Bağlılık

Evet Che yaşama böyle veda eder ve tekrar emperyalizmle fiili savaşa tutuşur.

Che, yaşarken hep örnek devrimci olarak yaşamıştır ama bu devrimcilik bir insana ait en olumlu özellikleri en üst düzeyde içeren bir devrimciliktir. Ezilenlere, yoksullara duyduğu sevgiyi, onlara hizmet etmek için herşeyi bırakıp savaşa girme kararlılığını taşıyan yüksek bir insanlıktır.

Çok sevdiği, ama sevgisini hiç gösterme fırsatı bulamadığı ama bundan da hiç pişmanlık duymadığı kızlarına veda mektubunda onlara da aynısını öğütler: İyi devrimci olun, halka hizmet edin.

O, kendi çocuklarına değil, tüm ezilenlerin çocuklarına bu öğüdü vermektedir. Nasıl o tüm yoksulların çocuklarını kendi çocuklarıyla bir tutup onlar için savaşarak yaşadı ve öldüyse; biz tüm yoksulların çocuklarına onu kendi babamız gibi görme, onun öğüdünü tutma yolunda büyük bir görev yüklemiştir.

Che'nin devrimcilik gücü, aslında, dünyanın haksızlığa isyan eden çocuklarından kaynaklanmaktadır. O, yoksulların çocukları için bu savaşa girmiştir. Ve bu savaşa katılan yoksul çocuklar, O'na büyük bir manevi güç katmıştır. Bunun ötesinde büyük bir vicdani sorumluluk.

O çocuklardan biri, Joel Iglesias'tır. Joel, Sierra Macstra'da Che'nin gerilla birliğine katıldığında henüz onbeş yaşındadır. Ama yaşını söylemez, 17 yaşındayım der. Çünkü küçük olduğunu bilseler O'na daha az görev vereceklerdir. O fazla görev istemektedir oysa. Önce Che'nin makineli tüfeğinin şarjörleriyle dolu bir çuvalı taşıyarak başlar işe.

Che bir konuşmasında "Benim burada olmam onun o çuvalı iyi taşıdığını göstermektedir." der.

Ve şöyle ekler: "Ancak bundan başka pek çok şey daha var. Sizlerin onun yürüdüğü daracık yerde bir ayağının topallädığını görmeye vaktiniz olmamıştır. Sizler onu göremediniz, sizleri selamlamadığı için iyi duyulmayan kısık sesini duyamadınız. Sizler onun vücudundaki 10 düşman kurşununun yara izlerini ve o ses kısıklığının ve o topallamanın düşman kurşunlarının hatıraları olduğunu -çünkü her zaman çarpışmada en önde ve en büyük sorumluluğun olduğu mevkilerde bulunurdu- göremediniz.

Sizlere bugün bunun gibi pek çok şey söylemek isterdim. Beni anlamanız, elde silahlarla verdiğimiz, bugün emperyalist güçlere karşı sürdürdüğümüz ve belki de yarın hâlâ daha ekonomik alanda ya da silahlı alanda sürdürmek zorunda olacağımız bu mücadelenin nedenini yüreklerinizin en derin yerinde hissetmeniz için onları anlatmak istedim."

Vicdanımızın Sesini Dinleyelim

Sanırım Che, Joel'in o topallamasını, kısık sesini, vücudundaki kurşun izlerini yüreğinin en derininde hissetmeyi ömrü boyunca sürdürdü.

Sadece Joel'in değil, ezilen dünyadaki milyonlarca Joel'in kısık sesini, yüreğinin en derininde duydu ve gereğini yaptı.

Vicdanının sesini dinledi, Joel'ler için "kavgaya devam" dedi. "Ülkenin fakirleriyle şansımı denemek istiyorum" diyen Jose Marti'nin yolundan gitti ve dünyanın fakirleriyle şansını denedi.

Bugün, 35 yıl sonra Che'nin sesi hâlâ gür çıkıyor. Çünkü o milyonlarca çocuğun kısık sesini yüreğinin derinliklerinde biriktirip emperyalizme karşı savaş olarak haykırmıştı.

Bugün bizim devrimciliğimiz için iki kaynağımız var demek; bir yanda yoksul çocuklarının kısık, diğer yanda yoksulların sesi Che'nin gür sesi.

Sanırım Che'nin öğüdünü tutmak için bu güç bize yeter.

Vicdanımızın derinliklerinden gelen sesi dinleyelim.

Che gibi olalım.

Gökçe Fırat

Fidel Castro'ya Mektup

Fidel,

Bu mektubu çıplak kırın ortasından yazıyorum. Burada sinek son derece az, ama yine de iştahla yemek yiyemiyorum. Bunun de tek nedeni sürdürdüğüm cehennem yaşamı. Kısa bir raporla sana durumu anlatayım: Bütün benzin Magadan'dan alınmak zorundaydı fakat Jibaco'da tuzak olmasından çekindiğimizden kamyonlarla yola çıkmak olanaksızdı. Biz de 4 atla yola çıktık. Önemli bir olayla karşılaşmadan oradan geçtik.

Düzenli ordu bu bölgeden gitmişti, ama biz bu iki yerden daha öteye geçemedik ve geceyi dağdaki gizili bir yerde geçirdik. Jibacoa'da sürekli olarak bir müfreze bırakılmasını önerdim. Bu, şimdiye kadar oldukça iyi denetlenmiş olan bu bölgenin ikmalini sağlayacaktır.

1 Eylül'de yolu aştık ve Cayo Redondo'ya ulaşana kadar arabamız sık sık arızalandı. Fırtına gelmekte olduğundan o günü orada geçirdik. 40 kişilik bir askeri birlik geldi, ama savaşmadan geri çekildiler. İki traktörün yardımıyla kamyonlarla yola devam ettik. Fakat ertesi gün, 2 Eylül'de bunun olanaksız olduğunu anladık, bu nedenle vazgeçtik. O gün, yanımızda atlar olmasına karşın yolumuza yaya devam edip Cauto'nun kıyısına

vardık. Irmak taşmış olduğundan dolayı geceyi orada geçiremedik. Ertesi gün ancak sekiz saatte bu ırmağı aşmayı başarabildik. ve o gece keşfi yapılmış yoldan ilerlemek için, albayın yanına gittik.

Atımız yok, fakat daha çok sayıda at edinebiliriz. Yanımdakilerle birlikte bize ayrılan harekât bölgesine varabileceğimizi sanıyorum. Güçlükler bu bozuk yol boyunca yakamızı bırakmadığı için bunun ne kadar zaman alacağını şimdiden söylemek güç. Sana durumumuzdan haberdar etmeyi sürdüreceğim; sana haberciler göndermeye ve çevrede bulunan adamlar hakkında bilgi vermeye çalışacağım. Sana bu bölgede önerebileceğim iki adam var. İlki Pepin Magadan: Bazı hataları olmasına karşın çok etkili bir adam. Mal ve para bulmakla görevlendirilebilir. Bir de ciddi bir adam gibi görünen Concepcion Rivero var. Söyleyeceklerim şimdilik bu kadar. Buradan, ufukta hayal meyal görülen dünyamızı kucaklarım.

8 Eylül 1958'de yazılmıştır.

Gerilla Savaşının Genel İlkeleri

SUNUŞ

Camilo Cienfuegos'a

Bu eser Camilo Cienfuegos'un anısına sunulmuştur. Onu okumak ve gerekli düzeltmeleri yapmak gerekirdi ancak kaderi buna izin vermedi. Bu satırlar, Direniş Ordusunun büyük yüzbaşısına, bu devrimin yarattığı en büyük gerilla önderine, kusursuz devrimciye, kardeşçe bağlı olduğum dostuma karşı duyduğum saygının bir ifadesi olarak kabul edilebilir.

Camilo; Fidel'in silah arkadaşının, savaşın zor anlarında ortaya çıkan güvenilir adamın adıydı. Gerilla savaşının kazandırdığı bütün deneyimleri topladığımız bu el kitabını onaylayacaktı, çünkü deneyimimiz yaşadığımız hayatın ta kendisinin bir sonucudur. Fakat, bu sayfalara ancak bazı tarihi kişiliklerde görülebilen kusursuzluktaki duygularının, zekâsının ve cesaretinin canlılığını ekleyecekti.

Bununla birlikte, Camilo'yu yalnız dehasının gücüyle olağandışı işler başaran bir efsane kahramanı olarak düşünmemek gerekir. Onu, halkın, zor koşullar ve mücadele içinde kahramanlarını, şehitlerini, önderlerini muazzam

bir seçimle oluşturduğu gibi kendi içinden çıkardığı bir unsur olarak görmelidir.

Camilo'nun, Danton'un devrim için söylediği, "Cesaret, daha çok cesaret, daima cesaret!" sözünü duymuş olup olmadığını bilmiyorum. Bütün eylemlerinde, oluşan durumun tahlilini, gelecekte ortaya çıkabilecek problemleri önceden görebilme yeteneğini de ekleyerek, bu sözü pratiğe uygulardı. Bunları belirtmemizdeki neden Camilo'nun biyografisini anlatmak, başarılarından söz etmek değildir, diyebilirim ki Camilo binlerce başarının adamıydı, üzerine düşen görevleri çok doğal bir biçimde yerine getirirdi. Bunun nedeni halka karşı duyduğu saygıya kendi kişiliğini eklemesiydi. Fidel daha önce belirtmişti: Onun kültürü okuduğu kitaplardan gelmiyordu; zekası ve dikkati sayesinde, binlercesi arasından, farklı bir konuma sahip olmuştu.

Doğruluk, Camilo için bir din gibiydi. Kendisini Fidel'e karşı ve halkın kendisine karşı doğruluğa adamıştı. Bu yenilmez gerillada bu iki duygu, Fidel ile halk gibi birbirinden ayrılmazdı.

Peki onu kim öldürdü?

Daha doğrusu kendimize şunu sormalıyız: Onun fiziksel varlığını kim ortadan kaldırdı? Çünkü onun gibi ender bulunabilen insanların hayatı halkın içinde sürer gider, ancak halkın iradesiyle unutulabilirler.

Onu öldüren düşmandır, çünkü onu ölmesini istiyorlardı. çünkü güvenilir uçak yoktu, çünkü pilotlar henüz gerekli tüm deneyimi kazanmış değillerdi; çünkü yüklü işleri nedeniyle, Havana'ya mümkün olduğu kadar çabuk varmak istiyordu... Ve yine, onu öldüren karakteri oldu. Camilo tehlikeyi ölçmezdi, tehlike onun için bir eğlenceydi, onunla oynardı, tehlikeyle güreşir, üzerine çeker ve şaşırtmaca yapardı; gerilla zihniyeti gereğince, hiçbir engel onu durduramaz, çizdiği yoldan döndüremezdi.

Halkın tamamının onu tanıdığı, hayranlıkla sevdiği bir sırada öldü. Ölümü daha önce de olabilir ve geçmişi bir gerilla yüzbaşısının sade geçmişinden pek de farklı olmazdı. Fidel, "Daha pek çok Camilo olacaktır", demişti. Camilo ve diğer Camilo'lar halkın yarattığı özgücün kanıtları, savaşan bir ulusun düşüncelerini savunmak için neler yaratabileceğinin ve en yüce amaçlarına ulaşma isteğinin ifadesidir.

Kusursuz devrimci, halk adamı, Küba ulusunun kendisi için yaptığı bu

devrimin zaanaatkârı olarak, ruhu yorgunluk ya da yılgınlığın en küçük gölgesinin bile ne olduğunu bilmezdi. Gerilla Camilo, günlük evrimin sürekli unsurudur; şunu ya da bunu, *"Camilo'ya özgü bir şeyi"* yapandır. Küba devrimine kesin ve silinmez izini bırakandır, bütün gerçekleşmeyenlerin ve bütün gelecek olanların kalplerinde yaşayandır.

Sürekli ve ölümsüz yenilenişi içinde, Camilo halkın bir benzeridir.

I- GERİLLA SAVAŞININ GENEL İLKELERİ

1. Gerilla Savaşının Özü

Küba halkının, Batista diktatörlüğüne karşı vermiş olduğu silahlı mücadele, tüm dünya gazetelerinin yazdığı gibi destansı bir zafer olmakla kalmamış, Latin Amerika halklarının davranışlarıyla ilgili eski dogmaları da ortadan kaldırmıştır. Bu devrim bir halkın, gerilla savaşıyla, kendisini ezen bir yönetimden kurtulabileceğini çok açık bir biçimde kanıtlamıştır. Küba devriminin;

1. Halk güçlerinin düzenli orduya karşı savaşı kazanabileceğini,

2. Devrim yapmak için tüm koşulların aynı anda oluşmasını beklemenin gerekli olmadığını, devrimci merkezin bunları yaratabileceğini,

3. Azgelişmiş Amerika'da, silahlı savaşın yapılacağı temel alanının kırsal alan olması gerektiğini kanıtlayarak, Amerika'da devrimci hareketlerin yapılanmalarında üç temel dönüşüm yarattığını düşünüyoruz.

İlk iki madde, kendi pasifliklerini düzenli ordulara karşı hiçbir şey yapılamayacağı gibi nedenlerle meşrulaştıran karşıdevrimcilerin, bütün nesnel ve öznel koşulların kendiliğinden bir araya gelmesini bekleyen, bu koşulları değiştirebileceğini düşünmeyenlerin bozgunculuklarına karşıdır. Bu kesinliği kanıtlanan iki gerçek, bugün tamamen açık bir biçimde ortadadır; fakat bunlar Küba'da tartışılıyordu ve belki de Latin Amerika'da hâla daha tartışılmaktadır.

Elbette, devrim için gereken bütün koşulların oluşması için tek başına gerilla mücadelesinin önderlik gücü yeterli değildir. İlk devrimci merkezin kuruluş ve çelikleştirilmesinde bunu zorunlu kılacak bazı koşulların gerektiği de unutulmamalıdır. Halk, sivil taleplerle sınırlı sosyal amaçlar için mücadelenin sonuçsuz olduğunu açıkça görmelidir. Toplumsal barışı bozan ezen sınıfların

hukuka karşı iktidarda kalmalarıdır.

Buna bağlı olarak, halkın memnuniyetsizliği giderek daha da artacak; verilen devrimci mücadelenin direnişin, toplumsal bir mücadele biçiminde belirginleşeceği an gelecektir.

Bir hükümet, hileli ya da hilesiz, halk oyuyla iktidara gelmişse ve az da olsa anayasaya uygunluk görünümünü koruyorsa, barışçıl mücadele olanakları henüz tüketilmiş olmayacağından, gerillanın çıkışı gelişemeyebilir.

Üçüncü katkı, yol haritasının temelidir. Stratejik eksen, şablonlara bağlı kalarak, kitle mücadelesini şehirlerde merkezleştirmeyi ileri sürenlere karşı; bütün azgelişmiş Amerika ülkelerinin toplumsal yaşamında köylülüğün belirleyiciliğini tümüyle reddedenlere karşı kurulmalıdır. Örgütlü işçi kitlelerinin şehirlerdeki mücadelelerini elbette küçümsemiyoruz, ancak, anayasalarımızın sağladığı dayanakların yok sayıldığı koşullarda onların silahlı mücadeleye katılımının gerçek olasılığını dikkatli bir biçimde analiz etmek zorundayız. Bu koşullarda, illegal işçi hareketi çok büyük tehlikelerle karşı karşıyadır. Onlar, silahsız olarak gizlice faaliyet yürütmek zorundadırlar. Merkezi otoritenin çok da güçlü olmadığı kırda ise, koşullar bu kadar zor değildir, çünkü kırsal bölgelerde yaşayanlar silahlı gerillanın koruması altındadır.

Birazdan tahlillerimizi biraz daha derinleştireceğiz, fakat şimdiden, daha bu yapıtın başında, bizce temel katkımız olan, Küba devrimci mücadelesinden çıkarılmış, bu üç sonucu ortaya koyalım.

Gerilla savaşı, halkın kurtuluş mücadelesinin temeli olarak, her zaman aynı kurtuluş iradesinden kaynaklanmakla birlikte, bazı belirgin özellikler gösterir. Açıktır ki savaş bir dizi bilimsel yasalar bütünüdür ve bu ilkelere uymayan savaşta yenilgiye mahkûmdur. Gerilla savaşı klâsik savaşın bir aşamasıdır; klasik savaşın bütün yasalarınca idare edilmelidir; fakat özel yönünden kaynaklanan birtakım ek zorunluluklar da yaratır. Her ülkenin coğrafi ve toplumsal koşulları, gerilla savaşının kendini uyduracağı tarzları ve özel biçimleri belirler, fakat genel yasalar bu tip mücadelelerin hepsi için geçerlidir.

Bizim öncelikli görevimiz, bu tip bir gerilla savaşının dayanacağı temel ilkeleri, kurtuluşlarını arayan halkların takip edeceği ilkeleri bulmak; gerçeklerden yola çıkarak teoriyi geliştirmek ve başkalarının da bizim deneyimlerimizden yararlanmasını sağlayabilecek genellemeler yapmaktır

Belirlenmesi gereken ilk nokta gerilla savaşında, savaşan tarafların kimler olduğudur. Bir yanda, diktatörler ve onun işbirlikçileri, iyi techizatlanmış ve disiplinli profesyonel ordu vardır. Bu grup çoğu durumlarda dışardan gelecek desteğe, ezenlerin uydusu olan bürokrasiye güvenebilir. Diğer yanda ise ülkenin ya da söz konusu olan bölgenin halkı vardır. Gerilla savaşının, bir kitle savaşı; bir halk savaşı olduğunu belirtmek önemlidir. Gerilla kolu, askeri anlamda silahlı bir çekirdektir, halkın savaşan öncüsüdür. Onun gücünün kaynağı halk yığınlarıdır. Gerillanın savaşı, ezenlere karşı mücadelede çok az bir silaha sahip olsa da, halkın çoğunluğun desteğini arkasına alır.

Öyleyse, gerilla, yerel halkın sınırsız desteğine güvenir, bu en önemli koşuldur. Bir bölgede bulunan haydut çeteleri düşünürsek, bu çok açık biçimde görünür. Bu çeteler, gerilla ordusunun bütün özelliklerine sahiptirler: Birlik, şefe saygı, cesaret, araziyi tanıma ve çok kez izlenecek taktiği cesaretle benimseme. Ancak bunlar tek başına yeterli değildir. Esas itici güç olan halkın desteğinden yoksun olmaları nedeniyle bu çeteler kaçınılmaz bir biçimde merkezi otorite tarafından ortadan kaldırılır.

Gerillanın harekât tarzını tahlil ettikten, mücadele biçimini inceledikten, kitle tabanını anladıktan sonra, şu soruya yanıt verebiliriz: Gerilla savaşçısı niçin savaşır? Bu sorudan gerilla savaşçısının toplumsal reformcu olduğu, halkın ezenlere karşı barındırdığı isyanı büyütmek için silahları eline aldığı ve tüm diğer silahsız ve çaresiz kardeşlerini sefalet ve yoksulluk içinde tutan köhne toplumsal rejimi dönüştürmek için savaştığı sonucuna varırız. Gerilla, belirli bir dönemin egemen kurumlarına saldırır, bunu, koşulların izin verdiğince büyük bir güçle ve bu kurumları ortadan kaldırmak için yapar.

Gerilla savaşı taktiğini, daha ayrıntılı incelediğimizde, gerillanın arazi yapısını, ilerleyeceği güzergâhı, hızlı hareket etme ve manevra olanaklarını, barınılacak ve düşmandan saklanılacak yerleri ve tabii ki bölge halkının gerillaya verecebileceği desteği eksiksiz bilmesi gerektiğini görürüz. Bütün bunlar, gerillanın eylemini kırsal alanlarda ve küçük bir nüfusun barındığı yerlerde, özellikle de toprak mülkiyetinden kaynaklanan yerel direnişlerin verildiği yerlerde yapacağını gösteriyor. Başka bir ifadeyle, gerilla savaşçısı her şeyden önce tarım devrimcisidir. Büyük köylü kitlelerinin genel taleplerini dile getirir: Toprak sahibi olmak, üretim araçlarının, hayvanlarının, hayatlarını ve üzerinde ölecekleri toprağı oluşturan her şeye egemen olmak.

İki farklı tip gerilla savaşı olduğunu ortaya koymak gerekir; Birincisi, büyük

düzenli orduların tamamlayıcısı olarak verilen gerilla mücadelesidir. Sovyetler Birliği'nde Ukraynalı partizanlar bu tarz bir gerilla savaşı vermişlerdir. Bu tarz, incelememizde değerlendirmeye alınmamıştır. Bizim inceleyeceğimiz ikinci tarz gerilla savaşıdır: Sömürge olsun olmasın, mevcut iktidara karşı mücadele içinde ilerleyen, tek üs olarak kırsal bölgelerde yerleşen ve yayılan silahlı bir grubun verdiği gerilla mücadelesi. Mücadeleyi harekete geçiren ideolojik nedenler ne olursa olsun, ekonomik temelini toprak mülkiyeti isteği oluşturur.

Mao'nun Çin'i, güneyde, bozguna uğratılan ve hemen hemen etkisiz hale getirilen işçilerle devrimci mücadeleye başladı. Ancak, Yunan büyük yürüyüşünden sonra, kırlara dayanınca ve hak davalarının temeli olarak tarım reformunu kabul edince yerleşti ve yükselen ilerleyişine başladı. Çinhindi'nde Ho Chi Minh'in mücadelesi, Fransız sömürgeci boyunduruğunun altında ezilen pirinç yetiştiricisi köylülere dayalıdır ve bu gücün yardımıyla, sömürgecileri alaşağı edecek kadar ilerlemiştir. Her iki durumda da, saldırgan Japonya'ya karşı yurtsever savaşın oluşturduğu faktörlere rağmen, toprak için mücadele düşüncesi ortadan kalkmamıştır. Cezayir olayında ise bir milyon Fransız sömürgecisinin Cezayir'in hemen hemen tüm ekilebilir topraklarındaki işgaline tepki olarak gelişen büyük Arap milliyetçiliği düşüncesini görüyoruz. Özel koşulları gerilla savaşına uygun olmayan Porto-Rico gibi ülkelerde, her günkü ırk ayrımına bağlı aşağılamalar yüzünden en derinden yaralanan ulusal ruhun temeli (proleterleştirilmiş olmasına rağmen) köylünün, istilacı Yankee tarafından elinden alınan toprağı için duyduğu özlemdir. Başka koşullar altında olmakla birlikte, 30 yıllarının kurtuluş savaşı sırasında toprak mülkiyeti haklarını birlikte savunmak için gruplaşan Doğu Küba çiftliklerinin köylü, köle ve küçük mülk sahiplerini harekete geçiren de aynı merkez düşünceydi.

Gerilla savaşının aşamaları düşünüldüğünde, yani gerilla kolunun mevzi savaşına dönüşme olanakları hesaba katıldığında, bu savaş tipinin farklılığına rağmen, mevzi savaşın bir taslağı olarak kabul edilebilir. Konvansiyonel savaşa kadar gerilla kolunun gelişme ve savaş tarzını değiştirme olanağı, her çarpışmada ya da çatışmada düşmanı yenme olanağını olabildiğince arttırır. Bu yüzden, temel ilke, kesinkes kazanılamayacak hiçbir muharebeye, çarpışmaya ya da çatışmaya girişmemektir. Kötü niyetle yapılmış bir tanımlamaya göre, *"Gerilla savaşçısı savaş düzenbazıdır"*. Bunun anlamı, gerilla savaşının temel unsurlarının gizlilik, hile ve şaşırtmaca (sürpriz) olduğudur. Tabii ki bu

özel bir düzenbazlıktır, bazı anlarda zorlayıcı nedenlerle uygulanır, savaşın mutlaka bunlarla yapılacağına inandırıldığımız romantik ve sportmence görüşlerden farklı bir yol tutulur.

Savaş daima taraflardan birinin diğerini yok etmeye çalıştığı bir mücadeledir. Bu amaca ulaşmak için taraflar, silah dışında, her türlü kurnazlığa ve savaş hilesine başvurur. Askeri strateji ile taktikler, hasım grupların hedeflerinin ve bu hedeflere ulaşmak için kullandıkları araçların tahlilini ifade eder. Bu araçlar, düşmanın zayıf noktalarından faydalanmayı içerir. Mevzi savaşta büyük bir ordunun her birliğinin savaş biçimi, gerillanın eylemiyle benzerlik gösterecektir: Gizlilik, hile ve şaşırtmaca (sürpriz). Ancak karşı taraf şaşırtmacayı (sürprizi) önlemek için hazır bekliyorsa, tasarlanan taktik uygulanmaz. Ama yine de, gerilla kolu, kendi başına bir birlik olduğundan ve düşman tarafından denetlenemeyen geniş bir bölgede hareket ettiğinden, her zaman bu tür şaşırtmaca (sürpriz) taktiğini gerilla saldırılarında uygulama olanağına sahiptir ve gerilla savaşçısının görevi bunu yapmaktır.

Bu harekât tarzı, *"vur ve kaç"* olarak adlandırılır ve bu doğrudur. Vur ve kaç, bekle, pusuya yat, tekrar vur ve kaç, ve düşmana hiçbir dinlenme olanağı tanımaksızın sürekli saldır... Burada, geri çekilme ve cephesel savaştan kaçınma tutumu, olumsuz bir yön gibi görünür. Bununla beraber aslında bu durum, herhangi bir savaşta olduğu gibi, son amacı düşmanı imha etmek, zafer kazanmak olan gerilla savaşının genel stratejisinin bir sonucudur. Nitekim, açıktır ki, gerilla savaşı, kesin zafere ulaşmak için uygun bir aşama değildir. Gerilla savaşı, savaşın başlangıç aşamasıdır ve sürekli gelişerek düzenli ordu özelliklerine sahip bir gerilla ordusu haline dönüşecektir.

O anda, düşmana son darbeyi vurmaya ve nihai zafere ulaşılacaktır. Zafer, temelinde bir gerilla ordusuna dayansa da, her zaman için düzenli ordunun sonucu olacaktır. Modern savaşta bir tümenin generali birliklerinin başında ölmediği gibi; kendi kendinin generali olan gerilla savaşçısının da her muharebede ölmesi şart değildir. Yaşamını ideallcri uğruna yitirmeye hazırdır, ancak gerilla savaşının bu olumlu yönü, her gerilla savaşçısının bir ideali savunmak için değil, onu gerçeğe çevirmek için ölmeye hazır oluşudur. Bu, gerilla savaşının temelidir, özüdür. Mucizevi bir biçimde, küçük bir insan topluluğu, onu destekleyen büyük halk güçlerinin silahlı öncüsü, taktik hedeflerin ötesindedir. İdeallerini gerçekleştirmek için kararlıdır; yeni bir toplum kurmak için, eski düzene ait köhne yapıları yıkmak için ve nihayet toplumsal

adaleti gerçekleştirmek için savaşır.

Bu açıdan bakıldığında sıradan yargılara konu olanlar, yeni bir ışık altında görülür, gerilla savaşçısının esinlendiği amacın büyüklüğü onları haklı çıkarır, bu amaca ulaşmak için kullanılacak yöntemlerin gizli kapaklılığı söz konusu değildir. Bu savaşçı ve korkusuz tavır, ulaşılacak son hedefin büyük sorunlarıyla mücadele etme kararlılığı, gerilla savaşçısının büyüklüğüdür.

2. Gerilla Savaşının Stratejisi

Gerilla terminolojisinde, strateji, topyekûn askeri durumun ışığında ulaşılacak hedeflerin ve bu hedeflere ulaşmanın değişik yollarının tahlilinin kavranışıdır.

Gerilla açısından doğru bir strateji tespiti için düşmanın hareket biçiminin nasıl olacağını analiz etmek yaşamsaldır. Eğer son hedef, her zaman, hasım gücün tümden ortadan kaldırılmasıysa, düşman da standart biçimde gerilla ordusunu topyekûn imha etmeye çalışacaktır. Gerilla, düşmanın bu kuşatmasını yarmak için hasımının hangi araçlara dayandığını, insan, hareketlilik, halkın desteği, silahlanma ve komutanın niteliği durumlarını bilmek zorundadır. Stratejimiz, son hedefimizin düşmanı yenilgiye uğratmak olduğunu aklımızdan çıkartmayarak bu sonuca uygun olarak saptanmalıdır.

Değerlendirilecek belli başlı unsurlar vardır: Örneğin, techizat ve bu techizatın kullanım biçimi. Bir tankın ya da uçağın değerinin ne olacağının araştırılması gerekir. Düşmanın silahları, mühimmatı ve tercihleri dikkate alınmalıdır; çünkü, gerilla gücünün temel ikmal kaynağı, düşmanın techizatıdır. Mümkünse düşmanın kullandığıyla aynı tip silah kullanılmalıdır, çünkü gerillanın en büyük sorunu mühimmat eksikliğidir ve hasmı buna fazlasıyla sahiptir.

Hedefler belirlenip saptandıktan sonra, son hedefe ulaşmak için izlenecek adımların planlanması gereklidir. Savaşın gelişimine göre ve beklenmedik olaylar neticesinde değişim olasılığı olsa da bir ön planlama olacaktır.

Başlangıçta, gerilla savaşçısının öncelikli vazifesi, düşman saldırısından kendini korumaktır. Gerilla kolunun ya da kollarının üyeleri bu yaşam tarzına kendilerini adapte edecek; bu yaşam koşullarında yaşamak, düşmandan kaçmayı becermek bir alışkanlık haline gelecektir. Bu düşman güçlerinin günlük saldırılarından korunmak için bir zorunluluktur. Bu koşullara oluştuktan

sonra, gerilla, düşmanın menzilinin dışında ya da düşmanın saldırmaya cesaret edemeyeceği derecede büyük bir güç toplayarak düşmanı yavaş yavaş yıpratmalıdır. Bu, ilkin, gerilla koluna karşı etkin savaş noktalarına en yakın yerlerde ve hatta sonradan düşman bölgesinin içlerinde yürütülecektir; düşmanın iletişim araçlarına saldırılacaktır; daha sonra da, düşmanın merkez üsleri ile harekât üslerine saldırılacak ya da taciz edilecek, gerilla güçlerinin tüm olanakları her yerde kullanılarak düşman çaresizliğe düşürülecektir.

Sürekli olarak vurmalıdır. Harekât bölgesinde bulunan düşman askeri korkudan uyuyacak zaman bulamamalıdır. Sınır karakolları düzenli biçimde saldırıya uğratılmalı ve imha edilmelidir. Düşmanda her an için çepeçevre kuşatıldığı izlenimini uyandırmalıdır. Bu saldırılar, ormanlık ve engebeli arazide gece ve gündüz aynı şiddette sürdürülmeli; düşman devriyelerinin girmesinin kolay olduğu açık arazilerde ise sadece geceleri yapılmalıdır. Bütün bunlar arazi koşullarının çok iyi bilinmesine ve buralarda yaşayan halkın gerillaya vereceği desteğe bağlıdır. Bu iki durum, gerilla savaşçısının her anında önemini ortaya koyar. Bu nedenle, manevra yapılacak yerlerde kitleleri kazanmaya yönelik eğitim çalışmaları yapılmalıdır. Yoğun bir kitle çalışması, devrimin itici güçlerinin ve hedeflerinin anlatılması, düşmanın halka karşı zafer kazanamayacağı propagandasının yapılması gereklidir. Bu kesin gerçeği hissetmeyen gerilla savaşçısı olamaz.

Başlangıçta, çalışma gizlice yürütülmelidir. Her köylüye, içinde çalışılan topluluğun her üyesine, gördüklerini ve duyduklarını hiç kimseye açıklamaması söylenmelidir. Gizlilik bu tarz bir çalışmanın ilk şartıdır. Daha sonraları, devrime olan bağlılığı şüphe götürmeye güvenilen köylüler tespit edilir ve onların yardımına başvurulur. Daha sonra bunlar ilişki, eşya ve mühimmat taşınması gibi görevlerde kullanılır, bildikleri bölgelerde kılavuzluk yaparlar. Sonunda, çalışma merkezlerinde artık örgütlenmiş olan kitlelerin toplu eylemine sıra gelir, bunun neticesi genel grevdir.

Grev, iç savaşlarda en önemli eylem biçimlerinden biridir, fakat buna erişmek için dolaylı olarak belirli birtakım koşullar gereklidir. Bu koşullar her zaman mevcut değildir ve çok az durumda kendiliğinden varolurlar. Devrimin amaçlarını açıklayarak ve halkın yaratıcı gücünü ortaya koyarak onları kazanıp bu koşulların oluşmasını sağlamak gereklidir.

Yine, daha önceleri, nisbeten daha az tehlikeli işlerde fayda göstermiş, çok homojen, belirli küçük gruplar kurulmalı ve onlara sabotaj yaptırmaya başla-

malıdır. Bu, gerilla savaşının bir başka etkili biçimidir, tüm ordular aksatılabilir, bir bölgenin endüstriyel hayatı tamamen yok edilebilir, bir şehirde yaşayan kitlelerin çalışmalarına engel olunabilir, ışıktan, sudan ve haberleşmeden yoksun bırakılabilir, sokağa çıkma saatleri kısıtlanabilir.

Bu başarılırsa, düşmanın morali giderek düşer, artık istenilen zamanda toplanacak biçimde meyve olgunlaşmıştır.

Gerilla eyleminin geçtiği coğrafi bölgenin genişletilmesi ve gerillanın yaygınlaştırılması düşünülebilir. Fakat asla aşırı büyümeye vardırılmamalıdır. Daima güçlü bir merkezi harekât üssü bulundurulmalı ve bu merkezin tüm savaş süresince güçlendirilmesi sürdürülmelidir. Bölge halkına gerillanın başarılarına paralel biçimde geçmişte kabul etmekte güçlük çekebileceği yeni düşünceler kabul ettirilmeli, devrim düşmanları tecrit edilmeli ve bu alanın içinde, siperler, mayınlar ve haberleşme gibi tamamen savunmayla ilgili sistemler geliştirilmelidir.

Bir gerilla birliği silah ve savaşçı bakımından azımsanmayacak bir güce ulaştığında, yeni kollar oluşturulmalıdır. Oluşan yeni kollar diğer düşman bölgelerine sızarken, merkezi çekirdek, en değerli gerilla lideri ile tehlikelinin daha az olduğu bölgede kalır.

Öyle bir zaman gelir ki, çeşitli kolların işgal ettiği alan bunlara çok dar gelmeye başlar, düşman tarafından sağlam şekilde tutulan bölgelere doğru akın ederken büyük güçlerle karşılaşabilirler. Bu durumda kollar birleşir, sıkı bir cephe oluştururlar, mevzii savaş verir, düzenli ordu gibi savaşırlar. Bununla birlikte, eski gerilla ordusu kendi üssünden ayrılamaz. O halde, düşman mevzilerinin gerisinde, yeni gerilla kollarının oluşturulması gerekir, bunlar birinciler gibi davranır ve yavaş yavaş kontrolleri altına alıncaya kadar, yeni bölgeye nüfuz ederler.

Böylece gerillalar, saldırı aşamasına, düşman üslerini kuşatma ve onların takviye güçlerini bozguna uğratma aşamasına gelirler. Kitlelerin yığınsal hareketleri gün geçtikçe artar ve genele yayılır; tüm ulusal topraklar üzerinde savaşın nihai amacına, zafere ulaşırlar.

3. Gerilla Savaşının Taktiği

Taktik, büyük stratejik hedefleri izlemenin uygulanabilir yöntemidir.

Taktik, stratejinin tamamlayıcısı ve bazı yönlerden, uygulanmaya konu-

luşudur. Son hedeflere göre çok daha değişken, çok daha esnek olan taktik yöntemler, savaşın bütün koşullarına uymak zorundadır. Savaş süresince, sabit ve değişen taktikler vardır. Her şeyden önce, gerilla eylemini düşmanınkine benzer biçime uydurmaya dikkat etmelidir.

Bir gerilla birliğinin belirleyici özelliği, birkaç dakika içinde eylem yerinden uzaklaşmasını, hatta gerekli ise, birkaç saat içinde harekât bölgesinden uzak yerlere gitmesini sağlayan çevikliğidir. Hareketlilik, devamlı olarak cephe değiştirmeyi ve kuşatmanın her türlüsünün önlemesini sağlar. Savaşın kademelerine göre, gerilla, kuşatmayı yarmak için kendini özellikle geri çekebilir; bu, kuşatıcıları, kendileri için elverişsiz olacak bir çatışmaya sürüklemenin tek yoludur. Kuşatmaya karşı savaşlara da girişebilir: küçük bir grup, görünüşte düşman tarafından sarılmış gibi yaparken, düşman birdenbire kendini sayıca daha üstün bir grup tarafından çevrilmiş bulur, ya da bu küçük grup, ele geçirilmez bir mevzide sipere yatar, bunlar yem rolü oynar, bütün askeri birlikler ve bütün malzeme düzenli ordunun yardımına geldiğinde, çevrilir ve yokedilir. Bu savaş taktiğine, bu adı taşıyan dansla olan benzerliğinden dolayı *"menüet"* denir: Örneğin, gerillalar, her önemli noktada 5-6 adam olmak üzere bir yürüyüş kolunu çevirir, yalnız, kendileri sarılmamak için yeteri kadar uzakta dururlar. Gruplardan biri çarpışmayı başlatır; otomatikman yürüyüş kolu bütün gücünü bu grubun üzerine yöneltir. Bu anda, düşmanla teması kaybetmeksizin, gerillalar geri çekilir, aynı anda bu kez diğer bir gruptan gelen saldırı başlar. Ordu, daha önceki manevrasını tekrarlar, gerillalar yeniden geri çekilir. Böylece büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalmadan, bir düşman kolunu hareketsiz bırakmak, büyük miktarda cephanesini boşuboşuna harcatmak ve moralini bozmak mümkündür.

Aynı taktik gece de uygulanır, fakat bu kez saldırı çok daha büyük çapta olur, çünkü kuşatma bu durumda daha zordur. Gece harekâtı, gerilla savaşının bir başka önemli özelliğidir. Saldırılacak mevzilere en çok yaklaşmayı sağlar, az bilinen ya da tanınma olasılığı bulunan bölgelerde dolaşmaya uygundur. Elbette ki, sayısal eksiklik dikkate alınarak, bu saldırıların daima düşmanı şaşırtacak biçimde yapılması zorunludur. Bunun yaratacağı avantaj büyüktür; gerillalara, kendileri kayıp vermeksizin düşmana kayıp verdirmeyi sağlar. Bir yanda 100, diğer yanda 10 adam olan bir savaşta verilen kayıplar elbette eşit olamaz. Düşman, sayısal çokluğundan dolayı hangi durumda olursa olsun kayıplarını ikame edebilir, yukarıda verdiğimiz örneğe göre, bir

askerin ölümü halinde kaybı gücünün %1'inden fazla değildir. Gerillanın vereceği zayiyatı kapatması ise daha uzun zaman alır, çünkü gerilla uzmanlık kazanmış askerdir ve oluşan kayıp toplam gücünün % 10'udur.

Gerilla tarafında, hiçbir ölü asker, savaş için hayati olan silah ve cephanesiyle bırakılmamalıdır. Bütün gerillaların görevi, bir yoldaşları düşer düşmez, silahlarını almaktır. Gerilla savaşının diğer bir niteliği ise cephaneye gösterilen itina ve bakımdır. Bir gerilla ile düzenli bir ordu arasındaki savaşta, hasımlar ateş etme biçimlerinden ayırt edilebilir: düzenli ordu tarafında ateş yoğun olurken, gerillalar tarafındaysa, kesik ve isabetli atışlar görülür.

Bir kez, düşmanın ilerleyişini önlemek için şimdi şehit olan bir kahramanımız, beş dakika boyunca aralıksız makinelitüfeğiyle atışını sürdürmüştü. Yoldaşlarımız, bu atış temposu karşısında şaşırmış, bu önemli mevziin düşmanın eline geçtiğini düşünmüşlerdi. Bu, savunulan noktanın, önemi nedeniyle cephaneyi idareli kullanmayı düşünmediğimiz ender olaylardan biriydi.

Gerillanın temel belirleyici özelliklerinden biri de, kendini tüm koşullara adapte edebilme ve bütün anlık olayları çabuk hareket ederek durumu lehe çevirme başarısıdır. Klasik savaş kurallarının katılığı karşısında, gerilla, savaşın her anında, kendine özgü taktikler yaratır, düşmanını sürekli şaşırtır.

Her şeyden önce tuttuğu mevzileri daima esnektir: bunlar, düşmanın geçemeyeceği belirli yerler ve şaşırtma hareketi için gerekli noktalardır. Sık sık, düzenli ilerleyen ve engelleri aşan düşmanın birdenbire durdurulduğunu, daha ileri gidemediğini fark edince kapıldığı şaşkınlık izlenir. Bunun nedeni, araziyi bilen gerillaların ellerindeki mevzilerin ele geçirilemez olmasıdır. Saldırganların sayısının önemi yoktur, savunanların sayısı belirleyicidir, bu sayı yeterliyse bir alaya karşı da direnebilir ve her zaman için olmasa da, hemen hemen her zaman, bu direniş başarılı olur. Gerilla önderlerinin başlıca görevi, bir mevziinin sonuna kadar savunulabileceği yeri ve anı doğru tespit edebilmektir.

Gerilla için saldırı tekniği tamamen başkadır, saldırı düşmanı şaşırtmayla başlar, aniden ve şiddetli başlayan saldırı, birdenbire tam pasifliğe dönüşür. Hayatta kalan düşmanlar, gerillaların kaçtığını sanıp sakinleşirler, dinlenirler, kışla içinde ya da kuşatılan şehirde günlük hayatlarına döner, fakat aniden başka bir noktadan, aynı özellikleri gösteren başka bir gerilla hücumu gelir, bu sırada, gerillanın en büyük güçleri, düşmanın olası takviyesini kollar.

Bazen, bir mahalleyi savunan bir kol, şiddetli bir saldırıya uğrar, gerillaların eline düşer. Saldırıda önemli olan, şaşırtma, çeviklik ve sürattir.

Bununla birlikte sabotaj eylemlerinin önemi çok büyüktür. Etkisi yüksek bir devrim aracı olan sabotaj, genellikle az etkili, devrime yararlı çok sayıda hayata kıyan terörist eylemlerden ayırt edilmelidir. Terörizm, acımasızlığıyla, düşman egemenliğinin sağlanmasında öncü rol oynayan hâkim güçlerinin etkin bir yöneticisini cezalandırmak için, yok edilmesinde bir fayda da görülüyorsa bir yöntem olarak kabul edilmelidir. Fakat, önemi az olan, ölümü daha sıkı bir baskıya neden olacak bir birey hiçbir zaman öldürülmemelidir.

Terörizm değerlendirilirken çok tartışılan bir nokta vardır. Bir görüş; terörizmin polis baskısına yol açacağı için kitlesel bağları kurmakta belirgin zorluklar yaratacağını iddia eder. Tek başına bu doğrudur, fakat, bir iç çatışma durumunda, belirli bir kitle için, zaten çok büyük baskılara ve her türlü dayanaktan yoksun bırakıldıkları bir durum vardır. Bu durumda, silahla desteklenmedikçe kitle eylemi zaten imkânsızdır. O halde uygulanacak yöntemlerin seçimine dikkat edilmesi, devrim için elverişli koşulların incelenmesi gerekir. Koşullar ne olursa olsun, sabotaj iyi kullanıldığında, daima daha etkili bir silahtır. Sabotajdan, halkın bir kısmını felce uğratacak, başka bir deyişle, bir toplumun günlük yaşantısını felce uğratmaksızın işsizlik yaratacak biçimde üretim araçlarını kullanılmaz duruma getirmekte yararlanılmamalıdır. Bir örnek vermek gerekirse, bir elektrik santralinin sabote edilmesi hem etkili hem yerindeyken, bir gazoz fabrikasını sabote etmek gülünçtür.

İkinci durumda, birkaç işçi işinden edilir, fakat bununla endüstriyel hayatta hiçbir değişim olmaz. Birinci durumda ise, yine bir işçi değişimi olacaktır, fakat, bu kez, bölgede tüm hayatı felce uğramasından dolayı bu tamamen uygun bir hareket sayılabilir. Sabotaj tekniğine daha sonradan tekrar döneceğiz.

Ordunun en gözde silahlarından biri de uçaklardır, fakat, gerilla savaşının birinci kademesinde bunların sayısı az ve bunlar engebeli arazide dağınık durumdadırlar. Uçaklar, gözle görünür ve örgütlü savunma sistemlerini sistematik olarak yok ettiklerinde etkili olurlar, bizim savaş biçimimizde durum bu değildir. Ayrıca, hava taarruzları, yürüyüş kolları, düz ve korunaksız arazi gibi koşullarda da etkilidir, fakat, gece yürüyüşleri yapmakla kolayca savuşturulabilir. Yollar ya da demiryolları aracılığıyla ulaşım, düşmanın zayıf noktalarındandır. Herhangi bir yolu bütün uzunluğunca gözetim altında tutmak olanaksızdır. Neresine olursa olsun, bir düşman aracı geçerken patlayacak,

yolun havaya uçurulmasının dışında, ayrıca büyük bir insan ve mühimmat kaybına neden olacak biçimde patlayıcı madde yerleştirmekle yol kullanılmaz duruma getirilebilir.

Patlayıcıların kaynakları çok çeşitlidir; dışarıdan getirtilebilir, düşmandan elde edilen patlamamış mermiler bu amaç için kullanılabilir ya da gerilla mıntıkası içinde, gizli laboratuvarlarda imal edilebilir. Bunları patlatmak için kullanılan teknikler de çok çeşitlidir. Bu patlayıcıların üretimi de gerillanın içinde bulunduğu koşullara bağlıdır.

Laboratuarlarımızda, barutu üreterek patlayıcı olarak kullanıyorduk. İstenilen anda bu mayınları patlatacak çeşitli patlayıcılar icat etmiştik. En iyi sonuçları verenler, elektrikli düzeneklerdi. İlk patlattığımız mayın, düşman uçaklarının attığı ve içine çeşitli patlayıcılar yerleştirdiğimiz bir bombaydı. Bu bomba, tetiğine bir kordon taktığımız bir tüfeğe bağlıydı. Bir düşman tankı geçerken, kordonu çekiyorduk, atış bombayı patlatıyordu.

Bu teknikler zamanla geliştirilebilir. Cezayir'de, şimdilerde, Fransız sömürgeci iktidarına karşı, radyo aracılığıyla harekete geçirildikleri noktadan çok uzakta patlayan, uzaktan kontrol edilen mayınlar kullanıldığını öğrendik.

Mayın patlatmak için yollarda pusuya yatmak ve hayatta kalanları imha etmek, silah ve cephane edinmek açısından çok kazançlı bir yöntemdir, düşman ne direnmeye ne de kaçmaya fırsat bulabilir. Çok az cephane harcayarak, çok önemli başarılar kazanılabilir.

Bu bozgunlar, düşmanı taktik değişiklikler yapmaya zorlar. Yer değiştirmeler, artık tek tek değil, konvoylar halinde yapılmaya başlanır. Bununla birlikte, yeri iyi saptanırsa, aynı sonuçlara varılabilir, birlik dağıtılır, güçler tek bir aracın üzerinde yoğunlaştırılır. Bu durumda, gerilla savaşı taktiğinin temel nitelikleri göz önünde bulundurulmalıdır: Arazinin çok iyi bilinmesi ve düşmanın kaçabileceği bütün diğer yolların gözetlenmesi. Bölge halkının tanınması, ikmal, ulaşım, yaralı yoldaşların geçici ya da sürekli olarak gizlice misafir edilmesi gibi konularda halkın tam desteğine sahip olma. Son olarak, belirli bir yerde sayısal üstünlük, büyük bir hareketlilik ve yedekler.

Bütün bu koşullar bir aradaysa düşmanın ulaşım yollarının şaşırtıcı saldırılara uğratılması, oldukça önemli sonuçlar verir.

Gerilla taktiğinin önemli bir öğesi, tüm insanlara karşı takınılacak tavırdır.

Düşmana karşı yaklaşım başlı başına önem taşır: saldırı büyük bir şiddetle yapılmalıdır, aynı şekilde, muhbirliğe, cinayet işlemeye kalkışan bütün nefret verici unsurlara karşı da aynı tavır söz konusudur. Fakat, askeri görevlerini yerine getirmek için dövüşen -ya da öyle sanan- askerlere karşı imkânlar vs koşullar dahilinde merhametli olunmalıdır. Büyük harekât üsleri ya da düşmanın erişemediği yerler yoksa, esir alınmamalıdır: Hayatta kalanlar serbest bırakılmalı, yaralılar, tüm imkânlar seferber edilerek iyileştirilmelidir. Sivil halka yaklaşımın özü, bölge halkının göreneklerine saygı göstermek olmalı, gerillanın ahlaki bakımından düşman askerine göre üstünlüğünü gösterilmelidir. Özel durumlar dışında, suçluya kendini savunma olanağı vermeden adalet yerine getirilmemelidir.

4. Elverişli Arazide Savaş

Daha önce de belirttiğimiz gibi, gerilla savaşı her zaman gerilla taktiğinin uygulanabileceği en elverişli arazide gerçekleşmez. Fakat, bir gerilla grubu, ormanlık ve sarp dağların bulunduğu erişilmesi zor olan bir bölgede, geçilmez çöller ya da bataklıklar içindeyse bile, genel taktik değişmemeli, gerilla savaşının temel kurallarına dayanmalıdır.

Düşmanla temasın kurulması ve düşmanın oyalanması en önemli noktalardır. Bölge içinden çıkılmaz, düzenli orduların giremeyeceği kadar tehlikeliyse, gerilla, düzenli ordunun gidebileceği, çatışmanın mümkün olacağı bölgeye kadar ilerlemelidir.

İlk aşama bittikten, gerilla yaşamını sürdürebilir duruma geldikten sonra savaşmalıdır. Bunun için barındığı yerden çıkmalıdır, fakat, hareketliliğinin elverişsiz arazideki kadar fazla olması gerekmez. Gerilla ordusu, kendisini düşmanın koşullarına adapte etmelidir, fakat, düşmanın hızla çok miktarda insanı bir araya toplayabildiği arazilerdeki kadar çok yer değiştirmeye artık ihtiyacı yoktur. Saldırıların gece yapılması da artık gerekli değildir. Çoğunlukla, gündüzleri operasyonlar yapılabilir ve yer değiştirilebilir. Elbette ki, bütün bunlar, yerde olduğu kadar havada da düşmanın dikkatine bağlıdır. Savaşlar, özellikle dağlık bölgelerde daha uzun sürebilir; çok az gerilla ile uzun süren savaşlara girişilebilir, düşman takviyelerinin operasyon alanına kadar gelmesini engellemek çok mümkündür.

Ulaşım yollarının gözetlenmesi gerillanın asla unutmaması gereken bir kuraldır. Düşmanın takviye almakta karşılaştığı engeller gerillanın saldırı

gücünü daha da artırır. Gerilla düşmana daha çok yakınlaşabilir, daha doğrudan saldırabilir, cepheden ve daha uzun süreli savaşabilir. Bütün bunlar, tabii ki, çeşitli koşullara, örneğin cephane miktarına bağlıdır.

Elverişli arazide, örneğin dağda savaşmak, bir çok avantajlı yönlerine rağmen, tek bir operasyonla büyük çapta mühimmat ele geçirememek gibi riskli yönler de gösterir; çünkü, bu gibi bölgelerde, düşman birtakım tedbirler alır (Gerilla, silah ve cephane ikmali kaynağının düşman olduğunu asla aklından çıkarmamalıdır). Tersine, böyle yerlerde, elverişsiz araziye nazaran, gerilla güçleri daha hızlı yerleşebilir ve mevzi savaşı sürdürebilecek bir merkezi üs yaratabilirler. Buralarda, gerilla, uçak saldırıları ve uzun menzilli top atışlarına karşı tam bir korunma sağlayarak hastaneler, eğitim ve talim merkezleri, ayrıca dağıtılacak erzak için ambarlar gibi ihtiyaç duyduğu küçük tesisleri kurabilir.

Bu koşullarda, gerilla sayısal gücünü artırabilir, savaşmayan adamlarını da bünyesine alabilir, hatta ilerleyen zamanlarda gerillanın eline geçecek silahları düşmandan alacak savaşçıları eğitebilir.

Bir gerillanın adamlarının sayısı, yer, yiyecek ikmali kolaylıkları, komşu bölgelerden ezilen insanların kitle halinde kaçışı ve örgütün kendi ihtiyaçları gibi değişebilen oturumlara bağlıdır. Her ne olursa olsun, yeni savaşçıların katılması yerleşmeyi çok daha kolaylaştırır.

Bu tip bir gerillanın eylem yarıçapı, komşu bölgelerdeki diğer gerillaların operasyonlarının izin verdiği ölçüde geniş olabilir. Bununla birlikte, bu yarıçap, bir operasyon alanından, güvenilir bir bölgeye gitmek için gerekli zamanla sınırlıdır. Yürüyüşlerin ancak gece yapılacağı düşünülürse, bir gerilla en yakın güvenlik noktasından 5-6 saatlik yoldan daha uzak bir yerde operasyonda bulunamaz. Bu güvenlik bölgesinden başlayarak, küçük gerilla grupları, elbette ki, yayılabilir ve gitgide komşu bölgelere yaklaşabilirler.

Bu tip bir savaş için önerilen silahlar, uzun menzilli olanlar ve az cephane harcayanlardır; bunlar, otomatik ve yarı otomatik silahlarla desteklenmelidir. Kuzey Amerikan pazarlarında bulunan tüfekler ve makineli tüfekler arasında, özellikle salık verilecek silahlardan biri Garand denilen M1 tüfeğidir. Bu silah deneyimli kişilerce kullanılmalıdır, çünkü çok cephane tüketmek gibi bir sakıncası vardır. Elverişli arazide, kullananlar için daha risksiz olan üç ayaklı mitralyöz gibi yarı ağır silahlar kullanılabilir; bununla birlikte bunlar daima

saldırı değil, savunma silahı olmalıdır.

25 kişilik bir gerilla birliği için idcali şudur: 10-15 kadar bir seferde tek mermi atan tüfek, Garand'dan otomatik tabancaya kadar bir düzine otomatik silah, destek olarak Browning ya da Belçika F.A.L. ve en modern tipte M-14 mitralyöz tüfekleri gibi hafif ve kolay taşınır otomatik silahlar. Otomatik tabancalar içinden, daha çok mermi taşımaya imkân veren 9 mm'likler seçilmelidir; yapıları ne kadar basitse o kadar kullanışlıdırlar, çünkü parçaları rahatlıkla yerine takılabilir. Hangi şartlar olursa olsun, cephanesi, silahları elimize düştüğünde kullanacağımız cephanenin aynı olduğundan silahlar düşmanınkinin aynı olmalıdır. Düşmanın kullanabileceği ağır silahlardan kaçınmalıdır. Görünür bir hedef olmadığından uçaklar etkisizdir ve bu gibi bölgelere girmede karşılaştıkları güçlükler göz önüne alınırsa tanklar ve toplar fazla bir işe yaramaz.

Yiyecek ikmali çok önemlidir: Genellikle girilmesi zor bölgeler, köylülerin azlığı ve bunun sonucu olarak tarım ürünleri ve etin doğrudan sağlanmasının zorluğu nedeniyle sakıncalıdır. Birtakım tatsız kısıtlamaları önlemek ve yedek olarak depolanan asgari bir miktardaki yiyeceğe güvenebilmek için sağlam ulaşım yolları her zaman el altında bulundurulmalıdır.

Genellikle, böyle bir operasyon alanında geniş çapta sabotaj olanakları çok fazla yoktur. Bölge zor ulaşılabilir olduğundan, doğrudan bir eylemle ortadan kaldırılabilecek binalar, telefon hatları, su depoları pek bulunmaz.

Yiyecek ikmali için, yük hayvanlarına sahip olmak önemlidir. Arazi engebeli olduğundan en uygun hayvan katırdır. Tam beslenmesinin sağlanması için çayırlıklar olmalıdır. Katır, başka hiçbir hayvanın geçemeyeceği son derece engebeli yerleri aşabilir. Çok zor durumlarda, insan sırtında taşımaya başvurulmalıdır. Her kişi, günde birkaç saat olmak üzere, 25 kiloluk bir yükü günlerce taşıyabilir.

Dışarıyla bağlantı sağlayan yollar üzerinde, tam olarak güvenilen insanların malzemeyi depo ettiği ve habercileri sakladığı bir dizi konak yeri bulunmalıdır. Yayılma çapına, gerillanın ulaştığı gelişim düzeyine bağlı olarak iç ulaşım yolları da yapılabilir. Küba gerilla ordusunun operasyon cephelerinin yer aldığı bazı bölgelerde, kilometrelerce uzunlukta yollar ve telefon hatları ile bütün bölgeleri kaplayan, en kısa bir zaman içinde haber alabileceğimiz bir haberci servisi kurmuştuk.

Küba gerillasının kullanmadığı, dumanla haberleşme, güneş ışınlarını aynayla yansıtma, haberci güvercinler gibi başka bağlantı yöntemleri de mevcuttur.

Gerilla; silahların ve cephanenin korunmasına çok dikkat etmeli ve her şeyden önemlisi uygun ayakkabılara sahip olmalıdır. Bu hayati bir zorunluluktur. İlk zanaatkarlık eğitimleri bu alanda verilmelidir. Başlangıçta, fabrikalar, yıpranmış ayakkabılara pençe vurmak için çalışan tesislerdir, daha sonraları işbölümü yapılır ve günlük bir tempoyla ayakkabılar üretecek çeşitli atölyeler kurulabilir. Barut üretimi basittir, gerekli malzemeyi dışardan getirterek küçük bir laboratuarda çok miktarda üretilebilir. Mayınlı araziler, düşman için çok korkutucu bir gerilim demektir: Geniş mayın tarlaları, bir anda, yüzlerce insanı yere gömebilir.

5. Elverişsiz Arazide Savaş

Az engebeli, ormansız, pek çok ulaştırma yolu olan böyle bir arazide savaşmak için, gerilla savaşının bütün temel koşullarının bir araya gelmiş olması gereklidir; yalnızca yöntemler değişir. Bu tip bir gerillanın çevikliği çok önemlidir; tercihen gece vurulacak darbelerde geri çekilmekle yetinilmemeli, yeni bir üsse ulaşılabilmelidir. Baskı güçleri için hiçbir sığınağın ulaşılamaz olmadığı asla unutulmamalı, yeni üs başlangıçtaki üsten farklı ve başlangıçtaki yerden olabildiğince uzak olmalıdır.

Bir adam, bir gecede, 30-40 kilometre yol alabilir, fakat aynı şekilde, operasyon bölgelerinin gerilla tarafından çok iyi biçimde kontrol edilmesi ve bölge sakinlerinin düşman ordusuna, gerilla birliğinin durumunu ve gittiği yönü bildirmesi gibi bir tehlike bulunmaması koşuluyla günün ilk saatlerinde de yürünebilir. Eğer bu tehlike söz konusuysa, daima gece eyleme geçmeli, eylemden önce ve sonra tam bir sessizlik içinde bulunulmalı, bunun için gecenin ilk saatleri seçilmelidir. Bu durumda da, hesaplar ters çıkabilir; çünkü öyle durumlar vardır ki şafak saatleri daha uygundur. Durum ne olursa olsun, düşmanı asla belirli bir savaş biçimine alıştırmamalı; gerillalar yerleri, saatleri, operasyon biçimlerini sürekli olarak değiştirmelidir.

Hareketin hiçbir zaman uzun süremeyeceğini, hızlı ve son derece etkili olması gerektiğini, birkaç dakika devam edeceğini ve arkasından derhal geri çekilmenin zorunlu olduğunu söylemiştik. Bu durumda kullanılacak silahlar, elverişli arazidekinin aynı olamaz. Olabildiği kadar çok sayıda otomatik sila-

ha sahip olmak yeğ tutulur: Gece saldırılarında, belirleyici etken, nişancılık değil atış yoğunluğudur. Otomatik silahlar ne kadar yakından ateşlenirse, düşmanı yok etme şansı da o kadar artar.

Ayrıca, yollarda mayın patlatma ve köprüleri yıkma en belli başlı etkenlerdir. Saldırılar daha kısa süreli, daha aralıklıdır, fakat çok şiddetli olabilir; daha önce sözünü ettiğimiz mayınlar gibi çeşitli silahlar ve av tüfekleri kullanılabilir. Askeri birliklerin nakli için kullanılan açık araçlar ve özel bir savunması olmayan kapalı taşıtlar, örneğin kamyonlar için av tüfeği korku verici bir silahtır: İri saçma dolu bir tüfek son derece etkilidir. Bu, gerillaya özgü bir silah değildir; klasik savaşlarda da kullanılır. Amerikalıların, mitralyöz yuvalarını temizlemek için süngülü, kaliteli tüfeklerle donatılmış piyade mangaları vardı.

Önemli bir sorun daha kalıyor: Cephane. Cephaneler hemen hemen her zaman düşmandan elde edilir.

Güvenilir yerlerde saklı büyük cephane stoklarına sahip olunmadıkça, ancak kullanılan cephanenin yerine konulabileceğinden kesin biçimde emin olunan yerlerde saldırıya geçilmelidir. Diğer bir söyleyişle, eğer tüm cephane elden gidecekse, yerine konması olanağı da yoksa, bir grup insanın üzerine saldırı düzenlenmemelidir. Gerilla, taktiğinde, savaşı sürdürmek için temel olan savaş malzemesi ikmali gibi önemli bir sorun her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. O halde, silahlar düşmanınkilerle aynı olmalı: Cephanenin yalnızca şehirden ya da gerillanın kendi bölgesinden sağlanması olanağı bulunan tabanca ve tüfekler bunun dışındadır.

Bu biçimdeki bir gerilla birliğinin sahip olabileceği adam sayısı 10-15'i geçmemelidir. Tek bir savaşçı müfrezesinin sayısal gücünü her zaman yapacağı etkiyle sınırlamayı hesaba katmak son derece önemlidir: 10, 12, 15 adam nereye olsa saklanabilir ve aynı zamanda aralarında yardımlaşarak düşmana karşı etkili bir direnişte bulunabilirler. 4-5 kişi büyük bir olasılıkla yetersizdir, ancak, sayı 12'yi aştığında, bir yürüyüş sırasında ya da üslendikleri noktada düşmanın onların yerini saptaması olasılığı çok daha fazladır.

Bir yürüyüş sırasında, gerilla birliğinin hızının en yavaş olan adamlarınınkine eşit olduğunu anımsayınız. 10 kişiye göre 20, 30, 40 kişide aynı yürüyüş temposunu bulmak daha güçtür. Ova gerillası ise mutlak biçimde hızlı bir koşucu olmalıdır. *"Vur ve kaç"*ın pratikte uygulanması anlamını en çok ovalar-

da kazanır. Ova gerillaları hızla kuşatılabilmek, etkili bir direnişte bulunabilecek güvenli yerlere sahip olmamak gibi son derece büyük sakıncalarla karşı karşıyadırlar. Bu yüzden, başlangıç sürecinin büyük bir kısmında, bağlılığı çok iyi denenmemiş olan hiçbir komşusuna güvenmeksizin, tam bir gizlilik içinde yaşamak zorundadırlar. Genellikle düşmanın, yalnız aile reisine karşı değil, çoğu kez kadın ve çocuklara karşı da baskısı öylesine yeğin ve serttir ki, onların *"ihanet etmeye"*, gerillanın bulunduğu yeri ve harekât biçimini açıklamaya karar vermelerine neden olabilir. Bunun sonucu derhal, gerilla için daima ölümle bitmemekle birlikte acı olaylar doğuran bir çevirme hareketinin ortaya çıkmasıdır. Silah ikmali ya da halkın ayaklanma durumu adam sayısını artırmaya elveriyorsa, gerilla bölünmelidir. Ayrı ayrı gerillalar, gerekirse, büyük bir darbe indirmek için, belirli bir anda yeniden birleşebilirler, fakat bu, onların, hemen bunun arkasından 10-15 kişilik küçük gruplara ayrılabileceği, her zamanki bölgelerine doğru dağılabilecekleri biçimde yapılmalıdır.

Gruplaşmış olarak kalmak zorunluluğu olmadan, tek bir komuta merkezi olan gerçek ordular örgütlemek ve bunların saygı ve bağlılığını kazanmak olanaklıdır. Bir gerilla şefinin seçiminin son derece önemli olmasının nedeni budur. Çünkü, bu şefin, bölgenin en önemli şefi önünde ideolojik ve kişisel olarak tam anlamıyla sorumlu olacağına güvenmek zorunluluğu vardır.

Gerilla birliği için faydalanılabilecek silahlardan biri taşınması ve kolay kullanılması nedeniyle çok büyük yararlılığı olan, ağır silah bazukadır (roketatar). Gerekirse, tanksavar ve el bombası bunun yerini tutabilir. Elbette ki, bu, düşmandan alınan bir silahtır: Zırhlı araçlar üzerine, zırhlı olmayan, fakat askeri birlikler yüklü taşıtlar üzerine ateş etmek, küçük askeri karakolları ele geçirmek için idealdir. Bununla birlikte, kişi başına üç füzeden fazlasının taşınamayacağını, bunun bile azımsanmayacak bir çaba gerektirdiğini belirtmeliyiz.

Gerillalar düşmandan alınan ağır silahlardan hiçbirini kaybetmemeye çalışmalıdır. Bununla birlikte, bir kez ele geçirilen üç ayaklı mitralyöz, 50 kalibrelik mitralyöz gibi bazı silahlara karşı, kaybedilmeleri olasılığı varsa, biraz ilgisizce davranılabilir; ağır bir mitralyözü ya da bu cins bir silahı savunmak için elverişsiz koşullarda savaşılmamalıdır. Bunlar, yalnızca herhangi bir mevzide terk edilmeleri gerekinceye kadar kullanılır. Kurtuluş savaşımızda, bir silahı terk etmek ağır bir suç sayılıyor, ileri sürdüğümüz gerekçelerden hiçbiri kabul edilmiyordu. Ancak, bu olasılık karşısında, silah terkinin eleştiri nedeni

olmadığını belirtelim. Elverişsiz arazide, gerillanın silahı, ateş etmedeki hızıdır.

Genellikle kolay girilen bölgelerde yaşayan insanlar vardır, buralarda köylü nüfus çok sıktır; bu olgu ikmal olanaklarını büyük ölçüde kolaylaştırır. Yiyecek dağıtan merkezlerle ilişkisi olan güvenilir kimseler aracılığıyla, gerilla, uzun ve tehlikeli ikmal işlemlerine zaman ve parasını har-camaksızın yaşamını sürdürebilir. Yine, sayısal güç ne denli kısıtlıysa, yiyeceğinin de o denli garantili olduğunu akılda tutmak iyidir. Temel ikmal malzemeleri, hamaklar, örtüler, su geçirmez bezler, cibinlikler, ayakkabılar, ilaçlar ve yiyecekler doğrudan doğruya bölgeden sağlanır, çünkü bunlar halkın her gün kullandığı eşyalardır.

Güvenilir daha çok insan ve yol bulunduğundan ulaşım çok daha kolaydır, fakat uzak bir yere haber iletmede güvenlik azdır. Çünkü çok sayıda güvenilir bağlantı unsuruna gereksinim vardır. Sürekli olarak düşman bölgeleri içinden geçen bu habercilerden birinin yakalanması olasılığı sürekli bir tehlike yaratır. Bu mesajlar son derece önemli değilse ağızdan iletme yoluna başvurulmalı; büyük önem taşıyan haberlerse şifreyle yazılmalıdır. Deney, ağızdan ağıza iletilen sözlü mesajların haberleşmeyi tümüyle amacından saptırdığını kanıtlamıştır.

Aynı nedenlerle, üretim önemini yitirir. Ayakkabı ve silah fabrikaları kurulamaz. Pratikte, tüfeklerin fişeklerinin değiştirildiği, herhangi bir çeşitten mayının, silah parçalarının ve acil gereksinim duyulan her şeyin üretilebildiği küçük atölyelerle yetinilmelidir. Buna karşılık, bölgenin tüm dost atölyelerinden gerekli işler için yararlanılabilir.

Söylediklerimizden, mantıksal olarak çıkan iki sonuca varıyoruz. Bir yandan gerilla savaşı çerçevesinde, yerleşim koşulları ilgili bölgenin gelişme düzeyiyle ters orantılıdır. Kolaylıklar insanı yerleşmeye iter, fakat gerilla konusunda ortaya çıkan durum bunun tam tersidir: Gerilla ne kadar çok rahatlık bulursa, yaşamı da o kadar kararsız ve göçebe biçiminde olur. Bu bölümün başlığı *"Elverişsiz Arazide Savaş"*tır, çünkü insan yaşamı için elverişli olan ve ulaşım, kent ya da yarı-kent yerleşme merkezleri, büyük nüfus yoğunluğu, makinelerin kolayca işlediği topraklar gibi sonuçlar veren her şey gerillayı elverişsiz bir duruma sokar.

İkinci sonuç: Eğer gerilla zorunlu olarak önemli bir kitle çalışması yapı-

yorsa, bu çalışma, elverişsiz arazide, düşmanın tek bir saldırısının bile felaket yaratacağı yerlerde daha da önemlidir. Buralarda, işçilerin, köylülerin ve bölgenin öteki toplumsal sınıflarının birleşmesini gerçekleştirmek, iç cephenin tamamen homojen ve gerillalarla uyum halinde olmasını sağlamak için propaganda sürekli olmalıdır. Gerillayla bölgenin sakinleri arasındaki ilişkiler yönüyle ele alınan bu sürekli kitle çalışması, bir tehlike durumuna geldiği anda acımaksızın yok edilmesi gereken düşmanca tutumlarında kararlı bireyleri unutturmamalıdır. Bu konuda, gerilla katı olmalıdır. Güvenli olmayan yerlerdeki operasyon bölgeleri içinde, gerillaların düşmanları çok tehlikelidir.

6. Kentlerde Savaş

Gerilla savaşının belirli bir anında, gerillaları oldukça güvenlikli biçimde yerleştirmek suretiyle civardaki kırsal bölgelere nüfuz ederek, kentlere saldırma sırası gelirse, kentleri özel bir örgütle gereçlendirmek gerekir.

Kent bölgelerinde, gerillanın hiçbir zaman kendiliğinden ortaya çıkmadığını belirtmek gerekir. Gerilla ancak varoluşu için zorunlu bazı koşullar yaratıldıktan sonradır ki, doğar. Bu gerçek, kent gerillasının doğrudan doğruya başka bir bölgede bulanan şeflerin emrine verilmesi gerektiğini kendiliğinden gösteriyor. Kentlerdeki gerillanın görevi, bağımsız değil tersine daha önceden saptanmış stratejik planlar çerçevesinde hareket etmektir. Bu görev, kentte olmayan gerillaların harekât genişliğine sahip olmaksızın başka bir bölgenin daha büyük gruplarının eylemine yardımcı olmak ve belirli bir taktik görüşün başarı kazanmasına katkıda bulunmaktır. Kent bölgesindeki gerilla, haberleşme servisini sabote etmek, suikastlar düzenlemek ya da uzaktaki bir yol üzerinde bir askeri devriye koluna baskın yapmak arasında seçim yapamaz, ona ne denilmişse kesinlikle onu yapmak zorundadır. Eğer rolü direkleri yıkmak, elektrik kablolarını kesmek, demiryollarını ve su kemerlerini havaya uçurmaksa, bu görevleri tam anlamıyla yerine getirmekle yetinmesi gereklidir. Sayısal gücü, 4-5 adamı geçmemelidir. Bu sınırlama önemlidir, çünkü kent gerillasının olağanüstü elverişsiz bir arazide bulunduğu kabul edilir. Burada, düşman son derece uyanık, baskı ve hafiyelik olanakları çok daha fazladır. Durumu daha da zorlaştıran bir koşul, kent gerillasının operasyon noktalarından asla uzaklaşamamasıdır. Eylemin ve yer değiştirmenin hızına karşılık, eylem yerinden uzaklaşma azdır. Kent gerillası en üstün eylemlerini gece gerçekleştirebilir, ayaklanmanın ilerleyişi kenti kuşatmaya

elverişli duruma gelinceye ve bu kuşatmada etkin savaşçı olarak yer alıncaya kadar eyleminde bir değişiklik yapamaz.

Kent gerillasının temel nitelikleri, olanaklar elverdiği ölçüde öteki gerillalardakinden daha büyük bir disiplin ve gizliliktir. Konuk olmak için 2-3 arkadaş evinden başkasına güvenemez. Bu koşullarda, sarılmanın ölüm demek olduğu hemen hemen kesindir. Silahlar diğer gruplardakinin aynı olamaz. Bunlar gizlenebilen ve hızla kaçmayı engellemeyen kişisel savunma silahlarıdır. Grubun en fazla 2-3 karabina tüfeği (ya da kısa namlulu tüfek) ve her bir grup üyesinin tabancaları olabilir.

Düşman ordunun bir iki üyesi ya da haberalma servisine karşı, birdenbire şaşırtıcı baskın biçiminde olmadıkça saldırıya girişilmemelidir. Eylemin ekseni örgütlü sabotaj olmalıdır.

Bu, önemli malzemeler gerektirir: testere, dinamit, kazma kürek, rayları kaldırmak için aletler; ayrıca, güvenilir bir yerde gizlenen fakat ihtiyaç duyulduğu anda el altında bulunabilecek mekanik araç gereç.

Birden fazla grup varsa, hepsi, gerekli çalışmaları, tam olarak güvenilen sivil bağlantı elemanları aracılığıyla yöneten tek bir şefe bağlı olmalıdır. Bazı durumlarda, gerilla, barış zamanında yaptığı işi sürdürebilir, fakat bu çok zordur. Pratikte, kentte savaş, daha önceden kendini gizlemiş, bir ordu gibi örgütlenmiş ve daha önce tanımladığımız elverişsiz koşullar içinde yer almış bir grup insanın eseridir.

Kentteki savaşımın önemi çok küçümsenmiştir, oysa ki son derece büyüktür. Geniş çapta, iyi bir çalışma, bölgenin ticaret ve sanayi yaşamını hemen hemen tamamıyla felce uğratır, halkı o kadar endişe, tedirginlik, huzursuzluk içine sokar ki, bu bekleyişten kurtulmak için şiddet olayları istemeye başlarlar. Gelecek düşünülerek, daha savaşın başlangıcında bu tip savaş uzmanları yetiştirilirse, çok daha hızlı bir eylem güvence altına alınır, insan yaşamları ve ulus için çok değerli olan zaman boşuna harcanmamış olur.

II - GERİLLA BİRLİĞİ

1 Gerilla-Toplumun Islahatçısı

Gerillanın ne anlama geldiğini daha önce söyledik: Halkın kurtuluş iradesini iyice anlayan, bir kez barışçı yollar tükendikten sonra, savaşçı, halkın silahlı

öncüsü olarak mücadeleyi başlatan insan. Gerilla savaşçısı, mücadeleye girerken, haksız bir düzeni yıkmak ve az çok dışa vurduğu, eski düzenin yerine yeni bir rejim geçirmek isteğiyle hareket eder.

Latin Amerika'da ve hemen hemen tüm azgelişmiş ülkelerde, bugünkü koşullarda ideal mücadele alanının kır olduğunu belirtmiştik; o halde, gerillanın ortaya alacağı toplumsal hak davalarının temeli, tarımsal özel mülkiyetin yapısının değiştirilmesi olamalıdır.

Bu nedenle, mücadele sürekli olarak tarım reformu bayrağı altında akıp gitmek zorundadır. Önce bu reformun sınırları ve amaçları tümüyle saptanmış olmayabilir, köylünün, binlerce yıllık, işlediği ve işlemek istediği toprağa sahip olmak iradesinden ibaret kalabilir.

Bir tarım reformunun gerçekleşme koşulları, mücadele başlamadan önceki koşullara ve mücadelenin toplumsal genişliğine bağlıdır. Ama, halkın öncüsünün bilinçli unsuru olarak gerilla, öne sürdüğü reformun hizmetinde olduğu güvenini yaratan bir ahlaki hal ve gidişe sahip olmalıdır. Savaşın zor koşullarına bağlı zorunlu ağırbaşlılığa, kendisinin üzerinde kurduğu, koşulların kolaylaştırabileceği en küçük bir aşırılığa, en küçük suç eğilimine karşı çıkan ciddi bir denetimden doğan ağırbaşlılık eklenmelidir. Gerilla, kendini halka adamış bir çilekeş olmalıdır.

Toplumsal ilişkiler ise, savaş geliştiği ölçüde değişecektir. Öncelikle, henüz acemi olan gerillalar yerel toplumsal yapılarda ne olursa olsun hiçbir şeyi değiştirmeye kalkışmazlar bile. Parasını ödeyemedikleri mallar, ilk fırsatta ödenmek üzere borçlanarak satın almalıdırlar.

Gerilla, her zaman, teknik, ekonomik, moral ve kültürel bakımdan insanlara yardım etmelidir. Savaşın ilk anlarından başlayarak, zengini mümkün olduğu kadar az gereksiz önlemlere zorlarken, yoksula yardım etmeye her zaman hazır olmalıdır. Fakat, süreç içersinde, çelişkiler keskinleşir ve devrime sempatiyle bakanların tam karşıt bir tutum aldıkları bir an gelir. Bunlar, halk güçlerine karşı ilk adımlarını atarlar. Bu anda, gerilla değişmeli, halkın davasının her türlü ihaneti cezalandıran bayraktarı olmalıdır. Savaş bölgesinde, özel mülkiyet toplumsal işleviyle sınırlandırılmalıdır: Yani zengin bir ailenin fazla toprağı, ihtiyacını aşan sürü hayvanları, halkın eline geçmeli ve eşit olarak dağıtılmalıdır.

Malları böyle bir işleme uğrayan bir mülk sahibinin zararı ödenmeli ve bu

hakka saygı duyulmalıdır. Ödeme borç senediyle yapılmalıdır (ustamız, General Alberto Bayo bu tür senetlere *"umut bonoları"* derdi).

Devrimin herkesçe bilinen doğrudan düşmanlarının toprak ve mülkü derhal devrimci güçlerin eline verilmelidir. Savaş ortamından, insanca kardeşlik duygularının en yüksek noktasına eriştiği bu anlardan yararla-narak, bölgedeki zihniyetin kabul edilebildiği her çeşit ortak çalışma yapılmalıdır.

Toplumsal reformcu olarak gerilla yalnızca davranışlarıyla örnek olmakla kalmamalı, bilgileri, özlemleri, savaş ayları ya da yılları boyunca edindiği deneyimi sayesinde sürekli olarak ideolojik yönelişi de kazanmalıdır. Bu deneyim, silahların gücünü kabul ettirdiği ve bölge sakinlerinin durumunun bilincine vardığı ölçüde görüşlerine ışık tuttuğu devrimci için yararlıdır. Böylelikle, eskiden kuramsal önemi onun için apaçık olan, fakat, çoğu kez, uygulamadaki adiliği gözünden kaçan birçok değişmenin haklılığını ve yaşamsal zorunluluğunu anlar.

Bu durum sık sık görülür, çünkü gerilla savaşında inisiyatif sahibi olanlar, yani yöneticiler, her gün saban izi üzerine eğilen insanlar değillerdir, köylülerin toplumsal düzenini değiştirmenin gerekliliğini anlarlar, fakat, bütün içinde bu durumun acısını çekmemişlerdir. Böylece -Küba deneyinden söz ediyorum- halka gerçekleri ve silahlı savaşımın temel önemini öğreten yöneticilerle, mücadele içinde büyüyen ve kendisi de yöneticilere pratik zorunlulukları öğreten halk arasında tam bir karşılıklı etkileşim meydana gelir. Gerilla ile halk arasındaki bu karşılıklı etkileşimde, hareketin devrimci özelliklerini yavaş yavaş keskinleştiren ve ona ulusal boyut kazandıran ilerici bir kökleşme ortaya çıkar.

2. Savaşçı Gerilla

Gerillanın kısaca taslağını çizdiğimiz hayatı ve tanımlayıcı özellikleri, bu hayata kendini uydurmak ve zorunlu kıldığı görevleri başarıyla yerine getirmek için fiziksel, zihinsel ve moral koşulların tümünü gerektirdiğini gösteriyor.

Ortaya çıkan ilk soru şudur: Bir gerilladan ne beklenir? Her şeyden önce, gerillanın tercihen bölgenin sakinlerinden olması gerektiği yanıtı verilmelidir. Çünkü, o bölgeye ait olduğu için orayı tanır (arazinin tanınması gerilla mücadelesinde önemli etkenlerden biridir) ve söz konusu yerde doğrudan

doğruya başvurabileceği akrabaları vardır,. Bölgesinde karşılaşılan güçlüklere göğüs germeye alışık olduğundan en kusursuz çalışmayı yapabilir; buna, kendi mirasını savunmanın ya da kişisel evrenine zarar veren toplumsal rejimi değiştirme mücadelesinin heyecanını ekler.

Gerilla gece savaşçısıdır: Bununla, gece eylemi için gerekli bütün niteliklere sahip olduğunu söylemek istiyoruz. Kurnaz olmalı, kimse farkına varmadan dağ tepe aşarak savaş yerine kadar yürüyebilmeli, şaşırtma oyunu oynayarak düşmanın üstüne atılmalıdır; şaşırtma bu tip savaşın başlıca öğesidir. Bu biçimde yaratılan panikten yararlanarak, silah arkadaşlarında en küçük bir zayıflığa göz yummaksızın ve düşmandaki en küçük bir güçsüzlük belirtisinden yararlanarak coşkuyla savaşa atılmalıdır. Gerilla kasırga gibi birdenbire gelir, her şeyi yıkar, ancak durum öyle gerektiriyorsa canları bağışlar, gerektiğinde adaleti yerine getirir, düşman savaşçıları arasında panik tohumları eker. Fakat, aynı zamanda, savunmasız yeniklere karşı iyi niyetli davranır, ölülere saygılıdır.

Yaralı kutsaldır, olanaklar elverdiği ölçüde en iyi biçimde tedavi edilmelidir; eğer geçmişteki hayatı ölüm cezasını gerektirmiyorsa. Asla yapılmaması gereken bir şey, henüz düşmanın erişemeyeceği güçlü bir üsse sahip olunmadığı zamanlarda bir tutsağı birlikte götürmektir. Bu durumda, bu tutsak, tekrar birliğine döndüğünde, verebileceği bilgiler nedeniyle yerel halkın güvenliği ve gerilla örgütünün kendisi için bir tehlike halini alır. Eğer suçlu değilse, adamakıllı azarlandıktan sonra serbest bırakılmalıdır.

Gerilla, gerektiği her anda yaşamını tehlikeye atabilmeli, istenen anda en küçük bir duraksamaya düşmeden bu yaşamı vermeye hazır olmalıdır; bununla birlikte tedbirli olmalı, gerekmediği yerde kendini tehlikeye atmamalıdır. Aleyhte bir sonu ve yok oluşu önlemek için olanaklar elverdiğince her önlem alınmalıdır. Bu nedenle her çarpışmada, düşmanın takviye alabileceği noktaları gözetlemek çok önemlidir. Fiziksel bakımdan çok ağır bir felaket, moral bakımındansa daha da acı bir yıkım olan ve savaşın geleceğine olan güveni kaybettirebilecek çevrilme tehlikesi de böylelikle önlenebilir.

Gerilla cüretkâr olmalı, tehlikeyi ve eylem olanaklarını soğukkanlılıkla incelemeli, her zaman iyimser bir tutum almaya koşullar ne olursa olsun hazır olmalıdır. Lehteki unsurlarla aleyhteki unsurlar arasında yapılan karşılaştırma pek umut vermediği zamanlarda bile, gerilla barışçı bir çözüm bulmalıdır.

Yaşamını sürdürebilmek için, gerilla yaşadığı ortama uymasını ve ondan bir müttefik olarak yararlanmasını sağlayacak biçimde yeterince çevreye uyma yeteneği göstermelidir; ayrıca, canlı bir kavrayışa ve eylem sırasında karar almasını sağlayacak kendiliğinden yaratma yeteneğine sahip olmalıdır.

Halk ordularının uyum ve yaratıcılık yetenekleri, savaş ustalarının bütün hesaplarını suya düşürür, atılımlarını önler.

Gerilla hiçbir zaman, yaralı silah arkadaşını düşman birliklerinin insafına terk etmemelidir. Çünkü bunun sonu onun için hemen hemen kesinlikle ölümdür. Ne pahasına olursa olsun, yaralıyı savaş bölgesinden uzaklaştırarak güvenli yerlere taşımalı, bu uğurda en ağır yorgunluklara katlanmalı, en büyük tehlikeleri üzerine çekmekten yılmamalıdır: Gerilla askeri, eşi benzeri bulunmaz bir arkadaştır.

Gerilla, üstelik dilsiz olmalıdır. Önünde tüm konuşulanlar ve yapılanlar yalnız onun tarafından bilinmelidir. Kendi silah arkadaşlarıyla bile olsa, ağzından fazla bir kelime kaçırmamalıdır; çünkü düşman, planları, bulunulacak yerleri, yaşama biçimlerini öğrenmek için gerilla kuruluşu içine sürekli olarak adamlarını sokmaya çabalar.

Sözünü ettiğimiz manevi özeliklerin yanı sıra, gerilla, pek çok önemli fiziksel niteliğe de sahip olmalıdır. Yorgunluğu çekilmez bir hal aldığında bile *"yeni bir soluk"* bulmalıdır. Her hareketi kahramanca olmalı, inancının derinliğinden gelmeli, onu bir adım daha atmaya zorlamalı, bu da son adım olmamalı, çünkü bir başka ve sonra bir tane daha adımı başarmalı, şefin gösterdiği yere kadar her zaman bir adım daha atmalıdır.

Gerilla, so sınırlara kadar acıya katlanabilmelidir; yalnız her an karşı karşıya bulunduğu yiyecek, giyecek, barınak yoksunluğuna değil, hastalıklara ve ağır yaralara da göğüs germelidir. Bu hastalıklar ve yaralar, çoğu zaman cerrahın müdahalesi olmadan, sadece doğanın yardımıyla iyileşmek durumundadır, böyle olması da zorunludur. Çünkü tedavi olmak için gerilla bölgesinden ayrılanlar, çoğu kez düşman tarafından katledilir.

Bu koşulları yerine getirmek için, gerillanın hasta olmaksızın bütün tersliklere dayanmasını bu kovalanan av hayvanı hayatı içinde, doğal çevreye uyma olayı sayesinde, deyim yerindeyse, üzerinde savaştığı toprağın ayrılmaz bir parçası durumuna gelinceye kadar sağlamlaşmasını sağlayacak çelik gibi bir sağlığa sahip olması gereklidir.

Bütün bu düşünceler bizi, kendi kendimize şu soruyu sormaya götürüyor: Gerilla için ideal yaş nedir? Bunun sınırlarını belirtmek çok zordur. Her türlü toplumsal ve kişisel özellik bunu değiştirebilir. Örneğin, bir köylü, şehir adamından çok daha dayanıklıdır. Bedenini çalıştırmaya ya da sağlıklı bir hayata kendini alıştıran bir şehirli; ömrünü masa başında tüketen bir adamdan çok daha etkili olabilir. Ancak özet olarak, gerillanın tam göçebelik döneminde, savaşçının yaşı, özellikle köylülerde rastlanan birkaç istisna dışında 40'ı aşmamalıdır. Savaşımızın kahramanlarından biri olan komutan Crescencio Perez, 65 yaşında Sierra'ya çıktı, ordunun en yararlı adamlarından biriydi.

Bir gerilla örgütü üyelerinin belirli bir toplumsal kategoriye girip girmemeleri gerektiğini de sorabiliriz. Bu çevrenin operasyonun merkezi olarak seçilen bölge olması, yani savaşçı çekirdeğinin köylü olması gerektiğini söylemiştik. Köylü muhakkak ki en iyi askerdir, fakat, bunun anlamı halkın diğer unsurlarını haklı dava uğruna savaşma olanağından yoksun etmek değildir. Bu alanda da, istisnasız bir kural yoktur.

En küçük yaş sınırını henüz belirtmedik. Çok özel koşullar dışında 16 yaşından küçük olanların kabul edilmemeleri gerektiğini sanıyoruz. Genellikle, hemen hemen çocuk sayılabilecek bu ilk gençlik çağını yaşayan unsurlar, henüz karşılaşacakları güçlüklere, acılara, ağır işlere dayanacak kadar gelişmemişlerdir.

Gerilla için en uygun yaşın 25-35 arası olduğu söylenebilir, bu aşamada, yaşam her yönden kesin yönelişini kazanmıştır, evini ve evrenini terk eden kimse sorumluluklarını iyice düşünmüş ve bunu bir adım bile geri çekilmemek üzere kesin bir kararla yapmıştır. Çocuklar arasında da, direniş ordumuzun en üst rütbelerine kadar erişen olağanüstü savaşçılar vardır, ama bunlar istisnadır. Büyük savaşçı nitelikleri gösteren bir çocuk yaştaki gence karşılık, düzinelercesi de gerilla örgütü için uzun süre tehlikeli bir yük olarak kaldıktan sonra evlerine gönderildiler.

Daha önce de söylediğimiz gibi, gerilla, kaplumbağa gibi evini sırtında taşıyan bir savaşçıdır. Öyleyse çantasını öyle hazırlamalıdır ki, elverdiğince az yer tutan eşyaları en büyük faydayı sağlasın. Yalnızca en zorunlu olanları götürür. Fakat karşılaştığı değişik koşullar ne olursa olsun, onu ancak en umutsuz durumlarda yitirebileceği, en değerli varlığı gibi korur.

Silahları, yalnız ve yalnız taşıyabilecekleri olacaktır. Yeniden silah ikmali çok zor, hele cephane ikmali daha da zor olacaktır. Talimat, kurşunları ıslatmamak, bakımını ihmal etmemek, yitirilmelerini önlemek için bir bir saymaktır. Tüfeğe gelince, daima temiz, iyice yağlanmış, namlusu parlar durumda korunacaktır, her grubun şefinin silah bakımı yapmak istemeyenleri cezalandırmasında yarar vardır.

Bu ters koşullar içinde hareket etmelerini sağlayan, böylesine fedakârlık ve katılık niteliklerine sahip olmak için insanların bir ülküsü olması lazımdır. Bu ülkü basit, dolaysız, yüksekten atmayan, genellikle fazla uzağa gitmeyen bir ülküdür. Fakat o kadar katı ve açıktır ki, en küçük bir duraksama olmaksızın uğruna hayatlar feda edilebilir. Hemen hemen her köylüde bu ülkü, kendinin olan bir toprak parçasına sahip olmak, işleyebilmek ve adaletli toplumsal koşullardan yararlanmaktır. Bu ülkü işçiler için bir işte çalışmak, uygun bir ücret almak ve yine adaletli toplumsal koşullardan yararlanmaktır. Öğrenciler arasında, liberal açıklamalarda, uğrunda mücadele ettikleri özgürlük duygusu gibi daha soyut düşüncelere rastlanır.

Bütün bunlar bizi, gerilla nasıl yaşar sorusuna götürür. Gerillanın, normal yaşamı yollarda geçer. Örneğin, dağda, ormanlık bir bölgede, düşman tarafından durmaksızın tedirgin edilen bir gerilla düşünelim. Gerilla örgütü bu koşullar altında, yemek yemeye bile zaman harcamaksızın durmadan yer değiştirir. Gece olunca, ormanın açıklık bir yerinde, bir su başında, alışılagelmiş örgütlenmenin gerektirdiği biçimde açık ordugâh kurulur. Her grup ortaklaşa yemek yemek için toplanır, karanlık iyice basınca, ne bulunursa onunla ateş yakılır.

Gerilla ne zaman olanak bulursa yemek yer ve ne bulursa onu yer. Bazen, inanılmayacak kadar büyük paylar savaşçıların midelerinde kaybolur, bazen de, iki üç gün, çalışmalarında hiçbir azalma olmaksızın açlık rejimine katlanırlar. Gerillanın çatısı gökyüzüdür, bir parça su geçirmez naylon parçasını hamağıyla gök arasına yayar, hamağın altına ise, hazinesi demek olan sırt çantasını, tüfek ve mermilerini yerleştirir. Ani bir düşman saldırısı beklendiği durumlarda ayakkabıları hiç çıkarmamak daha iyidir. Ayakkabılar da hazinenin bir parçasıdır. Bir çift pabuca sahip olan, günlük güçlüklerin sınırları içinde, mutlu bir yaşamı garantilemiş sayılır.

Böylelikle gerilla, insanların yaşadığı yerlere yaklaşmadan, kendi istemediği her türlü karşılaşmadan kaçınarak, en sarp yerlerde yaşayarak, sıcakta ve

soğukta, bazen hiçbir şey yemeden hatta içmeden günlerce yürür. Sürekli yürüyüşler sırasında terler önceki terlere karışır, düzenli olarak temiz kalmaya olanak yoktur (yine de bu, her zaman olduğu gibi, herkesin mizacına bağlıdır).

Son savaş içinde, 16 kilometrelik bir yürüyüşten ve 2 saat 45 dakikalık bir çarpışmanın arkasından, elverişsiz koşullarda geçen on günden sonra, El Uvero kasabasına vardığımızda, kendimizi kızgın güneş altında, deniz kenarında bulduk. Bedenlerimizden kendine özgü, öylesine keskin bir koku çıkıyordu ki, kimse yanımıza yaklaşamıyordu. Koklama duyumuz da bu tip yaşama kendini uydurmuştu: Gerillalar hamaklarında birbirlerini kokularından tanıyorlardı.

Kamp yerleri kolayca terk edilebilmeli ve arkada hiçbir iz kalmamalıdır; uyanıklık son derece büyük olmalıdır. Uyuyan 10 kişi için 2 kişi uyanık bulunmalı, nöbetçiler sık sık değiştirilmeli, açık ordugâha gelen tüm yollar sıkı biçimde gözetlenmelidir.

Kır yaşamı yemek pişirmek için; bunu çabuk yapmak ve dağda bulunan her şeyle lezzetini artırmak ya da yeni yemekler ortaya koymak, başyemeğin yanına başka çeşitler eklemek için; tropikal bölgelerde, bitki yumrularından, tanelerden, tuzdan, biraz zeytinyağı ya da sade yağdan ve nadiren de herhangi bir etten yararlanmak üzere pek çok yöntem esinlendirir.

Savaşçının yaşamının akışı içinde, acının son kertesinde bulunan herkese sevinç veren, yenilenen coşkularıyla ileri atılmalarını sağlayan en ilginç olay, çarpışmadır. Gerilla yaşamının doruğu olan çarpışma, yok edilmek için yeterince zayıf bir düşman kampının yeri keşfedildiği ve görüldüğünde ya da bir düşman kolu, doğrudan doğruya kurtuluş güçlerinin denetimindeki araziye girecek biçimde ilerlediğinde patlak verir. Bu iki durum birbirinden farklıdır. Kamp yerine karşı yapılan eylem, kitle halinde yapılır, başlıca amacı, kuşatmayı kırmak için gelen kolları kovmaktır; istihkâmlarla pekiştirilmiş düşman güçleri hiçbir zaman gerillanın hedefi değildir.

İdeal düşman, hareket durumunda, sinirli, bölgenin topografyasını bilmeyen, korkak, doğal savunması olmayan düşmandır. İstihkâmlarla güçlenmiş düşman, içinde bulunduğu durum ne kadar kötü olursa olsun, bir saldırıyı püskürtecek güçlü silahlara sahiptir. Burada durum, iki üç değişik noktasından saldırıya uğratılan, bölünen, saldıranların çevrilmedikleri ya da yok edilmedikleri koşulda, en küçük bir karşılığa zaman kalmadan geri çekildiği

önemlice bir düşman kolunun içinde bulunduğu duruma benzemez.

İstihkâmlardakileri, açlıkla, susuzlukla ya da doğrudan bir saldırıyla yenmenin olanaksız olduğu durumlarda, çevirme hareketi, düşman kollarına kayıp verdirmeye izin verdiği anda geri çekilmelidir. Gerilla kolu çok zayıf, istilacıların kolu çok güçlüyse, eylem düşmanın öncü kuvvetleri üzerinde yoğunlaştırılmalıdır. Alınacak sonuç ne olursa olsun, bu öncüye özellikle önem verilmelidir. Öncü birçok kez darbe yediğinde ve askerler en ön saflarda bulunmanın kaçınılmaz olarak ölmek demek olduğunu anladıklarında, bu saflarda yer almak korkusu gerçek isyanlara yol açar. Öyleyse, gerillalar daima öncülere darbe indirmelidir, bu ise başka yerlere de darbe indirilmeyeceği anlamına gelmez.

Gerillanın eylemlerindeki rahatlık, çevreye uyma olanaklarına ve donanımına bağlıdır. Küçük eylem gruplarıyla bütünleşmiş olmakla birlikte, gerilla bireysel özelliklerini korur. Sırt çantasında, yaşamını sürdürmek için bütün gerekli olanları, hatta belirli bir süre yalnız kalması olasılığına karşı kişisel barınağını da taşımak zorundadır. Donanım listesini verirken, temel olarak, birinci aşamadaki savaş durumunda, engebeli arazide, sık yağan yağmurlar ve bir dereceye kadar soğuk altında, düşman tarafından kovalanma koşullarında bir bireyin üzerinde taşıyacaklarını düşünürüz.

Bu donanım arasında, temel olanla yardımcı olanı ayırmak gereklidir. Uygun biçimde dinlenmeyi sağlayan hamağı temel olanlar arasında sayarız. Hamak germek için iki ağaç her zaman bulunur; yerde uyunacaksa, hamak yer yatağı görevi de yapabilir. Yağmur yağdığında ya da nemli bir bölgede bulunuluyorsa, ki bu tropikal bölgelerde sık rastlanan bir durumdur, hamağın yerini bir şey tutmaz, naylondan su geçirmez bir örtü onu tamamlar, hamağı örtecek büyüklükteki naylon, dört köşesinden kordonlarla bağlanır, ortasına bağlı bir başka kordon da hamağın arasında gerili olduğu ağaçlara bağlanır. Bu, suların akmasına yarar. Naylonun köşeleri yakında bulunan küçük bir ağaca tesbit edilir, böylece naylon küçük bir kır çadırı oluşturmuştur.

Dağda geceler çok soğuk olduğundan örtü zorunludur. Yine, aşırı sıcaklık değişmelerine dayanabilmek için sıcak bir giyeceğe de sahip olmak gereklidir. Giyim eşyası, üniforma biçiminde olsun olmasın bir pantolon, kalın bezden bir gömlektir. Ayakkabılar olanaklar elverdiği ölçüde iyi kaliteden olmalıdır ve bu yedeği bulundurulacak eşyalar arasında en önde gelendir, çünkü ayakkabısız yürümek son derece acı verir.

Gerilla barınağını sırt çantasında taşıdığına göre, bu çanta da çok önemlidir. En basitleri, halattan iki askı bağlanmış bir çuvaldan yapılabilir, fakat pazarlarda bulunabilen ya da saraçların yaptığı kaba bezden olanları yeğlenmelidir. Gerilla daima, birliğin tümününkinden ayrı, yiyecek maddeleri bulundurmalıdır: Her şeyden önce, organizmanın yağ tüketimi için gerekli olan sade yağ ya da zeytinyağı, ancak pişecek yiyecek sağlanmanın olanaksız olduğu zamanlarda ya da çok sayıda konserve kutusu olup da yürüyüşü güçleştirdiğinde kullanılmak üzere konserveler, büyük besleyici gücü olan balık konserveleri, çok miktarda şeker içerdiğinden eksiksiz bir besin ve gerçek bir tatlı olan kondanse süt, ayrıca süt tozu da bulundurulabilir. Diğer bir temel madde şekerdir. Tuz gibi, bulunmayışı halinde yaşam cehenneme döner. Temel nevale bölümünü, en çok bilinenleri soğan ve sarımsak olan, bölgelere göre daha başkaları da bulunabilen çeşni vericileri belirterek bitirelim. Temel olanlar bunlardır.

Her gerilla, sırt çantasında bir tabak, bir kaşık ve birçok bıçakları olan bir çakı taşımalıdır. Tabak, karavana, tencere ya da bir konserve kutusu da olabilir. Bunlar bir parça et gibi, malanga da, patates de, çay ya da kahve de pişirmeye yararlar.

Tüfekleri yağlamak için, son derece büyük bir özenle kullanılması gereken özel yağlar; özel yağ yoksa, dikiş makinesi yağı gereklidir. Silahları sürekli olarak parlatmak için bezlere, içini temizlemek için çubuğa gereksinim vardır, bu işler oldukça sık yapılır. Olanak olduğu sürece, fişeklik standart ya da yerel üretim, bir tek merminin bile kaybolmaması için yeterince iyi kaliteden olmalıdır. Mermiler, savaşımın temelidir, onlarsız her şey boştur, altın kadar değerlidirler.

Herkes üzerinde matara ya da su bidonu taşımalıdır. Çünkü bol bol su içmek gereklidir ve her istenen yerde de suya kavuşma olanağı pek yoktur. Özellikle ağızdan alınan penisilin ve diğer antibiyotikler gibi ateş düşürücüler, bölgeye özgü salgın hastalıklara karşı kullanım alanı geniş ilaçlar da gereklidir. Sıtmaya karşı haplar, ishale karşı ilaçlar ve her türlü böcek öldürücüler de alınabilir. Zehirli yılanların ve diğer zehirli hayvanların olduğu yerlerde, buna çare olacak bir serum bulunması yerinde olur. Techizatın kalanı cerrah araçlarıdır. Ayrıca, önemsiz hasta bakımı için ilk yardım malzemesine de sahip olunmalıdır.

Gerillanın hayatında özellikle önemli olan alışılagelmiş bir tamamlayıcı,

tütündür. Sigaralar, purolar, pipo tütünü vazgeçilmeyecek derecede önemlidir, çünkü tütün, yalnız bir askerin dinlenme zamanında büyük bir arkadaştır. Pipo çok yararlıdır; çünkü, darlık zamanında sigara ve puro izmaritlerinin bütün tütününün kullanılmasını sağlar. Kibrit, yalnızca sigara yakmak için değil, yağmur zamanında dağda büyük bir sorun olan ateşler için de önemlidir. Çakmakların doldurulmasının olanaksız olduğu zamanlarda kullanılmak üzere ayrıca kibrit alınması uygundur.

Yalnızca vücut temizliği için değil, bulaşık yıkamak için de sabun bulunması gereklidir. Çünkü bulaşıklar kirli kalırsa, taze gıdayla birlikte alınan fermante olmuş yiyecek artıklarının neden olduğu tahrişler gibi sık sık bağırsak iltihaplanmalarına da yol açar.

Bu donanımla gerilla, koşullar ne denli kötü olursa olsun, duruma egemen olmaya yetecek süreyle, dağda yaşayabileceğine güvenebilir.

Bazen can sıkıcı olan, bununla birlikte, genellikle büyük yararlılığı olan yardımcı eşyalar da vardır. Pusula bunlardan biridir. Önceleri doğru yönü bulmak için çok kullanılır, fakat yavaş yavaş araziyi tanıdıkça, gereksizleşir. Diğer yandan, dağlık arazide, pusulayı kullanmak çok zordur, çünkü işaret ettiği yol kesinlikle en iyisi değildir, düz çizgi çoğu kez aşılmaz engellerle kesilmiştir. Diğer bir yararlı nesne, fazladan bir naylon parçasıdır; yağmur zamanında tüm donanımın üstünü örtmeye yarar. Tropikal ülkelerde, yağmurun hemen hemen sürekli olduğunu ve suyun, gerillanın tüm malzemesinin, yiyeceğin silahların, ilaçların, kâğıtların ve elbiselerin düşmanı olduğu unutulmamalıdır.

Değiştirilecek çamaşıra sahip olunabilir, fakat, genellikle bu acemilerin bulundurduğu bir yüktür. Havluları, iç çamaşırlarını bir yana bırakarak, çok çok, değiştirilecek bir pantolon alınır. Çünkü, yaşadığı hayat içersinde, gerilla, eşyasını taşımakta da ekonomi yapmak zorundadır. Temel bir değeri olmayanları bundan dolayı, yavaş yavaş terk eder.

Vücut bakımı gibi, elbiselerin de yıkanmasına yarayacak bir parça sabun, bir diş fırçası, bir diş macunu, işte tuvalet malzemesi; gerilla üyeleri arasında elden ele dolaşacak birkaç kitap sahibi olmak da iyidir: Geçmişteki kahramanların biyografileri, tercihen ülkeye ait tarih ve ekonomik coğrafya kitapları ve askerlerin kültür düzeyini yükseltecek, oyun oynama eğilimini azaltacak, (çünkü bazen gerillanın yaşamında çok fazla boş zaman kalır) genel nitelikte birkaç eser.

Sırt çantasında fazladan biraz yer varsa, yiyecek edinme şartlarının iyi olduğu bölgelerin dışında, mutlaka yiyecek bir şeyler konmalıdır. Şekerlemeler ya da temel besinlerin yanında tamamlayıcı olacak, daha az gerekli yiyecek maddeleri alınabilir. Bisküviler böyledir, çok yer tutmasına, kırılıp toz haline gelmesine karşın götürülebilir. Tropikal bitki örtüsüne sahip dağlarda kamalar ve çok nemli yerlerde odunlar ıslak olduğu zaman ateş yakmak için benzin ya da çıra bulundurmakta fayda vardır.

Her gerilla, bilgilerini not etmek, mektup yazmak, diğer gerillalarla haberleşmek için, bir kurşunkalem ya da dolmakalem ve bir not defterine de sahip olmalıdır. Bir miktar sicim ya da ip çeşitli işler için sürekli el altında bulunmalı, iğne, iplik ve düğmelere de sahip olunmalıdır. Böyle bir donanımı olan gerilla, omuzlarında sağlam bir ev taşıyor demektir; ağırlığı oldukça büyüktür fakat, savaşın durmadan değişen koşullan içinde, en rahat bir hayatı garantilemeye yeterlidir.

3. Bir Gerilla Birliğinin Örgütlenişi

Bir gerilla birliğinin örgütlenişi katı bir şemaya göre yapılamaz; kendisini uydurması gereken çevreye bağlı sayısız değişiklikler vardır. Anlattıklarımızı sadeleştirmek için, kendi deneyimizin evrensel bir değeri olduğunu varsayacağız. Fakat, başka bir silahlı grup için uygun olan başka yöntemlerle de bir gerilla örgütlemenin mümkün olduğu hatırda tutulmalıdır.

Bir gerilla birliğini oluşturacak adamların sayısı, çözülmesi en güç sorunlardan biridir. Daha önce açıkladığımız gibi, bu birliklerin yapıları gibi sayısal değerleri de değişkendir. Dağlık ya da elverişli arazide, ne sürekli olarak kaçış halinde olmalarını gerektirecek kadar güç, ne de bir harekât üssüne sahip olacak kadar iyi koşullar içinde evrimleşen bir gücün söz konusu olduğunu kabul ediyorsak, bu durumda, bir silahlı grup, her savaşçı birimi başına en fazla 150 kişilik olmalıdır. Bu bile yüksek bir sayıdır, ideali 100 kişidir. Bu, Küba hiyerarşisine göre, bir binbaşı tarafından komuta edilen bir kol oluşturur. Bizim savaşımızda, zorbalığı akla getiren onbaşı, çavuş gibi rütbelerin bulunmadığını hatırlatmakta yarar vardır.

Bu durumda binbaşı güçlerin tümünün, yani 100-150 kişinin başındadır ve her 30-40 kişilik grup için bir yüzbaşı vardır. Yüzbaşının rolü, bölüğünü yönetmek ve yeniden gruplandırmak, birlik içinde çarpışmasını sağlamak,

dağıtımını ve genel örgütlenmesini üstlenmektir. Gerilla savaşında etken birim mangadır. Her biri, aşağı yukarı 8-12 adamdan oluşur, başlarında, grubu için yüzbaşının yaptığı görevlerin aynılarını yerine getiren, fakat daima yüzbaşısına bağlı kalan bir teğmen bulunur.

Gerillanın küçük gruplar halinde harekette bulunma eğilimi, gerçek biriminin manga olması sonucunu verir: Bu koşullarda birlik içinde savaşmak için 8-12 adam en yüksek sayıdır. Bu grup, doğrudan doğruya, çok özel koşulların dışında, aynı cephede bulunmakla birlikte, yüzbaşısından çoğu kez ayrı olan şefinin emirleri altında hareket eder. Birim, asla bölünmemelidir. Ölümü halinde şefin hemen yerine geçecek olan kişi, her bölük ve mangada belirtilmeli ve bu kişi yeni sorumluluklarını derhal yerine getirebilmesi için yeterli eğitime sahip olmalıdır.

En sonuncu adamdan şefe kadar herkese aynı biçimde davranılmasının gerekli olduğu bu birliklerde, beslenme temel bir sorundur. Yalnızca süreğen kötü beslenme nedeniyle değil, yiyecek dağıtımının her gün tekrarlanan tek olay olması nedeniyle de son derece büyük önem kazanır. Adalet konusunda çok duyarlı olan birlik, yiyecek paylarını eleştirici bir gözle ölçer; en küçük bir kayırmaya bile izin verilmemelidir. Eğer herhangi bir nedenle, yiyecek bütün bir kola dağıtılıyorsa, bir düzen kurulmalı ve herkese verilen yiyeceğin miktar ve kalite bakımından aynı olmasına dikkat edilerek, bu düzene kesinlikle uyulmalıdır.

Giyeceklerin dağıtılmasına gelince, sorun başkadır; bunlar kişisel kullanım eşyasıdır. Bu durumda iki etken başta gelir: Birincisi isteklilerin ihtiyaç derecesi, bu, her zaman dağıtılacak miktarın üstündedir, ikincisi herkesin kıdemi ve yararlılığı. Saptanması güç olan, kıdem ve yararlılık sistemi, kendisi de doğrudan doğruya birliğin şefinin kontrolü altındaki bir sorumlu tarafından düzenlenmelidir. Dağıtım, ortak kullanımı olmayan diğer maddeler için olduğu gibi yapılmalıdır. Tütün ve sigaralar, herkese eşit olarak dağıtılmalıdır.

Dağıtım işiyle insanlar özel olarak görevlendirilmelidirler. Doğrudan doğruya komutanlıktan gelmeleri tercih edilir. Komutanlık, çok önemli iki şey olan yönetim işleriyle ve bağlantılarla, ayrıca günlük işlerden çıkan diğer görevlerle uğraşır. Erleri, kavrayışlı ve son dereceye varan fedakârlık duygulan taşıyan askerler olmalıdır; çünkü onlardan daima birliğin geri kalanlarına göre daha fazla iş istenecek, buna karşılık yiyecek konusunda diğerlerinden farklı davranılmayacaktır.

Her gerilla kendi donanımını taşır. Tüm kolu ilgilendiren önemli eşyalar ise eşit olarak paylaştırılır. Bunun için iki yöntem vardır. Seçimi, silah taşımayan adam sayısına bağlıdır. Birinci yöntem ilaç, cerrahi ve dişçilik aletleri, fazladan yiyecekler, giyecekler, fazladan çeşitli araç gereç, ağır silah gibi her türlü eşyayı, sonradan alınan eşyadan sorumlu olacak şekilde bütün takımlar arasına eşit olarak dağıtmaktır. Tüm grup silahlı olmadığı zaman ikinci yöntem uygulanır. Bu yöntem, özellikle yük taşımakla görevlendirilmiş mangalar ya da takımlar oluşturmaktır ki genellikle bu daha verimli bir yoldur. Silahsızlandırılmış olanlar ağırlıktan ve tüfeğin sorumluluğunu taşımaktan kurtulmuş oldukları için, daha az yüklüdürler, böylelikle daha çok merkezileştirilmiş olan malzemenin kaybedilme tehlikesi azalmıştır. Bir silahla ödüllendirilecekleri vaat edilen taşıyıcılar gayrete gelir, daha çok yük taşımak ister, daha çok coşku gösterirler. Bu takımlar artçı olarak yürür. Grubun geri kalanıyla aynı görevlerle yükümlüdürler, aynı muameleyi görmeye hakları vardır.

Bir kol içinde, görevler, faaliyete göre değişir; kamp yerinde kalmıyorsa, savaş deneyimi görmüş, uzmanlaşmış birliklerden oluşan özel muhafız ekipleri kurulur. Bunlar, bu görevlerine karşılık özel olarak ödüllendirilmelidir. Ödüller, genellikle, daha büyük bir bağımsızlık tanınması ya da şekerleme, ek tütün dağılımıdır. Örneğin, 100 adam ve 115 kutu sigara varsa, bu fazlalık 15 kutu, bu ekiplerin üyeleri arasında dağıtılabilir. Birliğin geri kalanından, tümüyle ayrı olan öncü ve artçılar, temel muhafızlık görevlerini yükümlenebilirler. Fakat her bir takım kendi nöbetçilerini çıkarmalıdır. Özellikle serbest arazide, muhafız ekibi kampın ne kadar uzağındaysa, grubun güvenliği o kadar büyüktür.

Yerleşmek için seçilen yerler, gündüz geniş bir görüş alanına egemen olmak, gece ise erişilmesi güç olması için yüksek olmalıdır. Dağlık bölgede, doğru seçilmiş bir yerde, etkili olacak tek ağır silahın havan topu olduğu hatırda tutulmalıdır. Bölgeye özgü malzeme, tahta, taş, vs. kullanılarak düşman birliklerinin yaklaşmasını durduracak ve gerillaları obüs mermilerinden koruyacak mükemmel koruganlar inşa edilebilir.

Kamp yerinde, eğitici amaçlara yönelik disiplini sürdürmek çok önemlidir. Belirli saatlerde yatıp kalkmak gerillalar için zorunlu tutulmalı, birliğin moralini sarsma eğilimi yaratacak, toplumsal işlevi olmayan oyunlara kendilerini kaptırmaları önlenmeli, alkollü içkilerin tüketimi yasaklanmalıdır.

Bütün bu görevler, daha büyük devrimci yararlılığa sahip savaşçılar arasından seçilen, iç düzeni sağlamayla yükümlü bir komisyon tarafından yerine getirilir. Yine bunların bir görevi de, gerillanın varlığı konusunda tam bir gizlilik sürdürmek için açık alanlarda ateş yakılmasını, gece basmadan duman sütunları yükseltilmesini önlemek, terk edilmesinden önce kamp yerinin temizlenmesine eşlik etmektir.

Korları uzun zaman yanmaya devam eden ateşlere çok dikkat edilmeli, kâğıtlar, konserve kutuları, yiyecek artıkları gömülmelidir. Yürüyüş sırasında, kolda tam bir sessizlik hüküm sürmelidir. Emirler, el kol hareketleri ya da fısıltıyla verilmeli, en arkadakine kadar kulaktan kulağa iletilmelidir. Gerilla, bilmediği bir arazide yol açarak ilerliyor, ya da bir kılavuzu izliyorsa, öncüler, bölgenin özelliklerine göre, 100 ya da 200 metre önden yürür. Kaybolma olasılığı bulunan bölgelere, her dönemeçte, arkadan gelcni beklemek üzere bir adam bırakılır, artçıların en sonuncusuna kadar bu böylece sürer gider. Bu artçılar da, öncüler gibi, yürüyüş kolunun geri kalanından ayrı yürür, arkaları gözetler ve geçişten kalan izleri mümkün olduğu kadar yok etmeye çalışırlar. Tehlike arz eden yan yollar varsa, birliğin son adamı geçinceye kadar, bunlar bir grup tarafından beklenir. Bu grubun özel bir takımdan alınması daha pratiktir, ama takımların her birinden alınan unsurlardan da oluşturulabilir. Bu grup, takımına dönmeden önce diğeriyle nöbet değiştirmeyi beklemeli ve bütün birlik geçene kadar bu böyle devam etmelidir.

Yürüyüş yalnız tekdüze ve kurulu düzene göre yapılmakla kalmamalı, örneğin 1 no'lu takımın öncü olduğu, 2 no'lu takımın onu izlediği, ortadaki 3 no'lu takımın komutanlığa ait olduğu, daha sonra 4 no'lusunun geldiği, en geride artçı ya da 5 no'lu takımın bulunduğu her an bilinebilecek şekilde, bu düzen sürekli sürdürülmelidir. Gece yürüyüşlerinde, kimsenin kaybolmaması ve ses ya da ışıkla işaret verme zorunda kalınmaması için sessizlik daha da fazla olmalı, savaşçılar arasındaki uzaklık azaltılmalıdır. Işık, gece gerillanın düşmanıdır.

Yürüyüş kolu bir saldırıya girişecekse, hedefe erişildikten sonrası için saptanan bir bağlantı noktasına bütün gereksiz yükler, sırt çantaları, tencereler, vs. bırakılır, her takım yalnızca silahları ve savaş donanımı ile yola devam eder. Saldırılacak nokta, bağlantı kuran düşman muhafızları, kampın topografyası ve kampı koruyan adam sayısı üzerine rapor veren, güvenilir kimselerce incelenmiş olmalıdır. Böylece, saldırının kesin planı çıkarılır,

daima, güçlerin büyük bir kısmının gelebilecek takviyelere saldırmak üzere ayrılması hesaba katılacak biçimde savaşçılar dağıtılır. Kampa saldırmanın, takviyelerin gelmesine (pusu dolu yollardan geçmek zorunda olan takviyeler) sebep olmak için bir şaşırtma hareketinden başka bir şey olmadığı hallerde, pusular için görevlendirilen bir adamın, derhal sonucu şefe bildirmesi ve arkadan saldırıya uğramamak için kuşatmanın kaldırılıp kaldırılmaması gerektiğini duyurması zorunludur. Her ne olursa olsun, çevirme hareketi ya da doğrudan saldırı sırasında, savaş yerine varan bütün yollarda nöbetçi bulundurulmalıdır.

Geceleri, daima doğrudan saldırı yeğ tutulmalıdır. Cesaret ve gerekli kavrayışla, büyük bir tehlikeye girmeden kamp ele geçirilebilir.

Çevirme sırasında, düşmanı her yola başvurarak tedirgin eder, ateş açarak yerinden çıkmaya zorlarken, beklemekten ve siper kazarak düşmana gittikçe yaklaşmaktan başka bir şey yapılmamalıdır. Çok yakından kullanıldığında, *"molotof kokteyli"* çok etkili bir silahtır. Bir *"kokteyl"* atmak için yeterince yaklaşılamıyorsa özel bir parçası olan tüfekler kullanılabilir. Savaş sırasında *"M-16"* adını verdiğimiz bu silahlar, namlusu kısaltılmış, 16 kalibrelik tüfeklerden oluşturuluyordu. Tüfeğe, dipçikle birlikte üç ayaklı destek oluşturan iki ayak eklenir. Namlu yaklaşık olarak 45 derecelik bir açı yapar. Desteğin ön ayaklarının ileri geri çekilmesiyle bu açı değiştirilebilir.

Tüfek, elverdiğince silindirik biçimli bir çubuğun yerleştirildiği, mermiyi oluşturan ve namlunun dışına kadar uzanan bir fişekle doldurulur. Dışarı taşan uca, dibinde kauçuktan bir amortisör bulunan metalik bir muhafaza ve bir benzin şişesi eklenir. Bu alet, ateşlenen şişeleri, az çok isabetli biçimde, yüz metrelik, ya da daha fazla uzaklığa atabilir. Çevirme hareketleri, tahta yapılar ve tutuşabilen malzeme için ideal bir silahtır, dağlık arazide tanklara karşı da kullanılır. Kuşatma zaferle sonuçlandığında ya da hedeflere ulaşıldığı için kaldırıldığında, bütün takımlar, sırt çantalarının bulunduğu yere kadar geri çekilirler ve göçebe yaşamlarına devam eder.

Bu devrede gerillanın göçebelik yaşamı, arkadaşlar arasında çok gelişmiş kardeşlik duyguları yarattığı gibi, bazen gruplar arasında tehlikeli rekabetlere de yol açar. Eğer bu duygular sağlıklı gayretlere dönüştürülmezse, koldaki birliğin bölünmesi tehlikesi ortaya çıkar. Görevlerinin toplumsal anlamı açıklanarak, mücadelenin daha başından itibaren gerillaların eğitimi yapılmalıdır. Onlara açık kavramlar kazandırılmalı, karakterlerini çelikleştirecek, her

deneyde kendilerini aşmalarını sağlayacak, ölüm-kalım mücadelesinin ek bir aracı olarak kalmayacak bir ahlak telkin edilmelidir. Örnek almanın büyük eğitici değeri vardır. Şefler, sürekli olarak kusursuz ve davaya adanmış bir yaşam örneği göstermelidirler. Askerin ilerlemesi, cesaretinin, yeteneklerinin ve fedakarlık ruhunun üzerinde temellendirilmelidir. Bu koşulları tam olarak yerine getirmeyenler sorumluluk alamaz, er geç, pişmanlık verici kazalara yol açarlar.

Bir gerillanın hareketleri bir eve yaklaştığında derhal gözlenmeye başlanır: Bir hizmet ya da yiyecek isterken takındığı tavırlardan, bunları elde etmek için başvurduğu yollardan evin sakinleri, gerilla örgülü üzerine olumlu ya da olumsuz sonuçlara varırlar.

İhtiyat, bir şefin bütün bu sorunları ayrıntılarıyla açıklamasını, onlara hak ettikleri önemi vermesini gerektirir. Kendi de örnek olarak ikna etmelidir. Bir kasabaya girilecekse, alkollü içkiler önceden yasaklanmalı, birliğe nasihat edilmeli, olanaklar elverdiğince örnek bir disiplin sağlanmalı, kasabanın giriş çıkışları sürekli olarak gözetlenmelidir.

Gerilla örgütünün savaşçı değeri, kahramanlığı ve kavrayış gücü, kuşatılma deneyimini de geçirmiş olmalıdır, çünkü bu, savaşın en tehlikeli durumudur. Gerillalarımızın argosunda, korkuya kapılan bazı askerlerin endişeli yüzü için "kuşatma suratı" denirdi. Devrilen rejimin yüksek kademelerindekiler, kampanyalarına ihtişamlı bir biçimde kuşatma ve yok etme adını vermişlerdi. Fakat, araziyi bilen, şefine ideolojik ve yaşamsal bakımdan bağlı bir gerilla örgütü için bu, çok önemli bir sorun değildir, sipere yatmak, ağır silahların desteğindeki düşmanın fazla ilerlemesini engellemek ve gerillanın doğal müttefiki olan geceyi beklemek yeter. Şafakta, olanaklar elverdiğince büyük bir gizlilik içinde, en iyi yolu görüp seçtikten sonra, en mutlak sessizlik içinde, en uygun geri çekilme yöntemine başvurulur.

Bu koşullarda, gece, bir grup adamın kuşatmadan sıyrılıp çıkması son derece zordur.

4. Savaş

Savaş gerilla yaşamının en önemli eylemidir. Mücadelenin gelişiminin bir devresinden başka bir şey değildir, fakat her çarpışma savaşanlar için gerçek bir savaş olduğundan bu karşılaşmaların olağanüstü bir önem kazandığı da

kuşkusuzdur.

Ancak tam bir başarı güvencesi altında saldırının yapılması gerektiğini daha önce belirtmiştik. Yürütülecek taktiğin ve saldırının kendisinin ana çizgilerini ve her eylemin gösterebileceği değişik özellikleri açıklamalıyız. Elverişli arazide savaşı ilk planda, anlatacağız, çünkü, bu gerilla savaşının model tipidir ve bazı sorunların çözümü için pratik deneyde daha önce sözünü ettiğimiz ilkelerin uygulandığı mücadele biçimidir. (Ova savaşı, her zamanki gibi, gerilla birliğinin güçlenmesi ve çevre koşulları sayesinde eriştiği bir ilerleme aşamasıdır, savaşçıların deneyimini zenginleştirir, bu deneyimden yararlanmalarını sağlar.)

Gerilla savaşının birinci aşamasında, düşman kolları, ayaklanan bölgenin derinliklerine kadar sokulur. Bu kolların gücüne göre, iki tip saldırıya girişilir. Birinci tip, birkaç ay süreyle sistematik olarak, bu kolların saldırı yeteneğini kaybettirmeye çalışmaktır; ardından ikinci tip gelir. Bu saldırı öncülere karşı yapılır. Engebeli arazi, kolların yanlarını yeterince perdeleyerek ilerlemesine engel olur, daima en önde ilerleyerek ve adamlarının hayatını tehlikeye atarak, kolun geri kalanının güvenliğini garantileyen öncüler çıkarmak zorundadırlar. İnsan sayısının fazla olmadığı, yedeklerin hesapta olmadığı ve üstelik düşmanın da güçlü olduğu durumlarda bu öncü ucun yok edilmesi her zaman hedef alınmalıdır. Sistem basittir ve biraz eşgüdümden başka bir şey gerektirmez. Öncünün ucu kararlaştırılan yerde görününce, bir kısmının girmesi beklenir, sonra üzerlerine öldürücü bir ateş açılır. Bu sırada, küçük bir grup, geri kalanları, silahları, cephaneleri ve donanımı ele geçirecek biçimde geri kalanları bir an oldukları yerde tutar. Gerilla, her zaman, silah ikmal kaynağının düşman olduğunu, istisnalar dışında, malzeme ele geçirmekten başka nedenlerle savaş açmaması gerektiğini aklında tutmalıdır.

Gerilla örgütünün gücü yettiğince, kol tümüyle çevrilir ya da bu izlenim yaratılır. Bu sonuncu durumda, gerilla birliğinin öncüsü, düşmanın cepheden saldırılarına dayanacak kadar güçlü ve desteklenmiş olmalıdır. Artçılar, düşman durdurulduğu anda arkadan saldırmak için fırlar. Yer, önceden düşmanın kanatlarına manevra yaptıramayacağı şekilde seçildiğinden, bazen 8-10 kat üstün düşmanı ateş altında tutacak atıcılar mevzilendirmek kolaydır. Böyle durumlarda, gereken güçler hesaba katılarak, bütün yollar. takviyeleri durdurmak için pusular tarafından kontrol edilmelidir. Kuşatma özellikle geceleyin, yavaş yavaş daraltılır. Gece; gerillalar araziyi bildiği düşmansa

bilmediği için, gerillanın gücünü, düşmanın korkusunu artırır.

Bu tarzda, bir düşman kolu kolaylıkla yok edilir ya da bir daha toparlanması için çok zaman gerektirecek kayıplar verdirilir.

Gerillanın güçleri çok azsa ve bununla birlikte, düşman kolunun ilerleyişi geciktirilmek ya da püskürtülmek isteniyorsa, güçler, 2-10 kişilik avcı gruplarına ayrılır, her biri, kolun etrafında, 4 temel noktaya yerleştirilir. Örneğin savaşa, sağ kanattan başlanır: Düşman dikkatini sağ kanada yöneltip bu yöne yüklenince, bu kez sol kanat üzerine atış yapmaya başlanır, daha sonra arkadan ya da önden ve bu böylece sürüp gider. Böylelikle, çok az cephane harcayarak düşman sürekli endişeli, diken üzerinde tutulabilir.

Bir düşman konvoyu ya da mevzisine saldırı tekniği, seçilen arazinin koşullarına uygun olmalıdır. Genel biçimde, bir mevziye ilk saldırı gece, ani ve şaşırtıcı, herhangi bir öncü kolu üzerine yapılmalıdır. Savaş deneyimi olan komandolar tarafından gerçekleştirilen bir saldırı, şaşırtıcı etki uyandırması önceden hesaba katılmışsa, bir düşman mevzini kolaylıkla ortadan kaldırabilir. Kuralları uygun bir kuşatmada, kaçış bölgeleri az sayıda adam tarafından kontrol edilebilir, varış yolları bir tanesi aşıldığı takdirde, gerillaların geri çekilebileceği ve geriye ikinci bir tuzak daha kalacak biçimde kurulmuş tuzaklarla savunulabilir. Kamp ele geçirileceği zaman şaşırtma unsuru etkili olmazsa, zafer ya da bozgun, çevirmeyi yapan güçlerin gelen takviyeleri durdurma kapasitesine bağlıdır. Bu durumda, düşman genellikle, topçu, havan topu, uçak ve tankların desteğine sahiptir. Gerillaya elverişli arazide, tank, tehlikesi az bir silahtır, kolaylıkla mayınların kurbanı olduğu dar yollardan geçmek zorundadır. Öte yandan tanklar tek sıra halinde ya da ikişer ikişer ilerlemek zorunluluğu nedeni ile saldırı güçlerini yitirirler. Bunlara karşı en iyi, en güvenilir silah mayın olmasına karşın, sarp arazide gerçekleştirilmesi kolay olan göğüs göğüse dövüş sırasında, *"molotof kokteyli"* olağanüstü etkili bir silahtır. Gerilla için bir savunma silahı olabilen, ama ele geçirilmesi özellikle mücadelenin başlangıcında çok zor olan bazukadan söz etmiyoruz. Havan topuna karşı, üstü örtülü (çatısı olan) siperlerden yararlanılır. Havan topu, kuşatılan bir mevzi için çok etkili olmakla birlikte, hareketli saldırganlara karşı gücü tersine azalır. Bu tür savaşta topçu büyük bir rol oynamaz, çünkü topun, çok kolay erişilebilecek yerlere yerleştirilmesi gereklidir ve hareketli hedeflere karşı hiçbir şey yapamaz.

Uçaklar, baskı güçlerinin ana silahını oluşturur, ancak, tek hedefleri görün-

mcz küçük siperler olduğu sürece etkisi büyük ölçüdc azalmıştır. Zarar vermekten çok gürültü çıkaran çok güçlü bombalar atarlar. Üstelik, düşmanın savunma hatlarına ne denli yaklaşılmışsa, bu noktalara saldırmak uçaklar için o denli zorlaşır.

Bütün mayın türleri arasında en etkilisi, ancak, mevcut olmayan teknik bilgiler isteyeni, uzaktan kumanda edilen mayındır. Fakat basınçlı, fitilli ve özellikle elektrikli mayınlar son derece kullanışlıdır ve dağ yollarında, halk güçleri için hemen ele geçirilmeyecek derecede güçlü savunma araçları oluştururlar.

Zırhlı araçlara karşı en iyi savunma çaresi, yol ortasında boylu.boyunca inşa edilmiş, tankların kolayca girdiği fakat ancak zorlukla çıkabildiği eğimli siperlerdir. Bu siperler, düşmanın gece ilerleyişleri sırasında ya da gerillanın karşı direnişinin tankların önünden topçunun gitmesini önlediği durumlarda kolaylıkla kamufle edilebilir.

Kamyon, uygun arazide, düşman için bir başka klasik taşıt aracıdır. Kamyon kolları, birkaç zırhlı aracın öncülüğünde ilerler. Gerilla örgütünün gücüne göre, ya kolun tümü çevrilir, ya da kamyonlardan bazılarına saldırılıp çok sayıda kayıp verdirilir ve peş peşe mayın patlatılır. Bu durumda hızlı olmak, yenilen düşmandan silahları almak ve geri çekilmek gerekir. Şartlar izin veriyorsa, daha önce genel kurallarını anlattığımız tam çevirme hareketine girişilebilir.

Av tüfeği, açık kamyonlara saldırı için büyük etkisi olan bir silahtır. 16 kalibrelik bir tüfeğin saçmaları, 10 metrekarelik bir alana, yani bir kamyonun tüm kapladığı yere yayılır, içinde bulunanlardan birkaçını öldürebilir, ötekileri yaralar ve büyük kargaşalık yaratır. Varsa el bombaları bu durumda son derece iyi silahlardır.

Bütün bu saldırıların temeli, şaşırtma etkisidir. Gerilla taktiğinin en başta gelen belirleyici özelliği zaten budur. Bölgenin köylüleri, direniş ordusunun varlığını biliyorsa bu etki gerçekleşemez. Bundan dolayı tüm hareketler gece yapılmalıdır. Ancak son derece iyi sır tutan, dürüstlüğü denenmiş insanlar bu hareketleri bilebilir ve bağlantı kurabilirler. Bu yürüyüşler için, pusu dolu yerlerde iki, üç hatta dört gün dayanabilecek biçimde, çantalar yiyecek dolu olmalıdır.

Köylünün sır tutacağına pck güvenilmemelidir. Çünkü doğal bir konuşma eğilimi, olayları ailesi üyeleri ya da güvendiği tanıdıkları arasına sayıp dökme

isteği vardır; üstelik de, düşman askerleri halka kötü davranır, dövüldüklerinde terör tohumları eker, bazılarını götürüp canını kurtarması için gereğinden fazla konuşturur, temel bilgileri edinmeye çabalar.

Pusu kurmak için, düşmanın daima az ya da çok yaklaşık olarak yerini bildiği her zamanki gerilla üssünden yaya olarak en az bir gün uzaklıktaki alanlar seçilmelidir.

Daha önce, bir yandan cephaneyi istediği gibi kullanmaya alışık düzenli ordu askerlerinin şiddetli, sık atışlarıyla diğer yandan her merminin değerinin bilen, onları tutumlu kullanan, asla gereğinden fazlasını harcamayan gerillanın düzenli, tek tük atışlarıyla, savaşta atış yöntemlerinin hasımların bulundukları yerleri belirttiğinden daha önce söz etmiştik. Cephaneyi boşa harcamamak için, düşmanın kaçmasına izin vermek ya da bir pusunun tam olarak işlevini yapmasına engel olmak akla uygun olmadığından, her durumda kullanılacak cephane miktarı önceden saptanmalı, savaş daha önceden yapılan hesaplara göre yürütülmelidir.

Cephane, gerillanın büyük sorunudur. Silahlar her zaman ele geçirilebilir ve bir kez ele geçirilenler bir daha gerillayı terketmez, fakat, cephane azalır ve silahlarla birlikte cephane alınmıyorsa, yalnız başına cephane çok ender olarak ele geçirilir. Fazlası mevcut olmadığında, silahlarla birlikte alınan cephaneler, diğer silahlar için kullanılamaz. Bu tip savaşta boşuna ateş etmeme taktik ilkesi temeldir.

Bir gerilla şefi, geri çekilmeyi asla ihmal edemez. Geri çekilmeler, yararlı, esnek bir anda yapılmalı ve gerilla örgütünün bütün malzemesiyle yaralıların kurtarılmasını sağlamalıdır. Direniş ordusu askerleri, asla geri çekilme sırasında yakalanmamalıdır, asla sarılmaya izin verilmemelidir.

Gidilecek yollar, düşmanın bir kuşatmaya girişmek üzere, birliklerini yollayabileceği bütün noktalar koruma altına alınacak biçimde seçilmelidir. Çevirme hareketi başladığında, bağlantı sistemi derhal yoldaşlara haber iletilmesini sağlamalıdır.

Yaralanan ya da ölen yoldaşların ya da tutsakların silahlarını almak için her zaman silahsız adamlar bulunmalı. Daima, yorulmaz, ciddiliğini kanıtlamış, emirleri bütün hızıyla iletebilecek iyi bir haberleşme ekibine sahip olunmalıdır.

Koşullara göre bu yardımcıların sayısı değişebilir; bir düzine savaşçıya karşılık iki ya da üç olarak saptanabilir; bunlar savaşta yardımcılık ve artçı olarak gerekli görevleri yapar, sözünü ettiğimiz bağlantı görevlerini yerine getirirler.

Gerilla örgütü, savunma tipinde bir savaş uyguluyorsa -yani belirli bir bölgenin varış noktalarını saldıran düşman koluna karşı savunuyorsa- çarpışma mevzi savaşa dönüşür; fakat çarpışmanın başlangıcında, daima, daha yukarıda sözünü ettiğimiz şaşırtma etkisinden yararlanılmalıdır. Siperler kazılır ya da bölge köylülerinin kolayca yerini bulacağı diğer savunma sistemlerine başvurulursa, bunların hatların gerisinde bulunması sağlanmalıdır. Bu tip savaşlarda, gerçekten de, hükümet bölgeye kuşatma koyar, kaçamayan köylüler, gerillanın denetiminden uzak bölgelerden gereksinimlerini sağlamaya zorlanır. Anlattığımız kritik anlarda gerilla bölgesinden çıkan her kimse, düşmana verebileceği bilgiler nedeniyle çok tehlikeli olabilir.

Tüm savunma aygıtı öyle kurulmalıdır ki, düşmanın öncüleri her zaman tuzağa düşsün. Psikolojik alanda, her çarpışmada kaçınılmaz biçimde daima öncülerin yok edilmesi çok önemlidir. Hasım orduda bunun kesinlikle olacağı bilinci gittikçe keskinleşecek biçimde yaratılmalı, artık kimsenin öncü olmak istemeyeceği derecede ileri götürülmelidir. Öncüsü olmayan bir kol yer değiştiremeyeceğine göre, birisinin de bu sorumluluğu üzerine alması kesinlikle gerekecektir...

Şaşırtma manevraları, kuşatma, yanlara saldırılar, eğer yararlı görülüyorsa, yapılabilir ya da düşman yalnızca cepheden tutulabilir. Fakat her zaman yandan saldırıların hedefi olabilecek noktalar savunma için güçlendirilmelidir.

Bu, daha önce anlattığımız savaşlara göre, daha çok adam ve silah gerektirir. Çünkü, bütün yolları kesmek için çok adam gerektiği açıktır ve bir bölgeye doğru giden yollar pek çok olabilir. Burada, sabit ve bu nedenle yerleşik siperler sistemi için koşullar elverdiğince büyük bir güvenlik sağlarken, tuzakları ve zırhlı araçlara saldırıları artırmak gerekir. Bu tip savaşta emir genellikle ölünceye kadar savunmayı sürdürmektir, ancak, her savunucuya da en büyük bir yaşama şansı tanınmalıdır.

Bir siper uzaktan gözlenmeye karşı ne kadar iyi gizlenmişse o kadar güvenlidir. Havan toplarının etkisini azaltmak için damı olması iyidir. Genellikle kırsal bölgelerde kullanılan 60,1 ve hatta 80 mm'lik havan topları bölgede

bulunabilecek malzemeyle, yani taş ya da tahtayla yapılan, iyi inşa edilmiş bir çatıyı delemez. Uç bir durumda, yaşamını fazla tehlikeye atmaksızın kaçmayı sağlayan çeşidi öngörülmelidir. Biz, Sierra Maestra'da bizi havan topu atışlarından korumada çok etkili olan bu tip savunmaları düzenledik. Bütün bu düşünceler, ateş hatlarının kesin olmadığını açıkça ortaya koyuyor. Ateş hattı, bazı önemli anlarda belirlenen, fakat, iki kamp arasında esnek ve değişken olan, az çok kuramsal bir kavramdır. İki cephe arasında geniş bir sahipsiz alan vardır, fakat gerilla sahipsiz alanının özelliği burada, belirli bir ölçüde iki kamptan biriyle işbirliği yapan -gerçekte, büyük çoğunluğu ayaklananlardan yanadır- sivil halk nüfusunun yaşamasıdır. Bu halk nüfusu kitle halinde başka bir yere götürülemez, çünkü bu durum, buna kalkışan taraf için çözülmesi olanaksız yiyecek ve gereksinim sorunu yaratır. Bu sahipsiz arazi, genellikle gündüzleri düşman güçleri, geceleri ise gerilla güçleri tarafından düzenli biçimde aşılır. Gerilla güçleri, burada, köylüler ve tüccarlarla en iyi bağlar kurularak politik planda yürütülmesi gereken ikmal sorunu için önemli bir kaynak bulurlar.

Doğrudan doğruya savaşmayanların çalışması, bu biçimdeki savaşta çok önemlidir. Savaş bölgesindeki bağlantı adamlarıyla ilgili bazı özellikleri belirtmiştik, fakat bu bağlar, gerilla örgütünün bir iç kuruluşudur. En uzakta bulunan gerilla grubuna kadar bağlar öyle kurulmalıdır ki, bölgede bilinen en hızlı yöntemle bir noktadan diğer noktaya gitsin ve bu haberleşme elverişsiz arazide de sürsün. Ancak, sağlam askeri garnizonlarda hizmet gören ve koşullar ne olursa olsun, gerillanın eline geçse de, bazen oldukça güç bir çalışma olan kod ve frekans değişimi gerektiren, yok edilmesi olanaksız radyo istasyonları dışında, elverişsiz arazide harekâtta bulunan gerillanın, yol, telgraf gibi modern haberleşme ve ulaşım araçlarını olduğu gibi bırakması söz konusu değildir.

Kurtuluş savaşı sırasındaki kendi deneyimimizi hatırlayarak bunları söylüyoruz: Düşmanın bütün eylemleriyle ilgili günlük bilgiler, bağlantı adamlarınca tamamlanır. Haberalma servisi incelenmeli ve adamları özenle seçilmelidir. Çünkü iki yönlü çalışan bir ajanın yol açacağı zararlar sonsuzdur, ama bu kadar olmasa da, tehlikeyi büyüten ya da küçülten abartmalı bir haber de birçok sıkıntıların kaynağı olabilir. Küçültüldüğü enderdir: Köylünün genel eğilimi haberleri şişirmektir. Doğaüstü varlıklardan, her türlü hayaleti yaratan aynı boş inançlara dayalı zihniyet, bu kez de yalnızca bir düşman takımı ya da

devriye kolu söz konusu olduğu halde dev ordular yaratır. Casussa tersine, elverdiğince tarafsız görünmeli ve düşmana kurtuluş güçleriyle ilişkisi olduğunu göstermemelidir. Bu göründüğü kadar güç bir görev değildir, işbirliği yapmak isteyen ve bilgi sağlayan tüccarlardan, serbest meslek sahiplerinden, dindarlara kadar pek çok insanla karşılaşılabilir.

Gerilla savaşının en belirgin niteliklerinden biri de, direniş güçlerinin edindiği bilgilerle, düzenli ordularınkiler arasındaki farktır. İkincilerin edindiği bilgiler, büyük bir sessizlikten başka bir şeyle karşılaşmadığı kesinlikle düşman bölgelerden edinilir, gerilla örgütünün ise her evde bir dostu ya da ailesinin bir bireyi vardır ve haberler bağlantı sistemince sürekli olarak genel karargâh ya da bölge KP'sine iletilir.

Düşman, bütün köylülerin halkın davasına katılmış olduğu, açıkça başkaldıran bir bölgeye girerse, çok ciddi bir sorun ortaya çıkar. Köylülerin çoğunluğu çocuklarını ve uğraşılarını bırakarak halk ordusuyla birlikte kaçmaya, diğerleri tüm ailesini götürmeye, daha başkaları kalmaya ve olayları beklemeye eğilim gösterir. Düşman işgalinin en acı sonucu, pek çok aileyi zor, hatta umutsuz bir duruma sokmasıdır. Bunlara elverdiğince büyük destek sağlanmalıdır, fakat, bunlara, kendilerini kabul etmek istemeyecek, gereksinimlerini sağlayabilecekleri alışılmış yerlerinden uzak yerlere kaçmalarını önermek de onları mutlak felaketlere atmak demektir.

Halkın düşmanlarının *"tek tip baskı"*sından söz etmek olanaksızdır: Baskının genel yöntemleri her zaman aynı kaldığı halde her yerde, kendine özgü tarihi, toplumsal, ekonomik koşullara göre, halkın düşmanları az ya da çok canice davranır. Bazı yerlerde, bir adamın ailesini bırakıp gerilla bölgesine doğru kaçması büyük bir tepki yaratmaz. Başka yerlerdeyse, bu kaçış bütün varına yoğuna el konması ya da hepsinin yakılmasına, tüm ailesinin ölümüne neden olmaya yeter. Özel bir bölgede savaşın kuralları bilindikten sonra, düşmanın yaklaşması karşısında etkilenen köylülerin en iyi biçimde örgütleneceği açıktır.

Çok kalabalık güçleri savaşa sokabilecek küçük gerilla grupları yardımıyla haberleşme hatlarını keserek, ikmali engelleyerek düşmanı bölgeden atmaya hazırlanmak gerektiği açıktır.

Bu çarpışmalarda en önemli etken, her karşılaşmada, yedekleri iyi düşünerek kullanmaktır. Nitelikleri nedeniyle, direniş ordusu yedeklerini ender

olarak hesaba katar, çünkü, çarpışmalara katılanların savaş yöntemi düzenlenir ve görev tümüyle yerine getirilir. Fakat, bir karşı saldırı hazırlamak üzere ya da beklenmedik bir duruma karşılık olarak adamlarını yerleştirmek iyidir. Gerillanın örgütlenişine ve o andaki olanaklarına göre, bu amaçla, en tehlikeli noktalarda görev alacak bir takımı *"her şeyi yapmaya hazır"* bekletmek olanaklıdır. Onlara "intihar takımı" adı ya da herhangi başka bir ad verilebilir, bu adın gerektirdiği görevi gerçekten de yerine getirirler. Savaşın kesin aşamasına girdiği her noktada öncüler üzerine şaşırtıcı saldırılarda, en dayanıksız ya da en tehlikeli yerlerin savunulmasında ve düşmanın, ateş hattının sabitliğini tehlikeye koyduğu her yerde bu *"intihar takımı"* bulunmalıdır. Ona katılmayı seçen adam için bir ödül olan bu takıma herkes katılmakta serbest olmalıdır. Zamanla, bütün gerilla ordusu için örnek olmalı, bu ekibe ait olma onurunu taşıyan gerilla tüm yoldaşlarınca sevilip sayılmalıdır.

5. Gerilla Savaşının Başlangıcı, Gelişimi ve Bitişi

Gerilla savaşını daha önce ayrıntılı biçimde tanımladık. Şimdi elverişli arazide, ideal gelişiminin ana çizgilerini, tek bir çekirdek olarak doğumundan başlayarak, yani Küba deneyiminden hareket ederek çizecek, kuramını oluşturacağız.

Başlangıçta, az ya da çok silahlı, az çok düzenli, hemen hemen tüm çabası sarp, girilip çıkılmaz bir yerlerde gizlenmek olan, köylülerle ancak uzaktan ilişki sürdüren bir grup vardır. Bu grup bir darbeyi başarır: Böylece ünü duyulur; topraklarından atılmış ya da topraklarını savunmak için mücadele eden birkaç köylüyle başka sınıfa ait genç idealistler saflarını büyütmek için gelirler. Grup, insanların yaşadığı bölgelerde dolaşmak, bölgenin insanlarıyla daha sıkı ilişkiler kurmak için daha büyük bir cüret kazanır, birkaç saldırı ve arkasından hemen kaçış başlar, çabucak bir düşman koluna karşı çarpışacak duruma gelinir ve öncüsü yok edilir; insanların katılması artar, sayı büyür; fakat örgütlenme aynı kalır, ancak daha az önlem alınır ve daha kalabalık bölgelerde harekete geçilir.

Daha sonra, grup birkaç gün için düşmanın yakın olduğunu, ya da bombardıman olacağını haber alır almaz ya da bu tehlikelerden birinden kuşkulandığında hemen terk ettiği geçici kamplar kurar. Gerilla örgütü her köylüyü kurtuluş savaşının bir partizanı yapan kitle çalışmalarına bağlı olarak sayısal bakımdan büyür. Sonunda, ulaşılmaz bir bölge seçer, yerleşik yaşama

başlar ve ilk küçük üretime geçilir: Kunduracılık, tütün imalatı, silahçılık, fırıncılık, bazı terzilik işleri, hastaneler, radyo istasyonu, basım, vs.

Şimdiden, gerillanın bir örgütü, yeni bir yapısı vardır. Bir hükümetin bütün niteliklerinin taslaklarıyla bir hareketin başıdır. Adaletin yerine getirilmesi için, bir mahkeme kurulur, olanaklar elveriyorsa bazı yasalar kabul edilir, köylü kitlelerinin ve bölgede varsa işçilerin politize edilmesine devam edilir. Düşmanın bir saldırısı başarısızlığa uğratılmıştır, tüfek sayısı, bunun arkasından da gerilla örgütündeki adam sayısı artar. Fakat, belirli bir anda, eylem yarıçapı, adam sayısıyla aynı oranda büyümez; bu durumda, bir kol gruptan ayrılıp başka bir savaş bölgesi yaratmaya gider. Bu yeni çekirdek kazandığı deneyim ve kurtuluş birliklerinin savaş bölgesinde girmesi sayesinde birincisinden biraz farklı özellikleriyle işe başlar. Bu sırada, merkez çekirdek büyümektedir: ikmal, bazen de tüfek bakımından şimdiden takviye almıştır, uzak bölgelerden adamlar gelmeye de-vam etmektedir, yasaların kabulüyle birlikte yönetim görevleri başlar, ye-ni gelenlerin politize edilmesi ve eğitimi için okullar açılır. Grup geliştiği ölçüde şefler kendilerini eğitir, güçlerinin niteliksel ve niceliksel büyümesiyle birlikte kumanda yetenekleri de gelişir.

Zamanı geldikçe, gruplar uzak bölgelerde yerleşebilir ve aynı devreye başlayabilirler.

Fakat, düşman araziler, gerilla savaşı için elverişli olmayan araziler de vardır. Buralarda, küçük gruplar haberleşme merkezlerine saldırır, köprüleri yıkar, mayın yerleştirir, tedirginlik tohumları ekerler. Savaşa özgü yükseliş alçalışlarla, hareket güçlenmeyi sürdürür. Şimdiden, büyük kitle çalışması, güçlerin elverişsiz arazide hareketliliğini sağlar ve şehirlerin yakınındaki gerilla biçimindeki son aşamaya gelinir.

Sabotaj bütün bölgede hissedilir ölçüde yaygınlaşır. Hayat felce uğratılır ve kontrol altına alınabilir. Başka bölgelere doğru gidilir, düşman ordusuyla belirli cephelerde dövüşülür, şimdiden, tanka varıncaya kadar ağır silahlara sahip olunmuştur, düşmanla eşit olarak savaşılır, gerilla tarafından ileri sürülen koşullarda savaşma kabul ettirildiğinde, arka arkaya kazanılan kısmi zaferler, son zafere dönüştüğünde, düşman alaşağı edilir, teslim olmaya zorlanarak bozguna uğratılır.

Bu anlattıklarımız, Küba Kurtuluş Savaşının çeşitli aşamalarına geriye bakış taslağından başka bir şey değildir, fakat hemen hemen evrensel bir içer-

iğe sahiptir; tabii, bizim savaşımızda meydana gelen unsurların bu bileşiminin -halk, koşullar ve şef- her zaman bulunamayacağının dışında. Şunları belirtmemiz gereklidir: Fidel Castro, savaşçı ve devlet adamı özeliklerini kişiliğinde birleştirir, çıkarmamızı, savaşımızı ve zaferimizi, onun uzak görüşlülüğüne borçluyuz. Onsuz, halkın zafere ulaşamayacağını söyleyemeyiz, fakat bu zaferin bize çok daha pahalıya mal olacağını ve bu kadar tam olamayacağını söyleyebiliriz.

III - GERİLLA CEPHESİNİN ÖRGÜTLENMESİ

1. İkmal

Bir gerilla örgütünün temeli, tam ve doğru ikmaldir. Grup toprağın ürünleriyle yaşayabildiği gibi, onları üreten köylülerin de onlardan geçinmesini sağlamak zorundadır. Sürdürdüğü zor mücadele içinde -hele başlangıçta- gerilla ne olursa olsun hiçbir şey üretemez, özellikle düşman güçlerin kolayca erişebildiği bir arazi söz konusuysa. Geliştiği ölçüde, gerilla örgütü, savaş bölgesinden uzaklarda ikmal kaynakları bulmak zorundadır. Başlangıçta, yalnızca, köylünün ürettikleriyle yaşayacaktır; belki bazı merkezlerden gereksinimlerini elde edebilir, fakat, asla ikmal ağı kurmamalıdır, çünkü henüz bunları kuracak toprağa sahip değildir. İkmal ağı ve yiyecek stokları, mücadelenin gelişiminin getireceği koşullara bağlıdır.

İlk aşamada, bölge sakinlerinin mutlak güvenini kazanmak gereklidir. Bu güven, onların sorunlarına karşı olumlu bir tutumla, onlara sürekli olarak kılavuzluk ederek, çıkarlarını savunarak; köylüleri yerlerinden yurtlarından etmek, ürünlerine sahip çıkmak, çıkar sağlamak için kargaşalıktan yararlanmak isteyenleri cezalandırarak elde edilir.

İzlenecek çizgi, hem katı, hem de esnek olmalıdır: Devrimci hareketin tüm namuslu sempatizanlarıyla kendiliğinden işbirliği nedeniyle esnek; geçimsizlikleri kışkırtarak ya da önemli bilgileri düşmana ileterek doğrudan doğruya harekete saldıranlara karşı katı.

Yavaş yavaş, bölge denetim altına alınacak ve daha büyük bir hareket serbestliğine sahip olunabilecektir. Sempatizanlardan alınan malların, toprak ürünleri olsun, ticaret metası olsun, bedelinin hemen ödenmesi temel ilke kabul edilmelidir. Bunlar çoğu zaman armağandır, fakat bazen böyle armağanlar vermeye köylülerin yaşamı engeldir. Savaşın zorunluluklarının,

ödeme olanağı olmaksızın, mağazalara saldırmaya zorladığı anlar olabilir. Bu durumda, tüccara daima bir senet, yukarıda söz ettiğimiz *"umut bonoları"*ndan vermek gereklidir. Fakat bu çareye kurtarılmış toprak sınırları dışında bulunan kimselere karşı başvurulmalı ve hiç değilse bir kısmı en kısa zamanda ödenmelidir.

Düşman ordusunun erişemeyeceği bir toprağa sürekli olarak sahip olacak kadar koşullar iyileştiğinde, ortaklaşa ekim işlerine girişilebilir. Köylüler, gerilla ordusunun yararına, toprağı işler ve böylelikle değişmez bir yiyecek kaynağı garantilemiş olurlar.

Gönüllü gerillaların sayısı silah sayısına göre pek çok ve politik durum bu adamların düşmanın egemenliği altındaki bölgelere inmesine engelse, direniş ordusu toprağı bu adamlara ve bütün katılanlara işletebilir, ikmali garantileyen ürünler alabilir; bu gönüllüler, daha sonra savaşçı saflarına terfi etmelerini sağlayacak hizmet cetvellerini doldururlar. Bununla birlikte, ekimin köylüler tarafından yapılması yeğ tutulmalıdır, çünkü onlar bu çalışmayı daha büyük bir coşku ve daha ileri bir bilgi ve deneyimle yaparlar. Daha ileri bir aşamada, ürünler tümüyle satın alınabilir ve ordunun kullanması için, açık havada ya da yiyeceğin cinsine göre ambarlarda depo edilebilir.

Köylü nüfusun yiyecek gereksinimini sağlamakla yükümlü alt örgütler kurulduğunda, bütün tahıl ya da yiyecek, direniş ordusunun aracılığıyla köylüler arasında takas edilmek üzere bir araya toplanır.

Koşullar daha da iyileşirse vergi konulabilir: Özellikle küçük üretici için vergiler, olanaklar elverdiğince ağır olmamalıdır. Özellikle köylülükle, onun içinden çıkan direniş ordusu arasında iyi ilişkiler olmasına dikkat edilmelidir.

Vergiler, para olarak ya da yedekleri artıracak ürün olarak toplanabilir. Örneğin, et en önde gelen gerekli bir maddedir, üretimi ve saklanması sağlanmalıdır. Köylülerin işbirliğiyle -bölge güvenilir bir yer değilse görünüşte gerillaya yabancı olmalıdırlar- satın alınan ya da büyük mülk sahiplerinin malları arasında el konan tavukları, keçi ve domuzlan yetiştirecek çiftlikler kurulabilir. Latifundia bölgelerinde, genellikle büyük miktarda sürü hayvanı bulunur. Kesilebilir ve tuzlanabilirler. Bu koşullarda saklanan et çok uzun zaman için tüketime hazır bekletilebilir.

Sürü hayvanlarından deri de sağlanabilir. Gerillanın vazgeçilmez yardımcı eşyası olan ayakkabılarının ham maddesini elde etmeyi sağlayan az çok ilkel

biçimde deri üretimi geliştirilebilir. Genel olarak, gerekli besin maddelerinin şunlar olduğunu söyleyebiliriz: Et, tuz, bazı sebzeler, yumru ya da taneler. Temel besin daima köylü tarafında üretilir: Dağlık doğu bölgelerinde (Küba) bu besin malangadır. Fakat Meksika'nın, Orta Amerika'nın ve Peru'nun dağlık bölgelerinde patates; Arjantin gibi diğer bazı ülkelerde sürü hayvanları; daha başka yerlere buğday temel besindir. Her ne olursa olsun, birliğin, temel besin maddesi ve yiyeceği zenginleştirmek için, bazı hayvansal ya da bitkisel yağlar bakımından ikmali sağlanmalıdır.

Tuz, vazgeçilmeyecek derecede önemlidir. Denize yakın olunduğu zamanlarda, derhal, yedek tuz sağlayacak küçük kurutma aygıtları kurulmalıdır. Hemen hemen hiçbir şey üretilemeyen dağlık mıntıkalarda, bölgeyi büyük ölçüde fakirleştiren ablukaları gerekleştirmenin kolay olduğunu unutmayalım. Köylü örgütlerinin ve sivil örgütlerin bu olasılığı önceden hesap etmesi doğru olur. Savaşın en zor dönemlerinde yaşamlarını sürdürebilmek için, köylülerin yedek yiyecek bulundurması gereklidir. Mısır, buğday, pirinç vs. gibi tahılın, un, tuz, şeker, her çeşit konserve ve benzeri maddelerin bozulmayacak biçimde acele stok edilmesine çalışılmalıdır. Yine, gerekli ekimin de yapılması lazımdır.

Bölgenin tüm yiyecek sorununun çözümlendiği bir an gelir, fakat yine de diğer maddelerin önemli bir miktarına gereksinim vardır: Örneğin ayakkabılar için deri (deri üretimini gerçekleştirme olanağı bulunamamışsa), elbiseler için bez, başka yardımcı malzeme, kâğıt, gazeteler için baskı makinesi, mürekkep, vs.

Gerilla örgütü ne denli gelişirse, dış dünyadan gelecek maddelere de o denli gereksinim duyulur. Bu durumda, ikmal ağı örgütünün, sempatizan köylüler kanalıyla kusursuz çalışması gereklidir. Yapısı iki kutuplu olmalı: Yani, uçlar; bir yandan kentte, diğer yandansa gerilla cephesinde bulunmalıdır. Gerilla bölgesinden başlayarak ikmal hatları, malzemenin geçebileceği bütün araziyi aşar. Yavaş yavaş köylüler tehlikeye alışır (küçük gruplar halinde harikalar yaratabilirler) ve aşırı bir tehlikeye atılmadan işaret edilen yere malzemeyi iletirler. Taşımalar, gecelcri katır ya da herhangi bir başka yük hayvanı aracılığıyla, hatta bazı bölgelerde kamyonlara yapılabilir. Böylelikle düzenli bir ikmal sağlanabilir. Burada harekat mıntıkalarına yakın yerlerden gelen ikmal ağı tipinden söz ediyoruz.

Daha uzak bölgelerden gelen bir ikmal ağının da örgütlenmesi şarttır. Taşra, kent ya da kasabalarında bulunmayan malzemeden başka, bu bölgeler satın almalar için gerekli parayı da sağlamalıdır.

Örgüt, sempatizanların doğrudan doğruya yaptığı bağışlarla yaşar ve karşılığında gizli bağışlarda bulunur; bu bağışlarla görevli personelin çok sıkı denetlenmesi şarttır. Harekât üssünden çıkan gerilla, yeni bir bölgeyi tehdit ettiğinde, satın almalar peşin para, ya da *"umut bonolarıyla"* yapılabilir. Bu durumda, malları tüccarlardan almaktan başka çözüm yolu yoktur. Böyle bir durumda, hesabın kapatılması, iyi niyet ve güvene ya da gerillaların mali olanaklarına bağlıdır.

Kırsal bölgelerden geçen bütün ikmal ağları gündüz, gece olana kadar yiyeceğin saklanabileceği özel olarak seçilmiş evlerde kurulan bir dizi konak yeri ya da *"duraklar"* gerektirir. Bu evler, doğrudan doğruya ikmal işiyle görevli olanlardan başkalarınca bilinmemelidir. Evlerin sakinleri, bu taşımalar konusunda koşullar elverdiği ölçüde az şey bilmeli ve elbette ki, örgüte en çok güven veren kişiler olmalıdırlar.

Yiyecek maddeleri taşımaya en elverişli hayvan katırdır. İnanılmayacak bir direnci olan bu hayvan, günlerce, yüz kilodan fazla yükle, en engebeli mıntıkalarda dolaşabilir. Kanaatkârlığı, bu taşıma biçimini idealleştirir. Katır iyi nallanmalı, bu işi hayvanı tanıyan katır sürücüleri üzerlerine almalıdırlar. Böylelikle, dört ayaklılardan oluşan, çok yararlı gerçek bir ordu askere alınır. Hayvanın bütün sabrına, en zor aşamalarda bile gösterdiği dayanıklılığa karşın, bazı durumlarda aşılması çok güç bir yer katırın yükünü indirmeyi gerektirebilir. Bu durumu önlemek için, bir ekip dağlarda patika açmakla görevlendirilmelidir. Bütün koşullar bir araya gelmiş, sağlam bir örgüt kurulmuş ve direniş ordusu köylülerle olanakların elverdiği ölçüde iyi ilişkiler sürdürmekteyse, ikmal düzenli olarak sağ-lanır.

2. Sivil Örgüt

Direniş ordusunun sivil örgütü her iki cephede de -içte ve dışta- çok önemlidir. Görevleri aynı biçimde adlandırılmakla birlikte, nitelikleri ve işlerlikleri, doğal olarak, oldukça değişiktir. Dış cephenin yapabileceği para toplama işiyle iç cepheninki farklıdır, yine propaganda ve ikmal işleri de öyledir. Önce iç cephenin görevlerini anlatacağız.

İç cephe derken, kısmen olsun kurtuluş güçlerinin denetiminde bulunan, gerillaya elverişli bir bölgeyi anlıyoruz; çünkü, gerilla savaşları elverişsiz arazide geliştiğinde, gerilla örgütü derinlemesine değil genişlemesine güçlenir; giderek daha geniş noktalara yayılır, fakat iç örgütlenmeyi gerçekleştiremez, çünkü düşman bölgeye girecek durumdadır. İç cephede, yönetimin işlerliğini düzenleyecek özel görevleri yerine getiren bir dizi örgüte sahip olunabilir. Propaganda genellikle doğrudan doğruya orduya aittir, fakat, onun denetiminde kalmak koşuluyla ayrılmış da olabilir. (Her ne olursa olsun, bu sorun o kadar önemlidir ki, bunu ayrıca ele alacağız.) Vergi toplanması gibi genellikle köylülerin örgütlenmesi de (varsa işçilerin de) sivil örgüte aittir, bu iki görev, bir mahkemece yönetilmelidir.

Vergi toplanması, daha önce de belirttiğimiz gibi çeşitli biçimlerde uygulanır: dolaylı ve dolaysız vergiler, bağışlar ve kamulaştırmalar. Bütün bunlar gerilla ordusunun ikmaline ilişkin büyük bölüme giren konulardır.

Düşman propagandasının dilinden düşürmediği bir koz olan, gerilla savaşlarının, düşman kuşatmasının dolaylı nedeni olması olgusuna karşın, direniş ordusunun eylemlerinin bölgenin fakirleşmesine yol açmamasına çok dikkat edilmelidir. Kesinlikle bu nedenledir ki, hiçbir anlaşmazlığa yol açılmamalıdır. Örneğin, hiçbir tüzük, kurtarılmış bölgedeki bir ürünün sahibine, bunu bölgenin dışında satmayı yasaklamamalıdır (Nedenlerinin köylülere iyice açıklandığı, had ve geçici durumların dışında). Direniş ordusunun her eylemi sırasında, propaganda kesimi, bu eylemin, bir köylü tarafından genellikle eksiksiz anlaşılabilecek nedenlerini iyice açıklamalıdır: Bu orduda oğulları, kardeşi ya da herhangi bir akrabası bulunduğundan eylem yine onun olacaktır. Köylülerle ilişkilerin önemi göz önünde bulundurularak, onları yönlendiren ve yönetmelikle düzene sokan alt örgütler kurulmalıdır. Kurtarılmış bölgelerde bulunmakla birlikte bu alt örgütlerin, komşu bölgelerle de ilişkileri vardır ve bu örgütler yavaş yavaş bölgeye nüfuz etmeyi ve gerilla cephenin yayılmasını sağlar. Köylüler yazılı ya da sözlü propaganda yapar, küçük köylüye yazılı ya da sözlü propaganda yapar, küçük köylüyü korumak için çıkarılan yasaları, direniş ordusunun fedakarlık ruhunu duyurur, desteklenmesi için uygun ortamı yaratırlar.

Köylü örgütleri, direniş ordusuna, istediğinde, az çok iyi niyetli ve gönüllü bir dizi aracı yardımıyla, ürünleri düşman bölgesinde sattıracak biçimde dallanmalıdır. Çünkü, eğer davaya bağlılık tüccarı, bazı riskler almaya itiyorsa,

yine onu, bu risklerden çıkar sağlamaya yönelten paraya karşı belirli bir bağlılık da vardır.

İkmalden bahsederken, daha önce, yol yapımının önemini belirtik. Gerilla belirli bir gelişim derecesine eriştiğinde, az çok sabit merkezler kurar, çeşitli bölgelerde bir üsse bağlı olmaksızın dolaşıp durmaz, bu durumda katır için patikadan, arabaların geçebileceği yollara kadar bir dizi yol yapımı başlar. Direniş ordusunun örgütlenme yeteneğiyle, düşmanın ulaşım yollarını tahrip etme hatta gerillaların kamp yerine kolayca varmak için yaptıkları yollara sahip çıkmada saldırganlık yeteneği kesinlikle hesaba katılmalıdır. Yolların, başka çözüm bulunamadığı zamanlarda ikmali kolaylaştırmaya yönelik olduğu ve bunların ancak şiddetli bir düşman hücumu karşısında mevzide tutunulabileceğinden emin bulunulduğu durumlarda yapılması gerektiği ilkesinden hareket edilmelidir. İki nokta arasında haberleşmeyi kolaylaştıran, fakat yaşamsal olmayan ve yapımında herhangi bir tehlikeyle karşılaşılmayacak yollar bunun dışındadır.

Başka iletişim araçları da vardır: Telefon, ağaçların direk yerine kullanılabildiği, düşmanın hava gözetlemelerinden saklı dağlık yerlerde kolaylıkla kurulabilir. Ancak, düşmanın erişemeyeceği bir bölgede kullanılabilir.

Mahkeme ya da merkezi adalet örgütü yönetim ve devrimci yasalar, bir kurtarılmış bölgede gerilla ordusu için vazgeçilmeyecek derecede önemlidir. Mahkemenin sorumluluğunu, ülkede geçerli olan yasaları bilen ya da daha iyisi bölgenin adli gereksinimlerinin bilincinde olan, köylüye ilkelere bağlanmakta yardımcı olacak, direniş bölgesinin içinde yaşamın kurumlaşmasını sağlayacak, bir dizi kararname ve yönetmelik kaleme alabilecek bir kişi yükümlenmelidir.

Küba gerilla savaşımız sırasında, bir ceza yasası, bir medeni yasa, tarım reformu üzerine yönetmelik, köylü gereksinim sağlama düzenlenmesiyle ilgili bir başka yönetmelik ve daha sonra, Sierra Maestra tarım reformu yasası hazırladık. Ayrıca mahkeme, çeşitli ordu gruplarının muhasebesini tutar, bütün mali sorunlarını üstlenir, doğrudan doğruya ikmal sorunlarına bile karışır.

Bütün bu temel önerilerin katı olmadığını, coğrafi ve tarihi açıdan belirli bir deneyimin meyvesi olduklarını ve başka bir çevrenin deneysel verilerine göre değişebileceğini belirtelim.

Bölge sakinlerinin sağlığına ayrıca büyük bir özen göstermek gereklidir. Merkezi askeri hastaneler, olanakların elverdiği ölçüde her köylüye, tam yardım sağlamalıdır.

Sivil hastaneler gibi sivil halkın sağlığı da, halkı hem tedavi etmek, görevi direniş ordusuna bağlı olacaktır. En küçük bir sağlık ilkesi bilgisini bilmemekten dolayı halkın sağlık sorunları güçleşmiştir: Bu hal, zaten kötü olan durumu daha da ağırlaştırır.

Gerilla yerleştiğinde, malların en azından gözaltında bulundurulması ve eşit dağıtımının denetimi için olanaklar elverdiğince iyi tutulan mağazalar açılmalıdır.

Dış cephe de işlerlik, yapı ve yaygınlık bakımından değişiktir. Yapılan propaganda hem ulusal, hem de öğretici olmalıdır; yoldaşların kazandığı zaferler anlatılmalı, işçi ve köylü kitleleri mücadeleye çağrılmalı, olanak bulunursa bu cephede kazanılan başarılar üzerine bilgi verilmelidir. Tamamen gizli olan para toplama işlemi, en büyük önlemlerle, ilk para toplayandan örgütün hazinesine kadar bir ağ oluşturularak yapılmalıdır. Bu örgüt, hepsi bir bütün olan bölgelere bölünmelidir. Bu bölgeler eyaletler, şehirler ya da kasabalar olarak hareketin büyüklüğüne göre belirlenebilir. Alınanların kullanılmasını yönlendirmek amacıyla bütün bölgelerde birer komisyon bulunmalıdır. Savaş süreci yeterince ilerlediğinde, sanayicilerin, direniş ordusunun gösterdiği güç karşısında kendiliğinden ödeyeceği vergiler toplanabilir. Gerillanın gereksinimlerine uydurulmuş olan ikmal, en çok bulunan mallar çevreden, en az bulunanlarsa büyük merkezlerden sağlanacak biçimde, çeşitli ağlar halinde örgütlenmelidir. Bu ağların, mümkün olduğu kadar sınırlandırılması, mümkün olduğu kadar az insanca bilinmesi; bunun uzun süreli olmasını garantiler.

Sabotajlar, sivil örgüt tarafından merkez komutanlıkla işbirliği halinde düzenlenmelidir. Küba savaşı deneyimimiz, ikinci dereceden görevleri yerine getirme uğruna feda edilen, baskı güçleri tarafında öldürülen çok değerli yoldaşların yaşamlarının korunabileceğini, kayıplarının bedeli elde edilen sonuçla kıyaslanamayacak yoldaşlarımızı harcamamızın gereksiz olduğunu gösterdi. Suikast ve körü körüne terörizm kullanılmamalıdır. Kitle çalışması yapmak, devrimci ideali zihinlere yerleştirmek, istenen anda direniş ordusunun desteğindeki kitlelerin harekete geçebilmesi ve terazinin kolunu devrim-

den yana eğebilmesi için bu idealin olgunlaştırılması yeğ tutulmalıdır.

Bu amaçla, devrimci yayınları okutarak ve açıklayarak, doğruyu öğreterek -çünkü devrimci propagandanın belirleyici özelliklerinden biri de doğruluğudur- kendi saflarında devrimci ideolojinin propagandasını yapan işçi ve köylü örgütleri ihmal edilmemelidir. Böylelikle yavaş yavaş kitleler kazanılabilir, en iyi çalışma yapanlar da direniş ordusuna alınmak üzere seçilir ya da bunlara önemli sorumluluklar verilir.

Bu, halk savaşının belirli bir anında, gerilla tarafından kontrol edilen bölgede, iç ve dış sivil örgüt semasıdır. Tüm bu unsurlar son derece mükemmelleştirilebilir; tekrar ediyorum; burada açıkladığım, bizim Küba deneyimimizden başka bir şey değildir. Yeni deneyimler, bu yöntemleri değiştirebilir ya da mükemmelleştirebilir. Bir şema sunuyoruz, yoksa bir kutsal kitap değil.

3. Kadının Rolü

Devrimci sürecin gelişmesinde kadının çok önemli bir rolü vardır. Bunu hatırlatmak önemlidir, çünkü özellikle bizim ülkelerimizde, kadını küçük gören, hatta tamamiyle ayrı tutan sömürge zihniyeti hâlâ hâkimdir.

Kadın, en zor işleri yapmaya, erkeklerle beraber savaşmaya yeteneklidir. İleri sürüldüğü gibi, birliğin içinde cinsiyete bağlı anlaşmazlıklar yaratmaz.

Savaşın yarattığı zor koşullar içinde, kadın, kendine özgü nitelikleriyle birliğine katkıda bulunan bir yoldaştır; fakat erkek gibi çalışabilir ve dövüşebilir. Daha zayıftır, fakat daha az dirençli değildir ve erkek gibi çok çeşitli savaşçı görevlerini başarıyla yürütebilir. Küba'daki savaşın çeşitli anlarında, ön planda rol oynamıştır.

Tabii ki, kadın savaşçıların sayıla azdır. Güçlü bir iç cephe kurulduğunda ve fiziksel anlamda zayıf olan savaşçılar farklı alanlara kaydırıldığında, kadınlar, çok sayıda göreve atanabilirler. En önemli görevlerden biri düşman bölgesindeki savaşçılar arasındaki bağlantıları sağlamaktır. Mesajların ve paraların aktarılması, ufak ama değerli eşyaların taşınması sadece güven duyulan kadınlara yaptırılabilir. Binbir hileye başvurarak bunları iletebilirler, ayrıca baskı ne kadar kaba ve sert olursa olsun, erkek kadar sert bir muameleye tabi tutulmazlar ve daha başarılı olabilirler.

Bağlantıyı sağlayan kadın, erkeğe nispeten daha fazla serbestliğe sahiptir.

Dikkati daha az çeker ve düşmanda daha az tehlike korkusu yarartır. Ayrı ayrı müfrezeler arasında mesajlar, hatların içine gönderilenler, hatta dışarıya gidecekler, hacmi fazla olmayan eşyalar, örneğin kurşunlar, kadınlar tarafından, eteklerinin altında gizlenen özel kemerler içinde taşınır.

Savaş döneminde bile, barış zamanındaki gibi kadın her günkü işlerini yapabilir, gerilla savaşının çok zor koşuları altındaki gerilla askeri ise, lezzetli yemekler yediğinden dolayı çok mutludur (savaşın en güç katlanılır zorunluluklarından birisi de yapış yapış, soğuk, tamamen tatsız, berbat yemekler yemektir). İyi bir kadın aşçı kötü bir yemeği büyük ölçüde, ciddi derecede iyileştirilebilir, onu bu alanda kullanmak daha faydalıdır. Çünkü, en büyük sorunlardan biri, erkeklerin günlük işlere pek önem vermemeleri ve savaşçı güçlere katılmak için bu işleri yapmamalarıdır.

Bölgenin köylülerine ve devrimci askerlere okuma yazma öğretmek ve onları politize etmek kadının en önemli görevlerinden biridir. Okulların çalıştırılması, özünde çocuklarda daha iyi ilişki kurabilen ve halk arasında daha canlı bir sempati yaratan kadınların görevidir.

Ayrıca, cepheler sabitleştiğinde ve geriler güvenli hale geldiğinde, kadın, olanaklar ölçüsünde bölgenin ekonomik ve sosyal güçlükleriyle uğraşmak üzere, toplumsal hizmetler uzmanı olarak görev yapabilir.

Sağlık alanında, kadın, sert erkek arkadaşlarından çok daha büyük bir yumuşaklıkla hastabakıcı olarak, hatta bazen doktor olarak önemli bir rol oynar. Erkek, kendi başına, yoksunluk içinde, rahatsız ve psikolojik sıkıntılarla acı çeker durumdayken, gerilla savaşına özgü binlerce tehlikeyle karşı karşıya olduğu anlarda, bu yumuşaklık çok değerlidir.

Küçük üretim aşamasına gelindiğinde, kadın burada da özellikle Latin Amerika ülkelerinde kadının geleneksel rolü olan giyecek dikiminde yardımcı olacaktır. Basit bir dikiş makinesi ve birkaç kalıpla kadın harikalar yaratabilir. Sivil örgütün diğer kesimlerinde de, silahları taşımak için güç gerektiğinde de kadın erkeğin yerini tutabilir. Örgütün düzenini sarsacak her türlü aşırılığı önlemek için erkeklerle kadınlar çok iyi eğitilmelidir. Fakat, bir kez gerilla yasalarında belirtilen işlemler tamamlandıktan sonra, birbirini seven ve kimseyle bir bağı olmayan kişiler ortak bir yaşam sürdürmek üzere, Sierra'da devrim nikâhıyla evlenebilirler.

4. Sağlık

Gerillanın karşılaştığı en ağır sorunlardan biri, ortaya çıkan bütün kazalara ve özellikle gerilla savaşında çok sık olan yaralanma ve hastalıklara karşı savunmadan yoksun oluşudur. Hekim son derece önemli bir görevi yerine getirir: Hayatları kurtarmakla kalmaz (burada çoğu kez, bilimsel müdahale, genellikle sahip olunan malzememin yetersizliği nedeniyle geçersiz kalır), hastanın moralini yükseltmek, yanında acılarını hafifletmek ve tehlike geçinceye kadar müşahade atanda tutacak birinin bulunduğunu hissettirmek görevleri de doktora aittir.

Hastanelerin örgütlenmesi gerillanın eriştiği aşamaya bağlıdır. Farklı aşamaları temsil etmekle beraber üç temel tipte hasta ne örgütü sayılabilir.

Tarihi gelişme içinde, önce göçebelik aşaması gelir: Her kim, eğer varsa, durmaksızın yoldaşlarıyla birlikte yer değiştirir, savaşçılık dahil, gerillanın tüm diğer görevlerini de yerine getirir. Bir insan hayatını kurtaracak ilaca bile sahip olmaksızın hastaları ve yaralıları tedavi etmek gibi yorucu ve bazen umutsuzluğa düşürücü bir görevi üstlenmiştir. Hekimin, birlik üzerinde en çok etkili olduğu aşama, onun için de moral açıdan en önemli en önemli olanıdır; bu aşamada, teselli verme görevini tam olarak yerine getirir; yoksul çantasında, insanlara yapabileceği yardım için gerekli nesi varsa taşır. Çünkü, acı çeken insan için, basit bir aspirin tableti bile paha biçilmezdir; hele acılarını anlayan ve kendisi çekiyormuşçasına onu dert edinen bir kimsenin elinden alınıyorsa. Bu birinci aşamada, hekim devrimci ideali tanı olarak benimsemelidir, çünkü, hekimin sözleri birliği herhangi bir kimseninkilerden çok daha derinden etkiler.

İkinci aşamayı, yarıgöçebelik devresi olarak nitelendirebiliriz. Bu devre, gerillaların kamplara yerleştiği, tümüyle güvenli arkadaş evlerine malzemelerin, hatla yoldaşların bırakılabildiği aşamadır; birlik yerleşme eğilimindedir. Bu aşamada, hekimin görevi daha az yorucudur. Çantasında, en sık gerekebilecek basit cerrahi malzemeyi taşıması yeterlidir. Küçük ameliyatlar için, arkadaşların evlerinde saklanan, ikinci bir çantası olabilir. Hastalar ve yaralılar, onlara özenle bakan köylülerin evlerine bırakılabilir, güvenilir yerlere, sınıflandırılmış ilaçlar stok edilebilir. Bu yarıgöçebelik aşamasında, erişilmez olduğu bilinen bölgelere, hasta ve yaralılar yerleştirilmek üzere, hastane şeklinde kullanılabilecek evler yapılabilir.

Üçüncü aşamada, gerilla düşmanın artık gelemeycceği bölgeleri elinde tuttuğu zaman, gerçek hasta bakımı örgütleri kurulabilir. En ileri aşama olan bu aşamada, üç ayrı merkez kategorisi sayılabilir. Önce, savaş hattında, aynı zamanda savaşacak, birliğin sevgisini kazanmış, çok derin bilgisi olmasına gerek duyulmayan. Böyle anlarda, onun çabası daha çok hasta ya da yaralıyı teselli etmek, psikolojik destekten geçer; gerçek tıbbi yardım, cephe gerisindeki hastanelerde yapılır. Usta bir cerrah ateş hatlarında feda edilmemelidir.

En ön hatta bulunan bir kişi düştüğünde, sıhhiyeciler onu ilk karakola kadar taşırlar, sıhhiyeci yoksa, yoldaşları bu görevi üstlenirler. Dağlık arazide, yaralıların taşınması çok incelik gerektiren bir iştir. Yarası ne kadar ağır yaralı olursa olsun, bazı durumlarda taşınmanın verdiği acı yaraların verdiği acıdan daha şiddetlidir. Taşıma, arazinin özelliklerine göre çeşitli biçimlerde uygulanabilir. Gerilla savaşı için elverişli olan, ormanlık ve sarp mıntıkalarda ancak tek sıra halinde yürünebilir; en iyi sedye, uzun bir sırığa bağlı bir hamaktır.

Adamlar sık sık mola verirler, çünkü omuzları ağrımıştır ve aynı zamanda ağır ve nazik olan bir yükü taşımaktan çabuk yorulurlar. Yaralı bu ilk aşamayı atlattıktan sonra, bütün önemli ameliyatları yapacak olan cerrah ve uzmanların bulunduğu (tabii birliğin olanaklarına göre) bir merkeze varır.

Üçüncü kategori: Bölge sakinlerinin yakalandığı hastalıkların neden ve zararlarını araştırmak için olanaklar elverdiği ölçüde en büyük kullanışlılığa sahip, düzenli hastaneler. Tam olarak yerleşik bir yaşama uygun olan bu hastahaneler, yalnızca ameliyat ve iyileşme merkezleri kullanılmaz, ayrıca sağlık uzmanlarının halkı bilgilendirdiği ve yönlendirdiği, sivil halka bağlı kuruluşlardır. Her bireyin tıbbi gözlemi için dispanserler de kurulmalıdır. Üçüncü kategoriden hastaneler, laboratuarda ya da röntgen aracılığıyla teşhis koymalarını sağlayan donanıma sahip olabilirler.

5. Sabotaj

Sabotaj, gerilla savaşı yürüten halklar için paha biçilmez bir silahtır. Örgütlenmesi direk sivil halka ve gizli örgüte bağlıdır. Sabotajlar, henüz devrimci ordunun kontrolüne girmemiş bölgelerde gerçekleştirilebilir. Sabotaj örgütü, doğrudan doğruya, hedef alınacak sanayi ve haberleşme merkezlerini belirlemekte gerilla genel kurmayı tarafından yönetilmelidir.

Sabotaj terörizm değildir. Terörizm, yöntemleri sabotaj yöntemlerinden farklı olan bireysel suikastlerdir. Terörizm, beklenen etkiyi yaratmayan, uygulayanlarda elde edilen sonuçlara oranla çok ağır kayıplara yol açan, halkı da devrimci hareketten uzaklaştıran, olumsuz bir silahtır. Nadiren, örneğin baskı güçlerinin önderlerinden birini ortadan kaldırmak için bireysel suikastlere başvurulabilir.

İki tip sabotaj vardır: Belirli hedeflere karşı ulusal çapta sabotaj ve savaş hattı yakınlarındaki sabotajlar. Ulusal çaptaki sabotajda hedef ulaşım ve haberleşme yollarıdır. Farklı iletişim araçları, farklı yöntemlerle sabote edilir. Telgraf ve telefon direkleri, geceleri tümüyle kesilmeyerek testerelenir, fakat en küçük bir darbede düşen direk diğerlerini de birlikte sürükleyecek ve büyük ölçüde tahribata yaratacaktır.

Köprüler de, dinamitle sabotaja uğratılabilir. Dinamit yoksa, metal köprüler, oksijen kaynağıyla yıkılabilir. Metal köprüyü destekleyen ana kiriş ve üst kiriş kesilir. Kirişler kaynak makinesiyle kesildikten sonra, aynı şey öteki uçta tekrar edilir. Böylece köprü bir yanı üzerine devrilir, bükülür ve çöker. Bu, bir metal köprüyü dinamitsiz yıkmanın en etkili yöntemidir. Demiryolları ve yollar, kanallar da tahrip edilebilir. Hatta bazen trenler bile mayınlanabilir, bütün bunlar gerillanın bölgedeki etkinliğine göre değişir.

Yine, uygun malzeme ve doğru zamanlama ile her bölgenin önemli endüstri kolları çökertilebilir. Sabotaj, bütünlüklü bir amaca hizmet etmelidir, çünkü bir iş kaynağı ancak belirleyici bir anda tahrip edilebilir: Böyle bir sabotaj, kitle halinde işçinin yerinden olmasına ve açlığa neden olur. Rejimin önemli kişiliklerine ait sanayi kuruluşları, yok edilmeleri çok ağır toplumsal kayıplara yol açmıyorsa, işçiler bunun yapılmasının zorunlu olduğuna ikna edilerek ortadan kaldırılmalıdır.

Ulaşım yollarına karşı sabotajın önemi üzerinde ısrarla duruyoruz. Engebeli olmayan arazide, düşman ordusunun direnenlere karşı büyük silahlarından biri hızlı ulaşımdır. Bu nedenle, sürekli olarak demiryolu köprülerini, lağımları, elektrik direklerini, telefon hatlarını ve hatta su kemerlerini tek kelime ile modern yaşam için gerekli her şeyi tahrip etmeyi denemeliyiz.

Savaş hatlarının yakınlarında, aynı biçimde, fakat çok daha cesur, fedakar ve sık sabotajlar gerekir. Bu durumda, çok değerli bir yardımcıya, yani gerek-

li bölgelere kadar inebilen ve sivil örgüt üyelerine görevlerini yapmalarında yardımcı olan gerillanın uçan devriyelerine güvenilebilir. Burada da, sabotaj daha çok ulaşım yollarına yöneliktir. Düşmanın halk güçlerine karşı saldırıyı devam ettirmek için ihtiyaç duyduğu şeyleri sağlayan bütün fabrikalar ve üretim merkezleri tahrip edilmelidir.

Gerillalar düşmanın stoklarına el koymalı, ikmalini kesmeli, gerekirse ürünlerini ve hayvanlarını düşmana satacağını söyleyen büyük toprak sahiplerini korkutmalı, yollarda gidip gelen araçları yakmalı, bundan, yolların kesilmesinde yararlanmalıdır. Her türlü sabotaj eyleminde, eylemin yer aldığı noktadan biraz uzakta, önceden belirlenen yerlerde, daima vurup kaçmaya dayanan yöntem uygulanarak düşmanla üst üste çatışılmalıdır. Çok büyük bir direnç göstermek şart değildir. Düşmana sadece, bir sabotajın çıktığı her yerde, savaşmaya hazır gerilla güçleri olduğunu göstermek ve düşmanı ancak güçlü olduğu zaman ve önlemler alarak yer değiştirmeye zorlamak gerekli dir.

Böylelikle yavaş yavaş gerilla eylem bölgesine yakın bütün şehirlerde hayat felce uğratılır.

6. Savaş Endüstrisi

Gerilla savaşı içinde, savaş sanayii, gerillanın uygun coğrafi durumda bulunduğunu kanıtlayan oldukça uzun bir evrimin ürünüdür. Daha önce de söylemiştik: Kurtarılmış ya da düşmanın tam bir ikmal ablukası uyguladığı bölgeler varsa, çeşitli zorunlu sanayiler kurulmalıdır. Bu sanayilerden ikisi esastır; kunduracılık ve dericilik. Bir birlik, ormanlık, sarp, taşlı ve dikenli arazide ayakkabısız yürüyemez. Bu koşullarda yer değiştirmek çok zordur ve ancak o bölgede doğup büyüyenler -onların da hepsi değil- bu işi yapabilirler, diğerlerinin ayakkabı giymesi gereklidir. Bu endüstri iki dala ayrılır: Yeni ayakkabı üretimi ve eskimiş ayakkabılara pençe vurulması ve tamiri. Bu zanaatın endüstrisi ayakkabıcılığın her türlü araç gereccini gerekli kılar. Buna ek olarak, dericilik sanayii günlük kullanılan her türlü eşyayı imal eder: Fişeklikler, ketenden veya deriden yapılabilen, temel madde olmasa da, birliğin rahatı için gerekli olan ve ona kendi kendine yettiği duygusunu veren sırt çantaları.

Silahçılık, diğer bir temel endüstri dalıdır.Tüfek ve diğer silahların aşınan parçalarının basit tamirinden, bazı tip savaş silahlarının üretimine, halkın

yaratıcı ruhunun varlık bulmasına ve çeşitli düzeneklerle harekete geçirilen mayınların yapımına kadar çeşitli işlevleri vardır. Koşullar hazırsa, bu sanayi dalı barut imal eden bir ekip tarafından tamamlanır. Patlama kapsüllerinden başka, kurtarılmış bölgelerde, patlayıcı maddeler de imal edilebilirse, bu çok önemli alanda müthiş başarılar elde edilir: Gerçekten de mayınların doğru kullanılması yolları tamamen kullanılmaz hale getirebilir.

Başka endüstrilerin de kendine göre önemleri vardır: Demircilik ve tenekecilik. Nalbantta katırlar nallanır; nallar ve demirden yapılan başka aletler de üretilir; tenekecide, tabaklar ve özellikle bidonlar için teneke üzerinde çalışmalar yapılır. Tenekecilik endüstrisine ek olarak, dökümcülük de yapılabilir. Yumuşak madenleri eritme olanağı varsa, birliğin silahlanmasında birinci planda katkıda bulunacak bir el bombası fabrikası kurulabilir. Belli birtakım işlevleri yerine getiren bir onarım ve genel yapım teknik ekibi bulunmalıdır; kışlalarda buna *"hizmet bataryası"* denir. Ancak, burada bürokratik kaygılardan kurtularak her türlü ihtiyaca cevap vermekle yükümlü olacaktır.

Haberleşmeden sorumlu bir kimse de bulunacaktır. Yalnız radyo aracılığıyla dışarıya propaganda yapmakla değil, telefonlardan, yollardan da sorumlu olacak ve sivil örgütle bağlantı halinde çalışacaktır. Savaşta olduğumuz, saldırıya uğrayabileceğimiz ve bazen pek çok hayatın zamanında iletilen bir habere bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Birliğin tatmin olması için, sigara ya da puro fabrikaları kurulması da iyidir. Bu amaçla, tütün yaprakları satın alınıp, tüketilmeye hazır malzeme haline dönüştürülmek üzere kurtarılan bölgeye iletilir. Dericilik de çok önemli başka bir endüstridir. Bu endüstriler, gerilla koşullarına uyularak nerede olursa olsun, kusursuz gerçekleştirilebilen basit girişimlerdir. Dericilik, çimentodan yapılmış birkaç küçük bina ve çok miktarda tuz gerektirir, fakat ayakkabıcılık endüstrisine hemen orada hazır hammadde sağlar, bu ise önemli bir avantajdır. Büyük miktarda tuz yoğunlaştırılarak orada hazırlanmalıdır. Bu nedenle tuz yoğunluğunun fazla olduğu yerlere ulaşmak ve suyu buharlaştırmak gerekir. En iyi kaynak elbette denizdir. Fakat başka kaynaklar da vardır ve bir arada bulanan bütün diğer tuzları temizlemek de gerekli değildir, ilk anda tadı pek hoş olmamakla birlikte olduğu gibi kullanılabilir.

Et tuzlu olarak saklanabilir, bu oldukça basit bir işlemdir ve zor durumlar-

da pek çok hayat kurtarabilir. Tuz dolu büyük fıçılarda oldukça uzun süre saklanabilir ve şartlar nasıl olursa olsun böyle kullanılabilir.

7. Propaganda

Devrimci fikrin yayılması, mümkün olduğunca uygun yöntemlerle yapılmalıdır. Bu durum, bunu omuzlamak için bütün bir ekibin ve bir örgütün katkısını gerektirir.

Bu örgüt birbirini tamamlayan, bütün ulusal topraklara yayılan iki kesimden oluşmalıdır.

Propaganda hem dışarda, yani ulusal sivil örgüt içinde, hem de içerde, yani gerillanın bağrında yapılmalıdır. Birbirine sıkıca bağlı bu iki propagandayı eşgüdümlü yönetmek için, tek bir yönetici alt örgüt bulunmalıdır.

Kurtarılmış bölgenin dışında bulunan sivil örgütlerden başlayan ulusal propaganda, gazeteler, bültenler ve bildiriler aracılığıyla yapılmalıdır. En büyük gazeteler, ülkenin genel sorunlarıyla uğraşacak ve gerçeğin önünde sonunda daima halka yararlı olduğu ilkesini unutmaksızın, kamuyu, gerilla güçlerinin kesin durumundan haberdar edecektir. Genel nitelikteki bu yayınların yanı sıra, daha özel olanları halkın çeşitli kesimlerine yöneltilir. Köylülere yönelik yayınlar, bu sınıfa, devrimin olumlu etkilerini şimdiden hissetmiş olan kurtarılmış bölgelerdeki yoldaşlarından mesajlar iletmeli, köylülerin isteklerini duyurmalıdır. İşçi gazetesi de aynı temel özellikleri taşır. Fakat, bu sınıftan savaşçıların mesajlarını her zaman iletemez, çünkü, son aşamaya gelmeden önce, gerilla savaşı kadrosunda işçi örgütü bulunmaması olasılığı vardır.

Devrimci hareketin büyük sloganları açıklanmalıdır; uygun bir anda genel grev sloganı, direniş güçlerine yardım, birlik sloganları, vs. Diğer savaş gazeteleri, örneğin gerillada savaşmayan, fakat çeşitli sabotaj ve suikast eylemleriyle uğraşan ülkenin diğer birimlerinin görevlerini açıklamalıdır. Örgütün içinde, düşman askerlerine yönelik, onların bilmedikleri gerçekleri açıklayan gazeteler olabilir. Hareketin hayatıyla ilgili bülten ve bildiriler çok faydalıdır.

Gerilla bölgesi içindeki bölge sakinleriyle ilgili ve onlara, sadece pratiğini bildikleri bir ayaklanmanın teorisini açıklayan propaganda en etkili olanıdır. Bu kesim, radyodan başka, köylü gazetelerinden, bültenlerden, bildirilerden

ve bütün gerilla güçlerinin merkez organından yararlanır.

Radyo aracılığıyla, tüm sorunlar, hava saldırılarına karşı korunmanın yolları, bilinen adlar sayılarak düşman kuvvetlerinin bulunduğu bölgeler açıklanır. Ulusal propaganda, okuyucuyu yakından ilgilendiren olayları ve savaşları ayrıntılarıyla açıklayan benzer gazeteler dağıtır. Çok daha yeni ve daha kesin bilgiler bunlara eklenir. Uluslararası haberalma örgütlerine iletilecek haberler sadece kurtuluş mücadelesiyle bire bir ilgili olan olayları sıralamaktan ibarettir.

En etkili, tüm ulusal topraklar üzerinde serbestçe kendini duyuran, halkın aklına ve duygularına hitap eden propaganda, radyo aracılığıyla kulaktan yayılan propagandadır.

Radyonun önemi en başta gelir. Bir bölgenin ya da bir ülkenin halkı az ya da çok hararetli bir biçimde savaşma ateşiyle yanarken, sözlerin gücü gelecekteki savaşçıların her birinde bu ateşi yükseltir. Dost ve düşmanlara ilerideki tutumlarını açıklar, öğretir, kışkırtır ve belirler. Fakat radyo, propagandanın temel ilkelerine uymak zorundadır, bu ise gerçeklere bağlı kalmaktır. Etkisi az da olsa, küçük bir gerçek, sahte mücevherlere bürünmüş büyük bir yalandan iyidir. Radyo, her şeyden önce, savaşlar, çarpışmalar, baskı güçlerinin işlediği cinayetlerle ilgili canlı bilgiler vermelidir. Diğer yandan sivil halka, ideolojik yönelim ve pratik bilgiler sağlamalı, zaman zaman devrimin önderlerinin söylevleri verilmelidir.

Hareketin başlıca gazetesine, büyüklük ve birliğin sembolü olacak bir isim, örneğin kahramanlarından birinin adını vermenin yararlı olacağını düşünüyoruz. Makalelerde, daima silahlı hareketin amaçları açıklanmalı, bir seri sütun, bölge için aciliyeti olanlara ayrılırken, büyük ulusal sorunların bilinci verilmelidir.

8. Haberalma

"Kendini ve düşmanını iyi tanı, böylelikle hiç bozguna uğramadan yüzlerce savaş kazanabilirsin." Gerilla için bu Çin atasözü, kutsal kitaptaki bir dua kadar değerlidir. Savaşçı güçlerin, doğru haberalmadan daha değerli bir yardımcıları olamaz. Haberalma kendiliğindendir; dostları olan orduya, müttefiklerine, her yerde olup biten her şeyi anlatmaya gelen bölge sakinlerinden pek çok bilgi edinilir; fakat bu haberalma çok iyi örgütlü de olmalıdır. Gerekli

bağlantıları sağlamak için olduğu kadar, malları taşımak için de postalar gibi, haberciler de gerilla bölgesinin içinde de, dışında da gereklidir. Aynı şekilde, haberalma servisi düşman cephesiyle de bire bir ilişkide olmalıdır. Erkek ve kadınlar ve özellikle kadınlar, askerlerle sürekli temas halinde olmak, olup biten her şeyi doğru olarak öğrenmek için düşman cephesine sızmalıdırlar. Düşman hatlarından zarar görmeden geçmek için işbirliği sistemi geliştirilmelidir.

Bu gerçekleşince ve yetenekli ajanlar varsa, ayaklananların kampı daha rahat uyuyabilir.

Daha önce de belirttiğim gibi, bu haberalma servisinin temel hedefi en öndeki ateş hattı ya da cepheler arasındaki tarafsız bölgenin sınırındaki ilk düşman kamp yerleridir. Gerilla geliştiği ölçüde, haberalma servisi de gelişmeli, gerilla birliğinin, düşmanın artçılarına varana kadar genişlemiş hareketlerinin önceden görülebilmesi için görevi artmalıdır. Gerillanın egemen olduğu ya da dolaştığı heryerde, bütün bölge sakinleri haberalma ajanlarıdır. Fakat, askerlik dilinin kesinliğine pek alışkın olmayan, herşeyi abartmaya eğilimli köylülerin sözleriyle yetinilemeyeceği için, haberalmayla özel olarak görevlendirilmiş adamlara sahip olmak iyidir. Kendiliğinden halkla işbirliğinin tasarlanması ve örgütlenmesi başarılırsa, haberalma aygıtı yalnızca en önemli yardımcı olmakla kalmaz, örneğin *"korku saçanlar"* sayesinde bir karşı saldırı aracı haline gelir. Bunlar, askerler arasında, onların moralini bozan bilgileri yayabilirler ve suç ortaklarıymış gibi görünerek, düşman birlikleri içine korku ve güvensizlik tohumları ekebilirler. Baş ilke olan hareketlilik son derece geliştirilmelidir: Düşmanın saldırmaya hazırlandığı yerler bilinince, bu saldırıyı önlemek ve en beklenmedik noktalarda karşı saldırıda bulunmak kolaydır.

9. Talim ve Siyasi Eğitim

Kurtuluş ordusunun bir askeri için en iyi talim gerilla hayatının kendisidir. Her günkü silahlı talimlerle kendi güç mesleğini öğrenmemiş olan bir önder, gerçek bir önder değildir. Bir asker, kendisine silahların kullanılmasını öğretecek, bazı siyasi yöneliş kavramları kazandıracak, sivil halka karşı nasıl davranacağını, nasıl savaşacağını vs. gösterecek bir grup arkadaşı tarafından eğitilebilir. Fakat, gerillanın değerli vakti, şekilsel talimlerle harcanmamalıdır. Bu, ancak geniş bir kurtarılmış bölge varsa ve savaşçıların sayısı büyük ölçüde

artırılmak isteniyorsa mümkündür. Bu durumda, asker eğitim okulları kurulur.

Bu okulların rolü çok önemlidir. Bunlar, henüz, savaşçı hayatının yapıcı, güç yoksunluklarına katlanmamış yeni askeri yaratırlar. Bu asker, zorluklara katlanan, geçtiği yerde hiçbir iz bırakmayan bu gezici orduya katılmasını sağlayan zorlu tatbikatları geçirdikten sonra, tam bir seçkin asker olur. Eğitim okullarında, bedeni alıştırmalar iki çeşittir: Bir yandan, komando çalışmaları, saldırıda hız ve geri çekilme alıştırmalarıyla yumuşatıcı jimnastik; diğer yandan yeni askere alınanın bünyesini sertleştirmek için yorucu hatta bitirici yürüyüşler. Yeni askeri açık havaya alıştırmalı, hava değişikliklerine katlanma ve gerilla hayatında olduğu gibi doğayla sıkı temas halinde yaşama ona öğretilmelidir.

Askeri eğitim okulları gerilla bütçesini ağır masraflara sokmamak için kendi ikmallerini sağlayabilmeli, ahırlara, çiftliklere, sebze bahçelerine, mandıralara, gerekli olan her şeye sahip olmalıdır. Öğrenciler sırayla ağır işlere sokulabilirler, bu işler ya ceza olarak en kötülerine, ya da gönüllülere yaptırılır.

Tüm bunlar, okulun kurulacağı bölgeye özgü özelliklere bağlıdır. Ağır işler için gönüllüler alınabilir ve gerekirse davranışlarından en az memnun kalınanlar ya da savaş öğrenimi için en az yeteneği olanlar bu işleri tamamlayabilir.

Okulun kendi sağlık örgütü, yeni askerleri mümkün olduğunca yakından izleyecek bir doktoru ya da hastabakıcısı olmalıdır.

Atış, eğitimin temelidir. Bu alanda gerilla çok iyi talim görmüş biri olmalıdır, çünkü mümkün olduğunca az cephane kullanmak gereklidir. Nişan tahtasına atışlardan başlanır. Bunun için tüfek herhangi bir destek üzerine sağlam biçimde yerleştirilir. Acemi askerler, tüfeği kımıldatmadan, sabit bir zemin üzerinde hareket eden bir kartona nişan alırlar. Üç atış aynı noktaya isabet ederse, mükemmeldir. Bu ilk atışlarda silah, mümkünse 22 kalibrelik karabina tüfeği olmalıdır. Özel koşullarda -fazla cephane olması, askerlerin hızlı eğitilmesi zorunluluğu gibi- eğitim gerçek mermilerle yaptırılır.

Hava saldırıları, eğitim okullarının geçirdiği en önemli denemelerden biridir. Okulumuz, havadan çok iyi biçimde teşhis edilmişti ve düşman her gün kamp üzerine 2-3 kez hava saldırısında bulunuyordu. Öğrencilerin bu

bombardımanların yarattığı sarsıntılara karşı gösterdikleri dayanıklılık, onları geleceğin savaşçıları haline getiriyordu.

Askeri eğitim okulları yüzünden politik eğitim asla ihmal edilmemelidir. Çünkü bu insanlar, onları sevk eden nedenler hakkında net bir görüşe sahip olmadan orduya katılmışlardır. Temelsiz olarak, özgürlük, basın özgürlüğü vs. gibi konularda çok bulanık görüşlere sahip olarak gelirler. Bu eğitim, çok büyük bir özenle, mümkün olduğu kadar ileriye götürülmelidir. Eğitim, her tarihi olayın nedeni çok açık anlatılarak, ülkenin tarihiyle ilgili ilk bilgileri ve ekonomik olguları içermelidir. Milli kahramanlardan, onların haksızlıklar karşısındaki tepkilerinden bahsedilmeli, sonra ulusal durumun ya da bölgenin analizine geçilmelidir. Direniş Ordusu'nun bütün üyelerine, çok yakından inceleyecekleri ve geleceklerinde şemaları olacak, çok basit birer el kitabı verilmelidir.

Ayrıca, öğretmenlerin, okutacakları metinleri birlikte seçtikleri ve eğitim konusunda karşılıklı katkılarını koordine edecek kendi uzmanlık okulları olmalıdır. Öğrenciler, zaman kaybettirmeyen, kültür ve büyük ulusal sorular hakkında fikir sahibi yapan kitaplar seçilerek, sürekli okumaya özendirilmelidir. Yeni asker ya kendiliğinden daha çok okuma eğiliminc sahiptir, ya da çevresi önüne yeni sorunlar koyarak onu buna iter. Bu ruh hali, çok çalışmayla ve yavaş yavaş eğitim okulları öğrencilerinin, durumun tahlili konusunda olsun, disiplinde olsun, birlikteki adamlara kıyasla üstünlüklerini kanıtladığı ölçüde yaratılır.

Disiplin her zaman kusursuz ve yerinde olmalıdır: Eğer mekanik değilse, savaş anında şaşırtıcı sonuçlar yaratır.

10. Bir Kurtuluş Hareketi Ordusunun Yapısı

Harekat alanı neresi olursa olsun, gerilla savaşı yapan devrimci bir ordu, daha önce de söylediğimiz gibi fazladan, çok önemli desteği olan, savaşmayan bir örgüte güvenmek zorundadır. Silahlı savaş, başarının kesinlikle temel etkeni olduğundan, bu örgüt tamamıyla ordu ve onun desteğinin ekseni etrafında yönetilir.

Askeri örgüt bir öndere dayanır. Küba deneyiminde, bu, bölgelerini yönetmek, bölük komutanlarını ya da daha alt rütbelileri atamak için tam yetkiye sahip, çeşitli bölge komutanlarını atayan bir başkomutandır. Başkomutandan

daha alt rütbelerde rolleri şartlara göre değişen bölük komutanlarını emirleri altında bulunduran bölge komutanları bulunabilir. Bölük komutanlarından sonraki alt kademelerde yüzbaşılar ve bizim gerilla örgütümüzde en alt rütbe olan teğmenler yer alır. Başka bir ifadeyle, erlikten sonra teğmenlik rütbesi gelir.

Bu, bir model değil, bir gerçeğin, bu örgütlenmenin oldukça iyi örgütlü ve tam techizatlı bir orduya karşı zafer kazanmayı sağlayan bir ülkede kullanılan yöntemin adıdır. Hiçbir şekilde, temel bir örnek oluşturduğundan bahsedilemez. Yalnızca, olayların nasıl zincirlendiğini ve silahlı bir gücün nasıl örgütlenebileceğini göstermektedir. Sözün kısası, rütbelerin önemi yoktur. Önemli olan, gerçeğe uymayan, ahlak ve adaletle uyuşmayan, mücadele ve fedakârlık sınavı vermiş olmayan hiçbir terfinin yaptırılmamasıdır.

Daha önce yaptığımız tanım, önemli, ciddi çarpışmaları göğüsleyebilmiş bir orduya aittir. Yoksa, önderinin istediği rütbeye sahip olduğu, fakat yalnızca küçük bir gruba komuta edebildiği, başlangıç düzeyindeki bir gerilla birliğinden söz etmiyoruz.

Askeri örgütün en önemli tedbirlerinden birisi disiplin cezalarıdır. Disiplin (bunu her zaman hatırlatmak gerekir) gerillanın temellerinden biri olmalıdır. İçten gelen, akla uygun bir yargıya dayanan ve böylelikle bireye iç disiplin kazandıran bir güç olmalıdır. Bu disiplin çiğnendiğinde, rütbesi ne olursa olsun, suçlu, daima ciddi şekilde, derin bir ceza uygulanarak cezalandırılmalıdır.

Önemli bir gözlem: Gerilla, kışla askeriyle aynı cezalara duyarlı değildir. Bir askeri 10 gün hücreye kapama cezası, gerilla için olağanüstü bir dinlenmedir. Yiyip içebileceği, istediği kadar uyuyabileceği, okuyabileceği ve dinlenebileceği bir ortamda, yürümeden, çalışmadan, günlük nöbetleri tutmadan 10 gün... Şu durumda, özgürlükten yoksun bırakma yöntemi gerillada ceza olarak kullanılamaz.

Bireyin devrimci ahlakı ve onuru yüksek düzeydeyse, silah taşıma hakkından yoksun etme bazı durumlarda olumlu bir tepki yaratabilir ve gerçek bir ceza olabilir. Öyleyse bunu uygulamak yerindedir.

Las Villas eyaletinin şehirlerinden birine yaptığımız bir saldırıda, kentin ortasındaki mevzilere saldırırken koltuğunda uyuyan birine rastladık. Sorguya çekilince, adam silahı elinden alındığı için uyuduğunu söyledi. Bunun doğru

bir davranış olmadığını belirttik. Tedbirsizliği için cezalandırıldı (bir darbeyi kaçırmıştı). Silahını uyuyarak değil; en öndeki ateş hattında geri almak zorundaydı.

Birkaç gün geçti. Santa Clara şehrine yaptığımız son bir saldırı esnasında, kan nakil merkezini ziyaret ederken, can çekişmekte olan bir hasta, bize elini uzattı ve bu olayı hatırlatarak, yeniden silahını taşıma hakkını kazandığını ekledi. Az sonra öldü.

İşte, sürekli silahlı mücadele eğitiminin, güçlerimizin devrimci ahlakını ne kadar yükselttiğini gösteren bir olay. Başlangıçta, çoğunun şimdilik korktuğu, birçok öznel dalganın devrimin etkisini önlediği sıralarda, bu dereceye ulaşılamaz. Ancak, sonradan çok çalışarak ve örnek olarak bu düzeye ulaşılabilir. Uzun gece nöbetleri ve mecburi yürüyüşler de ceza olabilir, fakat, yürüyüşler pratik değildir, çünkü cezalıyı olduğu kadar ona nezaret edenleri de cezalandırır ve yorar. Gece nöbetlerine gelince, devrimci ahlakı zayıf cezalılara bekçilik edecek askerler gerektirdiğinden uygun değildir.

Doğrudan doğruya benim emrime verilmiş olan güçler arasında, basit suçlar için şekerleme ve tütünden yoksun bırakarak tutuklama ve daha ağır olaylar karşısında tamamen aç bırakma cezası uyguluyordum. Ceza korkunç olmakla birlikte, sonuçları mükemmeldi. Ancak bu ceza, nadiren uygulanmalıdır.

IV - İLK GERİLLANIN OLUŞUMUNDAN KAZANILAN ZAFERİN SAVUNULMASINA

1. Başlangıçtaki Gerillanın Gizlilik İçinde Örgütlenmesi

Gerilla savaşının, genel savaş kurallarının tümüne ve kendine özgü daha başka kurallara uymasına karşın, dış ülkelerden ya da uzak bölgelerden başlamak üzere bir silahlı mücadeleye girişmek isteniyorsa, örgütlenme çalışması ilk zamanlarda sınırlı olmalıdır. Gerilla hareketi, herhangi bir baskı karşısında tepki gösteren grubun kendiliğinden gerçekleşen eyleminden kaynaklanıyorsa, bu gerilla çekirdeğinin yok edilmemesi için daha sonra örgütlenmesi yetebilir. Fakat, genellikle halkın kurtuluşu için gerilla savaşını başlatan kişi prestij sahibi bir şeftir ve bu şefin önce yabancı ülkelerde, zor koşullar içinde kendini bu iş için hazırlaması gerekir.

Son zamanlarda, diktatörlere karşı girişilen hemen hemen tüm halk hareketleri, hazırlıkların baştan yetersiz kalmasından kaynaklanan bu hata yüzünden zarar gördüler. Beceriklilik, özen ve gizli bir çalışma gerektiren örgütlenme yöntemleri uygulanmadı. İktidar, çoğu kez, gizli servisleri kullanarak grubun ya da grupların ne yapacaklarını önceden biliyordu. Buna bazen tedbirsizlik, bazen de, ülkemizde Fidel Castro'nun *"1956'da ya özgür ya da şehit olacağız."* sözünün, *"çıkarma"*dan halkın haberdar olması için kullanılan bildiriler neden olmaktadır.

Hareketin birinci temel ilkesi mutlak gizlilik, düşmanın haber almasının olanaksızlığı, ikinci ve yine çok önemli bir başka ilkeyse, insan malzemesinin seçimidir. Bu seçimi yapmak bazen çok kolay olabilir, fakat, el altında bulunanlardan yani, haklarında daha önce hiçbir bilgimizin olmadığı ve çağrı üzerine gelen eski sürgünlerden başka kimse yokken bazen son derece zordur. Harekete geçmeden önce, bütün katılanlar, sadece bir ya da iki kişi tarafından bilinen gizli yerlerde toplanmak zorunda kalacaklarına, şefleri tarafından sürekli izleneceklerine ve dış dünyadan tamamen kopmuş olacaklarına göre, düşman ajanlarının aralarına sızıp, haber toplamaları bağışlanmaz bir hata olacaktır. Hazırlıklar sırasında ve eğitim süresince, polisten kaçıldığında, yeni elemanlar, haklarında çok fazla şey bilinmeyen katılanlar, kilit noktalardan uzak tutulmalıdır.

Yasadışı olarak kalındığı süre boyunca, hiç kimse, çok gerekli olanın dışında hiçbir şey bilmemeli, asla gevezelik etmemelidir. Belirli bir kuruluş aşamasına gelindiğinde, herkesin iyice tanınabilmesi için mektuplara varıncaya kadar her şeyin kontrol edilmesi gerekir. Hiçbir üye yalnız yaşamamalı, hatta yalnız sokağa bile çıkmamalı, Kurtuluş Ordusunun gelecekteki askerinin, ne türden olursa olsun, kişisel ilişkileri, her yola başvurularak önlenmelidir.

Bu aşama içinde olumsuz görüldüğü kadar mücadele sırasında da o kadar olumlu bir rol oynayan ve üzerinde dikkatle durulması gereken bir konu da, kadınlarla olan ilişkilerdir. Yalnızca psikolojik açıdan bile olsa, alıştıkları çevreden uzun süre uzak kalan, olağanüstü durumlarda yaşayan genç erkeklerin kadınlara karşı zayıflıkları ve bu zayıflığın diktatörlerce çok iyi kullanıldığı ve casus kadınlar kullanmaya kalkışıldığı bilinen bir gerçektir. Bazen bu kadınların amaçları kolayca ortaya çıkarılır, fakat, çoğu kez, küçük ilişkilerinin keşfedilmesi güçtür; kadınlarla olan yakınlaşmaları önleme zorunluluğu buradan kaynaklanır.

Gizlilik içinde savaşa kendini hazırlayan devrimci, tam bir çilekeş olmalıdır, bu, onun daha sonra otoritesinin temelini oluşturacak bir nitelik olan disiplinini geliştirmesini sağlar. Bir adam, üslerinin emirlerine birçok kez karşı geliyor, kadınlarla buluşuyor, izin verilmeyen arkadaşlıklar kuruyorsa, yalnız bu ilişkilerin sebep olacağı tehlike nedeniyle değil, sadece devrimci disiplini çiğnediğinden dolayı bile, derhal bu kimseden uzak durmak gereklidir.

Toprakları harekât için kullanılan bir hükümetin kayıtsız şartsız yardımına, müttefikliğine hatta sadece kayıtsızlığına bile asla güvenilmemelidir: Her zaman, ona düşman kampta bulunuyormuş gibi davranılmalıdır. Bu kampta, tabii ki istisnalar olabilir; fakat istisnalar genel kuralı bozmaz.

Burada, eğitilip hazır hale gelecek adam sayısından burada söz edemeyiz. Bu, pek çok koşula bağlıdır. Yalnızca, gerilla savaşını başlatabilmek için gerekli, asgari bir sayıdan bahsedebiliriz. Bana göre, önlenemez kusurlar ve zayıflıklar düşünülerek, dikkatli bir seçime rağmen, 30-40 kişilik bir tabana güvenilebilir. Bu sayı, herhangi bir Latin Amerika ülkesin-de, arazinin elverişliyse, köylülerdeki toprak arzusu sürekli olarak baskılanmışsa başlangıç için yeterlidir.

Silahlar, daha önce de belirttiğimiz gibi, düşmanın kullandıklarıyla aynı modelden olmalıdır. Ayrıntılara girmeden belirtelim ki, toprağında yürütülen bir askeri harekât için bütün hükümetleri düşman görerek hazırlanan gruplar, birlik başına en fazla 50-100 kişi olmalıdır . Savaşın örneğin 500 kişiyle başlatılmasında hiçbir sakınca yoktur, fakat, bunlar bir arada olmamalıdırlar. Önce, kalabalık olunca, dikkat çekerler, sonra ihanet durumunda bütün grup yakalanmış olur. Oysa ki, aynı anda birçok yeri işgal etmek güçtür.

Merkez toplantı yeri olarak kullanılan ev az çok bilinir, sürgünler burada toplantılar yapmak üzere buluşurlar. Şeflerse olağanüstü durumların dışında buralarda görünmemelidirler, bu evlerde, tehlikeli olabilecek hiçbir belge bulundurulmamalıdır. Şefler, mümkün olduğunca çok, güvenli barınma yerine sahip olmalıdır. Silah depoları bir ya da iki kişiden fazlası tarafından bilinmemeli, farklı yerlere dağıtılmış durumda olmalıdır.

Silahlar, onları kullanacak olanlara son anda verilmelidir; çünkü talim yapanlara karşı uygulanan bir baskı hareketi, bunların hapse atılmasıyla birlikte elde edilmesi çok zor olan silahların tümden kaybedilmesiyle sonuçlanır. Bu da halk güçlerinin kabul edemeyecekleri bir kayıptır.

Güçlerin arkadan gelecek zorlu mücadeleye hazır olmaları büyük önem taşır: Sert bir disiplin, yüksek bir moral düzeyi, ne övünmelere, ne aldatıcı hayallere, ne de kolay bir zafer umuduna yer verilerek, gerçekleştirilecek görevin tam bir biçimde kavranması esastır. Çünkü mücadele uzun ve amansız olacaktır. Birlik, zorluklarla karşılaşacak, felaketlerle burun buruna gelecek ve bunlardan ancak moral düzeyi, disiplini ve kazanılacak zafere olan inancı ve komutanının olağanüstü nitelikleri sayesinde kurtulabilecektir. Bu, koşulları yerine getiren ve yöneticileri Fidel Castro olan 12 adamın bir ordunun çekirdeğini oluşturabildiği, bizim Küba deneyimimizdir.

İdeolojik ve moral hazırlığının yanı sıra, titiz bir beden eğitimi de zorunludur. Elbette ki, gerillalar, harekâtta bulunmak için dağlık bir bölge seçeceklerdir; arazi nasıl olursa olsun, hantal ve yorgun adamları içine almayan gerilla için yürüyüş temel unsurdur. Etkili bir eğitim, her seferinde uzaklığın arttığı, adamların oldukları yere yığılacak hale getirilerek, bütün gayretin hız ekseni etrafında toplandığı yorucu gece ve gündüz yürüyüşlerinden oluşur. Hız ve dayanıklılık, başlangıçtaki gerillanın temel fiziksel özellikleridir. Aynı zamanda, politik yöneliş, harita okuma, sabotaj tekniği gibi teorik bilgiler de kazandırılır. Olanaklar ölçüsünde, nişan tahtası ve savaş tüfeğiyle, mermi kullanma üzerinde ısrarla durularak pek çok atış talimi yaptırılır.

Gerilla şunu dinsel bir kural gibi kafasına yerleştirmelidir: Cephane tutumlu kullanılmalıdır. Sonuncusuna varıncaya kadar, her mermi iyi değerlendirilmelidir. Bütün bu dersler doğru uygulanırsa, gerilla kolaylıkla amacına ulaşabilir.

2. Kazanılan İktidarın Savunulması

Eski rejimin ordusu tam olarak dağıtılmadıkça, zafer kesin kazanılmış sayılmaz. Üstelik, bu rejimi koruyacak her türlü kurum sistematik biçimde ortadan kaldırılmalıdır. Fakat bir *"gerilla elkitabı"* olan bu kitapta, yeni rejime karşı girişilen bir saldırı durumunda ulusal savunma görevlerini incelemekle yetineceğiz.

Her şeyden önce dünya kamuoyuyla karşı karşıya gelinir: Amerika Birleşik Devletleri ve tekellerin diğer vatanlarının *"tarafsız"* basın ajanslarının *"büyük basını"*nın, sert ve sistematik saldırıları başlar. Bu nedenle eski ordu yapısından hiçbir iz kalmamalıdır. Militarizm, mekanik itaat, askeri görev ve eski ahlak anlayışları bir çırpıda ortadan kaldırılamaz, savaş deneyimi kazanmış

fakat çoğu kez genel kültürden yoksun galiplerle, yenilmiş fakat askeri bilgileri nedeniyle kibirli, kültürsüz gerillalardan var gücüyle nefret eden düşmanın bir arada yaşaması daha da olanaksızdır.

Geçmişleriyle bütün bağlarını koparıp yeni sisteme işbirliği ruhuyla katılan askerler vardır. Bunlar halkın davasına olan bağlılığıyla ve yeni halk ordusunu yaratabilmek için gerekli bilgilere sahip olduklarından iki kat yararlıdırlar. Bütün görevlerin yeni ordu tarafından yürütülmeye başlanmasıyla eski ordunun dağıtılması ve parçalanmasının arkasından, yeni ordunun derhal yeniden örgütlenmesi gereklidir. Bireyselleşmiş, tamamı plansız olarak bir şefin inisiyatifine bırakılmış eski gerilla yapısı değiştirilebilir; fakat, gerilla ordusuna rahatlığı göz önüne alınarak örgütlenme kazandırıp halk ordusuna organik yapı kazandırarak ve gerillanın harekât görüşlerinden başlayarak yeniden örgütlenmesi çok önemlidir.Ordunun eski disiplinine ve askeri örgütlenme şekline geri döneceği ortaya atılarak bizim ilk ay yaptığımız hataya benzer bir yanlış yapılmamalıdır. Bu, düzensizliğe ve önemli ayrılıklara neden olabilir.

Bundan sonra, her silahlı grubun büyük inisiyatif sahibi olduğu ortak mücadele içinde, büyük bir manevra serbestliğine alışık halk ordusunun yapacağı yeni savunma savaşına hazırlanılmalıdır. Bu ordu, iki acil sorunla karşı karşıya kalacaktır: Önce, zafer dalgası içinde, son anda devrimci saflara katılan iyi kötü binlerce devrimci, orduya katılacaklardır. Bunlar, gerilla yaşamının güç koşullarında denenmeli ve bunlara devrimci gelişimleri için hızlı ve yoğun dersler verilmelidir. Halkın ordusunda mutlaka olması gereken ideolojik birliği kazandıran devrimci oluşum, kısa süre için olsun uzun bir süre için olsun ulusal güvenliğin temelidir. Öteki sorun ise, yeni yapıya uymada karşılaşılan zorlanmalardan kaynaklanır.

Hemen kurulacak özel bir askeri birlik bütün silahlı birimlere devrimin yeni gerçeklerini açıklamalıdır: Asker, işçi ve köylülere, devrim için gerçekleştirilen tüm olguların haklılığı ve doğruluğu, devrimin özlemleri, ne uğruna savaşıldığı, zaferi göremeyip ölen bütün yoldaşların neden öldükleri anlatılmalıdır. Bununla birlikte, vakit geçirmeden verilen ilk bilgiler, devrimci orduyu sağlam bir ideolojik oluşumun ve savaş yeteneğinin mükemmel bir teknik aracına dönüştürmek için, bilgisizliği yenmeyi sağlayacaktır.

Bu üç nitelik zamanla, aşamalı olarak kazanılır. Zamanla deneyimli

savaşçılarca verilecek özel dersler sayesinde profesyonel askerlere dönüşmeleri ve kendilerinin de gönüllü veya zorunlu olarak göreve çağrılan halkın eğitiminde yer alabilmeleri için askeri aygıt geliştirilmelidir. Bunlar, ulusal özelliklere göre farklılık gösterir, genel kurallar konulamaz.

Bu noktada ve bunu izleyecek olan sözlerimizde, şimdiki aşamada, yani 1959 sonuyla 1960 başlarında, bir yabancı işgali tehlikesinin somutlaşması durumunda, Direniş Ordusu yönetiminin, Küba'nın izleyeceği politika konusundaki görüşünü anlatmak istiyoruz: Düşmanımız bilinmekte, gücü ölçülmekte, korkusuzca beklenmektedir. Artık, herkesin yararına, geçmişteki kendi deneyimimiz üzerine teori kurmayacak, tersine, ulusal savunmamız için başkalarının deneyleri üzerine temellenmeye çalışacağız.

Küba'nın durumunu ele almak, Latin Amerika'nın gerçeklerinin ortaya çıkardığı koşullarla ilgili varsayımımızı açıklamak, bu gerçeklerin birbirine uygunluğunu göstermek sözkonusu olduğundan, sonsöz olarak, Küba'nın durumunun, bugününün ve geleceğinin bir tahlilini veriyoruz.

3. Küba'nın Şimdiki ve Gelecekteki Durumunun Tahlili

Küba halkının uzun silahlı mücadelesinin sonucunda, diktatörün kaçmasının üzerinden bir yıl geçti bile. Toplumsal, ekonomik ve politik alanlarda hükümetin gerçekleştirdikleri muazzamdır. Kuşkusuz, bir tahlil yapmak, her terime tam değerini vermek, halka Küba Devrimimizin kesin boyutlarını göstermek gerekir. Çünkü, temelde tarımsal olmakla birlikte, bu devrim işçilerin, orta sınıfların katılmasını ve bugünse sanayicilerin desteğini sağladı. Halkın sarsılmaz kararı ve onu harekete geçiren amaçlar, devrime kıta çapında, hatta dünya ölçüsünde bir önem kazandırdı.

Ne kadar özet halinde olursa olsun, hepsi de inkâr edilmez biçimde halkın yararına olan, onaylanan bütün yasaların sentezini yapmak burada söz konusu değildir. Bizi ilkinden sonuncusuna ilerici ve zorunlu bir yürüyüşle götüren mantıki zincirlenişi göstererek ve devletin Küba halkının ihtiyaçlarına gösterdiği dikkati kanıtlayarak, bu yasalar içinden bazıları üzerinde durmamız yetecektir.

Hükümet, her şeyden önce, hızlı bir tempoyla kira yasası, elektrik ve telefon ücretlerinde düşüş kararnameleri çıkartarak asalak sınıfların umutlarını suya düşürmeye önem vermiştir. Fidel Castro'nun ve bu devrimi yapanların

eski tarzda politikacılardan ya da parmak ucunda oynatması kolay budalalardan başka bir şey olmadıklarını, yalnız başkalarından ayrı olmak için sakal bıraktıklarını sananlar, Küba halkının içinde daha derin birtakım olayların olup bittiğini, üstünlük haklarının kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğunu anladılar. *Komünist* kelimesi, yönetici çevrelerin, galip gerillaların etrafında dolaşmaya ve tersine *anti-komünist* deyimi, haksız ayrıcalıklarından yoksun edilenleri birleştirmeye başladı.

Ekilmemiş topraklar, kredili satışlar ü/erine çıkarılan yasalar tefeci sermayelerde huzursuzluk yarattı. Fakat gericilik, henüz ufak tefek çarpışmalardan fazlasına kalkışmıyordu, her şey olasıydı, çünkü, *"bu deli çocuk"*, bu Fidel Castro, bir Dubois ya da Porter'den akıl alırsa, doğru, *"demokratik"* yola yöneltilebilirdi. Henüz, geleceğe güvenle bakılabilirdi.

Tarım reformu yasası ağır bir darbe oldu. Etkilenenlerin çoğu, durumu açık seçik gördüler. Onlardan önce, gericilerin sözcüsü Gaston Baquero olacakları kesinlikle anladı ve İspanyol diktatörlüğünün daha sakin sularına doğru çekildi gitti. Henüz bazıları *"yasa, alt tarafı yasadır"* diye düşünüyor, başka hükümetlerin halk için kuramsal bakımdan iyi, daha başka yasaları ilan ettiğini, fakat bunların yürürlüğe konmasının başka bir şey olduğunu öne sürüyorlardı. Ve varlığı yalnızca kısa ismi INRA (Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü) olarak bilinen bu gürültücü patırtıcı, anlaşılmaz çocuk, başlangıçta, gerillaların kültürsüz zihinlerinin alamayacağı toplumsal doktrinler ve saygıdeğer kamu maliyesi teorilerinin tanrı vergisi biliminin yüksek duvarlarından başlayarak biraz nahoş ve duygulandırıcı babaca davranışlarla kabul edildi. Fakat INRA traktör ya da tank gibi ilerledi, çünkü aynı zamanda hem traktör hem de tanktır; yolu üzerindeki latifundia engellerini yıktı, yeni toprak mülkiyeti toplumsal ilişkilerini yarattı. Bu Küba tarım reformu, Amerika için önemli bir kısım özellikleri biraraya getiriyordu. Latifundialarının ortadan kaldırılmasından (Küba koşullarında) başka her türlü toprak rantlarının ödenmesini zorunlu kılan bütün sözleşmeleri de yürürlükten kaldırdığından, büyük tarım üretimimizde özellikle kahve ve tütün plantasyonlarında süregelmiş olan kölelik ilişkile-rini yok ettiğinden anti-feodaldi. Fakat, bu reform, aynı zamanda ayrı ayrı yaşayan ya da ortaklaşa çalışmak için toplu halde bulunan köylülerin topraklarını namusluca işlemelerini ve alacaklıdan, toprak sahibinden korkmadan üretmelerini engelleyen tekellerin baskısını yıktığından, kapitalist düzen içersinde yapılıyordu. Daha başlangıçta, köylülerle tarım işçilerine

toprak gibi kalifiye personel ve malzemeyle gerekli teknik yardımı ve INRA devlet bankaları, *"Halk Mağazaları Birliği"* sayesinde mali destek de sağlıyordu. *"Halk Mağazaları Birliği"* batı bölgesinde, çok gelişmiş ve ürüne tam değerini ödeyen devlet mağazalarının, eski tefecilerin yerini aldığı diğer bölgelerde de gelişmektedir.

Latin Amerika'daki diğer üç toprak reformundan (Meksika, Guatemala ve Bolivya'da) kendisini ayıran belirleyici özellikleri arasından en önemlisi hiçbir şekilde ödün verilmeksizin sonuna kadar götürülmesi iradesidir. Bu toprak reformu halkın hukukundan başka hiçbir şeye boyun eğmez, hiçbir sınıfa, hiçbir milliyete karşı değildir: Yasa, United Fruit Company ve Kong Ranch ile yerli latifundiacılara karşı aynı ağırlıkta uygulanır.

Bu koşullar tarımda ve genel olarak planlama sürecinde değişikliklere yol açmaktadır. Pirinç, yağ elde edilen bitkiler, pamuk gibi sektörler hızla gelişerek planlama sürecinin merkezine oturur. Ancak ulusumuzun mutluluğu için bu yeterli değildir. Küba halkı bütün zenginliklerini geri alacaktır. *Petrol yasası* ile şimdiye kadar tekeller arasında paylaşılan yeraltı zenginlikleri geri alınmıştır. Bu örnek Latin Amerika'daki tüm tekelleri kokutmuştur. Küba, bununla petrol tekellerini doğrudan tehdit etmektedir. Bu yasayla petrolümüzü tekellerin değil, Küba halkının ihtiyacı doğrultusunda kullanacağız ve petrol Küba'nın bir zenginliği olacak. Aynı şekilde şimdiye kadar ya tekellerin doğrudan yemi olan, ya da aynı tekellerin kârı için birbirleriyle boğazlaşmaya itilen kardeş Latin Amerika ülkeleri de bunun yapılabileceğini göstermişlerdir. Artık tekeller Küba'ya endişeli bakışlarla bakmaktadır: Karaiblerin bu küçük adası, yalnız M. Foster Dulles'un United Fruit Co.'sunu değil, Rockefeller ve Royal Dutch imparatorluluklarına da darbe indirmiştir.

Bu yasa da, *maden yasası* gibi emperyalist baskılara pes etmesi beklenen halkın cevabıdır. Maden yasasının ülkenin ekonomisinde çok önemli değişiklikleri daha gerçekleştirememiştir, ancak, madenimizin ihracatını yapan şirketlerin ödemek zorunda olduğu % 25 vergiler (başka şeyleri şimdilik bir yana bırakalım) hem Küba'nın refahına katkıda bulunuyor, hem de Kanadalı tekelleri, nikelimizin bugünkü işletmecilerine karşı savaşlarında daha üstün bir konuma getiriyor.

Böylece, latifundiaları ortadan kaldırmayı başaran Küba Devrimi, tekellerin ve yabancı aracıların kazançlarını da sınırlamayı başarıyor. Maden

tröstlerinin tekelci statülerini yıkarak Latin Amerika halklarını cesaretlendiriyor. Küba Devrimi, tüm engellere rağmen, daha iyi bir hayat isteyen Latin Amerika halk kitlelerine gerçeği, toz serpintisi gibi yayıyor. Küba, yeni milliyetin sembolü, Fidel Castro ise kurtuluşun sembolüdür.

114.000 km²'ye ve 6,5 milyon nüfusa sahip bu küçük ada, öncülüğünün kendisine kaldığı Latin Amerika'da, sömürgecilere karşı mücadeleyi yönetiyor. Tekellere ve tröstlere karşı bazen düşe kalka olsa da, ulusal bir kapitalizmi geliştirmeye çalışan Latin Amerika'nın sömürge ulusları bu kücadelemize saygı duyuyorlar. Çünkü, bu mücadele hiç de basit, tehlikesiz bir iş değildir. Latin Amerika'da bizim içinde bulunduğumuz tecrit koşullarında bütün halkın fedakârca desteğini kazanmadan başarılı olmak mümkün değildir. Bu mücadeleler artmaktadır: Quetzal'in, kafese konulduğunda ölen kuşun ülkesi, sömürgecilerin saldırısıyla düşen Kızılderili *Tecum Uman'ın ülkesi Guatemala*... Küba Devrimi için değerli bilgiler olan ordunun varlığını ortadan kaldırma, tarım reformu ve madenlerin millileştirilmesinden oluşan üçlü örneği vermeye başladığı sırada, korkunç sertlikte bir savaşla yenilen, Latin Amerika bağımsızlığının ilk şehidi *Mo-rillo'nun Bolivya'sı*...

Küba, geçmişin deneyimlerini, zorluk ve başarısızlıklarını biliyor, fakat yeni bir çağın şafağında olduğunu da biliyor. Asya'da olduğu gibi Afrika'da da sömürgecilerin kaleleri ulusal savaşlar ve halk savaşlarının hücumlarıya süpürülüp yerle bir edildi. Bu halkların arasındaki birlik, artık dinden, geleneklerden, istek ve niyetlerden, ırksal benzerlik ya da farklılıklardan ileri gelmemektedir. Bu birlik, ekonomik ve toplumsal koşulların aynı olmasıyla, aynı ilerleme isteğiyle çelikleşmektedir. Asya ve Afrika, Bandung'da birbirlerine ellerini uzattılar, buraya, Havana'ya ise Küba aracılığıyla, Latin ve Kızılderili Amerika'ya ellerini uzatmaya geliyorlar.

Ayrıca, büyük sömürgeci güçler mücadele eden halklar önünde, çekilip gittiler. Belçika ve Hollanda, iki imparatorluk karikatürüdürler; Almanya ve İtalya sömürgelerini yitirmişlerdir. Fransa, şimdiden kaybettiği bir savaşın hırçınlığı içinde çırpınıyor, kurnaz İngiltere, ekonomik bağları sürdürmekle birlikte, siyasi iktidarı tasfiye ediyor.

Kuzey Amerikan kapitalizmi, bağımsızlığın başladığı ülkelerde eski sömürgeci kapitalizmlerden bir kısmının yerini alıyor, fakat bunun geçici olduğunu ve mali spekülasyonlar için bu alanda gerçek bir yayılma olamaya-

cağını da biliyor. Birleşik Devletler hâlâ ahtapot gibi kan emebilir, fakat vantuzlarını eskisi kadar yapıştıramazlar. Kartalın pençeleri törpülenmiştir. Sömürgecilik dünyanın her köşesinde ölmüştür ya da doğal yollardan ölmek üzeredir.

Latin Amerika'da durum başka. İngiliz aslanı iştahlı ağzını Amerika'mızdan çekeli, genç ve sevimli Yankee kapitalistleri İngiliz klüplerinin *"demokratik"* biçimlerini kuralı, 20 cumhuriyetin hepsine egemenliğini kabul ettireli beri uzun zaman geçti.

Bu ülkeler, Kuzey Amerikan tekelinin sömürgeci etki alanı, *"evinin arka bahçesi"*, yaşam nedeni ve geçim aracıdır. Küba gibi tüm Latin Amerika halkları neleri hak ettiğini gösterse, tekeller titrer, yeni bir politik ve ekonomik duruma kendilerini uydurmak, kârlarından kısıntı yapmak zorunda kalırlar. Fakat tekeller kârlarının azaldığını görmekten hiç hoşlanmaz. Ancak, ulusal ve uluslararası anlamda yaratılmış bu *"kötü örnek"* Küba, Latin Amerika ülkeleri arasında yayılmaktadır. Bir halkın kurtuluş çığlığı attığı her seferde Küba suçlanır ve sahiden de bazı açılardan Küba sorumludur; çünkü meşhur yenilmez ordulara karşı silahlı halk savaşı yolunu, gerilla savaşı yolunu, tek kelimeyle büyüklüğün yolunu gösteren odur.

Küba örneği kötü, çok kötü bir örnektir! Bu kötü örnek tehlikeler karşısında ve geleceğe doğru yürüyerek ayakta durdukça tekeller rahat uyuyamaz. Sözcüleri, *"Onu yok etmek gerekir."* derler; Mecliste temsilci kılığına girmiş tekellerin uşakları *"bu 'komünist' kalesine müdahale gerekir."* derler. Tröstlerin en hilekâr savunucuları, *"Küba'nın durumu bizi çok endişelendiriyor."* diye fısıldarlar, fakat biz onların ne demek istediklerini biliriz; *"Onu yok etmek gerekir."*

Bu ortaya konduktan sonra, bu kötü örneği yok etmek için ne gibi saldırı olanakları vardır? Bunlardan biri sadece ekonomiktir: Küba Ulusal Bankası dahil, Kübalı olan her şey için bankaların ve Kuzey Amerikalı tüccarların kredilerini kısıtlamak. Bu, ortaklar sayesinde, tüm batı Avrupa ülkelerine yayılan bir kısıtlamadır. Fakat, tek başına yeterli değildir.

Kredinin reddedilmesi, ülke ekonomisine, önce çok ağır bir darbe indirir, fakat ülke günü birlik yaşamaya alıştığında her şey yoluna girer ve ticaret dengeleri yükselir. Baskıya devam edilmelidir. Şeker kotası sahneye çıkar: Evet, hayır, evet, hayır. Çarçabuk, tekel ajanslarının hesap makineleri Küba kotasının düşürülmesinin çok tehlikeli, ortadan kaldırılmasınınsa imkansız

olduğu sonucuna varırlar. Bu neden çok tehlikeli? Çünkü, yaratacağı politik hatanın dışında, bu durum 10-15 üretici ülkenin iştahını artıracak ve her biri kendinin daha fazla hakka sahip olduğunu kabul edeceğinden aralarında, derin bir huzursuzluk başlayacaktır. Vazgeçilmesine ise imkân yoktur, çünkü Küba, ABD'nin en iyi ve en ucuz şeker üreticisidir, doğrudan doğruya şeker üretimiyle ticaretine bağlı kârların % 60'ı bu ülkeden sağlanır. Üstelik de, ticaret dengesi ABD'nin lehinedir. Satmayan, satın da alamaz ve bir anlaşmayı bozmak kötü örnek olmak demektir. Fakat her şey bununla bitmez: Kuzey Amerika'nın pazar fiyatından üç centavo fazla ödemesi ve bunu sözümona bir hediye gibi sunması, aslında şekeri düşük fiyata üretmede gösterdiği yetersizlikten kaynaklanır. Yüksek ücretler ve düşük toprak verimliliği, büyük gücün Küba'daki fiyata şeker üretmesini engeller. Bir ürüne ödedikleri yüksek fiyatın arkasına sığınarak yalnız Küba'ya değil, bütün kârı olanlara ağır masraflı anlaşmaları zorla kabul ettirmeye çalışırlar. Bu nedenle, Küba kotasını kaldırmak imkânsızdır.

Tekellerin, üretimde kıtlık yaratmak için şekerkamışı tarlalarını bombalama olasılığı iddiaları üzerinde ciddi olarak durmayacağız. Bu, daha çok devrimci hükümet içinde korku tohumları saçmak için uydurulmuş bir yönteme benziyor. Ancak parayla tutulmuş Kuzey Amerikan askerinin parçalanmış cesedi Küba evlerini kanla lekelemekle kalmıyor, tüm politikaları da lekeliyor. Peki ya Direniş Ordusu'na yönelik silah patlamalarına ne demeli?)

Küba ekonomisine darbe indirilebilecek başka zayıf noktalar, örneğin pamuk gibi hammaddelerin alımı da vardır. Bununla birlikte dünyada aşırı pamuk üretimi olduğunu, böyle bir zorluk çıkarmanın etkisinin geçici olacağını bilmiyor değillerdir.

Ya yakıt? Yakıttan yoksun bırakılmak bir ülkeyi felce uğratabilir. Küba ise çok az petrol üretir; buhar kazanlarını beslemek için biraz katranı ve araçlarını çalıştırabilecek az miktarda alkolü var. Ayrıca, dünyada petrol çok. Mısır, Sovyetler Birliği satabilir, hatta yakında Irak da petrol satabilecektir. O yüzden tek bir ekonomi stratejisiyle yetinilemez.

Bu ekonomik saldırı olanaklarının yanına, bir cep *"gücü"*nün, örneğin Saint-Domingue'nin müdahalesini ekleyebilirlerse biraz can sıkıcı olur, fakat sonunda, Birleşmiş Milletler işe karışır ve bundan da somut bir şey çıkmaz.

Raslantı eseriymiş gibi, OEA'nın kullandığı yeni yöntemler, müdahale

konusunda tehlikeli bir örnektir. Trujilist diktatörlük bahanesi arkasına sığınan tekeller başka saldırılar da hazırlıyorlar. Bu işte, Venezüella demokrasisi, bizi Trujillo'ya karşı müdahale ilkesine karşı çıkmak gibi üzücü, sıkıntılı bir duruma soktu. Kıtanın korsanlarına iyi bir hizmet doğrusu!

Yeni tedbirler arasında, tekellerin öfkesinin hedefi haline gelen şu *"genç deli"*nin, Fidel Castro'nun fiziksel varlığını ortadan kaldırmak da vardır. Diğer iki tehlikeli *"uluslararası ajan"*a karşı da tedbirler almak elbette ki gereklidir. Biri Raul Castro, diğeriyse bu satırların yazarıdır, bunların yok edilmesi gerekmektedir. Eğer aynı anda üçlü bir eylem gerçekleştirilebilir ya da hiç değilse baştaki yöneticiye ulaşılabilir ve sonuçlar tatmin edici olursa, bu gericiliğin istediği bir çözüm ve kazanç olur. (Fakat, tekelci baylar ve onların içteki uşakları baylar! Böyle bir cinayet karşısında devrimin önderlerine karşı doğrudan ya da dolaylı olarak suikaste kalkışanları ezmesine kimsenin, hiçbir şeyin engel olamayacağı, gücü her şeye yeten halkı unutmayınız.)

Guatemala örneğinin diğer bir sonucu, Küba'ya silah sağlayanlara baskı yapıp ülkemizi komünist ülkelerden silah satın almaya zorlamak ve suçlamaların daha da şiddetlenmesine yol açmaktır. Fakat hükümetimizdekilerden birinin dediği gibi: *"Bize komünist olduğunuz bahanesiyle saldırabilirler, fakat bizi yok edemezler, çünkü aptal değiliz."*

Böylece, tekeller için doğrudan saldırı zorunluluğu kesinleşir. Fakat, aklımıza İspanya örneğini uygulayacakları geliyor: Başlangıçta, deniz ve hava güçleriyle iyice desteklenen, aslında kuşkusuz paralı askerler olan gönüllülerin yardıma koştuğu sürgünleri bahane edeceklerdir. Yine bu, adamlarından, yani kardeşlerimizden bazılarını ve çok sayıda paralı askeri kıyılarımızda ölmeye göndererek, tekellerin mutlu vatanlarını, bu *"yıkıcı"*, kardeş kanı döken savaşa müdahale etmek istemediklerini, sadece Latin Amerika'nın bu parçasının göklerini ve denizlerini zırhlı gemileriyle, kruvazörleriyle, torpido botlarıyla, denizaltılarıyla, uçak gemileri ve uçaklarıyla kontrol altında bulundurmakla yetineceklerini açıklamaya zorlayacak bir durum yaratmayı amaçlayan, Saint-Domingue gibi bir ülkenin doğrudan saldırısı da olabilir. Kıtadaki barışın bu kıskanç gardiyanlarının Küba'ya faydalı olabilecek hiçbir gemiye izin vermemesi imkânsız değildir. Fakat bu *"çelik gibi sağlam"* kurnazlıklarının, Trujillo'nun bahtsız ülkesinin taraftarı olanlar tarafından yıkıldığını görmeleri de gerekir. Aynı şekilde, *"prestij sahibi"* bir Amerika Devletleri Örgütü aracılığıyla *"komünizmin"* adamızda başlattığı bu

"çılgınca savaşa" bir son vererek ya da doğrudan doğruya örgüt adına müdahaleyle barış sağlayıp, yeni bir Kore örneği yaratarak kendilerine bağlı olanların çıkarlarını koruyabilirler.

Belki de kıtadaki son desteğimizi yok etmek için, ilk darbelerini bize değil de Venezüella anayasal hükümetine indirirler. Böyle olursa, sömürgeciliğe karşı savaşın merkezinin Küba değil de Bolivar'ın büyük vatanı olması söz konusudur. Venezüella halkı, özgürlüklerini savunmak için, kesin bir savaş vermektedir.

Düşmanın zafere ulaşması olasılığına karşı pek çok neden ileri sürülebilir. Fakat bunlardan ikisi en önemlileridir: Bir dış neden, 1960 yılındayız. Bu azgelişmiş, özgür halkların yılıdır. Bu yıl, baskı araçları ve zenginliklerin sahipleri tarafından yönetilmekten başka bir geleceği olmayan milyonlarca insanın seslerinin, sonunda, kendini sonsuza dek dinleteceği yıldır. Yine bu yıl -bu, daha da güçlü bir iç sebeptir- Kübalıların 6 milyonluk bir ordusunun, toprağını ve devrimini savunmak için tek bir insan gibi silaha sarılacağı yıldır. Direniş Ordusu, savaş alanında ülkenin her tarafında savaşan silahlı halkın bir parçasından başka bir şey olmayacaktır. Şehirlerde, işçiler fabrikalarının önünde ölüm saçacak, kırlarda köylüler her ağacın, devrimin onlara bağışladığı yeni sabanların bıraktığı her izin ardından, istilacıların üzerine ölüm yağdıracaktır.

Tüm dünyada, uluslararası dayanışma, saldırıya karşı koyan 100 milyonlarca insanın gövdesiyle barikat kuracaktır. Tekeller kurtlanarak kemirilmiş temel direklerinin nasıl sarsılacağını, basın ajanslarının hazırladığı yalanların ördüğü örümcek ağının bir üflemeyle nasıl süpürülüp gittiğini göreceklerdir. Fakat, uluslararası halkın kızgınlığını hesaba katmadıklarını varsayalım, burada, içerde ne olacaktır?

Ağır silahları olmayan, hava ve deniz kuvvetleri çok zayıf olan, kolayca yara alabilecek olan Ada'nın durumu bilindiğine göre, dikkati çeken ilk şey gerilla kavramının ulusal savunma mücadelesine nasıl uygulanacağıdır.

Kara birimlerimiz, Küba devriminin çocuklarının bu şanlı yıllarında coşkuyla, istek ve kararlılıkla savaşacaktır. Fakat en kötü durumda, savaş cephesinde ordumuzun parçalanmasından sonra, savaşçı birimler halinde mücadeleyi sürdürmeye hazırız. Başka bir deyişle, bizim güçlerimizi yıkabilecek büyük bir düşman gücü karşısında, otoritesi sınırsız, merkez komutanlığın ülkenin her-

hangi bir yerinden gereken emirleri verdiği ve genel stratejiyi saptadığı gerilla ordusuna dönüşecektir. Halkın bu örgütlü öncüsünün, yani Direniş Ordusu'nun son savunma yeri dağlar olacak, büyük artçı ordu, yani tüm halk, kasabaların tüm evlerinde, her yol üzerinde, ulusal toprağın her parçasında savaşmaya devam edecektir.

Piyade birimlerimizin ağır silahları olmadığı için, eylemleri tanksavar savunma ve hava saldırılarına karşı savunma üzerinde yoğunlaşacaktır. Çok sayıda mayın, bazukalar ya da tanksavar elbombaları, çok hareketli uçaksavar toplar biraz güçlü olan silahlardır; bazı havan topları da unutulmamalıdır. Otomatik silahlı piyadeler, cephanelerinin değerini bilecek, buna büyük özen göstereceklerdir. Ordumuzun her birimine, fişek doldurmaları için özel yardımcılar eşlik edecek, bunlar en güvenilmez anlarda bile cephaneyi koruyacaklardır.

Büyük bir yabancı gücün veya gizli ya da açıktan, bu büyük güç tarafından desteklenen herhangi bir küçük gücün paralı askerlerinin eseri olan bu tür bir işgalin ilk anlarında, hava güçlerimiz büyük ihtimalle ağır hasar görecektir. O halde, ulusal hava gücü tahrip edilecek, geride, yalnızca çalışabilir durumda olan uçaklar, keşif ya da ulaşım uçakları, özellikle de helikopterler kalacaktır.

Deniz gücünün yapısı da bu harekeli stratejiye göre yeniden uygulanacaktır: Küçük filikaların yüzeyi daha dardır, hareketlilikleri fazladır. Daha öncekilerde olduğu gibi bu durumda da düşmanın umutsuzluğu, savaşabilecek sağlam bir şeyle karşılaşmamaktan kaynaklanacaktır. Görünürde, yumuşak, hareketli, içine nüfuz edilmez, geri çekilen ve her yönden darbe aldığı halde sağlam bir cephe oluşturamayan bir kitleden başka bir şey olmayacaktır.

Bir cephe çalışmasında, halkın ordusunu yenilse de bozguna uğratmak kolay değildir. Halkın iki önemli unsuru olan köylüler ve işçiler onun tarafındadır. Şimdiden, köylüler Pinar del Rio çevresinde dolaşan bir çeteyi durdurarak etkili olduklarını kanıtladılar. Bunlar yerinde eğitilecektir, ama takım önderleri ve üstleri şimdi olduğu gibi askeri üslerde yetiştirilecektir. Buradan, kırsal mücadele merkezi oluşturmak üzere ülkeyi bölümlere ayıran, otuz tarım geliştirme bölgesine dağılacaklardır. Köylüler, topraklarını, toplumsal kazanımlarını, yani evlerini, kanallarını, su bentlerini, bağımsızlıklarını, kısacası yaşama haklarını savunacaklardır.

Düşmanın ilerlemesine karşı, hemen kesin bir direniş gösterecekler, fakat bu çok güçlü görünmeyecek, dağılacaklar ve her köylü gündüz sakin bir çiftçiyken, gece düşman güçlerini korkutan, aktif bir gerilla olacaktır. Aynı süreç işçiler için de tekrarlanacaktır. İçlerinden en iyileri, sonradan arkadaşlarının komutanlığını üstlenmek ve onlara savunma kavramlarını öğretmek üzere eğitilecektir. Kuşkusuz, her toplumsal sınıfın farklı görevleri olacaktır: Köylü, klasik gerilla savaşı yürütecektir: İyi atış yapmayı, arazinin engebelerinden yararlanmayı, cepheden her zaman savaşmadan kaybolmayı öğrenmelidir. Modern şehrin oluşturduğu müthiş kalenin içinde olma şansına sahip olan, fakat hareketliliği olmayan işçi, sokaklarda barikat kurmayı, içten duvarlar delerek açılan gedikleri kullanarak birbiriyle bağlantılı ev topluluklarından kale gibi yararlanmayı, *"Molotof kokteyli"* denilen müthiş silahı kullanmayı, çağdaş kent evlerinin oluşturduğu sayısız mazgallardan ateş etmeyi öğrenmelidir.

Ulusal milis örgütünün ve şehirlerin savunulmasından sorumlu askeri güçlerin desteğindeki işçi kitlesi büyük bir silahlı güç oluşturacak, ancak savaşta ağır kayıplar verecektir. Şehirlerdeki savaş kolaylık ve esneklik açısından kırsal mücadeleye benzemez. Bu halk savaşında pek çok kişi ya da pek çoğumuz düşecektir. Düşman, halk artık zayıf noktalarını ve onlardan korkmamayı öğrendiğinde hızla yok edilecek olan tanklar kullanacaktır, fakat yine de bundan önce, pek çok kurban verilecektir.

İşçi ve köylü örgütleriyle başka örgütler birleşecektir: Direniş Ordusu'nun koordine ettiği ve yönettiği, öğrenci gençlik içinden en iyilerini bünyesinde toplayan öğrenci milisleri, savaşa katılan genel gençlik örgütleri ve kadının varlığıyla önemli katkıları olan kadın örgütleri en önde gelir. Kadınlar, savaş arkadaşları için çok büyük öneme sahip olan yardımcı hizmetlerde çalışırlar: Yemek pişirmek, yaralılara bakmak, can çekişenlerin son defa rahat etmesini sağlamak gibi. Silah arkadaşlarına, devrimin zor anlarında onları asla yalnız bırakmayacaklarını kanıtlayacaklardır. Bütün bunlar geniş bir kitle örgütlenmesi çalışmasının, kitlelerin sabırla, tam manasıyla eğitilmesinin sonucudur. Bu eğitim ilk bilgiler üzerine kuruludur, fakat devrimin gerçeklerinin mantıklı ve doğru açıklanması etrafında odaklanır. Devrimci yasalar incelenmeli, açıklanmalı, her kurulda, devrimin sorumlularının biraraya geldiği her yerde, her toplantıda ele alınmalıdır. Kitleleri yönlendirmek için, sürekli olarak okumak, önderlerin söylevlerini incelemek ve tartışmak gereklidir. Özellikle

bizim için önderin tartışılmaz söylevleri önemlidir. Kırda, ilk başkanımızın her zaman verdiği müthiş halk derslerini izlemek için radyoların ya da televizyonların başına geçilmelidir.

Halkın politikayla, yani artık yasa, kararname ve karar halini almış olan değerli isteklerinin ortaya konmasıyla olan ilişkisi devam etmelidir. Karşı devrimin her türlü belirtisine karşı, devrimci uyanıklık sürekli olmalıdır. Devrimci kitlelerin içinde kendi davranışlarına karşı uyanıklık, devrimci olmayan ya da ilgisiz olanlarınkine karşı olan uyanıklıktan daha sert ve kesin olmalıdır. Devrimin, oportünizmin tehlikeli yoluna girmesini görmek pahasına, konumu ne olursa olsun, görüşleri ne olursa olun, bir devrimci, dürüstlük ve ahlak karşıtı işlediği ağır suçlardan dolayı bağışlanamaz. Çünkü o bir devrimcidir. Cezası hafifletilebilir, daha önceki yararlılıkları da göz önüne alınabilir, fakat daima cezalandırılmalıdır.

Çalışmaya karşı büyük bir saygı kültürü, özellikle ortak amaçlarla ortak çalışmaya karşı saygı geliştirilmelidir. Yollar, köprüler, rıhtımlar, arklar yapan, bu eylemleriyle devrime sevgilerini kanıtlayan okullu grupların gönüllü müfrezeleri, büyük bir teşvik görmelidir.

Halkla uyum içinde olan, kendisini yaratan işçi ve köylülerin içtenlikle kaynaştığı, üstelik savaşın bütün özel tekniğini bilen, en kötü olasılıklara karşı psikolojik açıdan hazır olan bir ordu yenilmezdir. Ölümsüz Camilo Cienfuegos'umuzun *"Ordu, üniformalı halktır."* sözü, ordu içinde nesnelleştikçe ve haklı çıktıkça daha da yenilmez olacaktır. Bütün bunlar sayesinde, tekellerin, Küba *"kötü örneğini"* yok etme zorunluluğuyla karşı karşıya olmalarına rağmen, geleceğimiz her zamankinden daha aydınlıktır.

1958

(Camillo Cienfuegos, halkın en fazla sevdiği ve Küba Kurtuluş Savaşı'nın en tanınan komutanlarından biriydi. Fidel Castro'nun yanında, 1956'da Sierra Maestra çıkartmasına katılan ilk askeri grubun içindeydi. 1959'da bir uçak kazasında öldü.)

Gerilla Kimdir?

Herhalde, *"gerilla"* sözcüğünün yeryüzünde özgürlük isteğini ifade etmediği ülke yoktur. Sadece Küba'da bu kelimenin hoşnutsuzluk yaratan bir anlamı vardı. Bir kurtuluş mücadelesi olan devrimimiz, bu kelimeye yeni bir saygınlık kazandırdı. Köleci İspanyol rejiminin taraftarı olan ve İspanya tacını gönüllü savunmak için silaha sarılanlar da gerillalardı. O günden bu yana bu kelime Küba'da kötü, gerici ve kokuşmuş olan her şeyi simgeliyordu. Aslında, gerilla bu değildir, tersine gerilla, özgürlük savaşçısı halkın seçtiği, kurtuluş savaşında halk savaşının öncüsüdür. Düşünülenin tersine, gerilla savaşı; küçük bir savaş modeli, azınlıktaki grubun güçlü bir orduya karşı savaşı değildir; gerilla savaşı tüm halkın, baskı güçlerinin egemenliğine karşı başkaldırısıdır. Gerilla, bu savaşın silahlı öncüsü, ordu ise, onu oluşturan bir bölgenin ya da ülkenin tüm halkıdır. Gücünün, onu ezmeye kalkışan kuvvetlere karşı kazandığı zaferler bu sebeptendir. Diğer bir deyişle, gerillanın tabanı ve temelini halkın içinde bulunur.

Ne kadar hareketli ve araziye ne kadar hâkim olursa olsun, küçük silahlı grupların iyi örgütlenmiş bir ordunun zulmüne, halk desteği olmak-

sızın dayanmaları düşünülemez. Bunun en güzel kanıtı, bütün haydutların, eşkıya çetelerinin sonunun, merkezi yönetim tarafından katledilmek olduğudur; bu eşkıyaların bölge sakinleri için başka şeyleri temsil ettikleri halde özgürlük adına savaştıklarını iddia ettiklerini hatırlayınız.

Gerilla ordusu, bireysel planda, dünyanın en iyi askerlerinin en büyük üstünlüklerine sahip olmalıdır. Katı bir disiplin üzerinde temellenmek zorundadır. Askerlik yaşamının formaliteleri, topuk çarpmalar, selam çakmalar, üstlerin önünde tekmil vermeler yoksa, disiplin de yok demek değildir. Gerillanın disiplini içtendir, katıldığı silahlı örgütün etkinliğini sağlamak için olduğu gibi, kendini de savunmak için bireyin, üstlerine itaat etmek zorunluluğuna olan derin inancından ileri gelir. Düzenli orduda, bir erin en küçük bir dikkatsizliği bile arkadaşlarının dikkatini çeker. Her askerin kendi bir başına bir birim ve bir grup oluşturduğu gerilla savaşında ise, her hata son derece tehlikelidir. Kimse en küçük bir yanlış adıma bile göz yumamaz, çünkü kendisinin ve yoldaşlarının hayatı söz konusudur.

Çoğu kez, biçimsel hal almamış ola bu disiplin göze çarpmaz. Deneyimsiz; gözlemciler için, hiyerarşinin bütün gerektirdiklerine dört elle sarılan düzenli ordu askeri; şefinin dediklerine sade ve duygulu bir saygıyla itaat eden gerilla askerinden çok daha disiplinli gözükebilir. Oysa ki, kurtuluş ordusu, en sade insanca eğilimlerin yeraldığı saf ordudur, burada baskı aygıtı, bireyin eğilimlerini izlemek için haberalma servisi gibi mekanizmalar yoktur. Bireyi kontrol eden yine kendisidir, kesin görev bilinci ve disiplinidir.

Disiplinli bir asker olan gerilla, fiziksel ve zihinsel açıdan çok hareketlidir. Durağan bir gerilla savaşı düşünülemez. Her şey gece olur biter. Araziye hâkim olmalarından dolayı, gerillalar gece yürür, mevzi alır, düşmana saldırır ve geri çekilirler. Operasyon alanından çok uzaklara çekilmeleri gerekmeyebilir, fakat çok hızlı hareket etmek zorundadırlar.

Düşman, saldırıya uğrayan noktaya derhal bütün baskı birimlerini yığar. Uçaklar bombalamaya, taktik birimler çevirme hareketine girişir, hayali bir mevzi ele geçirmeye karar veren askerler bu noktaya gelirler.

Gerilla, düşmana bir cephe göstermekle yetinir. Biraz geri çekilerek, yeni bir çarpışmaya atılarak, yine geri çekilerek, özel görevini yerine geti-

rir. Düşmanın gücü, bu yola saatler, günler içinde tüketilir. Halk gerillası gözetleme mevkilerinde bekler, fırsat bulur bulmaz da saldırır.

Gerilla taktiği, başka temel ilkeleri de barındırır. Arazinin tanınması eksiksiz olmalıdır. Gerilla saldıracağı yeri bilecği gibi, geriye götüren patikaları, civardaki o noktaya getiren yolları da bilmeli, dost ve düşman evlerini, en iyi korunan noktaları, yaralıların bırakılabileceği yerleri, kamp kurulabilecek bölgeleri tanımalı, kısacası operasyon alanına hâkim olmalıdır. Bunu da yapar, çünkü gerilla ordusunun kalbi olan halk operasyonda ordusunun yanındadır.

Bölgenin sakinleri taşımada, haberleşmede, hastaların tedavisinde yardımcıdır; yeni savaşçılar onların arasından çıkar: Halk, silahlı öncülerinin son derece önemli tamalayıcısını oluşturur.

Bu kadar ayrıntı, bu kadar çok gerilla taktiği zorunluluğu karşısında "Ne için savaşıyorlar?" diye sormak gerekir. Cevap:

"Gerilla, toplumsal ıslahatçıdır. Gerilla, halkın ezenlere karşı yönelttiği tepkileri ortaya koymak için silaha sarılır ve tüm silahsız yoldaşları sefalet ve rezillik içinde tutan bu düzeni değiştirmek için savaşır. Var olan baskı kurumlarına karşı savaşır ve bu kurumları şiddet yoluyla yıklamaya kendini adar."

Burada önemli olan şudur: Taktik planda gerillanın ulaşan ve geri götüren yollarıyla bir araziyi bilmesi, hızla manevra yapabilmesi, halkın desteğinden yararlanması, nereye saklanacağını kestirmesi gerektiğini söylemiştik. Bu demektir ki, gerilla eylemini vahşi ve az meskûn yerlerde yürütecektir. Bu bölgelerde, halkın hak isteme mücadelesi, daha çok hemen hemen tamamıyla toprak mülkiyetinin yapısında meydana gelmesi gereken değişmeler planı üzerinde yeralır. Başka bir deyimle, gerilla, her şeyden önce bir *"tarım devrimcisi"*dir.

Gerilla, toprağının, üretim araçlarının, hayvanlarının, yıllar boyunca uğrunda mücadele ettiği, yaşamını oluşturan ve mezarını da oluşturacak olan her şeyin sahibi olmak isteyen halkının sözcüsüdür.

Bugün, Küba'da, Oriente ve Escambray dağlarından, Oriente Camagüey ovalarından başlayarak bütün ülkede zafere yürüyen yeni ordu mensuplarının tarım reformunu savaş bayrağı olarak taşımalarının sebebi budur.

Bu mücadele kişisel mülkiyetin yerleşmesindeki kadar uzun sürebilir. Tıpkı köylülerin tarih boyunca yürüttükleri başarılı, başarısız fakat daima halkın heyecan ve şevkini yükselten mücadeleler gibi. Devrimin malı değildir o. Devrim, bu bayrağı halk kiteleri arasından almış ve kendinin yapmıştır. Fakat, bundan çok önceki zamanlardan beri, 30 yıl süren büyük kurtuluş savaşında zencilerin toprak hakkına sahip olmayı denemelerinden, köylülerin 18. Realengo'yu* devrimci yoldan ele geçirmelerinden beri, toprak, daha iyi bir yaşam için mücadelenin merkeziydi.

Tarım reformu zamanla yapıldı; Sierra Maestra'da yavaş yavaş başladı. İkinci Doğu Cephesine ve Escambray Sıradağlarına geçti, sonra bakanlıkların çekmecelerinde unutuldu, Fidel Castro'nun kararıyla görkemli bir biçimde yeniden ortaya çıktı; tekrarlamamız gerekli, 26 Temmuz hareketine tarihi kesinliğini veren odur.

Bu hareket, tarım reformunu yaratmadı, ama onu gerçekleştirecektir. Ne topraksız bir tek köylü, ne de işlenmemiş tek bir toprak parçası kalıncaya kadar, tam olarak gerçekleştirecektir. Görevi oraya varmaktır. Gerçekleştirilecek başka eserler olup olmayacağını gelecek bildirecektir.

1959

*) İspanya-Küba Savaşı döneminin anısı: Realangolar, İspanya Krallığı'na ait topraklardı. Çoğunlukla işlenmemiş ya da kötü işlenmiş olan bu topraklar, topraksız köylüler için utançtı. 1959'da bile Realengo deyimi, köylüler tarafından devlete ait, büyük şirketlere kiralanan, köylü için yasak olan toprakları ifade etmekde kullanılıyordu.

Direniş Ordusu'nun Toplumsal Rolü

Bu akşam anılarımızı tazelediğimizden, *26 Temmuz Hareketi*'nin, tarihsel önemine girmeden önce, geçmişinin ne olduğunu ve şimdiki durumumuzu özetleyeceğim.

26 Temmuz 1953'teki, Moncada Kışlası saldırısına kadar uzağa gitmeyeceğim. Son 1 Ocak devriminin zaferiyle sonuçlanan çeşitli olaylara katılmamdan dolayı benimle ilgili olanlardan söz edeceğim.

Bu mücadelenin, Meksika'da nasıl başladığından bahsedelim.

Direniş Ordumuzu meydana getirenlerin düşünceleri, *Granma* macerasına atılanların düşüncesini, *26 Temmuz* olayının içinde doğan düşüncenin evrimini ve devrimin içerisinde art arda meydana gelen değişimleri bilmek, ayaklanma bölümünü kapatan bu son kısımdan alınacak ders bakımından çok önemlidir.

26 Temmuz'un ilk üyeleriyle Meksika'da tanıştım. *Granma* olayından önce, *26 Temmuz* içinde ilk bölünme ilk bölünmeden önce, *Moncada Kışlası* döneminde, grubun toplumsal bakışı çok başkaydı. Meksiko şehrindeki bir evde yapılan toplantıda, Küba halkına devrimci bir program sunmak

gerekliliğini ileri sürmüştüm; Moncada savaşçılarından biri, neyse ki daha sonra *26 Temmuz* grubunu terketmiş olan bir kimse, hâlâ hatırladığım bir öneri getirdi: *"Çok basit"*, dedi. *"Biz, hükümet darbesi yapmalıyız. Batista bir günde iktidara gelmek için hükümet darbesi yaptı; onu oradan uzaklaştırmak için yine bir hükümet darbesi gerekli... Batista Amerikalılara 100 tane ödün verdi, biz de 101 tane veririz."* Onun göre asıl sorun iktidarı almaktı. Bense, bu hükümet darbesinin bazı temel ilkelere göre yapmamızın zorunlu olduğunu, iktidarı ele geçirince ne yapacağımızın da önemli olduğunu düşünüyordum. *26 Temmuz*'un ilk zamanlarında bir üyenin bir üyenin kafasındakiler bunlardı. Ne mutlu ki devrimci hareketimizi terk edip kendisi gibi düşünenlerle birlikte başka bir yol tutturdu.

Granma gemisine gidecek olan grup o anda oluşmaya başladı; grubumuzun oluşturulması çok kolay olmadı, çünkü Meksika yetkililer tarafından sürekli olarak izleniyorduk. Örneğin önce maceraya katılmaya istekli görünen, daha sonra ise çeşitli bahanelerle ayrılan kimseler gibi baz sorunlar yüzünden, yolculuğa katılacakların sayısını sınırlandırdık. Sonunda, Granma gemisine binecek 82 adam kaldı. Hikâyenin geri kalanını Küba halkı iyi bilir.

Beni ilgilendiren, benim için önemli olan, Alegria de Pio'da sağ kalanların toplumsal düşüncesidir. Aramızdan 15 kadarı fiziksel ve moral bakımdan yıpranmış bir şekilde buluştu, ancak Fidel Castro'nun böyle zor zamanlarda duyduğu muazzam güven, devrimci önder olarak taşıdığı güçlü kişilik ve halka karşı olan sarsılmaz inancı sayesinde mücadelemizi sürdürebildik. Sierra Maestra'da, yalnız yaşayan, aralarına kimse katılmayan bir grup şehir adamıydık. Kulübeden kulübeye dolaşıyorduk; tabii ki, bize ait olmayan hiçbir şeye elimizi sürmezdik, hatta ödeyemeceğimiz şeylere el sürmezdik (bu ilke, çoğu kez aç durmamıza neden oluyordu). Varlığına katlanılan, fakat kimsenin katılmadığı bir gruptuk, bu uzun süre de bu şekilde devam etti... Tek tük operasyonlardan sonra yeniden tırmandığımız Sierra Maestra tepelerinde birkaç ay gezgin hayatı yaşadık. Bir doruktan bir doruğa, su bulunmayan, yaşamanın son derece zor olduğu yeni bölgelere geçiyorduk.

Batista'nın güçleri baskı uygulamaya başladığından, köylünün bize karşı olan tutumu yavaş yavaş değişti; baskı güçleri, cinayetler işliyor, evleri yıkıyor, Direniş Ordumuzla, en küçük ilişki kuranlara tamamen düşman-

ca davranılıyordu. Gerilla berelerimizi arasında yavaş yavaş hasır şapkalar görülmeye başladı, şehirli ordumuz gitgide köylü ordusuna dönüştü. Köylüler (guajirolar) toplumsal adalet ve özgürlük uğruna silahlı mücadeleye katıldığında, Küba'nın ezilen kitlelerini toprak mülkiyeti için mücadeleye itecek olan sihirli kelime de ortaya çıkmış oldu: Tarım Reformu. Kuzeydeki komşumuzun politikaları nedeniyle uzun süreli güvensizlik dönemine karşın, daha sonra savaş bayrağımız olacak ilk toplumsal proje kesinleşmiş bulunuyordu. Bu dönemde, yabancı bir gazetecı bir askeri zaferden çok daha önemliydi. Devrimci propagandamızı ihraç edebilecek Amerikalı savaşçılar, devrime inanç ve ideallerini getiren köylülerin bağlılığından önce geliyordu.

O sırada, Küba'da, Santiago'da feci bir olay meydana geldi: Devrimci hareketimizin yapısında bir dönüm noktası oluşturan, yoldaşımız Franc Pais'in katli. Franc Pais'in ölümünden derin bir üzüntü duyan Santiago halkı, sokaklara döküldü. Bu ilk genel politik grev denemesi, yönetim eksikliğine rağmen, Oriente eyaletini tamamen felce uğrattı, Camagüey ve Las Villas eyaletlerinde de taraftar topladı. Hazırlıksız ve devrimci denetimden yoksun yapılan bu hareket diktaörlük güçleri tarafından durdurulduğu. Bu halk hareketi, Küba'daki kurtuluş mücadelesinc emekçileri de sokmamız gerektiğini anlamamızı sağladı. Direniş Ordusu'nun iktidarı almasına yardım edecek bir genel grev örgütlemek amacıyla işçi merkezlerinde yasadışı çalışmalar başladı.

Fakat bu hareketleri körükleyenler, kitle mücadelesinin anlamını gerçekten bilmiyorlardı. Devrimci ruha ve savaşçılar arasındaki birliğe inanmadıklarından ve grevi, grevcilerin tabanıyla etkili bağlar olmaksızın, tepeden yönlendirmeye kalkıştıklarından, mücadeleyi tamamıyla yanlış yoldan yürüttüler.

Direniş Ordusu'nun zaferleri ve gizli çalışmaları ülkeyi öylesine sarsmış ve öylesine büyük bir kaynaşma yaratmıştı ki 9 Nisan'da genel grev ilan edildi. Bu grev, örgütlenmeye bağlı sorunlardan, özellikle işçi kitleleriyle yönetim arasındaki kopukluktan dolayı başarısızlığa uğradı. Ancak bu önemli bir deneyimdi ve *26 Temmuz* hareketinde ülke gerçeğini görmekte ve etkin kesimleri örgütlemekte köklü bir değişim yaratan bir ideolojik mücadele meydana getirdi. *26 Temmuz* hareketi, yenilmesine rağmen grevden güçlenmiş bir şekilde çıktı, deney, yöneticilerine bir gerçeği

öğretti: Devrim şu ya da bu gruba ait değildir, tüm Küba halkının eseri olmalıdır. Hareketimizin militanlarının bütün gayretleri, ovada olsun, Sierra'da olsun, bu doğrultuya yöneltildi.

Direniş Ordusu'nun, ayaklanmasının gelişiminin ve politik olgunluğunun somut delillerinden yararlanarak, devrime bir teori ve doktrin kazandırmak için ilk çabaları, bu döneme rastlar. Deney aşamasından kurma aşamasına, denemelerden kesin eylemlere geçiyorduk.

Derhal, Sierra'nın *"küçük endüstrileri"* yola koyuldu. Atalarımızın, uzun zaman önce gerçekleştirdiklerine benzer bir dönüşüm meydana geldi. Göçebelikten yerleşik yaşama geçtik; üretim merkezleri en önemli ihtiyaçlarımıza göre kuruldu. Böylelikle kendi ayakkabılarımızı, kendi silahlarımızı üretiyorduk. Diktatörlük yönetiminin üzerimize yağdırdığı bombaları Batista'nın askerlerine mayın olarak iade edebileceğimiz bir atölye yarattık.

Direniş Ordusu'nun erkek ve kadın militanları, temel görevlerinin köylünün koşullarını iyileştirmek, toprak uğruna mücadeleye katılmak, gönüllü öğretmenlerin, Oriente bölgesinin en erişilmez yerlerine kurdukları okullar aracılığıyla köylüye yardım etmek olduğunu asla unutmamışlardır. Dr. Humberto Sori Marin ve Fidel Castro tarafından kaleme alınan, benim de katkıda bulunduğum *Tarım Yönetmeliği*'ne göre ilk toprak dağıtımı denemesi burada (Oriente bölgesinde) yapıldı. Topraklar devrimci biçimde köylüye dağıtıldı, diktatörlüğün hizmetkârlarına ait büyük mülklere e konuldu ve paylaştırıldı, devletin bütün toprakları yavaş yavaş bölge köylülerinin mülkiyeti haline getirildi. Kendimizi *tarım reformu bayrağı* altında, toprağa sıkıca bağlı bir köylü hareketi olarak belirledik.

9 Nisan'da kaybedilen grevin sonuçlarını daha sonra kavradık; Batista'nın baskısı Mayıs sonlarına doğru kendini hissettirmeye başladı ve militan kadrolarımız arasında, davamız için tehlikeli sonuçlar doğurabilecek, ciddi bir zayıflama yarattı. Diktatörlük en vahşice saldırısını başlattı. Son yılın 25 Mayısına doğru, iyi silahlandırılmış 10 bin asker, baş komutanımız Fidel Castro'nun yönetimindeki 1 No'lu kol üzerinde saldırısını yoğunlaştırdı. Direniş Ordusu çok sınırlı bir bölge işgal ediyordu. 10 bin kişilik bu kitleye, yalnızca o anda Sierra Maestra'da bulunan 300 tüfekle kafa tutabilmemiz hemen hemen imkânsız görünüyordu. İyi bir taktik sayesinde, Batista'nın saldırısı 30 Temmuzda son buldu; ayaklananlar sa-

vunmadan saldırıya geçtiler, 600'den fazla tüfek ele geçirdik (kırda başlangıçtaki tüfek sayısının iki katından fazla), düşmanın kayıpları ölüler, yaralılar, kaçanlar ve tutsak, edilenler dahil 1000'den fazlaydı.

Bu operayon sonunda, Direniş Ordusu ovada saldırıya geçmeye hazır duruma geldi; bu, taktiksel ve psikolojik bir saldırıydı, çünkü silahlarımızın kalitesi diktatörlüğünkülerle rekabet edecek düzeyde değildi, sayısal bakımdansa çok daha azdı. Bu, bizim önceden bilinmeyen değerli bir müttefiğe, yani halka güvenerek girdiğimiz bir savaştı. Askeri kollarımız daima düşmanı hafifseyebilir, milis askerlerimizin taktik ve moral avantajları ve yine köylülerin çok önemli yardımları ile en iyi mevzilere yerleşebilirlerdi. Köylü, gerillanın yapamayacağı herşeyi yapan görünmez bir yardımcı gibiydi; bize bilgi getiriyor, düşmanı gözetleyip zayıf noktalarını tespit ediyor, önemli mesajları hızla iletiyor, Batistacı ordunun safları içinde bile casusluk ediyordu. Bu bir mucize değil, emin bir biçimde girişiğimiz tarım davası politikasının sonucuydu. Saldırının şiddeti ve Sierra Maestra'yı kuşatan açlık karşısında, onbin büyük baş hayvan, çevredeki mülklerden alınıp dağa çıkarıldı. Bunlar, Direniş Ordusunu besledikleri gibi, her şeyden yoksun edilen bu bölgede, ilk kez süt içebilen ve öküz eti yiyebilen köylüler arasında da eşit olarak paylaştırıldı. İlk kez eğitimin tanıtılar, çünkü Devrim, okullarıyla gelmişti. Böylece tüm köylüler, rejimimize sempati beslemeye başladılar.

Diktatörlükse, köylülere yangınlar, topraklarından kovulmalar ve ölüm sunuyordu; ölüm, hem yerden, hem de gökten geliyordu; Kuzeydeki demokratik komşularımız, Batista'ya, sivil halka terör uygulasın diye düştüğünde 100 metreden fazla yarıçaplı bir alanı yok eden 500 kiloluk napalm bombaları hediye etmişti. Bir kahve plantasyonuna napalm bombası atılması, bu zenginliğin ve 100 metre yarıçaplı bir toprak parçasına yıllar boyunca harcanmış emeğin yokedilmesi anlamına geliyordu ve bir anda yakılıp yıkılanın yerine konması 5-6 yıl alıyordu.

Las Villas üzerine yürüyüş bu dönemde başladı. Bundan ısrarla sözedişim, benim bu yürüyüşe katıldığımdan değil, Las Villas'a vardığımızda, devrimin yeni bir politik ve toplumsal şekil almasından dolayıdır.

Las Villas'a, 26 Temmuz bayrağıyla vardık; Devrimci Direktuar, 2. Escambray Cephesi grupları, Sosyalist Halk Partisi grupları ve bazı küçük gruplar, orada diktatörlüğe karşı mücadele yürütüyordu. Önemli bir poli-

tik görevi yerine getirmek gerekiyordu. Birliğin, devrimci mücadelenin üstün bir unsuru olduğu her zamankinden daha açıktı. Ova örgütleri gibi, kır örgütlerini de bir araya getirmek zorunda olan bu birliği önce iyi bir planlama gerekliydi. Taşradaki tüm işçi kesimlerini sınıflandırmak gibi son derece önemli bir çalışma yapmak zorundaydık. Hâlâ sektarizm hastalığından çeken hareketimizin safları içinde bile pek çok hasımlarla karşılaştık.

Las Villas'a varır varmaz, ilk eylemimiz -ilk kez okul açmadan öncetarım reformunun yürürlüğe konulacağını bir bildiri ile ilan etmek oldu. Tarım reformu, Devrim, küçük toprak parçalarını işleyenlerin kira ödemelerine son verecek koşulu getiriyordu. Toprak reformu, Direniş Ordusu'nun en büyük atılımıydı. Bu, bir politika oyunu değildi; Devrimin 20 ayı içerisinde, yöneticilerle köylü kitleler arasındaki bağlar o kadar sıkılaşmıştı ki, bunlar Devrimi, bazen beklenmedik şekilde davranmaya itiyordu. Tarım reformunu icadeden biz değildik, bizi buna köylüler yöneltmişti. Onları, silahlanırlarsa, örgütlenirlerse ve düşmandan korkmazlarsa devrimin kesin olduğuna ikna etmiştik. Köylülerse, haklı olarak, Devrimi, tarım reformuna, büyükbaş hayvanlara el konulmasına ve Sierra Maestra'da alınan toplumsal nitelikli tüm önlemlere zorladılar.

3 Kasım seçim komedisi döneminde, Sierra Maestra'da 3 nolu yasa ilan edildi. Bu yasa, gerçek bir *Tarım Reformu* getiriyor ve son derece olumlu noktaları içeriyordu: Devletin topraklarının, diktatörlüğün hizmetkarlarının ve binlerce Caballeria'yı ele geçiren, dalaveralarla tapulara sahip olanların topraklarının paylaştırılması, iki caballeria'dan azı için kira ödeyen küçük çiftçiye işgal ettiği toprağın verilmesi. İlke son derece devrimciydi. Tarım reformu, 200 bin'den fazla ailenin lehineydi. Fakat tarım devrimi 3 no'lu yasayla bitmişmemiştir. Anayasanın öngördüğü gibi, büyük mülkiyete karşı da yönetmelik çıkarmak gereklidir. Bizim tarım yapımızın büyük mülkiyetin ne olduğunu kesinlikle belirtmesi gereklidir. Ülkemizin yoksulluğunun ve köylü kitlelerinin çektiği sıkıntıların nedeni bu davaya henüz dokunulmamasıdır.

Tıpkı 3 no'lu yasadaki tarım reformu ilkesini kabul etmeye Direniş Ordusu'nu zorladıkları gibi, büyük mülkiyeti yasaklayan yasayı da kabul ettirmek yine örgütlü köylü kitlelerinin görevidir. Bir başka yön de göz önüne alınmalıdır: Anayasa, mülklerin, mülk sahiplerinin elinden alınmasın-

dan önce bunların ödenmesini gerektirir. Tarım reformu bu ilkeye göre yapılırsa çok pahalıya mal olacaktır. Devrimin zaferinden sonra özgürlük kazanan köylülerin ortak eylemi, bu ilkenin değiştirilmesini demokratik yoldan istemek, gerçek ve köklü bir *Tarım Reformu*'nu gerçekleştirebilmek için de zorunludur.

İşte bu, Direniş Ordusu'nun toplumsal rolüdür, silahlı bir demokrasiye sahibiz. *Tarım Reformu*'nu planlayan ve tamamlayan, onu yaşayabilir ve acil kılan yeni devrimci yasaların gerektirdiklerine saygı duyarken, toprak dağıtımının oluşturduğu toplumsal adaleti ve geniş bir iç pazar yaratılmasını, tarımın çeşitliliğini de düşünüyoruz; devrimci hükümetin bu temel ve birbirinden ayrılmaz iki hedefi, halkın çıkarı bakımından ertelenemez.

Bütün ekonomik etkinlikler birbirine bağlıdır. Ülkenin sanayileşmesini hızlandırmalı, fakat bunun ortaya çıkaracağı pek çok sorunu da gözardı edemeyiz. Bir sanayileşme politikası, yeni endüstriyi korumak ve iç pazarın yeni mallarının tüketilebilmesi için bazı gümrük önlemleri şarttır. Bu pazarı büyük köylü kitleleri, ihtiyaçları olan, fakat satınalma gücü olmayan, bugün için satın alamayan guajiro'lar sayesinde genişletemeyiz.

Bu hedeflerin farkındayız, büyük sorumluluk isteyen sorunlar yalnız bunlar değildir. Ticari mübadelelerimizin % 75'inden fazlasını kontrol edenlerin de düşmanlığını beklemeliyiz. Bu tehlikeye karşı, özellikle gümrük tarifeleri ve iç pazarların araştırılması gibi bazı önlemler hazırlamalıyız. Şeker, tütün ve diğer malları ulaştırmak için Küba ticaret filosu kurmalıyız. Küba gibi az gelişmiş ülkelerin ilerlemesine bağlı olan ticari malların kalitesinde, bu filonun gelişmesinin etkisi çok olumlu olacaktır.

Bir sanayileşme programı gerçekleştirmek zorunda olduğumuza göre, Batista diktatörlünün yabancı tröstlere teslim ettiği, anayasanınsa akıllıca koruduğu hammaddelerin işletilmesi zorunludur. Yeraltı zenginliklerimizi, madenlerimizi geri almalıyız. Sanayileşmenin diğerbir ana unsuru da elektriktir. Elektrik enerjisinin Kübalılara ait olmasını sağlamalıyız. Son derece kötü işleyen ve pahalıya malolan telefon şirketini de millileştirmeliyiz.

Böyle bir programı yürütmek için hangi kaynaklara güvenebiliriz? İlk mücadele aracımız, olumlu ve en amansız silahımız olması gereken Direniş Ordusu'na sahibiz; Batista ordusunun geriye kalanını yok etmeliyiz.

Bu tasfiyenin intikam ya da adalet için yapılmadığını, sadece halkın kazanımlarını her türlü güvence altına almak zorunda olduğumuz iyi anlaşılmalıdır.

Halkla elbirliği, uygun bir taktik ve devrimci moral sayesinde, sayıca bizden çok üstün bir orduyu yendik. Fakat, Ordumuzun henüz yeni görevlere, örneğin Küba topraklarının tümünü savunmaya hazır olmadığını kabul etmek zorundayız. Direniş Ordusunu hızla yeniden kurmalıyız. Mücadelemiz sırasında, çoğu cahil, kültürsüz ve her türlü teknik eğitimden yoksun köylü ve işçilerden meydana gelen bir askeri birlik oluşturduk. Bu orduyu yeni görevlere hazırlamak, mensuplarına teknik ve kültürel eğitim kazandırmak zorundayız.

Direniş Ordusu, Küba halkının öncüsüdür, teknik ve kültürel ilerlemeden söz edeceksek, bu kelimelerin çağdaş anlamlarıyla ne ifade ettiklerini de bilmek zorundayız. Hemen hemen yalnızca, Marti'nin düşüncesi ve öğretsiyle yönetilen bir toplantı düzenleyerek ordunun eğitimini sembolik olarak başlattık.

Ulusal kuruluş, birçok ayrıcalığı yok etmelidir. Açık ya da gizli düşmanlara karşı ulusumuzu savunmaya hazır olmalıyız. Yeni ordu, bu kurtuluş savaşında doğacak olan yeni koşullara kendini uydurmalıdır. Biliyoruz ki, küçük bir ada tarafından saldırıya uğrasak dahi, bu, hemen hemen bütün bir kıtayı kaplayan büyük bir gücün desteğiyle olacaktır, toprağımız üzerinde dev bir saldırıya karşı koymak zorunda kalacağız.

Öyleyse, savunma güçlerimizi ilk saldırıda dağılmayacak, merkezi birlikleri koruyacak biçimde gerilla ruhu ve stratejisi içinde ilerleyişimizi hazırlamak ve savunmak zorundayız. Tüm Küba halkı gerilla ordusuna dönüşmelidir; Direniş Ordusu büyüyen bir askeri birliktir. Ancak Küba'nın 6 milyonluk nüfusu bu büyümeyi sınırlandırabilir. Her Kübalı silah kullanmayı ve gerektiğinde kendini korumak için silaha sarılmayı öğrenmelidir.

Direniş Ordusunun zaferden sonraki ve hükümeti devrimci isteklere karşılık vermeye itmekte oynadığı rolü ana hatlarıyla belirttim.

Geriye, bu söylevi tamamlamak için önemli bir konudan söz etmek kalıyor: Devrimimizin Latin Amerika'da cisimleştirdiği örnekle, bütün salon teorilerinin değerini hiçe indiren pratiğiyle, kararlı halkın desteklediği,

ölüme meydan okuyan küçük bir grup adamın disiplinli bir ordunun karşısına çıkabileceğini ve onu yenebileceğini kanıtladık. Bu temel derstir. Ekonomik mevzide bizimle aynı tarımsal kategoriye giren Latin Amerika'daki kardeşlerimizin izlemesi gereken bir ders daha çıkarabiliriz: Tarım devrimleri yapmak, kırsal bölgelerde ve dağlarda savaşmak, devrimi buradan şehirlere götürmek, bunu sağlam bir toplumsal içerik olmadan yapacağını iddia etmemek.

Şimdi, bu deneyimlerimizden sonra, bütün az gelişmiş Latin Amerika ülkelerininkine bağlı olan geleceğimiz sorunu ortaya çıkıyor. Devrim, Küba ulusuyla sınırlı kalmayacaktır, tüm Latin Amerika'nın bilincini uyandırmış ve halklarımızın düşmanlarını ciddi biçimde telaşlandırmıştır. Her türlü saldırı girişiminin elde silah püskürtüleceğini ilan ettik. Küba örneği, tüm Latin Amerika'da ve ezilen ülkelerde büyük bir yankı uyandırdı. Devrim, Latin Amerika'nın zorbalarını, yabancı tekeller gibi bütün halk rejimleri düşmanlarını alarma geçirdi. Küçük bir ülke olarak, özellikle Latin Amerika'daki, bütün demokratik halkların desteğine ihtiyacımız var.

Tüm dünyaya, Küba Devriminin hedeflerini tanıtmalı ve kuzeyde ve güneyde, kıtanın dost halklarına çağrıda bulunmalıyız. Tüm ülkelerle manevi bir birlik yaratmalıyız.

Az gelişmiş ülkelerimizin ortak çıkarlarını belirlemeyen yeni yollar açmalıyız. Bizi bölmeyi amaçlayan bütün eğilimlere karşı kendimizi korumalı, aramızı açmaya çalışanlarla mücadele etmeliyiz. Politik anlaşmazlıklarımızdan çıkar sağlamayı ve ülkemizde kabul edilemeyecek önyargıları kışkırtmayı umut eden bu gibilerin hilelerini biliyoruz.

Bugün tüm Küba halkı mücadeleye hazır ve diktatöre karşı kazandığı zaferin geçici Amerika kıtasının zaferinin ilk aşaması olması için birlik içinde mücadele etmelidir.

1959

(27 Ocak 1959; "Nuestro Tiempo" toplantısındaki konuşmasından.)

Savaş ve Köylülük

Sürekli savaş durumunda yaşamak ve bu yeni duruma ayak uydurmak, halkın bilincinde ister istemez yeni bir davranış, yeni bir düşünüş biçimi yaratıyor. Kişi rahatını huzurunu bozacak acı deneyimlere dayanabilecek bir değişim geçirmek zorunda kalıyor. Sierra Maestra ve yeni yeni özgürlüğe kavuşan bölgeler bu acı deneyimi geçirdiler.

Engebeli dağlık bölgelerdeki durum en hafif deyimiyle korkunçtu. Özgürlük aşkıyla tutuşan köylüler, ta uzaklardan göç ederek gelmişlerdi buralara. İğneyle kuyu kazar gibi, yeni açılmış topraklardan ekmeklerini söküp çıkartmaya çabalıyorlardı. Uğraşıyor, didiniyor, yeni bir şey yaratmanın büyük fedakârlıklar gerektirdiği bu ucu bucağı görünmez uçurumlarda, bu kartal yuvası yamaçlarda kahve yetiştirebilmek için neredeyse yalvarıyorlardı fidelere, insanın yüzyıllar boyu süregelmiş kendi toprağına sahip olabilmek özlemiyle bu amansız yamaçları islivor; toprağı alınteriyle suluyor; kendi kendilerini aşıyorlardı.

Kahve fideleri umutla beklenen meyvelerin tomurcuklarını verdiği zaman, toprakların yeni bir sahibi beliriyordu. Bu ya bir yabancı firma, ya

bir yerli yağmacı, ya da köylülerin gırtlaklarına kadar borca gömülmüş olmalarını fırsat bilen bir vurguncu oluyordu. Yabancı firmaların va da yerli toprak ağalarının hizmetindeki siyasal önderler, jandarma komutanları, bu keyfî davranışlara başkaldıran köylüleri ya hapse atıyor ya da öldürüyorlardı. Deneyimsizliğimiz yüzünden Alegria de Pio'da uğradığımız yenilgiye paralel olarak, burada karşılaştığımız yenilgi ve umutsuzluk manzarası buydu.

Köylüler, bugün artık efsaneleşen sakalları o günlerde yeni yeni uzamaya başlamış bu ince, zayıf adamların, kendileri gibi baskı güçlerinin yeni kurbanları olduğunu anladılar. Bize sürekli olarak, hiçbir çıkar gözetmeden, yenilgiye uğrayanlardan hiçbir şey beklemeden yardım ettiler.

Günler birbirini izledi ve artık iyice pişmiş askerlerden kurulu küçük birliğimiz La Plata ve Palına Mocha zaferlerini yaşadı. Baskı rejimi bütün gaddarlığıyla buna misilleme yaptı. Köylüler kitleler halinde öldürüldüler. Sierra Maestra'nın köylülerle dolu vadilerinde, terör ve zulüm, zincirinden boşanmış bir azgın köpek gibi kol geziyordu. Köylüler yardımlarını durdurdular. Onlarla gerillalar arasında karşılıklı güvensizlikten doğan bir duvar yükselmişti. Köylüler misilleme hareketlerinden, gerillalar ise korkakların ihanetinden çekiniyorlardı. Buna karşın adil ve anlayışlı olmak zorundaydık. Nitekim, guajirolar (dağ köylüleri) yavaş yavaş davamıza karşı inançlarını tekrar kazandılar.

Çaresizlik ve hırstan gözü dönmüş diktatörlük, binlerce guajiro ailesinin Sierra Maestra'dan alınarak kentlerde yerleştirilmesini emretti.

Gençlerin hemen hepsini içine alan, en güçlü ve en dayanıklılardan oluşan bir grup, özgürlüğü ve savaşı, köleliğe ve kente tercih etti. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılarla dolu sonu gelmez kervanlar yollara düştü.

Doğup büyüdükleri yerleri bırakıp Ilano'ya (ovaya) iniyorlar, kentlerin dış mahallelerinde ev üstüne ev yığıyorlardı. Küba, tarihinin en korkunç sayfasını ikinci kez yaşıyordu: Yeni iskan. Bunu ilk buyuran, sömürgeci İspanya'nın eli ve gözü kanlı generali Weyler olmuştu. Şimdi de emir Fulgencio Batista'dan, Amerika kıtasının gelmiş geçmiş en büyük hainlerinden, katillerin en azılısından geliyordu.

Açlık, sefalet, hastalık, salgın, diktatörlüğün yeniden iskân ettiği köylülerin çoğunu kırıp geçiriyordu. Çocuklar bakımsızlıktan ve gıdasızlıktan

ölüyorlardı. Oysa iki adım ötede, hayatlarını kurtarabilmek için gerekli her şey vardı. Küba halkının öfkeli protestoları, patlak veren uluslararası skandal ve baskı, rejimin ihtilâlcileri yenememesi karşısında, diktatör, köylü ailelerin Sierra Maestra'dan uzaklaştırılmasına son vermek zorunda kaldı. Onlar da yeniden doğup büyüdükleri topraklara döndüler. Perişandılar. Hastaydılar. Birçoğu ölüp gitmişti.

Daha önce diktatörlüğün bombardımanlarını, bohiolarının yakılışını, kitle halinde cinayetleri görmüşlerdi. Bu sefer de, rejimin barbarlığını ve insanlıktan nasıl uzak olduğunu gördüler. Onlara uygun görülen davranış. Kurtuluş Savaşı sırasında, İspanyol sömürgecilerinin Kübalılara yaptıklarını fersah fersah geçmişti. Batista, Weyler'e rahmet okutuyordu. Köylüler ölünceye ya da zafere erişinceye kadar savaş için sarsılmaz bir kararlılıkla döndüler. Ya öleceklerdi ya da özgürlüğe kavuşacaklardı.

Kentlerden gelme gerillalarımız, palmiye yapraklarından örme şapkalar giymeye başladılar. Korkuları kalmadı. Savaşa katılmaya ve kendilerini kurtuluşa götürecek yolda sonuna kadar korkusuzca ilerlemeye karar verdiler. Bu değişiklikte, köylülere karşı tutumumuzun ve savaştaki zaferlerimizin rolü büyüktü. Ve köylülerin böylesine değişmesi, Sierra Maestra'da nasıl karşı durulmaz bir güç olduğumuzu ortaya koyuyordu.

İki şıktan birini seçmek durumunda kalan köylüler, devrim yolunu seçtiler. Daha önce de sözünü ettiğimiz bu düşünce ve davranış değişikliği bu kez kendini iyice gösterdi. Savaş acılarla, üzüntülerle doluydu, orası doğru. Ama geçici bir aşamaydı. Kişinin yaşabilmesi için kendini uydurmak zorunda olduğu bir durumdu bu. Gelecekleri buna bağlıydı. Köylüler bunu anladıkları zaman, ilerde ortaya çıkacak aksiliklere karşı hazırlıklı olmak için gerekli düzeni kurdular.

Terk ettikleri topraklara döndüler. Hayvanlarını daha kötü günlere saklamak amacıyla kesimi durdurdular. Makinelitüfeklerin yırtıcı sesine alıştılar. Her aile kendi sığınağını kurdu. Aileleri, davarları, ev eşyalarıyla birlikte geçici süreler için savaş bölgelerinden kaçmaya alıştırdılar kendilerini. Geride sadece bohiolarını bırakıyorlar, düşman da bunları yakıp yerle bir ederek öfkesini çıkarıyordu. Yeni evlerini dumanları tüten eski evlerinin yıkıntıları üstünde kurmaya alıştılar. Ağızlarından bir tek yakınma sözü duyulmuyor, ama kinleri gittikçe yoğunlaşıyor, zafere ulaşma kararlılıkları gittikçe bileniyordu.

Diktatörlüğün yiyecek ablukasına karşı savaş açıldı ve hayvan dağıtımına başlandı. Hayvanlara gözleri gibi bakıyorlardı. Aslında ufak birer kooperatif sayılacak biçimde gruplar kurup, hayvanların güvenli bir yere götürülmesinde işbirliği yapıyorlardı. Otlaklarını ve katırlarını seve seve toplumun ortak hizmetine veriyorlardı.

Mülklerinin sınırını büyük bir duyarlılıkla koruyan en ateşli, en inançlı bireycilerin bile, savaş, yüzünden, büyük savaşın ortak hizmetlerine katılması, gelişmenin yeni bir mucizeydi. Bundan da büyük bir mucize daha oldu: Küba köylüsü özgürlüğe kavuşmuş bölgelerde, mutluluğunu yeniden buldu. Başlangıçta, her girdiğimiz köy evinde ürkek fısıltılarla karşılaşırken şimdi Sierra'da halkın şen şakrak, mutlu, yürekten kahkahalarını gururla dinliyorduk. Kendi gücünü fark etmenin, özgür bölgemiz halkına kazandırdığı kendine güvenin yansımasıydı bu kahkahalar.

26 Temmuz 1959'da Lunes de Revolucion dergisinde yayınlanmıştır.

Sendikal Harekete Saygı Olarak

Ben buraya bana saygılar sunulsun diye değil, Direniş Ordusu adına Küba işçi sınıfına saygı sunmaya geldim. Çok yararlı insanların yönetiminde olan işçi sınıfı yenilen zorba yönetimin yüzünden meydana gelen korkunç olaylardan sonra kendini toparlayabilmek için kahramanca mücadele etmektedir.

Emekçilerin sarayına silahlı olarak ve muhafızlarla geldiğim için üzgünüm, çünkü burası insanların yeni yapıları oluşturmak için çalıştıkları bu dönemde barış ve huzur dolu bir yer olmalıydı. Bununla beraber, başlayan devrimin güven altına alınabilmesi için şartlar bizi silah taşımaya zorluyor. Savaş, diktatörlüğün bozgunuyla bitti, fakat daha yapılacak çok şey var. Bugün, ben bir gerilla savaşçısıyım, artık meslekten bir doktor değilim. Küba dışarıdan, ya da Ada'nın içinden gelebilecek her türlü tehlikeden tamamıyla kurtuluncaya kadar da gerilla savaşçısı olarak kalacağım.

Bir devrime giriştik, fakat bu dünyada yalnız olmadığımızı unutmamalıyız. Latin Amerika halkları diktatörlükler yüzünden acı çekiyor, onlar da

kurtulmalıdırlar. Yardımımıza ihtiyaç duyuyorlar. Aynı zamanda, bizim kurtulmamızı istemeyen çıkar sahipleri de var. Kuzey Amerika basını devrimimize saldırıyor ve kurşuna dizilecek olanlar için af istiyor. Oysa ki Birleşik Devletler, Batista'ya, 20 bin Kübalıyı öldürtmek için silah gönderirken, Kuzey Amerika basını hiç de telaşlanmıyordu. Ama şimdi, 300 suçlu haklı olarak cezalandırılınca etekleri tutuştu. Bu basın kampanyası Wall Street'in güçlü çıkar sahipleri tarafından finanse edilmiştir, ama bizim için korkulacak bir şey yoktur. Biz bu devrimi dışarıdan yardım almadan yaptık.

Sözlerime son verirken, halkımızın Direniş Ordusuna çok şey borçlu olduğunu söylemek isterim. Bu borç köylülerimizin lehine olacak gerçek bir tarım reformu yaparak ödenmelidir. Direniş Ordumuzun büyük bölümü özünde köylülükten gelir. Halkımız ne istediğini bilmektedir. Düşüncelerini, yarın devrimimizi, başkanımız Doktor Urrutia'yı ve başkomutanımız Fidel Castro'yu desteklemek için yapılacak kitle mitinginde dile getirmelidir.

19 Ocak 1959'da yapılan bu söylev, Havana'da El Mundo'da 20 Ocak 1959'da yayımlanmıştır.

İdeolojik Anketler Üzerine

MADEMKİ:

Küba halkının onayını kazanan *Havana Bildirisi*, insan haklarını ve tüm yurttaşların toplumsal ve siyasi eşitliğini ilan etmektedir;

MADEMKİ:

Toplumun sosyalist gelişimine yön veren yasalar herkesin özgürce gelişmesini ve herkesin ortaklaşalığın yararına en tam biçimde faydalı olmasını amaçlamaktadır;

MADEMKİ:

Çalışma hakkı, anayasamızın kabul ettiği bir ilkedir;

MADEMKİ:

Bazı çalışma merkezleri işçileri arasında ideolojik anketler düzenlediği ve bu uygulama bireyin tam özgürlüğünün kısıtlanması sonucunu verdiği öğrenilmiştir;

MADEMKİ:

Bakanlığımız amaçlarına en uygun normları saptamakta tam yetkilidir.

O halde Bakanlığımız şu kararları almıştır:

1- Bakanlığımıza bağlı iş merkezleri yöneticilerinin, emekçileri arasında ideolojik soruşturmalar hazırlanması, ya da uygulanmasının yasaklanması.

2- İdeolojik anketler, ancak bakanlığımıza bağlı emekçiler devrimci örgütlere girmek istediklerinde uygulanabilecektir. Bu anketler iş merkezi yöneticileri tarafından değil, sadece devrimci örgütlerin belirleyeceği kimselerce yapılacaktır.

Sanayi Bakanlığının 19 Mayıs 1959'da kabul ettiği 61-127 No.lu karar. (Marcha dergisinde, Montevideo'da, 20 Ekim 1967'de yayımlandı)

Üniversitenin Zenciler, Melezler, İşçi ve Köylülerle Renklenmesi Gereklidir

Sevgili yoldaşlar, yeni üniversiteli arkadaşlarım ve kurtuluşumuz için mücadele eden eski silâh arkadaşlarım; sözlerime başlarken, bugün bana sunulan onur payesini esas olarak halk ordumuza ait bir saygı nişanesi olarak kabul etmekteyim. Bunu kişisel bir paye olarak kabul edemem. Çünkü şu anki Küba'da bunun anlamına uygun bir içeriği ve anlamı yoktur. Ernesto Guevara olarak, Pedagoji Fakültesinin fahri doktorluk payesini nasıl kabul edebilirdim? Pedagoji olarak tek öğrendiğim, savaş alanlarının, kaba sözlerin, kan dökücülüğün pedagojisidir. Bunlar için cübbe giymeyi hak ettiğime inanmıyorum. Bu nedenle üzerimden Direniş Ordusunun üniformasını çıkarmıyorum, ancak, ordumuzu temsilen profesörler toplantısına gelip katılabilirim.

Fakat hepimiz için bir şeref olan bu payeyi kabul ederken, halk ordusunun ve muzaffer ordumuzun selamını ve saygısını iletmek isterim.

Bir gün, öğrencilere, üniversitenin işlevleri konusunda düşündüklerimi açıklamaya söz vermiştim. Olayların yoğunluğu bunu erteledi; bugün fahri profesörlük payemle onur kazanmış olarak sözümü yerine getireceğim.

İlk şeyden önce, yeni Küba'nın hayatındaki temel işlevi konusunda üniversiteye ne söylemeliyim? Hem öğrenciler, hem de profesörler için, üniversitenin, zencilerle, melezlerle, işçi ve köylülerle renklenmesi gerektiğini söyleyeceğim. Çünkü üniversite herkesindir, tüm Küba halkına aittir. Bugün hükümetin temsil ettiği bu halk silahlanarak ayaklandı ve gericiliğin engelini yıktıysa, bunun nedeni engelin esnek oluşu değildi. Böyle bir esneklikten yararlanıp halkın atılımını durdurabilecek zekayı gösteremediler ve halk zafere ulaştı. Ancak zafer kazanmış bir halk olmasına rağmen yine eğitimsiz olarak kaldı. Bugün halkımız kendi gücünden emin, kendini eğitebileceğini biliyor ve bunun için üniversitenin kapısına gelip dayanıyor. Üniversite bundan dolayı esnek olmalı, zencilerle, melezlerle, işçi ve köylülerle renklenmelidir yoksa... halk kapılarını kıracak ve üniversiteyi kendi istediği renklere boyayacaktır.

İlk mesajım budur. Daha zaferin ilk günlerinde, ülkenin üç üniversitesine de bu mesajımı iletmek istiyordum, fakat bunu ancak Santiago Üniversitesinde yapabildim. Benden halk olarak, Direnme Ordusu olarak ve pedagoji profesörü olarak bir öneride bulunmamı isteseler şunu önerirdim: Halka gitmek için kendimi halktan birisi hissetmek, halkın ne olduğunu, ne istediğini, neye ihtiyacı olduğunu bilmek gerekir. Biraz analiz ve istatistik yaparak, alınteriyle günde 8 saat çalışan kaç işçinin ve köylünün bu üniversitede temsil edildiğini araştırmak gereklidir. Bu konuda hükümet, bu üniversitede halkın iradesinin ne kadar temsil edilip edilmediğini sormalıdır. Hükümet nerededir ve ne yapıyor? O zaman, maalesef, bugün Küba halkının hemen hemen mutlak çoğunluğunu temsil eden hükümetin, aracısız olarak halkın duygu, istek ve iradesini dile getirmek için, sözünü söylemek, uyarıcı çığlığını işittirmek için Küba üniversitelerinde sesini duyuramadığını görürüz.

Las Villas Üniversitesi bu durumu düzeltmek için bir adım attı ve sanayileşme üzerine düzenlediği forumda Kübalı sanayicilerle birlikte hükümete de çağrıda bulundu. Bizim, tüm devlet örgütlerinin ve devlete bağlı örgütlerin teknisyenlerinin fikirleri soruldu. Kurtuluşun bu ilk yılında şaşaalı biçimde hür teşebbüs denilen şeyin bir türlü yapamadığı kadar çok işi yaptığımızı öğünmeksizin söyleyebiliriz. Yine, hükümet olarak, sanayileşmenin tarım reformunun doğrudan doğruya sonucu olduğunu ve hükümetin yönlendirmesiyle yapılacağını söyleyebiliriz. Bu aşamada özel

girişim elbette ki önemli bir rol oynayacaktır, fakat, normları hükümet koyacaktır. Sanayileşme ve gerektirdiği çabalar doğrudan doğruya hükümetin eseridir, bu nedenle sanayiyi planlayacak ve yönlendirecek olan odur.

Sözüm ona Kalkınma Bankasının verdiği yüklü krediler, bu ülkede ortadan kaldırılmıştır. Bu banka, örneğin bir sanayiciye 16 milyon pesoluk bir kredi veriyor, sanayiciyse yalnızca 400 bin peso yatırıyordu. Bu para da adamın cebinden çıkmıyor, makine satıcılarının, makine alımı için verdikleri yüzde 10 komisyondan geliyordu. Hükümetin verdiği 16 milyon pesoya karşılık 400 bin peso yatıran bu baylar işletmelerinin mutlak sahipleriydi. Onlara, uygun ödeme zamanları tanınıyor ve ne zaman işine gelirse o zaman ödeme yapıyorlardı. Yeni hükümet ise bu durumu kabul etmiyor, halkın parasıyla kurulmuş olan bu işletmenin kendisinin olduğunu ilan ediyor. Hükümet, özel teşebbüse, Küba ulusunun parasından yararlanan birkaç ayrıcalıklıdan oluşuğu için karşı olduğunu açıkça söylüyor: Ne olursa olsun, sanayi işletmeleri devlet planlamasına bağlı olmalıdır. Devrimci hükümetten başka kimsenin ülkenin sanayi gelişimini planlamaya ve ulusun gelecekteki ihtiyaçları için gerekli teknisyenlerin özelliklerini ve miktarını saptamaya hakkı yoktur. Ancak belirli bir miktarda avukat ve doktora ihtiyaç olduğunu, fakat 5 bin mühendis ve 15 bin her türlü sanayi dalında çalışacak teknisyene ihtiyaç duyulduğunu söylediğinde hiç değilse devrimci hükümete kulak vermek ve bu elemanları yetiştirmek gerekir, çünkü gelecekteki gelişmemizin garantisi budur.

Bugün tüm çabalarımız Küba'yı değiştirmek için. Fakat sizinle konuşan pedagoji profesörü hayal kurmuyor. Sadece halkın ve devrimin ihtiyaçlarından dolayı şu anki görevlerinde bulunduğunu, yoksa kendisinde pedagoji profesörlüğünden de Merkez Bankası yöneticiliğinden de eser olmadığını çok iyi biliyor. Her ne kadar halk için olsa da, bu ıstırap çekilmeksizin yapılamaz, çünkü bir yandan öğrenirken bir yandan da çalışmak gereklidir. Halktan, yapılan yanlışların üzerine süngер çekmesi istenmelidir, çünkü yeni bir göreve geldiğinde, kimse yanılmaz, doğuştan bilgin değildir. Bir zamanlar doktor olan, sonra koşulların zorlamasıyla silaha sarılmak zorunda kalan ve iki yıl sonra kendini gerilla komutanı olarak kabul ettiren, daha sonra ise banka müdürü, ya da ülkenin sanayinin bakanı olan, üstelik de pedagoji doktoru olabilen bu karşınızdaki profesör bir

örnektir. Bu şekilde ülkenin öğrenci gençliğinin de dahil olmak üzere herkesin, yakın bir gelecekte, duraksamaksızın ve yolda öğrenmek zorunda kalmaksızın şartların kendisine gösterileceği görevi kabul edebilecek şekilde kendini hazırlanması gereklidir. Fakat sizinle konuşan, halk çocuğu olan bu profesör, kendisini yaratan halkın eğitim hakkına sahip olmasını istiyor. Bunun için de eğitimde duvarları yıkılmalı, eğitiml yalnızca belli bir miktar paraya sahip olanların ayrıcalığı olmamalı, aksine Küba'nın günlük ekmeği olmalıdır.

Las Villas Üniversitesinin profesörlerinin ve şimdiki öğrencilerinin işçi ve köylü kitlelerini üniversiteye alması bir mucize olur. Böyle bir düşünce hiçbir zaman aklımdan geçmez, mantıklı olan da budur. Aşılacak uzun bir yol vardır, uzun hazırlık yıllarında, siz bunun denemesini yaptınız. Fakat benim devrimci ve isyancı küçük geçmişime dayanarak, Las Villas Üniversitesinin şimdiki öğrencilerine, eğitimin kimseye bırakılan bir miras olmadığını ve şimdi görev yaptığımız eğitim kurumunun da tüm Küba halkına ait olduğunu anlatabilirim. Ya onu halka verirsiniz, ya da halk gelir onu alır. Mesleğimin çeşitli aşamalarına, üniversiteli, orta sınıftan birisi olarak, sizin bugün sahip olduklarınıza benzer gençlik özlemleri olan bir doktor olarak başladım. Ancak mücadele sırasında değişerek, devrimin kaçınılmaz bir zorunluluk olduğuna ve halkın davasının sonuna kadar haklı olduğuna inandığım için, şimdi üniversitenin sahipleri olan sizlerin onu halka vermenizi isterdim. Bunu halk yarın gelir alır diye bir tehdit olarak söylemiyorum. Yalnızca bu, Küba'ya vereceğiniz güzel bir örnek olacağı için, Las Villas Merkez Üniversitesinin sahipleri olan öğrencilerin devrimci hükümetleri aracılığıyla onu halka vermelerini söylüyorum. Meslek arkadaşlarım olan üniversite profesörlerine de benzeri birkaç şey söylemek istiyorum, zenciler, melezler, işçi ve köylülerle üniversiteye renk kazandırmaları gereklidir. Halka giderek onunla uyum halinde olmak, yani tüm Küba'nın ihtiyaçlarına karşılık vermek şarttır. Bu başarıldığında, hiç kimsenin bir kaybı olmayacaktır, aksine her şeyi kazanmış olacağız ve Küba daha sert adımlarla geleceğe doğru yürüyüşünü sürdürebilecektir. İşte o zaman şimdi sizi selamlayan bu doktoru, bu komutanı, bu banka müdürünü ve bugünkü pedagoji profesörünü, bu profesörler toplantısına kabul etmek gerekli olmayacaktır.

28 Aralık 1959, Las Villas Merkez Üniversitesinde yapılan konuşma.

Jose Marti Hakkında Söylev

Yoldaşlar, günümüzün çocukları, delikanlıları, yarının erkek ve kadınları, yarının kahramanları, gerektiğinde silahlı mücadelenin sertliğinde gerekmediğinde egemen ulusumuzun barış içinde inşasının kahramanları:

Bugünün çok özel bir anlamı var. Bizler, herhangi bir şekilde Devrim'e doğrudan bir gayretle kattıklarımız ve sizler arasında samimi bir konuşma gerektiren bir gündür.

Bugün Jose Marti'nin doğum günüdür. Konuya girmeden sizleri bir konuda ikaz etmez istiyorum:

Bir kaç dakika önce "yaşasın Che Guevera!" diye bağırıldığını duydum. Ama sizlerden hiç kimsenin aklından bugün "yaşasın Marti!" diye bağırmak geçmedi... Bu, iyi değil.

Bu, pek çok sebep nedeniyle iyi değildir. Çünkü Che Guevera ve bugün mücadele etmiş olan ve onun yönettiği gibi yönetenler doğmadan önce, Küba halkının harekete geçirdiği tüm kurtarıcıları doğmadan önce Marti yaşamış, güçlüklerle savaşmış ve bugün gerçekleştirmekte olduğumuz ideal uğruna ölmüştü.

Jose Marti Bir Amerikalıdır

Üstelik Marti, Devrimimizin doğrudan yol göstericisi, yaşadığımız tarihsel gerçekliklerin yorumunun doğru yapılması için daima başvurulması gereken adam ve sözlerinin ve örneğinin bu ülkede ne zaman çok önemli bir şey söylemek veya da yapılmak istense daima hatırlanmasının gerekli olduğu bir adamdı... Çünkü Jose Marti bir Kübalı olmanın da ötesinde bir Amerikalıdır; o kıtamızın yirmi ülkesinin hepsinindir ve onun sesi sadece Küba'da değil ama tüm Amerika' da dinlenir ve saygı görür.

Jose Marti'nin söylediklerini kendi yurdunda, onun doğduğu yerde yaşatma gururunu taşımış olmak bizlere düşmektedir. Ancak Marti'ye saygı göstermenin çok yolu vardır. Ona her yıl dinsel olarak doğum tarihine işaret eden kutlamalarda ya da uğursuz 19 Mayıs 1895 tarihinin hatırlatılması ile de saygı gösterilebilir.

Marti'ye sözlerini, güzel, mükemmel ve her şeyin de ötesinde doğru sözlerini aktararak saygı gösterilebilir. Ama Marti'ye O'nun yüreğindeki tüm solukla "en iyi söyleme tarzı yapmaktır" dediğinde yapılmasını istediği şekilde de saygı gösterilebilir ve gösterilmelidir.

Bu nedenle onun yapmayı istediği ama siyasal koşullarla sömürge kurşunlarının engellemeye çalıştığını yaparak ona saygımızı göstermeye çalışıyoruz.

Herkes Bir Marti Olamasa da Herkes Marti'yi Örnek Alabilir

Ne herkes ne de çok kişi -belki de hiç kimse- Marti olamaz fakat herkes Marti'yi örnek alabilir ve çabalarımız ölçüsünde onun yolunu izlemeye çalışabiliriz. Onu anlamaya ve onu bugünkü eylem ve yönelimimizde tekrar canlandırmak için çabalayabiliriz. Çünkü o Bağımsızlık Savaşı, o uzun kurtuluş savaşı karşılığını bugün buldu ve tarihin yazmadığı ama bununla birlikte Apostol'un emir ve kurallarını tam olarak yerine getirmiş olan gizli kalmış, alçakgönüllü pek çok kahraman oldu. Bugün sizleri belki de zaten çoğumuzun bildiği bir çocukla tanıştırmak ve Sierra'nın o zor günlerinin bir anlatısını yapmak istiyorum.

Tanıyor musunuz onu, tanımıyor musunuz yoksa? O, İsyan Ordusu'nda bir komutan ve İsyancı Gençler Derneği'nde başkan olan bir komutan Joel Iglesias'dır. Şimdi sizlere o mevkide niçin bulunduğunu ve niçin böylesi bir günde gururla sunduğumu açıklayacağım.

Komutan Joel Iglesias 17 yaşındaydı. Sierra'ya geldiğinde 15 yaşındaydı. Benimle tanıştırdıkları zaman çok küçük olduğundan yaşını itiraf etmek istemedi. O sırada makineli şarjörü -o dönemde makineli kullanıyordum- ile dolu bir çuval vardı ve onu taşımak isteyen kimse yoktu. Onu denemek için görev olarak o çuvalı Sierra Maestra'nın yüksek sırtlarında taşıması için verdim. Bugün burada bulunmam onun çuvalı iyi taşımış olduğunu göstermektedir.

Ancak bunun dışında pek çok şey daha var. Yürüdüğü daracık yerde tek ayağının topalladığını görmek içir vaktiniz olmamıştır. Onu göremediniz, sizleri selamlamadığı için iyi duyulamayan, kısık sesini duyamadınız. Vücudundaki 10 düşman kurşunun yaralarından kalan izleri ve o ses kısıklığının, o şanlı topallamanın düşman kurşunlarının hatıraları olduğunu -çünkü daima çarpışmada en ön safta ve en büyük sorumlulukların olduğu mevkilerde bulunurdu- göremediniz.

Trajik bir hata yüzünden kısa bir süre önce ölen bir asker, ki daha sonra komutan olduğunu hatırlıyorum.

O komutan Cristino Naranjo idi. Yaklaşık kırk yaşlarındaydı ve ona komuta eden teğmen de onbeş yaşındaki teğmen Joel Iglesias idi. Cristino, Joel'e "sen" diye hitap ederdi; ona komuta eden Joel ise "siz" diye hitap ederdi. Bununla beraber Christino Naranjo asla bir emre itaatsizlik etmedi, çünkü Marti'nin ideallerini sürdüren İsyan Ordumuzda bir savaşçının ne yaşı, ne geçmişi, ne siyasal çizgisi, ne dinsel inancı ne de önceki ideolojisi bizim için önemliydi. Bizim açımızdan önemli olan o andaki gerçekler ve onun devrim davasına bağlılığıydı.

"Önemli Olan Eldeki Silahların Sayısı Değil, Alındaki Yıldızların Sayısıdır"

Bizler aynı zamanda Marti'den, önemli olanın elde bulunan silah sayısı değil, alnındaki yıldızların sayısı olduğunu biliyorduk. Joel Iglesias, bugün Ordunun komutanı olarak taşıdığının dışında, o dönem alnında pek çok yıldızı olanlardan biriydi. Bunun için böylesi bir günde onu İsyan Ordusu'nun gençlikle ilgilendiğini ve bugün hayatta olan o gençliğe adamlarının en iyisini, savaşçı ve çalışkanlık örneklerinin en iyisini verdiğini bilgilerinize sunmak istedim. Çünkü bu şekilde Marti'ye saygı gösterileceğine inanıyoruz.

Sizlere bugün bunun gibi pek çok şeyi; beni anlamanız, elde silahlarla

verdiğimiz, bugün emperyalist güçler karşısında sürdürdüğümüz ve belki de yarın daha ekonomik alanda ya da silahlı alanda halâ sürdürmek zorunda kalacağımız bu mücadelenin sebebini yüreklerinizin en derin yerinde hissedebilmeniz için anlatmak isterdim.

Marti'nin deyişlerinin içinde bir tanesi vardır ki inanıyorum Apostol'un ruhunu hepsinden iyi o tarif eder. Deyiş şöyledir: "Her gerçek insan herhangi bir insanın yanağına vurulan tokatı kendi yanağında hissetmek zorundadır."

İsyan Ordusu ve Küba Devrimi öyleydi ve öyledir. Üyelerinin her birisiyle ve bir bütün olarak tümüyle yeryüzünün herhangi bir yerinde bir insanın yanağına vurulan şiddetli bir tokatın ifade ettiği hakareti duyan bir Ordu ve bir Devrim.

Bu, halk için ve halkın çabasıyla yapılan, aşağıdan doğmuş, işçi ve köylülerden güç almış, -Adanın tüm kır ve şehirlerinde işçi ve köylülerin özverisini istemiş bir devrimdi. Ama zafer anında tüm bunları hatırlamayı bilmiştir.

"Ülkenin Fakirleriyle Şansımı Denemek İstiyorum"

"Ülkenin fakirleriyle şansımı denemek istiyorum" diyordu Marti... Ve aynı şekilde onun sözlerini yorumlayarak biz de bunu yaptık.

Bu noktaya halkla birlikte geldik ve halkın istediği yere dek devam etmeye ve tüm adaletsizlikleri ortadan kaldırmaya ve yeni bir toplumsal düzen kurmaya hazırız.

Tıpkı Marti'nin korkmadığı gibi bizlerin de ne sözlerden ne suçlamalardan korkumuz var. Zannedersem 1872 yılının Mayıs ayının birinci gününde Kuzey Amerika işçi sınıfının bir çok kahramanının işçi sınıfını ve halkın haklarını savunmak için yaşamlarını verdiğinde Marti heyecanla ve cesaretle o tarihe işaret ediyordu ve işçi sınıfının savunucularını darağacma göndererek insan haklarını çiğnemiş olanların yüzünü damgalıyordu. Ve Marti'nin o dönem işaret ettiği o bir Mayıs, o tarihi hatırlamaktan korkan Birleşik Devletler haricinde tüm dünya işçi sınıfının her yıl dünyanın tüm başkentlerinde ve kentlerinde andığı o aynı tarihtir. Marti her zaman adaletsizliklere ilk işaret eden olduğu gibi buna da ilk işaret eden oldu. Tıpkı ilk yurtseverlerle birlikte başkaldırdığı, tıpkı onbeş yıl hapis yattığı, tıpkı özveriye inandığı ve özverisinin gerçek gelecek için ve sizlerin bugün yaşamakta olduğu bu devrim-

ci gerçeklik için gerekli olduğunu bildiği için tüm yaşamının özveriye adanmış bir yaşamdan başka bir şey olmadığı gibi.

Marti bizlere bir devrimcinin ve bir idarecinin ne özel hayatının ne zevklerinin olabileceğini, tüm varlığını halkına, onu seçen, ona bir sorumluluk ve mücadele görevi veren halkına adaması gerektiğini de öğretti.

Ve aynı zamanda gündüz ve gece tüm zamanımızı halkımız için çalışmaya adadığımızda Marti'yi düşünüyor ve Apostol'un anısını yaşattığımızı hissediyoruz.

Eğer bu konuşmadan geriye bir şey kalacaksa, eğer boş sözler gibi yok olup gitmeyecekse bugün de hepinizin Marti'yi düşünmesi hoşuma giderdi. Ama Bir tanrı ya da ölü bir şey olarak değil. Küba'da hayatın her yönünde olan, bizim büyük ve asla ağıt yakılmayan yoldaşımız Camilo Cienfuegos'un sesi, hali, tavırları gibi Küba yaşamının her yönünde mevcut olan yaşayan bir varlık gibi düşünülmesi hoşuma gider. Çünkü kahramanlar, yoldaşlar, halk kahramanları halktan ayrılmaz, heykellere, uğruna yaşamlarını verdikleri o halkın yaşamının dışında bir şeye dönüştürülemez. Halk kahramanının yaşayan ve bir halkın tarihinin her anında bulunan bir varlık olması gerekir.

Camilo'muzu hatırladığımız gibi Marti'yi de, bugün bugünün diliyle konuşan ve düşünen Marti'yi de hatırlamak zorundasınız. Çünkü büyük düşünürler ve devrimciler yetkindirler: dilleri eskimez. Marti'nin sözleri bugün müzelik değildir. Onlar mücadelemizle özdeşleşmişlerdir; sembolümüz ve savaş bayrağımızdırlar.

Benim son tavsiyem Marti'ye, bir tanrıya değil ama diğer insanlardan daha büyük bir insana, diğer insanlardan daha bilgili ve özverili bir insana yaklaştığımızı ve onu düşündüğünüz her anda onu biraz daha canlandırdığınız ve onun sizlerin davranmasını istediği gibi davrandığınız her sefer onu çok miktarda canlandırdığınızı düşünerek yaklaşmamızdır.

Marti'nin tüm sevgileri arasında en büyük sevgisinin çocuklara ve gençlere karşı olduğunu, onlara en duygusal ve en hassas sayfalarını ve mücadeleci yaşamının pek çok yılını adadığını hatırlayın. Bitirirken, beni başladığımız gibi ama bu sefer tersine "Yaşasın Marti" -ki zaten yaşamaktadır- ile uğurlamanızı istiyorum.

28 Ocak 1960 Jose Marti'ye saygı mitinginde konuşması

Küba Ekonomisinin Geleceğinde Üniversitenin Rolü

Sevgili yoldaşlarım; konuşmamın konusuna gelmeden önce, sizden M. Naranjo'nun hakkımda anlattıklarının bir kelimesine bile inanmamanızı, beni devrimci ve birinci sınıf öğrencisi olarak kabul etmenizi rica ediyorum, çünkü ben halen Devrim Üniversitesinin Maliye Bölümünde birinci sınıf öğrencisiyim. Sadece bizim için ortak olan ve bizi kardeşlik çerçevesinde birbirimize bağlayan devrimci ve öğrenci sıfatımla sizinle sohbet etmek için buradayım. Bu görüşmenin daha az biçimsel olmasını, soru-cevap şeklinde ve hatta tartışmalı geçmesini umuyorum, fakat bu söylevin televizyonlarca bütün ülkeye yayılacağı öğrenince sözlerime biraz çekidüzen vermem gerekti, çünkü yoğunlaşacağım ve üzerinde konuşacağım konu benim ilgilendiğim bir konudur ve sanıyorum sizin birçoğunuz da bununla uğraşıyor. Konuşmamın başlığı aşağı yukarı şöyle olabilirdi: "*Küba ekonomisinin geleceğinde üniversitenin rolü*", çünkü ekonomi alanında yeni bir aşamaya geçiyoruz. Politik alanda gerekli olan bütün aşamaları tamamladık, bu bizim ekonomide reforma başlamamızı sağladı, hatta bu alanda ilk adımı attık bile, toprak üzerindeki özel mülkiyet yapısını değiştirdik, yani gelişme süreci içinde, olması gerektiği gibi, işe tarım

reformuyla başladık.

Fakat bu gelişmenin nasıl gerçekleşeceğini bilmek için, tarihi ve ekonomik koşullarımızı belirlemek gereklidir.

Bir gelişim sürecinin başındaysak, bunun anlamı bizim gelişmiş olmadığımız, az gelişmiş, yarı sömürge, yarı sanayileşmiş olduğumuzdur. Fakat bizi bu duruma getiren rejimin özelliğinin ne olduğunu incelememiz gereklidir. Bizi az gelişmiş bir ülke haline getiren bu rejimin özelliklerinin ne olduğunu incelememiz ve bu durumdan kurtulmamız için gerekli tedbirlerin neler olduğunu görmemiz gereklidir.

Doğal olarak, az gelişmiş bir ülkenin başlıca özelliği sanayisinin olmayışı, mamul maddelerin açısından dışa bağımlı oluşudur ve Küba az gelişmiş ülkenin bu birinci tanımına tamamıyla uymaktadır.

Tam anlamıyla bir yarı sömürge ülke olduğumuz halde Küba'nın yıllar boyunca, sahip olduğu bolluk ve zenginlik nasıl açıklanabilir? Açıklaması basittir, çünkü Küba'nın iklimi olağanüstüdür ve tek bir endüstrinin, şeker endüstrisinin hızlı gelişimi bizim dünya pazarında bu tek endüstri konusunda en yüksek üretim yapanlarla yarışır durumda olmamızı sağlamıştır. Kendi koyduğu yasaları çiğneyerek, şeker endüstrisinin gelişmesini sağlayan Kuzey Amerika sermayelerinin kendisiydi.

Küba'da Kuzey Amerikan hükümeti iktidardayken bütün Kuzey Amerikalılara Ada'da toprak sahibi olmayı yasaklayan bir yasa vardı. Yasa böyle söylüyordu, fakat çabucak çiğnendi ve Küba'da yabancıların toprak sahibi olmalarını önlemeyi amaçlayan *Sanguily Raporu* hiçbir işe yaramadı. Yavaş yavaş yabancılar şeker kamışı plantasyonlarını ele geçirdiler ve her yıl 6 milyon ton şeker üreten ve dünya pazarında rekabet edebilecek bir üretime sahip 161 şeker fabrikasından oluşan güçlü bir endüstri yarattılar. Fakat Küba'nın yarı-sömürge ülkelerin temel özelliklerinden birini, yani özelleşmiş bir üretici olma yani özellikle tek bir ürüne bağlı olma, bununla bütün tüketim maddelerini yabancı pazardan almasını sağlayacak dövizlere sahip olmasının devam etmesine çok özen gösterdiler. Şekerimiz karşılığında bize yüksek bir fiyat ödüyormuş gibi yaptılar, fakat, arz ve talep yasasına dayanan ve ucuz bir tarifeyle yönetilen bir serbest ekonomi içinde, Kuzey Amerikan mamulleri için, ne yerli sanayilerin, ne de Birleşik Devletlerin dışında başka yerlerden gelen mamul-

lerin yarışabileceği tercihli tarifeleri zorla kabul ettirdiler.

Ekonomik anlamdaki bu bağımlılık, daha ulusal bağımsızlığımızın ilk başlarında, Platt Yasasından sonra bile, hemen apaçık bir politik bağımlılık şeklinde ortaya çıktı. Bu politik durum 1 Ocak 1959'da tasfiye edildi ve hemen arkasından Kuzey'in devi ile sürtüşmeler ve sıkıntılar ortaya çıktı. O güne kadar tercihli muamele görmeye alışmış bir ülkenin, birdenbire Karayiblerin bu küçük sömürgesinin devrimin diliyle konuşmasıyla, yani eşit muamele görmek istediğini ilân etmesiyle karşılaştığı düşünülürse bu sürtüşmeler olağan sayılır.

Başlangıçta, yarı şaşkın, yarı endişeli bir ifadeyle bacaklarına tekme atmaya çalışan sakallı bir cüceye bakan, fakat cüssesi sebebiyle yerinden fazla kıpırtatılamayan kocaman Sam Amcaları gösteren karikatürlere rastlanıyordu. Fakat sakallı cüce, Sam Amcaların boyuna erişecek kadar büyüdü ve Amerika'nın para babalarının karşısına çıkan canlı bir varlık halini aldı. Herhangi bir ülke, sömürü karşısındaki uyuşmazlığını ve isyanını ve dile getirmek istediğinde Fidel Castro'nun sevdiğimiz portresini bayrak olarak kullanır.

Politik etki konusunda Amerika'da yenilmezliğin en yüksek noktasında bulunuyoruz. Büyük Amerika ülkeleri bundan hoşnut olmasa da tartışmasız halkın önderleriyiz. Her şeye kadir efendilerin gözünde, nefret ettikleri Amerikalıların gözünde saçma, olumsuz, saygı duyulmayacak ve karmakarışık ne varsa hepsini temsil ediyoruz, fakat aynı zamanda, Riyo Bravo'nun güneyinden itibaren, bizim Amerika'mız için, aşağılama anlamında "*melez*" dedikleri halklarda soylu, içten ve savaşçı olan ne varsa bunların da temsilcisiyiz. Fakat politik gelişimimizin ekonomik gelişimimizle aynı seviyede olmadığının (yani onu çok aştığını) farkındayız. Birleşik Devletler Temsilciler Meclisinde entrika çeviren ekonomik saldırının verdiği sonuçlar bundan dolayıdır, çünkü tek bir ürüne ve pazara bağlı olsak da, bu bağımlılıktan kurtulmak için bütün gücümüzle çalıştığımızdan ve SSCB ile 10 milyon dolarlık ya da pesoluk bir kredi ve bir milyon ton şeker için anlaşma imzaladığımızdan, sömürgeciler ortalığı bulandırmaya çalışıyorlar.

Başka bir ülkeye satış yaparak kendimizi köle haline getirdiğimizi kanıtlamaya çalışıyorlar. Kuzeyin devine sözüm ona tercihli fiyatlarla her

zaman sattığımız şekerimizin 3 milyon tonunun Küba halkına nasıl bir kölelik getirdiğini hiçbir zaman kendi kendilerine sormamışlardır.

Pazarlarımızı ve üretim alanımızı geliştirmek için bir ekonomik mücadele, halkı aydınlatmak, her an Küba devriminin pazarını geliştirmek istediğini göstermek için bir politik savaş veriyoruz. ABD Temsilciler Meclisinde tezgâhlanan yasa hikâyesiyle, hazırlanan saldırıya karşı çıkmamızın ve diğer pazarlara yönelterek şekerimizi hızla kurtarmaya çalışmamızın nedenini kanıtlayabiliriz. Fakat buraya yalnızca şekerden söz etmeye gelmedim: Ondan hiç behsetmemek isterdim, çünkü yapmaya çalıştığımız şey, şekerin Kübalıların ellerinde kendi fabrikalarında, dünyanın tüm pazarlarında mübadeleleri sağlamak için üretilen çeşitli Küba ürünlerinden biri haline gelmesini sağlamaktır. Gelişmede tekniğin ve kültürün büyük önem kazandığı yön ve düzey budur, burada ulusumuzun geleceği için eğitim merkezlerimizin rolünden söz etmek istiyorum. Bir ülkeyi şekillendirenin eğitim olduğunu sanmıyorum, kültürsüz ordumuzla pek çok engeli ve önyargıyı yıkarak bunu kendimiz kanıtladık, fakat ekonomik gelişmenin, yalnızca bir ekonomik dönüşümün etkisiyle bu düzeyde bir dönüşüm yaratabileceği de düşünülemez.

Eğitim ve ekonomik gelişme birbiriyle sürekli etkileşim içindedir ve birbirlerini tamamlarlar, ekonomik alanda ulusun tablosunu tamamıyla değiştirebildiysek de, görünüşte üniversitede aynı yapıyı sürdürüyoruz. Sorun pratik alanda ortaya çıkıyor, örneğin tarım reformu ve ulusal enstitüsü konusunda.

Bir hamlede petrolümüzü kurtardık, petrol Küba'nın oldu, madenlerimizi kurtarmak ve onların Küba madeni olmasını sağlamak için gerekli olan birçok şeyi yaptık. Üretimin temeli ve önemli bir altı dalı olan kimyayı, hidrokarbürlerden başlayarak organik kimyayı, madenleri, yakıtı, genellikle metalürji ve özellikle demir madenini, tarım ve hayvan yetiştirme alanında yoğun bir şekilde gelişimin sonucu elde edilen ürünleri içine alan bir kalkınma sürecine giriştik, fakat ülkenin üniversitelerinin devrimin yeni ihtiyaçlarına, ne yöneliş, ne de nicelik bakımından yeterli olmadığı acı gerçeğiyle karşılaştık.

Daha geçen gün yoldaş Quevedo, Havana Üniversitesinde bir ekonomi bölümü olmasının gerekli olup olmadığı konusundaki fikrimi sordu. Oysa ki, buna cevap verebilmek için, durumun bir analizini yapmak ve devlet

planlama örgütlerinde çalışmakta olan ekonomi uzmanlarının sayısını ortaya çıkarmak yeter. Araştırmamızın sonucunda üzücü bir durumla karşılaşırız. Bizde, ekonomik alanda danışman olarak Şilililerden, Meksikalılardan, Arjantinlilerden, Venezüellalılardan, Perululardan ve daha başka herhangi bir Amerika ülkesinin gönderdiği yoldaşlardan başkası yoktur, yani bunlar CEPAL ve İNRA örgütlerince atanan kimselerdir, hatta ekonomi bakanımız bile yabancı ülkelerin üniversitelerinde eğitim görmüştür. Bir ekonomi bilimleri fakültesinin gerekli olup olmadığı sorusunun cevabı apaçık ortadadır: Bu büyük bir ihtiyaçtır, ayrıca uzman profesörlere, bir bakıma devrimimizin temposunu ve yönünü belirleyecek olan ekonomimizin, temposunu ve yönünü yorumlayabilecek ve açıklayabilecek profesörlere de ihtiyaç vardır.

Bir örnek verelim. Kimyanın temellerini öğrenmiş maden mühendislerimiz, petrol mühendislerimiz ve kimya mühendislerimiz olsa, bu sanayinin alt dallarının her birinde, hükümet bunların sağladığı itici gücü daha da geliştirmek ve dinamik bir biçim kazandırmak zorunda kalır; fakat, bunu yapmak için, teknisyenlerin oluşturacağı uygulayıcı potansiyelden yoksunuz. Hatta, dikkat edin, devrimci teknisyenler bile demedim, -oysaki, ideal olanları bunlardır- yalnızca teknisyen dedim, kategorisi, ideolojisinin yaratacağı engeller, kafa yapısı, geçmişin kalıntıları ne olursa olsun. Devrimci teknisyene dönüşecek böyle düpedüz bir teknisyene bile sahip değiliz. Böylesi bile yok! Ayrıca, öğrencilerin görevini tamamlayıp, öğrenimlerini tamamlamaları için her türlü kolaylığın gösterilmesinin gerekli olduğu böyle bir anda, şu sorunla karşı karşıyayız: bir öğrencinin, örneğin Santa Clara'dan ayrılıp Havana'ya yerleşmesi, eğitim çevresiyle bütün ilişkisini kesmesi demektir, çünkü bu küçük ülkede bulunan üç üniversite henüz bir ortak eylem programı oluşturamamıştır.

Hükümetin iyi bildiği bir yolda olduğu, halkın tümüyle hükümeti desteklediğine, sizlerin de bugün Amerika'nın gurur duyduğu bu devrimi kanınız ve canınız pahasına korumak için elinizden geleni yaptığınız bilindiğine göre, üniversitemiz de niçin diğer üniversitelerle birlikte, devrimci hükümetle aynı yolda ve aynı hızda ilerlemesin?

Kamera önünde polemik yapmak için buraya gelmiş değilim, bu noktaya yalnızca herkesin şunu iyice bellemesi için dikkatleri çektim: İlkelerde ikilik olmayacağı gibi, öğrenim gençliğinde de, ölçütlerde de ikilik

olamaz; devrimi savunmak için hayatını vermeye hazır olan bir kişi, devrimin içinde olmaya da hazır olmalıdır - bu, daha kolaydır- çünkü, ne denirse densin, bir ölçüte bağlı kalmak, hayatını bir amaç uğruna vermekten daha kolaydır.

Bu nedenle. Üniversite şu sıralarda olağanüstü bir öneme sahiptir, fakat bir bakıma çoğunluğu hükümeti destekleyen bireylerden oluşmasına rağmen, devrimi geciktiren bir engel halini almıştır. Bugün, hiç korkmayın, her şey toz pembe görünüyor, fakat yarın ya da yarından sonra teknisyen yokluğu bir endüstri kurulmasına kesinlikle engel teşkil edecek, bu endüstrinin kuruluşunun üç, beş yıl hatta daha fazla gecikmesine neden olacaktır. O anda, amfilerini devrimin ve halkın istediği düzeye yükseltemeyen bir üniversitenin bu geri kalmışlıkta oynadığı rolün önemi açıkça ortaya çıkacaktır.

Bunun çaresi yok mudur? Üniversitelerin geri kalmışlığın bir etkeni ve nerdeyse karşı devrim yuvaları haline gelmesinin engellenemez mi? Devrimci inancımın bütün gücüyle böyle bir şeyin olabileceğine inanmayı reddederim. Mutlak olarak yapılması gereken tek şey, koordinasyondur. Hükümete bağlı tüm kuruluşların arzularının merkezi anlamına gelen bu küçük kelime, öğrenci yoldaşların da dikkatlerini çekmelidir: Havana Üniversitesi öğrencileriyle, Las Villas ve Oriente Üniversitelerindekiler arasında, bu üç üniversitenin programlarıyla bu üniversitelere öğrenci yetiştiren öğretim kurumları ve kolejlerin programları arasında, yeni yetişen öğrencilerle devrimci hükümet arasında koordinasyon sağlamalı, bu koordinasyon sayesinde, belirli bir anda, öğrenciler hükümetin planları gereğince, örneğin gelecekte yüz kimya mühendisine ihtiyaç duyulacağını bilmeli, bu koordinasyon sayesinde, meslektaşlarım olan doktorlar arasında, büyük bir toplumsal görevi yerine getirmeyip de ömrünü yalnızca hayat kavgasıyla tüketen, bürokratik işlerde zaman öldürenler bulunmamalı; eski, sözde hümanist mesleklere gereğinden fazla önem verilmemeli, bunlara ülkenin kültürünün gelişimi için gerekli oldukları ölçüde değer verilmeli, öğrenci kitlesi, tekniğin her gün yarattığı yeni mesleklere yöneltilmelidir; çünkü bu mesleklerde çalışacak elemanların bugün bulunmayışı, yarın kendini çok acı bir biçimde hissettirecektir. İşte, devrimci hükümetin planının elverdiğince hızla gerçekleştirilmesinde başarının ya da başarısızlığın sırrı buradadır -başarısızlık demeyelim de, nisbi başarı-

sızlık diyelim-. Şu anda, uluslararası teknisyen örgütleri ve orta derecede bir bilimsel temele sahip teknoloji enstitüleri için olanak araştıran Eğitim Bakanlığıyla anlaşmış bulunmaktayız.

Bunun gelişmemiz için büyük yararı olacaktır; fakat, bir ülke, tüm planlarını kendisi yapmadıkça, sınırlarının içinde devamını ve gelişimini sürdürmek için gerekli ürünlerin en büyük kısmını kendisi üretemedikçe gelişmiş sayılmaz. Teknik bizim bazı şeyler imal etmemizi sağlar, fakat nasıl imal edilmeleri gerektiği, şimdiki durumu aşan bir ileri görüşlülük gerektirir ve planlama uzmanlarınca belirlenir, bunlar, bugün hayal ettiğimiz yeni üniversitenin, 10-15 beş yıl içinde Küba'nın ihtiyaçlarını karşılayabilecek öğrenciler yetiştirebilmesi için, geniş bir genel kültürle birlikte, üniversitelerde öğretilmelidir. Bugün hâlâ, farklı görev alanlarında, bürokratik işleri yapmakta olan diplomalılara rastlanıyor. Ekonomik gelişme, bazı bilim dallarında gerekenden fazla aydın olduğunu ortaya çıkardı ve uyarı verdi, fakat üniversiteler, ekonomik gelişmenin uyarısına kulaklarını tıkadılar, bu tip diplomalılar yetiştirmeye devam ettiler. Böylece bizler, planlarımızı gözden geçirmek, gelişimin seyrini enine boyuna incelemek ve sonunda yeni diplomalılar yetiştirmek zorunda kaldık. Bir gün birisi bana, meslek seçiminin kişisel bir eğilim ve kişisel bir iş olduğunu, bu eğilimin önüne geçilmesinin doğru olmayacağını söyledi.

Her şeyden önce, bu görüşün yanlış olduğunu düşünüyorum. İstatistiksel açıdan, kişisel bir örneğin çok kanıtlayıcı olacağını sanmasam da, ben mesleğime mühendislik öğrenimiyle başladım, doktor olarak devam ettim, daha sonra komutan oldum, şimdiyse, görüyorsunuz ki hatibim. Bazı temel eğilimler vardır elbette, fakat bugün bilim dalları o kadar çeşitlidir ki, herhangi bir kimsenin, entelektüel gelişiminin daha başında, gerçek eğiliminin ne olduğuna karar vermesi kesinlikle zordur. Bir kimse, cerrah olmak istediğini söyleyebilir, bu isteğini gerçekleştirebilir ve hayatının sonuna kadar bundan memnun kalabilir; fakat bunun yanında, toplumun son derece katı koşulları izin verse pekâlâ, deri hastalıkları uzmanı, ruh hekimi, ya da hastane yönetıcisi olabilecek 99 cerrah bulunacaktır. İçten gelen eğilimlerin, yeni mesleklerin ortaya çıkarılmasında, dağılımında ve eski mesleklere farklı bir yönelim kazandırılmasında çok küçük bir rolü olacaktır. Daha önce de belirttiğim gibi, bunun nedeni toplumun gereksinim duyduğu ihtiyaçlardır; ayrıca, bugün doktor, mühendis, ya da mimar

olmak isteyen, fakat yalnızca, bu öğrenimleri yapmak için maddi olanaktan yoksun olan, ve bu isteklerini gerçekleştiremeyen yüzlerce, binlerce, hatta belki de yüz binlerce Kübalı vardır. Bu durum kişisel özellikler arasında iç eğilimlerin nekadar rolü olduğunu gösterir.

Bunda ısrar ediyorum, çünkü çağdaş dünyada, bir yandan bir damar hastalıkları uzmanı -bildiğim bir meslek olduğu için tıptan örnek veriyorum- ile bir göz hastalıkları uzmanı ve bir ortopedist arasında hiçbir benzerlik yoktur. Öte yandan, her üçü de, fizikçiler, ya da kimyagerler gibi, bunların hepsi için ortak olan belirli sayıda elementi kullanarak ve inceleyerek maddi olayları incelerler. Bugün, artık benim ortaokulda öğrendiğim gibi -belki ortaokullarda hâlâ böyledir- fizik ve kimya denilmiyor, fizikokimya deniliyor. Fiziği ve kimyayı öğrenmek için, matematik de öğrenmek gereklidir. Böylelikle, tüm meslekler, öğrenciye gerekli olan minimum bilgiler demeti halinde birleştirilmiştir. O halde, bugün üniversitenin birinci sınıfına başlayan bir yoldaşın, duruma göre, sonunda bilgi sahibi olacağı güç bir yolu kat ettikten sonra, 5,7 ya da 7 yıl içinde bir ortopedist, avukat, ya da kriminolog olacağını kesinlikle bildiğini nasıl söyleyebiliriz? Daima bireyler yerine kitlelere bağlı olarak düşünmemiz gerektiğini sanıyorum. Bireysel açıdan düşünmek yanlıştır, çünkü bireyin ihtiyaçları, bütün yurttaşların ihtiyaçlarıyla karşılaştırılınca çok küçük kalır.

Sizlere, bugün üniversite ile devrimin ihtiyaçları arasındaki uyuşmazlığı ortaya koyan sayılar ve veriler getirmeyi çok istiyordum, öğrenci yoldaşlar. Ne yazık ki, istatistiklerimiz çok kötüdür, burada istatistikçi de yok, bütün bunlar henüz yeni yeni örgütleniyor. Pratik ve elle tutulur, gözle görülür sorunlara alışık olan sizlere sayısal kanıtlar getiremedim. Bunu da başka bir zaman yapacağım, şimdiki gibi sabırla dinlerseniz ne mutlu bana. Artık, üniversitenin problemlerini benimle değil de, birbirinizle, profesörlerinizle, Oriente ve Las Villas Üniversitelerindeki yoldaşlarınızla ve hükümetle birlikte tartışınız. Çünkü bu, sorunları halkla birlikte tartışmak demektir.

2 Mart 1960, Havana Üniversitesi.

Politik Egemenlik ve Ekonomik Bağımsızlık

Konuşmama başlamadan önce tüm Kübalı dinleyicilerimi selamlıyorum. Ayrıca, doğrudan işçi ve köylülerimize yönelik böyle bir halk eğitimi programının ne kadar önemli olduğunu da yoldaşlarımıza hatırlatıyorum. Amacımız, devrimci gerçeği, özellikle bu gerçeği çarpıtmak için uydurulan dilin tüm yapaylığından arındırarak dinleyicilerimize sunmaktır.

Bu konferanslar dizisini başlatmak beni onurlandırıyor. Bu görevi, önce yoldaşımız Raul Castro'nun almasında karar kılınmıştı, ama ekonomik konuları ele aldığımız için, Raul ilk olarak benim konuşmamı istedi. Devrimin askerleri olarak, görev olduğunda, bizden istenenleri hemen yapıyoruz. Onun için genellikle eğitimini almadığımız konularla da ilgilenmek zorunda kalıyoruz. Yine böyle oldu. Politik egemenlik ve ekonomik bağımsızlık konusunun önemini basitçe, herkesin anlayabileceği bir dilde anlatmaya çalışacağım. Bu iki terimin birbirinden bağımsız olmadığını da söylemeliyim. Küba'da bir ara olduğu gibi bu iki büyük hedeften biri öne çıkabilir, ancak bu iki kavram birbirinden ayrılamaz ve kısa zamanda bir araya gelir. Bu birleşme bazen, politik bağımsızlığını kazandıktan sonra hemen arkasından ekonomik bağımsızlığını elde etmek için mücadele eden

Küba örneğinde olduğu gibi olumlu şekilde gerçekleşir. Bazen de sonuç olumsuz olur: Politik bağımsızlığa ulaşabilse ya da bu hedefe yönelse bile ekonomik bağımsızlıklarını güvence altına alamadıkları için politik bağımsızlıkları da zayıflayan, sonunda tümüyle yok olan ülkelerde örneğin. Şu anki devrimci görevimiz, sadece tehditlerle dolu bugünümüzü değil, geleceğimizi de düşünmektir.

Artık parolamız planlamadır. Küba'da, ileride oluşacak tüm sorunların çözümünün bilinçli ve rasyonel olarak programlanması gerekir. Sadece, hemen veya bir süre sonra uğrayacağımız bir saldırıya karşılık vermeyi ya da karşı saldırıya geçmeyi düşünerek idare edemeyiz. Geleceği önceden görmemizi sağlayacak bütünlüklü bir plan hazırlamak için durmadan çabalamalıyız. Devrimin neferleri geleceklerine doğru bilinçli adımlarla ilerlemelidir; ama, bunu yalnızca devrimin neferlerinin yapması yetmez, tüm Küba halkının, tüm devrimci ilkeleri tümüyle anlaması gerekir. Bazılarının kuşkuyla yaklaştığı bugünlerin ardında, mutlu ve şanlı yarınların bizi beklediği unutulmamalıdır. Gerçekte, Amerika'da özgürlüğün temellerini biz attık. Buna benzer bir programın önemi bundandır, söyleyecek sözü olanlar bunu söylemelidir. Bu yeni bir şey değil: Başbakanımız kameraların önüne çıktığında, ancak onun gibi büyük bir eğitimcinin verebileceği muhteşem dersler veriyor. Eğitim programımızı da yaptık, özel konulara ayırarak göstermek istiyoruz. Sadece röportajlarda sorulacak soruları yanıtlamakla kalmayacağız.

Şimdi, önceden de söylediğim gibi, bugünün konusu olan politik egemenlik ve ekonomik bağımsızlıkla başlayalım.

Ayrılmaması gereken bu iki kavramın gerçeğe dönüşmesi için devrimin bugünlerde harcadığı çabalardan bahsetmeden önce, bunları sizin için tanımlamalı ve açıklamalıyız. Tanımlar hiçbir zaman tatmin etmez, terimleri dondurur ve öldürürler, yine de bu ikiz terimler konusunda size genel bir bakış açısı kazandırmalıyız. Bazıları egemenliğin ne anlama geldiğini göremiyor ya da görmek istemiyor (ikisi de aynı şey). Hükümetimiz, Sovyetler Birliği'yle ticaret anlaşması gibi bir anlaşmayı imzalayıp onlardan kredi aldığında çıldırıyorlar. Egemenlik mücadelesinin Latin Amerika tarihinde önderleri vardır. Daha iki gün önce General Lazano Cardenas hükümeti döneminde, Meksika'da petrol şirketlerinin kamulaştırılmasının yıldönümüydü. Aradan 20 yıldan fazla zaman geçti. Biz gençler, o zamanlar

çocuktuk. O dönemin şartlarında, olayın Amerika'da yol açtığı şoku tam olarak anımsayamıyoruz. Ama, ne olursa olsun, suçlamalar şu anda Küba'ya ve daha yakın bir zamanda Guatemala'ya yöneltilenlerin, bireysel olarak da benim yaşadıklarımın aynısıydı. İleride, özgürlük yolunda, sağlam adımlarla ilerlemeye karar verecek tüm uluslar benzer suçlamalara maruz kalacaklardır. Şimdi, hiç abartısız önder bir ülkenin önemini ve güvenilirliğini belirleyen şeyin, sözlerini aksine çevirmek şartıyla, Amerika Birleşik Devletleri'nin büyük işadamları, büyük basın organları, köşe yazarları ve diğer sözcüleri olduğunu söyleyebiliriz. Bir öndere ne kadar saldırılırsa, o kadar iyi ve o kadar sağlıklı ilerliyor demektir. Şu an biz, en çok saldırılan ülke ve hükümet olma özelliğine sahibiz. Yalnızca bugünü değil, tüm Latin-Amerika tarihini düşünürsek, ne Guatemala'ya, ne de 1938 ya da 1936'da General Cardenas kamulaştırmayı emrettiğinde Meksika'ya bize olduğu kadar saldırılmamıştır. O dönem petrol, Meksika için hayati önemdeydi. Bizim içinse, tek bir pazara sunulan tek tip ürün olduğu için, o derece önemli olan şekerdir.

Gericiliğin lafazanları *"Şeker olmazsa ülke yok olur."* diyerek yüksek sesle haykırıyorlar. Sanki satın alanların tek isteği bize yardım etmekmiş gibi, şekerimiz bundan sonra satın alınmazsa ülke iflas eder gözüyle bakıyorlar. Yüzyıllarca, siyasi güç önce köle sahiplerinin, daha sonra feodal beylerin elinde kaldı. Bunlar, düşmanlarına, asilik yapanlara ve ezilenlere karşı mücadelelerini kolaylaştırmak için gücü; içlerinden, onları birleştiren, en kararlı, belki de en gaddar olan birine devrediyorlardı. Bu kişi hükümdar, ülkenin idarecisi oluyor, despotluk yapıyor, çağlar boyunca yavaş yavaş baskıyı arttırarak, mutlak iradesini kurana kadar, isteğini zorla kabul ettirmeyi sürdürüyordu.

Şu an tabii ki bütün insanlık tarihini anlatacak değiliz. Hem, Avrupa'daki birkaç örnek dışında kralların dönemi geçti artık. Fulgencio Batista hiçbir zaman kendisine I. Fulgencio dedirtmeye çalışmamıştır. Birkaç güçlü komşusunun onun başkanlığını tanıması, ordusundaki subayların ona saygılı olması yetiyordu. Böylece fiziki otoriteyi, maddi gücü, ölüm makinesini elinde tutanlar onun idaresi altına giriyor, içlerinden en güçlüsü, en gaddarı ve yabancı dostlarınca en sıkı korunanı olduğu için onu destekliyor ve onun karşısında boyun eğiyorlardı. Bugün taçsız krallar var. Bu tekeller, bütün ülkelerin, zaman zaman da bütün kıtaların gerçek efendileri. Afrika'nın,

Asya'nın büyük bir bölümünün ve maalesef Latin Amerika'mızın durumu bu. Bir dönem, bütün dünyayı bile ellerine geçirmeye çalıştılar. Büyük Alman tekellerinin temsilcisi Hitler'in, ırk üstünlüğü tezlerini, 40 milyon insanı katlederek dünyaya kabul ettirmeye çalışması bunun en güzel örneği,

Tekeller çok önemlidir, o kadar önemlidir ki, pek çok cumhuriyetteki siyasi iktidarı yok edebilir. Birkaç yıl önce Papini'nin bir denemesini okumuştum. Hikayenin kahramanı Gog bir cumhuriyeti satın alır ve bu ülkenin cumhurbaşkanlarının, parlamentosunun, ordularının olduğunu düşündüğünü, bu nedenle de kendini egemen saydığını, ama aslında satılmış olduğunu söyler. Bu karikatür gerçekle örtüşüyor. Bazı cumhuriyetler zorunlu bütün şekilsel özellikleri taşısa bile, aslında her şeye gücü yeten, artık yaşamayan United Fruit Company'nin iradesinin dışına çıkamazlar. Diğerleri, Standard Oil veya başka petrol tekellerine bağlıdır. Ya da kalay krallarının, kahve tüccarlarının egemenliği altındadır. Bunlar Afrika ve Asya'dan hiç bahsetmeden, kendi kıtamızdan verdiğimiz birtakım örneklerdir.

Diğer bir ifadeyle, politik egemenlik sadece şekilsel tanımlamalarla açıklanamaz. Derinlere inmeli ve köklerini araştırmalıyız. Ders kitapları, yasalar ve politikacılar, dünyanın her yerinde, ulusal politik egemenliğin, modern egemen devlet kavramından ayrı düşünülemeyeceğini ifade ederler. Aksi olsaydı, bazı güçler sömürgelerini özgür ortak devletler olarak tanımlamaz, sömürgeciliği başka terimler kullanarak saklamaya çalışmazlardı

Halkların egemenlikten ne kadar faydalanacağını, tamamen mi faydalanacağını, yoksa hiç mi faydalanmayacağını belirleyen rejim şeklini bu halklar kendileri belirler. Fakat, ulusal egemenlik öncelikle bir ülkenin içişlerine kimseyi karıştırmama hakkı ve bir halkın kendisine en uygun hükümet şeklini ve hayat biçimini seçme hakkıdır. Bu, ulusun kendi iradesine bağlıdır ve bir hükümetin devam edeceğini ya da gideceğini yalnızca bu ulus belirleyebilmelidir. Ancak politik egemenlik, ulusal egemenlik ilkesi, ekonomik bağımsızlıkla beraber ele alınmazsa boş laflar olarak kalmanın ötesine gidemezler.

Sözlerimizin başında politik egemenlikle ekonomik bağımsızlığın birbirinden ayrılmayacağını söylemiştik. Bir ülkenin kendi ekonomisi yoksa, yabancı sermaye buraya sokuluyorsa, o ülke bağımlı olduğu gücün koruyuculuğundan kurtulamaz. Hele kendisine ekonomik açıdan egemen olan

ülkeyle çıkar çelişkisine düşerse iradesini hiç kabul ettiremez. Bu düşünce, Küba halkı için henüz tam anlamıyla açıklığa kavuşmuş değildir. O nedenle bu konunun üstünde ısrarla durmalıyız. Ocak 1959'da temeli atılan politik egemenlik, ancak tam ekonomik bağımsızlığa kavuştuğumuzda güçlenecektir. Her gün ekonomik bağımsızlığımız için yeni önlemler alırsak doğru yolda olduğumuzu söyleyebiliriz. Eğer hükümetin önlemleri bu gelişmeyi durdurur ya da bir adım geri çekilmemize neden olursa herşey mahvolur. Yine, kaçınılmaz olarak, her ülkenin ve her toplumsal yapının niteliklerine göre az çok gizlenmiş sömürge sistemlerinden birinin parçası olmaya doğru yol almaya başlarız.

Bugün, bu kavramları anlamak çok önemlidir. Yalnızca kaba kuvvet kullanarak bir ülkenin politik egemenliğini boğmak çok zorlaştı. En yeni iki örnek, İngiliz ve Fransız sömürgecilerinin Mısır'da Port-Said'e alçakça saldırmaları, bir de ABD'nin Lübnan'a asker çıkartmasıdır. Fakat deniz piyadeleri artık eskisi gibi hiçbir zarara uğramadan başka ülkelere gönderilemiyor. Bazı büyük tekellerin çıkarları sarsıldı diye bir ülkeyi işgal etmektense yalanlar uydurmak çok daha kolaydır. Birleşmiş Milletler'in var olduğu, halkların seslerini duyurmak, oylarını kullanmak istediği günümüz şartlarında, egemenliğinden yararlanma hakkını isteyen bir ülkeyi işgal etmek çok zorlaşmıştır. Bu ülkedeki ve tüm dünyadaki kamuoyunu susturmak da kolay değildir. Ortam hazırlamak ve müdahaleyi iğrenç görüntüsünden kurtarmak için çok büyük bir propaganda çabasına girmek gerekmektedir.

İşte bize yapılmaya çalışılan da kesinlikle budur. Küba'yı bağımlı hale getirmek için her şeyin yapıldığını ve bunu önleme görevinin de bize düştüğünü her fırsatta ısrarla ortaya koymalıyız. Bize ekonomik olarak istedikleri kadar saldırsınlar, biz de bilincimizi öyle sağlamlaştırmalıyız ki maddi yönden tekelciler bize kendi ülkelerinin askerleri ya da başka ülkelerden kiraladıkları askerlerle saldırdıklarında ödeyecekleri bedel, onları bu işe kalkışmaktan vazgeçirecek kadar yüksek olsun. Bu ülkedeki devrimi gerekirse kanlı biçimde ezmeye hazırlanıyorlar. Tek neden de ülkemizi tam özgürlüğe kavuşturacak ve ekonomik özgürlüğümüzü politik özgürlüğümüze ve bugün ulaştığımız politik olgunluğa yakışır düzeye yükseltecek örnek önlemler alarak ekonomik özgürlük yolunda ilerlememizdir.

Siyasi iktidarı ele geçirdik. Halkın sımsıkı elinde tuttuğu bu iktidarla kur-

tuluş mücadelemizi başlattık. Halkın çıkar ve özlemlerine cevap veren bir iktidar olmadan egemenliği hayal bile edemeyiz. Halk iktidarı, yalnızca bakanlar kurulu, polis örgütü, mahkemeler ve tüm hükümet organlarının halkın elinde bulunması demek değildir; ekonomik kuruluşlar da halkın elinde olmalıdır. Devrimci iktidar ya da politik egemenlik, ulusal egemenliğin tam anlamıyla gerçekleşmesi için ekonominin ele geçirilmesini sağlayacak araçtır. Küba için konuşacak olursak, bunun anlamı, Küba'da, her anlamda sadece Kübalıların sözünün geçtiği, yani politikadan tutun da toprağımızın zenginliklerinin ve endüstrimizin mülkiyetine kadar her konuda yalnızca Kübalıların söz sahibi olmasını sağlamak için devrimci hükümetin bir araç olmasıdır.

Küba'nın ekonomik anlamda bağımsız olduğuna henüz şehitlerimizin mezarları üzerine yemin edemiyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'nde durdurulan bir gemi Küba'da bir fabrikayı felce uğrattığı, herhangi bir tekelin herhangi bir talimatı bir iş merkezindeki çalışmaları durdurduğu sürece de yemin edemeyeceğiz. Küba tüm olanaklarını seferber ettiğinde, tüm doğal zenginliklerinden yararlanabildiğinde ve tüm dünyayla ticaret anlaşmaları imzalayarak, hayata geçirdiğimiz planlamanın çerçevesi içinde, tüm fabrika ve çiftliklerin üretimi sürdürmesini, üretim temposunun düşmemesini güvence altına aldığında bağımsız olacaktır.

Kesinlikle ortaya koyabileceğimiz gerçek, 1 Ocak 1959, devrimimizin zafer gününde, halk iktidarının kurulmuş, atılan bu ilk adımla birlikte de Küba'nın ulusal politik egemenliğine kavuşmuş olmasıdır.

Bugün, giderek Küba tarihinde olağanüstü bir yeni yılın başlaması, yeni bir çağın başlangıcı olarak belirginleşiyor. Bunun yalnız Küba için değil, tüm Latin Amerika için yeni bir çağın başlangıcı olduğuna inanmaktan mutluluk duyuyoruz. Küba için bu 1 Ocak; 26 Temmuz 1953'ün, 12 Ağustos 1933'ün, 24 Şubat 1885'in ve 10 Ekim 1868'in sonucudur. Ama, Latin Amerika için de şanlı bir günün tarihidir bu. Bugün, belki de yukarı Peru'da, Murillo'nun başkaldırdığı 25 Mayıs 1809'un ya da Buenos Aires'te Açık Meclis'in çalışmalara başladığı 25 Mayıs 1810'un, ya da da, XX. yüzyıl başlarında, Latin Amerika halklarının politik bağımsızlıkları uğruna savaşmaya başladıkları herhangi bir tarihin devamı olabilir.

Küba halkının yüksek bir bedel karşılığında ulaştığı bugün, bu 1 Ocak, ulusun yaratılması için verilen mücadeleden başlayarak; egemenlik için,

anayurt için, Küba'nın özgürlüğü ve tam politik ve ekonomik bağımsızlığı uğruna sürdürülen mücadele aşamalarından geçen pek çok Kübalı kuşağının savaşlarını özetler. Kimse bundan böyle bugün için kanlı, hatta muhteşem ve belirleyici bir dönemin sonu olarak söz edemez. Küba'nın tarihi günüdür bu.

O 1 Ocak, Fulgencio Batista'nın, bu yerel Weyler'in despotluk düzeninin ölüm tarihidir. Siyasi açıdan özgür ve egemen, en yüce yasa olarak insan onurunu kabul eden gerçek halk cumhuriyetinin doğum tarihidir.

O 1 Ocak, bizden önce gelen tüm şehitlerin, Narciso Lopez, İgnacio Agramonte ve Carlos Manuel de Cespedes'i izleyen José Marti, Antonio Maceo, Maximo Gomez, Calixto Garcia, Guillermo Moncada ve Juah Gualberto Gomez'in ve onları izleyen cumhuriyet tarihimizin şehitler takım yıldızının, Julio Antonio Mella'ların, Antonio Guiteras'ların, Frank Pais'lerin, Jose Antonio Echeverria'ların ve Camilo Cienfuegos'ların zafer günüdür.

Fidel, varlığını tamamen halkı için savaşmaya adadığı andan beri mambi ordusunun devamı olan Direniş Ordumuzu yaratan, muhteşem Küba halkının müşterek kahramanlığını mümkün kılan bu tarihin devrimci değerinin farkındaydı. Bu nedenle, Fidel, ele alınacak herhangi bir işi, efsanevi Granma Çıkarması sırasında hayatta kalan bir avuç insanı bekleyen görevle karşılaştırmayı sever. Onlar Granma'dan çıktıklarında, bütün bireysel beklentiler geride kalmıştı. Savaş başlamıştı, tüm bir halkın zafere erişmesi ya da yenilmesi söz konusuydu. Bu nedenle, bu büyük inanç ve Fidel'le halkı arasındaki çok sıkı bağlılık nedeniyle, komutanımız savaşın en zor anlarında bile zayıflık göstermedi, inancını yitirmedi. Çünkü, mücadelenin Sierra Maestra Dağları ile sınırlı olmadığını, yalnız olmadıklarını, Küba'nın her yerinde, bir adam ya da bir kadının onur sancağını yükselttiği her yerde mücadelenin devam ettiğini biliyordu. Fidel savaşın, bugünkü mücadelemiz gibi, tüm Küba halkının zaferini ya da yenilgisini belirleyeceğini biliyordu. Onun ünlü sözünü bilirsiniz. Bugün de aynı kelimelerin üzerinde ısrarla durur: "*Ya hep birlikte kurtulacağız, ya da hep birlikte yokolacağız.*" Çünkü, Granma Çıkarması'nı izleyen günlerde engellerin aşılması zordu. Ancak bugün savaşçılarımız birlerle, onlarla değil, milyonlarla sayılır. Tüm Küba özgürlük için, anavatanın geleceği ve onuru için savaşılacak bir Sierra Maestra'ya dönüşmüştür. Aynı zamanda tüm Latin Amerika için

savaşıyoruz, çünkü maalesef, ülkelerimiz arasında sadece Küba her an savaşacak durumda.

Küba'nın savaşı tüm Latin Amerika'nın savaşıdır. Bir anlamda bütün kıta açısından belirleyici değildir bu savaş. Küba savaşta yenilirse, Latin Amerika yenilmiş sayılmaz. Ama Küba savaşı kazanırsa Latin Amerika zafer kazanmış demektir. Adamızın önemi bundan kaynaklanır. Bu "kötü örneği" ortadan kaldırmak istemelerinin nedeni budur. 1956'da, stratejik hedef, yani savaşımızın genel amacı, Batista diktatörlüğünü devirmek, başka bir ifadeyle, yabancı tekellerin ayakları altında çiğnediği demokrasi ilkelerini geri getirmek, ülkemizin bağımsızlığını ve egemenliğini sağlamaktı. 10 Mart 1952 gününden itibaren tüm Küba bir kışlaya, bizim şimdi yeniden halka devrettiklerimize benzer bir kışlaya dönüştürüldü. 10 Mart, bir insanın değil, bir tabakanın, bir grubun, içlerinden en hırslısı, en gözünü budaktan sakınmayanı olan, tarihimizin I. Fulgencio'sunun komutası altındaki birtakım ayrıcalıklı insanların eseriydi. Bu tabaka, ülkemizin gerici sınıfının, büyük toprak sahiplerinin, asalak sermayedarların çıkarlarını savunuyordu ve yabancı sermayeye göbek bağıyla bağlıydı. Oldukça kalabalıktılar, sonra da sihirli değnekle dokunulmuş gibi kaybolup gitti bu yaratıklar; satılık ucuz politikacılardan başkanlık sarayının koridorlarını arşınlayan gazetecilere, grev kırıcılardan, kumar ve fuhuş prenslerine varıncaya kadar her türlüsü vardı aralarında.

Devrimin o andaki temel stratejik hedefine 1 Ocak'ta erişildi. Aşağı yukarı 7 yıldan beri Küba'yı kana boğan zorbalık düzeni alaşağı edildi. Fakat, bilinçli bir devrim olan devrimimiz politik egemenlikle ekonomik bağımsızlığın birbirinden ayrılmaz olduğunu bilir.

Devrimimiz, 1930'lu yıllardaki yanlışları yinelemek istemiyor. Bir adamın, belirli bir sınıfın ya da kurulu düzenin temsilcisi olduğu, tüm kurulu düzen yıkılmadıkça, halk düşmanlarının yeni bir adam ortaya çıkaracağı düşünülmeden defedilmesi bir şeyi değiştirmez. Devrim Küba'yı saran hastalığı kökünden söküp atmalıdır. Marti'ye öykünerek, onun söylediği gibi, radikal, köklere kadar inen anlamına gelir diye tekrarlamalıyız. Kökten olmayan ve insanların güvenliğine, mutluluğuna hizmet etmeyen şeylere radikal denemez. Fidel yeni bir tanım getirmiştir: "*Bu devrimin amacı, haksızlıkları kökünden koparıp atmaktır.*" Marti'ninkinden farklı kelimelerle söylendiği halde aynı anlama gelir. Bir kez genel stratejik hedefe ulaşıldık-

tan, despotluk düzeni devrilip halktan doğan, halka karşı sorumlu ve silahlı kolu bundan böyle halk ordusu olan devrimci iktidar kurulduktan sonra, bu iktidarın önündeki stratejik hedef, ekonomik bağımsızlığı elde etmek, yani tam ulusal egemenliği yeniden kazanmaktır.

Mücadelemizde, dünün taktik hedefleri Sierra, düzlükler, Santa Clara, Başkanlık Sarayı, Camp Columbia, ya da üretim merkezleriydi; bunları doğrudan saldırıyla, kuşatmayla ya da yeraltı eylemleriyle ele geçirmek gerekiyordu. Bugünkü taktik hedeflerse, büyük stratejik hedef olan ulusal ekonominin kurtuluşuna ulaşmak üzere ülkenin sanayileşmesine temel olacak tarım reformunun zaferi, dış ticaretin çeşitlilik kazanması ve halkın yaşama düzeyinin yükseltilmesidir.

Şimdi, ekonomi alanı bizim temel savaş cephemizdir. Daha başka son derece önemli görevlerimiz de var, örneğin eğitim. Bir süre önce, ekonomi savaşı için gerekli teknik elemanların yetiştirilmesine olanak sağlayacak olan eğitimin öneminden sözetmiştik. Yine de, kendiliğinden de anlaşıldığı gibi, bu savaşta en önemli cephe ekonomi alanıdır, eğitimse bu savaş için olanakların elverdiği en iyi koşullarda subaylar hazırlamayı amaç edinmiştir.

Kendime asker diyebilirim, halkın içinden çıkmış, yalnızca bir çağrıya uyarak silaha sarılmış, gerektiği zaman görevini yerine getirmiş, şimdi de hepinizin bildiği görevi üstlenmiş bir askerim. Ama, ekonomi uzmanı olduğumu öne süremem. Tüm devrim savaşçıları gibi, yerleştirildiğim yeni siperde, devrimin geleceğinin bağlı olduğu ülke ekonomisinin kaderi için herkesten fazla endişe duyuyorum. Ekonomi alanındaki savaş, Sierra'da sürdürdüklerimizden çok farklı. Orada belirli konumlarda savaşmak söz konusuydu, beklenmedik koşullar hemen hemen hiç ortaya çıkmazdı, askeri birlikler biraraya toplanır ve saldırılar büyük bir dikkatle hazırlanırdı. Şimdiyse kazanılacak zaferler çalışmaya, kararlılığa ve planlamaya bağlıdır. Bu savaş, ortaklaşa kahramanlık, herkesten fedakârlık ister. Bir gün, bir hafta ya da bir ay sürecek de değildir. Çok uzun sürelidir bu savaş, arazinin tüm niteliklerini iyice öğrenmezsek, düşman cephesiyle ilgili bilgileri tekrar tekrar incelemezsek savaş daha da uzun sürecek, yalnızlığımız daha da artacaktır.

Bu savaşta çeşitli silahlarla çarpışabiliriz. İşçilerin, ücretlerinin %4'üyle sanayiye katkıda bulunmasından tutun da tüm kooperatiflerde, çalışmaya

ulusal ekonomimizde bugüne dek bilinmeyen narenciye işleme, kimya ve demirçelik sanayisi gibi yeni endüstri dalları kurmaya varıncaya kadar pek çok yollara başvurabiliriz. Ancak, temel strateji ulusal egemenliğin kazanılmasıdır.

Herhangi bir şeyi fethetmek, onu birisinin elinden almak anlamına gelir. Açık konuşmak, her zaman iyidir. Fethedilecek ülkenin egemenliği için onu tekellerin elinden almak gerekir. Genel bir kural olarak tekellerin vatanı olmamakla birlikte, Küba'dakilerin, Küba topraklarından çıkar sağlayanların ortak bir yönü vardır: Hepsi de Amerika Birleşik Devletleri'ne doğrudan bağlıdır. Bu, bizim ekonomik savaşımızın Kuzeyin büyük gücüne karşı yürütüleceği, kolay da olmayacağı anlamına gelir. Bu, kurtuluşumuza giden yolun, ancak tekellere karşı, somut olarak da ABD tekellerine karşı kazanılacak bir zaferden sonra açılacağı anlamına gelir. Bir ülkenin ekonomisinin bir başkasınca kontrol edilmesi, denetlenen ülkenin ekonomisini güçsüzleştirir.

Fidel, 24 Şubat'ta, Küba İşçileri Konfederasyonu'na şu soruyu yöneltti: *"Bir devrim, kollarını kavuşturup otururak, yabancı özel sermaye yatırımlarının sorunlara çözüm getirmesini bekleyebilir mi? İşçilerin yıllardır ayaklar altında çiğnenen haklarını savunmak için doğmuş bir devrim, kollarını kavuşturup otururak, kendi çıkarları neyi gerektiriyorsa onu yapan, ülkenin en çok ihtiyaç duyduğu ürüne yatırım yapmayı aklının köşesinden bile geçirmeyen, en büyük kâr neredeyse oraya yönelen yabancı özel sermaye yatırımlarının sorunlara çözüm getirmesini bekleyebilir mi?"*

Devrim bu yolu izleyemezdi, bu sömürünün yoluydu. Başka bir yol bulunmalıydı. Tekeller arasından en çok sorun yaratana, yani toprak sahipliği tekeline darbe indirmeli, bu tekeli yıkmalı, toprağı halka dağıtmalıydık. Bundan sonra da gerçek mücadele başlayacaktı. Çünkü, her şeye karşı, iki düşman ilk kez kapışıyordu. Gerçekte, savaş tarım reformu düzeyinde başlamadı. Savaş şimdi başladı, gelecekte de devam edecektir, çünkü ülkemizde geniş topraklara sahip olan tekeller sorunun en önemli parçası değildi. Asıl önemli olan büyük tekeller, kimya sanayiine, mühendislik dallarına, inşaatçılığa ve petrole hükmeden tekellerdi. Küba'nın onların deyimiyle *"kötü örneğinden"* en çok rahatsız olan onlardı.

Yine de, işe tarım reformuyla başlamamız gerekiyordu. Toprak sahiplerinin aşağı yukarı %1,5'i Küba'da toprağa sahip olan Kübalılar ya da

yabancılar, toprakların %46'sını ellerinde tutuyor, %70 kadarıysa tüm toprakların yalnızca %12'sine sahip bulunuyordu. 62 bin kadar çiftlik yalnızca 3/4 caballeria'lık topraktan oluşuyordu. Oysaki, tarım reformumuz alt sınır olarak, yani 5 kişilik bir ailenin sulanmamış toprakta asgari ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli en az toprak miktarı olarak iki caballerialık toprak mülkiyetini saptamıştır. Camagüey bölgesinde, 56 bin caballerialık toprağı kontrolleri altında bulunduran, yani bölgenin tüm yüzölçümünün %20'sine sahibolan 5 şeker şirketi vardı.

Buna ek olarak tekeller nitelikli kobaltı, demiri, kromu, manganı ve tüm petrol işletmelerini ellerinde tutuyorlardı. Örneğin, petrol konusunda, dağıtılan ve istenen topraklar yan yana konulduğunda ulusal toprak yüzölçümünü üç kat aşıyordu. Yani kayalık adalarla birlikte tüm Küba toprakları paylaşılmıştı. Hatta bazı bölgelerin iki ya da üç sahibi vardı, bunlar aralarında çekişiyorlardı. Bu ABD holdinglerinin mülkiyetlerini ortadan kaldırdık.

Kiraları düşürerek ve şimdi INAV'in (Ulusal Tasarruf ve Konut Enstitüsü) ucuz yerleşim birimleri planlamasıyla Konut spekülasyonuna da darbe indirdik. Bu alanda, pek çok konut tekeli vardı, bunlar belki ABD tekelleri değildi, ama, ABD tekelcilerine bağlı asalak sermayenin elindeydiler. Bunlar, halkı sömürmek için bir kişinin elinde toplanan sermayelerdi. Büyük pazarların müdahalesi ve Küba kırsal bölgelerinde 1400 tanesi açılan halk mağazaları sayesinde iç pazarlarda tekelciliği ve spekülasyonu önledik, ya da önlemek için ilk adımı attık.

Fiyatların nasıl artırıldığını bilirsiniz. Şu anda bizi dinleyen köylüler varsa, şimdiki fiyatlarla o acı günlerde Küba'nın kırsal bölgelerinde soyguncuların istediği fiyatlar arasındaki farkı hatırlayacaklardır. Halk hizmetlerinde, tekellerin başını alıp giden eylemleri de dizginlendi. Telefon ve elektrik bunun iki örneğidir. Küba halkının hayatının hangi yönüne baksak tekeller karşımıza çıkar. Yalnızca bugünkü konumuz olan ekonomi alanında değil, siyaset ve kültür alanında da durum aynıdır.

Şimdi kurtuluş mücadelemizde önemli bir adım daha atıyoruz: Dış ticarette tekellere karşı saldırıya geçtik. Çeşitli ülkelerle ticaret anlaşmaları imzaladık. Tümüyle eşit koşullarda Küba pazarına talepte bulunan birçok yeni ülke var. Yaptığımız anlaşmalar arasından en önemlisi, kuşkusuz, Sovyetler Birliği'yle yaptığımız ticaret anlaşmasıdır. Onlara alışılmamış bir

şey sattık: Tüm şeker kotamızı. Dünya pazarına satacak başka hiç şekerimiz kalmadı. Yine de, başka ülkelerle anlaşma yapmazsak 800 bin tonla bir milyon ton arası şeker talebi var. Ayrıca, 5 yıl boyunca, yıllık bir milyon tonluk satışı garantiledik.

Tabii ki bu şekerin yalnızca %20'sinin bedelini dolar olarak alacağız. Ama, dolar bir satın alma aracının dışında bir şey değildir. Bizim için satınalma gücünden başka değer taşımaz. Malımızın karşılığını hammadde ya da mamul mallar cinsinden aldığımızda, şekerimizi yine dolar olarak kullanmış oluyoruz. Birisi bana, bu tür bir anlaşmanın zararlı olacağını, çünkü Sovyetler Birliği'yle Küba arasındaki uzaklığın ithal edeceğimiz tüm malların fiyatını yükselttiğini söyledi. Petrol için yaptığımız ticaret anlaşması bu kehanetin yanlışlığını ortaya çıkardı. Sovyetler Birliği, Küba'ya uygun nitelikli petrolü, burnumuzun dibindeki ABD tekellerinden %33 oranında daha düşük fiyata satmayı kabul etti. *"Ekonomik kurtuluş"* işte buna denir.

Elbette tüm bunların, Birleşik Devletler'i kızdırmaya yarayacak politik satışlar olduğunu öne sürenler var. Bunu doğru kabul edebiliriz. Sovyetler Birliği, egemenlik hakkını kullanarak Amerika Birleşik Devletleri'ni kızdırmak için bizden şeker alabilir ve bize petrol satabilir. Umurumuzda mı? Bu bizim sorunumuz değil. Niyeti nedir, ne değildir bu ayrı bir sorun. Biz ticaretimizi yaparken yalnızca malımızı satıyoruz, eskiden olduğu gibi ulusal egemenliğimizi satışa çıkarmıyoruz. Tek isteğimiz, iki tarafın birbirine eşit olması, eşit koşullarda anlaşılmasıdır.

Bugün, yeni bir ulusun temsilcisi ülkemize geldiğinde, anlaşma masasında bizimle eşit koşullarda oturur. Geldiği ülkenin büyüklüğü, toplarının gücü önemli değildir. Bağımsız bir ülke olarak, Küba'nın da, tıpkı Amerika Birleşik Devletleri gibi, Sovyetler Birliği gibi, Birleşmiş Milletler'de oy kullanma hakkı vardır. Ticaret anlaşmalarımız bu anlayış içinde yapıldı, bundan sonrakiler de aynı anlayış içinde yapılacaktır. Marti, çok eski zamanlarda, satın alan ulusun buyurduğunu, satan ulusun boyun eğdiğini görmüştü.

Fidel Castro, Sovyetler Birliği'yle yapılan ticaret anlaşmasının Küba için çok cazip olduğunu söylerken Küba halkının duygularını dile getiriyor. Dile getirmenin de ötesinde sentezliyordu. Kiminle istersek onunla anlaşma yapabileceğimizi anladığımızda, kendimizi daha özgür hissettik. Bugünse, ulusal egemenliğimiz açısından imzaladığımız anlaşma, Küba'nın en cazip

ticaret anlaşmalarından biri olduğu için kendimizi çok daha özgür hissetmeliyiz. ABD şirketlerinin bize karşılığını pahalı ödettiği borçları iyice inceler ve Sovyetler Birliği'nin bize, uluslararası ilişkiler tarihinde görülmüş en düşük faiz oranı olan %2,5 ile ve 12 yıl süreyle vermeyi kararlaştırdığı kredilerle karşılaştırırsak, bunun önemini daha iyi anlarız. Elbette ki, bu kredi Sovyet mallarını satın almakta kullanılacaktır. Ancak sözde uluslararası bir kuruluş olan Export Bank'ın verdiği borçların da yabancı tekellerin belirlediği biçimde Amerika Birleşik Devletleri'nden alınacak mallara harcandığı açıktır. Örneğin Birmanya Elektrik Şirketini düşünelim. Bu Birmanya Elektrik Şirketinin, Küba Elektrik Şirketi gibi yabancıların elinde olduğunu kabul edelim. Export Bank bu şirkete 8, 10 yada 15 milyon peso borç vermiş olsun. Şirket, bankanın belirlediği biçimde donanımını kuracak, düşük kaliteli bir çalışmayı çok yüksek fiyata mal edecek, elektrik fiyatları yükselecek, bunun bedelini de halk ödeyecektir. Uluslararası kredi sistemi işte böyle işler.

Bir ulusun yararına, o ulusun evlatlarının iyiliği için verilen krediyle bunun arasında dağlar kadar fark var. Sovyetler Birliği bağımlı ortaklıkların birine 100 milyon peso borç verse ve bunu bir iş kurmak ve ürünleri ithal etmek için yapsaydı, iş değiştirdi. Fakat bunun yerine biz, tümüyle ulusal ve halkın hizmetinde olacak biçimde büyük bir demirçelik kompleksi ve petrol rafinerisi kurmayı planladık.

Başka bir ifadeyle, ödediklerimiz aldıklarımızın karşılığıdır. Petrol örneğinde olduğu gibi haklı ve dürüst bir karşılıktır bu. Hükümetimizin şimdiye kadar yaptığı gibi size her zaman nedenini açıklayarak imzalayacağı yeni ticaret anlaşmalarıyla, hep Sovyetler Birliği'nden satın aldığımız mamul ürünler gibi olağanüstü düşük fiyatlarla mal alacağımızı önc süremem. Diario de La Marina'dan yine bahsetmek zorundayız. Bu ticaret anlaşmasına karşıymış. Bunun neden kötü bir anlaşma olduğunu düşündüklerine beş, altı ya da yedi sebep gösteren o ilginç makaleleri ne yazık ki yanımda yok. Tabii ki gösterdikleri kanıtların hepsi yanlış. Yeterince kötü olan yorumları yanlış olmakla kalmıyor, edindikleri bilgiler bile yanlış. Örneğin, Küba'nın yaptığı ticaret anlaşmasıyla, Birleşmiş Milletler'de Sovyet manevralarını desteklediği belirtilmiş. Gerçekte, Küba, bu ticaret anlaşmasından tamamıyla bağımsız olarak imzalanan bir bildiriyle, Birleşmiş Milletler'de barış mücadelesine karar vermiştir. Diğer bir ifadeyle,

Fidel'in de açıkladığı gibi, Küba'yı, Birleşmiş Milletler'in kurucularının isteğine uygun olarak, Birleşmiş Milletler'in yaradılış amacına uygun biçimde davranmakla suçluyorlar. Ticaret Bakanımız tarafından tek tek çürütülen diğer ekonomi savlarıysa boş laflardan, yalan dolandan başka bir şey değil. En büyük palavrayı fiyat konusunda atıyorlar. Bildiğiniz gibi şeker fiyatı, doğal olarak, dünya pazarına, arz ve talebe bağlıdır. Diario de La Marina'nın iddiasına göre, Küba'nın sattığı bir milyon ton şekeri Sovyetler Birliği yeniden piyasaya sürerse Küba'nın bundan hiçbir kazancı olmazmış. Bu yanlış, çünkü ticari anlaşmada şekeri ancak ondan herzaman şeker alan ülkelere ihraç edebileceğini gösteren bir madde var. Sovyetler Birliği şeker ithal eden bir ülkedir, ancak aynı zamanda komşusu olan ve şeker rafinerisi bulunmayan bazı ülkelere rafine edilmiş şeker ihraç eder. İran, Irak ve Afganistan bu ülkeler arasındadır. Elbette, Sovyetler Birliği herzaman yaptığı gibi bu ülkelerin ihtiyacını karşılayacaktır. Fakat şekerimiz, bu ülkede halkın artan tüketim planı çerçevesinde, Sovyetler Birliği içinde kullanılacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde endişe başladığına göre -Sovyetler Birliği'nin onlara yetiştiğini Kongrelerinde bile söylüyorlar- Sovyetler Birliği'nin gücüne onlar bile inandığına göre, biz niye inanmayalım? Niye burada bir gazete kuşku tohumları ekiyor, uluslararası alana yayılma ve şeker fiyatlarına zarar verme tehlikesi getiren dedikodular çıkarıyor? Bu karşı devrimcilerin işi. Ayrıcalıklarını kaybettikten sonra bunu bir türlü unutamayanların marifeti.

Diğer taraftan, birkaç gün önce öğrendiğimize göre, ABD'li düşmanlarımızın sözcüsü Lincoln Price, Küba'nın şeker fiyatı ile ilgili olarak haksız bir yorumda bulundu: Amerika Birleşik Devletleri'nin şekere fazladan ödediği 100 ya da 150 milyon doların Küba'ya bağışlandığını öne sürüyorlarmış. Gerçek bu değil.

Küba, ABD'lilerin Küba'daki çıkarları için harcadığı her dolara karşılık 1,15 dolar ödememizi zorunlu kılan gümrük anlaşmaları imzalamıştır. Bunun anlamı, 10 yıl içinde bir milyar doların Küba halkının elinden ABD tekellerine aktarılacağıdır. Kimseye bağışta bulunmaya ihtiyacımız yok ama, bu para Küba halkından Amerika Birleşik Devletleri halkına aktarılsaydı daha çok sevinirdik. Çünkü bu parayı kasalarına atacak olan tekeller, dünyadaki kölcleştirilmiş halkların kurtuluş mücadelesine başlamalarını

önleyen baskı araçlarından başka birşey değildir. Birleşik Devletler'in Küba'ya verdiği borç, bize %61 faize mal olmaktadır, oysa bu kısa vadeli bir anlaşmadır. Üstelik Sovyetler Birliği'yle yaptığımız ticaret anlaşması gibi uzun vadeyle verilmiş bir borç olsaydı ödeyeceğimiz bedel kim bilir ne kadar olacaktı! Bu nedenle Marti'nin öğretisini izleyip, alıcılardan hiçbirine bağlı kalmadan dış pazarımızı mümkün olduğunca çeşitlendirmeye, pazarlardan daha iyi yararlanabilmek için ülke içindeki ürünlerimizin de çeşidini artırmaya özen gösteriyoruz.

Küba işte böyle ilerliyor. Tarihimizin gerçekten de parlak anlarını yaşıyoruz. Latin Amerika'daki tüm ülkeler gözlerini bu küçük Ada'dan ayırmıyor. Gerici hükümetlerse, kıtanın neresinde halk öfkeyle ayaklansa hemen Küba'yı suçluyorlar. Küba'nın devrim ihraç etmediğini daha önce de ısrarla söyledik. Devrimler ihraç edilmez, belirli bir ülkede, çelişkiler, baş edilmez hale geldiğinde patlak verirler. Küba yalnızca örneğini, yukarıda sözünü ettiğim "*kötü örneğini*", "*jeopolitik*" denen sahte bilime meydan okuyup Marti'nin deyimiyle "*canavarın ağzındayken bile özgürlük çağrılarını işittirebilen*" bir küçük halkın örneğini ihraç eder.

İşte suçumuz bu. Emperyalistleri, ABD sömürgecilerini korkutan örneğimiz bu. Latin Amerika'nın kurtuluş bayrağı olduk diye bizi ezmeye çalışıyorlar. Bize, senatoya yeni sunulan biçimiyle Monroe Doktrini'ni uygulamak istiyorlar. Amerika Birleşik Devletleri'ne ne mutlu ki, sanırım bu tasarı ya Senatodan geçmedi ya da komisyonlardan birine takılıp kaldı. "*Madem ki*"... diye başlayan bazı bölümlerini okuma fırsatı buldum, öyle ilkel bir kafayla, öyle olağanüstü sömürgeci bir zihniyetle yazılmış ki, bu tasarının kabul edilmesi Birleşik Devletler halkı için utanç verici olurdu. *Monroe Doktrini*'ni daha da açık, daha da kesin biçimde hortlatıyor bu tasarı. Paragraflardan birinde şöyle denildiğini kesinlikle hatırlıyorum: "*Madem ki, Monroe Doktrini'nin açıkça gösterdiği gibi, Amerika kıtası dışında hiçbir ülke Amerika ülkelerini köleleştiremez...*" Anlaşılan, Amerika kıtasındaki ülkelerden herhangi biri köleleştirebilir. Devamla, "*artık Amerika Birleşik Devletleri'nin OAS örgütüne duyurmadan müdahalede bulunabileceği, saldırılarını oldu bitti'ye getirebileceği belirtiliyor.*" Bunlar, ekonomik bağımsızlık savaşımızı güçleştiren, tehlikeli politikalar.

Her şeyden önemlisi, zaman daralıyor. Son sorunumuz, ekonomik özlemlerimizi daha çabuk gerçeğe dönüştürmek için dövizimizi nereye yatıra-

cağımız ve insan emeklerini nereye yönlendireceğimizdir. Fidel Castro, 24 Şubatta, sembolik %4'ler tutarını aldığı sırada, işçilerle konuşurken şöyle dedi:

"...Devrim zafere ulaştığında, kaynaklarımız son damlasına kadar kurumuş, halkımız tüketim mallarının ihraç edileninden çok daha fazlasının ithal edilmesine alışmıştı."

Bu durumdaki bir ülke yatırım yapamaz. Ya giderleri kışmalı yahut da yabancı sermayeyi kabul etmelidir. Şimdi, bizim düşüncemiz nedir? Yabancı sermaye ithal etmek yerine, özellikle ihracat ve ithalatta döviz giderlerini kısmak, tasarrufa yönelmek ve sanayimizi geliştirmek istiyoruz. Ulusal özel sermaye söz konusu olduğunda, onu yurt içinde buluruz. Ama, dışarıdan sermaye getirtmek söz konusuysa, şöyle bir durumla karşılaşırız: Yabancı sermaye, cömertliğinden, iyilik yapma arzusundan, ya da yardım amacıyla kalkıp bir yerden başka bir yere gitmez. O, ancak kendine yardım etmek ister. Yabancı sermaye, kendi ülkesinde fazlalık bir sermayedir, daha büyük kârlar elde etmek amacıyla ücretlerin ve yaşam standardının düşük, hammaddenin ucuz olduğu bir ülkeye gider. Yabancı sermayeyi harekete geçiren cömertlik değil, kâr hırsıdır. Burada her zaman savunulmuş olan tez, endüstrileşme sorununu çözmek için özel sermayenin sağlayacağı faydadır.

Tarım ve sanayiye 300 milyon yatırılacaktır. Ülkemizin gelişmesi ve hastalıklarından kurtulması için mücadele ediyoruz. Bu yol hiç de kolay değil. Biliyorsunuz, gözdağı vermek istiyorlar, ekonomik baskılardan, manevralardan, kotalarımızı kesmekten sözediyorlar, vs, vs. Bizse, yalnızca ürünlerimizi satmak istiyoruz. Bu, geri çekildiğimiz anlamına mı gelir? Onlar bizi tehdit ediyor diye, bütün ilerleme umutlarını yitireceğimiz anlamına mı gelir? Halk için en doğru yol nedir? Gelişmek istiyorsak, bunun kime ne zararı var. Başka halkların sırtından mı geçinmek istiyoruz? Biz, Kübalılar, ne istiyoruz? Kendi alınterimizle yaşamak istiyoruz, başkalarınınkiyle değil. Kendi zenginliklerimizi kullanmak istiyoruz, başkalarınınkini değil. Halkımızın tüm maddi ihtiyaçlarını karşılamak ve buradan yola çıkarak eğitim, sağlık, konut gibi tüm sorunları çözmek istiyoruz. Tüm bu milyonları nasıl harcayacağımızı, başka bir arkadaşımız, başka bir sohbet programında açıklayacak. Size bu milyonların yalnızca nasıl harcanacağını değil, aynı zamanda neden bu yolda kullanılacağını da anlatacak.

Şimdi zayıflar için, korkaklar için, tarihte benzeri olmayan umutsuz bir

durumla karşı karşıya bulunduğumuzu düşünenler için, durmaz ya da geri çekilmezsek mahvolacağımızı sananlar için Jesus Silva Herzog'un bir fıkrasını anlatacağım. Petrolün kamulaştırılması yasasını hazırlayan Meksikalı ekonomi uzmanı Herzog, Meksika'da uluslararası sermayenin halkın manevi ve kültürel değerlerine aykırı biçimde dallanıp buduklandığı dönemlerden söz ederken sanki Küba hakkında söylenenleri özetliyor:

Meksika'nın komünist bir ülke olduğu söylenmişti elbette. Komünizm hayaleti ortaya çıkmıştı. Büyükelçi Daniel, daha önceki konferanslarımda sözünü ettiğim kitabında o zor günlerde Washington'a gittiğinde İngiliz asıllı bir adamın ona Meksika'daki komünizmden bahsettiğini anlatıyor. Bay Daniel ona demiş ki: *"Benim tanıdığım tek Meksikalı komünist Diego Rivera'dır. İyi ama, komünist diye kime derler?"* Adam rahat bir koltuğa oturmuş, biraz düşünmüş, sonra ayağa kalkıp bir tanım yapmaya çalışmış. Bay Daniel bu tanımı beğenmemiş. Adam yine oturmuş, yeniden düşünmüş, biraz ter dökmüş, tekrar ayağa kalkıp bir tanım daha yapmış. Bu tanım da Bay Diego'nun hoşuna gitmemiş. Bu böyle devam ederken sonunda umutsuzluğa kapılan adam: *"Bayım, biz canımızı sıkan herkese komünist deriz"* diye kestirip atmış.

Gördüğünüz gibi tarihi durumlarda değişen bir şey yok. Şüphesiz biz de bazılarının biraz canını sıkıyoruz. Raul (Castro) ile ben en çok can sıkanlar olma onuruna kavuştuk. Bütün tarihi durumlar arasında benzerlikler bulunabilir. Meksika'nın petrolünü millileştirip daha da ilerlemeye devam etmesi, Cardenas'ın bu ülkenin gelmiş geçmiş en büyük cumhurbaşkanı kabul edilmesi gibi biz de ilerlememizi sürdüreceğiz. Karşıt olanlar bize istedikleri adı takabilirler. Her zaman arkamızdan söyleyecek bir şeyler bulacaklardır. Bizim yapacağımız ise, mallarına el konulanların, kamulaştırma nedeniyle servetlerini kaybedenlerin, devrimin dışarı attıklarının geri dönmemesi için halkın yararına çalışmak, bir adım bile geri gitmemektir.

Bu konuşma, "Halk Üniversitesi" adlı televizyon dizisinin ilk programında 20 Mart 1960 günü yapılmıştır. İlk kez 23 Mart 1960'ta Hoy'da yayımlanmıştır.

En Tehlikeli Düşman ve Daha Başka Saçmalıklar

Kimi zaman, küçük ve yoksul Küba'dan sözerken onu dünyanın merkeziymiş gibi görmemizden dolayı zaman boş yere böbürlendiğimizi düşünürüz ki bu hemen hemen doğrudur. Devrimin büyüklüğü hakkında kuşkuya düşenler, gazete başlıklarına aksınlar: "Amerika Birleşik Devletleri, Küba ile anlaşan Polonya'yı tehdit ediyor."

Biz güçlüyüz ve tehlikeliyiz. Latin Amerika Kıtası'nın etrafını zehirledik, Trujillo ve Somoa'nın demokrasileri için tehlike yarattık. O kadar büyük bir tehlike yarattık ki, demokrasi şampiyonları Küba'yla anlaşmasından dolayı Polonya'yı tehdit ediyor.

Şu sıralarda Amerika Birleşik Devletleri'ni ziyarette bulunan Polonyalı bakanın endişeli şaşkınlığını gözümüzün önüne getirebiliriz. Sabah kahvaltısının tam ortasında, korkunç haberi alıyor: Zavallı adam, Küba adındaki müthiş *"komünist ülke"* ile anlaşma yapan meslektaşlarının sorumsuzluğundan dolayı oldukça üzülmüş olmalı.

Polonya'nın kendini komünist olarak niteleyen bir ülke olması, Varşova Paktı'nda yer alması ve her şeyden önce Sovyetler Birliği ile işbirliği içinde

olduğunu açıklaması çok da önemli değil. Bize değil, bizimle anlaşanlara sitem ediyorlar. Bütün sorun, Amerika Birleşik Devletleri'nin almamızı istemediği birkaç helikopterden dolayı çıktı.

Küba'nın komünist bir ülke olmasından dolayı helikopter satın almasına izin verilmemelidir. Polonya şimdi, Amerika Birleşik Devletleri tarafından Küba'ya helikopterler satmasın diye tehdit ediliyor. (Daha fazla açıklama yapmamı beklemeyin benden, çünkü ben de bu işlerden bir şey anlamıyorum).

Burada bir parantez açalım: Polonyalı bakan, Kuzey Amerikalılara, *"Küba egemenlik haklarını kullanırken kimseye hesap vermek zorunda değil."* demeliydi.

Dünyada Küba gibi ABD için tehlikeli bir güce ait olmak ne kadar da heyecan verici ve ne kadar da hoş!

Camagüey'de çok tehlikeli füze üslerine sahip olan Küba gibi güçlü bir komünist ülkeyi yenmek için, savaş çıkarmak mümkün değil; bunun yerine, her yere yayılacak korkunç gerçeklerin ateşiyle saldırmak daha uygundur. Hem bu yeni bir yöntem değil. *Amerika'nın Sesi*, tüm dillerde, demir perde gerisine, Doğu Avrupa'ya yayın yapıyor. Kübalılardan ülkesini tanımayanlar için, ara sıra *Amerika'nın Sesi*'ni dinlemek yararlı olur. Böylece, UPI ve AP haber ajansları tarafından uydurulan sayısız gerçeği öğrenirler. Örneğin, büyük meydanlara Fidel Castro, caddelere Che Guevara adının verildiğini, karanlık suratlı Raul Castro'nun Birleşik Devletlere saldırmaya hazırlık olarak, sinsi sinsi uluslararası casus şebekesi yönettiğini haber alırlar. Özgür dünyanın karşılaştığı tüm tehlikeleri ve Karayipler'deki bu *"fesat yuvasının"* niçin ortadan kaldırılması gerektiğini daha iyi anlarlar.

Kübalılara *"Özgürlüğün Sesi"* aracılığıyla pek çok ilginç şey anlatılıyor. Anlayamadığımız bir tek şey var: *Diario de la Marina* ve *Prensa Libre* gibi içteki uyduları, onların her dediğini yaptıkları halde, Birleşik Devletler bu yayınları yapmaya neden kendini zorunlu hissediyor? Belki de, Conte Agüero - *"basın özgürlüğü kalmamalı"*- tehlikede olduğunu fark edip *"savaş suçlularının sesi"* aracını kullanmak üzere, yabancı bir ülkeye göç etmeye karar verdiği içindir.

Gerçek niyetlerini bilmediğimiz bu insanlara biraz da kaygıyla soruyoruz: Bunlar, bu halkın çocuklarıydı. Florida'dan savunmasız Havana'ya üzerine gönderildiler, zavallı budalalık neden?

"Francotirador" takma adıyla, 17 Nisan 1960'da Verde Olivo'da yayınlanmıştır.

İşçi Sınıfı ve Küba'nın Sanayileşmesi

Bizimki gibi halk tarafından ve halkın iradesiyle yapılan bir devrim, alınan tedbirler tamamen halka mal edilmezse ilerleyemez. Hemen bu tedbirleri almak için, devrimci süreci ve bu tedbirleri almanın neden gerekli olduğunu bilmek gereklidir. İnsan kendini feda ediyorsa, bunu neden yaptığını bilmelidir. Ortak refaha varan sanayileşme yolunu aşmak güç bir iştir.

Ayrıca, dünyada çelişkiler keskinleştiği ve dünyanın az gelişmiş bölgelerindeki halk hareketleri Birleşik Devletlerin saldırgan ekonomik emperyalizminin yerini aldığı oranda, Kuzey Amerika'nın saldırganlığı kendi denizinin yani Karayiplerin dışına çıkamıyor. Diğer bir ifadeyle, her yerde karşılaştığımız büyük uyanış Küba için tehlikeler doğuruyor. Artık, tüm bu olaylardan kısmen sorumlu olduğumuzun bilincine varmalıyız.

Az gelişmiş ülkelerde apaçık bir uyanış görülüyor. Küba örneği belirli bir ölçüde bunda etkili olmuştur. Bunun, Latin Amerika'da, Japonya'dakinden daha güçlü bir etki yarattığını söylemeye bile gerek yoktur. Bununla beraber sömürgeci güçlerin önceden sanıldığı kadar güçlü olmadık-

ları ortaya çıkmıştır.

Bizce her türlü saldırıya rağmen yine de gelişecek olan uluslararası dayanışmanın olumlu tarafı budur. Saldırıdan söz ederken, yakında, şeker kotalarımız konusunda, Birleşik Devletler Temsilciler Meclisi'nden gelecek olan ekonomik saldırı türünde değil, gerçek saldırıdan bahsetmek istiyorum.

Önümüzde aşılması gereken zorlu bir süreç var. İşçilerin, köylülerin ve geleceğe doğru yürümek zorunda olan tüm yoksul sınıflarımızın birliğinden güç alıyoruz.

Konferansım, köylülere değil doğrudan işçilere seslenıyor. Bunun iki nedeni var; öncelikle köylüler, birinci tarihi görevlerini tümüyle yerine getirdiler, toprak üzerindeki haklarını elde etmek için tüm enerjileriyle savaştılar ve artık zaferin meyvelerini topluyorlar. Köylülerimiz tamamen devrimin izindedir. Buna karşılık işçi sınıfı, henüz sanayileşmenin ürünlerini almış değildir. Bunun sebebi nedir? Buna yerilecek açık cevap şudur: Sanayileşme için önce bir temel yaratmamız gerekiyordu, bu temelse tarımsal yapıda bir değişikliği gerektiriyordu. Tarım reformu sanayileşmenin temellerini attı.

Şimdi sanayileşme yoluna çıkıyoruz. Gerekli önlemler alınana kadar, işçi sınıfının yanlışlarının düzeltilmesi için bu çizgi sürdürülmelidir. Sendika yöneticisi yapılan yanlışları yoldaşlarına göstermeli, bunların üstesinden nasıl gelineceğini, her şeyin ne yönde değiştirilmesi gerektiğini anlatmalıdır. Ancak tüm bunları tartışarak yapmak gerekir.

Devletin, çalıştırdığı işçileri greve gitmeye zorlayacak biçimde uzlaşmaz ve saçma bir tutum takınmasından dolayı işçilerin grev yapması bizim açımızdan büyük bir yanlış olur. Bu bizim sonumuzun başlangıcıdır. Bu başımıza geldiği gün, halk hükümetinin sonu yaklaşmış demektir. Bu, öğrettiğimiz her şeyin reddi anlamına gelir. Hükümet bazen işçi sınıfının bazı kesimlerinden kendilerini feda etmelerini isteyebilir. Şimdiye kadar iki defa, şeker kamışı işçileri büyük fedakarlıklarda bulundular. Onlar, işçi sınıfının en savaşçı ve sınıf bilincine en yatkın kesimidir, bunu bütün içtenliğimle söylüyorum. Gelecekte hepimiz, devrimci görevlerimizi yerine getirmek için, kolektifin için bazı ayrıcalık ve haklarımızdan geçici olarak vazgeçmek zorunda kalacağız. Burada da sendika yöneticisinin başka bir

görevi vardır: Fedakarlığın ne zaman gerekeceğini belirlemek, bu anı tahlil etmek ve bu fedakarlığın elverdiğince az olmasını sağlamak zorundadır. Fakat aynı zamanda, sendikacılar, yoldaşlarını fedakârlık yapmanın zorunluluğuna da inandırmalıdırlar. Sendika yöneticisi durumu anlatmalı ve herkesin ikna olmasını sağlamalıdır. Bir devrimci hükümet, fedakârlıkları yukarıdan isteyebilir; fakat bu herkesin iradesinin sonucu gerçekleşmelidir.

Sanayileşme fedakârlık üzerine inşa edilir. Hızlı bir sanayileşme sürecine eğlence yerine gider gibi girilemez. Gelecekte bu çok açık olarak ortaya çıkacaktır. Şu aralar petrol işinde tekelci şirketler bize bir darbe indirdi. (daha doğrusu şimdilik frenlediler). Bizi petrolden yoksun bırakmaya çalıştılar. Birkaç yıl önce, petrol olmadığı için devrimci hükümetimiz tökezleyebilirdi. Ne mutlu ki, bugün petrole sahip olan ve onu kimseye bağlanmaksızın satan devletler vardır. Ayrıca onlar anlaşmamıza kimin karşı çıkabileceğine aldırmadan bu petrolü bize vermek olanağına sahiptirler. Dünyada bugünkü güç dağılımı, Küba'nın sömürgecilikten kurtulmasını ve kendi kaynaklarını kontrol altına almasını sağlamıştır.

Petrol olup olmadığını bilmediğimiz sürece yeraltı kaynaklarımızın hiçbir değeri yoktur. Bunu bilmek için ise petrol aramak gerekir ve bu çok masraflı bir iştir. Buna sıra gelinceye kadar sanayi dallarımızı idare etmek için gereken enerjiyi bulmak zorundayız. Ülkemizdeki enerjinin yaklaşık olarak yüzde 90'nının elektriğe bağlı olduğunu ve elektriğimizin yüzde 90'ndan fazlasının ise petrole bağlı olduğunu biliyorsunuz. Petrol, ekonomimizde stratejik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, bu sorun yüzünden büyük çatışmalar çıkmıştır. Bu çatışmaların çıkmasının sadece bir an meselesi olduğunu biliyorduk. Yasal yollardan yabancı şirketlere yaklaştık: bunlarsa bizim başımıza yeni sorunlar açmaya çalışarak, tüm sömürgeci saldırganlıklarıyla karşılık verdiler.

Bugün petrole sahip olan bir devlet vardır; bu petrolü taşımak için gemileri ve buraya kadar getirecek gücü vardır. Eğer bu petrol kaynağına sahip olmasaydık, şimdi çok güç bir alternatifle karşı karşıya olacaktık. Ya devrimin yıkılmasına göz yumacak ya da pek az bir farkla çok eski zamanlardaki ilkel duruma dönecektik. Bu fark da yerli atalarımızda olmayan atlara ve katırlara sahip olmamızdan kaynaklanmaktadır. Bunun anlamı endüstri dallarımızın tamamen felce uğraması olacaktı. Elbette ki durum

çok zor olacaktı. Ne mutlu ki üçüncü bir olanak var ve biz bundan yararlanmaya devam etmeliyiz.

Bu sözlerim, bizim kesin bir zafer kazandığımız ve bütün tehlikenin geçtiği anlamına gelmez. Bugün pek çoğumuzun milis üniforması taşıması sebepsiz değildir. Uyanıklık ve eğitim bugün her zamankinden daha fazla gereklidir. Aramızdan pek çokları belki de devrim yolunda ölecektir. Fakat önemli olan bu anın gelebileceğini bilerek ve sezinleyerek yine de çalışmaya devam etmek, fakat bu an hiç gelmeyecekmiş gibi, ülkemizi barış içinde yeniden inşa etmeyi düşünerek çalışmaktır. Böyle düşünmeliyiz, en iyi çözüm yolu budur ve bizim böyle davranmaya hakkımız vardır. Bize saldırırlarsa, kendimizi savunacağız. Düşman bombaları yaptıklarımızı yıkarsa, ziyanı yok, zaferden sonra onları tekrar yaparız. Şimdi ise yalnızca üretken olmak üzerine kafa yormalıyız.

Tüm bunlar bizi, politik ve ekonomik alanlarda sahip olduklarımızı incelemeye götürüyor. Bugün, kuşkusuz bir devrimci hükümete sahibiz. Herhangi bir şeyin, bunu kuşkulu hale getireceğini sanmıyorum. Hükümetimiz, halkın yaşam düzeyini yükseltmeyi ve halkımızın mutluluğunu olanaklı kılacak koşulları yaratmayı amaçlayan bir halk hükümetidir. Bir başka başarımız da gelenceksel silahlı güçleri ortadan kaldırmak olmuştur.

Bir halk hükümetine sahip olmak, halk için esastır. Şimdi halkın hükümetine sahibiz. Fakat herhangi bir hükümet ne yazık ki orduya dayanmak ihtiyacındadır. Bir ordu bulundurmak şarttır ama bunu asalak bir kuruluş haline getirmekten sakınmalıyız. Ordumuz bu durumdan büyük ölçüde kurtulmuştur. Geleneksel orduyu ortadan kaldırmasaydık şimdi ya hapiste, ya da ölmüş olacaktık. Bugün Direniş Ordusunun bu kadar önemli olmasının sebebi budur. Devrimci hükümetimiz Direniş Ordusundan güç alır. Onlar, tek ve aynı şeydir.

Ayrıca, coğrafi konumumuz iyidir, zengin doğa bize olağanüstü bir ekonomik gelişme sağlıyor. Henüz bilinmeyen maden kaynaklarımız var. Nikel üretiminde dünyada ikinci sıradayız ya da en azından batı sıralamasında ikinciyiz. Nikel, füze başlıkları yapımında kullanılır. Yine bütün tankların zırhlanmasında kullanılır ve son zamanlara kadar hava sanayinde ince lehimlerin yapılmasında nikelden yararlanılıyordu. Bu, ileride de kullanılacak stratejik bir madendir. Belki petrolümüz de var. Demi-

re sahip olduğumuz biliniyor, gerçi işlenmesi zordur, fakat bu maden en azından ülkemizde çıkıyor. Kömürümüz yok, fakat kömür elde etmek için bir yol arıyoruz. Ayrıca, olağanüstü zengin şekerkamışı kaynaklarına sahibiz.

İşte aktif yönlerimiz bunlar; ama pasif yönlerimiz de var.

Önce, gelişmemizin eşitsiz olduğunu söylemeliyiz. Bütün az gelişmiş ülkeler gibi tek yönlü bir üreticiyiz. En başta gelen üretimimiz şekerdir; gelişmemizin ağırlık merkezini bu ürün oluşturur. Şeker fabrikalarından başka bir şey geliştirememişiz. Eskiden bir grup ithalatçı bu fabrikalardan elde ettikleri gelirlerle, mamul ürünler satın alıyorlardı. Bütün bunlara, eski hükümetlerimizin hiçbir zaman şekerimizi uygun şartlarla satmaya çalışmadığını da eklemek gerekir. Bunun yerine, Amerika Birleşik Devletleri'nin egemen olduğu sömürgeci ekonomik sistem önünde sürekli ödünler vererek boyun eğiyorlardı. Hiçbir zaman yeni pazarlar yaratmayı denememişlerdi. Pek çok ülkenin ihtiyacından az şeker tüketmesine ve dünyanın büyük bir kısmında satın alma gücünün artmış olmasına rağmen ülkemiz yeni pazarlar aramamıştır. Eski yönetimler, gerçekler karşısında kördüler.

Bir kota sistemimiz vardı. Bu sistem, toprak sahiplerinin ihtiyaçlarından fazla toprak almalarını sağlıyordu. Sonuç olarak tarımsal gelişmemiz durgunluk içindeydi. Küba gibi doğal bakımdan zengin bir ülke, ancak ilkel bir tarım teknolojisine sahipti. Toprak kendi haline bırakılmıştı, yılda bir kez hasat yapılıyordu. Tarlalara ortalama olarak yedi yılda bir başka ürün ekliyordu. Bu nedenle Küba'da hasatlar çok düşüktü.

Bir sorun daha var. Bunu hepimiz biliyoruz, ve ben bu sorunu abartmadan ele alacağım.

Toprağımızdan 90 mil uzaklıkta saldırı potansiyeli yüksek, savaş suçlularıyla dolu bir hava üssü bulunmaktadır. Burada diplomatik saldırıdan tutun da başka ülkeler için katil kiralamaya varıncaya kadar her şeyi yapıyorlar. Bugün Küba'ya karşı saldırılar yüksek bir düzeye ulaşmıştır. Stratejik bakımdan Karayiplerin tam merkezinde bulunuyoruz. Topraklarımızda, bizimle sürekli olarak bir sürtüşme nedeni yaratan düşman üssü bulunuyor. Savaş çıkarmak istiyorlar. Her şeyi bir yana bırakalım, Latin Amerika için "*kötü örnek*" olmak gibi tehlikeli bir onurumuz da var.

Bilmiyorsunuz, Eisenhower, Latin Amerika'yı ziyarete gitti ve sonunda göz yaşartıcı gazların etkisiyle ağladı. Diğer bir ifadeyle, zavallı başkanın durumu çok tehlikeli.

Bizim başkanımız da Latin Amerika'ya gitti. Hükümet yetkilileri ona soğuk davrandılar, fakat halktan sıcak tepkiler aldı. Biz hem saygın, hem de tehlikeli bir örnek oluşturuyoruz. Bu nedenle sömürgeciler bizi tecrit etmeye çalışıyorlar; fakat bizi halktan koparmak imkânsızdır. Bizi adım adım yalnız bırakmaya çabalıyorlar. Önce Dominik Cumhuriyetinin diktatörünü tecrit etmeyi denediler; daha sonra da Latin Amerika'da tecrit edilmesi gereken başka bir diktatör olduğunu ileri süreceklerdir. Fidel'in dediği gibi, bizi kuşatmaya çalışıyorlar, sonra da saldırıya başlayacaklar.

İşte karşı karşıya bulunduğumuz, dıştan gelecek tehlike budur. Yine de ilerlemeye devam etmek zorundayız. Politik tehlikeler önemsizdir. Ekonomik şartlarımızı değerlendirmeli ve daha sonra sanayileşmemizi tamamlayıncaya kadar ilerlemeliyiz. Ortaya koymamız gereken bazı amaçlar var. Başlıca hedeflerimiz nelerdir? Peki ya en büyük amaçlarımız? Politik açıdan kendi kaderimize hâkim olmak istiyoruz, bağımsız bir ulus olmak istiyoruz. Yabancıların müdahalesi olmadan gelişme sistemimizi kurmak istiyoruz. Dünyayla serbestçe ticaret yapmak istiyoruz. Halkın hayat düzeyini yükseltmek istiyoruz.

Politik sorunlar karşısında endişeye kapılmamalıyız. Halkın desteğine sahibiz ve hiç kimse bir politik sorun yüzünden bizi ezmeye kalkamaz. Bununla birlikte, gelişmemiz, gereğinden daha masraflı olmamalıdır. Pekçok tüketim maddesinin kıtlığı yüzünden bazılarının mutsuz olduğunu biliyoruz. Sömürgecilik bize bu malların kullanılmasını çok iyi öğretti. Ciklet bunun çok iyi bir örneğidir. Bize ciklet tüketmeyi öğrettiler; sonra da ortada ciklet kalmayınca, bu adamlar, hükümetin halkın hayat standardını gerçekten yükseltip yükseltmediğini soruyorlar.

Hata yapabiliriz; fakat ihtiyaç duymadığımız ve temel olmayan pek çok madde olduğunu da bilmek gerekir. Bugün 300 bin işsiz var. Bunun anlamı açlık, yoksulluk ve hastalıktır. Açıkça ve içtenlikle söylemeliyiz ki, hem bir yandan ciklet, şeftali ve başka lüks maddeler ithal edip diğer yandan işsizler ve yarıişsizlere iş alanları yaratamayız. Bu, başarılması çok güç bir iştir.

Bugün, işgücümüz 2.300.000 kişiye ulaşmıştır. İşgücümüzü nüfusumuzun üçte biri oluşturur. İşgücünün yüzde 13'ü işsizdir, bunlar 300 bin kişidir, yarı işsizler de işgücünün yüzde 13'ünü oluşturur. Yaklaşık 300 bin kişilik şeker kamışı işçisi yılda ancak 3 ay çalışır, bunların durumu yarı-işsizliğin acı bir örneğidir.

Ekonomik açıdan, devrimci hükümetin temel görevi her şeyden önce işsizlerin ve daha sonra yarı-işsizlerin sorunlarına çözüm bulmaktır. Bu yüzden içimizden pek çoğu ücretlerin artışına karşı kıyasıya mücadele etti. Ücret artışı yeni işsizlerin ortaya çıkması demektir. Sermayemiz sınırsız değildir; para basma makineleriyle de sermaye yaratamayız. Ne kadar çok para basarsak değeri de o kadar düşer. Gelişmemize, elimizdeki sermayeyle devam etmemiz gerekir. Yaratacağımız endüstrilerin mümkün olduğunca çok iş alanı yaratmasına çalışarak planlamamızı titizlikle yapmalıyız. Herkesin günlük ekmeğini kazanabilmesine dikkat etmek herkesten önce bizim görevimizdir. En başta gelen amacımız kimsenin aç kalmaması ve daha sonra da herkesin üç öğün yemek yemesini sağlamaktır. Bundan sonra, herkesin uygun koşullarda yaşamasını sağlamamız gerekecektir. Bunun arkasından ise sağlık hizmetlerinin ve eğitimin parasız olması gelecektir.

Şu an en önemli sorunumuz işsizliktir. Her şeyden önce bunu düşünmeliyiz. Döviz tasarrufu çocuk oyuncağı değildir, kaçınılmaz bir zorunluluktur. Tasarruf edilen her kuruş yeni iş alanlarının açılmasını sağlayacaktır. Fakat biz yine konumuza dönelim. Ekonomik gelişmemizi nasıl başaracağımız inceleyelim.

Gelişmemiz için iki yol tutturabiliriz. Birincisi özel girişim sistemidir ki "*bırakınız geçsinler, bırakınız yapsınlar*" diye de adlandırılır. Bunun anlamı tüm ekonomik güçlerin serbestçe hareket etmesine izin vermektir. Bu ekonomik güçlerin birbirine eşit olduğu ve ülkenin gelişimi için birbirleriyle serbestçe rekabette bulunduğu varsayılır. Geçmişte, Küba'da bu sistem uygulanıyordu, fakat bu bizi hiçbir hedefe ulaştırmadı. Halkımızın ekonomik yollardan, bilinçlenmesi engellenerek nasıl köle durumuna düşürüldüğünü gösteren birkaç örnek vermek istiyorum.

O zamanlar başımızda bir diktatör vardı, fakat bu diktatör olmasaydı da aynı şeyler olabilirdi. Örneğin şimdi devlet kontrolünde olan Cubanuitro adlı bir şirket vardır. Bu şirketin değeri 20 milyon pesodur ve bizim onu

daha da büyütmemiz gereklidir. Bu, değerli bir şirkettir. Bu şirket daha öncesi, 400 bin peso yatırmış bir grup hisse senedi sahibinin mülkiyetindeydi. Bu grup 400 bin pesoluk bir banka kredisi elde etmişti ve içlerinden kafası işleyen ve biraz inisiyatif sahibi olan biri günün birinde milyoner olup çıktı.

Fabrikalara ve üretime hiçbir yatırımın yapılmadığı başka durumlar da vardır. Örneğin 20 milyon pesoya sahip olan bir adam iş alanları yaratsa ya da ulusal endüstriyi geliştirse, bu o kadar kötü bir şey değildir. Oysa ki 20 milyon pesonun sanayiye yatırılmayıp, yarısıyla makinelerin satın alındığı, geri kalanınsa cebe indirildiği durumlar vardır. Bu milyonerlerin bir sanayi planı yaratmaya pek niyetleri yoktu. Her şey akıntıya kapılmış sürükleniyordu ve bunların hiçbiri bu adamları ilgilendirmiyordu.

Bunun klasik bir örneği yalnızca ödünç alınan paraları çalmak için kurulmuş olan "*Tecnica Cubana*" adlı kağıt fabrikasıydı. İşte size devletin para yardımı yaptığı iki özel girişim örneği. Elbette ki bütün sanayi girişimleri için durum böyle değildi; fakat bu işletmelerin çoğu o dönemde iktidarı kontrol altında tutan asker ve politikacılarla anlaşma halindeydi. Böylece bunlar daha avantajlı durumda oluyorlardı.

Özel girişim sisteminin bir başka örneği de Fidel'in bir kez okuduğu Radio-Cremata'nin mektubudur. Mektupta, bu kuruluşun "*Compania Cubana de Electricidad*" şirketine yaptığı hizmetlerden açıkça bahsediliyordu. Ancak, o kurum Küba halkını temsil ediyordu. Bu da özel girişim sisteminin bir başka örneğidir.

Mal sahiplerinin çalma eğiliminin yanısıra, birçok fabrikanın kapanması gibi acı bir durum da sözkonusudur. Bunun sebebi nedir? Öncelikle, küçük Kübalı kapitalistlerin sahip olduğu bu küçük fabrikalar büyük tekelci girişimlerle rekabete dayanmak zorundaydılar. Tekelci girişimler bir rakiple karşılaştıkları an fiyatları düşürüyor ve rakibi piyasadan siliyorlardı. Bu büyük şirketler dünya çapında iş yapıyor ve fiyat indirimi onları pek etkilemiyordu. Ancak küçük işletmeler altı ay içinde batıyordu.

İkinci nedense, özel girişim sisteminin yarattığı anarşiye bağlıydı. Bir üretici bir iş kurup battığı an üç başka üretici daha aynı işe girişiyordu. Ancak piyasanın potansiyeli tek bir üreticiyi kaldırabiliyordu. Bunun sonucu, rakiplerin saf dışı edilmesiydi.

Özel girişim sisteminin yarattığı bir başka sonuç, işçinin kendini çalışan bir mal olarak satmasıydı. Bunun nedeni, ekonomik güçler arasındaki savaş ve işsizlikti. İş bulmak için işçilerin birbirleriyle rekabete girmesi gerekiyordu. Aç kalamayacaklarına göre, kendilerini satıyorlardı. Kapitalistlerin en ucuz işçileri satın aldığını belirtmeye gerek yok. Bazen işçiler aç oldukları için kendilerini daha da ucuza satıyor ve böylelikle işçi sınıfının çıkarlarına zarar veriyorlardı. Yani, iş bulan işçi, diğerlerini aynı koşulları kabul etmeye zorluyordu. Bu da özel girişimin yarattığı sonuçlardan birisiydi.

Bazen de bunun tersi oluyordu. Yabancı işletme, ulusal kapitalist işletmeden ya da devletten daha yüksek ücretler veriyor ve işçileri ayrıcalıklılar haline dönüştürüyordu. İşletme her yıl büyük kârları yurt dışına çıkarırken, işçi bu "*iyilikperver*" şirkete bağlılık duyuyordu. Örneğin petrol şirketleri, her yıl 30 milyon doları Küba sınırları dışına çıkarıyorlardı. Biraz önce bir Kübalı'nın 20 milyon pesoyu cebine attığını açıkladım, fakat petrol şirketlerinin yıllık kârı 34 milyondu. Telefon şirketi ve elektrik şirketi gibi bütün büyük uluslararası işletmeler için aynı şeyi söyleyebiliriz. Bunlar bir sistem kurmuşlardı: Yüksek ücretler ödeyerek büyük kârlar elde ediyorlardı. Bu sayede işçi sınıfını bölüyorlardı. İşçilerine, yabancı şirketlerde çalıştıkları için diğer tüm işçilerden farklı olduklarını söylüyorlardı. Kendi kulüpleri vardı; burada zencilerin çalışmasına izin verilmezdi. Bölücülük için her türlü aracı kullanıyorlardı. Bunlar Küba'da gözle görülen elle tutulan örneklerdir. Çünkü bu uzun süre varlığını sürdüren bir sistemdir. Şimdi de bize bunun bir ülkenin demokratik gelişimini sağlayan tek yol olduğunu söylüyorlar. Bugün, bize bunu yutturmaya çalışıyorlar.

Fakat bir başka sistem daha var. Bizim sistemimize göre, bizler devrimcileriz ve devrimci hükümetimiz halkı temsil eder. Endüstriyi kimin için kurmak zorundayız? Kimin çıkarı için çalışmalıyız? Halkın çıkarı için çalışmalıyız. Bizler halkın temsilcileriyiz, bu nedenle ülkenin sanayileşmesini hükümet yönetmelidir. Bu şekilde olunca, anarşi olmayacaktır. Tek bir vida fabrikasına ihtiyaç duyarsak, tek bir fabrika kurulacaktır. Ayrıca bir bıçak fabrikasına ihtiyaç duyarsak bundan da bir tane kurarız. Böylece kargaşa çıkmaz ve ulusun sermayesi tasarruf edilmiş olur.

Temel bir sanayiye ihtiyaç duyuluyorsa, zararına da işlese kurulacaktır.

Çünkü bu sayede sanayileşmemizin temelleri atılacaktır. Ayrıca kurnazlık ve bir takım oyunlarla bir grevi kırmamalı bir işçi gösterisini dağıtmamalıyız. Kendi çıkarımız için, ya da herhangi bir kimseyi piyasadan silmek için, bir işçiye ya da uzmana hak ettiği ücretten fazlasını ödememeliyiz, bunlar devrimci yöntemler değildir. Bununla beraber, tüm endüstri dallarında, önce işsizlere, sonra yarı işsizlere olmak üzere herkese iş vermeyi garantilemenin temel amacımız olduğunu aklımızdan çıkarmadan, emekçiye mümkün olan en yüksek ücreti ödemeye çalışacağız.

Özel girişimin yaratacağı gelişme ile devrimci gelişme arasında büyük farklar vardır. Birincisinde zenginlikler bir avuç kişinin elinde toplanır, bunlar hükümetin dostu olan en kurnaz entrikacılardır; ikincisinde ise ulusun zenginlikleri herkese aittir. Her işletme, tümüyle ulusun hizmetine çalışır. Devrimci gelişme sayesinde zenginliklerimiz yabancı şirketler tarafından kontrol edilemeyecektir. Devrimci gelişme, ulusal zenginliklerimizi kademeli olarak yabancı tekellerin elinden geri almamızı sağlayacaktır.

İşte iki sistem arasındaki temel farklar bunlardır. Halkımız devrimci gelişme yöntemini seçmiştir. İşletmelerimiz, Fidel'in dediği gibi "*halk kolektifi*" adını alacaktır.

Bugüne kadar yaptıklarımızı inceleyecek olursanız bu gelişme yöntemine uygun davrandığımızı görürsünüz. Gerçekten de halkın çıkarına olan, en mütevazı yasalarla işe başladık. Elektrik tarifesi düşürüldü, kiralar azaltıldı, kamu yönetiminde temizlik yapıldı, daha sonra dönüm noktası olan bir yasa çıkarıldı. Çünkü o zamana kadar, elektrik, ya da telefon tarifelerini düşürerek, kiraları azaltarak, yönetimde temizlik yaparak, özel girişim sistemini savunanların önerdiği şeylerin benzerlerini yapıyorduk. Kiralık gayrimenkullere sahip olanların bazıları hiç memnun değildi. Elektrik ve telefon şirketleri aldığımız önlemleri doğru bulmuyorlardı. Fakat büyük yabancı şirketler, girişimlerimizi destekliediler. İstedikleri de buydu; halkın hayat standardını biraz yükselten iyi ün yapmış bir hükümet. Bu onlar için mükemmel bir hükümetti. En iyisi ise 1. Figueres hükümeti gibi batı demokrasisini kabul eden bir yönetimdi. Devlet başkanının büyük bir toprak sahibi olmasının pek önemi yoktu. Daha sonra toprak reformu yapıldı ve bu işleri karıştırdı. Biliyorsunuz ki, her şeyden önce, Amerika Birleşik Devletler'nin devlet başkanlığıyla doğru-

dan doğruya ilişkisi olan *United Fruit Company* vardır.

O anda devrimci hükümetin, reformların lafını etmekle kalmayacağı bunları yerine getireceği açıkça ortaya çıktı. Yavaş yavaş, ulusal zenginliğimiz artıyor ve harekete geçme kapasitemiz de yükseliyordu. Toprağı köylülere dağıttık, şeker kooperatiflerimiz, tarım reformu çerçevesi içinde rafineleriler kurdular. Hepimizin uygun adımlarla ilerleyebileceği şekilde, halkın devrimci sürece katılması için gerekli koşulları yaratma çabası içindeydik. Savaş suçlularının ve dolandırıcıların mallarına el koymak gibi küçük işler sayesinde gücümüzü arttırmıştık.

O sırada saldırı başladı. Küçük uçaklar tarafından saldırıya uğradık. Havana bombalandı. Saldırıya yeni devrimci yasalarla karşılık verdik, bunlar petrol ve madenler hakkındaki yasalardı. Bu yolda ilerlemeye devam ettik. Amerika Birleşik Devletleri bizi şeker kotamızı kesmekle tehdit etti, biz de Sovyetler Birliği ile anlaşma imzaladık. Amerika Birleşik Devletleri, bankalarının kredilerini kesti, bunun üzerine biz de komünist ülkeler ve Japonya ile daha elverişli koşullarda anlaşmalar yaptık. Dış ticaretimizi çeşitlendirdik ve onlardan gelecek yeni darbeleri beklemeye başladık, çünkü bunların nasıl davrandıklarını bilenler önünde sonunda saldıracaklarının da farkındadırlar. Tekeller hiçbir zaman oyunu kurallarına uygun olarak oynamazlar. Bir ülkeden çıkar elde etme olanaklarını yitirdiklerini anladıklarında, bu ülkeye saldırmaktan geri kalmazlar. Bazen, saldırıları doğrudan doğruya olur; "*kanıçı*" diplomasisi dönemlerinde bu böyledir; bazen de saldırı ekonomik yöntemlerle olur. Şimdi şeker kotası konusunda karşı karşıya bulunduğumuz durum budur. Bu sorunun ortaya çıkacağını önceden anlamıştık ve bir açmazla karşılaşmıştık: ya yapılması gerekeni yapacak ve saldırıyı karşılayacak, ya da kıtanın en heybetli "*Figueres*"leri olacaktık. Yeni Figueres'ler olmaktan her zaman kaçındık, çünkü bu halkın isteklerini inkar etmek demek olacaktı. Demokratlık kisvesine bürünmek çok kötü bir oyundur. Somoza olmak daha iyidir, çünkü onun kim olduğu açıkça bellidir. Vatansever geçinmek, devrimci ya da "*ılımlı*" solun adamı kisvesine bürünmekse halka acı bir biçim de ihanet etmektir. Bunu asla yapamazdık. Kapalı kapılar ardından büyük tekellerle pazarlık ederken halka devrimin terminolojisiyle hitap edemezdik. Zor bir yolu, doğru olduğuna inandığımız bir yolu seçtik ve halk da bizi destekledi.

Şimdi iki cephede birden savaşmamız gerekli. Belki de hem kıyılarımızı fiilen savunmak, hem de sanayileşme savaşına girişmek zorunda kalacağız. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunları tahlil ettikten sonra, şimdi işçi sınıfının temel görevlerini belirlememiz gerekiyor.

Farklı görevlerimiz var, fakat ekonomik açıdan yerine getirilmesi gereken üç büyük yükümlülük var. Hatta bazen bu üç yükümlülük, işçi sınıfının beklentileri ve patronlara karşı mücadelesiyle yarattığı ortak payda ile çelişkiye düşebilir. Bugün, işçi sınıfının bu büyük yükümlülüklerinden biri nitelikli üretimdir. "*Üretmek*" dediğimizde, emekçiler bizim kesinlikle onların özel işverenlerinin kastettikleri şeyi söylediğimizi düşünebilirler; yani daha çok zenginlik üretmek zorunda olduklarını. Fakat daha büyük bir zenginliğin işverenin elinde birikmesi diğer işçiler için işsizlik demektir. Burada bir çelişki vardır, bu doğrudur, fakat eğer bugün daha çok zenginlik üretmek zorundaysak, amacımız devletin herkesin çalışabilmesi için daha çok iş alanları yaratmasını sağlamaktır. Durmadan üretmenin zamanıdır. Mümkün olduğunca büyük bir gelişme meydana getirecek yeni görevler, iş alanları yaratmak gereklidir. Bildiğimiz gibi, bir yatırımın hesaplanması için türlü yollar vardır. Kullanılan her emekçi için yaklaşık olarak 10 bin peso gerektiren, yani büyük sermaye birikimlerini zorunlu kılan yatırımlar var. Genel olarak bunların verimi çok yüksektir. Yine, emekçi başına 2000 peso isteyen, yani küçük sermaye birikimleri gerektiren yatırımlar da var. Bu tür bir yatırım çok daha az gelir sağlar, fakat bizim bugünkü ihtiyaçlarımıza en iyi uyan yatırım tipi budur. En düşük maliyetle mümkün olduğunca çok sayıda insan çalıştırmak zorundayız. Her şeyden önce bunu yapmaya ihtiyacımız var, çünkü bu sistem, kusursuz bir sanayileşme için gereken teknik temeli yaratırken, aynı zamanda işsizliği de ortadan kaldıracaktır.

Şu belgeyi saklamak istedim. Bana bunu CMQ televizyonu emekçileri verdiler, bu belge işçi sınıfının ne yapması gerektiğini açıkça göstermektedir. Bu, yalnızca dışarıdan ithal edilmesini önlemek için ülkede yazı makinası şeritlerinin nasıl ekonomik biçimde kullanılacağını gösteren bir düşüncedir. Tutumlu olmak, para artırabilmenin yollarını düşünmek de işçi sınıfının üretme zorunluluğuyla paralel olan bir başka görevidir. Gerekli olmayan tek bir kuruşu bile harcayamayız. Her kuruş en verimli şekilde halkın yararına harcanmalıdır. Artırılan her kuruş iç ticaretimize,

ya da ulusal hazinemize gider. Buysa, yeni bir iş alanı yaratılmasını sağlar.

Üretim ve tasarruf ekonomik gelişmenin temelidir, fakat bununla bir avuç kişinin değil, emekçilerin çıkarına olan üretim ve tasarrufu kastediyoruz. Bir başkasının yararına olacaksa sizden büyük fedakârlıklar, daha dikkatli olma, daha sıkı çalışma gibi şeyler isteyemeyiz. Bu durumda, böyle isteklerde bulunmak haksızlık olur. Biz bu fedakârlıkları tamamen halkın iyiliği için istiyoruz. Devletin kontrolündeki fabrikalarda daha büyük bir üretim istiyoruz. Kurmakta olduğumuz büyük fabrikalar giderek devletin kontrolü altına girecektir. Zamanla devletin kontrolü artacak ve işçi sınıfının görevleri de yoğunlaşacaktır. Fakat bütün özel sanayilerde bile, israfı önlemek ve makinelere özen göstermek gerekir.

Üretmenin ve tasarrufun dışında, işçi sınıfının üçüncü yükümlülüğü, örgütlenmedir. Bu, sınıfların birbirine karşı geleneksel biçimde örgütlenmesi değil, işçilerle köylüler arasındaki farkın ortadan kalkması gerektiğinden, işçi sınıfına, devrime ve halka daha iyi hizmet edecek biçimde örgütlenmedir. Şimdiden, makineleşmiş yöntemlerle toprağı işleyecek 300 bin tarım emekçisinden oluşan bir grup var. Bunların emeği daha teknik bir şekil alıyor. İşte bu şekilde, üretimle doğrudan ilişkisi olan herkes bir işçi haline dönüşmelidir.

Alıştıklarımızın kesinlikle tam tersini yapmalıyız. Eskiden, doğrudan doğruya ilişkide bulunduğumuz çevre, her şeyden önce önemli sayılırdı. Bu çevre, sendika, mahalle, aile ve bireyden meydana geliyordu. Bireyin önemiyse en başta gelirdi. Bugün, ulus ve tümüyle halk, bireyden daha önemlidir. Kendimizi en önemsiz bir şey, makinenin en önemsiz bir parçası olarak kabul etmeli, ama çok çalışmalıyız. Tüm kişisel çıkarlarımızı kolektifin yararına feda etmeye hazır olmalıyız. Her tür insan grubu bireyden daha önemlidir. Bir sendikal birlik, herhangi bir fabrika sendikasından daha önemlidir. Tüm emekçiler, tek bir işçiden daha önemlidir. Bu iyi anlaşılması gereken bir şeydir. Geçmişin yarattığı anlayışı değiştirmek için örgütlenmek zorundayız.

Sendika yöneticilerinin düşünme tarzlarını değiştirmek gerekir. Görevleri, patrondan daha yüksek sesle bağırmak, ya da üretim sistemi içinde çalışmayan kişilere ücret bağlanması gibi saçma önlemleri kabul ettirmek değildir. Bir işçiye hak etmediği bir ücret ödeniyorsa, o işçi kendini ve ulusunu aldatıyor demektir.

İşte, işçi sınıfının üç görevi bunlardır. Bunları yerine getirmek için devrimci sürecin gelişimini anlamalı ve çalıştığınız fabrikanın kesinlikle bilinmesini ve tanınmasını buna eklemelisiniz. Tüm üretim sistemini bilmeye de ihtiyacımız vardır, makinesini, onun tamirini ve mümkünse kusursuzlaştırılmasını tam olarak bilmek her emekçinin görevi ve hakkıdır. Makinenizi, çalıştığınız bölümü ve tümüyle üretim sistemini bilmeniz gereklidir. Bu, yönetiminizden isteyeceğiniz bir görev ve bir haktır.

Devlet kontrolündeki fabrikaların yöneticileriyle işçileri arasında sıkı bir ilişki kurulmalıdır. Büyük bir fabrikayı yönetmekle bu fabrikada işçi olmak aynı şey değildir; sorunlara farklı açılardan bakılır. Bugün bile, işçiler ve yöneticiler sorunları değişik açılardan görürler. Yöneticiler tezgâhlara, işçilerse yöneticinin bürosuna gidip gelmeli, işçi ve yönetici belirli bir süreci aynı açıdan görecekleri şekilde görüşlerini karşılıklı olarak birbirlerine iletmelidirler. O zaman, sorunların tüm yönlerini görebilirler ve bu sorunlar çözülür. Bugün işçiler tarafından ortaya konan pek çok hak sorununun böylelikle geri çözüldüğünü göreceksiniz.

Şimdi, devlet kontrolünde yüzlerce fabrika var. Örneğin bunlardan birinde, bir işçi daha etkili bir üretim sistemi bulmuş, fakat ustabaşı onun daha çok üretmesini engellemiştir. Bunu ihanet olarak kabul etmem, ama bu tutum, sürece ve devrimci harekete yanlış bir müdahaledir. Tarihin, eski düşünce tarzlarını çağdışı hale getirdiği açıkça anlaşılmalıdır. Yeni düşüncelere sahip olmalıyız. Beynimizi kullanmalı ve ortaya çıkan her sorunu incelemeliyiz. Sorunlarımızdan her birini açık fikirli olarak tahlil etmeliyiz.

Böylelikle, sendika yöneticisi ve emekçi, üretim sürecine katılır ve bundan sorumlu olurlar. Daha ileriye gidemediysek, bunun nedeni düşmanca davranan sendikaların olması ya da işçilerin sorunu anlayamamasıdır. Bazen, bir sendika yöneticisi fabrika yöneticisi ile konuşur, tamamsa bunu teslimiyetçilik olarak kabul eder. Bu tutumlar yok edilmelidir, çünkü bunlar varoldukça ulusu sanayileştirme görevini yerine getiremeyiz. Görevimiz, en iyi yöntemi bulmak ve bunu açıklamaktır. Halkın görevi bu yolu bulmamıza yardım etmek ve bu yolda hızlı bir ilerleme için tüm gücüyle katkıda bulunmaktır. Halk hatalarımızı yapıcı biçimde düzeltmelidir.

Şimdiye kadar, ulaşabilmemiz amacıyla kendimize çok ölçülü hedefler

koyduk. Henüz karşı karşıya bulunduğumuz sorunları işçi sınıfının anlayıp anlamadığını ve bize yapacağı yardımı kesinlikle bilmiyoruz. 10 yıl içinde her Kübalının yıllık gelirinin iki kat artmasını önerdik. Bugün, her Kübalı vatandaşın ortalama geliri yaklaşık olarak yılda 415 pesodur. Bu, yılın 12 ayına bölünürse, her kişinin aylık gelirinin gerçekte çok düşük olduğu görülür. Kadınların ve çocukların çoğu elbette çalışmıyor, ama bu bir mazeret olamaz. 10 yıl içinde nüfus başına yıllık geliri yaklaşık olarak 900 pesoya çıkarabileceğimizi umuyoruz. Nüfus başına düşen şimdiki geliri iki kat arttırmak yapmamız gereken çalışmaların en önemlilerinden biridir, böyle bir şey Latin Amerika'da şimdiye kadar hiç görülmemiştir. Bu, halkın satın alma gücünün yılda yüzde 7 oranında artacağı anlamına gelir. Latin Amerika'da, nüfus başına yıllık gelirin artış oranı yüzde 1 ila 2 arasındadır, hatta bazı ülkelerde bu oran daha da düşüktür. Diğer bir ifadeyle, gelişmemiz son derece hızlanacak ve bu herkesin tam olarak görevlerini anladığı oranda gerçekleşecektir. Hiç kuşkum yok ki, bu amaca ulaşmak olağanüstü bir zafer olacaktır. Buna ulaşacağız, ve bu inanılmayacak derecede büyük bir zafer olacaktır

Kendimiz için saptadığımız bir başka hedef ise daha çok dikkat gerektiriyor ve 1962 yılının sonuna kadar, yani iki buçuk yıllık bir zaman içerisinde Küba'da işsizliği ortadan kaldırmayı amaçlıyor. Şimdi alkışlamanıza gerek yok; bu henüz sadece bir düşüncedir, başarırsak hep beraber alkışlayacak, başarısızlığa uğrarsak yuhalayacağız. Fakat bu herkesin, hükümetin ve birleşen halkın görevidir ve yeterince yiyeceği olan herkesin, yiyecek hiçbir şeyi olmayan ya da buna yakın durumda olanlarla paylaşması büyük bir zorunluluktur.

Toplantıda bulunanlardan biri, hükümetin 4 günlük müdahalesi sırasında otellerdeki müşterilerin sayısının 4 bin kadar arttığını söyledi.

Elbette ki pek çok ortak görevden birisi de her işletmenin emekçiler ve hükümet tarafından birlikte yönetilmesidir. Örneğin otelcilik sorunu, işçi sınıfının ve onların demokratik olarak seçilen yöneticilerinin yeteneklerinin sınandığı bir konudur. Tabii ki, başlangıçta elde edilen bu basarı belirleyici değildir. Oteller ortaya güç bir sorun çıkarıyor, çünkü bunlar eskiden Küba'da oyun masasında ya da başka bir eğlence yerinde dolarlarını bırakmak için gelen turistlere hizmet amacıyla ve sömürgeci zihniyetine uygun olarak yapılmış ve yönetilmişlerdir. Yani bu oteller, sahip

olduğu mülklerin bir yıl içinde kazandırdığı gelirin birazını savurmak için Karayipler'deki mülklerini ziyarete gelen büyük efendiye hizmet etmek için kurulmuşlardır. Bunu unutmamalıyız. Şimdi turizm sanayinin sistemini, anlayışını ve yapısını tamamen değiştirmek zorundayız. Gelen turistler, eğer Amerika Birleşik Devletleri'nden geliyorlarsa, bunlar kendi yurttaşlarının kısmen kanunsuz her türden tehditlerine göğüs gerecek kadar sağduyu ve cesaret sahibi olanlardır. Ayrıca devrimci süreci gözüyle görmek isteyecek Latin Amerikalı turistler de gelecektir. Ayrıca bu oteller Ada'nın her yanından gelen ve ülkeyi gezip görmek isteyen yurttaşlarımızla da dolacaktır. Yani turistik işleyişi tamamen değiştirmek zorundayız, bu ise kolay bir iş değildir. Bu işi en iyi yapacak olanların devrimci hükümetle işbirliği halinde çalışan emekçilerin seçtiği yöneticiler olduğundan hiç şüphem olmadığını sözlerime ekleyeyim.

18 Haziran 1960'ta verilen bu söylev, Havana'da Obr. Revolutionaria'da, 19 Haziran 1960'ta yayımlanmıştır.

"Yankee"lere Hayır Diyelim

Yine bu toplantı salonunda buluştuk, burada yapılan tartışmalar, halkın iradesini ve Küba'nın mücadeleci ruhunu çok iyi temsil eder.

Devrimin başlangıcında, özgürlük savaşını daha yeni kazandığında bile Küba'da devrimci adaleti uyguluyorduk. Yabancı basından cesaret alan düşmanlar, bu adaleti daraltmaya ve ulaşabileceği alanı kısıtlamaya çabaladılar. İlk kez halk, yabancı müdahalesine hayır demek için burada toplandı ve devrimci adalet engellenemeyecek şekilde yürüyüşünü sürdürdü. Aynı zamanda, devrim de gelişme kaydetti. Küba, Latin Amerika'nın lideri durumuna geldi.

Bunun sonrasında, emperyalizm alçakları, rezilleri üstümüze saldı. çaresiz kadınlar, çocuklar yaralanıp öldürüldüler. Halk bu toplantı salonunda yeniden toplanıp ne pahasına olursa olsun yabancı müdahaleye karşı militan iradesini ortaya koydu. Devrim daha da büyük bir hızla gelişimini sürdürdü. Aşırı ağır ekonomik koşullar yaratıp kullanarak devrimi ezmek istedilerse de, yürüyüşümüze devam ettik. Sonunda, maskelerinin altında saklanmış olan boğarak öldürme arzusu ortaya çıktı. Bu

yöntem Latin Amerika'da sık sık kullanılan bir yöntemdir. Güzel sözlerle de saklamaya çalışmadılar bu amaçlarını. Özgürlükten söz etmiyor, ellerinden kaçırdıkları avları için üzülüyorlar. Vahşi hayvanların öfkesi gibi daha şiddetle saldırıyorlar. Bu yırtıcı hayvan, avının hep pençesinden kurtulup kaçışını gördüğü halde, yine de tüm sömürge mülklerini el altında tutmak istiyor. Hem fiziksel, hem de ruhsal bakımdan hasta olan Amerika Birleşik Devletleri diplomasisi şaşkınlık içinde bocalıyor.

Bugün Küba yalnızca Latin Amerika'ya liderlik etmekle kalmıyor, artık daha büyük bir tehlike oluşturuyor, daha büyük bir zaferin temsilcisi haline geliyor. Bugünkü koşullarda biz dünya barışının hakemiyiz. Küba'nın üzerindeki muazzam sorumluluk son derece önemlidir, çünkü dünya, Birleşik Devletler diplomasisinin dar çerçevesine göre çok hızlı ilerliyor.

Burada, baş eğmeyeceğimizi, Küba'ya saldırmanın, bunun için gelen sarışın saldırganları bu adanın tüm evlerinde ve tüm tarlalarında mutlak bir ölüme göndermek anlamına geleceğini tüm dünyaya duyurmak için toplanmayı planlamıştık. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Başbakanı'nın yaptığı uyarının bu düşüncemizin niteliğini değiştirdiğini fark ettik. Şimdi, Küba'yı istila etmek binaların bombalanmasından, kadın ve çocuklarımızın öldürülmesinden, halkımızın düşmanın hava güçlerinin büyük üstünlüğü yüzünden yok edilmesinden çok daha fazla şey ifade edebilir. Diğer bir şey daha ifade edebilirki bu diğer şey, Kuzeyli hiyerarkların biraz durup düşünmesine neden olabilir. Şimdiye kadar, Latin Amerika'da küstahça kol gezen Pentagon çocukları, Kuzey Amerikan tekellerinin sevgili oğulları, şimdi ayaklarını denk alsınlar. Enine boyuna dikkatli düşünsünler. Bundan sonra Küba artık okyanusun ortasında, yalnızca kendi çocuklarının göğsünü siper ederek savunduğu, dünyanın tüm çaresizlerinin cömertçe göğsünü siper ederek koruduğu yalnız bir Ada değil. Artık Küba, tarihin gördüğü en büyük askeri gücün füzeleriyle savunduğu onurlu bir Karayipler adası.

Sovyetler Birliği'nin yaptığı uyarılarına yeni yeni böbürlenmelerle karşılık verdiler. Avrupa'da faşizme karşı mücadele nedeniyle cisimleşmiş demokrasiolabilecek hayatının son yıllarını tüketen eski Birleşik Devletler Cumhurbaşkanı kendisine sorulan bir soruya, Sovyetler'in uyarısına rağmen Küba karşısındaki görevini yerine getirmeye devam edeceğini söylemiştir. Biz bu görevin ne olduğunu çok iyi biliyoruz. Küba'ya karşı

girişilen vahşice, insafsızca ekonomik saldırıdan dolayı duyduğu öfkeyi dile getiren Meksika gibi egemen bir ülkeye karşı yaptığı görevin aynısı bu. Yurtsever Sandino'yu öldürtürken ve Nikaragua'da nefret edilen Somoza'yı iktidara getirirken yaptığı görevin aynısı. Birleşik Devletler'in görevi Batista'ya ve daha sonra da onun *"işlerini"* yapacaklara gereken silah ve uçakları sağlamaktır. Ama ABD'nin en büyük görevi, *"iyi dostu"* olan Trujilo'yu iktidara getirmek ve otuz yıl tutunmasına yardımcı olmaktır. Bu yarıkürenin en güçlü ulusunun yöneticilerinin görev anlayışı bu işte. Bunlar, bizim *"iyi komşularımız"*, bunlar sözüm ona bizi savunanlar, topraklarımızda askeri bir üs kurup bunun için bize yılda iki bin peso ödeyenler, dünyanın tüm kıtalarına atomik üsler serpiştirenler, petrol, teneke, bakır ve şeker kralları ve tekellerin mirasyedileri. Bizim halkımızın en büyük isteği, kendi çocuklarının gücüyle zaferler kazanmaktır. Sırtımızı başkalarının şanına ve şerefine dayayamayız. Çünkü, güçlü komşumuzun deliliklerinin nereye dek varacağını bilemeyiz.

Yapılan uyarılarımıza kulak asmayarak Küba toprağını ayakları altında çiğnemeye kalkışırlarsa, yeni ve olağanüstü bir uluslararası durumla karşı karşıya kalırlar. Güçler dengesi kesin biçimde değişmiş, barış ve barış içinde bir arada yaşamadan yana olan güçler zafere ulaşmıştır. Günden güne bu güçler caydırıcı özellik kazanmaktadır.

Yine de, asla rahat olamayız, çünkü birincisi, bu halk özgürlük yolundaki tüm kazanımlarını kendi çabasıyla kazanmış. Tüm dünyanın muazzam bir atomik savaşa sürüklenebileceği tehlikesini seziyor ve bunun için önceden azır olmaya çalışıyoruz. Bizden daha güçlü olanlar, askeri güçler arasındaki büyük çelişkileri giderme görevini üslenirlerse, biz de, kendi ülkemize karşı yapılacak her çeşit fiziksel saldırıyı durdurmaya hazırız. Milis askerlerimiz her zamankinden daha uyanık olmalı, bütün halkımız olası bir saldırıyı püskürtmeye hazırlanmalı, hiçbir saldırı olmasa bile, yine de hazırlıklı bulunmalıdır. Savaş tehlikesinin gölgesi üzerimizden bir daha gelmemek üzere geçip gittiğinde birlik olarak kalmalı, özgür bir ulusa yakışacak biçimde, ekonomik mücadelemizi devam ettirmeliyiz. Çalışmaya devam etmeli, giderek daha da çok üretmek için durmadan alışmalı, teknik ilerlemeyi gerçekleştirmek için, herkesin kültür birikimine sahip olduğu, bilgi düzeyi yüksek bir ulusa dönüşmek için ve tüm halkımızı geleceğe doğru ilerleyen tek bir yürüyüş kolu halinde birleştirmek için hiçbir

çabadan, hiçbir fedakârlıktan kaçınmamalıyız.

İçinde birtakım kuşkular barındıranlar varsa, tüm bunların saldırıya hazırlanan düşmana karşı şişinmekten başka bir şey olmadığını sananlar varsa, dostlarımıza karşı yapılacak saldırı ve basılara karşı koymaktan yoksun olduğumuzu düşünüyorlarsa, nasıl olduğumuzu onlara hemen kanıtlamalıyız.

Bugün, bunun kanıtı olarak, bir mesaj vermek için, şimdi bizimle olmayan en büyük önderimize bir mesaj vermek için ve halkın iradesinin toptan dile getirilişi olarak seslerimizi yükseltip Fidel'in radyosundan titreşimleri dalga dalga yayalım. Tüm Kübalıların ağzından tek bir bağırış: "Küba'ya evet, Yankee'lere hayır! Küba'ya evet, Yankee'lere hayır!"

10 Temmuz 1960'ta, Havana'da, Başkanlık Sarayı'nda yapılan konuşma. Obra Revolucionaria (Devrimci Eser) adlı derginin 1960 yılında yayımlanan 13. sayısında yer almıştır.

Latin Amerika Gençliğine

Farklı politik eğilimlere sahip birçok kişi, dün sordukları gibi, yarın soracakları gibi, bugün de "*Küba devrimi nedir?*" diye soruyorlar? "*İdeolojisi nedir?*" Hemen ardından da dost-düşman herkesin merak ettiği: "*Küba devrimi, komünist bir devrim midir?*" sorusu geliyor. Kimisi umutla "*evet*" diye cevap verip, komünizme doğru ilerlediğini söylüyor, kimisi belki biraz düş kırıklığı içinde "*evet*" diye düşünüyor, başkaları ise yine düş kırıklığıyla "*hayır*" diyor, bazıları da umutlu, "*hayır*" diye düşünüyor. Eğer devrimimizin komünist olup olmadığı bana sorulsaydı, komünistliğin ne olduğunu iyice belirledikten sonra, her şeyi birbirine karıştıran emperyalist güçlerden gelen suçlamaları da bir yana bırakarak, bu devrimin marksist olduğunu -dikkat ederseniz marksist, diyorum- çünkü kendi yöntemleriyle Marx'ın gösterdiği yolu bulduğunu söylerdim.

Sovyetler Birliği'nin seçkin kişiliklerinden, öteden beri marksist olan Başbakan Yardımcısı Mikoyan, daha geçenlerde, Küba Devrimi'nin sonsuza kadar var olması dileğinde bulundu. Mikoyan, Devrimin Marx'ın önceden göremediği tarihi olay olduğunu, ancak hayatın, en bilimsel kitaptan, en derin düşünürden daha çok şey öğrettiğini belirtiyordu.

Küba Devrimi, sloganlarla uğraşmaksızın, kimin ne söylediğini öğrenmeye çabalamaksızın, Küba halkının isteklerini her an göz önüne alarak ilerledi ve birdenbire, halka mutluluk getirdiğini (ya da bu mutluluğu gerçekleştirmek üzere olduğunu) ayrıca, tüm kıtanın ezilenlerinin umut dolu, tekel krallarınınsa öfke dolu bakışlarının üzerine çevrildiğini farketti.

Bütün bunlar, bugünden yarına gerçekleştirilebilecek şeyler değildir. İzin verirseniz, size, güncel devrimci düşüncenin nasıl doğduğunu ve benzeri koşullardaki halklara fayda sağlaması bakımından kendi deneyimimizden sözedeyim. Gerçekte zaferden sonra bile, bugünkü Küba Devrimiyle, dünkü Küba Devrimi arasında fark vardır. Dibi su alan bir gemiyle Sierra Maestra'ya varmak için Meksika Körfezi'nin tehlikeli bölgelerini aşmak üzere denize açılan, 18 gençle, bugünkü Küba'nın temsilcileri arasındaki uzaklık yıllarla ölçülemez. Küba Hükümeti'nin bütün üyeleri, yaş bakımından da, karakter bakımından da, coşku bakımından da gençtiler. Ama onları, deneyimin olağanüstü üniversitesinde, halkla ve onun ihtiyaçları kurdukları canlı bağlar olgunlaşmışlardı. Hepimiz, bir gün Küba topraklarının herhangi bir parçasına varmayı, bağırışlar ve kahramanca eylemler, ölümler ve gösteriler arasında iktidarı alarak diktatör Batista'yı yurttan kovmayı istemiştik. Tarih bize, dünyanın en büyük sömürgeci gücünün beslediği katiller ordusunca desteklenen bir hükümeti yenmenin hiç de kolay olmadığını öğretti.

Bu mücadele içinde görüşlerimiz yavaş yavaş değişti. Biz, kent çocukları, ilk olarak köylüye, onun bağımsızlık isteğine ve dürüstlüğüne saygı duymayı öğrendik. Onun yüzyıllardır elinden alınan toprağına duyduğu özlemi haklı bulmayı, dağlarda, patikalarda dolaşarak edindiği deneyimine değer vermeyi öğrendik. Köylüler de bizden, elinde tüfek olduğu sürece yanında kaç adam olduğuna bakmadan, ateş etmeye hazır bir adamın değerini öğrendiler.

Biz onlara isyancılığımızı, onlar bize bilgeliklerini öğrettiler. O gün bu gündür, Küba Devrimci Hükümeti içinde, Küba köylüleriyle Küba Direniş Güçleri yekvücut hale gelmişlerdir.

Devrimimiz büyürken, Batista birliklerini Sierra Maestra'nın dik yamaçlarından püskürttük. Sonra yeni Küba gerçeğiyle karşı karşıya geldik: İster tarımda, ister sanayide olsun, emekçinin de bize öğreteceği bir şeyler

vardı. Biz de onlara, isabetli bir atışın, en güçlü barışçı gösterilerden daha güçlü olduğunu öğrettik. Örgütlenmenin değerini ve isyanın değerini öğrettik. Bu birleşmeden, tüm Küba toprakları üzerinde örgütlü ayaklanmalar doğdu.

Aradan geçen zamanda, kimisi gerilla, kimisi sivil halktan pek çok şehit zafer yolunu belirliyordu. Emperyalist güçler, Sierra Maestra tepelerinde savaşanların yalnızca iktidarı ele geçirmek isteyen bir eşkıya grubu olmadığını anlamaya başladılar. Bombalarını, mermilerini, uçaklarını, tanklarını diktatörlüğe cömertçe verip, bu öncüyle son bir kez yeniden Sierra Maestra'ya tırmanmayı denediler.

Zamanla, Direniş Güçlerimizin kolları Küba'nın başka yerlerini işgal etmeye gitmişti. "*Frank Pais*" adını taşıyan İkinci Doğu Cephesi, Komutan Raul Castro'nun komutanlığı altında oluşmuştu bile. Bütün bu avantajlara, kamuoyu karşısında sahip olduğumuz güce ve tüm dünya basınında, dış haberler sayfalarında bize ayrılan sütunlara karşın rejimin 10 bin askerle birlikte her çeşit ölüm aracını devreye soktuğu son saldırıya karşı koymak için Küba devriminin yalnız ve yalnız 200 tüfeği vardı, 200 kişi değil de, 200 tüfek. Bu 200 tüfeğin her birinin öyküsü, özveriyle ve kanla yazılmış birer destandır. Çünkü bu silahların hepsi, emperyalizmin tüfekleriyken şehitlerimizin kanı ve inancıyla halkın silahlarına dönüştürülmüştü. Ordunun "*kuşatma ve yoketme*" adını verdiği büyük saldırının son aşaması işte böyle başladı.

Tüm Latin Amerika kıtasının öğrencileri, burada marksizmi uyguluyorsak nedeni marksizmi burada keşfetmemizdir. Askeri birlikler geri çekildiğinde, bizim toplam savaşçı güçlerimizin 5 katı kadar kayıp verdirttikten, 600'den fazla silah ele geçirdikten sonra, elimize, rastlantı eseri olarak, Mao Zedung'un küçük bir broşürü geçti... Bu küçük broşürde, diktatör Çan Kay-Şek'in halk güçlerine karşı, Küba'daki gibi "*kuşatma ve yoketme*" diye adlandırdığı saldırısı anlatılıyordu. Dünyanın iki ucundaki iki diktatörün saldırı harekâtlarına verdikleri adları gibi, saldırıların biçimi bile birbirine benziyordu. Halk güçleri ise, gerilla savaşının strateji ve taktiklerini anlatan el kitaplarını okumadıkları halde, dünyanın öbür ucunda öngörülen yöntemleri kendiliğinden benimsemişlerdi. Gerçekten de, bir deneyim ortaya atıldığında, bundan herkes yararlanabilir, fakat daha önce yaşanmış olan deneyim bilinmese de, tekrarına başka yerde

rastlanabilir.

Çinli savaşçıların deneyimlerini bilmesek de, düşmanımızı tanıyor ve kafamızı kullanıyorduk. Böylelikle düşmanı bozguna uğrattık.

Sonra, batıya doğru yürüyüş başladı. Haberleşme bağlantıları kesildi, ardından da diktatörlüğün kimsenin beklemediği anda, büyük bir gürültüyle çöküşü geldi. Arkasından da 1 Ocak. Ve devrim, ne yapması gerektiğini halkın ağzından öğrendi: İlk önce suçluların cezalandırılması kararlaştırıldı ve suçlular cezalandırıldılar.

Sömürgeciler bu cezalandırma eylemlerini "*cinayet*" diye nitelendirip, bölücülük tohumları ekmeye çalıştılar. "*Cinayet işleyen, katil komünistlerle, Fidel Castro adındaki suçsuz yurtseverin hiçbir ilgisi yoktu, o kurtarılmalıydı.*" Sahte bahane ve kanıtlarla, aynı dava uğruna mücadele etmiş insanları bölmeye çabalıyorlardı. Bir süre bunu başardıklarına inandılar. Ama, günün birinde, reform yasasının akıllı uslu hükümet danışmanlarının önerdiği biçimden çok daha ciddi ve köklü olduğunu fark ettiler. Söz açılmışken, bu danışmanların, Diario de La Marina'daki Pepin Rivero ve Prensa Libre'deki Medrano'nun, bugün Miami'de, ya da Amerika Birleşik Devletleri'nin bir başka köşesinde yaşadığını belirtelim. Hatta hükümetimin başında "*Bu tür işlerde ılımlı hareket etmek gerekir.*" diyerek, çok ılımlı davranmayı öneren bir başbakan bile vardı.

"*Ilımlılık*" sömürgeciliğin kuklalarının çok sevdiği bir kelimedir. Sadece korkaklar ve ihanet etmeyi düşünenler ılımlıdır. Halk ise hiçbir zaman ılımlı değildir.

Bu baylar, üzerinde yabani otlar yetişen toprakların köylülere dağıtılmasını, köylülerin bu yabani otları ayıklamasını öneriyorlardı. Köylüler bataklıklarda, ya da latifundia sahiplerinin açgözlülüğünden kurtulan birkaç parça devlet toprağı üzerinde yaşayabilirlerdi; ama latifundia sahiplerinin toprağına el sürmek, işlenebileceğini onların akıllarının almadığı bir günahtı. Fakat, buna rağmen, bu da yapıldı.

O dönemde, 900 caballeriadan az toprağı olduğu için Devrimci Hükümetle hiçbir sorunu olmadığını söyleyen bir bayla konuşmuştum. Elbette, bu bayın sonradan devrimci hükümetle birtakım sorunları oldu. Devrimci Hükümet tarafından topraklarına el konup küçük köylüye dağıtıldı. Ayrıca, tarım işçisinin ücret karşılığında ortaklaşa işlemeye alıştığı topraklar

üzerinde de kooperatifler kuruldu.

Burada, Küba Devriminin incelenmesi gereken bir özelliğiyle karşı karşıyayız. Devrim, feodal toplumsal mülkiyet biçimlerinden kurtulmayı hedef alarak, Amerika kıtasında ilk tarım reformunu gerçekleştirdi. Gerçi tütünde ve kahvede feodal kalıntılar hâlâ sürüp gidiyordu, bu nedenle bu tarım dalları, küçük toprak parçaları üzerinde yaşayan ve bu toprağa sahip olmak isteyen küçük üreticiye devredildi. Fakat, şekerkamışı, pirinç, hatta sürü hayvanları, tüm topraklara ortaklaşa sahip olan işçiler tarafından ortaklaşa üretilmeye başlandı. Bu emekçilerin bir karış bile toprağı yoktur, bunların büyük kooperatifler kurmuşlardır. Bu önlemler sayesinde, tarım reformumuzu hızla kökleştirdik. İçinizden her biri, Latin Amerika'da bir hükümetin kendisine devrimci hükümet denmesini istiyorsa, ilk iş olarak tarım reformunu gerçekleştirmek zorunda olduğunu bilmelidir. Sınırlı bir tarım reformu uygulayacağını açıklayan herhangi bir hükümet, devrimci hükümet olamaz. Devrimci hükümet, tarım reformu yaparken, köylüye sadece fazlalık toprakları vermekle kalmaz. Asıl fazlalık olmayanları, eskiden köylüden çalınmış olan latifundia sahiplerinin elindeki en iyi, en verimli toprakları gerçek sahibi olan köylüye devredip toprak mülkiyeti düzenini kökünden değiştiren bir yöntem uygular.

Tarım reformu işte budur, tüm devrimci hükümetler bu noktadan hareket etmelidir. Tarım reformu üzerinde, çok daha karmaşık olan sanayileşme savaşı başlar. Artık, çok karmaşık olaylara karşı mücadele yürütmek zorunluluğu kendini göstermiştir. Bu çarpışmalarda küçük ulusların çok büyük güçlere ihtiyacı vardır. Şu sıralar, Küba gibi hiç de ılımlı olmayan devrimci ülkeler, Sovyetler Birliği ve Halk Çin'inin onlarla dost olup olmadığını kendi kendilerine sorabilirler. Bu soru karşısında ılımlı davranmayıp, Sovyetler Birliği'nin, Çin'in ve tüm sosyalist ülkelerin, sömürge, yarı-sömürge ve kurtulmuş ülkeler gibi dostumuz olduğunu var gücümüzle tekrarlamalıyız. Latin Amerika devriminin başarıya ulaşması için bu dostluk gereklidir. Gerçekten de, Sovyetler Birliği şekerimiz karşılığı bize petrol vermeseydi, ekonomik güçlüklere katlanmak için halkımızın tüm gücü, tüm inancı ve tüm özverisi gerekecekti. Bunun ardından da *"Kuzey Amerika demokrasisi"*nin saldırılarının, tüm Küba halkının yaşam düzeyi üzerinde verdiği sonuçlardan kuvvet kazanan bölücü güçler iş başına geçecekti. Bazı Latin Amerika hükümetleri hâlâ, bize darbe

indirmek isteyenlerin ayaklarını öperken, bizi savunmaya çalışanların yüzüne tükürmemizi öneriyor. Cevap olarak, XX. yy'da aşağılanmayı öğütleyen böylelerine, önce, Küba'nın kimsenin önünde eğilmeyeceğini haykırıyorum. Bu hükümetlerin zayıflıklarını bilen Küba'nın, bu ülkelere tüm hainlerini kurşuna dizmelerini ve tüm tekellerini devletleştirmelerini önermeyi hiçbir zaman aklından geçirmediğini söyleyebiliriz.

Küba halkı, kendi katilerini kurşuna dizmiş, diktatörlüğün ordusunu dağıtmıştır. Ama, tutup hiçbir Latin Amerika hükümetine aynı şeyi siz de yapın dememiştir. Oysa ki, Küba bu ülkelerin tümünde katiller olduğunu iyi bilir. Dost bir ülkede, kendi hareketimizin üyesi Kübalıları katleden eski diktatörlük kalıntısı hafiye bozuntularından söz etmeye bile değmez...

Militanlarımızın katilinin idamını istemedik, ama, burada olsaydı kesin öldürülürdü... Bize büyük sömürücümüzle ittifak kurmamız gerektiği artık tekrarlanıp durmasınlar. Çünkü bu, bir Latin Amerika hükümetinin söyleyebileceği en alçakça yalandır. Küba devrimini yapan bizler, tüm Küba halkı, dostlarımıza dost, düşmanlarımıza düşman deriz. Bu ikisinin ortası olmaz. Biz Küba halkı, dünyanın hiçbir halkına, örneğin Uluslararası Para Fonu'na karşı nasıl tavır alması gerektiğini öğretmiyoruz. Bize de gelip öğüt vermelerini hoş görmüyoruz.

Yapılması gerekeni biliyoruz, bunu yapmak istiyorlarsa çok güzel, ama istemiyorlarsa da kendileri bilir. Biz son ana kadar yalnızdık ve bu yüzden öğüt kabul etmiyoruz. Kapitalist dünyanın en büyük gücünün doğrudan saldırısını ayakta beklerken, kimseden yardım istemedik. Biz ve h[illegible] ayaklanmamızın sonuçlarına katlanmaya hazırdık.

Bu yüzden, bugün, dünyanın dört bir bucağından kardeşlerimizin toplandığı tüm kongrelerde, tüm kurullarda alnımız ak, başımız dik konuşabiliyoruz. Küba Devrimi, konuştuğunda yanılabilir, ama asla yalan söylemez. Küba Devrimi, Konuşmak durumunda olduğu tüm kürsülerde, toprağının evlatlarının gerçeğini dile getirir, dostlarının da, düşmanlarının da karşısında, herzaman bu gerçekten sözeder.

Böyle olduğumuz için düşmanımız çok. Latin Amerika halklarının her birine ne olabileceklerini gösterdiğimiz için çok fazla saldırıya uğruyoruz. Bu durum, emperyalizm için Küba'nın nikel madenlerinden, şeker fabri-

kalarından, Venezüella'nın petrolünden, Meksika'nın pamuğundan, Şili'nin bakırından, Arjantin'in kesimlik hayvanlarından, Paraguay'ın matesinden, Brezilya'nın kahvesinden daha önemlidir.

Emperyalistler yolumuzun üzerine ellerinden geldiğince engel koyuyorlar. Kendileri engel olamadıkları zamanlarda ise, ne yazık ki, Latin Amerika'da bu işe aday olanları ortaya çıkartıyorlar... İsimlerinin önemi yok, kimseyi suçlamak istemiyoruz. Burada, Cumhurbaşkanı Betancourt'un yurttaşlarımızın ölümünden sorumlu olduğunu söyleyemeyiz, o sadece, kendine demokratik diyen bir düzenin tutsağıdır. Bu demokratik rejim, Amerika için bir başka örnek olabilecekken, idam mangasını zamanında kullanamamak gibi büyük bir beceriksizlik yapmıştır. Bugün Venezüella demokratik hükümeti, Latin Amerika'nın büyük bir kısmında görüldüğü ve eskiden Küba' da olduğu gibi, eski hafiyelerin elinde tutsaktır.

Cumhurbaşkanı Betancourt'u cinayetle suçlayamayız. Yalnızca, bir gün, Cumhurbaşkanı Betancourt artık kendini bir adım atamayacak kadar tutsak hissedip kardeş bir halkın yardımını isterse, Küba, devrimci tarihimizin ve devrimci inancımızın desteğinde Venezüella'ya yardım etmek için hazır olacaktır. Cumhurbaşkanı Betancourt'un, ölümle sonuçlanan karışık işi başlatanın bizim diplomatımız olmadığını bilmelidir. İşin ucunda Amerika Birleşik Devletleri vardır. Daha yakından bakıldığında, işi çevirenler Batista'nın yandaşları, daha da yakından incelendiğindeyse, bu ülkede ABD hükümetinin yedeklerini oluşturan, Batista'nın düşmanı kılığına bürünen, Batista'yı kovmak, fakat sistemi korumak isteyen Miro'lar, Quevedo'lar, Diaz Lanz'lar, Hubert Matos'lardı. Venezüella hükümetinin kendi ordusu tarafından öldürülme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu söylemek ne kadar acı. Bugün, Venezüella Cumhurbaşkanı kendi baskı güçlerinin elinde tutsaktır.

Bu yüzden üzüntü duyuyoruz, çünkü Venezüella, Sierra Maestra günlerinde Küba halkıyla en güçlü dayanışmayı sağlamıştı. Bu yüzden üzüntü duyuyoruz, çünkü Venezüella, bizden çok önce, Perez Jimenez'in temsil ettiği gaddarlık sisteminden kurtulmayı başarmıştı. Bu yüzden üzülüyoruz, çünkü, ilk olarak Fidel Castro, daha sonra da Cumhurbaşkanımız Dortics, Venezüella'ya gittiğinde, heyetimiz en büyük bağlılık gösterileriyle karşılandı.

Venezüella halkı gibi yüksek politik bilince, büyük savaşçı inanca eri-

şen bir halk birkaç süngüye, birkaç mermiye uzun süre tutsak olmaz. Süngü ve mermiler el değiştirebilir, caniler kurbanlara dönüşebilir.

Benim görevim burada bize zarar vermeye çalışan hükümetleri sayıp dökmek, arkamızdan indirilmek istenen zavallı hançer darbelerini bir bir anlatmak değil. Çünkü, her şeyden önce, Küba henüz emperyalist saldırıların hedefi olma tehlikesini atlatmadı. Sömürgecilerin korktuğu kesin. Onlar da, herkes gibi füzelerden, bombalardan korkar. Yıkıcı bombaların kendi karılarının, çocuklarının, öylesine sevgiyle oluşturdukları herşeyin üzerine düşebileceğini bugün ilk kez gördüler. Ama, bu Küba Devrimini ortadan kaldırmaktan vaz geçtikleri anlamına gelmez. Küba Devrimine karşı en iyi saldırıyı gerçekleştirmeye uygun yöntemin olduğunu bulup için yeni hesaplara giriştiler. Önlerinde İdigoras yöntemi, Nikaragua yöntemi, Haiti yöntemi var. Şimdi, Saint-Domingue yöntemine de sahipler, ayrıca Florida kiralık asker yöntemi, OAS yöntemi de var. Doğrusu, pek çok yöntemlere ve bunları geliştirmek için çok büyük güce sahipler.

Cumhurbaşkanı Arbenz ve halkı bu deneyimden geçti. Ne yazık ki, Guatemala'da Cumhurbaşkanı Arbenz'in eski tarz bir ordusu vardı, halkların dayanışmasının herhangi bir saldırıyı geriletebileceğini de pek iyi anlayamamıştı.

Gerekli anda, Küba Devrimini savunmak için, ulusal dayanışma, bizim en büyük güçlerimizden biridir. Bunun bütün Latin Amerika gençliğinin de görevi olduğunu söyleyebilirim, çünkü burada olup bitenler yeniliği içerir ve incelenmeye değer. İyi olduğunu sizlere ben söyleyecek değilim, kendi gözlerinizle göreceksiniz.

Biliyorum; örgütlenmede birçok eksiklerimiz var. Sierra'ya gitseydiniz, hepiniz de belki bunları görecektiniz. Biliyorum hâlâ "*gerillacılık*" var. Ulaşmak istediğimiz sayıyla karşılaştırırsak korkunç derecede teknisyen açığımız var. Ordumuzun henüz gerekli mükemmelliğe erişmediğini, milislerin henüz bir ordu oluşturacak biçimde örgütlenmediğini biliyorum. Ama bildiğim ve sizin de bilmenizi istediğim bir şey varsa, o da devrimin, her zaman Küba halkının iradesi hesaba katılarak yapıldığıdır. Her yeni günden, köylüler, işçiler silahlarını daha iyi kullanmayı öğrenmek için yararlanmaktadır. İşçimiz şu anda, teknisyeni Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiğinden, makinesinin karmaşık aygıtının işleyişini anlayamıyorsa; her gün, makinesini daha iyi kullanmak, fabrikasının daha iyi çalış-

masını sağlamak için inceler, araştırır, çaba harcar. Aynı şekilde köylümüz, mekanik güçlükleri aşmak için, kooperatifinin tarlasından en iyi verimi almak için traktörünü inceler.

Kentte ve kırda tüm Kübalılar, tek bir kardeşlik duygusuyla birleşmiştir. Kararlı bir düşünce birliği içinde, katıldığı her savaşta, özverisini, zekasının gücünü ve açık görüşlülüğünü kanıtladığı için en mutlak bir güvenle bağlandıkları şefin yönetiminde geleceğe doğru yol alıyorlar.

Şimdi karşımızda bulunan bu halk; yeryüzünden silinmesi gerekse bile, ilk hedefi olacağı bir atom savaşının patlamasına neden olsa bile, bu Ada tüm üzerinde yaşayanlarla birlikte yok olsa bile, her biriniz ülkenize döndüğünde şunları söylerse bu halk; kendini mutlu ve ödülünü almış sayacaktır:

"İşte döndük. Sözlerimizde, henüz Küba ormanlarının nemi seziliyor. Sierra Maestra'ya çıkıp şafağı gördük. Ruhlarımız ve ellerimiz şafağın tohumlarıyla dolu, bunları toprağa ekmeye, meyva versinler diye bekçilik yapmaya hazırız."

O zaman, tüm kardeş Latin Amerika ülkelerinden, tüm toprağımızdan, halkların sesi artık sonsuza kadar şu cevabı verecektir:

"Öyle olsun, Latin Amerika'nın her karış toprağında özgürlük fethedilsin!"

Bu konuşma Latin Amerika Gençliği Birinci Kongresi'nin açılışında 28 Temmuz 1960 günü yapılmıştır.

Devrimci Tıp

Yoldaşlar; Küba halkının, özgürlüğünü, sanayileşme yolunda gerçekleştirilen ilerlemeleri ve devrimci yasaların yarattığı gelişmeleri kutlamak için düzenlediğimiz yüzlerce toplantıdan biri olan bu toplantının benim için özel bir önemi vardır.

Yıllarca önce doktor olarak hayata atıldığımı hemen hemen herkes bilir. Tıp eğitimime başladığımda, bugün sahip olduğum devrimci düşüncelerin çoğu ideallerim arasında yoktu. Herkes gibi ben de başarılı, tanınmış bir araştırmacı olmayı, sonunda tüm insanlığa hizmet edecek, o an için bana kişisel bir başarı kazandıracak bazı şeyler bulmak için yorulmaksızın çalışmayı düşlüyordum. Ben de hepimiz gibi çevremin ürünüydüm.

Öğrenimim bitirdikten sonra bazı özel ve karakterime bağlı nedenlerle tüm Latin Amerika'da bir yolculuğa giriştim ve kıtayı tümüyle gezdim. Haiti ve Sen Domingo dışındaki bütün Latin Amerika ülkelerini ziyaret etmiş oldum. Yolculuğumun koşulları nedeniyle, önce öğrenci, sonra da doktor olarak, yoksulluğu, açlığı, hastalıkları, çaresizlikten hasta bir çocuğu tedavi etmenin olanaksızlığını, açlığın sebep olduğu ahmaklığı ve bir

insan için Amerika'nın yoksul sınıflarında sık sık görüldüğü şekilde önemsiz bir kaza sonucu oğlunu kaybetmek gibi büyük acıları yakından gördüm. O vakit benim için ünlü bir araştırmacı olmak ya da tıp bilimine önemli bir katkı getirmekten daha büyük şeylerin var olduğunu fark ettim, amacım her şeyden önce insanlara yardım etmek olmalıydı.

Fakat yine de hepimiz gibi çevremin bir ürünü olmaya devam ediyor ve bu insanlara kendi kişisel gayretimle yardım etmek istiyordum. Çok yolculuk yapmıştım, o sıralarda Arbenz'in Guatemala'sında bulunuyordum. Devrimci tıbbın koşullarına düzen vermek için bazı notlar yazmaya başlamıştım. Devrimci bir doktor olmak için yapılması gerekenleri araştırıyordum.. Fakat, United Fruit, ABD Devlet Başkanlığı ve Fosther Dulles tarafından -bunların hepsi temelde aynı şeydir- başlatılan saldırı patlak verdi, işbaşına getirdikleri kuklanın adı Castillo Armas idi.

Halk, Küba halkının bugünkü bilinç düzeyine henüz ulaşmamış olduğundan saldırı başarılı oldu. Ben de günün birinde pek çoklarının yapacağı gibi sürgün yolunu tuttum, Guatemala'dan kaçtım, artık bu ülke benim vatanım değildi.

Bu sırada çok önemli bazı şeylerin farkına vardım; devrimci bir doktor olmak için her şeyden önce devrim yapmak gereklidir. Bireysel Çabalar saf idealler, soylu erekler uğruna tüm bir hayatı feda etme arzusu, bütün bunlar tek başına harekete geçilirse ve Amerika'nın bir köşesinde, bir başına, düşman hükümetlere ve ilerlemeye izin vermeyen toplumsal koşullara karşı mücadeleye girişilirse hiçbir sonuç elde edilemez. Devrim yapmak için, Küba'da olduğu gibi tüm bir halkın seferber olması, silah kullanarak silahın değerini öğrenmesi, bu yolla halkın birliğinin değerini anlaması gerekir.

Önceki sorunlar tekrar karşımıza çıkıyor. Etkin bir toplumsal refah çalışması nasıl yapılmalıdır? Kişisel çabayı toplumun ihtiyaçlarına uydurmak için ne yapmalıdır?

Hepimiz geçmişimizi bir düşünelim, doktor olarak yada devrimden önce herhangi bir sağlık hizmetindeki çalışmada yaptıklarımız ve tasarladıklarımızı hatırlayalım. Bunu eleştirel bir bakış açısı içerisinde yapalım. Bu geçmiş dönemde bütün duyduklarımızın ve düşündüklerimizin geçerliliğini yitirdiğini ve yeni tip bir insan yaratmak gerektiği sonucuna

varırız. Her birimiz, kendisiyle ilgili alanda, bu yeni insan tipinin yaratıcısı olursa, bu insanı yaratmak daha kolaylaşacak ve bu insan yeni Küba'yı temsil edecektir. Bu toplantıda hazır bulunan sizlerin, Küba'da yeni tip insanın doğmakta olduğunu görmeniz yerinde olur; başkentte bunun iyice farkına varmak kolay olmuyor, fakat bu yeni insana ülkenin her köşesinde rastlanılıyor. Aranızdan 26 Temmuz'da Sierra Maestra'da bulunanlar, daha önce hiç bilmedikleri bir şeyle karşılaştılar: Kazma-kürekli bir ordu. Bu ordu, Oriente eyaletinde, milis askeri yoldaşları ulusal bayramlarda tüfekle resmi geçit yaparken, omuzlarında kazma-kürekle geçit resmine katılmayı en büyük onur sayıyordu.

Fakat yine sizler, 13-14 yaşlarında olduğu halde 8-9 yaşlarında gibi görünen, vücut yapısı zayıf çocukları da gördünüz. Bunlar Sierra Maestra'nın gerçek çocukları, her türlü yoksulluğun ve açlığın çocukları, kötü beslenmenin evlatlarıdır. Küba'da, 4-5 televizyon kanalı, yüzlerce radyo istasyonu olduğu halde, modern bilimdeki tüm gelişmelere rağmen, bu çocuklar gece okula gelip elektrik ışığını gördüklerinde, yıldızların o akşam çok alçak olduğunu söylediler. Aranızdan bazılarının görmüş olduğu bu çocuklar şimdi kolektif okullarda alfabenin ilk harflerini öğrenmekle kalmıyor, bir meslek de kazanıyor ve hatta devrimci olmanın bilimini de kavrıyorlar.

Küba'da yaratılan yeni insan tipleri işte bunlardır. Bunlar, Sierra Maestra'nın uzak köşelerinde, kooperatiflerde ve çalışma merkezlerinde doğuyorlar. bunlar bugünkü tartışmamızın konusuna yakından bağlıdır. Doktorun, tıp alanında çalışan herhangi başka bir emekçi gibi devrimci harekete katılmasıyla yakından ilgilidir; çünkü bu çaba, yani orduyu eğitmek, kaçmış olan mülk sahiplerinin topraklarını, meyvasını dahi dokunmadan alnının teriyle her gün bu toprağı işleyenler arasında paylaştırma çabası, toplumsal tıbbın Küba'da şimdiye kadar yapmış oldukları arasında en büyük eserdir.

Hastaları tedavi etmenin temeli, sağlam bir vücut yaratmaktır. Fakat bu sağlam vücut, doktorun zayıf bir organizma üzerinde yaptığı titiz çalışmayla değil, tüm toplumsal kolektivitenin çalışmasıyla yaratılacaktır. Tıp günün birinde hastalıkları önleyen, kamuya kılavuzluk eden ve kamuyu tıbbi görevlerini yerine getirmeye zorlayan, yaratmakta olduğumuz bu yeni toplumun yapısında eksik kalan bir takım şeyleri tamamlamak yada

cerrahi bir müdahalede bulunmak için ancak son derece acil hallerde müdahale eden bir bilim halini alacaktır.

Bu gün tıp... (Durun bakalım! Orada ne oluyor? Bu salonda bulunmayan biri de birisinin bayıldığını sanır.) Devam edelim! Bugün Halk Sağlığı Bakanlığından ve tüm sağlık örgütlerinden istenen , halk sağlığını, hastalık olarak beliren her şeyi önlemek ve halka yol göstermek için mümkün olduğunca çok insana yardım götürebilecek biçimde örgütlemektir.

Tüm devrimci mücadelede olduğu gibi bu örgütleme çalışması için de, özünde bireye ihtiyaç vardır. Devrim, kimilerinin iddia ettiği gibi kolektif iradeyi, kolektif inisiyatifi standartlaştırmak için değil, tam tersine insanın bireysel olanaklarını özgürlüğe kavuşturmaya içindir.

Devrim, aynı zamanda bu olanaklara yön verir. Bugün görevimiz tüm doktorların yaratıcı olanaklarını toplumsal tıp çalışmalarına yöneltmektir olmalıdır. Bir çağ sonlandırmış bulunuyoruz, hem de yalnız Küba'da değil. Aksi iddia edilse de, tanımış olduğumuz kapitalizm ve içinde büyüdüğümüz, acı çektiğimiz çevreye benzer hayat biçimleri tüm dünyada yıkılıp gitmektedir.

Tekeller perişan durumda, kolektif bilim günden güne yeni ve önemli zaferler kazanıyor. Amerika'da, Afrika ve Asya gibi boyunduruk altındaki başka kıtalarda başlamış olan kurtuluş hareketlerinin öncüsü olmak onuru ve görevi bize düştü. Bu büyük toplumsal değişme insanların kafalarında da köklü değişimleri zorunlu kılıyor.

Toplum içineki kişinin tek başına çabası anlamındaki bireycilik ortadan kalkmalıdır. Yarın, bireycilik, bireyin toplumun mutlak çıkarı için kullanılması olacaktır. Fakat, bu bugünden anlaşılsa da, herkes bugünü, geçmişi ve geleceğin nasıl olması gerektiğini düşünmeye hazır olsa da, düşünme tarzını değiştirmek için dönüşümler geçirmesi ve özellikle toplumsal alanda köklü dönüşümlere tanık olması gerekecektir.

Küba'da bu dönüşümler olmaktadır. Bu devrimi tanımanın, halkın içinde ta derinlerde bulunan ve o denli uzun zamandır uyutulmuş olan güçleri keşfetmeyi öğrenmenin bir yolu da, Küba'yı, kooperatifleri ve yaratılmakta olan çalışma merkezlerini ziyaret etmektir. Tıp sorununun temeline ulaşmanın yollarından biri ise, sadece kooperatifleri ve çalışma mer-

kezlerini oluşturan insanları ziyaret etmek değil, onların yakalandıkları hastalıkları da araştırmak, neden acı çektiklerini öğrenmek, yıllar boyunca süren baskı ve boyunduruk döneminden kalan rahatsızıklarının neler olduğunu gözlemlemektir.

Doktor ve tıp emekçisi, kitle içinde, kolektivite içindeki insanın oluşturduğu yeni çalışmasının merkezine gitmelidir.

Doktor, toplumsal ilişkiler içinde çok büyük bir görev sahibidir. Halka çok yakındır, yapısını bütün derinliğiyle bilir, acıya yaklaşan ve onu yatıştıran kişidir.

Birkaç ay önce, Havana'da öğrenimini bitirmiş ve diplomalarını yeni almış olan bir grup öğrenci, doktor olarak kırsal bölgelere çalışmaya gitmeyi reddettiler. Oraya gitmek için bazı şartları vardı. Geçmişin bakış açısından, bunun bu şekilde olması gayet doğaldır. Birkaç yıl önce benim ne olduğumu ve ne düşündüğümü hatırlamam yeter. Bu durum, kendine daha iyi bir gelecek, daha iyi iş koşulları sağlamak ve kendisine ihtiyaç duyulduğu gerçeğini değerlendirmek isteyen yalnız bir savaşçının durumudur.

Acaba bunlar eğitim masrafları aileleri tarafından karşılanmış 9 genç olmayıp da, mucize eseri mezun olmuş, anfilerde ders görebilmiş 200-300 köylü olsaydı durum nasıl olacaktı? İşte bu köylüler, bütün heyecanlarıyla kardeşlerine yardım etmeye koşacaklar, onlara sağlanan öğrenim yıllarının boşa gitmediğini kanıtlamak için en çok çalışma ve sorumluluk isteyen görevlere talip olacaklardı. Bu sayede, 6-7 yıl sonra, işçi ve köylü sınıfının evlatları olan yeni öğrenciler hangi tür meslekle olursa olsun unvanlarını kazandıklarında meydana gelecek olan durumu şimdiden görecektik. İnsan geleceğe kaderci bir gözle bakmamalı, insanları işçi yada köylü sınıfının çocukları ve karşı -devrimciler olarak ayırmamalıdır; bu basitliktir ve gerçeği yansıtmaz. Çünkü bir insanı devrimin içinde yaşamak kadar hiçbir şey eğitmez. Çünkü, Granma grubuyla ilk gelenlerden ve Sierra Maestra'da yerleşip işçiler ve köylülerle yaşayarak onlara saygı duymayı öğrenenlerden hiçbirinin işçi ya da köylü geçmiş yoktu. Tabii ki, aramızda çalışmak zorunda kalmış olan ve çocukluğunda bazı güçlükler çekmiş olanlar yok değildi. Fakat hiçbirimiz açlığı, gerçekten açlık denilebilecek şeyi görmemiştik, bunu Sierra Maestra'da geçirdiğimiz uzun yıllar sırasında olarak öğrendik. Bundan sonra, birçok şey apaçık olarak gözle-

rimizin önüne serildi. Başlangıçta zengin bir köylüye ya da hatta bir büyük toprak sahibine ait bir şeye dokunanları şiddetle cezalandıran bizler, günün birinde 10 bin kesimlik hayvan ele geçirip köylülere teslim ettik. Bunları yemelerini söyledik. Köylüler, yıllardan beri ilk defa, bazıları ise hayatlarında ilk kez öküz eti yemiş oldular.

10 bin öküzün mülkiyetine karşı duyduğumuz saygı silahlı savaş sırasında kayboldu, tek bir insan hayatının dünyanın en zengin adamının varlığından binlerce kez daha değerli olduğunu gayet iyi anlamıştık. İşçi yada köylü sınıfının çocukları olmayan bizler bunu orada öğrendik. Niçin ayrıcalıklı olduğumuzu ve Küba'da geri kalan insanların aynı şeyi öğrenemeyeceğini söyleyelim? Elbette ki bunu öğrenecekler ve üstelik bugün, devrim, insanın yakınında bulunanlara yardım etmekten duyduğu gururun fiyatının ölçülemez, halkın minnet ve şükranının biriktirilebilecek bütün paralardan çok daha önemli olduğunu, her doktorun eylemi alanı içinde bu değerli hazineyi, yani halkın sevgisini elde etmesi gerektiğini anlamasını zorunlu kılıyor.

Öyleyse kafamızdaki eski bakış açısını yok etmeli , özeleştirel bir bakış açısıyla halkı kucaklamalıyız. Eskiden yaklaştığımız gibi değil, çünkü hepiniz şöyle diyebilirsiniz: "*Ben de halkın dostuyum. İşçilerle, köylülerle konuşmayı çok severim, her pazar onlarla bir araya gelirim.*" Bunu herkes yapar, fakat bugün yapmamız gereken yardım, dayanışma içinde yapılmalıdır. Halka şunu demek için yaklaşmamalıyız: "İşte geldik, sana yardımcı olacağız, seni eğiteceğiz, sana yanlışlarını, kültürsüzlüğünü, bilgisizliğini göstereceğiz." Biz halka bir araştırıcı ruhuyla, alçak gönüllülükle gitmeli halkın büyük bilgelik kaynağından feyz almalıyız.

Ne derece yanılmış olduğumuzu, yerleşik düşüncelerimizin sonunda kendimizden birer parça halini almış olduğunun farkına varacağız. Hatta bazen, sadece toplumsal ve felsefi görüşlerimizi değil, tıp konusundaki görüşlerimizi dahi baştan aşağı değiştirmemiz gerekecektir. Hastaların her zaman büyük şehirlerdeki hastanelerde tedavi edildiği gibi tedavi edilemeyeceğini şaşkınlıkla anlayacağız. Doktorun yeri geldiğinde nasıl bir tarımcı olması gerektiğini, nasıl yeni besin bitkileri ekmeyi öğrenmesi, potansiyel bakımından dünyanın en zengin tarım bölgelerinden bir olduğu halde imkansızlıklar yüzünden sınırlı kalan besinleri çeşitlendirmeyi öğrenmesi gerektiğini göreceğiz. Bu koşullarda, bir doktorun yanında

aynı zamanda birer eğitimci ve politikacı da olmamız gerektiğini, ilk yapmamız gerekenin, bağıra çağıra bilimimizi ilan etmek değil, halkın içinde eğitileceğimizi, yeni bir Küba inşa etmek gibi büyük ve güzel bir deneyi gerçekleştireceğimizi kanıtlamak olduğunu göreceğiz.

Şimdiden çok yol almış durumdayız. 1 Ocak 1959'dan bugüne kadar aldığımız yol bir hayli uzundur. Uzun zamandır, halkın çoğunluğu, sadece bir diktatörün değil, bir sistemin tümüyle yıkıldığını kabul ediyor. Şimdi, çözülmekte olan bir sistemin yıkıntıları üzerinde, halkın mutlak mutluluğunu yaratacak olan yeni bir sistemin kurulmasının zorunluluğunu halkımız artık anlamıştır.

Geçen yılın başında, yoldaş Nicholas Guillen'in, Arjantin'e gittiği zamanı hatırlıyorum. Bugünkü gibi, o sırada da büyük bir şairdi. Şiirleri yabancı bir dile çevrilecekti, o vakitlerde de dünyanın bütün dillerini konuşan yeni okuyucular kazanmaktaydı, fakat Guillen için halkın destanı olan şiirlerini okumak güçtü, çünkü devrimin ilk yılı, yeni bir dönemin başladığı ve önyargıların egemen olduğu bir zamandı. O dönemde, hiç kimse şair Guillen'in olağanüstü sanatçı yeteneğini tümüyle halkın ve halkın davasının hizmetine adadığını fark edemiyordu. İnsanlar, onun Küba'nın şanı, şerefi olduğunu anlayamıyorlar, onun sadece tabu olan bir partinin temsilcisi olduğunu düşünüyorlardı... Artık bunlar uzakta kalmıştır, ülkemizin iç dinamikleri hakkındaki düşünce tarzları arasında bölünme olamayacağını, üzerinde anlaşılması gereken şeyin, ortak bir düşmanımız olup olmadığı ve ortak bir amaç uğruna mücadele edip etmediğimiz olduğunu anlamamız gerekmektedir. Ortak bir düşmanımız olduğunu hepimiz biliyoruz. Artık hiç kimse: "*Bizim ve bütün Latin Amerika'nın en büyük düşmanı Amerika Birleşik Devletleri'nin tekelci hükümetidir.*" derken, bir yabancının kendisini dinleyip dinlemediğini, civarda elçiliğin ajanı bulunup bulunmadığını kontrol etmek için etrafına bakınmıyor. Herkes düşmanın ABD olduğunu bildiğine ve bu düşmana karşı mücadele eden herkesin bizimle ortak bir yönü bulunduğunu anlamaya başladığına göre, ortaya yeni bir sorun çıkmaktadır. Burası, yani Küba için amaçlar nelerdir? Biz ne istiyoruz? Halkın mutluluğunu istiyor muyuz, istemiyor muyuz? Burada herhangi bir iç ya da dış önlem almak söz konusu olduğunda dünyanın büyük devletlerinden hiçbirinin elçiliğine başvurmak zorunda kalmaksızın, hiçbir bloka ait olmaksızın, özgür

bir ülke olmak için mücadele ediyor muyuz, etmiyor muyuz? Hiçbir şeyi olmayanlara bir şeyler vermek için fazlasına sahip olanların elinden zenginlikleri almayı düşünüyorsak, yaratma çabasını, bütün sevinçlerimizin günlük dinamizm kaynağı haline getirmeyi düşünüyorsak dayandığımız bir neden vardır. Aynı amaçlara sahip olanlar bizim dostumuzdur. dostumuz olan kişi başka düşüncelere sahipse, başka bir örgüte mesupsa, bunlar önemsiz ayrıntılardır. Büyük tehlike, büyük gerginlik ve yaratıcılık anlarında, ancak büyük düşmanların ve büyük amaçların önemi vardır. Amaçlar konusunda anlaşmışsak, nereye doğru yol aldığımızı biliyorsak, canı isteyen beğenmesin, biz yine de işe koyulmak zorundayız.

Devrimin olabilmesi için önce devrimci olmak gerektiğini daha önce söylemiştim. Devrim vardır. Uğrunda çalışmayı hedeflediğimiz halkı da tanımak gerekir, onu henüz yeterince iyi tanımadığımızı sanıyorum, bu uğurda henüz epey yol almamız gerektiğini düşünüyorum. Halkın tanımamızı sağlayan yolların neler olduğu bana sorulursa, sadece ülkenin içlerine değil kooperatiflere de gitmek ve orada çalışmak gerekir derim - bunu herkes yapabilir, bir tıp emekçisinin çok önemli olduğu pek çok yerler vardır-, bu durumda, doktorlar Küba halkının en önemli unsurlarından birinin devrimci milisler olduğunu, bugün milislerin hekime yeni bir işlev kazandırdığını ve daha yakın bir geçmişte acı, hatta feci bir gerçek olan, yani az daha büyük çapta bir silahlı saldırının avı, yada en azından kurbanları olabileceğimiz gerçeğini kabule hazırlar.

Böyle bir devrimci milis askeri görevini üslenen hekimin, yine hekim olarak kalması gerektiğini de ısrarla belirtelim. Bizim Sierra'da düştüğümüz hataya -eğer buna hata denilirse düşülmemelidir. Tüm hekim yoldaşlar bu yanlışın ne olduğunu bilirler, bir yaralı yada hastanın başucunda beklemek bize şerefsizlik gibi görünüyor ve ne pahasına olursa olsun tüfeğe sarılmaya ve ne yapmak gerekliğini savaş alanında göstermeye çalışıyorduk.

Artık koşullarımız farklıdır. Vatanı savunmak için oluşturulan yeni ordular farklı bir tekniğe sahip olmak zorundadırlar; yeni ordu tekniğinde hekimin yeri çok önemli olacaktır. Hekim olarak kalmaya devam edecektir çünkü bu en önemli görevlerden biridir, savaşta daha da büyük bir önem kazanmakladır. Bu yalnız hekimler için değil, hasta bakıcılar, laborantlar ve kendini alanda bir çalışmaya adamış olan herkes için böyledir.

Fakat tehlikenin geçmeyip hâlâ devam ettiğini bilmekle ve varlığı hissedilen saldırıyı püskürtmeye hazırlanmakla birlikte, bunu düşünmeyi de bir yana bırakmalıyız çünkü, savaş hazırlığını uğraşılarımızın merkezi yaparsak istediklerimizi kuramayız ve kendimizi yaratıcı bir çalışmaya adayamayız.

Bir savaşa hazırlanmak için harcanan bütün emekler, yatırılan bütün sermayeler, yitirilmiş sayılır. Ne yazık ki, bunu yapmak zorunludur çünkü, karşı taraf hazırlanmaktadır, fakat, şerefli bir asker olarak bütün namusumla sizi temin ederim ki Ulusal Banka'nın kasalarından çıktığını görmekle en büyük üzüntü duyduğum para, -yıkıcı bir ordunun kuruluşuna harcanacak olan paradır. Bununla birlikle, milislerin barışçı bir rolü de vardır, milisler, önemli merkezlerde halkı bir araya getiren ve tanınmasını sağlayan bir silah olmalıdırlar. Tüm Küba'da, bütün tehlike anlarında, ihtiyacı olan herkesin sorunlarını çözmeye derhal gidilmelidir.

Bu, aynı zamanda, kardeşçe aynı üniforma altında eşitlik içinde, Küba'nın tüm toplumsal sınıflarına ait insanlarla birlik olarak, beraber yaşamanın yoludur. Biz tıp emekçileri -uzun zamandır unuttuğum bu unvanı kullanmama izin veriniz-, eğer bu yeni dayanışma silahını kullanırsak, amaçlarımızı bilirsek, düşmanlarımızı tanır yönümüzü saptarsak, geriye aşılacak yolun bölümlerini kat etmekten başka bir şey kalmaz. Bu bölümleri ise bize kimse öğretemez, bu bölümler her bireyin kendi aşacağı yoldur, onun her gün yapacağı iştir, bireysel deneyiyle elde edeceği üründür, halkın refahına kendini adarken mesleki çalışmalarında kendinden verebilecekleridir.

Adalete doğru yol almak için elimizde gerekli her şey olduğuna göre, bugün pratik çalışmalarımda yararlanmadığım, fakat daima uygulanması gereken, Marti'nin *"Söylemenin en iyi biçimi, yapmaktır."* şeklindeki sözünü hatırlayalım ve Küba'nın geleceğine doğru ilerleyelim.

19 Ağustos 1960'da, Havana'da Halk Sağlığı Bakanlığı emrindeki bir kuruluşun açılışında yapılan konuşma.

Uluslararası Gönüllü Müfrezelerine Veda Konuşması

Küba devrimine desteklerini iletmek için Sierra Maestra Dağlarına kadar gelen Kübalı ve diğer ülkelerinden yoldaşlar, bugün sevinçli bir gündür, gençliğin bayramıdır. Ancak aynı zamanda kederli bir gündür, ayrılma günüdür de.

Bugün, Küba devrimi için çalışmak, bu devrimi ve Küba halkını tanımak için dünyanın farklı ülkelerinden gelen yoldaşlara veda ediyoruz. Onlar, yetenekleri ve istekleri ölçüsünde, gençliğe özgü coşkuları ve tüm devrimci heyecanlarıyla çalıştılar. Bunun yanında kazandıkları hakları savunmak için savaşan ve yeni kazanımlara doğru ilerlemek için hayatlarını vermeye hazır, fakat herhangi başka bir halktan farklı olmayan halkımızı tanımayı da öğrendiklerini sanıyorum.

Buraya farklı ülkelerden gelen tüm yoldaşlara bir devrimin ne olduğunu açıklamaya çalışmak ve onları sanki dünyada tekmiş gibi bizim örneğimizi izlemeye zorlamak, kendi açımızdan yanlış olur. Burada devrim yapmaya girişen ve bu konuda son derece kararlı olan bir halk söz konusudur. Dünyada artık pek çok kimse, bizim de öğrendiğimiz gibi, dev-

rim yapmaya girişmenin ne demek olduğunun farkına varmaktadır. Ayrıca bir halkın, kendisini engelleyenlerden kurtulduğunda elde ettiği harikulade sonuçları da görmüştür.

Fakat, ne yazık ki, hâlâ Amerika'da ve dünyada, halklarının devrim yapma mücadelesini görememiş pek çok yoldaşımız da vardır. Herhangi bir başka ülkeden daha fazla sömürgeleştirilmiş olmayan, ama bununla birlikte, zincirlerini kıracak mücadeleye atılmak için gerekli gücü kendinde bulan Küba'nın bunu başarmasını sağlayan tarihi olayları şu anda açıklamak için pek olanağımız yoktur. Amerika'nın ilk kurtuluş narasının niye Küba'da atıldığını teorilerin yardımıyla açıklamak gerçekten çok güçtür. Böyle bir şey yapmaya niyetimiz de yok. Küba örneğinin halkın özlemlerini gerçekleştirecek devrimin tek yolu olduğunu da iddia etmiyoruz. Küba'da yaptıklarımızın çoğu, sözüm ona ileri sürüldüğü gibi "azgelişmiş" değil, ezilmiş, sömürgeleştirilmiş yada yarı-sömürgeleştirilmiş olan ülkelerin neredeyse tümünde yapılabilir. Çünkü, biz de azgelişmiş değiliz. Sadece iyi gelişememiş bir ülkeyiz. Bunun tek nedeni de emperyalizmin hammadde kaynaklarımızı işgal etmesi ve onları kendi ihtiyaçlarına uygun olarak kullanmasıdır.

Bunun örnekleri çok. Küba'nın şekeri, Meksika'nın pamuğu, Venezüella'nın petrolü, Bolivya'nın kalayı, Şili'nin bakırı, Arjantin'in kesimlik hayvanları ve buğdayı, Brezilya'nın kahvesi için de durum böyledir. Bizler tek yönlü üretim yapan, tek pazara bağlı ülkeleriz ve bu bizim ortak paydamız.

Biliyoruz ki, her şeyden önce tek pazar olmaya karşı, daha sonra ise tek yönlü üretim yapmaya karşı mücadele etmek özgürlüğümüzü kazanmanın ilk adımlarıdır. Ayrıca dış ticaret gibi içteki üretimi de çeşitlendirmek zorundayız. Buraya kadar her şey çok basit. Sorun, bunun nasıl yapılacağıdır. Parlamenter yola mı başvurulacak, yoksa kısmen parlamenter yoldan, kısmen de silahlı yoldan mı gidilecektir? Bunu bilemiyorum kesin bir cevap veremem. Söyleyebileceğim tek şey, Küba koşullarında, emperyalist baskı ve içteki kuklaların zorbalığı altında, halk için en uygun yolun silahlı yol olduğudur.

Tekniğe batmış kimseler, bize bir tarım reformuna girişmek için ne kadar sermaye gerekli olduğunu sorarlarsa, onlara hiçbir sermaye gerekmediği söyleyebiliriz. Bunun için gerekli tek sermaye, haklarının bil-

incinde olan silahlı halktır. Biz Küba'da yalnızca bu sermayeyi kullanarak geniş bir tarım reformunu gerçekleştirmeyi başardık ve sanayileşme yolunda ileriye doğru yol almaya devam ediyoruz.

Elbette ki, halkın tüm çabasını böylesine basit bir formülle indirgemek güçtür, çünkü verilen mücadele çok kana ve acıya mal olmuştur. Dünyanın egemen güçleri ise bu mücadelenin daha da çok kanla ve acıyla devam etmesi için uğraşmaktadırlar. Bu nedenle, silahların ve amaçları doğrultusunda birleşmiş halkın yanında olmak ve bunu önlemek için bölücülük tohumları ekmeye çalışanlara engel olmak gereklidir. Çünkü, Martin Ferrero'nun dediği gibi, eğer kardeşler aralarında dövüşürlerse, yabancılar onları parçalar. Egemen güçlerse şairin vecizesindeki durumu çok iyi bilirler. Hakim güç, bizi kahve, bakır, petrol, kalay, şeker üreticileri olarak bölmüş ve ülkelerimizi birer birer bozguna uğratabilmek için sürekli olarak fiyatları düşürerek, tek bir ülkedeki pazar için mücadele eden ülkeler olarak birbirimizden koparmıştır.

Demek oluyor ki, bir halka uyan vecize, kaderi belirlenmemiş olan başka halklara da uyabilmektedir. Bunun için hepimiz birleşmeliyiz. Tüm dünya ülkeleri, özgürlük, ekonomik refah gibi en kutsal hakları elde etmek uğruna birleşmeliyiz. Ancak, heyecanlı ve yaratıcı bir çalışma sayesinde, engelleri aşarak hedeflerimize ulaşabileceğimizi bilmeliyiz. Fakat egemen güçler hazırdır. Hepimizi sömürdükleri için onları sizde tanırsınız. Bunları bu ülkelerde doğan yoldaşlar da çok iyi bilirler; çünkü canavarın bağrında yaşamanın ne denli korkunç olduğunu öğrenmişlerdir. Barışı sevmelerine rağmen atomik üslerle çevrildiklerini gören bu ülkeler egemen gücün ne olduğunu çok iyi anlamışlardır.

Bunların hepsini biliyoruz. Öyleyse, ortak görevimiz birleşmektir. Bizi ayırmak, el ele tutuşmamızı önlemek isteyen hükümetlerin üstünde, yalnız gençler olarak değil, insanlığı tehdit eden savaşların en korkuncunu önlemek ve halkın özlemlerini gerçekleştirmek için tek bir iradeler huzmesi şeklinde, olgun, yaşlı ve genç insanlar olarak birleşmeliyiz. Fakat, bütün bunları bilen halklar -çünkü halklar cahil değildir- birleşmeyi gerçekleştirmek istediklerinde, satılmış hükümetlerin ezilenleri zindanlara atmak için uyguladıkları baskılar ortaya çıkar. Bu gibi hükümetlere göre özgür bir ülkede öğrenilenleri unutturmak için ve en pısırıkların şan ve şeref yolunu izlemeye cesaret edememesi için her şeyi yapmak mubahtır.

Amerika ülkelerinden bizi ziyarete gelenler çoğu kez bu durumla karşılaşmıştır ve ne yazık ki bu gibi haller tekrarlanacaktır. İçinizden çoğu güçlüklerle karşılaşacak, birçoğunuza karşı zavallılarmışsınız gibi, köpek soyu sefil insanlarmışsınız gibi, yabancı ezici güçlerle ittifak yapmışınız gibi davranılacak. Demokrasiyi ve batı tarzındaki hayatı yıkmayı amaçlayan en büyük belalılarla işbirliği yapmakla suçlanacaksınız. Bu batı tarzındaki hayat, burada, mücadele halinde bulunan Cezayir halkı ve göremedikleri bir mutluluğa erişmek uğruna çarpışan, ölen tüm ezilenler tarafından temsil edilmektedir.

Bu nedenle aşılacak yol uzundur. Hatta bu yol, halkı hükümete getirerek ilk engeli aşan bizler için bile zor olacaktır. Önümüzde çok güç bir aşama daha var. Bu aşamada sahte demokrasiler halkı giderek daha çok ezecektir. Halk bunun karşısında, kendisini, öfkesinin silahlara sarılan ve iktidarı ele geçiren bir insan seli haline getirene dek büyüdüğünü görecektir. Diyebiliriz ki, insanlığın bugünkü koşullarında, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde, egemen güçlerin kuklası olan hükümetlerin boyunduruğu altında yaşayanlar, er geç kendi temsilcilerini hükümete getirmek için silaha sarılmak zorunda kalacaklardır. Bu alanda tüm Amerika, Afrika ve Asya birleşecektir. Amerika, Afrika, Asya ve Avrupa tek bir mutlu dünya oluşturacaktır. Çok şeyler göreceksiniz. Küba'da uykuya yatırılan emperyalizmin halkın naralarıyla uyandığını, anti-komünist mücadelede en tecrübeli unsurlarla oluşturulacak bir gücün nasıl yaratıldığını göreceksiniz. Bu anti-komünist mücadele, bizim örneğimizde, Amerika Birleşik Devletleri'nin, silahlarıyla yada daha doğrusu Amerikalı kardeşlerimize silah verilmesi ve onların" bugün, OEA denilen şu alçaklık simgesinin himayesinde başkaldıran bir halka karşı savaşa itilmesi biçiminde yapılmaktadır.' Amerika'da bunu göreceğiz, hem de çok az bir zaman sonra. O zaman niçin bir halkın isyan ettiği ve orduların niçin oluşturulduğu anlaşılacaktır. Fakat tarih akışını sürdürecektir. Yoldaşlar, bizler bu mücadelede nasıl dünyanın en barbar devleti tarafından donatılan orduların ezilen halklar tarafından geride bırakıldığını ve emperyalizmin tamamıyla devrildiğini göreceğiz. Biz ve kuşağımız, en büyük acılara, en olağanüstü yoksunluklara katlanmamız gerekse de, düşmanın çılgınlık içinde, sonunu hazırlamaktan başka bir işe yaramayacak bir savaş çıkartmaya kalkışsa da kesinlikle kurtulan dünyayı göreceğiz. Fakat, eğer bir halk bağımsızlığına bu mücadeleye gerek kalmadan, ya da aşamaları kı-

saltarak ulaşabilirse; bizden, halkı birleştirme ve silahlarla halkın oluşturduğu sermaye yardımıyla toplumsal reformlara nasıl girişileceğini sorarsa, halkı eğitmenin en önemli şey olduğu ve halkların harikulade bir hızla eğitilebildiği cevabını veririz.

Küba devrimi gibi zengin olaylarla dolu bir deneyi yaşama şansına sahip olan bizler, halkın günden güne yeni bilgiler kazandığını, en büyük devrimci inancı ve devrimci bilinci edindiğini görmekle duygulanıyoruz. Bu durum, şu basit örnekle daha iyi anlaşılır: Burada, kardeş ülkelerden gelen tüm temsilci heyetlerinden üçü özellikle diğerlerine göre daha fazla alkış topladı. Çünkü onların özel bir durumu vardı: Bunlardan birincisi, Amerika Birleşik Devletleri halkının temsil eden heyetti, bu heyeti hiçbir zaman Amerika Birleşik Devletleri hükümetiyle karıştırmamalıdır. Bu heyet, ırk ayrımı gütmeyen, bir bireyle bir diğeri arasında renk, din, ekonomik fark gözetmeyen bir halk temsilcilerinden oluşmaktadır. Onun anti-tezini diğer bütün heyetlerden daha iyi temsil eden Çin Halk Cumhuriyeti heyeti de hararetle alkışlandı. Bunların yanında hükümetleri amansız bir mücadele içinde olan diğer iki halk da alkışlandı. Bu hükümetlerden birinin ardında bütün bir halk vardır, diğeri ise kendi halkını aldatmaktadır. Bu halklardan birinin temsilcisi olan Cezayir heyeti, yürekten alkışlandı, Cezayir halkı bugün tarihinin yeni, harikulade bir sayfasını yazmaktadır. Onlarda bizim dağlarda yapmak zorunda kaldığımız mücadelenin benzeri içindeler. Fakat bu savaşı, ırkçılık ve savaş felsefesiyle, katliam içinde eğitilen yabancı bir ülkenin askeri birliklerinin istilasına karşı yürütüyorlar. Bununla birlikte, yine ülkesinin hükümetini temsil etmeyen Fransız halkının heyeti de cömertçe alkışlandı.

O halde, şu soruyu ortaya koyuyoruz: Küba delegasyonunun Birleşmiş Milletlerde fiili saldırılara kadar varan sert bir baskının kışkırttığı vahşice kin ve nefret gösterileriyle karşılaştığı bir dönemde bile, hükümetlerle halklar arasındaki farkı mükemmel biçimde anlayan bir halk, devrim yapmış olduğu için mi bu özellikleri taşımaktadır? Evet bu halk devriminin ta içinde yaşadığı için bu özellikleri taşımaktadır. Bu halk, Küba devriminin birkaç aylık yaşamı sırasında, devrimci mücadelesinin deneyimi sayesinde, burada dile getirdiği ve siz yabancı temsilcilerin, bu adada görebildiğiniz, elinizde dokunmuşçasına hissettiğiniz her şeyi öğrendi.

O halde, bunu başka bir şekilde anlatmaya çalışalım ve bir halkı eğit-

mek için en iyi yolun, devrime girişmek olduğunu belirtelim. Hiçbir zaman, halkı yalnızca eğitimle, tepesinde zorba bir hükümet bulunduğu halde, haklarını elde etmesi için eğitmeye kalkışmayınız. Ona her şeyden önce, haklarını iade etmesini öğretiniz; bu halk, iktidara geldiğinde kendisine bütün öğretilenleri ve daha da fazlasını hiçbir çabaya gerek kalmaksızın öğrenecektir

Halkın tamamlayıcı bir parçası ve devrimci bir hükümet olarak, kendimizi hiçbir zaman halktan koparmaksızın bu bilgileri biz de öğrendik. Çünkü, fildişi kulesine çekilen ve halkı birtakım hazır kalıplara göre yönetmek sevdasında olan bir hükümet başarısızlığa mahkumdur, tuttuğu yol onu zorbalığa götürdüğünden Halk ve hükümet daima bir ve aynı şey olmalıdır. Sizler, Amerikalı ve henüz bağımsızlığını elde edememiş sömürge ülkelerin evlatları yoldaşlarımız, halkı yönetmek için kitap okumayı bilmeye gerek yoktur. Kitap okuma biliniyorsa, daha da iyi. Fakat, halkı yönetmek için, halka tercüman olmayı bilmek lazımdır, ne eğitimin bizi halktan koparmadığı, ne de bugün bizi halktan ayıran engellerin olmadığı bir durumda, ülke içinden halkın isteklerini dile getirmek daha kolaydır.

Bu nedenle, bizim işçilerden, köylülerden ve devrimden önce eğitim görmüş kimselerden oluşan bir hükümetimiz var, yalnız bu sonuncular, sayıca azdır ve bu mücadele içinde en çok şeyi öğrenmiş olanlardır.

Gözlerimizin önünde bir örnek var: İsyancı Gençlik. Pazar günü, Joel İglesias'i dinlediğinizde, bu komutanın Sierra'ya 15 yaşındayken çıktığını, o sıralarda okumayazmayı pek az bildiğini, bugünse tüm gençliğe hitabedebilecek düzeye erişmiş olduğunu hatırlayınız. Bunun nedeni, onun birbuçuk yılda bir filozof haline gelmiş olması değildir, o halkın ayrılmaz bir parçası olduğu için, halka hitap edebilecek bir konuma gelmiştir. Sizin her gün neler duyduğunuzu bilir ve bunları dile getirebilir, size kadar ulaşmayı bilir.

Bu hükümetler onun gibi insanlardan oluşmalıdır. Bugün yöneticileri halkın içinde acı çekmiş, mücadele içinde eğitilmiş ve bugün halkla özdeşleşmiş olan hükümetleri kutlamamızın nedeni budur. Dünyanın dört bir köşesinden buraya gelmiş olan yoldaşlarımız, bizi tanımaya ve bizimle çalışmaya geldiniz, fakat getirdiğiniz bütün bilgilerinize rağmen, daima yeni şeyler öğrenebilirsiniz. Burada gördükleriniz, bu deneyi yaşamamış olan bütün yoldaşlar için yenidir, Çünkü, tarihin bir parçasıdırlar ve tarih

asla tekrarlanmaz. Küba'da öğrenilecek pek çok şey vardır, bunların hepsi de iyi şeyler değildir; günün birinde yönetime geçtiğinizde yaptığımız hataları tekrarlamamanız, örgütlenmenin derhal halkın zaferine bağlanması gerektiğini öğrenmeniz, bu örgüt ne denli ileri düzeydeyse zaferin de o denli kolay olacağını bilmeniz için kötü örneklerden de ders çıkarabilirsiniz.

Bir okul sitesi inşa etmek için geldiniz, fakat site yapımı durdurulmuştu, bu yüzden sizler, buraya anı olarak bırakmak istediğiniz bu küçük insanca dayanışma anıtını bitiremediniz. Ne yazık, bizler için en güzel bir saray inşa etmiş kadar olduğunuz halde, bu yine de bu örnek örgütlenmenin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Devrimcinin gökten zembille inmiş ilahi bir varlık olduğunu, ortaya çıkan sorunları vahiy sayesinde derhal çözebileceğini sanmamalıdır. Devrimci bir emekçi olmalı, hem yorulmamalı hem de düzenli olmalıdır. Sizler, bizim yaptığımız gibi, mücadele içinde öğrenmek yerine, bu örgütlenme deneyiyle devrimci mücadeleye şimdiden katılıyorsanız, ne mutlu devrimi uğruna savaşacağınız ülkeye. Bu Küba'da geçirdiğiniz günlerden ve bu kesin deneyden çıkarabileceğiniz bir derstir; çünkü bunu size sunmada bazı olumsuzluklar yaşadık. Fakat, elbette ki, ülke ekonomisinin birçok dallarında bu yanlışa düşmüş değiliz. Biz de, daha mücadelenin ilk anlarından başlayarak, örgütlenmek gerektiğini öğrendik ve bu nedenle devrimden ancak iki yıl sonra, iyi düzenlediğimiz ilk kalkınma planımızı hazırlayıp sunabiliyoruz. Bu, halkın tüm güçlerine çağrıda bulunmak iddiasında olan, gözü pek yükseklere dikilmiş bir plandır. Tüm dünyanın onu anlaması ve işe koyulması için, hep birlikte gerçekleştirilmelidir. Bir kez daha, bir ekonomik kalkınma planına sahip olduğunu onur duyarak söyleyebilen ilk Latin Amerika ülkesi olacağız, üstelik de -en önemlisi de budur- bu plan gerçekleşecektir. Niçin bu plana ihtiyacımız vardı? Bizim için de bu yeni bir şeydi, çünkü çok iyi anlayamadığımız şeyler üzerinde düşünmek zorunda kalacaktık. Düşman ne yapmamızı ister; bunu yapmamızı niçin ister? Bunu analiz etmemiz ve tam tersini yapmamız gereklidir. Düşman plan yapmamızı, örgütlenmemizi, ekonomimizi devletleştirmemizi istemiyor ve buna karşı mücadele ediyorsa, nedenini araştırmalıyız. Bunun sebebi, düşmanın emekçi halkı, kapitalist üretimin anarşisi içinde kölcleştirmesi ve ayrıca, insanın insan için kurt olduğu, herkesin, birlikte örgütlü olarak mücadele etmesi halinde herkesin yararına çok daha büyük bir güç oluş-

turacağını bilmeksizin; birey olarak başkalarını geride bırakmak için, mücadele etmeye çabalaması gerektiği zihniyetini yaratmasıdır.

Kuşkusuz, günlük çalışmalara yabancı olan, bunlardan söz edildiğini duyduğunda kendini incinen, korkunç haykırışlarla karşılık veren, özel mülkiyetin kutsallığını öne süren kimseler var. Peki, özel mülkiyet -yani büyük tekeller; küçük sanayiciler ve tüccarları bir yana bırakılım- milliyetimizin ve kültürümüzün de yıkımından başka nedir ki? Özel mülkiyetin, insanın insana karşı mücadelesinin en üst biçimi olan tekeller, halkı bölen, sömüren ve yozlaştıran bir silahtır. Tekeller, en ucuz ancak en kötü kaliteden işe yaramaz ürünleri onaya sürer. Bununla kalmayarak yabancı bir zihniyet yaratmak amacıyla, filmler, romanlar ya da çocuk masalları biçiminde satılığa çıkarırlar. Onların stratejisi budur; kolektif çalışmaların karşısına bireysel çabaları çıkarır. Herkeste bir parça bulunan ve onu diğerlerini aşmaya iten bencilliği körükler. Aynı zamanda, insanı başkalarından mükemmel olduğuna inandıran üstünlük kompleksini de okşar.

Böylece, tekel, insanlara, en üstün insanın kendisi olduğunu, herkese karşı mücadele etmek ve zafere ulaşmak için sömürücü olmak gerektiği düşüncesini aşılar. Kolektif çalışmanın insanı köleleştirdiğini, kollektif emeğin en akıllıların ve yeteneklilerin yükselmesine engel olduğunu kanıtlamaya büyük bir özen gösterir. Nerede birlikte bir halk varsa, onu siyahlar ve beyazlar, yetenekliler ve yeteneksizler, okuryazarlar ve okuma yazması olmayanlar diye bölmeye çabalar, en sonunda tek tek bireylere varana kadar tekrar tekrar böler, bireyi toplumun merkezi yapar.

Bizse, halka, herkesin diğerlerinden daha iyi olduğunu sanmalarının yanlışlığını anlatmalıyız. Halkın gücünün birlikten aldığı kuvvet olduğu, iki kişinin tek kişiden, on kişinin iki kişiden, yüz kişinin on kişiden ve altı milyonun yüz kişiden çok daha fazla şeyler yapabileceğine güvenmelerinin zorunluluğunu kanıtlamalıyız.

Yoldaşlar dünyanın farklı yerlerinden gelen temsilciler olan sizlere Küba halkı adına teşekkür eder ve sizlerden çok şeyler öğrendiğimizi, bize unutamayacağımız bir anı bırakacağınızı bütün içtenliğimle söylemek isterim. Biz de, sizlere unutulmaz bir anı bırakmak isteriz. Yararlanılabilecek her şeyden yararlanılmasını, her yerde olaylara nelerin sebep olduğunun incelenmesini, teorilerin özenle analiz edilerek ihtiyaç duyulduğunda tekrar tekrar gözden geçirilmesini, dünyada herkesin günün bi-

rinde nasıl mutlu olabileceğini kendi kendine sormasını ve bunun çaresini araştırmasını dileriz.

Sizlere örnek olma iddiasında değiliz, yalnızca bu örneği bir tarihi olgu olarak cömertçe size sunuyoruz. Eğer birisi yaptıklarımızdan, başka halkların mutluluğunu sağlayacak dersler çıkarırsa, bu bizi tatmin edecektir. Fakat, bu gerçekleşmese bile, yolculuklarımızdan birinde, bir yerlerde sizin dost ellerinizi yeniden sıkabilir ve size Küba'da geçirdiğiniz bu iki ayı hatırlatabilirsek de kendimizi mutlu hissedeceğiz. Yoldaşlar, sizleri hatırlarken her zaman minnettarlık duyacağız. Yeniden görüşebileceğimizi umut ederiz. İster çalışmak, ister öğrenmek ya da sadece gezip görmek için gelin, ülkemizin kapıları size sonuna kadar açıktır. Yakında tekrar görüşmek üzere sizlere dostça güle güle diyoruz.

30 Eylül 1960.

Küba Devriminin İdeolojisini İncelemek İçin Notlar

Küba Devrimi; bazılarının, devrimci hareketin temel ilkelerinden biriyle, Lenin'in: "*Devrimci teori olmadan, devrimci hareket olmaz.*" sözleriyle dile getirdiği ilkeyle çelişkili bulmaya çalıştığı kendine özgü bir olaydır. Toplumsal bir gerçeğin yansıması olan devrimci teorinin, tüm sözlerden üstün olduğunu söylemek yerinde olur. Yani, tarih doğru biçimde yorumlanır ve orada yer alan güçler uygun biçimde kullanılırsa, teorik eksiklikler olsa bile devrim yapılabilir.

Tüm devrimlerde çok farklı görüşleri savunan kitlelerin katılımı görülmüş, bunlar eylemde düşünce birliğine varmıştır. Teorinin iyi bilinmesi devrimi kolaylaştırır, tehlikeli yanlışlara düşmeyi önler, ancak bu teorinin gerçeğe uyması koşuluyla gerçekleşebilir. Devrimimizin liderleri, tam anlamıyla teorisyen değillerdi. Ancak onlar büyük toplumsal olayları ve bunları yöneten yasaları biliyorlardı. İçinde bulunduğumuz çağda tüm dünyada tartışılan tarih, toplum, ekonomi ve devrim görüşlerinin yabancısı değillerdi. Bazı teorik bilgilere ve olayların iyi tahlil edilişine dayanarak aşamalı bir gelişim süreci içinde devrimin teorisini yarattılar. Siyasi gerçekleri çok iyi görmeleri, halkla bağlantılı olmaları, hedefi her zaman

gözetmeleri ve devrimci pratiğin kazandırdığı deneyim, bu liderlerin gerçekçi bir teori oluşturmalarında yardımcı oldu.

Bu söylediklerim, tüm dünyayı meraklandıran Küba Devriminin açıklanmasına başlangıçtır. Neden ve nasıl, teknik ve teçhizat bakımından kendisinden üstün bir düşman tarafından darmadağın edilen bir grup insan önce hayatta kalmayı, sonra güçlenmeyi, sonra ilk savaş bölgelerinde düşmandan daha güçlü olmayı, savaşı yeni bölgelere yaymayı ve sonunda, kendisinden sayıca üstün düşmanı düzenli savaş içinde yenmeyi başarmıştı? Çağdaş dünya tarihi için incelenmeye değer bir konu.

Biz Küba gerçeğini, sanki onun sahipleriymişiz gibi anlatacak değiliz. Yalnızca, gerçeği görebilmek için gerekli temelleri saptamakla yetineceğiz.

Küba Devrimi'nin farklı iki aşamasını ortaya koymak gerekir: 1 Ocak 1959'a kadar süren silahlı mücadele ve o tarihten sonraki politik, ekonomik ve toplumsal devrimler.

Bu iki aşama da kendi içinde kısımlara ayrılabilir, ama biz bunları tarihi araştırmak için ele almayacağız. Devrimin yöneticilerinin, halkla birlikte gerçekleştirdikleri devrimci hareketin evrimi içinde kendimizi gerekli konuma yerleştireceğiz.

Böylece bugünkü dünyada en çok tartışılan kavram olan marksizm karşısındaki genel tutumumuzu belirlememiz gerekmektedir. Bize, siz marksist misiniz, evet mi, hayır mı? diye sorulsa, tutumumuz, Newtoncu olup olmadığı sorulan bir fizikçinin, ya da Pasteurcü olup olmadığı öğrenilmek istenen bir biyoloğun göstereceği tutuma benzer. Artık, üzerinde tartışmayı gereksiz kılan yalın gerçekler vardır. Yeni olaylar yeni görüşler getirir. Bunun yanı sıra, eski görüşlerin de gerçek payını koruduğu unutulmayarak, fizikte "Newtoncu", biyolojide "Pasteurcü" olunduğu gibi doğal biçimde "*Marksist*" olunmalıdır. Örneğin, Einstein'ın görelilik kuramının, Planck'ın quantum teorisinin yanında Newton'un buluşlarının durumu böyledir. Yeni kuramlar, İngiliz bilim adamına büyüklüğünden kesinlikle hiçbir şey kaybettirmez. Newton sayesinde fizik ilerleyebilmiş, yeni uzay görüşleri geliştirilmiştir. İngiliz bilgini bu gelişmenin gerektirdiği basamaklardan biridir.

İnsan, elbetteki, düşünür olarak, toplumbilimci olarak, ya da içinde

yaşadığı kapitalist sistemi bilen biri olarak Marx'a bazı yanlışlarını gösterebilir. Örneğin biz Latin Amerikalılar, onun Bolivar'la ilgili yorumuna, Engels ile birlikte Meksika konusunda yaptığı incelemesine katılmayabiliriz. Marx, bu yazılarında, günümüzde geçerliliğini yitiren bazı ırk ve ulus teorilerini kabul ettiğini belirtiyordu. Fakat büyük adamların bulduğu parlak gerçekler, küçük yanlışlara karşın yaşar. Küçük yanlışlar, onların da insan olduğunu, yanılabileceklerini gösterir yalnızca. Bu nedenle, marksizmin başlıca doğrularını, halkların kültürel varlıklarının ve bilimsel bilgilerinin bir parçası sayıyor, artık tartışılmasına gerek kalmayan tüm değerler gibi doğal olarak kabul ediyoruz.

Toplumsal ve politik bilimlerdeki ilerlemeler, ilmikleri zincir oluşturan, biriken, birbirine bağlanan ve sürekli mükemmelleşen uzun bir tarihsel evriminin parçasıdır. Tarihin ilk çağlarında, Çin, Arap ve Hint matematik bilimleri vardı. Bugün, matematiğin sınırı yoktur. Bilim tarihinde, bir Yunan Pitagoras, bir İtalyan Galilei, bir İngiliz Newton, bir Alman Gauss, bir Rus Lobaçevski ve bir Einstein vs. vardır. Aynı şekilde, toplumsal ve politik bilimler alanında, Demokritos'tan başlayarak Marx'a kadar uzun bir düşünürler zinciri orijinal araştırmalarını biriktirmiş, deney ve doktrinlerini dağ gibi yığmışlardır.

Marx'ın değeri, toplumsal düşüncede birdenbire niteliksel bir değişme meydana getirmiş olmasından ileri gelir. Tarihi yorumlar, dinamiğini anlar, geleceği önceden görür, böylece bilimsel görevini yerine getirir. Bununla da yetinmeyip, ayrıca devrimci bir düşünce de ortaya atar: Dünyayı yorumlamak yetmez, değiştirmek de gereklidir. Ancak o zaman, insan kölelikten, çevresinin aleti olmaktan kurtulup kaderinin mimarı haline gelir. O gün bu gündür, Marx eski düzenden çıkar sağlayanların hedefi oldu. Tıpkı kölecı Atina aristokrasisinin ideologu olan Platon ve çömezleri tarafından eserleri yakılan Demokritos gibi.

Devrimci Marx'tan başlayarak, Marx ve Engels adlı devlere dayanan, Lenin, Stalin, Mao Zedung gibi, yeni Sovyet ve Çin yöneticileri gibi büyük kişilikler sayesinde gelişim aşamalarını aşarak, izlenecek doktrinlerin ve örneklerin tümü oluştu. Marx'ın devrimci silahı eline almak üzere bilimi terk ettiği noktada Küba Devrimi ona sahip çıkar. Marx'ın düşüncelerini revizyondan geçirmek, Marx'tan sonra gelenlere karşı çıkmak ya da "*saf*" Marx'ı yaşatmak için değil; bilim adamı Marx orada tarihin dışına çıktığı,

geleceği incelediği ve önceden gördüğü için Küba Devrimi bu noktada Marx'a sahip çıkar.

Bundan sonra devrimci Marx, tarihin bir parçası olarak savaşa katılacaktır. Biz pratik devrimciler, mücadeleye girişirken bilim adamı Marx'ın önceden gördüğü yasalara uyarız. Ayaklanma yolunda, eski iktidar yapısına karşı mücadele ederken, bu yapıyı yıkmak için halktan destek alırken, mücadelemizin temelini halkın refah ve mutluluğu üzerine kurarken bilim adamı Marx'ın öngörülerini doğrulamaktan başka bir şey yapmayız. Demek istediğim, marksizmin yasaları Küba Devrimi'nin gerçeklerinde vardır -bir kez daha altını çizelim en iyisi- bu olgu, devrimin yöneticilerinin teorik açıdan bu yasaları bilip bilmediğinden, uygulayıp uygulamadığından bağımsızdır.

Küba devrimci hareketini daha iyi anlamak için, 1 Ocak'a kadar yaşadığı aşamaları birbirinden ayırmak yerinde olur: Granma Çıkarması öncesi; *Granma Çıkarması*'ndan, *La Plala* ve *Arroyo del İnfierno Zaferi*'ne kadar olan tarihi dönem; bu günlerden başlayarak *El Uvero* ve İkinci Gerilla Kolu'nun kurulmasına kadar geçen zaman aralığı; bundan sonra Üçüncü ve Dördüncü Gerilla Kollarının oluşmasıyla ve *Sierra Crisial*'in işgaliyle İkinci Cephe'nin yaratılma aşaması; başarısızlığa uğrayan *Nisan Grevi*; büyük saldırıya karşı direniş; *Las Villas*'a doğru ilerleme ve kentin işgal edilmesi.

Gerilla savaşımızın bu dönemlerinden her biri, ayrı bir toplumsal görüşün, Küba gerçeğinin ayrı bir değerlendirilişinin sınırlarını belirler. Bu aşamaların temsil ettiği bu kavram ve değerlendirmeler, devrimin askeri şeflerinin düşüncesini oluşturmuş, süreç içinde siyasi liderlere dönüşmeye koşullandırılmalarını gerçekleştirmiştir.

Granma Çıkarması'ndan önce, bir ölçüye kadar çok öznelci denilebilecek bir düşünce tarzı egemendi: Birçok kişi, hızlı bir halk patlamasına körü körüne inanıyor, kendiliğinden oluşan grevlerle birleşik bir silahlı ayaklanmayla hızla Batista iktidarının devrilebileceği düşüncesiyle heyecanlanıyordu. Onlara göre, bunlar diktatörün düşürülmesine yetecekti. Bu hareket, geleneksel partinin ve onun "*paraya karşı onur*" sloganının doğrudan doğruya mirasçısıydı. Başka bir deyişle, yeni Küba hükümeti yönetiminin dürüstlüğüne dayanmalıydı.

Bununla birlikte, Fidel Castro "*Tarih Beni Haklı Çıkaracaktır*" da, dev-

rimin bugün hemen hemen tümüyle eriştiği hedefleri saptamıştır. Devrim, ekonomik alandaki mücadelenin şiddetlenmesi sayesinde bu hedefleri aşmış, buna paralel olarak ulusal ve uluslararası politika planlarında köklcşmeye ve radikalleşmeye varmıştır.

Çıkarmanın hemen ardından, devrimci güçler yenilgiye uğradı, neredeyse tümü dağıtıldı; sonra yine birleşip gerilla birliklerini oluşturdular. Hayatta kalan ve savaşmaya kesinlikle kararlı olan birkaç kişi, tüm Ada'da kendiliğinden patlama şemasının yanlışlığını anlamışlardı. Savaşın uzun süreceğini, köylülerin katılmasının zorunluluğunu da anlamışlardı.

İşte o sıralarda, ilk köylüler gerillacılara katıldı. İki savaş verildi, gerçi birliklerimiz sayıca fazla değildi, fakat kentlerden gelip gerilla çekirdeğini kuran kişilerin köylülere karşı güvensizliğini yok etmesi açısından psikolojik önemi büyüktü. Köylüler de merkez gerilla grubuna güveniyor, özellikle hükümetin gerilla hareketini bastırmak için barbarca öç alma eylemlerine girişmesinden çekiniyorlardı. Böylece iki kesin gerçek ortaya çıktı, birbirine bağlı olan bu gerçeklerin ikisi de çok önemliydi: Köylüler, ordunun gaddarlığının gerilla savaşlarına son vermeye yetmeyeceğini, hükümet askerlerinin gelip köylü evlerini yakacağını, ürünlerini ellerinden alacağını, ailelerini öldüreceğini anlamışlar, en iyi çözümün gerilla birliklerine sığınmak olduğunu, orada hayatlarının korunduğunu görmüşlerdi. Öte yandan, gerillacılarsa köylüleri kazanmanın giderek daha da zorunlu hale geldiğini biliyorlardı. Köylü kitlelerine yürekten istedikleri bir şey vermeliydik. Bu da topraktı.

Daha sonra, Direniş Ordumuzun giderek artan oranda etki alanları zaptettiği göçebelik aşamasına geçildi. Ordumuz bu bölgelerde uzun süre kalamıyordu, ama düşman ordusu da buraları yeniden ele geçiremiyor, hatta bu yerlere giremiyordu bile. Savaşlar sürüp giderken iki ordu kampı arasında bir çeşit belirsiz sınır çizgisi oluştu.

28 Mart 1957 belirleyici bir gündür; bir kilometre taşıdır. İyice tahkimatlandırılmış, iyi silahlandırılmış, kısa zamanda takviye alabilecek biçimde deniz kenarında kurulmuş, bir hava alanına da sahip olan El Uvero garnizonuna saldırımızın tarihidir bu. Savaşa giren güçlerin %30 oranında kırıldığı, en kanlı çarpışmalarımızdan biri olan bu savaşın Direniş Ordumuza getirdiği zafer, durumumuzu tümüyle değiştirmişti. O günden

sonra, Direniş güçleri serbestçe hareket edebilecekleri, haberleri düşmana sızdırmayacak bir toprak parçasına sahip olmuştu. Oradan da, hızla ve aniden ovalara inebilecek, düşman hedeflere saldırabileceklerdi.

Kısa bir süre sonra güçlerimiz iki kısma ayrıldı, böylece iki gerilla kolu oluştu. Sırf düşmanı yanıltmak, güçlerimizi olduğundan büyük göstermek gibi basitçe bir gizlenme manevrası ikinciye 4. Kol adını verdirtti. İki kol da hemen eyleme geçti. 26 Temmuz'da Estrada Palma'ya, 5 gün sonra da, yaklaşık 30 km uzaklıktaki Bueycito'ya saldırdık. Bundan sonra daha büyük kuvvet gösterileri görüldü. Bir milim gerilemeden düşman baskı güçlerine göğüs gerdik. Düşman askeri birliklerinin Sierra'ya tırmanma girişimleri birçok kez başarıyla püskürtüldü. Savaşan her iki yanın cepheleri arasında içinde kimsenin bulunmadığı geniş araziler oluştu. Bu arazilerde iki tarafın da savaşçıları zaman zaman ceza eylemlerinde bulunmak üzere yürüyüş yapıyorlardı. Cepheler hemen hemen sabitti.

Bu sırada, gerilla birliklerimiz, bölge köylülerinin, kentlerden gelen 26 Temmuz Hareketi üyesi bazı elemanların katılmasıyla ek güçler kazanıyordu. Gerilla Ordusunun savaş yeteneği, savaşmada kararlılığı artıyordu. 1958 Şubatında, bazı saldırıları püskürttükten sonra Juan Almeida'nın 3 Nolu Gerilla Kolu, Santiago yakınlarındaki bölgeyi işgal etmeye gitmişti, Raul Castro'nun, birkaç ay önce ölmüş olan kahramanımız Frank Pais'in adını taşıyan 6 Nolu Gerilla Kolu yürüyüşe geçmişti. Martın ilk günlerinde, Raul anayolu baştan başa aşmak gibi elde edilmesi zor bir başarıya erişip Mayare tepelerine çıktı ve Frank Pais İkinci Doğu Cephesi'ni kurdu.

Direniş güçlerimizin büyüyen başarısıyla ilgili haberler sansür engelini aşıp halka ulaşıyor, devrimci eylemler hızla doruk noktasına tırmanıyordu. Tam bu sırada, Havana'dan tüm ulusal topraklar üzerinde mücadelenin başlaması için devrimci genel grev önerisi geldi. Bundan sonrada, aynı anda tüm noktalardan saldırıya geçilerek düşman kuvvetleri yok edilecekti. Bu durumda, Direniş Ordumuzun rolü, hareketi başlatmak için "*malımız*" görevi yapmaktı. O dönemde, birliklerimiz etkinliklerini artırdılar, efsanevi gerillacı Camilo Cienfuegos'un kahramanlığı dillere destan oldu: Büyük savaşçı, Oriente ovalarında ilk olmak üzere, merkezi yönetime karşı sorumlu olarak, tam bir örgütçü zihniyetiyle dövüşüyordu.

Fakat devrimci grev uygun biçimde örgütlenememişti. İşçi birliğinin

önemi yeterince hesaba katılmamış, devrimci çalışmaların içinde bulunan işçilerin grev için uygun zamanı seçmelerine izin verilmemişti. Radyodan grev çağrısı yapılarak, yasadışı, hızlı ve ani bir harekette bulunulmak istenmiş, saptanan gün ve saatin, halktan çok önce Batista'nın ajanlarınca öğrenildiği düşünülememişti. Grev başarısızlığa uğradı, pek çok değerli devrimci yurtsever acımasızca öldürüldü.

Devrim tarihimizin bu dönemiyle ilgili ilginç bir nokta, Amerika Birleşik Devletleri tekellerinin dedikodu satıcısı Jules Dubois'nın bile grevin başlayacağı gün ve saati önceden bildiğiydi.

O sıralarda, savaşın gidişinde en önemli niteliksel değişimlerden biri meydana geldi: Gerilla güçleri kademe kademe büyüyüp düzenli savaşlarla düşman ordusunu yenmedikçe zaferin kazanılamayacağı kesin bir gerçek olarak hepimizce kabul edilmişti.

Derhal köylülükle çok sıkı bağlar kuruldu; Direniş Ordusu ceza yasasını ve medeni yasayı kaleme aldı; adaleti geçerli kıldı, yiyecek maddeleri dağıttı, yönettiği bölgelerde vergi topladı. Komşu bölgeler de Direniş Ordusunun etkisinde kaldı. Düşman geniş çapta saldırılara hazırlandı, fakat iki aylık çarpışmanın bilançosu, tümüyle morali bozulan istilacı orduya verdirilen 1000 kayıp ve savaş kapasitemizi arttıran 600 silah oldu.

Artık düşmanın bizi yenemeyeceği kanıtlanmıştı. Bundan böyle, Sierra Maestra tepelerine ya da Frank Pais İkinci Oriente Cephesi makiliklerine sokulup buraları ele geçirebilecek güç Küba'da kesinlikle yoktu. Zorba hükümetin askeri birlikleri için Oriente yolu geçilmez olmuştu. Düşman saldırısı bozguna uğratılınca, 2 Nolu koluyla Camilo Cienfuegos ve 8 Nolu Ciro Redondo koluyla bu satırların yazarı Camagüey bölgesini aşıp Las Villas'a yerleşme, düşmanın haberleşme bağlantılarını kesme görevini üstlendik. Camilo ilerlemeyi sürdürecek, kendi yürüyüş kolunun ad aldığı kahraman Antonio Maceo'nun olağanüstü başarılı eylemini yineleyecek, doğudan batıya tüm adayı işgal edecekti.

Bu noktada, savaş yeni özellikler gösterdi: Güçler dengesi devrimin lehine dönüştü. Biri 80, diğeri 140 adamdan oluşan iki küçük harekat kolu, binlerce askeri savaşa sokan ordu tarafından sürekli çevrilip hırpalanarak Camagüey ovalarını aşıp Las Villas'a ulaştı. Ada'yı ikiye bölme eylemi başlamıştı.

Bugün, böylesine küçük iki gerilla kolunun, iletişim ve taşıt araçlarından, modern savaşın en basit silahlarından bile yoksun olarak, iyi eğitimli, süper donanımlı, kendisinden kat kat üstün silahlı birliklere karşı nasıl savaşabildiği şaşırtıcı, inanılmaz, hatta akıl almaz gelebilir. Herşeyden önemlisi bu iki grubun belirleyici nitelikleriydi: Gerilla savaşçısı ne denli rahatsız edici koşullar altında bulunuyorsa, doğal çevreye o denli iyi uyum sağlar, kendini ne denli evinde hissederse morali, güvenlik içinde bulunduğu duygusu o denli güçlenir. Aynı zamanda, koşullar ne olursa olsun, gerillacı hayatını ortaya koymaya, gerekirse canını vermeye gelmiştir. Genellikle, birey olarak bir gerillanın ölmesinin ya da sağ kalmasının savaşın sonucu üzerinde büyük bir etkisi yoktur.

Şimdi incelemekte olduğumuz Küba örneğinde, düşman askeri diktatörün aşağılık bir ortağıdır, Wall Street'ten başlayıp kendisine kadar uzanan uzun zincirde, bir öncekinin artıklarını toplar. Onun ayrıcalıklarını savunmaya isteklidir, ancak, önem taşıdıkları ölçüde. Ücreti ve çıkarı, bazı acılara ve bir takım tehlikelere değer, ama hayatını vermeye hiç değmez. Eğer bu çıkarları korumak için ölmesi gerekliyse gerilla tehlikesi karşısında geri çekilmesi daha akıllıcadır.

Bu iki görüşten ve bu iki ahlak anlayışından 31 Aralık 1958'de patlak veren bunalımı yaratan farkları çıkarabiliriz.

Direniş Ordusunun üstünlüğü giderek apaçık ortaya çıkmıştı. Gerilla kolumuzun Las Villas'a varışı, *26 Temmuz Hareketi*'nin bütün diğer gruplardan daha çok sevildiğini gösterdi. *Devrimci Direktuara*, Las Villas İkinci Cephesine, *Sosyalist Halk Partisi* ve *Özgün Örgüt*'e bağlı bazı küçük gerilla birliklerine kıyasla daha popülerdi. Bunda, lideri Fidel Castro'nun mıknatıs gibi çekici kişiliğinin rolü büyüktü, ama devrimci çizgimizin dürüstlüğü de etkenlerden biriydi.

Ayaklanma böylece bitti. Fakat Sierralarda, Oriente ve Camagüey ovalarında, Las Villas dağlarında, ovalarında ve şehirlerinde iki yıl amansız bir savaş verdikten sonra Havana'ya dönen adamlar, ideolojik bakımdan, Las Coloradas kıyılarında karaya ayak basıp mücadelenin ilk günlerinde harekete geçenlerle aynı değillerdi artık. Köylülere karşı güvensizlikleri dostluğa ve köylünün niteliklerine saygıya, köy hayatı konusundaki bilgisizlikleri, köylünün ihtiyaçlarının yakından bilinmesine dönüşmüştü. İstatistik ve teorik uğraşları, yerini pratiğin beton sağlamlığına bırakmıştı.

Artık Sierra Maestra'da uygulanmaya başlanan tarım reformunun bayrağı altında, bu adamlar emperyalizmle çarpışıyorlar. Yeni Küba'nın bu Tarım Reformunun temeli üzerinde kurulması gerektiğini biliyorlar.

Tarım reformunun topraksızlara toprak vereceğini, haksız yere toprak sahibi olanların ellerinden bu toprakların geri alınacağını biliyorlar. Büyük toprak sahiplerinin hükümet çevrelerinde ve ABD yönetim kademelerinde de etkili olduklarını biliyorlar. Güçlükleri cesaretle, cüretle, her şeyden önce halkın desteğiyle yenmeyi öğrendiler. Acıların ötesinde, bizi bekleyen kurtarılmış geleceği şimdiden görüyorlar.

Hedeflerimizin bu son kavramına varmak için uzun bir yolu aşmak, uzun süre evrimleşmek gerekti. Savaş cephelerinde ardı ardına beliren değişimlere paralel olarak, gerilla örgütümüzün toplumsal bileşiminde de farklılaşma oluşmuş, liderlerin ideolojik dönüşümü gerçekleşmişti. Bu değişimlerin her biri, bileşimde, güçte, ordumuzun devrimci olgunluk derecesinde niteliksel farklılıklara yol açtı. Köylülük dayanıklığını, acıya karşı direncini, arazi bilgisini, toprak sevgisini, tarım reformu isteğini gerilla ordumuza aşıladı. Aydının, kim olursa olsun bu teori yaratılırken katkısı oldu. İşçi, örgütçülüğüyle, içten gelen birleşme eğilimiyle, birlik kurma becerisiyle katılımda bulundu. Tüm bunların üzerinde, "*mahmuz*"dan daha fazla bir anlam taşıdığını artık kanıtlamış olan Direniş Güçlerimiz yer alıyordu. Verdiğimiz ders kitleleri öylesine tutuşturmuş ve ayaklandırmıştı ki cellattan bile korkuları kalmamıştı. Bu karşılıklı etkileşim kavramı hiç o günlerdeki kadar kafalarımızda netleşmemişti. Bu karşılıklı etkileşimin nasıl olgunlaştığını hissedebilmiştik. Silahlı ayaklanmanın etkisini, bir insanın kendisini savunacak başka insanlara, elinde bir silaha ve gözlerinde zafere erişme kararlılığına sahip olduğunda kazanacağı gücü gösteriyorduk. Köylülerse Sierra'da kurulacak tuzakları, orada yaşamak ve yenmek için, halkın kaderini ileriye götürmek için gereken gücü, gözüpekliğin, dayanıklılığın ve fedakârlığın dozunu gösteriyorlardı.

İşte böylece kırların terine batarak, dağların ve bulutların ufku önünde, adamızın kızgın toprağı üzerinde, isyancı lider ve beraberindekiler Havana'ya girdi. Tarih, halkın ayaklarıyla yeni bir Kışlık Sarayın merdivenlerini tırmanıyordu.

Bu makale 8 Ekim 1960'ta Verde Olivo'da yayımlanmıştır.

Sosyalist Ülkelerde Bir Gezi

Önce Kübalı dinleyicilerimi selamlamak ve Küba'daki toplumsal yaşamdan bir süre ayrı kaldıktan sonra yurda dönüşümde, karşınıza çıkma amacımın, bu tür bir sohbete ayrılan kısa zaman aralığı içinde sosyalist ülkelerle, özellikle Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti'yle imzalanan anlaşmaların önemini açıklamak olduğunu belirtmek istiyorum. Uzun süren ve lehimize sonuçlanan bu zor pazarlıklarda, Küba heyetini temsil eden herkesin oynadığı rolü ayrı ayrı anlatmak isterdim. Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere satış koşullarımızı kabul ettirerek pazarlıklardan zaferle çıktık. 4 milyon ton şekerin libresi 4 centavodan satışı konusunda anlaşmaya vardık. Bu fiyat New York ve Londra gibi iki büyük borsanın belirlediği fiyatın daha üstündedir.

Aslında her şey böyle kolay olmadı. Başlangıçta, sosyalist ülke yöneticilerinin Küba'nın isteklerini tahlil etmekte gösterdikleri anlayış sayesinde, Sovyetler Birliği'nde yaptığımız görüşmeler olağanüstü kolaylıkla sürüp gidiyordu. Elbette ki, yalnızca ekonomik nedenlere bağlı olarak, sosyalist dünyanın şekerimizi bu fiyata satın almaya çaba göstermesini bekleyemezdik. Çünkü dünya çapındaki ticari değerlere baktığımızda, bu satın

almanın gerçekleşmesi için hiçbir neden yoktu. Aslında yaptığımız bu ticaret anlaşması politik bir ilkeye dayanıyordu.

Küba, Amerikan emperyalizminin dayattığı bir ekonomik saldırıyla karşı karşıyadır. Tek bir ürünü olan bir ülkeyiz hâlâ. Küba, gelişmek ve dış ticaretini geliştirmek için, şekerine güvenmek zorundadır. Ya şekerini satacak ya da dış ticaretinde kronik yaralar alacaktır. Ayrıca, şekeri belirli bir fiyata satmak zorundadır, yoksa, başlıca ürün maliyet fiyatının çok altında satılırsa ülkede tam bir sermaye kıtlığı başlayacaktır.

Politik hedefe uygun olarak, Küba'nın istekleri doğrudan hükümet tarafından sunulmuş ve Başbakanımız Fidel Castro tarafından imzalanmıştı. Sosyalist ülkeler bunu büyük bir sempati ve anlayışla karşıladı. Önce, Moskova'da çok taraflı ödeme anlaşmasının imzalanmasını sağlayan bir toplantı yapıldı. Belki de böyle bir olayın dünyada benzeri görülmemiştir. Bizim toplantımız sürerken, diğer yandan, sosyalist dünyanın Liu Şao-Şi ve Kruşçev gibi önde gelen liderlerinin dikkatini çeken birtakım önemli sorunları çözmek üzere, 81 ülkenin komünist parti temsilcileri bir araya gelmişti.

Bizde henüz mevcut olamayan Dış Ticaret Bakanları düzeyinde bir toplantı düzenlemeye de vakit buldular. Bu ülkeler ekonomik açıdan iç ve dış ticaretlerini ayrı tutarlar. Çeşitli ülkelerden dış ticaret bakanları ve başka yetkili kişiler Moskova'ya geldi, konuşulan tek konu her ülkenin Küba'ya yardım etmek için alabileceği şeker miktarıydı.

Amerika Birleşik Devletleri bizden şeker satın almazsa -ki bu beklenmektedir- Sovyetler Birliği 2 milyon 700 bin ton şeker satın almaya hazırlanıyor. Çin bir milyon ton alacak, ne yazık ki kendileri de şeker üreticisi olan diğer sosyalist ülkeler (Avrupa ülkeleri) 300 bin'er ton satın alacaklar. Ayrıca, Kore Demokratik Cumhuriyeti 20 bin ton, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti 5 bin ton şeker alacak. Hep birlikte tüm sosyalist blokun hükümetimize olan desteğini simgelemek için Moğolistan Halk Cumhuriyeti bin ton satın almaya karar verdi.

Yolculuğun bir bölümünde başkanlık ettiğim ve halen Dışişleri Bakanı Rodrigez Llompar'ın yönetiminde gezisine devam eden heyet, tüm sosyalist ülkeleri ziyaret edecektir. Şu anda Bulgaristan'dalar. Geriye Romanya ve Arnavutluk ziyaretleri kalıyor. Ek görev olarak, 1961 yılı için ticaret

protokolleri imzalamak ve daha sonraki yıllar için sosyalist blokun tüm ülkeleriyle anlaşmalar yapmakla yükümlüler.

İşimiz zordu, çünkü birkaç ay içinde tüm ticaret yapımızı değiştirmek zorundaydık. 1959 sonlarına doğru, yani tam olarak bir yıl önce, ülkemiz tamamen sömürge durumundaydı. İç ve dış ticaret sistemi tekelci sermayenin güdümündeki büyük ithalatçıların egemenliği altındaydı. Küba, on ay içinde, devletin tüm dış ticaret tekelini ve iç ticaretin büyük bir kısmını elinde bulunduran bir ülke haline geldi.

Elbette bu değişim çok büyük güçlükler ve şiddetli sarsıntılar yaratacaktı. Sosyalist ülkelerin kutlamaları, tüm sorunları çözmüş olmamızdan değil -bu imkânsızdı- görevimizin büyüklüğü düşünüldüğünde yanlışlarımızın azlığından kaynaklanmaktadır. 1961 yılı için ülkemizin temel ihtiyaçlarının şemasını çıkarabildik, ama yeni bir zorlukla karşılaştık. Sosyalist ülkeler ondalık sistem kullanıyor, bizse sömürgecilik döneminden kalan libre gibi ağırlık birimlerinden ve yard ve mil gibi uzunluk ölçülerinden vazgeçemiyorduk. Tüm sanayi ölçü araçlarımız ayrı türlerdendi. Elektrik için bile aynı durum sözkonusuydu: Tüm sosyalist ülkelerde frekans saniyede 50 devir, bizdeyse 60 devirdi. Tüm makineler bu değişik frekansa göre düzenlenmek zorundaydı.

Tüm bu ülkeler son derece planlı bir ekonomiye sahiptir ve 1961 için öngörülen temel üretim maddelerini belirlemişlerdir. Bu ülkelerden bazıları, örneğin Çekoslovakya 1980 yılına kadar uzanan bir ekonomik gelişme planı hazırlamıştır. Bu ülkeler ticaretlerinde değişiklikler yapmış, kendilerini Küba'nın ihtiyaçlarına göre ayarlayarak Küba'nın kalkınmasını engellememek için ülkemize bazı temel maddeleri sağlamayı kabul etmişlerdir.

Bloktaki tüm bu ülkelerin bizimki gibi yüzölçümü ve nüfus bakımından böylesine küçük ve Amerika Birleşik Devletleri'nin gücü önünde böylesine yoksul bir ülkeye yardım için üretim planlarını değiştirmeye kadar varan önlemler alması, dış ticaret tarihinde benzeri görülmemiş bir olaydır.

Ziyaret ettiğimiz tüm ülkelerin bizim yanımızda olduğunu gördük. Küba'nın tüm sosyalist ülkelerle, özellikle Asya'dakilerle ve en başta Çin'le dış ticaretini artırma olanaklarının kesinlikle var olduğu sonucuna vardık. Bu ülkeler, temel üretim maddemiz olan şekeri satın alabilirler. Taşıma

araçları bulabilirsek, ürünleri değiş tokuş etme imkanımız olduğuna göre, daha da fazla şeker satın alabilirler.

Örneğin Çin, kişi başına yılda iki kilodan az şeker tüketen bir ülkedir. Küba için bu sayı 40 kilo, dünyanın sanayileşmiş ülkelerinde kişi başına 30-40 kilodur. Ama Çin'de şeker tüketimini kişi başına bir kilo arttırmak toplam miktarı 650-700 bin ton artırmak anlamına gelir. Başka bir ifadeyle, Çin şeker tüketimini yılda kişi başına 10 kilogram arttırsa Küba'nın 7 milyon tonluk şeker rekoltesini tüketebilir.

Şeker ticareti hacmimizi, yalnızca Çin'le başka ürünler karşılığında değiş tokuş ederek bile artırabiliriz. Sovyetler Birliği için durum aynı değil. Bu büyük ülke, iki yıl önce Küba'yı geride bırakarak bugün dünyanın önde giden şeker üreticisi konumuna yükseldi.

Sovyetler Birliği'nde şeker tüketimi şu sıralarda ABD'dekinden az olmakla beraber, birkaç yıl sonra ona yetişecektir. Önemli satış imkânlarımız var, ama ekonomi alanlarımızı uyum içinde geliştirmek ya da Kuzey Amerikalıların dediği gibi ekonomimizi "*tamamlamak*" için daha çok yolumuz var. ("*Tamamlamak*"tan anladıkları sömürge ülkelerdeki zenginliklerin tamamını yutmaktır; ancak bizim gibi ülkeler bu kavramı eşitlik koşulları içinde, uyumlu olarak gelişmek anlamında kullanır.)

İmzalanan çok taraflı ödeme anlaşması, Küba'nın şeker satışlarıyla biraz oynamasını, Avrupa sosyalist ülkelerinden satın alınan sanayi ürünleri ve ithal malları üzerinde istediği değişiklikleri yapmasını sağlamıştır. Avrupa ülkeleri mal miktarını kendi aralarında takas şeklinde ayarlayarak dengelemektedir. Örneğin, Sovyetler Birliği'ne, 1 milyon 700 bin ton şeker sattık ve alacaklı haline geçtik. Macaristan'dan da 1 milyon pesoluk alışveriş yaptık ve borçlu kaldık. Sovyetler Birliği bizden alacağını Macaristan'a devreder, böylece borcumuz silinir. Avrupa sosyalist blok ülkeleriyle Küba arasında tam eşitlik sağlanmıştır. Tüm Avrupa sosyalist ülkeleri ve Moğolistan Halk Cumhuriyeti bu anlaşmaya dahil olmuştur.

Başbakan Yardımcısı Mikoyan'ın Küba'yı ziyareti sonunda bize verilen 100 milyon peso'luk kredinin tamamını kullanmak için anlaşma imzaladık. Tüm sanayi sorunlarının basit olmadığını bilirsiniz. Sözleşmeler imzalandıktan sonra, bunların kesin olarak uygulanması için incelemeler ve görüşmeler yapılması gerekir. 100 milyon pesoluk ilk kredinin kul-

lanımı için sözleşme imzaladık, demirçelik endüstrisi kurulması için incelemeler başladı. Yeri henüz kesin olarak belirlenmedi. Bu maden kaynaklarımızın bulunduğu bölgelere bağlıdır. İşletmelerin Oriente ile Las Villas arasında kurulması düşünülmektedir.

Ayrıca, imzaladığımız bir protokolle, Sovyetler Birliği ülkemizin jeolojik incelemesini yapmayı üstlendi. Bakır, nikel, mangan gibi geliştirebileceğimiz zenginliklerimiz, ayrıca krom gibi daha az önemi olan kaynaklarımız ve daha başka madenlerimiz var.

Sosyalist ülkelerden gelen teknisyenler madenlerimizi araştırmaya ve hatta değerlendirme çalışmalarına bile başladılar. 1961 için maden sanayisi yatırımı 27 milyon pesodur. Bu, yeraltı zenginliklerimizden yararlanmamızı sağlayacak çok büyük hedeflere birkaç yıl içinde varmamızı amaçlayan muhteşem bir plandır.

Nikel, önümüze daha da önemli bir sorun çıkarıyor: Nicaro'nun yarı yarıya felç olduğunu, Moa'nınsa tamamen durduğunu herkes biliyor. Kuzey Amerikalılar buradan çekip gittikleri halde nasıl olur da Moa'yı felce uğratabilirler? Çok basit. Moa, nikel madeninin bitmiş ürün olarak üretiminin % 70'ini gerçekleştiriyordu. Üretimin son işlemleri Birleşik Devletlerde yapılmaktaydı. Nikel üretimi için gerekli bütün malzeme Birleşik Devletler'den geliyordu. Parçalanması imkansız bir ağın içine düşmüştük ve bu durumdan devrim dönemi hariç hiçbir zaman kurtulamayacaktık. Bu maden işletmesinin neden olduğu tüm baskılara, tüm şantajlara katlanmaktansa, Moa'daki üretimin durmasının daha iyi olduğuna karar vermiştik. Sovyetler Birliği teknisyenlerini gönderdi. Kısa bir süre sonra fabrika yine çalışmaya başlayacaktır. Bu, ülkemize büyük miktarda döviz gireceği anlamına gelmektedir. Çalışmaların sonunda, birkaç yıl içinde, kimyanın gelişiminde modern sanayinin temel elemanlarından biri olan işlenmiş nikel, son aşamasına kadar ülkemizde üretilecektir. Nikel, bugünkü kullanımda, kimyada ve her çeşit uzay aracı üretiminde temel bileşenlerden biridir.

Nicaro da olanaklarını olabildiğince arttıracaktır. Hammaddeler Sovyet ve Çek teknisyenlerin gözetiminde, en başta Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan gelmektedir.

Sovyetler Birliği'nde, çeşitli fabrikalar için daha az önemi olan protokoller imzaladık. Stratejik açıdan önem taşıyan bir eğe ve bir yedek

parça fabrikası kuracağız. Bize her an yardım etmeye hazır olan sosyalist ülkelerde, ABD'den getirilen makinelere uyacak yedek parça bulunmadığından gereken yedek parçaları biz üretmek durumundayız, çünkü kullandığımız makinelerin çoğu Amerika Birleşik Devletleri malıdır.

Özel bir gelişme programı uyguluyoruz. Sovyetler Birliği'nin yardımıyla kurulması planlanan yedek parça fabrikamızda, genellikle tüm sanayi ürünleri için gereken yedek parçaları üreteceğiz. Bir başka fabrikada otobüs, otomobil vs. yedek parçaları üretilecektir. Sovyetler Birliği eksiksiz bir petrol rafinerisi kurmamızı sağlayacak, burada yılda bir milyon tonluk üretim gerçekleştirilecektir. Bugüne kadar verimsiz olan petrolümüz üzerinde gereken araştırmalar başlatılacaktır.

Jatibonico bölgesinde ve Havana yakınlarında az miktarda petrol çıkarıldı, ama çıkarılan tüm petrol, yıllık tüketimimizin % l'ini bile karşılamıyor. Küba Petrol Enstitüsü ve Sovyet teknik adamlarının bol miktarda petrol elde etmemizi sağlayacaklarını umuyoruz.

Yolculuğumuzun ilk durağı olan Çekoslovakya'da, Dış Ticaret Bakanı Bay Kracji'nin ziyareti dolayısıyla bize verilen kredinin artırılması için önemli bir anlaşma imzaladık. Taşıt üretimi atölyeleri inşasının birinci aşaması için gereken kredi 20 milyondan 40 milyona çıkarıldı. Bu fabrika atölyelerinde traktörler, kamyonlar, genellikle motorlar, motosikletler, daha sonra otobüs ve otomobiller üretilecektir.

Küba'nın en büyük sanayi kompleksi Santiago de Cuba'da kurulabilir.

Çekoslovakya'da, bol miktarda küçük fabrika tesisatı satın almak için protokoller imzaladık. Bu fabrika tesisatlarından bazıları ülkemize gelmeye başladı bile. Santiago de Cuba'da tahta aksamı tamamlanmış olan bir vida fabrikası kuruluyor. Sosyalist ülkelerden satın alınan 61 fabrika, yıl boyunca, yurdun dört bir tarafında ortaya çıkacak. 1961-65 arasında yüzden fazla fabrika kurulması için kesin anlaşmalar imzalanmış bulunuyor. Aynı süre içinde, kesin karara bağlanmak üzere tartışılan bir o kadar daha var. Yine Sovyetler Birliği ve Çekoslovakya'dan yapacağımız satın almalarla, temelde sanayiye yönelik elektrik üretimi kurumlarımızın kapasitesi 5 yılda % 60 arttırılacak, toplam üretim hacmi % 100 büyüyeccktir.

Bu konuşma, 31 Aralık 1960'ta televizyonda yayımlanmıştır.

Devrimin Bir Yanlışı

Köklü ve hızlı dönüşümler olan devrimler, koşullar nedeniyle gerçekleştirilir. Hemen hemen hiçbir zaman, bilimsel olarak bütün ayrıntılarıyla hesaplanmış olmadıklarından olgunlaşmamışlardır. Devrimler, toplumsal hak davaları için mücadelelerinde insanların birdenbire meydana çıkan tutkularının sonucudur. Bizim devrimimiz de bundan farklı değildir. Çok pahalı sonuçları olan hatalar bizim devrimimizde de yapılmıştır. Bugünse, fazla bir yankısı olmayan, fakat "Can çıkmayınca huy çıkmaz." ve "Körlerle sağırlar birbirini ağırlar." şeklindeki atasözlerinin doğruluğunu kanıtlayan bir başka yanlışın farkına varıyoruz. Akıncı birlikler, asalak mantarlar yüzünden her tarafları yara bere ve ayakları kan içinde, ve dayandıkları tek güç inançları olduğu halde, 45 günlük bir yürüyüşten sonra Escambray Sıradağları'na ulaştıklarında, onları küstahça yazılmış bir mektup bekliyordu.

Komutan Carrera'nın yazdığı bu mektupta, benim komutam altındaki devrimci ordu kolunun, ne yapmaya gittiğini kesinlikle belirtmeden Escambray'a kadar çıkamayacağı bildiriliyor ve komutana gerekli bilgiyi vermeden dağa tırmanmamamız söyleniyordu. İçinde bulunduğumuz koşul-

larda ve her an ancak hareketlerimizdeki çeviklik sayesinde kurtulabileceğimiz kuşatmaların tehdidi altında, her gün endişe içinde, bu düzlük arazide beklemek ne demekti! İşte böyle uzunca saygısız bir mektup yazılmıştı. Şaşırmış ve incinmiş bir durumda yürüyüşümüze devam ettik. İnsan, silah arkadaşı olarak bildiği kişilerden bunu beklemiyor doğrusu.

Başkomutanımız Fidel Castro savaşçılarının arasında birlik olmasını istiyordu. Onun verdiği emirlere uyarak, bu konuda ortaya çıkabilecek her türlü soruna çözüm bulmaya kararlıydık. Escambray'a ulaştık ve karargâhımızı Sancti Spiritus kentinden görülen ve doruğunda bir haç bulunan, Eveque adlı bir tepenin yakınlarında kurduk. İlk karargâhımızı buraya kurduktan sonra bir gerilla için en değerli şeylerden birinin, yani ayakkabıların bizleri beklediğini bildiğimiz eve gittik. Ortada ayakkabıdan eser yoktu. İkinci Cephe güçleri, bu ayakkabıları sağlayan 26 Temmuz Örgütü olduğu halde hepsini alıp götürmüştü. Hava birden elektriklendi, fırtına belirtileri seziliyordu. Fakat biz yine de sakinliğimizi korumaya çalışarak bir yüzbaşı ile görüştük. Daha sonra bu adamın İkinci Cephe'yi terk ettiğini ve Devrim Ordusu'na katılmak için gelen 4 halk savaşçısını öldürdüğünü öğrendik.

Komutan Carrera ile de görüştük. Günlük gereksiniminin yarısı olan yarım şişe içkiyi bitirmişti. Birkaç gün önceki mektubunda olduğu kadar kaba ve saldırgan değildi, fakat tavırlarının düşmanca olduğu seziliyordu. Daha sonra, bu bölgede köylülerin sığırlarının peşinde at koşturmakla ün salmış olan komutan Pena ile tanıştık. Bize kendi bölgesinde olan Guina de Miranda Kasabası'na saldırmayı ısrarlı biçimde yasakladı, Bu bölgenin herkesin olduğu, bizim daha çok ve daha kaliteli silahlara ve dencyime sahip olduğumuz şeklindeki yanıtımıza karşılık sadece sayısı 200'ü bulan tüfeklerinin bizim roketatarımıza eşdeğer olduğunu ve aynı deliği açabileceğini söyledi. Görünüş olarak öyle! Bizim Guina de Miranda'ya saldırma hakkımız yokmuş burası İkinci Cephe tarafından alınmalıymış. Tehlikeli dostlarımızın (!) olduğunu anladık, ama söylediklerine kulak asmadık.

Sayması çok uzun zaman alır, Yoldaş Fidel'in dediği gibi haddinden fazlasına katlandığımız para yeme ve çapulculuk taleplerinden sabrımızın sınırları zorlanıyordu. Sonunda belli bir miktar haraç(!) almalarına izin vermek koşuluyla İkinci Cephe'ye ait bütün bölgede tarım reformu yapmamıza izin verildi. Haraç almak! Onların sloganları da ancak bu olabilir-

di. Uzun öykü. Kanlı ve kesintisiz bir savaştan sonra ülkenin başlıca kentlerini işgal ettik. Devrimci Direktuarda sayıca daha az ve daha az deneyime sahip olan, fakat ortak başarımıza katkıda bulunmak için ellerinden geleni yapan pek çok müttefikimiz oldu.

1 Ocak'ta, devrimci komutanlığın verdiği emirle tüm savaşçı birlikler Santa Clara'da emrime verildi. Escambray İkinci Ulusal Cephesi, komutanı Gutierrez Menoyo aracılığıyla emrime verildi. Ele geçireceğimiz ilk büyük kentte düzeltilmesi gereken birçok kamu işi olduğundan, ona, bizi beklemesini emrettik. Her şeyi denetleyebilmek o günün koşullarında çok zordu. Biz geldiğimizde, İkinci Cephe, Camilo Cienfuegos'un arkasından, Havana'ya "kahramanca" girişini yapmıştı bile. Bunun, kendilerini güçlü kılmak, bir şeyler ele geçirmek için yaptıkları bir manevra olduğunu düşündük. Her geçen gün onları şimdiye kadar tanıdığımızdan daha iyi tanıyorduk. Gerçekten de kendileri için en önemli sayılabilecek Capri Otel gibi bazı stratejik noktaları ele geçirdiler! Fleitas, az sayıdaki ayrıcalıklı kişi için faturası 15. 000 peso tutan bir ziyafet yaptı.

Atama zamanı geldiğinde, aşağı yukarı 100 kadar yüzbaşı ve çok sayıda komutan devlette görev almayı umut etmeye başladılar. Fakat devlet aygıtında bir yığın makama konmak isteyen, birbirinden ayrılmaz Menoyo ve Fleitas'ın oluşturduğu *"seçkin"* adamlar çekirdeğini hesaba katmamışlardı. Bu makamlarda yüksek maaşlar verilmiyordu. Onların istediği devrimden önceki yönetimde hırsızlığın en iyi yapılabildiği görevleri kapmaktı. Maliye müfettişlikleri, vergi tahsildarlığı, paranın hırslı ellerinden geçebileceği yerler... İşte yalnızca bunları istiyorlardı. Devrim Ordusu'nda bunlara benzeyen kişilerle birlikte yaşamak zorunda kalıyorduk. Birliğimizin iyiliğine olduğu için, daha ilk günlerde sert sözlerle sataşmalara kadar varan ciddi görüş ayrılıkları olsa bile tartışma fazla uzatmıyorduk. Fakat bizim gözle görülür devrimci bilgeliğimiz daima üste çıkıyordu. İlkelerimize bağlıydık. Hırsızlığa izin vermiyor ve hain olarak bildiklerimizi uzaklaştırmasak bile kilit görevlere getirmiyorduk. Tam olarak kavrayamasak bile birliğimizin iyiliği için onları oyalıyorduk.

İşte bu, devrimin yanlışlarından biriydi. Yine aynı yanlış, Barquin'lere, Felipe Pazos'lara, Tete Casuso'lara ve devrimin, sürtüşmeleri önlemek için alıkoyduğu, ilk fırsatta ihanet etmeye hazır oldukları hükümetle kendileri arasındaki bir dolandırıcılıktan, gizli bir anlaşmadan başka bir şey

olmayan ücretleri sus payı olarak veriyora benzediği içteki ve dıştaki daha nicc madrabazlara şaşırtıcı maaşlar verilmesine yol açtı. Fakat düşman, insanları kandırmak için daha fazla paraya ve araca sahiptir. Bir Fleitas ya da Menoya'ya fedakârlık isteyen bir görevden başka ne verebilirdik ki? Paylaşmadıkları bir mücadelenin hesabına yaşayan, insanları aldatan, mevki peşinde koşan, paranın bol olduğu yerlere kapağı atmaya çalışan, bütün bakanlıklarda entrikalar çeviren, bütün gerçek devrimcileri hor gören, istemeden kabul edilmiş bu adamlar, devrimci bilinçlerimiz için birer hakarettiler. Varlıklarıyla her an bize, bizim yarattığımız yanlışa elimizle dokunuyormuşuz duygusunu veriyorlardı. Bu yanlış, devrimci ruha sahip olmayanlarla bile uyum sağlamaya razı olmamızdan, bu hainlerle, daha doğrusu bu budalalar, bu alçaklar, bu hırsızlar, bu aşağılık insanlarla uzlaşmamızdan ileri geliyordu. Vicdanlarımız rahat, çünkü bunların hepsi, birlikte küçük gemilerle Miami'ye doğru yola çıktılar. Sizlere çok teşekkür ediyorum İkinci Cephe'nin aşağılık beyefendileri. Bizi kötü komutanlardan, gülünç yüzbaşılardan, savaşların zorluğunun ne olduğunu anlamayan, fakat köylü evlerinde barınmanın rahatlığını bilen kahramanlardan kurtardığınız için teşekkürler... Bize bu dersi verdiğiniz, yoksul olan ve herkesten çok şey bekleyen bir devrimin verebilecekleriyle vicdanların satın alınamayacağını öğrettiğiniz için çok teşekkürler. Yanlışın, zayıflığın, hilenin, herhangi bir kimsenin kötü niyetinin karşısında esnek olunamayacağını, derhal açığa vurulması ve cezalandırılması gerektiğini, aksi halde bunun devrimin büyük hipotezlerine karşı işlenmiş bir hata olarak belireceğini gösterdiğiniz için teşekkürler.

İkinci Cephe'deki değerli arkadaşımız Prio'nun örneği bize gerçeği göstersin. Hırsıza hırsız demekten korkmamamız gerekiyor. Çünkü rahatça devrimci *"taktik"* diye adlandırdığımız şeyin arkasına sığınarak, eski başkanın bizi bugünkü gibi *"aşağılık komünistler"* olarak değil, Küba'nın kurtarıcıları diye nitelendirdiği zamanlarda, bir hırsıza *"eski başkan"* diyorduk. Hırsız her zaman hırsızdır ve ölünceye kadar da hırsız olarak kalacaktır. Yoksulluk nedeniyle, çocuklarını doyurmak için bir ekmek parçası çalmak zorunda kalan zavallılar için olmasa bile, yüksek çevrelerdeki hırsızlar için bu böyledir. Fakat, güzel kadınlar, içki ve uyuşturucu madde satın almak, aşağılık zevklerini tatmin etmek için çalanlar, yaşadıkları sürece hırsız olarak anılacaklardır. Hepsi karşı safta toplanmışlar, bize vicdan azabı çektirenler, namuslarını para karşılığında satan Felipe

Pazos'lar, durumdan faydalanmak ve yüksek mevkilere geçmek için onlara yalakalık yapan Rufo Lopez ve Justo Carillos'lar, ebedi iyimser Miro Cardona'lar, azılı hırsızlar, üstelik halk katilleri, ne kadar kahraman olduklarını Escambray bölgesinde askerden daha fazla masum insan öldürerek gösteren alçaklar! Sizler vicdanlarımızı sızlatıyorsunuz. Bize yanlışımızı, devrimin bir daha tekrarlanmaması gereken yanlışını gösteriyorlar. Verdiğiniz bu dersleri unutmamamız gerekiyor. Devrimci tavır, devrimci inancın yansımasıdır. Devrimci olduğunu söyleyen, ama devrimci gibi davranmayan kimse ancak bir soytarıdır. Aralarında hiçbir uyuşma olmayan Venturas ve Tony Varonas'ı, Prio, Batista, Gutierrez Menoyo ve Sanchez Mosqueras'ı aynı kefeye koymak gerekir; kimisi açgözlülüğü adına ani bir arzusunu tatmin etmek için, kimisi de özgürlük adına bir açgözlülüğünü doyurmak için öldüren katiller, hırsızlar, şerefsiz adamlar, her yönleriyle oportünistler, başkan adayları, nazlı bebekler! Verdiğiniz bu güzel ders için teşekkürler.

12 Şubat 1961'de Verde Olivo'da yayınlanmıştır.

Küba Bir İstisna mı Yoksa Öncü mü?

"İşçi sınıfı yaratıcı sınıftır. Bu sınıf bir ülkede refahın gerektirdiği her şeyi üretir, bu sınıf iktidarı eline almadıkça, iktidarın toprak sahiplerinin, haksız kazanç sağlayanların, tekellerin, yerli ve yabancı çıkar gruplarının elinde olmasına izin verdikçe, silahlar işçi sınıfının değil de, çıkar gruplarına hizmet edenlerin elinde oldukça, bu çıkar gruplarının ziyafet sofralarından dökülmesine gözyumduğu kırıntılar ne kadar çok olursa olsun, işçi sınıfı yoksul bir yaşam sürmek zorunda kalacaktır." ***Fidel Castro***

Bugüne kadar, Latin-Amerika'da, devrimci savaşımız kadar olağanüstü nitelikler taşıyan, bu kadar derin köklere sahip ve kıtadaki ilerici hareketlerin geleceği için bu kadar önemli sonuçlar veren bir başka olaya rastlanmamıştır. Bazıları, yaptığımız devrimin Latin Amerika tarihinin en önemli olayı olduğunu; önemi bakımından Rusya Devrimi, Hitler'e karşı kazanılan zafer, bunun Doğu Avrupa'daki toplumsal sonuçları ve Çin Devrimi'nin zaferinden hemen sonra geldiğini kabul ederler.

Biçim ve görünüm bakımından çok çeşitlilik gösteren hareket daha sonra, sömürgecilikle mücadele ve sosyalizme geçişle özellik kazanan bu

yüzyıla ait tüm büyük tarihi olayların genel çizgilerini izledi.

Buna karşılık, bazı gruplar, Küba Devrimi'nde, iyi niyetle veya politik çıkar sağlamak amacıyla, onu benzerlerinden ayıran, tek örnek haline getiren bazı özellikler bulmaya çalıştılar. Bu özelliklerin önemini öylesine abarttılar ki, bunları belirleyici etken olarak görmeye başladılar. Pek çok kişi, Küba Devrimi'nin Latin Amerika'daki diğer ilerici partilerin çizgisiyle kıyaslandığında, farklı nitelikler taşıdığını, Küba Devrimi'nin biçiminin ve izlediği yolun tek olduğunu, diğer Latin Amerika ülkelerinde tarihi gelişimin farklı olacağını söyler. Küba Devrimi'ne kendine özgü koşulların belirleyici özellikler kazandırdığını kabul ediyoruz. Bütün devrimlerin özel koşullara bağlı olduğu bir gerçektir, fakat devrimlerin hiçbir toplumun çiğneyemeyeceği bazı yasalara uyduğu da doğrudur. O halde, Küba devrimini sözümona "*farklı*" kılan koşulları inceleyelim.

Önde gelen ve belki de en önemli koşul, büyüklüğü son yıllarda tarihi boyutlara ulaşan Fidel Castro Ruz adlı doğa gücüdür. Gelecek, Başbakanımızın erdemlerinin kesin değerlendirmesini yapacaktır, fakat onun çağdaşları olan bizler için, Fidel, Latin Amerika tarihinin en büyük kişiliklerindendir. Yaşamında ve karakterinde onu yoldaşlarının çok üstüne çıkaran pek çok etken vardı. Fidel'in kişiliği o kadar güçlüdür ki, hangi harekete katılırsa katılsın lideri olurdu. Öğrencilik döneminden ülkenin yöneticisi ve ezilen Latin Amerika halklarının sözcüsü haline gelene kadar, devrimci yaşamı boyunca hep bu özelliğini taşıdı.

Bugün bulunduğu zirveyi haketti. Bilgiyi ve deneyimi anında özümsemek, belirli bir durumu, hiçbir ayrıntısını dahi gözden kaçırmadan tümüyle anlamak, geleceğe güvenle bakmak, gelecek konusunda yoldaşlarından daha uzak ve daha keskin bir görüşe sahip olmak gibi başka özellikleri de vardır. Büyük liderlik yeteneğine, cüret, kuvvet ve cesaret de eklenir. İnsanları birbirine bağlama, birleştirme, bölünme yaratacak gelişmeleri önleme gücüyle, şef olarak kitle eylemini yönetmedeki ustalığıyla, halka duyduğu sevgiyle, geleceğe olan inancıyla Fidel Castro, yoktan var edilen bugünkü Küba Devrimi'nin gerçekleşmesine herkesten çok emek verdi.

Yine de, Küba'daki politik ve toplumsal koşulların, diğer Latin Amerika ülkelerindekinden tamamen farklı olduğunu, devrimin bu nedenle gerçekleştiğini kimse ileri süremez. Ne de, bu farklara karşın Fidel'in

devrim yapmayı başardığı söylenebilir. Fidel büyük ve yetenekli bir liderdi, Küba Devrimi'ni yönetti, halkı devrime yönlendiren derin siyasi akımları doğru yorumlayarak, doğru zamanı ve doğru hareket biçimini seçti. Yalnızca Küba'ya özgü olmayan bazı koşullardan diğer halkların yararlanması zordu; çünkü birçok ilerici grubun tersine, emperyalizm yaptığı yanlışlardan ders alır.

Ayrı tutabileceğimiz tek koşul, Kuzey Amerika emperyalizminin yanılması ve Küba Devriminin hedeflerini ve geleceğini yanlış tahmin etmesiydi. Bu durum, sözümona Kuzey Amerikan "*dördüncü kuvvetinin*" içine düştüğü çelişkileri az da olsa açıklayabilir. Bu gibi hallerde hep görüldüğü gibi tekeller önce, Batista'nın yerine selefinin geçtiğini düşündüler. Çünkü, halkın diktatörlüğe karşı olduğunu, devrimci düşüncelere sahip bir önder aradığını biliyorlardı. İşe yaramaz diktatörü görevinden alıp, emperyalizmin çıkarlarına hizmet etmeye devam edecek yeni "*gençleri*" onun yerine geçirmekten daha iyi bir çözüm var mıydı?

Emperyalizm kıtasal iskambil destesi içinden hep bu kartı oynadı durdu bir süre, sonra da acınacak biçimde oyunu kaybetti. Devrimden önce bizden endişe duyuyorlardı, ama korkmuyorlardı. Gazeteci kılığına bürünmüş ABD hükümeti memurları, birçok kez dağlardaki devrimin derinliğini hesaplamak amacıyla sokulmaya çalıştı ama, yakın gelecekteki tehlikenin belirtilerini saptayamadılar. Emperyalizm harekete geçmeye hazır duruma geldiğinde, Havana sokaklarında yürüyen deneyimsiz gençlerin, politik görevleri konusunda çok açık bir görüşe ve hayatlarını bu göreve adamış olduklarını anladığında onun için artık çok geçti. 1959 Ocağında, Karayibler'in ilk toplumsal devrimi ve tüm Latin-Amerika devrimlerinin en köklüsü işte böyle doğdu.

Burjuvazinin ya da en azından burjuvazinin büyük bir kısmının zorbalığa karşı devrimci savaşın tarafını tutması ve Batista'nın yerine devrimi denetim altına alabilecek adamların geçirilmesini amaçlayan, pazarlık yoluyla varılabilecek çözümler aramaya kalkışması gibi olaylarda bir fevkaladelik bulunduğunu sanmıyoruz.

Devrimci savaşın içinde gerçekleştiği koşullar ve zorbalığa karşı çıkan siyasi güçlerin karmaşıklığı düşünülürse, büyük toprak sahiplerinden bazılarının isyancı güçler karşısında tarafsız kalmaları ya da en azından seçimlerini savaşa katılmama yönünde yapmalarının şaşılacak tarafı yok-

tur. Emperyalizm ve zulüm yönetiminin varını yoğunu elinden alıp batağa sürüklediği ulusal burjuvazinin, dağlardaki gençlerin emperyalizmin uşağı kiralık orduyu cezalandırmasına sıcak bakmasında da anlaşılmayacak bir taraf yoktur. Devrimci olmayan bu güç, gerçekte Devrimin iktidara gelmesine yardımcı olmuştur.

İncelememizi biraz daha ilerletirsek, yukarıda saydıklarımıza yeni bir koşul daha ekleyebiliriz. Bu koşul, Küba topraklarının büyük bir kısmında, büyük sermayenin varlığı sonucu kurulan geniş çaplı, yarı-makineleşmiş kapitalist tarım sisteminin köylülüğü örgütlendirip bilinçlendirerek proleterleştirmesiydi.

Bunu da kabul edebiliriz. Ama, bir gerçek var ki, Granma Çıkarması'ndan sonra düşman güçlerce dağıtılan gerilla kolundan sağ kalanlardan oluşan Direniş Ordusu'nun işgal ettiği ilk topraklarda yaşayan köylü nüfusun, Küba'nın yoğun ve yarı-makineleşmiş tarım yapılan bölgelerindeki köylülükten çok farklı toplumsal ve kültürel kökenlere sahip olduğunu önemle belirtmeliyiz. Aslında, devrimin ilk merkezi olan Sierra Maestra, o sıralarda Latifundia sahipleriyle çarpışan köylülere sığınak olmuştu. Devletin ya da açgözlü toprak sahiplerinden koparabilecekleri bir karış toprağı işlemek, üç-beş kuruş kazanmak için gelmişlerdi. Büyük latifundia sahiplerinin emrindeki askerlerin bitmez tükenmez isteklerine karşı sürekli mücadele etmek zorundaydılar, ufukları küçük bir toprak parçasının tapusunu elde etmekten öteye varmıyordu. Bizim ilk köylü gerilla ordumuza katılan askerler, toprak sevgisi ve toprak özlemini en çarpıcı biçimde gösteren, "*küçük-burjuva*" denilen kafa yapısına sahip kişilerdi. Köylü savaşır, çünkü kendisi ve çocukları için toprak ister, toprağı işlemek, yarar sağlamak, emeğiyle zenginleşmek ister.

Köylü "küçük-burjuva" eğilimine karşın, latifundia sahipliği sistemini yıkmadan toprak elde edemeyeceğini çok çabuk öğrenir. Köylüye toprak vermenin tek yolu olan *Tarım Reformu*, doğrudan doğruya emperyalistlerin, büyük toprak sahiplerinin, şeker ve hayvancılıktan servet yapmış kodamanların çıkarlarıyla çatışır. Burjuvazi çıkarlarını savunmak için savaşmaktan korkar. Proletaryanın böyle bir korkusu yoktur. Bu anlamda, devrimin yürüyüşü işçilerle köylüleri birleştirir. İşçiler, büyük toprak sahiplerine karşı ileri sürülen talepleri destekler. Kendisine toprak verilen yoksul köylüyse, devrimci iktidarı büyük bir bağlılıkla savunur,

emperyalist ve karşı-devrimci düşmanlarından korur.

Başka ayırıcı etken de yoktur, sanırız. Olanları da yeterince geniş biçimde açıkladık. Şimdi, Latin Amerika'daki tüm toplumsal olayların sürekli temellerini, çağdaş toplumların bağrında gelişen ve Küba'daki gibi bir devrimle sonuçlanacak değişimlere yol açan çelişkileri inceleyelim.

Her şeyden önce, kronolojik sıraya göre, şu an pek önemi olmasa da, büyük toprak mülkiyeti gelir. Son yüzyılda sömürgeciliğe karşı verilen kurtuluş savaşlarından sonraki dönemde yönetici sınıfların ekonomik gücünün temeli toprak mülkiyetiydi. Tüm dünyada benzerleri görülen bu toprak sahipleri sınıfı, genellikle, dünyada olup biten toplumsal olayların gerisinde kalmıştır. Bu latifundia sahipleri sınıfı içinde en uyanık ya da en açık görüşlü olanlar tehlikeyi sezer ve sermaye yatırımlarının biçimini değiştirmeye başlar, hatta tarım üretimini makineleştirir, servetlerinden bir kısmını sanayiye aktarır, kendilerini tekellerin ticari temsilcileri haline getirirler. İlk kurtuluş savaşları, latifundiaları yıkmamış, onların ekonominin temelinde olan yerini değiştirmemişti. Böylelikle, köylülüğü toprak kölesi yapma ilkesini savunan gerici unsura dokunulmamış oldu. Bu olaya istinasız tüm Latin Amerika'da rastlanır. Bu sayede, İspanya krallarının geniş toprak parçalarını *conquistadorların* (*fatihlerin*) en soylularına dağıttığı, Küba'da olduğu gibi, "yerlilere," göçmenlere ve melezlere yalnızca *realengoları*, yani krallığa ait, paylaşılmamış, üç dairesel toprak alanının ortasında kalan küçücük tarlaları verdiği zamanlardan beri tüm haksızlıklar görmezden geliniyordu. Çoğu ülkede, yalnız yaşayamayacağını anlayan toprak sahibi, Latin Amerika halklarının kuşkusuz en güçlü ve en zalim sömürücüleri olan tekellerle ittifak halindeydi. Kuzey Amerika sermayesi gelip bu toprakları sömürmeye, "*kârlı*" ülkelerden kazanç sağlamaya başladı.

Latin Amerika, emperyalist konsorsuyumların savaş alanıydı. Costa Rica ile Nikaragua arasındaki savaş; Panama'nın Kolombiya'dan ayrılması; Peru ile çatışmasında Ekvator'a karşı yapılan rezilce hareketler; Paraguay'la Bolivya arasındaki çarpışmalar, dünyadaki büyük tekelci güçler arasında sürüp giden savaşın görünen yüzünden başka bir şey değildir. Bu savaş, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, tamamiyle Kuzey Amerika tekelleri lehine düzenlenmişti. Bundan sonra, emperyalistler, sömürgelerdeki egemenliklerini güçlendirmeye ve kendilerini, başka emperyalist ülkeler-

den eski ve yeni rakiplerin, kendi etki alanlarına girmesini engelleyecek duvarlar örmeye adadılar. Sonuçta korkunç derecede çarpık bir ekonomi ortaya çıktı. Öylesine ki, kapitalist düzenlerin ekonomi uzmanları bize karşı duydukları acıma hissini ayıp kaçmayacak biçimde dile getirebilmek için yeni bir sözlük icat ettiler. mahvettikleri, zulmettikleri, cahilliğe mahkûm ettikleri yerli halka "*küçük yerliler*", aşağılanan, horlanan zenci ya da melezlere "*renkli insanlar*" adını taktılar. Bu terimleri birey olarak da, sınıf olarak da, daha iyi bir gelecek için, daha iyi ekonomik koşullar için mücadele eden emekçi kitleleri bölmek için araç olarak kullanır, bize, Latin Amerika halklarına "*azgelişmiş*" derler.

"*Azgelişmişlik*" nedir?

Koca kafalı, şişkin göğüslü bir cüce azgelişmiş sayılabilir. Çünkü, zayıf bacakları, kısa kolları vücut yapısının geri kalanına uygun değildir. Bu canlı, gelişimini bozan, onu ucubeye döndüren bir biçim bozukluğunun kurbanıdır. Bizler, kibarca "*azgelişmiş*" adı verilen ülkeler, ya sömürgeyiz ya yarı-sömürgeyiz yahut da bağımlıyız. Emperyalistlerin karmaşık ekonomileri daha çok gelişsin diye sanayi ya da tarımımızı yok eden emperyalist politika ülkelerimizdeki ekonomiyi bozmuştur. Azgelişme, ya da bozuk gelişme hammadde üretiminde tehlikeli bir özelleşmeye götürür, bu ise açlık tehlikesinin halkların tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallanması demektir. Bizler, "*azgelişmişler*" aynı zamanda tek tip tarım maddesi üreten ülkeleriz. Güvenilmez satışı, koşullar koyan ve dayatan tek bir pazara bağlı, tek bir ürün. İşte, emperyalistlerin ekonomik egemenliğinin "*böl ve yönet*" diyen eski ve her zaman geçerli Roma atasözüne bağlı olan değişmez formülü.

Latifundia sistemi, emperyalizmle ilişkiler sonucu, işsizliği ve düşük ücretleri getiren sözümona "*azgelişmişliği*" tam anlamıyla biçimlendirir. Düşük ücret ve işsizlik olayı düzenin çelişkileri keskinleştiği ölçüde, daha düşük ücretler ve daha çok işsizliğe dönüşen kısır bir döngüdür; sürekli ekonomik dalgalanmaların oyuncağı olan bu sistem Rio Bravo'dan Güney Kutbu'na kadar tüm Latin Amerika halklarının buluştuğu ortak paydadır. Büyük harflerle yazdığımız, toplumsal olaylarla ilgilenen herkesin araştırmalarına temel oluşturması gereken bu ortak payda İNSANLARIN AÇLIĞI; son haddine kadar ezilmekten, zulüm görmekten, sömürülmekten bıkkınlık; her insanın vücudundan alınabilecek en büyük kâr

alınsın, sonra da sermaye sahiplerince saçılıp savrulsun diye, işsizler ordusunu kalabalıklaştırmak tehlikesi karşısında, her gün iş gücünü yok pahasına satmaktan bezginliktir.

Latin Amerika'da temel ve kaçınılmaz ortak paydaların var olduğunu gördük, birbirine bağlı olan, birbirini güçlendiren bu kötü koşulların hiçbirinin dışında olduğumuzu söyleyemeyiz. Bu koşulların tümünün sonucuysa hepsinden daha korkunç ve daha uzun sürecek olan açlıktır. Büyük toprak sahipliği sistemi, ilkel sömürü biçiminde olsun, kapitalist tekel biçiminde olsun, yeni koşullara uyum sağlar ve emperyalizmle bağdaşır. Yabancı sermayenin bu tür sömürüsü adına kibarca "*azgelişmişlik*" denilen sömürge tipinde bir ekonomi yaratır; sonuç, düşük ücretler, geri bırakılmışlık, işsizlik ve açlıktır.

Tüm bu koşullar Küba'da da mevcuttu. Burada da açlık vardı, işsizlik oranı öteki Latin Amerika ülkelerindekinden daha yüksekti, emperyalizm diğer birçok ülkeden daha yırtıcıydı. Latifundia sistemi, diğer kardeş cumhuriyetlerdeki kadar güçlüydü.

Her ülkede kendisine uşaklık eden kukla hükümetleriyle, kuklayı ve insanın insanı sömürmesine dayalı sistemi savunmaya hazır kiralık asker ordularıyla birlikte bu emperyalizm belasından kurtulmak için ne yaptık? Sevgili Latin Amerika'mızı kemiren hastalığa çare olarak, deneysel çalışmalarımız sonucunda elde ettiğimiz bir buluş olarak insanlığa sunduğumuz bazı formülleri uyguladık. Deneysel buluşumuz, derhal bilimsel bir gerçek olarak kabul edildi.

Mücadeleyi yaratan nesnel koşullar, halkın açlığı, bu açlığın yarattığı tepki, tepkiyi arttıran terör önlemleri ve baskının neden olduğu kin dalgasıydı. Latin Amerika'da öznel koşullar yoktu; bunlardan en önemlisi emperyalist güçlere ve onların içteki işbirlikçilerine karşı şiddet kullanarak verilecek mücadelenin zafere götüreceği bilinciydi. Bu koşullar, değişimin gerekliliğini daha açık biçimde gözler önüne serdi, hükümet ordusunun halk güçleri tarafından tamamıyla yok edilmesini (tüm gerçek devrimlerin şartı) sağladı.

Bu koşulların silahlı mücadeleyle yerine getirileceğini belirttikten sonra, mücadele alanının kırsal bölgeler olması gerektiğini, uğruna savaştığı büyük amacına ulaşmaya çalışan (ilk hedef toprağın eşit dağıtımıdır)

köylü ordusuyla kırlardan yola çıkıp kentleri ele geçireceğimizi yeniden açıklamalıyız.

Bizleri yönetten toplumsal yasaları ortaya koyan işçi sınıfının ideolojik gücüne dayanan Latin Amerika köylülüğü Küba'da olduğu gibi, geleceğin büyük kurtuluş ordusunu yaratacaktır. Kırsal bölgelerde oluşturulan ordu, iktidarı almak için gerekli öznel koşullar olgunlaştığında, işçi sınıfıyla birleşip ideolojik gücünü arttırarak kentleri dıştan fethedecektir. Baskı güçlerinin ordusu savaşlarla, çatışmalar ve beklenmedik saldırılarla bozguna uğratılacaktır. Köylülüğün yarattığı ordu yeterince büyüdüğünde gerilladan büyük bir halk kurtuluş ordusuna dönüşecektir. Devrimci gücün gelişim aşaması, eski ordunun yok olma dönemi olacaktır.

Küba'da varolan tüm bu koşullar diğer Latin Amerika ülkelerinde yoksul sınıfların iktidarı kazanma mücadelesinde de mevcut olsaydı ne olurdu? Kırsal bölgelerde yaratılan silahlı gücümüz kentleri dıştan kuşatarak ele geçirdi, işçi sınıfıyla birleşip, bu sınıfla kurduğu bağlantı sayesinde politik bilincini geliştirdi, demiştik. Diğer Latin Amerika ülkelerinde de bu mümkün olur muydu? Daha kolay, yoksa daha mı zor olurdu? Bizim görüşümüze göre, Latin Amerika'da yeni devrimci mücadeleleri zorlaştırabilecek koşulları ele alalım. Tüm ülkeler için genel güçlükler ve gelişme dereceleri ya da ulusal özellikleri farklı ülkelerin karşı karşıya kalacağı farklı güçlükler söz konusudur. Yazımıza başlarken, o dönemde Küba devrimi karşısında şaşkınlığa düşen emperyalizmin tutumundan bir yere kadar, yine şaşıran, hatta emperyalistler yüzünüzden uğradığı zararlardan dolayı isyancılara sempatiyle bakan (bu durum öteki Latin Amerika ülkeleri için de aynıdır) ulusal burjuvazinin aldığı tavırdan söz etmiştik.

Küba yine kuma bir çizgi çekmiş, Pizarro'nun açmazı yine karşımıza çıkmıştı: çizginin bir yanında halkı sevenler, diğer yanında ondan nefret edenler yer alıyordu. Aralarındaki çizgi, her seferinde biraz daha netleşerek, iki büyük toplumsal gücü birbirinden ayırıyordu. Küba devrimi süreci ilerlediği ölçüde bir taraftan burjuvazi, öte taraftan işçi sınıfı giderek daha net biçimde kendi konumunu netleştiriyordu.

Ama emperyalizm de Küba'dan dersini almıştır, öteki 20 Latin Amerika Cumhuriyeti için, Amerika Kıtasında hâlâ var olan diğer sömürgeler üzerinde artık yanılmayacaktır. Ölü sessizliğini, zoraki kurulan Romalı

barışını bozmaya kalkışanı, güçlü istila ordusuna karşı verilecek geniş çaplı halk savaşları bekliyor. Bu önemli, çünkü iki yıllık sürekli savaş, endişe, belirsizlik pahasına kazanılan Küba'nın kurtuluşu zor olduysa, Latin Amerika'nın başka yerlerindeki halkları bekleyen savaşlar çok daha zor olacaktır.

Amerika Birleşik Devletleri yıkılmaya yüz tuttuğunu gördüğü kukla hükümetlere silah teminini hızlandırır, baskı ve ölüm araçları ve bu işlerle görevli askeri birlikler gönderilmesini, müdahaleyi, hatta istilayı yasal hale getirecek bağımlılık antlaşmaları imzalatır. Baskı ordularının, askerleri durmadan eğitip halka karşı yapılacak eylemlede kullanılacak araçlar haline getirdiğini söylemeye gerek bile yoktur.

Ya burjuvazi? Bu soru sorulmalıdır, çünkü pekçok Latin Amerika ülkesinde gelişmek için çırpınan ulusal burjuvaziyle, eşitsiz koşullar altında sürdürdüğü bir rekabet içinde ulusal sanayiyi yok edecek biçimde pazarları daraltan emperyalizm arasında nesnel çelişkiler vardır. Bunun yanı sıra, değerler ve zenginlikler uğruna, daha başka mücadeleler de görülür. Bu çelişkilere rağmen, ulusal burjuvazi, genellikle, emperyalizme karşı savaşma yeteneğine sahip değildir. Ulusallığı ayakları altında çiğneyen, yurtseverlik duygularına hakaret eden, ekonomiyi sömürgeleştiren emperyalizmin zorbaca egemenliği ve baskısından korktuklarından çok daha fazla halkın devrim yapmasından korkarlar. Büyük burjuvazi devrime açıkça karşı çıkar, halka karşı savaşmak için, devrim engellemek için emperyalizmle ve büyük toprak sahipleriyle sürekli ittifak halindedir.

Latin Amerika'da yeni halk devrimlerine doğrudan doğruya karşı çıkan ittifak halindeki büyük güçler, ayaklanabilecek tüm halkları yok etmek üzere kuklalarına silah ve askeri birlikler yığarken, hiçbir hareketten kaçınmayacak kadar umutsuz ve isterik bir emperyalizm, en vahşi baskı yöntemlerini uygulamaktan çekinmeyen bir latifundismo, ne açıdan olursa olsun, halk devrimini önlemeye hazır bir büyük burjuvazidir.

Bu saydığımız güçlükler, Küba Devrimi gerçekleştirilip güçleneli beri, Latin Amerika'da oluşan yeni koşullar altında, bu tip bir mücadelenin karşılaşacağı zorluklarına eklenmelidir.

Daha özel türden, başka sorunlar da vardır. Kentsel yoğunlaşmanın fazla görüldüğü, hafif ve orta sanayisi daha iyi gelişmiş, yine de tam

anlamıyla sanayileşmenin tam olarak gerçekleşemediği ülkelerde gerilla grupları oluşturmak güçtür. Kentlerin ideolojik etkisi mücadeleyi barışçı yollardan vermeye inanan örgütlenmiş kitle yaratarak gerilla savaşını frenler. Koşulların halk için pek ağır olmadığı, az çok "*normal*" dönemlerde, bir çeşit "*kurumculuk*" eğilimi ortaya çıkar.

Parlamento temsilcileri arasında devrimcilerin sayıca artmasının niteliksel değişimler getirebileceği inancı artar. Bizim kanımızca, hiçbir Latin Amerika ülkesi için böyle bir olasılık söz konusu değildir.

Temel değişmenin seçim süreciyle başlama olanağını dışlamadan, tüm Latin Amerika ülkelerinde bu olasılığın henüz pek uzak olduğunu belirtmeliyiz.

Devrimciler, tüm kurtuluş mücadelesinde ortaya çıkabilecek taktik değişimlerini önceden göremezler. Bir devrimcinin gerçek yeteneği durumlar değiştikçe, yeni durumlara göre farklı devrimci taktikleri bulmada gösterdiği başarıyla ölçülür. Devrimci bir programın, belirli bir seçim sürecinden kazanabileceklerini küçümsemek affedilmez bir yanlıştır. Ama yalnızca seçimi düşünmek, iktidara olmak için tüm diğer mücadele biçimlerini, bu arada devrimci programın vazgeçilmez aracı olan silahlı mücadeleyi gözardı etmek yine affedilmez bir hatadır.

Bize seçim süreci aracılığıyla iktidar olmaktan söz edildiğinde, hep aynı soruyu sorarız: Halktan çok sayıda oy alıp iktidarı ele geçiren bir halk hareketi, programını oluşturan toplumsal dönüşümleri gerçekleştirmeye karar verdiğinde, ülkedeki gerici sınıflarla çatışma içine düşmez mi? Ordu, daima bu gerici sınıfların bir aracı değil midir? Bu böyle olduğuna göre, ordunun kendi sınıfının yanında yer alacağını, yeni hükümete karşı savaşacağını düşünmek mantıklı değil midir? Az ya da çok kanlı bir darbeyle yeni hükümet devrilecek, eski oyun tekrarlanarak yeniden başlayacaktır. Baskı güçlerinin ordusu, yeni hükümeti savunan silahlı bir halk hareketi tarafından yenilgiye uğratılabilir. Bize olanaksız görünen, silahlı kuvvetlerin köklü toplumsal reformları kabul etmesi, toplum tabakası olarak yok edilmeye razı olmasıdır.

Savaşın gidişinde, asker tabakasının yardımına güveniliyorsa, iki sorun incelenmelidir: Önce, ordu gerçekten halk güçleriyle birleşiyor ve özerk karar alma yetkisi taşıyan bir örgüt olduğu varsayılıyorsa; bu durumda,

ordunun bir kısmının, diğer kısma *"darbe yapması"* söz konusudur. İkinci durumda, ordunun halk güçleriyle kendiliğinden ve hızla birleşmesi, bizim kanımızca, ordunun güçlü ve kararlı bir düşman tarafından yenilmesi ve bozguna uğratılmasıyla mümkün olur, yani bu hal, ancak yeni kurulan iktidar için felaket anlamına gelen koşullarda gerçekleşir. Ordu yenildiğinde, morali çöktüğünde bu olay görülebilir, fakat daha önce bir savaş geçirmesi zorunludur, böyle bir savaşın sonucunun ne olduğunu kendi kendimize sormalıyız. Sorunun cevabı bizi şu sonuca götürür: Kırsal bölgelerde, elverişli arazide, kentlerdeki çarpışmaların desteğinde daima işçi kitlelerinin en geniş ölçüde harekete katılması sağlanmalı ve işçi sınıfının ideolojisi rehber alınmalıdır.

Latin Amerika'da devrimci hareketlerin karşılaşabileceği güçlüklerden yeterince sözettik. Şimdi, Fidel Castro'nun Sierra Maestra'da savaşı başlattığı andaki gibi elverişli koşulların var olup olmadığı sorulmalıdır. Burada, isyan merkezlerinin oluşmasını kolaylaştıracak genel koşulların var olduğunu, bazı ülkelerde daha da elverişli özel koşullar bulunduğunu düşünüyoruz. Küba Devrimi'nde çok önemli sonuçlar veren iki öznel koşul üzerinde ısrarla duracağız: Birincisi, kırlardan başlayan bir hareketin köylü kitlelerini kendine çekerek zayıflıktan güçlülüğe dönüşmesi, cephe savaşında orduyu bozguna uğratması, kentleri ele geçirmesi ve ikincisi, savaşırken iktidarı ele geçirmek için gerekli öznel koşulları yaratmasıdır.

Asıl *"farklılık yanlıları"* Küba devriminin dünyada eşi benzeri bir daha görülmeyecek, tek olay olduğunu öne süren tuhaf kişilerdir. Bundan daha yanlış bir şey olamaz. Latin-Amerika'da halk kitlelerini sömürge yapıyı tamamıyla yıkan köylü ordusunun yürüttüğü bir gerilla savaşıyla zafere ulaşacağı açık biçimde görünmektedir.

Önemi ülkeden ülkeye değişen, bazı genel koşulları da sıralayabiliriz. Bunlardan biri, köylülüğün sömürülmesidir. Bu olguya, Küba'da, diğer birçok Latin Amerika ülkesinden daha az rastlanıyordu. Savaşımızın isyan döneminde, kırsal bölgelerde işçi sınıfının oluşmasından söz edenler, iktidarın kazanılmasından ve tarım reformundan sonra kooperatiflerin kurulması sürecini hızlandırmada bu proleterleşmenin katkısı ne olursa olsun, direniş ordusunun merkezi, temeli olan köylünün bugün sahip olduğu toprak parçasından gururlanarak Sierra Maestra'ya döndüğü-

nü, son derece bireyci olduğunu hatırlamalılar. Latin Amerika'da da yerel özellikler vardır, elbette. Arjantinli köylünün davranışları, Peru'lu köylününkine, Bolivyalınınki de Ekvatorlununkine benzemez. Ama toprak özlemi hepsinde aynıdır, Latin Amerika'ya kendine özgü rengini veren onlardır. Başka ülkelerde yaşayan köylüler, Küba'dakilerden daha çok sömürüldükleri için ayaklanmış olma olasılığı büyüktür.

Belirtmemiz gereken bir gerçek daha var. Batista'nın ordusu tüm eksiklerine, yanlışlarına karşın örgütlü bir orduydu. En basit erden generaline varıncaya kadar herkes halkı ezmenin uzmanıydı. Hepsi para karşılığı savaşan profesyonel askerlerdi. Bu durum baskı gücüne belirli bir düzen kazandırıyordu. Latin Amerika'da ordular, genellikle, profesyonel subaylardan ve düzenli aralıklarla askere çağrılan acemi erlerden oluşur. Her yıl, askere çağrılan gençler, hergün akrabalarının şikayetlerini duydukları, yoksulluğu, toplumsal adaletsizliği kendi gözleriyle görüp tanıdıkları evlerinden ayrılırlar. Eğer bir gün, doğru olduğuna bütün yürekleriyle inandıkları bir sistemi savunanlarla savaşmaya gönderilirlerse, vurucu güçlerinin azalacağı kesindir.

Halk savaşının haklılığı ve nedenleri yeni askere alınan gençlere özel bir propaganda yöntemiyle anlatılırsa olumlu sonuçlar verecektir.

Devrimci olayların bu yüzeysel incelenişinden sonra, Küba devriminin kendine has özelliklerini kazandıran ayrı etkenler ve tüm Latin Amerika halkları için böyle bir devrimin zorunluluğunu çok iyi ortaya koyan ortak koşullar içerdiğini söyleyebiliriz. Yeni devrimlerin hareket noktasında kolaylık sağlayacak yeni koşulların oluştuğunu görüyoruz: Kitlelerin kendi kaderlerini belirleme bilinci yükseliyor, kaderlerini belirlemelerinin şart ve yapılabilir olduğuna olan inançları artıyor. Aynı zamanda, kitlelerin başarılı olmaları, iktidarı ele geçirmeleri de kolaylaşıyor; ulusal burjuvaziler emperyalizme öylesine bağlanmıştır ki, halk güçleriyle doğrudan doğruya savaşmak zorunda kalacaklardır.

Latin Amerika'yı zor günler bekliyor. Düşmanın en zayıf yerine, en güçlü darbeleri indirmek, hep indirmek gerekli. Sürüne sürüne geriye çekilmemeli, sert adımlarla ilerlemeli, her saldırıya, halk kitlelerinin daha güçlü bir cevap vermelidir, zafere götüren yol budur.

Bu makale, 9 Nisan 1961'de Verde Olivo'da yayımlanmıştır.

Küba'da Ekonomik Planlama Üzerine

Halk Üniversitesi programının, ekonomi konusundaki derslerden oluşan yeni bir dizisine başlıyoruz. Böyle bir görev için en uygun zamanı seçmiş sayılmayız. Bağımsızlığımızı kazanmak için canlarını feda etmiş şehitlerimizin yerdeki kanları daha kurumadan, ülkemizi yabancıların himayesine sokmak isteyen istilacılardan miras kalan kötü anılar daha hafızalarımızdan silinmeden, halkımızın karşısına bu tür bir konuyu anlatmak için çıkmamız zamansız sayılabilir.

Ama, halkın sosyalist devrimini ilan edeceği günün arifesinde bulunuyoruz. Latin Amerika'nın ilk sosyalist devrimi böylelikle tüm dünyaya duyurulacaktır. Öyleyse, ekonomi konusundaki çalışmalarımıza dönmeli, ekonomi alanında bize düşen görevlerimizi bir an önce yerine getirmeliyiz. Bunlar, vatan savunması gibi anlı şanlı siyasi görevlere benzememekle birlikte, yine de son derece önemli işlerdir.

Sanayi Bakanlığımız kısa bir süre önce kuruldu, ama ondan önce de benzeri kuruluşlar vardı. Özgür Küba'nın bağımsız bir ekonomi inşaası INRA ile başladı. Köylülere toprak dağıtılınca, onların üretmiş oldukları hammaddeleri işlemek için sanayiler geliştirmek ve bunları kitleler için tüketim mal-

larına dönüştürmek gerekti. Böylelikle, İNRA'nın Sanayi Şubesi kuruldu. Yavaş yavaş bu şube öylesine önem kazandı ki, bu yılın başlarında ayrı bir bakanlık haline getirilmesi gerekti.

Küba Sanayi Bakanlığı'nın temel görevi ekonomimizdeki yeniliklere ve dönüşümlere ayak uydurmak ve bu dönüşüme öncülük etmektir. Birkaç ay sonra yine bazı değişiklikler olabilir, çünkü bu güç görevin getirdiği zorunluluklara kendimizi alıştırmamız gerekiyor. En güç görevlerden biri bu, çünkü biz bakanlık yöneticileri iş başında öğrenim görüyoruz. Elbette ki, yanlışlar yapılabilir ve bunlar düzeltilmelidir. Ama yapılan yanlışların hepsi üstüste akonulsa bile, geçmişte yapılanların yanında çok da fazla anlam ifade etmez.

Sanayi Bakanlığı ülkenin tüm endüstrisini yönetmez, sanayileşmenin tümü de bakanlığımıza ait değildir. Sanayi Bakanlığının dışında iki önemli kuruluş daha var. Hayvancılığın ve tarım ürünlerinin sanayileşmesi İNRA'nın özel bir kolu tarafından yürütülür. Bunun yanında, Çalışma Bakanlığı, inşaatçılıkla ve konut yapımıyla ilgili tüm sanayi dallarını yönetir.

Bakanlıkların başında, tabii ki, birer bakan bulunur. Küba'nın sosyalist ülkelerin tecrübelerinden faydalanarak yarattığı bir yenilik olarak, bakanlığın çeşitli dallarının yöneticilerinden ve dört ayrı sekreterlikten oluşan bir kurul bakana yardımcılık eder. Bu kurul, haftada bir kez bir araya gelir.

Bakanlığımızın iki işlevi vardır. Birincisi ulusal sanayiyi doğrudan doğruya yönlendirmek, ikincisiyse ekonomik planlama yapmaktır. Ekonomi Sekreterliği, gelecekteki yatırımları planlar, Kuruculuk Sekreterliği ise yeni kurulacak olan ekonomi branşlarıyla ilgilenir. Temel Sanayi Sekreterliği, bugün Küba için en önemli olan sanayi dallarıyla ilgili çalışmalar yapar. Bu sanayi dalları, her biri bir İstikrarlı İşletme (Konsalide İşletme) adını alan sanayi gruplarına ayrılmıştır. Hafif Sanayi Sekreterliğinin görevi öteki ülkelerdeki aynı sekreterliğin yaptığı göreve benzer.

Sanayileşme iki yönlü olarak ilerler. Birincisi hükümetin önceden belirlenmiş olan hedefleri tutturabilmek için öncülük etmesidir. Burada, yapılan yasalar ve kararnameler hükümete katkı sağlar. Hükümet bu amaç doğrultusunda, bellibaşlı sanayi kollarını devletleştirmiştir. Diğer yön ise devrimden sonra yenilen sınıfın korkularının ve son iki yılda Küba'da meydana gelen isyanların sonucudur.

En başta, devlet güvenliğine karşı çıkanların mal varlıklarına el konulacaktı. Küçük burjuvazi, devrime katıldı. Burjuvazinin diğer kanadı ise karşıdevrimci saflara katıldı, daha sonradan bunların bazıları yurt dışına kaçtılar. Bu gibiler arkalarında küçük sanayi girişimleri bıraktı, iş üretiminin sürmesi için bunları çalıştırmak zorundaydık.

Biz, kaygı duyanlara güven duygusu uyandırarak bu kaçışların önünü kesmeyi denedik. Yine de, yurt dışına kaçmaya devam ediyorlar. Bazıları birer kahraman olarak geri dönmeyi hayal ediyor, bazıları da korkudan kaçmış olduklarından, yaşadıkları o korkuyu gittikleri yerlerde de hissediyorlar. Aralarından ülkede kalarak bozguncu eylemlere kalkışanlar da çıkıyor, ama Küba halkının uyanıklığı sayesinde böyleleri er geç yakayı ele veriyor.

Bir örnek olarak 7 işçiden oluşan küçük bir girişimi ele alalım. Makinelerden, sağlık hizmetlerinden, örgütlenmeden de yoksunlar. Ama aileleri için çalışan 7 kişi var. Tabii ki, onların sorunlarına eğilmek durumundayız.

Böyle küçük girişimlerle uğraşırken, çok büyük sorunlarla karşılaşırız. İşsizlik Küba'da çok geniş boyutlara ulaşmıştı. Bu yüzden, küçük endüstri kuruluşları, çok geri düzeyde araçlarla çalışan işçilerle tıklım tıklım doludur. Bu sanayi dallarını eğer makineleştirirsek, gereken işçi sayısı azalacağı için bir kısım işçi işsiz kalacaktır. Buna elbette izin veremeyiz.

Tütün endüstrisinde, yüzlerce işçinin yerini tutabilecek makineler hazır durumda. Dünya pazarında rekabet edebilmek için, tütün sanayimizi makineleştirmek zorundayız. Şeker endüstrisinde, şimdi yılda 6 milyon ton üretiyoruz ve bunu 10 milyon tona çıkarmayı planlıyoruz, ama bu sanayi dalını da makineleştirmek zorundayız. Şu anda şekerkamışı kesmek için yeterince işçi bulamıyoruz. Şekerkamışı kesme, zor ve ağır bir iş olduğundan işçiler başka işlerde çalışmayı tercih ediyorlar. Demek ki, bu sanayi dalını da makineleştirmek zorundayız.

Limanlarımızda da makineler çalışmalı, Sovyetler Birliği'nde tankerleri temizleyip başka yükler için hazırlayan deterjanlar geliştirildi. Örneğin, Sovyetler bize yılda 2,7 milyon ton şeker karşılığında, 4 milyon ton ham petrol göndermeyi vaat ettiler. Gemileri petrol yüklü olarak gelip, şeker yüklü olarak geri dönebilir. Fakat bunun sonucunda, zorunlu olarak, geçmiş dönemlerden kalan bir işle hayatını kazanan pek çok işçi işsiz kalır.

Bu, karşılaştığımız hayati sorunlardan biri. Çalışma düzeni olumsuz etkilenecek olan herkese iş garantisi vermek zorundayız. Bu da bakanlığımızın yürütme şubesinin görevleri arasında bulunmaktadır.

İstikrarlı İşletmeler kendilerine göre özellikler taşır, fakat bunlar sosyalist ülkelerdeki kombinalara benzemezler. Örneğin, Şeker Üretimi Konsolide İşletmesi, tüm ülkede çalışan 160 şeker fabrikasını yönetir. Merkez bürosu Havana'da bulunmaktadır ve bu sanayi çalışmalarından doğrudan doğruya bakanlığa karşı sorumludur. Tüm işletmeler, planlamaları yapan ve kontrol eden sekreterliğe karşı sorumludur. Ürünler, İç Ticaret Bakanlığına yada devlet aygıtının yönetimi altındaki diğer sanayi işletmelerine teslim edilir. Bu işleteler kendileri için çıkar sağlamazlar. Elde edilen tüm kârlar Küba devletine aittir.

Bakanlığın bir başka görevi de ileriye yönelik plan yapmaktır. Tabii tüm ülke çapında plan yapmaktan, yani sosyalist planlamadan söz ediyoruz. Bunun için en başta gelen koşul, üretim araçlarının kontrol edilmesidir. Üretim araçlarını zaten denetliyoruz, ama bu yeterli mi? Hayır! Tüm istatistikleri, tüm ekonomik faktörleri de bilmek zorundayız. Gördüğümüz kadarıyla, kapitalist düzen bize herhangi bir veri ve istatistik bırakmadı. Hükümetimiz şimdi gerekli istatistikleri hazırlamak için çalışıyor.

Bu verilere ulaştıktan sonra, amaçlarımızı bir an önce belirlemeliyiz. Ancak, gerçekçi olmak koşuluyla. Yapılabilecek her şeyi 5 yılda bitireceğimizi söyleyemeyiz, ama en öncelikli olanların planını yapmalıyız. Tüm bunlar yapıldıktan sonra, geriye yine çok önemli iki faktör daha kalır. Dayanaklarımız eylem birliği ve halk desteğidir. Halk hedeflerimizi kavramalı ve desteklemelidir. Planlarımız ancak o zaman yürür.

Birkaç gün önce şeker işçileri bir slogan ortaya attılar: *"1 Mayısta 6 milyon ton şeker!"* Bunu ilk duyduğumda şaşırdım, çünkü şeker hasadının yavaş gittiğini biliyordum. Fabrikaların müdürünü yanıma çağırdım. Bu sloganın işçilerin tamamen kendi iradeleriyle ortaya çıktığını, kendisine hiçbir şey sorulmadığını söyledi. Bugün 30 Nisan. Bir günde 400 bin ton şeker üretilmesi gerekir ki bu imkânsız. Peki neden oldu bu? Plansızlıktan. Sadece yapıcı eleştiride bulunmak istiyorum, elbette. Ancak gerçekçi olmalıyız. Ve plan yapmalıyız.

Ülkenin sanayileşmesi birtakım sorunlar yaratıyor. Küba'nın denizlerde

ticaret filosu yoktu, ama dış ticareti çok gelişmişti. Şeker üretimi dolayısıyla Küba, Brezilya'nınkinin yarısı hacminde dış ticaret yapıyordu. Ama yine bu şeker üretimi nedeniyle, Küba azgelişmiş bir ülke olarak kalmıştı.

İlk önce yaptığımız reformlardan biri de ithal mallarını olanaklar ölçüsünde Küba'da üretilen yerli mallarla ikame etmek oldu. Bu, sanayileşmenin ilk dönemiydi. Sanayileşmenin tüm aşamalarında yeni teknik elemanlara ihtiyaç duyuyorduk. Bir başka önemli faktör de hammaddeydi. Küba son derece zengin olanaklara sahip bir ülke, burada yetişmeyen hiçbir tropikal ürün yok. Sanayileşmek için gerekli olan her şeye sahiptik.

Sosyalist ülkelerin desteğiyle gerekli sermayeyi sağladık. Birkaç yıl içerisinde, tarım ülkesinden sanayi ülkesine dönüşeceğiz. Fakat, şeker üretiminden de vazgeçecek değiliz. Şeker endüstrimizi geliştirmekle kalmayacak, ürünlerimizi taşıyabileceğimiz yeni pazarlar yaratacağız. 1965'te ne kadar şeker üreteceğimizi şimdiden söyleyemeyiz. Ancak, şeker, geleceğimiz için önemli bir etken olarak kalmalıdır.

Zenginlik kaynaklarımızdan bir kısmını da yer altı madenleri oluşturur. Üç temel maden cevherine sahibiz: Demir, nikel ve bakır. Bunlara ek olarak, topraklarımızda krom, manganez ve daha önemsiz bazı mineraller de bulunmaktadır.

Maden endüstrimizi nasıl geliştirdik? En büyük iki meselemiz, toprakaltı zenginliklerimiz hakkında fazla bilgimizin olmaması ve uzman elemandan yoksun olmamızdı. Sosyalist ülkelerin yardımıyla bu sorunun da üstesinden büyük ölçüde geldik. Küba'nın hazırladığı planlar çerçevesinde, Sovyetler Birliği'nin çok büyük bir katkısını gördük. Sovyetler Birliği, uzun vadeli maden çıkarma çalışmalarıyla yakından ilgileniyordu.

Teknik açıdan gelişmiş bir ülke olan Sovyetler Birliği'ndeki çalışmalarla, Küba'daki çalışmalar arasındaki farkı ortaya koyabilmek için bir örnek vereyim: En üst düzey Sovyet jeologları, güneyde, dokuz milyonluk nüfusa sahip bir Sovyet Cumhuriyetinden çıkar. Bu bölgede, 15 bin jeolog vardır. 6 milyon nüfuslu Küba'da ise, yurtdışından davet edilen Sovyet, Şilili, Perulu, Meksikalı ve diğer ülkelerden gelen jeologların sayısı yalnızca 200'dü. Kübalı jeologlara, gelince, bunlar ise sadece iki elin parmaklarıyla sayılabilir. Bir başka deyişle teknoloji yoksunuyduk.

Bugün neden böylesine çok yabancı tarafından ziyaret edildiğimizi anlat-

mak istiyorum. Çünkü bizim teknolojik ilerleyişimiz emperyalizmin isteklerine uymuyordu. Küba'da jeolojinin bilinmesini hiçbir biçimde istemiyorlardı. Örneğin, bugün bir devrim şehidinin anısına *"Pedro Soto"* adı konulan Moa Bay Maden Şirketi, nikel çıkartan çok modern bir ABD şirketiydi. Bu şirkette birçok Kübalı mühendis çalışıyor, ancak bunlardan hiçbirisi yetkili bir yönetici pozisyonuna getirilmiyordu. Gerekli olan şube müdürleri, ABD'den gelmeydi, Kübalılara ise uygun görülen yalnızca emir almaktı. Bazen bazı işler başarıyorlardı, ama olayların işleyişi ve sistemler kapalı kapılar arkasında onlardan sır gibi saklanıyordu. Bugün tüm şube müdürleri Kübalıdır, bunlar Sovyet teknolojisinin yardımıyla çalışırlar.

Madencilik bir ülkenin gelişiminin temelini teşkil eder. Demirden yoksun olan bir ülke, çok ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Demirsiz, çelik endüstrisi geliştirilemez.

Sovyetler Birliği ile ulusal topraklarımızın dörtte birinde maden aranması konusunda bir anlaşma imzaladık. Şimdi, 6 bin kilometre karelik bir alanda araştırma yapmaya başladılar, bu büyüklük topraklarımızın toplam yüzölçümünün yaklaşık olarak %5 ine eşittir. Oriente'nin kuzeyindeki Nicaro bölgesi, maden yatakları bakımından en zengin yer- altı servetlerimiz arasındadır. Burada düşük kaliteli demir, kurşun, sülfür ve nikel cevherleri bulunur. Nikel madeni çıkarılmaya başlanmıştır.

Maden kaynaklarımız 3 milyar ton olarak tahmin edilmekte, bu da Küba için güçlü bir kaynak oluşturmaktadır. Krom ve demiri ayırmak gibi bir teknik sorunla karşılaşıldıysa da, gerekli araştırmalardan sonra, bu meselenin halledilebileceğini düşünüyorum. Demir, Pinar del Rio'daki yataklarda ve Oriente'nin güneyinde de bulunabilir. Vaktiyle ABD'li sahipleri tarafından işletilen daha eski bazı madenler ve yeni açılacak olanlar bir arada düşünülürse, 60 yıl, demir sıkıntısı çekmeyeceğiz demektir.

İki nikel fabrikamız var: Eski Birleşik Devletler fabrikası ve Moa, yeni Birleşik Devletler fabrikası. Yeni fabrika Haziranda tekrar üretime başlayacak ve bu devrimci hükümetin başarılarından biri olacaktır. Moa, ulusumuz kurtulduğunda, emperyalistler tarafından tamamlanmak üzereydi, ama üretime başlamamıştı.

Pinar del Rio'da ise bakır türünde potansiyel yeraltı zenginlikleri bulunuyor. Şimdiki görevimiz eski yatakların işlenmesinde gerekli ilerlemeyi

sağlamak ve yeni yer altı kaynakları bulmaktır. Santiago yakınlarında çok miktarda manganez cevherine sahibiz. Oriente'nin kuzeyinde, Camagüey'de ve Pinar del Rio'da kromumuz mevcut. Elektrik gücü üretimi için turba yataklarının işlenmesi olanaklarını da araştırmalıyız.

Çok önemli bir hammadde olan petrolden yoksunuz. Küba'da devrimden önce Amerika Birleşik Devletleri'nin birçok petrol rafineri firması bulunuyordu. Çünkü, Küba Karayipler'de önemli bir etkendi. Büyük limanlara sahipti, ulaşım ve iletişim bakımından önemliydi, ayrıca Küba'da ucuz işçi de rahatlıkla bulunabiliyordu, maliyet giderleri oldukça düşüktü. Üç dev şirket Küba'da petrol rafinerisi kurmuşlardı. Bu petrol arıtma kuruluşları Shell, Esso ve Texaco'ya aitti. Petrolü Venezüella'dan alıyor, ülkemizde arıtıyor, daha sonra oldukça pahalıya Amerika Birleşik Devletleri'ne ve diğer Karayip ülkelerine satıyorlardı.

Devrimci hükümet gelişme yoluna koyulduğunda, Küba'da petrol üretimi oldukça düşüktü, ülke ihtiyacının %1'ini bile karşılanamıyordu. Petrol üretimini arttırmanın bize getireceği bir kar da yoktu. Petrol aramaktan vazgeçilmesi belki de çıkarımıza daha uygundu.

Az sayıdaki Kübalı uzmanla ve Sovyet uzmanların yardımıyla, çok ilginç bir araştırmaya giriştik. Sovyet uzmanlar, geniş petrol yataklarının bulunabileceği iki nokta gösterdiler ve bu yerlerden petrol çıkarabilmek için özel bir teknoloji kullanacaklarını söylediler. Küba'da petrol bulunduğunun işaretleri var, uzmanlarımız ve dost ülkelerden gelen teknisyenler olanaklar elverdiğince daha çok petrol çıkaracaklar.

Sovyetler Birliği'yle 1,3 milyon ton kapasiteli bir çelik fabrikası inşaası için bir yatırım anlaşması yaptık. Bu bağlamda, Santiago de Cuba bölgesi ilk çelik fabrikamızın kurulması için uygun bulundu.

Çelik üretimi planlarımız ise şöyle: Sovyetler Birliği, 1964'de 250.000 ton üretecek bir fabrikanın yapımına başlayacak. Buna ek olarak hazırda Küba'da bulunan eski bir demirçelik fabrikasını yeni teknolojiyle geliştireceğiz. Bu işletmeye Antillana de Acero deniliyordu, anarşik kapitalist gelişmenin garip bir ürünüydü. Kötü tasarlanmıştı ve kötü idare ediliyordu. İki yıl sonra, bu fabrika da 250.000 ton çelik üretilir hale gelecek.

Çelik üretimini, madenciliği ve endüstriyel kapasiteyi arttırmak için daha çok elektriğe ihtiyacımız var. Şu anda, Küba'da 620.000 kilowatt kapasiteyle

elektrik üreten işletmeler çalışıyor. Buna ek olarak, şeker fabrikaları için güç üreten, ancak verimsiz çalışan, 300.000 kilowatlık merkezlerimiz var. Gelecek beş yılda, 600.000 kilowattlık ek elektrik üretmeyi planlıyoruz. Bu elektrik santrallerinin çoğu sosyalist ülkelerin katkılarıyla, bazıları da dolar alanına giren uluslar tarafından kurulacaktır. Başka bir ifadeyle, ilerleyen 5 yılda elektrik üretimimizi iki katına çıkaracağız.

Yapım malzemesi üretimi, sanayimizin gelişmesi için hayati bir meseledir. Öncelikli üç malzeme, seramik, tuğla ve çimentodur. Bu konuda da problemlerle karşılaştık. Emperyalist ablukadan dolayı iki seramik fabrikamız iş yapamaz durumda. Ama, ne olursa olsun, yapım malzemesi üretim kapasitesini arttırmak zorundayız. Yıllık 900.000-1.000.000 tonluk çimento üretimi, ülkenin ihtiyacını karşılamaktan çok uzak. İlk 5 yılda bu üretimi de iki katına çıkaracağız.

Gelecekteki gelişimimizin temeli tarım olacaktır. Daha geniş otlaklara yayılan, daha çok sayıda büyükbaş hayvan üretimine önem veren bir politika izleyeceğiz. Hayvancılık endüstrisini geliştirmeyi ve gelecekte et, deri ve deri ürünleri ihraç eden bir ülke haline gelmeyi planlıyoruz. Tabii, uzun vadeli bir görev bu. 5 yıllık plan süresi içinde bunu geliştirmeye başlamayı planlıyoruz.

Sanayimizin gelişmesinde, bir başka çok önemli faktör daha vardır: Bu da makineleşmedir. Bu alanda, Çekoslovakya ile komple bir otomotiv sanayisi kurmak için anlaşma imzaladık. Kurulacak olan fabrika, yılda iki bin traktör, 5 bin kamyon, 100 adet sabit motor, 3 bin motosiklet motoru üretecek. Kendi ulaşım araçlarımızı üretmemiz için gerekli temeli böylece atmış olacağız. 1965'te otomobil yapımına başlayacağız. Kalkınmamızın ilk aşamasını, sanayi için araç üretmeye dayandırmış bulunuyoruz.

Havacılıkta teknolojiden yoksun olduğumuz için uçak satın almaya devam edeceğiz. Ama bizi zarara sokan geleneksel pazarımızın yerine şimdi bu konuda önderlik yapan ulusların pazarlarından yararlanacağız.

Deniz ulaşımına gelince, önümüzdeki birkaç gün içinde, bu sanayi ile ilgili tüm fabrikalarıyla birlikte bir liman kurmak için Polonya ile anlaşma yapıp deniz aşırı ülkelere açılan bir ülke yaratacağız. Planımızın ilk aşamasında, küçük tonajlı balık tekneleri yer alıyor. İkinci aşamada ise trans-Atlantik ticaret için 10.000 tonluk gemiler inşa edeceğiz.

Cienfuegos'dan bu konuda çok sayıda mektup aldım. Gemi inşa endüstrisinin bu bölgede kurulmasını istiyorlar. Ancak, bir sanayi için en uygun yer belirlenirken düşünülmesi gereken birçok faktör bulunur. Bölgede yaşayan halkı iş gücü olarak düşünmemiz, halkın işe ihtiyacı olup olmadığını göz önünde bulundurmamız gereklidir. Ayrıca ödüllendirilmesi gereken bir kahramanlık eylemi varsa, bunu da dikkate alırız.

Örneğin, düşmana karşı öylesine mükemmel direnen Playa Giron halkına elbette bir şeyler vermemiz gerekir. Burada birçok insan hayatlarını yitirildi, kadınlar ve çocuklar bile katledildi. Bu bölgeye gitmek, oradaki insanlarla fazlasıyla ilgilenmek zorundayız.

Kurulacak yeni endüstrilerin yeri saptanırken göz önüne alınacak çok önemli ekonomik etkenler de vardır. Elektrik ve su ihtiyacının kolay karşılanması, ulaşım ve hammadde bunlardan en önemlileridir. Bu, size Küba'da sanayi dağılımının nasıl olacağı konusunda bir ön fikir verebilir.

Bir noktaya daha dikkatinizi çekmek isterim. Bu fabrikalardan hiçbirinin yeri henüz kesinlikle belirlenmiş değil. Gerektiği zaman, gerekli hesaplamaları yaptıktan sonra bu dağılımı belirleyeceğiz. Bunu belirtmemin nedeni belirli bir yerde fabrika yapılmasının planlanıp sonradan vazgeçilmesi nedeniyle halkı öfkelendirmeyeceğimize inanmanızı istememdir.

Evet, şimdi başlayabiliriz. Pinar del Rio'nun Zavalo bölgesinde, silikon işleyen bir fabrika kuracağız. Burası silikon bakımından çok zengin bir bölge. İsla del Pinos'a da kaolin işleyen bir fabrika kuracağız. Pinar del Rio'nun Artemisa bölgesinde seramik imal edilecektir. Camagüey'de, bir alüminyum fabrikası ve bir cam kombinası inşa edilecektir.

Havana civarında çok fazla fabrika kurmamaya özen gösterdik, çünkü ülkenin haritasını olanaklar ölçüsünde dengelemek istiyoruz. Şimdiye dek, yabancıların kurduğu tüm fabrikalar, hep Havana'ya yakın inşa edilirdi. Biz stratejik ve teknik açıdan en önemli sanayilerin Havana'da bulunmasını istedik, ama ağır sanayi kuruluşlarını, gerekli hammaddenin rahatlıkla elde edileceği bölgelere yerleştirmeye özen gösterdik.

Havana'da televizyon ve radyo alıcıları üretecek bir elektro-teknik kombinası, hafif kauçuk ürünleri için bir fabrika, bir pil fabrikası, bir daktilo makineleri fabrikası, bir merkezi sanayi laboratuarı, bir bakır ve bir de tekstil fabrikası kurmayı planladık.

Kurşunkalem, dolmakalem gibi büro malzemesi üretmek üzere Batabano'da fabrikalar kuracağız. Endüstri merkezlerinin yerinin seçilmesinde politik etkenin de rol oynadığını gösteren bir örnek bu. Bu fabrikalar çok büyük önem taşımadığından nerede olursa olsun kurulabilirler. Batabano limanındaki işçilere iş kazandırılması amacıyla böyle davrandık, çünkü devrimden sonra turizmden kazandıkları gelirden yoksun kalmışlar, hükümetimiz de onlara bir fabrika yapmaya söz vermişti. Şimdi kolay bir işte çalışacaklar ve iyi de para kazanacaklar.

Gübre fabrikasını, Matanzas'ta kuracağız. Bu kuruluş, Cuban-Nitro fabrikasının büyütülmüş biçimi olacaktır. Bu fabrika için bir sosyalist ülkeyle değil, bizimle çok iyi çalışan kapitalist bir şirketle anlaştık. Dolarla ilgili sorunlarımız olduğundan ödeme ve diğer ayrıntılar konusunda pazarlık yapıyoruz. Matanzas için ayrıca bir sodyum klorid ve bir tekstil fabrikası planladık. Cardenas'ta, bir kilit fabrikası, bir maden eritme tesisi, bir de gaz pompaları ve buhar supapları fabrikası yapılacaktır.

Cienfuegos'ta bir kereste kombinası, bir makine fabrikası, bir dizel motorları ve kompresör fabrikası, bir dikiş makinası fabrikası bir elektroteknik kombinası, bir pompa fabrikası ve daha başka sanayi işletmeleri kurulacaktır.

Santa Clara'da ev araçları üretimi amacıyla bir fabrika inşa edilecektir. Burada ayrıca, Sovyetler Birliği'nden satın aldığımız mekanik elektrik arklı bir çelik fabrikası da yapılacaktır. Polonya'dan satın alınan elektrik arkı, mekanik kombinada kullanılacaktır. Yine, küçük bir çivi fabrikası, bir plastik eşya imalathanesi ve kamera parçaları üreten küçük bir işletme daha kurulacaktır.

Holguin'de her tür transformatör üretilecek bir fabrika ve bir de elektroteknik işletmesi açılması planlanmıştır. Sagua de Tanamo'da tel, iğne ve topluiğne fabrikası kurulacaktır. Bu kent diktatörlük zamanında zalimce bombalanmıştı, o zamandan beri yapılan bölgede yaşayan halkın fedakârlığının karşılığı olabilecek bir şey yapamamıştık. Bahia de Nipe'de de iki nikel işletmesi kurulacaktır.

Guantanamo'da bir tarım araçları fabrikası ve tel fabrikası çalışmaya başlayacaktır. Santiago, ülkenin en büyük sanayi merkezlerinden biri olacaktır. Çelik fabrikalarından biri de Santiago'da kurulacaktır, ayrıca bir oto-

mobil, traktör ve kamyon fabrikası inşa edilecektir.

İşte ulusumuz için hedeflediğimiz program. İyimser bir planlama yaptık ve barış güçlerindeki gelişmenin, bize yönelik olan saldırıları azaltacağına umut bağladık. En büyük dileğimiz bunun gerçekleşmesi ve kalkınmanın düşündüğümüz yolda ve hızda ilerlemesidir.

Ama, yine de, gerçekleri her zaman hesaba katmalıyız. En başta gelen nesnelliğimiz, ülkemize yönelik emperyalist saldırılardır. Bu saldırılar, nereye dek devam edecek? Hiçbir şey söyleyemem. Mr. Kennedy'nin kendi geleceğine tam bir güvenle, faşistçe inançlarla, küstahlıkla ve ilk kez Amerika Kıtasında her istediğini kolayca yapamayacağını anlamış olmanın verdiği hiddetten doğan sözleri, Birleşik Devletler'in gelecekteki tavrını bilmemizi olanaksız kılıyor. Sanayimizin gelişimi açısından da çok önemli bu, çünkü yapılan eserlerin üzerine sosyalist yapılanmayı da eklemlemek durumundayız.

Muhakkak ki zafer bizim olacak. Ama, emperyalist saldırıların bize engel olacağını da bilmeliyiz. Bu kez, yıkıcı saldırı, savunmasız aileleri mahvetti, Playa Giron bölgesindeki çarpışmalarda milis askerlerimiz ve pilotlarımız şehit oldular. Kayıplarımız askeri nitelikteydi. Fakat şimdi, sanayi kuruluşlarını sabotaj yaparak ortadan kaldırmayı planlıyorlar. Düşmanın gelip doğrudan doğruya kentlerimizi bombardıman etmesini de bekleyebiliriz, daha önce de yaptılar bunu. Böyle bir felakete uğrarsak, yıkılanları yeniden imar edemeyiz.

Örneğin, Kore'de yapılanlara karşı dikkatli olmalıyız. Orada, Amerika Birleşik Devletleri Hava Kuvvetleri, karada hareket eden her şeye ateş etmişti. Taş taş üzerinde bırakmadılar. Tüm binaları, evleri, her şeyi yerle bir ettiler. Yakılıp yıkılacak hedef kalmayınca, sırf eğlence için büyükbaş hayvanların üzerine bile ateş edip sürüleri telef ettiler. Fakat bugün, o korkunç savaştan yalnızca birkaç yıl sonra, Kore yılda 2,5 milyon ton çelik üretmeye hazırlanıyor, bizim 5 yıllık planımızda yer alandan daha büyük bir miktar bu. Çekilen tüm acılar, halkta daha büyük bir çalışma azmi yarattı. Halk manevi bakımdan çelikleşmiş bir güç olarak ortaya çıktı. Vazgeçmeyecekleri bir toplumsal amaca sahip olarak ve adil bir düzen içerisinde yaşayarak, hedefleri için gereken enerjiyi kendilerinde buldular.

Üstelik şartlar da şimdikinden çok farklıydı. Sovyetler Birliği, tarihte

görülmemiş, büyük bir savaştan yeni çıkmıştı. Atom bombasına da sahip değillerdi. Uçakları, Amerika Birleşik Devletleri'ninkilerle kıyaslanamazdı. 20 milyon insan kaybeden ulusun, barış isteği çok büyüktü.

Kore, şimdikinden daha değişik koşullar altında bulunuyordu. Başka bir saldırı yapılsa, o zamankinin aynı olmayacağını düşünüyorum. Küba'da yapılan, yeni bir Kore yaratma çabasıydı.

Ama tüm bunlar, varsayımdan öteye gitmiyor. Bugün edindiğimiz acı izlenim, dünya barışının, faşizm bataklığına gömülmüş bir ulusun faşist yöneticisinin sapık hezeyanlarına, sinir krizlerine bağlı olduğudur. Bu yüzden, bunu da sanayileşmemizde bir etken olarak göz önünde bulundurmak durumundayız. Bununla birlikte sorunlarımız arasında, sanayi zenginliklerimizden ne kadarını yeniden kurmak zorunda kalacağımızı, bunun için ne kadar zaman, sermaye, işgücü ve malzeme harcayacağımızı tespit etmek de var.

Elbette ki, tek sorun bu değil. Kendi içimizde ortaya çıkan sorunlarımız var. 5 yıllık plandan bahsettiğimizde bunlardan birini ortaya koymuştuk. Teknolojinin hiçbir zaman gelişemediği bu ülkede, doğal zenginliklerin neler olduğunu bilmeyen ve tamamen Birleşik Amerika'nın bilimsel gelişmelerine bağımlı kalarak kendi gücünü yaratamayan bir ulusun varlığıydı sorunumuz.

Bizim üzerimizde etkisi çok büyük oldu bunun. Yalnızca teknik alanda, uygulamada personelimizin kısıtlamakla kalmadı, düşünsel anlamda da belirgin sınırlamalar getirdi, bu ise çok önemli bir noktadır. Birleşik Devletler'deki teknik personel Küba'dakinden çok farklıdır. Birleşik Devletler'de teknik personel ayrı bir kategori oluşturur ve sömürülenlerle sömürenlerin tam ortasında yer alır. Emekçilerin sofrasında olandan daha çok kırıntı kalır bunlara. Gerçek hayattan tümüyle kopuk olan bu teknik adam kavramını Küba'da da yaratmaya çalıştırlar. Devrimci hükümetten yana olan teknik personelin bile *"Ben bir teknisyenim"* diyerek kendisini toplumun diğer kesimlerinden soyutladığına şahit oluyorduk. Bu o kişinin, Batista'nın iktidarında, Küba sosyalist hükümetinin emrinde, Prio döneminde yada herhangi başka birinin hükümeti altında çalıştığı gerçeğini meşrulaştırmak için söylenmiş olan bir sözdür, sanki bu kimse farklı bir toplumsal kategoriye aitmiş, toplumun dışındaymış gibi.

Bu tavıra karşı mücadele etmeli, bu eski dönemden miras kalan görüşleri değiştirmeliyiz. Bir ulus laboratuarda yaratılmaz. Halkın gücü ve birliği harmanlanarak bir ulusal bilinç yaratılmalıdır. Bu yüzden tüm teknisyenlerimizin halkın doğal bir parçası olmasını istiyoruz ve bu nedenle bugün güçlüklerle karşı karşıyayız.

Bazı teknisyenlerimiz dönüşüme ayak uydurdular, ama bazıları da var ki daha öncedeki dönemlerden günümüze kalmış ve hiç değişmemişler. Bundan dolayı, yeni insanı yaratmaya kararlıyız. Bu insan işçi sınıfının yada köylülüğün içinden çıkacak ve devrimimizin eseri olacaktır.

Elimizdeki teknisyenler ideal olmasalar bile, biz bu durumu hiç teknisyen olmamasına tercih ediyoruz. Birçok durumlarda teknik eleman bulamıyoruz. Bunlardan birçoğu yurt dışına kaçtı, hala da her gün ülkeden ayrılmaya devam ediyorlar. Küba'daki yeni atmosfere tahammül edemeyen birçokları her gün kendi isteğiyle sürgüne gidiyor.

Kuruluş çalışmaları güç oldu, bundan sonra da güç olacaktır. Eğitilmesi gereken kişiler için eğitim çalışmalarını hızlandırdık. Kuruculuk zor bir görevdir. Fakat, halk yaratıcılık düşüncesini özümsediğinde ve özlemlerinin gerçekleşeceğini kavradığında mucizeler yaratır.

Şimdi, ikincil sorunlarımızı ele alalım. Örneğin, çeşitli teknolojiler arasında farklar var. Sovyetler Birliği'nde hala yard, inç, pound gibi ölçüler kullanılıyor. Oysaki diğer uluslar çoktan daha makul olan ondalık ve metrik sisteme geçmiş bulunuyorlar. Bu belki ufak bir sorun olabilir, ama metrik sisteme göre tasarlanmış makineler kullanılırken karmaşa yaratı-yor. İşçilerimiz gerekli ayarları yapmak zorunda kalıyorlar.

Bugün bize hammadde sağlayan sosyalist uluslarla, Birleşik Devletler arasındaki farkı biliyorsunuz. Birleşik Devletlerde tüketim malları sanayisi olağanüstü gelişmiş bulunuyor. Sosyalist ülkelerse, öncelikli olarak ağır sanayilerini geliştirirler. Sosyalist ülkelerde her şey bir plana tabiidir. Eğer bir milyon bardağa ihtiyaç varsa, bir milyon bardak üretilir, daha fazlası üretilmez. Bardakların hep aynı özelliktedir, rekabet yoktur. Kapitalist ülkelerdeyse bir malın kalitesi belirleyicidir ve pazarda rekabete neden olur. Bu nedenle, üretilen malın kalitesine, kusursuz görünümüne önem verecek biçimde programlanmış, bu mantığa göre tasarlanmış olan üretim biçimimizi, halkın büyük çaptaki ihtiyaçlarını karşılamaya yönelecek biçimde

değiştirmemiz gerekecektir.

Tüm bunların üzerine, hammaddeler üzerinde emperyalist kısıtlama sorunu bizi belli dönemlerde çaresiz bırakıyor. Birçok nedenden dolayı haksız ve yersiz bir abluka bu. Yersiz, çünkü satış yapmak onların çıkarına daha uygun. Yine, haksız ve yersiz olmasının bir başka sebebi de, emperyalistler arası anlaşmazlıkların çok şiddetli olması, bazı ürünlerin isteseler bile satışını önleyememeleri. Satmamaktan kendileri zarar görürler. Çıkarlarını yitirirler. Sonra, bazı stratejik ürünler seçip, bunların ticaretini engellemeye uğraşırlar.

En önemli hammaddelerin bulunamayışı yüzünden, bazı fabrikalarımızı kapattık. Örneğin, bize amonyak satmıyorlar. Cuba-Nitro kompleksi, henüz amonyak fabrikasını tamamlayamadı. Şu anda, Sovyetler Birliği'nden de amonyak getirtemiyoruz. Amonyak talebi çok yüksek olan bir sanayi ürünüdür. Cuba-Nitro'da üretim durduruldu. Başka fabrikalarda da aynı şey oldu. Bazıları kapasitelerinin yarısıyla çalışıyor. Bu böyle giderse, planlarımızı gerçekleştirmemiz de olanaksızlaşacak.

Üretim planlarımızı her çeşit hammaddeyi ve gerekli tüm yedek parçaları getirtebileceğimizi düşünerek hazırladık. Büyük bir şevkle planlarımızı yapmaya başlamıştık. Bu plan, henüz yapım aşamasında olduğundan halka açıklanmadı. Asıl kalkınma planı, 1962'de hayata geçirilecek.

Şeker endüstrisinde çalışan yoldaşlarımızın düştüğü hataya benzer bir hata yaptık. Kitlelere başvurmadık. Laboratuarda çalışırcasına plan hazırladık. Sadece kurulu fabrikaların kapasitesini ve üretimi hesaba kattık. Bu bizim çalışma planımızdı. Oysa bugün kitlelerin plana katılmadığını açıkça görüyoruz, kitlelerin içselleştirmediği bir hedefin başarılı olma şansı yoktur.

Bu koşullarda hedeflerimizi tutturamayacak durumdaydık. Çelik üretiminde hedefimizin ancak %25'ine ulaşabildik. Ama bu bile üretimi bir yıl içinde %75 arttırmamızı sağladı. Bu sonuç bize Küba'daki üretim merkezlerinin çalıştırılamadığını gösterir. Bizim görevimiz, bu tesislerin tam kapasiteyle çalışmalarını sağlamaktı. Ancak, hammaddeden yokluğu ve planlarımızı kitlelerle açmamamız yüzünden başarısızlığa uğradık. Bir başka sorunumuz da, tarımla eşgüdüm sağlamaktır. Bu eşgüdüm kusursuz olmalıdır.

Şimdi de işçilerle aramızdaki diyalog ortamından söz etmek istiyorum.

Emekçi sınıf kendi yaratıcı gücünün, görevlerinin ve haklarının henüz farkında değil. Gönüllü çalışma ve üretime doğrudan doğruya katılmayan halkın şekerkamışı kesmesi konusunda pek çok propaganda yapıldı. Bilirsiniz, şekerkamışı kesildiği gün işlenecek hale getirir ve bir ürün halinde elimize geçmiş olur. İşçiler, pazar günleri daha yapılacak işler varken, en acil olanı bitirdim düşüncesiyle çıkıp giderlerse bu durum özverinin anlamını kavrayamamış ve devrimin ihtiyaçlarını anlamamış olmalarının bir göstergesidir. Havana'da, pazar günü şekerkamışı kesen gönüllülerin çok büyük katkısı oldu, Havana Bölgesi'nde şekerkamışı üretimi hızlı bir artış gösterdi. Ancak, burada vurguladığım, işçi sınıfının tüm gücünü henüz ortaya koymadığıdır.

Bugün bir devrim dönemi yaşıyoruz, devrimimizin bir sosyalist devrim olduğunu tüm dünyaya açıkladık. Sosyalizm yalnızca bir söz değildir, ekonomik etkenlerin ve bilinç etkeninin zorunlu bir sonucudur. Bu nedenle ve bu bağlamda, daha yapmamız gereken çok şey var.

Kitleler ekonomik planlama üzerine kafa yormalı, görevlerinin ne olduğunu bilmeli, tüm fabrikalarda işçilerin haklarını nasıl savunacaklarının bilincinde olmalıdır. Kitleleri yakından ilgilendiren bazı sorunlar vardır. Fabrikalarında neler olduğunu ve bunun tüm ulusun toplumsal yaşamı arasındaki ilişkiyi bilmelidirler.

İşçilerin, devrimi tam anlamıyla algılamaları için çabalıyoruz. İki büyük fabrikada bu konuda çalışmalar sürdürülüyor. Bir tanesi yakında halkın malı olacak. Burada, çalışma yarışı ve işçi eğitimi planları uygulanıyor.

Yarışma planlarının bir bölümüne de üretkenlik ve ödüllendirilmenin eşzamanlı kılınması ve çalışma standartlarının saptanması oluşturuyor. Yarışma planının ilk aşamasını örgütlenmeyle oluşturuyor. İşçiler fabrikalarını temiz tutmak, makinelerine özen göstermek, iş merkezlerini sabotajlardan korumak, çalışmaları ve eğitimleriyle ulusal üretime katkıda bulunmak zorundalar.

Eğitim planı, fabrikadaki makineleri kullanmak için gerekli asgari teknik bilgiye ve yeterliğe sahip olmayla başlar. Okullar ve üniversiteler, işçilerin mühendisler düzeyine yükseltecektir. Bu da yerine getirilmesi gereken büyük bir görevdir.

Bu çalışmalar için iki önemli faktör söz konusu: Birincisi, ulusun azmi ve

kararlılığı, ikincisiyse sosyalist ülkelerin yardımları. Bu iki etken birbirinden ayrılmazdır, birbirini tamamlarlar. Sosyalist ülkeler ulusun kararlılığını gördüklerinde, yardımlarını bizden esirgemezler, yardım geldiğinde zaman da ulusun çalışma ve kalkınma için kararlılığı artar.

İlk önlemlerimiz, Amerika Birleşik Devletleri'ni fazlasıyla rahatsız etti. Ama, asıl mücadelemiz tarım reformuyla başladı. Tarım reformu, bizi sosyalizme götüren eğik düzlemin referans noktasıdır. Toprak reformu, Birleşik Devletler'e ait tekelci işletmelerin binlerce caballeria'lık arazisini onların elinden alarak kamulaştırmıştır.

Emperyalistlerin uzlaşmaya niyetleri yoktu, bize hemen tepki gösterdiler. Amaçları devrimci hükümetimizi çökertmekti. Bir ikilem içindeydik, ya yolumuza devam edecek yada onların istediği biçimde dize gelecektik. Bu yola devam etmemiz daha çok emperyalist dayatma getirecekti, oysaki hemen tarım reformunun arkasından, maden yasasını çıkartmış, petrol şirketlerine de el koymuştuk. Emperyalistler şeker kotamızı kaldırdılar, biz de şeker fabrikalarını devletleştirdik. Bunun ardından elektrik şirketini de devletleştirdik. Hızlı ve görülmeye değer dönüşümler yapıldı ve bu yılın ilk günlerinde başbakanımız sosyalist döneme girdiğimizi açıkladı.

Şimdi, sosyalizmi tanımlamak için yeterince zamanımız yok. Sanayideki çalışmalarımızın başarılı olabilmesi için, sosyalizmin belirleyici niteliğinin halkın üretim araçlarına sahip olması ve bunların varlık nedeninin halka hizmet olduğu bilmek zorundayız. Bu ekonomik temelin yanı sıra çok büyük önem taşıyan toplumsal bilinç etkeni de söz konusudur. Yakında, bu eğitim dizisinin kapanış konuşmasını yapacak olan başbakanımızın yada başka birinin, bu sorunları size daha geniş biçimde açıklanacağını umuyorum.

İçinde bulunduğumuz bu yeni dönemde, halkımız görevlerini ve haklarını iyice bilmezse, bir sosyalist topluma dönüşmemiz ve bir sosyalist toplum olarak istediğimiz biçimde çalışmalarımızı sürdürmemiz olanaksızlaşır. Sosyalist toplum kesinlikle demokratiktir, halkın ihtiyaçları ve özlemleri temeline dayanır. tüm belirleyici konularda, alınacak kararlarda, en önemli rolü oynayan halkın ta kendisidir.

30 Nisan 1961'de tüm ülkede yayımlanmaya başlayan ve çok ilgi gören Halk Üniversitesi programının açılış konuşması.

Ortaklaşa Tartışma, Tek Karar ve Sorumluluk

Devrimimiz öylesine hızlı ilerledi, ortaya çıkan sorunlara başka bakış açılarından öyle hızlı yaklaşıldı ki bazı devrimci çevreler, harekete geçmekte ve durumu kavramakta güçlük çeker oldular.

Bu nedenle, devlet işletmeleri yöneticilerinin izlemesi gereken politikayı ve siyasi yapılar ve işçi örgütleriyle, yani yardım komiteleri, sendikalar ve JUCEİ *(Taşra Bölgeleri Eşgüdüm, Yürütme ve Denetim Kurulu)* ile sürdürülmesi zorunlu ilişkileri açıklamak istiyoruz.

Hızla sosyalist devrime dönüşen Küba Devrimi anti-emperyalist demokratik devrim niteliğini hızla geride bırakmıştır. Bu nedenle, ortaya çıkan tüm sorunlar, sosyalizme doğru ilerleyen bir devletin bakış açısıyla ve marksizmin yönlendirici ilkelerinin ışığında, topraklarında sosyalizmi kuran ülkelerin deneyimi gözönünde bulundurularak ele alınmalıdır.

Tüm bunlara, ulusumuzun temel koşullarını da eklemeli ve bunu, gelişmenin ihtiyaçlarının genel çerçevesine oturtmalıyız.

Artık devrimimiz, sert önlemler uygulayarak kapitalistleri mülksüzleştirdiği aşamayı aşmıştır. Bu tür önlemler, % 80'inden fazlası devletleştir-

ilen sanayi dallarında alındı. Bu sürecin ardından, ülkeden kaçışlar yüzünden ya da işyerlerinin sahipleri tarafından terk edilmesi nedeniyle veyahut da karşı devrimci unsurlarla işbirliği sonucunda el konulmasına karar verilen çalışma merkezlerine el konuldu. Tüm bu önlemler, devlet üretim aygıtının, özel üretim hesaba katılmaksızın kurulması zorunluluğu getirdi.

Bu alanda, devlet işletmelerinin üretim olanaklarına ve kaynaklar bakımından ihtiyaçlarına büyük önem vereceğiz. Hâlâ varoluşunu sürdüren az sayıdaki, bir grup özel işletmeyi de unutmayacağız.

İşletme kavramı da artık yavaş yavaş değişime uğruyor. Merkez Planlama Kurulu'nun, işletme terimine getirdiği yeni tanımı, aynen aktarıyoruz:

Halk işletmesi kavramı, malları işleyen ya da benzer hizmetlerde bulunan üretim birimlerinin oluşturduğu bütüne verilen addır. Ancak, halk işletmeleri özel koşullar altında ve pratik nedenlerle, başka bütünleşme ilkelerine göre de kurulabilir.

Merkez Planlama Kurulunun kararı, halk işletmelerine ilke olarak aşağıdaki hakları tanır:

a) Enerji, hammaddeler, yağlayıcılar ve kullanılmış makineler için yedek parçalar gibi kaynakların satın alınması için anlaşmalar yapmak;

b) Üretilen mal ve hizmetlerin satışı ya da teslimi için anlaşmalar yapmak;

c) Lojmanlarının ve lokallerin yapımı ve kabul edilen plana uygun biçimde, birimlerin üretim olanaklarının artırılması için gerekli makine ve donanımı sağlamak üzere anlaşmalar yapmak;

d) Ortak çalışma anlaşmaları ve sözleşmeleri yapmak;

e) Personel atamak, personeli terfi ettirmek ve işten çıkarmak (yönetim personelinin dışında); üretim birimleri, işlemleri Çalışma Bakanlığıyla uyum halinde ve daha önce onaylanan listelere göre gerçekleştirir;

f) a, b, c ve d maddelerinde söz konusu edilen anlaşmaları geçerli kılmak için gereken para fonlarını devletten sağlamak üzere bir bütçe hazırlamak ve halktan edinilen gelir biçiminde satışların getirdiği kârları ödemelerde kullanmak.

Anlaşılacağı gibi, kolektif devlet işletmesi, belirli bir bütçeyle göre

çalışan, bu bütçeyi temel alarak üretim planları yapan, kontratları hazırlayan, ortak çalışma anlaşmaları ve sözleşmeleri imzalayan, Çalışma Bakanlığı'yla uyum halinde, çalışma biriminde yönetici personel dışında kalan tüm çalışanları atayan, terfi ettiren ve işten çıkaran, makine satın alımı ya da lojman ve lokal yapımı için anlaşmalar yapan az çok birbirinin benzeri üretim birimlerinin tümüdür.

Tüm fabrika müdürlerine, bir halk işletmesinin yöneticisine tanınan yetkilerin bir kısmı tanınır, ama şeflere gelince, halk işletmelerindekilerle, fabrikalarınkiler arasında hiçbir fark yoktur. Halk ortaklığı işletmesi, birçok fabrikanın bir araya getirilmesidir, hepsinin işlevi hemen hemen aynıdır.

Sanayi Bakanlığı'nın işletmelerinin yöneticileri kimdir? Ekonomi şubesi şefi, üretim şubesi şefi ve mübadele şubesi şefi. Bunlar, işletmenin müdürü ve yürütme şubesiyle birlikte işletmenin yönetiminde en önemli rolü oynayan kişilerdir.

Ama işletme, sadece devlet memurlarından oluşan bu yöneticiler grubu tarafından kurulmaz, aynı şeyi içinde söyleyebiliriz. Sendika ve Teknik Yardım Kurulu gibi çok önemli iki örgüt daha söz konusudur. Bu kuruluşların her biri arasındaki ilişkiler son derece kesin bir şekilde belirtilmelidir.

Burada, fabrikaların tüm halkın mülkiyeti olduğunu ve ülkemizde devlet tüm halkın devleti olduğuna göre, fabrikaların devletin malı olduğunu belirtmeliyiz. Devlet, halkın kendisine verdiği görevi yerine getirip üretimi sosyalist devrimin kendine özgü doğrultusunda yönetir. Küba devriminin sosyalist niteliği üretimin genel özelliklerini belirleyendir. Kapitalist üretimdeki anarşinin karşısına planlanmış sosyalist üretim dikilmektedir. Elbette ki, hükümet halkın onayını almadan kurallar koyup zorla kabul ettiremez, amaçla saptayamaz; böylesi bir plan soğuk ve bürokratiktir. Bu yüzden, işletme, memurlarının ve işçilerinin planlar hakkında fikirleri alınmalıdır. Burada amaç, kişileri üretime bağlamak, üretimin sorunlarıyla ilgilenmelerini sağlamaktır. Nihai sonuç belirli konular üzerinde yapılan pratik tartışmalardan doğmalı, üretimin sorunlarına son şeklini almış çözümler ve kararlar getirilmelidir. Tüm bu söylediklerimize şunu da ekleyelim; sosyalist ülkelerdeki işletme yönetiminin günümüzdeki ilkelerine göre, imzalanan anlaşmaların, verilen sözlerin yükümlülük-

leri altına girilen yatırımların tek sorumlusu yönetici ve yönetim kuruludur. Açıkça belirtilmelidir ki, yönetici; işletme yöneticisi ya da belirli bir fabrikanın müdürü olarak oynadığı rolde devletin ondan beklediği işlevleri ne bir yana bırakabilir, ne bunlardan ödün verebilir, ne de vazgeçebilir.

Yöneticiyle sendikalar arasındaki ilişkiler nasıl olmalıdır?

Makalemizin başlığı, tek bir sorumluluk fakat ortaklaşa tartışmayla yönetimin tek elden yürütülmesi gerektiğini söylüyor. Yöneticiler ve müdürler, ayrıca dolaysız planlamayı, örgütlenmeyi ve imalatı, halk işletmesinin ve tüm işlerinin gerçekleştirilmesini ve denetlenmesini bütün aşamalarıyla bilmeli ve yönetmelidirler. Bir işletme yöneticisinin görevleri şunlardır:

a) Halk işletmesinin kısımlarının, bürolarının ve üretim birimlerinin çalışmalarını doğrudan doğruya tecrübeli memurlar aracılığıyla, kontrol altında bulundurmak ve yönetmek. Yönetici, bu çalışmaların yürütülmesinden Bakanlığa karşı sorumludur.

b) Devlet planının, yöneticisi işletmenin tekno-ekonomik planının hayata geçirilişini ve tamamıyla gerçekleştirilişini izlemek

c) Çalışmasıyla, ücretler, anlaşmalar, teknoloji, ödemeler, yasalar ve yönetmelikler, emekçilerin güvenlik ve sağlığı, çalışanların hakları ilgili olarak öngörülen tüm maddelerin yerine getirilmesine özen göstermek. Devletin işletmeye sağladığı kaynakların doğru ve etkili biçimde kullanılmasını sağlamak.

d) İşletmenin daha verimli için gerekli işletme içi kararları almak. Gerekirse, halk işletmesinin yönetsel, ekonomik, teknik etkinliklerin, üretim etkinliklerinin ve ticari etkinliklerin daha iyi örgütlenmesi için yönergeler hazırlamak.

e) Halk işletmesinden en devrimci, en etkili ve ekonomik bakımdan en verimli çalışmayı elde etmek için çalışanları yönlendirmek, hazırlamak ve eğitmek.

f) Halk işletmesinin tekno ekonomik planında saptanan sınırları aşmadan gerekli resmi ya da özel belgeleri imzalamak.

g) Halk işletmesinin etkinliklerini koordine etmek ve bunlarla ilgili bil-

gi toplamak için örgütlenecek danışma kurullarının toplantılarını ayarlamak.

h) Devrimci örgütler ve sendikalarla işbirliği yapmak.

i) Emekçilerin yönetime ve planlamaya aktif biçimde katılmalarını sağlamak.

Sendikanın rolü nedir?

Sendikalar bir sorunla karşı karşıya bulunuyor: İçinde yaşadığımız devrim döneminde, birbirini tamamlamasına rağmen, iki farklı görev onları bekliyor.

Birinci görev, hükümetin genel örgütlenişini ve amaçlarını anlamak, bunları işletme ve fabrika içinde tartışmak, yapılmak istenenlerin kavranması, daha büyük bir çaba ortaya koymaları için emekçi kitlelere aktarmaktır.

İkinci görev, birincinin tersi gibi görünmekle birlikte, gerçekte onun tamamlayıcısıdır. Bu görev, işçi sınıfının işletme ve fabrika ölçüsündeki özel ve dolaysız çıkarlarını savunmakla ilgilidir.

Sosyalizmin kuruluşu, çelişkileri ortadan kaldırmaz, ancak bunların çözüm biçimini değiştirir. Çelişkiler devam edecek ve bu konuda sendikaya önemli bir rol düşecektir. Bu rol, emekçilerin ihtiyaçları belirli bir çalışma için saptanan normlar çerçevesinde göz önüne alınmadığında, uzun mücadeleler sonucu elde edilen bazı düzelmeler tartışma konusu yapıldığında, çalışma merkezinde emekçilerin acil ihtiyaçları dikkate alınmadığında, ortaklaşa çalışma sözleşmesi tartışıldığında belirli bir işçi kesiminin görüş açısını savunmak ve haklı çıkarmaktır. Bir yandan, işçi sınıfının tüm bu savunmasını yapmak, diğer yandan da buna hükümetin büyük inisiyatiflerini aktarmak nasıl başarılır? Çok basit, çünkü bu iki görev arasında çelişki yoktur. Hükümet, en kısa zamanda, en çok insanın yararına, en büyük miktarda kaynaktan yararlanarak ülkeyi refaha kavuşturmaya çalışmaktadır. Bu çok büyük bir özlemdir, ama bazen uygulamada güçlüklerle karşılaşılır. Sendikanın görevi çalışma yerinin gerçek koşullarını, devletin kalkınmayı amaçlayan talimatlarıyla uyumlu hale getirmektir. Bu düşünceyi iyice açıklayabilmek için bir örnek vereceğiz: Adını vermediğimiz bir sanayi dalında, sağlığa zararlı bir iş yaptığımızı düşünelim. Ülkenin de imal ettiğimiz ürüne ihtiyacı var. Bunu ürünü üretmek

için sağlıksız koşullarda çok seri çalışmak zorunda olduğumuzu varsayalım. Ekonomik kuruluşlar, alt örgütleri yoluyla, üretimi yapan işletmenin yöneticisine talebi iletir. Yönetici üretimi iki kat arttırmayı kararlaştırır; daha çok iş saati gerçekleştirilmesini o an için girişilemeyecek yeni yatırımlara başvurmaksızın üretimi artırmak için gerekli fedakârlıkların yapılmasını ister. Sendika onu durdurur ve şöyle der:

"Bir dakika! Burada, bu işçi kesiminden aşırı bir çaba bekleniyor. Bu kadar saat çalışmak işçide hastalıklara, ve fiziksel zayıflıklara yol açacaktır. Hiçbir sağlık koşuluna bile dikkat edilmemiş, bazı eksikler var. Temsil ettiğimiz işçi sınıfı adına ücret koşullarının, sağlık koşullarının, sosyal güvenlik koşullarının düzeltilmesini istiyoruz, ancak o zaman işçileriniz, saptanan amaçlara ulaşmak için verimli çalışabilecek ve söylediğiniz koşullar altında bu amaçların gerçekleştirileceğine söz verebileceğiz."

Tabii ki bunlar uç örneklerdir. Yönetim her zaman işçilerin görevlerini yapabilmesi için gerekli koşulları hesaba katar, sağlıklarına önem verir, hiçbir zaman işçilerden abartılmış örnekteki gibi çalışmalar istemez. Ama, genel hatlarıyla sendikanın işlevi budur. Sendika, hem işçilerin çalışma koşullarına göz kulak olmak, hem de, proletaryanın tüm dürüstlüğüyle, kitlelerin devrimci fedakârlığı ve gerekli çabaya yönelmesini sağlar. Sosyalist devrimin ekonomi politikasının genel çizgilerine, işçi sınıfının, köylülüğün ve tüm halkın daha büyük bir refah içinde yaşaması için daha çok zenginlik yaratmak isteği yön verir.

Sendika bu çizgilerin neler olduğunu ve ortaya konulan amaçlara ulaşmak için kitlelere nasıl bir yol çizileceğini çok iyi bilmelidir; bu nedenle çalışma merkezinin yönetimine erişebilmesi gereklidir. Başka türlü bir kural yoksa, yöneticinin ilgili kesimin sendika sekreterini yönetim kurulu toplantılarına kabul etmesi uygundur. Bu sıkı ilişki, işçilerin daha iyi bilinçlenmesini ve ekonomik hedefleri daha iyi kavramalarını sağlayacaktır.

Sendikalar, sosyalist yapının temel taşları olan üretkenliğin arttırılması ve iş disipliniyle yakından ilgilenir. Emekçilerin arasından yetenekli yöneticileri bulup çıkarmak, bunları eğitmek, teknik ve politik düzeylerini yükseltmek de sendikanın görevidir.

Sendikaların diğer bir işlevi, işçilerin her türlü çıkarlarıyla ilgilenmektir. Tüm bu görevleri, uyumlu biçimde birleştiren sendika, üretici güçlerin

gerginlik döneminde üzerine düşeni yapmış olur.

O halde, yöneticiyle sendikalar arasındaki ilişkiler yürekten, uyumlu bağlar olmalıdır. bunlar farklı alanlarda karşılıklı yardımlaşma ilişkileridir. Yönetimle ilgili işler yöneticinin sorumluluğunda ve yetkisindedir; kitleleri yönetme, ideolojik düzeylerini yükseltme konusunda sorumluluk ise sorumluluğu sendikalara yüklenir ve bu görevi derin bir devrimci duyguyla üzerlerine alırlar.

Tüm çelişkiler, tartışmalar aracılığıyla çözülür, çünkü işçi sınıfının en güçlü silahı olan grev, sınıf çelişkilerinin şiddet tanımına giren silahıdır, sosyalizme yoluna girmiş bir toplumda bu amaca başvurulmamalıdır. Bizim işletmelerimizde işçilerin greve gitmesi, düzenimizin gürültülü patırtılı bir biçimde bu çöküşü anlamına gelir ve aynı zamanda işçi sınıfının politik bilincinde çatlakların olduğunun kanıtıdır.

Ne mutlu ki, bu olumsuz koşullar ülkemizde aşıldı; işçi sınıfının bilinci büyük ölçüde gelişti. Politikamız doğru yoldadır, temel amacı işçi sınıfının çıkarlarına hizmet etmektir. Bugünkü durumumuzun güzel bir kanıtı, sendikalar tarafından yönetilen ve yönlendirilen işçilerin gönüllü çalışmasıdır. Çünkü işçilerin bilincinde, fabrika ve emekçi bir bütüdür, emekçi her yaptığını fabrika için yapar, kendi çıkarı için ve halkın çıkarı için çalışır. Bu şekilde, gönüllü çalışma, ülkenin çıkarına uygun olarak, bir üretim türünden bir başkasına geçen, ihtiyaca göre, çeşitli fabrika ve işletmeler arasında emekçileri değişik işlere kaydıran işçileri bir araya getirir. Tüm sanayi dallarının emekçilerinin çalışmalarıyla katkıda bulunmasını sağlayan, ülkenin büyük sloganlarını izleyerek işçi sınıfını tek bir ruh içinde birleştiren şeker endüstrisi bunun en güzel örneğidir.

Özellikle fabrikalarda aynı zamanda halk işletmelerinde Teknik Yardım Komitesi denilen teknik kuruluşlar bulunur. Teknik Yardım Komiteleri, her üretim kesiminin ustalaşmış işçileri tarafından meydana getirilir. Bir araya gelen bu kalifiye işçiler, her üretim biriminde, alınacak pratik önlemler konusunda yöneticiye danışmanlık yaparlar.

Teknik Yardım Komiteleri her türlü devrimci ve teknik görevlerle ilgilenir. Örneğin, yedek parçanın bulunmadığı için bir makinenin çalışmadığı varsayalım. Mühendis, gerekli parçanın yabancı bir ülkeden getirtilmesini düşünür, bu ise bir buçuk ay sürecektir, makinenin onarılması

olanaksızdır, o halde bir buçuk ay çalışmaz durumda bekletilecektir. *"Mühendis, ne olursa olsun, parçayı uçakla getirtmeliyiz."* der. Teknik Yardım Komitesi toplanır, tüm işçilerin deneyimine başvurulur, yedek parça getirtilinceye dek makinenin onarılıp kullanılmasına karar verilir. Çalışma başlar ve bozuk olan parça onarılır. Bu hem teknik, hem de devrimci bir çalışmadır. Çalışmanın asıl işlevi budur, ama aynı zamanda, fabrikanın en yüksek yönetim kademesinden, üretim ilişkilerinin nasıl geliştiği, işçilerin disiplinli çalışıp çalışmadığı, tam bir düzen sağlanıp sağlanmadığı ve fabrikanın belirli bir yerinde işin neden ve nasıl yanlış yürütüldüğü de kontrol edilebilir.

O halde, Teknik Yardım Komitesi, işçi sınıfının gelecekteki tüm ülkede kuruluş görevine hazırlandığı bir laboratuardır. Gelişmeye açık tüm işçileri yetiştirir, onları, sendikalarla işbirliği içinde, yeni açılan okullara gönderir. Teknik Yardım Komitesi, işçilerin teknik düzeylerinin yükselmesi için sürekli çalışmak zorundadır. Sendikalar ve devrimci örgütler işçilerin kültürel ve ideolojik düzeyinin yükseltilmesi görevini üstlenirler.

Müdür, Teknik Yardım Komitesi'nin yöneticisidir. İşletme ya da fabrika düzeyindeki kararlar kesindir, ama bazı hallerde daha yüksek bir kuruma başvurulması gerekebilir. Yani, bir fabrika söz konusuysa, Teknik Yardım Komitesi, fabrika müdürünün, bakanlığın siyasetine ters düşen, üretime zarar veren ya da işçiler ve üretim birimindeki işlerin genel işleyişini aksatan hareketlerini işletme yöneticisine bildirebilir ve bildirmek zorundadır. İşletme yöneticisi bu şikâyetleri göz önüne almazsa, ilgili bakanlık müşavirliğine başvurulur. Teknik Yardım Komitelerinin tüm başvurularının, üretim sorunlarının en büyük sorumluları tarafından incelenmesi geniş ölçüde güvence altına alınmıştır.

Özetle, Teknik Yardım Komitelerinin görevi usta teknisyenlerin fabrika yönetimine katılımlarını ve devrimci coşkularıyla fabrikanın çalışma koşullarını daha iyiye götürmelerini sağlamaktır. Komite, yedek parça sorunlarının incelenmesi, üretim süreçlerinin rasyonelleştirilmesi, üretkenliğin artırılması gibi konularla ilgilenir, çalışma disiplininin geliştirilebilmesi, işçilerin teknik açıdan mükemmelleşmesi için sendikalarla işbirliği yapar. Ayrıca, komitelerin çok önemli bir diğer işlevi, Çalışma Bakanlığı'nın ve diğer bakanlıkların yetkilileriyle uyum içinde çalışma normlarını saptamaktır. Bu normlar, sosyalist sistemde ücret hesaplarının te-

melidir ve ortak sözleşmeler bu normlara dayalı biçimde hazırlanır.

Teknisyen, sanayide önemli bir etkendir. Ülkenin siyasi gelişiminin gösterdiği niteliklerin sonucunda, ideolojik planda çok gerilerde kalmıştır. Küba'da, teknisyen genellikle burjuvazi ya da toplumun yüksek seviyelerinden çıkmaktaydı. Bu kişilerin aileleri, onların yurt içinde ya da yabancı ülkelerde (genellikle Birleşik Devletler'de) eğitimlerini sağlayacak paraya sahipti. Bunlar, Kuzey Amerika tekniğine karşı büyük hayranlık duyguları içinde yetiştirilirdi. Teknisyen, eğitiminin ardından bir Amerika Birleşik Devletleri işletmesinde staj yapar, sonra büyük bir olasılıkla yine Amerika Birleşik Devletleri'ne ait bir işletmede çalışmak üzere yurda dönerdi. İdeolojik ufku, çalıştığı konuyla ilgili pratik bilgilerle sınırlıydı. Başka çevrelerle ilişkisi olmaz ve *"özel girişim"* olmayan her şeyden tiksinirdi. Bugün sömürülse bile, bir gün kendisinin de zenginleşebileceği umudunu hiçbir zaman yitirmezdi. İçindeki umudu besleyen *"özel girişim"* sistemiydi. Bu yüzden, işletmelerin devletleştirilmesine kötü gözle bakardı. Günde sadece birkaç saat çalışmaya, işçilerden saygı görmeye alışıktı, hatta kendisinden biraz da korksunlar isterdi. Gel gör ki, ömrü boyunca, asla yıkılmazlığına ve değişmezliğine inandığı düzeni, günün birinde servet yapacağına ilişkin toz pembe hayalleriyle birlikte, üzerinde oldukça rahat bir yaşam sürdürdüğü dünyası, ayaklarının dibinde sallanıp birdenbire yok oluvermişti.

Üstelik fabrika işçilerinin gözünde, teknisyen patronun yandaşı, kendilerini daha çok çalışmaya pek çok angarya işi kabul etmeye zorlayan acımasız bir insan; işçileri, iyi işçiler, kotu işçiler diye nitelendiren biri sayarlar. Haklı olsunlar veya olmasınlar, patronlarına duydukları kini teknisyenlere yöneltirler. Mühendis, köşeye sıkıştığını hisseder, bunalımı yenmek için çareler arar.

O anda, yöneticinin oynayacağı rol çok önemlidir. Bu teknisyenlerle ilgilenmeli, onların ideolojik bakımdan ilerlemelerini sağlamalı, onlara örnek olmalı, propaganda yaparak sosyalizmin neler başarabileceğini açıklamalı, sosyalist düzende, teknisyenin kapitalist rejimdekinden daha iyi gelişme olanakları bulabileceğini, kapitalizm koşullarında üç beş teknisyen büyük bir servet sahibi olabiliyorsa, buna karşılık yüzlercesinin, binlercesinin de sömürüldüğünü açık biçimde anlatmalıdır. Teknisyenlere güvenini kazanmalı, onları devrimci sürece kazandırmalıdır. Teknisyenin

hiçbir suçu yoktur, davranışlarının nedeni, aldığı eğitim, içinden çıktığı toplumsal sınıf, tüm hayatı boyunca içinde yaşadığı çevredir.

Devrimci yönetici, teknisyenlerinin ülkede kalması için çaba göstermeli, onların çalışmasını değil, devrim için varıyla yoğuyla çalışmasını sağlamak için uğraşmalı, teknisyenlerin yakın zamanda ülkenin kaderini eline alacak olan işçi sınıfıyla özdeşleşmesini gerçekleştirmelidir.

Ama teknisyenlere küçük bir tavize dahi göz yumulamayacağı hiçbir zaman unutulmamalıdır. İdeolojik kuşkuları, kurulan yeni düzen karşısında kapıldıkları korku hoş görülebilir. Ama eskimiş bir düşünce sistemine sahip oldukları bahanesiyle işçilere kötü davranmaları, işi savsaklamaları, bozulan makineleri onarmayı reddetmeleri ya da sosyalist ülkelerin bize yardım için gönderdiği sosyalist teknik elemanlarla çalışmaya yanaşmamaları affedilmez.

Devrimci yöneticinin görevi ikna etmek, ancak, ikna ederken taviz vermemektir. Günlük çalışmasının en önemli noktalarından biri de budur.

Tüm bunlar geçiş döneminde gerçekleşmesi gereken görevlerdir. Yenilgiye uğramış olan toplumsal sınıflardan gelen bireyler yeni toplumda kendilerini yabancı hissetmemeleri için ilerlemek zorunda oldukları yol üzerinde yardıma ihtiyaç duyarlar. Yeni kurulan toplumla bütünleşmeye ihtiyaçları vardır. Gelecekte, teknisyenler işçi sınıfı ve köylülüğün içinden çıkacak, devrimle tam anlamıyla özdeşleşecekler ve sosyalist çalışma onlar için son derece doğal bir olguya dönüşecektir.

Bugünden itibaren, işçi sınıfının bir yandan ideolojik yolda dev adımlarıyla ilerlerken, öte yandan da teknik alanda büyük gelişmeler kaydetmesi için gerekli tüm çabalar gösterilmelidir. Böylelikle, emekçi sınıf yeni sistemin dayandığı ekonomik temeli meydana getiren üretim aygıtını daha kısa zamanda kontrolü altına alabilir.

Bu devrimci kuruluşlar, yani Teknik Yardım Komitesi, sendika ve başındaki yöneticisi olmak üzere yönetim kurulu bazı ortak görevlere ve ortak ilişkilere sahiptir. Bu görevleri temel prensipleriyle belirttik. İlişkilere gelince, hükümetin planlanma gerçekleştirilmesinden yöneticinin sorumlu olduğu ve bunun sonucunda, planın gerçekleşmesi için hükümetin vereceği buyrukların yerine getirilmesi sorumluluğunun da yöneticiye düşeceği, çok açıkça anlaşılması için ısrarla tekrarlanmalı ve iyice göze çarp-

masi için altı çizilerek vurgulanmalıdır.

Bu gruplar bir araya gelmeli, bütünleşmelidir. Yöneticinin son sözü söylemesi, tüm sorumluluğu üzerine alarak karara varması için her an görüş alışverişini ve gerekli tüm politik ve teknik etkenlerin yardımına başvurulmasını sağlayacak tartışmalar yapılmalı ve kesintisiz bir iletişim kurulmalıdır. Söz konusu işletme ya da fabrikanın gerektiği biçimde çalışması, ancak böylelikle olanaklı kılınabilir.

Resmi olarak kurulduğunu söyleyebileceğimiz bu kurumların yanı sıra, işçi sınıfının gerçek özlem ve görüşlerinin dile getirilmesi açısından çok büyük önem taşıyan bir başka örgüt daha vardır. Bu, üretim kuruludur.

Üretim kurulu, bir fabrikanın tüm işçilerini kapsar. Demokratik biçimde bir araya gelen bu işçiler, sanayinin ve planın yürüyüşü konusunda görüşlerini ortaya koyarlar. Üretim kurulu, tüm işçi ve memurların çalışmalarını yargılayan bir çeşit yasama kuruludur.

Bu kurulda, sosyalist eğitimin araçları olan eleştiri ve özeleştirinin egemen olmalıdır. Bu davranış biçimi, yöneticilerin eleştirel çözümleme okulunda yetişmelerini sağlar. İşçi kitlesinin yıllık toplantısında yönetici kendi çalışmalarını anlatarak özeleştiri yapar, işçilerin yöneticinin görevlerini etkili biçimde denetlemeleri sağlanır.

Devrimci yapının yeni kurumlarının biri de JUCEI'lerdir *(Taşra Bölgeleri Eşgüdüm, Yürütme ve Denetim Kurulları)*. Bu kuruluşlar yoldaş Raul Castro tarafından Oriente Bölgesinde kuruldu. Daha sonra Havana ve Pinar del Rio Bölgeleri dışında, ta Matanzas'a varıncaya kadar her yere yayıldı. JUCEI'lerin iki önemli görevi vardır, bunlardan ilkinin merkez düzeyinde üretimle sıkı sıkıya bağlantı halindedir, öteki işlevininse merkezle yalnızca birkaç bağı vardır. Bugün JUCEI'ler yerel siyasi iktidar rolü oynamaktadır. Şimdi oldukları gibi düşünüldüklerinde, yerel bölgede alınan tüm önlemlerle ilişkili oldukları görülür. Bu durumda, merkezi yönetimle olan bağları daha az önem taşır.

Aynı zamanda, JUCEI'ler devletin bölgesel ve yerel ölçüde, kendi eşgüdüm, gözetim ve denetim aygıtlarıdır ve oynadıkları bu rollerin öneminden dolayı dikkatle incelenmelidir. İlişkiler, sürtüşmeleri ve JUCEI'lerin çalışmasının verimsizleşmesini engellemek için son derece katı ilkeler temeli üzerine oturtulmalıdır. Bu ilkeler, ayrıca kuruluşun rolünün

aşırı ölçüde büyümesine ve bu yüzden sorun yaratmasına karşı garantidir. Her üretim dalının yönetiminin, bu dal için en büyük yetkili kurum olduğu ilkesi her zaman hareket noktası alınmalıdır. Çeşitli bakanlıkların alt düzeydeki temsilcileri arasında ve bölge ya da yerleşim biriminde ortaya çıkabilecek sürtüşmeler JUCEI kurumunca işbirliği anlayışı içinde incelenmeli, anlaşamayan taraflar tartışmaya ve diyaloga çağrılmalıdır. JUCEI ilgili ekonomi alanında bir yürütme organı değildir, sorumlu bakanlık tarafından verilen genel buyrukları değiştirmeye hiçbir zaman yetkisi yoktur.

Farkı belirtmek önemlidir: Yerel yetki konusunda, Sanayi Bakanlığına bağlı bir devlet işletmesinin yönetimiyle, örneğin Ulaştırma Bakanlığına bağlı bir diğer devlet işletmesi arasındaki uyuşmazlık yerel ölçekte çözülebilir. Her iki örgütün de temsil edildiği JUCEI duruma el koyabilir ve ülke için en akılcı ve en elverişli çözümü ortaya koyarak anlaşma çağrısında bulunabilir. Bir fabrika müdürüyle ilgili bakanlığının daha yüksek kademelerinde yeralan bir başka devlet memuru arasında sürtüşme meydana gelirse, JUCEI hiçbir müdahalede bulunmaz, bu durumda yöneticiler, her şeyden önce, bağlı bulundukları bakanlığın buyruğu altında olduklarını, JUCEI ile ilişkilerinin daha sonra geldiğini hatırlamak zorundadırlar. Yani, işçilerin ya da yöneticinin, daha üst düzeydeki bir devlet memuru hakkında JUCEI'ye başvurup şikâyette bulunmaları, bakanlığı hesaba katmamaları, atlayıp geçmeleri doğru değildir, çünkü bu durumda yönetim düzenine uyulmamış olunur.

Bir yöneticinin varmayı amaçladığı temel hedef nedir?

İçinde yaşadığımız dönemde, temel hedefin planı gerçekleştirmek ve aşmak olduğunu söyleyebiliriz. Yönetici bu amaca nasıl ulaşabilir? Asıl olan iki olguya dikkat edilmesidir: Üretim ve üretkenlik.

Üretim, yani belirli bir hedefe varmak için gerekli ürünlerin yaratılması ve üretkenlik, yâni öncekine eşit ya da daha az harcamayla daha çok üretebilecek biçimde üretim sürecini hızlandırmak. Çeşitli etkenlerin yardımıyla üretkenliğe ulaşılabilir: İşçi kitlesini eşgüdümlü yönetmekle, bu kitleye planı gerçekleştirmenin taşıdığı önemi anlatmakla ve en alt basamaktan başlayarak tüm emekçilerin teknik düzeylerini yükseltmekle.

Şu anda, en önemli rolü oynayan, kitle tarafından ideolojinin açıkça

anlaşılması ve kitleyi çalışma yarışına götüren her şeyi daha iyi ve daha çabuk yapmak isteğidir. Devrim süreci içindeki bir ülkenin hızlı gelişiminin en güçlü dayanaklarından biri çalışma yarışıdır.

Tüm bunlar, üretimin kalitesi düşürülmeden yapılmalıdır. Tersine, kalite, üretilen ürünlerin yüksek niteliği, harcanan çabaların değerini belirlemeli, bu niteliğe ulaşma isteği çalışanları gayrete getiren dürtülerin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalıdır.

İnsanları katı kalıplar içine hapsetmenin, yeteneklerine göre sınıflandırmanın, olanaksızlığına karşın, aşağıdaki özellikleri taşıyan bir işletme ya da fabrika yöneticisinin kusursuz olduğunu söyleyebiliriz: İşçi sınıfının ve ülkenin çıkarını kollamak, kendi çalışma merkezinin zaferini istemek, tüm devrimci örgütlerle işbirliğini sürdürmek, sorunları kendi sorumluluğu altında, karar ve yetkisine dayanarak çözmek. Tümüyle üretimi kucaklayacak ve kitlelerle kişisel ve doğrudan bağlarını sürdürecek biçimde yönetim düzeyini yükseltmeyi başarabiliyorsa bilgileri nedeniyle nesnel biçimde komuta edebiliyor, aynı zamanda herkese örnek olup kendisini izlemelerini sağlayabiliyorsa; planlama teorisini, sorunlarını ve kendi çalışma merkezinin teknolojisini biliyorsa; kafa yapısı bakımından ortalama aydınların düzeyini aşmışsa ve kendini sürekli biçimde eğitiyorsa; kendini işçi sınıfının bir üyesi sayıyor ve deneyim kazanmak için işçi kitlesiyle bağlarını sürdürüyorsa; en küçük bir kişisel çıkarı bile bir yana bırakabiliyorsa; kurallara uymayı ve devrimci görevleri kişisel arkadaşlıklardan üstün tutabiliyorsa; kişilere değer verirken kişiliklerinin türlü yönlerine ya da sözlerine aldanmayıp davranışlarına bakmayı başarabiliyorsa; en büyük bir yönetici disiplinle devrimci cesaret ve inisiyatifi birleştirebiliyorsa; emekçilerin eğitilmesi için en büyük kolaylıkları sağlayarak işçi sınıfının teknik ve politik gelişimine katkıda bulunabiliyorsa; devrimci hareketin büyük bilimsel gerçeklerinin sürekli ve nesnel bir çalışmayla tamamlanması gerektiğini kesin biçimde öğrenmişse; gerçeğin her zaman hesaba katılması gerektiğini ve çalışmalarda teori silahının hiçbir zaman elden bırakılmayacağını da çok iyi biliyorsa.

Teori ve pratik, tartışma ve karar, yönetim ve yönlendirilme, analiz ve sentez, bir devrimci yönetici tarafından eksiksiz olarak bilinmesi gereken diyalektik karşıtlıklardır.

1961 Haziranında Trabajo (Emek) dergisinde yayımlanmıştır.

Kalkınma İçin İşbirliğinin Gerçek Anlamı

Sayın başkan, değerli üyeler; Bizi candan karşılamanızdan dolayı Uruguay halkına ve hükümetine şükranlarımızı sunmayı borç biliyoruz.

Ayrıca toplantı başkanına bize Rodo'nun tüm eserlerini hediye ettiğinden dolayı teşekkür ederim. Konuşmamıza bu büyük Latin Amerikalı'dan deyişlerle başladım. Bunun iki nedeni var. Birincisi, yıllar sonra Ariel'i yeniden okuduğumda, bugünümüze ait, sadece bir Uruguaylı'nın değil, Rio Bravo'dan (Rio Grande) kıtanın güney ucuna kadar herhangi bir yerde rastlanabilecek bir Latin Amerikalı'nın dile getireceği düşünceleri bulabiliriz. Rodo'nun Ariel'de elli yıl önce bile, Latin Amerika halklarının özgürlüğünü engellemeye çalışanlara karşı şiddetli mücadelesini anlattığını farkettim.

İkincisi ise heyetlerden birisi, konuşmasına başlarken Jose Marti'den alıntı yaptı. Marti'yi, Marti'yle yanıtlayalım. Ama, emperyalizme ve feodalizme karşı olan, ülkesinin kurtuluşu için savaşırken, İspanyol kurşunlarıyla öldürülen, son mektuplarından birinde yazdığı gibi, Küba'yı özgürlüğe kavuştururken, Birleşik Devletler'in de Latin Amerika'nın üzerine

çıkarlanmasını engellemek isteyen Marti'nin sözleriyle.

İnter-Amerikan Bank'ın müdürü, konuşmasında, 70 yıllık bekleyişi hatırlatırken sözünü ettiği Uluslararası Para Komisyonu toplantısında Marti şöyle demişti:

"Ekonomik birleşmeden sözeden, siyasi birleşmeden de sözeder. Satın alan ulus, emir verir; satan ulus ise emir alır. Eğer ticaret dengesiz bir şekilde yapılıra ülkenin bağımsızlığını tehlikeye atar. Ölmek isteyen bir ulus, tek bir ulusla, kurtulmak isteyen ulus ise birden fazla ulusla ticaret yapar. Bir ülkenin, başka bir ülkenin ticareti üzerine aşırı etkisi, zamanla siyasi etkiye dönüşür. Ancak duygularından çıkarları uğruna feda edebilen insanlar politika yapabilir. Güçlü bir ulus, bir başka ulusun besin ihtiyacını karşılarsa, alıcının kendisine hizmet etmesini ister. Güçlü bir ulus, başka ulusları savaşa sokmak isterse, müttefik olarak, kendisine ihtiyacı olanları, kendisine hizmet etmek isteyenleri seçer. Eğer bir ulus özgür olmak istiyorsa, ticaret alanında mutlaka serbest olmalıdır. Ticaret, eşit biçimde güçlü olan uluslar arasında yapılmalıdır. Eğer bir taraf seçilecekse, en az ihtiyacı olan seçilmelidir. Avrupa'ya karşı Amerika Ülkeleri Birliği olmamalı, Avrupa da Amerika ülkelerinden hiçbirine karşı olmamalıdır. Coğrafi yakınlığın politik bir birliği gerektireceği düşüncesi ancak bir üniversite öğrencisine yakışır. Ticaret, kara ve deniz yollarını izleyerek, mübadele edecek malı olan herhangi bir ülkeye ulaşır. Bir paçasıyla değil, tüm dünyayla birlik olalım. Dünyanın bir kesiminde yaşayanlar öteki kesimindekilere karşıt olmamalıdır. Amerika kıtasındaki cumhuriyetlerin yerine getirmeleri gereken bir işlev varsa, bu da içlerinden biri tarafından gelecekte güdülmelerine izin vermemektir."

70 yıl önce, Marti böyle diyordu, sayın Başkan.

Ölen büyük adamları onurlandırma görevimizi yerine getirdikten ve sayın temsilcilerin gösterdiği anlayışa teşekkür ettikten sonra, konuşmamızın temel kısmına geçelim: Neden bu konferanstayız? Herkesin düşüncelerine ne kadar uyduğumu bilmiyorum ama, Küba adına, burada resmen ileri sürülen görüşlere karşı olduğumu belirtmeliyim.

Küba olarak, bunun bir siyasi konferans olduğunu düşünüyoruz. Küba, ekonomiyi politikadan ayrı düşünmez. Bir halkın kaderi tehlikedeyken, teknik uzmanları toplayıp teknik konulardan söz edemezsiniz. Bu konferansın niçin politik olmasının nedenlerinden biri, Küba'ya karşı tasarlan-

mış olmasıdır. Küba tüm Latin Amerika ülkeleri için alternatif bir örnek oluşturduğu için bu konferans düzenlenmektedir.

Bu konuda kuşkuları olanlar varsa, Panama Kanalı Bölgesinde, Fort Amador'da, General Decker'in bir grup Latin Amerikalı subaya halkı nasıl ezeceğini öğretirken, Montevideo'da toplanacak olan bir teknik konferanstan söz ettiğini hatırlatırız.

Sadece bu da değil. 5 Ağustos 1961'de, konferansın açılış konuşmasında, Başkan Kennedy şunları söyledi: *"Bu konferansta hazır bulunan sizler, yarımküremizin tarihi bir anını yaşıyorsunuz. Bu toplantı, ekonomik bir tartışmadan, ya da teknik bir konferanstan çok daha öte bir şeydir. Gerçek anlamıyla, bu konferans, özgür ulusların, çağdaş dünyanın insani ve maddî sorunlarını ele alış yeteneğini kanıtlayan bir toplantıdır."*

Peru temsilcisinin siyasi konulara değinen sözlerini de burada tekrarlamıyorum, ama *"teknisyenler"* tarafından hazırlanan taslak metninin 5. maddesinde ileri sürülen bazı görüşler üzerinde duracağım.

11. sayfanın sonunda *"Yarımküre ve ulusal ölçekle, ticaret danışmanları kuruluyla düzenli dayanışma içinde işlemlerin sürdürülmesi. Bu işlemlerin, özel bir toplantıda kabul edilecek olan siyasi programlar üzerinde etkili olmasının sağlanması."* görüşleri ifade edilmektedir.

Biraz önce söylediklerim hatırlanırsa, Küba hükümeti olarak siyasi konulardan söz etmekte haklı olduğumuz anlaşılır. Aynı raporun 7. sayfasında, söz konusu 5. maddeyle ilgili olarak şunlar yazılı:

"Hiçbir kısıtlama ve yaptırım söz konusu olmaksızın, demokratik haber alma medyasının uygarlığımızın temel değerlerini savunma sorumluluğunu kabul etmekte gecikmek, demokratik toplumu onarılamayacak bir zarar vermek ve bugün yararlanılan özgürlüklerin ortadan kalkması tehlikesiyle karşı karşıya kalmak demektir. Küba'da olduğu gibi -açıkça Küba'dan bahsediliyor- tüm gazetelerin, radyonun, televizyonun hatta sinemalarda gösterilen filmlerin hükümetin mutlak kontrolü altında tutulması demokrasi anlayışıyla bağdaşmamaktadır."

Sayın delegeler, söz konusu rapor, Küba'yı politik yönden yargılamaya yöneliktir. Bu durumda bizde politik ve ekonomik bakımdan, kendi gerçeklerimizi ortaya koyacağız.

Teknisyenlerin tarafından hazırlanan raporun 5. maddesinde, görüş birliğine vardığımız noktalar var. Bu maddede bugünkü durum sergileniyor: Doğru bir şekilde, *"Amerika ülkeleri halkları arasındaki ilişkilerde yeni bir dönem başlıyor."* denilmiş. Ancak, bunun Küba'nın yıldızının parladığı anda başladığı belirtilmemiş. Tarafların hoşuna gitsin veya gitmesin, bu konferansın toplanması, anlaşmaların yapılabilmesi, kredilerin verilmesi Küba sayesindedir. Çünkü Küba Latin Amerika ülkelerinde niteliksel değişimlere yol açmıştır. Bir ülke silahlanarak halkından bir ordu yaratabilir, kendisine baskı yapanlara karşı savaşarak onu yenilgiye uğratabilir. İşte, Latin Amerika'daki yenilik budur. Şimdi yeni dil konuşulmasına yol açan, konferansın iki büyük rakibi dışında, herkesin herkesle ilişkisini kolaylaştıran da bu yeni durumdur.

Küba endişeli bir gerginlik içindeki dünyanın bir parçasıdır ve bunun için yalnız Latin Amerika'dan da söz edemez. Dünyanın öteki parçalarından birinin -belki de en zayıf ama en saldırgan olanın- sonucu kaçınılmaz biçimde nükleer savaş olacak budalaca bir çatışmaya girip girmeyeceğini bilemeyiz. Küba olarak, böyle bir durumda emperyalizmin alevler içinde yok olurken, bize de zarar verecceğini, emperyalizmin yenilgisinin bedelini ödemek zorunda kalacağımızı bildiğimizden anlaşmazlıkların savaştan başka yöntemlerle çözülmesini umuyoruz. Küba çocuklarının daha iyi bir geleceğe sahip olmasını, daha güzel bir dünyada yaşamasını ve zaferin atom bombalarının yok ettiği milyonlarca insanın hayatına mal olmamasını istiyor.

Ancak dünyada durum gerginleşiyor. Buraya yalnızca Küba için değil, küresel bir sorunu tartışmak için geldik. Emperyalizm, artçılarını korumak zorunda çünkü, savaş her tarafa yayılmakta. Büyük gerginliklerin yaşandığı zamanlarda hep böyle olur.

Sovyetler Birliği, Berlin Barış Antlaşması'nı imzalamaya kararlı olduğunu yineledi, Kennedy ise açıklamasında gerekirse Berlin'e savaşmaya bile gidebileceğini belirtti. Ama sorun Berlin'le bitmemekte. Bunun daha Küba'sı, Laos'u, Lumumba'nın emperyalistlerce öldürüldüğü Kongo'su, bölünen Vietnam'ı ve Kore'si, Çan Kayşek çetelerinin elindeki Formoza'sı var. Cezayir'de şimdi kanlı bir şekilde bölünmeye çalışıyor. Benzer şekilde topraklarını geri almayı istemek *"suçunu işleyen"* halkın makineli tüfeklerle tarandığı Tunus da var.

Sayın delegeler dünyamızın bu günkü durumu böyle ve konferansı bu kapsamda ele almalıyız. Alacağımız kararlarla ya halklarımıza mutlu bir gelecek hazırlayacağız, ya da onları, korkunç bir savaşın hazırlıklarında emperyalizme çıraklık etmeye mahkûm edeceğiz. Veyahut asla sonu gelmeyecek çekişmeler yüzünden kan dökmektense -hemen hemen hepinizin şimdiden gördüğünüz gibi- halklar, Küba'nın seçtiği yoldan geçerek, gericiliği temsil eden ordunun elinden silahlarını alarak, sömürücü toplumsal düzeni temelinden yıkarlar.

Yıl hesabı yapıldığında Küba devriminin tarihi, pek de uzun sayılmaz. Ama gerçekleştirdikleri, eserler açısından ve çekilen acılar bakımından zengindir.

Bizi buraya dek getiren olaylar zincirinin daha iyi anlaşılması için bazı noktaları aydınlatmamız gerekiyor.

Ocak 1959'da, hükümetimizin alabildiği tek önlem toprak reformuydu. Bunun üzerine Amerika Birleşik Devletleri'nden korsan uçaklar bombalarla iki kişinin ölümüne ve 50 kadarının yaralanmasına yol açtılar. Daha sonra ekonomik sabotaj olarak şekerkamışı tarlaları yakıldı. Bunlara ek olarak, etrafa salgın hastalık yapan mikroplar saçıldı. Bir uçak düşene kadar -pilotu ve tüm mürettebatıyla birlikte- Amerika Birleşik Devletleri tüm sorumluluğu reddediyordu. Ama, bu olaydan sonra, korsan saldırılar ortaya çıktı. O anda, ABD hükümeti büyük nezaket göstererek özür dilemek zorunda kaldı. 1960 Şubatında, Espana Şeker Fabrikası yine bu uçaklar tarafından bombalandı.

O yılın Mart ayında, Belçika'dan silah ve cephane getiren La Coubre adlı gemi, Havana rıhtımında iken 100 kişinin ölümüyle sonuçlanacak bir kaza sonucu patladı. Ancak sonradan patlamanın kasıtlı olarak yapıldığını ortaya çıktı.

1960 Mayıs'ında, emperyalizm, doğrudan doğruya saldırıya geçti. Küba'daki petrol şirketleri yükümlülüklerini yerine getirmeyi reddederek yasalarımızı çiğnediler. Sovyetler Birliği'nden getirttiğimiz ham petrolü işlemeyi reddettiler. Oysa ki, Marti'nin de söylediği gibi, dünyanın yalnız bir bölümüyle değil, tümüyle ticaret yaptığımızdan, istediğimiz ülkeden ham petrol getirtmek hakkımızdı.

Bugün, temelde petrole dayanan tüm endüstrimizin devamı için gere-

ken 3,6 milyon ton ham petrolün tamamını bize gönderen Sovyetler Birliği'nin, ham petrol rafinerimizin durmasının neden olduğu zararı gidermek için nasıl büyük bir çaba harcamak zorunda kaldığını herkes bilir.

1960 Temmuzunda, petrolde olduğu gibi şekerimize karşıda ekonomik saldırı başlatıldı. 1960 Ağustosu'nda, Kostarika'da yapılan OAS toplantısında: *"Bir dış gücün, Amerika Kıtası cumhuriyetlerinden herhangi birinin işlerine müdahaleye kalkışmasını kınar ve böyle müdahalelerin Amerika devletleri arasındaki dayanışmaya zarar vereceğini, güvenliğimizi tehlikeye atacağını, Amerika Devletleri Örgütünü, olayı kınamak ve karşı çıkmak zorunda bırakacağını belirtiriz."* kararı alınmıştı.

Kostarika'daki bu toplantıda kardeş Amerika ulusları, kendilerini savunma hakkından vazgeçmişlerdir. Bu vazgeçiş uluslararası ilişkilerde görülmüş en garip durumlardan biridir. Elbette, Küba halkı, teknik kurulların verdiği emirler önünde boyun eğmeyi hoş görmemektedir. Havana Toplantısında *Havana Bildirisi* oybirliğiyle kabul edilmişti. Oylamada ülkenin neredeyse altı birini oluşturan bir milyondan fazla el havaya kalktı. Bildirinin maddelerinden birinde şunlar ifade edilmişti:

"Küba Halkının Ulusal Genel Meclisi -tüm Latin Amerika halklarının genel görüşünü dile getirdiğine inanarak- mali oligarşinin yönetimiyle demokrasinin asla bağdaşamadığını, zencilere karşı ayırımcılığın ve Ku Klux Klan gibi yapılanmaların demokrasiye aykırı olduğu, Oppenheimer gibi bilim adamlarının görevlerinden alınmasının demokrasiyle yönetildiğini iddia eden ülkelere yakışmadığını, Paul Robeson'u hapse atarak, dünyayı onun harika sesini dinlemekten yoksun kılmanın, Rosenberg'lerin, dünyadaki protestolara aldırış etmeden, birçok hükümetin hatta papa XII. Pius'un çağrılarına karşın öldürülmesinin demokrasi anlayışına ters düştüğünü belirtir.

Küba Halkının Ulusal Genel Meclisi, demokrasinin, zengin toprak sahipleri ve profesyonel siyasetçiler tarafından yönetilen seçimler değil, yurttaşların kendi kaderlerini belirleme hakkı demek olduğunu bildirir. Ayrıca, halkın açlık, toplumsal ayırımlar ve yasalar yüzünden güçsüzlüğe itilmediği, serbestçe seçimini yapabildiği zaman, Latin Amerika'da seçimlerden sözedilebilir.

Özetle, Küba Halkının Ulusal Genel Meclisi, hem insanın insan tarafından sömürülmesini, hem de azgelişmiş ülkelerin mali sermaye tarafından sömürülmesini kınar."

Bu, halkımızın, özgürlüğümüzü ve ülkemizin kaderini belirleme hakkımızı savunmak için silaha sarılıp kanımız, canımız pahasına dövüşme kararlılığımızı göstermek için tüm dünyaya yaptığı bir duyuruydu.

Bunun ardından birçok savaş oldu. Önceden saldırılar lafta kalıyordu. Ancak 1960 Aralığında, Amerika Birleşik Devletleri pazarında şeker kotamız birdenbire kaldırıldı. Sovyetler Birliği, buna karşı taviz vermedi. Öteki sosyalist ülkeler de aynısını yaptılar. Sosyalist ülkelere 4 sent tercihli fiyatla 4 milyon ton şeker satmak üzere anlaşmalar yaptık. Bu sayede durumumuzu kurtardık. Ülkemiz bugüne dek, tıpkı diğer Latin Amerika ülkeleri gibi tek bir mal üretip tek bir pazara bağlı kalmıştı.

Başkan Kennedy ile yeni bir dönemin başladığını sanmıştık. Başkan Kennedy ile hükümetimizin başbakanı arasında şiddetli bir söz savaşı olmasına rağmen, yine de her şey düzelir diye umuyorduk. Ancak Başkan Kennedy Latin Amerika için alınacak önlemlerden söz ederken, Küba'nın durumunun bir oldubitti biçiminde kabul edileceğini de belirtti.

O sıralarda, bizde seferberlik başlamıştı. Bu konuşmadan sonra seferberliği durdurduk. Ne yazık ki, 31 Mart 1961'da -tam da Başkan Kennedy ilk kez kalkınma için işbirliğinden söz ettiğinde- Santiago de Küba'daki şeker rafinerisine korsan saldırı düzenlendi. Fabrika hasara uğradı ve bir kişi hayatını kaybetti. Gerçekte, oldubittiye uğrayan bizdik.

Başkan Kennedy tarihe geçeceğinden emin olduğum o konuşmasında, Küba ve Dominik Cumhuriyetinin özgür uluslar topluluğuna katılacağından umutlu olduğunu ifade etmişti. Bir ay sonra, Playa Giron olayı patladı, birkaç gün sonra da Başkan Trujillo esrarengiz bir cinayete kurban gitti. Başkan Trujillo'ya her zaman düşman olmuştuk, ancak, bugüne dek bu sır perdesi aralanmış değil.

Bunun ardından, her tarafından bilgisizlik akan, kavgacı bir tutumun eseri olduğu belli olan, *White Paper (Beyaz Kâğıt)* denilen şey yaratıldı. Başkan Kennedy'yi bile öfkelendirecek kadar çok gevezelik eden magazin basınına göre, bu belgenin yazarı, şimdi bizimle birlikte olan Amerika Birleşik Devletleri temsilciler heyetinin danışmanlarından biriymiş. Bu belge, Küba'ya karşı haksız suçlamalarla doluydu ve daha sonra olacaklara hazırlık niteliğindeydi.

Beyaz Kâğıt'ta, *"Devrimci yönetimin yaptığı devrimi kendisinin yıktığı"* belir-

ülmekteydi. Sanki devrimin nelere bedel yapıldığını biliyorlarmış, devrimi yargılamaya hakları varmış gibi. Güya Latin Amerika ülkelerinde büyük devrimlerin başlamasına öncülük ediyorlardı:

"Castro rejimi, Latin Amerika ülkelerinde yapılacak gerçek devrimler için açıkça büyük bir tehlike oluşturuyor."

Devrim kelimesinin bile, böyle adamların ağzından kurtarılması gerekir.

"Castro rejimi dostça bir pazarlığa bile yanaşmıyor." Oysa daha önce, sorunlarımızı eşit koşullarda Amerika Birleşik Devletleri ile tartışmaya hazır olduğumuzu açıklamıştık. Şimdi, bu fırsattan yararlanarak, izninizle sayın Başkan, Küba'nın eşitlik temelinde, her türlü sorunu, Birleşik Devletler temsilciler heyetiyle tartışabileceğini, ancak, hiçbir ön koşulu kabul edemeyeceğini belirtmek isterim.

Beyaz Kâğıt'ta Küba halkı "Castro rejimine karşı" ayaklanarak devrim yapmaya çağrılıyor. Yine, Başkan Kennedy 13 Nisan'daki konuşmasında, Küba'yı istila etmek gibi bir niyetlerinin olmadığını, Birleşik Devletler'in askerlerinin Küba'nın içişlerine asla müdahale etmeyeceğini tekrarladı. Ancak iki gün sonra, üzerlerinde hiçbir işaret bulunmayan uçaklar, hava alanlarımızı bombalayarak hava kuvvetlerimizin büyük bir bölümünü yok etti. Bunlar, Batista'nın adamlarının arkalarında bıraktıkları askeri araçlardı.

Mr. Adlai Stevenson, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde, bu olayın faillerinin *"Castro rejimini sevmeyen"* Küba Hava Kuvvetleri'ne mensup pilotlar olduğunu, hatta onlarla görüştüğünü öne sürdü.

17 Nisan'da, başarısız bir istila hareketi daha hayata geçirilmeye çalışıldı. Hep birlikte savaşan halkımız, propagandadan, silahlardan ve paradan daha güçlü olduğunu, bunların önünde eğilmeyeceğini gösterdi. Kahramanca savaş alanına atıldı, birçoğu düşmanın hava üstünlüğü nedeniyle daha yoldayken öldürüldü. 9 Kübalı pilot, eski uçaklarına rağmen bu savaşta kahramanları oldular. İkisi can verdi, kalan yedisi olağanüstü yiğitler olarak yer aldılar.

Playa Giron olayı sona erdi Başkan Kennedy saldırının tüm sorumluluğunu üzerine almak zorunda kaldı. Belki de o anda birkaç gün önce söylediklerini hatırlamıyordu bile.

Saldırıların hikâyesi bu şekilde bitmedi. Size isterseniz gazeteci deyimiyle, bir rakip aklatma haberi vereyim. 26 Temmuz'da, Guantanamo deniz üssünde, Komutan Raul Castro'ya suikast düzenlemek için silahlı karşı devrimciler iki stratejik noktada bekliyordu. Komutan Raul Castro'ya, evinden halk toplantısının yapılacağı yere giderken ateş edilecekti. O gün devrimimizin yıldönümü kutlamaları vardı. Eğer plan başarısız olursa, yoldaşımız Raul Castro'nun toplantıyı yönetmek için tribünde durduğu yere bomba atılacaktı. Birkaç saat sonra ise, ABD'ye ait toplar, Küba toprağından, Guantanamo deniz üssünü top ateşine tutacaktı. Bu olaylar tüm dünyaya sözde şu gerçeği gösterecekti: *"Komünistlerin"* kişisel kavgalarından bıkan Kübalılar, Guantanamo deniz üssünü bombalıyor, zavallı Birleşik Devletler ise çaresiz bir şekilde, kendini savunuyordu.

Tüm bunları anlatmakta tek bir amacım var, o da buraya sayın uzmanlarla teknik konuları konuşmak için gelmediğimizi belirtmektir. *"Zaten bu konulardan ne anlarlar"* diye düşünüyorsunuz, haksız da sayılmazsınız. Ama önemli olan, bize karşı uygulanan yanlış siyasetlerin, buraya gelip de sayılardan söz etmemize, I-A ECOSOC *(Amerika Ülkeleri Arası Ekonomik ve Toplumsal Konsey)* teknisyenlerinin yetkinlik derecesini incelememize engel olduğudur.

Ele alınması gereken birtakım siyasi sorunlar var. Bunlardan biri politik ekonomik bir sorun olan traktörler sorunu. Hükümetimiz 1.200 paralı askerin neden olduğu maddi zararın karşılığı olarak 500 traktörlük bir bedel kararlaştırmıştı. Aslında biz insan hayatını bu tip şeylerle ölçmeye alışkın değiliz ve bunlar hiçbir insanın hayatının bedeli olamaz. Bunlar, asla Playa Giron'da ölen suçsuz kadın ve çocukların hayatlarını karşılayamazlar.

Şunu da açıkça belirtelim ki insan hayatının bedeli olarak -her ne kadar, bunlar bizim gusano (solucan) dediğimiz türden insanlar bile olsa- traktör çirkin bir değiştokuş aracıdır. İnsan hayatlarına karşılık başka insanların hayatını ve özgürlüğünü isteyebilirdik. Bu söylediklerim esas olarak Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen delegeler için geçerli. Yıllarca zindanda yattıktan sonra ölümün eşiğine gelen büyük yurtsever Pedro Abizu Campos'u, ABD'lilere hatırlattık ve onun özgürlüğü için istedikleri her şeyi vermeye hazır olduğumuzu da bildirdik. Hapishanelerinde siyasi

tutuklu bulunduran tüm Amerika Kıtası ülkelerine de benzer çağrılarda bulunduk, fakat hiçbir cevap alamadık.

Elbette ki, zorla bir şey yaptıramayacağımızın bilincindeyiz. Bu isteklerimizi gerçekleştirmek bu *"cesur"* Kübalı karşı devrimcilerin özgürlüğünü isteyenlere bağlı. Bu karşı devrimciler ordusu, dünyada tek bir kayıp vermeden teslim olan ilk orduydu. Bunların salıverilmesine karşılık, diğer Amerika ülkelerindeki hapishanelerdeki siyasi tutuklular da salıverilmelidir.

Yine, ekonomik ve politik türden bir sorun daha var. Bu da, sayın Başkan, uçaklarımızın birer birer Amerika Birleşik Devletleri'ne kaçırılması. İşlem son derece basit: Bazı bayanlar, silahlarını elbiselerinin altına saklayarak uçağa biniyorlar ve sonra silahlarını suç ortaklarına veriyorlar. Bu kişiler de, tabancayı pilotun şakağına dayayarak, Miami'ye yönelmesini emrediyorlar. Orada bir şirket -yasal bir şirket elbette ki, çünkü Amerika Birleşik Devletleri'nde her şey yasal biçimde yapılır- Küba Devleti'ne karşı bir takım borç faturaları çıkartır ve uçağa el konur.

Ama, Kübalı yurtseverler orada da varmış. Bir Kübalı, iki motorlu uçak kaçıranlara karşı, tutmuş bize dört motorlu bir uçak getirmiş, Bizim olmadığı için o uçağı kullanmak istemiyoruz. Biz başkalarının özel mülkiyetine saygılıyız, ama bizim özel mülkiyetimize de saygı duyulmasını istiyoruz. Sayın baylar, artık bu tip olayların tekrarlanmasını istemiyoruz. Amerikan ülkelerinde, Amerika Birleşik Devletleri'ne: *"Baylar, bu çok ilkel bir davranış. Düşmanınız olarak görseniz bile bir ülkenin uçaklarını alamazsınız. Onları geri vermeniz gerek, yoksa bunun bedelini ödemelisiniz"* diyebilecek bir örgüt olmalı. Ne yazık ki, Amerika ülkelerinden hiçbirinde böyle bir kuruluşun olmamasının üzüntüsünü taşıyoruz.

Yine de, bu konferansla, Birleşik Devletler temsilciler heyetinin vicdanına seslenerek, uçak kaçırmalara son verilmesini istiyoruz.

Tüm dünyanın emperyalistlerinin öfkesinin kazanan, ama yoksulların, ezilenlerin umudu haline gelen Küba devrimini, açıklamamız gerekir. Devrimimiz, anti-feodal, anti-emperyalist bir devrimdir. Toprak reformu tamamlanmış, içteki evrim ve dıştan gelen saldırılar sonucunda sosyalist devrime dönüşmüştür. Şimdi, tüm Amerika ülkelerinin önünde açıklıyoruz: Devrimimiz, sosyalist devrimdir.

Sosyalist devrimimiz, ya, toprağı çok fazla sahip olanlardan alarak, başkalarının çiftliklerinde ırgat olarak çalışanlara dağıtmış ya da kooperatif biçiminde birleştirerek ırgat olarak bile çalışma fırsatı olmayanların kullanımına açmıştır.

Devrimimiz eski düzenin ordusunu ortadan kaldırmış, kendi ordusuyla iktidara gelmiştir. İktidarımız boyunca sömürücü bir sınıfın sömürülen bir sınıf üzerindeki egemenliğinin tüm biçimlerini sistemli olarak yok etmeye çalıştık. Devrimimiz sayesinde ulusal egemenliğimizi tekrar kazandık, Latin Amerika başta olmak üzere tüm dünya ülkelerine, haksız yere işgal edilmiş topraklarının geri kazanılması için çağrıda bulunmuştur.

Devrimci hükümetimiz dış politikada bağımsızlık ilkesini izliyor. Bu konferansa Küba'yı temsil etmek üzere bağımsız bir Latin Amerika ülkesi olarak katılıyoruz. Ancak aynı zamanda Bağlantısız Ülkelerin de en önemli üyelerinden biriyiz ve tüm toplantılarına katılmaktan gurur duyuyoruz. Bizi kardeş bir ulus olarak kabul eden sosyalist ülkelerin tartışmalarına da katılıyoruz.

Devrimimiz yüksek insani değerler içermektedir. Dünyanın tüm ezilen halklarıyla dayanışma içindeyiz. Çünkü, sayın Başkan, Marti'nin dediği gibi: *"Gerçek bir insan, başkasının yanağına indirilen tokadın acısını kendi yanağında duymalıdır."* Bize göre emperyalist güçler, bir yeri işgal ettiklerinde, müdahale oradaki tüm insanlara yapılmış demektir.

Bunun için sadece kendi bağımsızlığımızı korumak için değil, başka ülkelerin ağımsızlıklarını kazanmaları içinde mücadele ediyoruz. İşgal edilen yer neresi olursa olsun, hiçbir ayırım yapmaksızın, nasıl bir rejimle yönetildiklerine, mücadelelerinin sonucunda ne istediklerine bakmaksızın mücadelemizi sürdürüyoruz. Topraklarından bir kısmı Amerika Birleşik Devletleri tarafından işgal edilmiş olan Panama'yı destekliyoruz. Arjantin'in güneyinde bulunan adalara Falkland değil Malvinas deriz. Birleşik Devletler'in, Honduras'ın elinden aldığı ve radyo ve telgraf aracılığıyla hakaret bize yağdırmak için kullandığı adaya ise İsla del Cisne deriz.

Burada, Guiana Adaları ve Britanya Antilleri denilen, İngiltere'ye ait Batı Hint Adaları'nın bağımsızlığı için de mücadele içindeyiz. Guatemala, Belize üzerindeki egemenliğinden vaz geçtiğinden burasının bağımsızlığını kabul ettik. Afrika'da olsun, Asya'da olsun, zayıfların güçlüler tara-

Irkından ezildiği tarafından ezildiği her yerde, zayıfların özgürlüklerini kazanmış bir devlet olarak kendi kendini yönetme haklarına sahip olmaları, kendi kaderini belirlemesi için mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz.

Bu olaydan söz ettiğim için üzgünüm, ülkemiz deprem felaketine uğrayan Şili'ye yardım amacıyla şeker gönderdi. Karşılığında bir şey beklemeden yaptığımız küçük bir yardımdı. Sadece dost ülke halkı bu zor günlerinde yiyecek bir şeyler bulsun istedik. Teşekkür etmeleri bile gerekmez, biz sadece görevimizi yaptık.

Ülkemizde, iç ekonomi devletleştirildi. Temel endüstri ve madenler devletleştirildi. Bugün tamamıyla devletin kontrolüne girmiş olan dış ticaret devletleştirildi, şimdi pek çok ürün ihraç ediyor ve tüm dünyayla ticaret yapıyoruz. Kredi dağılımlarının ülkenin ihtiyaçlarına uygun biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla banka sistemi devletleştirildi.

Artık işçilerimiz, planlı ekonominin yönetiminde söz sahibidirler. Birkaç ay önce, şehircilikle de devrim yaptık, artık tüm yurttaşlarımız kendilerine ait evlerde oturuyorlar. Ancak birkaç yıl daha kira verir gibi her ay sabit bir miktar para ödeyecekler.

İnsan haklarıyla ilgili birçok önlem alındı. Ülkemizde ırk ayırımı sinsi bir şekilde sürdürülüyordu, sayın delegeler. Adamızın plajlarında eskiden zenciler ve yoksullar yüzemezdi, çünkü buralar özel klüplere aitti ve başka ülkelerden gelen zengin turistler bu gibi insanlarla birlikte denize girmeyi sevmiyorlardı.

Havana'da yabancı şirketlerin otellerinin kapıları zencilere kapalıydı, çünkü başka ülkelerden gelen turistler zencilerden hoşlanmıyorlardı.

Kadınlar eşit haklara sahip değillerdi, aynı işi bile yapsalar erkeklerden daha düşük ücret alırlardı. Amerika kıtasındaki ülkelerin çoğunda olduğu gibi, kadınlara karşı ayırım güdülüyordu.

Kentlerle kırsal bölgeler sürekli olarak birbirleriyle mücadele içindeydi. Bu mücadeleden emperyalizm kârlı çıkıyor, ucuz işgücü elde ediyor, insanları çok az ücretle güç ve ağır işlerde kullanıyordu.

Tüm bu bölgelerde eğitim, kültür ve sağlık hizmetlerinde tam bir devrim yaptık. Bu yıl Küba'da okuma yazma bilmeyen kalmadı. Tüm Küba'da, her yaştan 104.000 gönüllü öğretmen, kırsal bölgelere giderek

1.250.000 insana okuma yazma öğretti.

Bu yıl zorunlu eğitimi 9 yıla çıkardık. Orta öğrenimi okul çağındaki tüm gençler için parasız hale getirdik. Kaleleri ve hapishaneleri birer okula dönüştürdük. Üniversite reformunu hayata geçirip tüm halka ücretsiz yüksek öğrenim olanağı hazırladık. Artık isteyen daha yüksek bir kültür düzeyine ulaşmak için, isteyen bilim ya da çağdaş teknoloji konusunda eğitim görmek için üniversitelerimizden okuyabilir. Emperyalizmin yarattığı çarpık kültüre karşı, ulusal değerlerimize daha çok önem vermeyi temel aldık. Sanat gösterilerimiz, tüm dünya halklarınca alkışlanır oldu. Latin Amerika'nın kültür mirasını değerlendirmek için, her yıl bir yazara ödül veriyoruz. Bu yılki ödülü, Uruguaylı yazar Roberto İbanez kazandı. Tıp hizmetlerini yaygınlaştırıp köylülere ve kırsal bölgelerdeki yoksul işçilere ulaştırdık. Ülkemizde herkes spor yapma olanağına sahiptir, 25 Temmuz'da ilk kozmonot Binbaşı Yuri Gagarin'in onuruna yapılan spor etkinliklerinde 75 bin kişi yürüdü. Renk ya da ideoloji ayırımı yapmaksızın plajlar herkesin kullanımına açıldı Ülkemizde eskiden pahalı spor klüpleri olan kuruluşlar, dinlenme evlerine dönüştürüldü.

Peki, sayın temsilciler ve sayın teknisyenler, şimdi ekonomik konuları ele almanın zamanı geldi. Birinci maddeye çok geniş bir yer ayrılmış. Çok yetkin uzmanlar tarafından hazırlanan bu maddede, Latin Amerika'nın ekonomik ve toplumsal gelişimi konu ediliyor.

Sayın teknisyen bayların bazı yargılarını gözden geçirip teknik bakımdan çürütmeye çalışırken bir yandan da kalkınma planının nasıl olması gerektiği konusunda Küba temsilciler heyetinin görüşlerini açıklayacağım.

Belgede saptadığımız ilk tutarsızlık şu bölümden kaynaklanıyor:

Ekonomik etkinlikteki artış ve çeşitlilik ancak sağlık koşullarının düzeltilmesiyle sağlanır. Sağlık koşullarının düzelmesi elbette ki istenir, bu ekonomik büyümenin gerektirdiği koşulların en önde gelenidir. Bu önlemler, din konusunda uygulanacak programın önemli bir kısmını oluşturmalıdır.

Aynca, bu konuda üzerinde yapılacak çalışmalar Amerika Devletleri Arası Kalkınma Bankası tarafından sağlanacak miktarın içinde yer almaktadır. İlk aşamada verilecek 120 milyon doların 40 milyon doları,

yani üçte biri konut inşasına, su şebekesi ve kanalizasyon sistemlerine, tuvaletlerin yapımına, işyerlerinde sağlık ve temizlik koşullarına uyulması gibi halk sağlığını yakından ilgilendiren alanlar için yapılacak harcamalara ayrılmıştır.

Bu biraz sömürgeciliği andırıyor. Sanki tuvaletlerin sayısının azlığı temel sorunmuş gibi gösteriliyor. İnsanlıkdışı koşullarda yaşayan zavallı yerli halkın, zavallı zencilerin, durumları sanki böylece düzelecekmiş gibi. *"Onlara tuvalet yapalım, sonra tuvaletleri temiz tutmayı öğretelim, sonra da üretimin nimetlerinden yararlansınlar."* Şuna dikkat edilmelidir ki sayın delegeler, teknik uzmanların raporlarında sanayileşme diye bir madde yer almıyor. Bu uzman bayların tek planladığı şey tuvaletler. Geri kalanlara gelince, bunların nasıl yapılacağını kimse bilmiyor.

Birinci grubu yöneten çok değerli ve çok becerikli bir uzmanın, yani Felipe Pazos'un hizmetlerinden Küba devriminin yoksun kaldığına ne kadar üzülüyorum, sayın başkan izin verirse, Küba heyeti adına belirteyim. İki yılda, Küba 250 fabrikadan hiçbirini kurmasaydı bile, tarım reformunu gerçekleştirmeseydi bile, hiç değilse bir tuvaletler cenneti olurdu onun sayesinde.

Bizimle dalga geçip geçmediklerini merak ediyorum. Küba'yla değil tabii, çünkü Kalkınma İçin İşbirliği Projesi, Küba'yı içine almıyor, bize karşı onlar. Küba için bir sent bile harcamak niyetinde değiller. Ama delegelerin geri kalanlarıyla alay mı ediyorlar, acaba?

Sayın baylar, sizinle alay ettiklerini hissetmiyor musunuz? Yol yapımı için dolar veriyorlar, tuvalet yapımı için para veriyorlar. Baylar, yollar, evler, tuvaletler ne ile inşa edilecek? Bu soruya cevap vermek için dahi olmak gerekmez. Neden fabrika donanımı için para vermiyorlar, makineler için para vermiyorlar? Niçin geri bıraktırılmış ülkelerimizin sanayi ve tarım ülkeleri olması için para vermiyorlar? Gerçekten de acıklı bir durum doğrusu.

10. sayfada, 6. maddede, kalkınmanın planlanmasıyla ilgili olarak yazılanlar, bu planın gerçek yaratıcısının kim olduğunu ortaya koyuyor.

6. maddede şunlar yazılı: *"Dış yardımın alınması ve iyi kullanılması için sağlam temeller kurmak üzere özellikle bireysel tasarıları geliştirecek etkili ölçütlerin getirilmesi."*

Para almak ve kullanmak için sağlam temeller kuracak değiliz, bize verilmiyor nasıl olsa. Yardımı alacak olan sizlersiniz. Biz, Küba olarak yalnızca izliyoruz, garantileri veren Amerika Birleşik Devletleri. Demek ki, bu altıncı madde, doğrudan doğruya Birleşik Devletler tarafından yazılmış. Bu öneri Amerika Birleşik Devletleri'nin öncrisi ve tamamıyla 1. maddenin ruhuna uygun biçimde tasarlanmış.

Şimdi, bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Siyasi konularda yeterince konuştuk. Politik bir tuzak kurulduğunu burada açıkladık. Sayın temsilcilerle konuşmalarımızda, Küba'nın görüşlerini bildirmenin önemi üzerinde ısrarla durduk. Çünkü, 5. madde doğrudan doğruya Küba'ya saldırılıyor. Küba heyeti buraya, yabancı haber alma ajanslarının ve bazı gazetelerin ileri sürdüğü gibi toplantıyı sabote etmek için gelmedi.

Küba heyeti, ilkeler açısından mahkûm edilmesi gerekeni ortaya çıkarmaya geldi. Fakat, asıl hedefimiz burada uyumlu biçimde çalışmak, fırsatlar izin verirse yanlış olan bir şeyi düzeltmektir. Küba heyeti gerekli düzeltmeleri yaparak güzel bir tasarı sunmak için tüm sayın delegelerle işbirliğine hazırdır.

Sayın Bay Douglas Dillon konuşmasında finansmandan söz etti. Bu önemli bir konu. Hep birlikte gelişmek için çalışmak isliyorsak finansmandan bahsetmemiz şart. Burada, finansmanı sağlayacak sermayesi olan tek ülkeyle bu konuyu konuşmak için toplandık.

Bay Dillon şöyle diyor: *"Gelecek yıllara ve dışarıdan sağlanacak para kaynaklarına bakacak olursak, uluslararası kuruluşlardan, Avrupa'dan, Japonya'dan, Amerika Birleşik Devletleri'nden, yeni yatırımlardan, kamu fonları yatırımlarından yararlanılabilir. Ön koşul olarak, Latin Amerika gerekli iç önlemleri alırsa, fonların verileceğini umut edebilir - gerekli iç önlemleri alınırsa fonlar verilir demiyor, fonların verileceğini umut edebilir diyor. Gelecek 10 yılda en az 20 milyar dolarlık sermaye akışı sağlanabilir. Bu fonların çoğu kamuya ait kaynaklardan elde edilecektir."*

Bu söylenenler gerçekçi mi? Hayır, çünkü yalnızca 500 milyon dolar onaylandı, sözü edilen miktar bu kadardı. Konunun en can alıcı yeri burası. *"Latin Amerika gerekli iç önlemleri alırsa"* ne demek? *"Akla uygun olarak fonların verileceğini umut edebilir."* ne demek?

Komitelerin çalışmaya başladığı dönemde ya da Birleşik Devletler tem-

silcilerinin uygun bulduğu ara bu konu açıklığa kavuşturulmalıdır. 20 milyar dolar ilginç bir sayı. Başbakanımızın Amerika ülkelerinin gelişmesi için gerekli olduğunu açıkladığı miktarın üçte ikisinden aşağı değil bu para, biraz daha eklense 30 milyar dolara ulaşırız. Ama bu 30 milyar dolar, yavaş yavaş Amerika ülkelerine akacak, yalnız zavallı Sindirella, yani biz, büyük ihtimalle hiçbir şey alamayacağız. *(Gülüşmeler...)*

Bu konuda bir şeyler yapabiliriz. Bunu tehdit, ya da şantaj amacıyla söylemiyorum. Bizden beklediklerı, böyle yapmamız. *"Küba, altın yumurtlayan tavuk,"* diyorlar, *"Küba varoldukça, Birleşik Devletler yardımı sürdürecektir."* Biz buraya bunun için gelmedik. İlkeler ve düşünceler düzeyinde, halklarımızın gelişmesi için çalışmaya, uğraşmaya ve mücadele etmeye geldik. Çünkü burada bulunan temsilcilerin hepsi, ya da büyük kısmı, şöyle dediler: *"Kalkınma için İşbirliği Programı başarısızlığa uğrar-sa, halk hareketleri dalgasını hiçbir şey durduramaz."* Tabii, ben kendi kelimelerimle söylüyorum, ama anlamı aynı. Kalkınma için İşbirliği Programı başarısızlığa uğrarsa, halk hareketleri dalgasını hiçbir şey durduramaz, başarılı olması bizim çıkarlarımızadır. Latin Amerika ülkelerinde yaşayan 200 milyon kişinin yaşam standardını yükseltmeliyiz. Bunu dürüstçe ve içtenlikle söylüyorum.

Amerika kıtasında toplumsal bir devrim, gerçek bir devrim olacağı söyledik, çünkü olaylar bir başka türlü tırmanıyordu, halk süngülerle durdurulmaya çalışılıyordu, sonra halk süngüleri kendisine saldırana çevirebileceğini gördü, bu saldırganların bozgunu anlamına geliyordu. Ama halkın izlemek istediği yol, aslında akılcı ve uyumlu gelişmenin yoludur. Bay Dillon'un söylediği gibi, 50 yılda ödenmek üzere, faiz oranı düşük, uzun vadeli para yardımı yapılacaktır. Ve biz bu koşulları kabul ettik.

Sayın delegeler, hepimiz bu tasarının, Kongre ve Birleşik Devletler tarafından kabul edilmesi için çalışmalıyız. Unutmayın ki, Küba'daki gibi bir *"diktatörlükle"* değil, yasal bir başkanlık sistemiyle karşı karşıyayız. Küba temsilcisi kalkıp hükümeti adına konuşur ve tüm sorumluluğu üzerine alır. Birleşik Devletler için ise, delegeler çok iyi bilirler, burada vadedilenler orada yeniden gözden geçirilir ve her zaman onaylanmaz.

Evet, her bir maddeyi ayrı ayrı ele almam çok zaman alacaktır, bunları komisyonlardaki arkadaşlarla dostça tartışmayı yeğliyorum. Fakat üzerinde durmak istediğim bazı gerçekler ve görüşler var.

Latin Amerika için en güzel gelecek yıllık en fazla % 2,5'luk bir büyüme hızıdır. Bolivya on yıl süreyle büyüme hızının % 5 olacağını açıkladı. Bolivya temsilcilerini kutlar ve halk güçlerinin çabası ve seferberliğiyle yüzde 10'a ulaşabileceklerini belirtmek isteriz. Artık % 10'luk büyüme hızından çekinmeden sözedebiliriz, Küba'nın da önümüzdeki yıllar için öngördüğü büyüme oranı budur.

Bu neyi ifade eder, sayın delegeler? Bunun anlamı, eğer Latin Amerika ülkeleri bu yolu izlemeye devam ederlerse, bugün kişi başı yaklaşık olarak 330 dolar olan yıllık gelirleri % 2,5 yıllık büyüme oranıyla 1980 yıllarında kişi başına yılda 500 dolara ulaşacaktır. Elbette ki, bu sayı pek çok ülke için iyi bir gelir demektir.

Peki, 1980 yılları için Küba'nın erişmeyi planladığı kişi başına yıllık net gelir nedir? 3000 dolar. Bugün Birleşik Devletler'deki gelirden fazlası. Eğer bize inanmıyorsanız, biz bunu kanıtlamaya hazırız. Bırakın, huzur içinde yaşayalım, bırakın gelişelim, belki 20 yıl sonra yine karşılaşırız, bu iddiayı öne süren Devrimci Küba mıymış, yoksa bir başkası mı, görürüz. Şimdi, sorumluluğumuzun bilincinde olarak, bu yıllık büyüme oranını ortaya atıyoruz.

Uzmanlar, verimsiz latifundialar ya da çok küçük çiftlikler yerine çağdaş donanımlı çiftlikleri öneriyor. Bizse soruyoruz: Tarım reformu yapmak mı istiyorlar? Fazlasıyla geniş çiftliklere sahip olanların elinden toprağı al, hiç toprağı olmayanlara ver. Tarım reformu yapmanın tek yolu budur. Bunu yapmanın yolu mu? Ya özel mülkiyet kuralları içinde, parsellere bölünmüş toprağı dağıtırsınız, veya ortak mülkiyete dönüştürürsünüz, veyahut da karma bir sistem uygulanabilir -biz böyle yaptık- bu koşullar her ülkenin özelliklerine göre değişir. Ama, toprak reformu latifundia sistemi yokedilerek yapılır, halkı şekilde, gelir dağılımından da söz etmek isterim. Küba sorunu artık çözüme bağlamış bulunuyor. Çok fazlasına sahibolanın elinden alarak daha azına sahip olana ya da hiçbir şeyi olmayana verdik. Çünkü, tarım reformunu yapmıştık, konut reformunu tamamlamıştık. Elektrik ve telefon ücretlerini azaltmıştık, bu da yabancı tekellerle ilk çatışmamızı ortaya çıkardı. İşçiler için toplumsal merkezler, işçi çocukları için, ana-babaları çalışırken barınabilecekleri çocuk bakımevleri kurmuştuk. Halk plajları açmıştık. Eğitimi devletleştirmiş, parasız hale getirmiştik. Tüm bunlara ek olarak, geniş çaplı bir halk

sağlığı planı üzerinde çalışıyoruz.

Sanayileşmeden ayrıca söz edeceğiz, çünkü kalkınmanın temeli sanayileşmedir, biz bunu böyle yorumlarız.

Sayın delegeler, küçük ülkelerin *"sorun yaratma"* hakkına sahibolduğu tek yer burası. Bir oy, bir oydur. Bu konu da oylamaya konulacak ve küçük ülkeler Küba'nın *"sterilizasyon"*, *"temizleme"* ve benzeri teknik ba-hanelerle yardımı başka yöne kanalize etme yanlısı *"yediliden"* yana oy kullanmayacağına güvenebilecektir.

Tam anlamıyla koordine edilmiş, fakat herhangi bir uluslar üstü kuruluşa bağımlı kılınmayan, gerçek bir plana ulaşmak için nasıl bir tavır alınmalıdır?

Gerçek bir ekonomik planlamanın ön koşulunun siyasi iktidarın işçi sınıfının eline geçmesi olduğuna inanıyoruz. Ülkemizde böyle yaptık. Bu bize göre gerçek bir planlama için vazgeçilmez bir koşul. Ayrıca, emperyalist tekellerin yokedilmesi ve üretim çalışmalarının devlet eline geçmesi de zorunludur. Bu koşullar yerine getirildiğinde ekonomik gelişmeyi planlamaya başlayabilirsiniz. Yoksa, sözler, konuşmalar, toplantılar arasında her şey kaybolup gider.

Bunun yanı sıra, bu gelişmenin, halkın bağrında yatan potansiyeli kullanılır hale getirip getirilemeyeceği konusunda iki çözüm yolu vardır. Bunlar, bir taraftan karar vermeye yetkili tek bir otoriteyle -diktatörlükten değil, karar verme yetkisinden söz ediyorum- ekonominin merkezi yönetimi, diğer taraftan da planlama çalışmalarımı tüm halkın etkili biçimde katılmasıdır.

Tabii ki tüm halkın planlamaya katılması için üretim araçlarına sahibolması gerekir. Diğer türlü bu katılım gerçekleşmez. Bunu ne halkın kendisi, ne de çalıştıkları şirketlerin sahipleri ister, sanırım.

Kısaca Küba'nın tüm dünyayla ticaret yaparak, Mani'nin söylediği gibi *"ticaret kanallarını izleyerek"* bu yoldan neler elde ettiğinden sözedelim.

Sosyalist ülkelerle 357 milyon dolarlık anlaşmalar imzaladık. Gelecek beş yılda 500 milyon dolara tamamlanması için, yaklaşık 140 milyon dolar için, pazarlık yapıyoruz.

Ekonomik gelişmemiz için sağlanan yardım, 500 milyon doları buldu.

Bu para -Birleşik Devletler'in tüm Latin Amerika ülkelerine verdiği miktara eşit- bizim küçük cumhuriyetimiz içindi. Küba'da nüfus başına düşen yardım miktarını hesaplar ve Latin Amerika halkları için eşdeğerine dönüştürürsek, Birleşik Devletler'in önümüzdeki beş yılda 15 milyar peso ya da 10 yıl içinde 30 milyar dolar vermesi gerektiğini buluruz. Pesolardan ve dolarlardan sözediyorum, çünkü ikisinin de değeri ülkemizde aynı. Başbakanımızın da istediği miktar buydu, bu sağlanırsa, ekonomik süreçlerin akıllıca yönetimiyle, beş yıl içinde Latin Amerika bambaşka bir görünüm kazanabilir.

Şimdi, metnin 2 no'lu maddesine geçelim. Tabii, bunu incelemeye başlamadan önce, bir sorumuz var. Bu toplantıda, bazı dostlarımız -öyle gibi görünmese de, aslında pekçok dostumuz var- Latin Amerika ulusları ailesine dönmek isteyip istemediğimizi sordular. Biz asla Latin Amerika uluslarından ayrılmadık. Latin Amerika uluslarından uzaklaştırılmamıza karşı, Latin Amerika cumhuriyetleri ailesinden çıkarılmamıza karşı mücadele ediyoruz. İstemediğimiz tek şey, sürü yerine konulup güdülmemiz. Yalnızca, Mani'nin dediği gibi bize başkalarının çobanlık etmesini istemiyoruz.

Latin Amerika ülkelerinin ekonomik bakımdan birleşmesinin yaratacağı tehlikeleri daha önce açıkladık, çünkü Avrupa örneğini çok iyi biliyoruz. Ayrıca, Avrupa'nın ekonomik yönden birleşmesinin nelere mal olduğunu Latin Amerika acı deneyimiyle bilir. Serbest ticaret ortaklıkları yerine uluslararası tekellerin ticari ilişkileri ele geçirmesi tehlikesine karşı Latin Amerika ülkelerini uyarmıştık. Burada, bu konferansta, Latin Amerika Serbest Ticaret Birliği'ne katılmak istediğimizi duyuruyor ve kabul edilmeyi umuyoruz. Küba'nın özel ekonomik ve toplumsal düzenine saygı gösterildiği ve sosyalist hükümetimiz artık gerçekleşmiş ve geriye dönülmez bir olgu olarak tanındığı sürece, herhangi bir başka üye gibi eleştirilmemiz gerektiğinde eleştirilmeye hazırız, tüm kurallara uymayı da görev biliyoruz.

Bunlara ek olarak, Küba eşit sayılmalı ve uluslararası işbölümünden yararlanmalıdır. Küba, merkezden yönetilen, açık ve iyice belirlenmiş bir amaca sahip planlı ekonomisiyle, Latin Amerika ülkelerinin ekonomilerindeki pek çok *"darboğazın"* giderilmesinde yardımcı olmalıdır.

Yine, Küba aşağıdaki önlemlere başvurulmasını da önerir:

Başka üye ülkeler tarafından işgale uğrayan üye ülkelerde üslerin kaldırılması ve işgal edilen toprakların boşaltılması için derhal ikili görüşmelere başlanmasını öneriyoruz. Panama temsilciler heyetinin raporunda belirtilen duruma benzer olaylar artık yaşanmamalıdır. Panama, topraklarının bir bölümünde ücret politikasını uygulayamamaktadır. Aynı şey bizim de başımıza gelebilir, bu nedenle ekonomik açıdan bakacak olursak, bu tür yanlışlara son vermemiz gereklidir.

Hiçbir coğrafi ya da ideolojik ayırım yapmadan kalkınma ve tüm sanayileşmiş ülkelerin teknik ve mali yardımlarının koordinasyonu için planların incelenmesini öneriyoruz. Zayıf ülkelerin çıkarlarının korunması için güvence istemeyi, bazı üyelerin diğerlerine karşı uyguladıkları ekonomik yaptırımların yasaklanmasını, Latin Amerikalı girişimcilerin, yabancı tekellerin rekabetine karşı savunulmasını, birleşmiş Latin Amerika ülkelerinin sanayi ürünlerine uygulanan ABD tarifelerinde indirim yapılmasını öneriyoruz. Açıkça gördüğümüz gibi, dış finansman sadece aşağıdaki koşullarda, dolaylı yatırım biçiminde yararlı olabilir: Yatırımlar siyasi gereksinimlere yapılmayacak, devlet işletmelerine karşı ayırımcı tavır takınılmayacak, yardımlar, yardım alan ülkenin çıkarları gözetilerek yapılacak, faiz oranı % 3'ü geçmeyecek, borçlar en az 10 yıllık süre içinde ödenecek, ödemeler dengesinde güçlüklerle karşılaşılması halinde borçlar ertelenecek, bir üye ülkenin bir başka üye ülkenin gemi ya da uçaklarına el koyması yasaklanacak, işçi sınıfının ezilmemesi için vergi reformu uygulanacak, yabancı tekellerin eylemine karşı koruyucu önlemler alınacak.

Metnin 3. maddesi de diğerleri gibi, saygıdeğer uzmanlar tarafından titizlikle hazırlanmış. Ellerine cımbızı alıp örtüyü hafifçe aralamışlar, sonra hemen yine örtmüşler, çünkü zor bir konu bu.

"İddialı ve etkileyici öğütlerde bulunmak grubumuz için ilgi çekici olabilirdi. Bunu yapmak isterdik. Ama karmaşık teknik sorunlarla karşı karşıyaydık, önce bunları çözmemiz gerekiyordu. Bu nedenle, şimdiki öğütlerimiz teknik bakımdan gerçekleşebilecek olanlardır."

Belki çok kuşkucuyum, ama satırların arasını okuduğumda, söz verilmiş bir şey bulamıyorum. Küba temsilciler heyeti, bu toplantıdan aşağıdakileri beklediğini açıkça belirtmek ister: Sabit fiyat güvencesi versinler bize, *"olabilirdi"*, *"olamazdı"*, *"önce bir inceleseydik"*, *"ancak araştırıldıktan sonra"*

gibi oyalayıcı laflar duymak istemiyoruz. Doğrudan doğruya sabit fiyat garantisi istiyoruz. Genişleyen ya da en azından değişmeden kalan pazarlara ihtiyacımız var. Ekonomik saldırıların durdurulması için güvence istiyoruz, geleneksel pazarlarda ticaretin tek yanlı olarak askıya alınmasına, tarım ürünü fazlasının çok ucuza satılmasına, temel tüketim maddeleri üretimi için koruyucu tavır takınılmasına karşı garanti istiyoruz. Daha yüksek derecede işleme tabi temel ürünlerin satın alınması için sanayileşmiş ülkelerde uygun koşulların yaratılmasını istiyoruz.

Küba, Birleşik Devletler heyetinin, Birleşik Devletler tarafından bakır, kurşun, kalay, şeker, pamuk, buğday ve yün üretimine devlet yardımında bulunulup bulunulmayacağını komisyonlarda açıklamasını istiyor. Küba, Birleşik Devletler'in, üye ülkelerin temel üretim maddelerinin fazlasını sosyalist ülkelere satıp pazarlarını genişletmelerine engel olmak için baskı yapmaya devam edip etmeyeceğini bilmek istiyor.

Şimdi, yazılı metnin 5 no'lu maddesine geçelim. 4 no'lu madde, sadece bir rapor, fakat 5. maddeye gelince, madalyonun bir de arka yüzü var.

Fidel Castro, Kostarika konferansı zamanında, ABD'nin konferansa *"bir elinde altın torbası, öteki elinde değnekle"* gittiğini söylemişti. Bugün buraya Birleşik Devletler bir elinde daha da büyük bir altın torbası, öteki elinde Küba'yı tecrit etmeye yarayacak duvarlarla geldi.

Tüm belgeyi okuduğumuzda, üç aşamanın olduğunu anlıyoruz: şimdiki gibi, Küba devrimine ve ülkelerimizin özgürlük savaşına karşı, Latin Amerika tarafından yalan haberler yayınlanması için seferberlik; daha sonra toplanacak bir konferansta, Birleşik Devletler'in Latin Amerika kamuoyu organlarının politikasını yönetmesini sağlayacak Amerika Ülkeleri Arası Basın Ajansı, Radyo, Televizyon, ve Sinema Federasyonu'nun kurulması -bugün Latin Amerika'da ABD'nin etkisinden kurtulabilen basın organı çok azdır - ve yeni haber alma ajansları üzerine tekel kontrolü uygulanması, eskilerinse olanaklar elverdiğince büyük ölçüde tekeller tarafından ele geçirilmesi.

Bu, olağanüstü karar, burada sessiz sedasız bir biçimde açıklandı, oysaki benim ülkemde, daha önce bir kez benzeri bir durum meydana geldiğinde büyük tartışmalara yolaçmıştı. Bu tutum, örgütlü, yönetilen, karşılığı ödenen ve bağımlı kılınan bir kültür ortak pazarı kurulması demek-

tir. Tüm Latin Amerika ülkelerinin kültürü, emperyalist propaganda tasarılarının emrine verilecek, halklarımızın açlığının, açlık değil tembellik olduğu söylenecektir. Harika!

Buna karşılık şu cevabı veriyoruz: Latin Amerika'nın kamuoyu organlarına, tüm Latin Amerika halklarının ulusal kurtuluş ideallerini paylaşmaları için çağrıda bulunulmalıdır. Haber alışverişi, kültür medyası, basın organları ve hiçbir ayırım yapılmaksızın halklar arasında karşılıklı ziyaretler için çağrıda bulunmalıyız. Latin Amerika hükümetleri, işçilerin çıkarlarını savunmak üzere bağımsızca örgütlenecek özgür işçi hareketleri ve ülkelerinin bağımsızlığı için çağrıda bulunmalıdır. Ülkelerimizi, yıkımdan kurtarabildikleri tek şeyden, yani ulusal kültürlerinden yoksun bırakmaya uğraşan emperyalistçe bir plan olan 5. maddeyi tam anlamıyla ve kesin biçimde mahkûm etmeliyiz.

İzninizle, sayın delegeler, Küba'nın önümüzdeki 4 yıl için hazırladığı ilk ekonomik kalkınma planının temel hedeflerinden size bahsetmek istiyorum. Genel büyüme hedefi yüzde 12, kişi başına net ekonomik büyüme hedefiyse yüzde 9,5'tan fazladır. Nüfusuna oranlanacak olursa, Küba, Latin Amerika'nın en yüksek düzeyde sanayileşmiş ülkesi olacaktır. Aşağıdaki sayılar bunun kanıtıdır:

Kişi başına çelik, çimento, elektrik enerjisi üretiminde Latin Amerika'da 1. sırada olacağız. Petrol üretiminde, Venezuela'dan sonra geleceğiz. Traktörde, yapay ipek ve ayakkabı üretiminde, dokumacılıkta Latin Amerika ülkeleri arasında 1. sırada yer alacağız. Nikel madeni üretiminde dünya sıralamasında 2. yeri alacağız. 1965 yılında nikel üretimi 70 bin tonu bulacaktır, bu dünya üretiminin % 30'una yaklaşıktır. Buna ek olarak 2.600 ton kobalt madeni üreteceğiz. Şeker üretimi 8,5-9 ton olacaktır. Şeker endüstrisi, şeker kimyası sanayisine dönüştürülecektir.

Vaat edilmesi kolay, ama başarılması için tüm halkın çabasını ve sömürü şeklinde değil, yardım olarak yapılacak çok büyük çapla dış finansman gerektiren bu dönüşümlerin gerçekleşmesi için aşağıdaki önlemlere başvurulmuştur: Sanayiye bir milyar peso yatırılacaktır -Küba pesosu, ABD dolarıyla eşdeğerdedir- bu sanayi 800 megawalt elektrik üretme kapasiteli yeni santrallerle beslenecektir. 1961'de, mevsimlik şeker sanayisi dışında, 621 magawalt'lık santraller açmak gerekmiştir. Yeni kurulacak 205 sanayi dalından en önemlileri belirtelim: Yılda toplam 70 bin

tona ulaşacak nikel madeni rafinerisi, iki milyon ton ham petrol işleyecek petrol rafinerisi, 700 bin ton kapasiteli ilk çelik fabrikası. Çelik fabrikası önümüzdeki 4 yıllık plan döneminde 500 bin ton çelik üretecektir. Ayrıca bu fabrika 25 bin metreküp çelikle boru üretecektir. Yılda 5 bin traktör, 10 bin motosiklet üretilecektir. 3 yeni çimento fabrikası kurulması ve eskilerinin yenilenmesiyle, çimento üretimi yılda toplam 1,5 milyondan 2,5 milyon metre kübe çıkacaktır. 291 milyon adet metal konteynır, yılda 23.700 metre küb cam üretilecek şekilde cam fabrikasının genişletilmesi, bir milyon metre kare pencere camı, 10 bin metreküp yapay elyaftan tahta üretecek fabrika, 60 bin metreküp kapasiteli selüloz fabrikası, ek olarak yılda 40 bin ton kapasiteli odun selülozu fabrikası, 60 bin ton kapasiteli amonyum nitrat fabrikası, 60 bin tonluk tekli süperfosfat fabrikası, 81 bin tonluk üçlü süperfosfat fabrikası, 132 bin ton nitrik asit, 85 bin ton amonyak, yeni tekstil fabrikaları ve eskilerinin geliştirilmesiyle 451 bin iğlik dokuma endüstrisi, 60 milyon çuval üretecek çuval fabrikası... Diğer sanayi kuruluşlarıyla bugün toplam sayı 205'e ulaşıyor.

Gerekli olan krediler ise şu şekilde temin edilmiştir: Sovyetler Birliği 200 milyon dolar, Çin Halk Cumhuriyeti 60 milyon dolar, Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti 40 milyon dolar, Romanya Halk Cumhuriyeti 15 milyon dolar, Macaristan Halk Cumhuriyeti 15 milyon dolar, Polonya Halk Cumhuriyeti 12 milyon dolar, Almanya Demokratik Cumhuriyeti 10 milyon dolar ve Bulgaristan Demokratik Cumhuriyeti 5 milyon dolar kredi sağlayacaktır. Toplamı 357 milyon doları bulmaktadır. Yakında sonuçlanacak yeni pazarlıklar daha çok Sovyetler Birliği ile sürdürülmektedir. Sosyalist dünyanın en sanayileşmiş ülkesi bugün bize en büyük desteği sağlamaktadır.

Tarıma konusunda ise, Küba'nın hedefi yağlar ve pirinç de dahil olmak üzere, besin konusunda kendine yeter duruma bir ülke olmaktır. Yalnız buğday konusunda bunu gerçekleştirmemiz olanaksızdır. Pamuk ve sert liflerde ihtiyacımızı karşılayabiliyoruz. Tropikal bitkilerde ve diğer tarım ürünlerindeki fazlayı bugünkü dışsatım düzeyinin 3 katı oranda ihraç etmeyi sürdüreceğiz.

Dış ticarette, ihracat hacmi 1960'tan beri yüzde 75 arttı. Ekonominin çeşitlendirilmesi sonucunda, şeker ve türevleri, artık ihracatta % 80 değil, % 60 yer tutacaktır.

Planımız, bugün % 40 olan konut eksikliğini gidermeyi hedefliyor. Kırsal bölgelerde, bohio dediğimiz kulübeler de buna eklenecek, yerel malzeme kullanılmakla beraber, kaliteden de taviz verilmeyecektir.

Üzerinde durmak istediğim bir nokta var: Bu konu eğitim konusudur. Eğitim ve sağlığı, kalkınma için ilk adım sayan bir grup uzmana gülmüştük. Bize bu biraz abartılı görünüyordu. Gelişme bir kez başladı mı eğitimin de aynı süratle gitmesinin gerektiği doğrudur. Teknik eğitim yeterli olmazsa, kalkınma gecikir. Bu nedenle, Küba'da eğitim reformu yapıldı. Eğitim hizmetleri genişletildi, yeni alanlar yaratıldı ve genel bir eğitim stratejisi hazırlandı.

Bugün, eğitim fonlarında Küba, Latin Amerika'da 1. sıradadır; ulusal gelirimizin % 5,3'ünü eğitime ayırıyoruz. Gelişmiş ülkelerde ise bu oran yüzde 3, ya da 4'dür, Latin Amerika'da ise bu oran % 1 ya da 2'dir. Bugün devlet harcamalarının % 28,3'ü eğitime ayrılmıştır. Eğitime yatırım yapan diğer kurumlar da hesaba katarsak oran yüzde otuza kadar yükselir.

1958 yılında 75 milyon dolar olan eğitime ayrılmış bütçe 1961'de 128 milyon dolara yükselerek, artış oranı % 71 olmuştur. Okuma yazma kampanyası ve yeni okulların yapımı ile toplam eğitim harcamaları, 170 milyon dolara, kişi başına 25 pesoya ulaşmaktadır. Bu sayı, örneğin Danimarka'da, yılda kişi başına 25 dolar, Fransa'da 15 dolar, Latin Amerika ülkelerinde ortalama 5 dolardır.

Son iki yılda, 10 bin yeni sınıf açıldı ve on bin yeni öğretmen göreve atandı. Latin Amerika'da ilkokul çağındaki tüm çocukların eğitim ihtiyacını karşılayan tek ülkeyiz. Bu, UNESCO'nun 1968 yılında Latin Amerika'da uygulamayı planladığı projedir ve Küba'da şimdiden gerçekleştirilmiştir.

Bu önlemler ve size sunduğumuz sayılar ancak aşağıda belirteceğimiz eylemlerden sonra olanaklı kılınabildi: Eğitimin devletleştirilmesi, zorunlu ve parasız hale getirilmesi, hizmetlerden tam anlamıyla yararlanılmasının sağlanması, öğrencilerin tüm ihtiyaçlarının karşılanmasını güvence altına alan yeni bir eğitim sisteminin kurulması. Bunlar, aşağıdaki plana uygun biçimde gerçekleştirildi: Temel orta öğrenim için, yedinci sınıftan dokuzuncu sınıfa kadar, 20.000 yeni öğrenci alınacak biçimde okullar açılması, lise ve dengi okullara 3.000 yeni öğrenci alınması, sanat eğitimi için

3.000 ek kontenjan, üniversite için 6.000 ek kontenjan, yapay tohumlama ve tarım kurslarına 1.500 öğrenci, tarım makineleri kurslarına ise 1.200 öğrenci alınması, köy kadınları için dikiş ve ev ekonomisi konularında 14.000 öğrenci kapasiteli kurslar düzenlenmesi, kırsal bölgelere ilkokul öğretmeni yetiştirmek üzere açılacak kurslara 1.200 öğrencinin katılması, ilkokul öğretmenliği için 750 adaya başlangıç kursları, teknik eğitim öğrencileri için 10.000 kişilik kontenjan ayrılması ve hepsine ek olarak sosyalist ülkelerde teknoloji eğitimi için yüzlerce burs, her belediye merkezinde en az bir tane olmak üzere, yeni kurulan 101 adet yeni orta öğrenim merkezi.

Bu yıl Küba'da, daha önce de açıkladığım gibi, okuma yazma bilmeyen kalmadı. Görülecek şeydi doğrusu. Çoğu 10-18 yaş arasındaki, 104.500 brigadista ülkeyi bir uçtan bir uca dolaşıp doğrudan doğruya köylülerin kulübelerine, işçilerin evlerine gidiyor, eğitim görmek istemeyen yaşlıları ikna ediyor, herkesin okuma-yazma öğrenmesi, Küba'da okuma yazma bilmezliğin ortadan kaldırılması için mücadele ediyordu.

Bir fabrikada okuma yazma kursları tamamlandığında, direğe bayrak çekilerek okuma yazma bilmeyen kalmadığı Küba halkına duyuruluyordu. Bir kooperatif köylüler arasında temel eğitim çalışmalarını bitirdiğinde, bilgisizliğe karşı kazanılan zaferi aynı şekilde açıklıyordu. 104.500 genç öğrenci, geri kalmış bölgelere eğitimin ışığını götürmenin simgesi olarak kitap ve lambayı seçmişti. Bu brigadlara *"Conrado Benitez"* brigadları deniliyordu. Bu, Küba Devriminin eğitim seferberliğinin ilk şehidinin adıydı. Ülkemizin dağlarında, halka okuma yazma öğretmek gibi ağır bir suç işlediğinden, karşı devrimci çeteler tarafından asılarak öldürülmüştü.

Okuma yazma kampanyasına katılan 156.000 gönüllü, işçi olduklarından ya da başka mesleklerde çalıştıklarından işlerinden artan zamanlarında eğitim için çalışıyor. Bu orduyu, 32.000 öğretmen komuta ediyor. Ancak tüm Küba halkının aktif katılımıyla böyle etkileyici istatistik sayılarına ulaşabildik.

Tüm bunlar iki yılda tamamlandı. 7 askeri karargah okul kampüsüne dönüştürüldü, 27 kışla okul haline getirildi, tüm bunlar emperyalist saldırı tehlikesine rağmen yapıldı. Camilo Cienfuegos Okul Sitesi'nin bugün, Sierra Maestra'dan gelen 5 bin öğrencisi vardır ve 20 bin öğrenciyi eğit-

mek üzere yeni birimler inşa edilmektedir. Tüm bölgelerde, buna benzer okul siteleri inşaatı planlanmıştır. Köylü çocuklarına tarım tekniklerini öğretecek olan okullar, beslenme konusunda da kendi kendilerine yeter duruma gelecektir.

Ayrıca, eğitimde yeni yöntemler getirdik. 1958-1959 yılları arasında, ilk okullarda okuyan öğrenci sayısı 602.000'den 1.231.700'e yükseltildi. Orta öğretim veren okullarda 21.900 olan öğrenci sayısı 83.800'e, ticaret okullarındakiler 8.900'den 21.300'e, teknik okullardakiler 5.600'den 11.500'e yükseltildi.

İki yılda toplam 48 milyon dolar okul yapımına ayrıldı. Ulusal Basım Ofisi tüm öğrencilere okul kitaplarını ve diğer basılı malzemeyi parasız sağladı. Tüm ülkeye yayın yapan televizyon kanallarından ikisi, yalnızca eğitim hizmeti için kullanılmaktadır. Medyayı, kitlelerin eğitimi amacıyla kullanıyoruz. Aynı şekilde, tüm ulusal radyo ağı Eğitim Bakanlığının emrine verilmiştir. Küba Sinema Sanatı ve Sanayisi Enstitüsü ve tüm ülkede şubesi olan Ulusal Tiyatro, kültürün yaygınlaştırılması için çalışmalar yapmaktadır. INDER adını taşıyan Ulusal Spor, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Enstitüsü, kitle çapında fiziksel gelişimi sağlamaktadır.

Bugün, Küba'nın kültürel panoraması işte budur, değerli temsilciler.

Konuşmamızın son kısmında bazı saptamalar yapacağız, çünkü görüşlerimizi açıkça ortaya koymak istiyoruz.

Kalkınma İçin İşbirliği'nin, Küba'yı öteki Latin Amerika ülkelerinden izole etmeyi, Küba'nın devrim örneğini kısırlaştırmayı, diğer ülkeleri emperyalist isteklere esir etmeyi hedef alan bir araç olduğunu daha önce söylemiştik. İzininizle bunu kanıtlamak istiyorum.

Dünyada pekçok ilginç belge var. Elimize geçen bir belgeyi sayın delegeler arasında dağıtacağız. Bu belgeden, emperyalizmin Venezüella hükümeti konusundaki düşüncelerini öğreniyoruz. Birkaç gün önce Venezüella'nın dışişleri bakanı bize kaba biçimde saldırmıştı. Belki de bizim onun halkıyla ve hükümetiyle kurulan dostça ilişkileri zedelediğimizi sanıyordu.

Ama, bazı dost aracılığıyla ilginç bir belge elimize geçti. Bu, Venezüella'daki elçi Moscoso'ya, danışmanları John M. Cates, Jr., Irving Tragen ve Robert Cox tarafından verilen bir rapor.

Paragraflardan birinde, Birleşik Devletler'in yönetimindeki Kalkınma İçin İşbirliği Programının gerçekleşmesi için gerekli tedbirlerden bahsederken, Venezüella konusunda şunlar deniliyor:

Bürokraside reform: Hazırlanan planlar...

Venezüella'dan sözediyorlar.

İster Venezüella hükümeti tarafından olsun, ister Amerika Birleşik Devletleri'nden tarafından gelen uzmanlar tarafından olsun, Venezüella'nın ekonomik gelişimi için hazırlanacak programlar Venezüella bürokrasisi tarafından gerçekleşecektir. Ama bu ülkedeki devlet kadrolarının temel niteliği beceriksizlik, yetersizlik, ilgisizlik, şekilcilik, adam tutma, parti cilik, yozlaşma ve özel imparatorluklar yaratma olduğu için, hükümet mekanizması aracılığıyla dinamik ve etkili tasarıların gerçekleştirilmesi pratikte olanaksızdır. Bu nedenle, yönetimin yapısında reform yapmak, en önde gelen ihtiyaçtır. Bu, sadece ekonomik ve toplumsal dengesizliği düzeltmekle kalmayacak, ayrıca tüm diğer temel reform ve gelişimleri yaratacak olan devlet aygıtını da baştan başa değiştirecektir.

Sayın delegelere dağıtacağımız bu belgede çok ilginç şeyler var. Örneğin yerli halktan sözediliyor. Yerli halkı eğittikten sonra çalıştıracaklarmış. Onlar için biz yerlilerden başka bir şey değiliz. Mr. Cates'in, Venezüella'da neler yapılması gerektiği ve neden gerektiği konusunda Mr. Moscoso'ya yazdığı şeyler arasında çok ilginç olanları da var. Şöyle diyor:

Birleşik Devletler düşünülenden de kısa bir zaman zarfında sağ kanatla, oligarşiyle, yeni zenginlerle, genellikle ulusal ve yabancı ekonomik çevrelerle, orduyla ve kilise çevresiyle karşılaşacaktır. Uzun vadede, iki alternatif arasında seçim yapmak gerekir: Venezüella'da kitleye dayalı bir toplum kurulmasında katkıda bulunmak, statükonun ve zenginliklerin bir kısmını korumak ya da ılımlı ve ilerici güçler Venezüella'da kök salarsa (bu durumda büyük bir olasılıkla idam mangasının karşısında kurşuna dizilmek söz konusu)...

Birleşik Devletler danışmanının elçiye yazdığı rapora bir bakın!

"... ikisini birden yitirmek."

Burada, bu konferansta dönecek dolapları öğreniyoruz. Bir başka rapor, ABD Dışişleri Bakanlığının *"Küba olayı"* ile ilgili olarak verdiği gizli bilgileri içeriyor.

Bu çok önemli bir belge, çünkü kuzu postunun altındaki kurdu ortaya çıkarıyor. Konuşmamı kısa tutmak için yalnızca kısa bir bölüm okuyacağım, belgenin tümü sayın temsilcilere dağıtılacak.

Başından beri, Latin Amerika'da, Amerika Birleşik Devletleri istilayı desteklediğine göre kesinlikle başarılı olmalıydı diye genel bir kanı vardı. Hükümetlerin büyük kısmı ve halkın önde gelen kesimleri, her şeye hazırdı, ama başka devletlerin iç işlerine karışılmasından hoşnutsuzdular.

Komünistler ve Castro yanlısı unsurlar, özellikle Arjantin'de, Bolivya'da ve Meksika'da, ABD'ye karşı gösteriler ve şiddet eylemleriyle harekete geçtiler. Ancak, bu ABD aleyhtarı ve Castro yanlısı eylemler pek destek görmedi ve istenen etkiyi oluşturmadı.

İstilanın başarısızlıkla sonuçlanması uğraması, Amerika Birleşik Devletleri'nin kaybettiği prestijini kazanmak için harekete geçmesini bekleyen Castro aleyhtarlarının cesaretini kırdı, fakat komünistler ve Castro yandaşları tarafından sevinçle karşılandı.

Şöyle devam ediyor:

Çoğu kez, Latin Amerika hükümetlerinin gösterdiği tepkiye şaşırmamak gerekir. Haiti ve Dominik Cumhuriyeti dışında Küba ile ilişkisini kesen ya da askıya alan hükümetler, Birleşik Devletler'in tutumunu anlayışla karşıladılar. Honduras, Nisanda Küba ile olan diplomatik ilişkilerini dondurarak Castro karşıtı cephede yerini aldı. Ayrıca, Honduras, Küba'ya karşı güç kullanmak amacıyla Orta Amerika ve Karayipler Ulusları Birliği kurulmasını önerdi. Nikaragua tarafından da olarak öne sürülen bu öneri, Venezüella'nın desteğini çekmesi üzerine başarısız oldu.

Venezüella, Colombia ve Panama, Sovyetler'in ve uluslararası komünizmin Küba'ya nüfuz etmesine tepki gösterdi, ancak Küba sorunuyla uğraşmak üzere OAS'ın yürüteceği ortak eylemden yana tavır aldılar.

"...OAS'ın yürüteceği bir çeşit ortak eylem" -aynı noktaya geldik.

Arjantin, Uruguay ve Kostarika'nın da aynı görüşteydi, ancak Şili, Ekvador, Bolivya, Brezilya ve Meksika, hiçbir şekilde Küba'nın iç işlerine karışmayacaklarını açıkladılar. Şili en katı tutumu gösteren oldu. Şili hükümeti, Castro rejimine herhangi bir devletin açık askeri müdahalesini, ülke genelinde karşı tavırla destekledi. Brezilya ve Ekvador'da, bu sorun bakanlar kabinesinde, mecliste ve siyasi partilerde ciddi tartışmalara

yolaçtı. Ekvador'da, Başkan Velasco tarafından ödün vermez biçimde sürdürülen Castro yanlısı politika, Ekvadorlu komünistlerin Castro yanlısı devrimciler tarafından gerilla eğitimi aldığı gerçeği öğrenilince biraz sarsıldı, fakat değişmedi.

Parantez içinde, bunun yalan olduğunu belirteyim.

Yine, Castro'nun, Amerika Birleşik Devletleri'nin desteklediği askeri saldırıyı atlatmasının, Latin Amerika'da daha önce tarafsız kalan unsurları olumlu biçimde etkilediğine eminiz. Daha önce seslerini çıkarmaktan çekinen Birleşik Devletler'in nasıl olsa zaman içinde Castro rejiminin yıkılacağı konusundaki fikirleri değişmiş olabilir, çünkü Castro'nun zaferi Küba Devriminin sürekli olduğunu ve hayatta kalacağını kanıtlamıştır.

Birleşik Devletler'in raporunda işte bunlar yazılı.

Üstelik, bu zafer, Latin Amerika'nın genelinde varlığını sürdüren ABD karşıtlığını da canlandırmış olmalı.

OAS üyesi devletler, bugün Birleşik Devletler'in Küba'ya müdahalesine, istiladan öncekine göre daha az düşmanca bakıyor. Fakat Latin Amerika nüfusunun yansından fazlasını oluşturan Brezilya ve Meksika da içinde olmak üzere, çoğu Latin Amerika ülkeleri Küba'ya karşı müdahaleye ve ambargoya henüz taraf değil. Castro'nun herhangi bir Latin Amerika ülkesine yapılacak saldırıya katılması dışında, OAS'ın da Birleşik Devletler tarafından yapılacak bir müdahaleyi önceden onaylaması mümkün gözükmüyor.

Birleşik Devletler müdahalelerinde başarılı olsa bile...

Bu zor biraz.

... Latin Amerika devletlerinin çoğunluğunu Küba'ya karşı ambargoya katılmaya ikna etmekte tam anlamıyla başarılı olamayacaktır. Kuşkusuz, Meksika ve Brezilya işbirliği yapmayı reddedecek, Latin Amerika ile Küba arasında yolculuk ve diğer ilişkiler için geçit yeri olmayı sürdürecektir.

Meksika'nın müdahalelere uzun süreden beri karşı çıkması, OAS'ın Küba'ya karşı başlattığı ortaklaşa eylem için aşılmaz bir engeldir. Güney Amerikalı komşuları üzerinde güçlü bir etkisi olan Brezilya'nın tavrı,

yarıküredeki işbirliği açısından belirleyicidir. Brezilya, Castroya karşı müdahalede bulunmayı reddettiği sürece, Arjantin ve Şili gibi diğer Latin Amerika ülkeleri de Birleşik Devletler'in hoşuna gitmek için içte bir takını tepkiler göstermek istemeyeceektir.

Latin Amerika'nın öteki bölgelerinde Castro ile komünistler arasındaki anlaşmanın önem taşıması temelde şu etkenlere dayanır:

a) rejimin ayakta kalmayı başarması;

b) reformlar ve kalkınma sorunlarıyla uğraşmada gösterilen beceriklilik;

c) Öteki Latin Amerika ülkelerindeki anti-komünist unsurların uygun ve halk tarafından kabul gören alternatifler bulmakta göstereceği beceriklilik. Eğer Castro, propaganda vs aracılığıyla Latin Amerika'daki tarafsız unsurları temel toplumsal refomların gerçekleştirildiğine ikna etmeyi başarırsa...

Yani, eğer sayın temsilciler, söylediklerimizin doğru olduğuna inanırlarsa...

... en yoksul sınıfların yararına, Küba deneyiminin çekiciliği artacak, tüm bölgede taklitçi sokulan esinlendirecektir. Merkezi Havana'da bulunan destek örgütünün devrim ihraç etmesi tehlikesinin yanısıra, Latin Amerika'da kitleler arasında artan yoksulluk ve büyüyen huzursuzluk, Castro yanlısı unsurlara eyleme geçme fırsatı verecektir.

Bizim müdahale edip etmediğimizi tartıştıktan sonra iddialarını şöyle sürdürüyor:

Bu amaçla Kübalıların eylemlerini bir süre daha temkinli biçimde sürdürmeleri olasıdır. Küba'dan kaynaklanan herhangi bir askeri maceranın ya da askeri ikmal harekatının farkedilmesi riskine girmek istememeleri olasıdır. Böylesi bir olasılık, Latin Amerika'nın, Küba'ya karşı resmi görüşünün daha da sertleşmesine yolaçabilir. Bu karşıt görüşler ABD müdahalesinin üstü kapalı biçimde desteklenmesine kadar varabilir, en azından OAS tarafından öngörülen yaptırımları haklı çıkarabilir. Bu nedenlerden dolayı, ayrıca şu sıralarda, Castro'nun kendi topraklarını savunma konusundaki düşünceleri nedeniyle, Küba askeri güçlerinin başka bölgelerdeki ayaklanmaları desteklemekte kullanılması olanaksızdır.

İşte böyle, sayın delegeler, içinizde bir kuşku varsa, Birleşik Devletler hükümeti, askeri birliklerimizin başka ülkelerin iç işlerine müdahale etmeyeceğini belirtiyor.

Zaman geçtikçe ve Küba'nın komşu devletlerin iç işlerine doğrudan doğruya müdahalesi görülmediği takdirde, bugün Castroculuğa, rejime Sovyet müdahalesine ve düzenin *"sosyalist"* niteliğine karşı duyulan korku...

Tırnak işareti de koymuşlar.

... ve Castro'nun kurduğu polis devletine karşı duyulan tiksinti azalacak ve başka ülkelerin iç işlerine karışmama politikası yeniden kendini kabul ettirecektir.

Daha aşağıda şunlar yazılı:

Bu bölgede Amerika Birleşik Devletleri'nin saygınlığını doğrudan doğruya azaltmasının dışında...

Bu saygınlığın, istilanın bozgunla sonuçlanması yüzünden sarsıldığından kuşkumuz yok.

...Castro rejiminin ayakta kalması, önümüzdeki yıllarda, Latin Amerika'nın siyasi hayatını derin biçimde etkileyecektir. Ayrıca, yarıkürede komünist propagandaya dayalı, uzun süreli bir politik mücadele sahnesi hazırlanıyor. Bir yanda Birleşik Devletler aleyhtarı "halk" güçleri...

Burada da tırnak işareti kullanılmış.

...diğer yanda da Birleşik Devletler'in müttefiği yönetici güçler yer alıyor. Bir yıllık süre içersinde reform yapılacağını vadeden hükümetler, mülklere elkonulması ve toplumun altüst edilmesiyle toplumsal hastalıklara çare bulmaya söz veren siyasi liderleri karşılarında bulacaklardır. Castro'nun ordusunun Latin Amerika için yarattığı en büyük tehlike, bugün geçici toplumsal ve ekonomik değişikliklerle yetinen bu hükümetlerin istikrar kazanmasıdır. Oysaki bu tür değişimleri engellemek isteyenler, gerilimin şiddetlenmesine ve bu tür toplumsal ve ekonomik değişimlere bağlanan umutların artmasına yolaçmaktadır. Örneğin Venezüella ve Peru'daki evsizler ve işsizler Accion Democratica ve APRA'nın yapacağı reformlardan medet ummuştu. Bunlar, kendilerini bu değişimlerin de-

mokratik hareketlerin vadettiğinden çok daha çabuk gerçekleştirileceğine inandıran politikacılar için bir siyasi güç kaynağı oluşturmuşlardı. Geçici değişiklikler arayan grupların bugün elde ettiği halk desteği ya da Latin Amerikalıların daha çok politize olmalarından dolayı normal olarak kazandığı destek, aşırı uçlardan siyasi liderlerin, Castro örneğini izleyerek devrimci dönüşümlere arka çıkması yüzünden yitirilebilir.

Son paragrafta, sayın baylar, burada aramızda bulunan arkadaşımız ortaya çıkıyor:

Kalkınma İçin İşbirliği, daha yoğun bir reform programı yaratılmasını sağlayacak dürtüyü sağlayabilir. Ancak, bu program kısa zamanda hayata geçirilip olumlu sonuçlar vermeye başlamazsa, asm soldan gelen baskıya karşı bir denge unsuru olmaktan çıkar. Önümüzdeki yıllarda, devrimci reform programları uygulamaya başlamak isteyenlerle temel ekonomik ve toplumsal devrimler için kitle desteği yaratmaya çalışanlar arasındaki yarışa tanık olacağız. Bu yarışın gerisinde kalan ılımlılar, zamanla, kitle desteğini yitirecek, sağ ve sol aşın uçlar arasında tutınulması güç bir konumda kalacaklardır.

Sayın delegeler, bunlar, Küba temsilciler heyetinin, Kalkınma İçin İşbirliği'nin ne olduğunu iyice görmeniz için gözlerinizin önüne sermek istediği belgeler. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı'nın gizli duygularını hepimiz biliyoruz: *"Bırakalım Latin Amerika ülkeleri biraz büyüsün. Yoksa karşımıza Castrocılık denen olay çıkar, bunun sonuçları da Birleşik Devletler için korkunç olur."*

O halde, sayın baylar, Kalkınma İçin İşbirliği'nin şu koşullara uymasını istiyoruz: Amerika Devletleri Örgütüne üye tüm ülkelerin ekonomileri gerçek anlamda büyümelidir. Bu büyüme sonucunda kendi ürünlerini üretmeli, ABD tekellerinin gelir kaynağı haline gelmemelidirler. Büyüme, toplumsal barış içinde gerçekleşmeli, yeni fetih savaşlarına neden olmamalıdır. Yabancılar için değil, kendimiz için büyümeliyiz.

Sayın delegeler, Küba temsilciler heyeti hepinize, tüm içtenliğiyle, Latin Amerika ailesinden olmak, Latin Amerika ile bir arada yaşamak istediğimizi bildirir. Latin Amerika'nın bizimki gibi bir büyüme oranıyla büyüdüğünü görmek istiyoruz, farklı bir oranla olsa, ona da karşı değiliz. Tek istediğimiz, sınırlarımıza herhangi bir saldırı olmayacağına dair gü-

vence verilmesidir.

Amerika Birleşik Devletleri'ni hoşnut etmek için, örnek ihracetmeyi durduramayız. Örnek sınırları aşıp geçen elle tutulmaz, gözle görülmez birşeydir. Ama devrim ihraç etmeyeceğimizi garantileyebiliriz. Latin Amerika'da, bir başka ülkede savaş çıkarmak için Küba'dan tek bir tüfek, tek bir silah gönderilmeyeceğini güvence altına alabiliriz.

Garantileyemeyeceğimiz şey, Küba ideolojisinin başka hiçbir Latin Amerika ülkesinde uygulanmaması, garantili olan bir şeysc, eğer acil toplumsal önlemler alınmazsa. Küba örneğinin pekçok ülkede uygulanacağıdır. Bir 26 Temmuz günü Fidel tarafından söylenen, saldırı olarak nitelendirilen, fakat birçok kişiyi de derin derin düşündüren sözün doğru olduğu bir kez. daha kanıtlanacağı kesindir. Toplumsal koşullar bugüne dek okluğu biçimiyle sürüp giderse, *"And Sıradağları, Latin Amerika'nın Sierra Maestra'sı olacaktır."* demişti.

Sayın delegeler, Kalkınma İçin İşbirliği'ne, gelişmemiz için işbirliğine, hepimizin gelişip ilerlemesi için barış içinde işbirliğine çağrıda bulunuyoruz. Aslan paylarının dağıtımında dışarıda bırakılmaya karşı çıkmıyoruz, ama ait olduğumuz Latin Amerika halklarının kültürel ve manevi hayatının dışında tutulmaya karşıyız.

Ticaret yapma ve dünyadaki tüm halklarla ilişki kurma özgürlüğümüzün kısıtlanmasına asla izin veremeyiz. İster emperyalist bir gücün eseri olsun, ister bazılarının bizim yokolduğumuzu görmek istediğine katılan bir Latin Amerika kuruluşunun marifeti olsun, dıştan gelecek herhangi bir saldırı karşısında kendimizi var gücümüzle savunacağız.

Sayın Başkan, sözlerime son verirken, bir süre önce, ülkemde Devrimci Silahlı Güçler genelkurmayının bir toplantı yapmış olduğunu söylemek istiyorum. Bu genelkurmayda ben de görevliyim. Küba'ya karşı bir saldırı olasılığı tartışıldı, ama ne zaman ve nerede yapılacağını bilmiyorduk. Bunun çok büyük bir saldırı olacağını düşünüyorduk. Bu toplantı Sovyetler Birliği Başkanı Nikita Kruşçev'in *"Roketlerimiz Sovyetler Birliği sınırları dışındaki bölgelere de ulaşır."* şeklindeki uyarısından önce yapılmıştı. Aslında böyle bir yardım istememiştik ve bu yiğitçe yardımdan habersizdik. Bu nedenle toplantımızı sürdürdük, istilanın yaklaştığını biliyor, devrimciler olarak kaderin bizim için belirlediği sona katlanmaya hazırlanıyorduk.

Birleşik Devletler Küba'yı istila ederse ortalığın kan gölüne döneceğinden emindik, ama sonunda yenilip ülkenin tüm meskûn bölgelerinden dışarı atılabilirdik. Bu nedenle genelkurmay üyeleri olarak, Fidel Castro'ya, dağlarda güvenli bir yere çekilmesini ve içimizden birini Havana'nın savunulmasıyla görevlendirmesini önerdik. O zaman, başbakanımız ve önderimiz, tüm hareketlerinde olduğu gibi kendisine soyluluk kazandıran sözleriyle, Amerika Birleşik Devletleri Küba'yı işgal ederse ve Havana'yı savunmak söz konusu olursa, Yankee'lerin silahlarıyla yüzlerce ve binlerce erkek, kadın ve çocuğun öldürüleceğini, bu durumda devrimin liderinden dağlara sığınmasının istenemeyeceğini, yerinin burası, sevgili ölülerinin yanıbaşı olduğunu, onlarla birlikte tarihi görevini tamamlayacağını söyledi.

İstila gerçekleşmedi, ama bu ruh hâlâ içimizde yaşıyor, sayın delegeler. Bu nedenle, Küba devriminin yenilmez olduğunu, çünkü Küba'da böyle bir halkın, böyle bir önder tarafından yönetildiğini belirtebilirim.

Hepsi bu kadar, saygıdeğer temsilciler.

8 Ağustos 1961'de Punta del Este Konferansında yapılan bu konuşma, 10 Ağustos 1961'de Revolucion dergisinde yayımlanmıştır.

Punta Del Este Konferansı

Sayın Başkan, Sayın Temsilciler; Küba, belgenin genel oylamasında çekimser davranmak zorunda kalmıştır. Çekimser davranmamızın nedenlerini ayrıntılarıyla açıklayacağız.

Sayın Başkan, delegasyonumuz açılış konuşmaları sırasında Kalkınma İçin İşbirliği toplantısının yarattığı tehlikelere dikkati çekmiş, burada, buradaki manevranın Küba Devrimini soyutlamak için yapıldığına ilişkin sayın delegeleri uyarmıştı.

Yine de, Küba temsilcileri diğer ülkelerle eşgüdümlü bir eylemi gerçekleştirmek ve hem gerçeği yansıtan hem de halklarımızın özlemlerini dile getiren belgelere ulaşabilmek için uyum içinde çalışmaya, devrimimize yön veren ilkelere ters düşmemek koşuluyla her türlü tartışmaya girmeye hazır olduğunu belirtmişti.

Bize göre, bizim istediklerimizin tam olarak gerçekleşmediğini düşünüyorum. Sayın Başkan, temsilciler kurulumuz, tüm Amerika kıtasının kalkınmasını ve gelişmesini sağlayan ve yabancı tekellerin eylemini koşullandıran pek çok sorunun çözümünü ele alan 29 proje getirmişti. Küba,

seçilen hedeflerin önemsizliğiyle önerilerin tumturaklı havası arasındaki çelişkiye dikkatleri çekmişti. Yazgımıza karşı çıkmak için çağrıda bulunulmuştu. Amerika kıtasının refahını sağlayacak bir işbirliğinden söz edildi, daha birçok parlak, göz boyayıcı sözler edildi. Ama, gelecek 10 yılda demokratik gelişmelerin ne olacağını kesinlikle belirlemeye sıra geldiğinde, kişi başına net % 2,5'luk yıllık büyüme oranıyla, ancak 100 yıl sonra Amerika Birleşik Devletleri'nin bugünkü düzeyine ulaşılabileceği ortaya çıktı. Tabii bu yüksek bir yaşam düzeyidir, ama ulaşılamayacak bir hedef ya da Latin Amerika ülkeleri için düşünülmesi bile saçma bir düş değildir.

Ayrıca, azgelişmiş ülkelerin bugünkü gelişme hızlarına bakarsak ve gelişmiş ülkelerin bugünkü düzeylerinde kalacakları varsayılırsa, azgelişmiş ülkelerde kişi başına düşen ulusal gelirin gelişmiş ülkelerdekiyle eşitlenmesi için beş yüz yıl geçmesi gerektiği hesaplanabilir. Elbette ki bu hiçbir bilimsel temele dayanmayan, yalnızca düşüncemizi açıklamaya yarayan bir hesaplama biçimidir. Latin Amerika'nın durumu bilindiğine göre, böylesine belirsiz sonuçlardan ve böylesine önemsiz hedeflerden söz edemeyiz. Bu ekonomik konferansta boşu boşuna toplanmadık.

Zayıf olan hedeflerden birisi de eğitim ve sağlık konuları. Bazı hallerde, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların ortaya koyduğu hedeflerden bile daha zayıf. Fakat ülkemiz bu hedeflerin bazılarına şimdiden ulaştı ve 5 yıl geçmeden de bütün hedefler aşılacak.

Konut sorunu için, amaçlar belirlenmemiş bile, sanayi gelişiminin ne olacağı konusunda niteliksel bir tanıma da rastlamıyoruz. Belirsizlik içinde olan hedeflerden bir tanesi ise tarım. Latifundia ve minifundia planları aynı kefeye konuluyor ve birçok Latin Amerika ülkesinin ekonomisini mahveden yabancı latifundialar hiç hesaba katılmıyor.

Eğer yabancı özel yatırımlar sistemi sürdürülür ve başlangıçtaki belgelerde az çok sayılıp dökülen amaçlar izlenilmeye devam ederse, Latin Amerika halkları yüksek büyüme tempolarına izin veren sağlıklı bir ekonominin temellerini kurma hakkını hiçbir zaman elde edemez. Küba'nın görüşü bu doğrultudadır.

Öte yandan, bu konferansta, Küba temsilcileri birçok kez Kalkınma İçin İşbirliği'ne sağlanacak kaynakların hangi düzene göre dağıtılacağını, Küba'nın da bu kaynaklardan yararlanıp yararlanmayacağını sordu. Bu

sorular yanıtsız bırakıldı.

Latin Amerika'nın ekonomik birliğine gelince, Küba bu Birliğin her derde deva bir çare olmadığını, temel sosyo ekonomik reformların alternatifi olamayacağını ısrarla belirtti. Ekonomik farklılıklarına saygı gösterildiği ölçüde, Küba bu birliğe katılmaya hazır olduğundan, farklı toplumsal ve ekonomik örgütlenme biçimlerine sahip ülkelerin birliğe alınıp alınmayacağını sorduk.

Küba, Birliğin temellerinin sağlam olması için, ülkelerin toprakları üzerinde tam egemenlik haklarına sahip olması gerektiğine işaretle Küba topraklarındaki Guantanamo Deniz Üssü'nün ve Panama Kanalı'nın somut durumuna dikkati çekti. Ayrıca, başlangıçtakinden çok daha az olmakla birlikte, bazıları bu toplantının belirleyici belgeleri arasında yer alan başka taleplerde de bulunduk. Tüm ülkelerin gemileri ve uçakları için istediğimiz güvence, dikkate bile alınmadı.

Ayrıca hammadde fiyatlarına ve pazarın dengesizliğine dikkat çektik, ekonomik saldırılar yapıldığını açıkladık, bunların mahkûm edilmesini ve yasaklanmasını talep ettik. İşlenen hammaddeleri çoğaltarak ve yeni ihraç ürünleri yaratarak, yeni pazarlar bularak ihracatı çeşitlendirmenin zorunluluğunu ortaya koyduk. Bugün toplam % 10'luk bir büyüme gösteren sosyalist dünya pazarlarına dikkati çektik.

Gelişmiş ülkelerin hammadde konusundaki destekleme ve damping yapma politikalarını da eleştirdik. Tarım ürünü fazlasının yığılmasının ve hammadde pazarları için stratejik mineral yedeklerinin birikmesinin getirebileceği riskleri açıkladık. Küba'nın öneri ve uyarıları bazı ülkeler arasında yankı buldu, öteki ülkelere gelince, onlardan da Küba etkilendi, çünkü az gelişmiş Latin Amerika ülkelerinde pek çok ortak sorun vardır.

Ancak, belgenin son halinde bu düşüncelerdeki gerçek vaat edici niyetlerden yoksun bırakılmış, bunlar pratikte zararsız hale getirilmiştir. Örneğin, Küba temsilcileri, Latin Amerika ülkelerinde hammadde üretimi için sanayileşmiş ülkelerin para yardımı yapmasını, hammadde ithalatının kısıtlanmasını istediği halde, nihai belgede bu tür kısıntıların azaltılmasından hatta ortadan kaldırılmasından söz ediliyor.

Kesin bir hedefi olan ve bu hedeflere yönelik somut önerilerde; *"olanaklar elverirse"*, *"talimatnameler çerçevesinde"*, *"koşullar uygun düşerse"*,

"eğer talepte bulunulur ve kabul edilirse" gibi bulanık, kafa karıştırıcı sözlerle belli belirsiz açıklamalarla yetinildi. Kayıtlar, çekinceler öne sürülerek, kesin sözler vermekten kaçınıldı.

FAO'ya göre, tarım ürünlerin fiyatları sabit kalsın diye Amerika Birleşik Devletleri, 1955'te 2 milyar 525 milyon dolarlık toplam para harcamıştır. Bu miktar, bir yılda Kalkınma İçin İşbirliği üyelerine vereceği paradan çok daha fazladır.

Belgenin son hali, Amerika Birleşik Devletleri'nce, devlet tarafından para yardımıyla desteklenecek iç üretimin gelişmesini sürdürmesi için bile herhangi bir güvence vermemektedir.

Küba ise, burada sayılamayacak kadar uzun, yapıcı bir anlayışla hazırlanmış öneriler listesi sundu. Küba bunu yaparken, üye ülkelerden hiçbirinin egemenliğine dokunmayacak biçimde, etki yaratacak sonuçlara ulaşılması amacını güdüyordu. Sanayideki gelişimi nedeniyle, diğerlerinin karşısında özel bir durumda bulunan ülkenin de egemenliğinin zarar görmesini istemedik. Bu etki uyandıracak sonuçların, en küçük ülkelere ve genellikle azgelişmiş ülkelere kesin bir güvence verecek bir anlaşmaya ulaşmayı sağlamasını, o denli çok sözü edilen yeni çağın başlamasını diliyorduk. Sonra, son bildiri ortaya çıktı, bize birçok bakımdan ters düştüğü için Küba temsilciler heyeti olumlu oy kullanmakta çekimser kaldı. Bu toplantı sırasında, görüşülen bazı noktaları temelden yanlış bulduk, bazıları da bize biçim açısından yanlış geldi.

Aslolan, Amerika Birleşik Devletleri'nin her zaman olduğu gibi Küba'nın sorularını yanıtsız bırakması, bu suskunluklarının olumsuz yanıt anlamına gelmesi ve Küba'nın Kalkınma İçin İşbirliği programına katılmayacağıdır. Üyelerden birinin hiçbir şey yapamadığı bir birliği sürdürmek güçtür. Üstelik, hastalıklarımızın kökenine inilmiyor: Ekonomimizi mahveden, dışarıdan verilen buyruklarla, uluslararası siyasetimize bile burunlarını sokan yabancı tekellerin varlığına dokunulmuyor.

Küba'nın en önemli isteklerinden birisi ekonomik olarak yapılan saldırılara bir son verilmesiydi, oysa ki saldırılardan en fazla canı yanan Küba'nın bu isteğinden tek bir kere söz edilmedi.

Yeni bir para politikasının, Latin Amerika'nın tüm sorunlarına çözüm bulacağı düşünülüyor. Parasal ilişkilerin değişmesiyle ülkelerin ekonomik

yapısının da değişeceği öne sürülüyor, oysa ki biz ancak üretim ilişkilerinde tam bir dönüşüm gerçekleşirse halkların ilerlemesi için gerekli koşulların ortaya çıkacağını ısrarla belirtmiştik.

"Özgür girişim" denilen piyasa biçimi özendiriliyor. Özgür girişim sistemi Küba'da artık yoktur, çünkü insanın başka bir insan tarafından sömürülmesine son verilmiştir. Bu ekonomi biçiminin, Küba'nın gelecekteki gelişimi üzerinde en küçük bir etkisi bile olamaz.

Sayın Temsilciler! Tüm bu nedenlerden dolayı, Küba bu belgeye imzasını koyamaz

Yine de, gerçekten yapıcı bir çalışmanın gerçekleştirildiğini, Küba'nın bu konferansta kendini yalnız hissetmediğini belirtebilirim. Küba'nın çağrılmadığı birçok toplantılar yapıldı. Bu toplantılarda, Küba hakkında konuşulduğunu da biliyoruz. Çok iyi dostlarımız olduğunu, bu kişilerin sarsılmaz inanç ve düşüncelere sahip olduğunu, Küba'yı desteklediklerini de biliyoruz.

Niyetimizin, her an, Amerika ülkeleri arası sistemin büyümesi olduğunu kanıtladık sanırım. Bizim istediğimiz, birilerinin bu sisteme diğerlerini bağlı kılarak yönetmesi değil, halklar arasında dostluğa ve tam bir bağımsızlığa dayalı olan işbirliği.

Delegasyonumuzun bu belgeyi imzalayamamasına karşın, Latin Amerika için yeni bir dönem başladığı kanısındayız ve bundan mutluluk duyuyoruz.

Paragraflardan birinde, özgür girişim felsefesinin temsil ettiği ekonomik sistemden farklı rejimlerin varlığı kabul ediliyor. Bunun anlamı, Amerika kıtasında, bazı özel niteliklere sahip, diğerlerinden farklı bir ülkenin varlığının tanındığı ve gerekçede tanımlandığı andan başlayarak tümün içinde bir parça oluşturmasına izin verildiğidir.

Bu nedenle, barış içinde bir arada yaşama ilkesinin ilk bağlarının Latin Amerika ülkelerini birleştirdiğini düşünüyoruz. Hükümetimizi ve sistemimizi beğenmeyen hükümetlerin, hiç değilse Küba Devrimi'nin artık geriye dönülmez bir dönüşüm olduğunu kabul etmeleri ve hükümet biçimi hoşlarına gitsin gitmesin, kendine özgü nitelikleriyle Küba'yı bağımsız bir devlet olarak tanımaları için ilk adımları attık.

Buradaki bildirinin tüm bölümleri Amerika Birleşik Devletleri tarafın-

dan imzalandığına göre, Amerika kıtasının bu parçasında, felsefesi özgür girişim ekonomisine ters düşen rejimlerin de varolabileceğim kabul etmiştir. Bizce, bu davranış son derece olumludur.

Bizler Amerika Birleşik Devletleri ile aramızda olan sorunları çözmek için her zaman hazırız. Bu konuda, birçok tartışma, birçok toplantı yapıldı. Ön koşullar ileri sürülmezse, nerede ve ne zaman olursa olsun bu tür toplantı ve görüşmelere katılmaya hazır olduğumuzu açıkça bildirdik.

Hükümetimiz, bir kez daha, bu tutumundaki kararlılığını belirtmek ister. Ancak, herhangi bir yaklaşma ya da ateşkes için dilekte bulunmadığını, yalnızca, tüm dost ülkelerin önünde, Küba'nın dünyadaki tüm ülkelerle dost geçinmek istediğini açıkça duyurmakta yarar görür.

Tehlikenin henüz sona ermediğinin farkındayız. Bu toplantıların bir bakıma Dışişleri Bakanlığı'nda yapılacak bir toplantıya bağlı olduğunu, orada Küba konusunun ele alınacağını herkes gibi bizim de bildiğimizi açıklamazsak, Küba Devrimi'nin her zaman son derece açık konuşma geleneğine bağlı kalmış saymayız kendimizi. Bu amaçla birçok yolculuk yapıldığını, bu toplantı için oy toplandığını da biliyoruz.

Söz edebileceğimiz bir olumlu gerçek daha var. Birkaç yıl önce, Guatemala'yı mahkûm etmek için, bir Dışişleri Bakanları toplantısı yapılmış ve bunun sonunda bir ekonomik toplantı yapılacağı vaat edilmişti. Kostarika için de aynı şey oldu. Dışişleri bakanları şimdi sürmekte olan konferansın ardından yine toplanacaklardır. Bunun ileriye doğru atılmış bir adım olduğunu kabul ediyoruz. Daha sonra, dışişleri bakanları toplantılarının hiç yapılmayacağını, bunun daha da ileri bir adım olacağını düşünüyoruz. Ama, bugün çağımızın temel sorunu ortaya konuluyor. İçinde bulunduğumuz günler, dünya halklarının yazgılarının belirleneceği zamanlardır. Bu anların taşıdığı önemin, Latin Amerika'ya da yansıdığını görüyoruz.

Belki de birçok delege kendi kendine sormuştur: *"Kalkınma İçin İşbirliği programı başarısızlığa uğrarsa ne olur?"* diye. Olağanüstü önemli bir soru bu. Amerika Birleşik Devletleri, halkları ezme konusunda duyarlılık gösteriyor. Tüm dünyada olduğu gibi, Latin Amerika'da da durumun son derece gergin olduğunu fark ediyorlar. Emperyalist düzenin temellerine dinamit konulması planlanıyor, artık herhangi bir çözüm bulmak gerekli.

Kalkınma İçin İşbirliği, ekonomik emperyalizmin geliştirdiği bu tür çözüm arama girişimlerinden biri. Kalkınma ve İşbirliği programının bu koşullar altında işe yaramayacağından eminiz. Eğer söylediklerimi hakaret saymazsanız, gelecek birkaç yıl içersinde, 20 milyar dolar yardımda bulunacaklarından kuşkuluyum. Kuzeydeki büyük ülkede, yönetsel güçlükler nedeniyle bazen beş milyon dolara kadar dış krediler durdurulabiliyor. Küçük miktardaki kredilere engel olunuyorsa, büyük miktardakilerin ödenmesi haydi haydi önlenebilir.

Kullanılacak kredilerin ise kesinlikle özgür girişimin desteklenmesi için kullanılması isteniyor. Latin Amerika ülkelerinde kurulmuş olan hemen hemen tüm emperyalist tekeller korunduğuna göre, verilecek kredilerin bu tür tekellerin geliştirilmesine harcanacağını varsaymak akla uygun düşer. Bu sistemin ticaret ve sanayide bir canlanmaya yol açacağına bir kuşku yoktur. Hemen hemen tüm Latin Amerika ülkelerinde yaşanan serbest pazar ekonomisinin girişimleri bu canlanmadan yararlanır. Fakat arkasından isi Amerika Birleşik Devletleri'ne doğru bir sermaye akımı başlar. Sonuçta, Kalkınma İçin İşbirliği, yabancı tekellerin Latin Amerika ülkelerindeki finansman aracına dönüşür.

Üstelik, belgede, hammadde fiyatları gibi, bu fiyatların düşürülmesinin yasaklanması gibi temel sorunlara hiç değinilmediğinden, bugünkü eğilimin daha yıllarca süreceğine, Latin Amerika ülkelerinde üretilen hammadde fiyatlarının giderek azalmaya devam edeceğine inanabiliriz.

Bu, zaman içinde Latin Amerika ülkelerindeki ödemeler dengesinin daha fazla bozulmasına yol açacak, buna sermaye ihraç eden tekellerin etkisi de eklenecektir. En sonunda gelişme duracak, Kalkınma İçin İşbirliği konferansının amacı gerçekleşmeyecektir. Gelişmenin durması işsizliği daha da körükleyecek, işsizliğin artması ücretlerin azalmasını beraberinde getirecektir. Böylece, denkleştirilmesi gelir noksanlığı nedeniyle bir türlü gerçekleşmeyecek olan bir devlet bütçesi oluşacak ve bu da sonucunda enflasyonist süreci başlatacaktır.

Latin Amerika ülkeleri için gerçek sorun da o andan başlayarak ortaya çıkacaktır. Seçebileceğimiz iki yol kalır: Ya halkın hoşnutsuzluğuna hiçbir şekilde aldırılmaz ya da ekonomimizin temellerinden birini oluşturan dış ticaretimizin özgürlüğüne kavuşması için gereken önlemler alınır. Tüm dış güçlerden bağımsız bir ekonomi geliştirilir, ülke içindeki tüm güçler

özendirilir, tabii ki, bunlar dünyanın başka bölgelerindeki ülkelerle yapılacak ticareti geliştirme çalışmalarının temel koşulu olan bağımsız dış politikalar çerçevesinde gerçekleştirilir.

Bazı koşulların yerine getirilmesi gerektiğinden bunu tüm ülkelerin başarması olanaksızdır. Cesur olmak her şeyin başında geliyor. İçinde yaşadıkları düzende, hükümette görevli olanlar, ekonomi siyasetlerinde ve dış politikalarında belirli bir dönemeci izlemek zorunda kalacaklar ve yabancı tekellerle sürtüşeceklerdir. Kitleler, yurttaşlarının yaşam düzeyini savunmak için sürtüşmeye giren hükümetlerini destekleyecektir. Ama, kitleler bir konumu savunurken, bazı talepleri de olacaktır. Böylece, hükümetler kaçınamayacakları iki yükümlülük altına girecektir: Bir yandan emperyalist tekellerin baskısına karşı mücadele, öte yandan da giderek daha fazla isteklerde bulunan kitlelerin baskısına karşı koyma. Eğer gerçekten kurtuluş isteniyorsa, tüm yapılar yıkılmalı, halktan yana tavır alınmalı ve tam bir devrim gerçekleştirilmelidir. Burada kast ettiğimiz sosyalist bir devrim değil. Devrimci patlamaya varmaksızın, hükümetlerin izlemesi gereken yolu anlatıyoruz.

Bu alternatif karşısında, hükümetler, soruna yaklaşma cesaretine sahipseler, kitlelerin özlemlerinin önemli bir kısmını gerçekleştirebilmek ve tekellerin karşısında zayıf düşmemek için güç durumlardan sıyrılabilir ve bir süre önde gidebilirler.

Ama daha önce gördüklerim, ne yazık ki, bu alternatif karşısında, hükümet görevlilerinin kitlelerin baskısından korktuklarını, tekellerle ve ulusal burjuvazinin ithalatçı tabakasıyla ittifak kurduklarını ve kitle hareketlerini sindirmeye çalıştığını kanıtladığını üzüntüyle görüyoruz. Bu tür bir politikanın başarılı olabilmesi için, güçlü, mücadeleci, daha ilerilere gitmeye istekli, ideallerinin bilincinde olan bir ulusal burjuvazi gereklidir. Ayrıca, tüm dünyanın ve Latin Amerika'nın içinde yaşadığı anı anlayabilecek bir ordu da bulunmalıdır. Bu olabilir mi, olamaz mı, buna biz cevap veremeyiz.

Halkın hoşnutsuzluğun sürdürmek ise önümüzdeki ikinci yoldur. Halkın hoşnutsuzluğu artarak tarihi koşulları yaratacak noktaya erişir. Ya hükümetler seçimlerle değişip başka hükümetler görev başına getirilecek ve kitlelerin iktidara doğrudan doğruya katılımı söz konusu olacak yahut da iç savaş durumu ortaya çıkacaktır. Kitlelerin katılımıyla yeni hükü-

metler kurulursa, hak davaları yolunda durmaksızın ilerlemek isteyen kitlelerle, henüz silahlı güçleri ellerinde bulunduran ve farklı toplumsal tabakaları savunan ulusal ordular arasındaki büyük çelişkiler yeniden belirecek, iç savaş tehlikesi baş gösterecektir.

Sayın Temsilciler! Küba bu iletiyi herkesin önünde duyurmak zorundaydı. Kalkınma İçin İşbirliği programının gerçek içyüzü aslında bu. Kalkınma İçin İşbirliği nedeniyle karşılaşacağınız tehlikelere karşı sizleri uyardık. Bugüne dek olduğu gibi sürüp gidersc, gelecekte uluslararası toplantıların çene yarışına dönüşeceğini belirttik.

Küba Delegasyonu *Punta del Este Bildirisi*'nin bazı kısımlarına sempatiyle yaklaşsa da, belgeyi imzalayamamaktan dolayı üzüntü duymaktadır. Kıtanın tüm halklarıyla dostluğumuzu sürdürme isteğimizi yeniden dile getirir, tavrımızı açıkça belirttiğimizden dolayı, hangi Latin Amerika ülkesi olursa olsun, sorunlarımızı karşılıklı görüşmeye hazır olduğumuzu bildirir, Küba kurulunun konuşmalarını, belki de herkesi bıktırırcasına sürekli yinelediği uyarıları ve açıklamaları tam bir işbirliği tutumu içinde, sabırla ve iyi niyetle karşılayan sayın delegelere teşekkürü borç biliriz.

16 Ağustos 1961.

Küba'nın Ekonomik Sorunları

Yoldaşlar; İsterseniz birlikte, Sanayi Bakanlığı'nın çalışmalarını inceleyelim. Nerelerde zayıf kaldığımızı görelim.

Yanlış yaptığımız şeylerin üzerinde özellikle durmalıyız. Bunların üzerine sadece biz gitmemeliyiz, halkımızı da bu konuda dikkatli davranması için uyarmalıyız. Doğal olarak üretim sürecinde yanlışlıklarımız ve yetersizliklerimiz var. Bunların bazılarını haklı görebiliriz. Ama, önemli olan bu hataların en aza indirilerek, tekrarlanmalarını önlemek.

Beni, içten ve coşkulu alkışlarınızla karşıladınız. Bu alkışları tüketiciler mi, yoksa işbirlikçiler olarak mı yaptınız bilmiyorum (Gülüşmeler), çünkü hepimiz aynı üretim sürecinin içindeyiz... Sanırım burada bir işbirliği söz konusu *(Gülüşmeler)*.

Halkın ihtiyacı olan mamul malları temin etmekte bazı sıkıntılar yaşadık. Bunun nedeni ise Sanayi Bakanlığında yapılan yanlışlar. Bu yanlışların tek tek kurumların yada kişilerin hatasından kaynaklandığını öne süremeyiz. Merkezi bir planlamaya doğru gittiğimiz için soruna daha farklı yaklaşmalıyız.

Bir alandaki yanlışın, birçok alandan kaynağı olabilir. Bunun için bir sıkıntıyla karşılaştığımızda, geriye dönüp kaynağına bakmak zorundayız. Bu sorunların kaynağı, bazen sanayi dallarımız, bazense, Dış Ticaret Bakanlığımız olabilir. Bunların yanında, tüketim maddeleri dağıtım ağına da bakmak zorundayız, bunun da neredeyse tümü İç Ticaret Bakanlığı'nın elinde. Bazen de yanlışlığın kaynağı Ulaştırma Bakanlığı, Halk Hizmetleri Bakanlığı, hatta ve hatta ordu bile olabilir.

Benden önce söz alan yoldaşın da belirttiği gibi, geleceğimiz için bizi umutlandıran olumlu bir bilançomuz var. Ancak yine de bugün buraya yanlışlarımızı tartışmak için toplandık.

Yalnızca birkaç ay önce kurulan Sanayi Bakanlığımız bugün en önemli bakanlıklardan biri haline geldi. Bu bakanlık, geleceğimizin ve Küba'da sosyalizmin kuruluşunun en önemli noktasında bulunuyor.

Diğer bakanlıklarımız gibi, Sanayi Bakanlığımız da büyük bir coşkuyla, teknik yardımlarla oluşturulmasına karşın bazı yoldaşların çat pat bilgisiyle kuruldu. Halkın katılımı oldukça coşkuluydu, iş yapma konusunda en hevesli olanlar işletmelere yönetici, tüm bakanlık şubelerinin başına birer yetkili seçmeye giriştiler.

Ama bunların yanında yanlışlıklar yapıldı. Adım başında işletme yöneticilerini, bakanlığın şube başkanlarını değiştirmek zorunda kalıyorduk. Bazıları kültürel ve teknik düzeylerini yükseltmek için gönderiliyor, başkaları ise politik konumunu kanıtlamak zorunda tutuluyordu. Üretim süreci içinde, Küba'da kurulacak ileri teknoloji içeren sanayi dallarında görev alacak yönetici kadrolarının yaratılması için de çaba harcıyorduk.

Tüm bakanlık aygıtında, üretim ağır ve hafif sanayi olmak üzere ikiye ayrılır. Bakanlığın üretim sürecinin temelini bunlar oluşturur. Öteki bölümlerde de ekonomik işler ve sanayi kuruluşlarının inşası gibi hayati önem taşıyan bölümler, bulunur. Bunlardan biri, planlama şubesidir. Bu şube Planlama Genel Merkeziyle eşgüdüm içinde, bakanlığın çalışmalarına rehberlik eder. Ötekisiyse, kaynak sağlama şubesidir. Kaynak sağlama şubesi ise esas olarak işletmelerin içsel ve dışsal tüm ihtiyaçları için gerekli malzemeler için anlaşmalar yaparak sanayi bakanlığına teslim etmekle görevlidir.

Yatırımlar şubesi de hayati önemdedir. Görevi, hangi alanlara yatırım

yapılacağını belirlemek, yatırım miktarını saptamak, gelişimin hızlı bir tempoda sürmesi için hangi sanayi dallarının gerekli olduğunu ortaya koymaktır.

Yatırımlar şubemize sosyalist ülkelerden büyük yardım bu yatırımlar geldi. Tabii ki, fabrikalarımızın kuruluşu ve teknolojik gelişmeler için, temel kaynakları sağlayan sosyalist ülkelere çok şey borçluyuz.

Sanayi Bakanlığı, sadece bugünü düşünerek, halk kitlelerinin ihtiyacı olan tüketim maddelerini sağlamakla görevli değildir. Bunun yanında ayrıca gelecek için de plan yapmak zorundadır. Yani esas olarak, ağır ve hafif sanayinin uzun vadede geliştirilmesinden, bugün için üretimden ve ilerisi için yapılacak araştırma ve planlamadan sorumludur.

Sanayi bakanlığı için planlama temel olmalıdır. En ciddi eleştirilerimizi de bu konuda yapmalıyız. Bugüne dek, Sanayi Bakanlığında tasarılarımız pek belirli, kesin çizgiler taşıyamıyordu. Çünkü bu konuda faydalanacağımız tezlerimiz yoktu. Daha önceleri, belirli bir plana bile sahip değildik. Şimdiki gibi beş yıllık bir planımız yokken, ciddi taslaklar üzerinde çalışamıyorduk. Bu projeleri derin biçimde inceleyemiyor ve bakanlık düzeyinde geçerli karar alamıyorduk.

Zamanla, dost ülkelerin tecrübeli yetkilileriyle bağlantılarımız sonucu, kimseye danışmadan kendi kararlarımızı almaya başladık. İşletmeler konusunda verdiğimiz kararların yanlış olduğunu sanmıyorum. O zamanlarda, pratikte her şeyden yoksun olmamıza karşın, yine de kimseye danışmadan işlerimizi kararlaştırıyorduk. Yoldaşlarımız, kişisel ilişkilerini kullanarak yeni fabrikalar için yeni anlaşmalar yapma fırsatları yaratıyorlardı. Şimdi, bu çalışma yöntemini terk etme sürecindeyiz. Bundan sonra ülkenin ihtiyaçlarını daha geniş çapta tartışarak saptamaya çalışacağız. Yeni kurulacak işletmeler için gereken hammaddelerin nasıl sağlanacağını bile, böyle ortaklaşa tartışmalar sonucunda belirleyeceğiz.

Sanayi Bakanlığı, Küba'nın çalışan geniş halk kitlelerine dayanan dikey bir kuruluştur. "*Dikey*" dedim, çünkü bu tip bir kuruluşun örgütlenmesi için, gerekli kararları alacak merkezi bir liderlik olmalıdır. Bunun yanında yönetim sürecinde demokratik olmaya önem gösterilmelidir Çünkü planları hazırlarken kitlelerin onayını almanın, uygularken kitlelerin katılımını sağlamanın tek yolu budur.

Kitlelerle bu bağları kurmaktan hiçbir zaman vazgeçmedik. Ama, bazı durumlarda, eşgüdüm eksiklikleri görüldü. Bu eksikliklerin görülmesinde iki tarafın da hataları oldu.

Bakanlık, sık sık kitlelere danışmadan, sendikaların ve işçilerin görüşlerini dikkate almadan buyruklar veriyordu. Benzer durumlarda da, sendikalar ve federasyonlar merkezi liderliğe danışmadan, bazen çok devrimci ve bazen de pek o kadar devrimci olmayan kararlar aldılar. Bazen de, işçiler tarafından tek başına alınmış olan ve Sanayi Bakanlığı'nda üretimi etkileyebilecek kararlara rastlıyorduk.

Üzerinde en çok durmamız gereken konular bunlar. Bu konularda bakanlıkla işçi kitleleri arasında tam bir bağlantı ve eşgüdüm olabilmesi için birlikte çalışmamız gerekli. Planlamada ihtiyaç duyduğumuz kitle desteğini kazanmak için, sınırlarını iyice belirlediğimiz alanlarda, işbirliği içinde çalışmalıyız.

Şimdi izninizle bakanlığımızın şubelerinden bazılarını kısaca incelemek istiyorum. Özellikle, Sanayi Bakanlığı'na bağlı kırk işletmenin çalışmalarını eleştirel bir bakışla analiz etmek amacındayım. Kaynakların nasıl sağlandığını, üretim için öngörülen hedeflere ne ölçüde varıldığını göreceğiz.

Daha önce de söylediğim gibi, devrimden önce, Küba'da tüketilen tüm mallar ve yerel imalathanelerde kullanılan tüm hammaddeler dış ülkelerden ithal ediliyordu. Bu nedenle kaynak sağlama şubesi, dış pazarlar açısından son derece önemlidir. Bu şube, Planlama Genel Merkezi'nin gözetiminde ve devlet planlarıyla paralellik içinde, gerekli ürünlerin elde edilmesi için merkezi planlar hazırlamalı ve bunları hayata geçirmelidir.

Kaynak sağlama şubesi kaynaklardan nasıl yararlanılacağını planlarken, malzemenin tüketimi için kabul edilen standartlara uyar. Konsolide işletmelerin bu standartları uymasına özen gösterir. Konsolide işletmelerde, malzeme yedeklerinin el altında bulundurulmasına ilişkin normlar saptar ve gerektiğinde bunların kullanımına izin verir. Eğer gerekliyse bazı danışmanların da düşüncesi alınır. Sonra, teslim planları uygulamaya konulur. Sanayi Bakanlığına bağlı işletmelerle satın alan bakanlık arasında hazırlanan satış anlaşmalarının metinleri hazırlanırken, yurt içindeki ekonomik ihtiyaçların hem niteliksel, hem de niceliksel bakımdan karşılanmasının güvence altına alınması kesinlikle gereklidir. Konsolide işletmeler tararından yapılacak tes-

lim işlemlerinin planları hazırlanır ve teslimatın planlandığı gibi yapılması şube tarafından denetlenir.

Planlama görevimiz uzun süreli bir çalışma ve inceleme gerektiriyor. Kaynak Sağlama Şubesi bu işlerden sorumlu. Bu şube aynı zamanda karşılaşacağımız sorunları çözmek için somut ve uygulanabilir eylemler yapmalıdır. En kusursuz planlarda bile, bu tür sorunlar önceden kestirilemeyebilir. Bunlardan bazıları hiç plan olmayışından yada ülkenin içinde yaşadığı zor dönemlerden dolayı ortaya çıkabilir. Kısa bir süre önce tüketici haline gelen, satın alma gücü artan kitleler, piyasaya yeni çıkan malları elde etmek için büyük bir baskı oluşturur. Bugüne kadar bize sorun çıkaran bir sorunu da artık çözmüş bulunuyoruz. Sanayimiz için gerekli hammaddeleri, teknisyen ve işçilerimizin bilgilerine uygun teknolojiyle birlikte, geleneksel pazarlarımızdan çok farklı, yeni pazarlardan satın almaya başlamıştık. Epeyce gürültü patırtı kopartıldı bu sorun etrafında, çözümü için de epeyi uğraşmak zorunda kaldık.

Sonuca bağladığımız sorunlar saymakla bitmez. Sosyalist ülkeler, yorulmak nedir bilmeksizin bize yardımda bulundu. Biz de üzerimize düşen görevi yerine getirdik. Pek çok sorunu çözerken elimizden gelen bütün gayreti gösterdik. Yine önümüzde, aşmamız gereken güçlük çok, bu yıl bazılarını yenmek için ısrarla didineceğiz, bazılarıysa gelecek yıla kalacak.

Örneğin, ithal mallarına bağımlı olmamızdan dolayı üretimde büyük bir durgunluk yaşanıyordu. Bu yılın başlarında, durgunluk en üst noktasına varmıştı. Şimdiyse, bu sorunun üstesinden geldik artık.

Hammadde ve yedek parça kıtlığı, önümüze çıkan başlıca iki sorundu. İşletmelerimizdeki durgunluk yalnızca emperyalist saldırı ve pazarların darlığı yüzünden baş göstermemişti, kapitalist üretimdeki anarşi, işletmeler arasındaki bölünmeler ve rekabet, aslında bir ve aynı ürün için imalatta görülen çok sayıda farklı teknolojiler, örneğin sabun gibi yada diş macunu gibi basit ürünlere gereksiz yere eklenen çok miktardaki katkı maddesi ve yol açtıkları güçlükler nedeniyle durgunluk yaratıyordu. Binlerce çeşit hammaddenin kullanıldığı otomobil lastiği endüstrisinde çalışan teknisyenlerin, bunların tümünü bir araya getirmesini çok güçtü. Her bir fabrikada, ayrı ayrı üretim normları saptamak, teknolojiyi standartlaştırmak ve kaliteyi düşürmeden en basit yoldan üretim süreçlerini yürütmek için uğraştık.

Ancak, birçok işletmede, çok fazla hammadde sıkıntısı olmadığı halde, üretim beklenen oranda gerçekleşmiyordu.

Başlangıçta, Planlama Şubesi bazı akla yatkın üretim hedefleri önerdi, ancak normal kaynaklarımızı elde ettiğimiz pazarlar, özellikle de ABD pazarları hesaba katılmamış, tozpembe koşullar öngörülmüştü. Planları uygularken bunların gerçeklerle uyuşmadığı görüldü. Sıradan bazı olaylar göz önüne alınmamıştı. Plan hazırlanırken yalnızca üretim potansiyeli temel alınmış, gerekli olan her şeyin bulunacağı sanki garantilenmiş gibi davranılmıştı. Gerçek buydu, az sonra yapacağım karşılaştırmada, üretim hedeflerinden hiçbirine varılmadığını göreceksiniz.

Kırk işletme arasından, belki biri yada ikisi hedefine ulaştı. Ötekiler, geçen yıla oranla büyük bir artış göstermekle birlikte, üretimde beklenenin altındaki bir düzeyde kaldılar.

Şimdi iki gerçeği birbirinden açıkça ayırt etmeliyiz;

1- Geçen yıla oranla üretim arttırıldı.

2- Bu yıl için belirlenen gerçek üretim hedeflerine ulaşılamadı. Durgunluk, hammadde ve yedek parça sıkıntısı üretim hızını azalttı.

Ara sıra hammadde ve yedek parça kıtlığına bağlı geçici kısmi durgunluklar yaşansa da bazı işletmeler her zaman için bunalımdaydılar. Bunlar, felce uğramıştı aslında. Bazı işletmelerdeyse, ancak bazı üretim zincirleri, kısmen çalışmasını sürdürüyordu. Bu zor dönemi atlattık, şimdi, aradan altı ay geçtikten sonra, tüm sanayi dallarımızda üretim oranı arttı. Fakat bazı noktalarını altını çizmem gerekiyor. Birincisi, bunalımlar sırasında bile üretimi sürdürmemizi sağlayabilmemiz için Sanayi Bakanlığı'na bağlı tüm devlet işletmeleri yedek kaynaklara sahip değil. Deniz trafiğinde meydana gelecek en küçük bir aksama yada herhangi bir geminin gelişinin gecikmesi, bazı sanayi dallarında üretimin durmasına yol açabilir. Yedek parça konusu da sürekli başımızı ağrıtıyor.

Yedek parça sıkıntısının giderilmesi için işçi kitleleriyle bağ kurduk. İlk kez örgütlenen çalışma yarışı harika sonuçlar verdi. Tarım bölgelerinde yaşayan halkın yarışmaya katılması için komiteler oluşturduk, böylece, ülkenin her yanında tüm işçi ve köylülerin katılımıyla, sayısız sorunun üstesinden geldik. Sonuçta, bakanlık düzeyindeki hammadde komitesi,

yerel olarak çözülemeyen sorunlarla uğraşmaya başladı ya da yurt içinde üretilemeyen bazı maddeleri dışarıdan getirtmeyi üzerine aldı. Çalışmaları tam olarak rayına oturtmasak bile işe başlandığında umduğumuzdan çok daha fazla başarı kazandık. Elbette ki bu yalnızca Sanayi Bakanlığı'nın başarısı değil, işçi kitleleriyle kurduğumuz bağların, işçi kitlelerinin ülke yönetimine katılımının sonucudur.

Bugünlerde, yeni bir çalışma yarışı kampanyası başlatma yolları arıyoruz. Bu kampanyanın özellikleri öncekinin aynı olacak ve *"Kendi fabrika donanımını kendin yap."* sloganına uygun biçimde yürütülecektir. Buradaki hedef en becerikli, en fedakar işçi ve teknisyenleri bir araya getirip, yurt içinden sağlayabileceğimiz malzemelerle, kullandığımız makinelerin aynısını yaptırmaktır Edilgen yaklaşımı bırakıyoruz çünkü yedek parçalardan yararlanarak makineleri çalışır durumda tutma zamanı geçti. Etkin savaşım dönemi üretimin artmasıyla beraber artık başlıyor. Ülkede üretimi çoğaltmak üzere makine üreten Kübalı işçi ve teknisyenlere sahip olacağız.

Tabii ki, önümüzde aşılacak çetin bir yol uzanıyor. Bu yolun sonunda, yeni makine modelleri tasarlayıp Küba'yı bir sanayi ülkesine dönüştüreceğiz. Fakat bu iş hiçbir aşamayı es geçmeden sırayla olacak.

Şimdiki en önemli görevimiz, tüm ilgi ve dikkatimizi *"Kendi fabrika donanımını kendin yap."* kampanyası komiteleri üzerinde yoğunlaştırmak, bu tür donanımla, en çok yarar getirecek alanlarda üretimin hızla artmasını sağlamaktır.

İzninizle sanayi kuruluşlarımızın tüketim malları üretimi bakımından neler ortaya çıkarabildiğini gösteren küçük bir liste okuyayım. INRA'dan ayrılmasına karşın, Sanayi Bakanlığı, mamul hale geldiğinde doğrudan doğruya kişisel tüketim malı olarak kullanılan pek çok ürünün yaratılmasıyla doğrudan doğruya ilgilidir. Oysaki, INRA, kişisel tüketim malları için kendi sanayi şubesine sahiptir ve tarım ürünlerinden sorumludur. Sanayi Bakanlığına bağlı konsolide devlet işletmelerinde üretilen kişisel tüketim malları arasında un, puro, sigara, maden suyu, alkolsüz içecekler, bira ve malt, şarap ve likörler, ayakkabı, kibrit, tuvalet ve kozmetik malzemesi, boyalar, cam, ilaçlar, plastikler, dokuma ve konfeksiyon, trikotaj ürünleri, yapay lifler, şeker, metal kap kacak, tuz, petrol, kâğıt ve karton vs. sayılabilir. Tüm bu tüketim maddelerinin, ulusal ekonomi açısından yaşamsal öncmi olduğu

su götürmez bir gerçektir.

Bu mallar durgunluktan etkilendi. Bu fırsatı vermememiz gerekirdi. Fakat, bunlardan bazılarında bir takım sorunlar çıktı. Örneğin, yeterli hammadde olmamasından dolayı Sabun İşletmesi'ndeki üretim üç ay boyunca aksadı. Fakat bu darlığın nedeni bazı sanayi sektörlerindeki birikim olduğundan geçici ve kısmi idi.

Konsolide Ayakkabı İşletmesi'nin üretimini büyük ölçüde artırmayı başarmalıydık. Milis örgütünün kurulması, okuma yazma kampanyası, öğrenci sayısının fazlalaşması ve daha başka sayısız devrimci çalışma, ayakkabı kullanımını gerekli kılıyor, tüketiciler çoğalıyordu.

Ekmek ve makarna tüketimini artıran ise bazı besin maddelerinin bulunamamasıydı. Bu yiyecekleri fazla miktarda üretmeliydik. Un kıtlığının yarattığı dengesizliğe karşın tüketimde bir azalma söz konusu olmadı. Bazı bölgelerde ekmek ve unlu ürünler gereksinime yetmeyecek kadar azdı, ama bu duruma yalnızca kırsal bölgelerde, pek seyrek ve gelip geçici biçimde rastlanıyordu.

Yılın ilk günlerinde, piyasada otomobil lastiği bulunmuyordu. Ama işletme sorumlusu yoldaşların uzak görüşlülüğü ve çgüdüm için gösterdikleri çabalar sayesinde büyük bir bunalımdan kurtulduk, fabrikalarda yedek stoklar bile oluştu. Üretim hızı normale döndü ve zaman zaman bu hızın bile üstüne çıkılıyor.

Bir dereceye kadar, kese kâğıdı ve karton kutu darlığı görüldü, fakat bunun, halka tüketim maddeleri sağlanmasında önemli bir etkisi olmadı.

Şu andaki sorunumuz ise diş macunu. Bunun nedenlerini birer birer saymalıyız. Son dört ayda, üretim felce uğramıştı. Bununla birlikte, çok miktarda stok vardı. Yedekte çok miktarda stok bulunduğundan acil önlemler alınmadı. Yetersiz hammaddemiz olduğunu, ancak stoklar eridiğinde fark ettik. Gereksinim duyulan maddeleri ısmarlamak için harekete geçme zamanı gelmişti. O sırada, hammaddeler elimize geçti, ancak dikalsiyum sülfat diş macunu için uygun özellikte değildi.

İşletmede çalışan teknisyen yoldaşlar, işe koyulup diş macunu ürettiler. Bu ürün de eskisi gibi dişleri iyi temizliyordu, ama bir süre beklediği zaman sertleşmeye başlıyordu Teknisyenler, ellerinden gelenin en iyisini yapmak için çabalamışlardı. Ama stok yapılmaması için uyarıda bulundum, çünkü

kullananlar dört ay sonra gelip diş macunlarının taş gibi sertleştiğinden şikâyet ettiler. Diş macunu, halkın günlük tüketim maddelerinden biridir. Bugün ürettiklerimiz ise en iyi kalitede. Bu sorunlar o günlerde kaldı.

Alkolsüz serinletici içeceklerin üretiminde de azalma vardı, çünkü hammadde sağlamakta üstesinden gelinemeyecek zorluklarla karşılaşmıştık. Bira konusunda da önümüze ciddi sorunlar çıktı. Yeterince şişe bulamıyorduk. Bu durum, tüm içecekleri ve ilaç endüstrisini etkiliyordu. Zaman zaman süt dağıtımında bile bundan dolayı aksamalar oldu.

Gerekli şişeleme yada ambalajlama malzemesi bulunmayınca birçok sanayi dalının bundan etkilendiğini görüyorsunuz. Cam endüstrisiyse teknik yetersizlik yüzünden durmuştu. Teknisyen, işçiler tarafından sabotaj yapmakla suçlanıyordu. Deneyimsizliği yüzünden başarılı olamayan bir kişiye böyle ağır sözler söylememeliyiz. Fakat politik düşünceleri hayli geri olan bu teknisyen, fabrikadaki fırının daha hızlı inşasını da engellemiş, Küba'da bulunabilen hammaddeleri kullanmayı reddetmişti.

Fabrikada bir Çek teknisyen vardı. Çok zaman kaybedildiğini, camın eski kaliteyi sağlamasa bile Küba'daki hammadde ile üretilebileceğini söyledi. Birkaç ay sonra yapılan toplantıda ben de oradaydım. Dış Ticaret Bakanlığı yurtdışından hammadde getirteceğinden fazla zamanları olmadığını söyledim. Sonra, her zamanki gibi, günlük işlerin telaşı içinde bu işletmede olan biteni izleyemedim. Bir süre sonra, her şeyin olduğu gibi kaldığını, hammaddenin yurtdışından gelmediğini ve teknisyenin hâlâ Küba'da bulunabilecek hammaddeyi kullanmayı reddettiğini öğrendim.

Bugün, işler yoluna girdi. Fırın iyi koşullarda çalışıyor, Küba'da elde edilen hammaddelerden yararlanılıyor, cam ve şişe imal ediliyor. Bazıları şişelerin koyu renginin içindeki maddeyi korumak için olduğunu söylüyor, ama aslında camlar istemediğimiz halde böyle kahverengi çıkıyor. Çok yüksek kaliteli şişeler değil bunlar, ama yine de çok işe yarıyor *(Alkışlar)*.

En büyük başarısızlığımız ise herkese göre değişmekle birlikte alkolsüz içeceklerin üretimidir. Göreli olduğunu söyledim, çünkü halk her şeye rağmen bu içecekleri tüketiyor. Şimdi ne olduğunu anlayamadığınız tuhaf bir tadı olan alkolsüz içeceklerimiz var.

Alkolsüz içecekler işletmesinden sorumlu yoldaşla birçok kez konuştuk, halka yüksek kaliteli ürünler sunmak için ellerinden gelen her şeyi yaptık-

larına içtenlikle inanıyorum. Örneğin, Coca Cola'yı ele alalım. Devrimden önce halkın en sevdiği içeceklerden biriydi, bugünse tadı öksürük şurubuna benziyor *(Gülüşmeler)*. Yedi mi, sekiz mi, yoksa on mu? Bu maddelerin birçoğu Coca Cola tarafından gizli tutulduğu için kaç çeşit katkı maddesi içerdiğini bilmiyorum. Katkı maddeleri, klasikleşmiş "XZ-29" etiketiyle Birleşik Devletler'den başka ülkelere ihraç edilir. Kübalı teknisyenlerin tüm bildiği, karışıma belirli miktarda "XZ-29" eklemek gerektiğidir, böylece bildiğimiz ve alıştığımız tatta Coca Cola elde edilir. Bu maddenin yerini tutacak bir katkı maddesi bulmak için epey çalıştık. Bazen de, elimizin altında bulunmayan ve üretemediğimiz bazı maddeleri kullanmaktan vazgeçtik. Tüm halkın talebini karşılayacak ve birazı da artacak oranda yüksek kaliteli Coca Cola üretmeyi güvence altına almak zorunda olduğumuzdan, çok çalışmamız gerekiyordu. Sıcak iklim nedeniyle, serinletici alkolsüz içeceklerin tüketimi Küba'da hemen hemen bir zorunluluktur diyebiliriz.

Şimdiye dek, en önemli noktalardan biri ve bakanlığımızın uğradığı en büyük başarısızlık buydu. Söz konusu işletme, sorunu aşmak için elinden gelen çabayı gösterdi, birçok elemanını yurtdışına gönderdi, yüksek kaliteli ürün elde etmek için uğraştı ama, ne yazık ki, henüz tam bir başarıya ulaşamadı.

Kaliteli ürün üretmeyi karşıdevrimcilik ile bir tutan bazı yoldaşlarımız var. Onlar kaliteye önem vermememiz gerektiğini söylüyorlar. Sigara paketlerinin güzel olmayışı, kâğıdın kötü nitelikte oluşu, amblemin çirkin durması, tütün harmanının şu yada bu kaliteye ulaşamaması vs. bu yoldaşlar için hiçbir önem taşımıyor.

Bu yoldaşlar, çok zaman bu gibi şeylerle ilgilenmiyor sanırım. Sanayimizin birçok sektöründe kaliteyi hiçe saymamızın nedeni tutumlu olmaya çalışmamız ya da üretimin sürekliliğini sağlamaya çalışmamızdır. Bu tür işletmelerin yöneticileriyle tartışmalar yaptık. Bir konu üzerinde ısrarla durduk, yine de sorunu yeterince vurgulayamadığımızı sanıyorum. Konu şuydu: Sosyalist gelişim düşünce için değil insan için yapılır. Tek hedeflenen insanların mutlu olmasını sağlamaktır. Dünyanın birçok yerinden kardeşçe yardımlar aldığımız, ülkemizde bu denli büyük teknik ilerlemelere tanık olduğumuz şu sıralarda, yarın gerçekleştireceklerimiz uğruna bugünkü refahımızı ve üretimde yüksek kaliteyi feda etmemiz için hiçbir neden kalmamıştır.

Elbette, çok şiddetli bir saldırıya uğrarsak et tüketimini karneye bağlarız, çaresiz, bunu yapmak zorundayız o koşullarda. Ama, kaliteye ulaşma olanağı varsa, kalitenin karşılığında üretimde ağır bir bedel ödemiyorsak, temel sorunlarla değil de halk için gerekli tüketim maddeleriyle uğraşıyorsak, en yüksek kaliteyi elde etmeye çalışmak görevimizdir. Güzellik, devrimle bağdaşmayan bir kavram değildir.

Güzel yapılabileceği halde bir malı çirkin biçimde üretmek bir yanlıştır Halkımızın *"kızıl"* adını taktığı hastalık bu yanlışın baş sorumlusu. Çünkü yoldaşlar bazen halka bir şeyler verdiklerini düşünüyorlar, ama ya bu şeyleri kötü yapıyorlar, veya yeterince iyi yapmıyorlar. Yahut da yeterli miktarda yapmıyorlar, üstelik de ortaya çıkardıkları ürün konusunda dikkatli davranmıyorlar, halk da karşı çıkıyor. Bu noktada da halk karşıdevrimcilik ile suçlanıyor. Yanlış bu, baştan aşağı yanlış *(Alkışlar)*.

Küba halkı bizi izledi, ya da daha doğrusu, halk bizi izlemedi, kurtuluşa doğru ilerlediğimiz yol üzerinde halkla birleşip kaynaştık. ABD'deki savaş kışkırtıcılarının nükleer başlık tehdidi bile halkımızın yüreğine korku salamadı. Böyle bir tavır gösterebilen halkımızın, siyasi bakımdan açık görüşlü olamayacağını, hepimizin anladığı ve istediği sonuçlara ulaşabilmek için en büyük fedakârlıkları yapmakta yetersiz kalacağını sanmamız için bir neden var mı?

Fakat doğru olan bir şey de, bazı şeyleri halkın kabul etmediğidir. Burada toplanmamıza neden olan da bu. Örneğin, ülkenin bazı bölgelerinde sabun bulunamıyorsa, Havana'da da bulunmaması gerekir. Ya da herkesin gereksinimine yetecek kadar sabun üretilmelidir.

Hiçbir yer, başka yerlerde bulunmayan şeylere sahip olma ayrıcalığını taşıyamaz. Herkesin aynı fırsatlardan yararlanmasını ve istediğimiz bir sistemde, herkesin kendini tıpkı bir başkası gibi, eşit haklara sahip yurttaş ve sosyalizmi kurma görevini üstlenenlerin sayısını bir artıran herhangi bir yoldaş olarak hissetmesini istediğimiz bir zamanda, yurttaşlara karşı takınılacak tavırların farklı olması adaletsizliktir.

Karşımıza çıkan başka güçlükler de bazen ilerlememize engel oldu. Tekstil buna verilebilecek bir örnektir. Fakat bu zorlukları aşmayı başardık. Bu noktada, aynı yanlışların gelecekte tekrarlanmaması için, geçmişte INRA konusunda yapılan bir eleştiriyi sizlere anımsatmak istiyorum.

Tekstille ilgili olarak, hepinizin bildiği ve Yoldaş Eduardo Santos Rios'un da belirttiği gibi, çok büyük miktarda pamuk ürettik. İki yıl içinde, bu alanda muazzam bir gelişme görüldü.

Ancak, pamuk kendi teknolojisini de şart koşar. Pamuğu seçip ayırmak ve sınıflandırmak için özel teknikler vardır. Pamuk toplandıktan sonra iplik bükme ve dokuma fabrikalarına gider. Bu alandaki büyük görevlerin yerine getirildiğine tarımda çalışan işçiler tanık olmuştur.

Gereken özen gösterilmezse, üretim bundan etkilenir, yüksek hızla çalışması için tasarlanmış, en iyi makinelerden bile verim alınamaz. İpliklerde bozukluk olduğunda... Bazen çuvalları dikerken pamuk ipliği kullanıyorlar, çekilirken iplik kopuyor, eklenmesi gerekiyor. Tabii, aslında pek önemli bir olay değil bu, ama üretimi yavaşlatıyor. Ama üretim hızının duraksamaması bizler için çok önemli. Ülkemiz gereksinim duyduğu tüm tekstil ürünlerini imal etmek için henüz yeterince olanağa sahip değil. Bunun anlamı, dışarıdan dokuma ürünleri getirtmemiz gerektiği midir? Dışardan ne kadar az alırsak o kadar iyi. Birkaç metre daha az, birkaç yarda daha az kumaş ithal etmemiz, yalnızca Küba pamuğunu daha iyi seçip ayırmamıza, zamanımızı daha iyi değerlendirmemize bağlıysa, bunu da yapabiliriz.

Bu noktayı INRA ile de çok kez tartıştık. Bir komite var. Anımsadığım kadarıyla Campos adlı bir mühendis bu işin sorumlusu. INRA adına teknik elemanları eğitmek ile görevli.

İş sırasında uyuyup kalmamanız için size bir uyarı: Yeni pamuk toplama mevsimi yaklaşıyor. Yetişen teknisyenlerimiz ile Küba fabrikalarına yüksek kaliteli pamuk sağlayabileceğiz. Bunu beceremezsek gelecek yıl da bu sorun ortaya çıkar. Hiç istemediğimiz bir şey. Elbette, bu bir felaket yada öyle bir şey değil. Üretimde yüzde 1 ya da 2'lik bir düşüş var. Ancak, yüzde 1 ya da 2'lik düşüşün ekonomide anlamı büyüktür. Bu açığı kapatmalıyız. Yalnızca sanayi ve tarım üretimi arasındaki eşgüdümsüzlük yüzünden, üretimimizin %1 ya da 2'sini feda edemeyiz.

Alkolsüz içecekler konusunda, INRA'nın sanayi kesiminden yoldaşlar, son günlerde önemli bir açıklama yaptılar. Açıklamaları fazla iyimser geldi. İthal edilen besin maddelerinin bir kısmının yerini tutmak üzere meyve ve yoğunlaştırılmış meyve suyu konservesi üreteceklerini duyurdular. Yapılan denemeler bunun olanaksız olduğunu gösterdi. Çünkü herkes portakal suyu

istediği halde, portakal pek bol oranda yetişmiyor. INRA'daki yoldaşlar, pek uzak görüşlü davranamamışlar yoğunlaştırılmış portakal suyu üretimini planlarken.

Bu doğru, ama biz tüm kaynakların tükenmek üzere olduğunu söylemek istemiyoruz. Şu yada bu yapay sanayi ürününü, ya da bazı temel esansları, bulunamayan birtakım maddelerin yerine koyabiliriz. Ancak, bu vaatlerin ciddi bir temele dayalı olarak yapılmasını isterdik. özellikle de planlı çalışmaya başladığımız bu yeni dönemde. Yapılamayacak hiçbir iş için söz verilmemelidir. Çünkü sanayide hammadde kullanımından önce yapılması gerekli bazı ön hazırlıklar söz konusudur, bu yüzden hammadde noksanlığı üretimde önemli gecikmelere yol açabilir.

Bir ara dönemde olduğumuz için ilaçlardan bazıları piyasada bulunmuyor. Birtakım düzenlemelerin yapılması, hatta daha da fazlası, tüm eksiklerin giderilmesi bekleniyor. Yenilenmiş formüllere göre üretim yeniden başlayacak. Ayrıca, ilaç dağıtımının, sorumlu devlet kuruluşuna devredilmesinin getirdiği güçlükler de bazı darlıklara yol açıyor. Yakında ilaçla ilgili bir sıkıntının kalmayacağını düşünüyoruz. Çünkü aksaklıkların büyük bölümü düzeltildi.

Yılın geri kalan bölümünde, gereksinimleri karşılamakta fazla bir sıkıntı çekmeyeceğimizi umuyorum. Dış Ticaret Bakanlığının sosyalist ülkelerle birlikte vaat ettiklerine -bizim hesabımıza ve diğer devlet kuruşlarının hesabına- ve bu ülkelerin verdiği sözlere göre, gemilerle ya da uygun ulaşım araçlarıyla, bazen gemiyle, bazen de hava yollarıyla, gereksinim duyduğumuz tüm maddeleri getirtebileceğiz. Bu durumda, genellikle sanayi dallarımızın tam kapasiteyle çalışacağı konusunda güvence verebiliriz.

Genellikleyi neden kullandım? Az önce bahsettiğim hammaddelerin sağlanmasındaki sıkıntılar bizim elimizi bağlıyor. Bir örnek vereyim: Şu son günlerde, çelik çubuk fabrikası Antillana de Acero, hammadde darlığı yüzünden birkaç gün üretimi durdurmak zorunda kaldı. Oysa, başka zamanda olsaydı, normal onarımlarla çalışma sürdürülebilirdi. Bakır kablo üreten fabrikamız Pheldrak da gerekli hammaddenin bulunamayışı yüzünden üretime ara verdi. Bu işten kimse kusurlu değil, hammadde yolda, yalnızca kısa bir gecikme söz konusu. Ismarlananların Çin'den buraya bir geminin ulaşması 2 ay sürüyor. Bazı doğal nedenlerle gemi denizde zaman kaybetse, uzun süre yetecek yedek malzememiz de olmadığından, hammadde sıkıntısı

elimizi kolumuzu bağlıyor.

Üretimde kullanılan tüm temel maddelerin, yeterli miktarda yedeklerine sahip olabilmek için çalışmalıyız. En az 6 aylık bir süre için yetecek tüm temel hammaddeleri elimizin altında bulundurmalıyız. Bu ise çok fazla yedek madde ithali ve muazzam masraf gerektirir. Şu Şimdiye kadar bu olanaktan yoksunduk, fakat bunu başaracağımıza inanıyorum.

1962 yılı için yaptığımız planlarda, sorunları önceden görme ve eşgüdüm bakımından büyük bir ilerleme kaydettik.

Şimdi, Kaynak Sağlama Şubesi'nin başında bulunan sorumlu yoldaşın hazırladığı bir raporu okuyacağım: *"Bizim açımızdan,"* eleştiri ve özeleştiriden söz ederken böyle diyor. Önce, Kaynak Sağlama ve Teslim Şubesi'nin çalışmalarının özeleştirisiyle işe başlamalıyız.

"Şube başkanını ilgilendirdiği ölçüde, bu sanayi kesiminin doğru biçimde çalışması için gerekli planlama konusunda temel eğitimimi henüz bitiremediğimi açıklamalıyım. İşlerimizin aksamadan sürmesinin nedeni diğer yoldaşların fedakarlığı, işbirliği ve eşgüdümlü olarak düzenli çalışmaktır. Bize yöneticilere olağanüstü yardımcı oldular. Planlama Şubesi'ndeki yoldaşların yardımlarını da unutmamalıyız. Planlamayı incelemeye ve bu disiplini öğrenmeye oldukça fazla zaman ayırmamızın da bize yararı oldu."

Bir başka bölümde, ana konuya değiniyor:

"Daha iki hafta önceye kadar planlama konusunda büyük işler başardığımızı sanıyordük. Ama JUCEPLAN'dan (Merkez Planlama Kurulu) gelen yoldaşlar verilerin geri kalanını sorunca, yukarıda saydığım nedenlerden dolayı, daha çalışmalarımızda büyük eksiklikler olduğunu anladık. Üç işletmenin hangi kaynaklara gereksinim duyduğunu öngörememiştik. Bu hatayı şimdi telafi etmeye çalışıyoruz."

Bu, neyi gösterir? Planlamada, hâlâ çok ciddi yanlışlıkların yapıldığını ve halkımıza yeterli oranda bitmiş ürün sağlamayı güvence altına almak üzere gelecekteki görevlerimizi çok iyi planlamamız gerektiğini. Görevi başarabilmek için, devletimizin kurumlarıyla işbirliği içinde, öteki kurumlarla ve her türlü yardımı bize sağlayan dost ülkelerle eşgüdümlü çalışmalı, gemiler geldiğinde hazırlıklı bulunmalı, kolayca depolama olanakları sunmak için gerekeni önceden yapmalıyız. Bu görevler sonu olmayan bir zincir gibi görünse de tek bir hedefe yönelmiştir: Halkın bütün gereksinimleri karşıla-

mak, halkın gönencini güvence altına almak. Bu amaç uğruna birleşiyoruz, yine bu amaç uğruna aramızda sorunlarımızı tartışıyoruz. Fakat yapılan çalışmalar kişiye bağlı olarak değil kurumlar çerçevesinde yapılmalıdır. Bunun anlamı, işlerin falanca yada filanca devlet memurunun iradesine bağlı kalınarak yürütülmemesi gerektiğidir. Oysa ki, sık sık rastlarız böyle durumlara. Çalışmalarda önümüze çıkan sorunlar karşılıklı görüş alışverişiyle ve belirlenen normlara göre çözümlenmelidir. Ancak, bir yerde karara varılmalı, bu noktada ve bu karara dayalı olarak, herkes işinin başına dönmelidir.

Burada, Dış Ticaret Bakanlığı'nı bazı yönlerden eleştirebiliriz. Yalnız, bir gerçeği açıklığa kavuşturmalıyız: Özeleştiri yapmak isteyen bir kişi, bunu yapmadan önce kendisinin görevli olduğu kurumu incelemelidir.

Dış Ticaret Bakanlığı'nda bazı yanlışlar yapıldı ve bu yanlışlardan bazıları, bizim için üretimde durgunlukla sonuçlandı. Ama, işletme yöneticilerinin doğunun planlamacılıkta tam anlamıyla yetersiz kaldığı da yadsınmaz bir gerçektir. Gerektiği anda, gerekli uzmanlık becerisini gösteremediler. Dış Ticaret Bakanlığı'ndaki yoldaşlara, geçerliliği olmayan, verileri yetersiz raporlar gönderip bürokratik tavırlar içinde, arkalarına yaslanmış oturuyor, tüm sorunlar Dış Ticaret Bakanlığı'nın çözümlemesini bekliyorlar.

Diş macunu da bu soruna benzer bir nitelikte. Sorun henüz ortadan kalkmış değil, elimizin altında hatırı sayılır bir stok var. Her şey, bu temele dayanarak derin bir uykuya dalıyor. Sonra, birdenbire bir sıçrama oluyor. Herhangi bir nedenle, birisi yanlış ayrıntılar veriyor ya da bir başkası bunları yanlış yorumluyor ve belirli bir ürünün kıtlığıyla karşı karşıya kalıyoruz. Daha sonra yeniden başımıza gelebileceğinden planlarımızı önceden hazırlamalıyız. Bir belge yanlış bir yere gönderiliyor, zaten tüm kâğıtlarımız ortalıkta dolaşıyor, birçok el değiştiriyor, sonunda yanlış bir büroya gönderildikleri anlaşılıyor. Bazen, burada ya da dünyanın öbür ucunda, başka bir yerde, bir telgraf çekmecede bekletiliyor, bizse her gün saate karşı yarışıyoruz. Dikkatimiz biraz dağılsa, hammadde yokluğunun yarattığı sorunlar dağ gibi birikiyor.

Bu nedenle, işletmeleri eleştirmeliyiz. Doklarda, durum apaçık ortaya çıktı. Bir ay kadar önce, bir toplantı düzenleyip işletme yöneticileriyle doklar sorunu konusunda tartıştık. Bazı işletme yöneticileriyle doklar sorunu

konusunda tartıştık. Bazı işletme yöneticilerinin, dokları, kendilerinin malıymış gibi kullandıklarını anlattık. Bir-iki haftalık çalışma için gereksinimlerini karşılayacak malı götürüp geri kalanını sanki Havana'nın dokları, yönettikleri işletmemin özel deposuymuş gibi yığılı bırakıyorlar. Birçok kez görüldü buna benzer durumlar.

Elbette ki, olan bitenin çoğundan Dış Ticaret Bakanlığı'nın sorumlu olduğunu biliyoruz. Kendi yetersizliklerimize de birer birer değindik. Ama, Dış Ticaret Bakanlığı bugüne dek, eli altında bulunan ticari malların bir listesini çıkararak sınıflandırmasını yapıp işletmelere gerekli bilgiyi vermedi. Denetim yapılmadan alınan dış mallara da tanık olduk. İyi ya da kötü olsun hiçbir sipariş belgesinde kayıtlı görünmüyordu. Bakanlığımız memurlarından biri, ısmarlananların listesine yanlışlıkla fazladan bir sıfır eklese, Dış Ticaret Bakanlığı yapılması gereken denetimleri yapmadığından memurlardan birinin sipariş listesine fazladan bir sıfır eklemesi gözden çok rahat kaçabiliyordu. Bunun yüzden, bazı maddeler bulunamazken, bazılarının (neyse ki çok değil, 2-3 çeşit) 6 aylık gereksinimi karşılayacak miktarı aşan yedek stokları yığılıp kalıyor, depolama sorunları doğuruyordu.

İç Ticaret Bakanlığı'na gelince, endüstriyel bakış açısından, bu bakanlığın çalışmalarının kaynak sağlamayla yakından ilgisini göz önünde bulundurmak çok önemlidir. Bu bakanlığın çalışmalarında ciddi aksamalar var. Bunlar ciddi bir şekilde eleştirilmeli.

Dış Ticaret Bakanlığı yeni kuruldu. Görevi, çok az bir sermaye ile ya da başka ülkelerden buldukları kredi ile getirdikleri mallardan yüzde 10 kar elde eden asalak ithalat tüccarları sınıfının varlığına son vermekti. Üstelik bu ithalatçı tüccarlar dışalımımızı çarpıtmış, tamamıyla yolundan saptırmış ve kendi ellerine geçirmişlerdi. Bunun böyle sürmesini engellemeliydik. Alacağımız bu önlemler sert olmalıydı. Öyle de yaptık. Dış Ticaret Bakanlığı'nın bazı yanlışları olduysa da bunlar beklenen yanlışlardır.

Çok önemli görevleri yerine getirmek için kurulan bir bakanlık da İç Ticaret Bakanlığı'dır. Çok sayıda toptancının oynadığı role son vermek zorundaydı. Gereksinim duyulan tüm malların dağıtımının sorumluluğu da bu bakanlıktaydı Sigaranın dağıtılması gibi işler yeni getirilen kurallar ile bu bakanlığın sorumluluğuna bırakılmıştı. İşletme tipi bir iş gördüğünden dağıtım ağının işini başaramaması için görünür bir neden yoktu. Dağıtım ağının işleyişini tamamen değiştirmek için, İç Ticaret Bakanlığı'nda çalışan

yoldaşlar büyük bir gayret ile işe sarıldılar. Dağıtım ağının çalışması kapitalist sistemlerdekine benzer, ama nesnel normlardır bunlar, çünkü ürünün satışını güvence altına almayı amaçlıyordu. Personel yeni görevleri daha öğrenemeden yapılan çok hızlı değişimler eşgüdümün bozulmasına yol açtı. Bu da tüketiciye ulaştırılması gereken malları kıtlaştırdı. Şimdi, durum böyle, bu tür bir yanlışlık haklı gösterilemez.

Sözün kısası, bazı ürünlerin dağıtımında birtakım kaba yanlışlar yapıldı. İç Ticaret Bakanlığı'nın, pek çok sıkıntı yaratan bu sorun üzerine eğileceğine, inceden inceye analizler yapacağına ve sorunun çözümünün kolay bir yolunu bulacağına inanıyoruz.

Çalışmamız için ve yoldaşlarımızın çalışmaları için gerekli saydığımız tüm eleştirileri yapmayı görev bildiğimizi bir kez daha vurgulayalım. Bu toplantı, eleştirilerin yapıldığı ve bugün ülkemizi etkileyen sorunların çözümünün arandığı bir tartışma ortamına dönüştürülmelidir. Bazı sorunları yaratan emperyalizmdir, bu doğru, diğer bazılarını yaratansa, tüketimin artmasıdır, bu da doğru. Fakat bütün suçu emperyalizme ya da tüketim artışına yükleyemeyiz. bu doğru olmaz *(Alkışlar)*.

Hatalardan kurtulmanın tek yolu, onları saptamak ve kitlelere açıklamaktır. Hataların düzeltilmesi aşamasına varmak için bunu yapmak gereklidir. Bir devrimci olarak yanlışları bitirmek istiyorsak ister kendi hatalarımız olsun, isterse de devlet kurumlarının hataları, onları kitlelerin karşısında apaçık tartışmaktır. Bakanlığımızla ilişkisi olan tüm devlet kurumları hakkında yapılacak eleştirilerin uzun bir listesi var bende. Yeni sonuçlara böyle ulaşacağız. Sonuçlar son derece olumlu ve iyimser. Gerçeklerle yüzleşmekten korkmamalıyız. Yendiğimiz zorluklara bakıldığında, gerçekler bize çok umut verici geliyor, fakat tüm yanlışların sona erdiğini söyleyemeyiz. Bu yanlışlar bugün de karşımıza çıkıyor, gelecekte de önümüze çıkacak benzerleri. Öyleyse, bunlar gün ışığına çıkarılmalı, kitlelere götürülmeli ve düzeltilmelidir.

Che Guevara'nın bu konuşması 29 Ağustos 1961'de, Hoy ve El Mundo gazetelerinde yayımlanmıştı.

Savaşçılara Pratik Öneriler

Devrimci Savaşçıların Moral ve Disiplini

Direniş ordumuzu artık herkes tanıyor. 20 bin şehidin kanına pahasına ve halkın kitle halindeki desteği sayesinde elde ettiğimiz bu kurtuluşun destanını öylesine iyi biliyoruz ki artık üzerinde bile durmuyoruz. Bununla birlikte, bu zaferin köklü nedenleri vardır. Diktatörlük ayrımcılık, büyük toprak sahipleri ve asalak işletmelerin şeflerinin, yabancı tekellerin ayrıcalıkları üzerine kurulu rejimini sürdürmek için uyguladığı, halk kitlelerini baskıyla ezme politikası yüzünden kin doğuran nedenleri yaratmıştı. Rejimin baskıcı ve gaddar olması, savaş başladığı zaman halkın direnişini azaltmadığı gibi daha çok güçlendirdi. Bu işi kolaylaştıran diğer bir neden de askeri tabakanın moral açısından çökmesi ve gerekli önlemleri almamasıydı. Oriente'nin vahşi dağları ve düşmanlarımızın taktik konusundaki bilgisizliği de etkisini gösterdi. Fakat bu savaşı kazanan halktır. Zafere, savaşçı öncüsü olan direniş ordusunun eylemi sayesinde erişmiş-tir. Bu ordunun başlıca silahlarıysa moral ve disiplindi.

Bir ordunun askeri gücünün temelini moral ve disiplin oluşturur. Bu iki terimi şöyle anlatabiliriz: Bir ordunun moralinin birbirini tamamlayan iki

yönü vardır. Sözcük bakımından ahlaki anlamda moral ve bir de kahramanlık anlamında moral vardır. Bu iki morali bir araya getirmeyen silahlı gruplar mükemmelliğe erişemez. Ahlaksal anlamdaki moral görecelidir. Zamana ve belirli bir toplumun egemen düşüncelerine bağlı olarak değişir. Feodal toplumda, evleri soymak ve değerli eşyaları götürmek sıradan karşılanıyordu. Fakat savaş ganimeti olarak kadınları kaçıranlar, görevlerine ihanet etmiş sayılıyor, böyle hareketlere kalkışan ordular çağdışı kabul ediliyordu. Oysaki, bir önceki dönemde, yenilenlerin kadınlarını ganimet olarak almak yanlış bir davranış sayılmazdı.

Tüm ordular, yapılarının temel bir öğesi, savaşın itici gücü, askerin katılaşması için önemli bir etken olan ahlaki anlamdaki morali özenle korumalıdırlar. Kahramanlık anlamındaki moralse, savaşma gücü ve askerleri en olağanüstü yiğitçe eylemleri başarmaya götüren, sonunda ulaşılacak olan zafere ve davanın doğruluğuna olan inançtır Umutsuz ve zor koşullar altında savaşa başlayan, buna karşın inandıkları davanın haklılığına inanan, Nazilerin cinayet ve vahşetleri yüzünden, zafere ulaşana kadar öfke ile eylemlerini sürdüren Fransız *"makicileri"* böyle bir savaşçı moraline sahiptiler. Stalingrad savunucuları da büyük bir savaş morali gösterdiler. Kendilerinden çok daha fazla olan düşman kuvvetlerinin kendilerini ırmak kenarına sıkıştırmasına karşın, uzun süren olağanüstü bir saldırıya karşı direndiler. Sovyet ordusu karşı saldırıya başlayıncaya kadar her tepeyi, her siperi, her evi, her evin her odasını, her sokağı ve her kaldırımı savundular. Bu direniş Sovyet ordusunun saldırganları muazzam bir kuşatma ile yenip tutsak etmesine kadar sürdü. Yugoslavya gerillacıları da savaşçı moralin örneğiydiler: Ülkeleri 50 kat üstün bir güç tarafından işgal edilmiş olduğu halde, ve zafere ulaşana kadar zayıflamayan bir istenç ile savaşa atıldılar.

Bizim direniş ordumuz da savaş alanlarımızda, dağlarda ve ovalarda, savaş moraline sahipti. Ücretli askerlerin sahip olmadığı ise, sayıları sürekli artan gerillacılara kafa tutabilmek için gereken moraldi. Bizler, ulusal marşın *"Yurt için ölmek, yaşamak demektir."* biçimindeki sözlerini içten duyuyorduk. Onlar da bu sözlerin anlamını biliyorlardı, fakat ruhlarının ta derinliklerinde duyamıyorlardı. İki ordunun temel farklılığı buydu. Bir tarafta davalarının doğruluğuna sonsuz bir inanç duyup savaşanlar diğer yandaysa ne amaca hizmet ettiklerini bilmeden savaşanlar.

Disiplin ise bu iki tip morali birbirine uyumlu bir bütün halinde birleştirecek bir bağ yaratır. Disiplinin birçok farklı biçimi olmasına karşın, bunları iki temel biçime indirebiliriz: Bireyin dışında olan ve içinden gelen disiplin. Burada da iki tip ordu arasındaki muazzam ayırım göze çarpar: Diktatörlük ordusu dıştan gelen, mekanik ve soğuk kışla disiplini ve ahlakı uygular, gerilla ordusunda ise dıştan gelen disiplin az olmasına karşılık iç disiplin çok daha fazla önem vermesiyle diğer ordudan ayrılır. Bu durum neden ve niçin savaştığını bilmeyen birinci ordunu moralini kendi kendine azaltır. Çalıp çırpmak, resmen izin verilen haksızlıklar yapmak hakkı uğruna mı? Bu haklar uğruna savaşılması istenen askerler, iş kendi yaşamlarının feda edilmesine geldiğinde savaşı bırakırlar. Diğer yandan bizim tarafta ise dış disiplini fazla olmayan ama bir davaya inanmanın getirdiği katı bir disipline sahip, morali son derece sağlam bir ordu vardı.

Direniş ordusunun askeri içki içmiyordu. İçki içtiği takdirde üst rütbeli komutanları tarafından cezalandırılacağı korkusu uzak durmuyordu, çünkü içmemesi gerekliydi, ahlakı içmemesini emrediyor. İç disiplini de, yaşamını bir dava uğruna vermeyi görev saydığı için savaşan bu ordunun moralinin zorunlu saydıklarını bir daha doğruluyordu. Ordumuz yenilmez duruma geldikçe, hem bu moral yükseldi hem de bu disiplin güçlendi. Zafer bizim olup barış zamanı geldiğinde bu iki tür görüş arasında tartışmalar başladı. Katı, basmakalıp kurallara bağlı, mekanik dış disipline sahip eski örgütle, daha önceden konulan basmakalıp kuralları tanımayan, iç disiplinin egemen olduğu yeni ordu arasında uyuşmazlık başladı. Bu güçlükler herkes tarafından biliniyordu ve bu tartışmalar bunları su yüzüne çıkardı. Bugün, incelendikten ve anlaşıldıktan sonra bu sorun çözümlenmiştir.

Direniş ordusu güçlerimize, büyük birimlerin uyumlu çalışması için gerekli en az ölçüdeki mekanik disiplini ve devrimci görevlerimizin incelenme ve anlaşılmasından doğan en geniş iç disiplini kazandırmaya çalışıyoruz. Yapılan temel hataları cezalandırmak için bugünde daha önce olduğu gibi bir aygıt var ama, disiplinin tümüyle bir dış mekanizma olduğu söylenemez, Çünkü bu disiplin, yapılan yanlışların düzeltilmesi için duyulan derin bir istekten ileri gelir. Bu nasıl başarıdır? Bunu başarmak ordumuzun kitlesine, büyük ulusal sloganları sabırla öğreten devrimci eğitimcilerin görevidir. Bizim ordumuzda da, dünyanın tüm ordularında olduğu

gibi askerin üst rütbelilere saygı göstermesini, emirlere derhal uymasını, gönderildiği yerde yorulmaksızın hizmet etmesini sağlamak gereklidir. Fakat bu ordu ayrıca bir yargıç ve araştırıcı olmak zorundadır. Halkla ilişkiler sonucunda, halkın duygularını yapıcı anlamda üstlerine iletmek amacıyla sınayabildiği ölçüde araştırıcıdır. Ordunun içinde ve dışındaki her türlü kötüye kullanmaları ortadan kaldırmak üzere meydana çıkarmakla yükümlü olduğundan, yargıçtı.

Bizim direniş ordumuzun farkı, görevi, bireyin tam anlamıyla mükemmelleşmesi olan iç disiplinin yararını kanıtlamaktır. Asker, Sierra'da nasıl içki içmiyorsa, yine içki içmemek zorundadır. Görevli örgüt tarafından ceza verileceğinden değil, yalnızca, sıradan insanların ve halkın davası olan savunduğumuz dava, zihnimizi uyanık bulundurmamız, kas hareketlerimizi hızlı ve her askerin moralini yüksek tutmamız için içmememizi gerektirdiği için. Unutulmaması gereken halkın gözlerinin her an askerin üzerinde olduğu ve bundan dolayı örnek bir asker olma zorunluluğudur. Bizim bugün sahip olduklarımız gibi muazzam erdemleri bulunduğuna halkın büyük çoğunluğunun inanmadığı için büyük ordu yoktur ve olamaz. Bizim ordumuz yalnızca üniforma giyenlerden oluşmaz: Tüm halk bizimle birliktedir ve bunun böyle etmesini sağlamalıyız. Öyle davranalım ki, bu halk için, işçi, köylü, öğrenci, serbest meslek sahibi, kim olursa olsun, herkes için gerektiği zaman silaha sarılıp, silahlı güçlerin üniformalıları yanında savaşmak onur olsun. Öyleyse, sivil halka yol göstermeliyiz. Bir santimetre sapmaksızın her gün, her saat aynı çizgi üzerinde kalmak, savaşmaktan ve ülkenin kuruluşunun barışçı alanında çalışmaktan çok daha zordur. Gelecekteki güçlü ordumuzun sarsılmayan temellerini atmamız, tüm silahlı güçlerimiz de yeterince birlik oluşturmamıza, savaşçı moralimizi yüksek bir ahlaki moralle birleştirmemize ve bunlara iç ve dış disiplin de eklememize bağlıdır.

Piyadenin Modern Silahları

Makinelitüfek, otomatik tüfek, mitralyöz, el bombası atan tüfekler, havan topları gibi yüksek atış hızına ve geniş etki alanı olan sahip silahlar, askeri birliklerin silahlanmasının temelini oluşturur. Bunların nasıl kullanıldığı savaşın sonucunu belirler. Askerin bu silahları kullanmayı bilmesi, büyük bir nişan yeteneği ile hedefine ateş edebilmesi en yüksek verimi

almamızı sağlamaz. Atış disiplinini bilmek ve bunu uygulamak hepsinden daha önemlidir. Yalnızca ateş edebilmek yeterli değildir. Doğru zamanda, doğru hedefe ve doğru silahlarla gereken hızla yapılacak ateşin etkisi çok büyüktür. Bu disipline uymazsak, savaşın en kızıştığı anda, çok fazla cephane harcayan otomatik ve yarı otomatik silahlar yüzünden cephanesiz ve silahsız kalma tehlikesi baş gösterir. 6 tüfek ve bir el bombası atar tüfekten oluşan 7 adamlık bir manganın dakikada 2400 mermi ve bir düzine el bombası harcadığını, bununsa bir gün sürebilecek savaş için gereksinim duyulacak cephane miktarı kadar olduğunu aklımızdan çıkarmamamız gerekir. Tüm bu nedenlerden dolayı, bir mangaya komutanlık ya-pan kimsenin temel görevi ister saldırı, ister savunma biçiminde olsun adamlarının ateş disiplinine uymasını sağlamaktır. Grup komutanı, adamlarının atışını, takım komutanıysa, mangalarının atışını yönetir.

Bütün savaşçılar devriye görevinde olmadıkları sürece, doğrudan doğruya komutanlarının kesin emri olmadan silahlarını ateşlemekten kaçınmalıdırlar. Saldırı savaşında, takım komutanı grupların görevlerini saptarken, ilerleyişlerinin yönünü, her birinin atışıyla ulaşılacak düşman hedeflerini, bir manganın diğerinin ilerleyişine koruyuculuk yapması için izlenecek düzeni de belirler. Atış temposunu ve savaşın bütün aşamalarında izin verilecek cephane harcamalarını bildirir. Manga komutanı da, kendi adamlarıyla aynı şeyi yapar, onlarla birlikte ilerlerken, atış disiplininin bir an bile bozulmamasına dikkat eder. Ne kadar süreceği bilinemeyen savunma savaşında atış disiplinini önemi daha da fazladır. Takım şefi, grupların işgal edecekleri mevzileri ve bunların ateş kesimlerini saptarken, en az cephane harcayarak, saldırılmayan nokta bırakmamak ilkesiyle hareket eder. Çeşitli silahlarla ateş açılabilecek noktaları işaret eder (Kural şudur: Mitralyöz İçin 1000 metreden fazla olmamalıdır, otomatik tüfekler için 500 metre, makinelitüfekler içinse 200 metreden daha uzak mesafeden ateş edilmez). Tek başlarına kalmaları dışında, mangalar, takım komutanının emri olmadan ateş açamaz. Koşullar ne olursa olsun, grup komutanı gereğinden yüksek bir atış temposuna izin vermez, en tehlikeli düşman üzerinde yoğunlaşmaya özellikle dikkat ederek, adamlarının atışını denetler (Otomatik silahların kullanılmasında en büyük etkililik ve aynı zamanda en uzun süre şu atış tempolarıyla elde edilir: Otomatik tüfekler için 2-3 mermilik atışlar, hafif mitralyözler için 4-5 mermi-

lik, ağır mitralyözler içinse 7-8 mermilik atışlar. Atışlar arasındaki süre-ler, o andaki duruma bağlıdır, fakat hiçbir zaman yeniden nişan almak için gereken süreden daha kısa olmamalıdır). Savaşçı! Unutma ki kullandığın silah ve bu silahın cephanesi halkın, yurdunu savunmak için döktüğü alın teriyle yapılmıştır. Silahına gözünün bebeği gibi özen göster, mermilerinin her biri, bir istilacının, bir yurt düşmanının yaşamını sona erdirsin.

Savaşta Dayanışma

Modern savaşın temeli olan işbirliğinin en basit ve en ilkel biçimlerinden biri de savaşta dayanışmadır. Tüm savaşçılar aynı biçimde, sopalar ya da lobutlarla silahlandığında, dayanışma birçoğunun aynı anda, aynı düşman üzerine atılmasından başka bir şey değildir. Yapılmak istenen düşmanı hızla savaş dışı etmek ve sonra üstünlüğü ele geçirerek güçleri başka bir hasım üzerinde yoğunlaştırmaktır. Bu biçimde, düşmanı birleşik güçlerin arka arkaya yoğunlaştırılmasıyla birkaç seferde yenmek olanağı vardır. Bu ilkel taktik, karada ve havadaki savaşın, mitralyözlerle, havan topları, toplar, obüsler, tanklar, avcı uçakları, bombardıman uçaklarıyla son derece karmaşık bir hal aldığı günümüze varıncaya kadar silahlar durmadan farklılaştığı ölçüde, bütün uzun ve kanlı savaş tarihi boyunca giderek daha karışık biçimlere dönüşerek sürdü gitti. Sürekli biçimde yapılan enerjik eylemlerle, düşmanın kendisini toparlamasını ve yeniden güç kazanmasını engellemek için onu izleyerek gerekli olan kuvveti belirli yer ve zamanda yoğunlaştırmak, ve kesin bir başarı getirecek olan savaşı kazanmak taktik bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Savaşta dayanışma, yüzbinlerce askerlik ordular da bile zorunlu bir temeldir. Dayanışma neleri gerektirir? Doğrudan doğruya komutanın (mangada, onbaşı) belirle-diği ortak bir hedef üzerine birçok savaşçının gücünün yoğunlaştırılmasını gerektirir. Bir değil birçok hedefin olduğu savaş alanında, eğer manga tek bir noktada savaşmak yerine, her asker istediği hedef üzerine yürürse, manga hiçbir hedefe varamadan cephanesini tüketir, ve çok fazla askerini yitirir.

Düşman ateşi altındayken savaş alanında nasıl ilerlenir? Yalnızca dayanışma ile. İki asker, koşarak ya da tırmanarak ilerleyen bir diğer askeri ateşleriyle korumalıdır. Bunun anlamı nedir? Bunun anlamı, yalnızca onların, düşmanın başını kaldırıp ilerleyen arkadaşlarını görmesi ve ona kesinlikle nişan almasını önlemek zorunda olduklarıdır. Bu nasıl önlenir?

Düşmanın ateş ettiği yeri gözden kaybetmeksizin, ateş etmek için başını kaldırdığı her sefer üzerine ateş açarak. Savaşçının güvenle ilerlemesini sağlamak için, savaşçı hızlı bir şekilde arazide bir noktadan bir noktaya (taş, ağaç, çalılık vb.) sıçrarken, düşmanın bulunduğu mevzilere ateş etmek gereklidir. Eğer manganın ilerlediği cephe üzerinde düşmanın ateş ettiği iki ayrı yerleşme noktası varsa, onbaşı iki ya da üç savaşçıya aynı hedefi gösterir. Savaş sırasında yeni hedefler ortaya çıkarsa, onları uygun kimselere işaret eder ya da takım komutanından bunlarla uğraşmasını ister. Yani saldırı yaparken ancak dayanışma olursa ilerlenebilir. Bir noktadan diğer noktaya sıçrayan savaşçı, diğer yoldaşlarının kendisini koruduğunu ve güvenliğini gözettiklerini gayet iyi bilir. İstenilen hedefe ulaştığında, arkadaşlarının ilerleyişine koruyuculuk yapmak için düşmana en iyi şekilde ateş edebileceği noktaları saptar.

Bütün bunları yaparken mermilerini tutumlu harcar ve yalnızca ateş edip gürültü çıkarmak ereğiyle yapmaz. Daima kesin hedeflere nişan alır ve ancak düşman göründüğünde ya da düşman silahlarının ateşlerinin neden olduğu parıltılar yüzünden yeri belli olduğunda ateş açar. Daha önce söylediğimiz gibi işbirliği temeline dayanan dayanışma, inisiyatif kullanılmasına mutlak biçimde karşı değildir. Eğer savaş sırasında yanındaki arkadaşının zor bir durumda olduğunu görüyorsan ona yardım etmelisin, ama bunu iyice bilerek yapmalısın; arkadaşına yapabileceğin en iyi yardımın, sana verilen görevi yerine getirmek olduğunu anımsa, yani, canın istediği için terk etmemelisin. Örneğin, bir düşman mitralyözünün yanında ilerlemekte olan bir mangaya ateş açtığını görüyorsan, ve bu mitralyözü kullananların yerini saptadıysan, bir saniye bile düşünmeden ve onbaşından izin istemeden, onlar üzerine derhal ateş etmelisin. Fakat bu, mitralyözün üzerine tek başına gitmek, mangadan ayrılmak ve savaş arkadaşlarını terk etmek demek değildir. Dost manganın ilerlemesine engelleyen bu mitralyözü durdurmaya çalış ve bu yeni hedefi hemen onbaşına bildir ki birini yollasın. Yeni adamlar gelene kadar da bu görevini sürdür. Eğer zor bir durumda bulunuyorsa, komşu mangaya en iyi yardım edecek olanın senin ilerleyen mangan olduğunu bil. İlerleyişi sayesinde, mangan bu mitralyöze egemen olacak bir mevkiye geçecek ve onun yok edilmesini daha kesin bir biçimde ve daha kolaylıkla sağlayacaktır. Bununla, savaşta dayanışmanın nasıl kabul edilmesi gerektiğini açıkça görüyorsun. Bu nasıl kabul edilmesi gerektiği çerçevesinde, mutlak ve bilinçli

bir disiplinle komutanlığın kararlaştırdığı bir manevrayı gerçekleştirirken sağlanır, yoksa sürekli kişisel inisiyatifleri kullanarak değil. Unutma ki, ister büyük olsun, ister küçük olsun gücünün kaynağı dayanışmadan gelir. Coşkun ve cesaretin ne kadar fazla olursa olsun dayanışmayı bozduğun an tüm gücün biter.

Dayanışmanın zorunlu olduğu birçok başka durum da vardır: Arkadaşın mermileri bitmiş, senin mermin ise bitmemiş, ne yapmalısın? Savaşta neyin daha fazla yardımcı olacağını düşün: 10 mermisi olan tek bir tüfek mi yoksa her birinde 5 mermi olan 2 tüfek mi? Cephanesiz bir savaşçının, savaş alanında, düşmanın ateşi karşısında, pasif bir hedef olduğunu, sen ilerlerken koruyuculuk yapamayacağını, onun ilerleyişininse hiçbir şeye yaramayacağını, çünkü yeni bir mevziiye vardığında senin ilerleyişini koruyamayacağını düşün. Yoldaşın savaşta yaralanırsa, ne yapmalı? Bu durumda en iyi şekilde nasıl dayanışma yapılır? Eğer onu omzuna alıp geriye taşıyarak yoldaşlığını göstermek istersen, düşman bir yerine iki adamı savaş dışı edebilecek duruma geçer. Bu ise manganın iki savaşçıdan yoksun kalmasına ve ilerleyişin güçleşmesine neden olur, daha çok kayba uğrar. Artık, işbirliğinin temeli olan *"Bir savaşçı ilerlerken iki asker ateş eder."* ilkesi uygulanamaz hale gelmiştir. Her bir savaşçının ilerleyişi artık iki yoldaş tarafından değil ancak tek bir yoldaşın ateşiyle korunur. Bu da korunmanın daha zayıf, ilerlemenin daha yavaş olacağı ve yeni kayıplar ortaya çıkması tehlikesinin artacağı anlamına gelir. Yaralı bir yoldaşı tehlikeden uzaklaştırmak isterken, onu daha başka tehlikelere atmış olursun ve manganın manevrasının başarısına olduğu kadar tümüyle takımın başarısına da zarar verirsin.

İyi düşün! Yaralı yoldaşını birkaç metre geriye taşımakla ne kazandın? Onu yalnızca düşman ateşinden birkaç metre daha uzaklaştırdın ve sıhhiyecilere yaklaştırmış oldun. Pekala, yaralı yoldaşı sırtına alıp geri götürmek yerine düştüğü yerde derhal yardım etseydin ve zaman kaybetmeden, ilerleyişine devam ederken onun arazinin çukurlarından birine saklanmasını sağlasaydın aynı sonucu elde etmeyecek miydin? İlerlerken de, onu düşmandan korumuş olacaktın ve sıhhiyecilerin hızla onun bulunduğu yere kadar gelmelerini sağlayacaktın. Sen savaşta tek başına değilsin. Sen ilerlerken takımının ve alayının emrinde bulunan her şeyde seni izliyor onları da peşin sıra götürüyorsun.

Karşı Saldırı - 1

Yenmek için düşmanın saldırısını önlemek yetmez. Başarının ve savunma kuvvetlerinin enerjisini artırmak istiyorsan, düşmanın başarısızlıklardan dolayı moralinin çöktüğü uygun anları kollayarak, hızla ve enerjik biçimde saldırmak gereklidir. Savaşmaya başladığımızda öğrendiğimiz ilk büyük derslerden biri de şuydu: Hasmın darbelerini boşa çıkartarak ya da bunları durdurarak, hiçbir savaş kazanılmaz. Böyle olsaydı, en güçlü darbelere bile dayanan bir kum torbası en iyi boksör olurdu.

Sportif, bireysel savaşlarda olsun, orduların savaşlarında olsun, ısrarlı savunmanın sonuç vermesi için, kararlı, enerjik ve hızlı bir karşı saldırıyla tamamlanması gereklidir. Savaş alanı, ringe benzer: Çarpışan iki irade vardır, savaş sırasında bu iki irade son derece güçlü ve yıkıcı bir çarpışmanın biçim ve araçlarını belirler.

Bir kez savaşa girişildiğinde, bu iki irade çarpışır. Tahkimatın durumu ve arazinin avantajları saldırganın iradesini belirler. Bir an gelir ki bazı karmaşık maddi ve manevi etkenlerden dolayı savaşan iradelerden biri yenik düşer. İradesi düşen savunma ise direniş göstermekten vazgeçerler; saldıranın iradesi ise, saldıranlar ilerleyişi durdurur, arazide çakılı kalır. Tekrar ilerleyebilmesi için bu moral bozukluğunun üstesinden gelmesi ya da saldırıya yeniden başlanmasını sağlayacak takviyelerin gelmesi gerekir. O zamana kadar geri çekilirler. Bunun anlamı, moral bozukluğunun, hızlı refleksler, kavrayış ve başlangıçta anlık bir olay olan bunalımın düşmanın moralinin tam bir çöküşüne dönüşmesine ve silahının üstünlüğüne dayanarak kendini toparlayamamasına yol açacak biçimde her zaman enerjik davranışlar gerektiren, sınırlı bir zaman süresi olduğudur. Çünkü düşmanın gücü ve silahlarının hacmi ne olursa olsun, bu silahları kullananlar insandır ve bunlar, silahları güçlü olduğu ölçüde dayanıksız ve savunmasızdırlar.

Bu, modern savaşın çelişkili bir yönüdür ve çok öğreticidir. Topçular topları yönetir, askerler tüfekleri kullanır. Top tüfekten ne kadar güçlü olursa olsun, topçu, tüfekli askerlerden çok daha savunmasızdır. Savaşta bir topçuyu öldürmek, tüfekli askeri öldürmekten daha kolaydır. Tek sorun topun yanına kadar varabilmektir. 400 metre kadar yaklaşıldığında, topçu artık tüfekle saldıran bir askerin önünde savunmasız durumdadır.

Topun çapı ile dayanıksızlığı doğru orantılıdır. Hiç durmadan yerini değiştiren bir tüfekli askere karşı, ateş etmek için bu silah nasıl kıpırdatılabilir? Topçu bir kez ateş edene kadar, tüfekli asker 20 kez isabetli atış yapabilir. Fakat bunun için topçuya 400 metre kalıncaya kadar yaklaşmak gerekiyor. Neden? Çünkü topçunun bulunduğu yer düşman piyadesi tarafından korunmuştur. Fakat saldırı püskürtüldüğünde düşman piyadesi kaçarsa onu izleyerek, büyük bir güçlükle karşılaşmaksızın topların bulunduğu yere kadar varılabilir. Topçu, geri çekilenler arasında kendi tara-fından adamları olduğu ve onları da yaralayabileceği için etkili biçimde topu kullanamaz.

Bu, kendisinden uygun zamanda ve enerjik biçimde yararlanıldığı takdirde, karşı saldırının sunduğu kesin ve gerçek avantajlardan biridir. Çünkü kayıp vermeksizin saldırmak isteniyorsa, düzensiz biçimde geri çekilen düşmanın peşini bırakmamak gereklidir; ancak böylelikle toplara, tüfeklerin atış menzili içine girecekleri uzaklığa kadar yaklaşılabilir ve sonra da... Zavallı topçu! 400 metreden daha yakın mesafede tüfek ve hafif mitralyöz topun karşısında muzafferdir ve topun çapı büyük olduğu ölçüde bu daha kolaylıkla başarılır.

Geri çekilen piyade, kendisini kovalayanları, bundan yararlanılması başarılırsa, hasmın en zayıf noktalarına, her kurşunun en büyük verimle kullanılabildiği ve yüksek rütbelileri, genelkurmay subaylarını, radyo operatörlerini, telefoncuları ve havan toplarını ve topları kullananları savaş dışı ettiği yerlere götürür. Düşman piyadesi, topçu desteği ile saldırır, fakat topların da gücü bir yere kadardır, İki piyadenin karşı karşıya bulunduğu bir an gelir. Biri az çok korunmuş durumda, dikenli tellerin arkasında, siperlerinin içindedir; öbürü ise obüslerin patlamalarının kendisine pek yardım edemediği, çünkü patlarken düşmandan çok kendisinde kayıplar yaratabileceği bir konumda, dikenli tellerin önünde bulunmaktadır: savunan taraf siperleriyle korunmuştur, 10 metre kadar ilerde bulunan saldırgansa korunmuş durumda değildir ve bu dar arazi şeridini ele geçirmek belirleyicidir. Savaşan tarafların moralleri bu noktaya ulaşıldığı an değişmeye başlar.

Saldıran taraf, topçusunun ve havan toplarının artık kendisine yardım etmediğini görür; ilerleyişine devam edemez korumayı sürdüremez ve saldırması gereken siperlerin arkasına, uzağa ateş eder. Savunma duru-

munda olan taraf artık patlamalardan kurtulmuş olduğunu fark eder, düşman piyadesinin yakında olması onu bu patlamalardan korumaktadır. Üstün durumda, hasmıyla karşı karşıya bulunmaktadır, çünkü kendisi siperlerin içinde mevzilenmiştir, hasmınsa önünde dikenli teller vardır. Siperdeki asker, tüfeği ya da mitralyözü için daha çok cephaneye ve ulaşabileceği bir yerde el bombalarına sahiptir. Saldıran piyade ise artık ikmal edilemeyecektir ve cephanesinin büyük kısmını da saldırırken harcamıştır. Savaşta artık kritik dönemece girilmiştir. Taraflardan birisi bu noktada moralini yitirecektir. Eğer kararlı bir şekilde siperde kalıp savunmaya devam ederse ve silahlarını iyi kullanırsa, son çarpışmadan muzaffer çıkmak için bütün olanaklara sahiptir. Düşman saldırıya geçer, fakat savunma mitralyözleri onu biçer, el bombalarının patlamaları saflarında gedikler açar, zemine yapışmış olarak kalamaz, çünkü el bombaları onu yok etmeye devam eder. Zorunlu olarak, topçusundan ve havan toplarından almayı başaramadığı siperleri yeniden dövmeye başlamalarını istemek için geri çekilecektir. Kritik an işte budur: Zafer kazanan savunan taraf, zaferini güçlendirmek ve *"geri çekilen düşmanın sırtına binerek"*, komuta mevkilerine, topların ve havan toplarının bulunduğu yerlere kadar varmak için geri çekilen düşman piyadesini izlemelidir.

Yapılması gereken şey çok basittir: Temas kaybedilmemelidir, çünkü temas kopar, kaçanlar ile ara açılırsa düşman topçusu kolayca yeniden ateş etmeye başlayacak ve böylelikle aşılması zor öldürücü bir engel oluşturacaktır. Bu patlama engelinin koruyuculuğu altında, düşman tekrar kendini toparlayabilecek ve bozgun sırasında uğradığı bunalımın üstesinden gelecektir. Saldırıya uğrayan siperlerde, kendini savunan takımların doğrudan doğruya atıldığı, *"kendiliğinden"* diye adlandırabileceğimiz karşı saldırı türlerinden biri budur. Fakat daha karmaşık ve özenli bir hazırlık gerektiren, savunma tarafından planlanan karşı saldırı çeşitleri de vardır. Daha sonraki *"önerilerimizde"* bunlardan söz edeceğiz.

Karşı Saldırı-2

Karşı saldırı konusu çok önemli olduğundan sürdürüyoruz. Karşı saldırı, savunmaya, araziyi elinde tutmak ve düşmana kayıplar verdirmek şeklindeki çifte görevlerini başarıyla yerine getirmesi için ihtiyacı olan dinamizmi kazandırır.

Biraz önce, en basit karşı saldırı biçimi olan saldırganların gelip başarısızlığa uğradığı siperlerde kendiliğinden doğan durumu incelerken, savunma savaşında *"Kaçanı düşmana ilişme"* diyen atasözünün uygulanmayacağını görmüştük. Tersine, savaşta bütün başarılardan en büyük hızla ve en büyük enerjiyle yararlanmak, hatta en önemsizlerden bile hasım büyük bozguna uğrayıncaya kadar kendi çıkarına faydalanmak zorunludur. Yalnız savaş düzeninde değil stratejinin tüm alanlarında da böyledir. Amansız takiplerde, savaş alanındaki taktik zaferleri tümüyle savaşın kaderi için belirleyici zaferlere dönüştürmeyi bilmek, askeri dehanın ayırt edici bir çizgisidir. Camilo ve Che'nin işgal kollarının, Camagüey ve Las Villas üzerinden muzaffer yürüyüşünün devrimin başarıya ulaşmasını belirleyici nedeni olması, Batista'nın generallerinin yaptığı başarısız saldırıdan faydalanmasını bilen Fidel'in dehasının eseri değil miydi? Askeri başarıların bu belirleyici nedenleri, kendiliğinden karşı saldırıdan söz ederken açıkladığımız gibi, içinde bulunulan durumdan uygun biçimde ve gerekli tüm enerjiyle yararlanmak koşuluyla, küçük birliklerin savunma savaşına etkili biçimde uygulanabilir.

Daha önceki *"önerimizde"*, karşı saldırının savunan tarafın başarı kazanmasına yaradığını, savunanların mevzilerini ellerinde tuttuğunu ve düşmana pek çok kayıp verdiklerini, daha sonra geri çekilen saldırganı izlerken, savunan tarafın kayıplarının sayısını arttırarak görevi tamamladığını söylemiştik. Bu nasıl olur? Saldırgan taraf, püskürtüldüğünde savunmanın ateşinden kurtulmak için kaçar. Fakat zafer kazanan savunanlar onların arazinin bir engebesinin arkasına saklanarak, tekrar toparlanmalarına izin vermez; kaçanları toplarının ve havan toplarının ateşiyle izlerler; güçlerini toparlamaya çalışmak için erişmek istediği yere varıncaya kadar, üzerine tüfekleriyle ateş etmek ve el bombaları atmak üzere siperlerinden çıkarlar. Bu olaylar büyük bir hızla gelişir ve savaş deneyimi kazanmış bir birliğin eğitimine bağlı bir reflekse benzer. Fakat eğer saldıranlar mevzi ya da bunu bir kısmını ele geçirmeye başarırlarsa ne yapmalı?

Her zamanki gibi yitirdiğimiz yerleri almak için karşı saldırı operasyonuna girişilmelidir. Bunun için ise titizlikle hazırlanmak gerekir. Çünkü bunun için yeni kuvvetlere gereksinim vardır.

Bir kesimi savunan komutan, savaş sırasında kaybedilen mevzileri yeniden ele geçirmek için ne yapması gerektiğini zamanında belirleyebilme-

lidir. Bu amaçla hafif otomatik silahlara sahip güçlerinden bir kısmını yedekte bulundurur. Onları en olası kullanılış biçimine göre gerektiği gibi yerleştirir. Yedek güçler ise daha önceden belirlenen hedeflere uygun olarak eğitilir. Bunların sayısının fazla olmasının yerine iyi silahlandırılmış seçme birlikler olması daha iyidir. Çünkü iyi silahlanmış ve cesaretle yönetilen yüz adamın karşı saldırısı, bir mevziin kaybından altı saat sonra, en büyük etkiyi gösterir ve iki gün sonra 1000 kişinin girişeceği buna benzer bir karşı saldırıya göre daha az kan dökümüne yol açar. Temel olan, hazırlanmadaki hızlılık ve saldırıdaki enerjidir. Karşı saldırının başarısı için gecenin karanlık saatlerinden yararlanmak özellikle önemlidir. Deneyin doğruladığı bu büyük gerçek, arazi gibi çok önemli bir etken incelendiğinde iyice göze çarpar. Bir düşünelim: araziyi en iyi kim tanır? Onu işgal etmek için gelen fakat henüz buna zaman bulamayan saldırgan mı, yoksa bütün patikalarını avucunun içi gibi bilen savunanlar mı? Savunmacıların böyle bir avantajı olduğu çok açıktır. Fakat bu avantajın ömrü uzun değildir. Çünkü saldırgan elde edilen yeni mevzileri hızla inceleyecek ve bu avantaj çarçabuk yitirilecektir; ancak 1-2 gün sürebilir.

Bu zaman içerisinde, karşı saldırıya geçilmeli, ya da daha iyisi bu iş mevzilerin kaybedildiği ve karşı saldırıyla yeniden elde edilmelerinin söz konusu olduğu günü izleyen gece yapılmalıdır. Akşam olduğunda, saldırgan, topçusunun desteğinin ona sağladığı büyük avantajdan yoksun kalır; tankları körleşir ve büyük bir kısmı yararsız duruma gelir; Saldıran piyadeyi korumak bir yana, tanklar ve toplar, düşmanın roketatarlarının ve el bombalarının kurbanı olmamak için korunmaya muhtaç hale gelmiştir. Uçak saldırılarının da bir faydası olmaz, çünkü bu ilk gece, her iki tarafın da düşmanın nerede olduğunu kesinlikle bilmesi çok zordur. cephe hattı değişmiştir, genelkurmay subaylarının, planlar üzerinde telaşla, acele acele işaret ettiği girişler çıkışlar gösterir, fakat bu işaretlemeleri de, ancak birkaç saat sonra, gün ışırken yapabilirler. Her taraf karmakarışık ve düşman piyadeleri kendi yazgıları ile baş başadırlar. Atış planını saptayacak zaman bulamadığından, gecenin bu ilk saatlerinde çok zayıf olan güçler, ne korunmalarını sağlayacak engeller, ne dikenli teller, ne de mayın tarlaları yerleştirecek zaman bulabilmişlerdir. Bu güçler, zorunlu olarak savunmanın kazdığı siperlerden iyi kötü yararlanmakla yetinirler, ger-çek atış yerleri yaparak yeni duruma kendilerini uyduruncaya kadar, bu siper-

ler onların sığınağı olur. Ne kar yoğun olsa da buralarda yapılan çalışmalar da körü körünedir. Çünkü topografik haritalar ne kadar ayrıntılı olursa olsun, etkili bir savunma yapabilmek için araziyi çok iyi bilmek gerekmektedir. Gerekli biçimde incelenen atış planında işaretlenmiş olan yerleri işgal etmeden önce, savunmanın silahları gece yapılan savaşta, etkili olmaktan çok gürültü çıkarır ve arazi iyi tanınıyorsa onların atışlarından korunmak kolaydır. Eğer gecenin karanlığında bir karşı saldırı yapılırsa böyle bir avantaj da vardır. Fakat zaman önemlidir. 24 saat sonrası bu saldırı için geçtir. Artık bilinmeyen yerlere mayın döşenmiş ve dikenli teller döşenmiştir. Havan toplarının ve mitralyözlerin ateşi altında ilerlemek gerekecek ve direnmek için çok daha iyi hazırlıklı bir düşmanla çarpışmak zorunda kalınacaktır.

Karşı saldırı için en uygun zaman saldırının yapıldığı günü izleyen gecedir. Bu gerçek, savunan tarafın komutanınca, savunma planlarını incelediği sırada, çok ciddi biçimde göz önüne alınmalıdır. Bu saldırıya hazırlanmak ve saldırıyı gerçekleştirmek için yaklaşık 6-7 saatlik zaman vardır. Yedekleri, savunma haklarında işgal ettikleri yerden, karşı saldırı için hareket noktasına bu saatler içerisinde iletmek zorundadır. Bu kısa zaman dilimi içerisinde yedek güçleri hareket noktasına yerleştirmek; hedefleri göstermek, işbirliğini ve bağları kurmak, top ve havan toplarının atışıyla gerekli desteği sağlamak zorunludur. Bu destek atışlarına, hem karşı saldırıya girişmek, hem de daha sonra, ertesi sabah, tekrar ele geçirilen mevzileri düşmanın yeni saldırılarına karşı savunmak için gereksinim vardır. Bütün bunlar zaman alır. Fakat her dakikanın çok büyük değer taşıdığı belirleyici anlarda zaman kazanmak için kısmen önceden hazırlanılabilir.

Örneğin yedek güçlerin işgal ettiği merkez noktalardan karşı saldırıya hareket noktasına kadar yürüyüş, 1000 metrelik ya da daha fazla bir mesafe içinde yapılır. Yolu bilmek koşuluyla bu uzaklık silahlı adamlar tarafından sessiz ve ışıksız olarak 10 dakikadan biraz fazla zaman da alınabilir. Yolu bilmiyorlarsa, en az yarım saatte alınır. Yanlış yollara sapılırsa bu süre daha da uzar. Hareket noktasında, adamlar sessizce yola çıkmalı, her takım ve her manga saldırı planında gösterilen karakollara yerleşmelidir. Bir kere bu noktalarda yer alınca, manevrayı çok iyi anlamaları, hedefi görmeleri, birbirlerine karşı bulunmaları, yönü kaybetmeksizin, he-defleri şaşırmaksızın, aralarındaki bağlantıyı yitirmeden, karşılıklı olarak birbir-

lerine destek olmaları gerekecektir. Arazi iyi biliniyorsa, gündüz yapılması basit olan bu hareket, savunma hazırlığı günlerinde ilk defa karşılıklı olarak ateş açılmadan önce gündüz birkaç kez tekrarlanırsa her şey yolunda gider ve çok zaman harcamak gerekmez. Hareket olsa olsa 1-1,5 saat kadar zaman alır. Yani karşı saldırıya 2 saat içinde geçilir. Onu işgal etmiş olan düşman birlikleri yok edilir ya da tutsak alınır.

Düşman saldırıyı yapmak için sabahı bekleyecektir. Gecenin geriye kalan saatlerinde ise düşmanın yeni darbelerine karşı koymak için hazırlık yapılmalıdır. Mitralyözler istenilen yerlere yerleştirilerek, savunma için güçler mevzilendirilir (tüm bunlar şafağı beklemeden yapılır çünkü yeniden ele geçirilen arazi iyice bilinmektedir). Düşmanın sabah yapabileceği yoğun bombardımanın etkisinden korumak için geride kalan güçler barınaklara ve sığınaklara yerleştirilir. Komşu birliklerle bağlantı sağlanır, telefonla haberleşmelerin kesilmemesine dikkat edilir, cephane ikmali yapılır, yaralılar geri hatlara taşınır vb. Boş geçirilecek bir dakika bile yoktur. Yeni günü bizi hazırlıklı bulması ve daha da şiddetlenen saldırıları püskürtebilmemiz için hızlı çalışmamız gereklidir. Çünkü tekrarlanan saldırılar gittikçe şiddetlenir, fakat bununla birlikte, savaş tarihi, karşı saldırıyla geri alınan mevzilerin daima daha güçlü olduğunu (belki de, bu, moralin yüksek olması nedeniyledir) ve yeniden kaybedilmesinin zor olduğunu gösterir. Bu durum, kemiklerin aynı yerden hiçbir zaman iki kez kırılmamasına benzer.

Araziden Yararlanmayı Bilmek-1

Halkın egemenliğini ve devrimin yüksek kazanımlarını savunma uğruna yaptığın savaşta, en iyi müttefikin, üzerine bastığın toprak, onu savunduğun yurdundur. Bundan dolayı her durumda araziden yararlanmalısın. Yararlanmayı başarırsan, arazi kendini daha iyi savunmana ve etkili biçimde saldırmana yardımcı olur. Araziyi iyi bilmek, istilacıya karşı sahip olduğun avantajlardan biridir. Bu nedenle, onu iyi kullanmayı öğrenmek gereklidir. Araziden en iyi nasıl yararlanılır? Bunu inceleyeceğiz. Savunmadan başlayalım. Biliyorsun ki, Sierra Maestra deneyiminin bir kez daha kanıtladığı gibi savunan taraf mermileriyle, el bombalarıyla saldırır ve sayıca daha üstün bir düşmana ciddi zarar verir. Bu arazinin yardımı ile gerçekleşir. Savunanlar saklanmış durumdadır ve saklandıkları yerden,

ateş etmeye başlar başlamaz yok etmek üzere düşmanları gözetler. Arazi onları koruduğundan, küçük bir cesaretli adamlar grubu, düşman sayıca kendilerinden çok daha fazla bile olsa başarıyla karşı çıkabilir. Nasıl olduğunu göreceksin!

Arazi, vadileri, nehir yatakları, bitki örtüsü ve hatta renklerinin çeşitliliği sayesinde üzerinde bulunan insanları gizler. Hafif silahları sahip küçük grupların gizlenmesi, ağır silahlar taşıyan kalabalık gruplardan daha kolaydır. Diyebilirsin ki, arazi, zayıfı güçlüye karşı korur. Arazi düşmanın ateşinden korur. Engebelerin doğal girinti-çıkıntıları ne tüfek, ne mitralyöz mermilerinin ne de obüslerin düşebileceği pek çok ölü noktalar oluşturur. Arazi, savaşçı yararlanmayı biliyorsa, onu düşman mermilerinden koruyacak pek çok engebe, taş, delik, duvar sağlar. Arazi, bazı yerlerde, savunmanın en tehlikeli düşmanı olan tankların geçişini engeller. Geniş ve derin nehirler, sarp dağ yamaçları, arazinin iniş çıkışları vb. düşman tanklarının aşamayacağı engellerdir.

Arazide, düşman hava saldırılarından askerleri koruyabilecek gerçek birer sığınak olan doğal mağaralar da pek çoktur. Demek ki, arazi savaşçıya yararlanmayı bildiği ve onları geliştirmeyi bildiği ölçüde birçok elverişli yön sunar.

Araziden taktik yararlanmak, sanayide doğal zenginliklerden yararlanma gibidir. Gerektiği gibi kullanılması bilinmiyorsa pek büyük bir değeri yoktur. Petrol bile insanın kendi yararına kullanmayı öğrenmesine kadar kaç yüzyıl boyunca yararsız olarak kullanılmıştır? İşte savaşta arazi sorunu da aşağı yukarı buna benzer. Onu kullanmayı bilmek gereklidir. Bunu öğrenmek yalnızca yüksek komutanlığın değildir, bütün savaşçıların sürekli ve vazgeçilmez işidir.

Savaşta arazinin gösterdiği dört özellikten söz ettik. Her biri üzerinde uzun uzadıya durarak konumuzu genişletmek yerinde olacaktır ve bu *"önerilerin"* çoğunun konusunu bunlar oluşturacaktır. Yerden gözetleme açısından olsun, havadan gözetleme açısından olsun, savaşçıyı gizleme aracı olarak arazinin öneminden başlayalım. Derginin adını niçin *Verde Olivo (Zeytin Yeşili)* koyduğumuzu biliyor musun? Direniş ordusunun askerlerinin şanlı üniformalarının rengi nedeniyle diye cevap vereceksin. Elbette. Fakat neden bu rengi seçmişlerdir? Aynı zamanda bu renk Küba toprağı üzerinde göze en az batan renktir. Zeytin yeşili üniformasıyla Kü-

balı asker, toprağa yapışarak gölge yapmamaya dikkat ederse, kırda yüz metrelik uzaklıktan çok güç fark edilir. Direniş Ordusunun askeri hedefi şaşırmaksızın, el bombası atabileceği bir uzaklığa kadar bu zeytin yeşili elbiseler ile görülmeksizin yaklaşabilir. Gördüğün gibi Fidel, Sierra Maestra'da arazinin sağladığı avantajların en ufaklarından bile yararlanmasını bilmiştir.

Bu dersten de faydalanmayı bil ve savaşta bunu anımsa. Üniformanın üstünde, ülkenin rengi üzerinde leke gibi görünebilecek hiçbir şey taşımamalısın. Madeni plakalar gibi güneşte parlayan şeylerden sakın, Düşman uçaklarına senin bulunduğun yeri göstereceği için her zaman gölgene dikkat et. Yerinden kıpırdadığın zaman arazinin doğal gölgelerini izle, renk değişimlerinin çizgilerinden yani iki farklı toprağın sınır çizgisinden ayrılma, bu örneğin etkili arazisiyle boş arazisi arasındaki çizgi ya da bir şeker kamışı tarlasının sınırı olabilir. Yürüdüğün zaman, gölgen arazinin koyu renkli parçasına düşsün. Uçaklar üzerine doğru geliyorsa, açık arazide isen yere yat fakat eğer yüksek gövdeli ve yaprakları pek sık olmayan ağaçlar varsa, bir ağaç gövdesine yapışarak en iyi biçimde saklanabilirsin. Fakat aklından çıkarma ki düşman uçaklarının bombardımanından korunmanın en iyi yolu yere yatmaktır. Çünkü bombalar patlarken genellikle, aşağıdan yukarıya doğru, dar olduğu ölçüde az öldürücü ve en dar kısmı toprağa yakın olan bir koni biçiminde saçılırlar. Genellikle aşağıdan yukarıya doğru diyoruz çünkü, bazen düşman yere varmadan havada patlayan bombalar kullanır ve bu durumda şarapnel parçaları yukarıdan aşağıya doğru saçılır. Düşman bunu havadan piyadeyi daha iyi dövmek için yapar. Fakat bu tür atışlar yere değince patlayan bombalarla yapılanlara göre daha seyrektir. Bu nedenle, şarapnellerden sakınmak için yere yatmak daima en iyi yoldur. Birçok savaşçı varsa, her türlü alışıla gelmiş düzenden sakınmaları gerekir. Örneğin, iki tarla arasındaki sınırda birçok savaşçı varsa görülmemek için en iyi yol tarlalar arasındaki sınır çizgisi üzerinde, her biri ardı sıra yürümektir.

Sürülmüş bir toprak üzerindeyseler kenar çizgisini aramaları ve onun izi üzerinde yer almaları gerekir. Saklanılan yer bir şekerkamışı tarlasıysa, kamışları çok kımıldatmamaya dikkat etmelidirler, çünkü yaprakların ucunun kımıldarken yapacağı gölgeler bulundukları yeri ele verir. Şeker kamışı tarlası iyi bir gizlenme yeri olmasına karşın kolaylıkla ateş aldığın-

dan ve tedbirli davranmazsan hareketlerini dışa vurduğunda ve düşman şekerkamışı tarlasında birinin olup olmadığını görebildiğinden çok tehlikelidir.

Düşmanı göremediğin zaman, onun da seni görmediğini sanma. Bu hata senin yaşamına mal olabilir. Bu nedenle daima saklanma için gerekli önlemleri almalısın. Özellikle geceleri. Unutma ki bir sigaranın pırıltısı çok uzaklardan görülür; kamp ateşi yakarsan alevler ve duman bulunduğun yeri haber verir. Çağdaş tekniğin, iyi silahlandırılmış olan düşmana, kızılötesi ışınlar yardımıyla karanlıkta az çok kesinlikle görebilme olanakları sağladığını da aklından çıkarma. Bu nedenle, geceleri, körü körüne bir güven beslemeyip gündüz olduğu gibi iyi saklanmalısın. Doğanın sana sağladığı saklanma yerlerinden yararlanmak için gereken önlemleri al. Seni seçemeyecekleri kadar toprağın rengine karışmaya çalış. Örneğin, bir çalılığın içindeysen, dallarını kes ve miğferini ya da kasketini, omuzlarını bunlarla kapla; tırmanarak ilerliyorsan yüzünün önünde kopardığın herhangi bir bitkiyi ya da arazide bulunanlar gibi bir taşı yani düşmanı yanıltabilecek ve senin görünmeden geçmene yardım edebilecek herhangi bir şeyi tut. Bir yerde geceyi geçirmek üzere kalıyorsan ya da dinlenmek veya başka bir nedenle duruyorsan, yanındaki eşyaları, silahları, sırt çantanı, dinlenmek için uzanacağın yeri mükemmel şekilde maskele. Seni hem yerden hem havadan gözetleyebileceklerini düşünerek hazırlıklarını yap.

Fakat her şeyden önce gölge yapmamaya dikkat et. Toprağın rengiyle karşıt olan renklerden uzak dur. Kamyon ya da herhangi bir taşıt aracı kullanıyorsan ya da yüklü katırların varsa kendin gibi onları da maskelemeye özen göster, öyle ki düşman ne karadan ne de havadan gözetlemesiyle onları teşhis edemesin. Sana gerekecek her şeyi Küba'nın zengin toprağı sağlayacaktır.

Düşmanın olası gözetlemesi altında yürüyorsan, iki nokta arasındaki en kısa yolun bir doğru olduğu gerçeğini unut. Eğile büküle gitmek zorunda kalsan da arazinin dolambaçlı patikalarını yeğle. Karadan gözetlenen yerlerde ilerliyorsan, kulağın daima bir düşman uçağının motor sesini duyar duymaz yere yatmak üzere tetikte bulunsun. Yalnız olsan da, bir birliği, bir mangayı, bir takımı ya da yürüyüş halinde veyahut da savaş halindeki her hangi bir grubu yönetsen de, bu kurala aynı biçimde iyice uymalısın.

Gideceğin yeri düşman gözetliyorsa gece yol al. Geceyi beklemek olanağı yoksa, güçleri dağıtmalı, araziden ayırt edilemeyecek biçimde maskelenmelerine özen gösterilmeli, ve yollar iyice incelenmelidir (Ne kadar çıplak olursa olsun, iyice incelenirse sığınılacak yerler sağlamayan arazi yoktur). O halde, duruma uygun hareket etmek gerekir. Bazen bu yeri hızla, koşarak, hep birlikte, tek bir cephe halinde aşmak, düşmanın tepki göstermesine zaman bırakmamak için yeğ tutulur ve bizi görmemesi için bu böyle yapılabilir. Bazen de bu yeri yavaş yavaş tırmanarak aşmak gerekebilir. Bu durumda büyük bir inisiyatif gösterilmelidir: Durum iyi incelenir arazinin ve olanaklarının iyi bir çözümlemesi yapılırsa daima pratik çözüm yolları bulunabilir.

Araziden Yararlanmayı Bilmek-2

Savaşta araziden nasıl yararlanılacağını anlattık. Peki gözetlemeden nasıl korunulur? Yani düşmandan nasıl saklanılır. Bugünse *"ateşten nasıl korunacağını"* yani düşmanın mermi ve şarapnellerinden kendimizi nasıl koruyacağımızı öğreneceğiz. Arazinin bazı yerleri seni düşmanın gözetlemesinden korusa bile ateşinden koruyamaz. Çalılık bu örneklerden birisidir. Sık bir çalının içine ya da arkasına saklandığın zaman düşman senin yerini keşfedemez. Fakat rastlantı oraya bir bomba gelirse ya da üzerine ateş açılırsa yaralanabilirsin, çalılığın dalları seni koruyacak kadar sağlam değildir.

Fakat büyük ağaçların oluşturduğu bir koruluk seni düşmanın hem gözetlemesinden, hem de ateşinden korur. Arazi üzerinde ilerlediğinde, düşman bulunduğun yeri keşfetmeden önce , onun gözetlemesinden sakınman yeter, fakat bir kez senin orada olduğunu anladığında (ya da yoldaşlarının, manganın, takımının varlığını), artık düşmanın tarassutundan saklanmak yetmez, ateşinden de korunmak gerekmektedir. "Nasıl bir ateş?" diye sorabilirsin. Düşman mermilerle, el bombalarıyla, havan toplarıyla, çeşitli çapta obüs toplarıyla saldırır; bir tüfeğe karşı seni koruyan taş top saldırısına karşı koruyamaz. Ne tüfek kurşunlarının, nede mitralyöz mermilerinin erişebildiği arazi girintilerine havan topu mermileri kolaylıkla düşer. Arazi, düşmanın hava ve karadan sana yaptığı atışlara karşı tam ve mutlak bir korunma sağlayamaz. Bu sonuca ulaşman için arazinin sana sağladığı korunmayı geliştirmek ve tamamlamak için çalışman

gereklidir. Tahkimat ile anlatılmak istenen budur.

Tahkimat denilince aklına güç ve karmaşık yapılar, mühendislerin başarabileceği işler gibi şeyler gelmesin. Tahkimat, askerin arazide kazdığı ve onu düşman mermi ve şarapnellerinden uzak tutan basit bir çukur bile olabilir. Çukurunu, karşılıklı yardımlaşmayı sağlamak için yoldaşınınkiyle birleştiren bir hendekle devam eder, ardından geriye doğru kazdığı siper ile kendisine yiyecek ve cephane getirilebilmesini sağlar. Tahkimat daha da geliştirilip, zaman elveriyorsa, araziyi güçlü bir siperli savaş alanına, gerçek bir modern müstahkem mevkiye dönüştürmeye karar verir. Çünkü bugünkü müstahkem mevkiler ne duvarlar, ne de kalelerdir, siperlerden, pek çok siperden, siperlerle haberleşmenin ve yer altı sığınaklarının birleşmesinden oluşurlar. Savaşçılar bu siperleri yapılmış olarak bulmaz, bunlar duruma bağlı olarak araziye uydurduğu giyecekleri gibidir. Turist olarak gezdiğinizde bunların çok düzensiz yapıldığını sanabilirsiniz... Anlamları ise yalnızca onları yaratan gerçeklerdir. Bunların *"ısmarlama elbiseler"*, yani durumun gerektirdiği koşullarda arazinin ölçüsüne uygun siperler olduğunu yineleyelim.

En uygun noktalar araştırılarak, önceden hazırlanmış bir çok tahkimat işe yaramamıştır, çünkü bunlar savaş patlak verdiğinde gerçeğe uymamışlardır. *Maginot Hattı*'nı, *Siegfried Hattı*'nı, *Atlantik Duvarı*'nı duymayan var mıdır? Bununla birlikte, belli başlı savaşlar, genellikle, nerede yapılması gerekiyorsa orada savaşçıların kendileri tarafından kazılan mevzilerde, geniş savaş alanlarında yapılmıştır. Önemsiz bir savaş alanında, kimin kazdığı bilinmeyen bir siper, barış zamanında, iyi seçilen bir yüksekliği kurulan ve kalınlığı birkaç metreyi bulan zırhlı istihkamdan daha etkili olmuştur. Sana bunları niçin anlatıyoruz milis askeri? Gerektiği zaman kazmak, ateş etmeyi bilmek kadar ve gerektiği zaman da kazma ve kürek, tüfek mitralyöz ve tüfek kadar değerlidir. Çünkü savaşçılar, hangi koşullar altında olursa olsun kendilerini tahkim etmelidir. Savaş alanında düş-manın ateşinden koruyan engellere (taş, tümsek, vb.) gelelim. Bunlar göreceli koruma sağlarlar. Seni kurşunlardan korumayı başaran bir engelin, tüm ağaçları ve tüm çalıları koparıp atarak hemen hemen dikine gelen top mermisinden ya da havan topu obüsünden koruyamayacağını daha önce anlatmıştık. Sen çalışarak doğanın sana sunduğu eseri tamamlamalısın. Bunu yapmak için en iyi yol bir çukura gizlenmektir. Eğitimli bir piyade

birliği mitralyözlerin ya da topların menzilinde olup olmadığına bakmadan, bir yere yerleşmelerinin hemen ardından siper kazmaya başlarlar. Çünkü beklenmedik bir hava saldırısı tehlikesi her zaman vardır. Bundan korunmanın en iyi yöntemi gömülme olduğundan siper kazmak gereklidir.

Başlangıçta yatmış durumdaki bir adamı koruyabilecek bir çukur yeterlidir, genişliği yaklaşık olarak 2 metre ve derinliği 50 santimetredir. Fakat böyle bir çukur kullanışlı değildir, savaşçının konumunu değiştirmesine izin vermez, bu nedenle içinde rahatça hareket edebilecek duruma getirinceye kadar çukuru kazmaya devam etmek gereklidir. Çıkardığı toprakla, savaşçı tüfekten ve mitralyözden daha iyi korunmasını sağlayacak bir siper yükseltir, taze kazılmış toprağı ot ve yapraklarla örterek siperi tamamlar.

Sonra, cidarlardan birinde vahşi hayvan inine benzer bir yuva kazmaya başlar, böylelikle uçakların bombardımanlarına karşı mükemmel bir sığınak elde etmiş olur. Bomba doğrudan siperin üzerine isabet etmezse ne kadar güçlü olursa olsun ona bir şey yapamaz. Böyle bir güvenlik savaşçıya, savaşta çok büyük bir güç kazandırır. Böyle hazırlanan bir mevzide, savaşçı kendinden sayıca çok üstün düşmanın saldırısını en büyük başarı güvencesiyle karşı koyabilir, düşman onun bulunduğu yere gelemez ama kendisi bulunduğu yerden düşmana zarar verebilir. Arazi tarafından böylece korunan bir adam otomatik tüfeğiyle, soğukkanlılığı koruduğu ve cephanesi olduğu sürece bir mangaya karşı koyabilir. Düşman ancak onu sardığı zaman tehlikeye düşebilir. Bu nedenle kendisinin de destek olduğu yoldaşlarının desteğine ve işbirliğine ihtiyacı vardır. Böylelikle, sa-vunma savaşında sarsılmaz bir iyi işbirliği bağı kurulmuş olur. Bir yerden başka bir yere sıçrarken, yine tahkimat yapmak zorundasın, arazinin sana sağladığı korunmayı arttırarak, bu sıçrayış için seçtiğin engelden iyi yararlanmalısın.

Komutanının sana gösterdiği hedefi elinc geçirdiğinde, düşmanın saldırı yapma olasılığına karşı zaman kaybetmeksizin bu noktayı tahkim etmelisin. Yürüyüşte mola verdiğin sırada ya da dinlenmeye hazırlandığın sırada, düşmanın uçaktan attığı bombaların patlamalarının seni yaralamaması için ve eğer bulunduğun yeri keşfederlerse, avcı uçaklarının mitralyöz mermilerinin sana dokunmaması için arazinin sana sağladığı korunağı geliştirmek zorundasın. Alçaktaki bir yer, düşman uçaklarının mermi ve bombalarına karşı fevkalade bir korunma yeridir. Yanabilecek maddelerin yanında olmamak koşuluyla bir alanda ya da ormanda kazabilirsin.

Bunu aklından çıkarma. Günümüzdeki savaşlar, savaşçının tüm olası durumlarda korunması hesaba katılmaksızın düşünülemez. Yapılan tahkimat yaşamlarımızı korurken, düşman tarafındaki ölümleri arttırır. Ne denli iyi silahlandırılmış olursa olsun herhangi bir istilacıya karşı başarıyla karşı koymamızı sağlar. Atıcıların karakolları, gözetleme karakolları, komuta yerleri, depolar, kamp yerleri, kentler, yol kavşakları şeker fabrikaları tahkim edilir. Saldırganı püskürtmek için tüm yurt toprağına tahkimat yapılmalıdır. Böylelikle, muzaffer sloganımız *"Ya Özgür Vatan Ya Ölüm"*ü Küba'nın her karışında pratiğe uygulamaya kararlı bir kahraman tarafından savunulan bir istihkâm olacağına güvenebiliriz.

Savunma Savaşında Mitralyöz ve Makinelitüfek

Sürekli ve isabetli atışlarıyla mitralyöz iyi düzenlenmiş tüm savunmaların temelini oluşturur. Gözüpek savaşçılar tarafından, son savaşlarda iyi yerlere konumlandırılan mitralyözler düşmana büyük kayıplar taburların saldırısının başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur. Bu nedenlerle mitralyöz kullanmayı öğrenmek savunma savaşına hazırlanan tüm Kübalı askerler için önemlidir. Savunma savaşındaki kullanılışını tam olarak bilmeleri gereklidir.

Bu, *"savaşçılara öneriler"* arasında üzerine durulmadan geçilemeyecek önemli bir nokta olduğundan, bir dizi dersimizi bu konuya ayıracağız. Savunma savaşında nasıl mitralyöz kullanılacağını anlatmadan önce bu silahın farklılıklarını, belli başlı özelliklerini ve ateş etmenin basit kurallarını anımsatacağız. Bir savaşın kazanılması için bunlar çok büyük etkenlerdir.

Mitralyöz'ün en belirgin özelliği (Kısa açıklamayı birleştirmek için, üçayak ya da tekerlekler üzerinde duran sabit toplu mitralyözü ele alacağız, marka önemli değil, çünkü birbirinden farklı özellikleri çok azdır; farklı biçimde kullanılırlar hepsi bu) atış hızıdır. Savaşın kızıştığı anlarda, mitralyöz dakikada 250 mermiyi birkaç dakika boyunca atabilir, Saldırıya geçen bir piyade birliği için mutlak öldürücü olan bir ateş duvarı demektir. İkinci belirleyici özellik atıştaki isabetlilik ve topun sabitliğidir. Bu bakımdan, mitralyöz makineli tüfekten (hafif mitralyöz de denilir) ve otomatik tüfek ya da FAL'dan çok daha üstündür. Mitralyöz mermileri sabit bir noktaya yönlendirildiğinde 200 metre uzaklıktan yalnızca 0, 40 m genişliğinde bir sapma gösterir; 600 metrelik uzaklık için bu huzmenin

tabanı 1,40 m genişliğinde, 800 metre için 2,70 m, 1800 metre için 11,70 m ve 2000 metre içinse 15 m enindedir. Makimelitüfekler isc bu mesafelerde çok büyük sapmalar gösterir. FAL'de ise daha da fazladır. Mitralyözü diğerlerinden ayıran üçüncü özelliği ise mermisinin delme gücüdür. Arada bir engel olmadığı takdirde, mitralyöz mermileri 300 metrelik bir mesafeden herhangi bir savaşçıyı vurabilir ve savaş dışı edebilir. Ama mitralyözün en önemli özelliği, mermi yolu yüksekliğinin değişmemesidir. Bu mitralyözün çok etkili olmasını sağlar.

Mitralyöz mermilerinin yörünge yüksekliği düz arazide 500 metrelik bir uzaklığa kadar, hiçbir noktada kurşunların yörüngesi 1,5 metreden daha fazla bir yüksekliğe ulaşmaz, yani merminin izlediği yol boyunca, her noktada ayakta duran bir adamı vurabilir. Bu özellik, 500 metrelik bir uzaklık içerisinde, sürekli atış duvarları oluşturmayı sağlar ve saldırıya geçenler birkaç merminin onlara isabet edeceğini bildiklerinden savaş dışı kalma tehlikesine ilerleyişlerini durdurur. 500 metreden fazla uzaklıklarda mitralyözün mermi yolu yüksekliğinin sabitliği hızla azalır; daha büyük bir uzaklıkta ateş edilirse mermi yörüngesi boyunca yerden birkaç metre yükselir ve geniş bölgelere etki yapamaz. Daha sonra göreceğimiz gibi, mitralyözlerin mermi yolları, savunmanın atış planının düzenlenmesinde belirleyici bir etkendir. Atışın sabit kuralları arasında en önemlisi atışı düzeltmedeki çabuklukla ilgilidir.

Mitralyözü etkili kullanabilmek için, atış olanaklar elverdiği ölçüde kesin uzaklık ölçülerinden hareket edilerek hazırlanmalı, ayrıca atıcı uzaklık hesaplarında yapılan küçük yanlışları ya da yağmur, rüzgâr gibi etkenlerin etkilerini düzeltebilmelidir. Atış düzeltilmezse bu düşmana gizlenmek için zaman sağlar. Atışın düzeltilmesi için, genellikle normal mermiler arasına, belirli aralıklarla seri halinde yerleştirilen, havada ışıklı iz bırakan mermiler kullanılır. Fakat bu mermilerin olumsuz tarafı mit-ralyözün yerini düşmana belli etmesidir. Bu nedenle düşmanın mermi yö-rüngelerini izleyemeyeceği durumlarda kullanılmalıdır. Bu kurala uyul-mazsa, izli mermilerin tedbirsizce kullanılışının sonucu, mitralyözün bulunduğu yerin çarçabuk saptanır ve düşman topçusu ya da havanı onu ortadan kaldırır.

Güdülecek amaçlara gelince, mitralyöz ateşleri öldürücü ya da zararsız duruma getirici olabilir. Düşmanın mevzilendiği yere yok edici atış yapılır. Tek başına savaşçılar üzerine mitralyöz atışına ancak olağanüstü ko-

şullarda izin verilir. Yok etme atışı bunu genellikle en büyük tempoyla yapan savunucular tarafından kullanılır. Çünkü bu atışa yakalanan saldırganlar olanaklar elverdiği ölçüde büyük bir hızla saklanmaya çalışacaklardır. Bu yüzden, en büyük kaybı verdirmek ve bunu en kısa bir zamanda yapabilmek için koşullar elverdiğince hızlı bir tempoyla birlikte atışın titizlikle hazırlanması da zorunludur. Beklenmedik bir anda yapılan atış başarının en büyük belirleyicisidir. Bu etkiyi yaratmak amacıyla, savunma mitralyözleri yok etme atışı yapılırken başka hiçbir görevle uğraşmamaları ve ateş planında saptanan yön ve uzaklık içerisinde, ancak saldırgan görüldüğü anda ateş açmaları gereklidir.

Zararsız duruma getirmeyi hedefleyen atış, sipere yatmış ya da herhangi bir doğal engel arkasına saklanmış olan düşmanın silahını kullanmasını engellemek ya da kıpırdamasını önlemek amacıyla yapılır. Etkili olabilmesi için özenli bir çalışma gerektiren bu yöntem, normal atış temposu ile yapılır. Savunma yapılırken bu tür bir atış düşmanın hareket yeteneğini kısıtlar. Düşman bu durumda arazinin engebelerinden yararlanarak, yok etme ateşi açan mitralyözler tarafından dövülen en tehlikeli bölgelerden kaçınmaya çalışacaktır. Taktik açıdan, mitralyöz atışları *baraj atışı*, *yoğun atış* ve *yaylım ateşi* olarak sınıflandırılabilir.

Savunmada mitralyöz özellikle baraj atışı için kullanılır. Adından da anlaşılacağı üzere bu atışın ereği, belirli bir arazi şeridini geçilmez duruma getirmektir. Bunun için başlıca mevzi önünde baraj oluşturmak zorunda olan mitralyözler düşmanın gözetlemesinden gizlenir ve topçu atışıyla korunur (arazinin engebelerinden, özellikle tahkimatlardan ve kamuflajlardan yararlanılır). Önemli bir konu olduğundan, ayrı bir konu olarak daha sonra savunma mitralyözlerinin yerleştirilmesi sorununu in-celeyeceğiz.

Baraj atışı daima yandan ve mitralyözün sabit mermi yolu yüksekliğinden yararlanmak için 500 metreyi aşmayan uzaklıklardan yapılır. Başlıca direnme mevzi önünde mitralyözlerin ateş duvarı en azından iki kat büyük olmalıdır (en tehlikeli yerlerde 3 kat olabilir) bunun anlamı, aynı ara-zi şeridi üzerinde baraj yapmakla görevli bir yerine farklı yerlerde bulunan iki ya da üç mitralyöz olacağıdır. Böylece, mitralyözlerden biri düşman ateşi sonucu ya da mekanik bir arıza nedeniyle savaş dışı kalsa bile mevzi önünde barajın etkinliği sürdürülmüş olur. Başlıca mevziin içinden aynı

ilkeye göre (500 metreyi aşmayan uzaklıklarda ve yandan ateş) araziye göre değişik uzaklıklardan arka arkaya barajlar düzenlenir. Bunları oluşturan mitralyözler geçici yerlerden (fakat baraj atışı için belirlenen yerlerde değil) barajı oluşturan mitralyözlerin bulunduğu yerde birlikte siperleri savunan güçlerin savaşını da destekleyebilirler.

Başlıca direniş mevzi önündeki baraj atışı durumu için olduğu gibi, içteki atışlarda da, bazı mitralyözlerin ateşi 250 metreden daha büyük uzaklıkta bulunan yani her biri için gösterilen arazi şeridinden yarı mesafede bulunan başka mitralyözlerin ateşiyle kesişmelidir. Böylelikle bir mitralyözün ateş gücü herhangi bir nedenle kesildiğinde barajın sürekliliği en iyi biçimde sağlanmış olur.

Düşman ilerlediğinde, saldırganlara en büyük kaybı verdirmek için en hızlı bir şekilde baraj ateşi açılmalıdır. İstenen etki yapılıp düşmanın ilerleyişi durdurulunca, mitralyözlerden bazıları aralıklı olarak baraj atışı sürdürülmelidir.

Arazi tanındığında, düşmanın zorunlu olarak geçmek zorunda kalacağı bölgeler ya da işgal etmeye kalkışacağı bir noktaya karşı uygulanan atış türü ise yoğun atıştır. Aynı nokta yoğunlaşan birçok mitralyöz hızlı bir tempoyla burayı ateş baskısı altında tutar. Savunma, barajınkinden daha büyük uzaklıklarda bulunan hedefleri vurmak için yoğun atış düzenler (normal olarak 600 ila 2000 metrelik mesafeler içerisinde). Bu atışı gerçekleştirmek için baraj atışı yapmaya ayrılmamış olan mitralyözler kullanılır.

Yaylım atış büyük uzaklıklardan ve tam olarak gözlenemeyen arazi bölgeleri üzerine aralıklarla yapılan atıştır (2000 ila 3000 metrelik uzaklıklarda). Bu atış için özel bir hazırlık gerekir ve 6 ya da daha fazal mitralyözden oluşan bir batarya gereklidir. Bu tür atış sayesinde savunmadaki taraf saldıranların ikinci hatlarını, topçuların ve desteğin, düşmanın yedek birliklerinin bulunduğu yerleri döver.

Bazı durumlarda, mitralyöz savunma savaşında bir çok görevi birden yerine getirebilir, hem baraj ateşi, hem yoğun ateş hem de yaylım ateşi açabilir. Birbirinden farklı noktalardan yapılacak atış ile mitralyözlerin yerinin düşman tarafından saptanarak yok edilmeleri önlenir.

1962'de Verde Olivo dergisinde yayınlanmıştır.

Sanayileşme Çalışmalarımız

1962 yılında, Küba Devrimi yaşamının yeni bir dönemine giriyor. Planlama dönemi diyebileceğimiz bu yıl örgütlenme çalışması ile geçecek. Planlama ve örgütlenme az çok birbirine yakın kavramlar, ama yine de biz bunların arasında gerekli ayırımı yapmalıyız. Planlama, toplum içindeki atıl durumda bekleyen kaynaklardan azami derecede fayda sağlamak için, ekonominin ve ulusun genel yaşamının geniş çizgilerle, kolay anlaşılır ve dengeli bir biçimde hayata geçirmek üzere, tüm yönetsel kuruluşların, en küçük ayrıntılara varıncaya dek hazırlık yapmasıdır.

Planlama dönemi gerekli, çünkü ekonomik sorunlara etkili biçimde topluca yaklaşmak için büyük önem taşıyan bazı olaylar gerçekleşti, bazıları da yakında gerçekleşmek üzere.

Küba, tarım alanında, tek ürün üreten bir ülkeydi, şimdi de öyledir. Ülkemiz mutlak olarak tek bir pazara bağlı konumdaydı. Küba'nın bütün göstergeleri diğer yarı sömürge ülkelerinin göstergelerine benziyordu: İşsizlik büyük boyutlardaydı, ayrıca gizli işsizlik de vardı. Yurtdışından ithal ettiğimiz malların çoğunu yurtiçinde üretebilirdik, özellikle de besin

ürünlerini. Burjuvazi, sömürgeci ülkelerin ihracatçıları ile kurduğu bağ sayesinde giderek palazlanıyordu.

Devrim gerçekleştirildiğinde, ülkenin panoraması, kurulu normlar uyarınca ekonomik sektör içinde yapılanmış sözümona bir temsili demokrasi görünümündeydi. Hiçbir işe yaramayan kurumlar beceriksiz kişilerin yönetimine veriliyor, devlet bürokrasisi tarafından kullanılan bu kurumların sayısı durmaksızın çoğalıyordu. Halkın acil ihtiyaçlarıyla, yerel oligarşilerin çıkarlarına hizmet etmek amacıyla kurulmuş, ama sonunda yine kuzeydeki efendilerin emrinde çalışır hale gelmiş kurumlar arasında kesin bir uyumsuzluk söz konusuydu. Amerika Birleşik Devletleri olmadan bu yapının çökmesi kesindi. Ekonomik koşullar, bir ülkenin yaşamını ve geleneklerini koşullandırdığından, bunda şaşılacak bir şey yoktur. Tüm ekonomi yelpazesi, tek bir ürüne indirgenmişti, o da şekerdi. Seker stokları dağ gibiydi. İstenirse bu stoklar daha da artırılabiliyordu. Ürünün dünya çapındaki dağıtım aygıtı Birleşik Devletler'in yönetimindeydi. 600 bin kişiye ulaşan işsizler ordusuna her gün yenileri ekleniyordu. Bu yedekler, örgütlü çalışan işçilerin herhangi bir talebine karşı kullanılacak bir güç oluşturuyordu. Dışarıdan ithal edilen hammaddeleri işleyerek mamul ürün haline getiren bazı küçük sanayi kuruluşları da vardı. Bunların fabrika donanımları yurtdışından getirtilmişti; yedek parça gerektiğinde, bunların da yabancı ülkelerden satın alınması gerekiyordu. Tarımımız emperyalist pazarların rekabeti ve latifundia yüzünden boğulmuş, hiçbir ilerleme kaydedemiyordu. Latifundia sahiplerinin [çiftliklerinde oturmayan, genellikle yurtdışında yaşayan toprak ağaları] ilgilendikleri tek konu şeker üretimi idi. Bazen büyükbaş hayvan yetiştiriyor, ama yiyeceklerini Amerika Birleşik Devletleri'nden ithal edilmesini tercih ediyorlardı. Ülkenin ekonomisinin çarpık ve durgun olduğunu söyleyebilirim.

Uluslararası ticarete ilk adım attığımızda para kaynaklarımızın, diktatörlük döneminin ekonomi politikaları yüzünden azalmış olduğunu gördüm. Bu durum, sanayimiz için gerekli hammadde akışının sürdürülmesini ve halkımızın gereksinim duyduğu tüketim mallarının sağlanmasını çok güçleştiriyordu.

Bu kritik durum karşısında yeterli bir deneyim sahibi değildik. Çabuk çözüm bulma yollarını bilmediğimizden, oldukça pasif kalmıştık. Fakat ekonomimizin karşılaştığı temel sorunu devrimin ilk yıllarında fark et-

miştik: Seçeceğimiz yol ne olacaktı ve bunu ne denli yoğunlaşarak izleyecektik?

Tarım Reformu Yasası'nın ve Ulusal Banka'ya el konulmasının ilk yıl gerçekleştirilen en önemli eylemler olduğunu söyleyebiliriz. Tarım reformu, üzerinde mücadelemizi sürdüreceğimiz temeli yarattı ve emperyalizmle karşılıklı olarak birbirimize indirdiğimiz darbeler zincirinin birinci halkasını oluşturdu. Bunun yardımıyla ayrıntılarını bilemesek bile doğru olduğu anlaşılan bir yöne gittik. Bu yön bizi, yeni, daha uygun ve doğru örgütlenme biçimlerine ulaştırdı. Ulusal Banka'ya el koyduğumuz geçen yılın sonunda paranın denetimini elimize geçirdik. Fakat özel kişiler diğer bankacılık işlemlerini yapmaya devam edebiliyor

Gelecek yılın büyük savaşımı için Küba Devrimi şimdiden hazırlanmalıdır. 1960'ta ülkenin yapısını baştan aşağı değiştiren çalışmalarda karşılaşılan sorunlar bazı yenilikler getirmemize yol açtı. Verimsiz çalışan çok sayıda sanayi kuruluşu yeniden verimli duruma getirildi. Bazı endüstri merkezleri devletleştirildi. Emekleme aşamasında olan bir sanayi planımız var. Tüm bunlar, Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü'nde bir Sanayi Şubesi açılmasını gerekli kılıyordu. Çok büyük görevleri yerine getirmek için tasarlanan bu sanayi şubesi, başlangıçta, tam sonuçlar veremedi, zira hedefe ulaşmak için yön gösterecek bir yönetim sisteminden yoksundu. En başta yapılması gereken iş, ülke için birinci planda gerekli olan sanayi dallarını saptamaktı.

İlk basit çalışmalar, teknik zorluğu olmayan, fakat günümüze kadar yurt dışından ithal edilen yiyecek maddelerinin üretilmesini sağlayacak besin endüstrisinin kurulması amacına yönelikti. İthalat hacminde geniş bir yer tutan bu ithal malı ürünlerinin neler olduğunu belirledik. Bu verilere dayanarak, temel sanayi dallarımızı geliştirmemiz için uzun vadeli dış yardım, destek ve kredi aramaya başladık.

1960'ta Sovyetler Birliği Başbakan Yardımcısı Anastas Mikoyan'ın ülkemizi ziyaretinden sonra, sosyalist ülkeler Küba'ya temsilcilerini göndermeye başladılar. Pek çok temel endüstri kuruluşunun yapımı ve üretime başlatılması amacıyla, kredi anlaşmaları imzalandı.

Sovyetler Birliği, demir ve çelik üretimi, birkaç elektrik santrali, bir petrol rafinerisi ve ülkemiz topraklarının dörtte birinde maden araması

için 100 milyon pesoluk kredi vermeye söz verdi. Çekoslovakya, otomobil endüstrisi için kredi verdi, Çin Halk Cumhuriyeti ise, yirmi dört ayrı fabrika kurulması için kredi vermeyi kabul etti. 1963 yılında, Romanya 15 milyon, Bulgaristan 5 milyon, Polonya 12 milyon, Demokratik Almanya Cumhuriyeti 10 milyon peso kredi vermeyi vaat etti. Az önce söylediklerimin dışında, kredi bulunarak kurulması gereken önemli bir sanayi dalı da gemi yapımıdır. Bu endüstri dalı Polonya'nın yardımıyla kurulacak, ayrıca Sovyetler Birliği'nin desteğiyle nikel sanayisi, Çin Halk Cumhuriyeti ve Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin finansmanıyla tekstil ve çimento fabrikaları kurulacaktır.

Gerekli incelemeleri yapan teknik danışma kurulları neler yapılması gerektiği hakkında ilk önerilerini sundular. Aynı zamanda, Sanayileşme Şubesi, devlete ait olan yeni sanayi dallarının getirdiği gelirle büyüyüp gelişmeye başladı. Çalışma Bakanlığı'nın işveren tarafından terk edilen işyerlerinin zoralımına ilişkin yasası gereğince bazı sanayi kuruluşlarına el konulmuş, bazıları vatan hainlerine karşı çıkarılan yasaya dayanılarak ele geçirilmiş, bazıları da satın alınmıştı. Çıkardığımız devletleştirme yasası ile özel bankalarının faaliyetlerine son verilmiş ve Küba'da, Birleşik Devletler'e ait ne varsa hepsine el konmuş, yerel kapitalistlerce işletilen çok sayıda çiftlik ve sanayi kuruluşu da müsadere edilmiş, tüm bunlar halkın malı olmuştu.

Sanayileşme Şubesi işleri çoğaldığı için görevleri her geçen gün artıyor. Artık Sanayi Bakanlığı'nın kurulması zorunluluğuyla karşı karşıya bulunuyorduk. 1961'de bunu başardık. Krediler alındıktan sonra kalkınmamızı sağlayacak anlaşmaları imzalamaya başladık. Fakat büyük açıklar ve orantısızlıklar vardı. Önceden bir planın olmaması, yaşam koşullarına göre yapılan planlardaki hatalar hayatın kendisi tarafından dayatılan planın da her türlü yanlışlarla dolu olması yüzünden meydana geliyordu. O günlerde göremediğimiz bu yanlışlıkları, şimdi çok kolayca görebiliyoruz.

Tam ve doğru bir ilerleme görüşüne ulaşıncaya dek, planlamada deneyim kazanma süreci içinde, bu yanılmalar ve kaba taslak hesaplamalar sürdü gitti. Tam ve doğru bir ilerleme görüşünün temeli, planın orta halkasını oluşturan tarıma dayanıyordu. Sanayileşme için plan olmalıydı ve plan sanayide uzmanlaşmayı sağlıyordu. Araştırma sürecimizi, bazı ayrın-

ılarıyla çözümledikten sonra, yine bu tartışmaya döneceğiz.

1961 yılında, pek de kusursuz sayılmayan bu planı inceledik. Artık bu planı uygulamanın zamanı geldi. Bunlar uzun vadeli düşünülen planın küçük bir parçası olduğundan mükemmel değildirler. Koşullar, genel yatırım planlarımızı kendi kendimize hazırlamamızı gerektirdi. İlk imzalanan anlaşmalarla dost ülkelerden aldığımız kredileri gerektiği biçimde kullandık. Sağladığımız kredileri gereken üretim dallarında kullandık. Üretim planları, hammadde üretimimize yada bunların ithal etme olanaklarımıza gerçekten uygun olmalıydı. İthalat kapasitemiz, ihraç edebileceğimiz ürün fazlasıyla ve yabancı ülkelerdeki kaynakların sağladığı olanaklarla belirlenmeliydi.

Kusurları olmasına karşın yeni uygulayacağımız plan, kılavuzumuz olan 1960 planına göre çok daha geliştirilmiştir. Şimdiki planımız, dengeli biçimde, üretimi, giderleri, ücretleri, kaynakları, yatırımları ve ödeme biçimlerini içerir. Bunların yanında yaşamın koşullarını içine almaktadır. İlk planımız, iyi niyetli isteklerimizin yazılı ifadesi gibi bir şeydi. Kurulu üretim merkezlerinin en büyük kapasitesine uygun biçimde, teknik personelin en büyük verimle çalışarak bize yardımcı olmasını ve eldeki kaynakların maksimumunu kullanmayı umuyorduk. Kitlelerden kopuk, gerçeklerden uzak ve bürokratik bir plandı bu.

Devrimimizin sanayide gerçekleştirdikleri, tüketim malları üreten küçük fabrikaların kurulmasından ve diktatörlüğün başka amaçlarla başlattığı üretimin durdurulmasından öteye gitmiyordu.

Pinar del Rio'da kurulan "Partice Lumumba" süfometalik fabrikası, böyle gereksiz yatırımların bir örneğidir. Teknolojinin bir harikası olan bu fabrikanın günlük 300 metreküp sülfirik asit kapasitesi vardır. Kimya endüstrileri çok gelişmiş sanayi ülkeleri için son derece önemli bir ürün bu. Ama, bizim kimya sanayimiz küçük çaplı. Bu fabrikadan yararlanabilmek için yakında bitecek olan başka bir fabrikanın üretime geçmesini beklemek zorundayız. Üretilen sülfürik asitten yine aynı bölgede yararlanılması gerekir. Yine, Partice Lumumba fabrikasını, o civarda çıkarılmakta olan pirit gibi bir hammaddeyle belemek gereklidir. Fabrikanın çalışması için gerekli hammaddelerin nereden ve nasıl elde edileceği iyice araştırılmadan, gerekli bilgiler edinilmeden, kuruluşu aceleye getirilmiş bir fabri-

ka bu.

Yalnızca alacakları komisyonu düşünüp, sanayileşmeyi hiç önemsemeyen bürokratik burjuvazinin daha da semirmesini sağlayan kapitalist anarşiyi en belirgin özellikleriyle anlattık. Kapitalist anarşi bizimki gibi ülkelerde doruğu çıkmıştı. Devrimimizin ilk eylemleri, bu kargaşalıktan kendini kurtaramadı. Elimizde istatistik veriler yoktu, gelişme ve ilerleme görüşleriyse yakın geçmişten miras alınmıştı. Kimsede elimizdeki olanaklardan yararlanma coşkusu uyandıramamıştık. İthal malı yiyecek maddelerinin yerine yerli ürünlerin kullanımını sağlamak istedik, ama önce gerekli hammaddelerin elde edilmesi zorunluluğunu hesaba katmadık.

Bazı örnekleri gözden geçirelim. Çok yakında yeni bir fırça fabrikası açacağız. Bu fabrikanın hammaddeleri yurt dışından getirtilecek. Ayrıca yeni açılacak olan vida fabrikası da demir-çelik fabrikalarımız üretime başlayana kadar ithal edilen hammaddelerle çalışacak. Kazma kürek fabrikası da ithal edilecek olan hammaddelerle üretime geçecek. Elektrot fabrikası ve dikenli tel fabrikası da öyle. Buna benzeyen başka fabrikalar da var.

Hammadde üretmekte yetersiz olduğumuzu bunlardan anlayabiliriz. Çelik bizimkine benzer özellikler gösteren ülkelerde sanayinin temel taşıdır. Sovyetler Birliği'nin yardımıyla, çelik üretimi çalışmalarına başladık, gücümüzün ve içinde bulunduğumuz koşulların elverdiği ölçüde, en büyük hızla çelik üretimini sürdürmek zorundayız. Kendi başımıza ayakta durabilmek istiyorsak bunu başarmalıyız.

Gerekli hammaddeleri sağlamanın yolunu bulmadan hammadde ithalatını kesmenin, fabrikaların çalışmasında açtığı sorunları görüyoruz. Tabii, sorunumuzun çözümü yine büyük ölçüde dış ticaretimize bağlı. Fakat, sanayi kesiminde, ekonominin diğer dallarının gelişimi ve ülkedeki yaşamın baştan aşağı dönüşümü sayesinde, yurtdışından getirtilen ithal malı maddelerin kullanımını ve sanayi için gerekli kaynakları dış ticaretten sağlama olanaklarını sınırladık. Devrim halka yeni iş alanları yaratıp satın alma gücünü arttırdığı için gereksinim duyulan tüketim malları miktarı arttı. Bu yüzden tarımı geliştirmek amacıyla yeni yatırımlar yapmalıyız.

Halk sağlığı hizmetlerinin tam anlamıyla yürütülebilmesi için de her

çeşit malzemeye ihtiyacımız var. Eğitim çalışmalarımız, kitap ve yayın gibi çeşitli malzeme gerektiriyor. Sorunsuz bir ulaşım için yeni taşıt ve araçlara gereksinim var. Gereksinim duyulan kadar elektrik ürettiğimiz halde, ekonomik yaşamımızda planlanan genişleme, büyük çapta ek yatırımlar gerektiriyor. Ancak yeterli elektrik enerjisinin sağlanması, ekonomimizin tüm üretim temelinin büyümesini olanaklı kılacaktır.

Çimento üretimi için gerekli olan hammadde bu topraklarda çok bol miktarda var, ama üretim için yapılan yer incelemeleri yetersiz. Demokratik Almanya Cumhuriyeti, Nuevitas'ta kuracağımız çimento fabrikası için finansman sağlayacaktır. Kısa vadeli talep içinse Santiago'daki bulunan fabrikanın üretimi arttırılacak. İki yeni fabrikanın kısa sürede açılması gerekiyor.

Fakat çimento üretmek tüm sorunları çözmüyor. Örneğin yurt içinde hiç bulunmayan elektrik malzemesine gereksinim duyuyoruz. Bu malzemeyi geniş ölçüde üretmek için tüm bir sanayi dalı kurmamız gerekiyor. Elimizin altındaki zenginlikleri işleyip hammaddelere dönüştürecek fabrikalarımız olmadığı için olanaklarımızı kullanamıyoruz.

Makine endüstrimiz çok geri. Bu sanayi dalını geliştirecek, kendi potansiyelimizle ve ekonomimizin bize özgü endüstriyel ve tarımsal durumuna uyumlu hale getirecek bilgi birikimimiz yok. Gübre üretiminde geri olduğumuz gibi, tarımsal gübrelerin sağlanması için yeterli kimya sanayimiz de yok. Kimya sanayimiz daha yeni gelişiyor. Bol kaynakları olmasına karşın kâğıt sanayimizde çok geri kalmış. Geliştirilmiş olanlarla geliştirilmesi gerekenler arasında büyük bir fark var. Ek yatırımlar sonucu, yerel olarak gelişen ihtiyaçları karşılamak üzere hızla yeni sanayi dalları yaratacak ekonomik güçten yoksunuz.

İlerdeki tüm gayretimiz olanaklarımızın ölçüsünce tüm sanayi dallarının birbirleriyle en üst düzeyde uyumlu çalışmasını sağlamak olacak. Bu uyum, çarpık gelişimimizin ve sanayileşmemizin ilk yıllarında ortaya çıkan yeni çarpıklıkların nesnel gerçeği gözardı edilmeden gerçekleştirilecektir. Kendi gereksinimlerimizi karşıladıktan sonra,oluşacak üretim fazlamızı uluslararası işbölümü çerçevesinde sosyalist dünyanın paylaşımına sunmak için çalışacağız.

Teknik mükemmelliğe eriştiğimiz ölçüde, uyumlu temel gelişme planı

uyarınca, ihracat pazarına girebilmemizi sağlayacak özel çizgilerin yaratılmasına hız vermek zorundayız. Ülke içindeki hammaddeleri ne kadar becerikli bir biçimde kullanırsak o kadar fazla başarı kazanırız. Sanayileşmemizdeki başlıca rolleri, yeterli bir teknik düzeye ulaşmayla birlikte üretim fazlalarımızı değerlendirebileceğimiz yeni pazarları bulmak oluşturacaktır.

Başlangıçta, kendimizi gelişmemizin en önemli dört alanına yöneltmeliyiz: Metalurji, gemi yapımı, elektronik ve şeker kimyası.

Besin endüstrisi ve tarım kesimi için özel bir araştırma ve inceleme yapmak zorundayız. Çünkü ihraç edilebilecek en fazla üretim fazlası buralardan çıkacaktır. Makine ve kimya sanayini geliştirerek, tarım sektöründeki gelişmeyi sağlayabiliriz. Bunun karşılığında, hızla kalkınmaya elverişli teknoloji düzeyine ulaşmak için zorunlu olan araçları ele geçirmiş oluruz. Bu çalışmalar, INRA'nın (Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü) görevleri arasındadır.

Zengin demir rezervlerimiz sayesinde az önce anlatmış olduğum bu gelişmeleri hızlı bir şekilde gerçekleştirme olanağımız var. Hematit ve magnetit gibi cevherlerimizin yanı sıra, laterit gibi bizim için çok değerli olan kaynaklarımız da var. Bu yeraltı kaynakları, bize nikel, kobalt, krom ve demir sağlar. Kromit cevherini demirden ayrıştırmak için Leningrad Madencilik Enstitüsü çalışmalar yürütüyor. Bu sorun çözülecek gibi görünüyor. Kromit, manganez ve silikona ek olarak, bazı çok kullanılan alaşımlarla metalürji alanında uzmanlığımızı geliştirebiliriz. Nikel paslanmaz çelik üretimden başka, kimyacılıkta da çok kullanılan bir maddedir. Ayrıca, uzay uçuşları için gerekli araçların üretiminde yararlanılan alaşımların elde edilmesinde ve roket endüstrisinde çok önemli yer tutan temel bir elementtir.

Bu tabloyu tamamlamak için, ülkede kromit, magnezit, dolomit ve kireçtaşı gibi ek malzemenin de bulunması gerekir. Bunlar yeterli miktarda var. Fakat elektrik üretmemizi sağlayacak kok kömüründen ve diğer yakıtlardan yoksunuz. Elbette ki, önemli bir eksiklik bu, ama kendi petrolümüzden yararlanabilir ve kok kömürü ithal edebiliriz. Turba ve yakıt içeren bazı kayalıkları kullanabiliriz, çağdaş endüstri birimleri çalışmaya başladığında, sistemimizin de etkisiyle iki kat güç üretebilecek kapasiteye

ulaşır ve elektriği daha ucuza mal edebiliriz.

Bakır madenimiz de var. Bakır elektrik endüstrisinde en çok kullanılan madendir. Dünya pazarlarındaki çok elverişli fiyatı nedeniyle, bazı hafif sanayi dallarında çok büyük önem taşır.

Gemi yapımı için varolan kaynaklarımızın büyüklüğü küçümsenmemelidir. Gemi yapım endüstrisi artık farklı parçalar yerine bir sanayi kompleksi görünümündedir. Metalürji, çeşitli tipten makineler, halatlar, elektrik ve elektronik donanımlar ve marangozluk çalışmaları, bu sanayi için temeldir. 1965'te bu sanayi dalı daha emeklerken, Küba sekiz milyon tondan fazla yük taşıyacak bir filoya gereksinim duyacaktır. Yapılan hesaplamalar, her biri on bin ton olan ve Avrupa'ya yılda 5 kez gidip gelecek olan 160 gemi yapılmasının gerekli olduğunu göstermiştir. Ticaret yapan uluslar, aynı yükü kendi gemileriyle taşıyacağından, Küba'nın gereksinimi en azından seksen gemi olacaktır. Gemi yapımı endüstrisini bir bütün olarak düşünmek zorundayız. Yurtiçinde en ucuz ulaşımı sağlamak için uzak yolculuklar yerine kıyı trafiğinde kullanılan kosterler üretmeliyiz. Bizi gereksinimlerimizi karşılayacak oranda bir balıkçı filosu da kurmalıyız.

Motorlar ve bazı parçalar başlangıçta Küba'da üretilemediği ve uzun yıllar boyunca yabancı ülkelerden getirtilecek ürünler kullanılacağı için çok büyük bir yatırım gerektiriyor denizcilik alanı.

Bana göre birçok neden gemicilik endüstrisini geliştirmemiz için bizi zorluyor. Sosyalist ülkelerde büyük sanayi henüz tam anlamıyla rayına oturmadığından, gemi için artan bir talep var. Latin Amerika ülkeleri de gemi yapım endüstrisi açısından geri sayılır. Sanayileşme planında yer alan ve gemicilik için yardımcı olabilecek endüstri dallarını geliştirme olanağına sahibiz. Avrupa'ya sefer yapan bir gemi her seferinden en az 500 bin peso kazanır. Bu 5 seferin sonunda 2 milyon 500 bin peso demektir. Bu, deniz ticareti için uygun koşullara sahip ülkeler için azımsanamayacak bir gelir kaynağı demektir.

Şeker kimyası bir başka, son derece önemli endüstri alanıdır. Küba'da, bugün, yılda 7.500.000 tona ulaşan ve kolaylıkla arttırabileceğimiz şeker üretimi, bize mükemmel bir ekonomik temel oluşturuyor. Yapmakta olduğumuz çalışmaların başarıyla sonuçlanması bekleniyor. Daha önceki tekniklerden daha elverişli olan fermantasyon süreçleri kullanılmaya baş-

landı, daha yeni süreçler de deneme aşamasında bulunuyor. Özsuyu çıkarılmış şekerkamışı posasının kâğıt hamuru imalinde kullanılması bugün artık gerçekleşmiştir. Daha sonra da, posadan yapay lif ve sunta üretiminde yararlanmanın olanakları araştırılacak.

Deney aşamasında olan bir diğer konu şeker posasından plastik üretimi Bunu başardığımız takdirde sanayimiz için gerekli olan plastik madde sorunundan kurtulacağız. Bundan sonra, enerjimizi daha güç ve daha pahalı olan turba ve petrol teknolojisi çalışmalarına yöneltebileceğiz.

Şekekamışının sanayide kullanımı, tüketim mallarının çok daha ucuza üretilmesini olanaklı kılacaktır. Küba'da şekerkamışı üretim, kesim ve toplanmasının makinelerle yapılması için denemeler sürdürülmektedir. Bu çalışmalar sonucunda, kapitalist dağıtımcıların bize karşı açtığı fiyat savaşında rekabete girme olanağı bulacağız. Şekerin üretim maliyetini düşürmek şu an için sanayinin en önemli görevidir.

Dördüncü girişimimizse çok cüretkârca olacaktır. Sosyalizmi kurup başarı ile uygulamaya çalışan her ülkenin en önce yapması gereken ülkenin ekonomik temelini sağlamlaştırmaktır. Üretim kapasitesi, olanaklar elverdiği ölçüde, üretim fazlası meydana getirecek biçimde genişletilmelidir. Önce, üretimin akılcı yöntemlerle sürdürülmesiyle ve bir dereceye kadar da işçilerin çabasıyla yüksek bir üretkenlik düzeyine ulaşılmalıdır. İşçi sayısını azalttığımız zaman, elektronik ile ilgilenmeye başlayacak ve tüm üretim süreçlerini otomasyonlu duruma getireceğiz. Elektronik endüstrisinin yeniliği ve karmaşıklığı nedeniyle, kullanımının ancak pek az sayıdaki ülkeyle sınırlı olduğu tartışılabilir. Bunun, elektroniğin kullanımını öğrenmek ve geliştirmek için hızlı davranmamızı gerektiren bir neden olduğuna inanıyoruz.

Tüm dünya elektronik çağına doğru yol alıyor. Sovyetler Birliği geliştirdiği uzay yakıtları ve elektronik alanlarında gösterdiği atılımların yardımı ile uzay araştırmalarında diğer ülkeleri hayranlık içerisinde bırakan başarılara imza atmaktadır. Elektronikteki ilerlemenin, bir ülkenin kalkınmasının ölçüsü haline geleceğinin her türlü belirtisine tanık oluyoruz. Geleceğin lider ülkeleri elektroniği en iyi kullananlar olacaktır. Devrimci cesaretimizle, bu çabayı göstermeliyiz. Zamanımızın teknik olaylarına hızla uyum sağlayabilen ülkelerden geri kalmamalıyız.

Otomatikleşmeden önce, çalışmada rasyonalizasyonun sağlanmasıyla ilgilenmeli, üretim tekniklerini yenileştirmeye önem vermeliyiz. Mallarına el konulup devletleştirilen kişilerin tazminatlarını vakit geçirmeden ödemeliyiz. Geçen ay bir kez yaptığımız gibi, belirli bir sanayi dalında çalışmalarını sürdürmek isteyenlere bu fırsatı vermeliyiz.

Anlattığımız bu yolda tüm gayretimizi göstererek çalışmalı, doğal kaynaklarımızı kullanmalı ve ilk güçlü adımlarımızı atmalıyız. Madenlerimizi ve petrol yataklarımızı bulup ortaya çıkarmak, geliştirmek ve sanayileştirmek için gerekli teknik temeli yaratmalıyız. En kısa zamanda, topraklarımızın her metrekübünü değerlendirmeyi başarmalıyız.

Makineleşmeye, sanayi gelişiminin ve sürdürülebilirliğin ön koşulu olduğu için, çok çaba harcamalıyız. 1961 yılı, kelimenin tam anlamıyla "sanayi yılı" oldu. Yedek parçaların ısmarlanıp getirtilmesinde karşılaştığımız güçlükler ve bozulan makineler yüzünden üretimin sık sık aksaması nedeniyle çok mücadeleli geçti bu sanayi yılımız. İçinde bulunduğumuz 1962 yılı "geçiş yılı" olacaktır. Bir yandan makinelerimizi iyi durumda tutmaya çalışırken, bir yandan da niteliksel bir sıçrama yapacağız. Kendi makinelerimizi üretmeye ağırlık vermeliyiz. Bağımsız bir endüstri kurabilmemiz için zorunlu bu. Kübalı teknisyenlerin, Kübalı emekçinin daha fazla üretim yapması için kullandığımız makinelerle beraber yeni makineler üretmeliyiz. Bu çalışmalar, teknik düzeyi yükseltmekte gösterdiğimiz devrimci cesaretin özel niteliğini taşıyacaktır. Teknik çalışmaların en yüksek biçimleri için çok sayıda emekçinin adını listeye aldık, bunlar özel amaçlarla kullanılan karmaşık araçların üretiminde bize yararlı olacaklardır. İki önemli nedenden dolayı böyle bir kampanya başlattık. Birincisi, daha önce sözünü ettiğimiz makine üretimi, devrimci cesaretimizi ve hayal gücümüzü geliştirecektir. İkincisi, makineli tarım gibi dallarda uzmanlaşma ithal edilecek makinelere bağlı kalmayacağından, planlarımızda esneklik sağlayacaktır. Demir-çelik sanayimizin gelişmesiyle genel görünüm ve gereksinimler şimdikinden farklı olacaktır. Yüksek fırınlar ve Küba'da üretilen makinelerle, bizim olanaklarımıza ve özelliklerimize uygun özel tipte çelik üretebileceğiz. Ancak bundan sonra, tek başımıza adımlarımızı atabiliriz.

Fakat bütün bunları tamamlayacak bir şey hâlâ eksik. Tüm düzeylerden, tüm kadroları bilimsel, teknik ve teknolojik bakımdan eğitmezsek ve

gelecekteki liderlerin bulunması ve yetiştirilmesi konusuna özel bir dikkatle eğilmezsek, tüm planımız bir hayal olmaktan öteye gidemez. Bu amaca ulaşmak içinse, kitle seferberliği gereklidir.

Çok çalışarak hedefe ulaşabiliriz. Okuma yazma bilmeyen emekçiler için kurslar açmalı tüm çalışanların en az altıncı sınıf düzeyine erişmesini sağlayacak radyo ve televizyon eğitim programları hazırlamalıyız. Tüm işçilerimiz, asgari teknik yeterlik düzeyine ulaşmalıdır. Uzman emekçi olmaları için tüm çalışanları temel eğitimden geçirmeli ve eğitim devam ettirilerek teknisyen olmaları sağlanmalıdır. Üretim birimlerinde kurslar verilmeli, yöneticilerin teknik ve kültür düzeyleri yükseltilmeli, sanayi için en büyük önemli taşıyan üniversite dersleri ve gerekli eleman sayısı belirlenmeli, yetkililere bu konuda öneride bulunulmalıdır. Yetiştireceğimiz bilim adamlarının, doğal zenginliklerimizi en üst noktasına kadar kullanmamızı sağlayacak araştırmaları yapmasının ardından, gerekli yatırımları yapıp kendi teknolojimizi geliştirebiliriz.

Bu muazzam ve çok yönlü göreve bir birlik ve bütünlük kazandırmak amacıyla, sosyalizmin kurulmasının gerekli kıldığı tüm pratik görevlerin üstesinden gelebilecek emekçilerin listesini yapmalı, fabrikaların, işletmelerin ve teknik eğitim merkezleri yöneticilerinin katılımıyla ve planlı ekonomi sayesinde sosyalist bilinç yaratmalıyız.

Eğitim çalışmalarının amacının üretimi arttırmak olduğunu sözlerimize eklemeliyiz. Bu ise, Sanayi Bakanlığı'nın sorumluluklarından biridir.

Yapılacak çalışmaların bu ana çizgileri düşüncelerimizin ürünüdür. Somut görevlerimizi yerine getirmezsek, elle tutulur bir sonuç alamayız. 1962 yılının tümünü yada en azından bir kısmını bu çalışmalarla geçireceğiz. Başlangıçta en önemli görevimiz üretim birimlerini kurmak ve kendilerine özgü düzenli işlerliği sağlayıp sağlamadıklarını denemektir. Üretici işletmelerle Bakanlık arasındaki kusursuz çalışma ilişkileri sistematikleştirilmelidir. Tüm işletmelerde birer kütüphane kurulmalı, kitaplar ve belgeler özenle korunmalıdır. Geçmiş dönemin mistik anlayışını, bulanık görüşlerini ve kargaşasını böyle bitirebiliriz. Gelecekteki planları ilgilendirecek kesin bilgiler veren istatistikleri hazırlamaya canla başla uğraşmalıyız. Elimizin altında doğru verileri elde edebileceğimiz istatistikler olmazsa, sağlam bir çıkış noktasından ve planların daha ilerideki

gelişimine duyacağımız güvenden yoksun kalırız. İstatistikler, işletmelerin kütüphanelerinde saklanmalıdır. Kütüphaneciliği otomasyonlaştırmak, yani bilgisayar donanımını sağlamak ve bu sayede, istatistik tutma çalışmalarını ve muhasebe bilgilerini etkin biçimde merkezileştirmek doğrultusunda çaba gösteriyoruz. Burada varmamız gereken en son hedef bilgisayarların kullanımıdır.

Planlarımızı en iyi biçimde denetleyecek olan bir düzenek hemen kurulmalıdır. Envanterin uygun biçimde kontrolüyle, üretim birimlerinin ve yönetici personelin denetlenmesiyle, iletişim biçimlerinin ve bağlantıların açıkça belirlenmesiyle planın iyice kontrol altına alınması sağlanacaktır. Deneyimlerimiz artmaya başladıkça, yöntemler de denenip doğrulukları kanıtlanacaktır.

Önerdiğimiz ulusal hedef ise, yıl sonuna kadar işsizliği sona erdirmektir. Hedefe tam olarak ulaşmamış olabiliriz ama bunu unutmuş da değiliz. Artık işsizliği birinci öncelikli sorun olmaktan çıkardık. Bu yılın sonuna doğru, birçok sektörden işgücü talepleri gelecektir. Eski yarı sömürge sistemimizden arta kalan kötü bir miras daha ortadan yok olmak üzeredir. Kırsal bölgelerdeki işsizlik sona erdirilmiştir. Gelecek şekerkamışı hasadında işçi sıkıntısı çekeceğiz. Bu nedenle tarımsal üretkenliğimizi arttırmak için çalışmalara başlamak zorundayız. Sanayi işletmelerimizin üretkenliğini arttırmak bize daha zor gibi görünebilir, fakat gelecek yıl buna başlamak zorundayız. Bir kuruluşta çalışmasına karşın fazla olan bir kişi, toplumsal bakımdan işsiz sayılır, bu yüzden işlevleri akılcı yöntemlerle rasyonalize etmek zorundayız. Üretim birimlerinde fazlalık olan bu işçiler oradan alınıp, iyi bir ücret karşılığında teknik kurslarda eğitilerek meslekle ilgili bilgileri arttırılmalıdır.

Toplumsal adalet rejiminde, teknik ilerlemelerle tam istihdam arasındaki çelişkiler, üretkenlikten uzak fazlalıklar aracılığıyla çözülür. Bu fazlalıklar ortadan kaldırılmalı, teknik kadroların hazırlanmasına ağırlık verilmelidir. İnşaat sektörüne gereken özen gösterilmelidir. Bu alanda makine yerine insan görev alabilir. Bu işsizliğin azalmasına da yardımcı olur. Ve daha fazla işgücü için talep olduğunda, makineleşme bu talebin karşılanmasını kolaylaştırır. Esnek olan bu sürci denetim altında tutmak kolaydır.

Örgütlenmenin ana hatlarını saptadıktan sonra çalışma standardına son noktayı koyabiliriz. Bu yıl en önemli görevlerimizden biri, bu çalışma standartlarını hazırlamak ve açıklamaktır. Bu bize üretimi denetim altına alabilmemizi ve işçilerin verimliliğini sürekli artırmamızı sağlayacaktır.

Hammadde yönünden yabancı ülkelere olan bağımlılığımızdan daha kurtulamadık. İş verimindeki artışın, yeterli hammadde üretilmemesi durumunda bir anlamı kalmayacaktır. Çünkü fabrikalar tam kapasiteyle üretim yapmazlarsa, yeterli hammadde gelene kadar bekleyen işçileri başka alanlara aktarmak zorunda kalacağız. Üretim yeteneğini arttırmanın başka yoları da vardır. Kaynaklarında kısıntıyla karşılaşan tüm sanayi dalları hammaddeleri ziyan etmemek ve üretim giderlerini düşürmek için stoklarını çok dikkatli hesaplamak zorundadır.

Kendi hammadde kaynaklarımızı keşfetmek ve yeni ihraç ürünleri geliştirmek için işçilerimizin hayal gücüne ve buluşlarına başvurmalıyız. Bu alandaki başarılar, bizim deniz aşırı ülkelerden hammadde sağlamamızı ve fabrikalarımızın çalışması için gerekli donanımı getirmemizi sağlar. Kardeşçe bir yarışmacılık ruhuna seslenilmeli, bu çağrı, soğuk bürokratik bir biçimde yapılmamalıdır. Herkes çalışma yarışına katılarak bu heyecanı paylaşmalıdır. Spor karşılaşmasına benzetebileceğiniz bu çalışma insan ile anlamını kazanır. Çünkü, insanlar mücadele içinde birleşir, kadrolar oluşturur. Herkes bütün zekâsını ve gayretini kullanmaya çalışır. Bu da, sanayi gelişiminin ve zamanın zafere ulaşmak için akılcı biçimde kullanımının yetkinleştirilmesine yönelme zorunluluğu yaratır. Sosyalist çalışma yarışının yüksek başarısı, sanayi gelişimine daha çok hız kazandıracaktır.

Her ay ödül kazanan en iyi işçileri belirlemek ve onların daha fazla üretim yapacakları nitelikleri kazanmalarını sağlayacak okullara göndermek bakanlığımızın sorumlulukları arasındadır. Böylece işçi sınıfı, en iyi oğulları aracılığıyla, geleceğin teknisyenlerini ve yöneticilerini yaratır.

Gelişme aşamasındaki sektörlerde daha çok ürün elde etmek ve böylece üretimi arttırmak amacıyla yapılan gönüllü çalışma, çalışma yarışında ifadesini bulan sosyalist eğitimin kendine özgü yönlerinden biridir. Geçtiğimiz yıl başlattığımız bu tip bir çalışma yarışında büyük başarılar kazandık. Çalışmaların odağında halkın şekerkamışı hasadına katılması

vardı. Fakat hasadın ardından bu hız korunamadı. Gönüllü çalışmayı geliştirmeliyiz, çünkü bu yalnızca üretimi arttırmanın etkenlerinden biri değildir. Kitlelerin eğitilmesini sağlayan çalışma yarışı ve köylülerle ve kardeşçe ilişkilerin aracı olmalıdır. Bu durum, kent ve köy işçileri arasında ekip çalışmalarını geliştirecektir.

Tembellikle ve işe karşı ilgisizlikle savaşım ancak eğitim ile yapılabilir. En yüksek ücretli mesleklerde bile karşımıza çıkabilecek olan tembellik ve ilgisizlik tüm ulusu ilgilendiren önemli bir kusurdur. Eğer toplum, çalışması gerektiği ortalama saatten daha az çalışan bir insanın simgelediği ahlaksızlığın derecesini anlarsa, Küba bundan çok büyük fayda sağlar. Mesajı iletenler başkaları için örnek alınabilecek kadar kusursuzsa sağlanan fayda daha da artar.

İşçilerimizin ve yöneticilerin, halka olanakları ölçüsünde yüksek kalitede ürünler sunması yükümlülüğü üzerinde ısrarla durmalıyız. Tüm devrimci işçiler, ürettikleri ürünlerin kalitesini yükseltmekle görevlidir. Halkın tüketim malları söz konusu olduğunda, bu özellikle doğrudur. Uygun standartlar konularak ve proletaryanın sorumluluk duygusuna seslenilerek kalitelerin yükseltileceğini ve kusursuz sanayi ürünleri elde edileceğini umuyoruz.

Ücret eşitsizliği devrimin önemli sorunlarından biri. Sosyalist düzende ve hatta savaşımın ilk döneminde kitlelerin en büyük umudu uygun ücretler ve birbirine benzer tipten işler için eşit ödemeler elde etmekti. Bu gerçekleştirilemedi, gerçekte şu anda bile bu duruma erişmiş değiliz. Kadınlar erkeklerle eşit koşullar altında yaşıyor ve belirli bir kuruluşta eşit işlere eşit ücretler ödenmesi eğilimi ağır basıyor, fakat farklı kuruluşlarda benzeri çaba ve uzmanlık derecesi gerektiren işler henüz eşgüdüm içinde değil.

Tüm uzmanlık derecelerinin tam bir açıklıkla gösterildiği tek bir ücret tarifesi düzenlemek doğru olabilirdi. Ama bu uygulanabilir bir çözüm sayılmaz. Çünkü kapitalist işletmelerden birkaç kırıntı elde etmek için olağanüstü çabalar harcayan ve ortalama ücretin üzerine yükselmeyi başaran birçok işçinin bütçesine zarar verebilir. Diğer işçilerin maaşlarını en üst düzeyde ücret alan işçinin düzeyine çıkararak da sorun çözülebilirdi. Fakat bu yeni ekonomik sorunları doğuracaktır. Toplumsal olarak üret-

tiğimiz malın miktarını artırmadığımız sürece, yapılacak ücret artışlarından işçinin hiç faydası olmayacaktır.

Bunların arasında yer alan bir yöntem daha var. Bu yöntemin temelinde tek bir ücret tarifesi yatar. Bu tarife incelenir, tartışılır ve sonunda kabul edilir. Bu işlemler, tüm aşamalarda bütün işçilerin katılımıyla yürütülür. Bu tarife belirlenirken yeni gelirler, belirli bir kategori içindeki atamalar ve işçilerin daha önceki ücretleri dikkate alınır.

Bazıların bunun "Eşit işe eşit ücret" ilkesini çiğnendiğini söyleyerek karşı çıkabilir. Açıkça söylemek gerekirse bu ilke artık bir ve aynı kuruluş içerisinde geçerlidir. Sosyalist ülkemiz, ulusun mirasını toplusallaştırmayı amaçlamalıdır. Tüm çalışmalara bir bütün olarak bakmalı, ait oldukları fabrikadan yada işletmeden bağımsız olarak ele alınmalıdır.

Örneğin: Bir maden işçisi ile bira fabrikası işçisinin çalışmaları birbirine benzese de bira fabrikası işçisinin ücreti daha fazladır. Maden, bira fabrikasından daha az gelir elde ettiği için bu fark oluşmaktadır. Bu yüzden, eskiden bira fabrikası işçileri, işverenden daha çok ücret alabiliyorlardı. Bu olay o zamanki koşullarda normal sayılıyordu. Bugün için bu geçerli değildir. Bira fabrikası daha çok gelir sağlıyor diye, işçilerinin maden işçilerinden daha çok para kazanması doğru değildir. Artık bunların ikisi de devletin mülkiyetindedir..

Tek ücret sistemi uygulandığında, şimdi ayda 250 dolar kazanan bir işçinin çalıştığı iş ayda 200 dolarlık bir çalışma olarak sınıflandırılırsa bile eski ücretini almaya devam edecektir. Eğer bu yoldaş, terfi edip de ayda 230 dolara hak kazanırsa ücretinde bir değişme olmaz. Fakat terfi ettiği işin aylığı 260 dolar ise ücretinde artış yapılır. Çünkü almakta olduğu ücret, yeni görevinin karşılığı olan ücretin altındadır.

Bu uygulama ile birkaç yıl içinde Küba'da ücret adaletini sağlayabiliriz.

Başarmamız gereken zor görevler olduğunu siz de görüyorsunuz. Halkın yıkılmaz kararlılığı ile tüm bu zor görevler başarılacaktır. Ortaklaşa tartışma ve üretim planlarının kitle katılımıyla hazırlanmasının taşıdığı önem, planın hazırlanmasında daima göz önünde bulundurulması gereken çok anlamlı bir derstir. Tüm temel kuruluşlar, fabrikalar ve işletmeler işçi sınıfının çalışmalarına yönelmeli ve bu çalışmaları yöneticilerin çalışmaları birleştirmelidir. Böylece bu çalışma tek karar halinde birleşir

ve sağlamlaşır. Herkes, çalışma süreçlerinin kontrol edildiği üretim toplantılarına katılmalıdır. Herkes her gün bağlı olduğu Birliğin (işçi sınıfını temsil eden bir kuruluş) aracılığıyla fabrikaların çalışmasıyla ilgilenmelidir. Herkes en iyi teknik kadroların temsilciliği aracılığıyla Teknik Danışma Komiteleri'nin toplantılarına katılmalıdır. İşçilerin güveni artıp daha fazla uyanık olduklarında, yapılan işin niteliği ve niceliği de gelişecektir. Bu işin öncülüğünü ise aktif devrimcilerden oluşan bir çekirdek yapacaktır. Bu öncünün görevi devrimci yönelmeyi ve uyanıklığı sağlamak, örnek olmak, kitleleri eğitmek ve devrimin tüm büyük hedeflerine ulaşılmasında hız kazandırmaktır.

Yönetici ya da müdürlerin, kitle kuruluşlarıyla ortak biçimde çalışmak ve emrindeki teknik personele danışmak zorunluluğu olsa da vereceği kararlarda sorumlu tek birim, bağlı olduğu bakanlıktır. Bu yüzden daima bakanlık görevlileri tarafından yönetilir ve sağduyusu ile kararları alır. Yöneticiler okulumuz, onlara bilgi kazandırmak ve endüstrinin yeni yöneticilerini eğitmekle yükümlüdür. Üretim zincirinin temel öğesinin onlar olduğu unutulmamalıdır. Yönetici, politik anlayışa ve yönetsel otoriteye sahip olmalıdır. Devrimimizin adaletli olduğunun farkında olmalı, iyi bir eğitime, uygulamada ve disiplinde yeterliğe sahip olmalıdır. Temel olan budur.

Ulusal planımızın genel çizgileri gereğince; hazırlanmakta olan 1962 planımızla; gerçekleşmekte olan işçilerin kültürel, ideolojik ve teknik düzeylerini yükseltme planımızla; sanayiyi yeniden kurmamızı sağlayacak olan işsizliğin hızla ortadan kaldırılması çalışmalarımızla; uygun kaynakları elde ettiğimiz ölçüde üretimin arttırılmasıyla; yeni ihraç malları yaratılmasıyla; teknik çalışmayla; kardeş ülkelerin, yeni dallarda uzmanların becerisini arttırmaya yönelik yardımıyla, kendi deneyimimize dayanarak bağımsız gelişmememizin temellerini atacağız.

Fark edileceği gibi bu önemli görevi başarmak için çok fazla hazırlık yapılmalıdır. Gelecek yıl tüm çabamızı buna adarsak ve tamamıyla örgütlenmiş olan üretim birimlerimizin uzun vadeli çalışmalarını başlatmaya hazır duruma gelirsek, bakanlığımızın tüm kaynaklarını ve olanaklarını yeni yatırımların gelişmesine, ekonominin tam anlamıyla bağımsızlaşmasına kullanırsak tam bir başarıya ulaşacağız. Bu özlemlerimiz gerçekleşmeden başarıya ulaşmayı umamayız. Bu umutlar gerçekleşmezse, dev-

rimin ilerleyişi yavaşlar ve gecikir. Durumumuzun zor olduğunu söylemeye çalışmıyorum.. Benzeri durumda hızlı sanayileşme yolunu seçen ve başlangıçta tarım-sanayi ülkelerine dönüşmeye yönelen öteki ülkeler de aynı büyüme sancılarını çekmişlerdir.

Sovyetler Birliği'nin ilk sosyalist ülke olması nedeniyle çektiği sıkıntılarla karşılaştırdığımızda bizim o kadar kötü bir durumda olmadığımız anlaşılabilir. Etrafı saldırganlar tarafından kuşatılmış olan Sovyetler Birliği kendi topraklarında savaşım verirken yalnızdı, dostları yoktu, kredi bulamıyordu. Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Avrupa Halk Cumhuriyetlerinin karşı karşıya bulunduğu koşullardan da çok daha iyi bir durumdayız. Sosyalist yapılanmanın zor görevlerine odaklanan Sovyetler Birliği, yıkıcı bir savaştan yeni çıkmış olan bu ülkelere gereken desteği veremiyordu.

Bizim görevimiz ise 20. yüzyılın ikinci yarısında başladı. Bu çağın belirleyici özelliklerinden biri de yüksek bir teknoloji ve Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve öteki dost ülkelerin yarattığı büyük devrimci ruhun eşliğinde sosyalizme geçmiştir. Oldukça rahat bir hareket noktasından yola çıktık; eğitim, teknik, kültürel ve ekonomik düzeyimiz, kardeş ülkelerin içinde bulunduğu duruma kıyasla çok daha az geriydi.

Bizi sosyalizme ulaştıracak planlama görevimize başlarken, var olan avantajlarımızı kullanıp olanaklarımız ölçüsünce en kısa zamanda elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalışacağız.

Cuba Socialista, 7 Mart 1962, No. 7

Küba İşçi Konfederasyonu Emekçileriyle

Çeşitli ulusal sendikaların ve Küba Devrimci İşçi Konfederasyonu yönetim kademelerinin temsilcisi yoldaşlar; Çeşitli yönetim kurullarında temsilci olan arkadaşlar,

Bugün bitecek olan tartışmalar dizisi, önümüzdeki aylarda ve yıllarda, devrimimizin gelişimi bakımından büyük bir önem taşıyacaktır. Çünkü, örgütümüzün en güçsüz olduğu noktalardan birisi de ulusal düzeyde üretimi yöneten kurumlar ile halk kesimi ve emekçiler arasında olan ilişkilerdir. İçinde bulunduğumuz ve Küba'da planlamanın başladığı 1962 yılında, üzerinde önemle eğilmemiz gereken ana konu, emekçi kitleler ve üretim kuruluşları arasındaki ilişkilerdir. Bu ilişkiler öylesine düzenlenmeli ve kusursuz işlemelidir ki herkes, Küba'da kurulan yeni toplumsal düzenden yeni yasal örgütlenmeler içinde yaşamaya alışmalıdır. Tüm yönetim kurumlarının başında bir patron bulunmasını ve yalnızca ulusal sendikalar düzeyinde, ekonomik haklar uğruna mücadele veren, varı yoğu elinden alınmış, sömürülen bir işçi sınıfının varlığını kabul eden eski zihniyete karşı savaşmalıyız. Çünkü devrimimizin temeli kesinlikle işçi sınıfına dayalıdır. İşçi sınıfı devrimin itici gücü ve var oluş nedenidir. Proletaryanın

egemenliği düşüncesi, halkımız arasında sosyalizmi kurma kararlığı yerleşince oluşacaktır. Daha üç yıl olmamsına karşın çok büyük adımlar attık, eski üretim ilişkilerini pratikte ortadan kaldırdık. Küba'da kurulu yarı sömürgeci kapitalist düzenin üstyapısını yıktık, artık sosyalizmi inşa etmeye başlıyoruz. Fakat yapılan tüm bu işler, çok şiddetli bir şekilde savaşarak, dünyanın en büyük emperyalist güçlerinin karşısında, büyük bir gerilim içerisinde gerçekleştiriliyor. Bu nedenle de bazen emekçilerle yönetim kurumları arasındaki her türden, dolaysız, kişisel, günlük ilişkiler unutuluyor.

Elbette ki bu bizim hatamızdı. Birleşik Devrimci Örgütleri kurarken, Ulusal Yönetim'den bir yoldaşın etkisiyle, işçi sınıfıyla yönetim kurumları arasındaki yakınlaşma için oldukça büyük bir engel oluşturan kişisel yöntemlerin nasıl geliştirildiğini görmüştük.

Tüm ülkede, kişisel çıkarlara hizmet için, kitlelerin yönetime yabancılaşması, bağnazlık ve sekterlik gibi zararlı kusurlar ortaya çıktı. Bu da bürokratizm tehlikesiyle karşılaşmamıza yol açtı. Tüm bunlar, işçi kitlesiyle, üretim kuruluşları arasında apaçık bir ayrılığı göstermekteydi.

Bu vurdumduymazlıkların gerçek kaynağının ne olduğunu bazı yönetim kurulu toplantılarında kendimize sorduk. Niçin doğrudan doğruya işçi sınıfına düşen görevler her zaman bürokratik inisiyatifler olarak ortaya çıkıyordu? Niçin asgari teknik düzey doğrudan doğruya işçi sınıfının bağrından, teknik düzeyi yükseltme gibi yaşamsal bir gereksinimden kaynaklanmıyor da, Sanayi Bakanlığının toplantılarından doğuyordu? Niçin işçinin yetkinleşmesi de aynı biçimde doğuyordu? Niçin inisiyatifleri yukarıdakiler belirliyor, gelip köklere doğru iniyordu. Gerçekte bunların işçi sınıfının tümü içinde doğması gerekmez miydi?

Bazen bunun Küba İşçi Konfederasyonu'nun çalışmalarında yapılan yanlışlıklar olduğunu, ya da yaşadığımız çağı iyi anlayamadığımızı düşünüyorduk. Sürekli inceleme yapıyor, sürekli işçi sınıfı ve onun temsilcileriyle daha sıkı bağlar kurmanın yollarını arıyorduk. Yine de ayrılığı önleyemiyorduk. Bundan daha önce de sıkça söz ettik.

Daha sonraları, yapmayı başardığımız derin çözümlemelerin sonucunda, birçok şeyin düzeltilmesi gerektiği gerçeğiyle karşılaştık. Tüm kooperatiflerde, tüm halk çiftliklerinde, tüm ulaşım kurumlarında, İç ve Dış

Ticaret Bakanlıklarının tüm alt kuruluşlarında üretime katılan, işçi sınıfının temsilcilerinden etkin devrimci çekirdekler yaratmakta kullanılan sistem de düzeltilece Sorumlusu olduğum bakanlıkta bazı sendikal kuruluşlarda ve hatta bazen fabrika yönetiminde etkin devrimcilerin oluşturduğu çekirdeklerde haklı bir nedene dayanmayan düzensizlikleri önlemek için *"tek yetki ve tek sorumluluk"* ilkesini katı biçimde uygulamak zorundaydık.

Gerçekte, işçi sınıfının üretimin yönetimine katılması, fabrikaların sorunlarıyla ilgilenmekle, olayları meydana geldikleri yerde, anında ele alıp incelemekle ve daha sonra, fabrika yönetimine iletilecek yeni düşünceler, öneriler, kitlesel kararlar ortaya koymakla olur.

Artık tüm çalışmalar konusunda hesap verecek tek bir sorumlunun bulunması gelişimimizin bu aşamasında bir zorunluluktur. Bu çalışma henüz tam olarak bitirilmemiştir. Devrimin yarattığı tüm kurumlara ve sendikalar gibi işçi sınıfı mücadelesinin eski biçimlerini temsil eden kuruluşlara gereken önemi vermeyen yetki sahibi yöneticilerden ya da sendikaların ve devrimci çekirdeklerin önerdiklerine yahut da zorla kabul ettirdiklerine tümüyle boyun eğen daha başka yöneticilerden sıkça söz ettik. Bu iki davranıştan yanlış olduklarını birçok kez belirttik. Yönetici, bir fabrikada, tüm emekçileri, tüm Küba halkını temsil eden, hükümetin atadığı, özel bir görevlidir, davranışlarından sorumludur.

Fakat işçi sınıfı da fabrikalar, işletmeler düzeyinde olsun, yönetim birimleri düzeyinde olsun, hükümetin tüm emirlerinin sonuçlarını, hükümetin rayına oturttuğu gelişmenin ana çizgilerini, tüm yönetim birimlerinde ortaya konan yön verici düşünceleri izlemek zorundadır, bu onun hem hakkı, hem de görevidir. Bu tartışmaların sonunda, emirler, talimatlar verilip her birimin uygun biçimde çalışması sağlanır.

Bugün, tam olarak başarılabilmeleri için, işçi sınıfı tarafından, kendi temsilcileri aracılığıyla elc alınması gereken görevler vardır. Bunları, şu anda bu görevlerle uğraşan burjuvazinin elinden çekip almak ve emekçi kitlesi içinde destek aramak gereklidir.

Birçok çalışma gerçekleştirildi: Çalışma yarışı, asgari teknik düzey, işçinin yetkinleştirilmesi, teknik danışmanlık kurulları, ücret hesaplama yöntemlerinin düzeltilmesi ve şimdi de yeni tip okulların, halk okullarının

deneysel yoldan yaratılması.

Bu inisiyatiflerin hepsi bürokratiktir. Bunların kötü olduğunu söylemek istemiyorum, ama kendisi bir şey üretmeyen, yalnızca üretimin yönetimini üstlenen bürokrasi aygıtınca yaratıldıkları gerçektir. Aslında bu görevleri ancak çok büyük bir çaba gerektirir. Bunların her birini, ayrıntılarıyla incelemek çok zaman alır, ama bu görevlerin en önemlilerinden ana hatlarıyla söz etmemiz gerekir.

Bugün en önemli konu olmamakla birlikte, önce geçmişteki bazı kötü deneyimlerimizi anımsatmak için, teknik danışmanlık kurullarını ele alacağız.

Bu kurulların oluşturulması, emekçi kitlesiyle fabrika yönetimi arasında gerçek bir bağ kurmak için yapılan ilk girişimdir.

Teknik danışmanlık kurulları, işçi sınıfının temsilcilerini adaletli bir biçimde seçebileceğinin kuşkuyla karşılandığı, önyargılı bir dönemde ortaya çıktı. Sanayi bakanımız, bu kurulların doğrudan doğruya emekçilerin seçilmesiyle oluşturulmasına karşı çıktığından üç öğenin birleşmesiyle kurulan gruplar sistemini getirdik.

Yapılabilecek yanlış bir seçime karşı, teknik danışma kurularını korumayı amaçlıyorduk. Yine de, seçim düzeni, seçilen temsilcilerin her zaman göreve uygunluğunu sağlayamıyordu. Her şeyden önemlisi, ben burada yalnızca kullanılan sistemi tanımlıyorum genellemem bütün kurulları kapsamıyor. Bazı kişileri düşündüğümü de sanmayın. Bu sisteme göre, tüm çalışma merkezlerinde seçilenler teknik alanda en yeterli olanlar değildi, yalnızca ya da temelde, *"politik açıklık"* ön planda tutuluyordu.

Ayrıca, kitlelerin seçime katılımı oldukça düşüktü. Bu seçimler kelimenin en kötü anlamıyla bürokratikti.

Sonuçta, teknik danışmanlık kurulları, fabrika yönetimlerinin uzantılarına dönüştü ve yöneticinin onları ek bir yönetim aracı olarak kullanmayı bildiği bazı ender hallerin dışında, başarılı bir çalışma yürütemediler. Hiçbir zaman işçi sınıfının gerçek temsilcileri olamadılar ve bu yüzden fabrika yönetimini sürdürmeye yetecek kimliğe sahip değillerdi.

Bugün çalışma yarışından, temel noktalardan biri olarak söz edildi. Yarışmanın da, bizim eğilimleri somutlaştırma yetersizliğimizden kay-

naklanan kusurları vardır. Geçen yıl, şeker sektöründe ilk yarışma deneyimini temel alarak, uzun incelemeler yaptık. Bana göre tüm sorunlar uzun uzun tartışıldı. Sonuçlar çıkarıldıktan sonra, yarışma kavramı bürokratik kağıtlarda ortadan kalktı.

Bugün bu konu yeniden gündeme geldi, ortalarına yaklaştığımız bu 1962 yılında sosyalist çalışma yarışına büyük bir önem vermeliyiz... Yarışma, sosyalist bilincin gelişiminin ve üretimle üretkenlikteki başarıların temel ilkesi olmalıdır.

Çalışma yarışı ne demektir? Yarışma, en kutsal amaca yöneltilmiş olan bir rekabettir. Bu amaç, tüm çalışma merkezlerini, tüm üretim birimlerini geliştirmek ve bunları sosyalizmin kuruluşunun başına geçirmektir. Diğer bir deyişle, en soylu rekabettir bu, ülkede sosyalizmi en çok, en iyisi ve en çabuk kimin kuracağını gösterecektir. Yarışma, kitlelere başvurmamızı zorunlu kılar. Uygulamada, kitlelerin yönetiminden başka güce dayanılmaz. Biz yalnızca teknik önerilerde bulunabilir, beğendiğimiz yönleri işaretler, çeşitli çalışmaların ortak ölçütlere göre yapılması ve sonradan birbiriyle karşılaştırılabilmesi için yarışmanın ölçütlerini ortaya koyabiliriz. Yarışmaya, bir çalışma merkezinde, bireysel ya da ortaklaşa olarak, en iyiler arasından en iyi olma bilinci gibi manevi özendiricileri ve yine, koşullara uygun maddî özendiricileri de katmalıyız. Sosyalizmin kuruluşuna en büyük ilgiyi gösteren çalışma merkezlerine eğilmeliyiz. Bunlara en temel toplumsal avantajları sağlamalıyız. Örneğin hastanelere, işçi evlerine, çocuk yuvalarına ve doğumhanelere öncelikle sahip olmalıdırlar. Maddî olanaklarımız ölçüsünde, toplumsal özendiriciler, toplumsal çalışmaya eşlik etmelidir. Emperyalist ambargo olanaklarımızı kısıtlıyor, yurt savunmasına muazzam miktarlar ayırmaya bizi zorluyor, yeni üretim merkezlerinin enerji ve kaynak bakımından harcamaları da çok büyük. Yine de tüm güçlüklere karşın, en iyi işçilerimize hak ettiklerini vermek için gerekli gücü ve malzemeyi yine de bir yerlerden bulup çıkarmalıyız.

Asgari teknik düzey, işçi kitlesinin, tüm coşkusuyla, doğrudan doğruya desteklemesi gereken noktalardan biridir. Devrimci bilinciyle uyum içinde olması için, Devrime karşı görevini yerine getirmesi için tüm işçilerin aşmak zorunda olduğu ilk basamağı belirleyen, kendiliğinden bir amaç yoktur. En küçük basamak, bu asgari basamak -adından da anlaşılacağı

gibi- bir görevin gereğini yerine getirebilmek için gerekli bilgilerin kazanılmasıdır. Yani, üretimde bir görevi yerine getirmek için, ücretleri ödeyen devlete karşı borcunu ödemek için, insanın gerekli bilgileri edinmesidir.

Tüm işçi sınıfı, asgari teknik düzeyi manevi bir zorunluluk olarak kabul etmelidir. Küba işçilerinin % 100'ü teknik bilgilerini artırmak için şu ya da bu biçimde çalışmazsa, kendini eğitmezse, hedefe ulaştığımızı söyleyemeyiz.

Sanayi Bakanlığına bağlı emekçiler arasında (sayıma göre 189.514) 65.228'i asgari teknik programına kayıtlıdır. Bu sayı Küba'daki tüm sanayi işçilerinin % 34'ünü oluşturur. 7.496 öğretmene ve 2.714 profesöre sahibiz. Havana ve Las Villas bölgeleri başı çekiyor, buralarda işçilerin % 41'i asgari teknik programına kayıtlı. En sona kalan bölgemizse işçilerinin % 19'5'üyle Malanas.

Küba'da okuma yazma bilmezliği ortadan kaldırdığımız *"Eğitim Yılı"* yeni sona erdi. Sürekli okumak, öğrenmek kendini geliştirmek artık işçi sınıfı için en büyük görevdir.

Asgari teknik düzeyin yardımıyla, işçiler makinelerini kullanma koşullarını geliştirebilecek, çalışmada verimliliklerini yükseltecek, yeni basamaklar aşmaya kendilerini hazırlayacaklardır. Ülkenin gereksinimleri öylesine büyüktür ki bir an bile durmamız söz konusu olamaz. Teknisyenlerimizi de, üretimin içinden, işçilerimiz arasından çıkarmak zorundayız.

Tam randımanla çalışabilecek her tür mühendisi üniversitelerimiz 10 yıl içinde yetiştirecektir, ama şu an için elimizdeki teknik elemanlar isteklerimizi karşılayacak durumda değil. Önümüzdeki 4 yılda, çeşitli dost ülkelere ısmarladığımız yeni fabrikaları kurmak ve çalıştırmak için Küba'da bulunmayan 40 bin uzman işçiye gereksinimimiz olacak. Öyleyse, durmadan çalışmalı, her gün kendimizi geliştirmeliyiz.

Asgari teknik düzey, teknikte bir basamak anlamındadır. Ama bazı aşamaları geçtikten sonra yalnızca teknik ve pratik yönleri incelemek yetmez; daha iyi öğrenmeyi sağlayan bir genel kültüre de sahip olmak gereklidir. Bundan dolayı, işçi sınıfı, işçinin gelişimiyle ilgilenmelidir. Hak ettiği önem işçiye verilmeli, işçi topluluğu, okuma yazma seferberliği sırasında,

kırk yaşında olduğunu, iyi ücret aldığını, o zamana kadar hiçbir şey okumadığını, okumanın ne işe yaradığını anlayamadığı bahanesiyle okuma yazma öğrenmeyi reddeden kişiler ve okuyup öğrenmekten uzak duran, öğrenmeyi küçümseyen ve gerici düşünceler besleyen arkadaşları üzerinde baskı kurmalıdırlar. Böyle işçilere karşı tüm emekçiler katı davranmalıdır; çünkü bugün kendilerini geliştirip yetkinleşmeyi reddedenler, ülkenin gelecekteki olanaklarına zarar vermektedirler.

Daha önce de halk okullarından söz etmiştik, ancak bu girişimin olağanüstü kapsamını tam olarak belirtmemiştik. Özetle halk okulları, hammadde azlığının yol açtığı işgücü fazlalığı yüzünden işinden çıkmak zorunda kalan işçi grupları için yeni bir iş alanı demektir. İşçi yoldaşlar, eğitimleri sırasında ücretlerini alacaklardır. Onların çalışma cephesi eğitim ve öğrenimdir. Bir yıl, iki yıl ya da beş yıl sonra, aldıkları eğitimin türüne göre yeni iş dallarında işe girecekler ve elbette ki daha yüksek ücretlere hak kazanacaklardır.

Fabrikalarımız için gereken 40 bin nitelikli işçinin, işçi sınıfı denilen uçsuz bucaksız maden cevherinden çıkacağına inanıyoruz.

Başlangıçta, halk okulları, yalnızca, fabrikalarda çalışmasına ara veren işçilerin genel bilgi kazanmak için günde 6-8 saat geçireceği bir işyeri olacaktır. Daha sonra sıra ülkenin ihtiyaç duyduğu teknik bilgilere gelecektir. İşçi yoldaşların yeteneklerine göre teknik eğitimleri de tamamlanacak, bundan sonra emekçi, yeni kazanımlarıyla yeniden üretime katılacaktır. Bu planı Küba'da gerçekleştirebileceğimize iki nedenden dolayı inanıyoruz: Birincisi ve her şeyden önemlisi, sosyalist bir ülkeyiz. İkincisi, fabrikalarımızın üretkenliği, böylesine çok işçi olmaksızın da, bugün için ulusal pazarı doyuracak düzeyde.

Örnek olarak el emeğiyle çalışıldığından şeker üretiminde bir işgücü fazlalığı var. Hiçbir teknik dönüşüm çalışması yapılmadığından bu fazlalık ortaya çıktı. Küçük teknik yenilikler ve ufak çapta yatırımlarla bu işgücü fazlasını şeker üretiminden uzaklaştıracak, daha doğrusu on binlerce şeker işçisi için el emeğini gereksiz hale getirdiğinden bu emekçilerinden çok daha fazla verim alabileceğimiz alanlara yönlendirerek ilerlemeyi sağlayabiliriz.

Tütün, giyim, un, ayakkabı ve kereste üretiminde de durum aynı. Bazı hallerde, bunun nedeni makinelerin düşük üretkenliği, diğer bazı haller-

deyse, bu dallarda süregelen zanaatçılık sisteminin atölyelerde sömürü sistemine dönüşmeye elverişli olmasıdır. Devrim gerçekleşip mevsimlik işçilik ortadan kalktığında, bütün yıl çalışma koşullarında, hammadde darlığı yüzünden işgücü fazlası oluşmaktadır. Bu muazzam yedek işçiler ordusundan bugün derhal yarar sağlamaya başlamalıyız; çünkü nitelikli işçi yetiştirmek bir günde olmaz, aylar hatta yıllar ister. Gelecekte kuracağımız fabrikalarda şimdikilerde olduğu gibi güçlüklerle karşılaşmamamız, gerekli teknik bilgilerden yoksun olarak işe başlayıp zorluk çekmememiz için bugünden çalışmaya koyulmalıyız.

Bu çabanın kolayca gerçekleştirilmesi, herkesin sorumluluğunun, görevinin ve haklarının bilincine varması için önce en güç sorunu, yani ücret sorununu ele almalıyız.

Çalışmalarımızı sürdürebilmemiz için ücret sistemini de değiştirmeliyiz. Bugün için temel ilke, asgari çalışma ve kalite normuna bağlı olarak belirli bir ücret karşılığı yapılan işlerin ulusal çapta, genel biçimde sınıflandırılmasıdır.

Örnek olarak madende çalışan birinci sınıf bir işçi, bira fabrikasında, elektrik santralinde ya da metalürjide çalışanla eşit ücret almalıdır.

Bu bizim özellikle alt sınıftan iş yerlerinde çok büyük haksızlıkları önlememizi sağlar. Karşıt kutuptan iki sanayi dalı arasındaki çelişkiyi belirtelim. Kapitalist sistemde, bir bira fabrikası, sahipleri tarafından yatırılan sermayeyi geri kazanması bir yıl içinde olur. Bira fabrikasında çalışan bir işçi, tüm emekçiler gibi sömürülmekle birlikte, bir maden işçisinden çok daha yüksek ücret alır.

Başka türlü anlatacak olursak, bira fabrikasındaki en düşük ücretli işi yapan kişi, örneğin bir temizlik işçisi bile 7-8 peso gündelik alır. Maden işçisinin gündeliği ise 2 pesodur. Çoluk çocuğunun karnını bile doyuramaz bu parayla!

Niçin? Çünkü işçilerin patronları üzerinde etkili olduğu bu iş kolunda verimlilik daha yüksektir.

Küba'da madenler verimli değildi. İşçiler çalıştıkları madenlerin kapatılmasından korktukları için patronları üzerinde baskı yapamıyorlardı.

Şimdi, kusursuz bir adalet sistemi getireceğimizi, herkesin niteliğini

belirleyeceğimizi, herkesin de hoşnut kalacağını söylemek çok kolay. Fakat bazı önemli sorunlarla karşı karşıyayız. Birincisi: Tüm işçilerin sınıflandırılması son derece karmaşık bir olaydır.

Başlangıçta, teknisyenler ve sanırım, sendikalardan bazı yoldaşlar, Çalışma Bakanlığına, 1 Mayıs'ta Küba'daki tüm meslek ve iş kategorilerinin sınıflandırılacağım bildirmişlerdi. Şu anda buna olanak yok. Hedefe ulaşmamıza daha çok var. Ancak belirli birkaç düzey için aşağı yukarı uygun sınıflandırma yapılabildi. Bu en başta tam olarak uygulanamayacağından dolayı aşağı yukarı diyorum. Bazı düzeltmeler yapılması ve denenmesi gerekir.

Birincisi kadar önemli olan ikinci bir sorun daha var: Yapılan işe karşılık ücret ödenmesi, Küba'daki en yüksek ücretler ölçüt alınarak yapılamaz. En yüksek günlük ücret veren bira fabrikalarını, elektrik santrallerini ya da benzeri sektörleri temel alamayız. Uygun ortalamayı saptamak zorundayız.

Geçmişte, kapitalist düzene karşı, çok uzun süren, amansız bir mücadeleyle iş yerlerinde yüksek ücret almayı başaran yoldaşlara karşı tavrımız nasıl olmalıdır? Uygulamada aynı ücret düzeyini korumalı ancak yeni bir sınıflandırma yapılmalıdır. Madenci örneğini yeniden ele alalım: Sınıflandırmaya göre günde 8 peso alması gereken, fakat çalıştığı yerde 15 peso alabilen bir madenci 15 peso ücret almaya devam edecektir. Ücreti 15 pesodur, ama yaptığı iş günde 8 peso eder. Yani, bu yoldaş, emekli olur, ya da ölür, yahut da başka bir işe geçerse yerini alacak olan işçi çalışmasının karşılığı olarak 8 peso alacaktır. Bu sistemle ve tüm Küba halkının yükselen bilinç düzeyiyle, bugün dağıtımı sınıflandırmaya uymayan ücret farklarıyla ilgili sorunların kolayca üstesinden gelebileceğiz.

Karşımızda şimdi başka bir sorun duruyor: Ne denli adaletli olursa olsun, birçok sınıflandırma biçimleri geniş işçi kesimlerini onlara uygun ücretlerin gerisinde bırakır. Bu işçilere otomatik olarak, yeni koşullara göre minimum ücret mi ödeyeceğiz? Bu ücretler, Küba'da dolaşımda olan ve şimdiden üretimimizi aşan muazzam miktardaki paraya yeni paraların eklenmesini gerektirecek ve enflasyonist baskılar doğuracak, bazı ürünlerde kıtlık baş gösterecektir.

Gerekli bütün önlemleri alsak da, sorunu en ince ayrıntısına kadar

incelesek de, her bir özel durumu ayrı ayrı ele alsak da, tüm sendikalarla tartışsak da, yine de emekçilerin bilincine seslenmeli, bu ücret artışının aşamalı olarak yapılabileceğini, ancak bir yılda, hatta 2-3 yılda gerçekleşebileceğini açıkça söylemeliyiz. Yoksa bir ay gibi kısa bir sürede, büyük miktarda paranın, ancak halkın ihtiyacını karşılamak için sahip olduğumuz zaten az orandaki ürün üzerine yığılmasını önleyemeyiz.

Bunun en önemli nokta olduğunu, başımızı en fazla bu sorunun ağrıtacağını düşünüyorum, ama bu güçlükleri yeneceğimize de inanıyorum.

Bu nitelemelerin anlamı nedir? Bunun anlamı, işçinin belirli tipten bir niteliği taşıdığı ve onun en alt çalışma normunu oluşturan belirli miktardaki ürünü belirli bir nitelikte üretmeye yeterli olduğudur. Bu normu sağlayamadan belli bir ücret isteyemez.

Bugün, şekerkamışı kesmek gibi çok basit bir çalışma biçiminde ortaya çıkan fabrikaları saptadık. Bir grup gönüllü emekçi, daha düzenli ve hızlı tempoyla çalışan bir grup işçi, bir grup da Direniş Ordusu'nun köylü kökenli askeri sınamaya katılmıştı. En hızlı çalışanlar bu sonuncu gruptakilerdi. Fakat daha sonra bir guajiro geldi, akıl almaz bir hızla çalışmaya başladı, tam bir makineydi bu adam.

Demek ki, bireysel üretimde, herkesin bir işi başarma yeteneğinden kaynaklanan çok büyük farklar vardır. Bana: *"Sen birinci sınıf şeker kamışı kesicisisin"* deseler, ben de çok az iş yapabilsem, bu işin yürümeyeceği ve sonunun felaket olduğu bellidir. Yanıldıkları an bana şunu demeliler: *"Eğer sen birinci sınıf bir şekerkamışı kesicisiysen, günde 300 arroba şekerkamışı kesmelisin. Yoksa, birinci sınıf işçilerin alacağı ücreti sana veremeyiz, kendi sınıfının ücretini alırsın."*

Başka bir biçimde anlatacak olursak, doğrudan doğruya yaptığı iş ile işçiyi nitelendirebiliriz. Çalışma ve kalite normu tüm işçilerin, onlara iş veren, çocuklarının besinini, asgari refahını, asgari hizmetleri, üretim kapasitemiz arttıkça kusursuzlaşacak olan her şeyi güvence altına alan topluma karşı görevidir.

Nitelik, uğruna savaşılması gereken önemli bir değerdir. Sanayi Bakanlığı'nda, niteliği korumak için işletmelerde niteliği denetleyen kurullar oluşturuyoruz. Fakat, nitelikli üretimin sürmesi, işçinin bilinçlendirilmesiyle olur. Niteliğe, şimdiye kadar olandan çok daha fazla özen göster-

mcliyiz. Las Villas'ta ayakkabı işçileri, hammadde kötü olduğundan ve deriler iyi cins olmadığından niteliğin düştüğünü kabul etiler.

Elbette ki, bunlar olabilecek şeylerdir. Ama, işçi sınıfının yaratıcı dehası, keskin görüşü, özverisi, ülkenin gelişimine duyduğu ilgi sayesinde tüm bu sorunların üstesinden gelinebilir, Yeter ki, fabrika yönetimiyle işçiler, değişmez bir nitelik normu saptamak ve bunu sürekli geliştirmek üzere tek bir yumruk olarak bütünleşebilsinler.

Yüksek bir niteliğe ulaşmadan, ancak yarışma halindeki fiyatlarla en iyi malları kabul eden dünya pazarında rekabete giremeyiz. Yüksek nitelikli malları halkımıza sunabilmek de bizim için zorunluluktur. Bu, her birimizin topluma karşı görevlerinin bir parçasıdır. Tüketim amacıyla üretilmiş olsun, üretim aracı olsun tüm ürünlerimiz kullanım bakımından en üstün nitelikleri taşımalıdır.

Sürekli zarar veren adamsendeciliğe karşı da bu yöntemle mücadele etmeliyiz. Bu tavrın, yaşadığımız dönemde, çok para olması, buna karşılık harcayacak fazla bir yer bulunmamasından kaynaklanması olasıdır. Ama, toplumsal nitelikli önlemlerle, ortaklaşa alınan önlemlerle, tartışmayla, mantıklı açıklamalarla adamsendeciliği ve verdiği zararları kesinlikle alt edebiliriz. Yoldaşlar, öyle bir aşamaya gelmiş bulunuyoruz ki, tüm ikna etme yollarını deneyip başarısızlığa uğrarsak, zorlayıcı önlemlere başvurmak durumunda kalabiliriz.

Çünkü üretim, güvence altına alınmak zorundadır. İş yerinde hırsızlık yapan, iş arkadaşını soyan bir işçinin işçi sınıfının üyesi sayılamaması gibi, yargılamak ve cezalandırmak zorunda olduğumuz toplumsal tipten suçlar da vardır. Tehlike sırasında savaştığı yeri -yani makinesini- terk eden bir işçi görevini yapmamış demektir. Ona ulaşmanın olanağı yoksa, bilinçli arkadaşlarının uyarılarına, yaptırımlara, yola getirmek için yapılan uyarılara, tartışmalara kapalıysa, o zaman en duyarlı olduğu yerden, yani cebinden yakalanmalı ve aylığı kesilmelidir.

Başka birçok şeyden, her gün ortaya çıkan, yavaş yavaş maddîleşen, bir süre sallantıda kalan, halkın desteğine gereksinim duyan inisiyatiflerden söz etmek gerekirdi.

Sanayi Bakanlığı düzeyinde son zamanlarda yaptığımız eleştiri ve özeleştiri toplantılarından elde edilen sonuçları gözden geçirmemiz daha

yerinde olur sanırım.

Kendimizi adamamız gereken, işçi sınıfıyla fabrika yönetimini giderek daha sıkı biçimde birleştirmek, kafa emeği ile kol emeği diyebileceğimiz çalışma biçimleri arasındaki farkı ortadan kaldırmak, fabrika birimlerini gerçek savaş birimleri haline dönüştürmektir. Üretim birimlerinde tek bir öğreti, tek bir düşünce biçimi geçerli olmalı, bu ilkeler, herhangi bir kişinin isteğine göre değil, tüm çalışanların inandırılmasına dayanmalıdır. Böyle disiplinli bir üretim savaş gücü, sosyalizmi kurmak yolundaki ortak davamıza her gün yeni zaferler kazandırır.

Yoldaşlar, bugün Havana'ya, Santiago'ya ve diğer bazı kentlere yapılan hava akınlarının birinci yıldönümüdür. Önümüzdeki günlerde, emperyalizmin Domuzlar Körfezi'ne yaptığı saldırının yani emperyalizmin Amerika'daki ilk yenilgisinin 1. yıldönümünü kutlayacağız. Birkaç güne kadar, uluslararası emekçiler bayramını, devrimci Küba'da 4. kez kutlayacağız.

Geçmiş yılları analım, hep birlikte ve yüksek siyasi bilinç düzeyinde yaşama geçirdiğimiz ilerlemeleri anımsayalım. Bugün yalnızca eleştiri için kürsüye çıkıyoruz. Niçin? Çünkü, 3,5 yıllık devrim sürecinde hepimizin, tüm Küba halkının çalışması, dıştan gelecek darbelere karşı savunmada, içteki gericiliği yok etmek için yürütülen mücadelede sağlanan birlik ve bütünleşme, bizi disiplinli, büyük bir savaş gücü haline getirdi. Savaşçı gücümüz tam olarak mükemmel değil, tam bir düzene erişmiş değil henüz, düşmanın sızabileceği gedikleri var, fakat işçi sınıfımız her gün örgütlenişini mükemmelleştiriyor, disiplinini çelikleştiriyor ve bilincini yüceltiyor.

Devrimimizin 4. işçi bayramını kutlayacağımız 1 Mayıs'a eriştiğimizde, 3,5 yıllık bu kısa geçmişe bakarak, yeniden, her zaman için ve kesinlikle *"yendik"* diyebileceğiz!

Küba Devrimci İşçi Konfederasyonu'nun Temsilciler Kurulu toplantısının kapanışında Ernesto Che Guevara'nın Sanayi Bakanı olarak yaptığı konuşma, 15 Nisan 1962.

Küba Devriminin Latin Amerika Üzerindeki Etkisi

Sizlerden özür dilerek başlıyorum. Çünkü çok iyi niyetlerle, genellikle Latin Amerika, emperyalizmle olan ilişkileri ve Küba devrimci hükümeti karşısındaki tavrı konusundaki incelemelere açıklık getirecek bazı veriler ve sayılar hazırlamak istemiştim. Ama her zamanki gibi iyi niyetim, iyi niyet olarak kaldı. Şimdi, belleğime başvurmak zorundayım, bu da, sayı veremeyeceğim, genel düşünceleri açıklamakla yetineceğim anlamına gelir.

Emperyalizmin Latin Amerika'yı egemenliği altına almasının tarihçesini anlatacak değilim, ama Latin Amerika'nın her zaman büyük emperyalist tekellerin boyunduruğu altında yaşadığının bilinmesinde yarar var, sanırım. Hepinizin bildiği gibi İspanya bir zamanlar Amerika kıtasındaki toprakların çoğuna egemendi. Daha sonraları, kapitalist yayılma çağında, başka Avrupa ülkeleri de toprak ele geçirdiler. Kapitalizmin doğduğu dönemde, İngiltere ve Fransa'nın Latin Amerika'da sömürgeleri vardı.

Bağımsızlık savaşlarından sonra, ekonomik emperyalizmin doğusuyla birlikte, birçok ülke, Amerika kıtasındaki toprakların paylaşımı konusunda çekişmeye giriştiler. Geçen yüzyılın sonuyla, bu yüzyılın başlarında, Birleşik

Devletler kıtanın kuzey kesimine, Orta ve Güney Amerika'ya egemen oldu. Güneyde, daha başka emperyalist güçler de varlığını sürdürüyordu. Arjantin ve Uruguay'da, geçen yüzyılın sonlarına kadar, İngiltere çok güçlüydü.

Farklı ulusların tekellerin kışkırtması sonucu bazen ülkelerimiz arasında savaş çıkıyordu. Bu yabancı güçler, etki alanları yüzünden birbirine giriyordu. Chaco Savaşı, Alman ve İngiliz gruplarına ait Shell şirketiyle, Standard Oil arasındaki petrol mücadelesi yüzünden patlak verdi. Bolivya ve Paraguay bu kanlı savaşın sürdüğü dört yılda en iyi gençlerini Chaco'da yitirdi.

Buna başka örnekler de verebiliriz: Standard Oil'in temsilcisi olan Peru, Ekvador'da Shell'in etkili olduğu bölgeyi ele geçirdi. Başka cins ürünler uğruna da savaşlar yapıldı. United Fruit, Orta Amerika'da muz yetiştirilen topraklara egemen olabilmek için savaş çıkarttı. Yapay üretim yöntemlerinin bulunmasından önce çok değerli olan nitrat cevherleri yüzünden Şili, Bolivya ve Peru'da savaşlar sürüp gitti. Yani, yabancı imparatorluklar arasındaki mücadele sahnesinin bilinçsiz oyuncularıydık.

Yine de, savaşın ardından, Büyük Britanya emperyalizminin son kalıntıları -Alman emperyalizmi daha önce çekip gitmişti- yerini ABD emperyalizmine bıraktı.

Emperyalizme karşı savaşan güçlerin birleşmesini, ekonomik gücün tek bir elde toplanması sağladı. Bu ortak mücadele bizleri birbirimize yaklaştırdı. Bugün bu birlik, Küba için tüm halkların dayanışmasında dile gelir. Çünkü düşmanın tek olduğu, bunun da emperyalizm olduğu çabuk anlaşılmıştır. Burada, Latin Amerika'da bunun tek bir adı vardır: *ABD emperyalizmi.*

Tarihi, siyasi, ekonomik koşullara göre ve belki de, emperyalist metropole uzaklık ya da yakınlığa göre, emperyalizm farklı baskılar yapabilir. Panama gibi, tam anlamıyla sömürge olan ülkeler var. Bu ülkelerdeki halkın yaşam biçimi de bundan etkilenmiştir. Ulusal niteliklerini çok daha iyi koruyan ve henüz emperyalizme karşı kültürel mücadele aşamasında bulunan ülkeler var. Ancak, hepsinin ortak paydası, sanayileri için stratejik hammadde yedeklerinin fazlalığı, bankaların ve dış ticaret tekelinin egemenliğidir.

Kültür ve tarih açısından kıtanın bir parçası olmamız nedeniyle Latin

Amerika ile çok yakından ilgileniyoruz. ayrıca özgürlüğü için savaşan güçlerin bir bölümünü oluşturuyoruz, üstelik de Latin Amerika'nın durumu geleceğimize ve ideolojik yayılma arayışı içindeki devrimimizin yazgısına sıkı sıkıya bağlı. Çünkü devrimlerin bir özelliğidir bu: İdeolojik bakımdan yayılırlar; bir ülkenin sınırları içinde kalmazlar, -bir ekonomi deyimi kullanacak olursak- etki alanları kazanırlar.

Küba Devrimi, Latin Amerika'yı oldukça fazla etkiledi. Ama bu etki tüm halklarda göreceli biçimde oldu. Niçin bazı halklarda daha çok bazılarında daha az etki uyandırdığını araştırma görevi bize düşer. Bunun için tüm bu ülkelerdeki siyasi yaşamı, içlerindeki ilerici partilerin tavrını tabii ki bu partilere saygı göstererek ve içişlerine karışmaksızın incelemek zorundayız. Günümüzdeki durumu ortaya koymak açısından. Bazı ülkelerde halk savaşları çok keskinleşti, bazı ülkelerdeyse durduruldu. Bazı ülkelerde Küba kutsal bir simge durumundayken, bazılarında ise Küba dışarıdan bakılan bir halk kurtuluş hareketinin sembolü. Bu farkların kaynağı oldukça karmaşık, ama her zaman iktidarı alma biçimi ve bu soruna bulunan çözümler karşısındaki tavırla yakından ilgili. İşçi sınıfının ne oranda etkili olduğu ve devrimimize duydukları yakınlık da bunla ilişkili. Çeşitli gruplara ayırarak bu ülkeleri incelemeliyiz.

Amerika Kıtasının güneyinde, özellikle ideolojik etki bakımından önem taşıyan iki ülke yer alıyor. Bunlardan biri, Latin Amerika'da göreli olarak güçlü bir ülke olan Arjantin, öteki ise en güney uçta, aşağı yukarı aynı özellikleri gösteren Uruguay. Hayvancılık her iki ülkede de gelişmiştir. Toprak ve sürü sahipliğine dayalı çok güçlü oligarşiler tarafından yönetilirler. Bugün denetimleri altındaki dış ticareti Amerika Birleşik Devletleri ile paylaşmak zorundadırlar.

Bu ülkelerde nüfusun çoğunluğu kentlerde yaşar. Uruguay için işçi sınıfının egemenliğinden söz edilemez, fakat Uruguay çok gelişmiş bir ülkedir. İşçilerin çok kötü koşullarda yaşamasına karşın, Arjantin'de işçi sınıfı çoğunluktadır. Gelişmiş olan tek sanayi, montaj endüstrisidir. Yabancı ülkelerden gelen hammaddeler işlenir, henüz ülkede sanayi için güçlü bir altyapı kurulmuş değildir. Ülke nüfusunun % 30'u Buenos Aires'te toplanmıştır, ülkede oturulabilecek alanların toplamı üç milyon kilometre karedir. Demografik açıdan baktığımızda insanın yaşamadığı, ıssız Antartik bölgesinin hiçbir önemi yoktur. Bu uçsuz bucaksız ülkede, Havana'dan biraz

daha geniş bir bölgede, altı milyonluk bir halk kitlesi toplanmıştır. Çok geniş alanlara yayılan işlenmemiş topraklar üzerinde oldukça büyük çiftliklere sahip köylüler ve hasadı yapılacak ürünün cinsine göre, çiftlikleri dolaşan tarım işçileri yaşar. Buradaki tarım işçilerinin, mevsimine göre, şekerkamışı kestiği, başka zamanlarda kahve ya da tütün hasadında çalıştığı gibi mevsimlik ırgatlardır bunlar.

Özelliklerini anlattığımız Arjantin ile Uruguay'da ve işçi sınıfı nüfusunun çoğunlukta olduğu Şili'de despot iktidarlara karşı az çok dolaysız, eşit koşullar altında, barışçı mücadele yolları felsefesi benimsenmiştir. İktidarın seçimlerle ele geçirilişi her zaman geleceğe bırakılır. Hemen herkes Arjantin'de olan son olayları biliyordur. Göreli olarak solcu olan, işçi sınıfının ilerici kesimini temsil eden bazı gruplar çoğunluktaydı, ama halktan tamamıyla uzak Peronist kliklerin etkisi nedeniyle, bu gruplar halkın özlemleri konusunda kesin bir bilince sahip değildi. *"Goriller"*, yani Arjantin ordusunun inanılmaz gerici kesimi, seçimlerin yol açtığı durum ortaya çıkar çıkmaz olaya müdahale etti ve durumu baştan aşağı değiştirdi. Ordunun hiçbir gücünün olmadığı Uruguay'da da buna benzer bir durum gerçekleşti. Nardone adlı inanılmaz gerici kurum, bir tür hükümet darbesi yaptı. Sağ hükümet darbesinin yarattığı durum ve iktidarın halk cepheleri ve seçimlerle ele geçirilmesi felsefesi Küba'ya karşı ilgisizlik yarattı.

Latin Amerika için yararlanılabilecek tek örnek Küba Devrimi değildir. Ama iktidara gelebilmenin bir yolunu gösterir. Silahlı bir devrim, emperyalizm tarafından ezilen, içteki gruplarca ağır baskılara uğrayan halk için göze hoş görünmez. Bu nedenle Küba Devrimi'yle ilgili bazı açıklamalar yapmalıyız. Bu kuramsal nitelikli açıklamalar, Devrim karşısındaki tutumu da belirler. Bundan dolayı, iktidarı silahlı mücadeleyle ele geçirmeye kararlı ülkelerin Küba'ya karşı duyduğu yakınlık daha fazladır. Elbetteki ki, bu kararı kabul etmek çok güçtür ve tartışmaya açıktır. Buna doğrudan doğruya katılmaya hakkımız yoktur. Her ülke ve her parti, tarihi deneyiminin önerdiği biçimde mücadele formülleri aramalıdır. Küba Devrimi somut bir olgudur, kıtasal boyutları olan bir gerçektir. Küba deneyiminin etkileri, ülkelerin yaşamında her an hissedilir. Tüm ülkelerde aşırı sol kanadın ortaya çıktığı görülür, bunlara bazen *"provokatörler"* denir. Bunlar hiçbir hazırlık yapmadan, hemen Küba deneyimini taklit etmek isterler. Acaba, bunu yapmak doğru mudur, değil midir, Latin Amerika kıtasındaki

biricik örneği olduğu gibi aktarmak doğru olur mu diye düşünmezler. Bu ülkelerdeki tüm halk gruplarının Küba'yı savunup savunmaması onların kendi iç işleridir, buna karışılamaz. Bazı sorunları, bazı bayağılıkları ve harekete egemen olmak uğruna örgütler arasındaki iç çekişmeleri anlayabilmeniz için bunların açıklanmasında yarar var. Küba da, istemeyerek bu polemiklere katıldı. İstemeyerek diyoruz, çünkü bu dencyim ve taşıdığı önem bize yeter, hiçbir biçimde, tüm ülkelere siyaset ve devrim yapma yöntemleri, iktidara geçme yolları öğretmeyi aklımızdan bile geçirmeyiz. Yine de, bu polemiklerin odağında her zaman biz varız.

Geçmişleri mücadele dolu, eski ve Latin Amerika'nın hiçbir yerinde bulunmayan ideolojik katılığa sahip sol partileri olan Şili'de de durum bundan farksız. Şili Partisi ve sol partiler ortaya bir açmaz attılar: İktidara ya savaşarak gelinir ya da barışçı yollardan. Bu nedenle herkes gelecekteki mücadelelere hazırlanmalıydı. Emperyalizm, egemenliğinde bulundurduğu iktidarı kendi isteği ile devretmeyeceğimden dolayı herkes bu mücadeleye hazırlanmalıdır. Bunun benzerine tarihte rastlanmamıştır ve güçler arası çatışmaların gelişiminin bugünkü aşamasında, emperyalizmle barışçı kamp arasındaki mücadelenin şiddetlendiği günümüzdeki koşullarda, Latin Amerika'da böyle bir durumun ortaya çıkması olanaksızdır. Stratejik barış açısından, emperyalistler her türlü silaha sahipken bunu düşünmek bile gülünç olur, bu yüzden sol kanat çok güçlü olmalı ve gericiliği silahları bırakmaya zorlamalıdır. Şili'nin içinde bulunduğu koşullarda, bu şimdilik olanaksızdır. Güney Amerika'nın bu bölgesinde, Küba Devrimi daha farklı belirleyici özellikleri temsil etmektedir.

Kuzeye doğru yol alırken, Küba Devriminin gerçekten halkların umudu olduğu bölgelere varırız. Bolivya'yı bir kenara bırakabiliriz. Bolivya'da birkaç yıl önce, çok çekingen bir burjuva devrimi yapıldı, ekonomide verilen ödünler yüzünden ülke oldukça zayıfladı. Bugün tam anlamıyla emperyalizme bağımlı ve üretimden uzak bir ülke haline geldi Bolivya. Eskiden teneke ihraç ederdi, bugün burjuvazisi emperyalizmin desteğine muhtaç kaldı. Tabiî ki, emperyalizm ülkenin zenginliklerini sömürüyor, sonra sömürdüğünün dörtte birini geri vererek, sözüm ona Bolivya hükümetini destekliyor. Ama öylesine bir bağımlılık durumu yaratılmış ki, Bolivya hükümetinin içtenlikle gösterdiği tüm çabaya karşın ülke emperyalizmin boyunduruğundan kurtulamıyor. Bununla birlikte, Bolivya'da, Küba'ya

karşı bazı bakımlardan doğru bir tavır alındığını, uluslararası konferanslarda, elinden geldiğince dostça bir tutum sergilendiğini görüyoruz. Bolivya'da yapılmaya çalışılan tarım reformu da oldukça sınırlı kaldı. Toprak ağalığı sistemi ortadan kaldırılamadı, kurulan kooperatifler pek geliştirilemedi. Özellikle, yerlilerin ilkel komünallik zamanından kalma, eski deneyimlerine dayalı geleneksel tipten kooperatiflerin kurulduğu yerlerde, eski geleneklere bağlılık sürdüğünden, ilkel komünist tarzda ekonomiye dönüş görüldü. Kavramların farklı olduğu bu ülkede mücadele pek güçlü biçimde yürütülmez. Ezilen işçi ve köylü kitlelerinin emperyalizme karşı mücadelesi değil, birçok ödün veren, feodalleri ve büyük toprak sahiplerini bozguna uğratan ulusal burjuvaziye karşı mücadelesi söz konusudur. Bu da, başka yerlerdeki sınıf savaşları gibi zorlu bir mücadele değildir. Şili'nin yanı başında, Chaco savaşındaki hasmı, yani Paraguay yer alır.

Paraguay'da da artık gerillalar var. 1,5 milyon nüfusu olan, Küba'dan çok daha büyük, ormanlarla kaplı yoksul bir ülke burası. Bir miktar sürü hayvanı besleniyor ve bazı tarım ürünleri yetiştiriliyor. Bu ülkede cüzam gibi çok tehlikeli salgın hastalıklar kol gezer, yalnızca 3-4 kent vardır, sağlık hizmeti adına hiçbir şey yoktur. Makilerde, birçok gerilla savaşı yapıldı, en önemlileri ve ideolojik açıdan en ciddi olanları Paraguay Komünist Partisi'nin katılımıyla Devrimci Halk Cephesi'nin yönetimindekilerdi. Fakat gerillalar yenilgiye uğradı. Bizim kanımıza göre devrimci mücadelenin yönteminde bazı hatalar yapıldı. Devrimci mücadelenin çiğnenmemesi gereken bazı yasaları vardır. Paraguay'da bugün de ayaklanmalar oluyor. Bazı koşullar nedeniyle, makiliklerde bulunan kişiler var. Bu kişiler teslim oldukları an öldürülecekler, sınırdan uzak olmaları nedeniyle kaçmaları da olanaksız. Paraguay, gerilla savaşları için uygun bir ülke, tarım ürünleri bol, doğal koşulları da elverişli. Yüksek dağlar yok, ama ormanlar sık ve çok büyük ırmaklar var. Düzenli ordular bu bölgede ilerleyemez. Köylü halkın destek vermesi halinde mücadeleyi sürdürmek oldukça kolay. Bu ülkeyi yönetен aşırı sağcı diktatör bir zamanlar Arjantin oligarşisinin çok fazla etkisi altında kalmıştı. Eskiden Arjantin'in yarı sömürgesi sayılan Paraguay, şimdiyse doğrudan doğruya Amerika Birleşik Devletleri'nin egemenliği altına girdi. Kuzey Amerika sermayeleri gelip ülkeye yerleşti, az da olsa güç kazanabilecek tüm halk mücadelelerinin kökü kazınacak biçimde, zalim bir diktatörlük rejimi varlığını sürdürdü.

Biraz daha kuzeye indiğimizde Peru'ya ulaşırız. Peru, gelecek için çok dikkatli incelenmesi gereken bir ülke. Kendine özgü nitelikler taşıyor: Halkın % 80'i Kızılderili yerlilerden ve melezlerden oluşuyor, açıkça görülen bir ırk ayrımı var. Sermayeye ve toprağa sahip olanlar beyazlar. Cholo denilen melezler, beyaz efendilere kahyalık yapıyor, Kızılderili yerlilerse toprak kölesi durumunda.

Orada çalışan yerlilerle beraber çiftliği satma, bugün bile devam ediyor. Şu kadar fiyata, şu kadar yerli işçisiyle birlikte satılan çiftlik ilanlarına rastlanır. Kızılderili yerli köleler, feodal derebeyinin topraklarında çalışmak zorundalar. Bu öylesine korkunç bir durum ki, söz konusu bölgelerde olmasa, gerçek olduğuna inanılmaz, böylesi bir sefalet insanın aklına hayaline bile gelmez.

Bu ülkede, kesin etkisi olan ve duruma tam anlamıyla egemen olan sol partilerin yönetimi altında geniş bir tarım alanı var. Bu örneği Latin Amerika'nın başka bir yerinde göremeyiz. Yerli halkın yaşadığı Cuzco bölgesinde Komünist Parti ya da marksist partilerden herhangi biri kırsal alanlarda tam anlamıyla etkili. Ordu birkaç yıl önce Cuzco kentini ele geçirdi. Ancak devrimci koşullar henüz oluşmamıştı, bir çeşit ateşkes yapıldı. İsyancılar, kenti ordu güçlerine teslim ettiler. Bunun üzerine, hükümet birlikleri baskı eylemlerine girişti. Gergin bir durum ortaya çıkmış, Latin Amerika için yeni bir devrim umudu belirmişti. Ama, Peru'da her şey aynı biçimde, ya büyük bir yoksulluk içinde ya da korkunç bir baskı altındaydı. And Dağları'nın belirleyici özelliği bu. Devrimci etkenlerden dolayı nüfus yoğunluğu fazla. Bu bölgede, İspanyolca değil, Keşua ve Aymara dilleri konuşulur. İki dil de birbirine oldukça benzemekte. Kızılderili yerlilerle konuşmak isteyen birinin bu dileri bilmesi gerekli, başka türlü anlaşılamaz. Ulusal özellikler sınırları da aşar. Örneğin Aymara dili konuşan bir Bolivyalı, aynı dili konuşan bir Perulu ile, Bolivyalı ya da Perulu bir beyazla ya da sömürgeciyle anlaştığından çok daha iyi anlaşır. Bu nedenle, emperyalistler bu durumu sürdürmekten yarar görür, bu iki ülke arasında doğal bir yakınlık olmasını isterler. Kuzeyde, Peru'nun Collas bölgesiyle, Keşualar için ve Ekvator kuşağında Kolombiya'ya dek varan bölgeler için de aynı şey geçerlidir. Tüm bu ülkelerde egemen olan diller yerlilerin konuştuklarıdır.. Bu ülkenin coğrafyası da çok büyük bir çeşitlilik gösterir. Peru'da vadilerle kesilmiş üç dağ sırası uzanır. Amazon Yaylası ülkenin doğuda

kalan yarısını kaplar. Peru Dağları denen dağlar buradan başlar, orta yükseklikte sıradağlar bunlar. Peru'daki iklim bizdeki dağ iklimine benzeyen subtropikal bir iklim fakat bizdekine göre oldukça sert doğa koşulları var, Küba'dakinden daha sert ve katlanılması güç.

Peru'da çok az gelişmiş olan burjuva sınıfı daha çok kıyı bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Bu deniz kıyısı, çok yüksek ve dik dağ yamaçlarını izleyen dar ve ıssız bir kumsal şeridinden başka bir şey değil. Peru'da sıradağların en yüksek tepesi, deniz seviyesinden 5 bin metre yükseklikte ve düz bir çizgi çizilse, denizden uzaklığı 100 metreyi geçmez. Yani tırmanmak isterseniz, tam bir spiral çizmeniz gerekli. Ülkede bir ya da iki ay önce maden bölgelerinde başlayan ayaklanmaları duymuşsunuzdur. Peru'da madencilik çok gelişmiş. Madencilerin genellikle savaşçı ve mücadeleci karakterde olduklarını bilirsiniz. Ülkenin içinde bulunduğu koşullardan dolayı fazla siyasi bilince sahip değiller, ama savaştan kaçmazlar. Peru ordusu, tek bir sınıftan oluşuyor: Subaylar kastı ve emri altındaki Kızılderili yerliler. Ciddi bir ayaklanma çıkması durumunda bastırma olasılığı neredeyse sıfır.

Bir fark dışında Ekvador'da da durum aynı: Ekvador burjuvazisi ya da bu burjuvazinin bir kesimi ve solun burjuva sempatizanları kentlerde çok daha etkili ve ayaklanmanın gerekliliği konusunda çok daha net bir görüşe sahip. Küba'yı ziyaret eden çok sayıdaki sol grup lideri, Küba Devrimi'nin sonuçlarından çok etkilendiler. Açık biçimde, hemen tarım reformu yapılmasından yana tavır alıyorlar. Tabii ki, güçlü bir baskı ordusu da var Ekvador'da. Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı askeri birlikleri doğrudan doğruya karargah kurmuş durumda. Bana göre bu ülkede de çok yakın bir zamanda şiddetli devrimci mücadeleler başlayabilir.

And Sıradağları adı verilen ve kıtanın Sierra Maestra'sını oluşturan dağ sırasının doruklarını izleyerek yeni bir ülkeye ulaşıyoruz: Kolombiya. 12 yıl boyunca inişleri çıkışları olmasına karşın aralıksız savaşın yaşandığı bir bölge burası. Kolombiya'daki savaşlarda yapılan bazı yanlışlar, bunların, bizim devrimimizdeki gibi bir halk zaferi biçiminde billurlaşmasını engelledi. Sorunlardan biri, ideolojik yönetimden yoksunluktu. Küba'daki gibi bir merkeze bağlı olmaksızın, dağınık biçimde savaşan gerillalar yerel şeflerin kişisel yönetimi altındaydı. Bunlar, ölmemek için, karşılarındaki düşman gibi çalıp çırpmaya, cinayet işlemeye başlayıp yavaş yavaş haydutlara dönüştüler. Bazı gerilla grupları, kendini savunma taktiği uyguluyor,

hükümet güçleri onlara saldırmadıkça kimseye ilişmiyordu. Ama bu mücadele biçimi de, giderek gerilla gruplarını yıpratıp zayıflattı, bazıları tümüyle yok edildi.

Bugün, Kolombiya'da gerilla hareketi yeniden doğdu. Küba Devrimi bunu sağladı. İlk zamanlarda 26 Temmuz'dakine benzer bir şeyler yapmaya çalışan gençlerin oluşturduğu MOE grubu var. Bu grup bazı sol anarşist eğilimler gösteriyor, hatta bu gençlerde anti - komünist düşüncelere bile rastlanıyor. Ama, özlerinde mücadelenin kararlılığını taşıyorlar. Önderlerinden bazıları Küba'ya geldi. İçlerinde belki de en kararlıları olan ve nisan istilasında bizimle birlikte olan Yoldaş Larrota, ülkesine döndüğünde orada öldürüldü. MOE'nin belki hiçbir zaman siyasi bir önemi olmayacaktır, bazı hallerde tehlikeli de olabilir. Kolombiya, sol partilerin ayaklanma hareketlerini frenleyip saçma bir seçim mücadelesine sürükleyen bir ülke. Çünkü ülkede ya birinin ya diğerinin iktidara geleceği iki siyasi parti bulunmakta. Bu koşullarda seçimleri beklemek Kolombiyalı devrimcilere zaman kaybettirmekten başka bir işe yaramıyor. Bu nedenle, bütün durdurma çabalarına karşın, ülkenin birçok bölgesinde, durgunluktan kurtulan mücadele yeniden gelişmeye başladı. Kolombiya'daki mücadele önemli olabilir ya da olmayabilir, şimdiden bir şey söylenemez, çünkü mücadeleyi yöneten sağlam yapılı bir sol hareket yok. Bugüne dek görülenler, bir şeyler yapmaya çalışan bazı toplumsal grupların ve farklı sınıflardan elemanların çabaları. Ancak, ideolojik yönetimden yoksun oluşları tehlike yaratıyor. Bunun nereye varacağı bilinemez, ama Kolombiya'da gelecekteki örgütlü devrimci mücadelenin koşullarını yarattığı kesin.

Venezüella'da durum çok daha hareketli: Silahlı kurtuluş hareketinin başında olan Komünist Parti ve devrimci sol hareket iç savaşı başlatmış bulunuyor. Venezüella'daki harekete ilgi göstermeli, yakından izlemeliyiz. Taktik alanında, mücadeleye başlama konusunda, bizden bazı farklılıklar gösterdi. Kendi deneyimimizin etkisiyle, biz hep mücadelenin köylü çekirdeklerine dayalı olarak kırlardan kentlere doğru yayılması gerektiğini düşünüyoruz. Kitlelerin toprağa karşı duyduğu büyük özlemi, paralı orduların zayıflığını, bu orduların geniş Latin Amerika topraklarında yapacakları harekatlardaki yetersizliklerini, gerilla savaşları için elverişli bölgelerde, emperyalizmin halk güçlerine saldırmaktan çekinmesini, yani hükümetin askeri güçlerinin nüfusu kalabalık bölgelerin dışına çıkamamasını temel

alıyoruz. Bazı Venezüellalı yoldaşlar, özel koşullar nedeniyle, Venezüella'da şiddet hareketlerine başvurulabileceğini, birtakım askeri odakların ayaklanmadan ve şiddet hareketlerinden yana olduğunu söylediler. Carupano girişiminde, bazı sonuçlar alındı. Orada bir kez daha, Latin Amerika'da paralı orduların, silahlarını halk güçlerine devretmekten başka bir işe yaramadığı kanıtlandı. Silahlı bir gurubun, silahlarının alınmasına izin vermekten başka yapabileceği bir görev yok. Bundan sonra onları kendi hallerine bırakmak gerek. Ülkenin içlerine kadar ilerleyemeyecek olan deniz piyadeleri de bir şey yapamadı. Çok fazla tanıdığım bir bölge değil ama komşu bölgeleri tanıyorum. Ormanlar çok sık ve geçit vermiyor. Gerilla grupları burada son derece güç durumlar yaratabilir. Bu bölgenin, petrol ihraç limanı Carpito'ya yakınlığı nedeniyle, Venezüella'nın emperyalist ekonomisinin temel alanlarından biri tehlikede demektir. Tüm bunlara karşın, deniz piyadesi kışlasından dışarı bir adım bile atamadı, hükümete bağlı güçlerin sayıca fazlalığı anlaşılınca teslim oldular. Bu koşullarda devrim yapılamaz! Gerilla savaşı bildiğiniz gibi, uzun süreli, savaşların ağır bir tempoyla birbirini izlediği bir mücadeledir. En büyük güçlükler düşmanın saldırılarından değil, iklimin acımasızlığından, yiyecek ve ilaç noksanlığından, köylü kitlelerini ideolojik bakımdan etkilemek için verilen mücadeleden, kitleleri halk hareketine kazandırmak için harcanan çabadan, devrimin adım adım ilerlemesinden ve Venezüella'nın içinde bulunduğu durumda, petrolü Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahalesine karşı savunmak için sürdürülen mücadeleden doğar. Bunlar gerilla savaşını şartlandıran olaylardır. Bu kez Venezüella'da izlenen yol, bazı ordu birliklerinin yardımıyla, şiddete başvurarak hükümet darbesi yapmaktır. Bu ordunun bir kesiminin diğer bir kesim üzerinde kazandığı başarıdan başka bir şey değildir. Ordu ne yapmıştır? Basit bir şey: Kaybeden tarafı bağışlamış, ayrıca kast sistemini ve ülke içindeki sınıf egemenliğini sürdürmüştür, çünkü silahlara sahip olan güçler sömürücü orduyu besleyen sömürücü sınıfın temsilcisidir. Bir kesim diğeri karşısında zafer kazanırsa, küçük bir fark meydana gelir, sömürücü gruplar arasında basit bir sürtüşme, bugünkü Latin Amerika için hiçbir zaman belirleyici olmayan bazı önemsiz çelişkiler ortaya çıkar, emperyalizm ise, sömürü araçlarını yitirmiş olmaz. Bu nedenle, Küba Devrimi ilk görevi olarak hemen ve iktidarı ciddi biçimde almanın vazgeçilmez koşulu olarak orduyu dağıtmıştır.

Güney Amerika'daki diğer bir büyük ülke olan Brezilya ilginç ve kararsız bir denge durumunda. Bilindiği üzere, Amerika Birleşik Devletleri'nin hammadde deposu gibi olan Brezilya, Latin Amerika'nın en büyük ülkesi, toprak genişliği bakımından ise dünyada üçüncü sırada. 60 milyon nüfusu olan gerçek bir güç bu. Ülkenin kaynakları, onu ele geçiren Amerika Birleşik Devletleri'nin sermayesi tarafından işletiliyor. Latin Amerika'ya özgü çelişkilerin tümünün bu ülkede toplandığına tanık oluyoruz. Burada da, sol güçler arasında iki ayrı eğilim egemen: Devrime ya da iktidara geçmek için daha barışçı, yasal yolları izlemeye taraftar güçler. Sol güçler, daha çok kuzey doğudaki köylü kitlelerince temsil ediliyor. Bunlar, burjuvazinin ne biçimde karşı koyacağına bakmaksızın iktidarı alma yollarını araştırıyor. Burjuvazi, en büyük düşman olan emperyalizme hemen hemen hiç karşı çıkmıyor. Aslında birçok ülke bu ülkeyi oluşturuyor. Kuzeydoğu ayrı bir ülke, burası çok yoksul, nüfus yoğunluğu da oldukça fazla. Ara sıra korkunç kuraklıklar oluyor. Burada savaşçı özellikleri olan çok sayıda köylü yaşıyor. Ülkede ayrıca, ormanlarla örtülü ıssız bölgeler yer alıyor. Ülkenin merkezinde, ekili toprakların bulunduğu tarım bölgeleri var. Güneyde ise sanayi bölgesi yer alıyor. Başkent Sao Polo ve diğer büyük kent Rio de Janeiro burada bulunuyor. Kuzeyde ise ayaklanmalar için en uygun bölgeler bulunuyor. Bu bölgelerde sömürü artık köylü halkın katlanamayacağı boyutlara varmış. Her gün büyük toprak sahiplerine karşı verdikleri savaşta vurulan birkaç yoldaşın ölüm haberini alıyoruz. Askeri darbe girişiminin ardından, Quadros'un istifasından sonra, anlaşma dönemine girildi. Görev başına getirilen hükümetin görevi sömürücü gruplar, Brezilya ulusal burjuvazisi ve emperyalizm arasındaki uzlaşmayı sağlamaktı. Tabii, düşmanların birbirine karşı savaşmaya başladığı zamana kadar sürecek bir uzlaşma bu. Bunu bugüne dek yapamadılarsa, nedeni, daha büyük bir düşmanlarının, yani Brezilya halkının varlığıydı.

Quadros'un istifa ettiği sırada, Fidel'in burada konuştuğunu ve Brezilya halkının ne yapması gerektiğini açıkladığını belki anımsarsınız. Radyo dalgalarıyla Brezilyalılara kadar ulaşan bu açıklamalar, halkın arasında endişe yarattı, bazıları bunu başbakanımızın onların içişlerine karışması olarak yorumladı. Bu tür bir kamuoyunun, böylesine tehlikeli, alınacak kararın böylesine önemli olduğu bir anda, devrimcileri harekete geçirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Eğer Brezilya'da yazgımızı çizecek bir savaş kazanılsay-

dı, Latin Amerika'nın manzarası anında değişirdi. Brezilya'nın Şili ve Ekvador dışında tüm Latin Amerika ülkeleriyle sınırı var. Etkisi de çok büyük, savaş çıkarmak için uygun bir yer burası. Latin Amerika ülkeleriyle ilişkilerimizin, kendine özgü niteliklerinin, paylaştığımız aynı ailenin bireyleri arasındaki ilişkiler olduğunu unutmamalıyız. Bazı anlarda, düşüncemizi açıklamak ve dayanışma görevimizi yerine getirmek zorunda olduğumuz unutulmamalıdır. Her an başkalarının işine burnumuzu sokmamız ya da ille de bizim örneğimizi izleyeceksiniz diye baskı yapmamız söz konusu değil. Bütün ülkelere örnek olamayız. Ama Brezilya'nın içinde bulunduğu ve tüm kıtanın geleceğini belirleyecek olan bir anda, duruma seyirci kalamazdık. Brezilya savaşının bir kısmı kaybedilebilirdi, zaten de öyle oldu, pek bir sonuç vermedi, ama en azından çok gergin bir andı bu. Bu savaş kazanılsaydı, bundan hepimiz çok kazançlı çıkacaktık. Ama Brezilya'da halk güçleri zafere ulaşamadı, ancak iktidarı, silahları, bunları kullanma yetkisini elinde tutan ve ayrıca ne yapacağını çok iyi bilen grup, ayrıcalıklarından bazılarından bunları sonradan yine ele geçirmek üzere vazgeçti. Bu bile ülkede sarsıntı yarattı. Bu yıl Brezilya için şiddetli çalkantılar yılı oldu. Halk güçleriyle baskı güçleri savaşıp durdu. Gelecek yılın da böyle geçeceği görünüyor. Bu güçler arasında gerçek vuruşmaların ne zaman başlayacağını kimse bilemez ve şimdiden söyleyemez. Ama çelişkilerin keskinleşerek büyüdüğü ve devrimci gelişmeler için öylesine önemli olan öznel koşulların ortaya çıkmaya başladığı gerçeğini de kimse inkar edemez. Bu öznel koşullardan ikisi özellikle önemli: Adaletsizliklerin ortadan kalkması için toplumsal değişimlerin gerekli olduğunun bilincine varılması ve bu değişimlerin gerçekleşeceğine inanış. Latin Amerika'nın tüm insanları buna ulaşmak için çalışıyor. Bu çabalar; grupların oluşması, yer yer ayaklanmalar, bazen yasal bazen de yasadışı yollardan yürütülen günlük mücadeleler, bazen açık mücadele, bazen yeraltı çalışmalarıyla sürdürülüyor. Ama bunlar, mümkün olan bütün yolları deneyen halkların azimli ve kararlı hazırlığını gösteriyor. Bu mücadeleler sonunda patlaması kesin olan büyük savaşların habercisidir.

Orta Amerika, aynı özellikleri taşıyan tek ve büyük bir ülkedir. Emperyalizm burada da egemenliğini sürdürüyor. Bu bölgede, mücadeleler belirli bir denge durumuna geldi, sonuçlarını bugünden kestirebilmek zor. Fakat bundan sonrasının, Amerika Birleşik Devletleri'nin egemenliği yüzünden hoş olmayacağını söyleyebilirim. Guatemala'da ilerici güçler göreli bir başarısızlığa uğradı, Meksika ise dev adımlarıyla Yankee sömürge-

si olma yolunu tutturmuş gidiyor. Meksika burjuvazisi, emperyalizmle barış yapmış bulunuyor. Anlaşılması güç bir ülke, sözüm ona Meksika devrimiyle biçimlenmiş ancak hükümet karşıtı eylemlerin nereye varacağını görmek kolay değil.

Dikkatimizi bizimle çelişkide olan ve özel mücadele koşulları yaratan ülkeler üzerinde topladık. Saldırılara yayın yoluyla cevap verdik, neler yapabildiğimizi kitlelere sözlü olarak açıkladık. Neler yapabileceklerini söyledik, şimdi bekliyoruz. Fakat oturup izlemek yerine bu mücadelelerde yer almak, hem de önemli bir yer almak istiyoruz. Latin Amerika'daki halk devrimlerinin yazgısını, Küba Devriminin gelişimi büyük ölçüde etkileyecek. Tabii ki, Amerika'daki tüm güçlerden daha büyük güce sahip dostlarımız var. Amerika Birleşik Devletleri, bize saldırmakla kendi topraklarını tehlikeye atacağını çok iyi bilir. Onlar da bizi yavaş yavaş yalnız bırakma, tüm Latin Amerika ülkelerinden koparma politikasını seçtiler ve büyük bir özenle uyguluyorlar. Önce, Latin Amerika ile, Şili dışında zaten güçsüz olan ekonomik ilişkilerimizi kestiler. Arkasından, diğer ülkelerle olan diplomatik bağlantılarımızın koparılması. Bu böyle sürüp gidecek, burada duracağını sanmayın. Rekabete girmeyelim diye, Jamaika'da olduğu gibi saldırı hazırlıyorlar. Amaçları, diğer bir deyişle, bağları koparark Küba Devrimi'nin etkisini ortadan kaldırmak. Cizvitler gibi davranıyorlar, uzun bir cüppe giyiyorlar, kötü niyetleri de bu kukuletanın arkasına saklıyorlar. Bize de yapmak istedikleri bu. Kafamıza bir kapüşon geçirmek istiyorlar, kimse bizi göremesin, *"zararlı"* etkilerimiz etrafa yayılmasın diye. Buna karşı mücadele etmemiz çok önemli, çünkü Latin Amerika ile ilişkilerimiz, Latin Amerika halklarının emperyalizmin saldırıları karşısında nasıl davranacağına bağlı. Bu konu güvenliğimizi ilgilendirmekte. Çoğu zaman emperyalizmin yanıldığını unutmamalıyız. Emperyalizm, Sovyetler Birliği'nin gücünün nelere yeteceğini bilebilir de, bilmeyebilir de. Ama bence biliyor, bilmeseydi şimdiye kadar çoktan saldırırlardı. Yine de yanılabilir, bu kez yanılmasını önlemeliyiz, çünkü yanılırsa tümden yok olup gidecek. Bizden de geriye çok az şey kalacak. Bundan barışın koruyucuları olarak inanmış şekilde çalışmalıyız. Barışın bozulmasından acı çekecek olanlar da bizleriz. Bu yüzden sık sık halk devrimlerinden söz ediyoruz. Devrimler ve halk savaşları, ne kadar ters görünse de barışı koruma yollarıdır. Silahlanmış bütün bir halkla savaşmayı emperyalizm göze alamaz. Sonunda ödün vermek, uzlaşma yapmak zorunda kalır. Varolmayan herhangi bir şeye karşı savaşmak da işine

gelmez. Başka ulusları savaşa tutuşturmak istemez. Emperyalizmin kazanacağı savaşlar, yerel savaşlardır. Burada, elindeki savaş malzemesiyle zafere ulaşacağı kesindir. Ülkeleri ipotek altına alır, isterse satar, bu koşullara göre değişir. Onun işine gelen, yeni savaş makinelerini denemek, yeni taktikleri, yeni buluşları uygulamaktır. Ama bir görünüp bir kaybolan ordularıyla, belirli olmayan cepheleriyle halk savaşı, emperyalistlerin kolay kolay kalkışamayacağı bir mücadele biçimidir. Örneğin, Çin Hindi'nde, güneyde, başkent Saygon'a 40 kilometre uzaklıktaki yerler, ölüm bölgeleri ilan edildi. Buralar, gerilla bölgeleri. Bu tür bir gerilla savaşından emperyalizm kazançlı çıkamaz. Bu savaşlardan bir şeyler de öğrenemezler. Karşısında gözle görülür bir düşman olmadıkça, bölük börçük birliklere karşı vurkaç savaşında yeni taktiklerini, yeni kitle yok etme silahlarını da denemenin bir anlamı yoktur. Onlara gerekli olan, atomik başlıklı füzeler kullanarak ve yepyeni stratejiler uygulayarak, Sovyetler Birliği'ne karşı savaşmaktır. Ağır yaralar almasa da, fazla bir şey yitirmese de emperyalizmin destek noktaları yine de birer birer elinden gitmektedir. Amerika Birleşik Devletleri de olacakları önceden hesaplamayı bilir, aptal değiller onlar. Kaynaklarının tükendiğini çok önce fark ettiklerinden tüm dünyada yedek kaynak aramaya çıktılar. Örneğin, Çin Hindi'nde kalay var. Malezya ve Peru'da birçok değerli maden var. Bolivya'dan da kalay çıkıyor. Peru'da çok miktarda bakır bulunuyor, ayrıca demir de çıkarılıyor. Arjantin'de birçok değerli cevherin yanı sıra uranyum var, onu da alıyorlar, sanırım. Meksika'nın kükürdü, Venezüella'nın petrolü... Emperyalizm makinesini işletecek tüm kaynaklar... Çökmemek için tüm Latin Amerika kıtasını istiyorlar. Ayrıca Asya ve Afrika'da egemenliklerini sürdürdükleri bazı bölgelere de, Kongo'daki savaş neden çıktı? Kongo'da uranyum var, bakır var, elmas ve bir yığın doğal zenginlik var. Kongo'da başlattıkları savaşla Belçika emperyalizmini çıkarıp kendilerini yerleştirmeyi başardılar. Amerika Birleşik Devletleri tüm dünyada bu politikayı uygular. Şimdiden yaptıkları hazırlıklar, gelecek yıllar ayakta kalabilmek içindir. Bu nedenle emperyalizmi desteğinden yoksun etmek, ekonomik sömürü bölgelerini elinden almak, onu kalbinden vurmak, yıkmak demektir. Emperyalizmin yayılma ereğinden hiçbir zaman vazgeçmediğini aklımızdan çıkarmamalıyız. Birleşik Devletler, yalnızca Birleşik Devletler sınırları içinde varlığını sürdürmekle yetinmez, sermayelerini dünyanın dört bir bucağına gönderir. Parayla oynar, sermaye yatırımlarını bazen kaldırır, bazen tekrar yerine koyar. Bu yüzden, emperyalizmin

ekonomik temellerinin sarsılması, kalenin yıkılması demektir. Bunun barışa, dünya barışına, evrensel barışa faydası olur. Bizi ilgilendiren de bu aslında. Bu nedenle, emperyalizmin yanılmaması için çalışmalıyız. Bugüne kadar onların bize karşı önlemlerine karşı aldığımız önlemlerin faydasını gördük. Onları birçok kez uyardık. Havana Radyosu'nu dinlediklerinde duyduklarından etkilenirler. Çünkü bizim radyomuzu tüm Latin Amerika köylülüğü izler ve bizim radyomuz boşuna konuşmaz. Onlara kalemizin, küçük, alçakgönüllü, ama yıkılmaz kalemizin gücünü koruduğunu, dimdik ayakta durduğunu kanıtlamalıyız. Elbette ki bir yandan bizi tecrit etmeye, yalnız bırakmaya, bir yandan da burada üstümüze saldırmayı sürdürecekler. Nasıl mı? Son günlerdeki gibi sabotaj eylemleriyle, insanları etki altına almaya çabalayarak, kendileri için uygun bir ortam yaratmaya çalışarak... Örnekleri çok, Macaristan olaylarını anımsarsınız. Halk hükümetinin bazı yanlışlar yapmasının hemen ardından, Yankeeler tarafından hazırlanan, karşılığı ödenen ve başlatılan karşı-devrim patlak verdi.

Buna benzeyen bir olay burada da Bolivya'da görüldü. Baştaki hükümet, tabii ki Macaristan hükümetiyle aynı özellikleri taşımıyordu. Bolivya'da hükümet bir burjuva hükümetiydi. Madenlerin ulusallaştırılmasını isteyen bu yönetim yine de Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı sayılırdı. Bolivya halkının geleceğini düşünerek, daha bir dizi önlem almak istiyordu. Korkunç bir sona uğradı bu hükümet. Halk, Albay Villaroel'i başkentin meydanında astı. Neden mi? Çünkü, Birleşik Devletler'in uzmanları, ne denli ilerici olursa olsun hükümetlerin zayıf yönlerinden, yaptıkları yanlışlardan yararlanmayı bilir. Bizim bile yanıldığımız anlar oldu, bazı zayıflıklarımız oldu, hata biraz da bizdeydi. Oysa ki uyanık olmak zorundaydık. Sekterliğe sapmıştık, ama sekterlik olmaktan çok budalalıktı bu. Halk kitlelerinden kopmuştuk. Önlemlerimiz doğruydu belki ama çok katıydı. Eleştiri yasaktı, yalnız eleştiri yapmaya hakkı olan halkın değil, Parti yönetiminin de eleştiri yapması önleniyordu. Parti, uyanıklık özelliğini, araştırıcı-soruşturucu niteliğini yitirip yalnızca yürütme yetkisini kullanan bir özelliğe büründü. Bu bizi çok ciddi ekonomik yanlışlara götürdü, tüm politik hareketlerin temelinde ekonominin yattığını aklınızdan çıkarmayın. Ekonomide, bazı yanlışlar yaptık, diğer bir söyleyişle, emperyalizmin çıkarına uygun bir yol tutturduk. Şimdi, ablukayla bizi ekonomik bakımdan yıkmak istiyorlar, evet, yapılan bu hatalar onların çok işine geliyordu.

Hepimizin bu işten sorumlu olduğunu söyledim. Neden? Çünkü Devrimi Savunma Komiteleri, halkın uyanıklılığının temsilcisi olarak, halkın devrimi savunma isteğinden doğmuştur. Oysaki sonradan, vurdumduymazlık aldı yürüdü, zoraki kurumlara dönüşen komiteler oportünizm batağına saplandılar. Savunma komiteleri halkın hoşlanmadığı kurumlara dönüştü. Çok haklı olarak, Devrimi Savunma Komiteleri'nin halka itici geldiğini söyleyebileceğimi sanıyorum. Birçok keyfi işler yaptılar, burada pek göze çarpmıyor ve bizim için fazla bir önem taşımıyor, ama devrimimizin temeli olan kırsal bölgelerde, gerilla ordumuzun çıktığı ve iki yıl süreyle gelişip büyüdüğü, kentlere karşı zafere ulaştığı yerlerde, her şey Devrimi Savunma Komiteleri'nin ellerine bırakıldı. Oportünistler bazı unvanlar ile bu komitelerde görev aldılar, devrime verdikleri zararı da umursamıyorlardı. Her şey tek bir mücadelenin parçası olduğundan, emperyalizm bu zayıf noktamızdan saldırdı. Emperyalistler çok iyi çalıştılar. Bazı bölgelerde, devrimci eylemlerden hoşnutsuzluk duyan küçük-burjuva kesimiyle devrimcilerin arasında tam bir uzlaşmazlık yaratmayı başardılar. Büyük bir gerçeği ortaya çıkaran bu olaylardan ders almamız gerekiyor. Halkın, Devrimi Savunma Komiteleri'ni denetimleri altında tutmasını sağlanmalı ve bazen keyfi davranma tehlikesini de göze alıp sert önlemlere başvurulmalıdır. Aşırı derecede gerginleşen bazı anlarda, insanın elinde kadife eldivenler olmaz. Burada, suçlu olup olmadıklarına bakmadan birçok insan tutuklandı. Sierra Maestra'da, suçlu olup olmadıklarını araştırmadan bazı insanları kurşuna dizdik. Çünkü öyle bir an gelir ki, devrimin hızını kesmemek için araştırma ve soruşturma yapılmaz, devrimin kutsal görevi zafere ulaşmaktır. Ama insan ilişkilerinin yeniden önem kazandığı zamanlarda, geriye dönüp bu ilişkileri yeni baştan kurmalıyız. Güçlülerin zayıfları buyruğu altına almasına izin vermemeliyiz. *"Söyledim ya işte, hepsi bu kadar!"* diye kestirip atmamalıyız. Öncelikle bu doğru bir davranış değildir, ikincisi ve daha önemlisi bu bir politika sayılamaz. Devrimi Savunma Komiteleri, nasıl itici hale geldilerse, saygınlıklarının bir kısmını yitirdilerse, yine öyle yeni baştan kazanabilirler. Gerçekten de bazı hatalar yaptık. İlerici ilkeleri savunan bazı ülkelerdeki görülen işkence gibi korkunç olaylara bizde hiç rastlanmadı. Fidel'in inandığı bir ilkeye göre hareket ediyorduk: 15 dakika sonra kurşuna dizilecek bile olsalar insanlara dokunma. Devrimi Savunma Komiteleri de bu ilkeye uydu. Bu çok önemli, çünkü herkes herkesi tanır. Gazeteler yazmasa bile, yine her şey öğrenilir. Eve döndüğümde, karım bana şöyle

der: *"Bir kişi daha elçiliğe sığınmış. Bir asker, otobüse ateş etmiş, biliyor musun?"* Herkes herkesi tanıdığından yapılan haksızlığı hiçbir zaman saklayamazsın. Bir kurumun yaptığı yanlış eylemler saklanmaya çalışılsa da herkes bunu bilir. Halk olayları öğrenir ve değerlendirmesi doğru olur. Ülkeyi savunma gibi çok önemli bir görev bile ekonomiyi geliştirmek kadar önemli olamaz. Yiyecek bir şeylerimiz olması, bir savunma kurumumuz olmasından daha önemli. Ama, önemli bir rol oynuyorsunuz. Daha kim bilir ne kadar uzun süren zor savaşlara girecek, gerekirse hepimiz yaşamlarımızı devrim uğruna feda edeceğiz. Tabii şu ya da bu savaş alanında, er ya da geç, uzak ya da yakın bir gelecekte olabilir, ama savaşlar her zaman olacaktır. Geleceği göremediğimden dolayı bunun hangi gerginlik aşamasına, hangi açık mücadele aşamasına, hangi derinlik aşamasına kadar tırmanabileceğini önceden söyleyemem. Aşırılığa kaçılmamasından başka bir şey istemiyorum. Çünkü böyle bir durumda, ne sizin ne de benim çabalarım çözülmeyi önleyemez. Bu olmazsa -olmamasını istemeli ve bu uğurda çaba göstermeliyiz- ve Nikita'nın dediği gibi emperyalizm saldırılarını azaltırsa, çünkü kaplan, kaplan olsa da, onun karşısında olan fil de güçlüdür, o zaman sizin çalışmalarınız değer kazanır. Ne olup bittiğini, düşmanın nasıl hazırlıklar yaptığını öğrenmeye çalışırsınız. Halkın ne duyup düşündüğünü de araştırmalısınız. Halkın duygularını hükümete iletmelisiniz. Örneğin, Matanzas'ta birçok kişi asılarak idam edildi. Devrimci şeflerin söylediğine göre ipler INRA tarafından çekilmişti. Böyle bir haber kimseye ulaşmamıştı, ben de o zamanlarda hiçbir şey öğrenememiştim, gazeteler bile bu olayları yazmadı. Görevimizi yapamamıştık, güvenlik örgütleri olaylardan haberdar olamamışlardı. Bu, *kızıl terör* demektir. Matanzas'taki olaylar ancak böyle ifade edilebilir. Ortalıkta beyaz terörden de eser yoktu, ancak bağnaz, düşünceleri aşırılıklara varan bazı kişilerin kafasında canlanıyordu *beyaz terör*. Aslında, bizim aldığımız saçma sapan önlemler başlatmıştı bu beyaz terörü, arkasından da kızıl terör tohumları ektik. Denetimsiz bırakılmış bir grup devrimcinin yapabileceği saçma işlere verilebilecek bir örnektir Matanzas olayları. Bu yanlışların önlenmesini sağlayarak benzer olayların yeniden görülmesini engellemeliyiz.

Karşıdevrimci, devrimci ahlakı kabul etmeyen kimsedir. Bunu unutmayın. Devrime karşı mücadele edene karşıdevrimci denir diyeceksiniz. Ama, nüfuzundan yararlanarak lüks bir apartman dairesine sahip olan, arkasından iki özel otomobil elde eden, karne ile alışverişe aldırmayan, tüketim için

konulan kuralları çiğneyen, halkın kullanamadığı eşyaları kullanan, bununla övünen ya da övünmeyen bir beyefendiye de karşıdevrimci deriz. Böyle bir kişi de karşıdevrimcidir. Böylelerine bizim toplumumuzda yer yoktur. İyi ya da kötü ününü, nüfuzunu ve etkisini, kendisinin ya da arkadaşlarının yararına kullanan böyle bir karşıdevrimciyi izlemeli, yakalamalı ve toplumumuzun dışına atmalıyız. Halk denetiminin olmadığı her yerde filizlenip boy veren oportünizm, devrimin can düşmanıdır. Bu nedenle güvenlik güçlerinin denetimi elden bırakmaması zorunludur. Bu denetimin çok yükseklerden yapıldığı yerlerde, güvenlik güçlerinin denetimi gevşer. Bu nedenle katı olunmalıdır, burada esnekliğin yeri yoktur. Bu davranış haklı ve adalet-lidir, çünkü biz devrimi adaletsizliklere karşı yaptık. Politikamız için bu tür bir davranış uygundur. Çünkü en tehlikeli hainler, devrimcilikten söz edip de devrimci ahlak kurallarını hiçe sayanlardır. Bunlar devrimi yıkmaya çalışan kişilerdir, çünkü onları herkes görür, ne yaptıklarını bilir. Onlar herkes için kötü örnektir. Biz hiçbir şey bilmesek de, hiçbir şey bilmek istemesek de, halk her şeyi bilir, hiçbir şey gizli kalmaz. Böylece, devrimimiz birkaç ay boyunca yanlış bir yolda ilerledi, kendisine karşı duyulan güveni sarstı. Şimdi, hep birlikte, eskisinden da daha büyük bir heyecanla, yeni baştan çalışmaya başlamamızın zamanı geldi. Her zamankinden daha ciddi çalışmalı, yitirdiğimiz güveni yeniden kazanmalıyız. Geçen yıllardakine göre çok daha zor bir görev bu, şimdi farkına varıyoruz, yitirilen bir şeyi yeniden kazanmak ne kadar güçmüş. Devrimin ilk anlarında, Küba'nın içinde yaşadığı koşullarda, insanlarda güven uyandırmak kolaydı, ama bir kez bu güven duygusu sarsılınca ya da zayıflayınca, onu yeniden elde etmek zorlaştı. Bu uğurda çalışmalıyız, karşıdevrim karşısında esnek esnememeli, eğilip bükülmemeli, devlet işleri söz konusu olduğunda katılığımızdan ödün vermemeli, bir araştırma ya da inceleme yaptığımızda, Küba'yı, Latin Amerika'nın bir parçası olarak düşünmeye dikkat etmeliyiz. Küba, her an, sizler için Latin Amerika'nın bir parçası, doğrudan doğruya Latin Amerika'ya bağlı bir ülke olmalıdır. Burada, yaşanan deney tarihsel bir öneme sahiptir, biz istesek de, istemesek de, tüm kıtaya yayılacaktır. Bazı halklar tarafından şimdiden benimsenen bu deney, daha başka halklar tarafından da benimsenecektir.

2. Havana Bildirisi Latin Amerika'daki devrimci hareketlerin gelişiminde, büyük bir önem taşıyacaktır. Bu belge ile halklar savaşmaya çağrılmaktadır. Büyük tarihi belgelere büyük saygı duymaktayız. İkinci Havana Bildirisi'ni

çağımızın Komünist Manifestosu sayıyoruz. Bu belge, bizim gerçeğimizin ve tüm Latin Amerika gerçeğinin Marksist analizine dayanır.

Bu akşam, sizlerle Latin Amerika konusunda sohbet etmeyi bu nedenlerden dolayı doğru buldum. Belki sizleri ikna etmeyi başaramayabilirim. Çünkü elimde sayısal veriler yok. Böylesine önemli bir mücadelenin ekonomik yönü üzerinde daha kesin bir biçimde duramayışımı hoş görün. Sizler için de ilginç olur muydu, bilmem, emperyalizmin Latin Amerika'yı egemenliği altına almasını içeren bilgileri tüm boyutuyla verseydim, en azından benim için çok ilgi çekici olurdu. Siyasi hareketlerle, ülkelerimizin ekonomik durumu arasındaki ilişkiyi, emperyalizmin ülkeye sokulma çabalarıyla, karşılaştığı tepkileri, hangi nüfuz altına alma girişiminin, hangi daha önceki tarihi ve ekonomik nedenlere dayandığını açıklamak isterdim. Burjuvazinin şu ya da bu konumu ele geçirmesi için, emperyalizmle Latin Amerika arasındaki mücadelelerin gelişimi, bir imparatorluğun bir başka imparatorlukla savaşması, tüm ekonomilerin Birleşik Devletler tarafından mutlak biçimde tekelleştirilmesi hep aynı ortak temele dayanır.

Örneğin, *Colgate* tüm Latin Amerika ülkelerinde, her gün kullanılan bir sözcüktür. *Mejoral* ve *Palmolive* de öyle. Latin Amerika'da her gün tüketilen binlerce madde için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Bizim bir arada olmamızı, emperyalizmin yıllar boyunca kıtamızı hammadde kaynağı ve tekelleri için bir yayılma alanı olarak kullanması sağladı. Bu birliği kutsal saymalı, korumalı, beslemeli ve güçlendirmeliyiz.

Latin Amerika ile ilgili konuları daha fazla incelememiz gerektiğini söyleyerek konuşmamı noktalıyorum. Küba'da, dünyanın herhangi bir köşesinin, Latin Amerika'dan daha iyi bilindiğini görüyorum, yanlış bu. Latin Amerika'yı incelersek kendimizi de tanımış oluruz, öteki Latin Amerika ülkeleriyle dostluğumuz artar, tarihimizi, geçmişimizi ve ilişkilerimizi daha iyi öğreniriz.

Latin Amerika'yı incelemek, emperyalist sömürünün buraları nasıl egemenliği altına aldığını öğrenmek, yani bu kıtadaki ülkelerinin ekonomisini araştırmak demektir, sonuçta, bugün olan bitenin tohumlarının nasıl atıldığını görürsünüz. Çünkü o tohumlar, Latin Amerika'da bugün çekilen ekonomik güçlükler, yoksulluk ve azgelişmişlik olarak filizlerini vermiştir.

Devlet Güvenlik Şubesi çalışanlarına verilen söylev, 18 Mayıs 1962.

Çalışma Karşısında Yeni Bir Davranış

Kardeş Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden gelen görevliler heyeti başkanı yoldaş, Tüm yoldaşlar;

Bu törenin iki farklı amacı olduğunu Yoldaş Lazaro da belirtti. Birincisi, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden gelen işçilere şükran ve minnettarlığımızı sunmaktır. Bu emekçiler, sosyalizmi kurma aşamasında, bize yardım etmek üzere okyanus aşırı ülkelerinden ellerini uzatmışlar, bizim en sevdiğimiz silahımız olan iş araçlarıyla gelerek, gelişmemize katkılarını esirgememişlerdir.

Toplantımızın ikinci amacı, üretim hedeflerini tüm emperyalist ablukaya karşın zor koşullar içinde aşmayı başaran bakanlığımıza bağlı birkaç fabrikanın işçi gruplarını kutlamaktır.

Bu fabrikalar çeşitli işletmelere bağlı olarak üretim yaparlar, ama hepsi de halkın tüketim ihtiyaçlarına yakından bağlıdır. Bunlardan ikisi, Konsolide Un İşletmesinin fabrikaları, birisi Konsolide Otomobil Lastiği İşletmesi, ötekiyse Konsolide Bira ve Malt İşletmesine bağlı buz fabrikasıdır.

Bira ve malt işletmesine bağlı diğer fabrikalar yaşadığımız koşullar nedeniyle, hedeflerini aşamadılar. Kullandıkları hammaddelerin ithal olması nedeniyle üretimleri azaltılmak zorunda kaldı.

Sanayimiz yarı sömürge koşullarında yaratıldığından ve dışarıdan alınan ithal hammaddelere bağlı olduğundan dolayı bu acıklı durum ortaya çıkıyor.

Bu nedenlerle, sosyalist ülkelerden getirtilen hammaddeleri sanayimizde kullanabilmek için yeni teknikler geliştirmek zorunda kaldık. Bu yeni teknikler, bazı hammaddeleri gereksiz yere harcamamamızı, artırmamızı sağlıyor, bazen de, Küba'da üretilen hammaddeleri kullanıyoruz. Hammaddeleri tutumlu kullanmanın gelişimimiz açısından taşıdığı önemi ne denli vurgulasak azdır. Her şeyi bir anda bitirmek zorundaydık. Sosyalizmi kurmak gibi güç bir görev söz konusu olduğundan, çalışma koşulları konusu uğraşlarımızın merkezini oluşturmalıydı.

Bu uğraşlar arasında, çalışma yarışı çok önemli bir yer tutmaktadır. Zaman zaman fabrikalar arasındaki ya da sendikaların ve işletmelerin düzenlediği yarışmalara katılan yoldaşlarımız, çok sayıda rekor kırmış, ulaşılması zor hedeflere varmışlardır.

Birkaç gün önce, Havana'daki Echeverria Un Fabrikasının, bir ayda 100 bin çuval un üretmesini kutlamıştık. Ondan birkaç saat önce de, rakibi Santiago'daki Frank Pais Un Fabrikası 50 bin çuvallık rekoru kırmıştı. Böylece, işçilerin bilincinin bir tür spor yarışına dönüştürdüğü ortaklaşa bir yarışma demek olan çalışma yarışı yavaş yavaş çalışan kitlelerin ilgisini çekmeye başladı. Bu ilerlemeyi duyurmak için bugünkü toplantıyı düzenledik. Bu dönemde, bazı diğer önemli devrimci toplantılar gibi, bu toplantıda da, çalışma yarışının kitleleri seferber etmek için gerçek bir araca dönüşmesi amacıyla, bugüne dek kullanılan tüm sistem ve yöntemlerin eleştirisine ve özeleştirilere geniş yer verilmektedir.

İşçi yoldaşların bildiği gibi geçtiğimiz kasım ayında yaptığımız son işçi kongresinde ana hatlarını anlattığımız çalışma yarışı konusunda hazırlıklar yapıyoruz. Ancak, bazı biçimsel ve bürokratik görüşlerden kendimizi kurtaramadık. Bu noktada, yarışmayı kazanan kim, önde giden kim, bunları saptamak ve yarışma kurallarını belirlemek için özel uzmanlar gerekliydi bize. Çalışma yarışını bir çekişme biçimine dönüştürdük. Konuyu,

mantık açısından en güçlü noktası olan kitlelerden uzaklaştırdık. Fakat, bunun öneminin bilincinde olan, devrimci heyecanla dolu işçiler, biçimsel engelleri aşmayı başarıp çeşitli üretim birimlerinde yarışmalar düzenlediler.

Yanlışlarımızın bize kazandırdığı deneyimden yararlanmak ve kitlelerle sürekli bağlantı kurmak zorundaydık. Kitlelere karşı her zaman konuşmalı, çalışma yarışının gerçek bir ortak çabaya dönüşmesi için açıklamalar da bulunmalıydık. Yarışmayı kazananlar, başarıyla amaçlarına erişen ve bunu aşan kişiler olmamalı, hedefi 2-3 kat aşan, olağanüstü sonuçlara ulaşan kişiler olmalıdır. Gelecekte, yalnızca hedefe ulaşmayı kazanan kişiler yarışma kazanmış sayılmayacaktır.

Çalışma yarışının belli bir zaman sürdürülen sıradan bir yarışma olmadığını fabrikalarda çalışan tüm yarışmalara anlatmalıyız. Bu yarış, ulusumuzun çalışma yaşamının kopmaz bir parçasıdır. Yarış sonuçlarının önemini tüm işçiler anlamalıdır. Bu sonuçlar, daha çok miktarda ve daha iyi kaliteli mamul ürün elde etmek, üretimi artırmak, ürünün kalitesini yükseltmek, hammaddeyi iktisatlı kullanmaktır. Bu temel ilkelere ulaşmak için sistematik davranmak zorundayız. Ulusal düzeyde yarışma düzenleyip, karmaşık listeleri inceleyerek, birinci gelenin kim olduğunu belirlemek bizim çok hoşumuza gider. Fakat, sizler de, her düzeyde yarışmalar düzenlemelisiniz. Tüm işyerleri, şubeler, fabrikalar, işletmeler ve devlet kurumlan aralarında yarışmalıdır. Çalışma yarışı, işçilerin ve tüm çalışanların her gün iş saatlerinin dışında en çok tartıştıkları konuyu oluşturmalıdır. Yarışmanın zaferini belirleyen budur.

Devrim çok zor bir dönemeçte bulunduğundan dolayı bunlar bizim açımızdan çok önemli. Kıyılarımızdan yalnızca 150 kilometre kadar kar uzakta olan Amerika Birleşik Devletleri'nin emperyalist ambargosu karşısında gece gündüz düşman kuşatması altında, hava sahamızı çiğneyen casus uçakları vızır vızır tepemizde dolaşırken, bu yetmezmiş gibi Guantanamo Üssü'nden gönderilen ajanlar da aramızda eksik olmazken, Guantanamo'nun oluşturduğu kara leke toprağımızı kirletirken, insanlık tarihinin en amansız savaşı anlamına gelen bir istila tehlikesi Demokles'in kılıcı gibi sürekli kafamızın üstünde sallanırken, sosyalizmi kuruyoruz.

Bu bakımdan kendimizi dünya proletaryasının öncüsü olarak görebiliriz... Pek çok öncü konumu bulunan, çok geniş bir savaş cephesi bu. Ama,

burada insanın en çok hak ettiklerini, yani özgürce kendini geliştirme, ne sömürülenin ne de sömürenin olmadığı yeni koşullar altında, yeni toplumu kurma hakkını savunmakla gururluyuz. Tüm bu nedenlerle, emperyalist saldırı gerçekleşmeyip bir tehdit olarak varlığını sürdürdükçe, silah başına geçmemiz gerekmedikçe, şans eseri ya da dostlarımızın yardımıyla, devrimin bize sağladığı silahları kullanmak zorunda kalmadıkça, sürekli olarak güçlendikçe ve istilayı püskürtme olanaklarımız arttıkça, savaş zamanı gelmedikçe, çalışma bizim her günkü savaş alanımızdır. Emperyalizm ile hiç durmadan her saat bu savaş alanında çarpışırız.

Bu çalışma olanaklar elverdiği ölçüde, en iyi biçimde, ilgi duyularak yapılmalıdır. Çünkü, sosyalizm çalışmanın, en yüksek üretimin, en büyük üretkenliğin verdiği meyvelerin üzerine inşa edilir. Bilincimizi son derece geliştirmemiz bile, verimliliği arttıramıyorsak ve halkımız için bölüştürebilecek mamul ürünler üretemiyorsak hiçbir anlam taşımaz.

Sosyalizm, tüm üretilen ürünlerin halka eşit paylaştırılmasına dayanan bir toplumsal sistemdir. Ama, toplumun da zengin olması gerekir, iş yapmak için makineler olmalı, bu makinelerin halkın tüketimine yönelik ürünleri hazırlayabilmesi için de hammadde stoklarının olması gerekir

Sosyalizmin temelini fabrikalar oluşturduğundan hiç durmaksızın yeni fabrikalar inşa edilmelidir. Sosyalizm, teknik bakımdan gelişmiş toplumlarda kök salar. Feodal ve tarım koşullarında sosyalizm gelişemez. Teknoloji temeli üzerinde yükselir.

O halde, çalışma verdiği meyvelerle üretime katkıda bulunur. Ayrıca, yaratıcı heyecan duyularak yapılan günlük çalışmalar, hepimizde sosyalist bilinci geliştirir. Üretkenlik, daha çok üretim ve bilinç; bunlar, üzerinde yeni toplumu kurabileceğimiz temellerdir.

Yeni toplumu oluşturmak zorunda olduğumuzu unutmayalım. Geçmişin anıları, mücadele anıları, lanet olasıca geçmişin, insanı boğan geçmişin anıları henüz silinmiş değil. Bugün, sosyalizmi kurma görevini üstlenen emekçi kitleler de bu pisliklerden tam anlamıyla arınamadı henüz. Çalışan kitleler, geçmişe gömdüğümüz dönemin kötü alışkanlıklarını miras almış insanlardan oluşuyor. Onların kötü alışkanlıklara sahip olduklarını söyledim çünkü bu çarpıklıklar uzun yıllar boyunca tüm ağırlığıyla üstümüze çöktü.

Böyle bir ortamın çocuklarıyız. Temel olanı yıktık, değiştirdik. Fakat içimize işlemiş kötü alışkanlıkları aynı hızla atmayı başaramadık. Toplumsal çalışma, ortaklığın çalışması, ortaklaşa çalışma bile yeni bilinci yaratmaya yeterli değildir. Emek, çoluk çocuğunu geçindirmek için maddî bir ücret karşılığı olarak değil de manevi bir gereksinim olarak bakılmaya başlandığı zaman kurtulacaktır.

Ulaşılan bu noktada, kitlelerle hükümet arasında daha sıkı bağlar yaratmak, geçmişin kötülüklerinden kendimizi kurtarmak, güçlü ve varlıklı bir devlet kurmak, geçiş döneminden sosyalizm dönemine geçmek ve daha sonra da komünist toplumu kurma çalışmalarına ulusumuzun en iyi evlatlarının katılmasını sağlamak için bir dizi önlem alabiliriz. Şimdilik çok uzakta olmasına karşın, kusursuz toplumu, bugünün bile ötesini görebilen, insanlığın yazgısını çok öncelerden sezen, ilk insanın en büyük özlemi olan komünist toplumu şimdiden düşünmeye başlamalıyız.

Burada disiplinin bütün etkenlerden daha önemli olduğunu vurgulamalıyız. Emekçiler eski sistem çöktüğünde üzerlerine yük olan baz ağırlıklardan kurtulduklarını sandılar Birçok yoldaş da artık sorumlulukların ve görevlerin sona erdiğini ve ulaşılan bu yeni aşamada yalnızca hakların kaldığını sandılar Elbette ki, bu, eski toplumun, yeni toplumu kuran insanların bilincine yansımasından başka bir şey değildi.

Disiplin, kuruluş çalışmalarındaki temeldir yoldaşlar. Disiplinin yönetime boyun eğme anlamına gelen olumsuz bir tutum olduğunu düşünmeyin yoldaşlar Bu aşamada, disiplin kesinlikle diyalektik olmalıdır. Demokratik merkeziyetçiliğe uygun biçimde, çoğunluğun kararlarına uyma anlamına gelir. Kitlelerin gösterdiği yolu hükümetin izlemesi demektir. Disiplin denilince iş yerinin, fabrikanın ya da işletmenin üretimle ilgili sorunlarını, tüm yönetim kademelerinde, ortaklaşa tartışmak anlaşılmalıdır. Disiplin, işçilerin, örgütleri aracılığıyla fabrika yönetimine giderek daha fazla katılması, tartışmalarda ve üretimle ilgili kararlarda söz almaya yeterli hale gelmeleri, hepimizin uyması gereken disiplin kurallarına yönetimin uyup uymadığını denetlemesi anlamına gelir.

Her kademede disiplinsizdik, özellikle de ekonomi alanında. Gerilla savaşçılarımız, işe başladıklarında tüm gerilla özelliklerini koruyorlardı. Barakaların biçimsel disiplinine alışkın olmayan askerlerdi bunlar. Yeni birlikler yaratmak ve katı bir disiplin oluşturmak zorundaydılar, çünkü

savaşta askerlerin kumandası böyle katı ve otomatik olmalıdır. Ancak ekonomik aygıt farklı bir tempoyla yürüdü, bu tür sorunları işçi yoldaşlar her zaman tam bir açıklıkla anlayamıyorlardı.

Disiplini sağlamak adına çok sert önlemler aldık. Yetki ilkesini, devlet yönetiminde merkezi sorumluluğu getirmek istiyorduk. Bugün ödül alan fabrika yöneticilerimizden biri, bakanlığımızca iletilen Merkez Planlama Kurulu'nun talimatlarına uymadığı için cezalandırılmıştı.

Birçok işletme yöneticisi de cezalandırıldı. Devrimci olarak, emekçi ve yönetici olarak onlara çok büyük bir değer veriyorduk. Ama duydukları coşku ve heyecan, onları yönettikleri işletmenin dünyada en önemli şey olduğuna inandırmıştı. Artık düşündükleri tek şey kendi işletmelerine hammadde sağlamak idi, yönettikleri işletmenin, yönetsel aygıtın tümü içinde küçücük bir kum tanesi olduğunu unutuyorlardı. Bu yüzden çok sert önlemler almak zorunda kaldık.

Sanayi Bakanlığı'nın en iyi ve en çalışkan yöneticilerinin bile cezalandırıldığı oluyordu. Başka bir söyleyişle, fabrikalarının en fazla miktarda üretime ulaşması için duydukları devrimci coşku yüzünden ileri görüşlülüğü elden bırakıyor, perspektifi gözden kaçırıyor, zorunlu disiplini de gevşetiyorlardı.

Yalnız yönetim kademesinde uygulanan bir disiplin değildir bu. Tüm emekçiler, tüm çalışanlar bu disiplini benimsemelidir. Kitle örgütleriniz aracılığıyla ve bireysel olarak da, bu göreve tam anlamıyla katılmalı, bu yükümlülüğü üzerinize almalısınız.

İki temel öğeden, yeni toplumun üzerine inşa edileceği iki temel taşından yoksunuz. Çalışma kurallarının saptanması bunların ilkidir. İkincisi ise yurttaki tüm işçi kategorilerinin alacağı ücretlerin saptanmasıdır. Aylar önce bitireceğimize söz verdiğimiz halde bu çalışmalarda oldukça geri kaldık. 1 Mayıs'ın öncesinde madencilik işletmesinden başlayacağımız, açıklamıştık, öyle de yaptık. Bugün, ağustosun ortasında bir maden ocağındaki çalışma normlarını saptadık diğer birkaçını da inceliyoruz.

Tembelliğe izin verilemez. Kitlelerin katılımıyla yeni ortak sözleşmelerin imzalanması, çalışma kurallarının ve yeni ücretlerin saptanması gerçekleşecektir. Kitlelerin katılımı, yalnızca iş yerlerde tartışmalar yapmakla sınırlı değildir. Kitleler ulusal ölçekte meslek sınıflarının standartlaş-

ması ve yeni ücretlerin saptanmasında inisiyatifi ele almalıdır.

Ulusal sendikalar, devrimci çekirdekler, tüm hükümet ve işçiler bu konuyla ilgilenmelidir.

Çalışma kuralları, her işçinin topluma katkı olarak yapacağı işin niteliğini ve niceliğini belirtir. Her işyerinde, her işçi, yarattığı belirli nitelikte ve nicelikteki çalışma ürünüyle topluma katkıda bulunmak zorundadır. Üretilen malın niteliğinin, sosyalizmin kuruluşunun bu aşamasında çok önemli bir yeri olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Özgürlüğünü kendisi kazanmış bir toplumun üreticileri olarak, halka her şeyin en iyisini vermekle sorumlu olduğumuzu, en büyük emeklerimizin yüksek nitelikli ürünler elde etme hedefine yönelik olması gerekliğini her zaman anımsamalıyız.

Elbetteki daha pek çok etken dahil olmakla beraber, disiplin ileriye doğru yol almamızı sağlayan etkenlerden sadece biridir. Günümüzden bir örnek verelim: Dost ülkelerin, teknik yardım, danışmanlık, maddî ürünler, hatta tümüyle fabrikalar biçiminde bize elini uzatan kardeş ülkelerin yardımı. Tüm yeni değerler insan emeğinden kaynaklanır, bu emek, dört yıllık planımız sırasında ve bunu izleyen plan dönemlerinde ülkemizde kuracağımız büyük fabrikalarla ve çağdaş donanımlarla cisimleşmelidir.

Eğer kimseden yardım almadan tasarladığımız devasa çabayı gerçekleştirmeliysek, bu fabrikaların kurulması için, halkımız yapabileceği en büyük fedakârlıklardan bile kaçınmamalıdır. Dost ülkelerin yardımı, bizi bu çabanın büyük bir kısmından kurtarıyor, böylece işimiz kolaylaşıyor. Ama yeni bir toplum oluşturmak için fedakârlık yapmak gerekir. Örneğin, eski işbirlikçi burjuvazimiz gibi, ya da Amerika'da yaz tatili yapan yahut da Avrupa'da geçiren büyük toprak sahipleri gibi. ABD'nin emperyalizm kurumlarını hiçbir fedakârlıkta bulunmadan yok etmeyi umut edemeyiz. Hiçbir fedakârlıkta bulunmadan, dünyanın en büyük baskı gücüne kafa tutmayı umut etmemeliyiz.

Yeni fedakârlıklar yapmaya hazır olmalıyız, tıpkı daha önce yaptıklarımız gibi. İstilacıların ulusumuzu yok etmek için yapacağı bilinmeyen her türlü saldırıya karşı, uygulayacakları her türlü ambargoya karşı şimdiden hazırlıklara başlamalıyız. Sosyalist bir toplumu Latin Amerika'da ilk kez kuran bir ülkenin bayrağını çok yükseklerde dalgalandırmalıyız *(Alkış-*

lar). Yüce bir onur, yüce bir örnek bu. Savaşacak Latin Amerika ülkelerine gücü bu verecektir. Konukların buraya geldiği her zaman, ya da Havana Radyosu gerçekleri duyurduğu her zaman, bir uçtan diğer uca kadar Latin Amerika ülkelerinde yeni bir bilinç doğar. Latin Amerika'nın sömürülen insanları, bir değişimin gerektiğini, adaletsizliğin mutlu azınlığın elinde zenginleşme aracı olduğunu ve bu yüzyılda baskı ve sömürü altında yaşanamayacağını anladılar. Bir şeyi daha anladılar.

İşçi ve köylüleri zulüm ve saldırıya uğrayan, öldürülen Latin Amerika'da boydan boya, kitlelerin bilincinde yepyeni bir gerçek kesinlik kazandı: Değişme olanağı var. Latin Amerika kıtasında, pek çok maçete bilenmeye başladı. *(Alkışlar)*

Yaptığımız fedakârlıkların bizi sızlattığı zamanlarda, Küba'nın dışında da sorumluluklarımızın olduğunu, canlı bir örnek olduğumuzu, Latin Amerika'da yeni bir gerçeği kanıtladığımızı anımsamalıyız. Dayanıklılığımız ve istencimiz karşımıza çıkacak sorunları aşmamızı sağlar.

Anlaştık, yoldaşlar! Fakat yeni bir toplum oluşturmak için gelişmiş bir tekniğe, çağdaş teknolojiye de gereksinimimiz var. Hedefinin üzerinde üretim yapan 4 un fabrikasına, ülkemize gelen bir Sovyet teknisyen tarafından yapılan ziyareti örnek olarak gösterebiliriz. Un fabrikasını inceleyen bu yoldaş bazı sorunların olduğunu fark etti. Üretim buralarda tıkanıyordu. Bu tıkanıklıkların giderilmesi için bazı önerilerde bulundu.

Sovyet yoldaşın -her şeyin üstünde de devrimci coşkusuyla, çünkü yorulmak bilmez bir emekçiydi bu yoldaş- öneri ve yetenekleriyle, çok ufak bir yatırım yaparak istenilenleri yaptık. Küba 4 yeni un fabrikası kazandı sanki. Başka türlü anlatacak olursak, un fabrikasındaki yoldaşlar halkın en önünde olmak, örnek işçiler olarak tanınmak gibi manevi özendiricilere sahiptiler. Bu işçiler, fabrikalarının başarısının bir kısmının Sovyet teknik uzman yoldaşın aylar boyunca, tüm teknik bilgisi ve tüm coşkusuyla çalışmasına, kendilerine yardımcı olmasına borçlu olduklarını kabul etmelidirler. *(Alkışlar)*

Bu yüksek teknoloji düzeyine erişmek, yolumuzun üstündeki engelleri kaldırıp atmak için düzenli eğitime, düzenli çalışmaya ihtiyacımız var.

Bugün ödül kazananlar arasında Otomobil Lastiği İşletmesine bağlı üretim yapan bir fabrika da bulunuyor. Tüm işletmenin de çalışmaları çok

başarılı *(Alkışlar)*. Bu fabrikanın devletleştirilmesinden kısa bir süre sonra, bir de bakmışlar ki tüm yabancı teknisyenler ve Kübalı teknisyenlerin de çoğu yurtdışına gitmiş. Fabrikanın işçileri ve geriye kalan tek bir uzman, ortaya çıkan sorunları çözmeyi, fabrikayı çalışır durumda tutmayı başardılar. Teknik güçlüklerin üstesinden geldiler ve verimliliği artırmak amacıyla, teknolojinin yeni hammaddelerle uyum sağlaması için gerekli çalışmaları yaparak üretim oranını arttırdılar. Bugün bu fabrika, üretimin en ön saflarında yer almaktadır. *(Alkışlar)*

Coşku, disiplin, özveri, çok çalışmak, olanaklar elverdiğince çok üretmek... Yine de tüm bunlar, gerekli teknik bilgiler olmaksızın büyük bir kazanç sağlamaz. Teknik bilgiler edinme, tüm kademelerde sürekli eğitimle birlikte, işçi sınıfının günlük uğraşı haline gelmelidir.

Teknik kursları, eğitim kurslarını ve izlenmesi gereken günlük kursları unutmayalım! Elde edeceğimiz her bilgi parçacığının geleceğin temeline harç oluşturacağını aklımızda tutalım. Olanaksızlıkları incelemeyelim, olanakları inceleyelim, olanaksızlıkları da süpürüp atalım! Sloganlarımız bunlar olsun. Günümüzün işçi sınıfının sloganları bunlar olsun.

Diğer bir deyişle, yoldaşlar, burada dolaylı olarak, insan etkinliğinin ve sosyalizmin kuruluşunun merkezini oluşturan çalışmayı onurlandırıyoruz. Çalışmaların verimliliği, bireyin çalışma karşısındaki tutumuyla belirlenir.

Geçmişi bir kez daha inceleyelim. Eski toplumun getirdiği engelleri, onu ortadan kaldırırken yıkmıştık. Ama bunlar hâlâ işçilerin bilincinde yaşıyor. Geçmiş, günlük çalışmasını sıkıcı, ezici bir zorunluluk gibi gören, bu zorunluluktan kaçıp kurtulmak isteyen, fabrikanın hâlâ eski patronunun mülkiyetinde olduğunu, her şeyin eskisi gibi sürüp gittiğini sanan birçok işçinin bilincine yansıyor.

Davranışlarımız tamamen değişmelidir. Çalışmak, bizler için manevi bir zorunluluk olmalıdır. Çalışmaya, her sabah, her öğleden sonra ya da her gece yenilenen coşkumuzla, şevk ve heyecanımızla gitmeli, işimize ilgi duyarak, dört elle sarılmalıyız. Çalışmanın ilginç yönlerini, yaratıcı yanlarını bulup çıkarmayı öğrenmeli, kullandığımız makinenin ya da iş sürecimizin en ince noktalarını bile çok iyi bilmeliyiz.

Yaptığımız işin bize mutluluk vermediği taktirde, sevdiğimiz bir işi öğrenmek üzere yeniden eğitimimize başlayalım. Mutlu bir yaşam da, çalış-

ma ayrılmaz bir parçadır. Heyecan verici bir olay, yaşamın sıkıntılı zamanlarıyla değil, mutlu anlarıyla birlikte yürüyen bir süreçtir.

Büyük başarıya komünist toplum tamamen oluşturulduğunda ulaşılacaktır. Değişimler bize birdenbire oluyormuş gibi görünebilir fakat toplumsal süreç içinde yavaş yavaş oluşur. Sonra belirli bir anda, büyük bir dönüşüm ve tek bir büyük değişim halinde ortaya çıkar. Ama bu değişmeler, günden güne, bazen de kuşaktan kuşağa, insanlar tarafından biriktirilmiştir.

Çalışma karşısındaki bu yeni tutumu bugünden başlayarak benimsemeliyiz. Bu davranış birçok kişi için yeni ise de, birçok öncü çoktandır kabul etti bu tavrı. Çalıştığı işte herkes mutlu olmalıdır. İnsanları mutlu etmek, yaratıcı olarak görevidir. Etrafındakileri etkilemek için, insan devrimci bir coşku ve heyecan işinde çalışmalı, onlara örnek olup harekete geçirmelidir. Ödül kazanan başarılı bir işçi, örnek bir işçi olmakla yetinmemeli, kendisini izleyecek kişileri peşinden sürüklemelidir. Herkesle çalışma yarışına girirken aynı zamanda yardımcı olmalıdır. Çalışma karşısındaki bu yeni tutum, toplumun merkezinde yer almalı, ülkemizde en onurlu işçilerin, herhangi bir üretim alanında öncü işçi unvanını taşıdığı unutulmamalıdır.

Bu aşamaya bir gün ulaşacağız yoldaşlar. Bunun bugün, yarın, ya da yakın bir gelecekte olacağını söyleyemeyiz, çünkü bu bir süreçtir. En devrimci işçilerin yanı sıra, devrimi henüz benimseyemeyenler, geçmişi unutamayanlar da var.

Eğer bu çabaları sonuna kadar sürdürürsek -daha hızlı adımlarla- her gün, hepimiz yaratıcılık heyecanını içimizde duyarsak, bir yoldaşı daha kendimiz gibi düşünmeye ve duymaya ikna edebilirsek ya da yalnızca işine karşı biraz daha fazla ilgi duymasını sağlarsak, eğer bunu başarabilirsek dev adımlarıyla yürüyebiliriz. Sosyalizme doğru sosyalist toplum doğrultusunda hızla ilerleyebiliriz. Böylece, görevimizi yerine getirmiş oluruz.

Ortada bırakılmaması gereken bir görev bu. Başarmak zorunda olduğumuz bu görev, kitleler tarafından, çalışmalarının odak noktası olarak ele alınmalıdır. Bunu önemle vurgulamalıyım.

Sosyalizm dayandığı ilkeler, kitlelerin çalışması, kitlelerin örgütlenme ve sanayiyi, tarımı ve ülke ekonomisini daha iyi yönetme yeterliliğidir.

Sosyalizm, kitlelerin her gün bilgilerini artırma, devrimci görevin tamamlanması için burada, aramızda kalan tüm yoldaşları, tüm teknisyenleri sosyalizm davasına kazandırma, tüm halkımız için daha çok tüketim maddesi üretme, herkesin günlük hayatı bakımından değil, tarihi anlamda yaklaşan geleceği görme yeteneğine, coşku ve heyecanla geleceğe doğru yola koyulma istek ve iradesine dayanır.

Onurlandırdığımız yoldaş sayısı bugün oldukça az. Buradaki yoldaşlarımız öncülerin kılavuzu, tehlikeye ilk atlayan, en ön cephede yer alanlardır.

Başlattığımız bu mücadele, tek ve parçalanmaz bir zincirin halkaları gibi kolkola giren, önü kesilemeyen bir dalga gibi ilerleyen herkes içindir. İlerlediğimiz bu yolda, yolculuğumuzun ilk aşamasına çabucak ulaşabilecek, geçmişteki zaferlerimize bakarak, sosyalizme vardık ve daha ilerilere doğru yolumuza devam ediyoruz diyebileceğiz.

Venceremos! (Yeneceğiz) (Alkışlar)

Havana'da, Küba Sendikaları Merkez Örgütü (CTC) tarafından organize edilen bir toplantıda yapılan bu konuşma, 22 Ağustos 1962'de El Mundo ve Revolucion dergilerinde yayımlanmıştır.

Devrimin Belkemiği: Devrimci Kadrolar

Devrimimizin temel özelliklerinden, ilk başlarda bazı kendiliğindenci çizgiler taşıyan şeklinden, ulusal kurtuluş hareketinin sosyalist devrime dönüşümünden, Moncada Kışlası baskını kahramanlarının, Granma Çıkarması döneminden sonra Küba Devriminin sosyalist niteliğini açıklamalarına varıncaya kadar yaşadıkları süreçten uzun uzun söz etmeyeceğim. Yeni yandaşlar, yeni kadrolar, yeni örgütler sürekli olarak aramıza katılarak hareketin ilk zamanlarındaki zayıf örgütsel yapısını güçlendirdiler. Devrimimizin temel taşını oluşturan kitle akını gerçekleşene dek bu böyle devam etti.

Yeni bir toplumsal sınıfın Küba'da komutayı tan olarak ele geçirmesinden sonra, devletin içinde bulunduğu koşullardan ötürü, devlet iktidarı-nın sıkıştığı sınırları farkettik. Devlet aygıtında, siyasi örgütlenmede ve tüm ekonomik cephede yerine getirilecek pek çok görev için gerekli kadrolardan yoksunduk.

İktidarın ele geçirilişinden sonra, bürokratik görevlere parmak ucuyla rastgele işaret edilen insanlar getirildi. Büyük sorunlar olmadı, çünkü eski yapı hâlâ mevcuttu. Aygıt, adeta ölmek üzere olan külüstür bir makine gibi yavaş

ve verimsiz işleyişini sürdürdü. Fakat bunun örgütlenişi ve ancak durağanlık içinde hayatta kalmasına yeterli eşgüdümü, ekonomik yapıda meydana getirilecek dönüşümleri ve bunları izleyecek olan politik değişimleri gerçekleştirmede hiçbir işe yaramazdı.

Sol ve sağ kanadı arasındaki mücadeleden derin yaralar alan *26 Temmuz Hareketi* yapıcı çalışmalar oluşturacak durumda değildi. *Sosyalist Halk Partisi* ise yıllar boyu şiddetli saldırılara ve yasadışı çalışma koşulları yüzünden, sorumlulukları üzerine alabilecek orta düzeyde kadrolar yetiştirememişti.

Devletin ekonomiye ilk müdahaleleri başladığında, kadrolar bulmak pek zor olmadı; yönetici mevkileri için, alt düzeyde bir temele sahip olan birçok kişi arasından birini seçmek yeterliydi. Fakat, hareketin hızlanmasıyla birlikte, önce Amerika Birleşik Deletleri'ne ait girişimlerin millileştirilmesi, ardından Küba'daki tüm büyük şirketlerin devletleştirilmesiyle yönetici teknik kadrolar son derece azaldı. Bir de, pek çok teknik eleman vaadedilen imkanların etkisiyle diğer Latin Amerika ülkelerine, hatta Birleşik Devletler'e gitmiş, bu yüzden en kısa sürede teknisyen ye-tiştirme ihtiyacı doğmuştu. Politik aygıt bir yandan bu örgütlenme çalışmalarına girişirken, bir yandan da ideolojik alanda, devrime bağlanan, öğrenme isteğiyle yanıp tutuşan kitlelerle ilgilenmeliydi.

Görevimizi elimizden gelen en iyi şekilde yaptık. Tabii bu çalışmalar zahmetsiz, sıkıntısız değildi. Merkez yürütme düzeyinde pek çok hata yapıldı. Önemli sorumluluklar üstlenen sanayi işletmeleri yöneticileri büyük yanlışlara düştüler. Politik aygıtla da pahalıya mal olan hatalar yaptık. Devlet yönetimi yavaş yavaş rahat ve barışçı bir bürokrasiye bürünmüş; herkesin gözünde, daha çok yükselmek, önemli yada önemsiz bürokratik görevlere geçmek için bir atlama taşı olup çıkmış, kitlelerden tümüyle kopmuştu.

Yanlışlarımızın temel sebebi, belirli anlarda gerçekçi bakış açısını kaybetmemizdi. Görüşümüzü körelten, partiyi bürokratik bir örgüte dönüştüren, yönelimi ve üretimi tehlikeye alan yetersizliğimizin sebebi, orta düzeyler için kadrolar yetiştirememiş olmamızdı. Bu aracın eksikliğini ciddi şekilde hissediyoruz. Kadrolar yetiştirme politikası, kitlelere gitme politikasıyla eş anlamlı, apaçık bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştı. Parola, kitlelerle bağlantı kurmak, yaşamının ilk döneminde devrimin sımsıkı korunduğu bağları yeniden yaratmaktı. Fakat, kitlelerle bu bağlar, ancak, en yararlı sonuçları alabilecek bir sistem aracılığıyla kurulabilirdi. Kitlelerin nabzı

ölçülmeli, tüm özlemleri bilinmeli, siyasi talimatlar bu yolla iletilmeliydi. Bu çalışmalar da, ya başbakan Fidel Castro'nun kişisel girişimleriyle yahut da devrimin diğer liderleri tarafından en iyi biçimde gerçekleştirilebilirdi ancak.

Bu noktaya vardığımızda, bir soru akla gelebilir: "*Kadro nedir?*" Kadro, merkezdeki yetkililerden gelen talimatları doğru yorumlayabilecek siyasi gelişim düzeyine yükselmiş, bu emir ve talimatları benimseyen, bunları ileten bir kişi, kulelerin en derin isteklerini, güdülerini gösteren belirtileri algılayabilen bir kimsedir. Kadro, hem teorik hem de pratik bakımdan disiplinli, demokratik merkeziyetçiliği bilen ve uygulayan, çeşitli yönlerinden en iyi biçimde faydalanmak için yeni yöntemlerimizin çelişkilerini gören bireydir. Ortaklaşa tartışma, tek karar ve sorumluluk ilkesini üretim alanına uygulamayı bilir. Kadroların dürüstlüğü ve bağlılığı denenmiş, fiziksel ve moral cesareti, ideolojik gelişimiyle birlikte herzaman her çeşit mücadeleye girmeye, devrimin yürüyüşüne gerektiğinde hayatını ortaya koyarak destek olmaya hazır durumda bulunacak biçimde çelikleşmiştir. Aynı zamanda kişisel çözümleme yapmaya yeterli biridir, bu özelliği gerekli kararları almasını ve disipline ters düşmeyen yaratıcı inisiyatifini kullanmasını sağlar.

Kadro yaratıcı bir insandır. Yüksek düzeyde bir yönetici, yüksek politik bilince sahip bir teknik elemandır. Diyalektik akıl yürütmelerle, üretim sektörünü geliştirebilir, siyasi önderlik konumundan yararlanarak kitleleri yönlendirebilir.

Bu yetenekleri kendinde toplamış insan örnekleri Küba halkı arasında çoktur, böylelerine hergün rastlıyoruz. Aslolan, bu insanların daha çok gelişmesini sağlayacak fırsatları yaratmak, onları eğitmek, her kişiden en büyük faydayı elde etmek, onları yurda yararlı olabilecek insanlar haline gelmeleri doğrultusunda eğitmektir.

Bir kadronun biçimlenmesi günlük çalışmalar içinde gerçekleşir. Bu çalışmalar sistemli olarak ele alınmalı, bu amaçlarla kurulan okullarda, öğrencilerine örnek olan, işinin ehli öğretmenlerin yardımıyla gençlerin hızlı ideolojik gelişimleri tamamlanmalıdır.

Sosyalizmi kurmaya başlayan bir rejimde, yüksek politik eğitim almamış kadrolar düşünülemez. Politik eğilim denilince, yalnızca marksist teorinin öğrenilmesi yeterli değildir; bireyden davranışlarından sorumluluk duyması beklenmeli; her türlü zayıflığı önleyen bir disiplin uygulanmalı, bu disiplin

hiçbir zaman bireyin kullandığı inisiyatifle çelişkiye düşmemeli, devrimin tüm sorunları özenle ele alınmalıdır. Bu kadrolar kitlelerin içinden seçilmeli, kendini kanıtlamış, devrimci çalışmalara ilgi gösteren kişiler özel amaçlarla kurulan okullara gönderilmeli, ya da böyle okullar yoksa pratik çalışmalar içinde denenmeleri için bunlara daha büyük sorumluluklar verilmelidir.

Bu sayede, son yıllarda çok sayıda yeni kadro oluşturabildik. Hepsi aynı biçimde yetiştirilmiş değildi. Çünkü genç yoldaşlar devrimci yaratıcılık gerçeği karşısında uygun bir partinin yönlendirmesinden yoksundu. Bazıları en üstün başarıya ulaştı, ama çoğu yeteneklerini geliştiremediler ve yarı yolda kaldılar. Bir kısmı bürokraside boğulup gitti, bir kısmı da iktidar hırsının kurbanı oldu.

Devrimin güçlenmesini ve zaferimizi güvence altına alabilmek için yeni kadrolar oluşturmalıyız. Kitle örgütlerinin çekirdeğini oluşturan politik kadrolar *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'nin eylemleri aracılığıyla kitleleri yönlendirmelidir. Devrimci eğitim veren okulların açılmasıyla ve her düzeyden öğrenimin başlamasıyla bu alandaki çalışmanın temeli atılmıştır. Askeri kadrolara da ihtiyacımız var. Bu kadroları oluşturmak için savaşın genç savaşçılarımız arasında yaptığı seçimi kullanabiliriz. Pek çok savaşçımız hayatta, geniş teorik bilgileri yok, ama ciddi sınav vermiş kişiler bunlar. Savaşın zor koşullarında sınandılar, Sierra'daki ilk gerilla çarpışmalarından itibaren doğuşu ve gelişimiyle içinde bulundukları devrimci rejime bağlılıklarını tam anlamıyla kanıtladılar. İçinde bulunduğumuz üretim döneminde, sosyalist devletin planlama ve örgütlenmesi gibi güç görevlere kendini adayacak ekonomik kadrolar da oluşturulmalı. Profesyonel kimselerle çalışmalı, bilime hızlı bir gelişme sağlayacak ideolojik heyecanı kazandırmak için gençleri teknik mesleklere yöneltmeliyiz. Başkalarının teknik bilgilerinden yararlanmayı bilen, çalışmaları sentezleyen, işletmeleri ve diğer devlet örgütlerini devrimin hızlı temposuna uydurabilen yönetici ekipleri yaratmak zorundayız. Kadroların tüm davranışlarında ortak payda siyasi açıklıktır. Bu, devrimin doğrularını kayıtsız şartsız desteklemek değil, onları düşünerek, mantık süzgecinden geçirerek özümsemek demektir. Bu tavır, büyük bir özveri ve diyalektik analiz yeteneğini gerektirir. Bu sayede, kadrolar, devrimin teori ve pratiğine sürekli olarak her alanda katkıda bulunabilir. Bu yoldaşlardan, en iyiler seçilmeli, seçilenlere büyük olanaklar sağlanmalıdır.

Görev aldığı cephe hangisi olursa olsun, kadronun işlevi aynıdır. Kadro, *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'nin oluşturduğu ideolojik motorun dinamik

dişlisidir diyebiliriz. İşlemeyi sağlayan parça olduğu için, sadece öneri ve istekleri yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya ileten bir organ olmakla kalmaz kitlelerle gelişmeleri için işbirliği yapan, edindiği bilgileri yöneticilere bildiren, bağlantı noktası oluşturan yaratıcı bir güç olmasından dolayı dinamiktir. Kadro, devrim ateşinin sönmemesine, devrimin durağanlaşmamasına, hızını yitirmemesine gözcülük etme görevini de üstlenir. Çok duyarlı bir noktada bulunmaktadır: Kitleyle partinin bağını kurar.

Öyleyse, bu kadroları oluşturmak acil görevlerimizden biridir. Devrimci hükümet, uygun eğitim burslarıyla; teknik gelişim olanak sağlayan işçi eğitimi programıyla; özel amaçlı teknik okulların sayısının arttırılmasıyla, yeni iş olanakları sağlayan meslek okulları ve üniversitelerin açılmasıyla; tüm yurdumuzda eğitim, çalışma ve devrimci uyanıklığı sağlayarak, gelecekte tüm kadroları, hatta devrimin yönetici kadrolarını çıkaracak olan *Komünist Gençlik Birliği*'ne dayanarak kadroların yetiştirilmesine kararlı biçimde başlamıştır.

"*Kadro*" kavramı, özveriyle, devrimin gerçeklerinin ve sloganlarının örneğini oluşturmakla yakından ilişkilidir. Siyasi önder olan kadrolar eylemleriyle emekçilerin saygısını kazanmalıdırlar. Öncü olarak ilerleyeceği yolda rehberlik edecekleri arkadaşları tarafından sayılmalı ve sevilmelidirler.

Tüm bu nedenlerle, örnek işçileri seçen yönetim kurulu toplantıları aracılığıyla kitleler tarafından saptanan kadrolar en iyisidir. Bu adaylar, seçmelerin zorunlu kıldığı tüm sınavlardan geçerek, eski ORI'den kalan anılarıyla *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi* saflarına katılacaklardır. Önce, üye sayısı kısıtlı ama kitleler üzerindeki etkisi büyük bir parti oluşturacaklar, sonra parti büyüyecek, sosyalist bilinç, emek ve halkın davası uğruna herşeyi feda etmenin zorunluluk olduğu ölçüde gelişecektir. Orta düzey kadrolar sayesinde bizi bekleyen güç görevler daha kolaylaşacaktır... Uydu yönetimler ve kargaşalık döneminin ardından, doğru bir politikaya kavuştuk. Gelecekteki *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'nin saflarını besleyen işçi sınıfının yenilenen yenilenen atılımıyla ve partimizin önderliğiyle devrimimizin hızlı gelişimini güvence altına alan kadroların yetiştirilmesi görevine temelinden başlıyoruz. Bu çabayı zaferle sonuçlandırmak zorundayız.

Bu makale, 1962 yılının Eylül ayında Cuba Socialista dergisinin 13. sayısında yayımlanmıştır.

Kime "Genç Komünist" Denir?

Sevgili yoldaşlar; Bir devrimci açısından, başlangıcından bugüne kadar devrimi izleyip onun kitlelerce benimsenip gelişimini, sağlamlaşmasına tanık olmak en zevkli iştir. Güçlükler ve duraklamalarla, ilk önce bir çekirdek olarak ortaya çıkan örgütler, yaptıkları sürekli çalışmalar ve kitlelerle kurulan bağlar sonucu, devrimci hareketin güçlü temsilcilerine dönüştüler.

Komünist Gençlik Örgütü, birbirinden farklı isimler ve örgütlenme şekilleriyle, hemen hemen devrimin kendisi kadar eskiye dayanır. Örgüt, *Direniş Ordusu*'nun içinden çıkmıştır, ve o zamanlar *Genç Direnişçiler* adını alması bundan dolayıdır. Örgüt, Küba gençliğini en acil çözüm gerektiren sorun olan vatan savunması görevine hazırlamak amacıyla orduyla bağlantılı çalışıyordu.

Genç Direnişçiler Birliği ve *Ulusal Devrimci Milis Örgütü* daha sonra *Direniş Ordusu*'nun *Eğitim Şubesi* haline geldiler. Bir zaman sonra da her biri kendi yolunda devam etti. Birisi silahlı halkı temsil eden, mücadeleyi kendi başına yürüten, bir tek savunma konusunda orduya bağlı olan güçlü bir kuruluş oluşturdu. Diğeriyse, Küba gençliğini siyasi açıdan bilinçlendirmeyi amaçlayan bir örgüt haline geldi.

Devrim güçlenip, karşımıza yeni görevler çıkmaya başladığında, Yoldaş Fidel, örgütün adını değiştirmeyi önerdi. İsimde yapılacak değişiklik bir ilkeyi açıklamayı amaçlamaktadır. *Komünist Gençlik Birliği* geleceğe yöneliktir. Bu örgüt güçlükler içinde, sınıf mücadelesi yolundan geçip, sınıfsız toplumu inşa etme ve yönetme görevlerini üstleneceğiniz sosyalist toplumun geleceği için kurulmuştur. Bundan dolayı, *Komünist Gençlik Birliği*, sembol olarak bütün Kübalıları temsil eden eğitim, çalışma ve tüfeği seçmiştir. Madalyonlarındaysa, beraberce mücadele verdiğimiz, ama savaşın sonuçlarını göremeden aramızdan ayrılan Küba gençliğinin en mükemmel iki örneği, Julio Antonio Mella ve Camilo Cienfuegos yer alıyor *(Alkışlar)*.

İkinci yıldönümünde, içinde bulunduğumuz kuruluş, devam etmekte olan yurt savunması hazırlıkları ve olanaklar ölçüsünde hızlandırılan teknolojik ilerlemeler sürecinde ilk olarak kendimize şunu sormalıyız: *Komünist Gençlik Birliği* nedir ve ne olmalıdır?

Komünist Gençlik Birliği'ni tek kelimeyle, öncü olarak tanımlayabiliriz. Yoldaşlar, siz tüm hareketlerin öncüleri olmalısınız. Devrim için gerekli özverilerde, hangi türden olursa olsun, bulunacaklar ilk sizler olmalısınız, eğitimde, çalışmada, yurt savunmasında ilk saflarda sizler olmalısınız. Bu görev yalnızca Küba gençliğinin görevi olmakla kalmaz, yalnızca örgütlenmiş kitlelere düşen bir görev de değildir. Bu görev, *Komünist Gençlik Birliği* üyesi olan herkesin günlük uğraşıdır. Bundan dolayı önünüze gerçek ve somut görevler koymalısınız, günlük çalışmalarınızda hiçbir eksiklik olmamalıdır.

Komünist Gençlik Birliği'nin yaptığı tüm çalışmalarda başarılı bir örgütlenme faaliyeti sürdürülmelidir. Bir sonraki eylem için devrim liderlerinden gelen, başbakanımız tarafından ortaya atılan fikirlerin kesin bir talimata dönüştürülmesi örgüt bir anahtardır. Örgütlenme yapılamazsa, düşünceler ortaya atılmalarından sonra etkisini yitirir, basmakalıp halini alır, *konformizm* tehlikesi ortaya çıkar, böylece, yenilikçi düşünceler sadece bir anıya dönüşür. Uyarı yapmayı gerekli görüyorum, çünkü bu kısa devrim sürecinde, birçok büyük inisiyatif başarısızlığa uğradı, bunları destekleyecek, uygulanmasına yardımcı olacak bir örgüt aygıtı olmadığından unutuldu.

Genç komünist olmanın size birinin lütfu olmadığını aynı zamanda sizin de devlete ya da devrime yaptığınız bir lütuf olmadığını unutmamalısınız. Komünist Gençlik Birliği'ne üye olmak, yaratılan yeni toplumun genci için en büyük onurdur. *Komünist Gençlik Birliği*'nde kişinin kendi adını yüceltmesi de

büyük bir onur sayılmalıdır. Kitlesel düşünmeye, işçi sınıfının ve yöneticilerimizin inisiyatiflerine göre hareket etmeye, her zaman birey olarak ve yaptıklarımızdan sorumluluk duyarak, kendi adımızı ve üyesi olduğumuz birliğin adını kirletmemeye özen gösterip davranışlarımıza düzen vermeyi alışkanlık haline getirdiğimizde, yolumuzda daha hızlı ilerleyebileceğiz.

İki yıllık süreyi gözden geçirip yaptıklarımızın sonuçlarını görebiliriz. *Komünist Gençlik Birliği*'nin geçmişi parlak zaferlerle doludur ki en olağanüstü olanı devrimin korunmasıdır.

Bu gençlerden bazıları Turquino dağının 5 tepesini ilk kez tırmanmış, çeşitli askeri örgütlerde yer almış, tehlike karşısında tüfeğe sarılmıştı, hepsi de bir düşman saldırısı ya da istila olabilecek her yerde devrimi savunmaya hazırdı. En yüce onura erişenler, devrimi ve tüm halkımızın özverilerle kazandığı zaferi savunmaya yeterli olduklarını kanıtlayan *Playa Giron* gençleridir *(Alkışlar)*. Bu gençler, yetmiş iki saat süren çarpışmalarda Devrimimizi savundular. Düşmanın amacı, *Domuzlar Körfezi*'nde güçlü bir köprübaşı noktası kurmak, buraya bir havaalanı inşa edip , burayı kullanarak tüm topraklarımıza saldırmak, acımasızca bombalamak, fabrikalarımızı yerle bir etmek, ulaşım araçlarımızı yok etmek, tarımımızı mahvetmekti. Fakat, halkımızın kararlı eylemi, bu emperyalist saldırıyı, yalnızca yetmiş iki saatte üzere geri püskürttü. Çoğu daha çocuk yaşta olan gençlerimiz şanlı bir zafer kazandılar. Bazıları, bugün kahraman gençliğin temsilcileri olarak aramızdalar, diğerlerininse adları anılarımızda yaşıyor, onlar, gelecekteki emperyalist saldırılar karşısında yurt savunması en önemli sorunumuz olduğunda, görevlerini yapmaya hazırdı. Ülkemizi savunmak bugün de en önemli görevidir. Bununla birlikte Komünist Gençliğin sloganı olan *-Eğitim, Çalışma, Tüfek-* birbirinden ayrılamayan bir bütünün parçalarıdır. Vatan savunması sadece silahlı mücadeleyle verilmez. Vatanımızı bunun yanında çalışıp güçlendirerek, onun gelişimi için çalışacak teknik kadroları yetiştirerek de savunabiliriz. Bu yöntem bugün öncelik sırasında silah kullanmaya yaklaşıp onu yakalamıştır.

Gençlik sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte her zaman göreve hazırdı. Birçok gençten meydana gelen ekipler, Devrimin çağrısıyla birlikte, ülkenin her yanına yayıldı. Birkaç ay süren zorlu bir çalışmanın ve Devrimin yine istediği şehitleri- bu kez eğitim şehitleri- almasının sonucunda, Latin Amerika açısından oldukça yeni olan durumu açıkladık: Küba'da artık okuma yazma bilmeyen kimse kalmamıştı *(Alkışlar)*.

Yapılacak her düzeyde eğitim de bugün de gençliğin görevidir. Bu görev, Orient'de kahve hasadında çalışan gençler gibi çalışmayla birlikte yürütülmelidir *(Alkışlar)*. Bu gençler, gerek dış ticaretimiz için gerek önemli bir tüketici olan bizler için çok önemli olan kahve tanelerini tatil zamanlarında toplamışlardır. Gösterdikleri çaba, okuma yazma seferberliğinde de etkili olmuştu. Yapılan bütün bu özverili çalışmalar duraksamadan neşe içinde sürdürüldü, gençlerin devrimci mesajları, tekrar dağlarda bir araya gelinerek iletildi.

Bu görevleri çok önemli kılan, *Komünist Gençlik Birliklerinin* ve gençlerin kendilerinden bir şeyler verip, bazen verdiklerinden daha fazlasını geri almaları, deneyim kazanmaları, insanlarla ilişkilerini geliştirmeleri, vatanın en ücra köşelerinde yaşayan köylülerimizi görmeleri, devrimci deneyim kazanıp, olgunlaşmalarıdır.

Kahve hasadı çalışmaları ve okuma yazma kampanyasında yer alan, yardımına koştukları halkımızla doğrudan bağlantı kuran yoldaşlarımız için verdiklerinden daha fazlasını aldıklarını kesin olarak söyleyebilirim.

Bu eğitim kendini komünizm için eğitecek gençlik için en uygun yöntemdir. Burada yapılan çalışma, kapitalist dünyadaki gibi bir karabasanın aksine, devrimci şarkılar eşliğinde kardeşçe ve neşe içinde gerçekleştirilen toplumsal bir görevdir.

Örgütsel olarak *Komünist Gençlik Birliği* de gelişme gösterdi. Şu anki örgütle *Direniş Ordusu*'nun bir ek örgütü olarak oluşturulan grubun arasında çok fark var. Devrim için çalışmakta olan genç komünistlere bugün, tüm çalışma merkezlerinde, yönetici alt kuruluşlarda, etkili olabilecekleri her yerde rastlayabiliriz. Örgütün kaydettiği gelişim de *Komünist Gençlik Birliği*'nin başarısıdır.

Yoldaşlar, bilirsiniz ki izlediğimiz yol boyunca, birçok sorunla, zorlukla, olmayacak yanlışlarla karşı karşıya kaldık ve her zaman da üstesinden gelemedik. *Komünist Gençlik Birliği*, Birleşik Devrimci Örgütlerin kardeş kuruluşu bir alt örgüt olarak, devrimci çalışmalara çok emek vermiş arkadaşlarımızın deneyimlerinden yararlanmalı, bugün görmüş kişilerin anlattıklarını saygıyla dinlemelidir. Gençlik aynı zamanda yaratıcı da olmalıdır. Çok ciddi olarak söyleyebilirim ki yaratıcı olmayan, üretemeyen bir gençlik anormaldir. *Komünist Gençlik Birliği* yaratıcı ruhunu biraz kaybetti.

Yönetimden kaynaklanan hatalar yüzünden çok yumuşak, çok saygılı ve sorunları karşısında çok kararsız hale geldi. Bu durum şu günlerde değişmeye başladı. Yoldaş Joel (Iglasias) bize devlet çiftliklerinde yaptığı çalışmalardan bahsetmişti. Bu örnekte olduğu gibi örgüt, eski örgütle olan tüm bağlarını kopartıp, kendi ayakları üzerinde durup düşünebiliyor.

Bütün bunlar, bizlerin devrimin ideolojik gelişimini geciktiren bir hastalıktan yeni yeni kurtulmaya başladığımızı gösteriyor. Şu günlerde Sekterizm hastalığından kurtuluyoruz. Sekterizm neye sebep oldu? Biçimsel analizlere, mekanik taklitlere, yönetilenlerle yönetenlerin birbirinden ayrılmasına düşmesine... Bu etkiler ilk olarak *Ulusal Direktuar*'da, sonra da *Genç Komünistler Birliği*'nde görüldü.

Bizleri yolumuzdan şaşırtan sektarizm olayı yüzünden, aklı başında, yönünü iyi seçen halkı dinleyip, onun nabzını tutup karar vermeseydik bu emirleri *Genç Komünistler Birliği*'ne iletemezdik. *Genç Komünistler Birliği, Devrimci Örgütlerimize* körü körüne bağlı olan bir örgüttü ve tıpkı büyük bir nehirde sürüklenen küçük bir gemi misali kendini rastlantıların akışına bırakmıştı. Ayrıca *Devrimci Örgütlerimizin* izlediği yol da rasgeleydi.

Bazen küçük inisiyatifler ortaya çıkıyordu. *Komünist Gençlik Birliği* sadece örgütün ideolojik derinliği tam olarak yakalayamadığını gösteren küçük inisiyatifler ve birtakım basit sloganlar ortaya koyabiliyordu.

Yoldaş Fidel *"ORI yolumuzu aydınlatan mumdur..."*, *"Biz sosyalistiz, haydi ileri, ileri, ileri..."* gibi aşırı kaçan ve çok da iyi bildiğimiz bu sloganları ciddi anlamda eleştirdi. Fidel tarafından eleştirilen çok iyi bildiğimiz bu yanılmalar, Devrimimizi etkileyen hastalığın belirtileriydi.

Tam anlamıyla üstesinden geldiğimiz bu durum artık geride kaldı; fakat örgüt çalışmalarındaki aksaklıklar hâla devam ediyor. İnsanda bilinç yitimiyle sonuçlanan hastalıklar gibi: hastalık geçmiş ama sonucu olarak sakatlık devam ediyor. Hastalıklar geçip, zihin eski haline dönse bile kollar ve bacaklar hareketlerini eskisi gibi yapamazlar. Yataktan yeni kalkan bir kişinin yürüyüşü çok sağlam olamaz, eski haline gelmesi zaman alır. İşte içinde bulunduğumuz durum aynen buna benziyor. Temizliğin sürdürülmesi için bütün örgütlerin incelenmesi ve bunlarla ilgili saptamaların ortaya koyulması gerekir. Düşüp, yalpalamamak ve ayaklarımızın yere basması için daha adımlarımızın sarsak olduğunu bilmeliyiz. Tüm zayıf noktalarımızın üstesinden

gelebilmemiz için hastalığımızın ne olduğunu bilmemiz gerekir, ancak bu şekilde güçlenebiliriz.

Bu eksiklik, uzunca bir süredir kitleleri hareketc geçiren diyalektiğin anlaşılamamasından kaynaklanıyordu. *Komünist Gençler Birliği* gibi kuruluşlar, kitlelere kulak vermeden, devamlı emirler vererek yönetici rolünde olamazlar. *Komünist Gençlik Birliği*'nin ve tüm örgütlerin en tepeden en dibe uzanan, tabandaki bilgiyi tepeye ileten bir sistem olduğu bilinmiyordu. Aksine, deneyimlerin aktarıldığı, düşüncelerin, emirlerin, sürekli ve karşılıklı olarak akışı söz konusudur. Bu türden bir kuruluşun, çalışmaların aksayan, zayıf noktalarının zamanında ortaya çıkarılmasında yararı olacaktır.

Her biri birer roman kahramanına benzeyen ve hayatlarını Devrim için yüz kere feda edebilecek gençlerimiz, kendilerini bekleyen somut ve olağanüstü görevlere doğru kitle halinde ilerliyor, fakat *Komünist Gençlik Birliği*'nin bir toplantısına katılmalarından dolayı gece geç yattıklarından ve ya hiçbir sebep yokken, nedensiz, çalışmaya gitmiyor, görevlerini yerine getirmiyorlar. *Genç Komünistlerin* bir çalışma ekibi tarafından arandıklarında, çok kez bulunamadıkları, çalışmaya katılmadıkları görülüyor. Bazı zamanlar, biri bile bulunamaz. Yönetici olanı toplantıdadır, bir diğeri hastadır, üçüncüsü ise çalışmadan habersizdir. Sonuç olarak bakıldığında, çalışmalardaki temel tutum olan halkın öncüsü tutumundan, *Playa Giron* gençlerinin kitlelcri ilcri taşıyacak örnek tutumundan ortada eser yoktur. Bugünkü gençliğin, büyük görevleri başarmak için -en önemlisi sosyalist toplumun kuruluşudur- sahip olması gereken ciddi tavır, somut olarak pratiğe dönüşememektedir.

Darbenin nereyi yaraladığını, hangi aksaklıkların meydana geldiğini ve düzeltilmesi gerektiğini bulmak zorundayız. Aksi halde bu, bizim için bir zayıf nokta olacaktır. Devrimi sadece belli başlı anlarında; savaş sırasında, kahramanlıklar ve maceralar sırasında, basit ve günlük anlamının dışında düşünenlerin, çalışma açısından da ortada hatta ortadan da aşağı düzeyde olanların, iyi komünistler olamayacağı açık olarak kavranmalıdır.

Yönetici örgüt ve parti olarak bizler daha komünist adını taşımaya başlamadığımız halde, siz şimdiden genç komünistler adını almanıza rağmen, nasıl böyle davranabilirsiniz? Siz, çalışmanın insanın en büyük onuru, toplumsal görevi, en büyük zevki olacağı, çalışmanın yaratıcılığa dönüşeceği ve herkesin, kendi çalışmasıyla birlikte toplumun ilerlemesi için, başkalarının

çalışmalarıyla da ilgili olduğu geleceği kurmak zorundasınız.

Daha şimdiden bu adı alan sizler, nasıl olur da işi küçümser siniz? Burada bir sorun var. Bir örgütlenme sorunu, yapılanın ne olduğunu açıklamada bir eksiklik var. Yanlış yapmak, insani bir durumdur. Sanırım hepimiz tekdüzeliğin dışında, bazen ani olarak gelişen, bize toplumdaki esas yerimizi ve değerimizi düşündüren şeyleri daha çok severiz. Örneğin, bir cuatro-bocas içinde bulunan, vatanlarını Yankee uçaklarına karşı savunan yoldaşlardaki gururu gözümün önüne getiriyorum. Birden, içlerinden biri, ateşlediği mermilerin düşman uçağını vurduğunu görür. Hiç kuşkusuz bu an, insanın hayatındaki en mutlu anlardan biridir. Bu anlar unutulamaz. Yaşanan böyle bir deneyim bir şanstır ve buna erişen yoldaşlar bunu asla unutamazlar. Bizler uğrunda her gün çalıştığımız devrimimizi savunmak zorundayız. Savunmak içinse önce kurmak, bugünkü gençlerin beğenmediği çalışmalarla da güçlendirmek zorundayız. Gençlerin beğenmediği çalışmalar dedik ya da görevlerinin en sonuncusu olarak gördükleri diyebiliriz, çünkü hâlâ, çalışmayı sadece tatsız bir görev ve zorunluk sayan eski kapitalist dünyanın anlayışından izler taşıyorlar.

Tüm bunlar niçin oldu? Çünkü daha çalışmaya gerçek anlamını yükleyemedik, emekçiyle üzerinde çalıştığı işi, üstlendiği görevi bütünleştirmeyi başaramadık, her gün sürekli gerçekleştirdiği yaratıcı eylemin önemini tam olarak kavratamadık.

Emekçi ve makine, emekçi ve üzerinde çalıştığı işi hâlâ iki farklı kavram olarak kalmaktadır. İşiyle yakından ilgili, işinde sürekli olarak yenilikler ve heyecan kaynakları bulmayı bilen kuşaklar oluşturmak için bu farklılığın, sorunun üzerinde durmalıyız. Çalışmayı yaratıcı kılan, yepyeni bir çalışma anlayışı bulmak zorundayız. Bence, bu *Komünist Gençlik Birliği*'nin en önemli zayıf noktasıdır. İşte bu sebepten dolayı, bu önemli konuya eğilmek, gençliği harekete geçirmek için, soru üzerinde ısrarla duruyor, yıldönümümüze bir damla acı katıyorum.

Bugün bakanlıkta (Sanayi Bakanlığı), çalışma yarışının tartışma konusu olduğu bir toplantıya katıldım. İçinizden belki birçoğu, iş yerlerinde yarış konusunu tartışmış ve bu konuda kapsamlı yazılar okumuştur. Ama, yarışma sorunu nedir, yoldaşlar? Sorun, bu yarışın kurallarla, emirlerle, örneklerle dolu kağıtlarla yönetilemeyeceğidir. Gerekli kurallar ve örnekler, yarışmaya daha sonra katılanların en gayretlilerin başarılarını karşılaştırmak içindir.

İki yoldaş, makineleriyle daha çok üretmek üzere çalışma yarışına başladığında, bir süre kimin daha çok ürettiğini, üretim miktarını, çalışmanın yapıldığı iş saatlerini, yarışmanın sonunda makinenin durumunu ve yapılan bakımı belirlemek için, yönetmeliğe gereksinim duyarlar. Yarışma sürecindeki iki yoldaşa yönetmelik vermek yerine, artık eve dönme saatinin geldiğini düşünen iki yoldaşa verilirse, yönetmelik neye yarar, ne işlevi kalmıştır?

Bazen, gerçekte varolmayan birtakım şeylere yönetmelik ve örnekler uyduruyoruz. Oysaki örneklerin bir içeriği olmalı, yönetmelik varolan bir durumu belirlemeli ve sınırlamalıdır. Gerçekten, yönetmelik, Küba'da tüm çalışma yerlerinde sürdürülen yarışmanın sonucunda ortaya çıkmalıdır. Bu yarışma belli kurallara uymadan, heyecanla yapılır. Sonucunda da, kurallara gereksinim duyulduğu ortaya çıkar. Yoksa, kurallara uyma uğruna bir yarışma: olmaz böyle şey.

Birçok soruna böyle yaklaşıp, çoğu zaman sorunu biçimsel yönden üzerinde durduk. Bu toplantıda *Komünist Gençlik Birliği* sekreterinin neden aramızda bulunmadığını, daha önce kaç kez katıldığını sordum ve toplantılara çok sık katılmadığını, diğer üyelerinse şimdiye kadar hiç gelmediğini öğrendim.

Fakat, toplantı sırasında, çeşitli konular üzerinde dururken, *Komünist Gençlik*, parti çekirdeği, *Kadınlar Federasyonu*, *Devrimi Savunma Komitesi* ve sendika üyeleri, kısaca herkes coştu. Ya da en azından, derinden sarsıldılar, acı duydular; gelişmek, yetkinleşmek, yapmakta geç kalınmış olanı yapmaya, halka öncülük etmeye, kitleleri hareketlendirmeye yeterli olduklarını kanıtlamak istediler. Sonuç olarak, tüm bakanlığın her düzeyde yarışma başlatmasına, yarışmalar bitince kurallar konulmasına, iki hafta içinde somut kararların bakanlığa sunulmasına oybirliğiyle karar verildi. Harekete geçme işte buna denir. Herkes bir şeylerin yolunda olmadığının farkında ve bunu derinden hissetmişti, çünkü tüm yoldaşlarımız büyük yoldaşlardır. Onurları kırılmış, bu durumu ortadan kaldırmak, sorunlara çözüm bulmak istiyorlardı.

Bu yapılarak, çalışmanın her şeyden çok daha önemli olduğu unutulmamalıdır. Eğer çok kez tekrar ettiysem özür dilerim, ancak, emek vermeden değeri olan hiçbir şey kazanılamaz. Yer yüzündeki tüm zenginlikler, insanlığın tüm değerleri birikmiş emeğinden başka bir şey değildir. Bu olmadan, hiçbir şey var olamaz. Daha çok artı değer fazlası yaratan ek çalışmalar yapılmadan

yeni fabrikalar, toplumsal kurumlar oluşturulamaz, ülkemiz ilerleyemez. Bu çalışmalar olmadan, askeri gücümüz ne olursa olsun, büyüme hızımız düşük kalır. Bu eski hatalarımızdan kurtulmalıyız. Bunları açıklamalı, ortaya dökmeli, her yerde tartışmalı, incelemeli ve düzeltmeliyiz.

Yoldaşlar, şimdi, ORI'nin ulusal lideri olarak, genç bir komünistin nasıl olması konusundaki görüşümü sizlere aktarmak ve hepimizin aynı düşüncede olup olmadığını öğrenmek istiyorum. Genç komünistin en önde gelen ve belirleyici özelliğinin, genç komünist olmaktan gurur duyması olduğuna inanıyorum. Bu gurur, onu, genç komünist olduğunu herkese göstermesine yönlendirir. Genç, kendini gizleme gereği duymaz, içinde bulunduğu durumu birtakım formüllerle sınırlahmaz, her an, tüm dünyaya açıklamaya, inançlarını kanıtlamaya hazırdır, çünkü bundan gurur duyar.

Genç komünist, tüm yoldaşlarımızla ve dünyadaki tüm insanlarla birlikle kurduğumuz topluma karşı derin bir sorumluluk duygusu besler.

Ayrıca, genç komünist tüm sorunlara ve haksızlıklara karşı son derece duyarlı olmalıdır. Neden kaynaklandığı önemli olmaksızın, tüm adaletsizliklerin karşısında durmalıdır *(Alkışlar)*. Anlamadığı her şeyi sorgulayıp, açıklığa kavuşturmalı, açık ve kesin olmayan konularda, tartışmaya girmeli ve açıklama istemelidir. Biçimciliğin her çeşidine karşı olmalıdır. Uzun yıllardır sosyalizm yolunda ilerleyen insanlığın bu büyük deneyimini ülkemizin kendine has koşullarına, Küba gerçeğine uyarlamak için, yeni deneyimlere hep açık olmalıdır. İster tek başına ister yoldaşlarıyla beraber, gerçeği değiştirmenin, düzeltip yetkinleştirmenin yollarını aramalıdır.

Genç komünist, her yerde ve her zaman lider olmak, birinci olmak için savaşmalı, başka bir konumdan rahatsızlık duymalıdır. Tabii ki, her zaman birinci olamazsınız, ama birinciler arasında olmalı, öncü grupta yer almalısınız. Genç komünist, *Komünist Gençlik Birliği*'ne üye olmayanlara, gençlik coşkusundan biraz kaybetmiş, hayatla olan bağları zayıflamış, ama bir simge karşısında yine coşup hayata dört elle sarılmaya hazır yaşlılara canlı bir örnek olmalıdır. Bu da komünist gençlerin bir başka görevidir.

Bu üstün niteliklere, yalnızca kahramanlık günleriyle sınırlı olmayan yüce bir özveri anlayışı da eklenmelidir. Genç komünist, tüm küçük işlerinde yoldaşına yardım etmeli, günlük çalışmalarını kolaylaştırmak ve öğrenimi süresince başarılı olmasını sağlamak için özveride bulunmalı, çevresindeki

herkese karşı dikkatli ve özenli davranmalıdır.

Diğer bir deyişle, tüm genç komünistlerin görevi başta insan olmak; çalışmayla, eğitimle, halkı ve tüm dünya halklarıyla sürekli dayanışma içinde olup, insan için en kusursuz olanı süzüp çıkarmak; dünyanın diğer bir köşesinde bir insan öldürüldüğünde endişelenecek ve başka bir yerde yeni bir özgürlük bayrağı dalgalandırıldığında heyecanlanacak kadar duyarlı olabilmektir *(Alkışlar)*.

Genç komünist,sadece belirli bir ulusun topraklarıyla kendini sınırlamayıp, proleter enternasyonalizmini uygulamalı, bu ilkeyi kendinden bir parça olarak görmelidir. Bizlere, tüm Latin Amerika'mız için ve dünyanın diğer ülkelerinde özgürlük uğruna, sömürgeciliğe ve yeni sömürgeciliğe, emperyalizme, adaletsiz düzenlerin tüm baskılarına karşı mücadele edenler için gerçek, elle tutulur, gözle görülür bir örnek olduğunu anımsatmalı ve kendisi de bunu aklından çıkarmamalıdır. Bizlerin yanan meşaleler olarak, hem bireysel olarak, Küba halkı için örnek olduğumuzu, hem de Latin Amerika halkları ve özgürlükleri uğruna mücadele veren ezilmiş dünya halkları için örnek olduğumuzu her zaman hatırlamalıdır.

Eğer birileri bizi romantikler, yola gelmez idealistler olarak adlandırırsa, olanaksız olanı hayal ettiğimizi, halk kitlelerinin kusursuz denilebilecek kadar tek tipte insanlar yığınına dönüştüremeyeceğimizi söylerse, bin birinci kere tekrarlamaktan çekinmeyiz: Evet, bu yapılabilir, biz haklıyız. Tüm bir halk ilerleyebilir, 4 yıllık devrim sürecinde olduğu gibi insana has birtakım zayıflıklardan, önemsiz kusurlardan kurtarılabilir, geride kalanlardan, Küba Devriminin hızıyla ilerleyemeyenlere ödün vermeden uzaklaşarak bizim her gün olduğumuz gibi mükemmelleşebilir.

Bu, böyle olmalıydı, böyle olmalı ve böyle olacaktır, Yoldaşlar! *(Alkışlar)*. Böyle olacaktır, çünkü sizler, genç komünistlersiniz, mükemmel toplumun yaratıcılarısınız; geri kalmış, eskimiş, temelleri yıkılmış toplumu temsil eden her şeyin ortadan kaldırıldığı yeni bir dünyada yaşamaya aday genç insanlarsınız. Bu uğurda her gün çalışmalıyız. Kusursuzluğa erişecek yönde ilerlemeli, bilgimizi arttırıp, bizi çevreleyen dünyayı daha iyi anlamak için çabalamalıyız. Her şeyi araştırıp, doğruluğunu yanlışlığını sınamalı; nedenini soruşturup, tüm insanlığın önemli sorunlarını kendi sorunlarımızmış gibi benimsemeliyiz.

Belirli bir anda pek çok özverinin ardından, pek çok yıkılışın eşiğine kadar geldikten sonra, belki de yerle bir edilmiş fabrikalarımızı, onları yeniden kurduktan sonra, içimizden birçoğunun öldürülüşünü görüp, yıkılanların yeniden inşasını yaptıktan sonra, dünyanın diğer halklarıyla beraber, idealimizde yaşayan komünist toplumu kuracağız *(Alkışlar)*.

Yoldaşlar, gençliğe seslenmek büyük ve hoş bir görev. Bazı şeyleri iletebiliyor ve bunların gençlik tarafından anlaşıldığını görebiliyorsunuz. Uzun uzun konuşup tüm çabalarımızdan, tüm çalışmalarımızdan bahsetmek isterdim. Bazı zayıf dönemlerin ardından nasıl her şeye yeniden başladığımızı, halkla olan bağımızın, halkın saflığının ve ideallerinin, bize nasıl bir devrimci bir kıvılcım aşıladığını anlatmak islerdim.

Anlatacak çok şey var. Ama görevimiz, bizi bekliyor. Niçin buradan ayrılmak zorunda olduğumu size açıklayacağım. Belki de, daha büyük bir amaç için gidiyorum, size veda ediyorum, çünkü bir dokuma fabrikasındaki gönüllü çalışmalara katılmam gerekiyor *(Alkışlar)*. Bir süredir çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Başka bir fabrikada çalışan Empresa Consolidada de Hilaros y Tejidos Planos (Birleşik İplik ve Dokuma İşletmesi) ve Junta Central de Planos (Birleşik İplik ve Dokuma İşletmesi) ve Junta Central de Planificacion (Merkez Planlama Kurulu) ile yarış halindeyiz. Sanayi Bakanlığı'nın, bu yarışta şimdilik en geride olduğunu içtenlikle açıklamak istiyorum. Tekrar tekrar, daha büyük çabalar gösterip, ilerlemeliyiz, önümüze koyduğumuz hedefe erişip birinci olmalıyız, en iyisi olmaya çalışmalıyız, çünkü sosyalist yarışta sonuncu olmak bize acı veriyor.

Birçoğunuzun başına gelen durum bizim de başımıza geldi: Bunun biraz soğuk ve yapay bir yarışma olmasından dolayı , sanayi işçileri kitlesiyle dolaysız bağlar kuramadık. Yarın bu sorunları tartışmak ve tümüne çözüm bulmak üzere bir toplantı düzenledik. İşçilerle bağ kurmak için yollar arayıp, dokuma işçileri, biz ve Sanayi Bakanlığı emekçileri arasında kesin kimliğe sahip ortak bir zemin, ortak bir dil bulmaya çalışacağız. Bu gerçekleşirse, verimliliğimizin artacağına, en öndekileri yakalamak için onurumuzla verdiğimiz mücadeleyi sürdürebileceğimize kesinlikle inanıyorum.

Gelecek yıl, *Komünist Gençlik Birliği*'nin yeni toplantısında, size sonuçları açıklayacağım. Görüşmek üzere! *(Alkışlar)*

Bu konuşma, ilk kez 23 Ekim 1962'de Obra Revolucionaria'da yayımlanmıştır.

Değer Kavramı Üzerine Bazı Görüşlere Yanıtlar

Nuestra Industria Revista Economica'nın bu sayısında Alberto Mora'nın daha önce Dış Ticaret Bakanlığının yayınladığı Commercio Extrior dergisinde çıkan *"Bugünkü Küba Ekonomisinde Değer Yasasının İşlerliği Sorunu Üzerine"* başlıklı makalesine yer verdik.

Makalenin girişi şöyle: *"Yoldaşlarımızın bir kısmı, değer yasasının bugünkü Küba ekonomisinin devlet sektöründe işlemediğini düşünüyorlar."*

Kanıtları çürütmek önemlidir. *"Bir kısmı"* sözcüğü bir ad ve soyadı nitelemez. Fakat eleştirilerin odağında yer alan bu kişilerin adları var. Okumakta olduğunuz makalenin yazarı, Sanayi Bakanı ve Yoldaş Luis Alvarez Rom, Maliye Bakanı. Bütçeye göre finansman sisteminin izleyicisi olan diğer bazı ilgili yoldaşların burada sözünü etmeye gerek yok.

Düşünceler kadar o düşünceyi kimlerin savunduğu da önemli olduğundan bu adları en başta belirttik.

Biz Mora'nın düşüncelerinin vardığı sonuçlardan üçünü birer birer açıklamak istedik. Bizim düşüncemize göre burada tartışılması gereken ana konu, değer yasasının işlediğini reddedenlerin içinde bulunduğu anlaşmazlık yerine

bizzat değer yasasının ne anlama geldiğidir, çünkü, Marx'ın düşüncelerinden farklı.

Mora'nın savunduğu düşünceler şunlar:

"Değerden ne anlıyoruz? Bana sorarsanız, değer kategorisinin tutarlı bir anlamı olmalıysa, onunla bir ilişkinin iç içe olduğunu dikkatimizden kaçırmamalıyız. En başta değer bir ölçüdür, böyle olmakla bir ilişkinin ifadesidir. İkincisi, değer, insan tarafından belirli koşullar altında ve geliştirdiği toplumsal ilişkiler çerçevesi içinde kalan belirli bir amaç doğrultusunda yaratılan bir kategoridir."

Bu paragrafı inceleyelim. Birkaç satır yukarıda Mora şunu yazmıştı: *"Bir şeyin kendisi ölçü olamaz."* Şimdi de şöyle yazıyor: "En başta değer bir ölçüdür, böyle olmakla bir ilişkinin ifadesidir." Sanki bir çelişki var.

Daha aşağıda şunları söylüyor: *"... İkincisi, değer, insan tarafından belirli koşullar altında ve geliştirdiği toplumsal ilişkiler çerçevesi içinde kalan belirli bir amaç doğrultusunda yaratılan bir kategoridir."*

Bu düşünce, Marx'ın, toplumun ekonomik yasaları üzerine ortaya koyduğu düşüncelerle taban tabana çelişkilidir. Marx'ın tüm yaşamını, putların insanlar tarafından bilgisizliklerini gizlemek için yapıldığını kanıtlamak, olayların arka plandaki amaçlarını günışığına çıkarmaya adamıştı. Bizim düşüncemize göre, insanın yapmayı beceremediği bir şey varsa, o da belirli bir amaca yönelik olarak, değer diye bir kategori yaratmaktır. Değer, üretim ilişkilerinin sonucu doğmuştur ve nesnel olarak vardır; onun var olduğu ve doğasından dolayı kapitalist ilişkileri ifade ettiği gerçeğini kabul etsek de etmesek de değiştiremeyiz.

Marx'tan başlayarak, kapitalist üretim ilişkilerinin karmaşık mekanizması aydınlanmış, ama kazanılan bu bilgi, gerçeği hiçbir biçimde değiştirmemiştir. Koşullar uygun olduğu zaman, insan toplumu değiştirmeyi başarabilir, yoksa, toplum yasaları *"icat edemez."*

Daha aşağıda, Mora şunları ekliyor:

"Değerin yaratıcısının tek tip emek olduğunu unutmayalım. Bu değerin adı da toplumsal bakımdan gerekli emektir. Yani, emek el altındaki sınırlı kaynakların toplumca kabul edilen bir gereksinimin giderilmesine kullanılmasıdır. Değer kategorisiyle anlatılmaya çalışılan ifade kesinlikle budur. Bu ilişki, değerin ta kendisidir."

Mora'nın yorumuna göre *"toplumsal bakımdan gerekli"* deyimi, *"toplum için*

gerekli" ile aynı anlamdadır.. Yani, bu deyim, burada belirli bir değerin yaratılmasında tümüyle toplumun gereksinim duyduğu emeği ifade etmek için kullanılmış. Mora'nın vardığı sonuca göre değerin tanımı, gereksinimler ve kaynaklar arasındaki ilişkinin bizzat kendisidir.

Ürünün değişim değeri olabilmesi için toplumun o ürünün yararlı olduğunu benimsemesi gerekir. Çok açık bir gerçek. (Alberto Mora'nın toplumsal bakımdan gerekli emekten söz ettiğinde içine düştüğü kavram karışıklığı belki de bundan kaynaklanmakta.) Ama, Marx'ın değer kavramını soyut emekle özdeşleştirdiği de kesindir. Emek ölçüsü araştırması, değer ölçüsü araştırmasıyla özdeşleşir. Bu sözler Kapital'den: *"Malların değişimi ilişkisinde ortaya çıkan ortak yön, hepsinin bir değer taşıdığıdır. Bir kullanım değeri ya da herhangi bir meta, içinde maddeleşen insan emeğinin miktarı kadar değere sahiptir. Meta değerinin büyüklüğü ölçütü nedir? Metanın içerdiği 'değer yaratıcı' cevherin azlığı çokluğu, yani onun için harcanan emek miktarıyla."*

Bütün değerler bir kullanım değeri taşır. Aralarındaki diyalektik ilişki nedeniyle, bazı doğa güçlerinin dışında değer taşımayan kullanım değeri de düşünülemez.

Gereksinim-kaynak ilişkisinin, değer kavramı tarafından kapsandığı düşüncesi, bizi gerçeğe daha çok yaklaştırır. Bu da akla uygun görünüyor, çünkü bu formülün yerine, pazarda geçerli olan ve değer yasasının yada değer ilişkisinin işlerliğinin halkalarından birini oluşturan arz-talep yasası konulabilir.

Bu sorunu derinlemesine incelemeden arz-talep yasasının basit bir ifadesine indirgemenin getireceği tehlikeyi göz önüne alarak geniş yer ayırdığımız, çünkü önemli saydığımız birinci karşıt görüşümüzün açıklanışına burada son veriyoruz.

Bahsi geçen makalenin birinci paragrafının başlangıcını şöyle bir inceleyelim. Bu görüşün doğru olmadığını söyleyebiliriz. Bizim değer sorununa yaklaşımımız farklı. *Nuestra Industria, Revista Economica*'nın 1 no'lu sayısında yayınlanan makaleden alıntı yapmak istiyorum. Orada şöyle demiştim:

"Tüm ürünler, aralarında bazı içsel ilişkiler bulunan fiyatlara göre hareket ettiğinde, dünya çapındaki fiyat oluşumuyla paralellik göstermeyen yeni bir fiyat ilişkisi ortaya çıkar. Fiyatların, değerle birleşmesi için ne yapılmalıdır? Değer yasası bilgisi, bir yandan ticaretin evrimi, diğer taraftan fiyatların gerçek değerleri göster-

mesi arasında denge oluşturacak biçimde, bilinçli olarak nasıl kullanılabilir? Sosyalist ekonominin karşısına çıkan en önemli sorunlardan biri de budur."

Başka türlü anlatacak olursak, değer yasasının uygulanmasına karşı değiliz. Yalnızca, kapitalist pazarlarda en gelişmiş biçimiyle işlediğini, üretim araçlarının ve bölüşüm aygıtı sisteminin toplumsallaştırılmasının pazarlara getirdiği değişimin değer yasasının işleyişini apaçık fark etmemizi olanaksız kıldığını göz önünde bulunduruyoruz.

Kapitalizmin gözüyle bakacak olursak, ticari ilişkileri değer yasası düzenlemektedir. Sonuç olarak herhangi bir nedenle pazarlarda, iki ekonomik sistem arasındaki fark nedeniyle çarpıklık ve bunun sonucu olarak gerilim ortaya çıktığında, değer yasasının işleyişinin de aynı biçimde bozulacağı ve değişime uğraması gerekeceği görüşünü destekliyoruz.

Marx, kapitalizmi araştırdığı ölçüde, bu bozuklukların nasıl oluştuğunu ve derecesini de incelemişti. Marx ve Engels, geçiş aşamasının ekonomik bakımdan geri ülkelerde başlayabileceğini öngörmemiş, bu dönemin ekonomik özelliklerini ayrıntılarıyla incelememiş ve araştırmamışlardı.

Lenin, büyük bir deha idi ama, geçiş aşamasında karşılaşılan ekonomik sorunları uzun uzadıya araştıramamış, tüm yaşamını bu işe adayamamıştı. Bu geçiş aşamasında, yeni toplumun henüz kapitalist gelişimini tamamlayamadan (bu nedenle, feodalizm kalıntıları içermekteyken) kapitalizmden çıkması olgusu, üretim araçları mülkiyetinin halkın elinde yoğunlaştırılmasıyla birleşir.

Bu geçiş, Lenin'in kapitalizmin eşitsiz gelişimi, emperyalizmin doğuşu ve savaş gibi toplumsal sarsıntı anlarında sistemin en zayıf halkalarından kopması kuramları üzerine incelemeler yaparken, olasılığını öngördüğü gerçek bir olgudur. Lenin'in, bu kuramı Ekim Devrimi'yle ve ilk sosyalist devletin yaratılmasıyla kanıtlanmıştı. Fakat araştırmalarını devam ettirmek için zamanı yoktu. *Devlet ve Devrim* adlı kitabını bitirdiğinde bize duyurduğu gibi, bütün çabasını iktidarın güçlendirilmesine ve devrime adamıştı. (Lenin'in geçiş döneminin ekonomisi konusundaki çalışmalarının tümü bizim için çok değerli başlangıç bilgileridir, ancak, zamanla ve kazandığı deneyimle bunları geliştirmeye ve derinleştirmeye fırsat bulamamıştı.)

Yoldaş Mora, sonuç olarak kestirip atıyor: *"Üretimde kullanılan tek ölçüt olmamakla birlikte, değer yasası sosyalist rejimde de bulunur. Planlar sayesinde*

değer yasası işlevsellik kazanmaktadır."

Fakat biz bu düşüncenin doğru olduğunu düşünmüyoruz. Bir planın hiçbir çelişkisi olmadığı düşünülüyorsa, onu değerlendirmeye yarayacak bir dış analiz aracı bulunması gerektiği de düşünülmelidir. Benim düşünceme göre, uygulamanın sonuçları onu değerlendirebilecek olan araçtır. Fakat bu sonuçlar, her şeyin iyi mi, yoksa kötü mü gittiğini gösteren deney sonrası kanıtlardır (Elbette ki, bunlar yalnızca değer yasasıyla ilgili olan yanlışlardır, çünkü başka hata kaynakları da bulunabilir.). Uygulamada gerekli önlemleri alabilmek ve sürekli deneme yanılmalarla durumu düzeltebilmek için zayıf noktaları dikkatle inceleyerek işe başlamalıyız. Ticaretin gelişimini ile var olan talep arasındaki dengeyi, kontrol için temel ölçüt almalıyız. Bu dönemin tanımı gereği, insanın sınırsız isteklerini karşılamaya koşullar uygun olmadığından, karşılanmamış zorunlu gereksinimlerin çözülümü hiçbir gerçeği aydınlatamaz.

Üzerine eğilmemiz gereken daha somut sorunlar var. Örneğin belirli bir durum karşısında şu ve şu önlemleri almak, savunmaya şu kadar harcama yapmak, içteki üretimde görülen büyük çaplı oransızlıkları düzeltmek, tüketim amacıyla üretim kapasitemizin bir kısmını alıp götüren yatırımlar gerçekleştirmek, stratejik önemi nedeniyle bazı yatırımlarda bulunmak gerekli olsun. Bu koşullarda, fiyatların yükselmesini önlemek için yönetimsel önlemlere başvurarak azaltılması yönüne gidilecek olursa çarpıklıklar ve gerilimler ortaya çıkar. Değer yasasının yerini karanlıkta işleyen yeni ilişkiler alır.

Sonuçlar her zaman kestirilebilir. Kapitalistler, konjonktür hesaplamalarında bunu zaten yapıyorlar. Fakat, değer yasasının plana yansıması, zamanla belirsizleşecektir. Bizim düşüncemiz budur.

Adı geçen makalenin bir başka bölümünden daha söz etmek istiyoruz. Şöyle denilmiş: *"Bazı yoldaşlar, değer yasasının devlet sektöründe işlediğini yadsırken, tüm devlet sektörünün tek ve aynı mülkiyet ve işletmelerin toplumun mülkiyetinde olduğunu ileri sürüyorlar. Bu, elbette ki doğru. Ekonomik açıdan bakıldığında ise yanlış bir yargıya varılmaktadır. Devlet mülkiyeti henüz tam anlamıyla gelişmiş toplumsal mülkiyete dönüşmemiştir. Komünizme ulaştığımızda bu hedef gerçekleşir." Daha altta ise: "Devlet işletmeleri incelendiğin-de birbirlerinin arasında görülen anlaşmazlıklar, Küba'da, devlet sektörünün tek bir büyük girişimden oluşmadığını anlamamız için yeterlidir."*

Burada, Alberto Mora, daha önceki bazı görüşmelerimize, Yönetim Bilimleri Yüksek Okulu'nda, akademik yıl biterken yapılan kişisel bir konuşmaya ve Yoldaş Alvarez Rom'un Lenin'in bir özleminden esinlenerek ele aldığı, yayınlanmamış bir broşürüne değiniyor. Bu broşürde, istikrarlı bir işletmenin (konsolide işletme) atölyeleri gibi düşünülen fabrikalardan ve ekonominin gelişmesiyle, tüm ilişkilerin tek bir büyük fabrikanın içi gibi yürütülmesi isteğinden söz ediliyordu.

Çeşitli işletmeler arasında çelişkiler olmakla birlikte -genellikle işletmeleri değil, Sanayi Bakanlığının yönetimindekileri dikkate alıyoruz- bir işletmenin çeşitli fabrikaları arasında da, bir fabrikanın atölyeleri arasında da çelişkiler vardır. Hatta bazen, zamana karşı yarışarak primle çalışan ekiplerde olduğu gibi, emekçiler arasında bile çelişkiler olabilir. Emekçilerden biri, başka yoldaşlara işi öğretmek için bir saat izin istediğinde, ekiptekiler karşı çıkar, çünkü grubun üretkenliği ve dolayısıyla alınacak ücret azalacaktır. Yine de, yavaş yavaş sosyalizmi kuruyor ve insanın insan tarafından sömürülmesine son veriyoruz.

Kapitalist rejimde, bir fabrikanın birbirinden bağımsız atölyelerinde, benzeri anlaşmazlıklar çıkmaz mı? Yoksa bu, her iki sistemde de aynı türden çelişkilere rastlanmasından mı kaynaklanıyor?

İnsanlar arasındaki çelişkiler her zaman sosyalist dünyaya yansır. Ama, bunlar son derece büyük anlayışsızlıklar ya da karşıdevrimci tavırlar yüzünden değilse uzlaşmaz çelişkiler değildir, toplumun bunların eylemine çizdiği sınırlar çerçevesinde çözümlenirler. Devlet sektörünün, henüz hiçbir şekilde tek bir büyük girişim oluşturmadığını kabul ediyoruz. Bunun nedeni, örgütlenme yanlışları, toplumumuzun yetersiz gelişimi ve iki ayrı finansman şeklinin olmasıdır. Tek bir girişim kavramını tanımlamak için, özünde Marx'ın mallar için yaptığı tanımdan faydalanırız: "*Mal niteliği taşıyabilmesi için ürün, bir mübadele işlemi aracılığıyla onu tüketecek olan bir başkasının eline aktarılmalıdır.*" Engels ise, Marx'ın mal kavramını ortaya attığını, malla ürünün farklı şeyler olduğunu, ürünle karıştırılmaması gerektiğini, çünkü kendisini üretenden başkası tarafından tüketildiğini söylemiştir. Engels, ürün vergisinin mal sayılamayacağını çünkü tüketilmediğini belirtmiştir.

Engels, feodal toplumdan bir örnek veriyor ama, acaba içinde yaşadığımız sosyalizmin kuruluşu çağında örnekleriyle birlikte mal kavramı geçersiz olabilir mi?

Gelişmiş biçimiyle, bütçeye bağlı finansman sisteminde, ürünlerin bir atölyeden diğerine, bir işletmeden bir başkasına geçişinin mübadele işlemi sayılamayacağını düşünüyoruz. Bu, emeğin yarattığı yeni değerlerin oluşum ya da birikim sürecinin bir aşamasıdır. Başka bir ifadeyle, eğer maldan anladığımız mübadele işlemiyle el değiştiren ürünse, aynı zamanda bütün fabrikalar devletin mülkiyetinde olduğuna göre, bu mübadelenin oluşmadığı bütçe sisteminde, mallar ancak pazarda, tüketici halkın kullanımına sunulduğunda mal özlliğne kavuşur.

Üretim giderleri konusundaki fikrimizi, bu dergide, benim imzamla, bir makale halinde yayınladık. Konuyla ilgilenen okur, isterse oradan bilgi edinebilir. Küba'nın büyüklüğüne gelince, o kadar geniş bir yere yerleşmiş ki, Mora'nın ölçütüne göre, ona bakanlığını dokuz özerk bakanlığa bölmesini, her birine ayrı bir kat ayırmasını öneririz. İnanmazsa, çalışma odasına giderken asansörü kullanmasın da merdivenden çıksın, o zaman bu sözümüzün doğru olduğunu anlar. Eğer telefonu, asansörü, iç iletişim sistemini kullanıyorsa, bunun nedeni, bu araçların zaten bu amaçla elinin altında bulunmasıdır. Küba'da uzaklıklar, atalarımızın bir yerden başka bir yere gitmek için harcadığı zamanla değil, modern iletişim tekniği göz önüne alınarak ölçülür. İşte, aradaki fark bundan kaynklanıyor.

Bu yanıtımızla başlayan polemiğin, tam bir bilimsel şaşmazlık ve kusursuz bir soğukkanlılıkla yürütülmesindeki başarımız oranında, eğitimimiz için büyük bir değere sahip olacağının bilinmesini isteriz. Kıyaslamaları reddetmiyoruz ve bundan kaçınmıyoruz. Fakat finansman sistemi üzerine düşüncelerde partinin iki ayrı bakış açısına sahip olması ve yönetimin üst kademelerine kadar uzanan bir tartışmanın merkezinde bulunmamız nedeniyle, tartışma şekli ve yöntemlerine özen göstermenin çok önemli olduğuna inanıyoruz.

Her zaman için, gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koymayı yerinde bir davranış saydığımız için, Yoldaş Mora'yı böyle halka açık bir tartışma başlattığı, görevleri ve sorumluluklarıyla kamuoyunun önüne çıkmaktan çekinmediği için ve Dış Ticaret Bakanlığı'nın yayınladığı nitelikli dergiden dolayı kutlarız. Biz de, kendi alçakgönüllü yayınımızın kalitesini onun düzeyine yükseltmeye çalışacağız.

Bu makale Nuestra Industria Revista Economica'nın Ocak 1963 tarihli, 3 no'lu sayısında yayımlanmıştır.

Gerilla Savaşı Bir Yöntem

Gerilla savaşı, tarihin çeşitli dönemlerinde, çeşitli koşullar altında ve değişik hedeflere varmak için pek çok kez verilmiştir. Son dönemlerde, çeşitli halk kurtuluş savaşlarında, halkın öncülerinin düşmana karşı üstün askeri potansiyele sahip oldukları kural dışı silahlı mücadele yolunu seçtiği yerlerde bir yöntem olarak benimsenmiştir. Feodal, sömürgeci ya da yeni sömürgeci sömürüye karşı mücadelede, iktidarı ele geçirmek söz konusu olduğundan, Asya, Afrika ve Amerika kıtaları bu tarz eylemlere sahne olmuştur. Avrupa'da ise direnişçilerin kendi ordularının ve müttefik düzenli orduların tamamlayıcısı olarak kullanılmıştır.

Amerika'da, çeşitli nedenlerle gerilla mücadelesine başvurulmuştur. En yakın geçmişten gezici yankee birliklerine karşı Nikaragua Segovia'sında mücadele eden Cesar Augusto Sandino'nun girişimi bunun somut bir örneğidir. Ve şimdilerde Küba'daki devrimci savaş. O zamandan beri kıtanın ilerici partilerinin teorik tartışmalarında gerilla savaşının sorunları bir mesele olarak ele alınmakta ve uygulanma olanakları ile amaca uygunluğu, karşıt polemiklerin konusu olmaktadır.

İleriki notlarımız, gerilla savaşı ve doğru uygulanması hakkındaki görüşlerimizi ifade edecektir.

I. Üç Temel Katkı

Her şeyden önce, hedefe ulaşmak için mücadelenin bu özel biçiminin nasıl bir yöntem olduğu açıklığa kavuşturulmalıdır. Her devrimci için zorunlu, şaşmaz olan bu hedef siyasi iktidarın elde edilmesidir.

Bunun için Amerika'nın çeşitli ülkelerindeki özgül koşulların analizinde, o hedefe ulaşmak için uygulanan mücadele yönteminin basit bir kategoriyle açıklanabileceği bir gerilla kavramı kullanılmalıdır.

Hemen şöyle bir soru ortaya çıkar: Tüm Amerika'da iktidarın ele geçirilmesi için gerilla savaşı yönteminin dışında başka seçenek yok mudur? Ya da şartlar ne olursa olsun mücadelenin baskın biçimi mi olacaktır? Ya da savaşta kullanılan tüm taktiklerden sadece herhangi biri mi olacaktır? Ve son olarak şu soru: Kıtanın diğer coğrafyalarındaki pratiklerde Küba örneği geçerli olacak mıdır? Polemik süresince, gerilla savaşını savunanlar, kitle mücadelesini gözardı etmekle itham edilmektedirler - sanki bunlar birbirlerine karşıt yöntemlermiş gibi. Bu görüş açısının içerdiği düşünceyi reddediyoruz; gerilla savaşı başlıbaşına bir halk savaşıdır, bir kitle mücadelesidir. Halkın desteği olmadan gerilla savaşına girmek, kaçınılmaz bir felaket olacaktır. Gerillalar, herhangi bir toprağın belirli bir yerine yerleşmiş, mümkün olan tek stratejik hedefe, iktidarın ele geçirilmesine yönelik bir dizi askeri eylemi uygulamaya hazır, halkın savaşçı öncüleridir. Onlar, bölgenin ve söz konusu bütün arazinin köylü-işçi kitlesi tarafından desteklenir. Bu ön koşullar olmadan gerilla savaşından söz edilemez.

Küba Devrimi'nin tecrübelerinden Latin Amerika kıtasındaki devrimci hareket için üç önemli ders çıkarılabilir:

1) Düzenli bir orduya karşı savaşta halkın güçleri zafere ulaşabilirler;

2) Her zaman bir devrim için tüm koşulların varolmasını beklemek gerekmez, ayaklanmanın yönetimi bu tür koşulları bizzat kendisi yaratabilir;

3) Latin-Amerika kıtasının az gelişmiş ülkelerindeki silahlı mücadele, özellikle kırsal bölgelerde sürdürülmelidir.

Bunlar, Amerika'daki devrimci mücadelenin yaygınlaşması için Küba deneyiminin getirdiği öğretilerdir ve bunlar gerilla savaşının gelişmeye başladığı kıtamızın herhangi bir ülkesine uygulanabilir.

II. İşçi Sınıfının Yönetimi Zorunludur

İkinci Havana Deklarasyonu şunu belirtiyor:

"Ülkelerimizdeki ekonominin belirgin yönü sanayiinin geri bıraktırılmışlığı ve tarımın feodal niteliğidir. Bu yüzden, kentte çalışan işçilerin yaşama koşullarının güçlüğüne karşın, kırsal bölgede yaşayan halk, daha da kötü baskı ve sömürü koşulları altında yaşam mücadelesi vermektedir. Nüfusun büyük kısmını oluşturan bu halk kitleleri, toplam nüfusun yüzde 70'ini aşar.

Genellikle en gelişmiş kentlerde yaşayan büyük toprak sahipleri gözönüne alınmazsa, bu büyük kitlenin geri kalan kısmı yok denecek kadar az bir ücret karşılığında büyük tarım alanlarında gündelikçi olarak çalışmakla ya da ortaçağa has sömürü koşullarında toprağı işleyerek emeğini satmakla var oluşunu sürdürür. Bu durum Latin Amerika'nın kırsal bölgelerinde yaşayan yoksul halkın büyük bir potansiyel devrimci güç oluşturmasına neden olur.

Egemen sınıfların iktidarını teşkil eden ordular, geleneksel savaşlara hazır şekilde eğitilmiş ve donatılmıştır. Bu silahlı güçler, harekat alanı olarak kendi arazilerini yeğleyen köylülerin düzensiz saldırılarına maruz kalınca etkisiz kaldıkları ortaya çıkar; yitirilen her devrim savaşçısına karşılık 10 asker kaybeder; görünmez ve yenilmez bir düşmanla dövüşürken saflarında moral bozukluğu hızla yayılır. Nerede olduğu bilinmeyen bu yenilmez düşman, ordudaki subayların harp akademisinde öğrendikleri, kentlerdeki işçi ve öğrencilere karşı baskı uygularken beceriyle kullandıkları taktikleri uygulamalarına ve rahat biçimde davranmalarına izin vermez.

Küçük savaşçı çekirdeklerinin başlangıçtaki mücadelesine, sürekli olarak yeni güçler katılır, kitle hareketleri gittikçe yükselir ve belirgin bir hal alır, eski kurulu düzen yavaş yavaş çatırdamaya başlar ve en sonunda kaçınılmaz biçimde yıkılır: Artık mücadelenin seyrini belirlemek, kentlerdeki kitlelerin ve işçi sınıfının elindedir.

Mücadelenin ta başından beri - düşmanlarının sayısından, gücünden ve elindeki donanımlardan bağımsız olarak bu ilk kadroları yenilmez yapan şey nedir? Bu halkın gerillaya verdiği desteğidir ve kadrolar her geçen zaman daha yüksek

düzeyde kitlelerin bu desteğinin hükmü altında olacaktır.

Bununla birlikte, köylülük, içinde tutuldığı bilgisizlik ve yaşadığı tecrit edilmişliğinden dolayı, devrimci aydınların ve işçi sınıfının devrimci ve politik yönlendirmesine ihtiyaç duyan bir sınıftır; bu, köylülüğün bu takviye olmaksızın kendiliğinden mücadeleye giremeyeceği ve nihai zafere ulaşamayacağı bir yönetimdir.

Latin Amerika'nın bugünkü tarihi koşullarında ulusal burjuvazi, anti-feodal ve anti-emperyalist mücadeleye hiçbir biçimde önderlik edemez. Çıkarları Yankee emperyalizminkilerle çelişkili olsa da, sosyal devrim korkusuyla felce uğratılan ve sömürülen kitlelerin sesiyle korkutulmuş olan uluslarımızdaki bu sınıfın, yankee'lere karşı göğüs geremediğini toplumsal deney göstermektedir."

III. Latin Amerika'da Devrim Kaçınılmazdır

Amerika'nın devrimci programının en önemli noktasını oluşturan bu analizler diğer yandan *İkinci Havana Deklarasyonu*'yla şöyle tamamlanmaktadır:

"Her ülkenin kendisine has öznel koşulları, yani bilinci, örgütlenmesi, yönetimi, devrimi, gelişme derecesine göre hızlandırır ya da geciktirir.

Fakat er ya da geç her tarihi dönemde, nesnel koşullar olgunlaştığında, bilinç kazanılır, devrimci örgüt oluşturulur, yönetim mükemmelleşir ve kaçınılmaz biçimde devrim gerçekleşir.

Bunun barışçıl mı olacağı, yoksa çok sancılı bir doğumla mı dünyaya geleceği devrimcilerin iradesinden bağımsızdır; bu, yeni toplumun oluşmasına karşı çıkan eski toplumun egemen güçlerinin tavrına bağlıdır; yeni toplum ki, çelişkilerden doğar ve eski toplumu bağrında taşır. Devrim, tarihte bir ebe rolü oynar. O, zorunlu olmadıkça şiddete başvurmaz, ama doğumun imdadına yetişmenin zorunlu olduğu her seferinde bu tedbirleri hiç kaçınmaksızın uygular. Öylesine bir doğumdur ki, köleleştirilmiş ve sömürülmüş kitleleri silkeler ve onlara çok daha iyi bir yaşamın umudunu getirir.

Latin Amerika'nın birçok ülkesinde, bugün devrim kaçınılmazdır. Bu gerçek, herhangi bir kişinin iradesi tarafından belirlenmez. Bu, Amerikan insanının içinde yaşadığı korkunç sömürü koşullarıyla, kitlelerin devrimci bilincinin gelişmesiyle, emperyalizmin dünya çapındaki bunalımıyla boyunduruk altına alınmış halkların evrensel mücadele hareketiyle belirlenir." (İkinci Havana Dekla-

rasyonu)

Amerika'daki gerilla sorununun tüm analizinde bu ilkeleri referans alacağız. Belirlenmiş bir hedefe ulaşmak için, bir mücadele yönteminin söz konusu olduğunu saptıyoruz. Öncelikle hedefi kavramalıyız ve burada yani Amerika'da, silahlı mücadelenin dışında bir yöntemle iktidarı fethetmenin olanaklı olup olmadığını anlamalıyız.

IV. Tarih Hataları Affetmez

Barışçı mücadele kitle hareketleri yoluyla olabilir ve halk güçlerinin iktidarı alacakları ve proletaryanın diktatörlüğünü kuracakları bir zemine hükümetleri zorlayabilir. Teoride doğru! Bunu Amerikan panoramasının yardımıyla araştırdığımızda ilerdeki mantıki sonuçlara varmalıyız! Birçok ülkede iktidar bunalımı ve bazı öznel koşullar da olsa, bu kıtada genellikle, kitleleri, burjuva ve toprak sahipleri hükümetlerine karşı şiddet eylemlerine sürükleyen nesnel koşullar vardır. Tüm koşulların var olduğu ülkelerde iktidarı ele geçirmek için harekete geçmemek, elbette ki suç olurdu. Tüm koşulların oluşmadığı ülkelerde ise çeşitli seçeneklerin ortaya çıkması ve her söz konusu ülkeye uygulanabilir bir taktik tercihine teorik tartışmalardan sonra varılması olağandır. Tarihin razı gelmediği tek şey, proletarya politikası teorisyen ve uygulayıcılarının pratikteki yanılmalardır. Hiç kimse bir öncü parti sıfatına, resmi bir üniversite diplomasına olduğu gibi talip olamaz. Öncü parti olmak, iktidar mücadelesinde işçi sınıfının en önünde olmak, işçi sınıfını iktidarı ele geçirmeye götürmeyi ve bunun için de en kısa yolu bulmayı bilmek demektir. Bu, devrimci partilerimizin görevidir ve hesapta yanılma olmaması için analiz düzgün bir biçimde yapılmalıdır.

V. Burjuvazi ile Feodallerin İttifakı

Bugün Amerika'da oligarşik diktayla halkın baskısı arasında bir kararsız denge durumu gözlenmektedir. Biz, *"oligarşi"* sözcüğünü, feodal yapıların az ya da çok egemen durumuna rağmen, her bir ülkenin burjuvazi ve toprak sahipleri sınıfları arasındaki gerici ittifakın tanımlanması için kullanıyoruz. Bu diktalar, bütün sınıf egemenliği dönemi süresince, düzenin sorunsuz biçimde sürmesi için kendi kendilerine verdikleri belirli bir yasallık çerçevesi içinde vardırlar. Ancak biz, halkın öneminin son derece

belirgin olduğu bir aşamayı yaşamaktayız; kitleler, burjuva yasallığının kapılarına dayanmıştır ve bu yasallık, kitlelerin zorlamasını durdurmak için kendi yaratıcıları tarafından ayaklar altına alınmak zorundadır. Hiç şüphesiz, her zorba yasanın utanmazca çiğnenmesi, üstelik bunların meşrulaşması için sonradan yeni yasaların onaylanması, halk güçlerini daha da büyük bir gerilime sürüklemektedir. Bu yüzden, oligarşik dikta, cephesel bir çatışma olmadan, anayasa gerçekliğini değiştirmek ve proletaryayı daha da boğmak için eski yasa hükümlerinden faydalanmaya bakmaktadır. Bu noktada çelişki ortaya çıkmaktadır. Halk artık diktanın eski ve yeni baskı önlemlerine giderek daha az tahammül etmekte ve onları yıkmaya çalışmaktadır. Biz hiçbir zaman burjuva devletin otoriter ve baskıcı sınıf karakterini unutmamalıyız. Lenin ondan şöyle sözeder:

"Devlet, sınıf çelişkilerinin uzlaşmazlığının ürünü ve ifadesidir. Devlet, sınıf çelişkileri nesnel olarak nerede, ne zaman ve hangi ölçüde uzlaştırılamıyorsa orada, o zaman, o ölçüde ortaya çıkar. Öte yandan devletin var olması sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olduklarını kanıtlar."

Demek ki, sömürücü sınıf diktası yerine mazur gösterici biçimde kullanıldığında *"demokrasi"* sözcüğünün, kavramının derinliğini kaybetmesine ve yalnızca, vatandaşın belirli, daha büyük ya da daha küçük özgürlükleri anlamına gelmesine izin vermemeliyiz. Kendi kendine devrimci iktidar sorusunu yöneltmeden sadece belirli bir burjuva yasallığının eski haline getirilmesi için mücadele etmek belirli, egemen sınıfların daha önceden kurmuş oldukları diktatörce bir düzenin geri gelmesi için mücadele etmek demektir. Bu, ne olursa olsun, mahkuma ucunda daha az ağır bir gülle olan bir pranganın vurulması için savaşmak demektir.

VI. Şiddetin Rolü

Bu tür uzlaşmazlık dönemlerinde oligarşi, kendi kurallarını, kendi sahte demokrasisini yırtıp atmakta ve bu arada baskı amacıyla kurulmuş üst yapının yöntemlerinden faydalanmaya çalışsa da, halka saldırmaktan başka çaresi kalmamaktadır. Burada yeniden Lenin'in sorduğu soru ortaya çıkmaktadır: *"Ne Yapmalı?"* Biz cevaplıyoruz: *Şiddet, sadece sömürücülerin kullanabilecekleri bir ayrıcalık değildir, sömürülenler de, elbette onu uygulayabilirler ve dahası, uygun anda kullanmalıdırlar.* Marti diyor ki:

"Suçlu olan, bir ülkede kaçınılabilir bir çatışmayı hazırlayandır ve kaçınılmaz

bir savaşı hazırlamayı ihmal edendir."

Lenin kendi açısından şöyle diyor:

"Sosyal-demokrasi savaşa hiçbir zaman duygusal bir görüş açısından bakmamıştır ve bakamaz. O, kesin olarak savaşı, insanlar arasındaki anlaşmazlıkların ortadan kaldırılmasının zalim bir aracı olarak lanetler, ancak, savaşın, toplumlar sınıflara bölündüğü sürece, insanın insan tarafından sömürülmesi varolduğu sürece, kaçınılmaz olduğunu bilir. Bu sömürüye son vermek için, her zaman ve her yerde kendi sömürücü, egemen ve baskıcı sınıflarının başvurdukları savaştan vazgeçilemez."

Lenin bunu 1905'de söyledi; daha sonraları *"Proleter Devrimin Askeri Programı"*nda sınıf mücadelesinin yapısı üzerine derin bir analiz yaptığında şunu saptıyordu:

"Sınıf savaşını kaçınılmaz olarak kabul eden kişi, sınıflı toplumda sınıf mücadelesinin doğal ve belli koşullar altında zorunlu bir ilerleme, gelişme ve keskinleşme gösterdiği iç savaşları da kabul etmekten kendini alamaz. Bütün büyük devrimler bunu ispatlar. İç savaşları reddetmek ya da unutmak, en büyük oportünizme düşmek ve sosyalist devrimden vazgeçmek anlamına gelir."

Bu demektir ki, yeni toplumların ebesi olan şiddetten korkmamalıyız; yalnız şiddete, halk önderlerinin en uygun koşulları buldukları anda başvurmalıdır...

VII. Güçler Dengesindeki Değişimleri Yakalamak

Bu koşullar hangileridir? Bunlar, birbirlerini tamamlayan ve kendileri tarafından mücadele sürecinde yavaş yavaş olgunlaşan iki etkene bağlıdırlar: bir değişimin zorunluluğunun kavranması ve bu devrimci değişim olanağının gerçekliği, bunlar, - hemen hemen tüm Amerika'da mücadelenin gelişmesi için fazlasıyla uygun olan objektif koşullar- o amaca erişmek için gösterilen iradenin sağlamlığı ve dünyadaki yeni güçler dengesi ile birlikte hareketin türünü belirlemektedir.

Sosyalist ülkeler coğrafi açıdan uzak olsalar da mücadele eden halklara yaptıkları katkılar daima hissedilir olacak ve onların eğitici örnekleri bunlara daha büyük güç verecektir. Bu yılın (1963) 26 Temmuz'unda, Fidel Castro şöyle diyor:

"Ve şimdi devrimcilerin görevi, herşeyden önce dünyadaki güçler dengesinde meydana gelmiş olan değişiklikleri anlayabilmek ve bu dönüşümün ulusların mücadelesini önünü açtığını kavrayabilmektir. Devrimcilerin, Latin Amerikalı devrimcilerin görevi, güçler dengesindeki değişikliğin Latin Amerika'da sosyal devrim mucizesini doğurmasını beklemek değildir, aksine, bu değişikliğin devrimci hareket için güçler dengesinde sunduğu tüm avantajların doğru olarak kullanılmasıdır ve devrimlerin yapılmasıdır."

"Belirli özel durumlarda siyasi iktidarın ele geçirilmesine ulaşmak için devrimci savaşı uygun bir yöntem olarak kabul ediyoruz; ama bizi büyük zaferlere götürecek Fidel Castro gibi büyük komutanları nereden bulalım?" diye soranlar vardır. Fidel Castro, her beşeri varlık gibi, tarihin bir ürünüdür. Amerika'daki ayaklanma hareketlerini yönetecek askeri ve politik önderler -mümkünse tek kişide bir araya gelmiş olanlar- savaş sanatını, savaş yönetiminin kendisiyle öğrenerek elde edeceklerdir. İnsanın yalnızca okul kitaplarından öğrenebileceği bir sanat ve meslek yoktur. Mücadele bu durumda en büyük öğreticidir.

Doğaldır ki, görev ne basit olacaktır, ne de tüm süreçte yaşanacak ağır tehditlerden uzak. Silahlı mücadelenin gelişiminde, devrimin geleceği için çok büyük tehlike taşıyan iki dönem bulunur. Bunlardan ilki hazırlık aşamasında meydana gelir ve çözümlenme biçimi, halk güçlerinin berrak hedef bilincinin, mücadele ve kararlılığının bir ölçüsünü gösterir. Burjuva devlet, halkın karşı bir saldırı başlattığında, bu üstünlük anında, saldıran düşmana karşı bir savunma başlamalıdır. Gerekli koşulların olgunlaşmasından sonraki savunma, silahlı bir savunma olmalıdır. Bu şekilde bir hareketin sonunda düşmanı karşılamakla kalmayıp; ona saldıran ve onu yıpratan bir hareket ortaya çıkar. Halkın kendini savunma şekli olan gerilla savaşı, düşmana saldırı yeteneğini de içerir ve sürekli geliştirmelidir. Bunun anlamı, gerilla savaşı yalnızca bir kendini savunma değildir, saldırarak savunmadır ve bu gerçeklik anlaşıldığında, iktidarı ele geçirmek gerilla savaşının son hedefidir.

VIII. Diktatörlüğü Maskesini İndirmeye Zorlamak

Bu ilk bakışta anlamlıdır. Toplumsal süreçlerde şiddetin olması ve olmaması arasındaki fark karşılıklı atışların sayısıyla ölçülemez; o, gelip geçen somut durumlarla ilgilidir. Kendi zayıflığının farkındaki halk güçleri-

nin, geri çekilmemek için düşmanı gerekli adımları atmaya zorlayacağı anı bilmesi şarttır. Oligarşik dikta, halkın baskıcı dengesi bozulmalıdır. Dikta, rutin biçimde önemli bir şiddet uygulaması olmadan paçayı kurtarmayı dener. Maskesini indirmek, yani gerici sınıfların baskıcı aracı olduğu gerçeğini ortaya çıkması sağlanır ki bu başlangıç mücadeleyi artık geriye dönüşü olmayan son noktaya taşıyacaktır. Diktayı gerçekleri ortaya dökmeye ya vazgeçmeye ya da kavganın bedelini ödemeye zorlayacak halk güçlerinin görevlerini yerine getirmesi gibi silahlı bir eylemin güvenilir başlangıcı buna bağlıdır.

Diğer tehlike anını ortadan kaldırmak, halk güçlerinin gelişimine ve kuvvetine bağlıdır. Marks, her zaman şunu önerirdi: *"Devrimci süreç bir kez işlemeye başlamışsa, proletarya aralıksız darbe indirmelidir."* Sürekli derinleşerek ilerlemeyen bir devrim, gerileyen bir devrimdir. Mücadeleyi sürdüren güçler yorgun olurlarsa özgüvenlerini yitirmeye başlarlar ve sonra burjuvazinin bizce de bilinen manevralardan herhangi biri bu gerilemeyi başlatabilir. Bu, devrik diktatörün yerine seçimlerle daha güler yüzlü iktidarın gelmesi ile, ya da genellikle ordu tarafından yürütülen ilerici güçlerin gericilerce kullanıldığı bir hükümet darbesiyle de olabilir. Çok daha farklı senaryolar da düşünülebilir, fakat taktik hileleri araştırmak amacımız değildir.

Tüm dikkatimizi aslında yukarıda vurguladığımız askeri cunta manevrası üzerinde topluyoruz. Askerler gerçek demokrasi için ne yapabilirler? Emperyalistlerin ve gerici sınıfların egemenlik araçları olmalarına ve sahip oldukları silahlarla değerli bir tabaka olarak sadece çıkarlarını korumak için çalıştıklarına göre, onlardan nasıl bir sadakat beklenebilir?

Askerler, baskıcılar için zor durumlarda fesat çıkarıyor ve fiilen yenilmiş bir diktatörü deviriyorlarsa, bunu, diktatörün onların sınıf çıkarlarını, şiddetin son kertesine sarılmadan koruyamadığı için yaptıkları kabul edilmelidir.

IX. Nihai Hedef Unutulmamalıdır

Bu, askerler içinde yararlı bir kısmının olabileceğinin kabul edilmeyeceği reddi anlamına gelmemektedir.Sağlayacakları yarar ,bir tabakanın temsilcileri değil, mücadele edenleri olarak bağlandıkları devrimci hareket içinde olacaktır.

Engels, *"Fransa'da İç Savaş"*ın 3. baskısına yazdığı önsözde şöyle yazıyor:

"Devrimden sonra işçiler henüz silahlı idiler; öyleyse iktidarda bulunan burjuvalar için, işçilerin silahlarından arındırılması birincil görevdi. Bundan ötürü, işçilerin kanıyla kazanılmış her devrimden sonra, işçilerin yenilgisi ile sonuçlanan yeni bir mücadele patlak verir." (Fransa'da İç Savaş, Seçme Yapıtlar, Cilt: II, s. 215)

Sonucunda herhangi bir biçimsel değişimin ardından bir geri adımın geldiği bu mücadeleler oyunu kapitalist dünyada yıllarca tekrarlanarak devam etti.

Bunun yanı sıra, proletaryanın bu biçimde sürekli aldatılmasıyla, periyodik olarak yükselmelerin yaşandığı bir asırdan fazla bir süreyi geride kaldı.

İlerici partilerin liderleri burjuva yasallığının belli görüşlerine dayanarak, devrimci eylem için daha elverişli koşulları koruma hevesiyle, kavramları karmakarışık bir hale getirip gerçek hedef olan iktidarın ele geçirilmesini geri plana iterlerse, bu da tehlikeli olur.

Marksist-Leninist yol gösterici partiler, ani karışıklıkları çözümleyebilir ve kitleleri temel çelişkilerin ortadan kaldırılması için doğru yolu gösterip, seferber edebilirlerse, kısaca incelediğimiz devrimin bu iki zor anı ortadan kaldırılabilir.

X. Kırsal Bölgelerin Rolü

Uygulanacak taktik uzun uzun tartışılabilir. Gerilla eyleminden her zaman yaralanılır mı yoksa mücadele ekseni için öteki eylemler de kullanılabilir mi? Bizim fikrimiz, üç temel nedenden dolayı Latin Amerika'da gerilla savaşı dışında bir taktik kullanılamayacağı yönünde:

Birincisi: Düşmanın iktidarda kalmak için direneceğine göre, baskı ordusunun yok edilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Bu silahlı güce karşı, onu yok edecek bir halk ordusu oluşturulmalıdır. Bu halk ordusu kendiliğinden meydana gelmez, silah ihtiyacını düşmandan ele geçirdiği malzemeyle karşılar. Bu zor bir mücadeledir. Halk güçleri ve şefleri, mücadele sırasında daima kendilerinden daha büyük güçlerin saldırısına uğrar, kendilerini müdafaa etme olanağından yoksundurlar. Tersine, gerilla çe-

kirdeği, savaşmaya elverişli arazide devrimci komutanlığın güvenliğini ve devamlılığını sağlar, halk ordusunun genel kurmayı tarafından yönetilen kentlerdeki güçler son derece önemli eylemlerde bulunabilirler.

Kentlerdeki gruplar yok edilseler bile, devrimin ruhunu öldürmeyecek, kitlelerin devrimci eğilimi körüklenmeye ve başka savaşlar için yeni güçler örgütlemeye kırsaldaki merkezden devam edilecektir.

Bu bölgede, tüm geçiş dönemi boyunca, sınıf diktatörlüğünü yönlendirecek olan devlet aygıtının yaratılmasına başlanır. Mücadele ne kadar uzun sürerse, yönetim sorunları o kadar büyük ve karmaşık olacak ve bunların çözümü, kadroları, gelecekte iktidarı sağlamlaştırma ve ekonomiyi geliştirme gibi zorlu görevler için hazırlanacaktır.

İkincisi, Latin Amerika köylülüğünün genel durumu ve yerli ve yabancı sömürücüler arasında kurulu ittifakla ve feodal yapılara karşı mücadelenin giderek daha keskin hale gelme özelliği.

XI. Savaş, Bir Ölüm Kalım Savaşı Olacaktır

İkinci Havana Deklarasyonu'na geri dönelim:

"Amerika halkları geçen yüzyılın başlarında kendilerini İspanyol sömürge egemenliğinden kurtardılar, ama sömürüden kurtaramadılar. Feodal büyük arazi sahipleri İspanyol valilerinin yetkilerini üzerlerine aldılar, yerliler acı dolu köleliklerinde kalakaldılar. Latin Amerika insanı yine bu ya da başka biçimde bir köle olarak kalmıştır ve hakların en küçük umutları bile oligarşilerin iktidarı ve yabancı sermayenin boyundurduğu altında ezilmektedir. Şimdiye kadarki Amerika gerçeği budur, şu ya da bu nüansla, şu ya da bu değişiklikle. Bugün Amerika, İspanyol sömürge emperyalizminden olduğundan çok daha kötü, çok daha güçlü ve çok daha acımasız bir emperyalizme bağımlıdır.

Latin-Amerika devriminin önüne geçilmez nesnel ve tarihi gerçeği karşısında Yankee emperyalizminin tutumu nedir? Latin Amerika haklarına karşı sömürge savaşının yönetimine hazırlık; Latin Amerika haklarının mücadelesini ateşle ve kılıçla bozguna uğratmak için askeri aygıtın, politik bahanelerin ve gerici oligarşilerin temsilcileriyle anlaşmalar biçiminde görünüşte yasal vesilelerin yaratılması."

Bu objektif durum, bize, köylülerimizin içinde bir işe yaramadan uyuklayan gücü ve onları Amerika'nın kurtuluşu için verimli kılma zorunlu-

luğunu göstermektedir.

Üçüncüsü: Mücadele kıtasal niteliktedir. Latin Amerika'nın kurtuluşunun bu yeni aşaması, belirli bir toprak parçası üzerinde iktidar için mücadele eden iki yerel gücün çarpışması olarak düşünülebilir mi? Elbette ki, hayır! Tüm halk güçleri ve tüm baskı güçleri arasındaki mücadele bir ölüm kalım savaşı olacaktır.

XII. Savaşın Kıtasal Karakteri

Yankeeler çıkarları gereği dayanışma için ve Latin Amerika'daki savaş belirleyici olduğundan müdahale edeceklerdir. Bu müdahalede tüm güçlerini kullanacak, ellerindeki tüm yok edici silahlarla halk güçlerini cezalandıracaklardır. Devrimci iktidarların güçlenmesine engel olacak, bunların başarı sağlaması durumunda yeniden saldıracak, bu yeni iktidarı tanımayacak, devrimci güçleri bölmeye çalışacak, her türden sabotajcıyı devreye sokacak, genç devleti kendi ekonomisi içinde boğmaya çalışacak, öteki gerici devletleri bunlara karşı kışkırtacak, kısacası onu yok etmek için ne gerekiyorsa hepsini yapacaktır.

Bu koşullar altında, Latin Amerika'da tek bir ülkede zafer kazanmanın zor olduğuna inanıyoruz. Birleşmiş baskı güçlerinin karşısına, halk güçlerinin birleşmesiyle çıkmak zorunludur.

Baskının dayanılmaz olduğu tüm ülkelerde, isyan bayrağı açılmalıdır. Zorunlu kalınıp açılan bu bayrak, kıtasal bir anlam kazanacaktır. Fidel'in dediği gibi, And Sıradağları, Latin Amerika'nın Sierra Maestra'sı olmaya adaydır ve kıtanın uçsuz bucaksız topraklarının tümünün kaderi, savaş alanında emperyalist güce karşı verilecek ölüm kalım mücadelesinde belli olacaktır.

Verilen mücadelenin kıtasal boyutlara ne zaman ulaşacağını ve ne kadar süreceğini şimdiden kestiremeyiz; fakat, tarihi, ekonomik, politik koşulların doğurduğu bu çatışmanın yaklaştığını, asla doğru yoldan şaşmayacağını daha bugünden söyleyebiliriz. Koşullar gerektirdiğinde, öteki ülkelerden bağımsız olarak mücadeleye başlamak, her ülkedeki devrimci gücün görevidir. Zaman içinde mücadelenin gelişimi yavaş yavaş tüm stratejiyi belirleyecektir.

Kıtasal nitelik öndeyişi, her iki yandaki güçlerin tahlilinden ortaya çık-

maktadır, ama bu, bağımsız hareketi asla dışında bırakmaz. Mücadelenin bir ülkenin bir noktasında başlaması, nasıl tüm topraklardaki mücadele üzerinde bir etki yaratıyorsa, devrimci savaşın kızışması da komşu ülkelerde yeni koşulların gelişmesine yardımcı olur.

XIII: Gerillanın Başlangıcı

Devrimlerin normal olarak gelişme şekli ters orantılı med-cezir biçiminde olmuştur. Devrimci med olayının karşıtı karşı-devrimci cezir olayıdır ve devrimci düşüş zamanlarında karşı-devrimci bir kabarma vardır. O anlarda halk güçlerinin durumu tekrar zorlaşır ve olabilecek en az gerileme için en iyi savunma araçlarına sarılmaktadırlar. Karşıdaki düşman çok kuvvetlidir ve kıtasaldır. Buna dayanarak, sınırlı alanlarda etkili olacak kararlara varmak için yerel burjuvazilerin göreli zayıflığı temel alınmamalıdır.

Oligarşilerin silahlı halkla olası ittifakı çok zor bir ihtimaldir. Küba Devrimi alarm zilini çaldı. Güçlerin kutuplaşması tam olacaktır: bir tarafta sömürenler, ötekinde sömürülenler. Küçük burjuva kitlesi çıkarlarına ya da politik becerisine göre iki taraftan birine eğilim gösterecektir. Taraf sız kalmak bir istisna oluşturacaktır. Devrimci savaşın böyle bir görünümü olacaktır.

Bir gerilla ocağının nasıl oluşabileceğini görelim.

Nispeten küçük çekirdek gruplar, ister bir karşı saldırıda bulunmak amacıyla, ister büyük saldırıdan esnekçe kaçınmak ve orada etkin olmak amacıyla olsun, gerilla savaşı için elverişli mevziler seçerler. Bu noktalar açıkça ortaya konmalıdır: ilk anda gerilla birliklerinin göreli zayıflığı, işlerini, kırsal alanda yerleşmekle, halkla ilişkiler kurarak ve ilerde destek noktaları olabilecek yerleri tahkim ederek çevreyi tanımakla sınırlandıracak kadar büyüktür. Bu koşullar altında gelişmeye başlayan bir gerilla birliğinin hayatta kalabilmesi için üç şart vardır: sürekli hareketlilik, sürekli uyanıklılık, sürekli kuşku. Askeri taktiğin bu üç unsurunun doğru uygulanmazsa gerilla birliğinin hayatta kalma şansı yoktur. Unutulmamalıdır ki, bu anlarda, gerilla savaşçısı, kararlaştırılan hedefin büyüklüğü ve onun gerçekleşmesi için yapılması gerekecek fedakârlıkların çokluğu ölçüsünde yiğitlik kazanacaktır.

Bu fedakârlıklar günlük çatışmalar, düşmanla adam adama çarpışmalar olmayacaktır. Gerilla için hem ruhen hem de bedenen çok zor görevler şeklinde olacaktır.

Bu birliklere belki düşman orduları tarafından çok kötü kayıplar verdirilecek. Bunlar kimi zaman gruplara bölünecek, tutuklanıp işkence göreceklerdir.

Etkinlik için seçilmiş bölgelerde kuduz hayvanlar gibi izlenecekler, düşmanın peşinde olmasının yarattığı huzursuzluk onları sürekli kovalayacaktır. İleri sürülen nedenlerin ortadan kalkması ile baskı birliklerinden kurtulmak için, korkutulmuş köylülerin bile onları belli durumlarda teslim edeceklerine dair herkese ve her şeye şüpheyle bakacaklardır.

Ölümün bin kez var olan bir kavram ve zaferin yalnızca bir devrimcinin hayal edebileceği rüya olduğu anlarda ölümden ya da zaferden başka bir alternatif yokmuşçasına.

İşte gerilla savaşının kahramanlığı budur, bu yüzden yürüyüşe geçmenin de mücadelenin bir biçimi olduğu, belirli bir anda bir çatışmanın yolundan çekilmenin, mücadelenin bir biçiminden başka birşey olmadığı söylenir. Hedefi belirlemek, ya düşmandan daha büyük birlikler toplayarak, ya da kırsal alanlardan faydalanarak avantajlar sağlayarak güçler dengesini tersine çevirerek, düşmanın genel üstünlüğünün karşısında seçilmiş bir noktada göreli bir üstünlüğe erişmek için taktik bir formül bulmayla olur. Bu koşullar altında taktik zafer kesindir; görcli üstünlük kesin değilse harekete geçmemek daha iyidir. Zafere götürmeyen hiçbir çatışmaya girilmemelidir, buna karşılık çatışmanın nasıl ve ne zaman olacağı seçilebilir.

XIV. Gerillanın Yayılması

Büyük politik-askeri eylem çerçevesinde, gerilla savaşı yavaş yavaş güçlenecek ve sağlam bir temele oturacak; bundan sonra gerilla ordusunun gelişmesi için temel bir unsur olan üsler oluşacaktır. Bu üsler, düşman ordusunun ancak büyük kayıpları feda ederek girebileceği noktalardır. Devrimin kale burçları, gerillaların daima daha ileri ve daha cesur saldırıları için barınak ve atlama tahtasıdırlar.

Taktik ve politik güçlükler aynı zamanda aşıldığında bu hedefe ulaşıla-

caktır. Gerillalar, halkın öncüsü olarak hiçbir zaman işlevlerini, somutlaştırdıkları görevi unutmamalı ve bu yüzden, kitlelerin tam desteğine dayanan devrimci iktidarın kurulması için gerekli politik ön koşulları yaratmalıdırlar.

Köylülüğün büyük istekleri, şartların elverdiği ölçüde ve biçimde, tüm halkın birbirine bağlı ve kararlı bir topluluk oluşturacağı şekilde karşılanmalıdır.

İlk anların askeri durumu zorlu olacaksa, politik durum da daha az zahmetli olmayacaktır. Tek bir askeri hata gerilla savaşını tasfiye edebilirse, politik bir hata da bunun gelişimine uzun süre engel olabilir.

Mücadele politik-askeridir, böyle gelişmeli ve bu yüzden böyle anlaşılmalıdır.

Gerilla savaşı, gelişme sürecinde, eylem yarı çapının, daha az gerillanın gerekli olduğu bir bölge üzerine geldiği ve gerilla savaşçılarının bu bölgede aşırı yoğun oldukları bir noktaya varır. Bundan sonra liderlerden birinin, sağlam bir gerillanın, başka bir bölgeye gittiği ve gerilla savaşının gelişim aşamalarını tekrar ettiği, tabii ki başkumandanlığın emrinde olan, arı kovanındakine benzeyen süreç başlar.

XV. Halk Ordusunun Örgütlenmesi

İşte burada, bir halk ordusu yaratılmadan zaferin hayal edilemeyeceğine işaret etmek yararlıdır: gerilla güçleri belirli bir genişliğe kadar yayılabilirler, kentlerdeki ve düşmanın geçebileceği öteki bölgelerdeki halk güçleri, düşmana zarar verebilirler. Fakat gericiliğin askeri potansiyeli buna rağmen olduğu gibi kalabilir. Nihai sonucun düşmanın yokedilmesi olması gerektiği daima akılda tutulmalıdır. Bu amaçla yaratılan bütün bu yeni bölgeler, artı, düşman hatları gerisinde geçitler oluşturmakta olan bölgeler, artı, en önemli şehirlerde harekât yapan güçler devrimci başkumandanlığa bağlı olmalıdırlar. Bir ordunun üstünlüğünü gösteren kusursuz hiyerarşik kumanda yapısı şart değildir ama stratejik bir kumanda yapısı şarttır.

Gerilla birlikleri belirli bir hareket özgürlüğü içersinde, en güvenli ve en kuvvetli bölgelerden herhangi birinde yerleşmiş olan merkezi genel karargâhın tüm stratejik talimatlarını yerine getirmeli ve gerektiğinde

güçlerin birleşmesi için koşulların hazır olmasını sağlamalıdırlar.

Gerilla savaşı ya da kurtuluş savaşının kural olarak üç aşaması vardır: Birincisi, kaçmakta olan küçük silahlı gücün düşmana darbe indirdiği stratejik savunma aşaması. Silahlı güç, küçük bir çevrede pasif bir savunma yapmak için saklanmaz, tersine, savunması, mümkün olan sınırlı saldırılardan oluşur. Bundan sonra düşmanın ve gerillanın eylem olanaklarının istikrarlı olduğu denge noktasına ve nihayet büyük kentlerin işgaline, büyük çarpışmalara, düşmanın tamamen yok edilmesine götürecek olan baskı ordusunun kuşatılmasıyla son aşamaya geçilir. Her iki gücün birbirlerini karşılıklı ciddiye aldıkları denge noktasına erişildikten sonra gerilla savaşı, bundan sonraki gelişimi sürecinde yeni özellikler kazanır. Manevra kavramı kabul edilmeye başlar: Siperlere hücum eden büyük kıtalar, kıtaların kaydırılmasıyla hareket savaşı ve göreli vurma gücü olan saldırı araçları. Fakat düşmanın buna rağmen elinde tuttuğu direnme ve karşı saldırı kapasitesinden dolayı manevra savaşı gerilla güçlerinin yerini tutmaz; takviye edilmiş gerilla silahlı güçlerinden kolordulu bir halk ordusu ortaya çıkıncaya kadar manevra savaşı sadece gerilla askerlerinin sonuca ulaşmalarının bir şeklidir. Bu anda bile gerillalar, silahlı kuvvetlerin büyük bir kısmının eylemlerini önleyerek, haber bağlantılarını keserek, düşmanın tüm savunma aygıtını tahrip ederek "masumca" ortaya çıkacaklardır.

XVI. Savaş Uzun ve Kanlı Olacaktır

Savaşın kıtasal olacağını önceden söyledik. Bu, savaşın uzun süreceği anlamına da gelir. Savaşın birçok cephesi olacaktır, çok kana, uzun süre boyunca sayısız hayata sebep olacaktır. Ama bunun dışında, halkın silahlı öncüleri yoluyla iktidarın ele geçirilmesi anında, Amerika'da sahneye çıkan güçlerin kutuplaşması görüntüleri, bunu başaran ülke ya da ülkelerin baskıcı emperyalistleri ve yerli sömürücülerinin tasfiye edileceği devrimci savaşlarda, sömürenlerle sömürülenler arasında açık bir ayırım olacağı anlamına gelmektedir. Sosyalist devrimin ilk aşaması belirginleşmiş olacaktır; halklar yaralarını sarmaya ve sosyalizmin kurulmasına girişmeye hazır olacaklardır.

Başka, daha az kanlı yöntemler var mıdır?

ABD'nin kıtamızdan aslan payını kopardığı dünyanın son paylaşımı

yapılalı çok oldu. Bugün Eski Dünya'nın emperyalistleri yeniden biçimleniyorlar ve AET'nin gücü kuzey Amerikalıları bile korkutuyor. Bütün bunlar, emperyalistler arası mücadelede, daha sonra belki en güçlü ulusal burjuvazilerle ittifak yaparak sahneye çıkmak için seyirci olarak hazır bulunma olanağının var olabileceği düşüncesine uygun düşebilir. Sınıf savaşında pasif bir politikanın hiçbir zaman iyi sonuçlar getirmeyeceği ve belli bir anda ne kadar devrimci görünürse görünsün burjuvaziyle ittifakların sadece geçici karakter taşıyacağı dışında, başka bir görüş biçiminin kabul edileceğine neden olan zamanla ilgili gerekçeler vardır. Amerika'da çelişkinin keskinleşmesi, emperyalist kampta pazarlar için mücadele çelişkisinin *"normal"* gelişimini bozacak kadar hızlı gözükmektedir.

XVII. Zafer Kesindir

Ulusal burjuvazilerin büyük çoğunluğu kuzey Amerikan emperyalizmi ile birleştiler ve diğer ülkelerdekilerle aynı kadere katlanmak zorundadırlar. Ulusal burjuvazilerle öteki emperyalizmler arasında anlaşmaların yapıldığı ya da kuzey Amerikan emperyalizmiyle olan çelişkilerin çöktüğü durumlarda bile bu, tüm sömürülenler ve tüm sömürenlerin gelişiminin sürecine ister istemez katılacağı temel bir mücadele çerçevesinde meydana gelir. Sınıf düşmanlarının uzlaşmaz güçlerinin kutuplaşması, şimdiye kadar ganimetin paylaşımında sömürenler arasındaki çelişkilerin gelişiminden çok daha hızlı olmuştur. Bunlar iki kamptır: alternatif, her bir birey için ve her bir özel halk tabakası için daha net olacaktır. İlerleme İçin İşbirliği Örgütü, önünde geçilemeyeni durdurmak için bir deneydir.

AET'nin ya da herhangi bir emperyalist topluluğun Amerikan pazarları üstüne yürümesi, baş çelişkinin gelişiminden daha çabuk olursa, geriye tüm mücadeleyi yürüten ve son hedeflerinin bilincinde olan yeni gönüllülerden oluşan halk güçlerini açılmış gediklere kama olarak sokmak kalır.

Sınıf düşmanına ne bir mevzi, ne bir silah, ne de bir sır emanet edilebilir, yoksa bunları kaybederiz.

Gerçekten Amerikan savaşı başladı mı, bu Amerikan devriminin ilk adımı mı? Devrimin ilk savaş alanları, Venezüella, Guatemala, Kolombiya, Peru, Ekvator mu olacak? Yoksa bütün bu ülkelerdeki olaylar henüz

sonuç vermeyen bir tür endişe gösterisi midir? Bugünkü çatışmaların sonucu ya da günümüzdeki hareketlerden birinin yenilgiye uğraması da önemli değildir. Önemli olan devrimci değişim zorunluluğunun yarattığı bilinç, bunun gerçekleşeceğinin kesinliğidir.

Bu bir giriştir. Bunu, tarihin bizi haklı çıkaracağına kesinlikle inanarak söylüyoruz. Amerika'nın ve emperyalist dünyanın nesnel ve öznel etkilerinin incelenmesi, *İkinci Havana Deklarasyonu*'na dayanan bu iddiaların doğruluğu için bize güvence veriyor.

1963'te Cezayir'de "Révolution Africaine (Frika Devrimi) dergisinde yayınlanmıştır.

Marksist-Leninist Parti

Bu küçük kitap, parti militanlarına zengin ve geniş marksist-leninist düşünceler alanının ilk bilgilerini kazandırmayı hedefliyor.

Kolay anlaşılır, basit ve etkileyici konular seçilmiş. Kitap, Otto V. Kuzinen'in *Marksizm-Leninizmin El Kitabı*'ndan bir bölümden ve F. Castro'nun çeşitli konuşmalarından oluşuyor. Yerinde bir seçim, çünkü El Kitabı'ndan alınan bölüm, kardeş partilerin deneyimlerini özetlemekte ve bir Marksist-Leninist Parti'nin nasıl olması gerektiğini, doğru davranış biçimini öğretmektedir. Yoldaş Fidel'in söylevleri ise ülkemizin siyasi tarihini devrimin liderinin sözleriyle gözler önüne seriyor; yer yer de partimizin büyük önderinin kişisel devrimci deneylerine rastlıyoruz.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve dünyanın dört bir bucağındaki diğer Marksist-Leninist partilerin deneylerini özetleyen genel teoriyle, bu genel düşüncelerin pratikte, bizim özel niteliklerimize uygulanması arasında ayrılmaz bağlar vardır. Dünyanın bu bölgesindeki toplumsal olayların özelliğini göz önüne alarak tarihte istisnaların var olduğu sonucunu çıkarmak yanlış olur. Deney sonucu vardığımız genel teori içinde, dünya işçi hareketine yeni deneyimler kazandıran Küba'nın devrimi bir özel durum olarak devrim tari-

hinde yer almaktadır.

Saf ve duru kalarak *elkitabı*, marksist-leninist partinin ne olduğunu bize öğretiyor. "*Parti, marksist düşünceleri hayata geçirmek, yani işçi sınıfının tarihi görevini sağlamak için ortak fikirler etrafında birleşen bireylerdir.*" Partinin kitlelerden uzak yaşayamayacağı, kitlelerle sürekli bağının olması gerektiği, eleştiri ve özeleştiriden vazgeçilemeyeceği, kendi zaaflarına karşı acımasızlığın zorunlu olduğu kitapta belirtiliyor. Parti sadece herhangi bir şeye karşı mücadele ederken mücadele olumsuz görüşler üzerine dayandırılamaz, herhangi bir şey için mücadelede olumlu görüşlere de dayanmalıdır. Marksist partiler, oldukları yerde oturup, sınıf mücadelesinin karmaşık mekanizmasının gerçekleştireceği nesnel ve öznel şartların ortamı yaratmasını, iktidarın ham bir meyve gibi halkın elleri arasına düşmesini bekleyemez. Tüm bu bilgiler açıklandıktan sonra, elkitabında, işçi sınıfının öncüsü ve önderi olan partinin yönetici ve hızlandırıcı güç olarak görevi açıklanıyor. Kitapta, zafere giden yolun haritası ve yeni toplumsal koşullara doğru ilerleyişi nasıl hızlandıracağı anlatılıyor. Toplumun geriye çekilme zamanlarında bile, nasıl "*geri çekileceğinin*" bilinmesinin gerekliliği önemi ısrarla belirtiliyor, "*Geri çekilme*" durumlarında, arkadan gelecek ikinci dalgadan güç alarak ilerlemek ve devrimin birinci aşamasında partinin esas hedefi, iktidarın ele geçirilmesi için kadro saflarını sıklaştırmak önemlidir.

Akla yatkın olan ancak bir sınıf partisinin böyle bir parti olacağıdır. Marksist-Leninist bir parti için başka çeşidi düşünülemez. Görevi, proletarya diktatörlüğünün uygulandığı en kısa yolu bulmaktır. Ön saflardaki üyeleri, yöneticileri, laktikleri hep işçi sınıfının içinden çıkar.

Sosyalizmin kuruluşu, bir burjuva sınıf partisi veya saflarında pek çok sömürücü besleyen ve olan, politik yönelimini bu sömürücülerin belirlemesine izin veren bir parti tarafından yönetilemez. Böyle bir grup, yalnızca ulusal kurtuluş aşamasında önderlik yapar, belirli bir düzeyden sonra ve özel koşullar altında önderliğini kaybeder. Sonraki aşamada, daha önceki devrimci sınıflar gerici olurlar. Devrim mücadelesine lider olacak marksist-leninist bir partiye ihtiyaç duyulur çünkü bunu gerektiren koşullar ortaya çıkar. En azından şimdilik Latin Amerika'da, yönetimde burjuvazinin olduğu kurtuluş hareketlerinden pratikte söz edilemez. Küba devrimi, güçleri kutuplara ayırmıştır. Güçsüz ulusal burjuvaziler, halkla emperyalizm arasında seçim yapmakla karşı karşıya kalınca, emperyalizmi seçer ve

sonunda ülkelerine ihanet ederler. Dünyanın bu kesiminde, sosyalizme barışçı yoldan bir geçiş hemen hemen olanaksızdır.

Marksist-leninist parti gelecekteki tarihi süreci önceden bilebildiği içindir ki bu parti çifte tarihi görevini yerine getirecektir.Parti, sömürge ülkeler sözkonusu olduğunda, ulusal kurtuluş savaşını yapmamış ülkelerde dahi, halkın bayrağı ve öncüsü olduğuna göre, kitleler arasında sürekli artan bir güç, daha da artan bir otoriteyle sosyalizmi kurma görevini üstlenebilecektir.

Bu aşamanın ardından, Küba deneyiminden örnek alınabilir. Küba deneyimi, her şeyin yeni olması ve Latin Amerika devriminin yeni yeni yol aldığı şu dönemde, içerdiği yeni güçlerle zenginleşmiştir. Küba deneyimini zenginleştiren, yapılan yanlışların, kitlelerle bağları sıklaştırarak ve kamuoyunun yargısı önünde, şeffaf bir şekilde ele alınması, araştırılması ve düzeltilmesinden alınan derslerdir.

Yoldaş Fidel'in *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'yle ve ORİ'deki çalışma tarzlarıyla ilgili konuşmaları, gelişimimizin iki temel kademesini simgeler. İlk konuşmada Fidel, fikrinin gelişiminde zirveye ulaşmış bir önder, her tarafıyla tam bir devrimci olarak, marksist-leninist niteliğini hiçbir kuşkuya alan açmayacak şekilde, bütün dünyaya açıklıyor. Yalnızca söyleyip geçmiyor, bunla yetinmiyor; önderliğe ilerleyişinin, *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'ni oluşturmak için birleşmeye yönelen hareketin ve partinin yaşadığı evrimin en çarpıcı olaylarını gözlerimizin önüne sererek sözlerini pekiştiriyor, gerçekleri anlatıyordu.

Yoldaş Fidel, kendini çözümlerken, geride kalmış kafalara yakışır birçok düşünceyi çevresinden özümlediğini kabul ediyor. Gericilere karşı nasıl kendiliğinden mücadeleye giriştiğini, bu mücadele içinde nasıl çelikleştiğini anlatıyor. Kuşkularını, bunların nedenlerini ve bunları nasıl yendiğini açıklıyor.

O dönemde, bir yenilik olarak *26 Temmuz Hareketi* daha tam belirginleşmemişti. *Moncada Kahramanı, Çamlar Adası Mahkûmu Fidel Castro*, Oriente kıyılarına varmak, devrim ateşini başlatmak, ilk zamanlarda bölgeyi ülkenin diğer kısmından ayırmak, nesnel koşullara göre baş edilemez bir güç ve azimle ilerlemek, aralarda kazanılan başarılarla Havana'ya kadar varmak görevini üstlenmiş olan bir grup adamı ardı ardına götürdü.

Gerçek, bize büyük bir darbe indirdi. İstediğimize ulaşmak için gerekli öznel koşullar henüz bir araya gelmemişti. Devrimci savaşın tüm kuralları-

na uymuyorduk, bunları, iki yılda kıran kırana mücadelemiz içinde, kanımız ve kardeşlerimizin kanı pahasına öğrendik. Yenilmiştik. O anda, eylemimizin geçmişinin en önemli dönemi başladı. Mücadelemizin gerçek gücü, gerçek tarihi değeri belirdi. Bazı taktik hatalarımızı, bazı önemli öznel faktörlerin yokluğunu fark ettik. Değişim zorunluydu. Halk bunun bilincindeydi, fakat bunun uygulanabilirliği konusunda kafalar karışıktı. Görevimiz bunu gerçekleştirebilmeye ikna etmek ve kitlelerde sarsılmaz bir inanç yaratmaktı. Sierra Maestra'da kesintisiz fırtınalar, arkası bitmeyen devrimci patlamalar yaratarak tüm Ada'daki eylemin hızlandırıcı gücünü oluşturan uzun süreç başladı.

Olaylar, *Devrimci Ordunun*, bir gün düşman ordusunu yenebileceğini kanıtladı. Bu da halkın doğru kanalize edilen güveni ve coşkusu sayesinde, mücadele için uygun zamanda, silahlarını uygun biçimde kullanarak başarılmıştır. Bu, tarihimizin ders alınacak bir olayıdır. Zafer elde edilene kadar, güçler dengesi sürekli değişip sonunda devrimci hareket için atılım yapacak elverişli hale geldi. Değişimi gerçekleştirmek için gerekli öznel koşullar yaratıldı ve değişimi başlatacak ve özü olan iktidar bunalımı ortaya çıktı. Latin Amerika'da yeni bir devrimci deneyim yaşandı. Marksizm-leninizm'in doğruları her zaman gerçekleniyordu. Bu olay, önderlerin ve partilerin görevinin, halkın gönlünde doğan devrim dalgasının yeni izleyicileri olarak kalmayıp iktidarı ele geçirmek için zorunlu şartları yaratmak olduğunu gösterdi.

Bununla birlikte, Küba devrimi, baskınlara, saldırılara ve yok edilmeye karşı halkın egemenliğini koruyan silahlı kadroların gerekliliğini ortaya çıkararak, silahlı mücadelenin, gerilla savaşına en uygun alanlarda, yani çok engebeli kırsal bölgelerde devam ettirilmesinin ne kadar önemli olduğunu gösterdi. Bu da, Küba Devrimi'nin, Latin Amerika'nın kurtuluş mücadelesine bir başka katkısıdır. Kırdan kente, en küçükten en büyüğe doğru ilerleyerek, Havana'da zirveye ulaşan devrimci eylemi yarattık.

Fidel, *Marksist-Leninist Parti* adlı kitabında açıkça belirtiyor: "*Devrimcinin temel özelliği gerçeği yorumlamaktır.*" Fidel, 1958 Nisan grevinde durumu doğru biçimde yorumlayamadığımızı, bu yüzden faciayla karşılaştığımızı açıklıyor. Nisan grevi niçin yapıldı? Çünkü, hareketin kalbinde "Sierra" ve "Llano" diye isimlendirdiğimiz bir sürü çelişki birikmişti. Zafere giden yolda, silahlı mücadelede hangi unsurların esas alınması konusu

tartışılırken, bir çelişkiler yığını su yüzüne çıkmış, iki tarafın da görüşlerinin birbirine taban tabana zıt olduğu anlaşılmıştı.

Şiara, zamanı geldiğinde ordusunu geri çekmeyi, savaşları ardı ardına kazanmayı düşünüyordu. Düşmanın silahına el koymaya, *Direniş Ordusu* esasına dayanarak bir gün iktidarı ele geçirmeye hazırlanıyordu.

Llano ise farklı bir şey tasarlıyordu. Ülkenin her yerinde genel silahlı savaş durumu yaratmalı; Batista diktatörlüğünün devrilmesiyle sonlanacak bir devrimci genel grevle mücadeleyi zirveye taşımalı; ardından, "sivil" hükümet otoritesi düzenine geçip yeni ve "*politikanın dışında*" bir ordu kurulmalıydı.

Bu iki görüş sürekli sürtüşüyordu. Dolayısıyla şartlar komuta birliğini sağlayacak konumda değildi. Nisan Grevi (1958), Sierra yönetiminin kabulüyle Llano tarafından hazırlandı ve ilan edildi. Sierra yöneticileri, sonuçtan ciddi olarak şüphe etmekle birlikte, grevi engelleyememişler, PSP (*Sosyalist Halk Partisi*) kadrolarıysa tehlikeyi vaktinde farketmiş, çekimser kalmışlardı. Devrimci komutanlar, greve yardım için ovalara inmişler, böylece efsanevi kolordu komutanımız Camilo Cienfuegos, Bayamo bölgesindeki ilk saldırılara başlamıştı.

Bu çelişkilerin kaynağı, birkaç taktik görüş ayrılığı gibi basit sebeplerden değildi. *Direniş Ordusu*, ideolojik yönden proleterdi, yoksullar sınıfının kavramlarıyla düşünüyordu. Llano ise, yöneticileri arasında geleceğin hainlerini içeriyordu, içinde barındığı koşulların altında, küçük burjuva özelliğinden taviz vermiyordu.

İktidar uğruna büyük devrimci mücadelede, iç denetim için daha küçük düzeyde bir mücadele akıp gidiyordu. Cezayir'deki son olaylar, *Küba Devrimi*'nden esinlenerek açıklanabilir: Devrimci kanat, iktidardan uzaklaştırılmaya razı olmuyor ve devleti tümüyle ele geçirmek için mücadele ediyordu. *Kurtuluş Ordusu*, zafere ulaşan devrimin gerçek temsilcisiydi.

Bir sürü anlaşmazlıklar sebebiyle komuta birliği, ancak devrimin zaferinden birkaç ay sonra, Fidel başbakan seçilince sağlandı (buna rağmen bunu kabul etmeyen de vardı). O ana kadar, ne yapmıştık? Fidel'in deyişiyle, "*başlamak hakkını elde etmiştik*".

Diktatör Batista'nın Küba halkının başına bela olan rejimine karşı ölüm-

kalım savaşı verme aşamasını artık aşmıştık. Fakat, toplumumuzun durumunu daha iyiye götürmek için tüm ekonomik engelleri yıkmaya yönelik devrimci çizgimizi devam ettirme mecburiyeti, bizi emperyalizme karşı cephe savaşına itiyordu.

Emperyalizm, ideolojimizin gelişmesi ve derinleşmesinde çok önemli bir etkendi. Bize indirdiği her darbe, bir karşılık gerektiriyordu. Yankeeler her zamanki küstahlıklarıyla Küba'ya karşı engel olmaya çalıştıklarında, biz de hemen karşı önlem almak zorunda kalıyorduk. Böylece, devrim giderek derinleşiyordu.

Sosyalist Halk Partisi bu cepheye katılıyor, uzun zamandır devrimci eylemimizin militanı olan yoldaşlarımız, Sierra'daki mücadeleden sonra iktidara gelenlerle yakınlaşıyordu. O zamandan, Fidel, sekterizmin tehlikesini seziyor, 15-20 yıllık militanlığıyla övünüp başkalarını hor görenleri, Sierra'nın "*sakallılarının*" sekterliğini ve "*vurun onları*" diye haykırmaktan başka bir şey bilmeyen şehirlerdekilerin terörizmini kıyasıya eleştiriyordu.

Fidel'in "*komutanlık sevdasına*", karşı hareketi savunan bazı yoldaşlar ortaya çıktılar. Bunlar silahlı mücadele yıllarında baş gösterdiler. Çok yanılıyorlardı. Bu yanlışlar, daha sonra sekterlik döneminde yine yapıldı. Adeta devrimimizin önderinin yüce erdemleri, reddedilmez komutanlık yeteneği gözardı ediliyor; tek derdi çevresindekilerin kayıtsız-şartsız desteğini kazanmak ve bir "*komuta*" sistemi kurmak olan sıradan kişilerin davranışlarıyla Fidel'i karıştırıyorlardı. Bir grup yoldaş tarafından yanlış usüllere dayandırılarak yönetilen bu mücadele 1 Ocak'ta bitmedi; hatta Fidel başbakan olduktan sonra bile devam ettirildi. Bu yanlış mücadelenin son bulması, aradan çok zaman geçip de *26 Temmuz Hareketi*'nin sağ kanadının yenilgiye uğramasına kadar sürdü. Halkın iradesine karşı çıkan [Manuel] Unılia, [Jose] Mir Cardona, [Manual] Ray, Huber Matos, David Salvador ve daha birçok hain iktidar bulundukları yerlerden uzaklaştırılıp cezalandırıldılar.

Parti kurma zorunluluğu sağ kanadın tam bir yenilgiye uğratılmasından sonra baş gösterdi. Marksizm-leninizm ilkelerine uygun *Birleşik Devrim Partisi* kuruldu. Seçkin kadroları kitlelere sıkı sıkıya bağlıydı. Yeni kuruluş merkezi yapıda, fakat yine de esnek olmalıydı. Tüm bunlar için, *Sosyalist Halk Partisi*'nin uzun mücadele yıllarında kazandığı deneyime sonsuz bir

güvenimiz vardı. Kendi örgütlenme ilkelerimizden hemen hemen tümüyle vazgeçmiştik. Böylece, yaratılan uygun ortam sekterizmin meyve vermesi içindi. Bu yapılanma zarfı içinde, yoldaş Anibal Escalante örgütlenme görevini üstlenmişti. Ne mutlu ki çok kısa süren karanlık bir dönem başladı. Yönetim yöntemleri kötüydü, yöneticiler adı ardına yanlışlar yapıyordu. Parti kitlelerle bağlantı, demokratik merkeziyetçilik ve özveri gibi en temel özelliklerini kaybetmek üzereydi. Bazen, gerçek entrikalar sayesinde, deneyimsiz ve yeteneksiz kişiler, uydurhma bir şekilde yönetici konumuna geçebiliyorlardı.

ORI örgütleri ideolojik yönlendirmeden yoksun kalmış, her türlü üretim aracı üzerindeki kontrolünü yitirmişti; yavaş yavaş bir yönetim kurumuna indirgeniyordu. Dolayısıyla, ortaya çıkan sorunları aktarmak için taşra bölgelerinden gelmesi gereken uyarı işaretleri de yarı yolda kayboluyordu, çünkü ORI liderleri yönetici yüksek memurların çalışmalarına gözcülük ediyordu. Bunlar iki görev üstleniyorlardı. Biri parti üyeliği, diğeri de kamu yöneticiliğiydi.

Hatalı görüşler, çok büyük yanlışlar ve mekanik yer değiştirmeler dönemi geçti gitti. Köhne temellerden biri olan sekterlik eğiliminin dayanağı çöktü.

Tüm bu sorunların karşısında, halka dönme, kitlelere başvurma gibi bir yönelim Milli Yönetim Merkezi'nin Fidel'in başkanlığında aldığı kararlardır. Kitlelerin gözde işçileri seçmesi için tüm iş yerlerine danışma kurulları sistemi getirildi. Bu danışma sistemi, kitlelere sımsıkı bağlı bir parti yaratılmasını sağlarken, Parti çekirdeğine seçilme olanağı getirecekti.

Eğitim sistemi reformu, Partide gerçekleştirilen değişiklikler arasındaydı. Önceki dönemlerde, arkadaşlar, "*bilgililer*" ve "*marksizm profesörleri*" öncelikliydi. Şimdiyse onların yerinde, en iyi emekçiler, tutumlarıyla, günlük çalışmalarıyla, coşkularıyla, ve özverileriyle, yönetici parti üyesi yüksek niteliklerini taşıdıklarını kanıtlayanlar vardı.

Bu, partinin yeniden var olduğu, yöntemlerini yenilediği bir güç kazanma dönemiydi. Sosyalizmin kuruluşunda, önümüzdeki geniş ve ışıklı bir yolda parti öncülük görevini üstüne alıyordu. Mekanik ve bürokratik emirler vermek, dar ve sekter bir denetim uygulamak, adamsendeci emirler vermek bu partinin görevi olamaz. Böyle bir Parti'nin liderlerine canlı örnekler oldukları için değil de, öyle söyledikleri için, ya da eski düşüncelerinden, uzun

mücadeleci geçmişlerinden ötürü önerilerine tamamen uymak bağdaşamaz.

Geleceğin partisi, kitlelerle dolaysız bağlantılı olacak, ilişki kuracak, daima halkın fikirlerini alıp bununla somut talimatları, partinin yönelimini oluşturacaktır. Partimiz, Demokratik merkeziyetçilikten taviz vermeyecek şekilde, çalışmaları hep ileriye, iyiye götürmek için çalışacaktır. Açık eleştiri ve özeleştiriden yoksun kalınmadan, disiplin katılığından ödün vermeksizin gerekli yanlışları düzeltmek için de daima tartışma açılacaktır. Bu aşamada, partimiz kadro partisi olacaktır, en iyi kadroya sahip bir parti haline gelecektir. Bu kadrolar, halkla bağlantı kurmak gibi dinamik bir görevi yerine getirecek, deneylerini daha yüksek seviyelere aktaracak, somut talimatları kitlelere ulaştıracak, kitlelerin başında, en önde ilerleyeceklerdir. Partimizin kadroları araştırmada, incelemede, çalışmada birinci, devrimci coşkuda birinci, özveride birinci, daima en iyi, kusursuz, diğerlerinden daha yüksek erdemli, daha insan olacaklardır.

Bir marksistin, yönlendirilmiş füzeler gibi dosdoğru belirli bir hedefe yönelen otomatik, fanatik bir makine olmadığı unutulmamalıdır. Fidel, bu konuyu çok iyi açıklamıştır bir metninde: "*Marksizmin insanca duygulardan, arkadaşlıktan, yoldaşlara karşı duyulan sevgiden, saygıdan, takdirden vazgeçmek olduğu nerde yazılı? Marksizmin ruhsuzlaşmak, duygusuzlaşmak demek olduğu nerede yazılı? Oysa ki, insan sevgisinin ta kendisi marksizmi doğurmuştur. Marksizmin ortaya çıkması mümkün olduğunda, Karl Marx'ın zihninde marksizmi somutlaştırması, proleteryanın çektiği acıya, sömürüye, adaletsizliğe ve yoksulluğa karşı mücadele isteği, insan ve insanlık sevgisidir. Toplumsal devrimin gerçek olasılığı oluştuğunda, gerçek olasılığın da ötesinde, tarihi zorunluluğu kesinleştiğinde, Karl Marx, marksizmin yorumcusu olarak öne çıkmıştır. Onu yorumcu yapan, kendisi gibi, Engels gibi, Lenin gibi insanlara özgü insanca duygu yoğunluğu değil de nedir?*"

Fidel'in bu değerlendirmesi yeni partinin militanları için temeldir. Bunu her zaman hatırlayın, yoldaşlar; bunu oportunizme karşı en etkili silah olarak belleğinize kazıyın. Marksist, insanların in iyisi, en kusursuzu olmalı, ama her şeyden önce, her zaman insan olmalıdır. Kitlelerle sımsıkı bağlantılı olarak yaşayan ve hareket eden bir parti militanı, somut emirleri, kitlelerin bazen belirsiz isteklerini aktaran bir yönlendirici, kendini bütünüyle halka adayan, yorulmak bilmez bir emekçi, dinlenme saatlerini de devrimci çalışmalar için değerlendiren dayanıklı bir işçi, kişisel huzurun-

dan, ailesinden ya da hayatından vazgeçebilmeli, fakat asla insanlarla ilişkileri soğuk kalmayan bir devrimci olmalıdır.

Uluslararası alanda, partimizin görevleri son derece önemlidir. Biz, ilk sosyalist Latin Amerika ülkesiyiz. Diğer ülkelerin takip edebileceği bir örneğiz, kardeş partilerin önemsemesi gereken canlı bir deneyiz. Her gün, herkese, açıkça, başarılarını ve yanlışlarını gösteren, yenilenen ve değişen canlı bir deneyiz. Bu şekilde, devrimimiz daha öğretici hale gelir, yalnızca marksizm-leninizm inancına sahip olanları değil, tümüyle Latin Amerika halk kitlelerini ilgilendirir.

İkinci Havana Bildirisi, Latin Amerika proletaryasının, köylüsünün, devrimci aydının izleyeceği rehberdir. Bizim her zamanki davranışlarımız birer rehber olacaktır. Geldiğimiz yeri hak etmiş olmaya çaba sarf etmeli, Latin Amerika'yı düşünerek her gün çalışmalı, devletimizin temelini git gide sağlamlaştırmalı, ekonomik örgütünü, politik ilerleyişini güçlendirmeliyiz. Sadece böyle, içte kendimizi aşarız. Dışta da tüm Latin Amerika halklarını, uluslararası güçler içinde bugün, sosyalist ilerleyiş yoluna koyulmanın pratikte mümkün olduğuna gittikçe daha fazla ikna edebiliriz.

Bununla birlikte, saldırganların alçaklıkları sonucu olan halkların acıları karşısındaki hassasiyetimiz, yalnızca Latin Amerika ile hatta tüm sosyalist ülkelerle bile sınırlı kalmamalıdır.

Gerçek proleter enternasyonalizmin temsilcileri olmalı, dünyanın her yerinde, her türlü saldırıyı, insan onuruna ters düşen her türlü tavrı kendimize yapılmış bir küfür saymalıyız.

Yeni bir partinin militanları olan bizler, dünyanın yeni bir kurtarılmış bölgesinde, yeni şartlarda ilk kez Jose Marti'nin yükselttiği bu bayrağı çok yükseklerde dalgalandırmak, birçok kuşağa öncülük yapan, bugün, Küba gerçeği içinde tüm tazeliğini koruyan şu sözleri unutmamalıyız:

"Gerçekten insan olan herkes, başkasına atılan tokatın acısını kendi yanağında duymalıdır."

Bu makale, Küba Birleşik Sosyalist Devrim Partisi Ulusal Yönetim Merkezi tarafından, 1963 yılında yayımlanan "Marksist-Leninist Parti" adlı kitaba önsöz olarak kaleme alınmıştır.

Sosyalist Planlama

Cuba Socialista (Sosyalist Küba) dergisinin 32. sayısında Yoldaş Charles Bettelheim'ın *"Sosyalist Planlamanın Biçimi, Yöntemleri ve Üretici Güçlerin Gelişim Düzeyi"* adlı bir yazısı yayımlandı. Bu yazı, gerçekten de, önemli ve ilginç noktalara değiniyor, ama bizim için öncelikle önemli oluşunun nedeni, sözümona *"Ekonomik Hesaplama"*yı ve bu sistemin sosyalist sektör içinde gerekli gördüğü kategorileri, yani ödeme aracı olarak parayı, kredileri ve malları savunmasıdır.

Bu yazıda, aşağıda açıklamaya çalışacağımız iki temel yanlışın yapıldığı kanısındayız.

Birinci yanlış, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında zorunlu olarak var olan ilişkinin yorumuyla ilgilidir. Bettelheim yoldaş, bu noktaya ilişkin olarak klasik marksist yorumlardan örnekler gösteriyor.

Üretici güçler ve üretim ilişkileri, toplum gelişiminin tüm geçiş dönemlerinde birbirinden ayrılması olanaksız iki mekanizmadır. Üretim ilişkileri, ne zaman üretim güçlerinin tam bir yansıması olmaktan çıkar? Eski toplum çökerken, yenisi tarafından yıkılmaya hazırlanırken, yeni

toplumunsa, üretim ilişkileri kendisine uymadığından eski üstyapıyı parçalamak için mücadele ettiği sırada... Belirli bir tarihi anda, üretim ilişkileriyle üretici güçler, doğru ve somut biçimde çözümlendiğinde, birbirlerine birebir uygunluk göstermedikleri görülür. Lenin buna dayanarak bir yandan *Ekim Devrimi*'nin, sosyalist bir devrim olduğunu, ama, öte yandan da, devlet kapitalizmine geçilmesini ve köylülerle olan ilişkilerde dikkatli davranılması gerektiğini ileri sürebilmiştir. Lenin'in bu tutumunun nedeni, dünya kapitalist sisteminin gelişimi yasasını bulmuş olmasıdır.

Bettelheim şöyle diyor:

"... İnsanların davranışlarının değişmesinde belirleyici etken, üretimdeki ve üretimin örgütlenmesindeki değişimlerdir. Eğitimin temel görevi, eski toplumdan ve üretim sürecinden miras kalan tutum ve davranış kalıplarını ortadan kaldırarak, üretici güçlerdeki değişimin zorunlu kıldığı yeni davranış kurallarının öğrenilmesini güvence altına almaktır."

Lenin ise şöyle diyor:

"Rusya'da üretici güçler, henüz sosyalizmi kurmaya yetecek kadar gelişmemiştir. İkinci Enternasyonal'in Suhanov dahil bütün kahramanları bu teze dört elle sarılıyorlar. Bu tartışma götürmez düşünceyi sakız gibi ağızlarında çiğniyor, bunun devrimimizin değerlendirilmesinde belirleyici etken olduğunu sanıyorlar...

...Peki, ya Rusya'yı -az ya da çok etkisi olan- tüm Batı Avrupa ülkelerinin katıldığı emperyalist dünya savaşına sürükleyen özel koşullara ne demeli? Bu koşulların, Rusya'nın, Doğu'da gelişen ya da kısmen başlamış olan devrimlerin tam sınırı üzerinde evrimleşmesine olanak sağlamasına; Rusya'yı Marx gibi bir 'marksistin', 1856'da Prusya için bir alternatif olarak görmüş olduğu gibi, 'köylü savaşıyla' işçi hareketini birleştirmemizi olanaklı kılacak biçimde etkilemesine ne demeli?..

...Ya durumun tümüyle çıkmaza girmesinin, işçilerle köylülerin gücünü on kat arttırmasına, uygarlığın temel koşullarını yaratmak için, bize tüm Batı ülkelerindekinden farklı bir geçiş olanağı sağlamasına ne demeli? Evrensel tarihin genel evrim çizgisi, bu yüzden değişir mi? Dünya tarihinin akışı içine sürüklenen ya da daha önceden sürüklenmiş olan devletlerin temel sınıfları arasındaki belirleyici nitelik taşıyan karşılıklı ilişkileri, bu yüzden değişir mi?..

...Eğer sosyalizmin kurulması için belirli bir kültür düzeyi gerekliyse (bu

'kültür düzeyi'nin ne olduğunu da kimse söyleyemez, çünkü tüm Batı Avrupa ülkelerinde birbirinden farklıdır) niçin önce bu kültür düzeyine ulaşmak için gerekli koşulları elde etmek için çalışmayalım ve daha sonra da, işçi-köylü iktidarı ve Sovyet düzenini üzerinde ilerleyerek diğer halkların geldiği noktaya gelmeyelim."

Kapitalizmin dünya çapında bir sisteme dönüşerek sömürü ilişkilerinin, sadece bir halkın bireyleri arasında değil, aynı zamanda halklar arasında da gelişmesi sonucunda, dünya kapitalist sistemi emperyalizm haline gelmekle birlikte sarsıntılarla ve çatışmalarla karşılaşarak en zayıf halkasından kopabilecek duruma gelir. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra devrimin başlangıcında, Çarlık Rusya'sının durumu buna örnektir. Lenin'in ortaya koyduğu gibi, o dönemde, Rusya'da 5 ayrı tip ekonomi bir arada bulunuyordu: Tarımın en ilkel, ataerkil biçimi, küçük pazar üretimi -buğdayını satan köylülerin çoğunluğu bu kategoriye giriyordu-, özel kapitalizm, devlet kapitalizmi ve sosyalizm.

Lenin, devrimden hemen sonraki dönemde, Rusya'da bu tiplerin tümünün birden var olduğuna işaret ediyordu. Ancak sosyalizm, üretici güçlerini henüz tam olarak geliştirememesine rağmen, sistemin genel niteliğini belirliyordu. Eğer geri bıraktırılmışlık büyük ölçüde egemense, doğru marksist tavır, elbette ki, ülkenin somut koşullarına göre, insanın insan tarafından sömürülmesine son vermeye yönelen yeni dönemin aşırılıklarını ve taşkınlığını mümkün olduğunca dizginlemek olmalıdır. Çarlıktan yeni kurtulmuş olan Rusya'da, Lenin bunu yapmış ve bu tutumu Sovyetler Birliği'nde bir kural haline getirmiştir.

O günlerde geçerli tek düşünce olan, incelik ve kavrayış bakımından olağanüstü nitelik taşıyan bu düşünce sisteminin, belirli tarihi anlarda, somut durumlara uygulanabileceğine inanıyoruz. O günlerden bu yana çok önemli değişiklikler oldu, yaklaşık olarak dünyanın üçte birini kapsayan, dünya çapında bir sosyalist sistem kuruldu. Dünya sosyalist sisteminin durmaksızın ilerlemesinin her tabakadan insanın bilincini etkilemesi sonucunda, Küba tarihinin belli bir aşamasında, devrimin sosyalist niteliği açıklandı. Bu sosyalist devrim, kendisi için gerekli temellerin oluşmasından sonra gerçekleşti.

Emperyalizmin sömürgeleştirdiği, tek çeşit ürüne ve tek bir pazara bağımlı olan, ulusal endüstrisini geliştirmesine izin verilmemiş bir ülkede,

sosyalizme geçiş nasıl gerçekleştirildi?

Çeşitli görüşler ileri sürülebilir: "*İkinci Enternasyonal*" teorisyenlerinin savlarına uygun olarak, bazıları Küba'nın tüm diyalektiğin, tarihi materyalizmin ve marksizmin yasalarına uymadığı, hatta bunları altüst ettiğini, dolayısıyla hiç de sosyalist bir ülke olmadığı söylenebilir. Bunun sonucunun kaçınılmaz olarak devrim öncesine dönüş olduğunu öne sürebilirler.

Ya da, bazıları daha gerçekçi bir tavırla, devrime yol açan itici güçleri Küba'daki üretim ilişkilerinde arayabilirler. Fakat, doğal olarak, bu sav, Latin-Amerika'da ve dünyanın bir çok başka yerinde, devrimin Küba'dakinden de çok daha kolaylıkla yapılabileceğini öne sürer.

Geriye üçüncü ve bizim kanımızca en doğru açıklama biçimi kalıyor: Sosyalizmle mücadeleyi sürdüren dünya kapitalist zincirinin geniş çerçevesi içinde, zayıf halkalardan biri kopabilir. Küba, bunun somut bir örneğidir. Belirli bir anda, özel tarihi koşullardan yararlanan ve öncüsü tarafından doğru biçimde yönetilen devrimci güçler iktidarı ele geçirmiştir. Bu devrimci güçler, emeğin toplumsallaştırılması için gerekli nesnel koşulların yeterli ölçüde varolduğu olgusuna dayanarak ara aşamaları sıçramalarla geçmişler, devrimin sosyalist niteliğini açıklamış ve sosyalizmi kurmaya başlamışlardır.

Bizce üretim ilişkileriyle üretici güçlerin gelişimi arasındaki zorunlu bağlantı sorununun ele alınışının dinamik ve diyalektik biçimi bu olmalıdır. Küba devrimi bu çözümlemelerin dışında kalamaz ve tarihimiz incelenirken bu büyük olayın geçiştirilmesi olanaksızdır. Küba'da sosyalist bir devrim yapılmışsa, bunun koşullarının önceden var olduğu sonucuna varıyoruz. Çünkü koşullar gerçekleşmeden devrim yapıp iktidara geçmek, sonra da sihirli değnekle dokunulmuş gibi sosyalizmin kurulduğunu açıklamak hiçbir kuramla açıklanamaz. Yoldaş Bettelheim'ın da bu tür bir tavrı savunduğunu sanmıyorum.

Yeni koşullar altında, sosyalizmin doğuşu olgusu somut biçimde gerçekleşmişse, bunun nedeni, tecrit edilmiş kapitalist bir ülkede üretici güçlerdeki gelişimin üretim ilişkileriyle, beklendiğinden daha çabuk çatışmasıdır. Olay nedir? Marksizm-leninizmin etkisi altındaki devrimci hareketin öncüsü, aşılması gereken bir dizi aşamanın bilincine varmış ve nesnel olanakların sınırları içinde tarihin akışını hızlandırmıştır.

Bu nokta üzerinde ısrarla durmamızın nedeni, Bettelheim'ın savlarındaki temel yanılgının bundan kaynaklanmasıdır.

Üretici güçlerin gelişimiyle üretim ilişkileri arasında köklü çelişkiler olmaksızın devrim yapılamayacağı somut gerçeğinden yola çıkarak, nesnel bir çözümleme sonucunda Küba'da bazı güçlerin henüz gelişmemesine rağmen, temel çelişkilerin önceden var olduğu ve bu çelişkilerin Küba Devrimine sosyalist nitelik kazandırdığı sonucuna varırız. Eğer bu koşullar altında devrim başarıya ulaştıysa, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki sıkı ve zorunlu bağlarla ilgili sav, nasıl olur da, örneğin "*Ekonomik Hesaplama*"yı savunmakta ve bizim uyguladığımız *Güçlendirilmiş Girişimler* sistemine saldırmakta kullanılabilir? *Güçlendirilmiş Girişimler* sisteminin çarpık olduğunu söylemek, *Küba Devriminin* de çarpık olduğunu söylemekle hemen hemen aynıdır. Yoldaş Bettelheim, *Küba Devrimi*nin doğru ve geçerli olmadığını hiçbir zaman öne sürmemiştir, ama şimdiki üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişimine uygun düşmediğini ve bundan dolayı büyük başarısızlıkların kaçınılmaz olduğunu söylemektedir.

Bettelheim yoldaşın hatası, aynı eğilimi gösteren, ancak büyüklükleri farklı olan, iki ayrı alanda küçük farklılıklar gösteren diyalektik düşünceler uygulayamayışından kaynaklanıyor. Güçlendirilmiş Girişimler olanak bulduğu için doğdu, gelişti ve gelişimini sürdürüyor, pratiğin kanıtladığı gerçek işte budur. Yönetim yönteminin uygun olup olmadığı pek önemli değildir, çünkü yöntemler arasındaki farklar temelde niceliksseldir. Sistemimiz için beslediğimiz umutlar geleceğe, bilincin daha hızlı gelişmesine ve bu bilinç aracılığıyla üretici güçlerin gelişimine yöneliktir.

Yoldaş Bettelheim, Marx'ın "*Bilinç çevrenin ürünüdür, bunun tersi olamaz*" biçimindeki savına dayanarak bilincin önemini küçümsüyor. Bettelheim yoldaşın öne sürdüklerini çürütmek için biz de marksist kanıtlardan yararlanacağız. Bu sav geçerlidir, ancak emperyalizmin bugünkü aşamasında bilinç de dünya ölçüsünde özellikler kazanmıştır. Bugünkü bilinç, tüm dünyadaki üretici güçlerin gelişiminin ürünüdür; dünya üzerindeki kitlelerin, Sovyetler Birliği'nden ve diğer sosyalist ülkelerden aldığı derslerin ve örneklerin sonucunda oluşmuştur.

Bir ülke tek olarak ele alındığında, bu ülkenin öncülerinin bilincinin genel üretici güçlerin gelişimi üzerine dayandığını kabul etmek gerekir. Bu

bilinç ülkenin bulunduğu düzeyde, üretici güçlerin gelişimiyle üretim ilişkilerinin çelişmesinin devrimi kaçınılmaz ya da mümkün kılacak nesnellikte var olmasa bile, söz konusu ülkede sosyalist devrimi zafere ulaştırabilecek yolları bulabilir.

Bettelheim'ın ikinci yanlışı, hukuki yapının bağımsız olarak var olabileceğini ısrarla öne sürmesidir. Çözümlemesinde mülkiyeti, hukuk yönünden ele alırken, üretim ilişkilerinin hesaba katılması gerektiğini durmaksızın vurguluyor. Yasal mülkiyetin ya da daha doğrusu belirli bir anda, belirli bir devletin üstyapısının, üretim ilişkilerinin gerçeklerine ters düşecek biçimde zorla kabul ettirildiğini ortaya atmak, Bettelheim'ın bilincin toplumun ürünü olduğunu kanıt gösterirken dayandığı determinizmin inkarı demektir. Doğal olarak, bütün bunlar tarih süreçleridir, doğa olayları gibi saniyenin binde biri kadar kısa sürelerle sınırlı değillerdir. İnsanlık tarihinin uzun süren gelişimi içinde, hukuk ilişkilerinin, ülkede o anda var olan üretim ilişkileriyle uygunluk göstermediği anlar vardır, ancak zamanla, yeni ilişkiler eskilerin yerini aldıkça, uyum yeniden sağlanır, oysa ki ilk önce üretim ilişkilerini değiştirmeksizin üstyapıyı değiştirmek olanaksızdır.

Bettelheim yoldaş, tekrar tekrar, üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişim düzeyi tarafından belirlendiğine, üretim araçları mülkiyetinin bazı üretim ilişkilerinin hukuki ve soyut ifadesi olduğuna değiniyor; ancak bunun genel planda (dünya ölçüsünde ya da bir ülkede) geçerli olduğu, her bölgede, her an ve her durumda, üretici güçlerin gelişim düzeyiyle hukuki mülkiyet ilişkileri arasında mikroskobik, mekanik bir bağlantı kurulamayacağı gerçeği gözünden kaçıyor.

Bettelheim, hukuki ilişkilerin hiçbir şeyin temeli olmadığını söyleyerek, üretim araçları mülkiyetinin kamuya ait olmasında sosyalizmin bir ifadesini gördüklerini ileri süren ekonomi uzmanlarına saldırıyor. Bir bakıma, yani "temel" kelimesi esas alınırsa haklı sayılabilir. Ama, asıl önemli olan üretim ilişkileriyle üretici güçlerin belirli bir gelişme aşamasında çatışmasıdır. Bu çatışma, ekonomik güçlerin birikimiyle, mekanik biçimde belirlenmez, sınıflar arasındaki şiddet olaylarıyla da açıklanamaz. Ekonomik gelişme bakımından, birbirine karşıt güçlerin birikmesinden oluşan, nitcliksel ve niceliksel bir toplam, tarihi ve siyasi bakış açısındansa, bir toplumsal sınıfın, bir başka toplumsal sınıfı geride bırakma-

sıdır. Kusursuz bir toplum düzeni kuruluncaya dek, ekonomik çözümlemeler sınıf savaşı tarihi olgusuna bağlıdır. Sınıf savaşının canlı ifadesi olan insan için, içinde yaşadığı toplumun üstyapısının temsil ettiği hukuki temel, somut belirleyici niteliklere sahiptir ve elle tutulur, gözle görülür gerçeği dile getirir. Üretim ilişkileri ve üretici güçlerin gelişmesi, tarihin akışı içinde ekonomik-teknolojik olayların yavaş yavaş birikmesiyle oluşmaktadır. Somut meta, insanlar arasındaki ilişkilerin ifadesi, toplumsal mülkiyet ise, yukarıda söz konusu ettiğimiz toplumsal ilişkilerin açıkça hissedilir ifadesidir. Özel mülkiyet temelinde işbölümünü gerçekleştiren bir ticaret toplumu var olduğundan beri, meta da var olmuştur. Mülksüzleştirenlerin mülksüzleştirildiği, toplumsal mülkiyetin, özel mülkiyetin yerini aldığı yeni toplum var olalı, sosyalizm de var olmuştur.

Geçiş döneminin izlemek zorunda olduğu genel çizgi budur. Şu ya da bu toplumsal tabakalar arasındaki ilişkilerin ayrıntıları, ancak belirli somut çözümlemeleri ilgilendirir. Ama kuramsal çözümleme, sosyalizm yolunda ilerleyen bir toplumun insanları arasındaki ilişkilerin geniş çerçevesini kapsamına almalıdır.

Bu iki temel yanılgıdan yola çıkan yoldaş Bettelheim, üretici güçlerdeki gelişimin belirli her aşaması için, her bölgede üretim ilişkileriyle özdeşliğinin zorunluluğunu savunuyor, aynı zamanda bu ilişkileri, bunların hukuki ifadeleriyle de özdeşleştiriyor.

Bütün bunlardan amaç nedir? Bakalım, Bettelheim bu konuda ne diyor:

"Bu koşullarda, sosyalist mülkiyetin farklı biçimlerini tanımlarken yalnızca genel 'devlet mülkiyeti' kavramından hareket eden ve bunu tek bir genel geçer gerçeğe indirgemeye çalışan düşünce biçimi, özellikle sosyalist devlet sektörü içinde meta dolaşımını, sosyalist ticareti, paranın oynadığı rolü, vs. incelemek sözkonusu olduğunda içinden çıkılmaz güçlüklerle karşılaşıyor."

Daha sonraki bir bölümde, Stalin'in bu iki mülkiyet biçimi arasında yaptığı ayırımı çözümlerken şunları yazıyor:

"Bu hukuki hareket noktası ve bundan çıkarılan sonuçlar, sosyalist devlet girişimleri arasındaki mübadelenin, şu an için zorunlu olarak taşıdığı ticaret niteliğini tanımamaya götürüyor ve devlet girişimleri arasındaki alım-satımların, paranın, fiyatların, ekonomik hesaplamaların, mali özerkliğin, vs.,

kuramsal düzeyde anlaşılmasını olanaksızlaştırıyor. Böylece bu kategoriler, tüm toplumsal içeriklerinden yoksunlaşıyor ve bizzat Stalin'in zorunluluğunu vurguladığı nesnel ekonomik yasaların ifadesi olarak değil, soyut kalıplar ya da azçok iradeye bağlı teknik uygulamalar olarak görülüyor."

Daha önce de bazı yerlerde ortaya koyduğumuz düşüncelere açıkça karşı çıkmakla birlikte, Bettelheim yoldaşın yazısı, geniş bilgiye sahip bir ekonomi uzmanının ve bir marksist kuramcının kaleminden çıkmış olduğundan, bizler için büyük bir önem taşır. Kendisi, geçiş dönemi sırasında, sosyalist sektör içinde kapitalizme özgü kategorilerin kullanılmasını ve bireysel mülkiyetin gerekliliğini yetersiz kanıtlara dayanarak savunuyor. Marksist çizgi izlendiğinde -buna ortodoks çizgi de diyebiliriz- üretim ilişkilerinin ve toplumsal mülkiyetin ayrıntılı çözümlemesinin, bu kategorilerin korunmasıyla bağdaşamayacağını ortaya çıkararak, bunun anlaşılmaz bir şey olduğunu söylüyor.

Biz de aynı biçimde düşünmekle birlikte; farklı bir sonuca varıyoruz: Bizce, ekonomik hesaplama sistemi savunucuları, marksist çözümlemeler yaparak ilerlerken belli bir noktaya geldiklerinde "*kaybolan halkayı*" ortada bırakarak bir sıçrama yapmak zorunda kalmışlar, sonra yeni bir konuma düşerek buradan düşünce çizgilerini izlemeye devam ettikleri için kendi kendileriyle çelişkiye girmişlerdir. Sonuçta, ekonomik hesaplama sistemini savunanlar, meta kavramının devlet sektörü içinde özünü yitirmeksizin nasıl korunacağını ya da sosyalist sektörde gerçek biçiminden saptırılmış pazarlarda, değer yasasından nasıl "*akıllıca*" yararlanılacağını hiçbir zaman doğru dürüst açıklayamamışlardır. Bu tutarsızlığı fark eden yoldaş Bettelheim, kavramları yeniden ele alıp gözden geçirmekte, ancak bitirmesi gereken yerden başlamaktadır. Sosyalist ülkelerde hâlâ varlığını sürdüren hukuki ilişkilerden ve kategorilerden yola çıkarak, bu hukuki ilişkilerin ve ticari kategorilerin varolduğu gerçeğini ortaya koyuyor, ancak bundan "*madem ki vardırlar, öyleyse zorunludurlar*" gibi bir sonuç çıkarıyor. Bu temelden hareket ederek, çözümleyici biçimde geriye doğru gidiyor, kuramla uygulamanın çakıştığı noktaya kadar varıyor. Bu noktada, kuramı yeni baştan yorumlayıp Marx ve Lenin'in analizini yaparak kendi sonuçlarını çıkarıyor. Bundan dolayı, yanlış bir temele dayanmakla birlikte, sağlam ve tutarlı bir düşünce çizgisi izler gibi görünmektedir.

Bettelheim, geçiş döneminin, tarihi süreç açısından, henüz genç olduğunu unutuyor. İnsan ekonomik ilişkileri tam anlamıyla kavradığında ve planlama yoluyla bunlara egemen olduğunda, değerlendirmede birtakım yanılgılara düşmesi kaçınılmazdır. Geçiş döneminde "var olanın" ille de "*zorunlu olduğu*" neden düşünülsün? Gerçeğin, bazı cesaretli atılımlara indirdiği darbelerin, yalnızca bu cesaretin sonucu olduğu neden kabul edilsin, bunlar, tamamen ya da kısmen teknik yönetim hatalarından ileri gelmiş olamazlar mı?

Bizce, Bettelheim'ın aşağıdaki savlarına benzer iddialar ortaya atmak, sosyalist planlamanın tüm teknik eksikliklerine karşın taşıdığı önemi inkar etmek anlamına gelir:

"*Bundan, üretim araçlarının ve genel olarak ürünlerin yeterli oranda, üretim öncesi planlanarak dağıtımının olanaksızlığıyla, sosyalist ticaretin ve ticari devlet kuruluşlarının zorunluluğu sonucu çıkar. Ayrıca, sosyalist sektör içinde paranın, değer yasasının ve uygun bir fiyat sisteminin rolü bu sonucun ışığında değerlendirilmelidir. Fiyatlar, yalnızca ürünlerin toplumsal maliyetini değil, bu ürünler arasındaki arz ve talep ilişkilerini de yansıtmalı ve bu konuda alınacak yönetsel önlemler üretici güçlerin gelişimini tehlikeye düşürdüğünde, planlama da yetersiz kaldığında fiyatlar arz ile talep arasındaki dengeyi sağlamalıdır.*"

Bizse, (Küba'da) zayıflıklarımızı gözönünde bulundurmakla birlikte, planlama konusundaki temel görüşlerimizi şöyle belirtmiştik:

"*Değer yasasının bilinçli kullanılması olasılığını kabul etmiyoruz, çünkü üreticilerle tüketiciler arasındaki çelişkiyi kendiliğinden ortaya koyan bir serbest piyasanın varolmamakta. Benzer şekilde devlet girişimleri arasındaki ilişkilerde, meta kategorisi de varolmamakta. Bu kuruluşları tek bir büyük girişimin, yani devletin birer parçası olarak kabul ediyoruz (pratikte bu duruma tam olarak gelememiş olsak bile). Değer yasası ve planlama, bir çelişkiyle ve onun çözümlenmesiyle birbirine bağlı iki kavramdır. Merkezi planlamanın, sosyalist toplumun varoluş biçimi ve onu tanımlayan kategori olduğunu söyleyebiliriz. Merkezi planlama, insan bilincinin, ekonomiyi tam anlamıyla kavrayıp gerçek amacına, yani komünist toplum çerçevesinde insanın tümden kurtuluşuna yöneltmeyi başardığı noktadır.*"

Bettelheim için ekonomik özne olan üretim birimini fiziksel bütünleş-

menin (entegrasyonun) somut olarak ulaştığı dereceye bağlamak, biçimciliği son sınırına vardırmak ve Amerikan tekellerinin Küba endüstrisinin birçok dalında teknik bakımdan gerçekleştirdiklerini bizim başaramayacağımıza inanmak, yani gücümüzden ve yeteneklerimizden fazlasıyla kuşkulanmak demektir.

Gerçekten de bir ekonomik özne olan "üretim birimi" diye neyin adlandırılabileceğini, elbette ki üretici güçlerin gelişim düzeyi belirler. Yeterli bir bütünleşmenin (entegrasyon) sağlandığı bir üretim dalında, bu dalın kendisi de bir üretim birimi sayılabilir. Örneğin, elektrik endüstrisinde, birimlerin bir şebeke halinde birbirine bağlanmasıyla bu üretim dalı tek bir merkezden yönetilebilir.

Sistemimizi yararlılık yönünden geliştirerek, daha önce de incelenmiş olan bazı sorunları yeniden ele alıyor, onları, bilgi düzeyimizin izin verdiği ölçüde ve olanaklarımız elverdiğince, tutarlı biçimde, Marx ve Lenin'in ortaya koyduğu büyük düşüncelerin ışığında çözümlemeye çalışıyoruz. Geçiş döneminin marksist ekonomi politiğindeki çelişkileri incelemeye bizi iten de bu oldu. Sosyalist toplum gerçekte varolduğuna göre, sosyalizmin gelişimini ancak geçici bir süre için engelleyebilecekleri anlaşılan bu çelişkileri altetmeye uğraşırken, yeni toplumu bilincin ve üretimin gelişmesiyle, en hızlı biçimde ileriye götürebilmemizi sağlayan, kuram ve uygulamaya en iyi uyan yöntemleri ve örgütlenme biçimlerini aradık. Bugün ele aldığımız konu, bundan başka bir şey değildir.

Sonuç olarak:

1. Bettelheim'ın çözümlemesinde iki büyük yanlış yaptığı düşüncesindeyiz.

a) Genel planda geçerli olan, üretim ilişkileriyle üretici güçlerin gelişimi arasındaki zorunlu uygunluk yasasını, mekanik biçimde ele almıştır. Geçiş dönemi içinde bulunan belirli bir ülkenin somut bazı alanlarındaki üretim ilişkilerinin dar çerçevesine aktarmıştır. Buradan çıkarttığı sonuçlarda ekonomik hesaplama denilen sistemin doğruluğunu kanıtlamaya çabalayan ve faydacı felsefenin izlerini taşımaktadır.

b) Mülkiyet konusunda da aynı mekanik çözümlemeyi uygulamıştır.

2. Bundan dolayı, uyguladığı çözümleme yönteminin zorunlu sonucu

olarak vardığı bağımsız mali çalışmaların ya da muhasebe özerkliğinin üretici güçlerin belirli bir gelişme düzeyine bağlı olduğu düşüncesine katılmıyoruz.

3. Bettelheim'ın önerdiği, üretimde fiziksel olarak gerçekleştirilmiş merkezileşme (elektrik üretimi örneğini veriyor) temelinde merkezi yönetim görüşünü reddediyoruz. Biz bu kavramı en önemli ekonomik kararların merkezileştirilmesi biçiminde kabul ediyoruz.

4. Değer yasasının bazı öğelerini (aritmetiksel biçimde para birimleriyle ifade edilen maliyet, kârlılık gibi) karşılaştırma yapmak için kullanma olanağını kabul etmekle birlikte, geçiş döneminde bu yasanın ve diğer kapitalist kategorilerin zorunlu ve sınırsız olarak geçerli olduğu görüşüne katılmıyoruz.

5. Bizce "*merkezi planlama, sosyalist toplumun varoluş biçimidir*". Bu nedenle planlamaya, Bettelheim'dan çok daha fazla değer veriyor ve daha geniş karar yetkisi tanıyoruz.

6. Klasik marksist çözümleme yöntemiyle, sosyalist sektörde kapitalist kategorilerin varlıklarını sürdürmeleri olgusu arasındaki tutarsızlığın kuramsal incelemesinin çok önemli olduğuna ve bu noktanın daha köklü biçimde araştırılması gerektiğine inanıyoruz.

7. Ekonomik hesaplamanın savunucularına şu sözü hatırlatmak isteriz: "*Tanrı beni dostlarımdan korusun, düşmanlarımı kendi başıma yenebilirim.*"

Bürokratizme Karşı

Devrimimiz, özünde, iktidarı silahlı mücadele sonucu elc geçiren, iktidarın alınmasıyla netleşen bir gerilla hareketinin ürünüdür. Devrimci devlet yönetimimiz ilk aşamalarını, tüm hükümet çalışmalarımızın başlangıç döneminde olduğu gibi temelini gerilla taktiklerinden alıyordu. "Gerillalık" eğilimi, Küba dağlarında ve kırsal bölgelerinde sürdürülen silahlı mücadele yöntemlerinin kuruluşlarının ve kitle örgütlerinin çalışmalarına uygulanmasına yol açıyordu. Bu halk içinde ve yönetim organlarında yalnızca temel devrimci sloganların izlenmesinde iyice kendini belli ediyordu. Somut sorunların çözüm yöntemleri ise yöneticilerin isteğine bırakılmıştı.

Karmaşık devlet sistemini işgal eden "*yönetici gerillaların*" eylem alanı, onların kendi aralarındaki çatışmalarına sahne oluyordu. Sürtüşmeler sürüyor, birbirleriyle çatışan emirler veriliyor, yasalar farklı şekillerde yorumlanıyordu. Bazı durumlarda, kendi kararnamelerini çıkaran alt örgütler, merkez yönetici aygıtı ciddiye almamaya başladılar. Bir yıllık acılarla dolu deneyimin ardından, tüm çalışma tarzını değiştirmemiz ve devlet aygıtını, akılcı biçimde, kardeş sosyalist ülkelerde kullanılan planlama

tekniklerini uygulayarak yeniden yapılandırmamızın gerekliğine karar verdik.

Buna karşı önlem olarak, sosyalist devletimizin kuruluşu döneminde güçlü bir bürokratik aygıt kurduk. Ama, yönetim kademeleri arasındaki kopukluk çok ileriye vardı, Sanayi Bakanlığı da içinde olmak üzere birçok kurum, yöneticilerin inisiyatiflerine ciddi kısıtlamalar getiren merkeziyetçi bir politika izlemeye başladı. Bu merkeziyetçilik kavramı, orta düzeydeki kadroların azlığı, yetersizliği ve daha önceki dönemlerden kalan düzensizlikle açıklanabilir. Bu koşullar altında emir ve talimatlara uyulması çok katı biçimde zorunlu tutulmalıydı. Aynı zamanda, uygun denetim araçlarının yokluğu, yönetimdeki yanlışların zamanında ortaya çıkarılmasını zorlaştırıyor, tam bir kaosa yol açıyordu. Bu yüzden, kadrolar arasından en bilinçli olanlar gibi en çekingen olanlar da atılımlarını frenliyor, inisiyatiflerini merkezi yönetimin uyuşuk mekanizmasına bırakıyorlardı. Bazıları da canının istediğini şekilde, herhangi bir yetkiliyi ciddiye almadan, elde ettiği ayrıcalıkları korumak için mücadele veriyordu. Bu durum, inisiyatifleri tamamen yok eden yeni denetim önlemleri gerektiriyordu. İşte, devrimimiz bürokratizm hastalığın pençesine böyle düştü.

Elbette ki, bürokratizm sosyalist toplumda doğmaz ve ona ait bir yapı da değildir. Devlet bürokrasisi, uşaklardan, sistem yalakalarının oluşan "*saray halkıyla*", iktidardaki politikacıların "*beraberindekileri*" oluşturan çok sayıda çıkarcısıyla burjuva hükümetleri zamanında da vardı. Bu asalaklar, hükümet bütçesi şemsiyesi altında, devlet kaynaklarından besleniyordu. Kapitalist toplumda, devlet aygıtı tamamen burjuvazinin hizmetinde olduğundan, yönetim organı sıfatı ikinci plandadır.

Eski yönetim aygıtlarının gizliden işlediği "*günahlarının*" ağırlığı altında ve devrimin zaferinden sonra oluşan koşullar altında bürokratizm hastalığı azdı ve hızla yayıldı. Bugün, bu hastalığın kökenlerini araştırırsak, üç temel nedenle karşılaşırız:

Birincisi, iç dürtü noksanlığıdır. Burada sözünü ettiğimiz, kişinin devlete karşı sorumluluğunu yerine getirmek ve belirli bir duruma çare aramak bir vicdani bakışının olmamasıdır. Bu, devrimci bilinç eksikliği ve bir bozukluk karşısında alınan vurdumduymaz tavırla açıklanır.

İç dürtüden yoksunluk ve sorunların çözümüyle ilgilenmeme arasında

doğrudan doğruya, apaçık bir ilişki kurabiliriz. İdeolojik itici gücün bu derece zayıf kalması ister inanç yoksunluğundan, isterse de üstüste yinelenen, çözümlemeyi başaramadığı sorunların yarattığı umutsuzluktan kaynaklansın, kişi, yada kişiler bürokratizme sığınır, evrak imzalar, sorumluluktan kaçar, bitkisel yaşamını sürdürmek ve başkalarının sorumsuzluğundan korunmak için kendini savunma konumuna geçer.

Bir başka neden de örgütsüzlüktür. Yönetimde yeterince deneyim kazanmaksızın "gerillalığı" önleyebileceklerini düşünenlerin çabaları kaosa yolaçar, merkezden gelen talimatlarla, tabandan gelen bilgilerin akışını durduracak dar boğazlara varır. Bazen emirler, talimatlar ve bilgiler yanlış yerlere , yanlış şekilde iletilir.

Örgütsüzlük, belirli bir sorunları çözecek sistematiğin yetersizliği demektir. Bunun örneklerini bakanlıklarda görüyoruz. Ortaya çıkan sorunlar, gerekli mercilerce ele alınmıyor, yanlış düzeylerde çözüm aranıyor, ters kanallara aktarılıyor ve sonunda kağıt işi olarak yığılıp kalıyor. Bürokratizm, nasıl olursa olsun sorunlar diyen, fakat kurulu düzenin gelenekleşmiş çalışma yöntemlerini aşamayan, tüm çabalarına rağmen hiçbir çözüme de ulaşamayan, memur için bir tür ayak bağıdır. Birçok memurun kafayı kullanarak kolayca çözülebilecek sorunlarda dahi daha çok yardımcı eleman isteyerek sorunun üstesinden gelmeye çalıştığı görülür. Bu yanlış tutum evrak yığınlarının daha da kabarmasından başka bir işe yaramaz.

Bürokrasi hastalığından, devrimin ekonomik yönetiminin büyük ölçüde, sorumlu olduğunu hatırlamamız sağlıklı bir özeleştiri yapabilmek için gereklidir. Devlet aygıtının parçaları tek bir plana göre ve aralarında düzenli kurulmuş ilişkiler bulunacak şekilde birleştirilmiş değildi, aralarında yönetim yöntemleriyle değiştirebilecek boşluklar vardı. Merkezi ekonomik aygıt olan *Merkez Planlama Kurulu (Junta Central de Planification)*, alt organlar üzerinde yeterince otoritesi olmadığı için önderlik yapamadı. Denetim araçlarına egemen tek bir sistem temeline dayanarak kesin emirler veremiyordu, uzun vadeli bir planın yardımından da yoksundu. Kusursuz bir örgütlenme yapısı olmaksızın uygulanan aşırı merkeziyetçilik, kendi başına durdu; üstelik, bunların yerini doğru yöntemlerle doldurmayı da başaramadı. Önemsiz bir yığın karar, büyük sorunları görmemize engel oldu. Bunlara çare arama çabaları, çalışma temposun-

dan yoksun, akıl ve mantıkla bağdaşmayacak biçimde çalışmaları durma noktasına getirdi. İnceleme ve araştırma yapılmadan, gelişi güzel son anda verilen kararlar çalışmalarımızın başlıca özelliği olup çıktı.

Üçüncü ve çok önemli bir diğer neden, doğru ve hızlı karar almayı sağlayacak, gelişmiş teknik bilgilerin eksikliğidir. Bu düzeyde bilgilerden yoksunluk yüzünden, önemsiz birtakım deneyleri bir araya getirmeye ve bunlardan bir sonuç çıkarmaya çalışıyorduk. Tartışmalar uzuyor, konuşanlardan hiçbiri kendi görüşünü kabul ettirecek kadar otorite sahibi olamıyordu. İki, üç ve daha fazla toplantıdan sonra çözümsüz kalan sorun, ortadan kalkıncaya kadar yanlış da olsa bir karara varılıncaya dek askıya alınıyordu.

Tek başlarına ve bileşimler halinde hep birlikte etkiyen bu üç temel neden, ülkedeki tüm kuruluşların yaşamını az çok felce uğrattı; bunların zararlı etkisine son vermek zamanı gelmişti. Önderler, bir yandan ekonomiyi kontrol altında tutarken, öte yandan imkanlar ölçüsünde inisiyatif kullanılmasına izin vermelerini, böylece üretici güçler arasındaki ilişkilerin mantık temeli üzerinde gelişmesini sağlayacak, sağlam bir merkezi denetim kurulmasıyla, devlet aygıtının çalışmasını hızlandıracak somut önlemler alınmalıydı.

Eğer bürokratizmin neden ve etkilerini biliyorsak, hastalığın iyileşmesi için olanaklarımızı tam ve doğru biçimde belirlemeliyiz. Tüm saydığımız nedenler arasında, örgütlenme gereksinmemizi en önemli sorun olarak kabul edebilir ve titizlikle ele alabiliriz. Her şeyden önce, eski çalışma tarzımızı değiştirmeliyiz.

Her kuruma ve her karar alma kademesine kendisiyle ilgili özel görevler vererek, sorunları önem sırasına koymalıyız. Ekonomik karar merkezinden başlayarak en sondaki yönetim birimine varıncaya dek, her birinin kendi aralarındaki ve tüm diğer kuruluşlarla olan somut ilişkilerini saptamalı, karşılıklı ekonomik ilişkilerin tümünü ortaya koymalıyız. Bu çaba, bugünkü güçlerimiz sayesinde kolayca sonuçlandırılabilir, ayrıca bizim için avantajlı bir yanı daha vardır: Çalışmayan, gereksiz, önemsiz işlerle uğraşan, çok sayıda memuru bir başka çalışma alanına yönlendirebiliriz.

Aynı anda, iç dürtü noksanlığımızı yani hiçbir işlerin yarım kalmasıyla sonuçlanan politik bilinç eksikliğimizi gidermek üzere politik müca-

delemizi sabırla, azimle ve kararlılıkla geliştirmeliyiz. Bu, bir yandan, görevleri somut biçimde açıklayarak, çalışanlara görevlerine karşı ilgi aşılayarak, öncü emekçileri örnek göstererek eğilimi durmaksızın sürdürmek, öte yandan da, ister tavırları sosyalist topluma karşı amansız bir düşmanlık olsun, isterse de çalışma hayata küsenler olsun, tüm asalakları iş ortamından uzaklaştırmak için ciddi önlemler almaktır.

Son olarak, bilgisizlikten kaynaklanan yetersizliğe karşı önlem almalıyız. Emperyalist saldırının, giderek daralan kuşatmanın, teknolojik dönüşümün, hammadde ve yiyecek maddelerindeki ciddi kıtlığın ortasında ve üstelik sayısı zaten az olan nitelikli teknik elemanların kitle halinde kaçışına rağmen, toplumu baştan aşağı değiştirmek gibi büyük bir çabaya giriştik. Bu şartlar altında, hainlerin yarattığı boşlukları doldurmak ve gelişim hızımızın zorunlu kıldığı nitelikli işgücü ihtiyacını karşılamak için, kitlelerle birlikte, son derece ciddi ve azimli bir çalışmayı başlatma görevini üzerimize almalıyız. Bu nedenle, devrimci hükümetimizin hazırladığı tüm planlarda, eğitime, mesleki yeterliliğe büyük öncelik tanınmıştır.

Bir işte çalışan emekçilerin eğitimi, en başından başlayarak iş yerlerinde devam ettirilir. İlk aşamada en uzak bölgelerde halâ kalıntılarına rastlanan okuma-yazma bilmezliğin ortadan kaldırılması, devamlı eğitim kursları, üçüncü basamağa ulaşanlar için işçilik geliştirme eğitimi, en alt seviyede temel teknik bilgiler, nitelikli işçiler arasından ustabaşı yetiştirmek için kurslar ve sonunda her çeşit serbest meslek ve yönetim kademesi için üniversite kursları, iş başında eğitim programını oluşturur. Devrimci hükümetimizin amacı, eğitim ve eğitimdeki başarının bireyin içinde yaşadığı koşulları iyileştirmesi için temel etkenlerden biri olmasını sağlamak üzere, tüm ülkemizi müthiş bir okula dönüştürmektir. Kişinin niteliği ölçüsünde, eğitim, hem ekonomik, hem de toplum içindeki manevi durumu açısından belirleyici olacaktır.

Kurumlar ve kurum şubeleri arasındaki karmakarışık ilişkileri kâğıt yığınları arasından çıkarabilirsek; iki ayrı yerde birden yürütülen işleri ve kuruluşların sıkça girdiği çıkmazları ortaya koyarsak; sorunun kökenlerini ortaya çıkarırsak; önce basit, sonra daha karmaşık örgütlenme kuralları belirlersek; kafası karışık, kararsız ve tembel kişilere karşı cephe savaşı açarsak; halk kitlelerini eğitir ve yeniden eğitirsek; onları devrime kazandırır ve işe yaramayanları safdışı edersek; aynı zamanda karşılaşılan zor-

luklar ne kadar büyük olursa olsun yorulmaksızın, her düzeyden eğitim çalışmalarımızı sürdürürsek kısa zamanda bürokratizmi ortadan kaldırabiliriz.

Son seferberlikte yaşadığımız deneyler, bizi Sanayi Bakanlığı'nda tartışmaya ve olanları çözümlemeye yöneltti. Seferberlik sırasında, tüm ülke düşman saldırısını göğüslemek için güçlerini birleştirirken, sanayi üretimi hiç de azalmamıştı, kayıtsızlık ortadan kalkmıştı, sorunlar beklenmedik bir hızla çözüme ulaştırılıyordu. Bu olayı incelediğimizde, bürokratizmin altında yatan nedenleri yokeden bazı etkenlerin biraraya geldiği sonucuna vardık. Emperyalizme karşı direnmek için büyük bir yurtsever ve ulusal atılım başlamış, bu duygu Küba halkının ezici çoğunluğu tarafından paylaşılmış, her işçi, kendi çapında, her çeşit sorunu çözmeye hazır bir ekonomi savaşçısına dönüşmüştü.

Yabancıların saldırısının yarattığı etki ideolojik itici güç haline gelmişti. Örgütlenme kuralları, yapılmaması gerekenler ve en başta ele alınacak sorunları göstermekle sınırlıydı: Ne pahasına olursa olsun, üretim düzeyini düşürmemek, bazı ürünlerin üretim düzeyini daha da büyük bir özenle korumak, işletme, fabrika ve kuruluşları normal toplumsal etkinlik dönemlerinde gerekli olmakla birlikte, olağanüstü durumlarda önemini yitiren tüm işlevlerden arındırmak en başta gelen sorunlardı.

Her bireyin acele karar vermesini gerektirin bir sorumluluğu vardı. Tüm ulus için acil bir durumla karşı karşıyaydık, doğru ya da yanlış, karar vermek ve çabuk karar vermek gerekliydi; çoğunlukla böyle yapıldı.

Henüz seferberliğin bilançosunu çıkarmadık, ancak, bu bilançonun maliyecilerin deyimiyle pozitif olamayacağı açık. İdeolojik açıdansa, tersine, kitlelerin bilinçlenmesinde sonuç son derece olumlu. Bundan nasıl ders çıkartabiliriz? İşçilerimizi, emekçilerimizi, köylülerimizi ve memurlarımızı emperyalist saldırı tehlikesinin hâlâ Demokles'in kılıcı gibi tepemizin üstünde asılı durduğuna, barış durumundan söz edilemeyeceğine, görevimizin devrimi her gün güçlendirmek olduğuna inandırmamız gerekli. Devrimimiz, ayrıca, yeni istilalar olmayacağının da garantisidir. Emperyalistlerin adamızı alması ne kadar güçleşirse, savunmamız da o kadar güçleşir, halkımızın uyanıklığı o kadar artar, emperyalistler saldırıya geçmeden önce iki kez düşünmek zorunda kalırlar. Aynı zamanda, ülkenin ekonomik açıdan gelişmesi durumumuzu kolaylaştırır, bizi

daha büyük bir maddi refaha kavuşturur. İdeolojik görevimiz, emperyalist saldırı karşısında seferberliğin oluşturduğu büyük örneği unutmamak ve devamlı kılmaktır.

Tüm devlet memurlarının sorumluluklarını ayrı ayrı inceleyip çözümlemeli, çok ağır yaptırımlara uğramaktan korkarak aşamayacakları kesin sınırlar koymalı, bu temele dayanarak geniş olanaklar yaratmalıyız. Devlet kurumlarının çeşitli birimlerinde birinci plandakilerle ikinci, üçüncü derecede kalanları inceleyip birbirinden ayırmalı, ikinci, üçüncü plandakileri sınırlayıp birinci plandakine önem vermeliyiz. Bu önlem bizim işleri daha çabuk sonuçlandırmamızı sağlayacaktır. Memurlarımızdan etkinlik istemeli, merkez kuruluşlardan gelen emirlerin yerine getirilmesi için gerekli zamanı belirlemeli, uygun bir denetim biçimi uygulamalı ve kararların zamanında alınmasını sağlamalıyız.

Tüm bu çalışmayı başarıyla gerçekleştirirsek bürokratizm ortadan kalkacaktır. Bu, tek bir ekonomik kuruluşun, ya da ülkedeki tüm kurumların görevi değildir. Bu, tüm ulusun, yani yönetim kademelerinin, özellikle *Birleşik Sosyalist Devrim Partisi*'nin ve kitle örgütlerinin görevidir. Hepimiz günün aciliyeti olan sorunlarını izlemeye çalışmalıyız:

Bürokratizme savaş, hızlı işleyen devlet aygıtı

Kesintisiz üretim ve üretimde sorumluluk.

Bu makale, Cuba Socialista dergisinin Şubat 1963 tarihli 18. sayısında yayımlanmıştır.

Küba Deneyimi Üzerine

Öncelikle, planlamadan ne anladığımızı size açıklamak istiyorum. Burada birçok zaman birçok teknisyenden bunu duymuş olsanız da benim istediğim yalnızca, ortaya atılan düşünceleri bir kez daha kanıtlamak için konuyu kısaca yeniden gözden geçirmektir. Marksist-leninist yaklaşımda planlama, hem ekonomik hem de politik yönden ele alınır. Sosyalist toplumu ancak bu yolla geliştirebiliriz. Bu çok önemli bir şeyi saptıyor: Eğer planlama söz konusuysa, bu, sosyalist bir istek ve irade doğrultusunda olmalı ve bu yolda ilerleme imkânı bulunmalıdır. Planlama, anlamlı olmalı, yani halk güçleri, üretim araçları üzerinde etkinleşebilmeli ve planlama üretim araçlarını ele geçirip halkın emrine vermelidir. Yaratma isteği, yaratıcılık insanın temel özelliklerindendir ve bu irade, yaratma eyleminden önce gelir, kendini gerçekleştirmeden önce bilinçte yaşar. Sosyalist devrim kavramının, sosyalist devletin kurulmasından önce de var olduğunu belirtmemiz gerekir. Bu birkaç cümleyi söyleme ihtiyacı duydum, çünkü ilk planlama girişimlerimizde yaptığımız hataları bunlarla açıklayabiliriz. Sosyalist devrim ve sosyalist devlet kavramlarının birbirlerinden farklı şeyler olduğunu unutmuştuk. Bu nedenle,

planlama ve sosyalizmin bazı koşullara uygunluk göstermesinin gerekliliğini, sosyalizm olmadan planlamanın (burada söylendiği gibi, bu doğrudur)imkansız olduğunu da aklımıza getirmiyorduk. Bir yandan sosyalizm kurulurken bir yandan da planlama yapılabilir. Fakat, planlamanın, planların gerçekleştirilmesi sırasında ortaya çıkacak nesnel koşullara bağlı kalacağının da akıldan çıkarılmaması gerekir.

Kardeş ülkelerin deneyimlerini otomatik olarak kopya ettik. Bu hataydı, gerçi en büyük hatamız değildi ama, güçlerimizin gelişimini yavaşlatmak suretiyle, sosyalist devrim sırasında mücadele etmek zorunda kaldığımız, önemli bir olay olarak bürokratizmin gelişmesine yaradı. Bu şu anlama gelir: Kafalarımızı duvara vurmak yerine, pratikten ders almak zorundayız. Yaptığımız hataların bize öğreteceği çok şeyler var. Planlama ve sosyalizm birbirinden ayrılmaz, ancak mevcut bulunan ekonomik koşulların elverişli olmaması halinde, hiçbir şey planlanamaz.

İzninizle, 1959'da, Küba'da neler yapıldığını kısaca özetleyeyim. Konuşmam çok genel nitelikte olacak, çünkü görüşlerimi kesin istatistiklerle kanıtlamamı sağlayacak gereken belgeleri yanımda getirmedim. Bir halk hareketiyle meydana gelen Küba Devrimi, Yankee emperyalizmini temsil etmekte olan askeri ve politik güçleri alaşağı etti. Ama devrimci liderler, çok yüksek ideallere sahip olmakla beraber, bilgi açısından yetersizdiler.

Kapitalist yarı sömürgeci üstyapı dokunulmamış halde kalmıştı. Bu üstyapıyı yıkarak yeni toplumumuzu yeni temeller üzerinde kurmak zorundaydık. Hükümetin mali kuruluşları geleceğin hainlerinin elinde bulunuyordu. Bu hainler, daha o zamanlarda, devrimci süreçte siyasetlerini sessiz ve derinden yürütüyorlardı. Burjuvazinin finansal süreçlerde kullandığı teknikler konusunda bildiklerini uygulayarak, gelişimimizi sürekli olarak engelliyorlardı.

Eski bakanlıklar, bürokratlar ve asalaklarla dolu mağaralar durumundaydı. Oralarda hiç hayat kalmamıştı, canlılıktan eser yoktu, kendi hükümetleriyle bile uyumsuzlardı, kendi yönetici leriyle ya da devrimin temel çizgisiyle birlik halinde değillerdi. Burjuva iktidarının bu organları yeni devletin merkezinde varlığını sürdürmekteydi, deniz ortasında bulunan kayalıklar gibiydiler, bağımsızdılar, insan deviniminden etkilenmiyorlardı. Bu yapının değiştirilmesi zorunluydu. Bunu yapmaya başladık, ancak

climizde hiçbir plan olmadığı gibi önerilen bir plan da yoktu. Başında Fidel Castro bulunan devrimci grup öncelikle Tarım Reformu Yasasını çıkardı. Bu yasa gerekiyordu. Mr. Kennedy, hâlâ o acayip *"Kalkınma İçin İşbirliği"* diyerek bu yasadan söz etmeye devam etmektedir. Tarım Reformu Yasası'nın müthiş bir silah olduğu ortaya çıktı, sınıf savaşına dönüştü ve Küba devrimini zirveye yükseltti.

Birçoğu Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olan büyük toprak sahipleri, Tarım Reformu Yasasını hemen sabote etme girişimlerine başladılar. Devrimci yaşamımızda çoğu kez önümüze çıkan bir alternatifle karşı karşıyaydık. Bir kere başlarsa artık durdurulması mümkün olmayan bir süreç içersindeydik. Geriye dönmek daha da tehlikeliydi, çünkü bu devrimin ölümü demekti. Böyle bir seçim karşısında ne yapılması gerekirdi? Tüm muhtemel yollar arasında en doğru ve en tehlikesiz olanı, hiç durmadan ilerlemekti. Biz ilerlemenin içinde, bulunduğumuzdan daha hızlı ilerlemeyi tercih ettik. Burjuva anlamında tarım reformu olarak düşünmüş olduğumuz ve toprağın yoksul köylüye verilmesi anlamına gelen çalışmamız şiddetli bir mücadeleye dönüştü. Bu mücadele sırasında Küba'daki büyük latifundistlerin bütün toprakları hiçbir karşılık beklemeksizin müsadere edildi. Bunlar, yabancı düşmanlarla birlik olup bize karşı bir müttefiklik ilişkisi kurdular, eylemlere girişerek bize dört bir yandan saldırdılar.

Bazen darbeyi duyuyorduk. Biz de ancak yine bir karşı darbeyle cevap verebilirdik. Böylece, bir boks maçında olduğu gibi, bir darbe onlardan bir darbe bizden, göğüs göğüse vuruştuk. Sonunda, ortalık temizlendi. Başlıca üretim araçları artık halkın eline geçti. Köylüler kooperatifler halinde örgütlenmişlerdi. Sanayinin % 90'ından fazlası devletleştirildi. Dış ticaret tümüyle, devletin tekelindeydi. Ulaşım ağının büyük çoğunluğu da öyle oldu. Bu süreçte, şehircilikte de reform yaparak evleri, içinde oturanlara vermiş, kiralar üzerinde her türlü spekülasyona yasak getirmiştik. Halk sağlığı ve eğitiminde de hatırı sayılır ilerlemeler hayata geçirildi.

Ama, mücadele sürdü. Emperyalist kuşatma zirvedeydi. Halkımıza yeterli yiyecek sağlayabilmek, endüstri çalışmalarını sürdürmek, ürünlerimizi ve ticaretimizi geliştirmek, yasadışı grupların sabotajlarına karşı kendimizi korumak, doğrudan doğruya yapılan saldırıya, havadan yapılan bombardımanlara, her gün egemenliğimizin çiğnenmesine karşı kendi-

mizi savunmak için günü gününe mücadeleyi sürdürmek zorundaydık. Üstelik, yurt içinde de gericiliğin muhalefetine karşı koyarak, hainleri ortaya çıkarıp bunları hükümet çevrelerinin dışına atmakla da uğraşıyorduk. Bunların bazıları sürgüne gönderildi, bazıları hapse atıldı, bazıları da idamla cezalandırıldı.

Bu ilk yıllarda, Küba'da nasıl bir ekonomik yapı hâkimdi? Bir tek sanayi ürünü olarak, yalnızca şeker üreten, bir tek tarım ürünü olarak, yalnızca şekerkamışı ekimi yapılan, bir tek dış ticaret olarak, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri'yle alış veriş yapan, ithalat ve ihracatının % 75'i Amerika Birleşik Devletleri'nin kontrolü altında olan bir ülkeydi Küba. Ülke, yabancı sermayenin, özellikle de ABD sermayesinin kontrolü altındaydı. Sanayi dalları kurulduğu zaman, ABD'nin teknolojisine, ABD'nin hammaddelerine, ABD'nin sermayesine bağımlı kalmamızı sağlayacak şekilde kuruluyordu. Çalışmalarımızdan ve ucuz işgücümüzden yararlandılar. Gümrüklerimizden onay alarak gelirlerini kuzeydeki ülkelerine ihraç ettiler.

Teknik kadrolarımızda büyük çoğunluk Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim almış ve onların tekniklerinin etkisinde kalmıştı. Sanayisi olmayan, tarımı gelişmemiş, konvertibl para yedekleriyle omuzları taşınmaz yüklerin ağırlığı altında ezilen bir ülkeydi Küba. Bütün bunlar içinde bulunduğumuz güçlüklerin büyüklüğünü göstermeye yeter. Geçmişe ya da o güne ait ekonomik istatistiklerin olmaması, uygun bir eylem planı hazırlamamıza engel oluyordu. Bir süre ekonomik eylemler için en uygun olan yol ya da yollar hangileridir diye düşünemedik bile, çünkü savaşıyorduk. Yeni kazandığımız yurdun bir santimetre karesini bile kaybetmemek için düşmanla göğüs göğse vuruşuyorduk. Durmadan, düşman tarafından gelen saldırılara karşı kendimizi savunuyorduk.

Yıllar geçti. 15 Nisan 1961 günü, kanallarında güya Küba'ya ait olduklarını gösteren işaretlerle, ABD askeri uçakları, hava kuvvetlerimizi yok etmek amacıyla hava alanlarımızı bombaladı. Sonra da, bunu yapanın Kübalı sığınmacılar olduğunu bütün dünyaya duyurdular. Hava saldırısında hayatını kaybedenlerin cenaze töreninin yapıldığı sırada, Başbakanımız ve Birleşik Sosyalist Devrim Partisi Genel Sekreteri, Küba Devriminin sosyalist niteliğini tüm dünyaya açıkladılar. Bunun sonrasında, Domuzlar Körfezi istilası ve bizim zaferimiz geldi. Kuşatma daha da sertleşti,

emperyalistler mümkün olan bütün yolları deneyerek bizi yıkmaya çalıştı. Geçtiğimiz yıl, Ekim bunalımı sıralarında tüm dünyaya cesaret ve onur dersi verdik; ama, bütün bunlardan önce, ülkemizde ekonomiyi düzeltmek zorundaydık. Küba'nın işe yaramaz kayalıkları dahi, yabancılar tarafından paylaşılmıştı. Teknolojik açıdan, kaynaklarımızı ele geçirmek için bize karşı saldırıya geçen, halkımıza değil, Amerika Birleşik Devletleri sermayelerine çıkar sağlamaya çalışan yabancı güçlere bağımlı bir ülkeydi Küba.

Fabrikalarımızı işletmek, tarım çalışmalarımızı kesintisiz sürdürmek, ulaşımımızı aksatmamak zorundaydık. Kredilerden, tarım ilaçlarından, hammaddelerden, yedek parçalardan, teknisyenlerden, ve örgütlenmeden yoksunduk. Bu sıralarda, yasadışı işlerle uğraşan kişiler, ABD'nin desteğiyle, yurt topraklarında gönüllerince at oynatıyorlar, sabotaj eylemleri hazırlıyorlar, saldırılarda bulunuyorlardı. Sürekli istila tehlikesi, yılda bir iki kez bizi, tüm halkımızı seferber etmeye zorluyor, bu da ülkedeki üretim faaliyetlerini felce uğratıyordu.

İşte böylece hatalarımızı düzelte düzelte, devrimimizi başarıya ulaştırdık. Çeşitli hatalarımız vardı, çoğunluğu planlama konusunda ortaya çıktı. Uyuşumları mümkün olmayan iki çelişkili şeyi bir arada gerçekleştirmeye çabalıyorduk: Bir taraftan, bize uzman teknisyenler gönderen kardeş bir ülkenin planlama tekniklerini abartılı bir kesinlikle kopya ediyor, diğer taraftan da, araştırma ve incelemeye zaman ayırmadan, ani kararlar alıyorduk. Özellikle siyasi dallanması içinde, bu kararların bir hükümetin günlük hayatında detaylı düşünülerek alınması gerekiyordu.

Bize yardımcı olacak, ne istatistiklerimiz, ne de tarihsel deneyimi vardı. Sanki doğayla doğrudan bağlantımız, amaçlarımıza ulaşmamızı sağlayacakmış gibi, öznel biçimde, doğaya dayanıyor, başka bazı ülkelerin nesnel deneyimlerini göz önüne almıyorduk. Dünyada, yıllık gelirini % 20 arttıracak biçimde kalkınma hızına sahip olan bir ülke yoktur diye gürültü çıkardığımız günlerde, kendi kendimize, biz bunu yapabiliriz, diyorduk. Ülkemizin büyüme sorununu ele aldığımız zaman, varımızı yoğumuzu bu çalışmalara yatırmayı düşünmüyor, harcayabileceğimiz tüm kaynağı, gelişmemizi sağlayabilecek çalışmalara ayırmak gerektiğini hesaplayamıyorduk. Önce, neler yapabileceğimizi görmek amacıyla % 15 kalkınma hızı ihtimalini hesapladık. Bir ülkede neler üretilebileceğinin hesaplan-

ması kolay görünmekle birlikle, bizim için hiç de öyle değildi. Tek ürün çıkaran bir ülkeydik, bütün sorun da buradan kaynaklanıyordu. Yılda % 15'lik kalkınma hızına ulaşmamız mümkün değildi.

Okullar açmak istiyorduk, başardık. Hastaneler açmak istiyorduk, onu da başardık. Yollar yaptık, dinlenme merkezleri ve işçiler için kültür merkezleri kurduk. Ücretleri yükselttik, aynı zamanda üretim araçlarının gelişiminden söz etmeye başladık. Ülkenin ekonomik ve politik ilişkileri sebebiyle planlama mümkün olmuyordu. Olayları zorlama şansımız yoktu, doğal olarak planlarımızı hayata geçirme imkânımız olmadı. Küba'da olup bitenleri daha iyi algılayabilmeniz için birkaç özel durumu açıklamam gerekir. Mesela, 22 milyon çift ayakkabı gerekiyordu. Bu tür bir üretim için ne gerekliydi? Pek çok deri, pek çok işçi, teknik ustalık ve pek çok ithal malı malzeme. Tüm bunlar temin edilebilirdi, ama en önce, 22 milyon çift ayakkabı üretmek için plan yapmalıydık.

Evet, bunu yapamayacağımızı biliyorduk. 10 milyon çift ayakkabıdan daha fazlasını Küba ekonomisi hiçbir zaman üretememişti. Üretim yapacak kuruluşlarımız da vardı, sürü hayvanları da bulunabilirdi, ama en başta gerekli olan tutarlı, uygun ve kabul edilebilir bir düzenlemeydi, işte bunu henüz gerçekleştirebilmiş değildik. Yalnızca yüzeysel olarak bir sayı atmıştık ortaya. Doğrusunu söylemek gerekirse, ne yeterli sayıda sürü hayvanlarımız ne de deri imalatı için fabrika donanımımız vardı. Plan kesinlikle bir öznellik eseriydi, gerçek olanaklarımızın hesaplanması imkânsız olduğu halde bir sayı ortaya koymak özellikle yanlıştı. Kararlar tümüyle, en yüksek kademeler tarafından alınıyordu.

Peki, alt kademelerde alınan kararlar ne durumdaydı? Mesela: Kereste. Ne kadar kereste vardı? Kereste Şubesi şefi: *"Çok var, X miktarda"* demişti. O zamanki sayıyı şimdi hatırlayamıyorum. Bu kadarının mümkün olmadığını biliyorduk, ama öyle diyorlar ve öyle olduğunda ısrar ediyorlardı. Geleneksel bir kereste ithalatçısı olan Küba, sanki zengin bir kereste ihracatçısıymış gibi görünüyordu. Temelde, bu konuda uzmanların ne söylediği dikkate alınmıyordu. Sonuç olarak: Kereste ithal edilmeye devam ediyordu. Ancak kötü bir alışveriş yapıyor, maalesef bu işi doğru dürüst yürütmeyi beceremiyorduk.

Dış ticaretimiz, coğrafi açıdan, tam anlamıyla yön değiştirmişti. Eskiden, Amerika Birleşik Devletleri'yle yapılan dış ticaret hacmi % 75'leri

bulurken, artık sosyalist ülkelerle alım-satım % 75-80'e ulaşmıştı. Toplumsal ve politik alanda, bu değişim bizim için olumluydu, fakat ekonomik bakımdan daha iyi bir düzenlemeye ihtiyacımız vardı. Daha önceleri, yüzlerce uzmanlaşmış ithalatçı, Amerika Birleşik Devletleri'nden mal ısmarlar, bu mallar ertesi gün feribotla doğrudan doğruya Miami'den yola çıkardı. Bu nedenle, ne depo ne de ambar vardı.

Bütün bu sistem, yeni hükümete düşmanlık besleyen uzmanlar olmadan, Dış Ticaret Bankası'nın bünyesinde erimek zorundaydı. Bütün uluslararası alış verişin birkaç dakikalık telefon görüşmesiyle değil, kendine ait planları, içte ve dışta, uzun ve kısa vadeli yükümlülükleri olan, farklı teknoloji ve donanıma sahip, farklı hammaddeler kullanan, iki aylık yoldaki ülkelerle yapılması kararlaştırılmıştı. Üstelik, bugün yabancı sermayenin kurduğu hangi fabrikamıza giderseniz gidin şu ya da bu yedek parçada ne cins çelik kullanıldığını soracak olursanız, bunun bir katalog numarasının olduğu, bu parçayı getirtmek için o numarayı belirtmek zorunda olduğunuz, katalogda bu kaydın belirli bir çelik üretim sürecinin karşılığı olduğu cevabını alırsınız. Sosyalist ülkelerden, bu yolla nasıl yedek parça getirtebilirdik? Önce çelik üzerinde bir analiz yapmak zorunda kaldık. Bazen parçayı özel olarak kendimiz için imal ettirmemiz de gerekiyordu. Bu neredeyse imkânsızdır. Fakat, kardeş ülkelerden birisi, sırf dayanışma olsun diye bunu tekrar tekrar yapmayı kabul etti. Fabrika donanımı geliyor, fakat yedek parçalarını kendimiz yapmak zorundaydık, halbuki yeterli sayıda uzman teknisyenimiz yoktu, malzemenin yapısı da bize yabancıydı. İşte Küba'da günlük sorunlarımız bunlardı, hâlâ da öyle.

Planlarımızı hazırlarken, sanayi ve tarımımızdaki gelişim ve ekonomimizin dengesi konularında bazı hatalar yaptık. Sanayide, kendi kendine yeterli olan bir ülke haline gelme umuduna dayanan bir plan ortaya koymuştuk. Tüketim mallarının tamamını üretmeyi ve dost ülkelerin de yardımıyla bir ara mallar endüstrisi kurmayı düşünüyorduk. Böylece, kendi hammadde kaynaklarımızı tam olarak kullanmaya gerek olmadan, dönüştürüm sanayimizdeki kapasiteyi azalttık. Bu politika, bugün devrimci hükümet tarafından tekrar gözden geçirilmekle, hem iç pazarımızda hem de dış ticarette, uluslararası ticaret normlarında fiyatlarla satılmak üzere, yüksek kalitede üretim yapmamızı sağlayacak bir teknolojinin yardımıyla, doğal kaynaklarımızın tam anlamıyla kullanılması amaçlanmaktadır.

Tarımda, ulusal ürünümüz olan şekeri ciddiye almamakla büyük bir hata yaptık. Şekerkamışında farklılık sağlamak için çabaladık. Bu ise şekerkamışını fakirleştirdi. Üstelik de iki yıl peş peşe olağanüstü kuraklıklar yaşadık. Bütün bunlar, üretimimizde ağır bir bunalıma yol açtı.

Ulusal gelirin yeniden paylaşımında, ilk başta toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına gereğinden fazla önem veriyorduk. Eşit ücretler ödenmesi, daha çok işçiye iş bulunması gibi sorunlar bizi fazlasıyla uğraştırıyordu. Oysa ekonomimizin genel durumuyla yeteri kadar ilgilenmiyorduk. Sanayi ve tarımda çalışma standartlarının bulunmaması nedeniyle, işçilerin talepleri sık sık büyük ölçüde değişiyordu. Sonunda şöyle bir olayla karşılaştık: Hâlâ işsizlerin bulunabildiği bir ülkede, tarımda işgücü sıkıntısı çekiliyor, şekerkamışı hasadı için gönüllü işçiler aranıyordu. Bazen ekim sırasında da, ürünü arttıracak çalışmalar yapıldığında, işçi bulmakta zorlanıyorduk.

Yeterli kaynaklardan yoksun olduğu için ve böylesine büyük zorlukların ortasında, ayrıntıları açısından kusursuz, ancak yapılmak istenenler açısından dogmatik olan planımız, Devrimimizi frenlemeye başladı. Bugün yeniden aynı sorunla karşılaşsaydık, acaba nasıl davranırdık?

Her şeyden önce, şimdiki durumu çok iyi bilmek isterdik, ve gerçeğimizin bütün taraflarını imkânlar elverdiği ölçüde bulup ortaya çıkarma çabalarımızı kesintisiz sürdürerek, sayısal verilerimize ve istatistiklerimize ulusal bir anlam kazandırır, bu gerçekler ve analizlerden edinilen bilgilerin oluşturduğu temel üzerinden çalışma tarzımızı saptadık. Ekonomik imkânlar ve sosyalist kamptan temin edebileceğimiz, uzun vadeli kredileri de hesaplayarak ekonomimizi ve en acil ihtiyaçlarımızı olanaklar elverdiğince pratik biçimde çözümler, bu çözümlemeden sonra, ekonomik gelişmemizi tamamlayarak ülkemizin toplumsal ihtiyaçlarını karşılama yollarının neler olduğu hakkında bir karar verirdik. Önceden bilinmesi imkânsız kaynaklara geniş yer veren, daha genel ve esnek bir plan ortaya çıkarırdık. Bu noktadan başlayarak ve bu çerçeve içinde kalmak koşuluyla, yıllık planlar hazırlayabilirdik.

Yatırımlar, son derece merkezileştirilmeli ve bürokratik küçük ayrıntıların arkasından koşulmamalıdır. Üretim araçlarının devletleştirilmesi, temel olarak, elde bulunan kadroların potansiyeline, devlet aygıtının genel örgütleniş tarzına ve bu alanda yorulmaksızın ilerlemeye bağlı kalma-

lıdır.

Şartlı zaman kiplerini kullanmayı sürdürüyorum. Bütün bu işler, sömürücülerle emperyalist liderlerinin de katıldığı şiddetli sınıf savaşımının ortasında yürütülmelidir, çünkü sınıf savaşının mantığı, her zaman ülkede barışçı bir yapılanmaya izin vermez.

Planlamada yaptığımız tüm hataların, bizim kararlarımızdan kaynaklandığı düşünülmesin. Bazı hatalar, emperyalizmin, elimizde bulunan kadroların sahip olduğu imkânların çok üzerinde bir hızlanma işlemini gerektiren eylemleri yüzünden meydana geliyordu. Hatalarımıza karşın, büyük başarılar kazandık yaptığımız hataları da düzelttik.

Devrimci hükümet çalışmalarının başarıyla taçlandığının görülebildiği iki alan, halk eğitimi ve halk sağlığıdır. Eğitim alanında, okuma yazma bilmezliği ortadan kaldırdık. Parasız ve zorunlu eğitim sistemini hayata geçirdik. Orta okul son sınıfa kadar, öğrencilere tüm okul malzemeleri karşılıksız olarak devlet tarafından verilir. Şu anda, 100 bin burslu öğrencimiz var. Bunlar arasında tıp öğrencileri, gelecekte devlete zorunlu hizmet vermek üzere eğitilmektedir.

Halk sağlığı alanında, kırsal bölgelerde çok sayıda hastane açtık, çocuk felcine karşı mücadelede aşı kampanyası başlattık. Tıp öğrencilerini kırsal bölgelere gönderme kararı aldık. Hemşire, teknisyen ve yardımcı elemanlar yetiştirmek amacıyla sağlık okulları açtık. Birçok doktorun Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmesine karşın, halk sağlığı hizmetlerinin daha iyi dağılımı ve kullanılmasıyla, tüm halk kesimlerinde, tıbbi bakım, yardım, hastaların ilgi ve tedavi görmesi sağlandı.

Toplumsal güvenlik ve iş güvenliği bakımından, hangi koşullar altında olursa olsun, tüm emekçiler güvence altındadır ve hastalığı ne olursa olsun tüm çalışanların tedavisi ücretsiz yapılır.

Gereken önem verilerek, şeker siyasetimiz düzeltildi. Endüstri sektöründe, yeni çalışma ve ücret normları getirdik, aynı uygulamayı tarım kesiminde de gerçekleştirmek üzere hazırlık çalışmaları yapıyoruz. Kuraklığı yenmek amacıyla, SSCB'nin de yardımıyla, son derece cüretli sulama şebekeleri ve barajlar yapım tasarısı hazırladık. Özellikle, elde ettiğimiz en büyük başarı, ortaklaşa çalışmanın toplumun itici gücü olduğu bilincini işçilere kazandırmamız oldu. Tüm eylemlerimiz ve icraat-

larımız arasında ve tehlike zamanında kendimizi savunmanın yanında, bu en önemli başarı olarak algılanmalıdır.

Öte yandan, marksizm-leninizm ilkeleri çerçevesinde, kadrolar oluşturma sorununun en etkili çözümünü bulmak düşüncesiyle, ekonomide birçok yenilikler denendi.

Ülkenin iç bölgelerindeki pek çok köy ve kasabada, yönetim için hazırladığımız yerel düzeydeki pilot planları pratiğe geçirdik. Bu tür bölgelerde, halk hizmetlerinin tümü ve bazı yerel küçük sanayi kuruluşları bu yönetim kuruluşları tarafından yönetilir. Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde, bir fiziksel planlama komitesi kurduk. Bu komitenin görevi, tüm etkinliklerin genel planlarla eşgüdümünü sağlayarak tüm siyasi ve yönetsel yapıyı yeniden kurmaktır. Bu türden çalışmalar, ülkenin ekonomik gereksinimlerine uygun şekilde yapılacaktır. Bu çalışmalar henüz inceleme safhasındadır. Gerekli araştırmaları tamamladık, ülkedeki planlamalara tam bir bilimsellik kazandırmak için, lineer programlama ve ürünlerin tüketimi matrisleri vs gibi en son matematiksel yöntemler kullanılacaktır.

İki yönetim yöntemi var, her birinin kendi taraftarları ve karşıtları da bulunuyor. Bu yöntemler ekonominin çeşitli dallarında kullanılıyor. Bunlardan ilki, Sovyetler Birliği'nde de kullanılan özyönetim ya da Ekonomik Muhasebe sistemi. Bu yönteme doğrultusunda, hükümete bağlı işletmeler, kendilerine ait mali kaynakları kullanırlar ve parasal açıdan Merkez Bankası tarafından kontrol edilir. İkinci yönteme de Bütçeye Göre Finansman Sistemi adı verilir. Burada işletmeler sermayeye sahip değildirler, yönetim bölgelerinde bir uzmandan başka bir şey değildirler, Maliye Bakanlığı aracılığıyla işlerini yürütürler, Maliye Bakanlığı da, finansal konularda Ulusal Bankaya başvurur. Söz konusu malların üretiminde gerek duyulan parasal kaynak bu yolla sağlanır. Bu iki sistemden hangisinin daha yararlı olduğu üzerinden yapılan tartışmalar, en iyi yolu seçme konusunda kadrolarımızdaki yeterliği artırmakta ve daha esnek, daha güncel ve sürekli dönüşümün istenen safhasında uygun bir planlama sistemi getirme konusunda yeni düşünceler ortaya atılmasına imkân vermektedir.

Küba ekonomisinde bugünkü manzara şöyledir: Dış ticaretimizin dörtte üçünden fazlası sosyalist ülkelerle gerçekleşir; gelirimizin dörtte

üçünün kaynağı şekerdir. Demek oluyor ki, devrimden 4 yıl sonra, henüz tek taraflı üretici yapımızı değiştirebilmiş değiliz.

Ancak, sağlam biçimde Küba'nın öz hammaddelerine dayalı olan bir ekonominin temellerini attık. Üretim çeşitlilik kazanacak ve ulaşacağımız teknik bilgi ve beceri seviyesi, dünya pazarlarında rekabet etme olanağı verecektir. Tarımımız yönünü değiştirdikten sonra iyi bir çıkış gerçekleştirdi, tüm üretim seviyelerine çeşitlilik kazandırdık. Şekerkamışı tarlaları da gelişiyor ve daha yüksek verimlilik elde ediliyor. Tüm üretim araçlarının devletleştirilmesi yönündeki eğilim sürüyor. İçteki gerici güçler karşısında zafer kazanıldıkça, devrimin en uygun bulduğu tempoda, bu eğilim gerçeğe dönüştürülüyor. Devletleştirilen küçük şirketlerin sahiplerine de tazminat ödüyoruz. Zaman zaman, yaşanan sınıf mücadelesinin bazı geçici anlarında, ülkede belli bir kesimin tüm ticaretini devletleştirmek gibi daha sert önlemler alabiliyoruz. Bu gibi işlemler, genelde yasadışı işlerin çok yapıldığı, karaborsanın sık görüldüğü bölgelerde gerçekleştiriliyor. Yine, öyle durumlar oluyor ki, belirli bir dalın, örneğin, besin endüstrisinin tamamını devletleştiriyoruz. Bu işlem de, spekülasyonu engel olmak için alınan bir önlemdir.

Son olarak, Küba'da önümüzdeki planlama çalışmaları neler olacak diye kendimize sorabiliriz. En başta gelen görevimizin, ekonomi mekanizmasının aksayan aygıtlarını hemen saptayabilmek üzere gerekli istatistiksel verileri el altında bulundurmak ve kadrolarımızı uyumlu çalışmaya alıştırmak olduğu inancındayız, tüm çalışmalarımız bu hedefe yöneliyor. Yine de, yapılacak çok iş olduğunu biliyoruz.

Şimdi, ne gibi hatalar yaptığımızı bildiğimize göre, onları inceleyip çözümlemeli, gelecekte bize yararlı olacak sonuçları çıkarmalıyız. Gerekirse, ekonomide gerçek işlevini yerine getirebilsin ve aynı zamanda bir motor gücü oluşturabilmesi için donanımımızı da değiştirebiliriz.

Gelecek için imkânlarımız ölçüsünde, gerçekçi, alçak gönüllü, halkımızın günlük gereksinimlerini tam anlamıyla karşılayabilecek bir planlama yapmak, devrimin karşı karşıya bulunduğu en önemli görevlerden biridir. Aynı zamanda, kaynaklarımızdan azami derecede yararlanmamızı sağlayabilecek bir ekonomik çözüm de bulmalıyız . Yatırım yapılan her peseonun karşılığını fazlasıyla geri almalı, halkımızın bağrında saklı kaynaklarımızı kullanmalı, bunları tekrar halkın hizmetine sunmalıyız. Bu

görevleri ise ancak ve ancak sosyalizm yerine getirebilir.

Planı; kendiliğinden hedef saptayacak, matematiksel olarak kusursuz, geleceğe temel oluşturacak araştırmalarda kullanılan kredilerden bağımsız bir araç haline getirmeye çalışıyoruz. Planlama; süreç içinde bir tür siyasi sinir merkezine, mekanik bir eylem aracına, dönüşecektir. Gelecek, dünyanın görünümünü sürekli değiştirecek olan büyük değişimlere dayalıdır. Gelecek, kimya ve elektronikteki gelişimin kendisidir. Bunlar halkın ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak sağlayacak, planlama da üretimi yapılan tüm ürünlerin dağılımını ve eşit paylaşımını sağlayan bir disiplin olacaktır. Bir taraftan üretici sektörler, öte taraftan da tüketim sektörü, sürekli gelişimi ve her türlü ürünün halka azami ölçüde dağıtılmasının sağlanmasını gerçekleştirecektir.

Bugün ergenlik çağını yaşamakta olan gençler için, belki de komünist düzende yaşayacak oğullarımız için, izlenecek en iyi yolu arıyoruz. Sürekli mücadeleler ve yanılgılar arasında, deney yolunu açar. Deney, gittikçe daha az sıklıkta ve daha önemsiz hatalar yaparak, hatta kimi zaman da gerilemelerle, yoluna devam eder. Yeryüzünde sosyalizmi kurarak ve insanlığın en büyük özlemi olan insanın insan tarafından sömürülmesinin ortadan kaldırılması mücadelesine ufak bir kum tanesi ekleyerek biz de katkıda bulunuyoruz. Bu özlemin, bu haklı dileğin en büyük düşmanı emperyalizmdir. Komünizmin kesin zaferi ve sınıfsız bir toplum için savaşmaya devam ediyoruz.

İşte deneyimimizin, kısa ve darmadağınık bir özeti böyle.

1963 yılı ortalarında, Cezayir'de, planlama konusunda yapılan kapalı bir seminerde yapılan konuşma, 1963 Ekiminde Revolution adlı uluslararası derginin 2 no'lu sayısında yayımlanmıştır.

Sosyalist Çalışma Yarışı ve Şeker Üretimi

Toplantımız oldukça uzun sürdü. Birçok ilginç düşünceler öne sürüldü. Bana, konuşulanları özetlemekten başka yapılacak bir şey kalmadı. Ben de, şimdiye dek söylenenlerden daha uzun olmayacak şekilde bir özet çıkaracağım.

Üç ayrı konu üzerine konuşacağım: çalışmada yarış, şekerkamışı üretimiyle ilgili bazı görüşler ve üretimin makineleştirilmesi.

Size çalışma yarışı konusunda bazı şeyler söylemek istiyorum, çünkü yarışma çok önemlidir. Çalışma yarışı, sosyalist devletin elinde bir silahtır. Ancak bu iki ucu keskin bir silahtır, kullanılmasının çok iyi bilinmesi gerekir.

Çalışma yarışı kaybeden tarafın hakemin kafasına çürük domates attığı bir futbol maçına benzemez. Yarış, dostça ve kardeşçe yapılmalıdır. Niçin mi? Herkesin üretimi arttırması için. Ayrıca, gönüllü çalışmalar yarışması kitlelerin bilincini geliştirmenin aracıdır, çalışma yarışı ve bilinçlenme ayrılmaz bir bütün oluşturur.

Sosyalist yapılanmanın bu iki yönü üzerinde ısrarla durmalıyız.

Sosyalizmin kuruluşunun anlamı tek başına bilinç demek değildir; bilinç ve onunla birlikte çalışmak demektir. Üretimin gelişmesi, çalışma ve bilincin geliştirilmesiyle maddî araçların çoğaltılması, sosyalizmin kuruluşu için gerekli öğelerdir. Çalışma yarışı bu iki hedefe yönelmeli, bu iki işlevi yerine getirmelidir.

Kazananın en büyük isteği ne olmalıdır? Bir başkasının' gelip kendisini geçmesi, rekorunu kırması ve onun da kendi rekorunu kırmasına yardım etmesi.

Böyle bir yarışmanın amacı nedir? Ulusal üretim düzeyini yükseltmek. Birinci gelmek önemli değildir. Ancak yerel anlamda bir değer taşır, bölgesel olarak kazananlar başarılarından gurur duyabilirler. Ancak, yarışma, rekabete dönüşmemelidir. Futbol oynamadığımızı, sosyalizmi kurma aşamasında bulunduğumuzu unutmamalıyız. Bu nedenle, çalışma yarışının önemi büyüktür.

Başka bir biçimde açıklarsak, kılıç talimi silah kullanımını ustalık haline getirir, talim yapan kişinin vücudunu da geliştirir. Ancak, insan vücudu uyumlu biçimde gelişmeli ve ek işlevleri yerine getirmelidir. Ancak bizim amacımız, yani silah talimi yapan kişilerin tek amacı, ayna önünde hasmın darbelerini savuşturmayı öğrenmek ya da çeşitli duruşları denemek değildir. Vücutlarının işlevlerini geliştirmeleri gereklidir. Bizse, kitlelerin bilincini ve üretimi geliştirmek zorundayız.

O halde, ne yapmayı denemeliyiz? Tüm rekorları kırmalı ve ertesi gün için yeni hedefler saptamalı, sonra o hedefleri de aşmalıyız. Yarışma, böyle düşünülmelidir.

Hedefler aşılabilir. Yalnız biri değil, hepsi aşılabilir. Bir iki taşra bölgesinin öne geçmesine yardımcı olan elverişli koşulları fazla önemsememelisiniz. Önemli olan, belirli bir bölgede yapılan çalışmalarda kötü sonuçlar alınmasına yolaçan elverişsiz etkenler üzerine eğilmektir.

Önümüzdeki yarışmada birinci gelmeyi vaat eden üç taşra bölgemiz var. Üçü berabere kalmazsa -bu pek olası değil- ancak bir tanesi birinci olabilir. Birinci gelmek için çabalamamız çok doğal, ama aynı zamanda arkadaşlarınıza da yardım etmelisiniz. Camagüey Eyaletinin çok yardıma ihtiyacı var. Özellikle politik alanda, kitleler arasında yapılan tartışmalar sonucunda bu yardım büyük ölçüde sağlandı. Ekonomimizde şekerkamı-

şının önemi daha iyi anlaşıldı ve hasat mevsiminin ilk ayında yardıma gelenler çok oldu.

Gözden kaçırılmaması gereken bir nokta var. Şeker fabrikalarının onarımında yapılacak pek çok iş bizi bekliyordu. Tüm eyaletler aynı sorunla karşı karşıya bulunuyorlardı, tek fark çalışmaların iyi örgütlenip örgütlenmemesinden kaynaklanıyordu. Bu alanda, Oriente eyaleti önderdi. Oriente her düzeyde, örgütlenmede ve eğitimde başarı gösterdi ve yine, geçen yıl, Oriente, bu yarışmaların tüm aşamalarında her zaman en ön saftaydı.

Yalnız şekerkamışının fabrikaya taşınmasında değil, onarım çalışmalarında yapılacak tasarrufta, şeker fabrikalarında sürekli olarak ortaya çıkan sorunların çözümlenmesinde de Oriente tam bir başarı gösterdi.

Diğer bir deyişle söyleyecek olursak, şeker üretimi konusunda Oriente Eyaleti örnek bir eyalettir. Onların çalışmasıyla kazandıkları deneyimlerden yararlanmalıyız. Orada çok ilginç bir olayla karşılaştık. Camagüey'de de var mıdır, bilmiyorum ama yine de Oriente'deki kadar geniş çaplı olamaz. *Kızıl Müfrezeler*'den söz ediyorum.

Birkaç hafta önce, şekerkamışı kesiminde çalışan bazı işçilerle bir arada bulunuyorduk. *Kızıl Müfrezeler*'in oluşturduğu şekerkamışı kesicilerin sahibolduğu olağanüstü ruh devrimin gücü ve çekirdeğidir. Bunlar öncü müfrezelerdir. Birbirlerine sıkı sıkıya bağlı gruplar oluştururlar. Günlük ortalamaları yüzlerce arrobayı bulur. Bazen tartıştıklarını işitiyordum. Müfrezeler arasında tartışıyorlardı. Ekip başları müfrezeler arasında acemi işçiler bulunduğundan şikâyet ediyorlardı. Oriente'de bu acemi işçilere özel bir ad veriyorlar.. Ne diyorlar? Şimdi tam olarak anımsamıyorum, neyse, bu pek önemli değil. Ekip başının emri altında iki yeni adam ve iki yaşlı adam bulunuyor, sorun da buradan çıkıyordu. Bu yaşlı işçilere de bir ad veriyorlar *(Bazıları "Cortazo" diye bağırır)*. Doğru Cortazo. Evet, buna benzer birşey, Cortazo. Tamam.

Ekip başı, *"Kimseden yakınmıyorum, ama müfrezem yarışa katılamaz. Yine de ekibimin başında kalmak istiyorum. Bir birlik oluşturuyoruz ve yarışmak zorundayız. Gelecek yıl belki daha iyi çalışırız."* diyordu.

Bir başka deyişle, şekerkamışı kesicileri arasında çok güçlü bir birlik ve yoldaşlık ruhu var. Tüm müfreze komutanları elbette ki, emirlerindeki-

lerden daha çok ve daha iyi çalışıyorlar. Zorluklarla da karşılaşsalar, yiyecek sıkıntısı da çekseler dert etmiyorlar. Önemli olan şekerkamışı kesmek. Oriente'deki işleri bitirip gerekirse Maceo gibi Pinar del Rio'ya doğru ilerlemeyi hayal ediyorlar.

Tarlalarımızdaki emekçilerin ruh hali bu işle. Herkese örnek olan, en ön saflarda Devrimin yolunu açan öncü işçilerin ruhu bu. Bu deneyimin incelenmesi ve tüm taşra bölgelerinde hemen uygulanması gerekir.

Hasat mevsiminin başlamasından önce, Oriente Eyaleti. Kızıl Müfrezeler oluşturmakla uğraşıyordu. Oriente'dc ORI sekreteri, deneyimli bir şekerkamışı kesicisi okluğundan, ekiplerine başkanlık etmek onun için kolaydı. Örneğin, yoldaş Felipe'yi bu konuma gelirseydik, biraz güçlük çekerdi. Ama, yine de bir şekerkamışı kesme makinesini kullanabilir ve birkaç gün çalışabilirdi. Yepyeni bir ruh hali kazanabilirdi bu çalışmalar sonucunda. Benito'ya da bir makine verebilirdik.

Şimdi, bazı eleştiriler yapmak istiyorum yoldaşlar. Bilirsiniz, mikrofonun karşısına geçtiğimde eleştiri yapmadan duramam. Camagüey Eyaletini eleştireceğim. Pek çok alanlarda, pek çok akıl almaz işler başardınız. Ama, ne zaman bir sorun çıksa, yeterince işçimiz yok, yeterince işçimiz yok, yeterince işçimiz yok diye şikâyet ettiniz. Makine getirtmekte ise pek istekli görünmcdiniz. Makinclcrı çalıştırmada pek heyecanlı ve ısrarlı davranmadınız. Oysaki makineler şekerkamışı keser ve toplar. Tüm bu makineler denenmiştir.

Bu yıl, Camagüey'in sorunları ancak yarı yarıya çözümlenebildi.

Birçok yerde topluluklar görülüyor, en küçük bir zorluk karşısında makine operatörleri protestoya başlıyordu. Bir başka olumsuz izlenim: Ne kadar para ödeneceğinin vadedildiğini, oysa ne kadarını kazanabildiklerini, daha önce ne kadar para aldıklarını, şimdi ne aldıklarını hesaplayıp duruyorlardı. Sonra şöyle söylemeye başladılar: "Hayır, bu kadarı yetmez." Bazı yerlerde, aynı şcy şekerkamışı kesme makinesi operatörlerinde görüldü. Oysaki, bu tutum pratikte ortadan kaybolmaya yüz tutmuş, çünkü makinelerın faydası anlaşılmıştı. Hasat edilen ürün çoğalmıştı. Önceki gün Ciro Redondo Şeker Fabrikası civarında, yakılmış bir şekerkamışı tarlasına bakıyorduk. Yalnızca üç kişiden oluşan bir müfreze çalışıyordu burada: 60 yaşının üstünde ihtiyar bir işçi ve iki oğlu, sekiz ton

şekerkamışı kesmiş ve yarışmada birinci olmuşlardı. Birincilik kazanan tüm müfrezelerin ortalama hasadı ise 9.250 kg'dır. Oysa ki makine kullanıldığında, bir kişi kolaylıkla 6 ton şekerkamışı kesebilir.

Sorunlara çözümün yine eyaletlerin içinde bulunacağını söyleyebiliriz. Bu yıl Camagüey Eyaletinin sorunu yarı yarıya çözümlenebildi, demiştim. Eğer yarışı kazanırsanız', bahse girerim Oriente şekerkamışı kesiminde çalışan işçilerini gönderdiğine pişman olacaktır. Çok az kişi gönderen Las Villas ve Havana da sızlanacak, gönderdikleri kişilerin çok iyi işçiler olmakla birlikte iyi şekerkamışı kesicileri olmadıklarını hesaba katmayacaklardır. İki yerde, çok önemli görevleri olan kimselerin şekerkamışı kestiğine tanık oldum. İlericilik bu değildir. Birkaç günden bir şey çıkmaz. Üretimi hiçbir biçimde aksatmayacak olan işçilerin çalışma yarışlarına katılmalarını önermiştik. Başka türlüsü, sorunumuzun çözümü olamaz. Bugün, bu yoldaşlarımız, maçeteleriyle şekerkamışı kesecceklerine, kesim makinelerinin operatörlüğünü yapsalar, çok daha fazla ürün çıkarırlar, çünkü makine kullanmak kalifiye işçilik gerektirmez, daha az fiziksel dayanıklılık yeterlidir, herkes tarafından yapılabilir böyle işler. Yani, pek çok çözüm bulunabilir her zaman.

Bir başka nokta: Kübanın genelde ilerlemesi için ve özellikle Camagüey için, tek yol üretimin makineleştirilmesidir. Elimizin altında ne varsa hepsini değerlendirmeli, yaratıcı ve üretici olmalıyız. Bu yıl bir adet şekerkamışı kesim makinesi imal edilecektir. Önümüzdeki birkaç gün içinde 500 tanesi hazır olacak, bunların çoğunu buraya göndereceğiz. Sonra 1000 tanesi daha üretilecek. Bazılarının hasat mevsimi bitiminden önce gelmesi gerekir. Bu makinelerın her birine, onları sevecek ve özenle kullanacak birer işçi bulabilirsek, bu makineleri düşünen 2000 kafa mevcut olacak demektir. Henüz deneme aşamasında bulunan bir makine bu, daha birçok değişim geçireceği kesin, ama burada bu makinelerla ilgilenecek 1000 mucitlik potansiyel bulunduğuna inanıyoruz. Makinelerla biraz uğraşan biri, aksayan yönlerini bulur, düzeltilecek yanlarını keşfeder, bir şeyler ekler, şu ya da bu biçimde makineyi mükemmelleştirir. Birkaç günlük çalıştırma sonucunda çok şey değişir, pek çok deneyim kazanılır. Bazı ekler özellikle önemlidir. Örneğin bıçaklar basitleştirildi, aynı makinenin daha küçük bir modelinden çok daha iyi verim alınmaya başlandı.

Tüm Küba için, özellikle de Camagüey için, vurgulanması gereken bir

gerçek bu: Bu makinelaştirme işlemleri gelecekteki belirsiz bir zamana ertelenmemelidir. Yoldaş Alfredo Menendez ve ötekilerin *"Hayır, bu yıl şekerkamışı kesicilerin yılı değil!"* dediklerini duydum. *"Evet"* diyorum, *"Bu yıl, şekerkamışı kesicilerin yılı, evet bu yıl!"*

Acele çözüm isteyen bir sorun bu. Makine fabrikalarında ki yoldaşlar çok çaba harcadı. *"Ecuador"* fabrikasında 80-90 yeni makine üretildi. *"1 Ocak"* fabrikasında da öyle, *"Ciro Redondo"*da da. Bu makineler hemen çalıştırılmaya başlanacak.

Bu makineleri kullanmayı öğrenmek zor değil. Herhangi bir traktör operatörü başarabilir bunu. Makinelerin bazen bozulduğu doğru, istatistik verebilirim size bu konuda. Ama bu arızaların çoğu, operatörlerin acemiliğinden kaynaklanıyor. Biraz pratik kazanılınca makineler artık bozulmuyor, iyi bir verim alınabiliyor çalışmalardan.

Çalışma yarışı konusunda size söylemek istediklerim bunlardı. Daha doğrusu, çalışma yarışının anlamının doğru kavranması için bunları açıklamak zorunda hissettim kendimi. Herkes amacımızın basit bir oyun oynamak olmadığını anlamalıdır. Çalışma yarışı devrimin elinde bir silahtır. Silahınsa bir hedefi olmalıdır. Hedefimiz, tüm ulusun, daha büyük zenginlikler yaratacak üretici çalışmanın zorunluluğunun bilincine varmasını sağlamaktır. Aynı zamanda, yapılacak yarışlar, daha iyi çalışmaların nerede yapıldığını ve bu iyi sonuçların nedenini ortaya çıkarmamızı sağlayacaktır.

Bu yıl, "Şili" şeker fabrikası birinci gelecek mi diye soruyordum; çünkü en önde gelenler arasında bulunuyor. Geçen yıl da birinciliği kazanmıştı. İki yıl üstüstü kazanmak yalnızca şans eseri olamaz. Nedeni nedir? Nedeni, orada iyi bir çalışma yapılmasıdır. Hangi yollardan mı? İşte bunu bulup ortaya çıkarmalıyız. Acaba teknik üstünlükten mi, politik yeterlikten mı, yoksa şeker üretimine katılan tüm etkenlerin kusursuz biçimde örgütlenmesinden mi kaynaklanıyor bu başarı?

Bu konu bizi ele alacağımız ikinci maddeye, yani şeker üretimine götürüyor. Yoldaş Menendez, sizlere bir şeker fabrikasının nasıl çalıştığını açıkladı, ürünün üretimin son aşamasında nasıl analiz edildiğini ve şeker üretiminde verimliliği anlattı. Çok güzel. Son olarak elde edilen ürün şekerdir ama pratikte, ülkenin tüm ekonomisi şeker üretimine bağlıdır

Ülkenin büyük bir bölümü, kendini şekerin üretildiği fabrika doğrultusunda yönlendirir. Bu nedenle, fabrikanın şeker üretiminin can alıcı noktası olması akla uygundur.

Şeker üretimi birçok etkenden oluşur. Laboratuarlarda yeni çeşitler bulmak amacıyla araştırmalar başladı. Yıllarca süren sabırlı bir çalışma sonucunda tüm çeşitlerin ne gibi yararları olabileceği ortaya çıkacaktır.

Üretimin makineleştirilmesine değindiğimizde, makinelaştirmeye uygun çeşitlerin yetiştirilmesine, şekerkamışı üretimi için uygun toprağın nasıl hazırlanacağını, hatta makineli kesim yapılmasına elverişli saban izlerinin açılmasını, çalışma sürecinin sürekli denetlenmesini, kesimin düzenli sürdürülmesini, kesilen şekerkamışlarının yüklenmesini ve hasat mevsimi bilmeden fabrikaya taşıtılmasını düşünmeliyiz. Tümü birden ele alındığında oldukça karmaşık bir çalışma bu.

Şeker Komitesi toplandığında, yalnızca Sanayi Bakanlığı ve INRA toplantıya katılmamalı, parti seferberlik için birleşmeli, üretim birimleri de ihtiyaçlara uygun biçimde çalışmak için seferber olmalıdır. Ulaştırma Bakanlığı, ne gibi katkılarda bulunulabileceğini görmek için toplantılar yapmalı, üretim için araç sağlamak zorunda olan sanayi kollarının temsilcileri de Şeker Komitesi toplantılarında yer almalıdır. Hatta Dış Ticaret Bakanlığı bile hasadın ihtiyaçlarını önceden hesap etmelidir. Hükümetin tüm ekonomik aygıtı bu görevlerin yerine getirilmesinde rol almalıdır.

Şimdi, her şey fabrikada odaklanıyor. Bu nedenle, fabrikanın önemini vurguluyoruz. Yalnızca tarımsal üretimi yönlendirmesinden değil, tüm üretim sürecinde yeterince ağırlığı olduğundan da bu konunun üstünde ısrarla duruyoruz. Fabrikanın rolü şekerkamışı ürünü fabrika kapısından içeri girdiğinde değil, bilim adamları, Ekonomik Planlama Kurulu'nun ortaya koyduğu ve kabul ettiği görüşlere uygun biçimde yeni çeşitler geliştirirken başlar.

Bir başka deyişle, tek bir yolumuz, tek bir görüşümüz, tek bir sesimiz olmalıdır. Bunu herkes görmeli ve bu doğrultuda çalışmalıdır.

Şekerkamışı ekiminin bu yıl geç kaldığını düşünüyorum. Geçen yıl tüm hedeflerimizi tutturamadık. Elbetteki INRA çalışanları geçmişte yapılan hataları düzeltmek için insanüstü bir çaba harcamak zorundalar. Ancak şekerkamışının önemi de hiçbir zaman unutulmamalıdır Şekerkamışına

emperyalist sömürünün kalıntısı gözüyle bakmak, çocukça bir aşırılıktır. Dağlarda, bizdeki Garand'ların aynısı düşmanımızda da vardı. Aslında, el değiştirmişti bu tüfekler. Garand tüfeği düşmana aitti diye onu kaldırıp atmak, kullanılmaz hale getirmek ya da yakmak kimsenin aklından bile geçmiyordu. Tüfekler silahtı ve o anda farklı bir amaca hizmet ediyordu, hepsi bu.

Şeker endüstrisinin örgütlenmesi çok karmaşık bir iştir. Küba'nın bu konuda 50 yıllık bir deneyimi var. Şeker fabrikası, sonunda ülkenin tüm ekonomisinin mutlak egemeni olup çıktı. Yine de kurulu aygıt gözardı edilemez, şeker üreten işletmelerin deneyimi de küçümsenemez. Şimdi, tüm bu aygıt, tek bir buyruk altında çalışan sağlam bir kuruma dönüştürülmelidir. Komuta, Konsolide Şeker İşletmecisi'nin değil, Devrimci Hükümet Yönetimi'nin elinde bulunmalıdır. Yine de, fabrikalara hak ettikleri önem verilmelidir.

Tarlalarda çözümlenemeyen birçok sorun, fabrikalarda çözüme ulaştırılır. Eyaletlerin başkentlerinin dışındaki alanlarda, fabrika, küçük yerel sanayilerin ağabeyidir; çünkü fabrikada deneyimli işçiler vardır ve yıllarca bozulmaksızın sürdürülen bir örgütlenme söz konusudur.

Bir başka deyişle, aynı yanlışı tarımda yapmamalıyız. Eskimiş, modası geçmiş diye, yenilerine sahip olmadığımız tarım yöntemlerinden vazgeçemeyiz. Eski yöntemlerin büyük çoğunluğu değiştirilmelidir, ama yerlerine yenileri konulmak koşuluyla. Eski bir kurum kaldırıldığında, her zaman yerine yenisi getirilmelidir.

Bu çok önemlidir, herkesin iyi anlaması için sık sık vurgulanmalıdır. Fabrikanın, hasadın temel rehberi olması salt bir buyruk verme arzusunun sonucu değildir, akla uygun nedenlere dayanır.

Yarışmanın evrimi konusunda yapılacak değişiklikler nedeniyle Camagüey ile Oriente arasında başgösteren anlaşmazlıklar ve yapılacak tartışmalar sonucu farkına vardığımız tüm sorunlar su yüzüne çıkıyor.

Bu niçin oluyor? Çünkü, şimdi bir şeker fabrikasının nasıl olması gerektiği konusunda daha fazla teknik bilgiye sahibiz. Gerçek üretim kapasitesine ulaşmak için fabrikaların aksayan yanlarını araştırıyoruz.

Bu çok önemli, çünkü daha pekçok yıl dış ticaret dengemizi koruyabilmek için şeker üretmeye mahkumuz ya da zorlanıyoruz. İkisi de aynı

kapıya çıkar zaten. Bu sayede, ihtiyaç duyduğumuz birçok ürünü yurt dışından getirebileceğiz. Bugünkü gazetelerde, Sovyetler Birliği'nin bize uzun vadeli bir kredi verdiği yazılı. Nerede kullanılacak bu kredi? Genellikle krediler, yeni sanayi tesisleri kurulmak için verilir, ama, bu kez öyle değil, amaç başka. Sovyetler Birliği'yle olan hesap açığımızı kapatmaya yarayacak bu kredi. Diğer bir söyleyişle, Sovyetler Birliği'nin satın aldığı tüm şekeri onlara teslim edemedik. Neden mi böyle oldu? Çünkü hasatlar bereketli değildi, az şeker üretildi, oysaki başka ürünler yavaş yavaş şeker endüstrisinin yerini alıncaya dek, bize para getiren tek kaynak şekerimiz.

Şeker sanayisinin son ürünü olan şeker bu denli önemli olduğuna göre, şeker üretiminin tüm aşamaları da aynı derecede önem taşır. Tarımda, şekerkamışını gözardı edemeyiz. Şekerkamışını bir tarım ürünü olarak değil, son ürün, yani şeker olarak, bir sanayi ürünü olarak düşünmeliyiz. Her şey en uygun koşullara göre düzenlenmeli, şeker olanaklar elverdiğince, en büyük üretim kapasitesiyle üretilmelidir.

Bizce en akılcı çözüm yolu, üçüncü olarak ele alacağımız konu, yani endüstrinin makineleştirilmesidir. Bu amaçla, daha önce de söylediğimiz gibi, tarım örgütlenmelidir. Şimdi, şekerkamışı kesiminde, toplamada, yüklemede ve fabrikaya taşımada büyük çapta düzenleme ve örgütleme çalışmaları yapılıyor.

Ama, üretimin artırılmasında rol oynayacak olan en büyük etken işçilerin makineler konusunda bilinçlenmesini sağlamaktır.

Belirli bir anda, nasıl ülkeyi işverenlerden temizlediysek, müfettişliği de ortadan kaldırmak basit bir iş gibi görünüyordu. Bu da hiçbir itiraz duyulmadan gerçekleştirildi. Halkın zihniyetinde, anlayışında ve eğiliminde dönüşüm olmuştu, herkes yeni gerçekleri kabul etti.

Şimdi, ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. İşçilerin makine karşısında yeni durumlarını kabul etmeleri gibi çok temel ve çok önemli değişim süreci yavaş yavaş kabul ediliyor. Bunun anlamı, pekçok tartışma, toplantı yapılacağı, herbir işçiye daha fazla para kazanacağının kâğıt kalemle kanıtlanacağıdır.

Bu kanıtlamalara ne gerek var diye kendi kendime soruyorum. Kızıl Müfrezeler, tarlalara çalışmaya giderken, acaba kaç para kazanacağız

diye merak etmiyorlar.

Donanımlar yerleştirildiğinde, üretim makineleştirildiğinde işçiler daha fazla para kazanacaklar. Ama asıl önemlisi, donanımın, üretimin makineleştirilmesinin devrim için ve ülkenin ekonomik açıdan gelişimi için gerekli olduğudur. İlk ve en önemli neden budur, diğerleri ikinci plandadır. Önemli olan, üretimin makineleştirilmesinin gerekli ve vazgeçilmez olduğudur. Eğer devrim her şeyden önce geliyorsa, en yüksek bir ruhla devrimi savunmak ve gerektiğinde ölmeye hazır durumda bulunmak zorunda olan milis askerleri, kalemi kâğıdı ellerine alıp da daha fazla para kazanabilir miyiz diye hesap yapabilirler mi?

Tüm bunlarla neden karşılaşıyoruz? Çünkü, devrim için gereklilikler ve makinelerin önemi yeterince açık biçimde ortaya konulamamıştır. Neden? Çünkü bu toplantıda bulunan birçok yoldaş, makinelere güvenmiyor, birçokları da onlara kuşkuyla bakıyor. Özellikle, birer birer kişilerden söz etmek istemiyorum, ama genellikle bu topluluğun içinde böylelerinin bulunduğunu biliyorum.

Örneğin bir kişinin adını açıklayacağım. Yoldaş Moneo Castro makinelere hiç güvenmiyor. Ama, makinelerin gerçekte neler yapabileceğini tüm gayreti ve hevesiyle denemesine izin verdik. Önümüzdeki yarışmada, makinelerin gerçekten etkili ve verimli olup olmadığını göreceğiz. İnanmayan çok yoldaşımız var. Aslında, oldukça cesaret isteyen bir adım attık.

Dünyada, önceden belirlenmiş bir modeli olmayan bin tane makine üretmeye karar veren bizden başka ülke yok. İlk kez, biz başlattık bu olayı. Artık flüt çalmayı öğrendik sanırım, şimdi konçerto çalmaya başlayabiliriz.

Şimdi, biraz da kendimi öveyim. Pazar günü, makineyle şekerkamışı kesmeye başladım. Önce beklediğimiz gibi çıktı, makinenin eklem yerleri kırıldı, muhtelif yerleri bozuldu. Kaza bile geçirdik. Bazı yoldaşlarımız pek dikkatli ve tedbirli değillerdi. Bu makineler tehlikeli aygıtlardır. Daha fazla güvenliğe yönelik önlem alınmalıdır. Özellikle şekerkamışı kesen dişli bıçaklar çok tehlikelidir. Bir yoldaşın az kaldı bacağı kesilecekti. Bundan sonra, üretime başlayabildik.

Bu makineler, kullanıldıkları yerde 50 ton şekerkamışı kesebilir, yine de herkes şikayet ediyor. Tabii, koşullarımızın çok iyi olduğu söylenemez.

Buna karşın, bu hafta 45 bin arroba şekerkamışı kestim. Alkışlanacak bir şey yok bunda. Size bir örnek veriyor ve yarın kırılacak bir rekordan söz ediyorum. Kırkbeş bin arroba, hem de bu işin okuluna gitmemiş acemi bir işçi taralından kesiliyor.

Dün 11-12 saat süren bir iş gününde 10.500 arroba şekerkamışı kestim. Bu sabah, daha hızlı bir makineyla, daha güçlü bir Sovyet traktörüyle, altı buçuk saatle, 7.600 arroba kestim. Tipik bir tarlada, bu makine, saatte'en az 800 arroba keser. Aslında, bu işi ancak iki operatör birlikte yapabilir.

İnsanlardan, 12 saat durmaksızın traktör kullanmalarını bekleyemezsiniz. Ayrıca, makinelerın bakımını öğrenmek için de zaman gerekli. Elbette ki, denemeler, traktör bakımından iyi anlayan uzman makinistlerle birlikte yürütülecektir.

Dün, 10 saatlik çalışmadan sonra, bıçaklardan biri gevşedi karşılaştığımız tek aksilik de bu oldu. Bugün, 6,5 saatte şekerkamışı kesme işlemine ara vermemize neden olacak hiçbir terslikle karşılaşmadık. Bazı zamanlarda sorun çıkaran makineler, zaman zaman işin durması demektir.

Burada, Camagüey'de, iki haftada 100 bin arroba'dan fazla şekerkamışı kestim. Bunun anlamı, bu koşullarda bir ayda 200 bin arroba kesilebileceğidir. Bin traktör bir arada çalışırsa, 200 milyon arroba eder ki, muazzam bir miktar bu. Anlamı büyük bu sayının. Bir şey daha var: Traktör insanları hızlı çalıştırır, traktör insanları koşturur.

Bazı kişiler traktörü izliyor ve bıraktığı şekerkamışlarını kesiyordu. Traktörler henüz kusursuz çalışamıyor. Tüm sapları kesemiyor, bazılarını bırakıyor. Traktörün bir sonraki sırada çalışmasına devam edebilmesi için işçiler kalan şekerkamışlarını kesiyor. Bu adamlar gerçekten de koşmak zorunda. Dün zorlu bir çalışma yaptılar doğrusu, onlar için yorucu bir iş günüydü.

Bunun anlamı, dört macheteli şekerkamışı kesicisinin oldukça kolay bir iş yapacağıdır. Acemi işçilerse, yerdeki kesilmiş saplan toplayabilir.

Çeşitli yöntemler var. Bazı yerlerde önce saplar ayrılıyor, ama bence bu bir zaman kaybı, bu iş sonradan da yapılabilir. Eğer bir işçi traktöre karşı ters bir tutum içersindeyse, hiçbir iş yapamaz bu makineyle. Daha ilk sırada traktör stop ederse, ondan bir yarar sağlanamayacağını söyler böyle kişiler. Trakıör kullanılacaktır. Bozulduysa, nedenini bulun. Sorunu ince-

leyin, aksayan yanlarını inceleyin. Bu yoldan, kısa zaman sonra, uzman operatör olabilirsiniz.

Hasat için kullanılan makinelere gelince, söylenecek söz yok bunlara. Saatte ortalama 10 bin arroba'yı kolayca toplayabiliyorlar. Şimdi belirtmek istediğim çok önemli bir şey var. Hasat ve kesim makineleri, traktörün parçalarıdır. Traktör makinenin kalbidir, yine de bakımı ve korunması için özen gösterilmiyor. Bazen yağsız kalıyor. Bazen paletleri kırılıyor. Uzman bakım ekiplerinden yoksun olduklarından, traktör kullananlar birçok sorunla karşılaşıyor. Makinenin kendisinde kusur bulmamalıyız. Makinelerin denendiği tüm çiftliklerde, özel bakım ekiplerine ihtiyacımız var. Şekerkamışı kesme makinesi pekçok cıvataları, zincirleriyle karmaşık bir makinedir ve henüz deneme aşamasında bulunmaktadır.

Kısa bir zaman aralığı içinde birçok yenilik getirildi. Şimdi, yalnızca dört bıçaklı yeni bir makine imal edildi. Bunların, eskiden kullanılanlardan daha uzun bıçakları var. Bu makineler deneme için imal edilmişti. Sonuç ne mi oldu? Harika sonuçlar aldık. Sapları, 16 dişli bıçağı olan makinelerden çok daha iyi ve çok daha düzgün kesiyordu yeni makineler. Şimdiki kesme makineleri, genellikle machete kullanan işçilerden daha düzgün kesiyor. Bazı adamlar düzgün keser, ama böyleleri çok azdır. Orta derecede ustalığa sahip işçiler, makineler kadar düzgün kesemez. Bu da, makinenin lehine, çok önemli bir noktadır. Sapları parçalayan, şekerkamışını kökünden söküp koparan makineler artık tarihe karıştı.

Şimdi yeni bir sorunla karşı karşıyayız: Sapları ayırma. Bunu başarmanın en iyi yolunu bulmak için pekçok deneme yapıldı. Daha kolay ayrılan şekerkamışı türleri geliştirme olanağına her zaman sahibiz. Genetik bilimi bu sorunun cevabını verecektir. Bugün, mekanik açısından birçok deneyler yapılıyor, bunlardan herhangi biri de sonuç verebilir.

Traktöre her zaman eleştirici bir gözle bakmalı ve sorunlarına çözüm getirmeye çalışmalıyız. Bunu başarmak zorundayız. Bugün, Camagüey'in karşısındaki görev işte budur. İlk beşyüz kesim makinesi 15 Şubattan önce hazır olacak ve Camagüey'e gönderilecektir. Çünkü Camagüey'de onların kullanılacağı işler hazır, traktörlerin gelmesini bekliyor.

Her makinede bir mi, yoksa iki mi adamın çalışacağına bağlı olarak, 500 ya da 1000 mucide ihtiyacımız var. Bunlar, sorunları ele alacak, makine-

lerin daha verimli hale getirilmesi için ne gibi değişikliklerin yapılması gerektiğini belirleyecek, korunmaları için, harap olmamaları için çalışacaklardır. Böylece, büyük bir bilgi birikimi oluşacaktır.

Gelecek yıl, bu yılki gibi 1000 traktör imal etmeyeceğiz. Daha dikkatli olacağız ve daha çok hasat makinesi üreteceğiz, çünkü bunlar daha az sorun çıkarıyor. Ayrıca, hasat makineleri tüm Küba topraklarında kullanılabilir, machete ile kesim yapan işçiler de bu makinelerin yardımıyla daha verimli çalışabilirler. Şekerkamışına aşağıdan bir bıçak atar sonra sapları yandaki yığının üzerine fırlatırlar. İstifleme makineleri biraz alışıldıktan sonra elle dizilmiş kadar düzgün yığınlar yapabilirler. Tabii, taşımada her çeşit araç kullanılamaz. Öküz ya da yüksek arabalar işe yaramaz. Biraz düşünülerek çözümlenecek bazı sorunlar ortaya çıkar: ürün toplama makinelerinin tam kapasiteyle çalışmasını sağlayacak biçimde, elimizdeki araçlardan nasıl yararlanabiliriz?

Geçen gün, Ciro Redondo fabrikasının yakınlarında, kamışları yığın yapan bir grup işçi tam bir birlik ve anlaşma içinde çalışıyordu, çünkü durum acildi, saplar yanıyordu. Mükemmel sonuçlar verdi bu çalışmalar.

(*Dinleyiciler arasından birisi*: Ne? Şekerkamışları yanıyor muydu? Demek ki bu makineler, şekerkamışını kesiyor, topluyor ve kabuklarını ayırıyor. Ben de böyle bir plan yaptım ve Paquito Herrera'ya gösterdim. Onun da burada bulunduğunu sanıyorum. Planımı gördü. Benim size sormak istediğim, böyle bir makine yapmak isteyip istemediğiniz. Çünkü mektup yazıp bizim şubemizdeki tüm yoldaşların -tornacı, kaynakçı ve herkes- denemeye hazır olduklarını, eğer hükümetimizden onay çıkarsa makineyi burada imal etmek istediğimizi anlattım. 5-6 gün önce, Sanayi Bakanlığında, Guerra ve Lopez Vigueiras adlı mühendislerle görüştüm. Bu sonuncu kişi, beni size çalışacağını söylediğim motoru görmeye gönderdi. Şimdi başlamamız için hükümetin onayı yeter. Size verilmek üzere bir mektup getirdim. Çünkü makinede bazı değişiklikler yapılması gerekliği ortaya çıktı. Mektubumda size bunu ayrıntılarıyla anlattım, kabuğu nasıl ayırdığını, şekerkamışını nasıl topladığını ve birbirinden farklı topraklara nasıl uyum sağladığını açıkladım. Bu makine 1930 yıllarında kullanılıyordu, ben o zamanlar küçüktüm fakat çalıştırıldığını gördüm. Kasnakların, şaftların zincirlerin ve pervanelerin nasıl çalıştığını ayrıntılarıyla anlattım. Yoldaş Paquito Herrera beni taslağın hazırlandığı laboratuara gönderdi.)

Bu konuları iyi bilen kimselere danışmak istiyorum, çünkü makineler konusunda fazla bir bilgim yok. Fakat bir sorun var. Görünüşe bakılırsa, şimdi kombine makineler Küba'nın sorununu çözemez. Çünkü, ortalama 40 bin arrobalık şekerkamışını kesen, kabuklarını ayıran, toplayan ve vagonlara dolduran bir kombine makine, arkasında vagonuyla altı gidiş geliş yapmak zorundadır. Bu ise çok pahalı bir işlemdir.

Böyle yenilikler her gün ortaya çıkıyor. Yenilikleri ve buluşları inceleyen bir Teknik Şubemiz var. Tüm düşünceler bize göre iyidir, ama tümüyle farklı bir makine, yeni makinelerde bazı değişiklikler yapmaktan daha çok ilgi görür. Niçin? Çünkü aygıtımız belirli tiple bir makine yapmak için hazır durumdadır, bu makine üzerinde daha sonra birçok değişiklik yapılabilir ve yapılmalıdır.

Niçin yeni makineler yapmak istiyoruz? Birincisi, kombine bir makine, sürekli iş görecek bir makinedir. Traktör ise buna uygun olmalıdır. Örneğin şimdi kullandığımız 45-50 beygir güçlük traktörler yerine daha ağır traktörler gerekebilir. Bu karşı karşıya bulunduğumuz pek çok sorundan bir tanesidir.

Öte yandan hasat bitliğinde biçme aracı çıkarılır ve traktör başka çalışmalar için hazır duruma gelir. Herhangi bir tamirci kesici bıçakları bir ya da 1,5 saat içinde çıkarabilir. Ayrıca, traktör hasat sırasında çeşitli işte kullanılabilir ve hemen arkasından başka çalışmalar için hazır duruma getirilebilir. Bu nedenle bu ihtiyaçları karşılayacak yeni bir model geliştirmeye karar verdik.

Yükleyiciler, hasat makineleri, daha karmaşık makineler için yeni düşünceler geliştirebiliriz ve bazen bu düşüncelerimizde de değişiklikler yapabiliriz. Amerika Birleşik Devletleri'nde bu tipten çok makineler kullanılıyor, fakat onların çalıştırıldığı alanlar, Küba'daki alanların 5-6 katı büyüklüğünde. Bu kadar büyük ölçüde işler için makinenin kullanımı verimlidir. Makine yavaş çalıştırılabilir fakat hızla toplama işlemlerini bitirebilir çünkü küçük bir alanda büyük miktarda şekerkamışı toplamaktadır.

Bizim tarım koşullarımızda caballeria başına 40 bin arroba şekerkamışı yüklemek için arabaya kadar altı gidiş geliş yapılması gereklidir. Giderek ağırlaşan bir araba kolaylıkla ilerleyemez, onu hareket ettirmek için güçlü bir motor gereklidir.

Yükleme makinesi çok basittir. Bu bir çeşit traktördür, vinç gibi bir kolu ve dişlileri vardır. Kesme makinesi buna eklenebilir, hasattan sonra yine çıkarılabilir. Başka bir deyişle bunlar, bir traktöre eklenebilen çok basit makinelerdir. Zengin olmadığımız, her türlü araca sahip olamayacağımız unutulmamalıdır. Araçlarımızı çeşitli amaçlar için kullanabilirsek, bizim için ve özellikle çiftlikler için çok iyi sonuçlar alırız.

Tüm bu düşünceler harika. Üretimin makinelaştirilmesi ve şekerkamışı hasatı sorunlarına çözüm getiren tüm katkılar önemlidir, bu konuda düşüncesi olan tüm yoldaşları dinlemeyi sürdürmeliyiz. Her yönde çalışmaya devam etmeliyiz. Tek bir tip makine kullanmaya kesinlikle karar vermiş değiliz. Yalnızca zaman içinde geliştirilmek üzere bir makine tipi seçtik. Bu 1000 adet makine, kullanıldıkça bize yeni fikirler verecektir.

Bu hasat mevsimi sırasında, bu makinelarla ayda en az 200 bin arroba kesip toplamak zorundayız. Bu ağır ve zor bir iştir. Bu işi her türlü makine başaramaz. Her makine her türlü toprakta çalışamaz. Kayalar, ağaç gövdeleri, ıslak eğimli araziler makinenın çalışmasını engeller. Ama yine de Küba'da bu makinenin çalışabildiği pek çok tarla var. Özellikle Camagüey hasat makinesi için uygun birçok koşuluyla düz bir bölgedir. Üstelik de bu eyalette insan gücü noksanlığı da ciddi bir sorun oluşturur.

Bizi bekleyen görev işte budur. Bu öncü eyalette, üretimi tam anlamıyla makineleştirmek, şekerkamışı hasadını kolaylaştıracak, şekerin rafine edilmesinde yeni teknikler geliştirilmesini ve fabrikalarda daha iyi kalite şeker üretilmesini sağlayacaktır. Tüm eyaletlerde kesme ve hasat makineleri bulunduğundan onları deneyebilirler ve neler yapabileceklerini görebilirler.

Çok uzak bir gelecekte değil, yarın öbür gün kesilen 1.500 arroba rekoru kırılacaktır. Günün birinde, birisi 11 bin, 12 bin ya da 15 bin kesebilir. Bir yandan makinesiyle rekorları kırarken bir yandan da bozuklukları farkedip düzeltecektir. Gelecek yıl, bu tüm Küba'nın görevi olacaktır. Bu yıl hasatta yaptığımız makineleşme hazırlıklarını yine aynen tekrarlayacağız. Çalışmalarımız geçen yıl başlamıştı, fakat bu yıl özellikle çok çalıştık ve ortaya çıkan sorunlarlı aşmak için yerel düzeyde komiteler dahi kurduk.

Bizdeki makinelerin ve fabrika donanımlarının kapitalist ülkelerdeki

gibi olmadığını, insanlarla rekabet etmediğini; onların insanlarla tamamlandığını, fakat onları köleleştirmediğini unutmayın. Tüm işçiler, makinelerin onları nasıl özgürlüğe kavuşturduğunu görebilirler. İnsanın insan tarafından sömürülmesine son verildiğinde, makineler gerçekten insanlara hizmet eder. İşte biz bunu yapmaya çalışıyoruz. Makineyi köylüyü özgürleştirecek bir araç haline getirmek, insana daha çok serbest zaman kazandırmak, onun eğitilmesi için, kendini her gün geliştirmesi için, tüm yollara başvurup en yüksek kapasitesine ulaşması için ona serbest zaman kazandırmak isliyoruz. İşte bunun için çalışıyoruz. Geleceğin insanı, bugünün insanı gibi sade ve açık kalpli olacak, ayrıca doğanın, insanın hizmetine girmesi, tüm insanlığın yararına hizmet etmesi için yeni buluşları gerçekleştirmesine yetecek derecede, zekâ kapasitesi yüksek olacaktır.

Biz burada, Küba'da emperyalizme karşı mücadele gibi devasa bir görevi yerine getirirken, tüm Latin Amerika ülkelerine örnek olurken, ölüm kalım mücadelesini aralıksız sürdürürken, bir yandan da, kendi başımıza kalkınabilmemiz için bir temel oluşturmak üzere teknik gelişmeleri de gerçekleştirmek zorundayız. Bize her şeyi öğretecek teknisyenleri yabancı ülkelerden getirtmek zorunda kalmamalıyız Kendi başımıza ayakta durabilmeli, kendi başımıza yürüyebilmemiz Kendi teknik yeteneğimizle kendi toplumumuzu yaratabilmeli, kendi niteliklerimizi koruyabilmeli, kendi hayat tarzımızı sürdürebilmeli, güçlü ve zengin bir ülke haline gelmeliyiz.

Bu başarılması uzun yıllar alacak bir görevdir. Ama uzun ya da kısa, her işte olduğu gibi, bitirilebilmesi için önce başlatılması gereklidir. Şimdi, şu anda, gerekli adım atılmıştır. Artık kendi inisiyatifimizle ilerleyebilirsiniz. Birkaç yıl içinde makineler artık alışılmış, vazgeçilmez araçlar haline gelecek, birisi elle şekerkamışı kesme ve yüklemeden söz edildiğini duyduğunda, bunun insanlık dışı, artık hiçbir zaman geriye dönmeyecek olan geçmişe ait bir çalışma olduğunu düşünecektir.

Artık, Küba'da macheteyle şekerkamışı kesen işçi kalmadığını hatırlayın. Yurt dışına gittikleri için değil. Şekerkamışı kesenler hâlâ burada, ama şekerkamışı kesmekten başka her türlü işi yapmayı kabul ediyorlar. Niçin? Çünkü şekerkamışı kesmek zordur. Şekerkamışı kesmek yorucudur. Şekerkamışı kesmek eğlenceden en uzak olan iştir. Ve inanın bana, şekerkamışı tarlaları hiç bitmez.

İşte tüm bu nedenlerle yoldaşlar, üretimin makinelaştirilmesine ağırlık

vermeliyiz. Burada. Camagüey'de söylediklerimi, ülkenin her yerindeki yoldaşlar işitecektir. Makinelerin kullanıldığı yerde, halkı yenilikler konusunda düşünmeye, yeni düşünceleri kabul etmeye özendiriyoruz.

Yoldaşlar, önümüzdeki yarışma bir ay içinde başlayacak. Üç eyalet, kazanacağını iddia ediyor. Conrado öteki yoldaşların konuşmasını engelliyor, bu nedenle onlar aynı şeyi söyleyemiyor. Belki 1-2 eyalet daha vardır iddialı olan Matanzas'ın en alçak gönüllü olduğunu düşünüyorum, çünkü orada koşullar pek elverişli değil.

Ne olursa olsun, yarışma çabaları sürecektir, fakat artık uzamaya başlayan bu özetlemenin başlangıcında söylediklerimizi anımsamalısınız. Çalışma yarışı bizim şeker üretimimizi artırmamıza yarayan bir silahtır, yabancı ülkelerden ihtiyaç duyduğumuz malzemeyi satın almak için daha çok para ayırmamızı sağlayacaktır ve aynı zamanda ülkemizde yapıcı çalışma ruhunun yaratılmasında yardımcı olacaktır. Önümüzdeki yarışmanın birincisinin en büyük isteği, bir sonraki yarışmada, başka bir eyaletin daha iyi bir dereceyle onun rekorunu kırması olmalıdır.

Şimdi çalışmaya başlayalım yoldaşlar, bu tutumla çalışmaya başlayalım.

Yoldaşlar, gelecek yarışmada hazır bulunabileceğimizi sanmıyorum fakat daha sonrakine Santa Clara'da katılmayı planlıyorum. Sizinle orada görüşeceğiz. O halde, görüşmek üzere.

9 Şubat 1963'de, Camagüey'de, şekerkamışı kesiminde çalışan işçilerin toplantısında yapılan bu konuşma, Obca Revolucionaria dergisinin 1963 yılı, 5 no'lu sayısında yayımlanmıştır.

Partinin Kuruluşu Üzerine

Yoldaşlar; Partimizin ve bu bölge örgütünün sorumlu yoldaşlarının onayıyla, Ariguanabo dokuma fabrikasının ülkenin üretimi açısından önemini de göz önünde tutarak, bu toplantıyı düzenlemeyi kararlaştırdık. Bu fabrika, ülkede en fazla işçiye sahip üretim birimi, yani en büyük sanayi merkezidir ve aynı zamanda içinde bulunduğumuz koşullar ve karşılaştığımız güçlükler ne olursa olsun, devrimimizin halka vermek zorunda olduğu en temel maddelerden biri olan giyecekleri ürettiğinden, bu fabrika halkımızın refahına katkıda bulunan en önemli endüstri dallarından birinde belirleyici ağırlıkta olan bir merkezdir.

Kendiniz karar verebileceğiniz gibi, sizin onayınızla Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'ne seçilen yeni üyeler, bu çalışma merkezinden gelip aramıza katılırken iş arkadaşlarının oybirliğiyle desteğine güvenebilirler. Şimdi oluşan çekirdekler, yani yeni parti örgütleri, gerekli tüm desteğe sahip olacak ve yönetici partimizin uzun zaman sürdürdüğü yasadışı ve gizli çalışmaları artık terk edecektir.

Yoldaşlarımızın yetenekleri incelenmeden, mekanik biçimde seçildiği

yasadışı çekirdeklerin yarattığı karanlık, yerini yepyeni bir yapıya bırakacak, parti üyesi olmak üzere önerilecek örnek işçilerin kimler olduğuna, birinci aşamada ve merdivenin en alt basamağında, kitleler karar verecektir.

Bu çok büyük bir adımdır. Partimizin kazanacağı güç işte buradan kaynaklanacaktır. Bu güç, parti yapısındaki bir dizi değişiklikten ve partinin bakış açısındaki değişimden doğacak, parti proletarya devletinin başına geçecektir. Partimiz, özverisiyle, teorik sağlamlığıyla, eylemlerde gözüpekliğiyle devrimimizin her anını yönetmektedir. Bunlar gene de yeterli değildir herşey mükemmellikten çok uzak, daha düzeltilmesi gereken pekçok iş vardır.

Konuyu değiştirmeden önce yaptığımız bir istatistiğe bakalım. 3.000 işçinin çalıştığı bu iş merkezinden Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'ne üye olma niteliklerine sahip 197 yoldaş seçildi. Gerçek sayı nedir? *(Dinleyiciler cevaplandırır.)*

Peki, düzeltelim: 4.000. İstatistik açısından sonuç yine aynı. 197 yoldaş seçildi, fakat bunların sadece 5'i kadın. Oysa, Ariguanabo'da kadın işçi oranı, istatistiğimizin sonucu olan % 2,5'in çok üstünde. Bunun anlamı, hak eşitliği ve yaşam koşulları eşitliği temeli üzerinde, kadının sosyalist toplumun kuruluşuyla ilgili çalışmalara katılmakta yetersiz kaldığıdır. Bunun nedenini hepimiz araştırsak iyi olur.

Bunun iki açık ve belirleyici nedeni var. Birincisi, kadınlarımızın henüz geçmişin yıkılmış geleneklerinden kurtulamamış olmaları. Bu yüzden, devrimci işçilerin yaşamında etkin rol oynayamıyorlar. İkincisi, emekçi kitlesi -sözüm ona güçlü cinsten olanlar- kadınların henüz yeterince gelişmediğini düşünüp onlardan yararlanmaya bakıyor. Burası gibi yerlerde erkekler daha çok göze çarpar, onların emeği ön plandadır, çalışmaları daha çok dikkati çeker. Kadının oynadığı rolün, öznel biçimde tartışıldığı çoğu kez unutulur.

Birkaç ay önce, Sanayi Bakanlığında, çok yetenekli bir kadın memurun görevini değiştirmek zorunda kaldık. Neden? Çünkü, işi bakanlık görevlileriyle beraber, uzak bölgelere yolculuk yapmasını gerektiriyordu. Kocası -sanırım Direniş Ordumuzun savaşçılarındandı- eşinin yalnız yolculuk yapmasına izin vermiyor, tüm yolculuklarında işinden izin alıp genç kadı-

na eşlik etmeyi şart koşuyordu.

Kadınları hor görmenin en bariz örneklerinden biri... Kadınlar, eşleri taşra bölgelerine ya da dış ülkelere yolculuk yaparken, onlarla birlikle gidip, bazı eğilimlere kapılmasınlar diye veya ne sebeple olursa olsun, gözcülük yaparlar mı?

Bütün bunların anlamı çok basit, demek ki geçmişin karanlığı hâlâ üstümüze çöküyor. Kadının kurtuluşu, onun, dış görünüşten ibaret kalmayan, gerçek iç özgürlüğe kavuşmasıyla sağlanır. Çünkü, kadınları bazı etkinliklerden uzaklaştıran fiziksel olanaklarının kısıtlılığı değil, üzerimizden silkip alamadığımız eski geleneklerin ağırlığıdır.

İçinde yaşadığımız yeni çağ, sosyalist toplumun yaratılış çağıdır. Tüm ayırımlar atılıyor, geriye tek bir diktatörlük, yenik sınıfların üzerinde işçi sınıfının diktatörlüğü kalıyor. Kusursuz, sınıfsız topluma, tüm farklılıkların ortadan kalkacağı topluma ulaşana dek, önümüzde mücadeleyle, güçlüklerle dolu bir yol uzanıyor. Bugünkü aşamada, sınıf olarak proletaryanın diktatörlüğünden başka diktatörlük tanımıyoruz.

Oysa proletaryanın cinsiyeti yoktur, kadın proletarya erkek proletarya diye kavramlar yoktur. Proletarya, ortak bir amaç uğruna, ülkede tüm iş yerlerinde, birlikle, azimle mücadele eden kadın ve erkeklerin tümüdür.

Daha yerine getirilecek pek çok görev var. Devrimin zaferinden önceki zamanlara dek gerilere bakmamıza gerek yok, daha yakın bir geçmişin kalıntısı, devrim tarihimizden dahi miras kalan pek çok gelenekle de mücadele etmeliyiz.

Örneğin, parti üyelerinin, sendikaların ve kitle örgütlerinin, yönelmesi, yönlendirmesi, kararlaştırması fakat çoğu kez çalışmaması geleneği vardı. Bu, tam anlamıyla olumsuz bir gelenekti.

Önderliğe aday bir kişi, kitlelerin tepkisini göze almalı, hatta kendi isteğiyle bu yargının karşısına çıkmalıdır. Çalışkanlığı, fedakârlığı, prolataryanın sosyalist toplumun yaratılışında her gün sürdürmek zorunda olduğu tüm mücadelelerde öncüler arasında bulunma bilinci, iyiler içinde en iyisi olması nedeniyle önderliğe seçildiğini ya da önerildiğini bilmelidir.

Sözünü ettiğim eski gelenek bugün hâlâ mevcuttur. Örgütlerimiz, yeni

kurulduklarında köklerine kadar işleyen bu kusurdan arınamadı. Herhangi bir kitle örgütüne ya da devrimin yönetici partisine üye seçilmenin, partinin çeşitli etkinliklerinden birine önder olarak rol oynamanın, çeşitli kuruluşlardan birine yönetici olmanın, halkın geri kalanının sahip olduğundan fazlasını elde etmek anlamına geldiği düşüncesi artık silinmelidir. En yüksek bilinci taşıdığını ya da en büyük fedakârlıklarda bulunabildiğini kanıtlamış kişilerin maddiyatla ödüllendirilmesi terk edilmesi gerekilen bir politikadır.

Sosyalizmin kuruluşunda, sürekli olarak çarpışan ve diyalektik şekilde birleşen iki öğe vardır. Bir tarafta, maddî özendiriciler vardır, bunlar, bizim maddi özendiricilerden başkasını düşünmeyen bir toplumun insanları oluşumuzun ürünüdür. Biz, eski toplumun insanlarının düşünce yapısında bazı değişiklikler gerçekleştirerek, eski toplumun temelleri üzerinde, yeni toplumu yaratıyoruz. Fakat, henüz her bireye, ihtiyacı olan her şeyi verebilecek düzeye gelemedik, yani *"herkese ihtiyacına göre"* ilkesini henüz uygulayamıyoruz.

Partinin eylemi, buna zıt olarak manevi çıkarın bayrağını yükseltmek olmalı, manevi değerlere duyulan ilgi, manevi özendirici güçler, yoldaşlarının takdirinden başka hiçbir şey ummadan mücadele eden fedakâr insanlar yüceltilmelidir. Bugün Birleşik Sosyalist Devrim Partisi'ne katılmak üzere seçtiğimiz yoldaşlar, işte böyle insanlardır, onlar için sizin taktirinizden daha büyük ödül söz konusu olamaz.

Maddi özendiriciler, geçmişten günümüze kalan bir mirastır. Her zaman bunları hesaba katmalı, devrimci süreç ilerledikçe, bilinçlere yerleşmiş olan kökler teker teker sökülüp atılmalıdır. Manevî özendiriciler sürekli yüceltilmeli, maddi özendiricilerse, halkın hayalinden silinmelidir. Yeni kurulan toplumda maddi özendiricilerin yeri yoktur, biz ilerledikçe, yok olup gideceklerdir. Bugün etkili olan bu tip bir özendirmenin her geçen gün önemini biraz daha yitirmesi, yerini manevi özendiricilere, görev aşkına, yeni devrimci bilince, yeni düşünce biçimine bırakması için gereken koşulları hazırlamalıyız.

Yoldaşlar, örgütlenmede ilk aşamaları geride bırakmış bulunuyoruz. Bundan böyle, bu iş merkezinde, Birleşik Devrim Partisi resmen var olacaktır. 197 yoldaşımızın da katılımıyla parti örgütlenmemiz, hiç değilse başlangıç için tamamlanmıştır. Onlarda aradığımız nitelikler neydi? Üye-

lerinizi kendiniz seçtiğinize göre, bunu çok iyi bilmeniz gerek. Bir parti üyesinde olması gereken özelliklerden fedakârlık, yoldaşlık, yurt sevgisi, önderlik edebilme yeteneği, kendi örneğini ortaya koyarak insanları eğitme ve yönlendirme becerisi, öne çıkmaya çalışmadan, alçakgönüllülükle eğitme ve yönlendirme becerisi nedir, bilirsiniz. Yeni partinin üyeleri, yeni gerçekleri çok doğal biçimde, varlıklarının ta derinliklerinde duyabilmelidir. Herhangi bir kişi için fedakârlık sayılabilecek bir eylem, partili için günlük bir olay, yapılması gerekli bir iş, doğal bir davranış anlamına gelmelidir.

Başka bir deyişle, bazı koşullarda, insanın günlük yaşamındaki tutum ve görevlerinin tanımı değişmelidir. İçinde yaşadığımız dönem gibi, devrimin gelişme sürecini yaşadığı, aynı zamanda emperyalizmin kuşatmasında olduğu bir sırada, devrimcinin özel görevlerine bakış açısı farklı olmalıdır.

Birkaç gün önce, sık sık katılmak zorunda kaldığımız, maalesef bir türlü sınırlayamadığımız, bitmez tükenmez toplantılardan birinde, bir yoldaş partinin kurulması üzerine en son -ya da benim kulağıma gelenler arasında en son- hikayeyi anlattı.

Bir adam partiye girmek ister. İlgili kısım sorumlusu üyeler ona ek mesai saatlerinde de çalışmasının zorunlu olduğunu, örnek olması, boş zamanını kültürel eğitimi için kullanması, pazar günleri gönüllü çalışmalara katılması, ayrıca her gün gönüllü olarak çalışması, her türlü gösterişi bir yana bırakması ve tüm vaktini işine ayırması, tüm kille örgütlerinde görev alması gerektiğini söylerler. Sonunda, sorarlar: *"Partinin bir üyesi olarak, hayatını her an devrim uğruna vermeye hazır mısınız?"* Adam cevap verir: *"Pekâlâ, eğer dediğiniz gibi bir hayat süreceksem, neyleyeyim ben o hayatı? Verdim, gitti!"* Bu hikâye, son derece karşı devrimci, eski bir tutumu gösteriyor. Adam, karşı devrimci midir, devrimci mıdır, bilmem ama, tavrı tamamıyla karşı devrimci. Neden mi? Çünkü, öncü bir işçi, eskiden fedakârlık sayılan bazı görevlere, yepyeni bir ilgiyle bakar, bunlara üzerine yıkılan işler olarak bakmaz, içinden geldiği için çalışır, görevini ilginç bularak, heyecan duyarak yerine getirir.

Bireyin içinden gelen bir gayretle çalışması, yaptıklarına karşı ilgi duyup, bilinçlenmesi sayesinde, en sıradan, en sıkıcı işler bile önemli, ciddi, yerine getirilmesi zorunlu görevlere dönüşür. Bunun adına da fedakârlık

denir. Asıl bu fedakârlıkları yapmamak bir devrimci için fedakârlıktır. Gerçek bir devrimci, devrimin yönetici partisinin herhangi bir üyesi, bizi bekleyen zor yıllar boyunca, hayatının her saatinde, her dakikasında çalışmak zorundadır. Hem de, görevine karşı her an yenilenen ve artan bir ilgi duyarak çalışmalıdır. Bu, devrimcilerin temel nitcliğidir.

Bu, devrimi, ruhunun derinliklerinde hissetmektir. Devrimin anlamı budur. Devrimci insan, tüm varlığıyla devrimcidir, kendini bir devrimci gibi hisseder. Ve o zaman, fedakârlık kavramı anlam değiştirir.

Birleşik Devrim Partisi militanı her şeyden önce marksisttir. Dünyayı doğru şekilde anlayıp yorumlamak ve değiştirmek için, çözümlemelerinde diyalektik materyalizmi yöntem olarak kullanır.

Dünya ise, birbirinden farklı birçok yapıyı içinde barındırır. Yeryüzünden pek çok uygarlık gelip geçmiştir. Dünyanın bazı yerlerinde, insanlar hâlâ en ilkel toplumsal hayatı yaşıyor. Bu yaşam biçimine, *ilkel komünizm* denir. Ne yazık ki, Latin Amerika'da hâlâ *kölelik* ve *feodalizm*, çok yaygın. Ayrıca, kapitalizmin en son aşaması *emperyalizm* egemenliğini sürdürüyor. Bir de, *sosyalist toplumu* yaratma yolunda ilerleyen halklar ve Sovyetler Birliği gibi *komünizmi kurma* aşamasına geçen ülkeler var.

Fakat toplumsal açıdan aynı biçimde tanımlanmakla ve aynı toplumsal sisteme ait olmakla birlikte -bu sistem kapitalizm ya da kurulma aşamasındaki sosyalizm yahut da bir başkası olabilir- tüm bu ülkeler, bulundukları aşamalara farklı yollardan kendi deneyimleriyle varmışlardır.

Bu nedenle, marksizm, ancak bir eylem kılavuzudur temel gerçekler bulunup ortaya çıkarılır, bunlardan yola çıkılarak ve diyalektik materyalizm kullanılarak, dünyanın her yerindeki, özel durumlar ayrı ayrı ele alınıp yorumlanır. Hiçbir yapının diğerleriyle aynı olmaması oluşum biçimine özgü belirleyici nitelikler taşıması bu sebeptendir.

Devrimimizin belirleyici nitelikleri de, yine kendine özgüdür. Büyük gerçeklerden ayrı tutulamaz, marksizmin mutlak gerçeklerinin bilgisi olmaksızın yorumlanamazlar. Bu nitelikler uydurulmuş, dogmatik biçimde konmuş değildir, toplumun gelişiminin incelenmesi sonucu bulunmuşlardır. Devrimimiz kendi özelliklerini taşıyacaktır. Birleşik Devrim Partisi üyeleri yaratıcı olmalı, teoriyi izleyerek üzerinde yaşama ve uğruna mücadele ettiğimiz bu ülkenin kendine özgü pratiğini yaratmalılar.

Başka bir deyişle, Küba'da mekanikçilikten adeta vebadan kaçar gibi kaçarak sosyalizmin kurulmasına girişmeliyiz. Mekanikçi düşünce tarzı, bizi birtakım basmakalıp formüllere, yasadışı parti hücrelerine, adam kayırmaya, devrimci bir örgütte ortaya çıkabilecek her türlü hastalığa götürür. Diyalektik biçimde davranmalı, sürekli, kitlelere dayanmalı, kitlelerle bağları sürdürmeli, örneğimizle onları yönetmeli, diyalektik materyalizmden faydalanmalı ve her an yaratıcı olmalıyız.

Tüm bu söylediklerimizi göz önünde bulundurarak, Birleşik Devrim Partisi üyelerinin en önemli görevlerini nasıl belirleyebiliriz? İki temel görevimiz var. Bu iki görev sürekli yinelenir ve toplumun gelişimine temel oluştururlar. Birinci görevimiz, halkın yararına üretim; ikincisi ise bilinçlenmedir.

Üretimin neden bu kadar önemli olduğunu, bir parti üyesinin neden her zaman üretimle ilgilenmesi gerektiğini size açıklamama gerek yok.

Sosyalizm, bir çıkar toplumu olmadığı gibi, insanın insan olarak iyi yürekliliği esas alınarak kurulmuş ütopik bir toplum da değildir. Sosyalizm, tarihi süreç içersinde ulaşılan bir düzendir; temeli üretim araçlarının kamulaştırılmasına ve toplumsal tipte bir üretim çerçevesinde toplumun tüm zenginliklerinin hak eşitliğine uygun biçimde bölüştürülmesine dayanır. Ülkemizde kapitalizm, benzeri üretim biçimlerini yaratmıştır: Büyük fabrikalar ve büyük kapitalist çiftlikler, insanların ortaklaşa çalıştığı yerlerdi. Fakat o zamanlar, insan emeğinin meyvesi, kapitalistlerin, üretim araçlarının yasal sahibi olan sömürücü sınıfın kucağına düşerdi.

Artık durum öyle değil, ama temel aynı: Bir toplumsal sınıf, bir toplumsal yapı, zorunlu olarak, daha öncekine dayanarak ortaya çıkar. Sosyalizmi kurmak demek, tüm üretimimizi geliştirmek demektir.

Niçin parti üyesinin ikinci önemli görevi bilinçlenmektir? Çünkü bilinç, üretimden bile daha önemlidir. Bunun nedeni, çağdaş toplumun yeni nitelikleri, yüzyılımızın toplumlarında üretim süreçlerinin kazandığı yeni özelliklerdir.

Marx, çeşitli toplumların analizini yaptığında sadece *ilkel toplum*, *köleci toplum*, *feodal toplum* ve *kapitalist toplum* biliniyordu. Marx, tüm bu toplumların varoluş nedenlerini çözümlemiş; her şeyin temelde üretime bağlı olduğunu, insanın bilincini yaşadığı çevrenin belirlediğini, bu çevreninse

üretim ilişkileri tarafından belirlendiğini göstermişti. Çözümlemesini daha öteye götüren Marx, daha da önemli bir olguya vardı: Tarihi bakımdan, kapitalizmin yok olmak ve yerini yeni bir topluma, *sosyalist topluma* bırakmak zorunda olduğunu gördü.

Daha sonra, Lenin, daha derinlemesine analizler yaparak, bir toplumdan bir başka topluma geçişin mekanik bir süreç olmadığı ortaya koydu. Koşullar, benim *"hızlandırıcı etkenler"* adını vereceğim itici güçler yardımıyla son derece hızlandırılabilir. Bir başka deyişle, proletaryanın temel hak davalarını öne sürmeye, gidilmesi gereken yeri açıkça görmeye ve yeni toplumu kurmak iktidar, almak için yeterli bir öncüsü varsa, ilerlemek mümkündür ve bu yolla bazı aşamalar atlanabilir. Lenin, Sovyetler Birliği gibi, yoğun kapitalist kuşatma altındaki bir ülkede dahi sosyalist toplumun gelişebileceğini gösterdi.

Toplumların tarihi gelişim süreçlerini, bazı koşulların kısaltılabileceğini, öncü partinin bu amaçla yararlanılacak temel araç olduğunu kendi örneğimizle doğruladık. Sovyetler Birliği'nin 45 yıl önce gösterdiği pratiği Küba'da başarıyla uyguladık. Öncü hareket sayesinde, aşamaları atlayıp süreci hızlandırdık, zafere ulaştıktan iki yıl sonra, devrimimizin sosyalist niteliğini açıkladık. Uygulamamız, zaten sosyalist nitelikteydi, çünkü üretim araçlarının çoğunu ele geçirmiştik ve bu araçların tümünü toplumsallaştırmayı amaçlıyorduk. İnsanın insanı sömürmesine son vermeye hazırlanıyor ve ürünleri herkese uygun ve hak eşitliğine dayalı biçimde paylaştırmak için tüm üretim süreçlerinde planlamaya yöneliyorduk. Ne yazık ki, bu hızlanma yüzünden birçok kişi yarı yolda kaldı, çünkü eski toplum karanlığı hâlâ insanlarımızın omuzlarında, eski düşünceler halkın bilincini etkiliyor. Bu durumda, yine sosyalist bilincin güçlendirilmesi, son derece önemli bir etken olarak karşımıza çıkıyor.

Ülkemizde ve birçok başka ülkede bugünkü yeni tip sosyalist toplum eski toplumsal koşullardan yararlanılarak kurulamaz. Bu büyük dönüşüm, birçok nesnel koşulun varoluşu nedeniyle, sosyalizme geçişin yalnızca bir biçim sorunu sayılabileceği, mekanik bir değişim değildir.

Burada, Küba'da, halkı peşi sıra götüren, halka kılavuzluk eden öncüydü. 4 yıllık devrimci savaş süresince, Fidel Castro'nun başlıca görevi buydu. Halkımıza önderlik etti, her adımda yapılması gereken en önemli şeyin ne olduğunu gösterdi. Onlara erdemlilik, fedakârlık ve cesaret ders-

leri verdi. Bu dersleri dört yılık devrimci savaş boyunca, tüm dünyaya göstermek zorundaydık.

Böylece, yavaş yavaş, insanlar sosyalizm pratiğimize katılmaya başladı. Bazıları sırf duygusal nedenlerle aramıza geliyorlardı. Her zaman geride kalanlar oluyordu. Bize düşen rol, onlardan kurtulmak ya da ezip geçerek, silahlı öncüye boyun eğmelerini sağlamak değildi. Bu gibileri eğitmeli, ileriye doğru yöneltmeli, bizden örnek alarak, bizi izlemelerini sağlamalı, onları ikna etmeli, Fidel'in söylediği gibi manevi bakımdan *"manevi zorlayıcılarla"* zorlamalıydık. Çünkü, bu tür insanlar yapıcı olmak istemez, her gün heyecanla, istekle, neşeyle çalışan en iyi yoldaşlarının örneğinden etkilenmeye ihtiyaç duymazlar.

İyi örnek de, kötü örnek gibi çok bulaşıcıdır. İyi örnekleri yaymalıyız, insanların bilinçlerini etkilemeliyiz, bilinçlerini biçimlendirmenin neleri başarabileceğini kanıtlamalıyız. Devrimci hareket iktidara geldiğinde, nihai amacına ulaşacağına güvendiğinde, hedeflerinin ve izlediği çizginin doğruluğuna inandığında, halkımız gibi, yasal haklarının bir tekinden bile vaz geçmektense ölmeye hazır olduğunda, gücünün nelere yeteceğini göstermeliyiz.

Tüm bunların sentezini yapmalı, bu devrimci heyecanı henüz duymayanlara, henüz her şeyi anlayamayanlara açıklamalıyız. Onları, yavaş yavaş kendi saflarımıza kazanmalıyız.

Uzun sürecek, zor bir görev bu, ama mücadele edilmesi gereken de yer burası, insanlık tarihinde yazılı en korkunç ama en görkemli yıllarda Sovyetler Birliği'nin kuşatma altında olduğu gibi biz de düşmanın çemberindeyiz. Ama, bugün Sovyetler Birliği de, sosyalizm davasına her gün yeni güçler, yeni insanlar kazandıran büyük sosyalist blok da varlığını sürdürüyor.

Latin Amerika'da tecrit edilmiş durumdayız. OAS (Amerika Devletleri Örgütü) bir yandan, Amerika Birleşik Devletleri öte yandan birtakım hazırlıklar içinde, Guatemala'da ve öteki Latin Amerika ülkelerinde kışkırtıcı eylemler hazırlanıyor. Bize düşman bazı ülkelerin topraklarında kuşkulu biçimde uçaklar beliriyor, mektuplar, raporlar ortaya çıkıyor. Tüm bunlar, emperyalizmin Küba halkına karşı düzenlediği komplolardır.

Neden? Çünkü bizim de yanlışlarımıza karşın zaferlerle dolu 4 yıllık devrimci sürecimiz Latin Amerika için öylesine değerli bir derstir ki emperyalizm bizden korkmaya başladı. Hatta bizden daha güçlü halklardan bile bu kadar çok korkmuyor.

Emperyalizmin üssü Amerika Kıtasıdır. En güçlü emperyalist ülke olan Birleşik Devletler, Kuzey Amerika Kıtasında yer alır.

Latin Amerika ülkelerinin büyük çoğunluğunda İspanyolca konuşulur. Latin Amerika bizi anlar, bize karşı hayranlık besler, bize baktığında, kendi halklarının geleceğini görür, nihai zafer için kendini hazırlar.

Latin Amerika'da gerillalar varsa -bizim gibi, Pentagon da var olduğunu bilir- onları yaratan biz değiliz. Onları yaratmaya gücümüz yetmez, ama onların var olduğunu bilmek içimizi sevinçle dolduruyor. Venezüellalıların kazandığı zaferler, Venezüella'daki devrimin boy vermesi bizi heyecanlandırdı. Guatemala'da, Kolombiya'da, Peru'da devrimci hareketlerin ortaya çıkışını öğrendiğimizde neşelendik. Emperyalist gücün piramidi çatlamaya başladığında, çatlaklar küçük de olsa, sistematik biçimde artmaya devam ettiği sürece sevinç duyuyoruz.

Yoldaşlar, Latin Amerika'da somut birtakım gelişmeler oluyor. Bu gelişmeler, halklara kendi dillerinde sesleniyor, Küba Devrimi, zafere ulaşmak için ne yapılması gerektiğini açıkça anlatıyor. Bu yüzden emperyalizm, korkuyor bizden.

Bunu övünmek için söylemiyoruz, küçük bir ülkenin büyük lafları değil bunlar. Bu gerçekler olguların nesnel çözümlemesinden çıkıyor. Emperyalistlere aşıladığımız korku ve kinden sorumluyuz.

Bundan, gurur duymalıyız! Küba devriminin, Bay Kennedy'i uyutmayan çıbanbaşı oluşundan, Latin Amerika'nın tüm kukla iktidarlarının buradakilerin başına gelenlere görüp kendi geleceklerini görmelerinden gurur duymalıyız. Halk iktidara geldiğinde ve tüm engeller kalktığında, halkın adaletinin ne denli büyük ve derin olabileceğini anlasınlar artık.

Bu, bizim eserimiz ve bu sorumluluğu tüm Latin Amerika önünde, tüm dünya önünde taşıyoruz. Geçen yılın sonlarına doğru, Kuzey Amerikalıların olanaksız sandığı bir erdemlilik dersi verdik onlara. Bu dersi vermeye tüm eylemlerimizle, vermeye devam edeceğiz.

Erdemlerimizin değeri sınırlarımızı aşıyor, en büyük onuru da bundan duyarız: Bir Kübalı dünyanın neresine giderse gitsin, saygı görür, hayranlıkla karşılanır, sevilir, hatta bazen de korku ve nefret uyandırır, çünkü devrimci, devrimin boyutlarını, dört yılda gerçekleştirdiklerini temsil etmektedir.

Yoldaşlar, sonuç olarak, başarıları çoğaltmaya, yanlışları azaltmaya, kitlelerin bilincini kökleştirmeye ve üretimi arttırmaya hazırlanmalıyız, güçlerimizi daha fazla seferber etmeye ve zor anlarımızda hep yaptığımız gibi, üretimimizde de tek başımıza ilerlemeli, kendi kendimize yeter duruma gelmeliyiz. Dost ülkelerin yardımı, sık sık aldığımız cömertçe ve kardeşçe yardımlar, bizi güçlendirmeli, devrimimizi sağlam temellere oturtmalıdır. Ancak, temel dayanağımız bir başka ülke olmamalı. Ne denli dost ve çıkar gözetmeyen bir ülke olursa olsun, insanın kendi gücünden başka, gerçek güç kaynağı yoktur. Bir halk, gücünün bilincine vardığı zaman, mücadele etmeye ve ilerlemeye karar verdiği zaman, gerçekten güçlüdür ve tüm düşmanlarına karşı koyabilir.

Biz bunu yaptık ve genelde, yaptıklarımızla gurur duyabiliriz. Ama, yine de, çalışmalarımızı soğukkanlılıkla ve nesnel biçimde analiz edebilir. Yanlış bulduğumuz noktaları eleştirebiliriz. Temel sorunlar çözümlenemediğinde, canlılıktan uzaklaştığında bu hatalar gözden kaçırılmamalı, zamanında düzeltilmelidir. İşinize karşı olduğu gibi birlikte çalıştığınız yoldaşlarınıza karşı da eleştirici yargıda bulunmalısınız.

Şimdi Birleşik Devrim Partisi üyesi seçilenlerden ve henüz Partiye kayıtlı olmayanlardan bu davranışlar, bekliyoruz.

Tüm halkımızın aynı hızla ilerlemesini bekliyoruz. Öncü, mücadele ederek, hızlı ilerlemeli binlerce güçlük arasından yolu açmalı, en güçlü müfrezenin, yani halkın önünde gitmelidir. Görevi bunu gerektirir.

Öncülük görevi Partili yoldaşlarımıza aittir. Fidel'in sözlerini hatırlayın: *"En iyiler orada olacak: Camilo'lar, kendine güvenenler ve yoldaşlarına karşı güven duyanlar, fedakârlıktan kaçınmayanlar, yürekliler ve güçlüler..."* Ama tüm halkımız da, örgütlenmeden mücadeleye atılan, uçaklardan, tanklardan, düşman askerlerinden korkan, yine de tüm Küba'da ilerleyen, sonunda moral gücü dışında her cins yoketme aracına sahip olan, kat kat güçlü bir düşmanı bozguna uğratan bu gerillacılar gibi olmalıdır.

En son anda, zafere erişildi, çünkü her türlü zor durumda öncü cesurdu, tüm savaşçılardan daha yiğitti. Ama, halkın cesaretini temsil eden, tümüyle Direniş Ordumuzdu. Gücü, cesareti ve savaşma azmi arttığı ölçüde düşman gevşedi, savunduğu konumları bıraktı, güvenini yitirdi, çözüldü ve en sonunda dağıldı.

İşte görevimiz. Hem çok kolay, hem de çok zor. Her şey onu kavrayış biçimimize bağlı. Devrimci gerçek karşısında tutumumuz, nelcri yapmaya yeterli olduğumuz yokolan bir toplumun kalıntılarından kurtulmamız belirleyicidir. *Ya vatan ya ölüm! Yeneceğiz!*

İlk kez Ediciones de la Comision de Orientacion Revolucionaria'da PURS tarafından 1963 Nisanında yayımlanmıştır.

Üretim Giderleri Üzerine

Planlı ekonominin karşılaştığı sorunlardan biri de, sosyalist devrimin gelişmesiyle oluşan koşullar altında, bir işletmenin ekonomik başarısının nasıl ölçüleceğidir.

Kapitalist ekonomiyi değer yasası belirler ve düzene koyar, değer yasasıysa doğrudan doğruya pazarlarda ifadesini bulur. Değer yasasını pazarlardan ayrı düşünmek olanaksızdır. Başka bir deyişle, kapitalist düzende, değer yasası, pazar yasasıdır. Sosyalist toplum kurulurken üretim araçlarının mülkiyet şeklinin değişmesiyle birlikte, üretim ilişkilerinin birçoğu da değişime uğrar. O güne dek yalnızca tekellerin etkisi yüzünden sınırlı kalan serbest rekabet, pazarlarda ortadan kalkar. Rekabet, artık sosyalist sektörün bilinçli etkisiyle yeni nitelikler kazanmıştır.

Küba'nın içinde bulunduğu koşullarda, bazı mallarda ortaya çıkan kıtlık, arz ve talep yeni bir çakışma düzeyine ulaşıncaya kadar pazardaki fiyatların yükselmesine neden olabilirdi.

Bunu önlemek için, fiyatları tavizsiz dondurduk ve mamul malların gerçek değerini pazarda bulamayacağı yeni bir sistem getirdik. Tüketim

maddelerinin karneye bağlanması geçici bir önlem olmakla birlikle, belirli bir ülkede zamanın akışı içinde, planlı ekonomi, dış dünyadan ayrı ve değişik biçimde kendi içsel yasalarını geliştirir. Üretim ve dağıtım süreci içinde, hammaddelerin ve diğer giderlerin etkisiyle belirli bir fiyat düzeyi oluşur.

Tüm ürünler, aralarında bazı içsel ilişkiler -kapitalist pazar ürünleri için sözkonusu olanlardan farklı ilişkiler- bulunan fiyatlara göre hareket ettiğinde, dünya çapındaki fiyat oluşumuyla paralellik göstermeyen yeni bir fiyat ilişkisi ortaya çıkar. Fiyatların değerle çakışması için ne yapmak gerekir? Değer yasası bilgisi, bir yandan ticaretin evrimi, diğer yandansa gerçek değerin fiyatlara yansıtılması arasında denge kurulacak biçimde, bilinçli olarak nasıl kullanılabilir? Bu sosyalist ekonominin karşılaştığı en önemli sorunlardan biridir.

Sovyetler Birliği ve daha sonra diğer sosyalist ülkeler, parasal deyimlerle ifade edilen ekonomik sonuçlarla ölçülebilen bir planlama sisteminde uzlaştılar. Çeşitli işletmeler arasında gevşek bir ilişki kurulmasına izin verildi. Bunun sonucunda, sonradan işletmelerin öz-finansmanı yönetimi adı verilen bir sistem çıkmış oldu.

Kabaca açıklamak istersek, özfinansman, bankaların beyni oluşturduğu bir malî denetim ağı temeline dayanır. Maksimum düzeyde üretkenlik kapasitesine ulaşmak için, teşvik etmek amacıyla maddi özendiricilerden faydalanılır. Eğer bu hedefe varılırsa, belirli bir işletmede kolektife ya da bireysel olarak işçiye, daha büyük çıkarlar sağlanır. Bu sistemde, sosyalist işletmeye verilen paraların faiziyle birlikte geri ödenmesi gereklidir. Böylece, ürünlerin daha hızlı dolaşımı da sağlanır.

Küba'da, daha devrimin şafağında, işletmelerin tüm parasal faaliyetini merkezileştirmeye başladık. Bu merkezileştirme sayesinde bazı güç sorunları hemen ortaya çıktığı anda çözebildik. Sonra, daha ileri merkezileştirme yöntemleri uygulamaya başladık. Bunlar, bürokratik olmamalıydı. Bazı şartlar altında, sanayi üretimi için daha etkili olmalıydılar. Bu sistem, temelde, kapitalist işletmelerdeki gelişmiş muhasebe yöntemlerini kullanmaya, bu hesaplama şeklini, iyi bir iletişim ağına sahip olan bizimki gibi küçük bir ülkeye uyarlamaya dayanıyordu.

Bizim sistemimizde, bankalar çeşitli işletmelere, ulusal bütçeye göre

belirlenen bir miktar para verir. Bu işlemlerde, kredi ilişkileri yer almadığı için faiz söz konusu değildir. Ekonomimizin sadece bazı dallarında işleyen bu sistemde, herhangi bir ürün, sosyalist sistemde çeşitli aşamalardan geçen uzun bir içsel dolaşım süreci yaşar. Mülkiyetinde bir değişiklik olmadıkça, yani bu ürün el değiştirmedikçe mal niteliğine bürünmez. En sonunda, devletin mülkiyetinden çıkıp bir tüketicinin malı haline gelir.

Ürünün bir işletmeden öbürüne hareketi, aynı üretim dalı içinde olsun, farklı üretim dalları arasında olsun, ürünün değerini arttıran bir sürecin parçası olmanın dışında anlamı yoktur. Bu hareketler yalnızca ürün giriş çıkışı olarak kayıt defterlerine işlenir. İşletmenin kendi sermayesi yoktur, bunun sonucunda, gelirler yeniden ulusal bütçeye geri döner.

Sistemin işlerliği kanıtlanmakla birlikte bazı zayıflıklara raslandı. Bu da çok ağır karşı çıkışlara hedef olmamıza yol açtı.

Bu karşı çıkışlar, her şeyden önce, dolaysız maddi özendiricilerin kullanılmaması ve sistemin yarattığı bürokratik eğilimler etrafında dönüp dolaşıyordu.

Nasıl bir durumda olursak olalım, bu karşı gelmeler burada tartışılmamalıdır. Bütçeye bağlı finansman sitemine göre yönetilen işletmelerin ekonomik başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi konusunu ele alırken bu noktaya tekrar döneceğiz. Bu, nasıl yapılmalıdır, öncüller nelerdir? Biz, bu aşamada, bir üretim birimi, işletme ya da üretim dalı yöneticisinin belirli bir andaki ekonomik sonuçları tümüyle değerlendirmesini sağlayan temel etkenin üretim giderleri olduğuna inanıyoruz.

Üretim gideri hesaplamalarına bu kadar önem vermemizin nedeni, sosyalist sistemde, üretim giderleriyle fiyat oluşumu sisteminin zorunlu olarak sıkı ilişki içinde olmamasıdır. Küba gibi dış ticarete bağımlı az gelişmiş bir ülke için dünyanın geri kalanıyla ticari ilişkiler kurmanın büyük bir önemi vardır. Bu yüzden, genel içsel fiyat oluşumu sistemi ve dünya pazarındaki sistem arasında kayıtsız şartsız bir fark olması gerektiğini savunuyoruz. Dünya pazarı derken, elbette ki sosyalist dünyadan bahsediyoruz. Sosyalist sistemde, ölçü birimi olarak rol oynayan fiyatların sadece matematiksel bir işlevi vardır.

Yeni yatırımların üzerine inşa edeceğimiz temeli oluşturacak ölçütleri bulduğumuzu söylemek istemiyoruz. Bizim tüm yapacağımız, şimdiki üre-

tim giderlerini ortaya koymak, yeni yatırımların olası giderlerini hesaplamak, sermaye birikimi potansiyelimizi belirlemek ve bu etkenleri esas alarak hangi bütçe çizgilerinin çekileceğini kararlaştırmaktır. Belki bu yoldan çok mükemmel bir sonuca varamayız, çünkü dünya pazarında, değer yasası kendini oldukça saf ve katkısız biçimiyle ortaya koyar. Bizim pazarımızdaysa sosyalist sistemin ve belirli bir mamul ürünün elde edilmesi toplumsal anlamda gerekli olan emek miktarına bağlıdır. Çok fazla satış şansı olmayan, ancak uzun vadede halka büyük yarar sağlayacak ürünlerin geliştirilmesini ısrarla isteyebiliriz. Yine, tüketiciler için ürünlere belirli bir fiyat koyabilir, bunu, bizim sistemimize göre yönetilen işletmelerin içsel fiyatlarından bağımsızca gerçekleştirebiliriz. Bu plan, belirli bir noktada, ekonominin genel gelişimini yansıtan bir aynaya benzer. Ekonominin bazı dallarına uygulanan bu örgütlenme biçimi, ekonomiye kazandırılan işlerliği değerlendirmek için giderek daha da geçerli sistemler geliştirmemizi sağlayacaktır.

Bir işletmenin verimli işleyip işlemediğini saptamak için gerçek gösterge üretim giderleridir. Giderlerin, sosyalist sistemdeki genel fiyatların altında ya da üstünde olması veya bazı durumlarda ürünün tüketiciye satış düzeyinin altında ya da üstünde olması çok önemli değildir. Bu sorun üzerine yaptığımız araştırma ve incelemeleri henüz bitirmemiş olmamıza rağmen, üstesinden geleceğimizi sanıyoruz. Bu, fiyat saptamaları, kapitalist dünya pazarında tasarlanmış fiyat ortalamalarına bağlı genel bir sistemin kurulmasıyla gerçekleştirilebilir. Sosyalist pazarın etkisinin sonucu olarak gereken düzeltmeler de hesaba katılır. Çünkü, uluslararası ticaret sözkonusu olduğu için sosyalist pazarın, kapitalist pazarlarla yakın ilişkisi inkar edilemez. Ayrıca, bunlara navlun giderleri de eklenmeli ve tüm bu fiyatlar belirlenmiş zaman aralıkları için değişmez olarak kalmalıdır.

Ekonomimiz için temel olan ürünlerin fiyatlarını ele alır ve hesaplarımızı buna dayandırarak diğer ürünlerin yaklaşık fiyatını bulup çıkarırsak, elde edeceğimiz rakamlar, dünya pazarlarındaki ortalama fiyat seviyesine denk gelmelidir. Bu hesaplamalar, dünya pazarı karşısında ekonomimizin tüm dallarının verimliliğini kendiliğinden ortaya koyar.

Ancak, ürün fiyatlarının bu şekilde belirlenmesi, ulusal üretkenlik için yanıltıcı bir sonuca varılmasına sebep olabilir. Çünkü, ulusal üretkenlik, dünya pazarına ancak ortalama olarak yansır. Bu sonuçlar, tehlikeli tüke-

tim eğilimlerine yol açabilir. Bu, ürün fiyatlarının dünya ölçütüyle karşılaştırıldığında, daha yüksek oranda emek yatırımı içermesinden kaynaklanır.

Bu, geçerli bir karşı çıkıştır ve doğru bir planlama yapabilmek için, ürünlerin fiyatlarına göre belirlenmesini sağlayan indeks sayılarının bulunması gerekir. Sistemimiz, merkezden yönetilen ekonomiye dayandığından ve alınan kararlarda daha da büyük bir merkeziyetçi politika izlendiğinden, göreli değeri ortaya koymak üzere tek bir sayı yeter. Bizi esas ilgilendiren, derinlemesine anlayamadığımız, üstünkörü olarak incelediğimiz üretim biriminin genel değeridir.

Fiyatları düşürme mücadelemizde başarılarımızı yada başarısızlıklarımızı sistematik biçimde ödüllendirmek ya da cezalandırmak için giderleri hesaplamaya yönelik bir sistem kurmak zorundayız. Hammadde tüketimi, dolaysız giderler, yan mamul ürünler, hammadde envanterleri ve mamul ürünler için normlar saptamak zorundayız.

Ekonomimizi modernleştirmek için, envanter kayıtlarını sistematikleştirmeli ve daha önce sözünü ettiğimiz tüm göstergeler üzerinde güncel analitik çalışmalar yapmalıyız.

Üretim giderlerini, kendi muhasebe sistemimizde gerekli hammaddeler ve kullanılan diğer dolaysız malzeme, dolaylı malzeme, emek giderleri, aşınma ve sosyal güvenlik olmak üzere çeşitli kısımlara böldük. Bu sonuncusu, ücret cetvelleri temeline dayanılarak devlet işletmeleri tarafından ödenir.

Bu sözünü etliğimiz bileşenlerden her birini, ayrı ayrı ele alıp üzerinde iyice araştırma yapmak zorundayız. Bu incelemede, sosyal güvenliği şimdilik bir yana bırakabiliriz, bu konu gelecekte, tüm bu yöntemler kusursuzluğa ulaştığında devlet tarafından sonuca ulaştırılacak, sosyal güvenlik için işçilerin aldığı bireysel ücretlere bağlı olmayarak, ulusal bütçeden gerekli pay ayrılacaktır.

Hammaddeler ve diğer dolaysız giderler açısından, doğrudan doğruya artırımı sağlamalı, malzemeyi tutumlu kullanmalı, zorunlu teknolojik değişimleri gerçekleştirerek, tüm gereksiz harcamaları ve savurganlığı önlemeliyiz. Dolaylı giderler konusundaysa, yapılacak yeni düzenlemeler ve teknolojik değişikliklerle, elektrik, yakıt vs. kullanımını azaltarak mas-

rafları kısabiliriz. Emek giderlerine gelince, genellikle iş üretkenliğini arttırarak harcamaları azaltırız. Yıpranma sözkonusu olduğunda, yıpranma oranlarını saptamak için daha bilimsel yöntemler geliştirmeli, aynı zamanda, uygun kullanım yöntemleri ve özenli bakımla fabrika ve donanımın çalışma süresini uzatmalıyız.

Hangi açıdan bakarsak bakalım, yine her şey aynı ortak paydada birleşir: Üretkenlik artırılmalıdır. Sosyalizmin kurulmasının ve komünizmin inşasının temeli buna dayanır.

Şimdi, üretim giderlerinin düzene sokulması için değişik alanları gözden geçirelim. Bunlardan ilki, yönetim alanıdır. Üretim giderlerinin sınırlandırılması için gerekli düzenlemeleri yapabilecek ve bütün bu sayısal verileri günlük hayatlarının bir parçası haline getirecek, giderleri anında hesaplayabilecek personeli yetiştirecek iyi eğitimli yöneticilere ihtiyacımız var.

Bu noktada, bu alanda birçok güçlükle karşılaşabiliriz. Yöneticilerimiz arasında ekonomik analizler yapma geleneği pek yerleşmiş değil, ayrıca eğitim düzeyleri de yeterli değil. Tüm bunlara ek olarak da ekonomimiz daha örgütlenme aşamasında. her şeye rağmen, bu alandaki çalışmalarımızın sonuçlarını kısa sürede alacağımıza inanıyoruz, bu sorunla uğraşmaya başladık bile.

Zorunlu olarak varolan en küçük eksiklikleri bile tamamlayacak önlemlerin alınmasında üretim giderlerinin analizi yeterli değildir. Kısa bir dönem için bunu imkânsız hale getirecek bazı çok önemli nesnel gerçekler var çünkü: Bunlar, kaynakların örgütlenmesindeki yetersizlikler ve bu yüzden yabancı pazarlara bağlı kalışımız; fabrikaların ve donanımların bakım çalışmalarının düzenli yapılmayışı yüzünden üretimin umulmayan zamanlarda aksaması; işletmeler arası ilişkileri yönlendiren yasal süreçlerin eksikliği ve bu nedenle istenen malzeme sağlanamadığından bazen fabrikaların işleyiş düzeninde birdenbire yapılan değişiklikler ve üretimde ciddi kopuklukların ortaya çıkmasıdır.

Bireysel giderlerin düzenlenmesi konusunda da çalışmalar yapmalıyız. Bunun anlamı, bir kez uygun normlar saptanınca, bireysel emekçinin, çalışmasını niteliksel ve niceliksel yönden kontrol edebileceğidir. Belirli bir kalite düzeyinde, hammaddelerin tutumlu kullanımı kısa zamanda olum-

lu maddi sonuçlar doğurur. Bizim büyük gelişmeler gösterdiğimiz bir görev bu, ancak belki de yeterince hızlı yerine getirilemiyor.

Üretim giderleri konusunda, kolektif görüşleri de dikkate almamız gerekir. Bir üretim biriminin kolektifi toplumsal anlamda daha çok kar sağlamak amacıyla giderlerin azaltılması üzerine yoğunlaştırılabilir. Ancak, politik bilinç geliştirilmiş, aynı zamanda örgütlenmede ileriye doğru büyük bir atılım yapılmış olmalıdır. Bunlar, partinin görevleridir, bu soruna el atmalı ve onu halka götürmeliyiz. Parti, böylece göreli olarak kısa bir zamanda, devlet yöneticilerine karşı işçilerin farklı bir tavır almalarını sağlayabilir. Yine de, örgütlenmedeki bu tür değişimlerin, siyasi bilinçlenmedeki değişimler kadar hızlı gerçekleşebileceğini sanmıyoruz, bu yüzden içinde yaşadığımız dönemde bazı düzeltmelerin yapılmasını beklemekle yetiniyoruz. Bazı pilot fabrikalarda, üretim giderlerini düşürecek toplumsal nitelikteki ortak özendiricileri denemeye başladık. Bu araştırmanın bir üretim planına uygun olarak yürütülmesi gerekir. Bu üretim planının gerçekleştirilmesi kolektifin çalışmalardaki başarısının ve özendiricilerin uygun olup olmadığının ölçümünde anahtar rolü oynayabilir.

Bu genel görev, ekonominin merkezi olarak yönetilmesi ihtimali çerçevesinde anlaşılmalıdır. Ancak, tüm kararların en yüksek düzeyde alınması gerektiği sanılmasın. Tersine, çeşitli örgütlenme ve karar alma evreleri oluşturacağız. Böylece, kabul ettiğimiz ilkelerin çiğnenmesini önleyecek ve başka evrelerle bağlantılı olmayarak belirli bir karar aşaması için gerekli kararların alınmasını sağlayacağız. Herbir evrede gerekli olanlarla yasak olanlar, sistemin doğru işlemesi için birer zorunluluktur.

Tüm çabalarımız hesaplama ve müdürlük gibi yönetsel görevlerin kolaylaştırılması içindir, böylece, ilgili kuruluşlar, planlama ve teknolojik gelişme üzerine daha fazla yoğunlaşabilirler. Ekonomimizin tüm kesimlerinde planlamanın gelişmesi bir kez sağlandı mı, muhasebenin tüm ölçütleri, yöntemleri ve rutin işler belirlendiğinde yönetim, ciddi sorunlardan arınmış mekanik bir iş haline gelebilir. Bu noktaya varıldığında, çağdaş planlama yöntemleri gündeme gelir. Artık, ekonominin matematik analizlerden yararlanılarak yönetileceği ideal duruma yaklaşılmıştır. Matematiksel hesaplar aracılığıyla, tüketimle birikim ve çeşitli üretim dalları arasındaki oranlar saptanır, kaynaklarımızın en iyi biçimde paylaşımı sağlanır. Devrimimizin oluş nedeninin, yani uğruna tüm çabalarımızı harca-

dığımız insanın, tek bir denkleme indirgenemeyeceğini, isteklerinin giderek daha karmaşıklaşacağını, yalnızca maddi ihtiyaçlarının giderilmesinin yeterli olamayacağını hiçbir zaman unutmamalıyız. Üretimin çeşitli dallarına otomatikleşme getirilecek, emekçinin üretkenliği git gide artacak, kültürel, sportif ve bilimsel çalışmalara ayıracağı serbest zamanı artacak, çalışma toplumsal bir ihtiyaç haline gelecektir.

Şimdilik çok uzakta görünen bu sürecin bize yaklaşma olasılığı, işçilerin ve uzmanların tüm sanayi dallarını en yüksek düzeyde hizmet eder durumda tutmadaki yeterliğine bağlıdır. Bu olasılık, bir taraftan en uygun ekonomik büyüme oranını korurken, bir taraftan da en yüksek düzeyde fayda sağlayabileceğimiz biçimde, ekonomimizi, halkımızın en hayati ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayabileceği biçimde planlamadaki yeterliğimize bağlıdır. Ekonomik gelişmeyi bu tarzda düşünürsek, düzenleyici işlevler, uzman kuruluşların bilgisayar aracılığıyla yerine getirebileceği biçimde basitleşir.

Bugün, bakanlığımız görevlilerinin büyük kısmı en sıradan günlük görevleri yapmanın sürekli baskısı altında çalışmakta, üretim süreci aksamasın diye çabalamaktadır. Oysa, bu işlerden kurtulsalar, kendilerini araştırmaya, genellikle yaratıcı çalışmalara adayabilseler, üretimde zaten hemen büyük bir niteliksel sıçrama görülür.

O zaman, teknolojik gelişme aracılığıyla üretimde en büyük itici gücün sağlanabilmesi için, yöneticiliği saat dakikliğiyle yerine getirilir bir görev haline getirmek için çalışmalarımıza devam edelim.

Bu makale, 1963 Haziranında, Nuestra Economia dergisinin 1 No'lu sayısında yayımlanmıştır.

Çalışma ve Mücadele Alanında Lenin'in Düşüncelerini Gerçekleştirelim

Yoldaş öğrenciler ve tüm dünya mimarlık profesörleri, bu Uluslararası Öğrenci Toplantısı'nda varılan sonuçlara kısaca değinmek ya da -Küba'da söylenen şekliyle- bu sonuçları özetlemek istiyorum.

İlk olarak, bana çok acı veren bir sonuç çıkarmalıyım: Sorunlar karşısında, aşırı ilgisizlik gösterildiğini kabul etmemiz gerekir. Bunun en uç noktasıysa, gerçekleşen Uluslararası Öğrenci Toplantısının siyasi bir niteliği olmadığının bilinmemesiydi. Bir öğrenci toplantısının söz konusu olduğu ve bunun Uluslararası Mimarlar Birliği'ne bağlı bir kuruluş olduğu hakkında bilgim yoktu.

Çok güzel. İlk önce alınan sonuç kararlarına katıldığımı söylemeliyim. Bu kararlar bana, bilimsel ve devrimci olmamasına karşın devrimci açıdan akla yatkın geliyor.

Dilerseniz biraz daha siyasi olan küçük bir konuşma yapabilirim. Ama şunu içtenlikle söylemem gerekir ki, siyasi konulardan söz etmenin sırası olup olmadığı konusunda bir fikrim yok. Hem ne de olsa buna karar verecek olan da sizlersiniz, çünkü benim teknik konularda çok fazla bilgim

yok.

Güzel. Bunun havada kalan bir demagoji veya yönetmelikleri atlatmak için yapılan bir yol arama çabası olmadığını sizin de bilmenizi isterim. Sadece kendi politikacılığımın bir özetini sunmak için geldim buraya. Yeni türden bir politikacı yani halkın politikacısıyım, üstüne üstlük, pek çoğuyla ilgili aldığım haberler doğruysa eğer, çoğunu desteklediğim sonuç kararlarına onay verildiği ve bir öğrenciyle bir teknisyenin toplumdaki yeri saptandığı için de duygulanan, meslekten bir politikacı. Dünyanın tüm ülkelerinden bizi ziyarete gelen insan seli nedeniyle -açık yürekliliklе söylemeliyim ki- bu sonuç kararları karşısında biraz şaşırmıştım.

Sosyalizmin kurulduğu ülkeler sayıca azdır, ama nüfuslarına bakıldığında güçlü oldukları görülür. Birbirinden farklı sistemlerle yönetilen birçok ülke, kurtuluş mücadelesinde ve mücadelenin değişik safhalarında yer almaktadır. Ne var ki, hükümetleri birbirinden farklıdır ve her şeyden de önce, meslek tabakaları her zaman için aynı çıkarlara karşılık gelmemektedir. Kuşkusuz, kapitalist ülkelerin de kendilerine özgü bir ideolojisi vardır. Dolayısıyla, bu tartışmaların yoğunluğu karşısında şaşkınlığa düşülmüştü.

Belki biraz da mekanik olarak, bir çok kapitalist, sömürgeler ve yarı sömürge ülkelerin öğrencilerinin, gelir düzeyi açısından proletarya dışında olduklarını, başka tabakalardan geliyor olduklarını düşündüm. Ve doğal olarak, ideolojileri, Küba'da desteklenip korunan devrimci ideolojiden uzaktı.

Ama açıklamamın mekanik olmasına karşın, Küba'da da toplumsal köken açısından çoğunlukla proletarya dışında olan bir öğrenci tabakasının bulunduğunu da unutmadım. Yine de, söz konusu bu öğrenci tabakası, yakın geçmişte Küba'da örgütlenen tüm devrim ve eylemlerde yer almıştır. Halkımız tarafından çok sevilen birkaçı da kurtuluş davasında şehit düştü. Bazı gençler okudukları eğitim kurumlarından mezun oldu, bazılarıysa hâlâ eğitimini sürdürmekte. Küba devrimiyle özdeşleştiler ve devrimi tümüyle destekliyorlar.

İnsanın içinde bulunduğu toplumsal sınıftan daha önemli bir şey olduğunu unuttum: Gençlik, ideallerinin tazeliği ve kültür, yetişkinliğe geçildiği zaman en saf ideallerin hizmetine konulmuştur. İçinde yaşanılan

türlü baskı düzenlerinin toplumsal mekanizmaları dışında hiçbir şey bu anlayışı dönüştüremez. Ama öğrencilerin büyük çoğunluğu devrimcidir. Az çok bilimsel bir devrimin bilincinde, halk ve dünya için istediklerini ve yapılması gerekenleri az çok bilerek, kuşkusuz, hayata açık ve her gün yeni bilgiler edinmeye hazır bulunan, genç insanlar tabakasında yer almaları nedeniyle, öğrenciler devrimcidir.

Bizim ülkemizde de böyleydi. Elbette, ülkeyi terk eden öğrenciler ve uzmanlar da oldu, ama ülkeyi terk etmekteki bütün kolaylık ve emperyalizmin tüm renkli vaatlerine karşın öğrencilerin ve uzmanların büyük çoğunluğunun Küba'da kaldıklarını büyük bir memnuniyet, bazen de şaşkınlıkla izledik.

Bunun mantıklı bir sebebi var. Bu insanlar, sömürüye dayanan her toplumsal düzende, ne öğrencilerin kendi mesleklerini seçebildiklerini ne de içlerinden gelen gerçek isteği izleyebildiklerini düşünüyorlardı, çünkü insanın istekleriyle mesleği arasında daima bir ilişki vardır. Ve bu insanlarda asla bir yoksunluk gözlenmiyordu.

Genelde, kimi ekonomik eğilimler sonucu bir mesleğe girilir, ama normalde söz konusu meslek ilgimizi çektiği için seçilir. Ülkemizde öğrenciler ve uzmanlar, istediklerini gerçekleştirebilecek tüm imkânlara sahiptir aslında: Eserleri için yaptıkları çalışmalarda tüm araçları kullanma imkânına sahiptirler.

Küba'da ilk kez uzmanlar, kendilerini toplumun aslı kurucuları, yaratıcı ve üretici üyeleri, sorumluları olarak hissettiler.

Artık bu insanlar türlü sömürü biçimleri altında ezilen basit ücretliler değil; onların büyük çoğunluğu eserlerini başkaları için yaratmaktalar, emekleri ile başkalarının zenginliğini sağlamak için yine başkalarının istek ve ölçütlerini gerçekleştirmekteler.

İlk başlarda oldukça büyük kısıtlamalar olduğu açıktır. Bilim adamlarımız arzuladıkları bütün eserleri gerçekleştiremiyorlar.

Mimarlarımız kendi zevkleri doğrultusunda tasarımda bulunamıyorlar, bilincinde oldukları tüm güzellikleri hayata geçiremiyorlar. Malzeme eksik. Ellerinde hiçbir şey olmayanların eksiklerini gidermek için elimizdekileri azami ölçüde dağıtmalıyız.

Bu aşamada, herkesin payına bir şeyler düşebilsin diye zenginlikleri yeniden paylaştırmamız gerekir.

Ama hayallerinizdeki mesleği seçerken, insanın yaratıcı düşüncesinin bir örneğini verebilirsiniz. Sorunlar, elimizdeki malzemelerden, aşılması gereken zorluklardan kaynaklanmaktadır, ama bunun çözüme kavuşmasını uzmanlarımız mutlaka sağlamalıdır.

Daha iyi şeyler yapabilmek amacıyla, halkımıza en üst düzeyde yardım edebilmek için, kendi elleri, yetenekleri ve bilinçleriyle yeni toplumu kurmanın mutluluğuyla kişisel doyuma ulaşmak için, insan iradesi dışındaki her şeye karşı, doğaya karşı savaşıldığı gibi savaşmak gerekir.

...Teknik, halkları ezmek için kullanılabilir ama kurtuluş davası için halkların hizmetine de sunulabilir. İşte, kabul etmiş olduğumuz belgeden çıkarılması gereken sonuç da budur.

Teknik silahını toplumun hizmetine vermek için, toplumun tamamen bizim elimizde olması gerekir. Ve toplumun elimizde olması için de, baskı yaratan etkenleri ortadan kaldırmalı, bazı ülkelerde toplumsal koşulları dönüştürmeli ve her türlü teknisyene, halka, tekniğin silahını sunmalıyız. Yeryüzünün bazı bölgelerinde değişiklik olması gerektiğine inanan herkesin karşı karşıya bulunduğu görev işte budur.

Devrimci gibi düşünüp devrimci gibi davranmayan teknisyenlerimiz olamaz. Dünya üzerindeki kıtaların çoğunda, sömürünün inanılmaz bir düzeye ulaştığı tüm Asya, tüm Afrika ve Latin Amerika'da devrim yapmak bir zorunluluk haline gelmiş bulunuyor. Herhangi bir sınıfa ait olan bir teknisyenin, mimarın, doktorun, mühendisin, bilim adamının, kendi halkı açlıktan kıvranırken, mücadelede mağlup olurken, kendi araçlarıyla, kendi özgül alanında çalışacağına inanmak isteyen kişi, gerçekte karşı kampın tavrını almış olur. Bu kişi siyasetin dışında değildir, siyasidir, ama kurtuluş hareketlerine karşı konumlanır.

Bu toplantıya katılanların hepsinin birden düşüncelerini kabul etmediğim çok net açıktır. Toplantıya katılanlar arasında, kuşkusuz, sosyalist düzenin; bu düzen hakkında şimdiki ana kadar bilinenlere göre- propagandada ve kabaca söylendiği şekliyle, bir baskı, yoksulluk, yetersizlik düzeni olduğunu ve insan kişiliğinin yalnızca hür girişim ve emperyalizmin sağladığı şekilde, düşünce ve inanç özgürlüğü olduğu zaman eksiksiz

bir şekilde gelişebileceğini düşünen pek çok uzman ve pek çok genç yoldaş da bulunuyor. Bu kimselerden birçoğu elbette dürüstçe, içtenlikle böyle düşünmekteler.

Tartışma açmak niyetinde değilim. Bu sorunlar üzerinde tartışılamaz. Bu sorunlar, kuşaklar ve yıllar boyunca kendi kadrolarını yetiştirmek amacıyla kapitalizmin sağladığı eğitim tarafından yaratılmıştı. Kapitalizm kendi ilkelerine bağlı kuşaklar yetiştirmemiş olsaydı eğer, daha ilk zamanlarında yenilgiye uğrardı.

Bugünkü yenilgisinin sebebi dünya halklarının uyandığı ve tüm eski savların, çok eskilerde yazılmış olmasından değil de, şimdi önerilenlerin hayata geçirilme yollarının araştırılıp bilimsel olarak analiz edilmesinin zorunlu kılınması gerektiği için, artık kabul görmemesidir. Böyle bir kaygı, dünyada gittikçe daha da yaygınlaşan devrimci düşüncelerin doğmasına zemin oluşturacaktır. Buna ek olarak da, önemli olan, tekniğin insanlığın hizmetine verildiği sosyalist ülkeler örneğidir. Söylemek istediğim buydu işte.

Kübalı öğrenci yoldaşlarım için de bir şeyler eklemek istiyorum. Bunlar size biraz özel, biraz yabancı gelirse ve eğer konu sizleri ilgilendirmiyorsa, sanki hiçbir şey duymamış gibi olmanızı rica ediyorum. Ama öğrencilere özen göstermemiz gerekiyor, hem de her gün. Genç kuşağımız büyük altüst oluşlar sırasında doğdu.

Daha birkaç yıl öncesinde havarimiz Marti'nin kafasına ABD'li deniz erlerinin ihtiyaçlarını giderdiklerine tanık olan bir halktır bu ve bugün de, Kuzey Amerika'nın emperyalizmine tamamen karşı olan bir halktır; ve buysa, olağanüstü bir durum, kısa bir devrimci çalışma sürecinde kitlelerin bilincinin tümüyle değişmesini sağladı.

Gerçekleşmiş bütün köklü ve ani değişikliklerdeki gibi, öğrencilerimizin bilincinde her şey açıklık kazanmamış ve öğrencilerimizin düşüncesinde de tıpkı halkımızın düşüncesinde olduğu gibi şüpheler bulunmakta. Özellikle çok açık bir saldırganlık halinde ve hepimizi tehdit eden Yankee emperyalizmiyle karşı karşıya bulunduğumuz şu mücadele anında, öğrencilerin görevinin her zamankinden çok daha önemli olduğunu ısrarla vurgulamak isterim. Yeni toplumun gerçek kurucuları olacak olan öğrenciler eğitimlerini hızlandırmalıdırlar, ama aynı zamanda da, belli bir düşünce-

si bulunmayan sadece bir yapıcı olmayıp, ellerini, yeteneklerini ve yüreklerini yeni doğan toplumun hizmetine sunmak için, bu toplumun nasıl ve ne şekilde kurulması gerektiğinin tam olarak bilinmesi doğrultusundaki bilinci yükseltmeleri gerekir. Bununla aynı zamanda, silahı da ele almak gerekiyor, çünkü toplumumuzun savunulması toplumun şu ya da bu tabakasının karşısına dikilen bir görev değildir. Küba devriminin savunulması daima, bütün kademelerde, her Kübalı'nın daimi görevidir.

Öğrenci yoldaşlar, Lenin'in *"Her devrimci, kendi çalışma ve mücadele alanında en iyi kişi olmalıdır."* teorisini en iyi biçimde hayata geçirmek herkesin görevidir.

Bu sizin için bir üniversite ve öğrenim, emperyalizmin önümüze koyduğu eksikliklere ve kendi eksikliklerimize karşı çıkmak için uzmanlarımızın acil olarak hazırlanmasıdır. O halde elimizdeki kadrolara, ülkenin genel geriliklerine cevap verdirmeli ve hızla yeni toplumumuzu kurmalıyız. Temel görevimiz budur, ama tek görev de bu değildir, çünkü her an silahı ele alma ve hayatın her alanında devrimi savunmak gerekebileceğini hesaba katmadan hiç kimse teorik alanda bilinçli eğitimi gerçekleştiremez.

Bu, öğrencilerimizin güçlü olmasını gerektiren zor bir görev. Yeni kuşağı çok büyük fedakârlıklar bekliyor: Bu, bizim kuşağımız, kendinden sonra gelecek olan kuşakların sahip olacağı zenginliklere asla sahip olamayacak. Bunu, çok net görmekteyiz, rolümüzün bilincindeyiz, çünkü Latin Amerika'daki devrimin öncüsü olmak gibi görkemli bir onura sahibiz ve bugün de emperyalizmin en çok nefret ettiği ülke olmanın onurunu taşıyoruz.

Daima mücadelenin öncüsüyle beraberiz. İlkelerimizin hiçbirinden vazgeçmedik, amaçlarımızın hiçbirini feda etmedik ve hiçbir zaman görevlerimizi savsaklamayıp yerine getirmemezlik de etmedik. Bu yüzden, en ön saftayız, dünyanın neresinde olursa olsun her bir Kübalı bizimle gurur duyar. Ama bu da bir çaba ve kararlılık gerektirir.

Emperyalist ABD'den bir adım uzakta, sosyalist devrim yaratılması mucizesini mümkün kılan bu kuşak, kazanmış olduğu bu onurun bedelini fedakârlıklarla ödemek zorunluluğuyla da karşı karşıyadır. Her gün, emeği sayesinde yarını kurmak için kendini feda etmelidir. Dileğimiz de,

düşlediğimiz de işte budur, onları dönüştürmeniz, onlara bir yaşam soluğu vermeniz -biraz da idealistçe olan bu sözümü hoşgörün- ve onları halkın hizmetine sunmanız için gerekli bütün malzeme, araçlar ve teknik elinize verilecek.

Öyleyse maddi zenginlikler yaratmak gerekli, bütün zorluklara karşı mücadele etmek ve emperyalizmin saldırısını geri püskürtmek gerekli. İşte bu yüzden, bizim kuşağımız Küba ve Amerika kıtası tarihinde hak ettiği onurlu yere gelecektir. Tüm devrimci yoldaşların, Latin Amerika ve belki de tüm dünya ezilen halklarının Küba devrimine bağladıkları umudu boşa çıkarmamak gerekli.

Bununla birlikte, Küba Devriminin, sunduğu örneğin gücü nedeniyle yalnızca içeride etkili olmadığını, ama görevimizin daha çok Küba sınırları dışında bulunduğunu da asla unutmamamız gerekli. Devrimimizin ideolojik ateşini bizleri izleyen, Amerika'nın ve dünyanın bütün uzak köşelerine taşımak görevimizdir.

Dünyadaki tüm yoksulluk, sömürü ve haksızlığa karşı duyarlı olmamız gerekir. Her zaman için, Marti'nin pek çok kez anılan, başucumuza, en görünür yere koymamız gereken bir sözünde dile getirdiği duyguyu beslemeliyiz; Marti şöyle der: *"Gerçekten insan olan herkes, başkasına atılan tokadın acısını kendi yanağında duymalıdır."*

İşte bu söz, tüm dünya halkları için devrimci düşünceyi özetlemeli ve gençliğimiz; özgür, tartışmaya açık, fikirsel alışverişe açık, bütün dünyada olup bitenle ilgili, uluslararası teknik bakımından dünyanın bize verebileceklerini konusunda istekli ve daima da ezilen halkların umuduna, haksızlıklara, mücadeleye karşı duyarlı olmalıdır.

Geleceğimizi bu yol üzerinden kuracağız. İçinde bulunduğumuz, pratik ana dönecek olursak, bugün karşımızda çok büyük bir görev bulunmakla. Tekniğin egemen olmasına paralel siyasetin, insanların deneyim alışverişinde ve ilişkilerde ortadan kalkacağı eylem kongreler olacaktır.

Ama, dünyanın dört bir yanından gelen siz öğrenciler, tüm tekniğin ardında birinin olduğunu ve bunun da toplum olduğunu, tekniğin ya toplumdan yana ya da topluma karşı olabileceğini asla unutmayın.

Yeryüzünde, bir yanda sömürünün iyi bir şey olduğunu düşünenlerle, diğer yanda sömürünün kötü bir şey olduğunu ve buna son verilmesi

gerektiğini düşünenlerin var olduğunu unutmayın. Ve politik insan, politika üstüne tek bir söz söylemese dahi, insan olmasından ileri gelen temel özelliğinden hiçbir zaman vazgeçemez.

Tekniğin bir silah olduğunu ve dünyanın kusursuz olmadığını kabul eden bir kişinin, tekniğin toplumun hizmetine sunulması gerektiği uğrunda mücadele etmek zorunda olduğunu unutmayın. O halde, tekniğin insanların çoğunluğunun yararına olması için, geleceğin toplumunu, bu toplumu istediğiniz şekilde adlandırın, kurabilmemiz için, öncelikle o toplumu kurtarmak gerekir. Bizim düşlediğimiz ve bilimsel sosyalizmin kurucularının da adlandırdığı gibi bu toplum, *"komünizm"*dir.

Uluslararası Mimarlık Öğrencileri Toplantısının kapanış konuşmasından, 29 Ağustos 1963.

Vietnam'la Dayanışma

Güney Vietnam Kurtuluş Cephesinden Yoldaşlar,

Vietnam Cumhuriyeti Elçisi Yoldaş,

Devrimci hükümet ve Birleşik Devrim Partisi, kendisi ve Küba halkı adına, Güney Vietnam halkının silahlı kurtuluş mücadelesinin üçüncü yıldönümünü kutlama görevini bana verdi.

Vietnam halkının mücadelesi yıllardır sürüyor, artık bu halkı Cenevre anlaşmasına göre bölünmüş olarak düşünemeyiz. Halk güçlerinin uzun kurtuluş mücadelesi, Vietnam henüz Fransız sömürgesi altındayken ve batı ülkelerince Çinhindi adıyla bilinirken başlamıştı.

1954 ortalarında, Latin Amerika'daki tek gerçek demokrasinin yıkıldığı dönemde, Dien Bien Pu'daki halk güçlerinin zaferleri duyulmaya başladı. Bu, dünyanın belirli bir yerinde başarı kazanmanın emperyalizmin zafere kazandığı anlamına gelmeyeceğini gösteren bir uyarıydı. Aynı zamanda, tüm ezilenlere, halk güçlerinin aldığı bir yenilginin, halkın kurtuluş özlemlerini yıkamayacağını anlatan umut verici bir olaydı.

Birkaç ay sonra, Fransız sömürgecileri, tüm Fransız halkının yıprandığı,

bıktığı bu uzun savaşın yarar getirmeyeceğine karar verip, savaşı bitirmeyi kararlaştırdılar. Sonuçta, Vietnam'ın ikiye bölündüğü Cenevre anlaşması imzalandı. Bu anlaşma, içeriği bakımından, yıllar önce Kore halkını ikiye bölen anlaşmaya benziyordu.

Yine de, Cenevre anlaşması, Vietnam halkının kaderini belirleyebileceği genel seçimlerin düzenli aralarla yapılması ile ilgili maddeler içeriyordu. Asya topraklarını tamamen terk eden Fransız emperyalizmi yerini Kuzey Amerika emperyalizmine bıraktı. Kuzey Amerikalılar, herhangi bir halk hareketinin, stratejik bölge saydıkları Güneydoğu Asya'daki sömürgelerini kaybetmeleri anlamına geleceğini çok çabuk fark ettiler.

Bu yüzden, Cenevre anlaşmaları çiğnendi. Böylece, Vietnam halkının iradesi ayaklar altına alındı. ABD daha o zamanlarda planladığı uzun bir yok etme savaşının hazırlıklarına girişti.

Güney Vietnam halkı bir süre sabretti. Savaşın bittiği 1954 yılından, yeniden başladığı 1960'a kadar, halkın tek ve birleşik olduğunu kabul ettirmek için barışçı yollar denendi. Sonunda, yeniden silaha sarılmaktan başka çare olmadığı ortaya çıktı. Bunun tek çıkar yol olduğunu söylüyoruz, çünkü silahlı güçlerin, silahsız geniş kitlelerce desteklendiği, kısıtlı olduğu ve elinde her türlü yok etme aracı bulunduran sömürgecilerle savaştığı halk savaşları, büyük insan kaybıyla sonuçlanır, kurtuluşu getirecek son zaferi kazanana dek halk güçlerinin katliama uğraması kaçınılmazdır. Fakat, başka çıkar yol yoktu, bu yüzden Güney Vietnam'da savaş yeniden başladı.

Bu sırada, Latin Amerika'da da, halkın uyumadığı, kurtuluştan umut kesilmediği tüm dünya halklarına açıklandı. Amerika Birleşik Devletleri, Küba Devrimi'nin kendisi için en büyük sorunlardan biri haline geldiğini kamuoyuna açıkça itiraf etti.

Yine bu sıralarda, Cezayir'de halkın kurtuluş savaşı doruk noktasına ulaşmıştı. Birkaç yıl sonra, Evian anlaşmalarının imzalanmasıyla Cezayir sömürge durumundan kurtuldu ve şimdiki sosyalist hükümet kuruldu. Amerika, Asya ve Afrika -üç ezilen kıta- sömürgeciliğe daha fazla katlanamayacaklarını açıkça gösteriyorlardı.

O zamandan beri, yeni yeni kurtuluş savaşları patlak verdi: Laos, emperyalist planların gerçekleşmeyeceği kanısına vardıktan sonra,

kararsız kaldı. Angola ve Portekiz Ginesi'nde gerilla savaşları sürüp gidiyor. Latin Amerika Kıtamızda, -bugün, Nikaragua, Honduras, Guatemala, Santo Domingo, Kolombiya, Venezüella ve Paraguay'da- halk güçleri varlık gösteriyor, aynı zamanda halkı ezmek ve baskı altına almak için kurulmuş orduların güçsüzlüğünü kanıtlıyorlar.

Bu yılın son aylarında, kıtamızda, Venezüella'da ve Güney Vietnam'da halk güçleri büyük zaferler kazandılar. Son çarpışmalarda düşmana verdirilen kayıplar -4 bin tutsak ve kaçak, 4 bin ölü ve yaralı- Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu'nun gücünü ispatlıyor. Kuzeydeki dağlık bölgelerde bulunan askeri üsler kurtarılmış durumda ve Güney Vietnam silahlı güçleri başkent Saygon'a doğru ilerleyerek, Güney Vietnam'ın kukla hükümetinin gücünü günden güne azaltıyor.

Bu mücadelenin ne kadar devam edeceğini önceden kestiremeyiz. Bunlar, çok uzun mücadeleler, ya da büyük fedakarlıklar isteyen, çok yavaş ilerleyen süreçlerdir. Fakat, geometrik bir artışla, halk güçleri mücadeleye katılır ve güçler ilişkisi Halkın Partisine açık kapı bıraktığı anda, hemen sonuca varılır.

Küba'mızda bu böyle oldu, Kuzey Vietnam'da da, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan uzun bağımsızlık savaşında da böyle oldu.

Belirli bir anda, halk güçleri öylesine güçlenir ki, derhal geniş çaplı bir saldırıya geçer, gerilla birlikleri, düzenli ya da yarı düzenli ordulara dönüşür, basit gerilla eylemlerinden yürüyüş kollarına, taktik harekatlara geçer ve çok geçmeden ezici güçlere büyük zararlar verirler.

Güney Vietnam'ın kesin kurtuluşunu ne zaman sclamlayacağımızı bilmiyoruz. Bugün, özgürlükleri için silah elde savaşan halkların her birinin ne zaman kurtulacaklarını bilmiyoruz. Ama önünc geçilemez bir durum olarak, tüm halkların kurtuluşu olacağını biliyoruz. Özgürlükleri için daha büyük bir enerjiyle, daha büyük bir inançla savaştıklarında, özgürlüklerine kavuşmaları için gereken süre daha da kısalacaktır.

Birkaç ay önce, Güney Vietnam'daki durum, Amerika Birleşik Devletleri'nin, oradaki iktidarı değiştirmesine neden oldu. O günlerdeki diktatör, bunu kabul etmedi. O zaman, ABD, kuklalar emirlere uymayınca neler yapacağını bir kez daha gösterdi. Kuzey Amerika haber ajanslarının

bildirdiğine göre, diktatör Ngo Dinh Diem ve erkek kardeşi *"kaza sonucu intihara"* kurban gittiler. Şimdi ölmüş olan Trujillo da, bizim bölgemizde aşağı yukarı onlarla aynı kaderi paylaştı. Emperyalist gücün, iktidar yıprandığında her zaman yaptığı gibi, taze kan verme girişimine boyun eğmeye razı olmamıştı.

Bununla birlikte, bu gelişmeler, Güney Vietnam'da durumun yavaş yavaş emperyalist güçlerin kontrolünden çıktığını gösteriyor. Ulusal Kurtuluş Cephesi'nden gelen yoldaşlar da bunu açıkça belirttiler. Şimdi baskı güçlerinin önünde üç yol var: Birincisi, şimdi olduğu gibi kendi güçlerinden yalnızca bir danışman grubu bırakarak Güney Vietnam'da yerli halktan oluşan bir ordu bulundurmak , işkence ve sert davranışlarda bulunmayı sürdürmeleri artık olanaksızdır. Bunun alternatifi, Güney Vietnam'a doğrudan saldırmak olabilir. Kitle halinde Yankee güçlerinin Vietnam'ı istilasını deneyebilirler.

Elbette ki, bu durum, mücadeleyi zorlaştıracak, ama aynı zamanda tüm dünya, bu savaşın anlamını açıkça görecektir. Bugün, zaferler kutlayıp Güney Vietnam baskı ordusundan 8 bin kayıp verdiklerini açıklarlarken, bu 8 bin ölü arasında, şu ya da bu nedenle özgürlüğe karşı sürdürülen bu savaşa sürüklenmiş kimbilir kaç tane suçsuz insan bulunduğunu, kendi kendilerine sormalıdırlar. Küba'da da, başka iş bulamadıklarından Batista ordusuna girenler, devrimci mücadeleye karşı savaşa hayatlarını adayanlar vardı. Fakat yankee işgal birlikleri Güney Vietnam'a kitle halinde girerlerse, Vietnamlılar da kime, niçin ateş edeceklerini iyi bilirler. Tüm dünya düşmanın kim olduğunu çok iyi anlayacak, gerçek yüzünü daha çabuk ortaya çıkaracaktır. Bunu, Yankeeler de çok iyi biliyor.

Bugün, Güney Vietnam bayrağını coşkuyla yükseltiyorsak, bunun nedeni proletarya enternasyonalizmi ve devrimin bize öğrettiği adalet kaygısıyla sınırlı değildir, dayanışmamızın bir nedeni de cephenin Latin Amerika'nın geleceği için son derece önemli olmasıdır.

Orada, Vietnam'da birgün tüm Latin Amerika topraklarında, bizim gerillalarımızın üzerine saldırabilecek güçler eğitiliyor. Orada, en yeni yok edici silahlar, halkların kurtuluşuna karşı kullanılacak en çağdaş teknikler deneniyor. Şu anda, Güney Vietnam, Yankee emperyalizminin sahip olduğu sömürge topraklarının arka bahçesi saydığı tüm Latin Amerika kıtasına er geç yapacak olduğu saldırı için hazırlandığı muazzam bir

laboratuardır.

Amerika Birleşik Devletleri bu savaşı kaybetmenin Kuzey Amerika emperyalizminin sonu anlamına geleceğini çok iyi biliyor. Bu nedenle, stratejik öneminin dışında, Güney Vietnam'a bu denli önem vermeleri, burayı Asya'daki tüm sosyalist blok üzerine saldırmak için bir üs olarak kullanmak istemeleridir. Bu iki stratejik özelliği Güney Vietnam'ı, yeni Yankee yönetiminin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri haline getiriyor. Amerika Birleşik Devletleri, bugün, bu konuda ne yapması gerektiğine çok iyi karar vermek zorundadır.

Kimsenin, başka karışıklıklar olmaksızın Vietnam halkının zafere ulaşırken demokratik bir barış formülü düşünmediği, bu formülle ülkeyi birleştirip kuzeydeki kardeşlerinin yaptığı gibi sömürgeciliğin miras bıraktığı geri kalmışlığın ve savaşın yok ettiği zenginliklerin temeli üzerinde sosyalizme geçmesini sağlamayı aklından bile geçirmediği açıktır. Emperyalistler başka taktikler üzerinde düşünüyor, başka bir stratejik yön tutturuyorlar. Neye karar verecekler? Bunu henüz bilemeyiz, fakat kahraman Güney Vietnam halkı için, özgürlükleri uğruna savaşan tüm halklar gibi verilecek uzun bir mücadelenin, pek çok acı çekmenin zorunlu olduğunu anlıyoruz.

Her şeye rağmen, Vietnam'daki kurtuluş güçlerinin canlı varlığı, sürekli başarıları, düşman tarafından en iyi savunulan bölgelere doğru durmaksızın ilerlemeleri tüm halkların aklından çıkmayacak bir örnektir. Bizim burada, Küba'da görevimiz, bu örnekten yararlanmak, adaleti temsil eden ve dünyanın ezilen halklarının büyük kardeşliğinin bir parçası olan bu örneği halkımızın iyice öğrenmesini ve anlamasını sağlamaktır. Tüm kıtalarda, halkların kurtuluşları için nasıl mücadele edebileceklerini gösteren bu örneği, ezilen Latin Amerika kıtasına aktarmalı ve böylece Latin Amerika halklarına bir gerçeği daha göstermeliyiz: Barışçı mücadele yolları sonuç vermediğinde, gerici güçler bıkmadan usanmadan halkı aldattığında devrim bayrağı yükseltilebilir ve yükseltilmelidir.

Özellikle bazı belirli ülkelerden söz etmiyoruz. Somut durumları ele alıyoruz. Mücadelenin biçimi, araçları ve başlayacağı ana her ülke kendisi karar verecektir. Fakat, kimyasal silahlara karşın, yankeelerin hergün denediği yeni yoketme araçlarına karşın, nasıl mücadele edileceğini gösteren canlı örnekler karşımızda. Bir an Vietnam haritasına bakıp onun

küçücük yüzölçümünü, 20 milyon kilometre karelik muazzam Latin Amerika topraklarıyla kıyasladığımızda, çok kolay savaşılabileceğini görürüz.

Bugün birçok Latin Amerika halkı devrim için hazır durumda. Artık mücadeleye girişmiş olanlarla sınırlı değil bu halklar. Henüz savaşa başlamamış olanlar, ama zamanın yaklaştığını sezip machete'lerini sabırla bileyenler var. Kuzey Amerika emperyalizminin Latin Amerika'ya ergeç saldıracağını edeceğini biliyorlar, ama ne denli çok savaş cephesi açılırsa, emperyalizm için mücadelenin de o denli güçleşeceğini de biliyorlar. Artık ülkeler söz konusu değildir: Örneğin Küba, dünyanın bu köşesinde bir ülke değil, tek bir ülkenin parçasıdır, ayrıca tüm Latin Amerika için bir simgedir.

Mücadeleye girişen her ülke, emperyalizmin mezarının kazılmasına katılacak, bu nedenle bizim desteğimizi ve hayranlığımızı kazanacaktır .

Şimdi emperyalistler "*kötü örneği*" ortadan kaldırmak için Küba'yı yok etmek istiyorlar. Bu hükümetin tüm gerçekleştirdiklerini, tüm toplumsal kazanımları ve tüm hükümet üyelerini ortadan kaldırırlarsa zafere ulaşacaklarını, kendilerinden emin biçimde düşünüyorlar. Bunu çok iyi biliyoruz. Bu yüzden, bu bir ölüm-kalım savaşıdır. Bunu Güney Vietnam halkı da biliyor. Ya zafer, yahut da ezilmiş ülkelerin, emperyalist iktidarın çizmeleri altında yıllarca çiğnenme sonucunda yok oluştan başka seçenek kalmamıştır.

Bu nedenle savaşı iyice düşünerek, iyi hazırlanmalı; savaşa bir kez başlayınca sonuna dek sürdürülmelidir. Ödün ya da ortayol yoktur. Bir ülkenin istikrarını yarı yarıya güvence altına alan anlaşmalar kabul edilemez. Zafer tam olmalıdır. Bu duygularla, halkımız savaşa hazırdır. Cezayir halkının 7 yıl boyunca yaptığı gibi Vietnam halkı da aynı inançla savaşıyor. Ama, onların elinde daha da büyük avantajlar var. Kuzey Vietnamlı kardeşlerinin cesaret verici desteğine sahipler. Fransız boyunduruğundan kurtulmak için 9 yıl savaşan bu kardeş halkın örneği karşılarında, bir halkın özgürlüğü uğruna kesintisiz mücadelesinin nasıl mücadele etmesi gerektiğini gösteren bu örneği herkesten daha yakın izliyorlar. Ayrıca, Güney Vietnam'ın nelere katlandığı ve bununla karşılaştırılan Kuzey Vietnam'ın durumu da örnek olarak gözler önünde.

Tüm bunlar Güney Vietnamlıların zafere inancını arttırıyor. Tüm bu koşullar nedeniyle, delege yoldaşın da söylediği gibi, Kuzey Amerika em-

peryalizminin yöntemleri ne olursa olsun, sonuç Güney Vietnam'ın zaferi ve ülkenin birleşmesi olacaktır.

Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin kuruluşunun 3. yıldönümünü kutlama haftası gösterilerinin sona erdiği şu anda, Güney Vietnam'daki kardeşlerimizi silah arkadaşlarımız olarak, dünya tarihinin bu zor döneminde örnek yoldaşlar olarak ve dünya proletaryasının emperyalizme karşı savaşının bu ilk siperlerinde, öncü askerler olarak selamlıyoruz.

Bu nedenle, Vietnam halkını selamlamak için toplandığımızda gerçek bir kardeşi selamlıyor, dünyanın o uzak köşesinde, bizim güvenliğimiz için, bugün ezilen üç kıta olan Asya, Afrika ve Latin Amerika halklarını birleştiren ortak özlemler için savaşan insanları candan kucaklıyoruz.

Yoldaşlar, izninizle sözlerimi, bugün birçok kez tekrarlanan sloganlarla bitiriyorum:

Yaşasın Güney Vietnam halkı!

Yaşasın Güney Vietnam devrimci ordusu!

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi!

Emperyalizme ölüm!

Ya özgür vatan ya ölüm!

Venceremos!

Güney Vietnam ile Dayanışma Haftası'nın kapanış konuşması (23 Aralık 1963, Havana). Obra Revolucionaria dergisinin 34. sayısında yayımlanmıştır.

Vo Nguyen Giap'ın "Halk Savaşı Halk Ordusu" Kitabına Önsöz

Bugün Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nde Başbakan, Milli Savunma Bakanı ve Halk Ordusunun Başkomutanı olan General Vo Nguyen Giap'ın yazılarının derlemesi olan bu kitaba önsöz yazmak bizler için büyük bir onurdur.

General Giap'ın geçirdiği uzun kişisel deneyiminin ve partinin kurtuluş savaşındaki deneyiminin ona kazandırdığı büyük otoriteyle yazıyor.

Tek başına bile ele alındığında da her zaman güncelliğini koruyacak olan bu eser, son zamanlarda Asya'da meydana gelen hareketli olaylar di-zisi ve belirli bazı tarihi koşullarda, sömürücülerle sömürülenler arasındaki umarsız çelişkileri çözme aracı olarak silahlı savaşa başvurmanın uygun olup olmayacağı konusunda ortaya çıkan tartışmalar nedeniyle, daha da büyük bir önem taşımaktadır.

Başarılı savaşımızı uzun yıllar boyunca sürdürdük. Vietnam'ın kahraman ordusu ve halkı bu yolda yürümeye devam ediyor. Güney Vietnam savaş halinde, ülkenin bu parçası yasal bakımdan ait olduğu halkın elinden koparılıp alınmış durumda, zafer Vietnam halkı için çok daha yakın.

Emperyalist düşmanların binlerce asker yollama tehdidi savurmalarına, öfkeli sayıklamaları sırasında taktik atom bombası kullanılacağından söz etmelerine, general Taylor'un sözüm ona *"Güney Vietnam Cumhuriyeti"* Elçiliği'ne ve taktik olarak Ordu Başkomutanlığı'na atanmasına rağmen sonları hezimet olacaktır. Kuzey Amerikalılar, Vietnam'ın yanı başındaki çeşitli düzenbazlıklar ile ve müttefiklerce desteklenen bir iç savaş çıkarttırmışlardır. Kardeşleri Laos ve Vietnam gibi eski Fransız Çinhindi'nin bir parçası olan tarafsız Kamboçya Krallığı'nın tarafsızlığını ve egemen bir ulus olarak yaşama hakkını savunmadaki kesin kararlılığı nedeniyle, sınırları hiçe sayılmakta ve durmayan saldırılara maruz kalmaktadır.

Önsözünü yazdığım bu eser belirli bir tarih döneminin daha ötesini kapsıyor ve tüm bölge için önem kazanıyor. Ayrıca ortaya koyduğu sorunlar Kuzey Amerikan sömürgeci saldırısı altındaki Latin Amerika halklarının çoğu için özel bir önem taşıyor. Sömürgecilere karşı yürüttüğü sert savaşımlar ile sürekli yeni başarılar kazanan tüm Afrika halkları için de bu kitabın özel bir değeri vardır.

Vietnam'ı diğerlerinden ayıran bazı özellikler vardır: Çok eski bir uygarlık olması, özerk kültürüyle bağımsız bir krallık olarak köklü gelenekler. Fransız sömürgeciliğin tarihi, bu bin yıllık dönem içinde okyanustaki su damlası kadardır. Bununla birlikte temel nitelikleri ve kendisini ez-meye gelenin karşıt özellikleri, genel olarak, tüm dünyada varolan çözül-mez çelişkilerin aynıdır ve bunları çözme yolu da aynıdır. Küba, bu yazı-ları ve Çin devrimini anlatmak için aynı konuda yazılmış olan daha başka metinleri bilmeden, benzer yöntemleri kullanarak ve bugün bütün dünyanın kabul ettiği başarılarla kurtuluş yoluna atıldı. Öyleyse, bu kitap kurtuluş mücadelesi yürüten dünya için genel bir önem taşıyan konular içermektedir. Bu konular şöyle özetlenebilir: Barışçı yöntemler kullanılarak bir kurtuluş savaşımında başarı kazanılamayan durumlar, özel koşullarda silahlı mücadele olanakları, gerilla savaşına elverişli geniş arazi parçala-rının bulunduğu ve halkın çoğunluğu ya da halkını köylülerin oluşturduğu yerlerde bu mücadelenin bürüneceği nitelik.

Bu kitap bazı makalelerin derlenmesi olmakla birlikte bir sürekliliğe sahiptir ve bazı tekrarlar tümünün etkisini daha da artırır.

Bu kitap Vietnam halkının kurtuluş savaşını anlatıyor, bu savaşımın halkın ve onun ordusu olan halk ordusunun savaşı olarak tanımlıyor, silahlı savaşın

yönetiminde ve devrimci silahlı güçlerin örgütlenmesinde partinin büyük deneyimini açıklıyor.

Son bölüm, savaşın son dönemi olan, nitelik bakımından gelişen kurtuluş güçlerinin mevzi savaşa geçtiği ve bu alanda Dien-Bien-Fu savaşı ile emperyalist güçlerin yenildiği bozgunu incelemektedir.

Kitapta önce, dünya savaşından sonra Sovyetler Birliği'nin ve Batıdaki güçlü müttefiklerinin zaferi kazanması sonra, Fransa'nın bütün anlaşmalara nasıl ihanet ettiği ve tüm ülkede yaratılan gergin ortamı anlatıyor. Tüm taktik ve akılcı yöntemlerle bu çelişkiler çözülemeyince Vietnam halkı silahlı savaşa karar veriyor.

Savaşta en büyük sorumluluk ülkenin özellikleri nedeniyle köylülere düşüyordu. Başlıca eylem yerleri ve ordunun temel bileşimi bunu gerektiriyordu. Fakat savaş, proleterya ideolojisi ile yönetiliyor ve işçi-köylü birlikteliğinin zaferi kazandıran temel etken olduğu bir kez daha kanıtlanıyordu. Başlangıçta anti-emperyalist savaş özelliği nedeniyle bu bütün hal-kın savaşıydı ve kökeni klasik yoksul köylü ya da işçi tanımına uymayan bir miktar insanda kurtuluş mücadelesine katıldı. Fakat zamanla kaplar belirginleşmeye başladı.

Feodalizme karşı bir savaş başladı ve emperyalizme, sömürücülüğe, feodalizme karşı yapılan savaşın kazanılmasından sonra sosyalist devrime geçiş oldu. Tüm bu savaş boyunca Vietnam da parti kitle mücadelesinden yararlandı. Bunun en başta gelen nedeni, gerilla savaşının halkın savaşından başka bir şey olmaması ve halkın oluşturduğu doğal ortamdan ayrı olarak düşünülemeyeceğiydi. Bu durumda gerilla, silahlı olmayan fakat öncüsü aracılığıyla zafere ulaşma iradesini dile getiren halkın büyük çoğunluğunun, siyasal bakımdan daha az olan öncüsü anlamına gelir. Kentlerde de savaşımın geliştirilmesi için, kitle mücadelesi bir silah ola-rak her zaman kullanıldı.

Vietnam halkı kurtuluş savaşımını sürdürürken, rejimin bazı ödünlerini kabul etmediğini ve haklarının en küçük bir kısmından bile vazgeçmediğini belirtmek çok önemlidir. bu mücadele hiçbir zaman karşılıklı ödünler üzerine tartışmamış, karşılıksız olarak bazı özgürlükler ve güvenceler elde etme zorunluluğunu ifade ederek, savaşın bazı kesimlerinde Fransız sömürgecilerinin yaptıklarında da daha zalimce olmasını önlemiştir. Kitle mücadelesinin bu anlamı, dinamik ve uzlaşmaz niteliğiyle, Latin Amerika'nın kurtu-

luş mücadelesi sorununun anlaşılmasında temel bir önem taşır. Vietnamlılar Marksizmi, Vietnam'ın kendi koşullarına göre uygulamışlar; halkının isteklerinden çıkmayan, öğretilerine sadık kalan partilerinin kılavuzluğu sayesinde emperyalistlere karşı parmak ısırtan bir zafer kazanmışlardır.

Savaşın, bazen ele geçen toprakları bırakıp geri çekilmeye, zafere ulaşmak için kalabalık bir orduyla saldırmayı, gidiş-gelişleri gerektiren yöntemleri, ona bir uzun savaş niteliği kazandırmıştır. Savaş sırasında cephe, düşmanın bulunduğu yerdi denilebilir. Bir anda düşman ülkenin neredeyse tamamını işgal ediyor ve cephe düşmanın bulunduğu her yere dağılıyor, daha sonra, savaş hatlarının sınırı beliriyor ve burası başlıca cephe durumunu alıyor. Fakat geriler daima başka yerlerde bulunuyor, savaşan gerillaların savaş alanını oluşturuyor; böylece savaş topyekûn bir hal alı-yor ve sömürgeciler, birliklerini hiçbir zaman sağlam bir üs olarak yığamı-yorlardı.

"Dinamizm, inisiyatif, hareketlilik, yeni durumlar karşısında hızlı karar verme" sloganı gerilla taktiğini özetler ve bu birkaç kelime hak savaşı dediğimiz o zorlu mücadeleyi tanımlar. Bazı zamanlar, yeni gerilla birlikleri, partinin yönetimindeki, Fransız nüfusunun güçlü olduğu ve halkın terörle korkutulduğu bölgelerde yaratılıyordu; bu durumlarda, Vietnamlıların silahlı propaganda dedikleri taktik uygulanıyordu. Silahlı propaganda belirli bölgelerde kurtuluş güçlerinin bulunması demektir; bunlar halk arasında göze batmadan dolaşır, güçlerini ve yenilmezliklerini gösterirler. Bir bölgede, üst üste tekrarlanan silahlı propaganda varlığıyla kitlelerin katalizörü (halk hareketini hızlandıran etken) rolü oynuyor, bölge dev-rimci oluyor, halk ordusunun kazandığı topraklara yenileri ekleniyordu. Tüm Vietnam toprakları üzerinde gerilla üsleri ve bölgeleri böylelikle çoğaldı; bu taktik şu sloganla özetleniyordu: Yığınak yapan düşman top-rak yitirir, dağılırsa güçünü yitirir.

Yığınak yaparak sert saldırılarda bulunmaya hazırlandığında, dağınık güçlerini kullanmaktan vazgeçtiği yerlerde karşı saldırıda bulunmak ge-rekir. Eğer Bazı yerleri ele geçirmek için küçük birliklerle gelen düşmana karşı karşı-saldırı, her bölgedeki güçler ilişkisine bağlı olarak yapılır. Fa-kat düşmanın temel vurucu gücü bir kez daha dağılır. Bu dersi de Vietnam halkının kurtuluş savaşından öğrendik. Bu savaşta, halk savaşının gelişimi genel biçimde niteleyen üç aşama görülür: Başlangıçta bölgenin doğal görünümü ve halkı içinde tümüyle kaybolan, çok hareketli az adamdan oluşan gerilla birlikleri ortaya çıktı.

Zaman içinde belirli bir anda nitelik sıçraması yapılmasını sağlayan niceliksel gelişmeler meydana geldi. Bu durumdaki birlikler bulundukları bölgeye egemen oldu. Bunlar safları daha sıkışık gruplardı. Artık daha güçlü araçlara sahip olmalarına ve düşmanı yenme olasılıklarının fazla olmasına karşın hareketlilik yine temel özellikleri olarak kalıyordu. Koşulların olgunlaştığı bir başka dönemde ise silahlı savaşın son aşaması olan mevzi savaşına gelindi. Dien-Bien-Fu'daki sömürge diktatörlüğü bu savaş ile son buldu. Savaşın, en son aşamasına yani mevzi savaş aşamasına varıncaya kadar- Vietnam kurtuluş savaşında bu aşamayı Dien-Bien-Fu sal-dırısı oluşturur- kurtarılmış ya da yarı kurtarılmış bölgeler olur ve bunlar kendini savunma bölgelerini meydana getirirler. Vietnamlılar, kendini sa-vunmayı da düşmana karşı yürütülen savaşın etkin bir parçası olarak görmüşlerdir. Kendini savunma bölgeleri belli bir çapı aşmayan saldırılara karşı kendilerini koruyabilir, halk ordusuna gerilla sağlar, düzeni sağlar ve üretim işleri ile ilgilenerek cepheye ikmal malzemesi gönderirler.

Kendini savunma, kendine özgü belirleyici nitelikleri olmakla birlikte, bütünden ayrılmaz bir parçadır, kendini savunma bölgesi hiçbir zaman kendi başına bir bütün olarak kabul edilemez. Yani bu bölgenin dışındaki tüm topraklar sakinken, halk güçlerinin düşman saldırısına karşı kendini savunmaya çalıştığı bir bölge olarak düşünülemez. Böyle olsaydı, halk savaşının birinci aşaması olan gerilla savaşına geçilmediğinde, odak kısa zamanda saptanır, kıskaca alınır ve yenilgiye uğratılırdı. Daha önce de söylediğimiz gibi Vietnam savaşının tüm gelişimi, özünde köylüye dayanmıştır.

Savaşın çizgilerini ilk zamanlarda belli bir tanımla belirleyemeyiz. Savaşım yalnızca ulusun kurtuluşu için yapılıyordu. Fakat zamanla kamplar belirlenip, çelişkiler şiddetlendiğinde ve halk ordusunun gücü arttı ve tipik bir köylü savaşına girildi. Tarım reformu bu mücadele sürerken ya-pıldı. Sınıf mücadelesi, en fazla düşmanın yok edilmesini ve düşmanın dostları içindeki pek kesin kararlı olmayanların sömürgecilikle olan çeliş-kilerinden en büyük ölçüde yararlanmayı hedef alan parti tarafından yönetildi. Bu çelişkiler başarıyla kullanıldı. Parti bu sürtüşmelerden çıkan bütün güçlerden yararlanarak kısa süre içinde zafere ulaştı. Yoldaş Vo Nguyen Giap, partiyle ordu arasında o zamanlar var olan şimdi de varlığını sürdüren sıkı bağlardan söz ediyor. Bu savaşta ordunun, partinin bir parçasından başka bir şey olmadığını açıklıyor; orduyla halk arasındaki sıkı bağları da inceliyor, orduyla halkın nasıl bir ve aynı şey

olduğunu açıklıyor; bu ifade Camilo'nun *"Ordu üniformalı halktır"* şeklindeki fevkalâde sentezini bir daha doğrular. Savaş sırasında ve daha sonraları, silahlı birlikler düşmanı yeni silahlarına egemen olmalarını ve her türlü saldırıyı püskürtmelerini sağlayan yeni bir tekniğe sahip olmak zorunda kalmışlardır.

Devrimci askerlerin disiplini, bilinçli bir disiplindir. Bütün bu savaş boyunca, askerin kendi iç disipliniyle nitelenir. Buna karşılık, halk ordusun-da, tüm askeri kurallara saygılı olmakla birlikte, büyük bir iç demokra-sinin savaşan insanların gereksinim maddelerini elde etmelerinde tam bir eşitliğin egemenliğini sürdürmesi gereklidir. Tüm bu anlattıklarıyla, General Vo Nguyen Giap bizim, Vietnam halk güçlerinin zaferinden birkaç yıl sonra bilincine vardığımız, fakat şimdiki anın tarihi süreçlerinin derin bir çözümleme yapılması zorunluluğunu bir kat daha şiddetle duyuran kendi deneyimimiz sayesinde bildiklerimizi tekrar ediyor. Şimdi anın analizi, yapılanların dış görünüşleri bakımından birbirlerine benzemeyen, fakat bir emperyalist iktidarın ve ona çok sıkı bağlarla bağlı bir sınıfın varlığıyla, sömürge yapısıyla birbirine benzeyen ülkelerin değişen koşullarına uyabilmesi için, Marksizmin ışığında ve onun bütün yaratıcı kapasitesi kullanılarak yapılmalıdır. Bu çözümlemelerin ardından General şu sonuca varıyor:

"Dünyanın şimdiki durumunda, bağımsızlık ve demokrasi uğruna kararlı biçimde mücadele etmek için tek bir beden gibi işçi sınıfının önderliğinde ayağa kalkan bir ulus, ne kadar zayıf ve güçsüz olursa olsun maddi ve manevi bakımdan her türlü saldırganı yenebilir. Belirli tarihi koşullar içerisinde, ulusal kurtuluş için yapılan bu savaşın zaferle sonuçlanması için uzun süreli bir silahlı savaş döneminden geçilebilir."

Bu sözler, bağımlı topraklarda kurtuluş savaşının almasının gerektiği genel niteleyici çizgileri özetliyor. Bu önsözü sonuçlandırmak için yapabileceğimiz en iyi açıklamanın, bu kitabı yayınlayan yayıncıların tamamıyla uyum içinde bulunduğumuz sözlerini aktarmak olduğunu düşünüyoruz:

"Emperyalizmin tehdit ve saldırılarıyla karşılaşan bütün dostlarımızın sürdürdükleri halk savaşında, *Halk Ordusu*'nun onlara güven ve umut veren nedenlerini bulmalarını diliyoruz."

1964

Komünist Çalışma Sertifikalarının Verilmesi Konusunda

Yoldaşlar; Her şeyden önce, bir açıklama yapmak zorundayım. Komünist çalışma sertifikalarının verileceği bu toplantıda, öncelikle hafif makine endüstrisi ile hafif kimya endüstrisi dallarından yoldaşlar temsilci olarak bulunuyorlar. Elbette bu, gönüllü çalışmaların yalnızca bu dallarda yapıldığı anlamına gelmiyor. Ancak, başından beri, gönüllü çalışmaları en katı biçimde kontrol altına alan bu iki dal ve özellikle de inisiyatifi başlatan hafif makine endüstrisidir.

Son günlerde, bakanlığa bağlı kimi başka işletmeler bazı açılardan bürokratik denilebilecek bu yolu izlemeyen yoldaşların bulunduğunu bildirdiler. Gerçekten de, bu çalışma sertifikalarının elde edilmesi için gereken çalışma saatlerinin tamamlandığının kesin kanıtı olarak bono verilmesini zorunlu kılmıştık. Bu bonolar zamanında bize gönderilmedi, zaten bu konu üzerinde durmakta yeterince ısrar edilmedi. Çok sayıda işletme, 240 saat süreli çalışma zamanını dolduran işçilerin isimlerini bize son anda duyurdular. Bizse bu bilgileri aldığımız zaman, doğru olup olmadıklarını araştırmak için yeterli zaman bulamadık. Bu yoldaşların gerçekten bu çalışmayı yaptıklarının kontrol edilmesini başka zamana bıraktık. Bu

konunun, tüm işletmelerde ayrı ayrı tartışılmasına ve daha sonra sertifikaların verilmesine karar verdik.

Bu yoldaşların adlarını hızlıca okuyacağım: Temel Endüstri Müsteşarlığına bağlı Metalürji dalının Makine Konsorsiyumundan İbrahim Almodovar ve Carlos Aroso adlı işçiler; Tarım Donanımı Konsorsiyumundan Carlos Eugenio Angulo, Ruben Rodrigez, Guillermo Orta, Carlos Rodrigcz, Julio Nunez, İsrael Solis ve Pedro Garcia; çeşitli metalurji dallarından Angel Mederos, Hector Menendez ve Javier Tey Branguly; metal işleme sanayisi için İgnacio Carria; ağır kimyaya bağlı sunta imalatından Joaquin Montes de Oca; tekstil üretimi için, deri ve tekstil üretiminden Noel Pedrazo, Juan Salaş, Juan Padron, Tito Pena, Roberto Remedios, Jose Rodriguez; dabaklama ve deri imalatından Juan Valdiva, Norberto Sarda, Regino Perez ve Francisco Brenela; trikotaj için bu daldan Ernesto Taylor ve Alejandro Labada. Bir kişi daha var, grafik sanatlardan Benigno Somoza.

Çalıştıkları işletmelerin, isimlerini bize geç duyurduğu başka yoldaşlar da var. Bunların belgeleri henüz hazırlanmadığından durumlarını daha sonra incelemeye alacağız.

Devrimci Çalışma Konfederasyonunun ve Sanayi Bakanlığının birlikte düzenlediği bu toplantının anlamından kısaca bahsetmek istiyorum. Daha önce açıkladığım ve benden önce yoldaş Lazaro'nun da söz ettiği gibi, daha başından beri çalışmalara getirdiği heyecan ve coşku bakımından hafif makine üretimi dalının göreli ağırlığı çok önemlidir.

Komünist çalışma sertifikalarını dağıtmak üzere olduğumuz ve manevi özendiricileri harekete geçireceğimiz şu anda, çalışma azimleri ve şevkleriyle tüm toplum için gerçek bir örnek teşkil eden insanların adlarını açıklamadan, burada, aramızda bulunan yoldaşımız, Hafif Makine Üretimi Kurumu Müdürü Arcos Bergnes'in, coşku ve inisiyatifiyle tüm Hafif Makine Üretimi dalında kitlesel seferberlik başlatan bu somut çalışma biçimini hizmete koyduğunu önemle belirtmek isterim.

Şu anda bile, bu törenin bazı aksak tarafları var, kuşkusuz. Çalışmalarıyla sertifika almaya hak kazanmış tüm işletmelerin temsilcilerinin burada hazır bulunması gerekirdi. Hatta, daha başka kuruluşların da diğer işletmelerden, diğer üretim dallarından yoldaşların bu sertifikaları elde

etmeye özlem duyabilmesi için uygun eşgüdüm tarzlarını gözden geçirmeleri gerektiğini de söyleyebilirim, çünkü henüz işin başındayız. Bizim amacımız, içinde yaşadığımız saatin anlamını çok iyi anlayan yoldaşlara Sanayi Bakanlığımızın şükran ve minnettarlığını sunmaktan başka bir şey değildir.

Bazı yoldaşların girdiği anlaşmaların anlamı hakkında sizlere bir fikir verebilmesi açısından şunları söyleyebiliriz: Yarışma dört ay sürdü. Bir işçi her ayın 30 gününde 8'er saat çalışsa bu süre içinde toplam 960 saat doldurur. En fazla ek çalışma saati gerçekleştiren ve 980 ek çalışma saati toplamına ulaşan yoldaşımız 4 adet çalışma sertifikasına hak kazandı. Bu emekçi 4 ay süresince, her gün 8 saatten fazla gönüllü ek çalışma yaptı.

Elbette ki, bunun kırılması zor bir rekor olduğuna inanıyoruz ve hepimizin de böylesine bir çalışmayı gerçekleştirme yetisinden henüz uzak olduğumuzu düşünüyoruz. Bu yoldaşımızı, fedakârlığı, 4 ay boyunca bıkıp usanmadan, yorulmadan kendini işine vermesi ve eksiksiz, katkısız coşkusu bakımından örnek göstermemiz yerinde olur. Bu kendini tamamıyla işine adamış bir yoldaşımız. Birkaç kişiden daha söz etmeden geçemeyeceğiz: Transformasyon işletmesinden Miguel Garcia Martinez 70 yaşına karşın çalışma sertifikası almaya hak kazanmıştır, ayrıca devletleştirilen grafik sanatlar kurumundan yoldaş Blanca Carillo Anguerra 340 saatlik fazla mesaisiyle en çok ek çalışma saati dolduran kadın yoldaşımızdır. Son 4 ay boyunca, tüm hafif sanayi müsteşarlığında 774.344 gönüllü çalışma saati gerçekleştirilmiş, ilk sırayı 40 bin saatle makine dalı almıştır. Üçüncü sırada 141 bin saatle tekstil dalı, onun hemen arkasından 117 bin saatle kimya sanayisi ve 110 bin saatle besin üretimi dalı gelmekte. Toplam gönüllü çalışma saatleri gerçekten de olağanüstü bir sayıya ulaşıyor.

Bir nokta üzerinde ısrarla durmalıyız: Bizim için önemli olan birkaç işçinin fedakârlığıyla bazı işletmelerde üretkenliği sağlamak değildir, aradığımız bu değil. Tüm bir dönem boyunca, pek çok işçinin el emeği yerine birkaç yoldaşın göstereceği fedakârlıktan ve gönüllü çalışmasından yararlanmak isteğinde de değiliz. Gönüllü çalışmanın önemi, bu emeğin herhangi bir işletmeye ya da devlete sağlayacağı dolaysız ekonomik faydadan ileri gelmez. Asıl fayda çeşitli çalışma merkezlerindeki yoldaşların bu tutumunun tetikleyici bir örnek olması ve iş sırasında kazanılan bilinçten elde edilir. Yani, öncü gönüllü işçiler, işyerlerinde, gerçek bir ko-

münistin ideallerini en iyi gerçekleştiren kişilerdir. Onlar, üretim süreci içinde, kendi savaş alanlarında, içinde bulundukları siperlerde, yoldaşlarına, *"Benim yolumu izle"* diyen savaşçılar gibidirler. Bu konu üzerinde her zaman ısrarla durduk. Hayat karşısında komünist tutum, insanın kendi örneği üzerinden izlenecek yolu göstermesi, kendisinin meydana getirdiği örnekle, karşı karşıya kalınan zorluklar her ne olursa olsun, bu yolda kitleleri zafere ulaştırmaktır. Toplumdan, bir emekçi olarak gösterdiği çabaların ve değerinin anlaşılmasından, kendisine şükran duyulmasından başka bir şey beklemeden, günler ve günlerce süren, durmadan tekrarlanan çalışmasıyla herkese örnek olan bir kişi, bu yeni toplumun kurucusu, vakti geldiğinde kendisinin de fedakârlık istemc hakkının olduğunu bilir. Zaten toplumumuzun kuruluşu, ancak fedakârlık temeline dayanılarak gerçekleştirilebilir.

Düşmanlarımız çok ve bizden güçlü, üstelik çok da yakındalar. Küba'nın, Amerika Kıtasını aydınlatan ışık kaynağı olarak ve başka birçok parlak örneklerin bulunduğu Amerika, Asya ve Afrika Kıtalarındaki tüm kardeşlerimizin izlemek zorunda oldukları bir örnek olarak taşıdığı anlam çok büyüktür. Emperyalizm, Küba örneği karşısında, emperyalist emellerinden vazgeçip bir köşeye sinmez; Amerika Kıtasındaki halklara kurtuluş yolunu gösteren Küba örneğine karşı, özlemini çektiği bir başka bir örnek yaratmak çok işine gelir: Yankee emperyalizmine kafa tutmaya kalkışan halkların başına neler geleceğini göstermek amacıyla taş taş üzerinde konmamış, yakılıp yıkılmış, tüm yöneticileri öldürülmüş ya da hapse atılmış, halkı emperyalist çizme altında ezilmiş bir Küba. Her gün bu tatlı hayalle yaşıyorlar.

Bu nedenle, bugünkü uluslararası iklim bu tür manevralara elverişli olmadığı halde hiç durmadan bizi ezmeye çalışıyorlar. Önce ekonomik baskıları deneyip başarısız oldular. Playa Giron girişimleri oldu, yine başaramadılar. Bizi atom bombası patlatmakla korkutmaya kalkıştılar ve yine başarısızlığa uğradılar. Tüm güçlerine, tüm tehditlerine karşın, bu halk emperyalizme karşı koydu ve tekrar tekrar zafere ulaştı.

Ekim bunalımı günlerinde üretim konumlarında görev alanlar çalışmalarında her zamankinden daha özenliydiler. 1962 yılının Ekiminde bakanlığımızın üretim eğrisi birdenbire bir yükseliş gösterir. Bu değişikliğin nedeni, tümüyle halkın, emperyalizmin bizi yok etme isteğine karşı nesi

var nesi yoksa, her şeyiyle karşı koymak için giriştiği yurtsever atılımdır. Flora kasırgasının patlak verdiği Ekim ayında da uğranılan felaket nedeniyle üretimimiz ileriye doğru bir atılım yapmıştı. İş merkezlerinin tümünde, kendiliğinden, gönüllü çalışma için ekipler kurulmuş, erkek ve kadın emekçiler, gönüllü çalışmış ya da ücretli ek çalışma yapmış, hiç kimse işinin başından ayrılmamış, toplumumuzun ihtiyacı olduğu sürece üretimin hizmetinde kalmışlardı.

Tüm yıllar, tüm aylar, tüm günler için, tüm yoldaşlarımızda *"Ekim Ruhunu"* yaşatmak istiyoruz. Bu tür bir anlayış ne kadar küçük ve önemsiz olursa olsun yapılmakta olan tüm işlerin o anda ülkenin çıkarları için temel bir görev kabul edilmesini sağlar. Ama, emperyalizm ve kasırga gibi bir doğa olayı bunu hatırlatmadığı zamanlarda, insanların bilinci biraz uykuya dalar ne yazık ki.

Bürokratlarımız da kâğıtlarını uykuya yatırırlar; çünkü o Ekim günlerinde, kâğıtların bürolar arasında uçarcasına dolaştığını, çok zaman alacak, şurada burada tartışmalara neden olacak, evrakın komisyondan komisyona, çekmeceden çekmeceye sürüklenmesine neden olacak sonsuz sayıda sorunun bir çırpıda çözümlendiğini size burada belirtmekten memnuniyet duyarım.

Bu bunalımın bize bıraktığı iyi bir miras, kâğıtların nasıl kanatlanmış gibi hızla dolaştığının ve sorunların nasıl çözümlendiğinin farkına varmamıza yardımcı olmasıdır. Bu anlayışı, herkese yaymak istiyoruz. Yakınında bulunduğunuz herkese, insanın ayaklarını hızlandıran, insana kanat takan bu eğilimi aşılamalısınız. Bu eğilim, bütün engelleri aşarak, toplumsal ödevin yerine getirilmesine engel olan her şeyi yol üzerinden süpürüp atarak üretimin uçarcasına bir hızla ilerlemesine yardım eder.

Sohbetimizin konusundan biraz uzaklaşmak olsa da, bir bakıma kişisel olarak bazı yoldaşlarımıza çalışmada gösterdikleri üstün başarı dolayısıyla şükran ve minnettarlıklarımızı ifade etmek istiyoruz. Hepsine birden teşekkürlerimizi biraz önce sunduk. Ama bazı sivrilenler var. Tabii onların sivrilmesi kendileri için büyük bir onurdur, ama henüz sivrilmemiş olanların kazandığı onur da bu yüzden azalmaz.

Yılbaşında, bazı hediyelik eşyalar geçti elime. Bu hediyeleri bu sivrilen yoldaşlara vermeyi düşünüyoruz. Bunları burada göstermek istemiyorum,

çünkü epeyce güzel şeyler oldukları için maddî özendiriciler oldukları düşünülebilir. Benim niyetim ise maddî özendiriciler kullanmak değil. Bu hediyeleri; 980 saatlik ek çalışma yapan yoldaş Felix Anne Silvera'ya, 70 yaşındaki yoldaşımız Miguel Garcia Martinez'e ve kadınlar arasında en çok ek çalışma yapan yoldaş Blanca Carillo Anguerra'ya vermek istiyorum.

Son aylarda gösterilen çabaları incelediğimizi de sözlerime eklemek isterim. Çalışmaların gerçekten de olağanüstü durumda olduğunu düşünüyoruz. Bütün ekipler, çalışma birimleri ve işletmeler seferber olmuştu. Bunlar arasında en iyi çalışmayı gerçekleştirerek gönüllü üretim çalışmasına en çok ek çalışma saatini kazandıran işletmenin emekçilerinin, yarı hammadde artıklarını yeniden kullanılır hale getirme işletmesi çalışanlarının başarısını özellikle vurgulamak istiyorum. Yalnızca çok mükemmel çalışmakla kalmadılar, üstelik de eskiden iyi örgütlü olmayan, verimsiz bir işyerinden büyük bir üretkenlik sağladılar. Orada sürdürülen çalışma biçiminden de söz etmemiz gerekir, kapitalistler durmaksızın işçileri bölmeye çabalıyorlardı. Oraya ancak başka yerde iş bulamayanlar çalışmaya giderlerdi. Orası çalıştırılması en zor işyerlerinden biriydi. Üstelik de, bize özgü kreol kafa yapısıyla, *"hammadde artıklarını değerlendirme de neymiş!"* diye alay konusu yapılan bir yerdi. Bu şaka orada çalışanların hoşuna gitmiyordu tabii. Ancak şimdi, yeniden işlenir hale getirilip üretime kazandırılan hammadde artıklarının çokluğuyla işletmelerinin önemli bir öncü kuruluş olduğunu kanıtladılar. Tüm işletmenin ve ödül kazanan müdür yoldaşımız Estefania'nın çalışması özellikle dikkate değer.

Gelecek yıl -aslında bu yıl, ama bunları düşündüğümüz sıralarda gelecek yıldı- tüm çalışmaları daha iyi örgütlememiz gerekir. Çalışma yarışına katılma arzusu herkese yayılmalı, daha çok sayıda yoldaş, bir anı olmaktan öte değer taşımayan bu minnettarlık biçimine karşı özlem duymalı, görevini yerine getirmenin mutluluğundan başka bir ödül beklemeden, bu çok küçücük şükran belirtisiyle yetinerek ülkeyi baştan başa yeniden kurma çabalarına katılmalıdır. Bir çalışma sertifikası ve 6 aylık prim elde edebilmek amacıyla gönüllü olarak 240 saat çalışılması gereklidir. Bu çalışma programı 1 Ocak'tan başlayarak 30 Haziran'a dek devam edecektir. Sonraki 6 aylık periyotlar için başka primler verilir. Primler birbirin-

den ayrıdır, çalışma saatleri arasında toplama yapılmaz, bu nedenle yeni primlere hak kazanmak için daha çok çalışma saati gerekir. Örneğin bir yoldaş şampiyon olmak istiyorsa, yarışmayı sürdürebilir ve 6 ya da 7 çalışma sertifikasına hak kazanabilir. Ama bizim için önemli olan en çok sayıda yoldaşımızın yarışmaya katılması ve ödüllerini almalarıdır.

Bakanlığımızda, biz bürokratlar, bu biraz küçültücü isim uzun zamandan beri karşı çıkıyorduk. Bu sebepten dolayı, bugün 120 ya da 130 kişiden oluşan Kızıl Taburumuzda, tabur üyesi olarak kalmak isteyen herkesin 6 ay içersinde 240 saat ek çalışma yapması zorunluluğu getirdik. Buna zorunluluk dememiz daha doğru olur, çünkü zaten gönüllülerden oluşan bir tabur söz konusu burada. Taburun bütün üyeleri 6 aylık sürecin sonunda komünist çalışma belgelerini alacaklar. Bu sürenin bitiminde taburumuzda hiçbir arınma olmayacağını umuyoruz. Bugün tabur komutanı olan ben de 240 saat ek mesai yapmak zorundayım. Ancak o zaman, kendimize uygun gördüğümüz *Sanayi Bakanlığı Komünist Taburu* adını taşımayı hak edip hak etmediğimizi, yani bir süper öncü tabur olup olmadığımız konusunu tartışarak bir karara bağlayacağız.

Size birkaç söz daha söylemek istiyorum. Bu tören ve katılanların coşkusu, tüm çalışma birimlerindeki yoldaşlarımızı harekete geçirecektir. Ama, hiçbir zorlama olmamalıdır. Dediklerimi iyice anlıyor musunuz? Hiçbir zaman manevi bir zorlamaya başvurulmaması gerekir. Kimse, çalışma sertifikasını başkalarının gözüne sokarcasına durmadan göstermemelidir. Sürekli gönüllü çalışmalardan dem vurulup insanlar rahatsız edilmemelidir. Pazartesi sabahı işe gelir gelmez müdüre: "*Dün nerdeydin bakalım, babalık. Gönüllü çalışmaya neden gelmedin?*" diye sormak doğru bir davranış değildir. Böyle davranıldığı vakit verilen emekler, yapılan çalışmalar ve kazanılan başarılar bütün kıymetini yitirir. Gönüllü çalışma, gönüllü yapılır, hepsi bu kadar. Toplum için yararlı olduğundan kuşku duyulmaz, ama herkesin bilincini geliştirdiği için kişi için de yararlıdır. Gönüllü çalışmayı, ancak bunu gönülden isteyenlerin yapması gerekir. Gönüllü çalışmalara katılmak istemeyen de görevini yapmamış sayılmaz. Bu kişi, toplum içinde en büyük coşkuyu duyanların kendiliklerinden üstlenmiş oldukları ek görevleri yapmamaktadır yalnızca.

Sertifikalar nedeniyle kimsenin sıkıntıya düşmemesi ve kimsenin de boş yere böbürlenmemesi için bu gerçeklerin açıkça belirtilmesi zorunludur.

Çalışma sertifikaları, yalnızca, onları elde etmeye hak kazananların topluma karşı görevlerini tam anlamıyla yerine getirdiklerinin, toplumun gelişimi için verebilecekleri her şeyi verdiklerinin kanıtı olan birer belgedir. Bunlar açıklığa kavuşturulduktan sonra, size söyleyecek fazla bir şey kalmadı. Sözünü edeli çok zaman geçmedi, ama bizler de devrim sırasında, hedefimiz olan komünist ideolojinin geçmişine kıyasla oldukça gençtik. Devrimimiz daha henüz 5 yaşında. Devrimimizin sosyalist niteliğini açıklayalı daha 3 yıldan fazla olmadı. Şimdi geçiş sürecinin tam ortasında, sosyalizmin kuruluş aşamasının öncesinde bulunuyoruz. Daha sonra da komünizmi kurma aşaması gelecek. Ama biz size, şimdiden, hedef olarak komünist toplumu tavsiye ediyoruz. Bu topluma varmak için geçecek sürenin uzunluğunun, kat edilecek yolun bir-iki adımlık olmamasının fazla bir önemi yok. Yeni toplum, sınıf farklarının ve dolayısıyla da sınıfsal diktatörlüğün olmadığı mutlak anlamda yeni bir toplum olacaktır.

Komünizme nasıl varılır? Bu soruyu sık sık sorduk. Komünizm, ancak üretim güçlerinin gelişimi, sömürücü sınıfların ortadan kalkması, halkın hizmetine verilen ürünlerin çoğaltılması ve toplumun bağrında yeşeren bilincin yükselmesiyle gerçekleşebilen toplumsal bir olaydır. 1917'de Lenin'in devriminden sonra, insanlar yeni bir bilinçlenme kazandı. İnsanlığa bunca güzel değerler kazandıran, yarattıkları gelenekler hâlâ korunan Fransız Devrimi insanları, sadece tarihin araçlarıydılar. Ekonomik güçler kıpır kıpır kıpırdanıyor, oysa onlar o çağda yaşayan insanların duygularını, halkın heyecanlarını dile getiriyorlardı. İçlerinden bazıları, daha da uzağı görmüş, ama tarihi yönetmeye, kendi tarihlerini bilinçli olarak yaratmaya yetecek denli gücü kendilerinde bulamamışlardı.

Bu, ancak Ekim Devrimi'nden sonra başarıldı ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, barış ve sosyalizm cephesinde bir araya gelen ülkelerin kurduğu blok çok güçlendi. Bugün, tarihi yaratan, yöneten, ne yaptığını bilen insanların sayısı milyarı buluyor. Bu milyarın içinde, bir su damlası gibi, ama göze çarpan bir su damlası gibi, kendilerine özgü özellikleriyle ve tüm gururlarıyla yedi milyon Kübalı var. Öyleyse ürünlerde artış sağlamak, halka gereksinim duyduğu her şeyi verebilmek için üretimi geliştirmek, yerine getirmekle yükümlü olduğumuz bir görevdir. Ancak, tüm bunlar halka vermek için ağır sanayimizi kurmak, tarımımızda gelişim göstermek, toplumumuzun türlü yönlerini uyumlu kılmak, içinde ya-

şadığımız an uğruna kendimizi adamak, devamlı olarak yaptığımız işi düşünmek ve en önemlisi bugün toplumun yöneticisi konumunda olan bizler ve tüm Küba halkı daha çok öğrenerek daha çok bilmek, olayları derinlemesine inceleyerek çalışmanın yaratıcı gücünün ne olduğunu içtenlikle ve derinden duymamız gerektiğinin açıkça bilincine varmak durumundayız.

Marx, dahice görüşüyle olup biteni incelerken, komünist düzende yaşayan insanların çalışmasının ahlaki bir zorunluluk olduğunu söylüyordu. Bu gerçek, Sovyetler Birliği Komünist Partisi programında yer almıştır. Yani, çalışma yeni bir nitelik kazanarak, insanın çocuklarına bir parça ekmek götürebilmek için iş gücünü makinelerin sahibine ya da toprağın sahibine sattığı çağlarda henüz bilinmeyen, çok yeni bir özelliğe bürünmüştür. Şimdi, üretim araçları halkın elinde, ama halk daha dün patronuna karşı ayaklanan ve işine lanet eden kişilerden meydana geliyor.

Bir çok durumda, çalışma koşulları henüz değişmiş değil. Ama, bilincin hızla değişmesini sağlamamız gerekiyor. Ancak böylelikle, emekçiler, Küba proletaryası için zor koşullarda çalışmanın bazen fedakârlık anlamına geldiğini, fedakârlığın da yeni bir nitelik kazandığını, çalışmanın yepyeni, belirleyici özellikler taşıdığını anlayabilirler. Komünizme geçiş olanaklarımızı büyük ölçüde arttıracak olan bu bilinci de yaratmamız gerekiyor. Ayrıca, bütün Kübalılar için çalışma, insanın, tekniğin, teknolojinin, buluşların yaratıcısı olarak yaşamsal bir ihtiyaç haline geldiği zaman, tüm iş birimleri yıldan yıla değişerek gençleşecek ve çağdaşlaşacaktır. Herkes önü alınamaz bir hızla ve bütün gücüyle yeni toplumun kurulması çalışmasına katılacaktır.

İşte bu nedenle, yoldaşlar, sizin öncü niteliğinizden çalışmanın önemini anlayarak, bu gün, bu ön saflarda bulunmanın getireceği sorumluluğun bilincinde olarak, neşe içinde çalışmaya giden erkekler ve kadınlar olarak taşıdığınız nitelikler için sizleri selamlıyoruz.

Görevimizin, yalnızca Küba halkına karşı olmadığını asla unutmamalıyız. Zaten bu nokta üzerinde her zaman ısrarla duruyoruz. Görevimiz, büyük sosyalist kampın birleşmesi için ve onun geleceğine katkıda bulunmak amacıyla ülkemizi savunmaktır. Burada, Latin Amerika'da, görevimiz, özgürlükleri uğruna savaşan tüm halklar adına, özgürlüğe kavuşmanın örneği olmak, kurtuluşun bayrağını, daima daha ışıklı olarak yücel-

erde dalgalanmaktır.

Bu bayrağı çok yükseklerde dalgalandırarak kuklaları yok etmek için silaha sarılmış bir halkın neler yapabileceğinin örneği olarak taşımalı, aynı zamanda bir halkın ne kadar güçlü olursa olsunlar tüm düşmanları geri püskürtmek, içteki karşı devrimi ortadan kaldırmak ve hızla yeni bir toplum kurmak için silahları ve üretim araçlarını ele geçirdiğinde neler yapabileceğini göstermek için taşımalıyız. İşte biz böyle bir örnek oluşturuyoruz.

Başbakanımızın Birleşmiş Milletler Örgütü'nde de açıklamış olduğu gibi, Moskova'da anlaşmaları imzalayamadığımızı biliyorsunuz. Bunun sebebini daha önceden açıklamıştık. Yankee emperyalizminin öfkesi ve saldırganlığının gereği, her şeyin barış içinde kalabileceğini, ancak kendi çıkarlarının doğrudan zarar gördüğü yerlerde bunun söz konusu bile olamayacağını açıklamıştık. Bu yüzden, anlaşma imzalamanın uluslararası ilişkiler açısından olumlu olduğunu belirtirken, aynı zamanda burada, Küba'da, bugünkü koşullar sürdükçe, bu tür anlaşmaları imzalamayacağımızı da duyurmak istiyoruz.

Bunu, tüm dünyayla birlikte emperyalistler de anladılar. Çünkü emperyalistler bilmek istedikleri her şeyi çok iyi bilir, daha derinden düşünürler. Çemberleri daraltmayı sürdürmeye çalışıyorlar. Biz o çemberleri birer birer kırarken, emperyalistler de yenilerini kurmanın yollarını araştırıyor, yeni saldırı formülleri bulmaya uğraşıyor, her an yırtıcılıklarını sergiliyorlar. Şimdi, birdenbire, hiç beklenmedik bir şekilde Panama olayı ortaya çıkıverdi. Sebep, suçsuz insanların yurtsever bir gösterisiydi. İstilacıların işgali altındaki bir ülke için egemenlik simgesi olan ve Panamalılara bir hak olarak tanınmış olan bayraklarını göndere çekmek istemişlerdi. Bu sabah aldığımız haberlere göre olayda 27 kişi öldürüldü, yüzlerce yaralı Panama'daki hastanelere kaldırıldı. Emperyalizmin saldırganlığından dolayı, Latin Amerika'da yaşanacakların küçük bir örneği bu. Ama, bazı Yankee askerlerinin de kafalarına taş yiyerek öldüğü söyleniyor, bu da Latin Amerika'da emperyalizmin başına neler geleceğinin küçük bir örneğinden başka bir şey değil.

Eğer emperyalizm, Santo Domingo'da, Guatemala'da, Venezüella'da, Nikaragua'da, Honduras'ta, Paraguay'da ve Panama'da bugün ilk mücadelelerine girişen, kurtuluş davaları uğruna savaşan halklar üzerine sal-

dırmayı kararlaştırmışsa, Amerika Birleşik Devletlerinde analar, aileleri içinden birinin, Latin Amerika'nın uzak bir köşesinde, *'eşkıya çeteleri'* tarafından vurularak, görevi başında, onurlu biçimde öldüğünü bildiren resmi telgraflar alacaklardır.

Günler geçtikçe bu telgraflar çoğalacak, Amerika Birleşik Devletleri halkı, babasız bir ailenin, yetimler ailesinin, çalışıp para kazanabilecek kimse olmadığı için açlığın hüküm sürdüğü bir ailenin nasıl olduğunu anlayacaktır. Bu günün yaklaştığını hepimiz görüyoruz, o gün uzak değil, üstelik de dağ yollarından gizlice gelmiyor. Davul çala çala yaklaşıyor. Caracas'la göründü, Guatemala'da bir süreklilik hali aldı. İki yıldan beridir, tüm And Dağlarını sardı. Bu yüzden, Fidel, And Dağlarının Latin Amerika'nın Sierra Maestra'sı olduğunu söyledi.

Bunlar sorumluluklarımız, bu örnek ise halkının kendi tarihinin yaratıcısı ve yöneticisi haline geldiği, mutluluğunu kendi elleriyle kurduğu bir ülke olarak örnek olmanın yarattığı umuttur.

Latin Amerika'da halklar, mücadele ediyor, ezilen dünya halkları da üç kıtada mücadele ediyor. Bu yüzden sorumluluğumuz çok büyük. Boş sözler değil bunlar, gerçeği ve doğruyu söylüyorum.

Buraya tüm dünyadan ziyaretçiler geldiği zaman, tüm sadeliğimizle hatalarımızdan da söz ediyor, yeterince güçlü bir zemini olmadan sosyalizmi kuran bir ulusun karşılaştığı sorunları gözler önüne seriyoruz. Yine de, insanların ruhlarına büyük ölçüde etki ettiğimiz de gerçek.

İnsanlar, yeryüzünde daha başka bazı gerçeklerin de varolduğunu anlamaya başladılar. Bugüne kadar bunları bilmiyorlardı. Özgür, mutlu ve cesaretli bir halkın görüntüsünü seçmeye başladılar. Orada, gözlerinin önünde, çalışkan ve neşeli insanların yaşadığının farkına vardılar. Emperyalistlerin bizi kuşatma altına alması bu sebepten kaynaklanıyor. Çünkü örneğimiz, uzaktan, yakından olduğundan daha bulaşıcıdır. Bunu, onlar da çok iyi bilirler.

Geleceğimiz, Latin Amerika'nın geleceği, tüm dünyanın, tüm erkeklerin ve kadınların, hatta Amerika Birleşik Devletleri'nde ve emperyalist ülkelerde yaşayan, sermaye baskısının acısını çeken tüm insanların geleceği için hep birlikte, yoldaş Roca'nın bize hatırlattığı Fidel'in önerilerini şaşmaz biçimde izleme kararı alalım, yoldaşlar: Günlük çalışmaları ger-

çekleştirelim, işlerin yolunda gitmemesinin nedenlerini araştıralım, yeterince çalışıp çalışmadığımızı saptayalım, hataları ertesi gün düzeltmeyi kararlaştıralım. Bizler, büyük fedakârlıklara kendini hazır hissedenler olarak, halkımızın, işletmemizin, çalışma birimimizin, atölyemizin, işçi ekibimiz yöneticileri olan bizler, gücümüzün yettiği kadar, kendi örneğimizden örnek alıp bu çalışmaları gerçekleştirmeliyiz. Öyle davranalım ki, örnek kelimeleri aşsın, her birimiz, komünizmin kuruluşunda öteki yoldaşlarımızın taşıyacağı bir bayrak olsun.

Böylece, hepimiz birleşerek, dev adımlarla ilerleyerek, ülkemizin ihtiyaç duyduğu hızlı yürüyüşü sürdürerek, insanlığın büyük özlemini gerçekleştireceğiz. En anlamlı görevimizi böylece yerine getirecek, halkımızı, tüm dünya halklarının mücadelesinde bayrak yapacağız.

Küba Devrimci Çalışma Konfederasyonunda (CTCR) 11 Ocak 1964 günü yapılan konuşma.

Sosyalizme Geçerken Planlama ve Bilinç

Finansmanın Bütçeye Göre Uyarlanması Sistemi

Daha önceki tartışmaların özeti:

Bu konu daha önce de tartışıldı, ama üzerinde yeterince durulmadı. Bu nedenle, sistemin kapsamı, yöntemleri ve gerçekleştirdikleriyle ilgili düşüncelerimizi açıkça ortaya koymak için ayrıntılı çözümlemelere başlamayı gerekli sayıyorum.

Bu sistem, Devlet Teşebbüslerinde Finansmanın Bütçeye Göre Uyarlanması Düzenleyen Yasa ile resmen kabul edilmiş ve ilk kez Sanayi Bakanlığı bünyesindeki çalışmalarla uygulamaya konmuştur. Ancak 1960 yılına kadar uzanan bir geçmişi vardır. Bizim amacımız sistemi incelemek değil, onu bugün varolduğu biçimiyle ve evriminin henüz tamamlanmadığını göz önünde bulundurarak tanıtmaktır.

"Ekonomik Hesaplama Sistemi" ile karşılaştırma yapmaya çalışıyor ve bu sistemin parasal özyönetim yanı üzerinde ısrarla duruyoruz. Bu özellik sistemin ayırtedici temel nitcliğidir. Ayrıca, parasal özyönetimin temelini oluşturan maddi özendiricilere karşı tutumu da belirtmek istiyoruz.

Bu farklar küçük ve karanlıkta kalmış olduğundan bunları açıklamak güç. Üstelik finansmanın bütçeye göre uyarlanması sistemi henüz ekonomik hesaplamayla aynı açıklıkta sergilenebilecek kadar ileri derecede incelenmiş değil.

Başlarken önemli yapıtlardan bazı alıntılar yapmak istiyorum. İlk önce Marx'ın gençlik yıllarına ait ekonomik analiz yazılarından alıntı yapacağım. O dönemde, Marx'ın eğitimine katkıda bulunan felsefi düşünceler, kullandığı dilde bile kendini gösteriyordu, ama açık bir ekonomik görüşü yoktu. Yine de, Marx, daha yaşamının ilk yıllarında yoksulların durumunu incelemişti. *Kapital*'deki kadar bilimsel kesinlikle olmasa bile, felsefi olarak savunmasını yapıyordu. Felsefi bir tarzda sistemli düşünüyor, birey olarak insanla ve onun toplumsal bir varlık olarak kurtuluşuyla, bilimsel bir yaklaşımla ilgileniyordu. Çağında ki toplumsal yapının kaçınılmaz bir sonu olduğunu, bunun geçiş dönemine, yani proletarya diktatörlüğüne gideceğini çözümlemeye henüz başlamamıştı. Kapital'de ise Marx, toplumsal çağların geçiciliğini, üretim ilişkileriyle özdeşleşmelerini inceleyen bilimsel ekonomi uzmanı olarak karşımıza çıkıyor ve artık felsefî araştırmalara yer vermiyor.

Kapital'in, insan zekâsının yarattığı bir anıt olması yüzünden insancıl özellikleri çoğu zaman göz ardı edilir. Üretim ilişkileri sistemi ve yol açtığı sonuçları, ayrıca sınıf savaşımı, belirli bir ölçüde, tarih sahnesinde rol alanların insanlar olduğu nesnel gerçeğini gözden saklar. O an yalnız insanla ilgileniriz. Bu nedenle, gençlik çağında yazılmış olmasına rağmen değerinden hiçbir şey eksilmeyen aşağıdaki alıntıyı aktarıyoruz:

"Komünizm, insanın kendine yabancılaşması demek olan özel mülkiyetin yok edilmesi ve sonuçta, insan özünün gerçek anlamda, insanlar tarafından, insan için geri getirilmesi, yani insanın, bilinçli biçimde ve önceki aşamaların tüm kazanımını kucaklayarak, toplumsal (yani insancıl) insan olarak, yeniden kendisine dönmesidir. Komünizm, tam anlamıyla gelişmiş doğalcılık=insancıllık, tam anlamıyla gelişmiş insancıllık-doğalcılık olarak insanla doğa, insanla insan arasındaki uzlaşmazlığın doğru çözümü, varoluş ve öz, nesnelleşmeyle kendini doğrulama, özgürlükle zorunluluk, bireyle tür arasındaki mücadelenin gerçekten sona ermesidir. Komünizm, tarihin bilinmezini çözmektir, çözüm olduğunun da ***bilincindedir****."*

"*Bilincindedir*" sözcüğünün altı çizilidir, çünkü Marx sorunu ortaya çıkaran temel ifadenin bu olduğunu biliyordu. Marx insanları kurtarmaya çalışıyor, komünizmi, insanı yabancılaşmaya iten çelişkilerin çözüm yolu ve bilinçli bir eylem olarak görüyordu. Bu açıdan komünizm yalnızca uygarlığın üst düzeyinde olan bir toplumun, doruğa ulaşmadan önceki ara aşamada çözülen sınıf çelişkilerinin sonucuymuş gibi düşünülemez. İnsan, tarih sahnesinin bilinçli aktörüdür. Komünizm varlığı için kendinin toplumsal varlığından haberi olan bir bilinç gerekir.

Marx, *Kapital*'i mücadeleci tutumundan vazgeçmeden yazdı. Almanya'daki işçi örgütlerini (Sosyal-Demokrat İşçi Partisi ve Alman Emekçileri Genel Derneği) birleştirmeyi amaçlayan *Gotha Kongresi*, 1875'te toplandığında ve aynı adlı program kongreye sunulduğunda, Marx'ın yanıtı *Gotha Programı'nın Eleştirisi* oldu.

Başyapıtı üzerinde çalıştığı sırada yazılan bu makale tam bir polemik özelliğindeydi. Kısa da olsa, geçiş dönemi sorununa değindiğinden bizim için önemlidir. *Gotha Programı*'nın 3. maddesini incelerken, gelişmiş kapitalist ekonomik sistemin kesin çöküşünün sonucu gözüyle baktığı geçiş döneminin en önemli birkaç özellikleri konusunda bazı görüşler belirtiyor. Bu noktada paranın yerine, bireye emeğine göre ödeme yapılması öngörülüyor, çünkü:

"Burada gördüğümüz, kendi ayakları üstünde duran bir komünist toplum değil, tam tersine kapitalizmden doğan bir komünist toplumdur. Ekonomik bakımdan doğduğu toplumdan izler taşımasının nedeni de budur. Bu toplumda, bir üretici, bireysel çalışmasıyla topluma ne verdiyse -kesintiler çıkarıldıktan sonra- onu tümüyle geri alır. Topluma verdiği ise, bireysel emeğinin niceliğidir."

Marx Daha önceden dünya emperyalist sisteminin yöneldiği geleceği görmüş, ama bu konuda daha fazla çalışma yapamamıştı. Lenin ise inceleme yaparak bir tanımlama ortaya koymuştu.

"Kapitalizm nihayetinde ekonomik ve politik eşitsizliğe yol açar. Bundan çıkacak sonuç, önce az sayıda, belki de tek bir ülkede zafere ulaşacaktır. Bu ülkelerdeki proletarya sınıfı, zaferin ardından, kapitalistleri mülksüzleştirecek ve dünyanın kapitalist ülkelerine kafa tutacak, diğer tüm ezilenleri kendi yanında toplayacak, onları kapitalistlere karşı koymaya çağıracak, zorunlu durumlarda, sömürücü sınıflara ve onların devletlerine karşı askeri güç kullanacaktır. Burju-

vaziyi yenmiş bir proletarya toplumunun yönetim biçimi demokratik cumhuriyettir; bu devlet henüz sosyalizme geçmemiş devletlerle mücadelesinde, belirli bir ulusun yada ulusların proletarya güçlerini giderek yoğunlaştırır. Sınıfların ortadan kaldırılması için ezilen sınıfın, yani proletaryanın diktatörlüğü gerekir. Sosyalist cumhuriyetlerin gerici devletlere karşı uzun savaşlarını sürdürmeden, sosyalist düzen içersinde, ulusların özgür birliğinin kurulması olanaksızdır."

Birkaç yıl sonra, Stalin bu düşünceyi daha da geliştirip sömürgelerde sosyalist devrimi mümkün görecek kadar sistematikleştirdi:

"Üçüncü çelişki, bir avuç 'uygarlaşmış' yönetici ulus ile, geri kalan dünyadaki sömürge halklarının oluşturduğu yüzlerce milyonluk insan kitleleri arasındaki çelişkidir. Emperyalizm, büyük sömürgelerin ve milyonlarca kişiden oluşan bağımlı ülke insanlarının insafsızca sömürülmesi, insanlıkla ilgisi kalmamış biçimde baskı altına alınması demektir. Kar oranlarını en üst noktaya çıkarmak için bu sömürü ve baskı yapılır. Bu ülkeleri sömürmek için emperyalizm, buralarda demiryolları, fabrikalar, atölyeler, sanayi ve ticaret merkezleri kurmak zorundadır. Bunun sonucunda proleter sınıf ortaya çıkar. Bu da ülkede yerli aydınların yetişmesi, ulusal bilincin uyanması, kurtuluş hareketinin palazlanması demektir. Buna kanıt olarak tüm sömürge ve bağımlı ülkelerdeki devrimci hareketlerin giderek güçlenmesini gösterebiliriz. Kapitalizmin siperlerini temelden yıkmak, emperyalizmin yedek gücü olan sömürge ve bağımlı ülkeleri, proletarya devriminin yedeklerine dönüştürmek anlamına geldiğinden, bu olay proletarya için çok önemlidir."

Rus Devrimi ve Sovyetlerin Doğuşu bu tezlerin doğruluğunu bizlere gösterdi.

Bu daha önce görülmemiş bir olaydı: Geri kalmış bir ekonomisi olan, 22 milyon kilometre karelik bir yüzölçümüne sahip, nüfusu seyrek, savaşın yoksullaştırdığı ve bunların üzerine, yetmezmiş gibi, emperyalistler tarafından parçalanmak istenen bir ülkede sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi.

Savaş komünizmi döneminden sonra, Lenin NEP'in temellerini atarak, Sovyet toplumunun günümüze kadar ki gelişiminin de temellerini kurmuş oldu. Hiç kimse Sovyetler Birliği'nin o dönem içinde bulunduğu koşulları Lenin kadar iyi anlatmayı beceremez:

"1918 yılında Sovyetler Cumhuriyeti'ndeki ekonomik duruma baktığımda, devlet kapitalizminin ilerici bir adım olacağı kanısındaydım. Cumhuriyetimizin zaten sosyalist bir cumhuriyet olmasından dolayı bu, size hem saçma hem ilginç gelebilir. Her gün aceleyle -belki gereğinden fazla- sosyalist önlemler diye adlandırılabilecek ekonomik kararlar alıyorduk. Yine de, o sıralarda, Sovyetler Cumhuriyeti'nde ekonomik durumla karşılaştırıldığında, devlet kapitalizminin ileriye yönelik atılmış bir adımı olacağı görüşündeydim. Düşüncelerimin ne olduğunu açıklamak için Rusya'daki ekonomik sistemin öğelerini sıraladım. Bence bu öğeler şunlardı:

1) tarımın ilkel koşullarda sürdürülmesi;

2) Ticaret için düşük üretim (tahıl ticareti yapan köylülerin çoğunluğu bu kategoridedir);

3) Özel kapitalizm;

4) Devlet Kapitalizmi;

5) Sosyalizm.

Saydığım tüm bu öğeler o zamanlar vardı. Bu öğelerin birbiriyle ilgisini bulmaya çalıştım. Aradaki sosyalist olmayan bir öğenin, yani devlet kapitalizminin sosyalizmden üstün olup olamayacağını kendi kendime sordum. Yineliyorum: Sosyalist olduğu herkes tarafından bilinen bir cumhuriyette, sosyalizme göre yeğlenilen bir öğe düşüncesi herkese tuhaf gelebilir. Ama, Rusya'daki ekonomik sisteme tek tip ve gelişmiş bir düzen gözüyle bakmadığımızı anımsarsanız sorunu daha iyi anlarsınız. Bildiğimiz bir gerçekte en ilkel tarım biçimi olan ataerkil sistem ile sosyalist tarımsal üretim biçiminin yan yana yaşamlarını sürdürmesi idi. Bu koşullarda devlet kapitalizmi ne yapabilirdi?..

"Daha 1918 yılında, devlet kapitalizmini muhtemel bir geri çekilme hattı olarak gördüğümüzü vurguladıktan sonra, yeni ekonomi politikamızın (NEP) sonuçlarından söz etmek istiyorum. Bu siyaset, o zamanlarda, netleşmemiş bir düşünceydi. İç savaşın en önemli aşamasını geride bıraktığımız -ve zafere ulaştığımız- 1921 yılındaysa Sovyet Rusya'nın ağır -sanırım en ağır- iç bunalımıyla karşı karşıya kaldık. Bu bunalım köylü kesiminin büyük kısmının yanı sıra, işçiler arasında da memnuniyetsiz olanların ortaya çıkmasına yol açtı. Büyük bir köylü kesimi Sovyet Rusya tarihinde ilk kez bilinçsiz bir davranışla dahi olsa bize arkalarını dönmüştü. Onları harekete geçiren iç güdüleriydiriydi. Bizi bu kadar mutsuz eden durumun nedeni neydi? Ekonomik atağımız hızlı gelişmiş

fakat gerekli kaynakları sağlayamamış ve temelleri sağlamlaştırmamıştık. O dönemde açıkça ortaya koyamadığımız, ama birkaç hafta sonra kabullenmek zorunda kaldığımız bir gerçeği anlamıştık: Kısa sürede salt sosyalist bölüşüme, salt sosyalist biçimlere geçmek bizim gücümüzü aşıyordu. Geri çekilip, daha kolay aşabileceğimiz sorunlarla uğraşmazsak yıkılabilirdik."

Sovyetler Birliği'nin ekonomik ve politik durumu, Lenin'in açıkladığı geri çekilmeyi zorunlu kılmıştı. Bunu ülkenin geçmişinden kaynaklanan taktik bir politika olarak nitelendirilebilirsiniz. Bundan dolayı bu görüşlerin evrensel niteliği olduğu söylenemez. Bizim düşüncemize göre iki etkeni göz önünde bulundurmadan bu düşüncelcri başka ülkelerde uygulayamazsınız.

1. Devrim gerçekleşirken Çarlık Rusya'sının durumu, yani her düzeyde teknik gelişme, halkın kendine özgü niteliği, ülkenin genel durumu ve bunlara ek olarak, Birinci Dünya Savaşı'nın yol açtığı yıkım, ülkenin beyaz çeteciler ve istilacılar tarafından yağmalanması.

2. Dönemin teknik düzeyi ve ekonomiyi yönctmc vc dcnetlemeyle ilgili genel özellikleri.

Oscar Lange, *"Polonya'da Ekonomi Biliminin Güncel Sorunları"* başlıklı makalesinde şunları yazıyor:

"Burjuva ekonomi bilimi işlevini sürdürüyor. Burjuvazinin, tüm olanakları kullanarak ekonomi alanında yüksek okullar ve bilimsel araştırma enstitüsü açmak istemesinin nedeni sadece kapitalist sistem için yağcı yetiştirmek değildir. Uyguladıkları ekonomi politikasından çıkan sorunları ekonomistlerin yardımı ile çözmeyi bekliyorlar. Rekabetçi kapitalizm döneminde bu alandaki sorunlar ve salt mali yönetim, para ve kredi politikası, gümrük tarifeleri, taşımacılık, vs ile sınırlıydı. Fakat, tekelci kapitalizm koşulları altında ve özellikle devlet kapitalizminin ekonomiye daha fazla müdahale etmesi bu sorunları arttırmaktadır. Bunlar arasından bazılarını şöyle sıralayabiliriz: Pazar araştırmaları yoluyla fiyat seviyelerinin büyük tekeller tarafından daha rahat saptanmasını merkezi yönetime sahip sanayi girişimleri kompleksi; girişimler arasında muhasebelerin birbirleriyle uyumluluğunun sağlanması, etkinliklerinin, gelişimlerinin, doğru biçimde yerleştirilmelerinin, amortismanlarının ve yatırım politikalarının uyumlu ve birbirine paralel planlanması. İçinde bulunduğumuz bu dönemde, kapitalist devlet girişimleriyle kamulaştırılan sanayi dallarının

etkinliğine getirilecek standartlarla, yatırım ve yerleştirme politikalarıyla (örneğin, enerji alanında olduğu gibi) ve tümüyle ulusal ekonomiye politik-ekonomik müdahale biçimleriyle ilgili sorunlar buradan kaynaklanır. Çeşitli teknik ve ekonomik gelişmelerle bu sorunlara yenileri de katılmıştır. Örneğin, pazar incelemesi ya da bir gruba bağlı olan işletmelerin etkinliğinin planlanması; her bir fabrikada ya da fabrika gruplarında iç muhasebe düzenlemeleri, amortismanda yeni standartlar vs. sosyalizmin kuruluşunda bunlardan faydalanabiliriz. Kuşkusuz bunlar, sosyalizme geçebilecek kapitalist ülkeler için de uygulanabilir."

Bu satırlar yazılırken Küba'nın geçiş döneminde bile olmadığını, devrimin bile henüz başlamadığını söyleyebiliriz. Küba, Lange'nin belirttiği bu teknik imkânların çoğuna sahipti. Yani merkezleri Havana ya da New York'ta olan şirketlerin burayı uzaktan yönetmesi mümkündü. Emperyalist üç petrol şirketi birleşerek *(Esso, Texaco ve Shell) "Empresa Consolidada del Petroleo" (Konsolide Petrol İşletmesi)*'ni kurmuş, denetim sistemlerini koruyarak bazı durumlar için geliştirmiştir. Sanayi Bakanlığımızın örnek aldığı sistem budur. Merkeziyetçi sistem bu şirketler tarafından daha önce uygulanmamıştı, uygulayabilecekleri ortam da bulunmuyordu.

Ulusal tecrübe temeline dayalı olarak bu sistem yaratıldı. Buna örnek olarak Bakanlığımıza bağlı hafif sanayi dalında en iyi şirket seçilen *"Empresa Consolidada de la Harina" (Konsolide Un İşletmesi)* gösterilebilir. Başka bir yolu izlemenin rasyonel olmayacağını, sanayi yönetiminin ilk uygulamaları bize kanıtlamıştı. Ama bugün, üretim birimleri, yani fabrikalar düzeyinde mali özyönetim ilkesi benimsenmiş olsaydı bu örgütsel önlemlerden aynı sonuçlar alınır mıydı, yoksa daha mı iyi sonuçlar alınırdı diye tartışmak gereksizdir. Gerçek ise, zorluklara rağmen, merkeziyetçiliğin gerçekleştirilmesi sonucu ayakkabı endüstrisi örneğinde olduğu gibi verimsiz atölyelerin kapatılarak 6.000 işçinin daha verimli çalışabileceği sanayi dallarına kaydırılmasıdır.

Tüm bu alıntılarla, finansmanın bütçeye göre uyarlanması sisteminin açıklanmasında temel saydığımız konuları belirtmeye çalıştık:

1) Komünizm, bilinçli insanların ulaşabileceği bir hedeftir. Bilinçlere yerleşmiş tortuları yok etmek Eğitim bu yüzden çok önemlidir. Üretiminin de aynı ivmeyle ilerlemesini sağlayamadığımız takdirde istediğimiz topluma ulaşamayacağımızı unutmamalıyız.

2) Toplumumuza uyum sağlayacak olan ekonomik idare yöntemleri en gelişmiş olduğu yerlerden alınmalıdır. Sosyalist blok, emperyalist bloğun petro-kimya teknolojisini kullanmanın bizlere burjuva mikrobu bulaştırmayacağını bilmelidir. Ekonomi alanında, üretimin yönetimi ve denetimiyle ilgili teknik kurallar konusunda da aynı şeyi söyleyebiliriz.

Çok iddialı bir söz olarak yorumlanması tehlikesini göze alarak, Marx'ın, Hegel'in diyalektiğinin kullanılması konusunda söylediklerine benzer biçimde, baş aşağı duran teknikleri, ayakları üzerine doğrultulduğunu ileri sürebiliriz.

Kullanılan muhasebe teknikleri açısından sosyalist ülkeler ve bizim aramızda bir görüş farklılığı olduğu ortadadır. Bu fark, kapitalist kampta, serbest rekabet kapitalizmiyle tekelci kapitalizm arasındaki ayırıma benzetilebilir. Sonuçta, her iki sistemde de *"ayakları üzerine konulan"* eski teknikler, gelişimin temeliydi. Ama sosyalizmin farklı üretim ilişkilerinin doğurduğu zorunluluklar, o noktadan sonra yolları ayırdı. Öyleyse, teknik olarak, finansmanın bütçeye göre uyarlanması sisteminin temelinde, Küba'daki yerleşik emperyalist tekeller vardır.

Bu sistem, yönetim ve denetim sisteminin, tekelci sistemin şafağından başlayıp günümüzde ulaştığı üstün düzeye dek varan uzun gelişme süreci sırasında, sürecin özünden kaynaklanan pek çok değişime uğramıştır. Orta düzey ve yüksek düzey bazı yöneticiler tekelcilerle birlikte gittiler. O zaman, devrimci görüşlerimizin tam olgunlaşmadığından dolayı hepsi kapitalist yöntemidir diye tüm kurulu işlem kategorilerini kaldırıp attık. Bu bizim, tekellerin Küba'daki şubelerinin üretimini yönetme ve denetlemede ulaştıkları başarı düzeyine henüz ulaşmamızı engelledi. Artık yola koyulduk. Geçmişin önümüze çıkarmış olduğu yıkıntıları temizlediğimiz ölçüde ilerlememizi sürdüreceğiz.

Ekonomik Hesaplama Sistemiyle Bütçeye Bağlı Finansman Sistemi Arasındaki Genel Farklar

Ekonomik hesaplamayla bütçeye bağlı finansman sistemi arasında bazı yönlerden farklar vardır. Bu farkları iki büyük grup olarak sınıflandırıp açıklayacağız: Yöntemlerden kaynaklanan farklar -uygulamadan kaynaklanan da diyebiliriz- ve daha önemli, ama dikkatli olarak incelenmediği takdirde Bizans entrikaları ve boş lakırdılar olarak bu ayrıntılar bir

köşeye atılabilir. Bizim ulaşmak istediğimiz nokta ise komünizme giden kısa yolu bulmaktır. İlkeler üzerinde anlaşıyoruz. Ekonomik hesaplama, pratikteki yararlılığını gösterdi.

Her iki sistem de, aynı temelden hareket ederek, daha önce saptadığımız amaçların aynısı olan hedeflere varmaya çalışıyor. Sistemimizin eylem planının, iyice geliştirilirse sosyalist devletin ekonomik yönetiminin başarısını arttıracağına, kitlelerin bilincini derinleştireceğine ve eylem birliği temeli üzerinde dünya sosyalist sisteminin iç bütünlüğünü güçlendireceğine inanıyoruz. İşletmeler konusu ise en kolay fark edilecek ayırım noktasıdır. Finansmanın bütçeye göre uyarlanması sistemine göre işletme, teknik temelleri benzer olan, ürünler açısından ortak bir yönelime sahip, bazen da aynı coğrafik bölge üzerinde kurulu fabrikalar yada üretim birimleri (atölyeler, imalathaneler, vs.) topluluğudur.

Ekonomik hesaplama sistemine göreyse, işletme kendi hukuki kimliğine sahip bir üretim birimidir. Herhangi bir şeker fabrikası bu yöntem ile tanımlandığında bir işletme olarak kabul edilir. Bize göre ise tüm şeker fabrikaları ve şekere bağlı diğer üretim birimleri tek bir işletmeyi, yani *"Empresa Consolidada del Azucar"*ı *(Konsolide Şeker İşletmesi)* oluşturur. Bunun benzeri uygulamalar SSCB'nin kendine özgü koşullarına göre denendi.

Bizim sistemimizde para, yalnızca, merkezi kuruluşlarca işletmenin çalışmasının denetimini sağlamak için çözümlemesi yapılan işletme yönetimindeki başarı ölçüsünün, fiyat biçiminde yansımasından ibaret aritmetiksel bir öğe, bir hesaplama birimi olarak işlev görür. Ekonomik hesaplamada ise, bununla kalınmaz, aynı zamanda bir ödeme biçimidir, dolaylı kontrol aracı olarak kullanılır, çünkü üretim biriminin işlemesini sağlayan kaynak bu para fonudur. Bankalarla olan ilişkiler, özel üreticinin kapitalist bankalarla ilişkisine benzer, İşletme planlarını açıklamak ve ödeme gücünü kanıtlamak zorundadır. Tabii ki, sosyalist sistemde, keyfi bir karar olmaz, merkezi bir plana bağlı kalınır ve tüm ilişkiler devlet kuruluşları arasında yürütülür.

Paranın kullanım biçimi nedeniyle, bizim işletmelerimiz, para fonlarına sahip değildir. Para yatırmak ve para çekmek için farklı banka hesapları vardır. Plana uygun olarak işletme parasını çekebilir. Bu para genel harcamalar hesabından yada özel ücret ödemeleri hesabından çekilebilir,

ama bankaya para yatırıldığında, bu para kendiliğinden devletin eline geçer.

Dost ülkelerin bir çoğundaki işletmelerin bankalarda özel hesapları vardır, aynı bankalardan faizle kredi alarak kaynaklarını arttırırlar, ama bu "özel" fonların ve hatta kredilerin topluma ait olduğu ve bunların hareketlerinin işletmenin parasal durumunu yansıttığı asla unutulmaz. Çalışma normlarına gelince, ekonomik hesaplama sistemi kullanan girişimlerde, yapılan iş hem çalışma saatleriyle, hem de saat başına üretilen mal miktarıyla ölçülür (parça başına çalışma). Bizse tüm fabrikalarımıza saat hesabıyla ölçülen çalışma normları getirmek istiyoruz. Daha yüksek ücret tarifesine göre ödenen daha verimli çalışma için ayrıca primler veriyoruz. Bu sorunu ileride yeniden döneceğiz.

Tüm gelişmiş ekonomik hesaplama sisteminde sözleşmeler yöntemi uygulanır. Sözleşme koşullarına uyulmadığında para cezası verilir. Yılların deneyimiyle kurulan sağlam bir hukuki yapı, temel oluşturur. Ülkemizde, özerk yönetime sahip kuruluşlarda, örneğin INRA'da *(Ulusal Tarım Reformu Enstitüsü)* bile böyle bir yapı yoktur. Böylesine farklı iki ekonomik sistemin birlikte yürütülmesi nedeniyle de, kurulması oldukça zordur. Şu an için, *"Arbitraj Komisyonu"*nun *(Hakemlik Komisyonu)* her ne kadar yürütme yetkisi olmasa da, önemi giderek artıyor. Bu kurum, gelecekteki hukuki yapımızın temeli olabilir. İçte, bütçeye bağlı finansman sistemine göre yönetilen kuruluşlar arasında sözleşme kararları almak kolay, çünkü kontrol hesapları doğru ve günü gününe tutulmuşsa, son durumu yansıtıyorsa, doğrudan doğruya yönetim işlemlerine geçilir (Sanayi Bakanlığı'na bağlı kuruluşların çoğunda durum budur).

Her iki ekonomik sistemde de devletin kalkınma planının uyulması zorunlu en yüksek yetkili mercii olduğu ilkesinden hareketle, uygulamadaki farklar ve benzerlikler şöyle özetlenebilir.

Parasal öz-yönetim, tüm İşletmeleri kapsayan merkezi kontrol sistemine, fakat daha büyük bir ademi merkeziyetçiliğe dayanır. Kontrol, *"ruble"* aracılığıyla, dolaylı yollarla ve banka tarafından yapılır. İşletme yönetiminin çalışmalarının sonucu, parasal açıdan belirlenir ve bu sonuç, dağıtılacak primler için ölçü oluşturur. Emekçileri, bireysel ve topluluk olarak harekete geçiren özendirici unsur, maddi menfaattir.

Bütçeye bağlı finansman sistemi, işletmenin çalışmalarının merkezden kontrolüne dayanır. Planı ve yönetimi, merkezi kurumlarca doğrudan denetlenir. İşletmenin kendi para fonu yoktur, bankadan kredi de almaz. Maddi özendirici etken olarak bireysel para ödüllerini ve para cezalarını kullanır. Ancak dolaysız maddi özendirme, tarife üzerinden ücret ödeme yöntemiyle sınırlıdır.

Daha Belirsiz Çelişkiler Bilince Karşı Maddi Özendiriciler

Şimdi daha iyi açıklama gerektiren, daha ince çelişkiler alanına giriyoruz. Manevi özendiricilere karşı maddi özendiriciler. Bu konuyla ilgililer arasında pek çok tartışmaya yol açmıştır. Bir noktayı açıklamak zorunludur: Biz, maddi özendiricilerin gerekliliğini reddetmiyoruz. Ama ana hareket yolu olarak kullanılmasına karşıyız. Ekonomide, bu tür bir hareket kolunun kurumsallaşacağına, sonunda insanlar arasındaki ilişkilerde, kendi gücünü zorla kabul ettirmeye başlayacağına inanıyoruz. Onun, kapitalizmden çıkıp geldiği ve sosyalist düzende yok olacağı unutulmamalıdır. Yok olması için ne yapmalıyız?

Bazıları şöyle cevap veriyor: *"Zamanla, halk için tüketim maddelerinin, böyle bir özendiriciyi gereksiz kılıncaya dek arttırılmasıyla yok edelim."* Bu görüşü çok mekanik ve katı buluyoruz. *"Tüketim maddeleri"*, öteki sistemin savunucularına göre, temel slogan ve bilincin oluşmasında temel öğedir. Oysa, bizim görüşümüze göre, dolaysız maddi özendirici ve bilinç, birbirine taban tabana zıt kavramlardır.

Görüş farklılıklarımızın, somut boyutlara ulaştığı noktalardan biri bu. Burada karşımıza çıkan ayrıntılar değildir. Parasal özyönetim taraftarlarına göre, geleceğe uzanan, komünizm oluşturur. Emekçileri, bireysel ve topluluk olarak harekete geçiren özendirici etken, maddi çıkardır.

Bütçeye bağlı finansman sistemi, işletmenin faaliyetlerinin merkezden kontrolüne dayanır. Planı ve ekonomik yönetimi, merkezi kurumlarca doğrudan denetlenir. İşletmenin kendi para fonu yoktur, bankadan kredi de almaz. Maddi özendirici etken olarak bireysel para ödüllerini ve para cezalarını kullanır. Ancak doğrudan maddi özendirme, tarife üzerinden ücret ödeme yöntemiyle sınırlıdır.

Üretimin artışında büyük oynamakla beraber, maddi özendiriciler bi-

lincin gelişimini engellediğine göre, bilincin gelişiminin ön plana alınması üretim geri mi bırakılır? Karşılaştırma bakımından, belli bir dönem için bu olasıdır, ama kimse henüz gerekli hesapları yapıp ortaya koymamıştır. Bizse, kısa bir zaman süresi için, bilincin gelişmesinin üretime, maddi özendiricilerden daha fazla yarar sağlayacağını savunuyoruz. Bu düşünceyi, toplumun komünizme doğru yol almaya yönelik gene! gelişiminin etkileri temeline dayanarak öne sürüyoruz. Bu geçiş sürecinde, çalışmanın zorunluluk olmaktan çıkıp hoş bir faaliyete dönüşmesi öngörülür. Öznel bir yargıdan kaynaklanan bu görüşün, tecrübeyle kanıtlanmaya ihtiyacı vardır, işte biz şimdi bunu başarmaya çalışıyoruz. Eğer bu deneyimin oluşum sürecinde, bu görüşümüzün, üretici güçlerin gelişimi için fren olduğu ortaya çıkarsa, sorunu kökünden kesmeye karar vermemiz ve eski, katedilmiş yollara geri dönmemiz gerekecektir. Henüz böyle birşey olmadı ve uygulamanın olgunlaştırdığı yöntemimiz, giderek daha da tutarlılık kazanıyor.

O halde, maddî çıkara nasıl bakmalıyız? İster kitlelerin isteği olsun, isterse de eski toplumdan kalan tortuların emekçilerin bilincindeki izi, yani bireysel bir etken olsun, hiçbir zaman unutulmaması gerektiği düşüncesindeyiz. Henüz maddi çıkar karşısında oturmuş ortaklaşa yaklaşıma sahip değiliz. Çünkü planlama aygıtının yetersizlikleri, bizim tam bir güven duyarak çalışmalarımızı planlara dayandırmamızı engelliyor. Henüz, bu güçlükleri yenmemizi sağlaya cak bir yöntem oluşturamadık. Bizim gözümüzde, en büyük tehlike, devlet yönetimiyle üretim kuruluşları arasındaki uzlaşmazlıktır. Sovyet ekonomisti Liberman, bu uzlaşmazlığı incelemiş ve ortak özendirme yöntemlerinin değiştirilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Bu ekonomi bilgini planların gerçekleştirilmesine dayalı eski prim sisteminin terkedilmesini, yerine, daha ileri yöntemlerin getirilmesini Önermiştir.

Liberman'ın hareket kolu olarak maddi çıkarı özellikle vurgulayıp öne sürmesini onaylamamakla birlikte, *"planı gerçekleştirme"* kavramının yıllar geçtikçe yıprandığı konusunda haklı olduğunu düşünüyoruz. İşletmelerle merkezi karar organları arasındaki ilişkiler iyice gerildi, işletmelerin kâr için kullandıkları metodlarsa, zaman zaman sosyalist ahlaktan uzak niteliklere büründü.

İnsanın *"özgürlüğün saltanatına"* doğru yönelimini hızlandıracak yeni

üretim ilişkilerinin sunduğu gelişim olanaklarının, belirli bir tarzda saçılıp savrulduğunu düşünüyoruz. Sistemin temel öğelerini tanımlarken, eğitim ve üretim alanındaki gelişmelerin nasıl içiçe geçtiğini belirtmiştik. Yeni üretim ilişkileriyle karşı karşıya olduğumuzdan yeni bilincin yaratılması çalışmalarına girişebiliriz. Tarihi anlamda, bilinç, üretim ilişkilerinin sonucu olsa dahi, temel çelişkisi (dünya ölçeğinde) emperyalizmle sosyalizm arasındaki uzlaşmazlık olan çağımızın belirleyici özelliklerini hesaba katmamız zorunluluktur. Sosyalist düşünceler, tüm dünyadaki İnsanların bilincini etkilediğinden, bilinçteki gelişme, belli bir ülkedeki üretici güçlerin bulunduğu özel aşamayı aşıp geride bırakabilir.

SSCB'nin de, ilk yıllarında, rejim sosyalist nitelikliydi, oysa ki çok daha eski ilişki tiplerini içinde barındırıyordu. Kapitalizmde de feodal dönemin kalıntıları bulunur, ama ekonominin temel kesimlerini ele geçirdikten sonra, ülkedeki sistemi belirleyen kapitalizmdir. Küba'da, iki dünya sistemi arasındaki çelişkiler, devrimin sosyalist nitelik kazanmasını kolaylaştırdı. Bu, bilinçli bir eylemin sonucuydu, liderlerin bilgilenmesiyle, kitlelerin bilincinin artmasıyla ve dünya üzerindeki güçler ilişkisi sayesinde gerçekleşti.

Tüm bunlar mümkün olduğuna göre, ölen ve eski üretim ilişkileriyle birlikte gömülen bir toplumun izlerinin silinmesinde, eğitimin sosyalist devlet lehine rol oynadığını neden düşünmeyelim? Lenin'in bu konuda söylediklerine kulak verelim:

"Böylece, son derece sıradan bir gerekçe ortaya sürüyorlar. Bunu batı sosyaldemokrasisinin gelişimi sırasında ezberlemişler: Biz, sosyalizme geçmeye hazır değilmişiz. "Bilgin" kişilerden bazılarının deyimiyle, sosyalizm için gerekli nesnel ekonomik koşullara sahip değilmişiz. Kimsenin de aklına sormak gelmiyor: Devrimci durum içindeki bir halk, birinci emperyalist savaşta olduğu gibi, umutsuzluğun etkisiyle, uygarlığın ilerlemesi için bazı şanslar elde etmek için olağandışı koşullarda mücadeleye atılmaz mı?

"Rusya'da üretici güçler, henüz sosyalizmi kurmak için gerekli gelişim düzeyine ulaşmamıştır. İkinci Enternasyonalın Suhanov dahil bütün kahramanları bu teze dört elle sarılıyorlar. Bu tartışma götürmez düşünceyi tekrara tekrar önümüze getiriyorlar, bunun devrimimizin değerlendirilmesinde belirleyici etken olduğunu sanıyorlar.

"Peki, ya Rusya'yı tüm Batı Avrupa ülkelerinin katıldığı emperyalist dünya savaşına sürükleyen özel koşullara nasıl açıklanır? Bu koşulların, Rusya'nın, Doğu'da gelişen yada kısmen başlamış olan devrimlerin tam sınırı üzerinde evrimleşmesine olanak sağlamasına; Rusya'yı Marx gibi bir "marksistin", 1856'da Prusya için bir alternatif olarak görmüş olduğu gibi, "köylü savaşıyla" işçi hareketini birleştirmemizi olanaklı kılacak biçimde etkilemesine ne demeli?

"Ya durumun tümüyle çıkmaza girmesinin, işçilerle köylülerin gücünü on kat arttırmasına, uygarlığın temel koşullarını yaratmak için, bize batı ülkelerindekinden farklı bir alternatif yaratmasına ne demeli? Evrensel tarihin genel evrim çizgisi, sanki bu yüzden değişir mi? Dünya tarihinin akışı içine sürüklenen yada daha önceden sürüklenmiş olan tüm devletlerin temel sınıfları arasındaki belirleyici nitelik taşıyan karşılıklı ilişkiler, sanki bu yüzden değişir mi?

"Eğer sosyalizmin kurulması için belirli bir kültür düzeyi gerekiyorsa (bu "kültür düzeyi"nin ne olduğunu da kimse bilemez, çünkü Batı Avrupa ülkelerinde bile başka başkadır) niçin önce bu kültür düzeyine ulaşmak için gerekli koşulları elde etmek üzere yola koyulmayalım ve ardından, işçi-köylü iktidarı ve Sovyetler düzeninin yarattığı temel üzerinde ilerleyerek diğer halkları yakalamayalım?"

Maddi çıkarın bireyselleştirilmiş biçimine gelince, bunu kabul ediyoruz (ona karşı mücadele ettiğimiz ve bu eğilimi ortadan kaldırılmaya çalıştığımız halde) ve maddi çıkarı saat başına çalışma ücretine eklenen primler ve normların gerçekleşmemesi halinde para cezaları biçiminde uyguluyoruz.

Özyönetim taraftarları ile aramızdaki belli belirsiz fark, normal ücret, prim ve para cezaları ödemek için gösterilen gerekçelerden kaynaklanır. Üretim normu, belirli özelliklere sahip bir işçinin, belirli malzemelerden yararlanarak, belirli bir ürünü ortaya çıkarmak için harcadığı ortalama emek miktarıdır. Topluma, bir üyesi tarafından sağlanan sabit ve küçük emek parçacığıdır. Toplum içinde yaşayan insanın topluma karşı görevlerini yerine getirmesidir. Normlar aşılırsa, topluma sağlanan yarar yükselir, kotaların üzerine çıkan işçinin görevlerini daha iyi yaptığı, ödülü hakkettiği söylenebilir. Biz bu görüşü geçiş döncmi için zorunluluk olarak görüyoruz. *"Herkesten yeteneğine göre, herkese emeğine göre"* ilkesinin yorumunun, belirli bir normun aşılma yüzdesinin, tümüyle ücretle birlikte

ödenmesi biçiminde anlaşılmasını reddediyoruz. Marx, *"Gotha Programının Eleştirisi"*nde, işçiye ödenmesi gereken ücretin büyük bölümünün, nasıl yapılan işle direk ilgisi olmayan amaçlara harcandığını açık biçimde gözlerimizin anlatıyor:

"Her şeyden önce 'emek ürünü' kelimesini çalışmayla ortaya çıkan nesne anlamında kullanırsak, toplumun emek ürünü, 'toplumsal üretimin tümü'dür.

Bundan çıkartılması gerekenler:

Birincisi: Yıpranan üretim araçlarının yenileriyle değiştirilmesi için gerekli fonlar;

İkincisi: Üretimi arttırmak için ek bir pay;

Üçüncüsü: Kazalara, doğa olaylarının yolaçtığı zararlara karşı sigorta fonları.

'Emek ürününün tamamından' yani 'kesintisiz emek ürününden' bunların çıkartılması ekonomik bir ihtiyaçtır. Bu kesintilerin miktarı, kullanılan araçların durumu ve güçler hesaba katılarak hesaplanır, bazen de olasılıklar hesabından yararlanılır, ama sonuç, eşitlik temeline dayalı bir hesapla bulunamaz.

Geriye, toplam ürünün, tüketime yönelik olan kısmı kalır. Bireyler arasında bölüştürmeden önce yine bir çıkartma işlemi yapmak gerekir:

Birincisi: Üretimden bağımsız yönetim giderleri.

Bu, bugünkü toplumdakine göre, mümkün olduğunca kısılacak ve yeni toplumun geliştiği ölçüde azalacaktır.

İkincisi: Toplumun ihtiyaçlarına ayrılan fonlar. Örneğin, okulların, sağlık merkezlerinin açılması için.

Bu kesim, bugünkü toplumdakine göre, giderek artırılacak ve önem kazanacak, yeni toplumun geliştiği ölçüde artacaktır.

Üçüncüsü: Çalışamayanların, yani bugün resmi sosyal yardım kurumu denilen kuruluşlardan yararlananların bakımına ayrılan fonlar.

Ancak şimdi 'bölüşüm' aşamasına varabildik. Programın, Lassale'ın etkisiyle ve çok dar kafalı bir bakışla ele aldığı, topluluğun üreticileri arasında bireysel olarak dağıtılan tüketim maddeleri kesimine ulaşabildik.

Özel bir birey olarak, onun üretim kapasitesinin yıpranmasından alınanın, toplumun bir üyesi olarak ona doğrudan ya da dolaylı yoldan tekrar geri dönmesine rağmen, 'kesintisiz emek ürünü' böyle el altından 'kesintiye uğramış emeğe' dönüştürülmüştür.

'Kesintisiz emek ürünü' kavramının ortadan kalkması gibi, şimdi sıra genel olarak 'emek ürünü' kavramının da ortadan kaldırılmasına gelmiştir."

Bunların tümü, yedek fon miktarının politik-ekonomik ve politik-yönetsel bir dizi karara bağlı olduğunun bir göstergesi. Yedeklerde yer alan varlıkların kaynağı, her zaman karşılığı ödenmeyen emekler olduğuna göre, buradan, Marx'ın analizini yaptığı fon hacmiyle ilgili kararların ödemelerde değişikliklere neden olduğunu, yani karşılığı doğrudan doğruya ödenmemiş emek miktarını değiştirdiği sonucuna varırız. Normu aşanlara verilecek primlerin *"doğruluğunu"* belirleyecek hiçbir matematiksel formül de yoktur (temel ücret İçin olmadığı gibi). Bu bireysel ödemedeki miktarı saptamak amacıyla, her şeyden önce toplumsal ilişkiler, bireysel işçinin emeğinin bir kısmının toplum tarafından ödenmesi biçimini saptayan hukuki yapı temel alınmalıdır.

Bizim normlar sistemimizdeki elverişli taraflardan biri de daha yüksek mesleki kategorilere geçmek için, meslek içi eğitimin zorunlu kılınmış olmasıdır. Bu sayede, zamanla teknik düzeyde hatırı sayılır bir yükselme gözlemlenebilecektir.

Bir normun gerçekleştirilmemiş olması, toplumsal yükümlülüğün yerine getirilmemesi demektir. Toplum, işini noksan bırakanı, kazancının bir kısmını keserek cezalandırır. Norm, gerçekleştirilebilir ya da anlaşmalı çalışma miktarının ölçümünü yapan basit bir ölçü birimi değil, işçinin içinde bulunduğu manevi yükümlülüğün bir ifadesi, emekçinin toplumsal görevidir. Yönetsel denetim mekanizmasıyla, ideolojik denetim işte tam bu noktada çakışmalıdır. Üretim birimi olan işletmede partinin oynadığı rolün önemi, onun işletmenin iç itici gücünü oluşturması, üretici çalışması, profesyonel yeterliliği, eğitimi, birimin ekonomik çabalarına katılmanın işçinin yaşamının ayrılmaz bir parçası olması, yavaş yavaş vazgeçilmez bir alışkanlık haline gelmesi için militanların sayısız örneğinden yararlanmasından kaynaklanır.

Değer Yasası Üzerine

Bizim değer yasası ve bilinçli uygulanması konusundaki bakış açımızla ekonomik hesaplama taraftarlarınınki arasında,en azından kullanılan kavramsal katılık ve kesinlik olarak, derin bir fark bulunuyor.

Ekonomi Politik El Kitabı'nda şunlar yazılı:

"Kapitalizmdeki; kendiliğinden, kor bir güç gibi insanlara zorla kabul ettirilen değer yasasının tam tersine, sosyalist ekonomi değer yasasının bilincindedir. Devlet bu yasayı ekonominin planlı yönetiminde kullanmak üzere hesaba katar.

Değer yasasının işleyişinin bilinerek zekice kullanılması, ekonomi yöneticilerine, üretimin akılcı yönlendiriminde, çalışma yöntemlerini sistematik olarak geliştirmede ve gizli kalmış yedeklerden yararlanarak, üretim kalitesini ve hacmini arttırmada yardımcı olur."

Değer yasası kör bir güç gibi hareket eder, ama bir kez anlaşılıp bilinince insan tarafından yönetilip kullanılabilir.

Bu yasa, kendine özgü bazı temel niteliklere sahiptir:

1) Ticari bir toplumun var oluşundan kaynaklanır.

2) Sonuçlar önceden ölçüme tabi tutulamaz, üretici ve tüketicinin mübadelede bulunduğu pazarda yansıması gereklidir.

3) İç bağlarıyla bir bütün meydana getirir, dünya pazarlarını da içine alır, bazı üretim dallarındaki değişiklik ve çarpıklıklar toplam sonuçta gözlemlenir.

4) Ekonomik yasa niteliğinde olması nedeniyle, temelde eğilim biçiminde etki eder, geçiş dönemlerinde yasanın yok olma eğilimi göstermesi mantıklıdır.

El Kitabı'nda, birkaç paragraf sonrasında, şu görüşe yer veriliyor:

"Sosyalist devlet, değer yasasını, kredi ve finans sisteminin aracılığıyla, toplumsal ürünün üretilip dağıtılmasında kullanır.

Değer yasasının denetim altına alınıp bir plana uygun biçimde kullanılması, sosyalizmin, kapitalizm karşısında sahip olduğu büyük bir avantajdır. Değer yasasının denetim altına alınmasıyla, üretimdeki kapitalizme özgü anarşiye

ayrılmazcasına bağlı olan toplumsal emek sömürüsü sosyalist ekonomide görülmez. Değer yasası ve buna paralel kavramlar -para, kredi, fiyat, ticaret, maliye- SSCB ve diğer halk demokrasisine dayalı ülkelerde, planlı ulusal ekonomi yönetiminde, sosyalizmin ve komünizmin kuruluşu yararına kullanılır."

Böyle bir bakış açısı, ancak doğrudan doğruya halkın kullanmasına yönelik olarak üretilen değerler toplamına ve bu değerlerin elde edilmesi amacıyla el altında bulundurulan fonlara ilişkin olarak doğru kabul edilebilir. Az-çok denklenmiş bir maliyeye sahip bulunan her kapitalist maliye bakanının yapabileceği bir şeydir bu. Bu çerçevede, yasa üzerinde her türlü kısmi çarpıtma uygulanır.

Biraz ötede, *El Kitabı*'nda şu satırları okuyoruz:

"Mal üretimi, değer yasası ve para, ancak komünizmin yüksek aşamasına ulaşıldığı zaman ortadan kalkar. Ama, komünizmin yüksek aşamasında, mal üretimi ve ticari dolaşımın ortadan kalkmasına yol açacak olan koşulların yaratılması için, komünist toplumun kuruluş devresinde, değer yasasıyla para ve ticaret ilişkilerini geliştirerek kullanmak zorunludur."

Neden *"geliştirmek"* denilmiş? Kapitalist kategorileştirmenin bir süre daha devam ettirilmesi gerektiğini, bu sürenin önceden tespit edilemeyeceğini anlarız, ama geçiş döneminin belirleyici özellikleri, hızla yeni bir aşamaya girerken eski bağlarını koparan bir toplumun temel nitelikleridir.

Bize göre, eğilim, pazar, para gibi eski toplumsal sistemin kategorilerini ve dolayısıyla hatta maddi çıkarın oluşturduğu hareket kolunu, ya da daha doğrusu maddi çıkara dayalı özendiricinin varolmasının yolunu açan koşulları, olanaklar elverdiğince katı ve köklü biçimde yok etmek doğrultusunda olmalıdır. Yoksa, şöyle bir varsayımla karşılaşırız: Geri bırakılmış bir toplumda sosyalizmin kurulması görevi, tarihî bir rastlantı ya da yanılgı gibi bir şeydir ve liderler tüm çabalarını bu "yanlışlığı" düzeltmek için ara topluma ait tüm kategorileri sağlam bir biçimde yerleştirmeye adamalıdırlar. Yeni topluma da kala kala gelirin emeğe göre dağılımını sağlama ve insanın insan tarafından sömürülmesine son verme eğilimi kalır. Bunlar da, tek başlarına geçiş dönemini göğüslemek için ihtiyaç duyulan muazzam bilinç değişimini gerçekleştirecek etkenler olarak yetersiz kalırlar. Bu değişim, tüm yeni ilişkilerin çok yönlü etkisiyle, yani

eğitim ve sosyalist ahlakla, dolaysız maddi özendiricinin insan bilincine, insanın toplumsal bir varlık olarak gelişimine sekte vurarak etkisi altına aldığı biçimindeki, bireye değer veren yapıcı bir yaklaşımla gerçekleştirilmelidir.

Farklarımızı özetlersek: Değer yasasını kısmen geçerli kabul ediyoruz, çünkü ticaret toplumunun kalıntıları henüz varlığını sürdürüyor. Bu yasa, mal üreten devlet ve tüketici arasındaki mübadele biçimine de yansır. Özellikle bizim gibi bir toplumda, yani dış ticaretin çok gelişme gösterdiği bir ülkede, uluslararası ölçekteki değer yasasının, sosyalist kamp içinde bile, ticari işlemleri yöneten bir olgu olarak tanınması gerektiği düşüncesindeyiz. Artık, ticaretin yeni toplumların yaşadığı ülkelerde daha yüksek biçimlere dönüşürken mübadele sonuçlarının da gelişmiş ülkelerle geri kalmış ülkeler arasındaki ayırımı daha da derinleştirmemesi gerektiği inancındayız. Diğer bir deyişle, gelişmekte olan ülkelerde sanayiye yapılan yatırımların finansmanını sağlayacak ticaret formüllerinin bulunması da gerekir. Bu uğurda, kapitalist dünya pazarında varolan fiyat sistemlerine bile itiraz edilmelidir. Bu tavır, tüm sosyalist kampta daha eşitlikçi bir gelişmeye zemin hazırlayacaktır. Sonuçta, doğal olarak, eşitsizliklere neden olan sivrilikler törpülenecek, proletarya enternasyonalizmi ruhu daha büyük bir birlik ve bütünlük kazanacaktır. (SSCB ile Küba arasında geçenlerde imzalanarak varılan anlaşma, bu doğrultuda yapılabileceklere bir örnektir.)

Değer yasasının bilinçli kullanılması ihtimalini, üretici ve tüketici arasındaki çelişkiyi kendiliğinden ifade eden bir serbest pazarın yokluğunu temel alarak, reddediyoruz. Devlet işletmeleri arasındaki ilişkilerde mal kategorisinin varoluşunu reddediyoruz. Kuruluşların her birini, devletin oluşturduğu tek bir büyük girişimin parçası olarak kabul ediyoruz (ülkemizdeki pratikte, durum şimdilik böyle olmamakla birlikte). Değer yasası ve plan, bir çelişkiyle ve bunun çözümüyle birbirine bağlı olan iki ayrı kavramdır. Merkezi planlama, sosyalist toplumun varolma biçimi, onun tamamlayıcı niteliği, insan bilincinin sonunda ekonomik bir sentez yapıp onu, hedefine, yani komünist toplum çerçevesinde, insanın tümden kurtuluşuna yönelttiği noktadır.

Fiyatların Oluşumu Üzerine

Aramızda, fiyatların oluşumu kuramıyla ilgili derin fikir ayrılıkları da var. Bildiğimiz kadarıyla, özyönetimde fiyatlar *"değer yasasına bağlı olarak"* oluşturulur, ama değer yasasının hangi ifadesinin kullanıldığının açıklaması yapılmaz. Hareket noktası, belirli bir nesneyi üretmek için toplumsal olarak gerekli olan emektir, ancak, toplumsal olarak gerekli olan emeğin tarihi-ekonomik bir kavram olduğu ve yalnız yerel (hatta ulusal) düzeyde değil, dünya ölçüsünde değişimlere uğradığı dikkatlerden kaçıyor. Kapitalist kampta gelişen rekabetin etkisiyle teknolojinin de sürekli gelişim göstermesi, gerekli emeğin bedelinde düşüşe yol açar, bunun sonucunda da ürünün değeri azalır. Dışa kapalı olan bir toplumda, bu değişiklikler bir süreliğine fark edilemeyebilir, ama er geç, ürün değerlerini karşılaştırmak için, yine bu uluslararası ilişkileri göz önünde bulundurmak zorunluluğuyla karşı karşıya kalınır. Belli bir toplum, bu değişimleri, eskilerin yerine yeni ve geçerli olan formüller getirmeksizin, uzun bir süre bir tarafa bırakırsa, kendi değerler sistemine taslak olacak içsel karşılıklı ilişkiler yaratır, bu sistem toplumla belli bir bütünsellik halindedir, kendi içinde tutarlıdır, ama daha yüksek düzeyde gelişmiş bir tekniğin eğilimleriyle çelişki halindedir (Örneğin, çelik ve plastik maddeler için durum budur). Sonuçta, oldukça önemli, göreli gecikmeler doğar ve uluslararası ölçekte değer yasasında çarpıklıklar oluşur, ekonomileri birbiriyle karşılaştırmak imkânsızlaşır.

"Sürüm vergisi" işletmelerin bazı kârlılık düzeylerini korumasına çanak tutan bir hesap oyunundan başka bir şey değildir. Tüketiciye giden ürünün fiyatı, bu yoldan ödenebilir talep fonlarıyla mal arzı bir düzeye gelecek biçimde arttırılır. Böyle bir verginin, kesin bir zorunluluk olmayıp sistem kaynaklı bir görev olduğuna inanıyor ve tüm bu yönleri hesaba katan formüller üzerinde çalışıyoruz.

Asıl sorunun, ticaret fonlarıyla ödenebilir talep fonları arasında tam bir denge kurulması olduğu inancındayız. İç Ticaret Bakanlığı insan hayatı için temel önemi olan birçok ihtiyaç maddesinin düşük fiyata sağlanması zorunluluğunu daima göz önünde bulundurarak, halkın satın alma gücüyle piyasadaki malların fiyatları arasındaki dengelemeyi üstlenecektir. Daha önemsiz olabilecek diğer malların fiyatları, tüm somut durumlarda değer yasası çiğnenerek abartılı biçimde yükseltilebilir.

Burada karşımıza büyük bir sorun çıkıyor: Üretim ilişkileri analizinde ekonominin ele alacağı gerçek fiyatların oluşumu hangi temelde gerçekleşmelidir. Bu temel, Küba ölçeğinde gerekli emek miktarı olabilir. Ama hemen bunun ardından, zorunlu olarak meydana gelecek kendiliğinden karşılıklı ilişki ve çarpıklıklar, dünya ölçeğinde sorunların kavranmasına engel olacaktır. Tersine, dünya fiyatları baz alınabilir, ama o zaman da ulusal sorunlar dikkatimizden kaçar, çünkü çalışmamız hemen hemen hiçbir dalda, dünya ölçeğinde sayılabilecek bir üretkenliğe henüz erişebilmiş değil.

Sorunu çözmek için ilk yaklaşım olarak aşağıdaki temellere dayalı fiyat indekslerinin yaratılmasını önermekteyiz:

İthal edilen tüm hammaddelerin, ortalama uluslararası pazar fiyatları temelinde sabit fiyatları olmalıdır. Bu temel üzerine ulaşım giderleri ve Dış Ticaret Bakanlığı'nın yönetsel harcamaları eklenir. Küba'nın hammaddelerinin, parayla ölçülen gerçek üretim giderlerine dayalı fiyatları olmalıdır. Her iki durumda da, planlı emek giderlerini ve hammaddeler üretilirken kullanılan üretim araçları üzerindeki yıpranma payını ekleriz. Bunlar, ülke içindeki işletmelerin birbirine ve İç Ticaret Bakanlığı'na sağladığı ürünlerin fiyatını meydana getirmelidir. Yine de bu fiyatlar dünya pazarındaki malların fiyatlarını yansıtan indekslerden sürekli olarak etkilenir, üstelik ulaşım giderleri ve İç Ticaret Bakanlığı'nın yönetsel harcamaları bu fiyatlara eklenir. Bütçeye bağlı finansman rejimini izleyerek çalışan işletmeler kendi planlı giderleri temeli üzerinde çalışmalarını sürdürür ve kâr amacı gütmezler. Tüm kârlar MINCIN *(İç Ticaret Bakanlığı)* kasalarında birikir. (Elbette ki, burada söz konusu olan toplumsal ürünün mal olarak satılan bölümü, tüketim fonlarının esas bölümünü bunlar oluşturur.) İndeksler ise bize (merkezî yönetim aygıtına ve işletmeye) her an gerçek verimliliğimizi gösterir, yanlış kararlar almamıza engel olur. Satın alınan malların fiyatları, talep ve her ürünün taşıdığı yaşamsal önem de dikkate alınarak bağımsız biçimde tespit edildiğinden, halk durmadan değişen fiyatların acısını çekmez. Örneğin, bir yatırımın bedelini hesaplamak için, hammaddelerin ve direkt olarak getirtilen malzemenin, montaj ve yapım giderlerinin, planlı ücret tutarlarının toplamını bulup, bunu yaparken gerçek olanakları ve belirli ölçüde üretim mekanizması harcamalarını hesaba dahil ederiz. Böylece, yatırım amacıyla üç

sayıya ulaşırız.

1) Tasarının para cinsinden gerçek varolma bedeli,

2) Planlamamıza göre, tasarının giderinin ne kadar tutması gerektiği,

3) Dünya ölçeğindeki üretkenliğe göre, tasarının yol açacağı giderin ne olması gerektiği.

Birinci sayıyla ikincisi arasındaki fark, üretim mekanizmamızdaki yetersizliğin, ikinci sayıyla üçüncüsü arasındaki farksa söz konusu üretim sektöründeki geri kalmışlığımızı gösteren sonuçtur.

Böylece, çimento, plastik,demir, betonarme, alüminyum yada çinkodan mamul dam örtüleri, demir, kurşun ve alüminyumdan mamul borular, tahta, demir ve alüminyum pencere aksamı vs. gibi somut malzemenin kullanım seçenekleri hakkında temel kararlar alma imkânına sahip oluruz.

Bu kararların tümü, siyasete ya da dış ticarete vs bağlı nedenlerden dolayı en elverişli matematiksel değerden sapmalar gösterebilir. Ama biz her zaman çalışmamızı karşılaştırmak için gerçek dünyada olup biteni ayna olarak görürüz. Fiyatlar hiçbir zaman dünyanın yansıttığı fiyatlardan farklı olmamalı, dünya pazarlarındaki benzerlerinin düzeyinden ayrı düşmemelidir. Bazı yıllar, teknolojik ilerlemenin ya da bugünkünden daha mantıklı kabul edilebilecek bir dünya sosyalist fiyatlar sistemine ulaşılmasının, giderek daha büyük bir üstünlük elde edecek olan sosyalist pazarın ve uluslararası işbölümünün ağırlık kazanmasının etkisiyle fiyatlar değişme gösterebilir.

Bu olağanüstü ilginç konu üzerinde daha uzun uzun durabilirdik, ama burada birkaç temel düşünceyi sergilemekte yetinmek, ancak daha sonradan bunların tümünün geliştirilmesi gerektiğini ısrarla belirtmek daha yerinde olur sanırız.

Ortak Primler

Bir işletmenin başarılı çalışmasıyla ilgili ortak primler konusunda, önce Fikriyat Tabeyev'in *Revista Internacional*'in 1963 yılı, 11 nolu sayısında yayınlanan *"Investigacion Economica y Direccion de la economia" (Ekonomik Araştırma ve Ekonominin Yönetimi)* adlı makalede anlattığı tecrübeye

değinmek istiyoruz. Şöyle diyor:

"İşletmelerdeki çalışmaları değerlendirmek amacıyla temel ve ayırt edici indeks ne olmalıdır? Ekonomik araştırmalar sonucunda, birçok öneri ortaya konmuştur.

Bazı ekonomist uzmanlar, başlıca indeks olarak ortalama birikimi, diğerleri emeğin bedelini, vs. ortaya koyuyor. Prof. Liberman'ın temel işletmelerdeki çalışmanın temel ölçütü olarak verimlilik derecesini, ortalama birikimi ve elde edilen kârı salık veren makalesinin yayınlanması üzerine başlayan geniş çaplı tartışmayı Sovyet basını yansıttı. Bizse, belli bir üretim tipinde, bir işletmenin çalışmalarını değerlendirmek için hesaba katılacak en önemli elemanın çalışanların katkısı olduğu inancını taşıyoruz. Bu, son tahlilde, yeterince yüksek bir verimliliğe erişme mücadelesiyle çelişkiye düşmez ve işletmede çalışanların üretkenliğin mükemmelleşmesi için gösterdiği çabaları daha iyi yoğunlaştırmalarına yol açar. Özerk Sovyet Sosyalist Tataristan Cumhuriyeti'nin toplumsal örgütleri, temel indeks olarak her parçanın ortalama üretim değerini önermişler ve bu önerinin pratiğe uygulanabilirliğini doğrulamak amacıyla bir de ekonomik deney hazırlayarak yönetmişlerdir.

1962'de, Özerk Sovyet Sosyalist Tataristan Cumhuriyeti'nde tüm endüstri dallarında gerçekleşen üretim için, ortalama üretim değerleri hesaplanarak kabul edildi. O yıl bir geçiş dönemiydi ve toplam üretim indeksine paralel olarak, planlamada yeni indeks de kullanıldı. Ortalama üretim değerini baz alan indeks, teknolojik açıdan doğruluğu ispatlanmış olan giderleri gösterir. Bu giderler, işçilerin aldığı ücret ve primleri, ayrıca her parçanın üretiminde gerçekleşen fabrika ve atölye harcamalarından oluşur.

Bu indeksin uygulamasının, kapitalist ülkelerde kullanılan "şeytanca" iş muhasebesi sistemleriyle hiçbir ilgisi olmadığını da belirtelim. Çalışmanın ölçüsüzce yoğunlaştırılmasına değil, akılcı tarzda örgütlenmesine tutarlı olarak yöneliyoruz. Tüm çalışma normlarının saptanıp işletmelerdeki çalışanların ve başta sendikalar olmak üzere ilgili toplumsal örgütlerin katılmasıyla sağlanmıştır.

Toplam üretim indeksinden farklı olarak, ortalama üretim değeri normu, maddi harcamaların büyük çoğunluğunu içermez -daha önceki çalışmalar başka işletmelerde yapılmıştırkâr da bu hesaplarda göz önüne alınmaz. Yani, ticaret için toplam üretimin bileşenleri, işletmenin gerçek üretici çalışına hacmi-

ni gözden saklayan bölümler olduğundan, hesapların kapsamına alınmaz. Her parçanın üretiminde harcanan emeği daha doğru biçimde yansıtan parça başına ortalama üretim değeri, indeksi belli bir ürün tipi için üretimin arttırılması, masrafların azaltılması ve verimlilik açısından görevlerimizin ne olduğunu daha gerçekçi bir temele dayanarak gözler önüne serer. Yine bu indeks, bir fabrika içinde planlama için en elverişli hareket noktası, işletme içinde ekonomik hesapların düzenlenmesinde uygulanacak en akılcı biçimdir. Tüm bunlara ek olarak, iş üretkenliğini benzeri işletmelerinkiyle karşılaştırmayı olanaklı kılar."

Bu Sovyet ekonomi araştırması bize incelenmeye değer ve ilginç geliyor, birçok yönden de bizim kendi tezimizle çakışıyor.

Bütçeye Göre Finansman Sistemiyle İlgili Düşüncelerin Özeti

Bütçeye göre finansman sistemiyle ilgili düşüncelerin Özetine, bunun çok genel bir kavram olduğunu belirtmekle başlamak gerek. Yani, sistemin nesnel etkisinin görülebilmesi için, politik kararlardan yola çıkıp JUCEPLAN'dan *(Junta Central de Planificacion, Merkezi Planlama Kurulu)* geçerek, bakanlık kanallarından işletmelere ve üretim birimlerine ulaştırılacak gibi, bir bütün içinde, ekonominin tüm alanlarına uygulanmalıdır. İşletme ve üretim birimlerinde, sistem halkla bütünleşecek ve politik kararlar yine kaynağına geri dönecektir. Böylece, üretimdeki denetimin izin vereceği az yada çok otomatik hız değişikliklerine dayanıklı, sağlam ve dengeli bir tekerlek oluşacaktır. Planın hazırlanması ve kontrolü, bakanların sorumluluğu altında sürdürülecektir. Buna bağlı olarak işletmeler ve üretim birimleri, ulaşılan örgütlenme derecesine, üretim şekline ve belli bir zamandaki duruma göre, az yada çok esnek olabilecek karar aşamalarına uygun biçimde çalışır hale gelecektir. JUCEPLAN ekonominin tamamen merkezden kontrolünü üstlenecek ve çalışmalarına her tür malî kontrol için Maliye Bakanlığı ve işgücü planlaması için Çalışma Bakanlığı yardımcı olacaktır.

Her şey bu kadar olup bitmediğine göre, bugünkü gerçeğimizi tüm sınırlılığıyla, küçük başarılarıyla, tecrübesizliğimiz yüzünden kaçınılmaz olduğundan kimisi hak verilebilir hata ve başarısızlıklarıyla ve bazı ağır hatalarıyla gözler önünc serelim.

JUCEPLAN, ancak planın genel hatlarını ve az veya çok kontrol altında tutulan *"temel maddeler"* diye söylenen ürünlerin hedef sayılarını vere-

bilir. Sanayi Bakanlığı da İçinde olmak üzere merkez yönetim organları "merkezileştirilmiş" denilen ürünlerin dışındaki ürünlerin üretimini işletmeler arası anlaşmalarla sağlar. *"Merkezileştirilmiş"* denilen ürünler merkez yönetim organları tarafından denetlenir. Plan belirlendikten, tutarlı ve uyumlu kabul edildikten sonra, anlaşmalar imzalanır - bazen anlaşmalar önceden de imzalanabilir- ve çalışmalar başlar.

Bakanlığın merkez aygıtı, işletme seviyesinde üretime güvence sağlamak, İşletmeyse üretim birimi düzeyinde, üretim kotalarını gerçekleştirmek zorundadır. Aslolan, muhasebenin, işletmede ve bakanlıkta konsolide edilmesidir. En önemli araçlar ve demirbaşlar, örneğin bazı fabrikalarda şu veya bu sebeple kullanılmadığı için durgunlaşan kaynaklar, üretim birimlerinin tümü içinde veya bir fabrikadan diğerine geçiş yapmasını sağlayacak şekilde, merkezi olarak kontrol edilmelidir. Bakanlık, temel üretim araçlarını bir işletmeden diğerine verme yetkisine sahiptir. Bu kaynakların mal özelliği yoktur, bütün halledilmesi gereken, üretim aracı girişinin muhasebe defterlerine bir yandan borç, diğer yandan alacak hesabı olarak işlenmesidir. Üretilenlerin bir kısmı, İç Ticaret Bakanlığı (MINCIN) aracılığıyla doğrudan doğruya halkın kullanımına açılır, diğer kısım, ürünlerimizi ara mallar olarak değerlendiren fabrikalara gönderilir.

Esas düşüncemiz, bu zaman zarfında, ürüne harcanan emeğe göre değer kazanacağı, ancak işletmeler arasında pazar ilişkileri kurulması için hiçbir zorunluluk bulunmadığı gerçeğine dayanır. Ürün teslimi anlaşmaları, ilgili buyrultular veya herhangi bir ürünün üretilmesi ve teslim edilmesi görevinin tamamlandığını göstermek üzere, istendiği anda hazırlanacak belgeler yeterlidir. Bir maddeyi şu veya bu işletmenin kabul etmesi, ürünün kalitesinin kabul edildiği anlamına gelir (bunlar bugün için belki biraz idealize edilmiş terimlerdir, bunu reddedemeyiz). Ürün yasal olarak sahibini bir başkasına devrettiğinde, yani bireysel tüketim alanına girdiğinde mal özelliği kazanır. Başka işletmelerin kullanmasına yönelik üretim araçları mal değildir. Ama bunlar da yukarıda bahsettiğimiz İndekslere uygun olarak değer kazanmalıdır. Bu sebeple, karşılaştırma yapmamamızı sağlayacak bir standart olarak, tüketiciye yönelik üretim için kabul edilen gerekli emek miktarı normu esas alınır. Dolayısıyla sözkonusu fabrika donanımı ve hammadde için fiyat saptanmasına ulaşılır.

Ürünlerin, kalite ve miktarının, ürün türünün belirlenmesi, üç aylık planlar çıkartılarak yapılır. Fabrikalarda, çalışma standartlarına uygun olarak, İşçilerin ücretleri doğrudan doğruya ödenecektir. Geriye, şu ana kadar hiç ele alınmamış olan bir sorun kaldı. Bir üretim birimleri topluluğu İçinde, tüm ekonomi çerçevesinde, özellikle yüksek düzeyde bir başarı ya da ortanın üstünde bir çalışma için bir üretim birimine, yani fabrikaya verilecek ödüller konusu. ayrıca rollerini tam anlamıyla oynamadılar, üstlendikleri görevleri yeteri kadar yerine getirmediler diye öteki fabrikaların cezalandırılıp cezalandırılmayacağı sorunu. Bu konuya açıklık getirilmelidir.

Bütçeye Göre Finansman Sisteminin Bugünkü Durumu

Bugün olan nedir? Hepsinden önce, fabrika, zaman ve biçim bakımından, gerekli olan kaynaklara sahip olacağına hiçbir zaman güven duyamaz ve sırf bunun için de üretim planlarını gerçekleştiremez. Daha kötüsü, birçok durumda, farklı bir teknolojiye uygun hammaddeler getirtilmesidir. Böyle olunca, fabrika, üretimde gerekli teknik değişiklikleri yapmaya zorlanır. Bundan dolaysız üretim harcamaları, emeğin kalitesi ve bazen de yatırımlar etkilenir. Tüm plan karmakarışık olur, sık sık düzeltmeler, ayarlamalarla zaman kaybedilir.

Şimdiye kadar, bakanlık düzeyindeki bizler, tüm bu anormallikleri kabul ettik, bunları bir yana kaydettik. Bununla yetindik. Ama artık, hiç değilse planın belirli bazı kategorilerini etkileyebilecek durumdayız ve en azından, her türlü bozukluğun muhasebe yoluyla yada matematiksel yöntemlerle önceden tespit edilip kontrol altına alınabileceği seviyeye vardığımızı biliyoruz. Tüm kontrollerin hızla yapılabileceği ve indekslerin anında çözümlenebileceği otomatik makinalara henüz sahip değiliz. İndeksleri ve sayıları çözümleme yetimiz de, yorumlar için gerekli doğru verileri elde etme yetimiz de henüz ihtiyacımızı karşılamaktan uzak.

İşletmeler ya telefon, ya telegraf veya taşrada bir temsilcisi vasıtasıyla fabrikalarıyla iletişim halindedir. Diğer bazı durumlarda, iletişimi müfettiş konumundaki bakanlık temsilcileri sağlar. Şehirlerde, belediyelerde ve bu tip siyasi ve ekonomik yerlerde CILOS adlı kuruluşlar var. Bunlar birbiriyle komşu olan fabrika ya da üretim birimi yöneticilerinin toplanmasından oluşur. Bu toplantılarda, sorunlar incelenip çözümlenir, uygun

yollardan izlenen bürokratik süreçlerin zaman alacağı durumlarda yöneticiler aralarında yardımlaşırlar. Bazen de, makina ve fabrika donanımlarını birbirlerine ödünç verirler, ancak üretim araçlarının transferinin ilgili işletmeye danışılmaksızın yapılamayacağını hatırdan çıkarmazlar.

Her ayın ilk günlerinde, bakanlığa ilgili üretim istatistikleri gönderilir. Bunlar analiz edilir ve yanlışların giderilmesine yönelik temel önlemlerin saptanması yolu açılır. Daha sonraki günlerde, daha da ayrıntılı, üzerinde daha da çok çalışılmış istatistikler gelir. Bunlara dayanarak çeşitli kademelerde sorunların çözümü için somut önlemlerin alınması sağlanır.

Sistemin aksayan yönleri nelerdir? Bizce, birinci sırada tam oturmamış olması geliyor. İkincisi, her düzeyde gerçekten nitelikli kadroların yokluğu. Sonra, tüm sistem ve mekanizmalar konusunda geniş çaplı bilgi yayma olanağı yok. Bu yüzden insanlar neler yapıldığını pek iyi anlayamıyor. Ayrıca, aynı biçimde ve aynı mutlak hiyerarşik düzen içinde çalışacak bir merkezi planlama kurumundan yoksunuz. Oysa böyle bir kurum, işimizi büyük ölçüde kolaylaştırabilirdi. Araç gereç kaynaklarının yetersizliğini, ulaşım araçlarının azlığını da sayabiliriz. Bu noksanlıklar bazen ürünlerin yığılıp kalmasına, üretimin durmasına neden oluyor. Ayrıca, tüm kalite kontrol sistemimizde ki, dağıtım kurumları özellikle İç Ticaret Bakanlığıyla (M1NCIN), bazı kaynak sağlayıcı örgütlerde ki, özellikle de MINCEX ve INRA ile olan ilişkilerde (bu ilişkiler kesinlikle belirlenmiş olmalıdır) orta ya çıkan noksanlıklarıda da sıraladıklarımıza ekleyebiliriz. Yine de, hangi yetersizliklerin sistemin zayıflığından, hangilerinin bugünkü örgütlenme aşamasından kaynaklandığını belirtmemiz zor.

Bugünkü koşullarda, fabrikalar ve işletmeler ortaklaşa tipten maddi özendiricilerden faydalanmıyorlar. Bu tavır, tüm şemayla ilgili herhangi bir genel geçer yaklaşımdan kaynaklanmıyor, asıl hareket noktası yukarıda açıkladığımız nedenlerle basitçe işletmenin temel planlarının gerçekleştirilmesine yada aşılmasına dayanmayan noktalar üzerinde özendiricileri uygulamaya yetecek kadar gelişmiş bir örgütlenme derecesine henüz ulaşamamış olmamızdır.

Sistemin bürokratizme eğilim gösterdiği söyleniyor. Sürekli biçimde, ısrarla üzerinde durmamız gereken nokta, bürokrasinin ağırlığının en az hissedileceği tarzda, tüm yönelim aygıtının işlevsel hale getirilmesidir. Gerçekçi analiz açısından bakıldığında, kayıt işlemlerinin ve fabrika yada

işletmenin kontrol işlemlerinin merkezileştirildiği ölçüde bürokrasinin azalacağı açıktır. Eğer tüm işletmeler merkezileştirilmiş yönetim şubelerine sahip olursa, yönetim kurumları üretim biriminin küçük yöneticiler çekirdeğine indirgenecek, bir kişi de bilgileri toplayıp merkeze iletecektir.

Bugün bu gerçekleştirilebilir. Ama hedefimiz en uygun ölçekte üretim birimleri yaratmaktır. Bu da bütçeye göre finansman sisteminin uygulanmasıyla büyük ölçüde kolaylaşır. Tek bir ücret seviyesine göre çalışma ölçülerinin saptanması, işletmenin bireysel çalışmalar merkezi olduğu biçimindeki dar görüşü yıkar, toplumun bir bütün halinde göz önüne alınmasını giderek kolaylaştırır.

Sistemin Elverişli Yönleri

Bizce sistemin şu elverişli yanları var:

Merkezileşmeye yönelerek, ulusal nitelikli para fonlarının daha akılcı biçimde kullanımına götürür.

2) Tüm devlet yönetim aygıtında daha büyük bir işlevselliğe götürür.

3) Aynı merkezileşme politikası, uygun sınırlar içinde, iş gücünden tasarrufu sağlayan ve emekçinin üretkenliğini arttıran daha büyük üretim birimleri yaratılmasını zorunlu kılar.

4) Tek bir düzenleyici üretim standartları sistemiyle bütünleştiğinde, sistem belirli bir dalda büyük bir devlet işletmesi haline gelir. Bu devlet işletmesi içinde, bir işçi ücret sorunlarıyla karşılaşmaksızın bir yerden, bir başka yere geçebilir, dal değiştirebilir, başka iş merkezlerine nakil yaptırabilir. Yalnızca, ulusal ücretler ölçeği çerçevesinde çalışmaktadır.

5) Bütçesi öngörülmüş yapıma kuruluşlar sayesinde yatırımların denetimi basitleştirilebilir. Projelerin gözetimi, yatırım için anlaşmaya giren tarafça sağlanır, mali plana göre, mali denetimi ise Maliye Bakanlığı gerçekleştirir.

Çalışmada herkesle karşılıklı yardımlaşma, birlikte çalışma genel düşüncesinin işçinin zihninde yavaş yavaş yerleşmesi gerektiğine işaret edilmelidir. Ülke halkının oluşturduğu büyük bütüne ait olduğu inancıysa, emekçilerin yüreğine yerleşmelidir. Bunlar onun toplumsal görev bilincini geliştirecek ve güçlendirecektir.

Marx'a ait aşağıdaki sözler, kapitalist düzende çalışma geleneklerinin oluşum aşamalarını gözler önüne seriyor. Bu görüş, bizim sosyalizmin kuruluşunda, sosyalist düzene özgü çalışma alışkanlığıyla karşılaştırma yapmamızı sağlayabilir:

"Bir yandan sermaye biçiminde beliren, çalışmanın maddi koşullarının, diğer yandansa emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan insanların ortaya çıkması yetmez. Bu insanların gönüllü olarak kendilerini satmaya zorlanmaları da yetmez. Kapitalist üretimin evriminde, sayıca giderek artan emekçi sınıfı oluşur, onlar, eğitim, gelenek ve alışkanlıklar sayesinde, mevsimlerin değişimi gibi bir doğa yasası saydıkları düzenin zorlamasına kendiliğinden boyun eğerler. Üretim tarzı belirli bir gelişim aşamasına ulaştığında tüm dirençleri kırılır. Her zaman için bir göreli nüfus fazlalığı kuşağının varoluşu, ücretleri, sermayenin değerlendirmesine uygun sınırlar içinde tutup emeğin arz ve talebi yasalarını sürekli kılar ve ekonomik ilişkilerin sessiz baskısı, sermayenin emekçiler üzerindeki zora dayanan saltanatının kuruluş fermanını mühürler. Yine de ara sıra, şiddete, kaba kuvvete başvurulur, ama çok enderdir bu durumlar. Artık her şey normal akışı içinde giderken, emekçi, toplumun "doğal yasalarının", yani üretimin kendi düzeneği tarafından oluşturulan, güvence altına alınan ve sürdürülen sermayeye bağımlılığın insafına terk edilebilir."

Üretici güçler gelişiyor. Üretim ilişkileriyse dönüşüme uğruyor. Tüm bunlar, işçi sınıfı devletinin doğrudan halkın bilincine yapacağı etkiyi bekliyor.

Maddi çıkara gelince. Bütçeye bağlı finansman sistemiyle gerçekleştirmek istediğimiz, bu hareket kolunun, bireyi yada bireyler topluluğunu, belirli üretim koşullarını sağlamak yada onları imtiyazlı bir konuma getirecek dağılım biçimini elde etmek için birbirleriyle umutsuzca mücadeleye zorlayacak bir araç halini almasını engellemektir. Toplumsal görevin, işçinin her çeşit çalışmasının itici gücü olmasını istiyoruz. Ama çalışmayı işçinin zayıf yanlarını da gözeterek denetlemeli, işçiyi yada fabrikayı, toplumsal görevini yerine getirmeye yeterli oluşu yada yetersizliğine göre, bireysel yada kolektif tipte maddi özendirici yada frenleyiciler kullanarak ödüllendirmeli yada cezalandırmalıyız.

Ayrıca, meslekte yükselme için zorunlu profesyonel nitelik, ulusal ölçekte uygulanabilirse, tüm ülkede emekçiler arasında genel bir okuma

ve kendini eğitme eğilimi doğurur. Çalışma çevresi tüm ülke olduğuna göre, hiçbir yerel engel onları durdurmaz. Tersine mesleki ilerlemede, teknik bakımdan yetkinleşmek için çok güçlü bir eğilim yaratır.

Bir de, uygulanacak destekleme politikasıyla, kendini yetiştiren öğrenci-işçiler başka iş yerlerine geçirilebilir. Emek yoğun üretim yapan bölgelerde daha üretken tipte fabrikalar kurulmalıdır, böylece komünizme, yani İnsanın temel ihtiyaçlarının karşılanmasına daha elverişli büyük üretimi gerçekleştiren topluma geçiş anlayışına uyulmuş olur.

Son olarak, çalışma merkezinin, emekçilerin ortak özlemlerini ve endişelerini dile getirdiği ve topluma hizmet isteklerinin biçimlendiği bir ortam olması için partiye düşen eğitici rolü, altını çizerek belirtelim.

Çalışma merkezinin, gelecekteki toplumun politik çekirdeğin olduğu, burada ileri sürülecek önerilerin, daha karmaşık politik kuruluşlardan geçerek partiye ve hükümete, ekonomi ve bireyin kültürel hayatı için temel kararlar alma imkanı sağlayacağı düşünülebilir.

Bu makale, Nuesra Industrie, Revista Economica (Sanayimiz, Ekonomi Dergisi) adlı derginin 1964 Şubatındaki 5. sayısında yayımlanmıştır.

Banka, Kredi ve Sosyalizm

Derginin bir önceki sayısında, Ulusal Bankanın yöneticisi olan yoldaş Marcelo Fernandez'ın bir makalesi yayınlandı. Yoldaşımız, bu yazısında, kısa bir tarihi anımsatmadan sonra, bankanın işlevlerini inceliyor ve Küba'da kullanılan maliye sistemi konusunda eleştirel bir yaklaşım getiriyor. Bu makale, banka yöneticilerinin daha önce halka açık toplantılarda söyledikleriyle ve bankanın konumunu kesin biçimde saptadıkları başka yazılarıyla uyuşuyor. Geçiş döneminde bankanın özel işlevleri olarak tanıtılan bazı görevler hakkında onlarla aynı düşünceyi paylaşmadığımızdan, ayrıca genel bütçeye bağlı finansman sistemi bakımındansa daha da az uzlaştığımızdan, bu kuruluşun yöneticisinin savunduğu görüşleri cevaplandırmadan geçemeyeceğiz ve bu konuda kendi durumumuzu saptayacağız.

Kâğıt paranın ortaya çıkışında bankanın oynadığı rol üzerine Marcelo Fernandez şunları söylüyor:

Ticari ilişkilerin hızla gelişmesi ve para yapımı için değerli metallerin kıtlığı kâğıt paranın ortaya çıkışını belirledi. Kâğıt para faiz getirisi

olmayan değerdir, kâğıt para basımı, bu eylem için izin almış bulunan bir banka, örneğin Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilir. Banknotlar, belirli bir para miktarını temsil eder ve taşıyıcılara dağıtılırlar. İlk kâğıt parayı basan, 1658'de kurulan İsveçli bir bankasıdır.

Bu makalenin okuyan herkesçe anlaşılması için basitçe yazıldığını kabul etmekle birlikte, bu olayın neden meydana geldiğini, yine de daha yakından incelemeye çalışacağız. Marx bu konuda şunları yazmıştır:

"Nasıl olur da altın, yerini değersiz şeylere, basit simgelere, işaretlere bırakmıştır diye sorulabilir. Yalnızca dolaşımdaki para, yani sikke olarak kaldığı, bir dolaşım aracı olarak hizmet ettiği sürece altın, yerini başka bir şeye bırakabilir. Bu işlevin kendine özgü niteliği, tek başına ele alınan altın ve gümüş paralar tarafından gerçekleştirilemezdi, bu gerçektir. Fakat, aşınmış sikkelerin de devinimine devam ettiğini görüyoruz. Tüm altın sikkeler, ancak dolaşımda kaldıkları sürece , dolaşım aracı sayılabilirler. Kâğıt para ile yer değiştirebilen en küçük altın kütlesine gelince, bunun için aynı şeyi söyleyemeyiz. Bu kütle her zaman için dolaşım alanındadır, sürekli olarak dolaşım aracı olarak işlev görür ve bu işlevin destekçisi olarak her zaman varlığını sürdürür. Para kitlesinin bir devir yapması Mal-Para- Mal dönüşümünün her iki yönde sürekli yinelenmesinden başka birşey değildir. Mal-Para-Mal dönüşümünde, malların değeri kısa bir süre için belirip ardından kaybolur, çünkü mal bir diğer malla yer değiştirmiştir ve para durmadan bir elden bir başka ele geçmektedir. Böylelikle fonksyonel varlığı, maddi varlığını aşıp ortadan kaldırır. Malların fiyatının gelip geçici bir yansıması olan paranın kendisi bile artık bir işaret, bir simge olmuştur ve sonuçta, yerini birtakım işaretlere, simgelere bırakabilir. Ancak paranın simgesi de yine para gibi değeri tüm toplum tarafından kabul edilmiş bir simge yada bir işaret olmalıdır. Bu değer, para kurları sayesinde zorla herkese kabul ettirilir. Devletin bu zorlayıcı eylemi ancak ulusal dolaşım çerçevesinde, sınırları içinde gerçekleşebilir. Paranın bir dolaşım aracı olarak yerine getirdiği işlev de, ancak bu sınırlar içinde, diğer işlevlerinden ayrılıp tek başına ele alınabilir."

Paranın, üretim ilişkilerini yansıttığını belirtmek önemlidir. Bir ticaret toplumu olmaksızın para da var olamaz. Para olmaksızın, bankaların da var olamayacağını ve sonuçta, ne derece yüksek türden olursa olsun, ticaret için üretim ilişkilerinin bankanın var oluşunu koşullandırdığını da sözlerimize eklemeliyiz.

Makalenin yazarı, daha sonraki paragraflarda, Lenin'den alıntılar yaparak emperyalizmin, sanayi sermayesiyle banka sermayesinin birleşmesinden yani mali sermayenin bir ürünü olduğunu vurguluyor. Buradan tavuk-yumurta sorununa varıyoruz. Bu ilişkide, bu sermayelerden birinin egemenliği söz konusu mudur? Bu egemen sermaye hangisidir? Yoksa, ikisinin de gücü aynı mıdır? Lenin, emperyalizmi oluşturan ekonomik koşulları şu şekilde sıralamıştır:

"1) Üretim ve sermaye yoğunlaşmasının, ekonomik hayatta belirleyici bir rol oynayan tekelleri yaratacak derecede yüksek bir gelişme düzeyine ulaşması;

2) Banka sermayesi ve sanayi sermayesinin birleşmesi ve bu 'mali sermaye'(finans kapital) temeli üzerinde bir mali oligarşi (finans oligarşisi) yaratılması;

3) Sermaye ihracının, mal ihracından farklı olarak çok özel bir önem kazanması;

4) Dünyayı aralarında paylaşan uluslararası tekelci kapitalistler birliğinin kurulması ve

5) Yeryüzü topraklarının en büyük kapitalist güçler arasında paylaşılması. Emperyalizm, tekellerin ve mali sermayenin egemenliğinin belirginleştiği, sermaye ihracının en ön planda geldiği, dünyanın uluslararası tröstler arasında paylaşımının başladığı ve yeryüzü topraklarının en büyük kapitalist güçler arasında bölüşülmesinin tamamlandığı, kapitalizmin yüksek bir gelişme düzeyidir."

Yeryüzü topraklarının paylaşımının en son aşama olarak düşünüldüğüne, zora başvurmayı yani emperyalist savaşı gerektirdiğine dikkat ediniz. Bu durum söz konusu eserin bir başka bölümünde açıklanmıştır. Niçin tekeller dünyayı aralarında paylaşırlar? Yanıt açıktır: Sanayi için gerekli hammaddelerin elde edilmesi amacıyla. Başka deyişle, üretimin nesnel gereksinimleri, gelişmiş kapitalist sistem içersinde, emperyalizmi doğuran sermaye işlevlerini ortaya çıkarır yada aynı anlamda olmak üzere, sanayi sermayesi, mali sermayenin yaratıcısıdır ve bu sonuncuyu dolaylı yada doğrudan denetler. Bunun tersini düşünmek, Marx'ın kapitalist sistemin burjuvaca analizi konusunda söylediği gibi fetişizme düşmektir. Lenin aşağıdaki cümleyi aktarır: *"Bankalar, uluslararası ölçekte, muhasebenin ve üretim araçları genel dağılımının biçimini, ama yalnızca biçi-*

mini yaratırlar, diye yazıyordu Marx, yarım yüzyıl önce, Kapital adlı eserinde." (III.Kitap, 2. Kısım, s. 144)

ABD'li ekonomi uzmanı Victor Perlo, Amerika Birleşik Devletleri tekellerinin incelenmesine ilişkin ciltler dolusu kitap yazmış ve bu grupların merkezinde daima büyük üretim dallarının yer aldığını belirtmiştir. Tekellerin son yıllardaki büyümesinin analizi, en ileri tekniğe sahip üretim dallarını gruplaştıran tekellerin, örneğin Dupont (kimya), Melon (alüminyum), ve Rockefeller (petrol) gibi grupların göreli gelişimlerinin % 325 ila 385 arasında değiştiğini, bu gelişmenin daha da artarak sürdüğünü kanıtlar. Bunların yanısıra, küçük bir düşüş kaydeden Kuhn Loeb (demiryolu) ve % 31'lik büyümesiyle Boston grubu (hafif sanayi) üretim yarışında tekellerin ve onların kaderlerinin birbirine bağımlılığını, kurtlar arasındaki bu yarışmada tekellerin ve onların kaderlerinin birliğini gösterir.

Lenin, Marcelo Fernandez tarafından alıntı yapılan, iktidarın alınmasından önce yazılmış makalesinde, bankalardan, büyük *"muhasebe ve denetim"* etkenleri olarak bahseder. Marcelo Fernandez, Marx'ın daha önce işaret etmiş olduğu temel işlevi, yani toplumsal muhasebeyi yapabilmesi için tüm mali yapının güçlendirilmesine çalıştığı izlenimini vermektedir.

Gerçekten de, bir tekelin bankası, bu aşamada görülen devlet içinde devlet durumundadır. O tekelin kendi maliye bakanlığından başka bir şey değildir. Sosyalist toplumun kuruluş döneminde, bankanın siyasi hayatıyla ilgili tüm görüşler değişir. Artık bankanın deneyiminden yararlanmanın başka yollarını bulmak gereklidir. Tüm devletin *"muhasebe ve denetim"* yüksek kurumuna dönüşecek olan Maliye Bakanlığına tüm sorumlulukları vererek Marcelo'nun aradığı merkeziyetçilik elde edilebilir.

Marx, bankaların bu siyasi yönünü aşağıdaki paragrafta belirtiyor:

"Daha doğdukları andan itibaren, büyük bankalar, ulusal unvanlar taşıyorlardı. Bununla birlikte, başlangıçta hükümetin yanında yer alan özel spekülatör topluluklarından başka bir şey değillerdi. Bu kişiler, elde ettikleri ayrıcalıklardan yararlanıyor, hatta halkın parasını devlete borç olarak veriyorlardı. Bu borçların yığılması yüzünden, bu bankaların senetleri sürekli yükselmekten geri kalmıyordu. Bu gelişmenin sonucunda, 1694 yılında, İngiltere Bankası

kuruldu. Banka, tüm para sermayesini % 8 faizle hükümete borç verdi. Aynı zamanda, hükümetten aynı miktarda kâğıt para basıp bunu yeniden halka borç olarak verme izni aldı. Bu para dolaşımda kullanılıyor, bununla senetler ödeniyor, mallar satın alınıyor ve değerli metallerin alım satımında bu kâğıt paradan yararlanılabiliyordu. Kısa bir süre sonra, bu kredi parası, İngiltere Bankasının devlete borç verdiği para haline geldi, bununla halkın yatırımlarının faizleri de ödeniyordu. Banka bir eliyle verdiğini öteki eliyle geri alıyor, ulusu sonsuza dek kendisine borçlu yapıyordu. Yavaş yavaş, ülkenin madensel hazinesinin alıcısı haline dönüştü, artık tüm ticari krediler bu büyük merkezin etrafında dönüp dolaşmaya başlamıştı. İngiltere'de büyücülerin yakılmasına son verildiği sıralarda, sahte kâğıt para basanların asılmasına başlandı. O çağa ait yazılar arasından, Bolingbroke'un yazdıklarına bakarsak, birdenbire bankacıların, maliyecilerin, iratçıların, kupon kesicilerin, kambiyo ajanlarının, iş takipçilerinin çoğalmasının halkın üzerinde yaptığı şaşırtıcı etkiyi daha iyi anlayabiliriz. Tatarlar eğer Avrupa'yı bugün istila etselerdi, onlara bizdeki bankerlerin ne olduğunu anlatmak güç bir şey olurdu." (Montesquieu, *Esprit des Lois*, t. IV, p. 32, Ed. Londres,1769)

Marcelo Fernandez, sosyalist bankanın yedi ekonomik işlevinden bahsediyor. Bunlar arasında, *"para dolaşımını düzenlemek"* ön planda geliyor. İkinci sırayı ise "ülkenin denetim ve ödeme merkezini oluşturmak" alıyor. Burada bizim düşüncemizle çelişen herhangi bir görüş yok. Ancak, belki en büyük mali yetkili olan Maliye Bakanlığının özerkliği hakkında, yada para dolaşımı konusunda, bankanın gerçek *"düzenleyici"* işlevini yerine getirme olasılığı söz konusu olduğunda farklı düşünceler ileri sürebiliriz. Bununla birlikte, şimdi bu analizi derinleştirmenin yeri olmadığı görüşündeyiz. Üçüncü nokta olan, *"kredi verilmesi"* konusunda ise, makalede şunlardan bahsediliyor: *"Kredi tipik bir banka İşlevidir, sosyalizmin kuruluşu döneminde de ortadan kalkmaz. Ekonominin orantılı ve uyumlu gelişimine ve planın gerçekleştirilmesine yardımcı olur."*

Tefeciliğe karşı önlem olarak getirilen banka kredileri sisteminin kökenine inmeksizin, bu konuda Marx'ın bazı paragraflarını aktaracağız:

"Yine de, şunlar unutulmamalıdır:

1) Değerli maden karşılığı para, kredi sisteminin hiçbir zaman ayrılamadığı temel olarak kalır;

2) Kredi sistemi, tekelleri ve üretim araçlarının özel kişilerin elinde bulunmasını (sermaye ve mülkiyet biçiminde) gerektirir. Kredi sistemi, bir yandan kapitalist üretim biçiminin içsel bir etkeni, diğer yandansa, kapitalizmin son ve en üst aşaması yönündeki evriminde itici güçtür."

1697'de, *Some Thoughts of the Interest of England (İngiltere'nin Çıkarı Konusunda Bazı Düşünceler)* adlı eserin yazarının da belirttiği gibi, örgütlenme biçimi ve merkeziyetçiliği bakımından, bankacılık sistemi kapitalist ekonominin en zekice ve en mükemmel ürünüdür. İngiltere Bankası gibi bir kurumun, sanayi ve ticaret üzerinde uyguladığı muazzam iktidarın kaynağı budur. Endüstri ve ticaretin gerçek hareketleri, bankanın eylem alanına girmez. Bu konuda, oynadığı rol son derece pasiftir. Elbette ki, genel bir hesaplama sistemi ve üretim araçlarının toplum ölçütünde dağılımı söz konusudur, ama bu da yalnızca biçimsel olarak gereklidir. Birey olarak kapitalistin, yada tek başına düşünülen özel sermayelerin elde ettiği ortalama kârın, bu sermayeler sayesinde ilk elden sahiplenilen artı-emek tarafından belirlenmeyip, tüm sermayelerin toplamının elde ettiği artı-emek toplamı tarafından belirlendiğini daha önce görmüştük. Her bir sermaye, toplam sermaye içinden kendi payına düşen kesri alır. Ancak, banka ve kredi sisteminin tam anlamıyla gelişmesi, sermayenin toplumsal niteliğinin gerçekleşmesini sağlar. Yine de bu süreç o noktada durmaz. Bankacılık sistemi, toplumdan elde edilebilecek tüm sermayeyi, henüz işler hale gelmemiş tüm parayı, hatta toplumun tüm potansiyelini, sanayi kapitalistlerinin ve tüccarların emrine verir. Ne ödünç veren ne de kullanan, bu tür sermayenin sahibi olamaz. İşte burada, bankacılık sistemi sermayenin özel niteliğini yok eder, ayrıca sermayenin kendisini de ortadan kaldırma gücüne sahiptir, ama yalnızca sahip olmakla yetinir. Özel bir iş olarak ve toplumsal bir işlev olarak, sermaye dağılımını özel sermayedarların ve tefecilerin elinden alır. Aynı zamanda banka ve kredi, kapitalist üretimin kendi sınırlarını aşmasının en güçlü aracı, ekonomik bunalımların ve hileli para oyunlarının en etkin taşıyıcısı haline gelir.

Para yerine, dolaşımdaki çeşitli kredi biçimlerini getiren bankacılık sistemi ayrıca, paranın; çalışmanın ve emek ürünlerinin toplumsal niteliğinin özel bir ifadesinden başka bir şey olmadığını da gösterir. Ama, özel üretimin temelinin tersine olarak, bu toplumsal nitelik, her zaman son anda, mallar arasından özel bîr mal biçiminde ortaya çıkmak zorundadır.

Son olarak da, kredi sisteminin, kapitalist üretim tarzından toplumsal emek üretimi tarzına geçişte, güçlü bir operasyon kolu olarak da iş göreceği de kuşkusuzdur. Üretim tarzında meydana gelecek diğer organik dönüşümlerle bağlantı halinde bir öğe olarak rol oynayacaktır. Tersine, kredi sisteminin ve bankaların sosyalizm yönünde ilerlemek için olağanüstü bir güce sahip olduğu şeklindeki hayaller, hem kapitalist ekonomiye, hem de bunun biçimlerinden biri olan krediye karşı genel bir memnuniyetsizlik yaratmaktadır. Üretim araçlarının sermayeye dönüşmesi sonlanınca (bu aynı zamanda özel toprak mülkiyetinin de ortadan kalkması demektir) bu biçimiyle kredi, varoluş nedenini yitirmektedir. Bu gerçeği, Saint-Simone'cular bile anlamışlardı. Kapitalist üretim tarzı varoldukça, kâr getiren sermaye, bu üretim tarzının unsurlarından biri olarak kalacak ve kredi sisteminin temelini oluşturacaktır. Ancak sansasyon yaratan bir yazar olan Proudhon, ticari üretimin sürüp gideceğini fakat paranın ortadan kalkacağını varsayabiliyor. Küçük burjuvazinin dindarca yakarışlarının ürünü olan bir kabusu, hayali bir canavarı, yani karşılıksız krediyi aklından geçirebiliyordu.

Makalenin bu bölümünde bankanın, banka kredisi olarak devlet işletmelerine ödünç verdiği paradan alacağı faizin söz konusu edilmediği dikkatimizi çekti. Daha önce bahsettiğimiz gibi, Marx özel mülkiyetin yok edilmesinin her çeşit kredinin de ortadan kalkması anlamına geleceğini söylediğine göre, faiz İçin ne söylenebilir?

Marx şunları yazıyor:

"Faiz getiren sermaye söz konusu olduğunda, kapitalist sistem yozluğunun ve puta taparlığının en yüksek noktasına ulaşır. Burada Para-Para dönüşümüyle, para üreten parayla karşı karşıyayız. Bu durumda, iki aşırı ucu birleştiren hiçbir ara aşama olmaksızın, değer değeri yaratmaktadır. Para-Mal-Para dönüşümünde, hiç değilse, kapitalist hareketin genel bir yönelimiyle karşılaşıyoruz. Dolaşım alanıyla sınırlı olmakla birlikte, kâr satışın basit bir sonucu gibi görünmektedir. Her zamanki gibi, kâr burada toplumsal bir ilişkinin ürünüdür. Herhangi bir şeyin ürünü değildir. Ticari sermaye üretimi, bir süreci temsil eder, zıt aşamaların birliğidir, iki zıt harekete, alım ve satıma bölünen bir harekettir. Faiz getiren sermaye biçimindeyse, yani Para-Para dönüşümünde, bunun izine bile rastlayamayız."

Makalenin başında, henüz özel bankalardan bahsederken, yazar faiz konusunu şöyle anlatıyor:

"Banka kredisi uzun yada kısa vadede olabilir. Her zaman için faiz getirir. Zaten, bankaların başlıca gelir kaynağı da budur. Eğer bu durum, bugün için geçerliyse ve faizin teknik bakımdan işletmelerin bir harcama biçimi olmayıp işçinin toplum için ürettiği artı-emekten meydana geldiğini, ulusal bütçeye bir gelir oluşturması gerektiğini göz önünde bulundurursak, bankacılık kurumunun giderlerini yerine koyan da bu ulusal bütçe değil midir?"

Derin incelemelere girişmeden, bütçe açığının *"kaçınılmaz bir hastalık"* olduğu söylenirse ve aynı biçimde *"gelecekte ulusal ekonomi üzerine tüm ağırlığıyla çökecek olan uluslararası kredilerin kullanılması zorunluluğu"*nda ısrar edilirse, bunun anlamı, klasik kapitalist ekonominin puta tapar görüşünü bugün de sürdürmektir.

Dördüncü maddeye, yani *"yatırımların finansmanı"* konusuna gelince. Burada suni ya da biçimsel yönlerin ön plana alındığı, aynı şey demek fetişizme düşüldüğü, gerçek üretim ilişkilerinin örtülü kaldığı kanısındayız.

Bu işlevin gerçekleşebilmesi için, bankanın kendi kaynaklarından ödeme yapması gerekliliği vardır. Bu ise sosyalist ekonomi de anlamsız bir tutumdur. Bankanın yaptığı, yatırım planına göre, ulusal bütçenin gelirlerini dağıtmak, bunları ilgili yatırım aygıtlarının emrine vermektir.

Özellikle inşaat alanındaki yatırımların finansmanının ve bunları denetlemenin bu yönü, ayrıca banka kredisi ve faiz sistemi, bu makalede ekonomik özerklik deyimiyle açıklanan sistemle, bütçeye göre finansman sistemi arasındaki temel ayırımı oluşturur. Yatırımların finansmanı ve denetlenmesi, yoldaş Alvarez Rom'un bir makalesine de konu olacaktır, çünkü konunun önemi ve derinliği bunu gerektirir. Bununla birlikte, daha önce Maliye Bakanının yatırımlar konusundaki forumda yaptığı gibi, bu yöntemin temellerini ortaya koyacağız.

Maliye Bakanı konuşmasında, bugün yatırımların kontrolünde karşılaşılan karmaşık durumun nedeninin, meseleye tüccar mantığıyla yaklaşmadan kaynaklandığı sonucuna varmıştı. Biz hâlâ bankaların; tekellerin temsilcisi ve bekçisi olduğunu, yatırımların türünü ve verimliliğini denetlediğini kabul ediyoruz.

Planlı bütçe düzeninde kontroller sayesinde, bankanın yatırımlar konu-

sunda alınacak kararlara katılması için hiçbir sebep kalmaz. Bu, hem siyasi hem de ekonomik bir görevdir ve JUCEPLAN tarafından yerine getirilir. Banka yatırımların fiziksel bakımdan denetimine katılmamalıdır. Çünkü, bu durumda muazzam bir kurum kurulması gerekir, bu İse anlamsızdır. Ancak tersine, yatırımlarla doğrudan doğruya ilgilenen bir kurumdur, zira mali kontrol devlet bütçesinden sorumlu olan Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir. Maliye Bakanlığı, doğru biçimde kullanılmak üzere artı-ürünün toplandığı tek merkezdir. Banka kendi özel İşlevini yerine getirir, para fonlarının çıkış yöntemlerini kontrol eder.

Beşinci maddeye gelince: Burada, *"dövizlerin kullanılması ve uluslararası işlemler"* söz konusu ediliyor. Bu konuda yapabileceğimiz herhangi bir yorum yok.

Altıncı maddede: *"Halkın biriktirdiği paranın kullanılması"* ele alınıyor. Ancak, yazar halkın anlayacağı bir dille yazmak isterken fazla basitliğe ve propagandaya kaçıyor. Doğal olarak, buna karşı değiliz, tam tersine, ekonomik düzenekleri açıklarken, herkesin anlayabilmesi için sade ve açık bir dil kullanılmasından yanayız. Ama, bu sadelik ve açıklık uğruna, gerçeklik göz ardı edilmemelidir. Marcelo Fernandez'in aşağıdaki açıklamasında böyle bir durumla karşılaşıyoruz:

Biriktirilen paranın dolaşımdan uzak kalması, mal fonlarıyla halktan elde edilen fonlar arasındaki dengenin yeniden kurulmasını sağlar, bu Küba'nın bugünkü koşullarında yararlıdır. Ayrıca, halkın birikimleri, bankanın ulusal ekonominin gelişiminin finansmanı için vereceği krediler bakımından önemli bir kaynaktır.

Biriktirilen para, geçici bir süre için dolaşımdan kalkar ve bu kaynağın, ekonomik anlamda, özel bir etkinlik biçimi olan banka kredileri aracılığıyla finansmanda kullanılması dışında uygulama alanı yoktur. Çünkü sosyalist ekonomide, para biriktirene verilen faiz oranının, devlet yatırımlarından sağlanan faizle karşılanacağını düşünmek saçmadır.

Biriktirilen paranın ve getirdiği faiz oranının bileşimini incelemek daha ilginçtir. Çünkü her düzeyde birikim sahibinden biriktirdiği paralar alınır. Vergi gibi, fiyatların kontrolü gibi gerçekten ekonomik ve mal fonlarıyla halktan elde edilen fonlar arasındaki dengenin yeniden kurulmasını gerçekleştirecek önlemlere başvurulabilir.

"Ulusal ekonominin gelişiminin finansmanı için verilecek krediler" konusundaki karşıt görüşümüzü daha önce açıklamıştık.

Yedinci maddeyi oluşturan son işlev, *"bankanın ekonomide kontrolü"*, Marcelo Fernandez'in *"Küba'da iki mali sistemin kullanılması"* biçimindeki alt başlığıyla açıkça çelişiyor. Bu konuyu incelerken yazar, bizde tartışmalara neden olan Rusça *kozrasşol* deyiminin ne demek olduğunu araştırmaya dalıyor ve bu terime daha önce banka müdür yardımcılarının çalışmalarında tanık olduğumuz yeni bir anlam kazandırıyor. Bizim düşüncemize göre, bu yeni kullanım pek yerinde değil. Kozrasşot'un, ekonomik özerklik sistemi olarak Küba'da iyi bilinen bir işletme rejimi olduğunu öne sürmek ve özerklik ilkeleri arasında *"göreli bağımsızlığı ve planlı yönetimi, yani devletin ekonomik planının belli başlı oranlarına bağlı kalışı"* kabullenmek, bizi en azından, yazarın deyimi dilimize iyi çevirmediği sonucuna ulaştırır.

Ekonomik özerklik deyiminin mutlak biçimde, göreli ekonomik bağımsızlığa bağlı görülüşü, onun ilkelerinden biri kabul edilişi, bizim içeriğini kavrayamadığımız bir dilbilimsel yapıdır ve bir takım açıklamalara elverişli herhangi bîr tanım getirmez.

Planlı yönetim, devletin ekonomik planının başlıca oranlarına bağımlı kalınmasıyla eşanlamlı değildir. Gerçekte planlı yönetim kavramı açıklama gerektirmez.

Planlı yönetimle devletin ekonomik planının nitelendirilmesinde, bu ikisinin kolayca kıyaslanmasına yarayacak bir yöntem kullanılmamış. Böyle bir yanlışa düşülmesi doğaldır. Çünkü bu konuda yeterli kaynak kitap yok. (*Nuestra İndustria Economica* dergisinin 5 no'lu sayısında, daha sistematik bir çözümleme yapmaya çalıştım, ilgilenen okuyucunun bu makalemi okumasını salık veririm.) Bununla birlikte, bütçeye göre finansman sisteminin daha nesnel bir analizinin yapılabileceğini sanıyoruz. Çünkü bu sistem Bakanlar Kurulu'nun onayıyla yasallaşmıştır. Yani herhangi bir kimsenin gelip geçici bir isteği değil, herkesçe kabul edilmiş bir gerçekliktir.

Makalenin a) maddesinde, *"İşletmeler, gelir kaynaklarından bağımsız olarak ve gelir elde etmeden önce bir süre, örneğin dört ay için, harcamalarının karşılığı olan para fonlarından paylarını alırlar."* deniliyor. İşletmelerin al-

dığı, Ulusal Bankadaki fonlardan kendilerine düşen pay değildir. Onaylanan ödeme planına göre, harcama izni alınmış, eşdeğer miktarda kullanılmaya hazır para fonudur. Bu fon, ücretler için ve diğer harcamalar için ayrı ayrı defterlere kaydedilir. Ayrı yazılmaları, ücret fonlarının kolayca denetlenmesini sağlar. Oysaki günümüzde Küba'da kullanılan mali özyönetim sisteminde böyle bir kontrol imkansızdır. Geçtiğimiz günlerde, televizyonda yayınlanan bir konuşmasında, banka yöneticisi, ücret hesaplarının kontrolü için yeni bir formül önerdi. Her Özel durum için, her üretim birimi düzeyinde tartışmalar yapılabileceği varsayılıyordu. Ancak bu önlem, olası sonuçları derin biçimde incelenmeden uygulanırsa, çok ciddi yönetsel engeller getirir (ücretlerin, üretim biriminin döner sermayesinde önemli bir yer işgal ettiği unutulmamalıdır). Burada, genel bir inanç söz konusudur. Banka ile doğrudan ilişkinin, üretimdeki tüm etkenlerin incelenmesini güvence altına aldığına, hiçbir yanlışlığın bu kuruluşun dikkatinden kurtulamayacağına ilişkin önyargı halk arasında yaygındır. Bu durum, Küba'daki güncel koşulları yansıtıyor. Banka ise, özyönetim kurumlarıyla ilişkilerinde bu inancı güçlü kılacak kanıtlar getiriyor.

1931'de, Stalin şu analizi yapıyordu:

"Ama, hepsi bu kadar değil. Tüm bunlara, kötü yönetimin ardından, ticarette verimlilik ilkesinin, bazı işletmelerimizde ve ekonomik örgütlerimizde kesinlikle değerini yitirdiğini de eklemeliyiz. Birtakım işletmelerimizde ve ekonomik örgütlerimizde, uzun süredir hesapların, muhasebe çalışmalarının, gelir ve giderin doğru biçimde gösterildiği bilançoların çıkarılmasının bir yana bırakıldığı gerçektir. Bir takım işletmelerimizde ve ekonomik örgütlerimizde 'ekonomi düzeni', 'üretkenlikten uzak harcamaların azaltılması', 'üretimin rasyonalizasyonu' gibi kavramların uzun süreden beri modasının geçtiği gerçektir. Görünüşe göre, Devlet Bankasının 'her şeye karşın gerekli parayı sağlayacağına' inanılıyor. Bir süredir, birtakım işletmelerde maliyet bedellerinin yükseldiği gerçektir. İşletmelere düşen görev, maliyetleri % 10 düşürmekti, oysaki onlar bu gideri yükseltiyorlar."

Bu metni aktarmamızın nedeni, herhangi bir sistemi kabul ettirmeden önce, örgütlenme çalışması yapılmasının zorunlu olduğunu göstermektir. Şu anda, temel görevimiz budur, gücümüzün çoğunu bu görevi yerine getirmeye harcamalıyız.

Makalenin b) maddesinc gelince; burada, *"Manevi özendiriciler, üretime atılım kazandırmak, ekonominin daha iyiye gidişini güvence altına almak için başlıca araçlardır. Maddi özendiriciler bunları tamamlar,"* denilmektedir. c) maddesindeyse *"İşletmelerde, fiyat kontrolleri gerçekleştirilirken fazla basitliğe varılıyor."* diye belirtmiş yazar. Son yazdığım makalede, aşağıdaki temel belirleyici özellikleri saymıştım:

1) Komünizm, insanlığın hedefidir. Komünizmc ancak bilinçli olarak ulaşılır. Eğitim ve insanların bilincinden eski toplumun kalıntılarının silinmesi son derece önemlidir. Böyle bir toplum, eğitimc paralel biçimde, üretimde de ilerleme kaydedilmeden gerçekleştirilcmcz- 2) Sorunun teknik yönü, yani ekonomiyi yönetme sistemleri, en gelişmiş oldukları yerden örnek alınarak ve yeni topluma uygunsa alınmalıdır. Emperyalist kampın petrokimya teknolojisi, burjuva ideolojisi bulaşmasından korkulmaksızın sosyalist kamp tarafından kullanılabilir. Ekonomik alanda, üretimin yönetimi ve kontrolü, ayrıca teknik normlar konusunda da aynı şeyi söyleyebiliriz.

Eğer çok aşırı bir görüş sayılmazsa, Marx'ın, Hegel'in diyalektiği için demiş olduğu gibi, komünizmin, tekniği ayakları üzerine oturttuğunu söyleyebiliriz.

Komünizmi bir toplumda, tüketim maddelerinin mekanik bir toplamı gibi düşünemeyiz. Komünizm eğitimin önemli rol oynadığı bilinçli bir eylemin sonucu ve sonuç olarak, tam anlamıyla maddi gelişme içindeki toplum çerçevesinde, bireylerin bilinci üzerinde yapılan değişimlerin ürünüdür.

Fiyatların kontrolü sorununu, benim imzamla yayınlanan *"Planlı Bütçe Sistemine Göre Çalışan İşletmelerin Ekonomik Analizine Temel Olarak Üretim Giderleri Üzerine Görüşler"* başlıklı makalede ele incelemiştik. Tartışmanın ana konusunun, değer yasasını bilinçli tarzda kullanma olasılığı olduğunu ve yöntemin denetim çalışmasını mekanikleştiren geniş ve etkili bir kontrol sisteminin gelişimine dayandığını vurgulayarak, ilgi duyan okuyucuların söz konusu yazıya bakmasını öneririm.

Tüm çalışmamız -diyorduk makalede- yönetim ve denetim çabamızın basitleştirilmesine, kuruluşların uğraşının planlanmasına ve teknolojinin geliştirilmesine yönelmelidir. Tümveriler belirlendiğinde, ekonomini tüm

kesimlerinde planlamanın kazanacağı öncelikle, bu çatışma mekanikleşecek ve artık ciddî sorunlar çıkarmayacaktır. O zaman çağdaş planlama yöntemleri büyük önem kazanacak. Ekonominin matematiksel çözümleme yöntemleriyle yönetimi gibi bir ideale erişme olasılığı gerçeğe dönüşecek. Bu çözümleme yöntemleri sayesinde çeşitli üretim dalları için birikim ve tüketimin en uygun oranları saptanabilinecek. Devrimimizin ve tüm mücedelemizin nedeni olan insanın basit bir bağıntıya indirgenemeyeceği, gereksinimlerinin giderek daha karmaşık bir hal alacağı, bazı ilkel maddi ihtiyaçları çok aşacağı hiçbir zaman unutulmamalıdır. Çeşitli üretim dalları zamanla otomatikleşir, bu ise emekçinin üretkenliğini arttırır. Serbest zamansa, kültürel çalışmalara, spora ve en yüksek düzeyden bilimsel araştırmalara ayrılır. Çalışma, toplumsal bir zorunluluk halini alır.

Daha önce sözünü ettiğimiz makalenin d) maddesinde, *"Devlet bütçesine bağlılığından dolayı, işletmeler, harcamalarının ve gelirlerinin toplamı için hiçbir zaman banka kredisine başvurmazlar."* deniliyor. Bütçe sisteminde devlet hesabına yapılan alım satımlar için, banka kredisi sisteminin gereksiz olduğunu düşünüyoruz.

Yanlış anlaşılmaları yüzünden bu makaleyi kaleme aldığımız iki sistem arasındaki farkı anlamak için, tüm bu kategorilerin bağımsız mirasların bireysel yorumlanışlarının sonuçları olduğunu, ancak ulusal ekonomiyi kontrol araçları olarak biçimlerini koruyabildiklerini, çünkü mülkiyetin tümüyle toplumsal mülkiyet olduğunu her zaman gözet etmek gereklidir. Sonuçta, insanların düşünce yapısına egemen olan bu idealler, yanıtladığımız makalenin de kanıtladığı gibi, bütçeye göre finansman sistemi karşısında tutunamaz.

Bu sistem içinde, devlet sektöründeki ticari verimlilik ilkesi, bütünüyle biçimseldir ve planın hakimiyeti altındadır. Amaç, yalnızca ekonomik hesaplama, muhasebe, mali kontrol vs.nin sağlanmasıdır. Ama, bu ilke asla, üretimin sosyal içeriğine putperestçe hakim olamaz. Çünkü, işletmenin devlete ait olana karsı çıkaracak özel sermayesi bulunmamasından dolayı, işletme, üretim sonuçları ve gelirlerinde birikim sağlayamaz, ya da özel fonlar olarak alıkoyamaz. Bütçeye bağlı finansman sisteminde, alım-satım hareketi ancak devletin başka türden mülkiyete satış yaptığı yerlerde gerçekleştirilebilir ve bu ticari mübadele eylemi esnasında, işletme, üretim ve

ticaretin hiçbir aşamasında meydana gelmeyen iç birikimler ve fiyatlar toplamını ulusal bütçeye aktarır. Böylelikle, hiçbir ekonomik etkiye sahip olmayan, basit birer muhasebe işlemi olmaktan öteye geçmeyen biçimsel ödemeler ve denkleştirmeler, örgütsüzlük ya da savsakçılık yüzünden tamamlanmadan kalsa ve ekonomik bir içeriği olan biricik eylem olan mübadele gerçekleşse bile, ulusal birikim fonları bu durumdan bir zarar görmeyecektir. Bu sistem, devlete ait işletmelerde, bireysel grupların mirasçılığı düşüncesini zayıflatır, bu ise, nesnel olarak ve marksist-leninist felsefenin gelişimi bakımından yararlıdır. Yine bu sistem, işletme özel fonları alıkoyamadığı ve biriktiremediği için vergi ve faiz getiren başka borçları gereksiz kılar ve bu sayede, daha şimdiden, sürecin gelişimi esnasında birbiriyle çelişecek olan kategorileri temelden söküp atar, biçimsel varlıklarını sona erdirir. (Luis Alvarez Rom'un yayınlanmamış bir çalışmasından.)

Bir işletmenin finansmanı, bir taraftan, muhasebe ve toplumsal kontrol açısından bir başka işletmeye ait maddeleşmiş emeği karşılamak amacıyla, diğer taraftan da, toplumsal üretimde tüm süreçlere eklenen canlı emeğin karşılığını ödemek için yapılır. Eğer bu eylemlerden birincisi biçimselse ve ekonomik anlamda hiçbir içeriği yoksa, ancak denkleştirme işlevini yerine getiriyorsa, ikincisi ise, emekçilere ücret ödenmesi şeklindeyse ve kullanım değerleri üretiminde iş gücü kullanıldıktan sonra gerçekleştiriliyorsa, bundan ne gibi bir sonuca ulaşabiliriz? Gerçekte, kredileri yaratan güç, emekçilerin kendileridir.

Bu konuda Marx şunları yazmıştır:

"Kapitalist, daha üretim sürecine bir katkısı olmadan önce iş gücünü satın alır. Ama, ancak kullanım değerleri üretiminde tüketildikten sonra, uygun aralıklarla bedelini öder. Ürün üzerindeki değerde yoğunlaşan emek dışında, ürün değerinin iş gücüne ödenmesi için harcanan paraya eşdeğer kısmına da el koyar. Bu kısım, değişken sermayeyi temsil eden ürün değeri kesridir. Değerin bu kesri içersinde, işçi zaten ücretine eşdeğer olan emeği harcamıştır. Ancak, malın tekrar paraya çevrimi, yani satışı, sermaye sahibinin para-sermaye biçimindeki değişken sermayeyi elde etmesini sağlar, bu sermayeyi ise, kapitalist, yeniden iş gücü satın almak için piyasaya sürer."

Bankanın bütçeyi, kâğıt para basarak ve devlet kredilerini kullanarak finanse ettiğini ve *"Küba'da Maliye Bakanlığına bu türden bir banka kredisi*

vermek için gerekli para kaynakları yaratılmamış olduğundan enflasyonist baskının ortaya çıktığı ve yabancı ülkelerden alınacak kredilere duyulan ihtiyacın arttığını" kabul etmek, hayalleri normal sınırların ötesine taşırmak, banka kredisini kamu finansmanın karşıtıymış gibi göstermek, makalenin bir başka bölümünde aktarılmış olan Marx'ın şu sözlerine uygun bir kafa yapısına sahip olunduğunu gösterir: *"Banka bir eliyle verirken, diğeriyle daha fazlasını topluyor, bununla da yetinmeyip sonsuza kadar ulusun alacaklısı durumunda kalıyor, verdiğini son kuruşuna dek işletiyordu."* Halbuki banka, devlet dışında tutulduğu zaman, hiçbir şeye sahip değildir, onun miras sahibi olduğunu kabul eden yasa hukuki bir usul yasasından başka bir şey değildir.

Mali disipline gelecek olursak, söz konusu makalede, *"bu işletmelerden bazıları masrafları karşılandığı ölçüde, mallarını ve hizmetlerini maliyet fiyatına satmaya özendirilmiyorlar, bu yalnızca, onların devlete hiçbir kâr getirmeyecekleri anlamına geliyor."* denilmiş. Bu tamamen temelsiz bir açıklamadır.

Bankanın kitapları temelinde detaylı bir açıklamadan sonra, 1007 sayılı yasanın, bütçeye bağlı çalışan işletmelerce uygulanmadığının belirtildiği makalede şu ifadelere yer verilmiş:

"Mali bakımdan özerk işletmelerin de yasaları buna benzer şekilde çiğneyip çiğnemediği tartışılabilir. 1007 sayılı yasa çıkarıldığından beri, INRA'ya bağlı işletmelerin bu tür yasa ihlallerinde sayı ve önem bakımından ilk sırayı aldıkları ne yazık ki doğrudur. Ancak, bu suçlamaya karşılık, INRA'ya bağlı işletmelerin hiçbir zaman mali açıdan özerk kuruluşlar gibi çalışmadığı söylenebilir."

Bu tür bir makalenin gereken ciddiyetle kaleme alınmamış olmadığı anlaşılan böylesi görüşler karşısında şu soruları yöneltebiliriz:

Niçin INRA hiçbir zaman, gerçek anlamda bu sistem çerçevesinde çalışmamıştır? Niçin diğer kuruluşlar ona engel olmaya çalışmışlardır? Maliye Bakanlığının ve bankanın onunla hiçbir işbirliği söz konusu olmamış mıdır? Tüm kurslarda ve tüm düzeylerde, bu sistemle ilgili eğitim çalışmaları, herkesin anlayabileceği basit bilgiler yeterli gelmemiş midir? Bu sonuca yol açan, yasaya göre kurulmuş olan bankanın iyi niyeti midir?

Uzun zamandan beri, özyönetim taraftarları şuna benzer kanıtlarla kendilerini savunuyorlar: *"Sistemin yürürlüğe girmesi ve doğru biçimde anal-*

iz edilmesinin zamanı geldi." Bu kanıtlar konusunda polemiğe girişmenin her zaman için yararı vardır, ama bu tartışmaların sınırlarını aşmayıp, pratik açıdan hiçbir ilerleme göstermezsek, neyin ne olduğu sorununu çözmekte çok geç kalırız.

Özetlersek:

a) Ele alarak incelediğimiz makale, herkesin güçlük çekmeden anlayabileceği basit bir dille, çok derin kuramsal bilgilere başvurmadan, bankaların yaratılışını inceliyor. Ama, banka yöneticilerince, bankaların yeni toplumda oynayacakları roller konusunda düşülen yanlışlıklar, bankaların eski toplumdaki işlevlerini temel almalarının sonucudur.

b) Marcelo Fernandez'in, Lenin'den aktardığı satırlar tekelci aşamada bankaların yalnızca bir yönünü ele alıyor, daha sonraki aşamayla ilgili işlevlerini net olarak ifade etmiyor.

c) Yazar, tekelci bankaların süper devletlerin maliye aygıtları olduğunu atlıyor, bu yüzden de, devlet, kendine özgü maliye aygıtıyla birlikte tüm bankaları kapsamı içine dahil ettiğinde oynayacakları yeni rolü analiz etmiyor. Bankanın yine, sosyo-ekonomik değişimlerden bağımsız olarak, ekonomideki hakim konumunu koruyacağını öne sürüyor.

d) Yazar, Marx'ın kredi sistemi hakkındaki uyarılarını unutuyor ve bu yüzden kredi sisteminin rolü hakkında biçimsel ve yüzeysel görüşler ortaya atıyor.

e) Marcelo Fernandez, yatırımların kontrolü üzerinde ısrarla dururken, bu kontrolü uygulayan tekelci bankanın rolünü dikkatinden kaçırıyor. Geçiş sürecinde meydana gelen ve ileride meydana gelecek olan değişimleri iyi kavrayamıyor.

f) Marcelo Fernandez, bütçeyle bağlı finansman sistemini yeterli derinlikte analiz etmiş değil. Bu yüzden, yapmış olduğu analizin bu yönü üzerine akıl yürütmeleri tutarsız.

g) Güya tanrının inayeti ve lütfuyla edinmiş olduğu bir sermayeye sahip olan banka iyilik severliğinden, akıllıca idaresi altında, devletin mali yasalarını doğru uygulayarak sorunlarını çözüme kavuşturmasında yardımcı oluyor. Ne yazık ki böyle bir koruyuculuğu kabul etmekte direnç gösteren inatçı kişiler var, bunlar maliyede düzensizliğe neden oluyor ve enflasy-

onu körüklüyor. Çünkü, *"elverişli koşullarda"* kredi talep etmeye yanaşmıyorlar.

h) Makalenin tamamı, bize bankayı idare eden yoldaşların, burada klasik ekonominin ve hatta kaba ekonomik görüşlerin fetişist tutumuna benzer şekilde ele alınan ekonomik kavramları kullandığının bir ispatı. Bu yoldaşlarımıza duyduğumuz tüm saygımızla ve yalnızca, bu polemiğin bizi marksizmin klasiklerine ısrarla ve sık sık başvurmaya zorlaması dileğiyle, biçim hayranlarına çıkışan Marx'ın şu sözlerinin onlara uygun düştüğünü belirtmek istiyoruz:

"... 'Sermaye-kâr' ya da daha doğrusu 'sermaye-faiz', 'toprak-toprak kirası', 'emek-ücret'; kaynaklarıyla beraber, zenginlik yaratan öğeler arasındaki ilişkiyi gösteren bu üçlü ekonomik birlik; kapitalist üretim tarzının gizemli gücünü meydana getiren bu üçlü sistem içersinde, maddi toplumsal koşulların değişimi sonucunda, üretim koşulları ile bunların tarihsel ve toplumsal belirlenişinin doğrudan doğruya birleşerek kaynaşması artık tamamlanmış bulunuyor. Büyülenmiş, sapık, altı nerede, üstü nerede bilinmeyen bir dünya bu, üzerindeyse, toplumsal tipler ve aynı zamanda çok basit şeyler olan 'Bay Sermaye' ve 'Bayan Toprak' ölüm dansı yapıyorlar. Klasik ekonominin değeri büyüktür, çünkü tüm bu doğaüstü güç hayallerine, bireyselleşmeye ve zenginliğin toplumsal öğelerinin böylesine kemikleşmesine, şeylerin kişiye özel duruma getirilmesine ve üretim ilişkilerinin şeylere dönüştürülmesine son vermiştir. Faizi, kârın bir bölümü durumuna indirgeyerek, toprak kirasını ise ortalama kârın üstünde bir artığı haline dönüştürerek bu ilkel dini yıkmıştır. Faiz ve toprak kirası artık artı -değer içinde birbirine karışmıştır. Dolaşım sürecinin tanımlaması , basit bir şekil değiştirme olarak yapılmakta ve sonunda, doğrudan doğruya üretim süreci içersinde, değer ve malların artı-değeri emeğe indirgenmektedir. Yine de, bu okulun en iyi sözcüleri, eleştirileriyle yerle bir ettikleri bu hayal ürünü dünyanın tutsaklığından kendilerini kurtaramıyorlar. Burjuva bakış açısından, başka türlü de olamazlardı zaten. Böylelikle, hepsi de tutarsızlıklara, gerçeklerin yarım yamalak bilinmesi nedeniyle çözülmez çelişkilere düşüyorlar. Tersine, üretimin gerçek hizmetkârları ise, 'sermaye-faiz', 'toprak-toprak kirası', 'emek -ücret' gibi mantık dışı, birbirine yabancı bağdaşıklardan meydana gelen biçimler içersinde son derece rahattırlar; çünkü bu biçimler, kesinlikle bu kişilerin içinde yaşadıkları, günlük çalışmalarıyla uğraştıkları o hayal ürünü dünyanın emareleridir. O halde, üretimin hizmetkârlarının her gün kullandığı, iyi

bildiği düşüncelerin, az çok doktrinsel olarak, diyalektik ifadesinden başka bir şey olmayan ve konuya belirli bir akılcı düzen getirmeyi beceren kaba ekonominin, tüm iç bağlardan yoksun bu üçlü sistem içersinde, görkemli sığlığını doğal ve sağlam temeller üzerine oturttuğu kesindir. Bu formül, gelir kaynaklarının kuşku götürmez gerekliliğini, öncesiz sonrasız yasallığını bildirmesi ve yücelterek övmesiyle hâkim sınıfların da çıkarlarına uygundur."

Bu makale, Cuba Socialista'nın 1964 Mart ayındaki 31 no'lu sayısında yayımlanmıştır.

Gençlik ve Devrim

Bir süre önce, gençlik örgütü tarafından, bakanlığın politik eylemleri çerçevesinde, gençliğin belirgin canlılık belirlileri gösterdiği bir dizi konferans ve törenin kapanış konuşmasına çağrıldım. Sizlerle konuşarak bazı görüşlerimi sizinle paylaşmak bana ilginç geliyordu, çünkü gençliğe karsı daima eleştirici bir tutum izlemiştim. Aslında gençliği değil de, gençlik örgütlerini eleştiriyordum. Bu eleştirici tutumum, genellikle önerilerle desteklenmiyordu, yani biraz gerillacı işiydi, yönetim üyeleri arasındaki çalışmalarım ve parti sekreterliğindeki görevimle bağdaşmıyordu. Bir gençlik örgülünün nasıl olması gerektiği konusunda bazı sorunlarımız vardı, bu açıdan hiçbir zaman gençlik örgütleriyle hemfikir değildim. Gençlikte, örgütsel olarak, daima mekanikçi bir anlayışla karşılaştık, bu ise, bizim düşüncemiz doğrultusunda, gençliğin en gerçek anlamıyla öncü olmasına engel oluyordu.

Daha sonraları, elbette ki, bu sorunlar uzun uzun tartışılmaya devam etti. Ordunun eğitim hizmetlerine bağlı Direnişçi Gençlik Birliği kurulduğunda, bu, doğrudan doğruya bizim yönetimimiz altında yaratılan gençlik örgütlenmesinin embriyonunu oluşturdu.

Sonra da, bizden ayrılıp kendine has bir siyasi kimlik kazandı.

Gençliğe karşı eleştirel bir tutumumuz vardı ve bu tutum her zaman somut bir çalışma sistemine bağlı değildi. Bu epeyce karmaşık bir sorundur, zira parti örgütünün tümüyle ilgilidir. Bazen gençliğe karşı kuşkuya düşmekle kalmayıp, teorik bakış açısından da sorunu çözemiyorduk.

Hepimizin bildiği genel ve soyut terimlerin dışında, partinin işlevi nedir, harekete geçmek zorunda olduğu çeşitli cephelerde partinin tavrının ne olması gerekir? Halk yönetimindeki katkı derecesi nedir? Sorumluluk düzeyi ne kadar olmalıdır? Örneğin halk yönetimiyle parti arasındaki çeşitli düzeylerdeki ilişkiler nelerdir? Bunlar hepimizin bildiği, birtakım kurallara bağlı olmayan ve bazı düzeylerde sürtüşmelere de neden olan kimi sorunlardır. Birbirlerine karşı bağımlılıkları çok açık ve çoğu üyeleri ortak olan Ulusal Yönetim ve Bakanlar Konseyinin dışında, herkes çalışmalarında bağımsızlık kazanmış ve kendi çalışma alışkanlıklarını, kendine özgü görüşleri yaratmıştır. Bu farklı alışkanlıklar ve görüşler, günlük yaşamda birbiriyle çarpışır ve henüz sizler tarafından pratik bir çözüme ulaştırılmamıştır.

Elbette ki, bu yanlış tavırlar, farklı görüşler söz konusu olduğu zaman, herkesin üstün etkenliğini, mantığının herkesinkinden üstün olduğunu kanıtlamaya çabalaması, ancak bunu başaramamasından ileri gelir. Bu farklı görüşler, 1917 Ekim Devriminin zafere ulaştığı andan bu güne kadar, sosyalist kampta varlığını sürdüren önemli sorunların derin bir analizinden kaynaklanır. Bu görüşlerin, daha da derinden, devrimimizin kendine has niteliklerinin ışığı altında yeniden analiz edilip incelenmesi gerekir. Devrimimizin, başta kendisine organik bağlarla bağlı olan bir proletarya partisi yoktu, önceleri bir isyan mücadelesiydi, kitlesel bir hareketti. Sonra, proletaryayı temsil eden, fakat o dönemde mücadelede başı çekmeyen Sosyalist Halk Partisiyle birleşme gerçekleşti. Bu niteliklerinden dolayı, hareketimizde küçük burjuvaziye özgü nitelikler ağır basar. Hem fiziksel olarak küçük burjuva kişiler, hem de küçük burjuva ideolojisi hakimdir. Mücadelenin ve devrimin gelişim sürecinde, hepimiz evrimleştik, çünkü yöneticilerin çoğu da küçük burjuva hatta burjuva kökenliydiler.

Bunlar uzun zaman sürüklediğimiz ağır prangalardır, insan zihninden bir günde koparılıp atılamazlar. Devrimin sosyalist niteliği açıklandığı

zaman, devrim çok daha önceden sosyalist bir kimliğe bürünmüştü, çünkü temel üretim araçlarının çoğunu ele geçirmiştik, bunlara sahibi olmuştuk. Yine de, ideoloji, devrimin ekonomi ve bazı bakımlardan ideoloji alanlarında gerçekleştirdiği ilerlemelerle başa baş beraber gitmiyordu.

Devrimimizin bu özelliklerinden dolayı, partimizi tüm işçi sınıfının yöneticisi olarak tanımlarken, özellikle çeşitli yönetim kurumlarının ordu ve millî güvenlik örgütüyle olan ilişkileri söz konusu olduğunda çok dikkatli davranmamız gerekir.

Partimizin henüz bir tüzüğü yok ve henüz yasal olarak da kurulmuş değil. Öyleyse, şu soru karşımıza çıkar: Neden bir tüzüğümüz yok? Büyük bir deneyime sahip olan partimiz, pratikte 50 yıllık bir geçmişe sahip. Peki ne oldu? Olan şu ki, bu deneyim konusunda bazı sorunlar ortaya atıyoruz ve bu sorunların çözümünü arıyoruz, ancak bazı yönlerden, bu sorunlar kendiliğinden yüzeysel olarak bile çözümlenemiyor, çünkü devrimin geleceği açısından son derece önemli saptamalar söz konusu burada.

Eski egemen sınıflara ait ideoloji sürüp gidiyor; Küba'da, size biraz önce söylediğim gibi halkın bilincine yansıyor. Üstelik, sürekli üstümüze çöküyor, çünkü sürekli Amerika Birleşik Devletleri'nden ithal ediliyor. Birleşik Devletler, dünya gericiliğinde örgütsel bir merkez olarak çeşitli görünümlerde, fiziksel olarak sabotajcılar, haydutlar, propagandalar ihraç eder. Durmadan üzerimize yağdırdığı türlü türlü görevliler aracılığıyla yurdumuza sızar, ancak Havana'ya giremez. Yani, tüm Küba halkı kesintisiz olarak, emperyalist ideolojiyle yan yana yaşar. Burada, bu ideoloji en yeni bilimsel buluşlara uygun şekilde dizayn edilmiş aygıtlar aracılığıyla yürütülüyor. Bizim rejimimiz olarak tanıtılmaya çalışılan bir siyasi düzenin hüzün verici manzarası, sürekli halkın gözleri önüne seriliyor. Rejimimizde, bazı zorluklar, bazı üzücü yönler de var tabii, çünkü geçiş sürecimizi yaşıyoruz, bugüne kadar devrimi yöneten bizler profesyonel ekonomi uzmanları değildik arkalarında tüm ekipleri, yardımcıları, danışmanlarıyla büyük deneyimlere sahip politikacılar ise hiç değildik.

Aynı zamanda, emperyalist propaganda, kapitalist düzenin en sanrılı ve en fetişist taraflarını sergiler. Tüm bunlar ülkeye sızar ve bazen kimi insanların bilinçaltlarında yer eder. Yine bunlar, sürecin hızından dolayı, anavatan kelimesiyle aynı anlama gelen devrimimizi savunmak için, tüm çıkarları, toplumsal kökenine bağlı olmadan tüm bireyler için en kutsal

olan ne varsa hepsinin savunulması için yapmak zorunluluğunda olduğumuz büyük çaplı duygusal bastırma eylemi nedeniyle daha yeni yatıştırılmış olan birtakım hırsları uyandırır.

Ekimdeki gibi bir termonükleer saldırı tehlikesi karşısında, halkın birliği kendiliğinden oluşmuş durumda. Milis güçlerinde muhafızlık bile yapmamış kişiler, savaşmak için gelip orduya katıldı. Bu apaçık adaletsizlik karşısında herkeste bir dönüşüm görüldü. Herkes, vatanı için savaşma iradesini, asla kaçamayacağı, tarafsız kalamayacağı bir tehlike karşısında mücadele kararlılığını göstermek isteğindeydi. Çünkü, atom bombalarından kaçış olanağı yoktur, sığınılacak hiçbir tarafsız bölge yoktur, ne elçilik, ne de başka bir yer, atom bombası her şeyi yok eder.

Böylece tüm devrimlerde olduğu gibi, atılımlar halinde, eşitsiz atılımlar halinde ilerledik. Bazı açılardan ideolojimizi derinleştirdik, daha çok okuyup öğrendik, marksizm okulları açtık ve aynı zamanda, devrimi durdurabilecek ve tüm devlet kuruluşlarında partinin çalışmasını eleştirme maskesi altında küçük burjuva görüşlerini ya da emperyalist ideolojileri yaymaya çabalayan konumlara varamama korkusu içindeydik. Şimdiye kadar, partiyi gerektiği kadar örgütleyememiş olmamızın sebebi budur. Bugüne kadar, zorunlu olan yüksek devlet yönetimi hakkındaki konularda belirli bir kurumlaşma düzeyine ulaşamamamız da bundan ileri gelir. Biz de, tüm bunlara bazı sorunlar ekliyoruz. Bize göre, kitlelerle yöneticiler arasında, doğrudan ya da parti aracılığıyla kurulması lazım gelen ilişkileri tam anlamıyla yansıtabilecek yeni bir şeyler yaratmak gerekir. Örneğin, çeşitli denemelere giriştik, pilot yerel yönetim bölgelerinde çeşitli uygulamalar gerçekleştirdik. El Cano'da farklı biçimde, Guines'te farklı biçimde, Matanzas'taysa daha başka biçimde çalıştık. Bu çalışmalar, bizim sistemlerin elverişli ve elverişsiz yanlarını tespit etmemize yardımcı oldu. Bu denemeler sırasında, devrimin gelişmesi, hepsinden daha da önemlisi merkezi planlamanın geliştirilmesi amacıyla yüksek bir örgütlenme biçiminin embriyonunu yarattık.

Direniş Ordumuzun bir birliği olarak çalışmaya başladıktan, sonra, daha büyük bir ideolojik derinlik kazanarak parti adamlığının eşiği sayılan ve yüksek bir ideolojik şekillenmeye ulaşmayı mecbur kılan Genç Komünistler Birliğine dönüşen gençlik örgütünün görevleri, belirli akımlar ve eğilimler arasında, farklı düşünceleri savunanların ideolojik müca-

deleleri arasında, tüm bu marc magnum (engin/açık deniz) içinde saptandı.

Bu sorunlar karşısında hiç tartışma yürütülmüyor, ancak gençliğin izleyeceği gerçek pratik programın öğrenilmesi için bazı sorular ortaya alınıyordu. Gençlik bilimsel felsefe konusunda tartışma yapmak üzere her gün 3-4 ya da 5 saat toplantı yapılmalı mıydı? Yapılabilir elbette ki, bu yasak değildir. Bu yalnızca, devrim, parti ve halk karşısında bir devrimci denge ve tutum sorunudur. Teorik sorunların tartışılması sorununun ortaya konması bile, gençliğin belirli bir bilinç derinliğine ulaştığını kanıtlar. Ama, yalnızca teorik sorunların ele alınarak gençliğin mekanikçi bir tavırdan kurtulamadığını ve kavramlarını birbirine karıştırdığını gösterir.

Gençliğin samimi davranışlara sahip olması neşeli olması gerektiği söylenildi. Böylece gençlik, burada bakanlığımıza bağlı gruptan değil de gençliğin tamamından söz ediyorum, neşe ve eğlenceyi örgütledi. Genç yöneticiler de tanımlama gereği gençliğin neşeli olması gerektiğini ve yapılması gerekenin de bu olduğunu düşünmeye başladılar. Oysa, gençleri ihtiyarlaştıran şey tam da budur işte. Genç bir insan nasıl düşünmeli ve gençlik ne olmalıdır?

İyi ya, düşündüğü gibi davransın, böylelikle de gençliğin gereğini yapmış olur. Ancak, ortaya çıkan durum böyle değildi, çünkü gerçekte yaşlı olan bir grup yönetici vardı. Şimdiyse gençliğe neşe ve samimi davranışlar egemen oldu. Yüzeysellik. Ama, burada da dikkatli olmak gerekir.

Bütün dünya gençliğinin, özellikle Küba halkının nitelikleri sebebiyle Küba gençliğinin neşeli oluşunu ve içinden geldiği gibi davranmasını, yüzeysel olmak kavramıyla karıştırmamalıyız. Bunlar, kesinlikle farklı kavramlardır. İnsan neşeli ve içten olabilir, ama bu onun aynı zamanda derin olmasına engel değildir. Böylece, teorik içerikli bir tartışma olarak ortaya konduğunda, çözümü son derece zor olan sorunlardan biri karşımıza çıkmış bulunuyor. Çünkü, basitçe söylememiz gerekirse, komünist gençlik işte böyle olmalıdır, neşeli, yapmacıksız ve derin düşünen. Nasıl olması gerektiğini kendi kendine sorup durmamalı, tavrı gençlerin kendileri neyse, işte oradan ve kendi kendiliğinden doğmalıdır.

Felsefi düşüncelere mi daldım, bilmiyorum ama üzerinde en çok tartışma yürüttüğümüz sorun buydu. Gençliğin yol göstericiliğinin, temel yanı,

çalışmaların tümünde öncü olma zorunluluğudur.

Bu konuda, gençlikle aramızda sık sık birtakım sorunlar yaşandı, çünkü kesmeleri gerekken şeker kamışlarını kesmedikleri gibi gönüllü çalışmalara da katılmıyorlardı. Çünkü, kesinlikle, yönetim yalnızca teorilerle gerçekleştirilemez ve bir orduyu yalnızca generaller oluşturmaz. Orduda generaller olabilir. Büyük bir orduysa birçok generali ve bir başkomutanı olabilir. Ama, savaş alanına gidecek erleri yoksa ordu da yok demektir. Eğer, savaş alanında, bu ordu savaşa katılanlar tarafından yönetilmiyorsa, beş paralık bir değeri de yoktur. Bizim Direniş Ordumuzda, bütün savaşçılarımız, kendi nitelikleriyle savaş alanlarında şu ya da bu bazı bakımlardan sivrildiler ve Direniş Ordumuzdaki rütbeler olan teğmenliğe, yüzbaşılığa, binbaşılığa yükseldiler. Teğmenler ve yüzbaşılar, savaşları yöneten askerlerdi. İşte böyle insanlara ihtiyacımız var. Teğmenler, yüzbaşılar ya da her ne ad verilirse verilsin, isterlerse rütbelerini kaldırsınlar, bunlar en önde giden ve herkese örnek teşkil eden insanlardı. İzlemek, ya da başkaları tarafından izleniyor olmak, bazen zor bir çaba olabilir, ama henüz kimsenin adımını atmadığı, bilinmeyen yerlerde gidilecek yolları açmak çok daha zor bir iştir.

Gençlik, hükümetimizin karşısına çıkan büyük sorunları, kitlelerin karar vereceği sorunlar olarak ele almalı, bunları kendi sorunları olarak özümsemeli, öncülük görevini üzerine alarak bu yol üzerinde ilerlemelidir. Parti tarafından yönetilen ve yönlendirilen gençliğin, öncü olarak, en ön safta yer alması gerekmektedir. Tüm kötü yönetim yöntemlerinin değiştirilmesiyle, örnek, öncü ve emek cephesinde gerçekten en büyük yetkiyle konuşabilecek emekçilerin, işçilerin seçimiyle partimizde ilk önemli niteliksel değişimler meydana geldi. Yalnızca bunlarla da yetinilmeyecek, örgütlenmede diğer bazı önlemler de bunları izleyecektir, fakat dönüşümümüzün en önemli yönü, söz konusu niteliksel değişimlerdir. Gençlik örgülünde de başka bazı önemli değişimlerin ortaya çıktığı gözlemlendi.

Şimdi, hep ısrarla tekrarladığım gibi, genç olmaktan vazgeçmemeniz, ihtiyar insanlara dönüşmemeniz, gençliğe özgü tazeliği, heyecanı korumanız gerekliğini bir kez daha söylemeden geçemeyeceğim. Hükümetin büyük sloganlarını benimsemeli, onları samimiyetle dönüştürmeli ve öncü konumunda ilerleyerek, bütün bir kitlesel hareketin itici gücünü oluştur-

malısınız. Bu amaçla, hem halkın temsilcisi, hem de Parti olan hükümetin üzerinde önem vererek durduğu yönleri seçip ayırmasını bilmelisiniz. Diğer yandan, denge ve hiyerarşi de son derece öneme sahiptir. İşte bunlardır gençliğin görevleridir. Biraz önce, teknik devrimden söz edildi. En önemli, gençliğin eğilimlerine en elverişli, en somut görevlerden birisi budur. Ama teknik devrim tek başına bir yere varamaz, çünkü teknik devrim tüm dünyada meydana gelmektedir. Sosyalist olan, olmayan tüm ülkeler, ama elbette ki ileri durumdaki ülkeler, teknik devrimi yaşamaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde, teknik devrim gözleniyor, Fransa, İngiltere ve Federal Almanya daha da büyük bir teknik devrimi gerçekleştirmekteler. Ama, sosyalist ülkelerdeki gerçekleştirilen teknik gelişimin yanında bunlar yine de hiç kalırlar. Demek ki, teknik devrimin sınıfsal ve sosyalist bir içeriği olmalıdır. Bu tetikleyici ve itici gücün gerçeğe uygunluk göstermesi amacıyla, gençlik zorunlu olarak bir dönüşüm geçirmelidir. Bu, ölen eski toplumun tüm kalıntılarının yok edilmesi anlamına gelir. Çalışmaya karşılık komünist tavır düşünülmeksizin, teknik devrim düşünülemez, burası çok önemli. Çalışma karşısında komünist tavır alınmadan, sosyalist karakterde bir teknik devrim de söz konusu olamaz. Küba'daki durum büyük buluşların ve bilimdeki son ilerlemelerin sonucunda meydana gelen değişmeler dolayısıyla gerçekleştirilmekte olan teknik devrimin yansımasıdır yalnızca. Bunlar birbirinden ayrı düşünülecek şeyler değildir. Çalışma karşısında komünist tavır almasıysa, insanın kala yapısındaki geniş boyutlu ve uzun süreli bir değişimdir. Böyle bir değişimin, bugünden yarına gerçekleşivermesini bekleyemeyiz. Bu oluşum içerisinde, çalışma şimdiki niteliğiyle sürdürülecek, yani toplumsal bir gereksinim halini alacağı zamana kadar, boyun eğilen bir zorunluluk olarak kalacaktır. Yani, teknik devrim, yavaş yavaş herkese, hayatta, her zaman yaptığı işte, araştırmalarında, incelemelerinde kendisini en çok ilgilendiren neyse onunla uğraşma imkânı verecektir.

İşte o zaman, çalışma karşısındaki tutum bambaşka bir konum alacaktır. Çalışma bakımından, pazar günü, o zaman şekerkamışı kesme günü olmaktan çıkacak, çok daha başka türden uğraşların günü olacaktır.

Ama, o güne varılana kadar, uzun bir süreçten geçilmiş olacak, bu süreç içerisinde, örneğin gönüllü çalışma günlerinde kazanılmış olan alışkanlık-

lar biriktirilecektir. Gönüllü çalışma üzerinde niçin ısrarla duruyoruz? Bunun, ekonomik açıdan bakıldığında büyük bir anlamı yok, ekonomik açıdan yapılan en önemli faaliyet durumunda olan şekerkamışı kesimi bile fazla bir sonuç vermiyor. Bakanlığın bir memuru, ömrü boyunca şekerkamışı kesmiş bir işçinin kestiğinin dörttc biri ya da beşte biri kadar iş çıkarabilir. Yine de, işgücü azlığı söz konusu olduğundan, bugün bu çalışmanın dahi ekonomik yararı vardır. Ancak, daha da önemlisi, insanın yaşamının bir parçasını, karşılığında hiçbir şey beklemeden topluma adaması, bunu yalnızca toplumsal bir görevin yerine getirilmesi adına yapmasıdır. Daha sonra, tekniğin ilerlemesiyle birliktc üretimin ve üretim ilişkilerinin gelişmesi sonucunda toplumsal bir ihtiyaca dönüşecek olan görev anlayışı yaratılmaya başlanır.

Tüm olanaklarınızı bir araya getirebiliyor, eğitim ve yeni teknik karşısındaki tavır konusunda kendinizi içten dönüştürebiliyorsanız, aynı zamanda, iş yerinizde en önde gelen bir verimliliğe sahipseniz, ilerleyebileceğiz demektir. Gönüllü çalışma faaliyetine alışmak, zamanla, belirli bir anda ihtiyaca dönüşen bir onur duygusu yaratır. Böylece, kendi kendine gençlik yöneticilerinin öncüsü düzeyine yükselir, artık ne yapılması gerekliğini kendi kendinize sormak gereği duymazsınız. Sizce yapılması akla uygun olan her neyse, belirli bir an için onu yapar, gençliğin hoşuna gider mi, gitmez mi diye düşünme ihtiyacı hissetmezsiniz. Gençliğin ta kendisi ve gençlik temsilcilerinin en önde gelenleri olan ve özellikle kafa yapısı bakımından genç olan sizler, hiçbir zaman başkalarının hoşuna gitmek için çabalamayın. Gerekeni, o an için akla uygun işi yapın, gençlik ancak böylelikle yönetici olabilir.

Bugün, tüm siyasi bilinç kazandırma faaliyetleri epeyce soğuk, epeyce bürokratik davranan, kılı kırk yaran ve bildiği şeyleri kırk kez tekrarlamaktan bıkmayan bakanlığımızın bağrında başlamış durumda. Bakandan en son memuruna kadar, herkes sürekli yeni ilişkiler, yeni tavırlar aramak uğruna somut görevlere karşı mücadele yürütüyor.

Daha önce bir şeyler örgütlediğinizden, ama benim gelmediğim günlerin boş geçirildiğinden şikâyet ettiniz ve bunu söylememi istediniz. Peki, bunu söyleyebilirim, ama kimseden buraya gelmesini isteyemem. Olay nedir? Yalnızca, bir iletişim eksikliği ya da görevli kişiler tarafından yenilemeyen kayıtsızlık. Bakanlıktaki gençlerce yerine getirilmesi gereken bir

görevdi bu. Elbette ki, özeleştiri daima iyidir. Analiz için de aynı şeyi söylememiz mümkündür. İnsanlarla sürekli iletişim halinde bulunmak için yeteri kadar yapılamıyor bunlar.

Doğru, ama özeleştiri yapılacaksa tam anlamıyla yapılmalıdır, çünkü özeleştiri, bir kamçılama değildir, herkesin tavrının çözümlenerek bir tahlilinin yapılmasıdır. Ayrıca, omuzlarımızda muazzam bir iş yükü var, bu da bizim başka türlü ilişkilere girmemizi, örneğin daha insancıl diyebileceğimiz, bürokratik yollardan, kâğıt yığınları arasından geçmeyecek ilişkiler için istek kazandırmamızı önlüyor.

Zamanla bu da olacak, çalışma bu denli zorlayıcı özelliğini kaybettiğinde, güvenilir kadrolar yetiştirildiğinde, tüm çalışmalar günü gününe ve gerektiği gibi yürütüldüğünde, çalışma yaşamında güvensizlik, tüm kağıtları kişisel olarak tek tek gözden geçirmek zorunluluğu hissettiğimiz, istatistiksel hesapları kişisel olarak kendimiz yaptığımız, her an bir yanlışla karşılaştığımız bu devrim döneminin acı verici belirleyici özelliklerinden biri olmaktan çıktığında, insanlar arasındaki ilişkiler de yepyeni bir nitelik kazanacaktır. Tüm bu dönem geçip gittiği zaman -zaten geçip gidiyor- tüm kadrolar güçlenecek, biz hepimiz, biraz daha ilerlemiş olacağız. O zaman, elbette ki insanlar kendilerini başka türlü ilişkilere adamaya zaman bulabileceklerdir. Bu, doğrudan doğruya bakana, yöneticiye gidileceği anlamına gelmeyecektir, burada ve başka yerlerde herkese daha iyi çalışma imkânları sağlayacak, birbirimizi daha iyi tanımamızda kolaylık sağlayacak bağlantılar kurulacaktır. Çünkü sosyalizm, bugünkü komünizmin ve sosyalizmin kuruluş aşaması, yalnızca çok büyük fabrikalara sahip olunsun diye düşünülmemiş, tam ve kusursuz insanın oluşumu için de düşünülmüştür. Üretim artırıldığı kadar insan da değişip gelişmelidir. Yalnızca mal üretip hammaddeler oluşturuyorsak, aynı zamanda yeni insanların yaratıcıları değilsek, yararlı bir iş yaptığımızı söyleyemeyiz.

Yarının insanının yaratılmasında, bir motor güç olmak, kendi örneğiyle bu süreci yönetmek ve yöneltmek gençliğin görevidir. Bu yaratışta, kendini de yeniden yaratmak söz konusudur, çünkü hiç kimse mükemmel değildir, böylesine bir kusursuzluktan henüz çok uzağız, herkes çalışma aracılığıyla kendi niteliklerini iyiye götürmeli, derin araştırma ve incelemeler, eleştirel tartışmalar gibi insanca ilişkiler yoluyla kendi niteliklerini

iyiye götürme çabası göstermeli; insanları değiştiren ve geliştiren böyle bir çabadır. Bunu çok iyi biliyoruz, çünkü devrimimizin zafere ulaşmasından beri beş yıl, aramızdan ilk gelenlerin Küba topraklarına ayak basıp mücadeleye başlamasından beri de 7 uzun yıl geçti. İçimizden biri dönüp geriye baktığında ve 7 yıl önceki durumu gözünün önüne getirdiğinde, alınan yolun da uzun olduğunu görecek, ama gene de daha daha yapılacak çok şey olduğunu anlayacaktır.

Görevler bunlar ve aslolan, gençliğin yerinin neresi olduğunu, kendisine düşen görevin ne olduğunu bilebilmesidir. Görevini gerektiğinden fazla hiyerarşiye büründürmemeli, kendini sosyalist dünyanın merkezi olarak da görmemelidir. Kendi kendini incelemeli, kendini geleceğe uzanan merdivende bir basamak, hem de çok önemli bir basamak olarak kabul etmelidir.

Bizler, artık gün batımına yaklaşıyoruz. Bir an için, coğrafik bakımdan hâlâ gençlik bölgesinde olduğumuzu düşünsek de gerçek böyle. Çok güç işlerde çalıştık, son derece zor anlarında bir ülkeyi yönetmenin sorumluluğunu üstlendik. Bunların hepsi tabii ki insanı yaşlandırır, yıpratır. Birkaç yıl sonra kışlık mahallelerimize çekilmek zorunda kaldığımızda yerlerimizi gençler alacak. Hal ne olursa olsun, önemli bir rolü onurumuzla yerine getirdiğimize inanıyorum. Zamanında çekilmeyi bilmezsek görevimizi tam yapmış olmayız. Şimdi size düşen bir görev de geçmişe ait şeyler olarak unutulmaya terk edilmemizin, tüm gençliğin ve tüm halkın en önemli görevini yerine getirdiğinin kanıtlarından biri olmasını sağlayacak biçimde, yerimizi alacak kişileri yaratmalısınız.

9 Mayıs 1964 tarihinde, Sanayi Bakanlığına bağlı Komünist Gençlik Birliği örgütünün düzenlediği "Gençlik ve Devrim Haftası"nın kapanışında yapılan konuşma.

Planlama ve İnsan

Aşağıdaki yazılar, 1964'te, Sanayi Bakanlığında, Che tarafından düzenlenmiş olan bir dizi sohbet toplantısının steno ile tutulmuş notlarıdır. Bunlar çalışma koşullarının değerlendirildiği toplantılardı, kısa bir açılış konuşmasıyla başlar ve sonra tartışmalar yapılırdı. Steno ile yazılan raporlar, birkaç yüz adet çoğaltılarak Küba'da, yönetici çevrelerde dağıtıldı. Çünkü, politik detaylar ve pratik gözlemler açısından çok değerli bir kaynak, her şeyden önce de yönetim yöntemleri konusunda, sürekli, eleştirel ve endişeli fikirlerden oluşan, sade ve anlaşılması kolay bir ders niteliğindeydi. Bu tartışmalar yayınlanmamış, halka açık olarak eleştirilmemiştir. Stenografik raporlar incelenmediğinden, hatalara ve boşluklara rastlanmıştır.

Aşağıda, tarihi sırasıyla, seçilmiş üç alıntı aktarılmıştır. Birincisi, değer yasası ve sosyalist ekonomiyi yönetme sistemleriyle ilgilidir; zaten bu konular tüm tartışmalarda ele alınmıştır. İkinci metin, devrimci ahlak hakkında bir tartışmadır. Üçüncüsüyse, 1964 sonlarında yapılan bir tartışmanın hemen hemen tamamıdır. Özelliği, çok çeşitli konuları ele almasıdır.

Metinde, Che dışındaki kişilerin adları verilmeyerek, atlanılan yerler (...) işaretiyle geçilmiştir. Raporlardaki boşluklar ve çelişkili yerler parantez içinde

açıklanmıştır. Geri kalan kısımlar, konuşmalarda tekrarlanan sözler kısaltılmış, aslına uygun çeviridir.

Orijinal metinde sistema presupuestario diye geçen ve kelimesi kelimesine "bütçeye bağlı sistem" diye türkçeye çevirebileceğimiz deyim, "bütçeye bağlı finansman sistemi" diye aktardık. Bu sistem, Che'nin özyönetim olarak adlandırdığı "işletmelerin kendi kendini yönetme sisteminin" karşıtıdır. "Dolaylı yöntemler" Che ve Alberto Mora tarafından pazar mekanizmalarına başvurulması ve maddî özendiriciler anlamında kullanılmıştır.

11 Temmuz 1964

(...) Size şimdi şunu söylemek istiyorum, şu sırada sosyalist kampta güncel olan birçok inceleme yazısını ve analiz sonuçlarını okumaktayım. Bu günlerde, *"Polonya Komünist Partisinin IV. Kongre Kararları"*nı inceliyorum. Başkanlık divanının yaptığı bir sentez bu. Politik büro üyesi birkaç yoldaş da katkıda bulunmuş. Bu yazıda, bizi uğraştıran birçok sorun değerlendiriliyor.

"Ekonomik hesaplama"dan başka herhangi bir sistemin bulunmadığı Polonya'da da bizimkilerle benzerlik gösteren sorunlarla karşı karşıya bulunuyor. Yatırımlar, fiyatlar, fabrikalarda üretime katılmayan elemanların çoğalması (itfaiyeci, kapıcı gibi), yönetici personel fazlalaşması, maliyetlerin iyi hesaplanamaması, nasıl üretileceği ve ürünlerin nasıl dağıtılacağı hesaplanmadan üretimin artırılmasına çalışmak gibi sorunlar bizim de karşımıza çıkıyor. Bizdeki eğilim, bunların sebebi olarak merkezi finansman sisteminin gösterilmesi biçiminde ortaya çıkıyor. Polonyalılar tarafından teker teker incelenen bu sorunları *Nuestra Industria Economica*'nın gelecek sayısında, ya da daha sonraki sayılarından birinde yayınlayacağız. Bu söylediklerimizin anlamı, ortaya çıkan sorunların ve sistemimizin zayıf yönlerinin finansman biçiminden kaynaklanmadığı, bunların, bileşimi ve niteliği değişen ekonominin zayıflıkları olduğudur. Benim kanımca, tüm bu fikirlere, sosyalist sistemin bir bütün olarak henüz bu sorunlara karşı cephe açmadığını, ancak kapitalist yapılara geri dönüşten ve değer yasasının işlemesinden medet umduğunu eklememiz gerekir.

Ama, en önemlisi, ekonomik hesap sistemi, sonuna kadar gittiğinde,

ilke olarak bir anlam ifade ettiğinde, izlediği yol çıkmaza çıkacaktır, çünkü olayların mantığı, sistemi, maddî özendiricileri çoğaltıp, insanları özellikle kendi maddî çıkarlarına doğru yöneltip, meydanı değer yasasının işlerliğine bırakarak ve belirli bir biçimde, kesinlikle kapitalist kategorilerin yeniden doğuşuna fırsat vererek, mekanizmanın olanaklarının ötesinde çözümler aramaya itiyor.

Bunun, maddi özendiriciler ilkesi temelinde bir mantık çizgisinin gelişmesi sonucu olduğu fikrindeyim. Aynı zamanda, bunlar üretim sorunlarına çözüm oluşturmaz, çünkü sosyalist sistemde maddi özendiricilerin değerlendirilme tarzı çok sınırlıdır -bundan daha önce de söz ettim. Maddi özendiriciler, itici güç değeri taşımaz, gerçek bir tetikleyici olamazlar. Özetle, Pastorila piyangosundan zengin olma şansı ne kadar varsa, maddi tetikleyicilerden de elde edilecek kazanç daha çok değildir. Elde edilen çok azdır, hemen hemen hiçbir şey kazanılmaz, sonunda hem oyundan hem de kazançtan bıkılır, piyango çekilişi önemini yitirir, çünkü yeteri kadar güçlü bir tetikleyici değildir. Kapitalizme karşı savaşta, kapitalizmin silahlarını kullandığımız takdirde, onu, artık ısıracak dişlerinin kalmadığı, etkisini yitirdiği bir ortama çekmiş oluruz, çünkü kapitalizm, ancak, felsefesi insanın insana karşı mücadelesi, grupların gruplara karşı çarpışması olan, üretimde anarşinin hakimiyetini sürdürdüğü bir toplumsal yapıda gelişir.

Sorunlarımızı çözmek için, tersine, tek merkezden ödeme yöntemini oluşturan bütçeye bağlı finansman sistemimizi geliştirme yolunu izlememiz gerekir. Bugüne dek görülmemiş şekilde, ekonomik gelişmenin yeni silahlarını ele alıp bunları son derece yararlı hale getirmek üzere davamıza dört elle sarılmalı, gerçek iç dürtülerden, gerçek itici güçlerden faydalanmalı, sosyalist düzende bireyle toplum arasındaki özel ilişkileri diri tutmalıyız.

(...) Merkezi finansman sisteminin, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, ileriye doğru atılmış bir adım olduğu inancındayım. Gerektiği anda, tüm sistem üzerinde etki etmeye elverişlidir, dengesizlikleri önler, tekellerinki gibi ileri düzeyde bir yönetim biçimi izler. Burada çelişkili konuştuğum sanılabilir, ama söylediklerim doğrudur. Marx'ın analizi, kapitalizmin bir çeşit gelişmesine dayanır, çelişkiler gelişerek ilerler ve kesinlikle geçiş toplumunun oluşumu safhasına kadar varır. Bu hipotez doğrulanmamış,

çünkü Marx'tan sonra tekelci kapitalizm ve emperyalizm gelişmiş ve burada Lenin'in Sovyetler Birliği'ne uygulanan, *"zincirin en zayıf halkası"* teorisi doğmuştur. Sovyetler Birliği, sosyalizme geçen son derece olgunlaşmış bir kapitalist toplum örneği değildir. Sovyet iktidarının, geldiğinde bulduğu sistem gelişmiş değildi. Geri kalmış, kendi kendine oluşmuş, tekelci kapitalizme özgü birtakım ekonomik yönetim tarzları birbirini izledi. Sanayi toplumunun gelişimi açısından, bireysel yönetim biçimi, işletmenin işletme tarafından yönetimi, devrimden önce, bazı sektörlerde Küba'da da varlığını sürdüren tekelci biçime göre daha geridir. Özetlersek, merkezi finansman hesaplama sistemi, tekelci finansman sistemi, kendisinden önce gelenlerden daha üstün ve daha ileri bir yönetim tekniğidir.

Bu yüzden, bir aşamadan diğerine geçiş anında ve tüm üretim araçlarının kamulaştırıldığı dönemde, toplumun yeni bir niteliğe büründüğü şu sırada, gelişimin daha önceki aşamalarına geri dönüş yerine, toplumun ilerlemesine temel olacak, kapitalizme özgü olanlardan farklı tetikleyici ve özendirici tipleri, üretim için yeni itici güçler bulmalıyız. Bana göre aslolan, bilmem daha başkaları da gerekli midir, bilincin gelişimidir. Bunun anlamı, maddî tetikleyicilerin, özellikle cesaretlendiricilerin tersi olan cezalandırıcıların ortadan kalkması demek değildir. Bundan önceki, eski toplumdan miras kalan kimi refleksler bir süre daha varlığını sürdürmeye devam edecektir. Kesin olarak bildiğimiz bir gerçek, bilinç gelişiminin sosyalist toplum doğrultusunda yükselişe büyük ölçüde hız kazandıracağıdır.

Gerçekte, her gün tartışmasını yaptığımız da bu. Örneğin, çok farklı görünen sorunları göz önüne aldığımızda bile yine değerlendirdiğimiz konu bu oluyor. Çalışma yarışını ele aldığımızda, insanların tüm coşkusunu ortaya koyacağı fabrika birimleri, üretim merkezleri kurmamız gerektiğini söylediğimizde, temelde, yine bundan söz ediyoruz. Aslında bu amaçlarımıza tam anlamıyla ulaşabilmiş değiliz. Bu nedenle, gönüllü çalışma bizi yakından ilgilendiriyor. Gönüllü çalışma, bilinç geliştirme biçimlerinden biridir. Bugün bu çalışma biçimi, kitlelerde yankısını bulmuş bir olaydır. Ancak, örgütlenmede de büyük bir atılım gerektirir. Gönüllü çalışan kişi, zamanını boşu boşuna harcadığı düşüncesine kapılmamalıdır, bu, dünyada insanın duyabileceği en tatsız duygudur. Geçen pazar günü, daha önce başıma hiç gelmemiş olan bir olay yaşadım. Şekerkamışı keser-

ken, her 15 dakikada bir saatime bakarak ne zaman gidebileceğimi hesaplıyordum, yaptığım iş bana öylesine anlamsız görünüyordu. İnsanın yaptığı işle özdeşleşmesi, gerçekleştirilmesi ve düzenlenmesi gereken bir süreçtir.

Engels'in Kâhyası (12 Eylül 1964)

Şimdi, en hassas konulardan birine değinceğim. Devrimimizin ilerlemesiyle birlikle yeni bir ahlak anlayışına sahip olduk ve eskiden insanların övünerek birbirlerine anlattıkları bazı davranışların, aslında hiç de göğüs kabartacak durumlar olmayıp tersine, az çok suçluluk duygusu verecek kusurlar oluşturduğunun farkına vardık. Bugün, insanlar yaptıkları yanlışlardan dolayı suçlanmazsa, aynı yanlışı tekrar etmeyi sürdürürler, başkaları fark etmesin diye gizlemeye çabalarlar. Bu tür yanlışlar yapan yoldaşlara karşı büyük bir öfke duyduğum zamanlar oldu, bu öfke, bana bile sağlıksız göründü.

Elbette ki, sosyalist ahlak, bu tip ilişkilere karşı hoşgörülü olamaz, bu kusurları işleyen yoldaşlarla konuşarak ciddi biçimde tartışmalıyız, çünkü bu bir kişilik zaafını gösterir ve ilerde daha büyük yanlışlara götürebilir. Bunu söyledik, ama yine de bir adamı hiç kimse ömrünün sonuna dek aynı kadınla yaşamaya zorlayamaz. İnsan, kendisi için bu sınırı koymuş olan tüm doğadaki tek varlıktır. Ama bu sınır, devrimden önceki gibi, bazen gizlice, bazen da apaçık çiğnenir.

(...) Bu denli çok tartışmanın sebebini anlayamadım. Böyle durumlar herkesin başına gelebilir ve bana geliyor ki verilen cezalar da aşırıya varmıyor. Hâlâ biraz feodal kafalı değil miyiz? Örneğin, erkeği tek suçlu saymak, kadını kişi olarak tanımamak demektir. Bu şekilde bir olay meydana geldiği zaman, her şey kadının da istemesiyle olur. Bunun tersi, ağır bir suç işlenmesi demektir. Ancak, bu gibi durumlarda, kadının rızası olmadan hemen hemen hiçbir şey olmaz. Yine de, yalnızca erkek suçlu bulunur, yalnızca erkek sorumlu tutulur.

Hiçbir konuda aşırıya varmamaya özen gösteriyoruz. Bir olayın etrafında gürültü patırtı kopartıldığında, kaba bir sosyalist sofulukla pek çok laf edilebilir, ama gerçek doğru, herkesin özel hayatı herkes tarafından bilinmediğine göre, ilk taşı da kimin atacağının belli olmadığıdır. Kısacası, böyle olaylar en önemli sorunmuş gibi ortaya atılmamalı, ağızdan ağza

dolaşmamalı, varlığını koruyabilecek bir ailcyi parçalamayla sonuçlanan dedikodular üretilmesine zemin oluşturmamalıdır.. Bunlar, her zaman görülebilen, doğal olaylardır. Devrimin başlangıcında ve partinin kuruluş aşamasında, yoldaşların özeleştiri anlayışı, onları bu türden şeyleri büyütmeye itiyor, bunlar ağır suçlarmış gibi itiraz ediliyordu. Devrim karşısında bir insanın tutumuyla bunların hiçbir ilgisi yok. Katı biçimde izlemek zorunda olduğumuz iki ilke, tüm bakış açılarından görmezlikten gelemeyeceğimiz iki yanlış tavır, skandal yaratarak bazı bakımlardan bir memurumuzla ilişki kuran kadın yoldaştan yana tavır almaktır. Bununla yetinmeye dikkat ettik. Yöneticinin otoritesini sarsacak boyutlara varan durumlarda, gerekli atamaları yaptırıp yöneticinin görev yerini değiştirdik.

Özetle, sosyalizm bu tip bir ahlaki anlayıştan ibaret değildir. Daha derin bir dünya görüşüdür ve bu noktada, yanlış bir yorum yapıldığı düşüncesindeyim. Yine de şurasını iyice belirteyim, bu tür olayların olmaması gerektiğine inanıyorum. Bu tür durumlarda, ideolojik bir disiplinsizlik söz konusudur, kafa yapısında ve eğilimlerde bir disiplinsizlik baş göstermektedir, ama büyük bir skandala yer yoktur. Her şeyden önce, suçlanan yoldaşın arkadaşlarının üşenmeden onun durumunu herkese duyurmakla uğraşmalarını hiç doğru bulmadım. Buna birçok kez tanık oldum ve bana çok sağlıksız göründü. Birisi gecenin geç saatlerine kadar fabrikada kalıp filancanın ya da fişmekancanın ne yaptığını gözlüyordu. Bu devrimci ahlaka ters düşen bir davranıştır.

(...) Bence, bu tür yanlışar karşısında, anlayışlı olunmalıdır. Siyasi alanda işlenen suçlar, çalışma hayatında yapılan yanlışlar bile, çok daha ağır sonuçlar verebilecekleri halde, suçluya karşı bu kadar büyük bir tepki yaratmıyor. Kısacası, pek çok yoldaşımız, bu tür kusurları, ilkelere aşırı bağlılık uğruna, marksizmle hiçbir ilgisi olmayan bir biçimde yorumluyor.

Bilindiği kadarıyla Marks, ömrünün sonuna kadar eşine çok sadık kalmış, ama bunu ahlak kuralı yapmayı hiçbir zaman aklından geçirmemişti. Hatta bazı açılardan, Marks'la Engels arasında farklar vardı. Her şeyin köklerinin ne denli derine indiğini göstermek amacıyla -ama bunları haklı çıkarmak maksadıyla değil- bunların izine Marks ile Engels'in yazışmalarında rastlandığını sizlere hatırlatmak isterim. İçinizden bazılarının, Engels'in Marks'a sitem ettiği mektubu okuyup okumadığını bilmiyorum. Engels'in sevgilisi ölmüş, Engels bu durumu Marks'a bildirmiş, o ise baş-

sağlığı dileyeceğine, bambaşka işlerden söz eden bir mektubu cevap olarak yazmıştı. Sorun şuradan kaynaklanmaktaydı: Marks'ın eşi gerçek bir militan olmakla birlikte küçük burjuva bir kadındı, belki de soylu bir Alman ailesinden geliyordu. Engels ise kâhyası olan kadınla, yani hizmetçisiyle birlikte yaşıyordu. Tüm ömrü boyunca bu kadınla yaşamış, o öldüğünde tam anlamıyla bir felakete uğramıştı. Bir devrimcinin, o çağlarda bile, hiçbir zaman evlenmeyi düşünmemesine karşın, bazı zayıflıklara karşı koyamadığını görüyorsunuz. Kısacası, Engels'in sevgilisi öldüğünde Marks'ın karısı, arkadaşlarının resmi eşi olmayan bir kimsenin ölümünden dolayı başsağlığı dilemenin gereksiz olduğunu düşüncesindeydi. Bu tür sorunlar, sosyalizmin doğuş dönemlerinde de vardı, bunları anlamak ve doğru çözüme ulaşmak gereklidir.

İnsan fizyolojik olarak, bazı yönleriyle, diğer hayvanlar gibidir, ama öte yandan da bu sınırı aşar. Bir yere kadar kendi içgüdülerini kontrol altında tutabilir. Bunu nereye kadar yapması gerekir, (bu tür sorunları çözmek için) yöntemler nelerdir, bu sorulara henüz hiçbir ülkede cevap bulunabilmiş değildir. Bazı hallerde, bugün *"Stalinist"* dediğimiz aşırı ölçüde sert önlemlere başvurulur. Bunlar, savaş zamanlarına, mücadele dönemlerine özgü, özellikle çok katı bir ahlak anlayışının sonuçlarıdır. Yine bugün Çinli yoldaşlarımızın savunduğu ahlak da böyledir. Örneğin Polonya'da ise yaklaşım bambaşka, ama bana ülkenin geleceği açısından tehlikeli görünüyor. Sosyalist olan birçok ülkede, bu tür konular son derece rahat olarak değerlendiriliyor. Doğru noktayı bulmak, işte sorunun özü budur. Bunun çözümü ise bence çok zor. İnsan, düşünmeyi, kendi kafasıyla yapmaya kendini zorlamalı, ortaya çıktığı zaman sorunları inceleyip çözüm aramalıdır. Bunlar ileri geri konuşarak çözüme kavuşturulmaz, miskince bir yana da bırakılmaması gerekir, siyasi konular olarak araştırılmalıdır. Şimdiye kadar, daha önce de söylediğim gibi, bu tür olaylar karşısında şöyle bir tutumumuz vardı: Kötü sonuçlara yol açıyorsa, çalışmalara zarar veriyorsa, adam kayırmaya, otoriteyi sarsmaya dek varıyorsa, ya da bu tür daha başka kusur ve zayıflıklarla sonuçlanıyorsa yaptırımlara başvurduk. Bunun ötesine geçemeyiz, sanırım. Yoksa *"Kadın-erkek ilişkilerinin felsefesi"* başlıklı bir broşür mü yazalım? Bu biraz zor. Öyleyse her şeyi bu haliyle bırakalım. Bir gün birisi böyle bir broşür yazmak gereği üzerinde ısrar ederse, otursun yazsın, sonra da tartışırız. Bu tür işlerle çok zaman yitiriyoruz, oysaki önümüzde çok daha önemli ve acil görevler var.

5 Aralık 1964

Bu yıl bakanlığımızın yaptığı çalışmaların aşağı yukarı tam bir analizini yapmak isterdim. Ne yazık ki, biliyorsunuz, bir yolculuktan yeni döndüm ve tekrar yola çıkmak üzereyim, bu yüzden hazırlanma fırsatı bulamadım. Bu yüzden genel izlenimlerden söz edeceğim, fakat bu da ideal bir davranış tarzı değil. Çok çeşitli görevler üstlendiğim için, böyle, sorunları üstün-körü ele almak bende kötü bir alışkanlık haline geldi. Geçen yıl yapılan çalışmaları tüm detaylarıyla, enine boyuna incelemek yerine, 1965 yılında bizi bekleyen temel görevleri açıklayacağım.

(...) Başlıca üzerinde duracağımız konular, geleceğe dönük planlamalar ve yatırımlardır. Perspektiflerin genel planı olmadan, planlı eylem olanaklarımız çok sınırlı kalır, sürekli zorluklarla karşılaşırız. Çeşitli planlar hazırladık, belirli bir süre için, Merkez Planlama Yönetimi başlangıç niteliğinde bir taslak hazırladı. Ancak, henüz hükümet kademelerinde tartışılamadı. O zamandan beri, sanayi kesimi ya da işletme düzeyinde kısmi planlar ortaya koymayı yeterle gördük. Gerçekte, sürekli olarak, aynı sorunla karşılaşıyoruz: Planlarımız, sürekli olarak ülke ekonomisinin daha acil ihtiyaçları dolayısıyla yeni baştan gözden geçiriliyor, incelenmeye alınıyor, öncelikli sayılan başka yatırımların yanında ikinci planda kalıyor. Ama izleyecek başka yolumuz olmadığından dolayı bu çalışmaları sürdürmek zorundayız, hiç değilse bakanlık çerçevesinde, gelecek için tutarlı planlar hazırlamaktan geri kalmayacağız.

Bu sistemin elverişsiz tarafları olmasının yanı sıra, bazı gerçek avantajları da yok değil: Herkes devrimci kafa yapısının elverdiği nispette, kötü niyetini de kullanarak sanayide kendine daha geniş bir yer açmayı güvence altına alabiliyor. Örneğin, ilk karar alındıktan sonra, bir sanayi girişiminin gelişimini tamamlayabilmesi için 4-5 yıl gereklidir.

(...) Gelecek için bazı temel yatırımları gerçekleştirmek amacıyla, en iyi niyetlerle anlaşmalar imzaladım. İşin can sıkıcı yanı, bu kuruluşların gelişme mantığına uymaması, birçok kez ortaya çıkan sonucun kötü yapılmış bir iş olarak kalmış olması...

Geçen gün törenle açılışını yapmış olduğumuz *"Muazzam"* 30 Kasım Kompleksi'nin zanaatkârlık seviyesinde, son derece geri teknik özellikler taşıyor olduğunu, genellikle yetersiz bir sanayi kuruluşu olduğunu hepiniz

gördünüz.

(...) Ne olursa olsun, hükümetin gösterdiği temellere dayanarak ve bize tanıdığı hareket serbestisinden yararlanarak, gelecek için tam kapsamlı bir plana sahip olmamız gerekir. Bu plan, bazı temel çizgileri katı biçimde izlemelidir: Yani, onarımlar için sağlam olan bir zemin garantilendiği ölçüde, makine endüstrisinin geliştirilmesi; bazı toprak ürünlerinin ve tarım araçları komplekslerinin geliştirilmesi; ayrıca, jeolojinin, maden endüstrisinin ve genel olarak doğal kaynakların işletilmesinin geliştirilmesi; bakanlığımızın yakından ilgilendiği maden çıkarma sanayisinin ve pamuk lifleri gibi tarım kökenli, doğal, potansiyel zenginliklerin kullanılması. Uzun vadeli bir çizgi olarak da, kimya endüstrisinin geliştirilmesi ve otomatikleştirme çalışmalarının sürdürülmesi.

Canınızı sıkana dek yineleyip durdum, bunlar komünizmin gelişiminin ana hatlarıdır. Hatta, bunlara ana hatlar değil de, komünizme doğru ilerlemenin vazgeçilmez koşulları denebilir. Kesinlikle uyulması gereken çok önemli bir nokta daha var: Yeni yatırımlar, dünya ölçeğinde yarışmacı üretkenliği amaçlamalıdır. Bu tutum, bugüne dek yaptıklarımızla taban tabana zıttır. Makineli üretime dayalı ancak otomatikleşmeden yoksun yeni işletmeler kurduk. Bunlar genellikle eskimişti, bunlarda uygulanan tekniğin modası geçmişti, bu teknik, ortalama ulusal üretkenliğe pek az şey katıyor, dünya çapında üretkenlik ölçüsününse çok altında kalıyordu. Üretkenlik sorununa hem uluslararası küresel çaptan, hem de tek tek değerlendirilen işletmeler düzeyinden yaklaşmalıyız. Bakanlığımızın planı böyle gerektirmektedir. Şimdi işlerlikte olan kuruluşları bir yandan yenilemeli, diğer taraftan da, direkt olarak Küba'da üretilmesi gereken, günden güne daha çok ihtiyaç duyulan bir dizi ürünü halka sağlamalıyız. Bu bakış açısıyla bakıldığında, yatırımların cinsinin seçilmesi ve yatırım tipine önem verilmesi birincil önem taşır. 1965'te, temel görevlerimiz arasında bu sorunu da ele alacağız. Kanımca, bugüne kadar bu konu için gereken önem verilmedi, bu yüzden bu alanda bakanlığımız ve bunu takiben ulusal ekonomimiz de pek iyi sonuçlar alamadı.

Bu konuda çok çalışmalıyız, herhangi bir uluslararası konjonktürden faydalanarak, yatırımların tam kapsamlı olarak incelenerek daha önceden kontrol edilmemiş kuruluşların oluşturulmasını sıra dışı bir olay saymaya kendimizi alıştırmayla işe başlamalıyız. Bu alanda, çalışma tarzını köklü

biçimde değiştirmeli ve düzeltmeliyiz. Bugünlerde, yine bahsettiğimiz gibi bir sıra dışı olayla karşı karşıya gelmek üzereyiz. Biraz önce dillendirdiklerimizin tam zıttı olarak, bu tür durumlar artık bizim her günkü sistemimize dönüştü. Süper fosfatlarla ilgili bir kuruluşa çalışma izni verildi. Bu kuruluş, gübre üretim planına bağlı genel yatırımların bir parçasını oluşturuyor. Bu yatırımların geleceği, genellikle, önceden belirlenmiş değil. Planın tümü konusunda da kesin bir düşünce yok. Sadece, emin olmamamla birlikte, kuruluşları ya doğrudan doğruya, ya da teknisyenler ve arkadaşlar aracılığıyla JUCEPLAN'a *(Merkez Planlama Kurulu)* iletecegi düşünülen bazı hipotezlere dayanılıyor. Sonunda, JUCEPLAN geçerliliği hiçbir şekilde kabul edilmeyen bazı temel öğeleri ve kesin kabul edilen ama benimsenmeyen bazı kararları temel alan birtakım değerlendirmeleri doğru varsayıp uyguladı. Bu da zaten kendi içinde bir çok çelişkiyi barındıran bir sistemi daha da büyük bir düzensizliğe itti. Bununla da sınırlı değil, bir kimse karar vermek zorunda kaldığında, büyük bir güvensizlik ve kararsızlık içine düşüyordu.

Yöneticinin çalışması

JUCEPLAN'da olduğum zaman zarfında, bu kuruluşun ne kadar zayıf olduğunu fark ettim. Bir anlaşma imzalanacağında, Dorticos bile kararsız kalıyor, doğru bir karar mı alındığını, yoksa aptalca bir iş mi yapıldığını bilemiyordu. Kullanılan bilgi toplama sistemine güvenilemezdi. Bu deneycilik felsefesinden, deneme-yanılma yöntemlerinden vazgeçilmeli, disiplinli, etkili, bürokratik olmayan, sağlam bir sistem kurulmalıydı. Biz çoğu kez, verimliliği, sabırsızlıkla, işleri erken bitirme çabalarıyla karıştırır, en mantıklı olanı araştırmaya dikkat etmeyiz.

Yatırımlar sırayla yapılmalıdır. Düzenek tepeden tırnağa değiştirilmeli, sistemini kuracak olan kuruluş doğrudan finanse edilmelidir. Bence, bu tutum, işleri büyük ölçüde iyiye götürecektir. Hatta, genel olarak sistemi değiştirmeden, bazı yanlışların düzeltilmesi bile yeterlidir. Kısa süre önce, Santiago'da, kuruluşun tüm çalışmasının, planın bir bölümünün gerçekleştirilememesi yüzünden durdurulduğuna tanık oldum. Projeyi hayata geçirecek olan kişi, orada yoktu, bu yüzden işler bitmemiş, yarım kalmıştı. Bu durum, doğrultulması için büyük genel değişimler gerektirmez. Projeleri gerçekleştirmekle yükümlülerin daha sık yolculuk yapması ve

uygulama çalışmalarını daha yakından izlemesi gerekir. Projeyi uygulayacak olanların projeyi yaratan fakat daha sonrasıyla ilgilenmeyen aydınla, uygulama işiyle uğraşan ve karşılaştıkları sorunlara kendi kendine çözüm arayanlar arasındaki saçma sapan ayrımı yok etmesi yeterlidir.

(...) Uzun vadede başarıya ulaşacak yatırımların, işin aksamaması için yıllık ödenekler sisteminin de yeniden düzenlenmesi gerekir.

Bir başka önemli amaç da normların belirlenmesidir. Normları, teknik normları, üretim normları, işlem normları ve tüketim normları olmak üzere bölümlere ayırdık. Çalışmamızın yönetimi ve örgütlenmesinde çok önemli bir adım atmak için yatırımlar konusunda tam ve açık bir düşünceyle normlar üzerinde bütün egemenliği birleştirmek icap eder. İş güvenliği ve sağlıklı iş koşulları ulaşmak istediğimiz diğer bir hedeftir. Üretimin insana yönelik olduğunu, üreticiler olmakla yetinemeyeceğimizi, insan denilen üretici cevhere özen göstermek zorunda olduğumuzu unutmamalıyız. İnsanı, bugüne dek bize gösterildiğinden farklı bir gözle görmemiz gerekir. 1966'dan önce ısrarla vurguladık. Sağlık ve iş güvenliği için gereken yatırımları güvenceye almak için her türlü fedakârlığı yapmamızı sağlayacak derin bir araştırma ve inceleme yapılmalı. Yine, çalışma düzeni ve disipliniyle ilgili pratik bir amaca yöneliyoruz. Bu düzen ve disiplin, bazı yerlerde getirilmeli, başka bazı yerlerde düzeltilmelidir. Örneğin, büyük tekel şirketleri için bu zorunluluk söz konusudur. Bu işyerlerinde daha önce disiplin ve yöntem vardı, ama bizimle birlikte sık sık salantıda kaldı.

Bu son bahsi geçenler, bütçeye bağlı finansman sisteminin temel direkleridir. Bir yandan, etkili bir dikey kontrol sağlar, doruk noktasından tüm terminal uçlarına direkt bağlı hatlarla işleyen bir mekanizma oluşturur. Böylece, devrimin ulaşacağı tek hedef olarak insana büyük bir önem verilmiş olur.

Birkaç yıl önce, şimdi halkın önünde düzeltmek istediğim bazı görüşler öne sürdüm. Şüphesiz, insanlar kendilerine söylenen her şeyi hatırlayamazlar. CTC konferanslarının birinde, bugün bana çok saçma gelen bir söz söylemiştim. Şöyle demiştim: *"Yönetici, sizler gibi bir siyasi yönetici değildir; siyasi yönetici olması da gerekmez."* Bu anlamsız olmakla birlikte, savunduğumuz bütçeye bağlı finansman sistemine zıt olan bir görüştür. Yöneticiyi siyasi bir kadroya dönüştürmemiz kesin bir zorunluluktur.Bu Bakanlığımızın en önemli eksikliklerinden biridir, fakat bu yıl ulaşılacak

temel hedefler arasında yoktur.

Genellikle, yönetici kadromuz, teknik yetersizliğinin dışında, gelişimimizin genel yöneliminin çizgisini nadiren izleyen bir kişidir. Oysa ki devrimimizin temel etkenlerinden biri olabilir. Merkeziyetçilik, her kademeden bireyin en büyük ölçüde etkin olacağından ayrı düşünülmemelidir. Bu aydınlığa kavuşturulmalıdır. Şüphesiz ki ufuk iyi belirlenmeli ve sınırlar eksiksiz belirlenmelidir. Yoksa herkes yeterlik derecesi aşan işlere kalkışır, bir çok yanlışlar olur, kadrolar arasında sürtüşmeler olur, ceza ve yaptırımlar gereksinimi doğar. Kısacası durum korkunçlaşır. Bizim yönetici kadrolarımızda bile yanlışlar var. İnsan önüne bir hedef koyduğunda, genellikle bu yapılır. Ama sözü geçen bir dizi hedeflerse, bunlara bir türlü ulaşılamaz, çünkü tüm yetkiye sahip olan yönetici artık bu konuyla ilgilenmemektedir. Mesela hiç kimse, gerçekten üretenlerle, bir fabrikada görevli tüm kişiler arasındaki oranı merak etmez, ancak genelge dağıtıldığında, ya da başka nedenlerle aklına gelir, yoksa her zaman düşünülmez bu konular üzerinde. Yöneticilerin düzeyinin yükseltilmesi, sözde kaldı, esas hedef olarak hiç benimsenmedi, yine bir yöneticiye düşen, zoraki, sıkıcı bir görev sayıldı.

Özel bürokratik uyku

Kadrolar iyi yetiştirilmediğinden böyle eksiklikler doğar. Bunlar düzeltilebilir unsurlardır. Ancak, bu konuda bakanlığın yaptığı çalışma yetersizdir. Kadroları geliştirmemizi ve yöneticilik görevinin gerektirdiği en küçük koşullara bile sahip olmayan kadroları daha başarılı olabilecekleri başka görevlere aktarmamızı sağlayacak sistemi henüz bulamadık. Bazı istisnaların dışında, bir kişi iki-üç ayda gerçek değerinin ne olduğunu gösterir. Bir yoldaşın yavaş yavaş ama aralıksız, azar azar geliştiği durumlara az rastlanır.

(...) Bizse, tam zıttına gerekli niteliklere sahip olmayan yöneticilerin görevleri başında kalmaları için ısrar ediyoruz. Daha kötüsü, yetenekleri varsa yeteneklerini geliştirmeleri için onlara yardımcı da olmuyoruz. Bu yüzden, tek başına bırakılan yönetici, rutin çalışmalarla kendini sınırlıyor, konformizme düşüyor, bir zaman sonra, onu görevinden uzaklaştırmaktan başka çare kalmıyor.

(...) Kadro dikkatle izlenmeli, geliştirilmelidir. Bütün hepsi, durumunun sağlamlaştırılmasını gerektirir. Çıldırmış bir atom gibi umutsuzca dönüp durursa kendini yetiştiremez. Bizim yönetici kadrolarımız doğru dürüst bir deneyim kazanamadan o görevden bu göreve atanıp duruyorlar. Bir kimsenin başka yere atanması ya da yükseltilmesi için en az 6 ay belirli bir görevde çalışması gerektiğini saptamıştık, ama bu kararın dışına çıkıldı.

(...) Değişiklikler çok hızlı gelişiyor, sonunda deneyimli yönetici sıkıntısı doğuyor. Çabuk gelişen ve kendiliğinden ileriye doğru yol alan parlak yetenekli kadrolar da var. Ama daha az parlak olanlardan da yararlanmalıyız. Sanayiyi deha sahibi kadrolarla yönetmeyi hayal bile edemeyiz. Bu kadrolar olağanüstü niteliklerden yoksunluklarını, kazanacakları deneyimle kapatabilirler, ama deneyim kazanmak için de zaman gereklidir. Burada, hepinizin tanıdığı bir mağaza yöneticisi var. 3 yıllık ilkokul eğitimine sahip, ama 20 yıllık iş deneyimi kazanmış. Kartoteks tutmayı bilmez, ama zaten kafasının içinde bir kartoteks taşıyor. Bu tip deneyimleri hor görebiliriz. Doğal olarak, şu anda herkesi olduğu görevde tutamayız. Bu olanağa sahip değiliz. Bakanlığımız sanayinin çeşitli dalları için sürekli olarak kadrolar yaratmak zorundadır, bu yüzden de büyük bir girişkenlik içinde bulunuyor. Zaten, bir insanın görevinde ne kadar kaldığına pek önem vermiyoruz. Oysa ki, buna önem verseydik birçok zor durum. Bir yönetici ya da bir memur yetersiz bir kişinin yerini aldığında, işlerde hemen bir düzelme görülür. Ama 2 ay sonra baktığınızda , onu hemen daha yüksek bir kademeye atarlar. Oysa o böyle bir sorumluluk için hazırlıklı değildir, daha önceki görevinde de yeterince deneyim kazanamamıştır. Bu sisteme son vermeliyiz.

Sözün kısası, her şeyin başı kadrolara dayanır. Bakanlığımıza bağlı kadroların temel zayıflıkları arasına inisiyatiften yoksunluk, genellikle duyarsızlık, endüstrinin ve kuruluşların sorunlarına karşı ilgisizlik gibi yanlışları katabiliriz. Bu yanlışlardan bazıları kararlı bir çalışmayla düzeltilebilir.

(...) Öteki yanlışlar, bazı kadroların devrimci anlayışlarının güçsüzlüğünden kaynaklanır. Bunlar ilerleyemeseler de, yapılan yanlışların büyük zararlara yol açmayacağı görevlere verilmelidir.

Bakanlığımızın başka bir büyük sıkıntısı bürokrasidir. Her şey uyur, her şey sürünür. Hiç değilse olduğu yerde uyuşa yine iyi, ama hayır, tersine her

şey sürekli hareket halindedir, özel bir uyku uyumaktadır sanki, bir yandan uyur, bir yandan da döner, dolaşır, kıpırdanır, yine kıpırdanır, gider, gelir. Bir iş için evrak arandığında, her zaman başka bir yerdedir. Ama hiçbir zaman rayına oturamaz, çünkü karar almak için ya herhangi bir bilgi, ya da önemli bir sorunun yanıtı eksiktir. Bundan daha önce de söz etmiştik.

(...) Şimdi ötesine geçemeyeceğimiz noktaya geldik. İşler beş yıl öncekinden daha kötü değil elbette, biraz daha iyi denilebilir, ama bu alanda diğerlerindeki kadar büyük bir düzelme yok. Mesela, bir süre önce, bir selüloz sanayisi kuruluşu için Fransa'da yapılan araştırmayla ilgili bilgi istemiştim. Bir karara varılmıştı, bu karar bana gönderildi. Anlaşma gönderildiğinde yeniden gözden geçirildiğini, değiştirildiğini gördüm. Sonra, yasal değil de, gerekli selüloz miktarının yeniden gözden geçirilmesini istedim. A isimli teknisyen şu kadar bin ton derken, B isimli teknisyen de başka bir miktar söyledi. Yatırımların karara bağlanması sürecinde, bir teknisyen fikir değiştirirse tüm bakış açısı da değişiyor, hangi noktada olduğumuzu bilemiyoruz.

(...) Yeni bir teknisyen gelince, işi üstlenip hemen daha öncekinin budalalığını ispatlamaya çabalıyor, her şeyi tekrarlıyor. 4 ay sonra, teknisyenimiz ya Miami'ye gidiyor, ya da başka bir göreve atanıyor. Yerini alan kişi yeniden her işin mantıksız yapıldığını göstermeye çalışıp yeni bir tarz getiriyor ve işin hacmini büyütüyor. Bize sorarsanız böyle davranışlar görevini bilen olgun kişilere yakışmaz. Sonunda, karşıt görüşlü biriyle tartışırken kişi kendini rahatsız hissediyor. Size deliymişsiniz gibi baktıklarını fark ediyorsunuz, gerçekten de kendinizi deli sanıyorsunuz. Bir hafta önce inanarak savunduğunuz bir görüşü beş gün sonra yanlışlıyorsunuz. Bütün bunlar sosyalist ülkeler arasında olup bitse, yine aile içinde sayılırız, ama kapitalist güçlerin karşısında Küba'nın adına kara çalınıyor, ülkenin saygınlığı zarar görüyor. Devrimin prestiji ayaklar altında çiğneniyor. Sistematik oluyor bunlar. (...)

İletişim Sorunu

Bakanlığın herhangi bir düzeyinde, bir kadro değişikliği olduğunda, hep aynı şeyle yüzleşiyoruz. Bir bölüm şefi değiştirildiğinde, örgütlenme kriterleri çiğneniyor, ekonomiden sorumlu biri görevinden alındığında birtakım ekonomik kriterler değişikliğe uğruyor, bir teknisyen değiştirildiğinde

teknik ölçütler de değişiyor. Yani, şirketlerimizin ve kendisine tabi şirketlerin hepsinden oluşan bakanlığın daha askeri bir disiplinle yönetilmediği anlaşılır. Orduda, generalden çavuşa kadar herkes, bir manganın yedi kişiden oluştuğunu, bunların altısının aynı tür silaha sahip olduğunu, takımın kaç kişiden meydana geldiğini bilir, bu ölçütler hiç değişmez. Böyle bir sistemde stratejik yanlışlar yapılabilir, ama hiç değilse yapısının ne olduğu bellidir, herkes görevini bilir. Bizse işimiz için kesin ölçütlere sahip değiliz. Bir anlaşmazlık karşısında, bakanlığın genel ölçütlerini desteklememizi sağlayacak disiplin anlayışına da sahip değiliz. Bir yoldaşımız dürüstse, bırak istediğini yapsın. *"İyi, bakanlık da böyle diyor zaten, ama budalalık bu, başka türlü hareket etmeliyiz."* Yöneticilikte ikili standartlar her zaman karşımıza çıkıyor. Bunlar en küçük bir ilerlemeye bile izin vermiyor. Kesinlikle disiplinli davranmalı, fakat aynı zamanda esnekliğimizi de korumalıyız. Şimdiye kadar, uyumsuz bir disipline bağlıydık, yenmesi güç zorluklarla uğraştık, büyük eksikliklerle karşılaştık, tüm sorunlar, belirli bir yönü bulamadan seyrine bırakıldı.

(...) Yeni yöntemler bulmaya sistemi düzeltecek yönlendirici çizgiler saptamaya çalışmalıyız.

Sonuncusu, bakanlığımızın pek göze çarpmayan, ama yine de çok önemli eksiğinden söz edeceğim. Bu, çalışmada bütünleşme planıyla kapatmaya, hiç değilse azaltmaya çalıştığımız bir eksiklik. Demek istediğim eksiklik, paralel ve yatay düzeyler arasında iletişim aksamasıdır. Bunun için, aynı tip fabrika ve sektörler farklı yöntemlerle çalışıyor, deneyimlerini birbirlerine aktarmaya, gerekli biçimde incelemeye ve araştırmaya hiçbir zaman fırsat bulamıyorlar. Gelecek yıl için de geçerliğini koruyan, dört büyük hedefimizi gerçekleştirmeyi başarırsak -yani ekonomik kontrol, kaynakların kontrolü, meslekte terfiler, bakım ve onarım planı- ve her şeyden önce yatırım sistemini düzeltirsek, bakanlığımızın işlemesinde ileriye doğru bir adım atmış olacağız. Bundan sonra, bakanlığımız çalışması için gerekli araçlara sahip olacaktır. Şüphesiz, bu çark düzeninin işlemeye başladığı anda yerinde kalmaması için daha iyi örgütlenmeye ihtiyacımız var. Kadrolar, harekete geçirici, bilinçli disiplinlerine ve deneyim alışverişiyle sistemin eşgüdümünü sağlamalıdır. Şimdi, sizleri sınamak için değil, ama bir deneme yapmak için soruyorum: Bugün bilgi toplayacaktık ve herkes bazı veriler getirecekti, bunu anımsıyor musunuz? Bilgi toplayıp rapor

halinde verileri sunmayı kararlaştırdığınızı anımsayan var mı? Kimse anımsamıyor mu? İki kişi var. Yoldaş... Konuşsun... *(Bazı şirketlerde örgütlenmenin düzene konulması çalışmaları üzerine bazı görüşler öne sürülür.)*

Çok enteresan bir sistem uygulayan yeni bir fabrika örneğiyle karşılaştım. Nasıl bir sistem mi? Açıklaması biraz zor. Çünkü bazı şeyler öğretilemez. İnsana bir yerden atlarken doğru düşme öğretilemez. Ne yazık ki, yanlış düşenler de olur, bazı şeylerin okulu yoktur. Yoldaş B. doğru şekilde düşenlerden... Bu adam her şeyi en ayrıntısına kadar inceler, ilgi duyar ve merak eder, çevresindekileri de harekete geçirir. La Puerta (kapı ya da geçit) diye adlandırdıkları bir sistem kurmuşlar: Daktiloyla çoğalttıkları bir yapraklık küçük gazetelerinde işçileri çalışmalarından dolayı kutluyor, duruma göre de eleştiriyorlar. "Şu ya da bu işçiler, mesainin bitiminin ardından fabrikada kalıp, herhangi makinenin onarımıyla ya da herhangi bir işle uğraşmışlardır." vs. vs. Böylece her gün, La Pueıta işçilere bir şeyler anlatıyor, böylenecek söz yok. Bu fabrikada oluşturulan ortamdaki ve üretim biçimindeki inanılmaz boyutlara değişiklik ulaşıyor.

(...) Çalışmanın yol açtığı bu soruları düşünüp yakından incelemeye alışmalıyız. Aslında bizde eksik kalan, kitlelerle olan gerçek bağlardır. Gönüllü çalışmalarda bile aynı durum söz konusu. Mayabeque ile Ribbon arasındaki yarışmaya katıldığımda yoldaş B.'nin benimle alay ettiğini anımsıyorum. Ribbon bizi açık farkla geçmişti.Bu Mayabeque yenilgisi benim için hezimettir. Başta ben olmak üzere bakanlıkta çalışan herkes kendimizi kiliseye sadaka vermeye gelmiş zengin aile çocukları gibi hissediyorduk. Kısacası, insanlardan tam anlamıyla uzaktık.

O sırada, birisi bana şunlar, söyledi: *"Buraya çalışmak için geldiğinizi düşünüyorsanız yanılıyorsunuz. Oysaki insanlarla konuşmalı ve sohbet etmelisiniz."* Yoldaş B'nin nasıl çalıştığını görmek için bir gün yanına gittim. Gerçekten de çalışıyordu fakat arada bir mola veriyor, çalışanlara soru soruyor, bir başkasının anlattıklarını dinliyor, kısacası herkesle iletişim içinde bulunuyordu. Herhalde bir emekçinin kendini makine olarak değil insan olarak hissetmesi bu olmalı. Bizim (yöneticilerin) çalışma biçiminin aykırılığını kanıtlayan bir örnek bu. Dürüst insanlardan, fedakâr insanlardan oluşan bir insanlar için sosyalizmi getirdik. Yine de tüm bu kişiler iletişim içine girmiyorlar. Herkes kendini yalnız hissediyor, çalışma saatleri insanların yaşamının bir parçasını oluşturmuyor. Bu tür birlikte çalış-

maya son vermeliyiz. Bazı insanlar kendi iç yetileri sayesinde doğru biçimde çalışmayı başarıyor...

(...) Bazıları da, hiç değilse bunlardan bir kısmı, bunu öğrenebilirler. Kapitalistler bile bildiğine göre, bu başarılamaz bir şey değil. Kapitalistler, insanlardan uzak kalmayı yeğledikleri, onları hiç sevmedikleri ve onlarla hiç ilgilenmedikleri, insanları yalnızca üretim araçları olarak gördükleri halde, onları doğru biçimde çalıştırmayı, iyi bir biçimde kullanmayı başarmışlardır. Bu sorunu anlamışlar, belli düzene koymuşlar. Bunun için sanayi psikolojisi denilen yeni bir bilim dalı bulmuşlar. Şu an aramızda bulunan bayan doktor D. C. Bu konunun uzmanlarından. Bizlere bilgi vermek için buraya geldi. Ancak kendisini çalışmalarında hep yalnız bıraktığımızı da gizlemeyelim.

Disiplin ve Bilinç

Bu sorunun karşısında takınılan ayırımcılık, ilgisizlik ve güvensizlik tavrını hepimiz biliyoruz. Bazı Marksist gibi görünenlerin tüm insanların eşit olduğunu, zeka ve kişiliklerinin değiştirilemez olduğunu söylemelerinden dolayı felsefi güvensizliğe yol açar. Bu tür bağnazlık dönemi artık geçti. Söz konusu olan, tersine, kapitalizmin kabul ettiği ve evrimi için tıkır tıkır para saydığı bilimsel bir konudur. Dünyada ilk kez olarak -bunu saygısızlık kabul etmeyeceğinizi umuyorum- marksist, sosyalist, tutarlı ya da hemen hemen tutarlı, merkezine insanı yerleştirdiğimiz, bireyden ve kişiden söz ettiğimiz, devrimin temel etkeni olarak insanın önemini hiçbir zaman yadsımadığımız bir sistem kurduğumuz andan beri, bizleri de bu konu yakından ilgilendirmektedir. Ama, tüm bunlara karşın, bu insanın verebileceği her şeyi vermesini sağlayamıyor, onu bir makineye dönüştürme eğilimine kapılıyoruz. Bu makineye dönüştürme işimizi, gönüllü çalışmayı örgütleme tarzımızda bile gösteriyoruz.

(...) Mao'nun şuna benzer çok güzel bir sözü vardır: *"Yabancılaşan varlık olarak insan, kendi üretiminin kölesidir."* İnsan, yapısının bir parçasını uğrunda harcadığı emeğin tutsağıdır. Oysa ki insan, ancak fiziksel varoluşunu sürdürmek için zorunlu olmayanları yarattığı sırada, yani, çalışma bir sanat olduğunda, ya da gönüllü çalıştığında ve kendine özgü bir şeyi topluma aktardığında insan olarak kişiliğini gerçek kılar. Ama, biz henüz insanın kendine özgü bir şeyi topluma getirmesini başaramadık. Toplumun tüm

gönüllü çalışmalarını emecek aygıtı henüz kuramadık. Bu savı ortaya atarken söylemek istediklerimi iyice açıklayabildim mi, bilmiyorum, fakat bu sorun çok ciddidir. Tartışılabilecek başka bir konu da, insan kendisi istediği için mi gönüllü çalışmaya katılır, ya da çevresinden etkilendiği için mi? Bunlar başlı başına tartışma konusu ... Çevre, insanın bir gereksinimi duymasında yardımcı olur. Ama itici güç yalnızca çevre, yani bir manevi baskıysa, sonunda yine kişinin yabancılaşması kaçınılmazdır. Yani artık, kişi kendisine özgü bir şey, yeni bir şey, tam bir özgürlük içersinde yarattığı herhangi bir şey gerçekleştirmemekledir. Çalışması onu köle yapacaktır.

Bunlar kolay şeyler değil, ama söylediklerimin budalalık olduğunu sanmayın. Zamanınızı bunları anlatarak çaldığımı düşünmeyin. Tüm çalışmamıza bu içeriği kazandırırsak, yoksunluğunu çektiğimiz niteliksel sıçramayı gerçekleştirmiş oluruz. Disipline sahibiz, bilinçli kadrolara sahibiz, genellikle ciddi çalışıyoruz, genellikle olgun davranıyoruz, ama, çalışmamızın insansal boyutunu artırmak gerekiyor. Bu insansal boyuta kattığımız zaman, daha önce kimsenin görmediği boyutta bir sıçrama yaparız. Partinin ve herkesin bunu iyice anlamasını sağlamalıyız. Büyük bir deneyim yaşıyoruz, yoldaşlar. Kuşku dolu yüzlerinize bakarken, askeri birliğimi marabu içinden geçirdiğim zaman aklıma geldi. Adamların ayakları çıplaktı, karınları açtı, disiplin nedir unutmuşlardı, suratlarına baksanız, asılmaya gidiyorlar sanırdınız, canları sıkkındı, kimseyi dinleyecek halleri yoktu. Kaba kuvvete başvurarak yürütmek zorunda kalıyordum. Onlara Küba tarihinin önemli bir sayfasını yazdıklarını söylediğimde, ne dediğimi anlamadılar bile... Sizin durumunuzda neredeyse buna benziyor. Yine de, önemli bir şey yapmak üzeresiniz. Gerçekte, ben yaptıklarımızın önemini, bu ortaklaşa deneyimin taşıdığı anlamı hissediyorum, boşuna değil bu çabalarımız. Yalnız, konuşulanların derinliğine varmalarını engelleyen zihinsel bir duyarsızlık içindeyiz, neyi, neden yaptığımızı durmaksızın kendi kendimize soruyoruz. Belirli bir çizgi üzerinde kalmamızı zorunlu kılan bir disipline sahibiz ama, nedenini araştırmamızı, sosyalizmin kuruluşunun ve yeni insanın yaratılışının getirdiği tüm sorunları incelememizi sağlayacak bilinçli bir disiplinden yoksunuz. Marx bu konunun öncüsüdür. Daha sonra, bu sorun üzerinde pek az durulmuş, ama, (sosyalist düşüncenin) bu ilk aşamasına ait çok zengin kaynaklar ve kapitalistlerin yaptığı birtakım araştırmalar var elimizde. Tüm gelişmeler bizim elimizde de

olmalı. Niteliğin önemini ve biçimle içeriğin diyalektik karşılıklı etkileşimini sizlere daha önce açıklamıştım. Bazı koşullarda, kapitalist içeriğinden, yani sömürünün oluşturduğu olumsuz etkenden soyutlayarak biçimi kullanabiliriz. Her şeyi iyice inceleyip yararlanılabilecek olan şeyleri bulmalıyız.

Bir yoldaş söz alır: Bence bu sorun, hem ekonomik, hem de politik görüş açılarından olağanüstü önem taşır. Fabrikamızda, aygıtla kitleler arasındaki eşgüdüm noksanlığı hepimizi düşündürüyor. Burada fiziksel bağlantı kurulamadığını söylemek istemiyorum, ama insana yeterince özen gösterilmiyor. Bu sorunun kökenini araştırıyoruz. Fakat bunun ilgisizlik olduğunu söyleyemeyiz.

... Her şeyden önce, yatıştırıcı bir şey söyleyeceğim. Yüzlerinize bakıyordum, bazılarınızın yüzünden, sıkıldığı bazılarınızdan ise ne dediğimi anlamadığınız okunuyor. Moskova'da öğrencilerle yaptığımız bir toplantıyı anlatayım. Birisi kalkıp bana kaçınılmaz soruyu sordu: Sosyalizmde değer yasasının anlamı ve işletmelerin yönetimi. Benim yanıtım şu oldu: *"Burada tartışılmayacak kadar özel bir soru."* Sovyet vatandaşı birçok yoldaşımız hazır bulunuyordu toplantıda. Gençleri, özellikle uzmanlık dalı ekonomi olanları elçiliğimize davet ettim. Otomatikleşme çalışmalarıyla uğraşan daha başkaları da onlara katıldı, elli kişi kadar oldular. Toplantıya başlarken özerk yönetime seri şekilde saldırmak niyetindeydim. Daha önce böylesine dikkatli, böylesine ilgili, böylesine hızlı kavrayışa sahip dinleyicileri hiç görmemiştim. Niçin, biliyor musunuz? Şimdi size söylediğim pek çok şeyi ben kuramsal olarak açıklıyorum, çünkü bunları denemiş değildim, onlarsa bunları bizzat yaşayarak öğrenmişlerdi.

(...) *"Özyönetim"* sisteminde aygıtla kitleler arasında hiçbir bağ olmadığı kesin bir gerçektir. Özyönetim sisteminde, insan sunduğu şeyler kadar değerlidir, kapitalizmin çok iyi bir şekilde yaptığı da budur Söylemek istediğim, burada bazı yanlışlar yapıyorsak ve bunları düzeltmek istiyorsak, bunu emekçiyi az ya da çok ödüllendirme veyahut da cezalandırma yöntemiyle sağlayamayız. Bu bizi sonuca ulaştırmaz. Öğrenciler de söz aldılar, konuya büyük bir ilgi duyuyorlardı. İçlerinden biri son derece geleneksel görüş açıları öne sürdü, diğerlerinin konuşmaları ve sordukları sorular ise çok ilgi çekiciydi... Ancak, tartışmaya başladığımızda, büyük bir zorlukla karşılaştık. *Ekonomi Politik El Kitabı*'nı *İncil* gibi ellerinde taşıyorlardı. -ne

yazık ki *İncil*'leri *Kapital* değil de bu el kitabıydı- Tehlikeli kapitalist görüşler taşıyan bu kitap revizyonist bir eğilim oluşturabileceğinden pek çok noktadan kitaba saldırdık. Her yandan "troçkizm" suçlamaları geliyordu. Bu konuda, sanırım, ya karşıt görüş için kanıtlar getirerek yanlış düşünceleri yıkarız ya da bırakırız herkes istediğini söylesin.

(...) Zor kullanmak düşünmeyi yıkamaz ancak zekanın özgür gelişiminin önüne engel koyar. Troçki'nin düşüncelerinden yola çıkılarak da birtakım şeylere varılabilir. Bana öyle geliyor ki Troçki'nin temel görüşleri ve daha sonraki dönemde, eylemleri de yanlıştı, son zamanlarındakilerse belli bile değildir. Troçkistler devrimci harekete hiçbir yerde, hiçbir katkıda bulunmamıştır. Kullandıkları yöntem yanlış olduğundan Peru'da bir şeyler yapmaya kalkışmışlar ama başarısız olmuşlardır. Bu yüzden, yoldaş Hugo Blanco kusursuz ve fedakâr bir insan olmasına karşın yenilmeye mahkûmdur. Bu tür bir tartışmada, her zaman troçkizm suçlamasını ortaya atan biri çıkar. Bu tavır, şu ya da bu sorun karşısındaki tutumdan değil de, konu üzerinde (yönetim yöntemleri) çok şiddetli tartışmalar olmasından ve bu tür tartışmalarda esnekliğin, başkasının düşüncesine saygının bir yana bırakılmasından kaynaklanır. Benim öne sürdüğüm düşünceler ile Çinli yoldaşların düşünceleri birbirine çok benziyor. Gerilla savaşı, halk savaşı, gönüllü çalışma ve maddi özendiriciler gibi daha pek çok konuda görüşlerimi açıkladım. Bu görüşleri Çinliler de savunuyor. Ama, dinleyicilerin beni, bütçeye bağlı finansman sistemiyle özdeşleştirdikleri için troçkizm konumunu desteklediğimi sandılar... *(Bir soruyu yanıtlayarak)*... Ne de olsa, dış ülkelerde bulunduğumda, hükümeti temsil ediyorum ve kesinlikle hükümetin görüşlerini savunuyorum. Troçkistlikle suçlanan aslında Küba hükümetidir ki, bu da olanaksızdır.

Simdi söyleyeceğim bazı bilgiler sizleri düşündürecektir. Bilgimiz geçerli bu kuram oluşturmak için yeterli değil. Aslında, dünya tarihinin bu döneminde, zeki ve kültürlü kimseler bile sağlam kuramlar oluşturmaktan kaçınıyor. Kendi grubumuz içinde az-çok okuyup öğreniyoruz, türlü sorunlarla ilgileniyoruz, ama, daha fazlasını başarmaya kendimizi zorlamalıyız. Daha çok düşünmeli, işbirliği yapmalı, temel eserleri okumalıyız. Çin- Sovyet tartışmasında tarafsız kalmayı kararlaştırdığımız için sizlere dağıtacağım makaleyi yayınlamaktan kaçınıyoruz. Bu makalede Paul Sweezy, Çinlilerin, Yugoslavya'nın kapitalist bir ülke olduğunu savunan

bazı yazılarını inceliyor. Sweezy, yazdığı bu makalede, Çinlilerin bağnaz olduğunu kanıtlamaya çalışıyor, ama iyice kanıtladıktan sonra da, Yugoslavya'nın kapitalizme yöneldiğini kabul ediyor. Neden? Çünkü Yugoslavya'da değer yasası her geçen gün biraz daha fazla işlerlik kazanıyor. Uluslararası politikayı yeterince izliyor musunuz, bilmiyorum. Ama, yoldaş Kruşçev'in, Yugoslavya'yı ziyaretinde çok ilginç şeyler gördüğünü söylediğini, uzman bir grubu bunları incelemek görevlendirdiğini anımsıyorsunuzdur. Yugoslavya'da ilginç olan, Amerika Birleşik Devletleri'nde çok daha ilginçtir, çünkü bütün bunlar kapitalizmin öğelerindendir

Ayrıntılı olarak incelememiz gereken çok ilginç olaylar var. Moskova'dayken, Ekonomiye Uygulanan Matematik Bilimleri Enstitüsü'nde, çeşitli bilimsel tartışmalara katılma fırsatı buldum. Bu bilim kurumunda, Sovyetler Birliği'nde genellikle olduğu gibi, çok ciddi, çok iyi yetiştirilmiş bilim adamları çalışıyordu, güçleri ve teknik yeterlikleri olağanüstüydü. Bize bir şeyler katmadığı için fiyat konusunu tartışmayı bir süre sonra bıraktık. Sonra bana, Sovyetler Birliği'nde bir fabrikada denenen sistemi bilip bilmediğimi sordular. Halkla bağlantı içinde, halk neyi isterse ona göre üretim yaparak çalışıyordu. Çalışmanın verimliliği ise satışlarla ölçülüyordu. Bana *"Bu sistemi biliyor musunuz?"* diye sordular. Bir süre duraksadım, sonra *"Sovyetler Birliği'nde nasıl uygulandığını bilmiyorum, ama bu sistemi iyi tanıyorum. Devrimden önce Küba'da çok gelişmişti, çünkü salt kapitalizm söz konusuydu. Bir işletme halkın talebi temeline dayanarak çalışır ve verimlilik ölçüsü, yönetim ölçütleri, buna bağlı olarak saptanırsa, bu gizli ya da ender rastlanır bir şey değildir, kapitalizmin yaptığı da budur zaten. Fakat bu sistemi tek işyeri yerine tüm toplum için uygulamaya kalktığınızda anarşi doğar. Ve oluşacak olan bunalım nedeniyle sosyalizmi yeniden inşa etmek zorunda kalırız."*

Teori Bunalımı

Sovyetler Birliği'nin yeniden kapitalizme döndüğü savında değilim Bunlar bazı kuruluşlarla sınırlı olan birkaç özel deneme. Kuramlarda bazı çatırdamalar söz konusu olduğundan dolayı bazı konularda karşıt taraftayız Marx'ı unuttuğumuzdan ve Lenin'in çalışmalarının çok küçük bir kısmını dikkate aldığımızdan bu kuramlarda bunalım ortaya çıkmakta. 1920 yıllarındaki Lenin, Lenin'in ancak küçük bir kısmını oluşturur. Lenin uzun

yaşamış ve çok çalışmış olduğundan bir çok yapıtı vardır. En az üç farklı Lenin olduğunu bir keresinde söylemiştim. Üç yerine iki diyenlerin sayısı bugün oldukça fazla. *Devlet ve Devrim*'i yazan Lenin'le, *Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*'nı yazan Lenin arasında fark var. *(Burada NEP'le ilgili okunamayan notlar var.)* Bugün onun yalnızca son dönemini temel alıyoruz. Pratik zorla kabul ettirse de kuramsal olarak yanlış olan, geçiş döneminin tüm ekonomi politik sorunları gibi, pratik yönden doğrulanıp kuramsal bakımdan gözden geçirilmesi gereken gerçekler esas alınıyor.

Son yılların ekonomik güçlükleri karşısında gösterilen tepki neydi? Yalnızca deneme yanılma yöntemi uygulanarak, sorunun kaynağına inmeden kökenleri incelenmeden sorunlar çözülmeye çalışılıyor. Bugünlerde Moskova'da herkes aynı fıkrayı anlatıyor: Bir uçağın pilotu yanlış yolda ilerlediğini anlıyor. Başladığı yere geri dönüp gerekli düzeltmeleri yapacağına, rotasını, yanlış yolda ilerlediğini anladığı noktaya göre çiziyor. Oysaki yanlış yolda olduğunu anladığı anda yolu kaybettiği yerin çok uzağında bulunuyor. Bu yüzden yaptığı hesaplar yine yanlış çıkıyor.

(...) Değer Yasası, Yugoslavya'da uygulanmakta. Yugoslavya'da fabrikalar verimli çalışmadığı için kapatılıyor. Yugoslavya'ya İsviçre'den ve Hollanda'dan gelen kurullar, kendi ülkelerinde çalıştırmak için işçi topluyor. Bu gibiler, emperyalist bir ülkenin yabancı işgücüne karşı öne sürdüğü koşullarda çalışıyor, toplumun en alt basamağı sayılıyorlar. Yugoslavyalı yoldaşlar, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Portorikolular gibi, işgücünün az olduğu ülkelerde işçiler, köylüler gibi çalışacak, yeniden işsiz kalma tehlikesi yakalarını bırakmayacak ve sonunda yine işten atılacaklar.

Yugoslavya'da durum böyle işte. Polonya'da kolektivizm önlemleri ortadan kaldırılıyor, özel toprak mülkiyeti geri getiriliyor, yeni bir değişim sistemi geliştiriliyor, Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkiler arttırılıyor. Çekoslovakya'da ve Almanya'da, aynısını uygulamak için Yugoslavya'daki sistemi inceliyorlar. Kısacası, bugün farklı yollara sapan birçok ülkeyle karşı karşıyayız. Sorun neydi? İnkâr edemeyeceğimiz bir gerçekle karşılaştık. Batı blokunun üretim artış hızı, halk demokrasilerinin oluşturduğu sosyalist bloka göre çok daha fazla artıyor Niçin? Bu niçinin derinine, kökenine inecek yerde, soruya yüzeysel bir yanıt vermeyle yetiniliyor, pazar kuramına başvuruluyor, değer yasası yeniden ele alınıyor, maddî

özendiriciler önem kazanıyor. Maddi dürtüleyiciler ile çalışma teşvik ediliyor. Bundan en kârlı çıkanlar ise yöneticiler. Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin son tasarısını incelemeliyiz: Yöneticiler birinci plana çıkıyor, yöneticilerin aldıkları ücret yükseltiliyor. Bunların nedeni kuramın, ve çözümlemenin yetersizliği. Bundan dolayı bu noktayı özellikle belirtiyorum. Söyleyeceklerim şimdilik bu kadar. *(İş psikolojisi uzmanı söz alır:)*

(...) Bir konuda, bayan uzman doktorun söylediklerini yanıtlamak isliyorum. Bilimsel bir karşıt görüş ortaya atacak değilim. Başarılı olduğumu söyleyemeyeceğim tıp alanından uzun süre önce ayrıldım. Söylediklerinin doğru olduğunu, bilimsel bir gerçekten çok düşünce ürünü olduklarını belirtmeliyim. İnsanlara ve kadrolara önem verilmesini daha önce de söylemiştik. Ama, ulusal yönetim düzeyinde, unutulmaması gereken bir şey var, bu da başkalarına örnek olacaktır. Ulusal yönetim düzeyindeki bir devrimci yöneticinin yaşamı, kurulmasında katkıda bulunduğu eserle ödüllendirilmezse çekilmez olurdu. İçinde bulunduğumuz koşullarda, bunun ödenmesi gereken bir bedel olduğunu düşünüyorum. Örneğin, pratikte, hiç ailemiz yokmuş gibidir. Çocuklarım beni hiç görmediklerinden her gün evin içinde gelip giden askerlere baba der. Çünkü askerler her gün geçer.

(...) Büyük bir psikolog ya da psikiyatr olmasanız bile benim yaşamımın insanı yıprattığını anlayabilirsiniz. İnsan organizması, belirli bir çalışma temposuyla az çok dengelenir, zamanla koşullandırılır, ama uzun süreli ağır bir çaba, ömrü kısaltır. Fakat bu yaşam biçiminin zorunlu olarak gerekli olduğu yerler de vardır. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında bolluk içinde olabiliriz ama Küba'nın sosyalizmi kurduğu koşullar çok güçtür Koşulların zorluğu, bolluğun bugün azalmış olmasından, nesnel olarak konuşacak olursak bugüne göre daha çok refah içinde yaşanan günlere karşı duyulan özlemle mücadele etmek zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Üstelik de emperyalizmin baskısı var, elimizdeki kadrolar kıt, acil sorunların çokluğu yüzünden huzur içinde çalışma olanağı da pek yok. Bu yüzden herkesin fedakârlık yapması gerekiyor. Bunu verimliliği düşürmeden yapmamız gerekiyor.

10 yıl çalışması gereken bir makine, 5 yıl çalışıp 6'ncı yılda bozulmamalıdır. Makinenin, hammadde yenileme fabrikasına gitmesi için uzun zaman çalışıp en son olanaklarını kullanması gerekir. Bana göre üst düzey

yöneticiler de böyledir. Son derece yıpranmış, gücünü yitirmiş kişilerin dışında, kimseye *"git, dinlen"* diyemedim. Bu fedakârlık ruhunun mutlak biçimde geliştirilmesine ne kadar çok inansam, tersine kendini koruma, kendine fazla önem verme zihniyeti daha çok kök salıyor. Sierra'da da bu gibi durumlara rastlanıyordu. Örneğin, Huber Matos pek fazla tehlikeye atmazdı kendini, Gutierrez Menoyo da öyleydi.

(...) Toplumsal görevi bırakmak oportünizmdir ve benim sosyalizmin mistiği diye adlandırdığım bir felsefenin konusudur. Sosyalizmin mistiği biraz tehlikeli bir sözcük mü bilemem. Bir yönetici, bizim içinde çalışmak zorunda kaldığımız anormal koşullarda normal olamaz.

(...) Çalıştığımız yıllar çalışmamızın en gerekli olduğu yıllar olduğundan beş yıl çalışıp sonra kırılan bir makine bizim için yine iyidir. Çünkü bunların ardından yeni kadrolar gelip yerlerini alacaktır. Bunlar, daha iyi hazırlanacaklar ve farklı koşullarda çalışacaklardır. Ancak, bu noktaya varmamız gerekir. Özellikle kendi durumumu savunmaya çalışmıyorum.

(...) Yalnızca, bizlerin, yöneticilerin, bu zorunluluğu duymamız, kendimizi gelecek için saklamamızın daha doğru olduğu biçimindeki yanlış görüşü bir yana bırakmamız gereklidir. Ulaşmamız gereken bir hedef varsa bizler örnek olmalıyız. Fidel, 1959'da *"Ya özgür ya şehit olacağız."* dediğinde, *"Bir örnek, bir insandan iyidir."* diye belirtmişti.

* * *

Komutan Alberto Mora: "Tartışma başlatmak istemiyorum. Ben kısa bir şekilde komutanımız tarafından geliştirilen bütçeye bağlı finansman sistemiyle ilgili görüşler üzerine 1-2 söz söyleyeceğim. Bana göre son derece ilginç görüşler çünkü. Genellikle bunlardan ekonomik ve yönetsel açıdan söz edilmekle birlikte, komutan bu kavramların kapsamını genişletti.

(...) Sosyalizmin kuruluşunun temeli, yani insan sorununa kadar vardırdı. Birçok kez, daha iyi bir toplum kurma çalışmaları içinde, bu hedefin unutulduğu olur. Daha iyi bir toplum kurmak bundan dolayı olanaksız duruma gelir. Sanırım, (yönetim yöntemleri sorunuyla ilgili ideolojik nokta) çok önemli bir konudur, çünkü günlük tartışmalarda durmadan karşımıza çıkıyor. Çin-Sovyet sürtüşmesinin de merkezinde bu sorun yer alıyor. Bu tartışmalar,yeterli bir kuramın ve uygulamanın geliştirilmesinden önce sosyalizmin kurulduğunu gösterir.

(...) Yöntem sorununa dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Özel bir konunun ortaya atılması ve geliştirilmesi, genel bir kuramla karıştırılmamalıdır. Söz konusu ettiğim, merkezi yönetimle ve belirli bir dönem için, dolaylı yöntemleri (pazar mekanizmaları ve maddî özendiriciler) kullanma olanağı ya da daha doğrusu bunları kullanma zorunluluğuyla ilgili ekonomik konulardır. Bu konuların, Sovyetler Birliği'nde ve başka bazı ülkelerde gündeme getirilmesi, öznel bir seçim değildir. Bu tartışmalar, uygulamada karşımıza çıkan sorunlardan, ekonomiyi yönlendirme sorunlarına çözüm arama çabalarından kaynaklanır. Planlamanın yol açtığı uygulamaya ilişkin sorunlar Sovyetler Birliği'nde de ele alındı. Bazı durumlarda dolaylı yöntemlerin kullanılması gerektiği anlaşıldı.. Örneğin, Yugoslavya'da revizyonizm nasıl başladı? Bürokrasiye karşı savaş gibi, hâlâ doğru saydığımız bazı olgular yüzünden başladı. Ama, bazen bürokrasiden yakamı kurtarayım derken, dosdoğru revizyonizme gidilebilir. Bunun altını özellikle çizdim, çünkü bana öyle geliyor ki, ekonominin yönetiminde dolaylı yöntemlerin kullanılmasının, son hedefe yani sosyalizmin ve komünist toplumun kurulmasına giden yoldan sapma anlamına geldiği kesinlikle kanıtlanmamıştır. Birbirinden farklı iki temel sorun olduğunu düşünüyorum : Birincisi üzerinde dikkatle çalışılması gereken üstyapı ve öteki de, ekonominin yönetimi ve yönlendirilmesinin oluşturduğu pratik, daha doğrusu teknik sorundur. Bence, birincisi Sovyetler Birliği'nde savsaklanmıştır.

(...) Burada söylemek istediğim, bütçeye bağlı finansman sisteminin şu iki şeyden yoksun olduğudur:

1) Komutanımızın da altını çizerek vurguladığı gibi, sosyalizmin kuruluşunun getirdiği sorunlara daha geniş bir görüş açısından bakılmalıdır. İnsanların diğer insanlarla ilişkilerini içeren bu konular yalnızca teknik sorunlar olarak değerlendirilemez.

2) İçinde bulunduğumuz anın özenle incelenmesi gereken özel gereksinimlerine göre ortaya çıkan, ekonominin yönetimiyle ilgili çok somut sorunlar her zaman akılda tutulmalıdır.

Başka türlü söylersek, ekonominin merkezden yönetimi yolu bir kez seçildikten sonra, yalnızca yönetsel yöntemlerle mi izleneceği, yoksa komutanımızın biraz, önce söylediği gibi kapitalizmden ödünç alıp çok başka amaçlar için kullanacağımız dolaylı yöntemlere, fiyatlar sorununu da içer-

mek üzere değer yasasına ve kapitalizm tarafından kullanılan diğer mekanizmalara mı başvurulacağı kararlaştırılmalıdır. Yani, sosyalizme giden yolda bazen ekonomideki zorunluluklardan dolayı, dolaylı yöntemlerin kullanılması, özellikle üstyapı düzeyine uygun çalışma koşulları, bizi son hedefe ulaştıracak yoldan dönmek anlamına gelmez..."

* * *

(...) Bir dakika. Ben de tartışma açmak istemiyorum. Birkaç şey söyleyeceğim. Alberto ile dolaylı yönetimler konusunda uzlaşmıyorum. En mükemmel dolaylı yöntem değer yasasıdır. Kapitalizmin anlamıda değer yasası değil midir?. Bu yasanın şimdi de işlerliğini sürdürdüğünü saptadık. Yani, Alberto'nun şu ana dek söyledikleri arasında eksik kalan, ya benim söylediklerimin yanlışlığını kanıtlaması (bu büyük bir felaket sayılmaz) ya da kendisinin yanlış yaptığını kanıtlamasıdır (bu da büyük bir felaket sayılmaz). Doğru olanın kanıtlanırsa, zayıf kalan ve derinleştirilmesi gereken tartışmamız zenginleşecektir.

(...) Şu anda, öyle sanıyorum ki, dolaylı yöntemlerden söz ederken, değer yasasını her kullanışımızda, kapitalizmi kaçak olarak Küba'ya sokuyoruz. Kuşkusuz, Küba'da bugün de birtakım kapitalist kategoriler yok değil. Bunları devlet sektörüne de aktarıyoruz. Benim tavrım bu. Alberto'ya gelince, nereye varılacağını görebilmemiz için. düşüncelerini geliştirmek üzere bir çalışma taslağı yapması gerekiyor...

(Burada başka konuşmalar yer alır)

Sendikanın İşlevi

(...) Sendika, işçilerin patrona karşı birleşmesi demektir. Bir sınıfın bir başka sınıfa karşı mücadele etmesi için yapılmış bir birleşmedir bu. Uyumsuzlukların son bulması için sınıfların birbirleri üzerindeki egemenliklerin son bulması, üretim araçlarını toplumun malı olması gereklidir. Ama uyumsuzluklar...

Lenin, daha o günlerde bunları söylemişti. Burada ne olup bitiyor, ona bakalım. Lenin'in gözlemlerini unutsaydık, sendikaların artık varoluş nedenini yitireceği ortadadır. Lenin sendikaların gerekli olduğuna inanıyordu. Çünkü bunlar birtakım şeylerin kötüye kullanımları engelliyordu. Uyumsuzluklar hâlâ var ve bunları sona erdirmek için uygun bir formül

bulmak zorundayız. Ama, başlangıçtaki sınıf ayırımları sürdürülerek bu sorunun çözümlenebileceğine inanmıyorum. Kol işçiliğinden yönetim kademesine geçen bir emekçinin işçi düşmanı olduğu düşüncesi doğru değildir.

(Yazılar okunaksız.)

Yapmamız gereken, sendikalar ve işçi birlikleri kurarak uyumsuzlukları çözmektir. Bunu çözebilecek olansa denemekte olduğumuz *"iş hakemliği komisyonları"* sistemidir. Daha ilk adımı attık, denemesini yaptık, nasıl gelişeceklerini ve nasıl tepki alacaklarını görcceğiz. Şimdilik vardığımız sonuç, insanların temsilcilerine önem verdiğini ortaya koyuyor. Kimse demese bile, sendikal demokrasinin efsane olduğunu unutmamalıyız. Parti üyeleri toplanır ve falancayı ya da filancayı kitlelerc önerir. Tek aday olduğundan, tabanın az ya da çok desteğiyle seçilir, ama burada taban gerçek anlamda seçim sürecine katılmış değildir. Bugünkü *"hakemlik komisyonları"* sisteminde ise tersine emekçiler gerçekten temsilcilerini seçer ve bildiğim kadarıyla bunu büyük bir coşkuyla yaparlar.

İnsanların kendilerini anlatma gereksinimlerinin önemli bir sorun olduğunu anımsatıyor. Düşünmeliyiz. Eğer komisyonlar kişilerin güvenini kazanabiliyorsa, her üretim biriminde, kendileri de emekçi olan yöneticilerin de, işçilerin de çıkarlarını temsil etmek için sendikalardan çok daha elverişli bir araç oluştururlar. Bu sayede, sendikalar ve onların temsil etliği sınıf uzlaşmazlığı düşüncesi kaldırılır, yerine yeni araçlar ve yeni demokrasi kurumları yaratılır.

(...) Sendikalar kendi işlevlerini *"hakemlik konseyleri"*ne devrederek ve bunlara yeni görevler ekleyerek varoluşlarına son verebilirler. Tüm bunlar, taban tarafından temsilciler seçilmesiyle gerçekleştirilir.

Herkesin bu sistemi kabul edeceğini bir anket düzenlediğimizde görebileceğimiz kesindir. Zavallı fakat anlaşılabilir bir şekilde bu sistemi yalnızca sendika kurucusu bürokratlar kabul etmezler. Nedeni ise tekrar kol emekçiliğine dönecek olmalarıdır. *"Şu işe bakın, derler, 18 yıllık sendika yöneticisiyim, şimdi de sıfırdan başlamam gerekiyor."* Ancak bu küçük gruptakiler bir yana bırakılırsa, geri kalan kişilerin büyük bir kesimi bizimle aynı düşünceyi paylaşmaktadır. Lenin'in bu konuda yazdıklarını dikkatle okumak ve not etmek, zahmetini göze almaya değer bir çabadır. Troçki ile po-

lemikleri çerçevesinde söyledikleri çok dikkatle okunmalıdır. İlerde hizipleşmeye dönüşecek olan çalışmalara Troçki o dönemde başlamıştı. Troçki sendikaların çalışmaları ve ekonominin sendikalar tarafından yönetilmesi konusunda birtakım görüşler öne sürmüş, Lenin de bazı ödünler vermek zorunda kalmıştı. (Çünkü, -aynı şeyleri tekrarladığım için özür dilerim, çünkü bunları birçok kez söyledim, halta burada bile, daha önce bunları konuştuk- Lenin büyük bir devrimci ve büyük bir filozof olduğu gibi, büyük bir politikacıydı. Politikacılar da bazen ödün vermek zorunda kalabilirler. Kim olursa olsun, tüm politikacılar, bazen düşüncelerine tam uymayan sözler söylerler.) Sendikaların yetkilerini artırmak, onlara bazı ekonomik sorumluluklar yüklemek, ekonomik konseyler oluşturmak gibi öneriler karşısında, Rusya'da sendikaların sahip olduğu büyük gücü göz önüne alan Lenin, içten duygularını dile getirmeyen sözler söyledi. Ben bunun böyle olduğuna inanıyorum.

Aynı şey burada da gerçekleşti. *"Küçük köylü"*, *"yoksul küçük köylü"* gibi sözler söylüyoruz. Köylünün, küçük ve yoksul olsa bile, kesinlikle kapitalizmi ürettiğini ise göz ardı ediyoruz. Bu kadar açık bir olgu karşısında çıtımız çıkmıyor. Bazılarının şunları yineleyeceğini duyar gibi oluyorum: *"Devrimin küçük köylüsüne saygı göstermeliyiz."* Köylünün devrimin temel direği olduğu çok doğru. Her zaman devrimin yanındaydı, Sierra'da dövüştü. Direniş Ordumuzu ilk kuranlardandı. Buna fakat görevini bitirdiği için sınıf olarak ortadan kalkmalıdır. Nasıl mı? Fakat sömürücülerin yaptığı gibi olmayacaktır, çünkü yavaş yavaş değişmektedir ve sömürü alanı kısıtlıdır. Bunun zorunlu olmasının nedeni toplumun ilerlemesine engel olan özellikleri olmasıdır. Herhalde Castillo olacak bir kere bana 5 caballeria toprağı olan bir küçük köylünün Varadero Plajı'na gidebildiğini, fakat kendisinin gidemediğini söylemişti. Sen değil miydin o, Castillo? (Castillo: Sendikaya üye olmadığım için Varadero'ya kabul edilmediğimi söylemiştim.)

(...) Sendikalar sorununu tartışarak çözmemiz gerekiyor. Bu sorunu, doğru olarak ve yoldaşlarımızın duygularını incitmeyecek, çıkarlarına zarar vermeyecek biçimde çözüme bağlamalıyız. Daha iyi bir aygıt kurulması da bu çözüme bağlıdır.

1964

Gönüllü Çalışma Komünist Bilincin Okuludur

Yoldaşlar; Sanayi Bakanlığı'nın ön saflarında yer almaktan daima içtenlikle onur duyduğu, toplumsal ve gönüllü nitelikteki ortaklaşa çalışma aracılığıyla devrimci bilinci derinleştirmek gibi, böylesine devrimci bir öz taşıyan bu tören vasıtasıyla, sosyalizmde çalışmanın niteliği konusunda birkaç söz söylememin gerekli olduğu inancındayım.

İzin verirseniz, size kısa bir şiir okuyacağım. Korkmayın, başkalarının dediği gibi, bu şiir benim eserim değil. Umutsuz bir adamın yazmış olduğu bir şiir, daha doğrusu şiirden alınmış birkaç mısra bu. Bu yaşlı şair şimdi ömrünün sonuna yaklaşıyor yaşı 80'in üstünde. Yıllarca önce, İspanya Cumhuriyeti'nin savunduğu davanın yenilgisini görmüş ve o gün bu gündür de sürgünde. Bugün, Meksika'da yaşıyor. Birkaç yıl önce yayımlanan son şiir kitabında, bazı ilginç mısralara rastladım. Şöyle yazıyor:

Ama insan, şu akılsız, şu çalışkan çocuk,
Emeği yorucu bir azap yapıp çıkardı.
Davul tokmağını tutup çevirdi çapaya.
Eğildi, yeri kazmaya durdu,
Tarlada oynak bir hava çalacağına.

Mısralar şöyle devam ediyor -aşağı yukarı; çünkü pek güçlü bir hafızam yoktur:

Ben de derim ki, bugüne dek,
Güneşe uydurup ayağını,
Toprağı yok bir kazan.
Başağı, mısır koçanını,
Sevgiyle, incelikle yok bir koparan.

Çalışmanın karşısındaki tutumumuzla, doğaya dönme işlevimizle, günlük yaşamı bir tutkuya dönüştürme özlemimizle çoktan geride bırakmış olduğumuz, bambaşka bir dünyada yaşayan, yenilmiş bir adamın tavrı bu. Ama, yine de aşırı uçlar gide gide sonunda birbirine değer, bu yüzden bu mısraları aktarmak istedim. Çünkü bugün, bu umutsuz şairi Küba'ya çağırabilirdik, ona kapitalist yabancılaşmanın tüm aşamalarından geçmiş insanın, sömürücünün boyunduruğa vurduğu, yük hayvanından farksız saydığı insanın doğru yolu bulduğunu, kendisini neşeli, mutlu ve tutkuyla yaşamaya götürecek yolu bulduğunu gösterebilirdik.

Onu şekerkamışı tarlalarına davet edip kadınlarımızın nasıl sevgi ve incelikle şekerkamışı kestiklerini gösterebilir, işçilerimizin erkekçe güçleriyle bile şekerkamışlarını sevgiyle kestiğini, çalışma karşısındaki yeni tutumu görmesine olanak sağlayabilirdik. İnsanı köleleştirenin çalışmanın kendisi değil, üretim araçlarının sahibi olmayışı olduğunu gösterebilirdik. Sonra, toplum gelişiminin belirli bir aşamasına geldiği zaman, halk temel hak davaları uğruna savaşımını başlattığında, kendisini ezenlerin gücünü yok ettiğinde, sömürücünün silahlı elini kullanamaz hale getirdiğinde ve iktidarı ele geçirdiğinde insan yeniden eski mutluluğuna kavuşur, çalışarak mutlu olur, bir görevi tamamlamaktan sevinç duyar, kendisinin toplum için önemli olduğunun bilincine varır, kendisinin makinenin bir vidası, ama önemli nitelikleri olan bir vidası olduğunu, eşsiz emsalsiz, vazgeçilmez olmasa da üretim için temel, bilinçli, kendi itici gücüne sahip bir vida, sosyalizmin kuruluşunun öncüllerinden birinin, yani tüm halk nüfusuna yetecek tüketim maddeleri yaratmanın başarıyla gerçekleşmesi için kendini durmadan daha büyük bir güçle öne doğru iten bir vida olduğunun bilincindedir.

Topluma dağıtılacak yeni zenginlikler yaratma görevini yerine getirirken, bu yeni tutumla çalışan insan süreç içerisinde kendini de geliştirip

yetkinleştirir.

Bize gelince, biz diyoruz ki, gönüllü çalışma, yalnızca, bugün devlet için taşıdığı ekonomik anlam açısından ele alınmamalıdır. Gönüllü çalışma, temel olarak, emekçi bilinçleri geliştiren etkenlerin en önde gelenidir. Hele bu çalışma, çok zor şartlarda, şekerkamışı kesmek gibi alanlarda ve her zamanki işyerinin dışında yapılıyorsa etkisinin daha da büyük olduğu gözlenecektir. Kırsal bölgelerimizi ve sanayimizin fabrikalarını en iyi oralarda gönüllü çalışma yapmış olan memur ve teknisyenlerimiz bilirler. Bu çalışmalar, üretimin bu iki ayrı kesimi arasında yeni bir birleşme ve anlaşma yaratmıştı. Kapitalist üretim sistemi, bu kesimleri birbirinden ayrı tutup aralarında düşmanlık yaratmaya özen gösterirdi. Kapitalizm, el altında işsizlerden oluşturduğu yedek bir ordu bulundurarak, bir parça ekmek uğruna birbirini kırmaya hazır umutsuz insanları emri altında tutmak amacıyla, tüm uzun vadeli anlaşmalara ve hatta tüm ilkelere aykırı olarak uyguladığı bölme politikası gereği bunu yapmak zorundaydı.

Böylece gönüllü çalışma, devlet memurlarıyla, yani kafa emekçileriyle kol işçileri arasında anlaşma ve yaklaşmanın sağlanmasında bir araç olup, artık sınıfların yok olacağı, aydın bir emekçinin çalışmasıyla, bir işçinin, bir köylünün çalışması, arasında hiçbir ayrım yapılamayacak yeni bir topluma giden yolu açar. Bu çalışma biçimini bu kadar candan desteklememiz de Fidel'in birçok kez tekrarladığı gibi, *"liderlerin örnek olması gerektiği"* ilkesine bağlı kalmaya çalışmamız da işte bundan ileri gelmektedir.

Yoldaş Orlando Borrego ile birlikte, sertifikalarımızı almak amacıyla bu törene katıldık. Bu, çocukça bir davranış ya da demagoji değildir. Karşılaştığı büyük tehlikeler karşısında kendisini savunabilmesi ve içinde bulunduğu büyük güçlükleri yenebilmesi için ülkemizi geliştirecek yeni bilinçler yaratma ihtiyacını her zaman ısrarla vurgulayan bizler, bilinçli ve her zaman söylediklerimizde tutarlılığımızı kanıtlamak zorundaydık. Ancak bu şekilde, halkımızdan daha fazla şeyler istemeye hakkımız olduğunu düşünebilirdik.

Çünkü zor zamanları henüz geçirmiş değiliz, o aşamaya varmak için daha önümüzde aşılacak uzun bir yol var. Ekonomik güçlükleri de henüz atlatabilmiş değiliz, hele yabancı güçlerin saldırıları karşısında daha uzun sürcli bir mücadele vermek zorundayız. Zor, ama yaşanmaya değer bir dönemdeyiz.

Tüm azgelişmişler ve -adına böyle diyorlar- sömürülen bağımlılar dünyası, emperyalistlerin krizleriyle, tekelleriyle yağmacı ordularıyla üzerine çöreklendiği, zenginliklerini son damlasına kadar çekip aldığı sömürge dünyası uyanıyor ve mücadeleye girişiyor. Bu mücadele, bizim için tehlikedir.

Düşmanca tavırlarla karşılaştık ve yalnız bırakıldık, Sömürgeler Bakanlığı toplantılarında aleyhimizde hükümler verildi Ama, Küba adı, tüm dünyada devrimcilerin dilinden düşmüyor *(Alkışlar)*. Küba adı sınırlarımızı aştı, hem de yıllar önce aştı. Yalnızca Latin Amerika ülkelerinde değil, dünyanın her yerinde, sömürü ve bilgisizlik deryasında dibe vurmuş olan halkımızın sözünün edildiğini pek duymadığı bölgelerde dahi örnek bir ve umut ışığı olarak yayıldı.

Ama halkımız bugün Vietnam diye bir ülke olduğunu biliyor *(Alkışlar)*. Yıllarca sömürülüp bugün bölünen bu ülkenin kendisini ezen emperyalizme karşı birleşen güçleriyle savaştığının, ülkeyi boylu boyunca ikiye bölen yapay sınırın, kısa bir süre sonra tarihe karışacağının, bir anı olarak kalacağının bilincinde.

Coğrafya bilmeyen ve Uzak Asya'da, kıtanın Çin Hindi denilen ucunda bir Fransız sömürgesi bulunduğu konusunda hayal meal bir fikir sahibi olan halkımız, bugün Vietnamlı kardeşlerimizin kahramanlıklarını yakından izliyor. Birkaç gün önce, Vietnam'da, Vietnamlı kardeşlerimizin her zaman yaptığı gibi kahramanca eyleme geçen *"Playa Giron"* adlı tabur ya da tugayın savaştaki başarılarını haber aldık. *"Playa Giron"*un ezilen halklar için bir simge haline dönüşmüş olduğunu gördük. *"Playa Giron"*, emperyalizmin Latin Amerika'daki ilk yenilgisinin adıdır. Aynı zamanda, dünya çapındaki yenilgilerinden yalnızca biridir. Tüm halklar bu adı benimsiyor ve sık sık anıyor.

Bizim için artık tarihi bir anlam taşıyan bu adın, Vietnam'da olduğu gibi, kahraman savaşçıların tugayına isim olarak verilmesinden onur duyuyoruz. Ülkemizin adı ve başkomutanımızın adı *(Fidel Fidel diye bağrışlar)*, dünyada tüm rotatifler döndükçe gazetelerde görünüyor, yoksul halklar, yıllarca, yüzyıllarca ezilmiş ve sömürülmüş, bilgisizlik karanlığına gömülmüş yoksul halklar. Küba ve Fidel Castro adlarını özdeş[illegible]or.

Hükümet tarafından görevlendirilmiş olarak çıktığım yolculuklarda, bu gerçekle sık sık yüz yüze geldim. Bu onur sancağımızdır bizim. Kuşatmanın yol açtığı tüm kısıtlamaları, tüm istila girişimlerini, sosyalizmin kuruluşunun zaten kendiliğinden getirdiği zorlukların üstüne eklenen tüm sıkıntılarımızı unutturur. Her şeye karşın ilerlemeye devam ediyoruz, değişken siyasi koşullara, dümdüz yükselen bir çizgi izlemeyen ekonomik duruma, dalgalanmalara, iyi ya da kötü yıllara, iyi ya da kötü şekerkamışı hasadına bakmaksızın daha iyiye, daha da iyiye doğru yol almaya devam ediyoruz. Belirli bir yılın özel ve maddî nesnel koşullarına bakmaksızın halkımızda sürekli daha yüksek bir bilinç düzeyine erişme eğilimi gözlemleniyor.

Aştığımız bu yolda, üretim savaşçıları olarak bize düşen görev, daha fazla bilinç gelişimi göstermektir. Bunu öylesine başarmalıyız ki emekçilerin tümü fabrikalarını sevmeli. Ama, fabrikalarını, işlerini, canlarını ve evlatlarının canlarını korumanın bedeli diz çöküp yalvarmaksa, Küba halkının bu bedeli asla ödemeyeceğini de herkesin bilmesi gerekir *(Alkışlar)*.

Buraya, barışçı ve yaratıcı bir emek biçimi olan komünist çalışma sertifikalarının verilişini kutlamak amacıyla geldik. Nasıl bir mantık zincirinin bizi kurşunlardan, mücadele etmekten, ne olursa olsun dokunulmamış olarak kalma kararlılığımızdan söz etmeye götürdüğünü bilmiyorum. Elbette ki, bunun sebebi, bunların kopmaz banlarla birbirine bağlı oluşudur. Bugünkü yapıcı barışın tadını çıkarmamıza olanak veren de budur. En büyük özlemimiz, barış, tam ve kesin barış, kapitalist sömürü düzeninden kurtulup daha yüksek toplumsal safhalara geçen tüm halkların barışıdır. Ama birisi dünyadaki başka uluslarda da tekrar edilen Küba gerçeğine karşı çıkacak olursa, barışı bir süre için bir yana bırakarak silah elde barışı yeniden fethetmek yasallaşır *(Alkışlar)*.

Vietnam'da savaşan yoldaşlarımızın, acımasız bombalar altında ekonomilerinin yıkılması girişimlerine, gemilerine karşı yapılan saldırılara, hava sahalarına giren Yankee uçaklarına ve tüm provokasyonlara bakmadan yaptığı tam da budur. Artık bir zorba devin savunmasız birilerine saldırısı söz konusu olamaz. Geçen yüzyıl sonlarında ya da yaşadığımız yüzyılın başındaki gibi Yankeelerin saygı uyandırmak ve hükümetleri alaşağı etmek için top namlularının ucunu göstermesi yeterli değildir. Şimdi, halklar tüm güçleriyle karşı koyuyorlar. Vietnam ekonomisinin bir bölümü,

geçici bir süreliğine yok edilebilir. Bunu biliyoruz. Günün birinde, bizim topraklarımıza da benzeri bir saldırının yapılabileceğini ve böyle provokasyonlara uğrayabileceğimizi de biliyoruz. O halde, ne yapmamız gerekir?

Bayrağımızı dokunulmamış olarak korumak ve halkımızın iradesinin gereği olarak sosyalizmi kurma hakkımızı yitirmemek için gerekli bedeli ödemeliyiz.

Yoldaşlar, soruyorum size: Buradakiler arasından Komünist Çalışma Sertifikasını en çok hak eden kim? *(Fidel, diye bağrışlar)* Buradakiler arasından, dedim. Yıllarca, anavatanının dağlarında, yoldaşlarının yanı başında açlıktan öldüğünü gören, çok zor anlarında, mücadelesini her gün sürdürebilmiş bir emekçiden daha fazla kim hak edebilir bu sertifikayı? O dönemde, okuma yazması yoktu, yılları açlık ve yoksullukla geçti, emperyalizm ve sömürgeci güçlerin, çalışıp çabalayıp yarattığı bir avuç şeyi de yok ettiğine, yakınlarının makineli tüfek ateşi altında öldüğüne tanık oldu. İçinizden birçoğu bu hikâyeyi okumuştur. Bu yüzden, yapıcı bir komünist çalışma, daha iyi bir dünya yaratma yolundaki tüm engelleri yıkma azim ve iradesine sımsıkı bağlıdır. İçimizde, hiç kimse halkının onurlu temsilcisi yoldaş Noup kadar bu sertifikayı almaya hak kazanmış değildir. *(Alkışlar ve "Küba, Vietnam beraber, düşmanlarını yener" sloganları arasında. Komutan Che, Vietnamlı savaş kahramanı Noup'a Komünist Çalışma Sertifikasını verir.)*

Şimdi sizlere özetleyeceğim bazı istatistiksel verilerle bu törenin önemi konusunda birkaç söz söyleyeceğim. Çalışılan saatlerin toplamı 1 milyon 683 bin. Bu sayıyı sekize bölerek iş gününe dönüştürürsek 210.375 gün elde ederiz ki bu da pek çok gönüllü çalışma yılı anlamına gelir.

Bir insanın neler yapabileceği, mısır koçanlarını sevgi ve incelikle koparabilen bir insanın neler başarabileceği hakkında başka bir örneğe daha göz atalım: Yoldaş Felix Arnet'in rekor düzeydeki çalışma saatlerini incelerken kuşkucu olduğumuz ve daha uzun bir süre böyle kalacağımız için hesaplamaya giriştik. 1.607 çalışma saati, sekize bölündüğünde 200 gün eder. Altı ay 180 gün olduğuna göre, yarım yıllık süreden fazla bu. Demek ki, bu yoldaşımız normal sekiz saatlik işgününü bitirdikten sonra sekiz saatten fazla gönüllü ek çalışma yapmış. Bunun üzerine, bir araştırma yapma kararı aldık. Araştırma, yoldaş Felix Arnet'in tamamıyla dürüst

olduğunu ortaya çıkardı. Sanırım biraz sinirlendi, çünkü devrime karşı görevini yapmak için çalıştığını, yoksa ödül alıyor olmanın kendisi için öneminin olmadığını, şu kadar ya da bu kadar saat çalışmış olmanın onu ilgilendirmediğini, çalıştığı saatleri devrime adadığını söyledi. Üstelik bu yoldaşımız, birkaç yıldan beri tüm tatillerde iş yerinde kalıp çalışmasını sürdürüyor. Ayrıca, yaşı ilerlemiş olduğundan dolayı bilgisi de hayli fazla olmalı, öyle değil mi? Kaç yaşındasınız? 49! Marangozluk, elektrikçilik, tesisatçılık, badanacılık ve yağlı boyacılık işleri hakkında bilgi sahibi ve tüm bunları gönüllü çalışma saatlerinde yapıyor. Bir de, huyunun bana benzemesi hoşuma gidiyor, bir kuruşun bile boşa harcanması ona büyük üzüntü verir. Araştırma raporundan bir bölümü size okumak itiyorum: *"Duvarcı ustası gibi çalışarak ve tesisatlarını da yaparak, iki banyo ve dört duş yeri inşa etti. Gereksiz gördüğü masraflardan kaçınmak amacıyla iskele kiralamayı reddederek, onun yerine iki top kâğıt kullandı, bunların üstüne iki kalas uzattı, kalasların üstüne bir masa, masanın üstüne de merdiven koydu; merdivene de bir sopanın ucuna bağlamış olduğu fırçasıyla çıktı; böylelikle duvarın en yüksek kısımlarına ulaşabiliyordu."* Felix Arnet yoldaşın 1.600 saatlik çalışmasının öyküsü, bu ve buna benzer örneklerden oluşuyor.

Bizim gibi deneyimli olanlar bilir, 240 saat gönüllü ek çalışma yapmak zordur. Tüm yoldaşların bu derece etkinlik göstermelerini bekleyemeyiz. Ama, bir yandan da, 1000 saate yakın çalışanlar var. 901 saat gönüllü çalışma yapmış olan elektrik şirketi emekçilerinden Manuel Fumero yoldaş da bunlardan birisidir. Bu çalışmanın örnek olmasını, daha çok yoldaşın coşkuyla bu inisiyatife katılarak destek vermesini, topluma bu emeği armağan etmesini diliyoruz.

Bir kez daha belirteyim, bizi ilgilendiren,sağlanan yararın ekonomik boyutları değildir. Zaten, burada elde edilen, maliyetin düşürülmesi, fiyatların ucuzlaması, verimin yükseltilmesi gibi yararlar, sizlerin arasında, daha doğrusu tüm halkın arasında paylaştırılır. Kimse gönüllü çalışma yaptığı için bir kuruş fazla kazanmaz, bu emeğini içinde yaşadığı topluma armağan eder.

Altı aylık süreçte, günde 8 saatten bir aylık çalışma demek olan 240 saatlik gönüllü ek çalışmayı tamamlayamamış olan yoldaşların da gönüllü çalışmalara katılabilmeleri amacıyla çalışmanın kademeli olarak yapılmasını ve yeni ölçütler getirilmesini istiyoruz. Bu tür çalışmalar giderek

yaygınlaştırılarak, tüm sanayi dallarında, işçi başına elde edilen ek çalışma saatleri hatırı sayılır bir düzeye yükseltilmelidir. Neden? Herkesin daha fazla bilinçlenebilmesi için. Elbette ki, gönüllü çalışma doğrudan doğruya, üretim açısından etkili ve önemlidir, ama örnek oluşturması ve bilinç gelişmesine katkısı açısından önemi ve etkisi çok daha büyüktür.

Arnet yoldaş -kendisinden bir kez daha bahsetmiş olalım- son aylarda, fabrikasında hiç devamsızlık olmamasıyla övünmüştü. Ayrıca, bu küçük fabrikanın temizliği ve düzenliliği de örnek gösterilmeye değer. Ancak, bizde kökleşmiş eski bir kötü alışkanlığın bir sonucu olarak, yoldaşımız bir süre önce atölye şefliğine getirildi. Böylece, bu değerli yoldaşımız her gün birkaç saatini işyerinin yönetimine ayırmak zorunda kalması sebebiyle üretimden uzaklaştı. Buna kökleşmiş kötü bir alışkanlık dedim, çünkü yöneticilik çok iyi anlaşılması gereken özellikli ve zor bir görevdir, her zaman için örnek bir işçinin kafa yapısıyla, tavırlarıyla ve kişiliğiyle bağdaşmayabilir. Çok iyi işçilik yapabilen ama yönetici olamayan kimselere rastlanır, çünkü bu iki görev birbirinden farklılık arz eder. Kol işçiliği somut, kafa işçiliği soyuttur. Ama, tabii hangisi daha değerli diye bir tartışma içine girmek hiçbir anlam taşımaz. Bizi ilgilendiren Felix Arnet yoldaşın her zaman arkadaşlarını gayrete getirmesi, diğer işçilere örnek olabilmesi, onları kendilerini ispat etmeye, hatta kendilerini aşmaya özendirmelidir. Daha şimdiden kendilerini onunla kıyaslayanlar var, elektrik işletmesinde çalışan bir yoldaş, bana çalışma yarışında Arnet ile çekişeceğini söyledi. Şimdi yönetmenlik görevine getirilen Arnet'in çalışma hızını biraz olsun azaltıp azaltmayacağını bilemem, ama kendisinin iyi bir yarışmacı olduğunu artık ispatladı, şimdi büyük bir rakibi de var.

Oyun oynar gibi sürdürülen bu yarışma toplumsal kuruluşa bilinçli olarak katılan işçi sayısında giderek bir artış da sağlayabilir, çünkü burada geçirilen her saat bilinçli çalışma saatidir. Daha iyi ve mükemmele ulaşmaya, daha fazla miktarda üretime yöneliktir. Diğer yandan, normal çalışma saatleri, toplumsal ilişkiler düzeneğinin parçalarını meydana getirir ve az çok da bilinçsizdir.

Başka bir bakanlıkla da sorunu bu biçimde görenleri, gönüllü olmak koşuluyla özendirme zorunluluğunu tartıştık! Şeker Endüstrisi Bakanlığından yoldaş Borrego ve Adalet Bakanlığından yoldaş Alfredo Yabur ile bir toplantı yaptık. Yoldaş Yabur hizmetler sektörünün üretken olma-

yan çalışmasıyla üretken çalışma arasında tam bir bağ oluşturan kol emeği konusunda uzmandır. Bu toplantıyı düzenleyen ve yönlendiren CTC'nin (Central Sindical de Trabajadores de Cuba, Küba İşçi Sendikaları Merkezi) yönetiminde dörtlü ortak bildirimizi hazırladık.

Ayrıca, hazırladığımız bildiri, kurumlar arasında yapılacak olan yarışmalara isteyen kurumların katılması için bir çağrı niteliğindedir. Borrego yoldaş, Sanayi Bakanlığına karşı hayırsız bir evlat gibi davranmış ve büyüklerine meydan okuyup daha şimdiden müthiş gönüllü taburları seferber etmiştir. Bildiride şöyle denilmektedir:

Gönüllü Çalışma Üzerine

1. Sosyalist düzende, toplumun sürekli artan gereksinimlerinin azami ölçüde karşılanmasını olanak verecek maddi zenginliklerin üretiminin durmaksızın artması için bu çabaya herkesin coşkunluk ve fedakârlıkla katkıda bulunması gerekir.

2. Gönüllü çalışma, temel üretim araçlarının kamu mülkiyeti altında olduğu bir toplumda, çalışma karşısında komünist tavrın gerçek bir ifadesidir; işçi sınıfının davasına gönül bağı olan ve devrimci görevleri yerine getirmek için boş zamanlarını ve dinlenme sürelerini bu davaya adayan insanların oluşturduğu örnektir.

Gönüllü çalışma bilinç yaratıcı bir okuldur. Toplum içinde, toplum için bireysel ve ortaklaşa harcanan çabadır, komünizme geçiş sürecini hızlandırmamızı sağlayan bilincin yavaş yavaş yüksek bir düzeye ulaşmasını gerçekleştirmektedir.

Bu ortak bildiriyi imzalayan kuruluşlarda gönüllü çalışmanın ulus çapında örgütlenip tüm işçilerin buna katılması amacıyla, alınmış olan kararların uygulanmasını güvence altına alarak ülkedeki tüm işçileri adayı boydan boya kaplayan gönüllü kızıl taburlara katılma çağrısında adı geçen kuruluşlar aşağıdaki önerileri kaleme almış bulunuyor:

Şimdiye kadar örgütlenmiş olan ve ileride kurulacak kızıl taburların bir yıl süresince edinilen başarılı deneyime dayanarak örgütlenmeleri için gerekli yönetmelikleri aşağıdaki ilkeler doğrultusunda benimsemeleri gerekmektedir.

Gönüllü çalışma: Gönüllü çalışma, normal iş süreleri dışında, ek bir eko-

nomik çıkar sağlamak amaçlanmaksızın yapılır. Her zamanki işyerinde ya da başka bir yerde yapılabilir.

Tabur ların bileşimi: Taburlar şu biçimde kurulur: Bir şef, bir müfrezeler genel sorumlusu, müfreze sayısı kadar müfreze sorumlusu. Müfrezelerdeki işçi sayısı yapılan işin niteliklerine göre ya da müfrezenin örgütleniş tarzına göre değişiklik gösterebilir.

Üye kategorileri: Üç tip üye kategorisi öngörülmüştür: Altı ay içinde 240 saat ya da daha fazla gönüllü çalışma yapmış olanlar *"öncü üye"*, altı ayda 160 saat çalışanlar *"onur üyesi"* ve en az 80 saat gönüllü çalışma yapanlar *"üye"* kategorisine girer.

İşin örgütlenmesi: Gönüllü çalışmanın iyi örgütlenmesi bu çalışmanın gelişme göstermesinde temel şarttır. O halde, şu öğeler önemle göz önüne alınmalıdır: Üretken tarım ya da endüstri çalışmaları, ücretsiz eğitmenlik, teknik çalışma. Teknik çalışma, belirli bir an için özel işleri yapmak amacıyla kurulacak olan teknisyenler müfrezesi tarafından yürütülecektir.

Tabur içi yarışma ve denetim: Her tabur, bağlı olduğu sendikayla ortaklaşa, hem tabur içi hem de taburlar arası bireysel ve ortaklaşa yarışma kayıtlarını tutacaktır. Taburun çalışması ve sosyalist topluma kazandırdıklarının değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışma sıkı bir kontrolden geçirilecektir.

Ödüllendirme: Önce işçilere ilgili bakan ve CTC Revolucionaria genel sekreterinin imzaladığı komünist çalışma sertifikası ve ayrıca bir üstün hizmet rozeti verilecektir. Onur üyeleri, bu niteliklerini belirten ve aynı imzaları taşıyan birer de diplomaya hak kazanacaktır. Üyelere ise derecelerini onaylayan birer diploma verilecektir. Bu takdirnameler her 6 ayda bir verilecektir.

Taburların yönetmelikleri: Her tabur, bağlı bulunduğu sendikayla işbirliği halinde, şu noktaları içeren bir yönetmelik hazırlayacaktır:

a) Kabul şartları;

b) Sorumluların ve üyelerin sorumlulukları;

c) Uygulanacak disiplin kuralları;

d) Çalışmaların niteliği;

e) Çalışma sonuçlarının tespit edilmesi. Yönetmelik, metinlerin benzeşik olmasının sağlanması ve biçim verilmesi için devrimci CTC'nin onayına sunulacaktır.

En alta, *Havana Bildirisi* tarzında şunları ekledik:

"Bu belge, 15 Ağustos 1964'te, Küba İşçileri Sendika Merkezinin toplantı salonunda, Gönüllü İşçiler Genel Kurulunun onayıyla, aşağıdaki örgütlerin sorumluları tarafından imzalanmıştır: Sanayi Bakanlığı, Şeker Endüstrisi Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve CTCR."

Yoldaşlar, kabul ediyor musunuz? *(Evet, evet sesleri ve alkışlar)*

Yoldaşlar,yalnız, size bir ikazda bulunmak istiyorum: Başka yoldaşların gelerek taburlara yazılması, gönüllü çalışmalara katılması için düşünülen onur üyesi ve üye dereceleri, sizin dinlenmeye çekilmenize, derecenizi düşürmenize yol açmamalıdır. Sizin öncü işçiler olarak kalmanız gerekiyor, bunu hepimiz yapmak zorundayız. Zaten birer sertifika aldık, imkânlar elverdiği ölçüde her altı ayda bir bunu tekrarlamalıyız.

Ne güzel, büyük bir deneyim sahibi olduk. Bu tür bir çalışmayı geliştirme imkânından yoksun olmadığımızı anladık. Aynı zamanda, sorunlar karşısında ilgisizliğin ve anlayışsızlığın çalışmayı nasıl zorlaştırdığını ve kısırlaştırdığını da görmüş olduk.

Hafif makineli endüstri dalı bu tür çalışmaya ilk katılan sanayi sektörü oldu. Bir yıl önce inisiyatifi ele geçirdiler ve şimdi yine zafere ulaştılar. Özel bir itici güç kazandırılan bir başka sanayi kesimi, artık hammaddeleri yeniden üretime kazandırma endüstrisi *(Alkışlar)* işçi başına 47 saatlik gönüllü çalışmayla en yüksek ortalamaya ulaştı. Çalışılan saatlerin toplamını işçi sayısına bölersek 47'şer saat gönüllü çalışılmış olduğunu buluruz. Tabii bu tam bir sonuç değil, çünkü hiç çalışmayanların yanında çok daha fazla çalışan başkaları var. Ama, işin ilginç yönü, bu sayının diğer bütün işletmelerdekinden daha yüksek olması.

Şimdi, tüm bunların bir de olumsuz yanlarına, olumsuz yönden bakalım. Örneğin hiç komünist çalışma sertifikası almamış işletme ve kuruluşları değerlendirelim. Bu, ne de olsa, kısmen yöneticilerin hatası. Bunu söylemek zorunda kaldım. Bazı durumlarda, hammadde sorunu gibi ciddi engeller çıkıyor ve sonuçta işletmelerde üretimde kısıtlama yapılıyor. Ama işletmeler çok sayıda fabrikadan meydana gelir. Elbette, bu fab-

rikalardan birinde çalışırken gönüllü olarak yapılabilecek badana, temizlik gibi işler bulunabilir. Olaya dikkatli bakmazsak, işçilerin işlerine karşı ilgisiz davrandığı düşüncesine kapılabiliriz, ama sorun bu değil. Aslında, bu işçiler yeterince harekete geçirilmemiş.

Bir yandan işletme yöneticisi, öte yandan da ilgili sendika, yapılması gerekeni işçilere göstermeli, tüm talimatları kitlelere iletmeli, tüm coşkularını emekçilere aktarmalı, onları gönüllü çalışmaya yönlendirmelidir.

Söz konusu işletmeler: Makine yapımı, otomotiv sanayisi metalürji dalına bağlı metal işleme endüstrisi... Agapito biraz önce çok sayıda adam getirdiğinden söz etmişti. -Agapito nerede?- Kendisi bu sektördeki üç işletmeden sorumlu...

Konsolide Maden İşletmesi de çalışmalara herhangi bir katkıda bulunmuş değil. Makine sanayisini geliştirmek için teknolojik araştırma enstitüsü, madencilik ve metalürji araştırma kurumu, kimya sanayisini geliştirme kurumu da öyle. Taşra vilayetlerinden yalnızca bir temsilci, Matanzas'lı tek bir işçi komünist çalışma sertifikasına hak kazandı. Sertifika kazanan işletmeler arasında, Konsolide Temel Kimya İşletmesi, yönetimde çalışan bir tek yoldaşın almaya hak kazandığı sertifikayla en geride kaldı.

Sanayi Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan işçilerden komünist çalışma sertifikası alanların sayısı 2.000'i geçmedi. Önceleri 900 kadardı, sonradan çalışmalara katılanlar fazlalaştı. Bunlar, işin olumsuz yönleri, çünkü gönüllü çalışmanın hepsi bu kadar, halkın coşkusunun tümü işte bu kadar. Oysaki, sosyalizmi kontrol olmadan kuramayız, gönüllü çalışmanın da kontrol edilmesi, bürokratik biçimde değil ama, iyice denetlenmesi gerekiyor.

Gelecek altı ay içinde, birçok yeni kızıl taburlar oluşacağını, çalışma ve saat biriktirme imkânı sağlayan şekerkamışı hasadı mevsimi olmamasına karşın 240 saate, yani geçerliğini koruyan Komünist Çalışma Sertifikası'na erişecek daha fazla işçinin bulunacağını umuyoruz.

Bu örgütlenmenin, başka yoldaşların da gönüllü çalışma programımıza kazanılmasını daha da kolaylaştıracağını sanıyoruz. Böylelikle, tabanımızı giderek daha çok genişletebilme imkânına sahip olacağız. En önemli görevimizin gönüllü çalışmayı artırmak olduğunu bu akşam tekrar tekrar vurguladım. Gönüllü çalışma, ancak daha da yaygınlaştırılırsa o zaman

eğitici amacına ulaşabilir. Diğer taraftan öteki görevlerimizi de unutmamamız gerekir. En zor görevimiz, her zaman büyük sorunlar yüzünden engellenen üretim planlarını pratikte gerçekleştirmektir. Sanayi Bakanlığı, kuruldu kurulalı ilk kez, bir ay süreyle üretim planının % 100'ünü gerçekleştirmiş bulunuyor.

Durun bakalım, nedir alkışladığınız? Tek bir ay diyorum, sizse sanki tüm hedeflerimize daima ulaşıyormuşuz gibi alkışlıyorsunuz. Peki! Yine de bana ilginç gelen bir gerçek var. Planımızı gerçekleştirdiğimiz ay temmuz ayıydı, yani geçtiğimiz ay. Saptadığımız hedefe ulaşmak için harekete geçmiş olduğumuz zamandı, herkes iş başına koşmuştu. Daha önce de, bir kere , işçilerde böyle yaratıcı bir ruh hali oluşturma zorunluluğundan bahsetmiştik. İşçilerin, iş kalitesinde yükselme sağlamakta, yeraltı zenginliklerimizi ve depoları, siloları dolduran servetlerimizi işleyip yararlı hale getirmede teknisyenlere ve yöneticilere yardımcı olmaları gerekir. Hammaddesizlikten, yeterli teknik bilgi eksikliğinden, örgütlenmede yetersizlikten bu zenginlikleri uygun şekilde değerlendiremiyoruz, bunu yapamamak görevlerimizi bütünüyle yerine getirmemize de engel oluyor. Elbette, emperyalist kuşatma da var Bıkıp usanacakları ana kadar ya da başka olaylar nedeniyle son vermek zorunda kalacakları zamana dek bu kuşatma sürüp gidecek. Ama bu, bizi çalışmalarımızda daha da fazla gayrete getirmeli, bizim için bir dürtü oluşturmalıdır. Kendi kaynaklarımızı, kendi üretici güçlerimizi yaratmamız, yedek parçalarımızı üretmemiz, fazla güvenemeyeceğimiz kapitalist kampa gittikçe daha az bağımlı olmamız gerekir. Bağımlı ülkeler gittikçe daha fazla siyasi baskıya maruz kalıyor, sürüklenip gidiyorlar.

Birkaç gün önce, daha evvel OAS aleyhinde oy kullanan Şili hükümeti, ya ABD'nin baskısı ya da içteki bir oyunu nedeniyle bizimle ilişkisine son verdi. Bugüne dek doğru tavır alıyordu, ama ne de olsa burjuva hükümetidir. Yani, Şili de emperyalizmin ilan ettiği kuşatmaya katılıyor.

Onun yaptığını yarın bir başka ülkenin de yapması mümkün. Kendimize ait çok sağlam bir temele sahip olmamız gerekir, kendi kaynaklarımızın olması; dünya ticaretinden azami düzeyde yararlanması ama asla buna bağlı olmaması gerekir. Bugün ilişkilerimizi sürdürdüğümüz ülkelerle diplomasimizin devam etmesi, bunların sayısının daha da artması gerekir. Ama bu ilişkilerin, bilinç sorunuyla, devrimci ilkeler sorunuyla

hiçbir ilgisi yoktur ve olmaması da gerekir.

Bir zamanlar, Cezayir'i desteklememiz nedeniyle Fransız hükümeti bize çok kızmıştı. Silahlı Cezayir hükümetini tanımıştık. O sıralarda, Fransa da emperyalist kuşatmaya katıldı. Sonraları, Fransız hükümetinin bize karşı tavrı yumuşadı. Tarihsel bakımdan,Cezayir kurtulmuştu ve artık özgürlüğüne kavuşmak kaderiydi. Cezayir'in kurtuluşundan başka bir çözüm yolu kalmamıştı. Buna itiraz etmek, kahraman bir halkı felaketin içine itmekten ve pek çok sayıda Fransız askerini ölüme göndermekten başka bir anlam ifade etmiyordu. Cezayir sorunu, en iyi şekilde çözüme kavuşturuldu. Bugün, Cezayir Fransa ile iyi ilişkiler içinde, bizim de kardeş Cezayir halkıyla da, Fransa ile de ilişkilerimiz çok iyi *(Alkışlar)*.

Ama, kimseyle iyi ilişkilere bağımlı kalmamaya hazırlıklı olmalıyız. Bunun için eğitime önem vererek, hazırlanmamız gerekli, çünkü yeterli teknik taban olmadan ne denli kahramanca, ne denli büyük olursa olsun, çabalarımız istenilen hızla ilerlememizde yeterli olmaz.

Bir zamanlar genç komünistlerin sloganı olan ilkeye bağlı kalmamız gerekir: *"Eğitim, çalışma, tüfek."* Bu üç bayrağı, üç kelimenin oluşturduğu bu sloganı yüceltmeliyiz, çünkü bu üç şey daima çok önemlidir. Yaşama ve bir devrimci ülke olma yetkisiyle konuşabilme hakkımızı koruyabilmek için üçüne de ihtiyacımız var: Sosyalizmin kuruluşunu yönetmek için çalışma, bilgilerimizi derinleştirmek ve eylem imkânlarımızı artırmak için eğitim ve devrimi savunmak için elbette ki tüfek. *(Alkışlar)*

Çağımız fırtınalar çağı olsa da, yaprakların arasında sert rüzgarlar esiyor olsa da düşmanlık tohumları durmadan yeşerse de, hem bize hem de dünyadaki başka halklara karşı her gün haydut saldırıları yapılsa da bizce pek önemi yok. *"Johnson şöyle yaparsa, Goldwater böyle yaparsa..."* diye tehdit savursalar da bizim açımızdan pek önemi yok. Johnson, Goldwater değil de Tweedledum ya da Tweedledee olsa ne çıkar? Emperyalizm saldırganlığını gün geçtikçe arttırsa da bizce pek önemi yok. Kazandıkları özgürlüğü savunmak için savaşmayı göze almış halklar bu saldırganlıkların cesaretlerini kırmasına izin vermezler.

Yeni bir hayat kuracağız. Çünkü birlikteyiz, biz, burada Küba'da, Sovyetler Birliği, Çin Halk Cumhuriyeti ve Güney Asya'da savaşan Vietnam ile beraberiz. Bir süreden beri dünyanın bu bölgesinde emperyalizmin

saldırıları arttı, ama sebepsiz değil. Çünkü, halkların özgürlüğe kavuşma iradeleriyle çarpışmak çok zordur. Tüm kurtuluş hareketlerini kanla boğmaya çalışıyorlar; yine de, burada, Latin Amerika'da emperyalizme karşı savaşan ve yenilgi üzerine yenilgiye uğratan, örgütlü en az iki hareket mevcut,bunlar Guatemala ve Venezüella halk hareketleri *(Alkışlar)*.

Peki, Afrika'da olan bitenler nelerdir? Daha iki yıl önce, Kongo Başbakanı öldürülüp cesedi paramparça edilmişti, sonra Kuzey Amerika tekelleri üşüşüp Kongo'yu ele geçirmek için savaşa tutuşlar. Neden? Çünkü, Tira'da bakır ve radyoaktif cevherler var, bu bir yana. Kongo'da olağanüstü stratejik değere sahip madenler de var. Bu nedenle oradaki halkın liderini öldürdüler. Bu lider, safça yasalara inanmış, yasaların silahlı güçlerce desteklenmesi gerektiğini unutmuştu. Bu yüzden, halkı uğruna şehit düştü.

Fakat, halkı düşen bayrağı yerden kaldırdı. Ve bugün ABD askerleri Kongo'ya gitmek zorundalar. Niçin? Kendilerini yeni bir Vietnam'da bulmak için, yeniden kaçınılmaz bir yenilgiye uğramak için. Ne kadar zaman geçerse geçsin, eninde sonunda yenilgiye uğrayacaklar, bunun önüne geçilemez. Afrika halkı, Akdeniz kıyılarından başlayan muazzam genişlikteki toprakları ele geçirmeye, uzun ve zaferle sonuçlanacak bir savaşa hazırlanıyor.

Kuzeybatı Afrika'da haberlerde pek adı anılmayan küçük bir ülke var. Sözüm ona Portekiz Ginesi diyorlar bu ülkeye. Ama, bu ülke topraklarının yarıdan fazlası Gine halk kurtuluş güçlerinin kontrolü altında bulunuyor *(Alkışlar)*. Bu ülke de kaçınılmaz olarak kendini kurtaracak, Angola için de aynı şey söz konusudur. Zengibar'ın kurtuluşu emperyalistlerin dediğine bakılırsa Kübalı askerlerin desteğiyle olmuş. Fakat Zengibar ile dostuz, gerektiği anda, küçük, kardeşçe bir yardımda, devrimci yardımda bulunduk. Asya'da, Laos ve Vietnam da özgürlükleri için savaşıyor, bu yüzden emperyalizm daha da saldırganlaşıyor.

Halkların kurtulduğu her yerde, emperyalizm de hazır ve nazır olarak bulunur. Bunda şaşılacak bir şey yok, korku da duymamamız gerekir. Bir yanlışlık yaparlarsa dünya için sonuçları korkunç olur. Ama onların yanılmaları ihtimali bizi korkutmamalı. Eğer böyle bir şey olursa, her yerde milyonlarca insan ölür, sorumluluğu da onlara ait olur ve kendi halkları da acı çeker. Kendi halkları derken, liderlerinin kendi halkı olarak ben-

imsediklerinden söz ediyorum, kendi çevrelerindeki bir avuç seçkinler tabakasının, yine de nükleer savaşın etkilerinden kurtulma şansı yoktur.

Bu bizi üzmemeli. Ha Johnson olmuş, ha Goldwater, bundan da endişe etmememiz gerekir. Düşmanın eylemlerinin ancak dünya barışını tehdit ettiğinde bizi kaygılandırması gerekir. O zaman tüm dünya halklarıyla birlikte, bu tehlikeyi dert ediniriz. Biz ülke olarak, sosyalist blokun, kurtuluşları uğruna mücadele eden halkların ve halkımızın gücüne ve dayanışmasına, eli silah tutan son adama, son kadına, son insana varana dek savaşma iradesine bağlıyız.

Emperyalizmin, güçsüzlüğümüz ve maddî savunma gücümüzün eksikliğine karşın, bizimle oyun oynayamayacağı bilincine varmasına neden olan, halkımızın verdiği bu güvencedir. Dünyadaki tüm hareketler için taşıdığımız anlam, bizim için övünç kaynağıdır. Yine de güçlerimize karşı aşırı bir güven besleyemeyiz. Gücümüzün neye yeteceğini iyice ölçüp biçmek, kışkırtmalara kapılmamak zorundayız.

Fidel'in birkaç gün önce öğütlediği biçimde davranmalıyız: Soğukkanlı olmalı, cesaretimizi yitirmemeli, aklımızı kullanmalıyız. Bunlardan hiçbiri diğeri karşısında ağır basmamalı, birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Ancak bu şekilde, kendi sesiyle konuşan ve dünyaya söyleyeceği bir şeyleri olan bir ülke olarak, sosyalist ülkeler kardeşliğine ait ve bunu ifade etmekten gurur duyan bir ülke olarak, Latin Amerika kıtasında sosyalizmin ilk kurulduğu ülke olduğunu, burada, Amerika Birleşik Devletleri'nden 150 kilometre mesafede, İspanyolca konuşarak söyleyen ülke olarak konumumuzu korumamızı sağlar ve daha da sağlamlaştırabiliriz.

Öncülerin öncüsü, çalışma cephesinde zekâsını ve fedakârlığını, komünizm ruhunu, hayata karşı yeni tutumunu ispatlamış olan siz yoldaşlarım, bugün içinde bulunduğumuz binanın balkonuna asmış olduğunuz pankartta yazılı olan Fidel'in güzel sözüne her zaman değer vermeniz gerekir: *"Ölüm tehlikesi karşısında nasılsak, üretimde de öyle olmasını bilelim, Ya Vatan Ya Ölüm sloganının gerektirdiği işçiler olmasını bilelim!" (Alkışlar)*

Konuşma, 16 Ağustos 1964'te, El Mundo ve Hoy gazetelerinde yayımlandı.

Küba'nın Ekonomisi

Eylemlerine kılavuzluk yapan görüşlerin savunmasını yapmak ve ülkesinde yaşanan olaylara karşı duyarsız kalmayan dünya kamuoyuna sunmak amacıyla, kendi ülkesinin durumunu da etkileyen, dünyanın içinde bulunduğu duruma yol açan nedenlerin soğukkanlı bir analizini yapmak niyetinde olan bir devrimci politikacı için bundan daha zor bir görev düşünülemez. Bizleri ayıran son derece büyük görüş ayrılıkları bilindiğine göre, insanları şaşkına çevirecek, şok yaratacak sözler ileri sürmeden, bu görevi yerine getirebilmek çok zordur. Yine de deneyeceğim. Eğer düşüncelerimi açıkça ifade edemezsem, bunun için şimdiden özür dilerim, ama açıklamasını yapmaya niyetlendiğim düşünceler için özür dileyemem.

1898'deki *Paris Barış Antlaşması* ve 1901 yılında imzalanan *Platt Yasa Değişikliği Belgesi*'yle, Cumhuriyetimiz doğdu. İlk antlaşmanın imzalanması sırasında, iki güç arasındaki hesaplaşma, İspanya'nın geri çekilmesine ve Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahalesine dayanıyordu. Yıllar süren vahşi mücadelenin acılarını çekmiş olan Kübalılar, adada, yalnızca seyirci durumundaydılar. Pazarlıklara katılamıyorlardı. İkincisi, yani *Platt*

Belgesi ise, Amerika Birleşik Devletleri'ne, çıkarlarına uygun gördüğü anda, Küba'ya müdahale edebilme hakkını verdi.

1902 Mayısında, Birleşik Devletler'in politik-askeri baskısı resmen bir son buldu, ama tekelci güç değişmeden kaldı. Küba, Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik sömürgesi haline gelmiş, bu durum yarım yüzyıl süresince, ülkenin temel özelliği olarak kalmıştı.

Ayakları altında boylu boyunca uzanan ülkede, emperyalistler kendilerine ilginç gelen bir olayla karşılaştılar: Tam bir kapitalist sömürüyle işletilen alabildiğine gelişim göstermiş bir şeker endüstrisi.

Şekerkamışı, 16. yüzyıldan bu yana, Küba panoramasının temel detayı durumundaydı ve adaya Amerika'nın keşfinden birkaç yıl sonra getirilmişti. Ancak, kölelik düzeni, ilkel bir sömürü biçimi olarak, şekerkamışı tarımını en düşük düzeyde tutabilmişti. Ancak, şeker imalathanesinin bir fabrikaya dönüşmesine yol açan teknolojik yenilikler ve demiryolları yapılarak köleliğin kaldırılmacı sonucunda, şeker üretiminde gözle görülür bir gelişim gözlendi, üretim büyüdü, Yankee'lerin himayesi altındaysa olağanüstü boyutlara ulaştı.

Küba'da şekerkamışı tarımının ülke için sağladığı avantajların inkar edilmesi söz konusu olamaz, fakat gel gelelim ada, Amerika Birleşik Devletleri'nin şeker fabrikası olup çıkmıştı. Çok geçmedi, kapitalistler ve ABD bankaları, şeker ihracatını denetim altına aldılar, üstelik de, endüstri ürünlerinden büyükçe bir pay ve ülkenin büyük bir kısmını da ele geçirdiler. Böylelikle, şeker üretiminde her yönüyle, ABD çıkarları hesabına tekelci bir kontrol mekanizması oluşturuldu. Az zaman sonra, şeker dış ticaretimizin temel maddesi durumuna geldi. Ekonomide tek ürüne bağımlı ülke olma niteliği hızla kendini gösterdi.

Küba, muhteşem bir şeker üreticisi ve ihracatçısı olup çıkmıştı, bu alanda daha fazla gelişim gösterememe nedeni kapitalist çelişkilerin olaya bir sınır çizmesiydi, yoksa tümüyle Amerika Birleşik Devletleri sermayelerine dayalı Küba şeker sanayisi, durmaksızın büyüyecekti.

Amerika Birleşik Devletleri hükümeti, Küba'dan ithal ettiği şekere kota koydu. Bunu yalnızca kendi şeker endüstrisini korumak amacıyla yapmıyordu. Bunun böyle olmasını kendi üreticileri istiyordu aslında, ama ülkemize ABD kaynaklı mamul ürünlerin hiçbir kısıtlama yapılmak-

sızın girmesini de talep ediyordu. Tercihli fiyat tarifeleri üzerinde varılan anlaşmalar, Küba'nın ticaret yapabileceği başka ülkelere oranla % 20 daha düşük fiyatlara ABD ürünlerini getirtmesini sağladı. Bu yarışma koşulları altında üstelik ABD'nin yakınlığı da dikkate alınırsa, herhangi bir yabancı ülkenin Birleşik Devletler'in ürettiği mallarla rekabet etmesi neredeyse imkânsızlaşmıştı.

ABD kota sistemi, şeker üretimimiz için durgunluk demekti. Son yıllarda, Küba'nın üretim kapasitesi tam olarak pek kullanılmaz olmuştu. Ancak kota sisteminin getirdiği tercihler, ekonomik temel üzerinde, başka ihraç maddelerinin şekerle yarışabilecek durumda olduğu anlamına geliyordu. Böylelikle, şeker plantasyonları, sahipleri için aynı zamanda yedek topraklar oluşturan otlaklarda beslenen düşük kalitedeki büyükbaş hayvanlar ve şekerkamışı, tarımımızın başlıca iki unsuru haline geldi.

İşsizlik, artık kırsal bölgelerde sürüp giden bir olguydu. Sonunda, tarım işçileri kalkıp kente göç etmek zorunda kaldılar. Ama, sanayi de gelişmiş değildi. Yalnızca Yankee'lerin himayesinde bazı kamu hizmetleri çalışıyordu (ulaşım, iletişim ve elektrik enerjisi).

Sanayi yoksunluğuyla birleşen ekonomide şekerin oynadığı büyük rol, sömürgeciliğin tüm hatlarıyla ve parlak biçimde hâkimiyetini sürdürdüğü bir dış ticaretin gelişmesi sonucuna zemin hazırladı: Metropollere hammaddeler, sömürgelere mamul ürünler. Aynı yolu İspanyollar da izlemişlerdi, ama bu kadar becerikli değildiler.

Başka işlenmemiş maddelerin de ihracı yapılıyor, ama bunlar, Küba'nın toplam ihracatında ancak % 20'lik bir yer tutabiliyordu. Bu ihraç ürünleri, genellikle yaprak halinde tütün, kahve, o da zaman zaman, çünkü az üretiliyordu, bir de ham bakırla manganezdi. Son yıllarda, bunlara bir de yarı işlenmiş nikel eklenmişti.

Küba ekonomisinin görünümü buydu işte: gerçekten de, tek ürün üreten bir tarım ülkesi (şeker), tek bir ithalat ve ihracat pazarı (Birleşik Devletler) ve dış ticarete yaşamsal bağımlılık.

Bu koşullar, ithalata bağlı bir burjuvazinin doğuşuna sahne oldu, palazlandı ve ülkenin sanayileşmesinde en büyük engel haline geldi. Ancak daha sonraki yıllarda, burjuvazi kendini ABD'nin imalattaki çıkarlarına bağımlı kıldı, Amerika Birleşik Devletleri'nden getirtilen donanımı kul-

lanan sanayi dalları yaratıldı. Yine dışarıdan getirtilen hammaddeler işlenmesinde ABD teknolojisinden yararlanılıyor, ucuz işgücü kullanılıyordu. Bu sanayilerden sağlanan kârlar kuzeydeki tekeller ülkesine aktarılıyor ya da daha doğrusu, yerli kapitalistlerin en güvenli yer kabul ettikleri ABD bankalarının kasalarına yatırılıyordu.

Bu çarpık gelişmeye paralel giden geniş çaplı işsizlik, son derece büyük bir yoksullukla birlikte geniş asalak tabakalar yarattı. Emperyalist sermayelerindeki işçiler arasında, işçi aristokrasisinin ortaya çıkışıyla emekçi saflarda bölünme baş gösterdi. Bunlar, emeklerini küçük yerli kapitalistlere satan işçilerden daha iyi ücret alıyor ve tabii ki yarım gün çalışanlardan ve işsizlerden çok daha iyi durumdaydılar.

Savunmasız haldeki toplumumuzun başına bir de *"Amerikan tarzı hayat"* bela olmuştu. Tekellerin ülkeye gelip sokulmasıyla birlikte, lüks tüketim malları ticareti de aldı yürüdü. Tam bu sırada, şeker pazarlarında büyük bir durgunluk yaşanıyordu. Şeker satışlarındaki azalma sonucunda, yabancı ülkelerle mal mübadelesi olanaklarında da azalma baş göstermişti. Ödemeler dengesinde verilen açık yıldan yıla büyüyor, İkinci Dünya Savaşından artakalan yedekleri de silip süpürüyordu.

Şeker fiyatlarında geçici bir sıçramanın görüldüğü 1950 ve 1957 yıllarının dışında, 1948'den sonraki dönem dış ticarette sürekli azalmalarla geçmişti. Söz konusu iki yıl, Kore Savaşının patlak verdiği ve Orta Doğu'daki askeri durumda gerginliğin tırmandığı zamanlardı. (Ne yazık ki, Küba halkı biraz soluk alabildiyse, bunun nedeni savaşlardı.)

O dönemde, ihracatımız durgunlaştı, ticaretten sağlanan gelirimiz düştü. Bu gidişe dur denilmez, hastalığa çare bulunmazsa, Küba'da yaşam standartları giderek kötüleşmeye devam edecekti. Ama gerekli *"önlemler alındı."* Hizmetlerde çalışanların ücretlerinde yükseltme yapıldı, bazı devlet kredi kurumları kuruldu. Sanayiye özel yatırımların özendirilmesi gerekiyordu.

Keynesçi ekonomist uzmanların önerisi olan kararlılık getirici önlemler, zimmete geçirilen paraları, politikacıların ve işbirlikçilerin gayri resmi zenginleşmesini gizlemek için, dünyanın hiçbir yerinde bu denli apaçık uygulanmamıştı. Ülkenin dış borçlarında durmadan artış oluyordu. Pahalı asfalt yollar, otoyollar yapılmıştı, tüneller açılmış, Havana'da ve bazı baş-

ka büyük kentlerde devasa oteller inşa edilmişti. Ama bu çalışmalardan hiçbirinin gerçek anlamda ekonomik bir yararı yoktu. Azgelişmiş bir ülkede yapılması gereken en uygun iş bunların hiçbiri değildi.

Nitelikleri açısından iki gruba ayırabileceğimiz bazı sanayi dalları kurulmuştu. Birincisi, oldukça yüksek teknik standartlardaki fabrikalardı. Ekonomik olarak son derece azgelişmiş bir ülkenin zaten yetersiz kredi kaynaklarını tüketerek yabancı ülkelerdeki varlıklarını arttıran ABD girişimcilerinin malıydı bu fabrikalar. İkincisi, çok geri bir donanımla ve ekonomik fayda sağlamayan yöntemlerle çalışan, daha başlangıçtan beri devlet desteği ve yardım gerektiren az sayıdaki sanayi kuruluşuydu. Politikacıların ve onların kapitalist işbirlikçilerinin zenginleşmesinde başrol oynayan işte bu gruptan sanayi girişimleriydi. İşte bu kişiler, fabrika donanımlarının satın alınması sırasında vurgunu vurmuştu.

1958'de, Küba'nın nüfusu 6,5 milyondu. Kişi başına yıllık gelir 350 dolardı (kapitalist yöntemlerle hesaplanan ulusal gelire göre). İşgücü, toplam nüfusun üçte birlik bir kısmını oluşturuyordu. Nüfusun dörtte biriyse apaçık işsizlerdi.

Verimli topraklar öylece uzanıp giderken, işlenmiyor, kırsal işgücünden yararlanılmıyordu. İthal edilen besin maddeleri ve dokuma iplikleri ülkede gerçekleşen toplam ithalatın % 28'ine yükseldi. Küba'da kişi başına düşen büyükbaş hayvan sayısı 0,75'ti. Ancak büyük sürüler besleyen ülkelerde böyle bir sayı görülebilir. Gelgelelim, bu hayvanlardan öylesine az yararlanılıyordu ki et ürünleri bile dışarıdan getirtiliyordu.

1948'de, ulusal gelirin % 32'si ithalata harcanır oldu. 10 yıl sonra, bu sayı % 35'e yükselmişti. İhracat, yabancı paranın % 90'ını sağlıyor, ama bir yandan da dışarıya çıkarılan yabancı sermaye kârlarla birlikte döviz girdisinin % 9'unu alıp götürüyordu.

Dış ticarette dışarıya giden kârlar ve giderek eriyen paralar yüzünden, Küba'nın dış ticaret dengesinde, 1950-58 yılları arasında, 600 milyon dolar açık verildi. Bunun etkisiyle, elde edilebilir yabancı para kaynakları 70 milyon dolara kadar düştü. Bu döviz yedeği, son üç yıldaki ortalama yıllık ithalatın ancak % 10'u kadardı.

Küba Devriminin ilk aylarında karşılaştığı en önemli sorun, işsizlik ve döviz dar boğazıydı. Bunlardan ilki son derece kaygı verici bir siyasi so-

run, ikincisiyse Küba'nın dış ticarete ne oranda bağımlı olduğu düşünülürse büyük bir tehlikeydi.

Devrimci hükümetin ekonomi politikası, önce bu iki sorunu çözmeye yöneldi. Öyleyse, bu ilk aylardaki eylemlerimizi ve yaptığımız hataları ele almamız uygun olacaktır.

Tarım reformu öylesine derin bir kurumsal değişiklik getirdi ki geçmişte insan ve doğa kaynaklarının kullanılmasının önündeki engelleri derhal yıkmak olanağı bulduk.

Tarımsal üretimde latifundîyaların oynadığı hakim rol nedeniyle ve şekerkamışı plantasyonlarının kapitalist çizgiler esasına göre düzene konmuş olması nedeniyle, bu tip kırsal mülkiyetin devlet çiftliklerine ve büyük çaplı, geniş kooperatiflere dönüştürülmesi ne de olsa kolaydı. Küba, başka ülkelerde görülen, yavaş gelişme gösteren tarım reformlarından kaçındı. Daha çağdaş tekniklerin uygulanması amacıyla büyük toprak parçaları, akıl almaz sayıda küçük birimlere parçalandı. Buralarda ancak belli bir ölçüde üretim yapılabilirdi. Bu reform gerçekleştirildi.

Geniş çiftliklerin devletleştirilmesinden sonra, ne tür bir tarım siyaseti izlenecekti? Bu sürecin doğal bir parçası olarak, kırsal bölgelerde işsizliğe son verdik. Bütün çabalarımızı bitkisel ve hayvansal kökenli yiyeceklerin daha büyük bir oranının ve hammaddelerin yurt içinde üretilmesine dayalı olarak kendi kendine yeterliliğe yönelttik. Tarımdaki yönelimimiz tek kelime ile dile getirilebilir: Çeşitlilik. Tarım siyasetinde, devrimimiz, emperyalizme bağımlılığın ve toprak sahipleri sınıfının sömürüsünün hakim olduğu yıllarda süregelen duruma tam karşıt bir savı sergiledi. Tek ürüne karşı çeşitlilik. Boş gezmeye karşı tam istihdam. İşte bunlar, o yıllarda, kırsal bölgelerdeki, en büyük dönüşümlerdi.

Tarımda çok ciddi bazı sorunların ortaya çıktığı ve bunların ancak yakın bir geçmişte çözümlenebilmiş olduğu herkesin bildiği bir gerçektir. Bazı tarım ürünlerindeki kıtlığı, şeker üretimindeki azalmayı, devrim, kırsal bölgelerde kullanılmaz durumdaki üretici etkenleri tarım süreci içine sokarak harekete geçirdiğinde, bunlardaki bollaşmayı nasıl açıklayabiliriz? İki büyük yanlış yaptığımız inancındayız.

Birinci yanlışımız, ürünleri çeşitlendirmeyi gerçekleştirmede tuttuğumuz yoldu. Bu gelişmeyi adım adım hayata geçireceğimize, toptan ger-

çekleştirmek istedik. Şekerkamışı dikilen alanlar daraltıldı, bu şekilde elde edilen tarlalar başka cins ürün yetiştirmede kullanılmaya başlandı. Bunun sonucu olarak tarımda genel anlamda bir çöküş meydana geldi. Küba'nın tüm ekonomi tarihi incelendiğinde, başka hiçbir ürünün Küba topraklarında şekerkamışı kadar verimli üretilemeyeceği rahatlıkla görülecektir. Devrimin ilk dönemlerinde birçoğumuz bu basit gerçeğin farkında değildik. Fetişist bir düşünce, zihnimizde şekerkamışını emperyalizmle özdeşleştirirken, kırsal bölgelerin yoksulluğunu, gerçek sebepleri araştırmadan bu ürüne bağlıyorduk. Sanki ticaretteki eşit olmayan dengenin nedeni buydu.

Ne yazık ki, tarımda hangi önlemler alınmış olursa olsun, aradan aylar geçmeden sonuca varılamıyordu, bu durum özellikle şekerkamışında böyleydi. Bu yüzden, 1960-61 yılları arasında şekerkamışı ekimi yapılan alanlar daraltıldı -kuraklık yıllarını da sayarsak- en düşük şekerkamışı hasadı 1962-63 mevsiminde yapıldı.

Geleneksel tipte tarımın mevcut kaynaklarının üretkenlik yedeklerinden yararlanılarak küçük çaplı çeşitlilikler gerçekleştirilebilirdi. Bu bizim işe yaramadan duran kaynakları, kısmi olarak, yeni tarım ürünü geliştirmede kullanmamıza olanak sağlayacaktı. Aynı zamanda, daha uzun süreli olarak uyum süreçlerini zorunlu kılan ileri, çağdaş ve karmaşık tekniklerde de uygulama gerçekleştirebilirdik. Bu yeni tekniklerin uygulamaya geçirilmesinden sonra, geleneksel tarlalardan ürün sağlamaya başlandı. Özellikle ihraç ürünleri konusunda, bu tarlaların kaynaklarını ilk ürünlere zarar vermeksizin çeşitlendirme alanlarına aktarabilirdik.

İkinci yanlışımıza gelince, kaynaklarımızı çok fazla sayıda ürüne yaymak olarak görebiliriz. Ürünleri çeşitlendirme adına yaptığımız bu uygulamanın yol açtığı dağınıklık yüzünden, yalnızca ulusal ölçüde değil, tarım üretimi birimlerinin her birinde kötü sonuç aldık.

Oldukça kısa bir süre zarfında, tek bir üründen çok sayıda tarım ürününe geçişin zorlu dönüşümleri vardı. Ancak çok dayanıklı ve çok sağlam bir üretim örgütü böylesine hızlı değişikliklere dayanabilirdi. Azgelişmiş bir ülkede, özellikle, tarımın yapısı esneklikten uzak olduğu gibi örgütlenmesi son derece zayıf ve nesnel temelden uzaktır. Sonuç olarak, tarımdaki yapısal değişim ve çeşitlendirme, ani olarak yapıldığından ve bütünleşik olarak yürütüldüğünden dolayı daha büyük bir zayıflığa yol açtı ve tarım

örgütünü yıprattı. Aradan yıllar geçtikten sonra, şimdi, değişen koşullara paralel sınıf savaşımının baskıları da azaldı. O yıllarda düşülen hataların özeleştirisi şimdi kolayca yapılabilir. Ne kadar yanıldığımızı ve bunun ne kadarının o günkü koşullardan kaynaklandığını yargılamaksa tarihin işidir.

Çok çetin olaylar, bize bir taraftan yanlışlarımızı, diğer taraftan da bunların düzeltilmesi için izlenecek yolları gösterdi. Ve nihayet en doğru yol, işte bugün Küba'da tarımsal çalışmaların izlediği yoldur. Bugün, kaynakların dağılımı sıralamasında şeker ayrıcalıklı bir konuma sahiptir, birinci sırada gelir. Tarımsal üretimde öteki alanlar ve bunların gelişimi bir yana bırakılmış değildir. Ancak, kaynakların dengesiz dağılmasını önlemek üzere uygun yöntemler uygulanmakta ve en büyük verim elde edilmektedir.

Sanayi sektöründeki siyasetimiz yine iki hedefe yönelik olarak konumlanır: işsizliği ortadan kaldırmak ve dış alım satımda mübadelenin azalmasına engel olmak. Tarım reformu, gelir üzerinde yeniden bölüşüm için alınan devrimci önlemler ve istihdamda sağlanan artış, tüm ekonomik sektörlerle birlikte sanayinin kendisinde, ulusal pazarda büyük ölçüde bir genişleme sağlamıştır. Dış ticarette devlet tekelinin kurulmasıyla birlikte ulusal tüketiciye etki edecek hiçbir zarara meydan vermeden Küba'da üretilebilecek malların ithalinin azaltılmasıyla ilgili devlet politikasının koruyucu etkisiyle, bu pazar daha da güçlenmiştir.

Küba'da sanayi olarak nitelenebilecek ne varsa, kapasitesinin ancak belirli bir kesriyle çalışıyordu. Bu duruma, ABD mallarının rekabeti neden oluyordu. Pratikte, bu malların tamamı ülkeye gümrüksüz giriyordu. Ayrıca, ulusal gelirin, büyük ölçüde, asalak sınıfların elinde toplanması nedeniyle ulusal talep de sınırlıydı.

Devrimin hemen sonrasında meydana gelen talep patlaması, sanayi kapasitemizi daha yüksek düzeyde kullanmamızı olanak verdi, yurtta üretilen mallar, toplam tüketimde daha büyük bir yer tutmaya başladı. Ne de olsa, bu sanayi büyümesi, ödemeler dengesi sorununun daha da güç çözümlenir duruma gelmesine yol açtı. Çünkü, zaten yakıtın, hammaddelerin, yedek parçaların ve sanayi donanımının yabancı ülkelerden getiriliyor oluşu, sanayimizin üretim giderleri oranını olağanüstü yüksek tutuyordu.

Ödemeler dengesi ve kentlerdeki issizlik sorunu, bu yanlışları ortadan kaldırmayı amaçlayan ve sanayi gelişimi yönünde bir politika izlememize sebep oldu. Burada da, hem hatalar yaptık, hem de başarılar elde ettik. Devrimin ilk yılları sırasında bile ülkeye elektrik enerjisi sağlamayı güvence altına almıştık. Sosyalist ülkelerden yeni fabrikalar satın alıp 1970 yılına kadarki gereksinimlerimizi karşıladık. Yeni sanayi dalları yaratıldı. Birçok küçük ve orta boyutlu üretim birimi yeniden donatılıp makinalaştırıldı. Sanayimizin ABD ambargosu tüm şiddetiyle sürüp gittiği sırada bile çalışabileceği ve yedek parça getirtemeyişimizin bize çok büyük bir zorluk çıkarmaması bu önlemlerden alınan sonuçlardan biridir. Bazı dokuma fabrikaları, bazı maden çıkarma ve kimya kuruluşları ve yeni mineral kaynakları arama amaçlı yapılan ısrarlı çalışmalar, başarılarımıza katkıda bulundu, ulusal doğal kaynaklarımızı ve hammaddelerimizi daha verimli biçimde kullanmamızı sağladı.

İlk yıllarda, sanayi sahasında kazanılan bazı başarıların sözünü etmiştim, ancak yapılan yanlışları da belirtmem gerekir. Temel olarak bunlara o yıllarda kurulmakta olan yeni sanayiler için gerekli ekonomik öğelerin ve teknolojinin kesinlikle anlaşılamaması neden oluyordu. Bir yandan işsizlikten etkilenirken diğer yandan dış ticaretin yarattığı sorunların baskısı altında kalan bizler, çok sayıda kentli işçiye iş bulurken, buna paralel, ithal mallarının yerine başka mallar ikâme edebilmek gibi çifte amaçla çok sayıda fabrika kurmaya giriştik. Bu fabrikalardan çoğunun, daha sonra, (uluslararası standartlarla ölçüldüğünde) teknik verimlilik bakımından yetersiz kaldığını ve ithal mallarının yerine koyabildiğimiz ürünlerin sonuçta çok sınırlı kaldığını gördük, çünkü gerekli hammaddeler yurt içinde üretilemiyordu.

Sanayi sektöründeki bu tür bir yanlışı düzelttik. Yeni sanayi dalları planlarken bunların bizim dış ticaretimize getireceği avantajları da araştırıyorduk. Bu da ancak, çağdaş teknik donanımla ve ülkemizin özel koşulları da dikkate alınarak gerçekleştirilebilirdi. Artık, en modern fabrika donanımını ve en iyi makinaları elde edebilecek bir duruma gelmişti ülkemiz.

Şimdi, ABD ablukasının yol açtığı sorunları ve dışarıdan getirttiğimiz kaynaklar açısından, bu üç yıl içinde meydana gelen köklü dönüşümleri de hesaba katarsak, endüstriyel gelişimizi yeterli sayabilecek durumdayız.

Geçen yıl şeker üretimimiz 4,8 milyon tondan 3,8 milyon tona düştü. Ama buna karşılık sanayinin geri kalanında % 6'lık bir artma oldu. Bu yıl 1964'-te içteki üretkenlik örgütlenmesine daha büyük bir güç kazandırıldığı dikkate alınacak ve yeni kaynaklarımızla olan ticari ilişkilerimizde kazandığımız büyük deneyim hesaba katılacak olursa, endüstrideki ilerleme daha da büyük olacaktır.

Küba ekonomisinde gerçekleştirilen dönüşümler dış ticaret yapımızda da büyük değişimlere yol açtı. Dışsatımda tek değişiklik yeni pazarların bulunmasıydı, şeker yine en önemli ihraç malı olma özelliğini korumuştu, diğer yandan, ithal mallarının bileşimi beş yıl içinde tepeden tırnağa değişti. Tüketim mallarının ithali, özellikle dayanıklı malların ithalatı azalarak yerini temel donanım malzemesine bıraktı. Ara malların ithalinde ise küçük bir düşüş gözlemleniyordu. İthal mallarının yerine yurt içinde üretilen malların konulması politikası, yavaş, fakat elle tutulur, somut, gözle görülür sonuçlar vermeye başlamıştı.

Devrimimizin, belirli bir bütünsel güce ulaşan ekonomi politikası, çağdaş hayatın gerektirdiği artan gereksinimlerin karşılanması amacına yönelik olarak, dayanıklı tüketim mallarının ithalinde yeniden bir artış olacağını göstermektedir. Bu malların ithalindeki mutlak ve göreli artışın gelecekte gerçekleştirilmesi için hazırlanmış olan planlar, meydana gelen toplumsal değişimler hesaba katılarak yapılmıştır. Örneğin Cadillac'ların ve başka lüks otomobillerin ithali gereksizdir. Bu lüksün karşılığı, daha önceki dönemde, büyük ölçüde Küba şeker işçilerinin emeğinden çıkarılan kârlarla ödenmişti.

Bu, Küba'nın gelecekteki gelişimine bağlı sorunların yalnızca bir yönüdür. Bunlar bugün incelenmekte, analiz edilmektedir. Gelecek yıllarda izleyeceğimiz siyaset büyük ölçüde dış ticarettcki esnekliğe bağlı olacaktır. Küba ekonomisinin bugünden başlayarak 1970'e kadar, üç temel çizgi üzerinde gelişeceğini umuyoruz.

Şeker, dış ticaretimizin temel gelir kaynağı olmayı yine sürdürecektir. Gelecekteki gelişim, bugünkü üretim kapasitesine göre yarı yarıya bir artış içermektedir. Şeker sektöründe aynı anda kalitede de bir yükseliş görülecek. İşlenmekte olan topraklarda yüzölçümü birimi başına elde edilecek üründe artış, teknolojide gelişme sağlanacak ve yeni fabrika donanımları getirtilecektir. Tüm bu değişimler, son 10-15 yıl boyunca eko-

nomideki başarısızlıklar yüzünden kaybedilen zamanın yeniden kazanılmasına da yönelecektir. Bu süre zarfında, pazarlarımızın genişlemesi tam anlamıyla durmuş, bu da ülkemizi bir teknik durgunluğa götürmüştü. Şimdiyse, elde ettiğimiz yeni yeni olanaklarla ve sosyalist ülkelerden aldığımız destekle panoramamız oldukça hızlı bir değişime sahne olmaktadır.

Şeker sanayimizin gelişimindeki başlıca temellerden biri de, SSCB İle Küba arasında kısa bir süre önce imzalanarak varılan anlaşmadır. Bu bize gelecekteki satışları garantilemektedir. Şeker fiyatları ABD'nin ve dünya pazarlarının son yirmi yıl içinde ödediği ortalama fiyatların üstündedir. Bundan başka, SSCB ile imzalanan anlaşma, azgelişmiş bir ülke ile gelişmiş bir ülke arasındaki ilişkiye örnek oluşturduğundan siyasi bir önem de taşır. Bu iki ülke de sosyalist kamptan ülkelerdir. Ham madde ihraç eden azgelişmiş ülkelerle sanayileşmiş kapitalist ülkeler arasındaki ticari ilişkilerin tersine, burada sürekli eğilim, yoksul ülkelerin lehine işleyen bir süreçte ticari dengeyi sağlamaktır.

Sanayi gelişiminin ikinci çizgisi, nikel olacaktır. Küba'nın kuzey doğusunda bulunan yataklar, adanın bu kesiminin gelecekte metalurji endüstrisine bir merkez oluşturmasını sağlayacak büyük imkânlar sunmaktadır. Nikel eritmede, çalışmalar kapasite olarak arttırılacak, bu stratejik metali dünyada üreten en büyük üreticiler arasında Küba ya ikinci ya da üçüncü sırayı alacaktır.

Hayvancılık endüstrisi, gelecekteki gelişimimizin üçüncü çizgisini oluşturacaktır. Çok sayıdaki büyükbaş hayvan oranı, halk nüfusuna göre gerçekten büyüktür. Bunlar gelecek için zengin olanaklar sunmaktadır. On yıl içersinde, büyükbaş hayvan yetiştirme sanayimizin en az şeker sanayimiz kadar önem kazanacağı inancındayız.

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi Küba ekonomisinde dış ticaretin oynadığı rol yine önemini sürdürecek, fakat bunun gelecekteki gelişiminde, bir nitelik değişimi görülecektir.

Gelişimin üç temel çizgisinden hiç biri ithalatın yerini tutamaz. Ancak, ilk yıllarda belki büyükbaş hayvancılık endüstrisi ithalatın yerini tutabilir. Bu ilk yıllardan sonra yeni ekonomik gelişimimizin niteliği ihraç mallarımızda kendini gösterecektir. İthal mallarının yerine yerli mallar ko-

nulması siyaseti de terk edilmeyecek, ihraç mallarıyla dengelenecektir. 1970'ten sonra gelen on yıl için ithal mallarının yerini alacak yerli malların üretimi sürecinde büyük bir hızlanma planlıyoruz. Ancak bu yolla geniş ölçekte bir sanayileşme programının temellerinin atılabilmesi gerçekleşecektir. Böyle bir program için gerekli koşulları yaratıp az gelişmiş ekonomimizde dış ticaretimiz tarafından sunulan avantajlardan tam anlamışla yararlanacağız.

Dünyada, Küba'nın ulaşmış olduğu tartışılmaz siyasi önemin ekonomik anlamda bir karşılığı var mıdır? Eğer bu böyleyse bu önem başka ülkelerle daha önemli ekonomik ilişkilere götürebilir mi? Ve bu ilişkiler ticarette maddeleşebilir mi? Böyle bir olayda, ABD ambargosu yüzünden büyük ölçüde azalan ticaretimizi yeniden nasıl canlandırabiliriz?

Bu sorunları göz önüne alırken, beni, uluslararası ticareti övmeye götürebilecek faydacı nedenleri bir kenara bırakıyorum. Çünkü, açık ve net olarak, Küba'nın, dünyanın tüm ülkeleriyle etkin, düzenli ve sürekli bir ticari ilişkisi vardır. Küba, bu ticaretle ilgilenmektedir. Benim yapmak İstediğim, şu anki durumun tam bir panoramasını sunmaktır. ABD hükümeti Küba'yı kafaya taktı, bunu da yalnızca anormal sömürgeci zihniyeti yüzünden yapmadı. Başka şeyler de var. Küba, ilk planda, kıtanın eşiğinde, ABD'nin saldırı politikasının çöküşünün açık bir örneğini temsil etmekledir. Dahası, Küba, gelecekte Latin Amerika'daki sosyalist ülkelerin bir örneğini oluşturmakta ve böylece, ABD sermayesinin eylem alanını daraltacak kaçınılmaz bir tehlike yaratmaktadır.

ABD emperyalizmi, göründüğünden daha zayıftır. Balçıktan bacaklı bir devdir. Temsil ettiği büyük potansiyel, Marx'ın öngördüğü gibi, kapitalist sistemin yıkılmasına götürecek şiddetli iç sınıf savaşımı mücadelelerinden ciddi biçimde etkilenmiş değildir. Bu potansiyel, temelde, malların eşit olmayan koşullarda değişimine dayanan tekelci dış güçlere dayanır. Ayrıca bu toprakların, siyasi bakımdan ABD'ye bağımlı kılınması da bu süreçte etkin bir role sahiptir. Çelişkilerin tüm ağırlığı da tüm bunların üzerine çöker.

Latin Amerika'nın bağımlı ülkeleri ve dünyanın başka bölgeleri, tekelci zincirin halkalarını kırdığı, daha eşitlikçi bir sistem getirdiği, dünyanın tüm ülkeleriyle daha adaletli ilişkiler sürdürdüğü takdirde, emperyalist güçlerin yaşama standartlarına katkıları bir son bulacak, tüm kapitalist

ülkeler arasında, en ciddi biçimde etkilenen ülke ABD olacaktır. Bu tarihi süreçten çıkan tek sonuç sadece bu olmayacaktır. Yerinden edilen mali sermaye, uğradığı kayıpları karşılamak üzere yeni ufuklar aramaya zorlanacak, en çok yara almış, en güçlü, kapitalist güçler arasında en saldırganı vs. olan ABD; başkalarıyla sürdürdüğü bu köksüz yarışta tüm gücünü kullanacak, bugünkü "müttefikleri" ile mücadelesinde beklenmedik şiddet yöntemlerine başvurmaktan geri durmayacaktır.

Bundan, Küba'nın varoluşunun, Latin Amerika halkları için daha iyi bir gelecek umudunun simgesi olmakla kalmayıp aynı zamanda, ABD'nin sözüm ona sarsılmaz tekelci yapısı için gelecekte büyük bir tehlike de oluşturacağı sonucuna varabiliriz. ABD'nin Küba'yı boğazlama girişimi, tarihe engel olma isteğini de içeriyor. Fakat her türlü saldırıya karşılık Küba devleti sağ salim ve dimdik kalabilmeyi başarabildiyse, ekonomisi giderek güçlendi ve dış ticareti geliştiyse, bu, bu politikanın çöküşünün tam olacağı ve dünyanın barış içinde bir arada yaşamaya doğru hareketinin daha da hızlanacağı anlamına gelir.

Karşılıklı çıkara dayalı yeni ilişkiler kurulacaktır. Bunlar, sosyalist bloğa ve özgürlüğüne kavuşmak amacıyla savaşan ülkelere yarar sağlayacaktır. Yine de büyük kapitalist ülkeler, İngiltere de dahil olmak üzere, ciddi ekonomik sorunlarla ve sınırlı pazarlarla uğraşmak zorunda kaldıklarından, yeni mal mübadelelerine yanaşmakta yarar göreceklerdir. Fransa, belirli bir ölçüye kadar bunu zaten denemiştir.

Bu çeşit ülkeler için Küba pazarı, önemli olsa da, ABD ile ilişkileri kesmelerine değmez. Ama bütünüyle Latin Amerika, 200 milyonluk nüfusuyla dev bir potansiyel pazardır. Bu kıtanın kurtuluş mücadelesini sürdüreceğini göz ardı etmekte fayda yoktur. Adım adım gerçekleşmekle birlikte, sonunda emperyalizmden kurtulan ülkeler bloku ya da grupları kurulacak ve iç sistemleri sosyalizme bağlı olacaktır. Bundan dolayı, kapitalist sistemin geleceği açısından tehlike oluştursa da, kapitalist ülkeler, elverişli olabilecek bir durumu sınamak amacıyla Küba'dan yararlanmaya değip değmeyeceğine karar vermelidirler.

Seçenekler çok açık ve bizim düşüncemize göre, ciddi kararlar alınması ihtiyacını içeriyor: Baskı ve saldırı siyasetinin çöküşüne kadar ABD ile ittifak yapılabilir ve sonunda zamanı gelince, ya Birleşik Devletler'le birlikte aynı iç ve dış sorunlara kurban gidilir ya da ittifak parçalanır, hal ne

olursa olsun, Küba ile ABD arasındaki ilişkiler zaten koparılmaya başlanmıştır. Ticaret vasıtasıyla, kendilerini kurtarmaya çalışan ülkelerin hızlı gelişimine yardım edilebilir. Bu yardım, kurtuluş davaları uğrunda savaşan halklara, daha büyük umutlar vermekle kalmaz, aynı zamanda bir taraftan kapitalizmin yok oluşunu hızlandıracak koşulları da yaratır.

Bunun, İngiltere gibi ülkelerin karşı karşıya bulunduğu en büyük çıkmaz olduğu kanısındayız. Küba da bu çıkmazın bir parçasını oluşturuyor ve Latin Amerika'da devrimci fikirlere hız kazandıran bir öğe, bu fikirlerin öncüsü rolü oynuyor.

Son kararın ne olacağını söylemek bize düşmemekle birlikte, ancak seçenekleri ortaya koyabiliriz.

International Affairs dergisinin isteği üzerine, bu dergi için yazılan makale (40. cilt, No. 4, Ekim 1964) Nuestra Industria Economica dergisinde de, 1964 Aralık ayında çıkan 10 no'lu sayısında, İspanyolca olarak yayımlanmıştır.

Birleşmiş Milletler'de

Her şeyden önce, Küba Delegasyonu olarak burada tüm dünyanın sorunlarını tartışan ulusların arasına katılan üç yeni üyenin toplantımızda bulunmasından mutluluk duyduğumuzu belirtmek isteriz. Zambiya, Malavi ve Malta halkları adına Birleşmiş Milletler toplantısına katılan cumhurbaşkanlarını ve başbakanları saygıyla selamlar, bu ülkeleri, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı mücadele eden bağlantısız ülkeler arasında görmeyi dileriz.

Toplantı başkanını da kutlamak isteriz. Böylesine yüce bir göreve getirilmesinin bizim için özel bir anlamı vardır; başkanlığı, Afrika halklarının parlak zaferlerine rastlamıştır. Daha dün emperyalist sömürgecilik sisteminin kölesi olan bu Afrika ülkeleri, bugün bağımsızlıklarını kazanmış, kendi kaderlerini tayin etme belirleme özgürlüğüne kavuşmuşlardır.

Sömürgeciliğin vadesi doldu. Afrika, Asya ve Latin Amerika halkları yeni düzen kuruyor, tavizsiz, kendi gelecekleri belirleme ve ülkelerini özgürce geliştirme haklarını istiyorlar. Küba heyeti, anlamaya varılamamış önemli konularda tavrını ortaya koymak amacıyla toplantıda bulu-

nuyor. Bunu, bu kürsüde bulunmanın gerektirdiği yüksek sorumluluk duygusuyla yapacağız. Aynı zamanda, açık ve kesin konuşma gerekliliğini de gözden uzak tutmayacağız.

Bu toplantının hareketli geçmesini, hızlı yol alınmasını, komisyonların hemen çalışmaya başlamasını ve anlaşmazlıklar ortaya çıksa bile duraklamamalarını istiyoruz. Emperyalizmin amacı ise, bu toplantıyı işlevsiz bir konuşma panayırına dönüştürmektir. Böylelikle, dünyanın sorunlarına çözüm aranması bir yana bırakılacaktır. Bunu önlemeliyiz. Gelecekte, bu toplantı yalnızca sıra numarasıyla, "*19. Bileşimi*" olarak anılmamalıdır. Bütün gücümüzle buna engel olmalıyız.

Bu davranışı, bir görev sayıyoruz, çünkü ülkemiz çatışmaların merkezidir. Küba, küçük ülkelerin egemenlik haklarını koruyan ilkelerin her an sınandığı bir yerdir. Ülkemiz, emperyalist Amerika Birleşik Devletleri'nin birkaç adım ötesinde dünya özgürlüğünün savunulduğu bir mevzidir. Eylemlerimizle, her gün oluşturduğumuz örnekle, halkların gerçekten kurtulabileceğini ve insanlığın bugün içinde bulunduğu koşullarda bile özgür kalabileceklerini kanıtlamaklayız. Kuşkusuz, giderek güçlenen sosyalist kampın caydırıcılığı büyüktür. Bu koşulların sürekli olması için kamp içindeki birlik ve beraberliğin sağlamlaştırılması, geleceğe güven duyulması, ülke ve devrimi savunmada ölene dek savaşmaya kararlı olunması gerekmektedir. Küba, bu koşulları gerçekleştirmiştir.

Bu toplantıda ele alınacak önemli sorunlar arasından biri, bizim için özel bir anlam taşımaktadır. Değişik sosyoekonomik düzenlere sahip devletlerin barış içinde bir arada yaşaması ortaya konması gereken asıl sorundur. Dünyada, bu alanda büyük adımlar atıldı, ancak emperyalizm, ABD emperyalizmi, barış içinde bir arada yaşama hakkının sadece en büyük güçler için geçerli olduğu kanısında. Burada sizlere, başbakanımızın Kahire'de, *İkinci Bağlantısız Ülkeler Hükümet ve Devlet Başkanları Konferansı Bildirisi*'ndeki sözlerini yenilemek istiyoruz: Dünya barışı güvence altına alınmak isteniyorsa, barış içinde yaşamak hakkı sadece en güçlülere tanınamaz. Barış içinde bir arada yaşama ilkesine tüm devletler uymalıdır. Ülkelerin büyüklükleri, daha önce kurdukları ilişkiler ve belirli dönemlerde, bazı ülkeler arasında çıkan sorunlar bu ilkelerin uygulanmasına engel olmamalıdır.

Bugün, özlemini duyduğumuz barış içinde yaşama, çoğu kez gerçek-

leşememektedir. Kamboçya Krallığı, tarafsızlığını koruduğu ve Birleşik Devletler emperyalizminin hilelerine karşı durduğu boyun eğmediği için her türlü vahşice saldırıya uğradı. Bu saldırılar, Güney Vietnam'daki ABD üslerinden yönetildi. Bölünmüş bir ülke olan Laos da emperyalist saldırılardan nasibini aldı. Laos halkı hava kuvvetlerinin bombardımanları altında yok edildi, Cenevre Anlaşmaları yok sayıldı. Laos topraklarının bir bölümü, emperyalist güçlerin ani saldırısına uğramak tehlikesi altındadır. Saldırının anlamını dünyada en iyi bilen Vietnam Demokratik Cumhuriyeti, sınırlarının bir kez daha düşman güçlerce aşıldığını, bombardıman ve avcı uçaklarının taş üzerinde taş bırakmadığını, ABD savaş gemilerinin karasularına girdiğini, deniz üslerinin yok edildiğini görüp yaşadı. Vietnam Demokratik Devleti'nin tüm toprakları şu anda Amerika Birleşik Devletleri'nin saldırı tehlikesiyle karşı karşıyadır. Çünkü, ABD, Güney Vietnam'a karşı yıllardır sürdürdüğü savaşı artık Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne sıçratmak amacında. Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti, Birleşik Devletleri birçok kez uyardı. Dünya barışı tehlikededir. Üstelik, Asya'nın bu bölgesinde yaşayan milyonlarca masum insanın hayatı tehdit altındadır. Bu bölgelerde barış, işgalci ABD'nin kişisel isteklerine bağlıdır.

Barış içinde birarada yaşama ilkesi, Kıbrıs'ta, NATO'nun ve Türkiye hükümetinin baskıları yüzünden zor bir sınav geçirdi. Kıbrıs halkı ve hükümeti egemenliklerini kahramanca savunmak zorunda kaldılar.

Tüm dünyada, emperyalizm barış içinde bir arada yaşamayı, kendine göre, farklı şekillerde yorumlamakta, kendi bakış açısını zorla kabul ettirmeye uğraşmak. Gerçek anlamda barış içinde bir arada yaşamanın ne olduğunu, sosyalist kampın müttefiki ezilen uluslar, emperyalistlere öğretmeli, bu konuda Birleşmiş Milletler de onlara yardım etmelidir.

Barış içinde bir arada yaşama ilkesi iyice açıklığa kavuşturulup, düzgün bir şekilde tanımlanmalıdır. Bu ilke, sadece egemen devletler arasındaki ilişkileri içermekle kalmaz. Biz, marksistler, uluslar arasında barışın, sömürenlerin sömürülenlerle, ezenlerin ezilenlerle bir arada yaşaması olmadığını savunduk. Her türlü sömürgeci baskıya karşı bağımsızlık için mücadele, Birleşmiş Milletler'in kabul ettiği bir ilkedir. Bu sebeple, bugün Portekiz Ginesi'yle ve bağımsızlık mücadelelerinde katledilen Angola ve Mozambik halklarıyla dayanışmamızı açıklıyor, Kahire Bildiri-

si'ne uygun biçimde, tüm gücümüzle bu halkların yanında olacağımızı bildiriyoruz.

Puerto-Rico halkıyla ve onun büyük lideri, tüm ömrünü hapiste geçirdikten sonra, 72 yaşında, felçli ve konuşamaz durumdayken, serbest bırakılan Pedro Albigu Campos'la dayanışma içinde bulunduğumuzu belirtmek isteriz. Pedro Albigu Campos, hâlâ özgürlüğünü kazanamamış, fakat boyun eğmeyen Latin Amerika'nın simgesidir. Zindanda geçirdiği uzun yıllar, dayanılmaz baskılar, işkenceler, yalnızlık, halkından ve ailesinden uzak kalması, istilacıların ve uşaklarının hakaretleri iradesini sarsmaya yetmemiştir. Küba temsilciler heyeti, Küba halkı adına, Latin Amerika'mıza onur kazandıran bu büyük yurtsevere hayranlık ve minnettarlığını sunar.

Amerika Birleşik Devletleri, yıllar boyunca Portorico'da yoz bir kültür yaratmaya çalıştı. Dilleri İspanyolcaydı ama, İngilizce ile karıştırılmak isteniyordu. Porto Rico'lu askerler, emperyalist savaşlarda, örneğin Kore'de ön cephelere sürüldüler. Birkaç ay önce, ABD ordusu, silahsız ve savunmasız Panama halkına karşı katliam başlattığı sırada kendi kardeşlerine bile ateş etmek zorunda bırakıldılar. Bu olay, Yankee emperyalizminin işlediği en son cinayetlerden biridir. Portorico halkı, iradesine ve kültürüne karşı yapılan bu vahşice saldırılara rağmen, kültürünün Latin karakterini, ulusal duygularını korumasını bilmiştir. Yurtseverlikleri, Latin Amerika'da yaşayan kitlelerin karşı koyulmaz bağımsızlık isteklerini kanıtlamaya yeter.

Barış içinde bir arada yaşama ilkesinin, İngiliz Guyanası'nda olduğu gibi halkların iradesiyle dalga geçmek olmadığını belirtmek zorundayız. İngiliz Guyanası'nda Başbakan Cheddi Jagan her türlü baskı ve düzenbazlığın kurbanı oldu. Ülkesinin bağımsızlığı, zaman kazanmak için belirsiz bir tarihe ertelendi, halkın iradesi ayaklar altında çiğnendi, hileyle başa geçirilen yeni hükümetin boyun eğmesi sağlandı ve ancak bu koşullar gerçekleştirildikten sonra sözkonusu Latin Amerika ülkesine güdük bir özgürlük sağlandı. Guyana'nın bağımsızlığı için izlediği yol ne olursa olsun, Küba daima yanında olacak, manevi ve askeri desteğini Guyana halkından esirgemeyecektir.

Cheddi Jagan, İngiliz Guyanası'nda İlerici Halk Partisi 1953'te seçimi kazanarak başbakan oldu. Kısa bir süre sonra İngiltere anayasayı askıya

aldı. Jagan 1957 ve 1961 de tekrar seçildi. 1964'te Forbes Burnham'in karşısında seçimi kaybetti. Guyana, bağımsızlığını 1966'da kazandı.

Guadaloupe ve Martinik adalarının özerklikleri için uzun zamandır mücadele ettikleri halde henüz başarıya ulaşamadıklarını, bu durumun çok uzun süremeyeceğini de belirtmek isteriz.

Güney Afrika'da olanlara karşı tüm dünyayı tekrar uyarıyoruz. Tüm dünya uluslarının gözü önünde kaba ve zalim ırkçı yönelim kendi bildiğini okumaya devam ediyor. Başka bir ırkın daha üstün olduğuna, bunun resmi bir politika olduğuna, bazı cinayetlerden kimsenin ceza almayacağına Afrika halkları inandırılmaya çalışılıyor. Birleşmiş Milletler bu gidişe son demek için parmağını ne zaman kımıldatacak?

Kongo'daki acı olayları özellikle belirtmek istiyorum. Hiçbir ceza verilmeyen suçlularla, küstahça ve alay edercesine, insan haklarının nasıl hiçe sayıldığını çağdaş dünya, tarihinde ilk kez olarak Kongo'da gördü. Emperyalistlerin Kongo'nun zenginliklerini ele geçirmek istemeleri yüzünden bunlar meydana geldi.

Yoldaş Fidel Castro, Birleşmiş Milletler'i ilk ziyaretinin hemen ardından verdiği demeçte, bir ülkenin başka bir ülkenin zenginliklerine yan gözle bakmasının, uluslararası barışa zarar veren etken olduğunu söylemişti. Fidel Castro şu sözleriyle, bu inkâr edilmez gerçeği dile getirmişti: "*Soygun felsefesine son verirseniz, savaş felsefesi de ortadan kalkar.*" Soyguncu bakış açısı henüz yok olmamış, hatta en güçlü zamanını yaşamaktadır. Birleşmiş Milletler'e sığınarak Lumumba'yı öldürenler, bugün beyaz ırk için binlerce Kongolu'yu katlediyorlar.

Patrice Lumumba'nın Birleşmiş Milletler'e bağladığı umutların nasıl haince kırılışını unutabilir miyiz. Kongo'nun Birleşmiş Milletler birliklerince işgaliyle sonra ortaya çıkan, kirli işleri nasıl unutabiliriz? Afrikalı büyük yurtsever Patrice Lumumba'nın katillerinin Birleşmiş Milletler'in kanatları altına sığınarak katliamlarını işlediklerini nasıl unutabiliriz? Sayın delegeler, Kongo'da BM otoritesini yurtseverliği için değil de emperyalistler arası mücadeleden faydalanmak amacıyla hiçe sayan, Moise Tshombe'nin, Belçika'dan aldığı destekle Katanga'yı federasyondan ayırmayı başardığını nasıl unutabiliriz? Kongo'da Birleşmiş Milletler'in görevi bitince Kalanga'dan kovulan Tshombe'nin krallar gibi

Kongo'ya dönmesini ve ülkede hâkimiyetini kurmasını nasıl haklı bulur ve nasıl açıklarız? Emperyalistlerin, Birleşmiş Milletler'i bir piyon olarak kullanmadığını kim söyleyebilir?

Özetlersek, Katanga'nın federasyondan kopuşunu engellemek için seferberlikler düzenlendi. Fakat bugün Tshombe, Kongo'da iktidarını sürdürüyor, ülkenin zenginlikleri emperyalistlere pazarlıyor. Bu hamlelerin bedelini ise başka uluslar ödedi. Anlaşılan savaş tacirleri iyi çalışmış. Küba hükümeti, bu olayda, cinayet masraflarını ödemeyi reddeden Sovyetler Birliği'nin tavrını haklı bulmakta ve desteklemekledir.

Bütün olanlar yetmiyormuş gibi, tüm dünyanın tepkisini çeken son olayların faturasını bize çıkarmak istiyorlar. Cinayetleri işleyenler kimlerdir? Birleşik Devletler'in İngiliz üslerinden havalanan askeri uçaklarla bölgeye götürülen Belçikalı paraşütçüler. Daha dün, Avrupa'nın uygar bir sanayi ülkesi olan Belçika Krallığı'nın Hitler'in çeteleri tarafından İşgal edilmesinin üzüntüsünü duymuştuk. Bu küçük ulusun, Alman emperyalizmince katledildiğini öğrendiğimizde acı duymuş, bu halka karşı sempati beslemiştik. O zamanlar, emperyalizmin diğer yüzünü görmemiştik. Ülkelerinin özgürlüğünü savunurken can veren Belçikalı pilotların oğulları, bugün beyaz ırkın üstünlüğünü kanıtlamak için binlerce Kongolu'yu acımadan öldürüyor. Tıpkı dedelerinin kanları yeterince ari olmadığı için Alman çizmeleri altında çiğnendikleri gibi.

Kongo'da işlenen cinayetlerin hesabı sorulmalıdır.

Bugün, özgür insanlar olarak dünyaya daha farklı bakıyor, sömürge köleleriyken göremediklerimizi fark ediyoruz: "*Batı Uygarlığı*" zarif kürkünün altıda bir sırtlan ve çakal sürüsünden başka bir şey değil. "*İnsancıl*" amaçlar uğruna Kongo'ya gidenlere başka bir ad takılamaz. Bunlar silahsız halkların kanıyla beslenen yaratıklar. Emperyalizm insanı bu hale getiriyor, imparatorlukların "*beyaz adamı*"nın en önemli özelliğini bu canavarlıkları oluşturuyor.

Ezilen dünyanın tümü Kongo'da yaşanan vahşetin intikamını almaya hazırlanmalıdır. Emperyalist mekanizmayla aşağılık yaratıklara dönüştürülen bu askerlerin birçoğu, belki de üstün ırkın kavramına içtenlikle inanmaktadır. Ama bu Genel Kurul'da tenleri başka güneşler altında kararmış, değişik tonlarda renklenmiş halkların temsilcileri çoğunluk-

ta. Bu kişiler, insanların farklılıklarının derilerinin renginden değil, üretim araçları sahipliğinden, üretim ilişkilerinden kaynaklandığını tam olarak anlamışlardır.

Küba Temsilciler kurulu, sömürgeci beyaz azınlıklar tarafından ezilen Güney Rodezya, Güney-Batı Afrika uluslarını, Basutoland, Bechuanaland, Swaziland, Fransız Somalisi halklarını, Filistin'de yaşayan Arap halkını, Aden, Protekloryalar ve Umman halklarını, emperyalizm ve sömürgecilikle mücadele eden tüm ulusları saygıyla selamlar ve onlara olan desteğini bir kez daha bildirir. Kardeşimiz Endonezya Cumhuriyeti'nin Malezya ile ilişkilerinde ortaya çıkan anlaşmazlıklara bir an önce doğru bir çözüm bulmasını dileriz.

Sayın Başkan, bu konferansın temel konularından biri genel ve tam silahsızlanmadır. Genel ve tam silahsızlanmayı desteklediğimizi bildiririz. Ayrıca, tüm termonükleer silahların yok edilmesini istiyor, dünya halklarının bu özlemini gerçekleştirmek için, tüm dünya uluslarının temsilcilerini katılacağı bir konferans düzenlemeyi öneriyoruz. Başbakanımız Genel Kurul'un önünde yaptığı bir konuşmada silahlanma yarışının her zaman savaşa yol açtığını belirtmiştir. Dünyada yeni nükleer güçlerin ortaya çıkması çatışma tehlikesini de büyütecektir.

Böyle bir konferansın, tüm termo nükleer silahların ortadan kaldırılmasını sağlamak için gerekli olduğuna inanıyoruz. Tüm denemelerin yasaklanması atılacak ilk adım olmalıdır. Aynı zamanda, tüm ülkelerin, diğer devletlerin sınırlarına saygılı davranmasının, konvansiyonel silahlarla bile olsa, hiçbir saldırı hareketine girişilmemesinin zorunluluk olarak kabul edilmesi gerekliliğini açıkça bildiririz

Tam ve genel silahsızlanmaya gidilmesini, atom silahlarının yok edilmesini, yeni termo nükleer silahların yapımının durdurulmasını, atom denemelerinin yasaklanmasını isteyen dünya ülkelerinin bu çağrısına katılırken ulusların toprak bütünlüğüne saygı duyulması zorunluluğunu, emperyalizmin silahlı kolunun durdurulmasının gerekliliğini de bir kez daha belirtmekte yarar görüyoruz. Konvansiyonel silahların kullanılması da daha az tehlikeli değildir, Kongo'da binlerce masum insan atom bombasıyla öldürülmedi. Burada sunulan öneriler bir gün gerçekleşecek ve artık onlardan söz etmek gereği kalmasa bile. Amerika Birleşik Devletleri'nin saldırı üsleri ülkemizde, Puerto-Rico'da, Panama'da ve diğer La-

tin Amerika ülkelerinde bulunduğu sürece, Küba'nın hiçbir nükleer silahsızlanma paktına katılmayacağını hatırlatmak isteriz. Birleşik Devletler, Latin Amerika ülkelerinde konvansiyonel ve nükleer silahlar bulundurmayı, kendisi için bir hak saymaktadır. Amerika Devletleri Örgütünün, Küba aleyhine aldığı son kararlar, ülkemizi savunmak için gerekli araçlara sahip olmamızı zorunlu kılmakladır. Kararların temeli, Rio Antlaşması'na göre saldırıya geçilebileceğine dayanmaktaydı.

Eğer konferans, zor olmakla birlikte bu belirtilen zor amaçları gerçekleştirirse, tarihe geçecektir, buna içtenlikle inanıyoruz. Bu hedefe varmak için, Çin Halk Cumhuriyeti'nin de katılacağı büyük bir toplantı düzenlemek gereklidir. Dünya halkları için Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanımak izlenecek bir yol olmalıdır. Bu artık inkar edilemez bir gerçektir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin yöneticileri halklarının tek gerçek temsilcileridir. Oysa ki, Birleşmiş Milletler Konferansı'nda, onların hakkı olan yerler, Birleşik Devletler'in desteklediği Tayvan bölgesini kontrolleri altında tutan bir çete tarafından işgal edilmiş bulunuyor.

Halk Çin'i'nin, Birleşmiş Milletler'de temsil edilmesi, yeni bir üyenin katılması anlamına gelmez. Bu, yalnızca, Çin Halk Cumhuriyeti'ne yasal haklarının verilmesi anlamına gelir.

"*İki Çin*" aldatmacasını hiçbir koşulda kabul etmemeliyiz. Tayvan'daki Çan Kay-Şek çetesinin Birleşmiş Milletler'de işi yoktur. İşgalciyi dışarı atmalı ve Çin halkının yasal temsilcilerini konferansa getirtmeliyiz.

Birleşik Devletler'in, Çin'in yasal yoldan temsili sorununu "*önemli bir konu*" diye nitelendirmesine ve bu konuda bir karar alınabilmesi için konferansta hazır bulunan üye sayısının üçte ikisinin oyuna ihtiyaç olduğunu öne sürmesine karşı akıllı davranmalıyız.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin, Birleşmiş Milletler'e katılmasının tüm dünyayı ilgilendiren bir olay olmasının yanında, bu Birleşmiş Milletler Örgütü için sadece bir usül sorunudur. Bu konuda doğru bir karar alındığında hak yerini bulacaktır. Hem hak yerini bulacak, hem de bu yüce meclisin, görmek için gözleri, işitmek için kulakları, konuşmak için dili olduğu, kendi başına karar verebileceği kanıtlanacaktır.

NATO'nun, üyesi olan birçok ülkeye atom silahları yerleştirmesi, özellikle Federal Almanya Cumhuriyeti'nin bu kitle imha silahlarına çok mik-

tarda sahip olması, silahsızlanma anlaşması olabilirliğini azaltıyor. Bu sorun, iki Almanya'nın barışçı yoldan birleştirilmesinden ayrı düşünülemez. Tam bir anlaşma sağlanmadıkça, Almanya bölünmüş olarak kalacaktır. Almanya'nın birleşmesi sorunu, ancak Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin görüşmelere doğrudan ve bütün haklara sahip olarak katılmasıyla çözümlenebilir.

Gündemde geniş yer verilen ekonomik gelişme ve uluslararası ticaret konularına kısaca değineceğiz. İçinde bulunduğumuz 1964 yılında, Cenevre Konferansı'nda, uluslararası ilişkilerin bu yönüyle ilgili pek çok sorun ele alındı. Temsilciler heyetimizin görüş ve varsayımları, ne yazık ki, ekonomik anlamda bağımlı ülkeler açısından gerçekleşmiştir.

Küba'yla ilgili olarak, sadece şunu belirtmek isteriz: Amerika Birleşik Devletleri, Cenevre Konferansı'nda ortaya konulan yükümlülükleri yerine getirmediği gibi, Küba'ya ilaç satışını da yasaklamıştır. Böylece, Birleşik Devletlerin, Küba halkına karşı uyguladığı ablukanın saldırgan niteliğini gizlemek için taktığı insancıllık maskesi düşmüştür.

Ayrıca, sömürgecilikten miras kalan ve halkların gelişimini engelleyen kötülüklerin kökeninin, yalnızca politik ilişkiler olmadığını da belirtmek isteriz. Ticaret koşullarının bozulması, hammadde üreten ülkelerle, pazarı egemenliği altında tutan ve sözde değerlerin, hayal ürünü bir adaleti gerçekleştiren sanayileşmiş ülkeler arasındaki aslında eşit olmayan mübadelenin sonucundan başka bir şey değildir.

Sömürge ülkeler, kendilerini kapitalist pazarların kölesi olmaktan kurtararak sosyalist bir blok haline gelip sömürenlerle sömürülenler arasındaki ilişkileri baştan düzenlemedikçe, sağlam bir ekonomik gelişme sağlanması mümkün değildir. Bazı durumlarda, gerileme olabilir, bunun dönemlerde, yoksul ülkelerin emperyalistlerin ve sömürgecilerin siyasi egemenliği altına girmesi kaçınılmazdır.

Son olarak, sayın delegeler, Karayibler bölgesinde, özellikle Nikaragua kıyılarında, Kostarika'da, Panama Kanalı bölgesinde, Portoriko'ya ait Vieques Adaları'nda ve Florida'da, belki de Amerika Birleşik Devletleri topraklarında, hatta Honduras'ta bile Küba'ya saldırmak üzere hazırlıklar yapıldığını bildirmeliyiz. Bu bölgelerde Kübalı paralı askerlerle beraber başka uluslardan askerler de eğitim alıyor. Bu askeri tatbikatların ba-

rışa hizmet etmek için yapılmadığı açıktır.

Bu büyük bir rezaletin ortaya çıkmasından sonra, Kostarika hükümeti, ülkedeki Kübalı sığınmacılara ait askeri eğitim kamplarının kapatılmasını emretmiştir. Bunun samimi bir hareket mi, yoksa eğitim gören paralı askerlerin bazı hazırlıklara girişmeleri nedeniyle alınan bir önlem mi olduğu bilmiyor. Uzun zaman önce kamuoyuna duyurduğumuz saldırı üslerinin varlığının artık kabul edileceğini umuyor, paralı askerlerin Küba'ya saldırmak üzere eğitim görmesine izin veren ve kolaylıklar sağlayan hükümetlerin taşıdığı uluslararası sorumluluğun tüm dünya kamuoyu tarafından ciddi biçimde düşünülmesini istiyoruz.

Birleşik Devletler gazetelerince Karayiplerin çeşitli bölgelerinde paralı askerlerin eğitim yapması ve ABD hükümetinin bu tür eylemlere katılmasıyla ilgili haberlerin, tamamıyla normal olaylarmış gibi okuyuculara sunulması düşündürücüdür. Latin Amerika'da da bu durumu protesto etmek için hiçbir ses yükselmiş değil. Böylece, Birleşik Devletler, rahatlıkla bölgeye müdahale edebiliyor.

Amerika Devletleri Örgütü üyesi dışişleri bakanları, Venezüella'da ele geçirilen yankee silahlarının üzerinde Küba amblemi bulunmasını "*çürütülemez*" bir kanıt sayıyorlar ama, Birleşik Devletler'in açıktan bir saldırıya hazırlanmasını görmezlikten geliyorlar. Hatta, Playa Giron'da Küba'ya karşı yapılan saldırıyı düzenlediğini kamuoyuna açıklayan Başkan Kennedy'nin sesini de duymuyorlar.

Bazı durumlarda, Latin Amerika ülkelerindeki egemen sınıfların gözlerini, devrimimize karşı duyduğu kin bürümüş oluyor. Bazı durumlardaysa, yasadışı yollardan kazanılan servetlerin parıltısı gözlerini kamaştırıyor.

Bildiğiniz gibi, "*Karayibler Krizi*" adıyla bilinen uluslararası krizden sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği ile bazı silahların sınırlandırılmasını öngören bir anlaşma imzaladı. Ancak, Birleşik Devletlerin saldırganlığını arttırması, Playa Giron'da paralı askerlerin saldırısı ve ülkemizi işgal girişimi, bizi Küba'da savunma amacıyla bazı silahlar bulundurmaya zorluyor.

Üstelik, Birleşik Devletler, ülkemizin Birleşmiş Milletler tarafından denetlenmesini istemiştir. Küba, Birleşik Devletlerin yada başka herhan-

gi bir gücün, topraklarda bulunduracağımız silahları denetlemeye hak sahibi olduğunu kabul etmemektedir.

Biz sadece her iki tarafa eşit haklar tanıyan iki taraflı anlaşmalara saygı göstermeye kararlıyız. Fidel Castro'nun dediği gibi: "*Egemenlik kavramı, ulusların ve bağımsız halkların hakkı olarak var oldukça, halkımızın bu haktan yoksun kalmasını kabul etmeyeceğiz. Dünya'da bu ilkeler hüküm sürdükçe, dünya tüm halklar tarafından tanınan ve kabul edilen bu kavramlara göre yönetildiği sürece, bu hakların birinden dahi bizi yoksun etme girişimlerine yanaşmayacağız, bu hakların hiçbirinden vazgeçmeyeceğiz.*"

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Thant, bize hak vermiştir. Buna karşın, Amerika Birleşik Devletleri hâlâ keyfi ve yasadışı ayrıcalıklar peşinde. Hangi küçük ülke olursa olsun, gidip hava sahasına girmek istiyor. Ülkemizin göklerinde U-2'lerin ve diğer başka casus uçakların uçtuğunu daha sık görüyoruz. Bunlar hiçbir ceza almaksızın hava sahamızı giriyorlar. Bu uçakların hava sahamıza girmemesi için, Guantanamo bölgesinde devriye botlarımıza, karasularımızdaki gemilerimize ve başka bandıralı gemilere karşı Amerika Birleşik Devletleri donanmasının saldırılarının durması için, adamıza casusların, sabotajcıların sızması, her türden silah sokulması son bulsun diye defalarda uyardık.

Sosyalizmi kurmak istiyoruz. Barış uğruna mücadele edenleri desteklediğimizi daha önce belirttik. Marksist-leninist olmakla birlikte, bağlantısız ülkeler grubundan olduğumuzu bildirdik, çünkü bağlantısız ülkeler, tıpkı bizim gibi emperyalizme karşı mücadele içinde. Halkımız için daha iyi bir hayat sağlamak amacındayız. Bu nedenle, Yankee provokasyonlarından kendimizi korumaya çalışıyoruz. Amerika Birleşik Devletleri'ni yönetenlerin yapısını biliyoruz. Barışı bize çok pahalıya ödetmeyi amaçlıyorlar. Cevabımız, hiçbir bedelin onurumuzdan daha yüksek olamayacağıdır.

Küba, ihtiyaç duyduğu silahları topraklarında bulunduracağını, dünyada ne kadar büyük olursa olsun, topraklarımıza, karasularımıza ve hava sahalarımıza girmeye hakkı olmadığını yeniden herkese duyurmak ister.

Eğer Küba, ortak nitelikte bir yükümlülüğü üzerine alırsa, buna sadakatle uyacak, ama o güne dek, tüm diğer uluslar gibi haklarını koruyacaktır. Emperyalizmin istekleri karşısında, Başbakanımız Karayiplerde

barışın sürdürülmesi için gerekli şu beş noktayı belirtmiştir:

1. Ekonomik ablukanın ve Birleşik Devletler'in dünya çapında, ülkemize uyguladığı ekonomik ve ticari baskıların kalkması.

2. Birleşik Devletler ve suç ortağı diğer ülkelerin her türlü yasadışı eylemlerine, hava ve deniz yoluyla ülkeye silah ve cephane sokulmasına, paralı askerlere yaptırılacak işgal operasyonlarının hazırlanmasına, casus ve sabotajcıların ülkeye gönderilmesinin durdurulması.

3. Birleşik Devletler ve Porto-Riko'daki üslerden yapılan saldırıların durdurulması.

4. Hava sahamıza ve karasularımıza Birleşik Devletler donanmasına yada hava filosuna ait savaş gemilerinin ve askeri uçakların girmesinin önlenmesi.

5. Guantanamo Deniz Üssü'nün kaldırılması ve ABD'nin işgali altındaki kara parçasının Küba'ya iade edilmesi.

Bu temel noktaların hiçbiri kabul edilmedi. Askeri güçlerimiz hâlâ Guantanamo Deniz Üssü'nden yapılan saldırıların hedefinde. Bu üs bir karargâh konumundadır. Katiller ülkemize buradan saldırılmıştır. Uğradığımız provokasyonları saymaya süremiz yetmeyecektir. Yalnızca bir sayı vermekle yetinelim. İçinde bulunduğumuz Aralık ayının ilk günlerini de sayarsak, 1964 yılında toplam 1323 provokasyona uğradık. Bunlar arasından, önemsiz olanlar sınır ihlali, ABD işgali altındaki topraklardan çeşitli maddelerin fırlatılması, ABD personelinden erkek ve kadınların teşhirci hareketleri, sözlü saldırılar ve benzeri davranışlardır. Daha önemli olanlar arasında, küçük kalibreli silahlarla ateş açılması, topraklarımıza silah sokulması, ulusal bayrağımıza saygısızlık edilmesi sayılabilir. Çok ağır provokasyonlarsa Küba tarafında yangın çıkarmak amacıyla sınırın ötesinde sabotaj yapılması, askerlerimize ateş açılmasıdır. Bu yıl 78 kez ateş edildi. Kuzey sınırından 3,5 km uzaklıktaki ABD karakollarından açılan ateşle Ramon Lopez Pena adlı bir Kübalı er öldürüldü. Bu provokatif hareket 19 Temmuz 1964 günü saat 19.07'de meydana geldi.. Başbakanımız, 26 Temmuz'da bu gibi hareketlerin tekrarı halinde, birliklerimize saldırılara karşılık verme emri verileceğini açıkladı. Aynı zamanda, ileri noktalardaki Küba birlikleri sınır çizgisinden uzaklaşma ve gerekli mevziyi inşa etme emri aldı.

340 günde 1323 kışkırtma hareketi, ortalama günde bir provokasyon demektir. Ancak bizimki gibi disiplinli ve yüksek moralli bir ordu bu tür düşmanlıklara soğukkanlılığını yitirmeden karşı koyabilir.

47 ülkenin katılmasıyla Kahire'de toplanan *2. Bağlantısız Ülkeler Devlet ve Hükümet Başkanları Konferansı*'nda oybirliğiyle şu anlaşmaya kabul edildi:

"Yabancı askeri üslerin, uluslar üzerinde bir baskı aracına dönüştüğünü, halkların kurtuluşunu ve kendi öz ideolojik, politik, ekonomik ve kültürel temelleri üzerinde gelişimlerini engellediğini endişeyle göreni konferansımız, topraklarından yabancı üslerin kaldırılması için mücadele veren ülkeleri desteklediğini açıklamak ister ve tüm devletlere, başka ülkelerde bulunan askeri birlikleri geri çekmeleri, derhal üslerini kapatmaları için çağrıda bulunmayı görev bilir.

Konferansımız, Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba halkının ve hükümetinin kararlarına karşı gelerek ve Belgrad Konferansı Bildirisi hükümlerine aykırı olarak Guantanamo'da (Küba'da) askeri deniz üssü bulundurmasını Küba'nın egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saldırı sayar.

Küba hükümetinin Guantanamo Deniz Üssü'nde Amerika Birleşik Devletleri ile eşit haklara sahip olmak koşuluyla çözümü onayladığını göz önüne alan Konferansımız, Birleşik Devletler'in askeri üssü kaldırmak için Küba Hükümetiyle görüşmelere başlamasını talep eder."

Amerika Birleşik Devletleri, *Kahire Konferansı*'nın bu isteğini karşılıksız bıraktı. Amacı, bu bölgeyi, saldırıları sürdürmek için sonsuza dek elinde bulundurmaktı.

Halkların *"Birleşik Devletler Sömürgeler Bakanlığı"* adını taktığı Amerika Devletleri Örgütü, bizi saflarından çıkardıktan sonra *"enerjik biçimde"* suçlamış, üyelerine Küba ile diplomatik ve ticari ilişkileri çağrısını yapmıştır. Amerika Devletleri Örgütü, ne zaman ve, hangi sebeple olursa olsun ülkemize yapılan saldırıları onaylamış, böylece en temel uluslararası yasaları çiğnemiş, Birleşmiş Milletleri hiçe saymıştır. Uruguvay, Bolivya, Şili ve Meksika bu önlemlere karşı oy kullandılar. Meksika hükümeti bu önlemlere uymayı reddetmiştir. O zamandan bu yana, Latin Amerika'da sadece Meksika ile ilişkilerimizi devam edebildi. Bu sayede, emperyalizmin saldırıları için gerekli koşullardan biri daha gerçekleşti.

Latin Amerika ile yakınlığımızın, bizi birleştiren tarihi ve kültürel

bağlara dayandığını bir kez daha belirtmek isteriz. Konuştuğumuz dilin, kültürümüzün ve geçmişteki efendimizin ortak oluşu bizi ayrılmaz kılıyor. Latin Amerika'nın, ABD boyunduruğundan kurtulmasını, istememiz bu sebeptendir. Burada temsilcileri bulunan Latin Amerika ülkelerinden herhangi biri Küba ile ilişki kurmaya karar verirse, eşitlik temeline dayanması koşuluyla bunu sevinçle kabul ederiz. Küba'yı özgür bir ülke olarak tanımak bize lütufta bulunmak değildir. Küba'nın özgürlüğünü, kurtuluş mücadelesi verdiğimiz günlerinde kanımız ve canımız pahasına elde ettik. Özgürlüğü, Yankee emperyalizmine karşı kanımız ve canımız pahasına savunduk.

Başka ülkelerin içişlerine karıştığımız yolundaki suçlamalarını reddetmekle birlikte, özgürlükleri için savaş veren halklarla olan dayanışmamızı inkâr etmeyiz. Dünya kamuoyu önünde, Birleşmiş Milletler Anlaşmasında bahsi geçen egemenlik haklarına kavuşmak için mücadele veren halkları, dünyanın neresinde olursa olsunlar desteklediğimizi açıklamayı halkımız ve hükümetimiz adına borç biliriz.

Birleşik Devletler, ise ülkelerin içişlerine açıktan açığa karışmaktan rahatsızlık duymaz. Tarih boyunca Latin Amerika'da, yaptıkları başka türlü açıklanamaz. Küba da, 20.yy başlarından beri bu acı gerçeği yaşayarak gördü. Kolombiya, Venezüella, Nikaragua, genellikle Orta Amerika, Meksika, Haiti, Santo-Domingo da bu gerçeği biliyorlar.

Şu son yıllarda, bizden başkaları da saldırıya uğradı. Panama'nın kanal bölgesinde deniz piyadeleri, savunmasız halkın üzerine soğukkanlılıkla ateş açtı. Santo Domingo'da, Trujillo'nun öldürülmesinin ardından halkın isyan etmesini önlemek için Yankee donanması karasuları içine girdi, Kolombiya'da, Gaitan'in katlinden sonra başgösteren ayaklanmanın hemen ardından başkenti ele geçirdi.

Başka ülkelerin içişlerine müdahaleler, askeri görevler görünümü altında yapılır. Askeri görevliler, çeşitli ülkelerde bu amaçla yetiştirilen askeri güçleri örgütleyerek, baskı ve Latin Amerika kıtasında son zamanlarda sık sık tekrarlanan askeri darbe hareketlerine katılırlar.

Dominikli diktatör Rafael Trujillo 30 Mayıs 1961 tarihinde öldürüldü. 1961 Kasımında, Trujillo'nun iki erkek kardeşinin Santo Domingo'ya dönmesiyle başlayan halk ayaklanmasının büyümesiyle birlikte, Was-

hington, Santa-Domingo kıyılarına savaş gemilerini gönderdi. 1948 Nisanında, Kolombiya Liberal Parti lideri, Jörge E. Gaitan'ın katledilmesi üzerine Bogotazo diye anılan halk isyanı başgösterdi.

Birleşik Devletler'e bağlı askeri güçler, Venezüella, Kolombiya ve Guatemala'da özgürlükleri için savaşan halklara baskı uyguladı. Venezüella'da, sadece orduya ve polise danışmanlık yapmasıyla birlikte, ayaklanan geniş bölgelerdeki köylü halka karşı uçakla katliam hareketine girişmişlerdir. Bu bölgelerde mevzilenen Yankee birlikleri, doğrudan doğruya müdahaleyi artıracak her türlü baskı hareketine başvurmuşlardır.

Emperyalistler, Latin Amerika halklarını ezmeye hazırlanıyor. Artık, uluslararası bir cinayet örgütü gibi davranıyorlar. Birleşik Devletler, sözüm ona özgür kuruluşları savunmak için ülkelerin içişlerine karışmaktadır. Bir gün mutlaka, bu Genel Kurul daha olgun hale gelecek ve Amerika Birleşik Devletleri hükümetinden, bu ülkede yaşayan siyah derili ve Latin Amerika kökenli insanların yaşama güvencelerini isteyecektir. Bu insanların birçoğu doğuştan ABD vatandaşıdır yada sonradan yurttaşlığa kabul edilmişlerdir. Kendi çocuklarını öldürenler, yada derisinin renginden dolayı yurttaşlarını aşağı görenler, zencileri öldürenleri serbest bırakanlar, böylelerini koruyanlar, üstelik de özgür insanlar olarak yasal haklarını arayan siyah halkı cezalandıranlar kendilerini özgürlüğün bekçileri sayabilirler mi? Bugün, Genel Kurul'un, bütün bu olaylar için açıklama isteyecek durumda olmadığını biliyoruz. Yine de, Birleşik Devletler hükümetinin özgürlük abidesi olmadığı, sadece dünya halklarına ve büyük ölçüde de kendi halkına karşı sömürü ve baskıyı sürdürmeyi amaçlayan bir ülke olduğu apaçık bir şekilde söylenmelidir.

Küba'nın ve Amerika Devletleri Örgütü'nün durumundan açıkça anlaşılmayacak bir dille bahseden bazı delegelere cevap olarak Latin Amerika halklarının bu uşak ruhlu, satılık hükümetlere ihanetlerinin hesabını bir gün mutlaka soracağını açıkça bildirmek isteriz.

Sayın delegeler, kimseye zincirlerle bağlı olmayan, yabancı sermayeye bağımlılığına son vermiş, siyasetine yön verecek prokonsüllerden arınmış, özgür ve egemen bir devlet olan Küba, bu topluluğun karşısında başını dik tutarak konuşabilir ve kendisine verilen "*Latin Amerika'nın özgür toprağı*" adına hak kazandığını kanıtlayabilir.

Bizim örneğimiz tüm Latin Amerika Kıtası'nda etkisini gösterecektir. Şimdiden Guatemala'da, Kolombiya'da ve Venezüella'da etkimiz görülmüştür.

Artık yalnız başına kalmış halklar söz konusu değildir, önemsiz düşmanlar, savsaklanabilecek güçler de var olamaz. *İkinci Havana Bildirisi*'nde belirtildiği gibi:

"Latin Amerika'da güçsüz ülke yoktur. Bizler aynı sefaleti çeken, aynı duyguları paylaşan ortak düşmanlara sahibolan, aynı güzel geleceği özleyen ve dünyanın tüm dürüst insanlarının desteğinden yararlanan 200 milyon çocuklu bir ailenin evlatlarıyız.

Bu destan, acıyla dolu Latin Amerika topraklarında pek bol bulunan aç yerli halk yığınları, topraksız köylüler, sömürülen işçiler, ilerici kitleler, dürüst ve yetenekli aydınlar tarafından yazılacaktır. Emperyalizmin küçük gördüğü halklarımız, kitle halinde mücadele ve düşüncelerle, bu destanı gerçeğe dönüştüreceğinden kimsenin şüphesi olmasın. Bugüne kadar küçümsenen, önemsenmeyen halklarımız, artık emperyalistlerin uykularını bile kaçırmaktadır. Bizi hep güçsüz ve uysal bir sürü olarak gören emperyalistler, şimdi 200 milyon Latin Amerikalının oluşturduğu dev sürü karşısında korkuya kapılmış, bu dev kitle içinde, yankee tekelci kapitalizminin mezar kazıcılarını görmenin endişesini yaşamaktadır.

Şimdi, Latin Amerika Kıtası'nın her tarafında, intikam zamanının geldiğini gösteren apaçık belirtiler ortaya çıkmıştır. Şimdi bu adsız kitle, bu rengarenk kıtanın her yerinde aynı acıları, aynı hayal kırıklıklarını dile getiren şarkıları söyleyen bu rengarenk Latin Amerika, yüzü gülmeyen, kaderine sessizce razı olmak zorunda bırakılan bu Latin Amerika, artık tarihini kendi yazmak istiyor. Kendi tarihine geçmek, tarihini kanıyla yazmak, bu uğurda acı çekmek ve ölmek istiyor."

Bugün Latin Amerika'nın dağlarında ve ovalarında, yaylalarında ve vahşi ormanlarında, ıssız köşelerinde büyük kentlerindeki trafik karmaşasının ortasında, okyanuslarının ve nehirlerinin kıyısında, insanlar uyanıyor, kı kıpırdıyor. Kendilerine ait olan ne varsa onun uğruna canını vermeye hazır, 500 yıldır şunun bunun tarafından birer birer gasp edilen hakları yeniden almaya hazır, kaygılı eller ileriye doğru uzanıyor. Şimdi, tarih, Latin Amerika'da yaşayan yoksullarını, tarihlerini kendileri yazmak

kararındakileri , horlananları hesaba katmak durumundadır. Onlar şimdi yolda, yayan, hergün, yüzlerce kilometrelik bitmek tükenmek bilmeyen bir yürüyüşle yönetim "doruğuna" ulaşmaya, haklarını elde etmeye doğru gidiyorlar.

Onlar şimdi silahlı. Taşlarla, sopalarla, machetelerle, şu ya da bu yönde, her gün topraklan işgal ediyor, kendilerinin olan toprağa daha da sarılıyor, onu canları pahasına olsa dahi hiç korkmadan savunuyorlar. Onlar şimdi pankartlar, bayraklar, sloganlar taşıyor, bunları dağların rüzgârında, ovalar boyunca dalgalandırıyorlar. Adalet isteyen bu öfke dalgası, bastırılmış kinlerin, ayaklar altına alınmış hakların bu kabaran dalgası, Latin Amerika topraklarından yükselen bu devrim dalgası hiçbir zaman durmayacak, yenileri eklenerek devam edecektir. Geçen her gün, bu dalga daha da büyüyecektir. Çünkü en büyük sayıdan, her yönüyle çoğunluktan, emeğiyle zenginlikleri biriktirenlerden, değerleri yaratanlardan, tarihin tekerleklerini döndürenlerden, uyutulduktan sersemletici uzun uykudan artık uyananlardan oluşmaktadır.

Çünkü bu büyük insan kitlesi "*Yeter!*" demiş ve yürüyüşe geçmiştir artık. Devlerin bu yürüyüşü gerçek bağımsızlığa, uğruna bir şey elde edemeden binlerce kez öldükleri gerçek özgürlüğe kavuşmalarına dek duracağını beklemeyin. Bugün ölenler, Playa Giron'daki Kübalılar gibi, biricik, gerçek, vazgeçilmez, asla geri vermeyecekleri bağımsızlıktan uğruna öleceklerdir.

Tüm bu olanlar, sayın delegeler, tüm kıtanın bu yeni iradesi, kitlelerimizin mücadele kararlılığının dile getiriliş şekili olan, istilacının silahlı kolunu felce uğratan çığlıkla özetlenebilir. Bu çığlık, tüm dünya halklarınca, özellikle de Sovyetler Birliği'nin liderliğindeki sosyalist kamp ülkelerinde anlaşılmış ve benimsenmiştir.

YA ÖZGÜR VATAN, YA ÖLÜM!

Bu konuşma, New York'ta, Birleşmiş Milletler'in 19. Genel Kurul toplantısında yapılmış ve 12 Aralık 1964'te Revolucion ve Hoy dergilerinde yayımlanmıştır.

Küba'da Sosyalizm ve İnsan

Gecikmeme rağmen, bu notları Afrika gezim sırasında tamamlıyorum. Bu şekilde sözümü tutmuş olacağımı umuyorum. Bunu da yazının başlığında belirtilen konuya değinerek yapmak isterim. Uruguaylı okuyucuların dikkatini çekeceğini umarım.

Sosyalizme karşı ideolojik olarak verilen mücadelede, kapitalistlerin sık dile getirdiği iddia, sosyalizmin ya da bizim içinde bulunduğumuz sosyalizmi kurma sürecinin, bireyin devlete itaatiyle karakterize edildiğidir. Bu iddiayı, teorik temellere dayanarak, Küba'da var olan gerçekleri de ortaya koyarak ve sonra da genel yorumlar ekleyerek çürüteceğim. Devrimci mücadelemizin, iktidarı ele geçirmeden önceki ve sonraki tarihini anlatmakla başlayacağım.

Bilindiği üzere, *1 Ocak 1959*'da doruğuna ulaşan devrimci kavgamızın başlangıç tarihi *26 Temmuz 1953*'tür.

O gün sabah saatlerinde Fidel Castro'nun komutasında bir grup devrimci, Oriente Eyaleti'ndeki *Moncada Kışlaları*na saldırdı. Saldırı başarısızlıkla sonuçlandı. Bu başarısızlık büyük bir hezimete dönüştü. Hayatta

kalan devrimciler ise hapse atıldılar. Fakat onların daha sonra çıkarılan genel bir af ile serbest kalmalarından sonra devrimci kavga yeniden başladı.

Sosyalizmin yalnızca tohumlarının mevcut olduğu bu dönemde temel etken insandı. Biz stratejimizi, bireysel, kendine özgü nitelikleri, adı ve ünü olan kişiler üzerine kurduk. Görev, yeteneklerine göre bu insanlara emanet edilmişti, başarı yada başarısızlık onlara bağlıydı.

Daha sonra gerilla savaşı aşamasına geçildi. "*Gerilla savaşı*" iki farklı unsur tarafından yürütüldü. Birinci unsur, harekete geçirilmesi gereken bilinçsiz, uyuyan kitlelerden oluşan halktı. İkincisi ona öncülük eden, hareketin itici gücü, devrimci bilincin ve militan ruhun jeneratörü olan gerillalar. İşte bu öncü güç, zafer için gerekli öznel koşulları yaratan hızlandırıcı bir etkendi.

Düşüncemizin proleterleşmesi sürecinde, alışkanlıklarımızda ve düşünce yapımızda meydana gelen devrimde, temel etken bireydi. Devrimci güçler içinde üst kademelere kadar ulaşan, *Sierra Maestra* savaşçılarının her biri kendi olanaklarına göre önemli başarılar elde etmişlerdir. Onlar bu rütbelerine bu temele dayanarak eriştiler. Bu ilk kahramanlık devresinde onlar en ağır sorumluluklar üstlenerek, en büyük tehlikeler karşısında çarpışmışlardır. Onlar için bir görevi başarıyla tamamlamaktan başka tatmin edici hiçbir şey yoktu.

Biz, devrimci eğitimi amaçlayan çalışmalarımızda, bu öğretici temel konuya sık sık döneceğiz. Bizim savaşçılarımızın davranışlarında geleceğin insanını sezmek mümkündür.

Devrim davasına kendini adama, tarihimizin başka dönemlerinde de görülmüştür. *Ekim Krizi* günlerinde ve *Florida Kasırgası*'nda, bütün bir halkın ortaya koyduğu ender rastlanır fedakârlık ve olağanüstü çaba örnekleri gördük. Bizim temel görevlerimizden birisi de, günlük yaşantımızda da bu kahramanca tutumu sürdürmek için ideolojik noktalardan harekete geçerek bir çözüm yolu bulmaktır.

Ocak 1959'da. hilekâr burjuvazinin çeşitli temsilcilerinin de katılmasıyla devrimci hükümet kuruldu. Temel kuvvet olarak *Direnme Ordusu*nun varlığı, iktidarın garantisini sağladı.

Sonradan ciddi çelişkiler ortaya çıktı ve bunlar hızla gelişti. *Şubat*

1959'da Fidel Castro başbakanlık göreviyle hükümetin başkanlığını üzerine almak istediği sırada, bu çelişkiler ilk kez alt edilmeye başlandı. Bu süreç, aynı yılın Temmuz'unda Başkan Urritia'nın yoğun kitle baskısı altında istifası ile doruk noktasına ulaştı.

İşte o dönemde, Küba devrim tarihinde, her zaman varlığını hissettirecek olan bir güç ortaya çıktı. Bu büyük güç, "*kitle*"ydi.

Bu çok yönlü etken, ileri sürüldüğü gibi birbirine benzer, aynı tip birimlerin topluluğu ya da uysal bir koyun sürüsü gibi hareket eden bir yığın değildir. Ayrıca bu kitleler yukarıdan aldığı emirlerle işleyen bir sistem tarafından, böyle bir toplum tipi oluşturmaya zorlanmamıştır. Bu toplumun, liderlerini ve temelde Fidel Castro'yu duraksamaksızın izlediği doğrudur. Fakat Fidel'in kazandığı güvenin derecesi, kesinlikle halkın arzu ve düşüncelerini tam ve doğru bir şekilde dile getirmesinin ve verdiği sözleri tutmak için harcadığı içten çabalarla doğru orantılıydı.

Kitleler *tarım reformu*na ve devlet işletmelerini yönetmek gibi güç bir göreve katıldı, *Playa Giron (Domuzlar Körfezi)* deneyimini kahramanca yaşadı, CIA tarafından silahlandırılan çeşitli haydut çetelerine karşı savaş içinde çelikleşti. *Ekim Krizi* sırasında çağımızın en önemli kararlarından birine tanık oldu; bugünse sosyalizmi kurmak için çalışmaya devam ediyor.

Yüzeysel bakıldığında, bireyin devlete göre ikinci derecede kaldığını, daha doğrusu bireyin devlete kesinlikle itaat ettiğini ileri sürenler haklı gibi görünebilir. Kitleler, eşsiz bir heyecan ve disiplinle hükümetin ortaya koyduğu ekonomik nitelikli, kültürel, sportif görevleri ve savunma görevini yerine getirdiler.

İlk adım genellikle Fidel'den ya da *Devrim Yüksek Komutanlığı*'ndan gelir ve onu kendilerininmiş gibi kabul eden halka açıklanır. Bazı durumlarda ise parti ve hükümet, halka faydalı olabilecek yerel deneyimlerden de yararlanır ve aynı yöntemi uygular.

Bununla birlikte devletin de bazen yanlışlıklar yaptığı olur. Bu gibi bir yanlışlık yapıldığında bireylerin katkılarındaki azalmanın sonucu olarak, toplumun ortak coşku ve heyecanında da bir azalma olur. Çalışma o derece felce uğramıştır ki, üretilenler son derece az miktardadır. Yanlışların düzeltilmesi zamanı gelmiştir. 1962 Mart'ında Anibal Escalante tarafın-

dan partiye zorla kabul ettirilen sekter politikanın sonucu olarak böyle bir olay meydana gelmiştir.

Görülüyor ki, bu sistem bir dizi akla uygun önlemler bulup uygulamaya elverişli değildir. Kitlelerle daha sağlam bağlar kurmak gereklidir ve bizler gelecek yıllarda bu bağları geliştirmeliyiz. Fakat hükümetin üst kademelerindeki kişisel kararları göz önüne getirirsek biz şimdilik, karşılaştığımız büyük sorunlara karşı genel tepkileri öğrenirken hemen hemen yalnızca sezgisel yöntemleri kullanıyoruz.

Bu konuda Fidel, büyük bir ustadır. Onun kendisini halkla bütünleştirmede kullandığı kendine özgü yöntem, ancak onu eylem sırasında görmekle anlaşılabilir. Büyük kitle toplantılarında titreşimler, yeni yeni notalar yaratan iki melodi arasındaki ahenge benzer bir duruma tanık olunulur Fidel ve kitle, bizim savaş ve zafer naralarımızla doruk noktasına varacak biçimde giderek güçlenen bir diyalog içinde birlikte heyecanlanmaya başlarlar.

Devrim deneyini yaşamamış bir kişi için, bireylerin toplamı olarak kitlenin, lideriyle karşılıklı olarak birbirine bağlı olduğu bu sıkı birey-kitle arası diyalektik birliği anlamak zordur.

Kamuoyununu harekete geçirmeye yetenekli politikacılar ortaya çıktığı zaman, bu çeşit bazı olaylar kapitalizmde de görülebilir. Bunlar, aslında gerçek toplumsal hareketler değildir (eğer bunlar gerçek toplumsal eylemler olsalardı, onları kapitalist diye nitelendirmek de pek doğru olmazdı). Bu tip hareketlerin ömrü, onu yaratan insanların ömrü kadardır ya da bu eylemler, kapitalist toplumun acımazsızlığı bu renkli hayallere bir son verene kadar sürer.

Kapitalizmde insan, genellikle kavrayış ve anlayışının ötesinde kalan acımasız yasalarla yönetilir. Yabancılaşan birey, kendisi gibilerin oluşturduğu topluma görünmez bir göbek bağı ile bağlıdır. Bu göbek bağı, kapitalizmin değer yasasıdır. Bu yasa, kişinin bugünkü durumun ve geleceğini şekillendirerek hayatının tüm yönlerinde işler haldedir.

İnsanların çoğu için kör ve görünmez olan kapitalizmin yasaları, birey üzerinde, düşünmesine fırsat vermeksizin etkili olur. Kişi, yalnızca görünürde sonsuz olan önündeki ufkun genişliğini görür. Kapitalist propagandacıların, başarı olanakları için Rockfeller örneğinden -doğru ya da yan-

lış-ders alınması gerektiğini öne sürmeleri, bu ufukları, nasıl pembeye boyadıklarını gösterir.

Bir Rockefeller'in daha ortaya çıkması için gereken yoksulluk ve acının derecesi ve böylesine büyük bir servet birikiminin zorunlu kıldığı ahlaksızlığın ölçüsü hasır altı edilir, bu durumu halkın gözleri önüne sermemiz de genellikle mümkün değildir.

(Emperyalist ülkelerde işçilerin, bağımlı ülkelerin sömürülmesine belli bir oranda ortak olarak, emekçi sınıf enternasyonalizmi bilincini nasıl yitirdiklerini ve bu kaybın, emperyalist ülkelerdeki kitlelerin savaş yeteneklerini nasıl zayıflattığını burada tartışmak yerinde olur. Fakat, bu bizim konumuzun dışında kalır.)

Her durumda, başarıya giden yolun tehlikelerle dolu olduğu, fakat yetenekli bir bireyin sözüm ona tüm olumsuzluklara rağmen başarıya ulaşabileceği masalı anlatılır. Yol ıssız, ödül ise uzaktadır. Bu yolda, "*insan insanın kurdudur*"; birey, ancak diğerlerinin mahvolmasıyla başarıya ulaşabilir.

Şimdi, şu şaşırtıcı ve heyecan verici sosyalizmin kuruluşu olayının kahramanı olan bireyi, tekil bir varlık ve toplumun bir üyesi olarak ikili yaşamı içinde tanımlamaya çalışacağım.

Öyle sanıyorum ki. bireyin yetersizliğini ve tamamlanmamış bir eser olduğunu belirtmek çok şey ifade eder. Geçmiş çağlardan kalma vaaz ve öğütler, günümüzde de bireyin bilincinde yaşamaktadır; bunları yok etmek için sürekli çalışmak gereklidir. Çalışma yöntemi iki yönlüdür. Bir yandan toplum doğrudan ve dolaylı eğitimle etkisini gösterir, öte yandan ise birey, bilinçli olarak kendini eğitme süreci içindedir.

Kurulmakta olan yeni toplum, var gücüyle geçmişine karşı mücadele etmelidir. Geçmişin kalıntıları, eski piyasa ilişkilerinin sürmekte ısrar ettiği geçiş döneminin tüm özelliklerinde ve bireyi yalnızlaştırmaya yönelik sistemli bir eğitimin izlerinin hâlâ ağırlık taşıdığı toplumun bilincinde varlığını devam ettirir. Emtia, kapitalist toplumun ekonomik hücresidir. Emtia varolduğu sürece, etkileri, üretimin örgütlenmesinde ve bunun sonucu olarak toplum bilincinde kendini hissettirir.

Marx, kendi iç çelişkileriyle bunalan bir ülkedeki kapitalizmin patlayıcı dönüşümünden doğan bir dönem olarak geçiş döneminin temel özellik-

lerini belirledi. Buna rağmen, tarihi gerçek içinde, emperyalizm ağacının zayıf dallarının en önce kırıldığı bazı ülkelerde gördük. Bu, Lenin'in çok önceden tespit ettiği bir durumdu.

Bu ülkelerde kapitalizm, halka etkilerini şu ya da bu biçimde hissettirebilecek bir şekilde gelişmişti, fakat tüm olanaklarını yitirmesine rağmen, kapitalizmin çöküşüne neden olan iç çelişkiler değildi. Yabancı bir ezici güçten kurtulma mücadelesi, sonuçları ayrıcalıklı sınıfın, ezilen sınıfa daha bir üstün gelmesini sağlayan savaş gibi dış olayların sebep olduğu yoksulluk, yeni sömürgecilik rejimlerinin yıkılmasını amaçlayan kurtuluş hareketleri, bu tür çöküşlerde genel etkenlerdir. Gerisini ise bilinçli bir eylem tamamlar.

Bu ülkelerde, henüz toplumsal çalışma için tam bir eğitim yapılamamıştır, zenginlikler, yalnızca mülk edinme süreci aracılığıyla kitlelerin ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır. Bir yanda az gelişmişlik, diğer yanda sermayenin kaçınılmaz tükenişi, fedakarlık yapılmaksızın hızlı bir geçişi olanaksızlaştırır. Ekonomik temellerin kuruluşuna varmak için daha uzun bir yol vardır. Hızlanan gelişmenin hareket kolu olarak maddi çıkarın o çok çiğnenmiş yolunu izleme eğilimine ise pek sık rastlanır.

Burada, tek tek ağaçları görüp de ormanı fark edememe tehlikesi başlar. Bizi kapitalizme sıkı sıkıya bağlayan verimsiz araçların (yani ekonomik birim olarak mal, hareket kolu olaraksa kâr ve kişisel maddi çıkarlar vb.) yardımıyla sosyalizme ulaşmak için "*aldatıcı umut*" yöntemini izlemek bizleri bir çıkmaza sürükleyebilir.

Ayrıca, buraya birçok dörtyol ağzı bulunan uzun bir yol aştıktan sonra ulaşırsınız, fakat nerede yanlış bir dönüş yaptığınızı tam olarak anlamak güçtür. Zaten kurulmuş olan ekonomik temeller bilinç gelişmesinin mahvına yol açmıştır bile. Komünizmi kurmak için yeni ekonomik temeller atmak ne kadar gerekliyse, yeni insanlar yaratmak da o kadar gereklidir.

Bundan dolayı kitleleri eyleme geçirecek aracı doğru seçmek çok önemlidir. Temelde bu araç manevi nitelikli olmalı, fakat özellikle toplumsal karakterli maddi canlandırıcı etkenlere de yer verilmelidir.

Daha önce söylediğim gibi, büyük felaket anlarında manevi canlandırıcıları etkili hale getirmek kolaydır; fakat onların etkisini sürdürmesi için yeni değer yargılarının yer aldığı bir bilincin gelişmesine de ihtiyaç

vardır. Toplum tüm olarak, çok büyük bir okul haline getirilmelidir.

Üstünkörü bir özetle, bu durum, kapitalizmin başlangıç döneminde, kapitalist bilincin oluşması sürecine benzer, diyebiliriz. Kapitalizm zor kullanır, ama aynı zamanda kendi sistemine uygun olarak halkı da eğitir. Dolaysız propaganda, sınıflı toplumun kaçınılmazlığının gerek bazı "*tanrısal köken*" teorileri ve gerekse "*mekanik doğal ayıklanma*" teorisi aracılığıyla açıklanabileceğine inandırılmış kimseler tarafından uygulanıyordu.

Bu palavralar, karşı konulması olanaksız bir şeytan tarafından ezildikleri masalıyla kandırılan kitleleri uyutur. Hemen ardından bir ilerleme umudu doğar ve burada kapitalizm, gelişme için hiç olanak tanımayan önceki kast sistemlerinden farklılık gösterir.

Bazı insanlara göre, kast sisteminin ideolojisi şudur: İtaatkâr kişinin elde edeceği ödül, ölümünden sonra, eski bir inanca göre iyi insanların kabul edildiği efsanevi bir öteki dünyaya gitmektir. Diğer bir takım kişilerde ise şu değişik düşünce vardır. Toplumun sınıflara bölünme, alın yazısıdır fakat yaptığı işler vb. sayesinde bireyler ait oldukları, sınıftan bir yükseğine atlayabilirler..

Bu iki ideoloji de, kendini yetiştiren insan masalıda kesinlikle iki yüzlülüktür.

Bu teoriler, sınıflara bölünmenin sürekliliği yalanının doğruluğunu kanıtlamaya çalışanlar için fayda sağladığından üretilmiştirler.

Bizde ise, dolaysız eğitim daha büyük bir önem kazanır. Açıklamalar inandırıcıdır, çünkü doğrudur, kaçamaklara gerek yoktur. Dolaysız eğitim, Eğitim Bakanlığı ve partinin danışma organları gibi kuruluşlar aracılığı ile ideolojik, teknik ve genel kültürün bir işlevi olarak devletin eğitim aygıtlarınca yürütülür.

Eğitim, kitlelere kadar uzanır ve bu yeni tutum bir alışkanlık olma eğilimi kazanır. Kitleler bunu benimsemeye ve henüz kendilerini eğitememiş olanları etkilemeye başlarlar. Bu ise, halk eğitiminin en az diğeri kadar güçlü olan dolaylı şeklidir.

Fakat bu bilinçli bir süreçtir; birey yeni toplumsal gücün etkisini sürekli olarak hisseder ve onun standartlarına tamamıyla uygun olmadığını al-

gılar. Birey, dolaylı eğitimin baskısı altında, doğruluğunu hissettiği fakat o zamana kadar azgelişmişliğin kendisinin ona ulaşmasını engellediği bir ölçüte kendini uydurmaya çabalar. Kendi kendini eğitir.

Sosyalizmin kuruluşunun bu devresinde, doğmakta olan yeni insanı görebiliriz. Bu süreç yeni ekonomik biçimlerin gelişmesiyle birlikte ilerlediği için yeni insana biçim verilmesi henüz tümüyle bitirilmemiştir, hiçbir zaman da bitirilemeyecektir.

Eğitimi yetersiz kişiler arasından kendi kişisel tutkularını tatmin etmenin ıssızlığını seçenleri konumuzun dışında bırakalım. Bunlarda, ileriye doğru birlik içinde yürüyüşün yepyeni görünümü karşısında bile, kendilerine eşlik eden kitlelerden tecrit edilmiş olarak kalma eğilimi vardır. Fakat önemli olan, insanların her geçen gün toplumla tek vücut olma ihtiyaçlarının bilincine varmayı ve aynı zamanda toplumun eylemcileri olarak kendi değerlerini anlamayı sürdürmeleridir.

Onlar, artık uzak arzulara uzanan boş yollarda yapayalnız yolculuk etmiyorlar, onlarla yakın ilişkide bulunan, kitlelerle tek vücut olarak yürüyen parti üyesi öncülerini, ileri işçileri, ileri insanları izliyorlar. Öncünün gözleri geleceğe ve kazanacağı ödüle dikilmiştir, ancak, bunların hiçbir kişisel yönü yoktur. Ödül, insanların yeni kişiliklere bürünecekleri yeni bir toplum, yani komünist insanın toplumudur.

Yol uzun ve güçlüklerle doludur. Zaman zaman patikalarda dolanmanız ya da geri dönmemiz gerekir, bazen çok hızlı gider ve kitlelerden koparız, bazen de çok yavaş yol alır ve peşimizden gelenlerin sıcak nefesini ensemizde duyarız. Devrimciler olarak bizler, çabalarımızla yol açarak elverdiğince hızla ileriye doğru atılırız, fakat kitleyi kendimizden vereceğimiz örneklerle esinlendirirsek daha hızlı ilerleyebileceğimizi biliriz.

Manevi canlandırıcı etkenlere verilen öneme rağmen iki ana gruba bölünme (sosyalizmin kumlusuna şu ya da bu nedenle katılmayan azınlığın dışında) toplumsal bilincin ne de olsa az gelişmiş olduğunu gösterir.

Öncü grup ideolojik bakımdan kitlelerden daha ileridir; kitleler yeni değerleri anlarlar, fakat bu kavrayışları yeterli değildir. Öncülerde, onların ön safta görevlerini fedakarca yerine getirmelerini sağlayacak niteliksel bir değişme meydana gelmiştir, kitlelerse ancak yarı yola kadar gelebilmişlerdir, canlandırılmaları ve belirli şiddetteki baskılarla harekete

geçirilmeleri gereklidir. Bu, yalnızca yenilen sınıfın değil, aynı zamanda zafere ulaşan sınıfın bireyleri üzerinde de etkisi görülen proletarya diktatörlüğüdür.

Bütün bunlar, tam bir başarı için, bir dizi düzenek ve devrimci kuruluşun gerektiği anlamına gelir. Görevlerini tam yapanları ödüllendiren, yeni toplumun gelişmesini engellemeye kalkışanlaraysa cezalar uygulayan, öncüleri seçerek ilerlemeyi kolaylaştıran düzeneklerin kusursuz işleyişiyle, kısıtlamalar, basamaklar ve yolların uyumlu bir bileşimi, geleceğe doğru güvenli adımlarla yol almanın çoğunluğun isteğine uygun biçimini oluşturur.

Devrimin böyle kurumsallaştırılması henüz tamamlanmamıştır. Burjuva demokrasisinin "*yasama meclisleri*" gibi basmakalıp kurumlarının topluma aşılanmasından son derece büyük bir özenle kaçınılırken, sosyalizmin kuruluşunun özel koşullarına uygun biçimde hükümetle tüm toplumu özdeşleştirmenin yolunu arıyoruz.

Devrimin örgütlü biçimlerinin kademeli gelişmesini amaçlayan bazı denemeler acele edilmeden yapıldı. Herhangi bir formalitenin belki bizi kitlelerden ve bireylerden ayırabileceği ve yozlaşmışlıktan kurtulan insanları görmek olan en yüce ve en önemli devrimci özlemimizi gözden kaçırabileceğimiz korkusu bizim için en büyük engel olmuştur.

Yavaş yavaş giderilmesi gereken örgütlenme eksikliğine rağmen aynı dava için mücadele eden bireylerin bilinçli topluluğu olan kitleler şimdi kendi tarihlerini yazmaktadırlar. Sosyalizmde insan, ilk görünüşteki standartlaştırılmasına rağmen daha kusursuzdur. Mükemmel aygıtların olmayışına rağmen kendisini ifade etme ve kendini toplumsal örgüt içinde duyma olanakları sonsuz derecede daha fazladır.

Daha hâlâ, bireyin, tüm yönetim ve üretim örgütüne bireysel ve ortaklaşa olarak bilinçli biçimde katılmasının desteklenmesi ve bunun teknik ve ideolojik eğitim ihtiyacı fikrine bağlanması gerekmekledir. Böylece birey bu süreçlerin nasıl sıkı sıkıya birbirlerine bağlı ve ilerleyişlerinin nasıl paralel olduğunu anlasın. Bu şekilde, bir kez yozlaştırıcı zincirlerin kırılmasıyla, insan, tam olarak yeniden yaratılışına eşdeğer olan, toplumsal işlevinin tam anlamıyla bilincine varacaktır.

Bu sözlerimiz, bireyin kültür ve sanat aracılığıyla kendi insani değerini

ve emeğin kurtuluşu sayesinde gerçek yapısını yeniden kazanması biçiminde yorumlanabilir.

Bireyi, yukarıdaki kategorilerin ilki içinde geliştirmek için, emek yeni bir şekil almalıdır. Ticari ilişkilerin egemenliği altındaki insanın varlığına son verilmeli ve bireyin toplumsal görevini tam olarak yapması için bir ölçüt ortaya koyacak sistem yaratılmalıdır. Topluma ait üretim araçları ve makineler yalnızca görevin tamamlandığı yerlerde mevzilenmelidir.

İnsan, tamamladığı işler ve yarattığı nesneler aracılığıyla insan olarak gerçek değerini anlamaya ve yaptığı işin kendisini yansıttığını görmeye başlayacaktır. Çalışma, artık insanın kendisine ait olmayan sattığı işgücü şeklinde bireyin varlığının bir kısmını tüketmesini gerektirmeyecek, bunun yerine kişinin ortak hayata katkısını yansıtan bir eserini, yerine getirdiği toplumsal görevini temsil edecektir.

Toplumsal görevin bu yeni şeklini yaratmak ve bunu, bir yandan daha büyük bir özgürlüğün koşullarını meydana getirecek olan teknolojik gelişmeyle, öte yandan da, insanın, emeğini bir mal gibi satmak ihtiyacıyla hareket etmediği zaman üretimde tam insanca koşullara gerçekten kavuşacağı olgusunun marksist değerlendirilmesi temeline dayanan gönüllü çalışmayla uyumlu kılmak için, olanaklar elverdiğince, gereken her şeyi yapıyoruz.

Gönüllü çalıştığı zaman kuşkusuz başka etkenler de ortaya çıkar: Birey, çevresindeki bütün zorlayıcı etkenleri, toplumsal nitelikli şartlı reflekslere dönüştüremez ve henüz toplumun baskısı altında çalışır. (Fidel buna "*manevi zorlama*" adını verir.)

İnsanın, yeni alışkanlıklarıyla bağlı olduğu toplumsal çevresinin doğrudan baskısından kurtulan emeğine karşı tutumunda tam bir manevi yeniden doğuş geçirmesi gereklidir. Bu komünizmde mümkün olacaktır.

Ekonomideki değişme nasıl kendiliğinden meydana gelmiyorsa, bilinçteki değişim de kendiliğinden olmayacaktır. Değişmeler, yavaştır, uyumlu da değildir, hızlanma dönemleri olduğu gibi, duraklamalar, hatta geriye dönüşler de görülür.

Daha önce de belirttiğim gibi, bizim, Marx'ın *Gotha Programının Eleştirisi* adlı eserinde anlattığı saf bir geçiş dönemi değil, onun önceden

göremediği yeni bir aşama, komünizme geçişin başlangıç aşaması ya da sosyalizmin kuruluşu dönemi geçirdiğimizi tespit etmemiz gerekir. Bu aşama, özünü tam olarak anlamayı zorlaştıran kapitalizm unsurlarının yer aldığı bir dönemdir ve şiddetli sınıf savaşları arasında meydana gelir.

Buna bir de marksist felsefenin gelişimini önleyen ve geçiş dönemi teorisinin sistematik gelişmesine engel olan skolastiği eklersek, hâlâ bebeklik çağında olduğumuz ve daha geniş çapta bir ekonomik ve politik teori ortaya atmadan önce, kendimizi bu dönemin tüm belli başlı temel özelliklerini araştırmaya adamamızı gerektiğini kabul etmek zorunda olduğumuz ortaya çıkar.

Bundan çıkacak olan teori, kuşkusuz, sosyalizmin kuruluşunun iki temel direği olan yeni insanın eğitimi ve teknolojik gelişmenin üzerine eklenecek büyük bir ağırlıktır. Bu her iki etken için de yapacağımız çok şey vardır, fakat teknoloji konusundaki gecikme hiç affedilmez, çünkü, burada karanlıklar içinde, el yordamıyla ilerleme değil, dünyanın daha ileri ülkelerince hazır açılmış bulunan uzun bir yolu izlemek söz konusudur. Fidel'in, halkımızın ve özellikle onun öncüsünün teknik eğitimine ihtiyaç duyulması üzerinde böyle ısrarla durmasının nedeni budur.

Üretim etkinliğinin işin içine karışmadığı düşünceler alanında, maddi ve manevi ihtiyaçlar arasındaki farkı ayırt etmek daha kolaydır. Uzun zamandan beri, insanlar, kültür ve sanat aracılığıyla kendilerini yozlaşmadan kurtarmaya çalışmaktadırlar. Emeğini sattığı 8 saat boyunca ölmekte olan insan, daha sonra, ruhsal etkinlikleri sayesinde hayata döner.

Fakat bu ilaç, aynı hastalığın mikroplarını taşımaktadır; birey, çevresiyle ilişki kurmak isteyen yalnız bir insanı andırır. İnsan, baskı altına alınan kişiliğini savunmakta ve çiğnenmemiş olarak kalan tek özlemi olan estetik düşüncelere ilgi duymaktadır.

Oysaki bütün yaptığı, kaçmaya çalışmaktır. Değer yasası, yalnızca üretim ilişkilerinin çıplak bir yansıması değildir. Tekelci kapitalistler -sadece deneysel yöntemlerle çalışırken bile- sanatın etrafına, onu kendi emirlerine uymaya hazır bir araç haline getirecek karmaşık bir ağ örerler. Toplumun üst yapısı, sanatçının eğitimini yapacağı bir sanat tipini saptar. Buna karşı çıkanlara, toplumun mekanizması aracılığıyla baş eğdirilir, ancak çok ender yetenekli sanatçılar, bildiklerini okurlar. Geri kalanlar, ya utan-

ması kalmamış kiralık adamlar haline getirilir yahut da ezilirler.

Bir "*sanat özgürlüğü*" okulu kurulduysa da, bunun değeri de, biz onunla çatışıncaya kadar -yada daha doğrusu insanın yozlaşması sorunu ortaya çıkana dek fark edilmese bile sınırlıdır. Anlamsız ıstıraplar ve bayağı eğlenceler, insanın endişelerinin en elverişli güvenlik supapları halini alır. Sanatı bir protesto aracı olarak kullanma düşüncesiyle mücadele edilir.

İnsan kurallara göre oynarsa, her türlü takdiri kazanır -bu takdir, dans eden maymunun topladığı alkışa benzer. Kabul ettirilen koşul, bu görünmez kafesten kimsenin kaçmaya kalkışamayacağıdır.

Devrim iktidarı ele geçirdiği zaman, bütün manevi değerleri ellerinden alınmış olan bu gibiler, kurtuluşu kaçmakta buldular, geri kalanlar ise devrimci olsun ya da olmasınlar; önlerinde yeni bir yolun açıldığını gördüler. Sanat konusundaki araştırmalar yeni bir canlılık kazandı. Bununla birlikte yollar hâlâ az çok gizlidir ve kaçmaya eğilimli görüşler "*özgürlük*" kelimesinin arkasına saklanırlar. Bu tutum, bilinçlerinde hâlâ burjuva idealizmini yansıtan devrimciler arasında bile görülür.

Benzer yöntemler uygulayan ülkelerde, bu gibi eğilimlere karşı aşırıya varan bir dogmatizm aracılığıyla mücadele edilmeye çalışıldı. Genel kültür gerçekte tabu idi, kültürel özlemlerin en yüksek noktasının, doğanın biçimsel olarak tam bir tasavvuru olduğu ilan ediliyordu. Daha sonra bu görüş, göstermek istedikleri toplumsal gerçeğin mekanik bir tasavvuruna dönüştü: bu, yaratmak istedikleri hemen hemen hiç çelişkisiz ve çatışmasız bir ideal toplum hayaliydi.

Sosyalizm gençtir ve birtakım yanlışları olabilir. Çok kez devrimciler, bilinenlerden farklı yöntemlerle yeni insanı geliştirmek görevi için gerekli bilgiden ve medeni cesaretten yoksundurlar. Bilinen geleneksel yöntemler ise onları yaratan toplumun etkilerinden dolayı kusurludurlar. (Burada yine "*biçimle içerik arasındaki ilişki*" konusuna değiniyoruz.)

Yeni duruma uyamama yaygın bir haldedir, biziyse maddi kuruluşun sorunları uğraştırmaktadır. Aynı zamanda büyük bir devrimci otoriteye sahip büyük sanat otoriteleri yoktur. Partinin adamları bu görevi ele almalı ve en başta gelen amaç olan halkın eğitimini gerçekleştirmek için çareler aramalıdırlar.

Daha sonraları sadeliğe ve basitliğe doğru bir yönelme belirdi. Her-

kesin anlayabileceği, "*sanat*"la uğraşan görevlilerin anladığı anlamda bir sanat yaratma eğilimi ortaya çıktı. Gerçek sanat değerleri küçümsendi, genel kültür sorunu ise sosyalizmin bugününden ve ölü (ölü olduğuna göre de tehlikesiz) geçmişten bazı şeyler alıp benimsemeye indirgendi. Böylelikle sosyalist gerçekçilik, geçen yüzyılın sanat temelleri üzerinde yükseltilmeye çalışıldı.

Oysa ki "*19. yüzyılın gerçekçi sanatı da sınıfsal bir sanattır*", hatta belki de yozlaşan insanın endişelerini açığa vuran 20. yüzyılın dekadan sanatından da daha salt kapitalisttir. Kültür alanında kapitalizm, verebileceği herşeyi vermiş ve ondan geriye çürüyen bir cesedin iğrenç kokusundan, yani bugünkü sanat dekadansından başka bir şey kalmamıştır.

Sanat için tek sağlam yolu neden "*sosyalist gerçekçiliğin*" donmuş biçimleri arasında arayalım? Özgürlük kavramına karşı sosyalist gerçekçilik kavramını ileri süremeyiz, çünkü yeni toplumun gelişimi tamamlanmadıkça özgürlük yoktur ve olamaz. Ne pahasına olursa olsun ille de gerçekçilik diyerek, oturduğumuz yüce makamdan 19. yüzyılın ilk yarısından beri gelişmekte olan sanat biçimlerini mahkûm etmeye kalkışmayalım, çünkü böyle yaparsak geçmişe dönmek ve doğmakta olan ve kendini yaratma süreci içinde bulunan insanın kendini sanatla ifade edişini delilik saymak gibi bir Proudhonvari yanlışa düşmüş oluruz.

Devletin bağışladığı verimli topraklarda çok kolayca çoğalan zararlı otların kökünü kazımayı ve aynı zamanda serbest araştırmayı sağlayan bir ideolojik ve kültürel mekanizma geliştirmeye ihtiyacımız var.

İçinde yaşadığımız yüzyılla "*mekanik gerçekçiliğin*" değil, bunun tam tersinin yanlışını buluyoruz, bunun nedeni ise yeni insanı yaratma ihtiyacının henüz anlaşılmamış oluşudur. Bu yeni insan ne 19. yüzyılın düşüncelerini ne de bizim çürümüş ve hastalıklı yüzyılımızın fikirlerini temsil edecektir.

Henüz bir hayal olmasına ve gerçekleşmiş bir özlem olmamasına rağmen, 21. yüzyılın insanını yaratmalıyız. Çalışmamızın temel hedeflerinden biri de kesinlikle bu gelecek yüzyılın insanını yaratmaktır; teorik alanda somut başarılar kazandığımız ya da tersine somut araştırmalarımızın temeli üzerinde önemli teorik sonuçlara vardığımız ölçüde, insanlığın davası olan marksizm-leninizme büyük bir katkıda bulunmuş oluruz.

19. yüzyılın insanına karşı tepkimiz bizim yirminci yüzyılın kokuşmuşluğu içine saplanıp kalmamıza sebep oldu; bu düzeltilemeyecek bir yanlış değildir, fakat revizyonizme açık kapı bırakmamak için bunun üstesinden gelmemiz gereklidir.

Büyük kitleler gelişmelerini sürdürüyorlar; yeni düşünceler toplum içinde güç kazanmaya devam ediyor; toplumun tüm üyelerinin tam olarak gelişimi için maddi olanakların sağlanması, görevimizi daha da verimli kılıyor. Şimdi mücadele zamanıdır; gelecek bizimdir.

Özetleyecek olursak, sanatçılarımızın ve aydınlarımızın yanlışı onların en başta gelen kusurlarından doğar; bunlar gerçek devrimciler değillerdir. Kara ağaçları armut verecek şekilde aşılayabiliriz, fakat aynı zamanda armut ağaçları da yetiştirmeliyiz. Bu büyük kusuru taşımayacak olan yeni nesiller gelecektir. Kültür alanının ve kendini ifade etme olanaklarının genişlediği ölçüde, büyük sanatçıların ortaya çıkması olasılığı da büyük olacaktır.

Görevimiz şimdiki kuşağı, kendi çelişkileri yüzünden birbirinden kopup yozlaşmaktan ve yeni kuşakları da yozlaştırmaktan korumaktır. Ne "*özgürlük*"ten yararlanan fakat resmi görüşleri körü körüne kabul eden hizmetkârlar ne de devlet için yaşayan okul öğrencileri yetiştirmeliyiz. Şimdiden, halkın gerçek sesiyle yeni insanın türküsünü söyleyecek olan devrimciler yaratılıyor. Fakat bu uzun bir süreçtir.

Toplumumuzda "*gençlik*" ve "*parti*" önemli bir rol oynamaktadır.

Gençlik özellikle önemlidir çünkü eski yanlışların hiçbirini taşımayan yeni insanın oluşturulacağı, işlenmesi kolay bir kildir. Gençlik bizim isteklerimize uygun olarak yetiştirilir. Eğitimi giderek daha tam yapılır, başlangıçtan beri gençliğin işgücüne katılmasını da unutmayız. Okul öğrencilerimiz, eğitimleri sırasında ya da tatillerinde bedeni çalışmalar yaparlar. Çalışma bazı hallerde bir ödül, diğer bazı hallerde ise bir eğitim aracıdır, fakat hiçbir zaman ceza değildir. Yeni bir kuşak doğmaktadır.

Parti öncü örgüttür. En iyi işçilerin partiye kabulü, diğer işçiler tarafından önerilir. Parti azınlıktadır, fakat kadrolarının niteliği nedeniyle büyük bir otoriteye sahiptir. Dileğimiz partimizin bir kitle partisi halini almasıdır, fakat bu ancak kitleler öncünün düzeyine eriştiğinde, yani komünizm için eğitildiklerinde mümkün olacaktır.

Çalışmalarımız sürekli olarak bu eğitimi amaçlar. Parti yaşayan bir örnektir; kadroları sıkı çalışmanın ve fedakarlığın öğreticileri olmalıdır. Kadrolar, eylemleriyle, kitlelere sosyalizmin kuruluşunun güçlüklerine, sınıf düşmanlarına, geçmişin hastalıklarına ve emperyalizme karşı yıllar süren amansız bir mücadele gerektiren devrimci görevin tamamlanmasında öncülük etmelidirler.

Şimdi, tarihi yapan kitlelerin bireysel lideri olarak insanın, insan kişiliğinin oynadığı rolü açıklamak istiyorum.

Burada anlattığını bizim deneyimizdir; yoksa izlenmesini önerdiğimiz bir yol değildir.

Fidel ilk yıllarda devrime itici gücünü kazandırdı, devrimin liderliğini yaptı. Şimdi de devrimi güçlendirmeyi sürdürüyor; fakat aynı yolda seçkin önderler olacak şekilde gelişen iyi bir grup da var, yine liderlerini izleyen büyük bir kitle de var, çünkü liderlerine inanırlar, inanmalarının nedeni liderlerinin onların isteklerini dile getirebilmesidir.

Sorun bir kişinin kaç kilo et yiyebileceği, yılda kaç kez plaja gidebileceği ya da aldığı ücretle dışarıdan ne kadar süs eşyası getirebileceği değildir. Gerçekte gerekli olan, bireyin kendini daha mükemmel hissetmesi, daha büyük bir iç zenginliğine sahip olması ve daha büyük bir sorumluluk taşımasıdır.

Ülkemizde birey, içinde yaşadığı dönemin fedakârlık dönemi olduğunu bilir; buna alışıktır. Fedakarlık ilk kez Sierra Maestra'da ve daha sonra savaşılan her yerde öğrenildi; sonra da bütün Küba onu öğrendi. Küba, Amerika'nın öncüsüdür ve öncülük görevi yaptığı için, Latin Amerika halklarına tam özgürlüğün yolunu gösterdiği için fedakârlık yapmak zorundadır.

Ülkede, önderlik öncü rolünü de yüklenmelidir ve kişinin kendini tümüyle adadığı ve hiçbir maddi ödül beklemediği gerçek bir devrimde, devrimci öncülük görevinin, aynı zamanda hem şerefli hem de kahredici olduğu büyük bir içtenlikle söylenebilir.

Okuyucuya acayip gelse de, gerçek devrimciyi harekete geçirenin büyük bir aşk olduğunu söyleyebilirim. Bu nitelikten yoksun büyük bir devrimci düşünülemez. Bir önderin karşılaştığı en karmaşık durumlardan

biri, tutkularıyla soğukkanlılığını birleştirmek zorunda oluşu ve kılı kırpıdamaksızın en zor kararları alabilmesidir. Öncü devrimcilerimiz, bu halk sevgisini yüceltmeli ve bu en kutsal davayı tek ve bölünmez hale getirmelidirler. Onlar, günlük duyguların ufak kırpıntılarıyla sıradan insanların sevgilerinin düzeyine inemezler.

Devrimin önderlerinin yeni yürümeye başlayan, babalarının adlarını bile öğrenemeyen çocukları, devrimin tamamlanması için hayatlarındaki genel fedakarlıklarının bir parçası olarak ayrı kalmak zorunda oldukları karıları vardır; arkadaş çevreleri kesinlikle devrimci yoldaşlarının sayısıyla sınırlıdır. Onlar için devrimin dışında başka bir hayat yoktur.

Bu koşullarda, kişi büyük bir insanlık sevgisine ve aşırı dogmatizm ve soğuk bir skolastisizme düşmemek, kitlelerden kopmamak için güçlü bir adalet ve gerçekçilik duygusuna sahip olmalıdır. Bu insanlık sevgisinin günlük bir işe, örnek olacak eylemlere, harekete geçirici bir güce dönüşmesi için her gün çaba göstermeliyiz.

Devrimin ideolojik itici gücü olan devrimci, sosyalizmin kuruluşunun dünya ölçüsünde tamamlanmasına kadar ancak ölümüyle bitecek olan kesintisiz çalışması içinde tükenir gider. En acil görevler yerel ölçüde tamamlandığında devrimci çabalarını yavaşlatır ya da proletarya enternasyonalizmini unutursa, önderlik yaptığı devrim, esinlendirici bir güç olmaktan çıkar ve devrimci amansız düşmanımız olan emperyalizmin çok iyi yararlanacağı rahat bir uyuşukluğa düşer. Proletarya enternasyonalizmi hem bir görev hem de devrimci bir zorunluluktur. Biz halkımızı böyle eğitiyoruz.

Elbette ki şimdiki durumda, bazı tehlikeler vardır, bunlar yalnız dogmatizmin yada büyük görevin ortasında iken halkla olan bağların gevşemesinin yarattığı tehlikeler değildir. Zayıflık tehlikesi de vardır. Eğer bir insan bütün hayatını devrime adamak istiyorsa, bazı şeylerden yoksun olduğu, yada çocuğunun ayakkabılarının eskidiği yahut da ailesinin bazı ihtiyaçlarını karşılayamadığı gibi endişeleri olmamalıdır, yoksa zihnini gelecekteki yozlaşmanın tohumlarının etkisine açık tutan bir düşünce yapısına sahip olur.

Bizim durumumuzda ortalama insanın çocuğunun sahip olduğu şeylere bizim çocuğumuzun da sahip olmasıyla ve ortalama insanın çocuğunun

yoksun olduğu şeylerden bizim çocuğumuzun da yoksun olmasıyla yetiniriz, ailelerimiz de bunu anlamak ve bu düzeyde kalmaya çalışmak zorundadır. Devrimi insanlar yapar, fakat insan, devrimci ruhunu günden güne çelikleştirmelidir. Böylelikle ilerleyebiliriz. Bu muazzam kervanın başında -söylemekten ne korkarız, ne de utanırız- Fidel gelir. Ondan sonra partinin en iyi kadroları, onların hemen arkasından da büyük güçlerini duyacağımız kadar yakından bizi tümüyle halk izler; bu sağlam kitle, ortak amaca doğru yürüyen, ne yapılması gerektiğinin bilincine varmış olan bireylerden, yoksulluktan kurtulup özgürlüğe kavuşmak için mücadele eden insanlardan oluşur.

Bu büyük yığın örgütleniyor; programının açıklığı örgütlenme ihtiyacının bilincinde olduğunu gösteriyor. Artık bu kitle dağınık, bomba parçaları gibi uzayda binlerce parçaya bölünmüş, belirsiz bir geleceğe karşı korunmaya çabalayan, yoldaşlarıyla birlikte umutsuz bir mücadele içinde çırpınan bir güç değildir.

Önümüzde fedakârlıklar bulunduğunu ve öncü ulus olarak kahramanca eylemimizin bedelini ödememiz gerektiğini biliyoruz. Biz önderler, Amerika'nın başı olan bir halkın başında olduğumuzu söylemeyi hak etmenin bedelini ödemek zorunda olduğumuzu biliyoruz. Her birimiz, karşılığında görevini yapmış olmanın gururuna ulaşacağımızın, ufukta güçlükle seçilen yeni insanın görüntüsüne doğru birlikte ilerleyeceğimizin bilincinde olarak, fedakârlık payımızı yerine getirmek zorunda olduğumuzu biliyoruz.

Sonuç olarak şunları söyleyebilirim: Biz sosyalistler daha mükemmel olduğumuz için daha özgürüz, daha özgür olduğumuz için daha mükemmeliz. Tam özgürlüğümüzün iskeleti şimdiden kurulmuştur. Eksik olan eti ve elbiseleridir. Onları da yaratacağız.

Özgürlüğümüz ve onun günü gününe sürdürülmesinin bedelini kanla ve fedakârlıklarla ödedik.

Fedakârlığımız bilinçlidir; yarattığımız özgürlüğün bedelidir.

Yolumuz uzundur ve bir kısmı hiç bilinmemektedir. Gücümüzün sınırını biliyoruz. Biz, 21. yüzyılın insanını yaratacağız.

Günlük eylem pratiği içinde, yeni teknolojik imkânlara sahip yeni in-

sanı yaratırken bir yandan da kendimizi çelikleştireceğiz.

Kişilik, ancak, halkın en yüksek erdemlerini ve isteklerini temsil ettiği ve yoldan ayrılmadığı sürece, kitlelerin harekete geçirilmesinde ve yönetilmesinde rol oynar.

Yolu açan öncü grup, iyilerin en iyisi olan partidir.

İşlediğimiz tek hammadde gençliktir. Umudumuzu gençliğe bağlıyor ve onu bayrağı elimizden almaya hazırlıyoruz.

Eğer bu anlaşılmaz mektup bir şeyleri açıklayabiliyorsa amacına ulaşmış sayılır. Sözlerime el sıkışma kadar alışılmış olan selamımızla son veriyorum: *Ya özgür vatan ya ölüm!*

Bu mektup "Havana 1965" tarihi taşır. Marcha'daki yayına ek olarak, ayrıca Küba Silahlı Kuvvetlerinin dergisi olan Verde Olivo'da yayımlanmıştır.

Cenevre Söylevi: Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nda Küba'nın Tavrı

Karayib Denizinde, Meksika Körfezi girişinde bulunan bir ada ülkesi olan Küba'nın delegasyonu adına sizlere sesleniyorum. Küba temsilcileri burada gerçekleri açıklama hakkına dayanarak konuşmak istiyor. Her şeyden önce Küba Delegasyonu, Latin Amerika ülkeleri topluluğuna ait bir ülkenin temsilcileri olarak söz almak istiyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin baskılarından dolayı, yasa dışı önlemlerin Küba'yı geçici bir süre kardeş Latin Amerika ülkelerinden ayırsa da, bu onun Latin Amerika kıtasının bir ülkesi olduğu gerçeğini değiştirmez. Coğrafi konumu, Küba'nın geri bıraktırılmış bir ülke olduğunu gösterir. Küba, uzun yıllar, sömürgeci ve emperyalist sömürünün zorbalıklarına katlanmış, pazarlarının, tüm ekonomisinin ve bunlarla aynı şey demek olan bütün hükümet aygıtının yabancı bir gücün egemenliği altında iflasa sürüklenişinin acı deneyimlerini yaşamış bir ülkedir.

Aynı zamanda Küba Delegasyonu aynı zamanda, saldırıya uğramış olan bir ülke adına konuşmak istiyor.

Bu özellikler, ülkemizi, küçüklüğüne, ekonomik açıdan önemsizliğine,

nüfusunun azlığına karşın, dünyadaki tüm güncel olaylar içinde ön plana çıkarmıştır.

Küba Delegasyonu bu konferansta, ülkelerinin dünyadaki özel durumunu, çeşitli açılardan bakarak açıklayacak, ancak bu incelemeleri yaparken, ülkenin özel durumunun en önemli ve en olumlu yönünü, yani Küba'nın sosyalizmi kuran bir ülke oluşunu temel alacaklardır.

Geri bıraktırılmış bir Latin Amerika ülkesi olarak, kardeş ülkelerin temel isteklerine Küba da katılacaktır. Saldırıya uğramış bir ülke olarak, Amerika Birleşik Devletleri emperyalist baskı aygıtının tezgâhladığı tüm entrikaları olduğu gibi ortaya koyacaktır.

Sözlerimize başlarken, aydınlatan bu birkaç cümleye ihtiyaç duyduk, çünkü ülkemiz bu konferansın önemini, anlamını ve ilcride yaratabileceği etkileri kesinlikle belirtmeyi kaçınılmaz bir görev saymaktadır. *Havana Konferansı*'ndan beri 17 yıl geçti. O sıralar, rakip emperyalist güçlerin çıkarları için dünya çapında bir örgüt kurulması planlanıyordu.

O tarihte bu konferansın ev sahibinin Küba olmasına rağmen, devrimci hükümetimiz, emperyalist çıkarlara bağımlı bir hükümetin oynadığı role ve de ünlü *Havana Sözleşmesi*'nin kapsam ve içeriğine kendini bağlı saymamaktadır.

Bu konferans sırasında ve bundan önceki *Breton Woods Konferansı*'nda, modern dünyanın bağımlı ülkelerinin çıkarlarına zarar verecek pek çok uluslararası kuruluş yaratıldı. Amerika Birleşik Devletleri fazla "cesur" bulduğu *Havana Sözleşmesi*'ni tanımadı; ama bu toplantıların somut sonuçları olan çeşitli kredi kuruluşlarının, uluslararası mali kurumların ve gümrük tarifeleri üzerine yapılan ticaret antlaşmalarının, ülkemizin çıkarlarını korumak için yetersiz araçlar, hatta ona karşı çevrilmiş saldırı silahları olduğu kanıtlandı.

Bu konuları ileride daha geniş olarak ele alacağız. Bugün, konferans daha etraflı ve daha gerçekçidir. Çünkü, daha pek çok konu arasından, modern dünyanın üç temel sorununa yaklaşmaktadır. Sosyalist ülkeler kampıyla gelişmiş kapitalist ülkeler kampı arasındaki ilişkiler, geri bıraktırılmış ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki ilişkiler ve bağımlı dünyanın gelişimi sorunu.

Bu yeni toplantıya katılanların sayısı, *1947 Havana Konferansı*'na katılan-

larla kıyaslandığında çok daha fazladır. Bunun yine de tüm dünya halklarının açık oturumu olduğunu söyleyemeyiz. Bazı güçlerin acımasızca yaptığı haksız ve garip hukuki yorumlar yüzünden, dünya üzerinde en kalabalık halk nüfusuna sahip, önemli bir ülkenin yasal temsilcisi olan *Çin Halk Cumhuriyeti*, bu toplantıda bulunmuyor ve onun yerini sahte bir temsilciler heyeti işgal ediyor ve işin daha da garip tarafı, bu sahte heyet, Birleşmiş Milletler'de veto hakkına da sahip.

Yine, bu toplantıda, halklarının gerçek hükümetlerini temsil eden *Kore Demokratik Cumhuriyeti* ve *Vietnam Demokratik Cumhuriyeti* temsilcilerinin bulunmadığını; oysa ki aynı bölünmüş ülkelerin güney hükümet temsilcilerinin konferansa katıldığını da belirtelim. Daha kötüsü, *Federal Almanya Cumhuriyeti*'nin toplantıda bulunmasına ve bir başkan yardımcılığının olmasına rağmen, *Almanya Demokratik Cumhuriyeti* haksız yere konferansın dışında bırakılmıştır. Bu adlarını saydığımız sosyalist cumhuriyetlerin temsilcileri konferansta bulunmadığı halde, faşist bir ırk ayırımı siyaseti güderek Birleşmiş Milletler Anlaşması'nı çiğneyen, bir rehinci gibi elinde tuttuğu topraklar hakkında Birleşmiş Milletler Örgütü'ne bilgi vermeyi reddederek meydan okuyan *Güney Afrika Birliği* Hükümeti Delegasyonu inadına salonda, karşımızda oturmaktadır.

Bu anormallikler yüzünden, bu toplantı, tüm halkların açık oturumu olarak tanımlanamaz. Bunu belirtmek ve burada hazır bulunanların dikkatini çekmek görevimizdir; çünkü, bu böyle sürüp gittikçe ve adalet birkaç büyük gücün elinde kaldıkça, hukuki yorumlar baskı güçlerine bağlı olacak, dünyaya egemen olan, insanlık için bazı tehlikeler yaratan gerilimi yatıştırmak güçleşecektir. Bu gerçekleri ortaya koymamızın bir başka nedeni de, üzerimizdeki sorumluluğu ve alınacak kararlardan doğacak sonuçları kamuoyuna açıklamaktır. Bir anlık zayıflık, kuşku ya da taviz, gelecekte, tarihin gözünde eylemlerimizi lekeleyebilir. Bu nedenle, bizler, Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler olarak bir anlamda suç ortağıyız. Ellerimize, cinayete kurban giden ilk Kongo Başbakanı Patrice Lumumba'nın kanı bulaştı. Bu sırada, Birleşmiş Milletler askeri birlikleri, Kongo'daki rejimin istikrarını sağlamakla görevli bulunmaktaydı. En kötüsü, birlikleri acele olarak Kongo'ya çağıran, Patrice Lumumba'nın kendisiydi.

Bu kadar kötü sonuçlar veren, halklar arası ilişkiler açısından olumsuzluk yaratan ve egemen uluslar olarak saygınlığımızı zedeleyen bu tür olaylara bu

konferansta izin verilmemelidir.

Birbirinden çok farklı ekonomik, toplumsal ve siyasi eğilimleri olan ulusların uzlaşmaz biçimde gruplaştığı, içten içe bölünmüş bir dünyada yaşıyoruz. Bu çelişkiler dünyasında, en temel çelişkiler, sosyalist ülkelerle gelişmiş kapitalist ülkeler arasındakilerdir. Batı'nın yarattığı Soğuk Savaş'ın etkisiz kaldığı ortaya çıktı. Soğuk Savaş'ın siyasi gerçekçilikten yoksunluğu, bu konferansın toplanma nedenlerinden biridir. Bu en önemli çelişkidir, ama tek çelişki değildir. Bundan başka, gelişmiş kapitalist ülkelerle dünyanın geri bıraktırılmış ülkeleri arasındaki çelişkiler de söz konusudur ve *Dünya Ticaret ve Kalkınma Konferansı*'nda bu gruplar arasındaki çelişkiler de büyük bir önem taşır. Dünyanın paylaşımı ve bağımlı dünyanın sömürülmesi için büyük bir gelişme sağlayacak olan pazarlara kesin biçimde sahip olmak adına aralarında sürekli mücadele eden gelişmiş kapitalist ülkelere özgü çelişkiler de vardır.

Bu çelişkiler önemlidir; dünyamızın bugünkü gerçeğini yansıtır ve atom çağında dünya çapında boyutlara ulaşabilecek, yeni kaoslar yaratır.

Tüm ülkelerin, halklarının umutlarını oylarıyla dile getirebilecekleri bu eşitlikçi konferansta, çoğunluğun kararıyla yeterli bir çözüme varılabilirse, dünya tarihinde eşsiz bir adım atılmış olacaktır. Ancak, bu çözümü önlemek için birtakım güçler düzenbazlığa başvurmaktadır. Alınacak bu kararların sorumluluğu geri bıraktırılmış halkların temsilcilerine düşer. Kötü ekonomik koşullar altında yaşayan tüm halklar, ekonomilerinin, politik ve toplumsal yapılarının bazı hayati dönemlerinde yabancı güçlere bağlı kalan tüm uluslar, kendilerine sunulan nimetlere ve bir takım eğilimlere karşı direnir ve burada yeni tip ilişkiler ortaya koyabilirlerse insanlık ileriye doğru yeni bir adım atmış olacaktır. Eğer tersine, geri bıraktırılmış ulusların oluşturduğu gruplar, kendilerinin geri kalmışlığından yararlanan gelişmiş güçlerin cezbedici vaatlerine kanar ve dünyadaki güçlerin ziyafet sofrasından kalan kırıntıları paylaşmak için kısır iç çekişmelere düşüp sayıca üstün olan güç birliğini bozar ya da açık, keyfi, yorum bırakmayacak, rastgele çiğnenmeyecek anlaşmalara varmakta yetersiz kalırlarsa, bütün çabalarımız boşa çıkar. Bu yüzden bu konferansın tartışma tutanakları zararsız birtakım belgeler olmanın ötesine geçemez. Uluslararası bürokrasi, konferans üyelerinin sözlü görüşlerini içeren tonlarca sararmış kağıt ve kilometrelerce manyetik şeridi arşivlerde özenle saklayacak, fakat dünya yine olduğu gibi

kalacaktır.

Konferansımızda, hâkim anlayış budur. Yalnızca pazarların ele geçirilmesinin ve ticari koşulların kötüleşmesinin getirdiği sorunlara çözüm aramakla kalmamalı, bu durumun temel nedenine, yani ekonominin en önemli dallarına yaptıkları yatırımlarla etkilerini zorla kabul ettiren gelişmiş ülkelere bağımlı hale gelen geri bıraktırılmış ülkelerin ekonomilerinin esir edilmesine de çare bulmak için çalışmalıyız.

Düşündüklerimizi açıkça belirtmekten çekinmiyoruz. İnsanlığın bugün karşı karşıya bulunduğu sorunların tek doğru çözümü, bağımlı ülkelerin, gelişmiş kapitalist ülkeler tarafından sömürülmesine son vermek, bu sömürüyü tüm yönleriyle ortadan kaldırmaktır. Buraya gelirken, bir yandan insanın insanı sömürmesine son veren halkların temsilcilerinin, diğer yandan da bu sistemin hâlâ yürürlükte olduğu ülkelerin temsilcilerinin ve ayrıca sömürüye boyun eğmiş halkların oluşturduğu bir grup arasındaki tartışmalara tanık olacağımızı kesinlikle biliyorduk. Bu noktadan hareketle diyaloğa girmeye kararlıydık. Sarsılmaz bir inanca sahip olduğumuz, değişiklikleri kolay kolay kabul edemeyeceğimizi bildiğimiz halde, farklı politik, ekonomik ve siyasi sistemlere sahip ülkeler arasında, "*barış içinde bir arada yaşama*" ilkesi çerçevesinde, yapıcı bir diyaloğa girmeye hazırız. Tüm sorun, zorla almaya gerek kalmadan neler bekleyebileceğimizi bilmek, yine zorla elimizden alınmasını beklemeden, herhangi bir ayrıcalığımızdan vazgeçebilmektir. Konferans bu dar ve tehlikeli geçidi aşmak durumundadır. Geriye dönmek, bizi kısır çekişmelerin çorak alanlarına götürür.

Konuşmamızın başında, Küba'nın saldırıya uğramış bir ülke olarak sizlere seslendiğini belirtmiştik. Ülkemizin emperyalistlerin öfkesinin boy hedefi olduğu son olayları biliyorsunuz. *Domuzlar Körfezi Çıkarması*'ndan önce de, Küba uluslararası hukukun ayaklar altına alınmasının her türlüsüne uğramış, hakları, akla hayale gelebilecek her yoldan çiğnenmişti. Dünya barışı bakımından en büyük tehlikeyi oluşturan ve halkının ilerlemek için hangi yolu seçeceğine karar verme yetkisinin ülkemize tanıdığı haklara dayanarak başvurduğumuz yasal önlemlerden kaynaklanan olaylardan birine Küba'nın sahne olması rastlantı değildir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Küba'ya karşı saldırıları devrimin zaferinden hemen sonra başladı. Başlangıçta, bu saldırılar doğrudan Küba'nın

üretim merkezlerine yöneltiliyordu. Daha sonra bunlar Küba ekonomisini felce uğratmaya yönelik girişimlere dönüştü. 1960'ların ortalarında, Amerika Birleşik Devletleri, Küba'yı endüstrisinin, taşımacılığının ve elektrik merkezlerinin gerektirdiği yakıttan yoksun etmeyi denedi. Dışişleri Bakanlığı'nın baskısıyla, bağımsız Amerikan petrol şirketleri, Küba'ya petrol satmayı ve taşımacılıkta Amerikan tankerlerinden yararlanmasına izin vermeyi reddettiler. Bir süre sonra, Amerika Birleşik Devletleri, Küba'yı dış ticareti için ihtiyacı olan dövizden mahrum bırakmayı denedi. 700 bin tonluk bir indirimi 6 Temmuz 1960'ta Küba'nın şeker kotasında yaptı ve 31 Mart 1961'de Kalkınma İçin İşbirliği'nin yapılmasının üstünden çok zaman geçmeden ve Domuzlar Körfezi Çıkarmasından hemen önce bu kotayı tamamen ortadan kaldırdı. Ülkemizin hammaddeden ve yedek parçadan yoksun bırakılmaya çalışılması, Küba sanayisini felce uğratmak için Birleşik Devletleri'nin tezgahladığı bir oyundu. Bu sebeple, ABD Ticaret Bakanlığı, 19 Ekim 1960'ta adamıza birçok ürünün ihracatına yasak koydu. Bu ticaret yasağı o kadar sertleşti ki, Amerika Birleşik Devletleri ile Küba arasındaki ticarete, 3 Şubat 1962'de Başkan Kennedy tam ambargo koydu.

Bütün bu saldırılar sonuç vermeyince, Birleşik Devletler, diğer ülkelerin Küba ile ticaretini engelleyecek ekonomik olarak elini kolunu bağlamaya, ablukaya almaya karar verdiler. Önce, 24 Ocak 1962'de, tümü ya da bir parçası Küba'da üretilmiş malların farklı bir ülkede imalatı yapılmış olsa bile Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı tarafından, Birleşik Devletler'e girmesi yasaklandı. Ekonomik abluka bununla da bitmedi, bir başka önlem olarak, Beyaz Saray'ın 6 Şubat 1963'te yayımladığı bir bildiride, Amerika Birleşik Devletleri'nin parasıyla satın alınmış malların, aynı yılın ocak ayından başlayarak, Küba ile ticaret yapan herhangi bir yabancı bandıralı gemiyle taşınmasını yasaklıyordu. Böylelikle, Birleşik Devletler'in kanunsuz ablukasına kabullenmek istemeyen ülkelere ait 150 kadar geminin pasif bırakılması, kara listeye alınması sonucunu doğurdu. Ayrıca, Küba ile ticareti daha da zorlaştırmak için, Hazine Bakanlığı 8 Temmuz 1963'te, Amerika Birleşik Devletleri kendi sınırları içinde Küba parasını kullanmadı, Küba ile dolar alışverişini engelleyen yasaklar koydu, başka önlemler olarak da Küba'ya üçüncü bir ülke vasıtasıyla dolar üstünden işlem yapılmasını imkansız kıldı.

Bize saldırmayı kendine alışkanlık edinen Birleşik Devletler, Trade Expansion Act (Ticaret Genişleme Yasası) ismini verdikleri yasaya ekledikleri özel bir maddeyle ülkemizin sözüm ona bu yasanın sağlayacağı bazı avantajlardan yararlanmasını engelledi. Bu yıl da, saldırılar sürüyor. 18 Şubat 1964'te, Amerika Birleşik Devletleri, Küba ile ticaret yapan İngiltere, Fransa ve Yugoslavya gibi ülkelere yapacağı yardımları askıya aldı. Tek sebep Küba ile ticaret yapmalarıydı. Dışişleri Bakanı Dean Rusk, şöyle bir açıklama yaptı:

"Aynı şekilde, Asya'nın güneydoğusunda saldırılarını devam ettiren Komünist Çin'le olan ilişkilerimizde de bir iyileşmenin sözü bile edilemez. Batı yarım küresinde de, Küba bir tehlike olarak varlığını sürdürdüğü sürece, bu ülkeyle diplomatik ve ticari ilişkilere girmek istemiyoruz. Bu tehlike, Küba halkının Castro rejimini devirmesiyle Washington'u memnun eder ve bu şekilde ortadan kalkabilir. Bizce, şimdiki Küba'nın rejimi geçicidir."

Burada Birleşik Devletler Hükümeti delegasyonuna Küba Delegasyonu soruyor: Bu hareketler ve bu biçimde beyanlar, çağdaş dünyada, barış için birlikte yaşama ilkesine aykırı mıdır, değil midir? Adamızla ve ülkemizle ticaret yapanlara karşı başlatılan saldırılar, Amerika Birleşik Devletleri Delegasyonuna göre yasal mıdır, değil midir? Bu davranış, bizi buraya davet eden kurumun kurallarına ve bu ülkelerin anlaşmaları yeniden değerlendirilmesi ve anlaşmazlıkları barışçı yollar bulması gerektiren devletlerarası hoşgörü kurallarına ters düşer mi, düşmez mi? Bu tavır, her türlü ayrımcılığın yok sayıldığı ve farklı toplumsal sistemlere, farklı gelişme ivmelerine sahip ülkeler arasındaki tüm engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik bu toplantının özüne ters düşer mi, düşmez mi? Eğer Amerika Birleşik Devletleri Delegasyonu bir açıklama yapma riskini göze alırsa, konferansta bulunanlardan, heyetin kendi fikri üzerine düşüncelerini açıklamalarını bekliyoruz. Bize gelince, biz bu konudaki tavrımızda değişiklik yapmayı düşünmüyoruz. Kurul, ön şartlar ileri sürmezse biz konuşmaya hazırız.

Havana Sözleşmesi'nin imzalanmasından beri, ticaret ve ekonomik alanda tartışılmaz düzeyde önem taşıyan olaylar oldu. Hepsinden önce, sosyalist kampın genişlemesini ve sömürgecilik sisteminin dağılmasını belirtmeliyiz. Bugün pek çok ülke (yüzölçümleri 30 milyon kilometre kare ve nüfusu dünya nüfusunun üçte biri) gelişme düzeni olarak komünist toplumun yaratılmasını, mücadelenin felsefesi olarak da marksizm-leninizmi seçti.

Ötekileri, sosyalizmin temellerini kurmak istediklerini söylemekle, marksist-leninist felsefeyi tamamen benimsememişlerdi. Avrupa, Asya, Afrika ve Latin Amerika, dünyanın bu yeni fikirleriyle uykudan uyandırılmış bulunuyor.

Sosyalist kamp, gelişiminin başlangıcında, genelde oldukça alt basamaklarda bulunuyordu. Pek çok ortadan kaldırma savaşına girmiş, çıkmış ve çok ağır abluka şartlarına direnmek zorunda bırakılmıştı. Bunlara rağmen, sosyalist kampın gelişimi ve bu kamplardaki büyüme oranı kapitalist ülkelerinkinden çok daha yüksek düzeye ulaşmıştı. Bir yandan sosyalist kamptaki muazzam büyümeye rastlanır. Kapitalist ülkelerin çoğunda, daha az da olsa, yine bir büyümeye tanık olunurken, diğer taraftan az gelişmiş denilen ülkelerin büyük çoğunluğunda, darlık ve sıkıntılara rastlıyoruz. Bu ülkelerin ekonomik büyüme oranları, nüfus artış yüzdesinden bile daha alttadır.

Bu özellikler sıradan isabetler değillerdir. Bunlar, gelişmiş, yayılmacı kapitalist sistemin doğası gereği verdiği sonuçlardır. Sömürünün en sert, gizlenmesi en zor şeklini bağımlı ülkelere kaydıran kapitalist sistemin verdiği sonuçlardır.

19. yüzyılın sonlarından beri, bu yayılmacı yönelimin kendini belli etmesi, geri kalmış kıtaların çeşitli ülkelerine yapılan sayısız saldırıyla gözlemlenmiştir. Şimdi de, daha çok bağımlı ülkelerin üretim ve hammadde ticaretinin kontrolü olarak belirir. Bu kontrol genellikle, belirlenmiş bir ülkenin tek bir temel ürüne bağımlılığı sağlanır ve bu ürünün gerektiği kadarının sınırlandırılmış miktarlarda, belirli bir pazarda satılması şeklinde düzenlenir.

Ekonomik bağımlılığı devam ettirmenin esas şartı, gelişmiş ülkelerin sermayesinin az gelişmiş ülkelere girmesidir. Yabancı sermayenin ülkeye girişi çeşitli yollardan olabilir: Çok ağır ödeme şartlarıyla verilen borçlar, ülkeyi esirleştiren yatırımlar, bağımlı ülkeyi, gelişmiş ülkeye teknolojik bakımdan mahkûm eden teknik gerilikten faydalanma, dış ticaretin uluslararası büyük tekellerin kontrolü ve en son olarak, diğer sömürü şekillerini desteklemek için zor kuvveti ekonomik bir güç olarak kullanma.

Sermayenin az gelişmiş ülkeye girişi bazen daha kurnazca yapılabilir. Bu amaçla, uluslar arası kuruluşlar, mali kurumlar ve kredi kurumları kullanılır. Uluslararası Para Fonu(IMF), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası,

GATT (General Agreement on Trade and Tariffs; "Ticaret ve Gümrük Tarifeleri Konusunda Genel Anlaşma") ve Latin Amerika'da Amerikan Uluslararası Kalkınma Bankası, büyük kapitalist güçlerin, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı uluslararası kuruluşların bazılarıdır. Ülkelerin iç ekonomi politikasına, dış ticaret politikasına, içteki her türlü mali ilişki tarzlarına ve halklar arasındaki ilişkilere karışırlar.

Kapitalist kamp içerisinde doların bekçisi Uluslararası Para Fonu'dur. Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası, Amerika Birleşik Devletleri sermayesinin geri kalmış ülkelerine girme aracıdır. Amerikan Uluslararası Kalkınma Bankası, bu hüzünlü görevi özellikle Latin Amerika kıtasında kökleştirmek için kurulmuştur. Bütün bu kurumlar, sözüm ona uluslararası ekonomik ilişkilerde eşitlik ve adaleti sağlamak için oluşturulan kurallara ve ilkelere göre yönetilirler. Oysa ki aslında bunlar, geriliği ve sömürüyü sonsuza dek devam ettirmek için bulunmuş en kurnazca araçları örtbas etmeye yarayan putlardır. Sözde kambiyo biçimlerinin değişmezliğini daimi kılmak ve uluslararası ödemelerin serbestliğini sağlamak, Uluslararası Para Fonu'nun görevidir. Oysa ki gerçekte, yabancı tekellerin rekabeti ve yabancı sermaye saldırısıyla karşı karşıya bulunan geri bıraktırılmış ülkelerin kendini savunmak için aldığı en basit savunmaları bile yok etmekten başka bir şey yapılmaz.

Uluslararası Para Fonu, bir yandan şu ünlü "*kemerleri sıkma*" programlarını zorla dayatır, uluslararası ticaret alanında ödemeler dengesindeki riskli durumlar ve çok ağır kısıtlamalar sebebinden sıkıntı içinde boğulan ülkeler arasındaki ticaret hacminin genişletilmesi için gerekli ödeme şekillerinde çeşitli zorluklar çıkartırken, diğer taraftan da doların sallantıda olan durumunu kurtarmak amacıyla umutsuzca boş çabalarla uğraşmakta, fakat hiçbir başarı elde edememektedir çünkü dünya para sistemini sarsan ve dünya ticaret hacminin genişlemesini önleyen yapısal sorunların temeline inemez.

GATT ise, gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında karşılıklı tavizler ve eşit şartlarda ticari işlemler ilkesini uygulayarak var olan düzenin devamını sağlar ve böylece sadece gelişmiş ülkelerin çıkarına çalışır. Bağımlı ülkelerin ihracatının gelişmesini engelleyen tarımda korumacılık, devlet desteği, gümrük tarifeleri, vs. gibi yaptığı düzenlemeler, bu gibi engelleri ortadan kaldırmak için gerekli araçları sağlamaktan acizdir. Bugün, GATT'nin bir "*eylem*

programı"na sahip olması ve gariptir ki bir rastlantı sonucu "*Kennedy Round*" ismini koyduğu bir dizi konferansa başlamak üzere bulunması bu gerçeği değiştirmez.

Emperyalist egemenliği derinleştirmek için yeni sömürgeci tarzda, sömürü ve kontrole bazı öncelik alanları tanımak yoluna gidildi. Bu konuyu çok iyi bilenler olarak konuşabiliriz, çünkü Küba ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki tercihli anlaşmaların acısını biz çektik. Bu anlaşmalar bizim hareket alanımızı daraltıp bizi Birleşik Devletler tekellerine esir etti.

Küba için bu durumların ne anlam içerdiğini Amerika Birleşik Devletleri elçisi Summer Welles'in sözleri çok iyi anlatıyor. Summer Welles, 1933'te tartışmaya açılan ve 1934'te imzalanan karşılıklı ticaret antlaşması konusunda şunları söylüyor: "*İthal edeceğimiz mallar için Küba hükümeti bize Küba pazarı tekelini garantileyecek. Tek şart, ABD'ye gitmeyecek olan şekerden payını, Küba'nın öncelikli alıcısı olan İngiltere'nin almasıdır. Buna karşılık Küba hükümeti de, İngiltere'den aldığı malların bazılarına, bazı avantajlar sağlamak istiyor... Son olarak, Küba ekonomisini canlandırılması, Küba ile daha önce belirttiğimiz koşullar altında karşılıklı ticaret anlaşmalarıyla olacak, bununla kalmayacak, on yıldan beri, yavaş yavaş kontrolünü kaybettiğimiz bir pazara yeniden sahip olmamızı da sağlayacak. Böylelikle, hem sanayi ürünlerimiz, hem de buğday, hayvani yağlar, et ürünleri, pirinç ve patates gibi dış satım mallarımız müşteri bulacaktır.* (Büyükelçi Summer Welles'in, ABD Dışişleri Bakanı'na 13 Mayıs 1933 tarihinde gönderdiği telgraftan. Foreign Relations of the United States, 1933).

Büyükelçi Welles'in görüşlerini, karşılıklı ticaret anlaşmasının sonuçları doğruladı.

Bütün dünyadan döviz elde etmek, ülkemizin en başta gelen ürünü olan şekeriyle sağlanacaktır. Böylece ABD ile ödeme dengesini sağlamak zorundaydık. Diğer yandan, zorla onattırılan özel reçeteler, Avrupa ülkelerindeki ve hatta yurt içindeki üreticilerin Amerika Birleşik Devletleri'yle rekabet etmesini engelliyordu.

Küba'nın görevi, Birleşik Devletler'e ödemek için tüm dünyada döviz aramak olduğunu göstermek için birkaç sayı vermek yeterli. 1948-1957 yılları arasındaki dönemde, Küba'da ticaret dengesi devamlı ABD lehine bozulmuş, sonunda 328,7 milyon pesoluk bir açık vermiştir. Dünyanın geri kalan

ülkeleri karşısındaysa, bilanço Küba'nın 1274,6 milyon peso alacaklı olduğunu gösteriyordu. 1948-1958 yılları arasında, ödemeler dengesi daha da ders vericidir. Küba, dünyanın geri kalanından 543,9 milyon peso alacağı vardı. Fakat bu haklarını kaybetti, çünkü zengin komşusuna 952,1 milyon peso borcu vardı. Böylece, döviz rezervlerinde 408,2 milyon pesoluk bir azalma oldu.

Ünlü "*Kalkınma İçin İşbirliği*" anlaşması, Amerika Birleşik Devletleri'nin sömürülen halklarda sahte umutlar uyandırmak amacıyla kullandığı verimli yöntemlerin elle tutulur, gözle görülür bir örneğidir.

Başbakanımız Fidel Castro, 1959'da, Buenos Aires'te, Latin Amerika ülkeleriyle gelişmiş ülkeler arasındaki uçurumun kapanması için yılda 3 milyar dolarlık ek dış gelir gerektiğini açıkladığında, birçokları bu rakamın abartılı olduğunu düşündüler. Bununla birlikte, Punta del Este'de yılda 2 milyar vaadettiler. Bugün, 1961 yılında, kötüleşen ticaret koşullarının sebep olduğu zararın kapatılması için vaadedilen bu para fonlarının % 30 artırılması gerektiği kabul ediliyor. Burada çelişkili bir durum görülmektedir. Geri kalmış ülkeler hiç kredi alamazken ya da ülkenin kalkınmasına hiç yararı olmayacak yatırımlar için borç alabilirken, sanayi ülkelerine para akıtmakta, geri bıraktırılmış ülkelerin açlık ve yoksulluk içinde yaşayan halklarının emeği sayesinde gaspedilen zenginlikler böylece gelişmiş kapitalist ülkelerin malı olmaktadır. Örneğin 1961'de, CEPAL'in (Birleşmiş Milletler Çerçevesinde Latin Amerika Ekonomik Komisyonu) verdiği sayılara göre, Latin Amerika ülkelerinde yabancı sermaye yatırımları kârı olarak 1 milyar 735 milyon dolar elde edilmiştir. Ayrıca kısa ve uzun vadeli dış borçlara 1 milyar 456 milyon dolar ödenmiştir. İhraç malları satın alınmasında ticaret koşullarının kötüleşmesinden kaynaklanan dolaylı kayıplar bunlara eklenirse, 1961 yılı için 2 milyar 600 milyon dolarlık artış söz konusu olur. 400 milyon dolarlık sermayenin de dışarıya kaçırıldığı düşürülürse 6 milyar 200 milyon doların üstünde bir rakama ulaşılır, bu ise Kalkınma İçin İşbirliği anlaşmasının ortaya koyduğu sermayenin 3 katından fazladır. İçinde bulunduğumuz 1964 yılında, bu konferansın devam ettiği 3 aylık süre içinde, durum daha kötüye gitmez, Kalkınma İçin İşbirliği örgütüne üye Latin Amerika ülkeleri, halklarının çalışmasıyla üretilen zenginliklerden, dolaylı ya da doğrudan, yaklaşık 1 milyar 600 milyon dolar kaybetmiş olacaklardır.

Buna karşılık, son bir yıl içinde yardım fonundan ödenen miktar, en iyi ihtimalle, vaat edilen 2 milyar doların ancak yarısına ulaşabilmiştir. Dış ticaret hacminin artırılmasıyla ve bugünkü yapısının kökünden değiştirilmesiyle doğrudan gelirin artırılması yöntemi yerine, bazı düzeltmeler için en iyi ve en güvenilir çare olan bu "*yardım*" türünün getirdikleri Latin Amerika için acı bir tecrübe olmuştur. Bu deneyimden, öteki ülkeler ve genellikle az gelişmişler dünyası da ders almalıdır. Bugün Latin Amerika'nın gelişmesi engellenmiş, enflasyon ve işsizlik artmış, ülkeler dış borçlanma sarmalına sokulmuştur. Bazen, gerginlik çok artmakta, silahlı çatışmalara kadar varan isyanlar görülmektedir. Küba bu sonuçları önceden görerek uyarıda bulunmuştur. Küba, örnek ve manevi destek olmanın haricinde hiçbir sorumluluk almayacağını bildirmiştir. Olayların gidişatı haklı olduğumuzu göstermiştir. *İkinci Havana Bildirisi*, tarihi değerini kanıtlamıştır.

Latin Amerika için incelediğimiz, ancak tüm sömürülen dünya için geçerli olan olayların sonucu, gelişmiş ülkelerin, ticaret ilişkilerini işlerine gelecek şekilde sürdürmesi ve gelişmiş ülkelerle ticaret koşullarının daha da kötüleşmesi olacaktır.

Kapitalist propagandanın örtbas etmekte yetersiz kaldığı gerçekler, bu toplantının nedenleri arasındadır. Ticaret koşullarının kötüleşmesi, uygulamada basit bir biçimde ortaya çıkar. Geri bıraktırılmış ülkeler, aynı oranda sanayi ürünü ithal etmek için giderek daha çok hammadde ihraç etmek zorundadırlar. Tarım ve sanayiyi geliştirmek için gerekli olan makine ve donanımın ithal edilmesi söz konusu olduğunda durum daha da zorlaşmaktadır.

Az gelişmiş ülkeler, karşı karşıya oldukları sorunların temelini araştırırken ilk bakışta mantıklı bir sonuca varıyor: Eğer, birçok sorun temel ticaret koşullarının kötüleşmesine dayanıyor, ihraç ettikleri hammaddelerin değerinin düşmesinden ve ithal ettikleri sanayi ürünlerinin fiyatlarının artmasından kaynaklanıyorsa, bu gerçek tüm dünya için geçerli olup gelişmemiş ülkeler, sosyalist ülkelerle de dünya piyasalarında yürürlükte olan bu fiyat seviyesinden ticari ilişki kurduklarına göre, sosyalist ülkeler de, genellikle hammadde satın alıp sanayi ürünleri sattıklarından, bu durumdan yararlanmaktadırlar.

Gerçeğin böyle olduğunu içtenlik ve cesaretle belirtmek durumdayız. Yine aynı içtenlikle, bu duruma yol açanın bahsi geçen sosyalist ülkeler

olmadığını da kabul etmek zorundayız. Sosyalist ülkeler, az gelişmiş ülkelerin ihraç ettiği malların sadece % 10'unun alıcısıdır. Tarihi koşullar, sosyalist ülkeleri, bağımlı ülkelerin iç ekonomisi ve dış pazarları üzerindeki emperyalist egemenlik yüzünden, dünya pazarlarında geçerli ilişkilere uygun biçimde ticaret yapmaya zorlar. Sosyalist ülkelerin, az gelişmiş ülkelerle uzun süreli ticaret anlaşmalarını bu temellere dayandırması imkansızdır. Bunun, bir tanesi de, Küba olmak üzere, birçok örneği vardır. Toplumsal düzenimiz değiştiğinde ve sosyalist ülkelerle karşılıklı güvene dayanan bir ilişki kurduğumuzda, sosyalist kamp ülkeleriyle yeni yakınlıklar kurduk. Sovyetler Birliği ile şeker fiyatı konusunda yaptığımız anlaşma bunun en iyi örneğidir. Bu kardeş ülke, 1970 yılına kadar bizden, değişmeyen, uygun ücret, giderek artan oranda şeker satın almayı garanti etti.

Ama durum ve sosyalist kampa bakış açısı farklı az gelişmiş ülkelerin de var olduğu unutmamak zorundadır. Kimi ülkeler, Küba gibi sosyalizmi seçtiler. Diğer kimileri de, göreli olarak kapitalist büyüme yolunu izliyor, ihracat için endüstri maddeleri üretmeye başlıyorlar. Daha başka, birtakım ülkeler, yeni sömürgeci ilişkiler içerisinde varlığını sürdürmeye çalışıyorlar. Bir kısım ülkeler tümüyle feodal bir yapıya sahip ve öyle bazı ülkeler var ki,bu tür konferanslara katılamazlar bile, çünkü gelişmiş ülkeler bu ülkelere bağımsızlık hakkı tanımamıştır. İngiliz Guyanası, Puerto Rico ve Amerika, Afrika ve Asya'daki kimi ülkelerin durumu böyledir. Sosyalizmi seçenlerin dışında kalan ülkelerde yabancı sermaye boyunduruğu şu ya da bu biçimde kendini hissettirir. Bugün, sosyalist ülkelerden istenilen, doğru bir diyalog temeline dayanmak zorundadır. Bu diyalog, bazı durumlarda, gelişmiş bir ülkeyle geri kalmış bir ülke arasındaki diyalog niteliğini taşıyabilir. Ama nerdeyse her zaman, bu diyalog ayırım gözetilen ülkeler arasındaki diyalogdur. genellikle, gelişmiş ülkelerin tümünden tek yanlı öncelikli muamele görmeyi isteyen ülkeler, sosyalist ülkeleri de gelişmiş ülkeler grubuna dahil ederek, bu devletlerle doğrudan doğruya ticarete yanaşmaz, araya çeşitli engeller koyarlar. Sosyalist ülkelerin, emperyalist güçlerin ulusal uzantıları aracılığı ile ticaret yapmaları, bu güçlerin, herhangi bir ülkeyi tek yanlı önceliklere hak kazanan az gelişmiş bir ülke gibi göstererek aşırı kârlar elde etmesi tehlikesine yol açmaktadır.

Eğer bu konferansın başarıyla sonuçlanmasını istiyorsak, ilkelere sıkı

sıkıya bağlı kalmalıyız.

Az gelişmiş bir ülke olarak, neden haklı olduğumuzu açıklamak zorundayız. Sosyalist bir ülke olarak bizim özel durumumuzda, bize karşı uygulanan ayırımcılıktan da söz etmek zorundayız. Bizi sadece kimi gelişmiş kapitalist ülkeler değil, kimi gelişmekte olan ülkeler de bilerek ya da bilmeyerek ayırıma tabi tutuyor. Gelişmekte olan bu ülkeler, böylece ekonomilerinin yönetimini ele geçiren tekelci sermayenin çıkarlarına hizmet etmiş oluyorlar.

Bugünkü fiyat ilişkilerinin adaletli olduğuna inanmak olanaksızdır. Ama bu, süre gelen tek adaletsizlik değil. Kimi ülkeler halâ diğerlerini sömürmektedir, ekonomik yapı farklılıklarından doğan ülkeler arası tecritler var. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bir ülkenin ekonomisini kendi çıkarları doğrultusunda yöneten yabancı sermaye boyunduruğu var. Dengeli davranmak istiyorsak, bir yandan sosyalist ülkelere isteklerimizi söylüyorsak, bir yandan da ayrımcı tutumun ve emperyalist zorbalığın hiç değilse en seçik ve en tehlikeli biçimlerini ortadan kaldırılması için alınması gerekli tedbirleri ileri sürmek zorundayız.

Emperyalist ülkelerin, sosyalist ülkelerin gelişmesini önlemek için ticaret alanında yürüttükleri ayırımcı tutumu hepimiz biliyoruz. Koydukları engeller kimi zaman gerçek bir abluka biçimini alabiliyor. ABD'nin Demokratik Almanya Cumhuriyeti'ne, Çin Halk Cumhuriyeti'ne, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ne ve Küba Cumhuriyeti'ne karşı uyguladığı ablukaları örnek olarak gösterebiliriz.

Bu politikanın nasıl başarısız kaldığını, başlarda Amerika Birleşik Devletleri'ni izleyen ülkelerin kendi çıkarlarının kaygısıyla nasıl yavaş yavaş ondan uzaklaştıklarını biliyorsunuz. Bu aşamada, bahsi geçen politikanın başarısızlığı son derece açıktır.

Tekellerin sömürü alanlarını kaptırmaması ve aynı zamanda, sosyalist kampa uygulanan ablukanın kuvvetlenmesi için de, bağımlı ülkelerle ve sosyalist ülkelerle ticarette ayırımcı siyaset izlenir. Bu siyaset de, artık başarısız olmak üzeredir. Tarihin mahkum ettiği yabancı çıkarlara bağımlı kalmayı akıllıca bir davranış olarak kabul edemeyiz. Artık, ticarette tüm engellerin kaldırılmasının ve sosyalist kamp içinde pazarların geliştir-

ilmesinin zamanı gelmiştir.

Ticareti engelleyen ve emperyalistlerin hem her türlü hammaddeyi, hem de bunları üreten ülkeleri kullanmasını kolaylaştıran kısıtlama ve ayırım örnekleri hâlâ sürüp gitmektedir. Atom çağında, örnek olarak bakır gibi bir hammaddenin ve buna benzer minerallerin stratejik önem taşıdığını öne sürüp ticaretini yasaklamak gülünç oluyor.

Yine de, bu politika ısrarla sürdürülmektedir. Bununla beraber, dış ticaret devlet tekeliyle, kapitalist ülkeler tarafından kabul edilen ticaret biçimleri arasında sözüm ona anlaşmazlık olduğu iddiasıyla ayırımcı ilişkilere girilmekte; kotalar konuluyor vs. GATT, adaletsiz ilişkilerle mücadele biçimsel görünümü altında, bu düzenbazlıklarda önemli bir rol oynanmaktadır.

Devlet eliyle yürütülen ticarete karşı uygulanan ayırımcı ve sınırlayıcı politika, sadece sosyalist ülkelere doğrultulmuş bir silah değildir, bu politika, aynı zamanda, az gelişmiş ülkelerin uluslararası pazarda pazarlık yapabilmek ve tekellerin eylemine karşı çıkabilmek için en acil tedbirlere başvurmasını engellemeye de yaramaktadır.

Uluslararası örgütlerin, sosyalist yönetim biçimini kabul eden ülkelere yardımı durdurması aynı amaca yöneliktir. IMF'nin sosyalist ülkelerle hesaplaşma anlaşmalarına saldırması ve güçsüz üyelerini halklar arasında bu tür bir ilişkiye karşı tavır almaya zorlaması, son yıllarda rastlanan olaylardandı. Daha önce de belirttiğimiz gibi, tüm bu ayrımcı önlemler, sosyalist kampı tecrit etmeyi ve aynı zamanda az gelişmiş ülkelerin daha insafsızca sömürülmesini amaçlar.

Bugünkü fiyatların oransızlığı ortada. Bu fiyatların pazarların karteller tarafından sınırlandırılması ve serbest rekabetin tek yanlı olmasına neden olan siyasi ilişkiler kurulması sonucunda oluştuğu da kesin. Rekabette serbestlik yalnızca karteller için söz konusudur. Kartelci düzende serbest rekabet, özgür tavuklar arasında özgür tilkilerin dolanması gibidir. Sosyalist kampta giderek daha geniş ve daha geniş pazarlar açılmasına izin verilecek olursa (bu konferansın sonucunda ortaya çıkabilecek anlaşmalardan söz etmeden) tek başına bu bile, hammadde fiyatlarının daha da yükselmesine neden olur. Dünyada açlık var. Yiyecek maddesi satın almak için para yok. Tersine, gelişmemişler dünyasının, açlık dünyasının ürettiği besin mad-

delerini artırmasına engel olunuyor, çünkü fiyatların düşmesi istenmiyor. Çünkü, halklar arasında, alçak soygun felsefesi böyle gerektiriyor.

Bazı gelişmemiş ülkeler sanayi ürünlerini kapitalist ülkelere ihraç edebilirler. Uzun vadeli anlaşmalar, bazı halkların zenginliklerini daha iyi değerlendirmelerini sağlayabilir. Belirli sanayi dallarında uzmanlaşma sayesinde, bu ülkeler, mamul mallar üreticileri olarak dünya ticaretinde yer alabilirler.

Tüm bunlar, daha önce bahsettiğim sanayi dallarının gelişmesi için verilecek uzun vadeli kredilerle gerçekleştirilebilir. Ancak, sosyalist ülkelerle, gelişmemiş ülkeler arasındaki ilişkilerde, tek yanlı olmaması gereken bazı önlemler alınmasının zorunluluğu akıldan çıkarılmamalıdır.

Garip bir sorunla karşı karşıyayız. Bir yandan, Birleşmiş Milletler, raporlarında gelişmemiş ülkelerin dış ticarette yetersiz kaldığını belirtir ve Konferansın Genel Sekreteri Dr. Prebisch bu durumun devam etmesinin tehlikelerini vurgularken, bir yandan da sosyalist kampta yer alıyorlar diye bazı devletlerin ticaretinde engelleyici ve ayrımcı önlemlere başvuruluyor.

Tüm bu anormallikler gelişmemiş ülkelerin, insanlığın bugünkü gelişme aşamasında, tarihin çeşitli aşamalarına ait ekonomik yaklaşımların çatışma alanı haline gelmesinden kaynaklanıyor. Bazı ülkelerde bu feodalizme özgü eğilimler şeklinde olur. Bazılarında doğmakta olan burjuva sınıflar zayıflıklarına rağmen, hem adaletli gelir dağılımı uğruna mücadele eden proletaryanın hem de emperyalist çıkarların baskısına karşı koymak zorundadır. Bu alternatif karşısında, bazı ulusal burjuvaziler bağımsızlıklarını korumuşlar, ya da proleterya ile ortak eylem biçimi geliştirmişlerdir. Diğer bazılarıysa, tersine, emperyalizmle çıkar birliğine gitmişler, onun uydusu ya da ajanı olmuşlardır. Bu özelliklerini temsil ettikleri hükümetlerine de yansıtmışlardır.

Ustaca kullanılan bu bağımlılığın konferansımızın gelişimini tehlikeye atacağını iyi bilmeliyiz. Bu hükümetlerin bugün birlikten kopma pahasına elde ettikleri faydalar, yarın onların başına büyük sorunlar saracaktır. Bu hükümetler kendi halklarının isyanı ve büyük kârlardan başka yasa tanımayan kartellerin saldırısı karşısında, tek başına, yapayalnız kalacaklardır.

Bir taraftan sosyalist kampla emperyalist kamp arasındaki çelişkilerin, diğer taraftan da, sömürülen ülkelerle, bunları sömüren ülkeler arasındaki

çatışmaların neden ve sonuçlarını kısaca inceledik. Dünya barışı için, iki tehlikeyle karşı karşıyayız. Bazı kapitalist ülkelerin ivmeli atılımını, bunların kaçınılmaz olarak yeni pazarlar aramaya girişeceklerini, sonuçta bu ülkeler arasında güç dengelerinin değişeceğini ve dünya barışını korumak için bu gerilimlerin hesaplanması gerektiğini unutmamalıyız.

Son iki dünya savaşının kalkınmış ülkeler arasındaki sürtüşmeler ve bunlara kuvvet kullanmaktan başka çözüm bulunamaması yüzünden başladığını unutmamalıyız. Şimdi de, her yanda, ekonomik savaşın şiddetlendiğini kanıtlayan olaylar baş gösteriyor. Bunlar, gelecekte, dünya barışı için gerçek tehlikeler halini alabilir. Mücadele daha şimdiden konferansın uyumlu biçimde sürmesini engelleyebilecek boyutlara ulaşmıştır. Burada, Birleşik Devletlerle diğer gelişmiş kapitalist ülkeler arasında nüfuz bölgeleri paylaşımı söz konusudur. Eğer bu çatışmalar, sömürülen ülkeleri savaş alanlarına dönüştürecek kadar artar ve savaşanlar emperyalist devletlerin çıkarları için çarpışacak olursa, bu konferans başarısızlığa uğrayacak demektir.

Az gelişmiş ülkelerin ortak bildirisi uyarınca, Küba heyeti, ülkelerimizin ticari sorunlarının herkesçe bilindiğini, net ilkeler kabul etmek ve dünyada yeni bir çığır açmak için somut biçimde hareket etmek gerektiğini belirtmek ister. Ayrıca, SSCB'nin ve diğer sosyalist ülkelerin ortaya koyduğu ilkeler, diyaloğu başlatmak için isabetli bir çıkış noktası oluşturduğundan bunları desteklediğimizi de açıklamak isteriz. Ülkemiz, Brezilya uzmanlar toplantısında önerilen, bizimde savunduğumuz ilkelerin tutarlı biçimde uygulanmasından başka bir şey olmayan önlemleri de desteklemektedir. Şimdi, bu ilkeleri açıklayalım.

Küba, tavrını daha önce net olarak ortaya koymuştur: Biz, buraya bir şeyler istemeye gelmedik. Adalet yerini bulsun, bize yeter. Ancak uluslararası toplantılarda sık sık rastladığımız şekilde sahte adaletten söz etmiyoruz. Bizim sözünü ettiğimiz adaleti, halklar hukuksal terimlerle dile getiremezler, ancak hasretini, kuşaklar boyunca sömürülmüşlüğün yarattığı eziklik içinde, ruhlarının en derin köşelerinde çekerler.

Küba, geri bıraktırılmış ve ayrımcılığa uğratılmış halkların ekonomik gelişimini hızlandırmada aracı olarak uluslar arası ticarette yeni bir tanım kazandırılması taraftarıdır. Ticaretin bu yeni biçimi, tüm ayırım ve kısıtlamaları ortadan kaldırmalıdır. Sözüm ona eşitçi anlayışın getirdiği farklı davranışlar da ortadan kalkmalıdır. Davranışlar hak eşitliğine dayalı

olmalıdır, bu durumda hak eşitliği biçimsel eşitlik ifade etmez. Hak eşitliği, sömürülen halkların yaşanabilir bir hayat standardına erişmesinde gerekli olan bir eşitliktir. Burada, yeni bir ulusal işbölümünün temelleri atılmalıdır. Bu yeni işbölümü, bir ülkenin doğal kaynaklarının tam olarak değerlendirilmesi temeline dayandırılmalı, hammadde kaynaklarının dönüşüm düzeyleri giderek yükselmeli ve en evrimleşmiş biçimlere ulaşmalıdır.

Yeni işbölümlendirmesi, yapay olan koruyucu önlemler ile sözde üretimi özendirme çabalarının geri bıraktırılmış ülkelere kapadığı pazarları onların geleneksel ihraç mallarına tekrar açacaktır. Geri bıraktırılmiş ülkeler, tüketimlerinin gelecekteki artışı karşısında, hak temelinde eşitliğe dayanan bir paya sahip olmalıdırlar.

Bu konferansın, hammadde artığının kullanımı hakkında yapılacak somut düzenleme biçimlerini ortaya koyması gerekir. Bu artıkların, az gelişmiş ülkelerin geleneksel ihracatlarındaki zarara karşılık gelişmiş ülkelerin ihracatına yardım biçimi halini almasına engel olunmalıdır. Bu hammaddeler, az gelişmiş ülkelere yabancı sermaye ihracında aracı olmamalıdır. Ticaret koşullarının bozulması nedeniyle çok büyük zarara uğrayan geri bıraktırılmış ülkelerin, sürekli olarak ödedikleri faizler emperyalist yatırımların değerini 100 kat aşmasına karşın, giderek daha çok borçlandırılmalarına, en temel gereksinimlerinin bile görmezlikten gelinmesi karşısında seyirci kalamayız. Küba delegasyonu, geri bıraktırılmış ülkelerce ihraç edilen ürünlerin fiyatı, onların son 10 yılda kaybettiklerini yeniden elde edebilecekleri düzeye ulaşmadıkça, her türlü borç ve faiz ödemelerinin ertelenmesini önermektedir.

Bir ülkenin ekonomisine hâkim olan yabancı sermaye yatırımlarının, mübadele koşullarındaki dengelerin bozulmasının, bir ülkeye ait pazarların bir başka ülkenin kontrolüne girmesinin, ayırımcı ilişkilerin, inandırma yöntemi olarak kaba kuvvete başvurmanın ticaret ve dünya barışı açısından ne kadar büyük bir tehlike olduğunu açıkça ifade etmek gerekir.

Bu konferansın, tüm ülkelerin hiçbir kısıtlama söz konusu olmaksızın, tüm halkların serbestçe ticaret yapma hakkına sahip olduğunun kabul edildiğini açıklaması gerekir. Serbestçe ticaret yapma hakkından, bu konferansın sonucunda imzalanacak dolaylı ya da dolaysız tüm kısıtlayıcı anlaşmaları yasaklama hakkı da doğacaktır. Konferansta, tüm ülkelerin deniz ve

hava taşımacılığında serbestçe pazarlık yapabilme ve mallarını dünyanın her yerine serbestçe gönderebilme hakları güvence altına alınmalıdır..

Bir devletin başka bir devletin özgürlüğünü zor yoluyla elinden alması amacını güden ekonomik nitelikli önlemlerin kullanılmasına engel olunmalı, bir ülke başka bir ülkenin ekonomisini çökerterek herhangi bir çıkar sağlamaktan men edilmelidir.

Bütün bu söylediklerimiz, Birleşmiş Milletler Anlaşması'nda yer alan "*ulusların kendi kaderini tayin etme*" ilkesinin tam anlamıyla uygulamaya geçirilmesini zorunlu kılar. Devletlerin kendi kaynaklarını istedikleri biçimde kullanma haklarının çiğnenmesine karşı önlem alınmalıdır. Devletler, kendilerince en uygun buldukları ekonomik ve politik örgütlenme biçimlerini uygulayabilmeli, herhangi bir baskıya maruz kalmaksızın, gelişimleri ve ekonomik etkinliklerinde uzmanlaşmaları için izleyecekleri yola serbestçe karar verebilmelidir.

Konferans, mutlak biçimde eşitlik, adalet ve hak eşitliği kurallarına dayanan mali kuruluşların, kredi kurumlarının ve gümrük örgütlerinin yaratılması için ihtiyaç duyulan önlemleri saptayıp hayata geçirmelidir.. Bu kurumlar, bugünkü işleyişleri açısından çağdışı ve somut hedefleri bakımındansa zararlı kurumların yerini almalıdır.

Tüm bir halkın sahip olduğu zenginlik kaynaklarını istediği biçimde kullanmasını garanti altına alabilmek için, ülkede yabancı üsler bulunmasına, geçici ya da sürekli olarak, yabancı askeri birliklerin ülkenin izni olmaksızın topraklarına girmesine, bazı gelişmiş kapitalist güçlerin sömürgecilik rejimini sürdürmesine engel olunmalıdır.

Ancak belirttiğimiz tarzda bir örgütlenme, uluslararası ilişkilerde yeni kuralların uygulamaya konmasını, ulaşmaya çalıştığımız ekonomik güvenliğin sağlanmasını garanti altına alabilir. Bu örgütler, saygı uyandıracak önlemler alınması ve kurulu düzeni koruyarak ayrımcılık siyasetinin devamından başka bir işe yaramayan bugünkü kurumların yerine yenilerinin getirilmesi için gerekli yetkiye sahip kılınmalıdır. Alınacak önlemlerin yürürlüğe girme süreleri kesinlikle tespit edilmelidir .

Sayın delegeler;

Bunlar, Küba temsilciler heyetinin sizlere açıklamak istediği en önemli

noktalardır. Bugün benimsenen birçok düşünce ve öteki devletlerce uygulamaya konan birçok inisiyatif, Küba devrimci hükümetinin beş yıllık yönetimi sırasında kabul görmüş ve hayata geçirilmiştir. Örneğin, uluslararası örgütlerce hazırlanan ve konferans Genel Sekreteri M. Prebisch tarafından sunulan, geri bıraktırılmış ülkelerin bugünkü durumunu doğru ve kesin biçimde çözümleyen rapordaki düşünceler ve sosyalist ülkelerle ticaret yapılması, bu ülkelerden kredi alınması, ekonomik gelişim için temel toplumsal reformların gerekliliği gibi görüşler, Küba'nın haksız yere suçlanmasına, ekonomik ve askerî saldırılara uğramasına neden olmuştur. Bugün bizi destekleyen bazı ülkeler, bu haksızlıklar karşısında hiç seslerini çıkarmamışlardır.

Yarıküremizin dışındaki ülkelerle ticaret ve işbirliği ilişkileri kurduğu için ülkemizin uğradığı eleştiri ve suçlamaları hatırlamak yeter. O tarihlerde, ülkemiz, *Alta Gracia Sözleşmesi*'yle bir araya gelen Latin Amerika ülkeleri grubundandı, yani Amerika Devletleri Örgütü'nden (OAS) uzaklaştırılmıştı.

Dış ticaret, gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere karşı uyguladığı dış politikada yapılması gereken değişiklikler, tüm uluslararası kredi kurumlarının ve mali kuruluşların yeniden düzenlenmesi zorunluluğu gibi temel sorunları ele aldık. Ancak, bütün bunların ekonomik gelişmede yeterli koşullar olmadığını da ifade etmeliyiz. Az gelişmiş bir ülke olan Küba'nın hayata geçirdiği ek önlemlere de ihtiyaç duyulduğu göz ardı edilmemelidir.

İhtiyaç duyulan asgari koşullar şunlardır: Sermayenin dışarıya çıkışını önlemek, hiç değilse büyük ölçüde kısıtlamak için mübadelenin ve döviz işlemlerinin sıkı bir denetim altına alınması, dış ticaret ve tarımın devlet tarafından denetiminin yapılması, tüm doğal kaynakların ulusça değerlendirilmesi, işlenmesi yararlı hale getirilmesi, hızla kalkınmak için ülke içinde yeniden örgütlenme yoluna gidilmesi, teknik eğitimin atılımlar halinde geliştirilmesi.

Küba, devletin tüm üretim araçlarına el koymasını, asgari zorunlu koşullar arasında saymamaktadır. Burada temsil edilen hükümetlerin iradelerine saygılıyız. Ama, bu önlemin, birçok güç sorunu daha hızlı ve daha etkili biçimde çözeceğine inanmadığımızı da ifade etmeliyiz.

Peki, ya emperyalistler ne yapacak? Kollarını bağlayıp oturacaklar mı?

Hayır. Bizim çektiğimiz acıların kaynağını, onların uyguladığı sistem, oluşturur. Ama onlar, ortaya atmakta ustalaştıkları uydurma kanıtlarla davalarını savunmaya devam edeceklerdir. Konferansı boğuntuya getirmeye, sömürülenler kampını önlerine birtakım kırıntılar atarak, bölmeye çabalayacaklardır.

Yüzeysel reformlar önererek, amaçlarına hizmet eden eski uluslararası kuruluşların varlığını sürdürme çarelerini araştıracak, konferansı çıkmaza sokacak, önerilerin askıya alınmasını, konferansın ertelenmesini sağlamaya çalışacaklardır. Kendilerinin düzenlediği bütün diğer toplantıların karşısında, bu konferansın hiçbir önem taşımaması için ellerinden gelen her şeyi yapacak, somut sonuçlara ulaşılmaksızın konferansın bitmesini sağlamak için gayret göstereceklerdir.

Yeni bir ticari örgütlenme biçimini kabul etmeye sıcak bakmayacaklardır. Onu boykot etmekle tehditler savuracak, hatta belki de bunu gerçekten yapacaklardır. Bugünkü hakim uluslararası işbölümünün herkesin çıkarına uygun olduğunu, sanayileşmenin aşırı ve tehlikeli bir heves olduğunun propagandasını yapacaklardır.

Sonunda, tüm az gelişmişlerin, azgelişmişliğin sorumlusu olduğu savını ileri süreceklerdir.

Burada, onları belirli bir ölçüde haklı bulduğumuzu da söyleyebiliriz. Haksızlığa uğratılmışların ve sömürülenlerin tek cephesini oluşturup onlara karşı çıkmazsak, savlarında daha da haklı olacaklarını da belirtmeliyiz.

Bu toplantıda sormak istediğimiz sorular var: Bizden beklenen tarihsel görevi yerine getirebilecek miyiz? Gelişmiş kapitalist ülkeler, başlangıç için zorunlu bazı basit koşulları kabul edecek kadar politik ileri görüşlülük gösterebilecekler mi?

Belirttiğimiz önlemler konferans tarafından benimsenmez, söylediklerimiz, anlamı belirsiz açıklamalar, kaypak sözlerle dolu, ne olduğu belirsiz belgeler yığını olup çıkarsa, dünya üzerinde ticareti, uluslar arası işbirliğini güçleştiren engeller yok edilmezse, az gelişmiş ülkeler giderek daha zor ekonomik koşullarla karşılaşacak ve dünyaya egemen olan gerilimde tehlikeli biçimde artışlar olacaktır.

Her an için yeni bir dünya savaşı patlak verebilir. Sosyalist kampı yıkmak

isteyen bir emperyalist ülkenin hırsı ya da kapitalist ülkeler arasındaki uzlaşmaz çelişkiler, yakın bir gelecekte, dünya savaşını başlatacak kıvılcımı oluşturabilir. Çeşitli derecelerde sömürülen diz çöktürülmüş halkların isyan duyguları günden güne güçlenecek, akıl ve mantığın onlara tanımadığı hakları güç kullanarak kazanmak için silaha sarılacaklardır.

Bugün Portekiz Gine'si denilen ülkede ve Angola'da bu mücadele sürüp gidiyor. Bu ülkeler, sömürgeciliğin vurduğu boyunduruğu silkip atmak için silaha sarılıp savaşa girişmiş bulunuyor. Güney Vietnam'da halk silahlanarak emperyalizmin zincirlerinden ve kuklalarından kurtulmak için savaşma hazırlığında. Her türlü barışçı çözüm yolunun tıkanmasından sonra sömürüye "*Yeter!*" diyen halkları Küba'nın destekleyerek candan kutladığı iyice bilinmelidir. Küba, bu halkların hayranlık uyandıran isyan gösterileriyle dayanışma halindedir.

Böylece bugünkü durumla ilgili çözümlememizin dayandığı en önemli noktaları açıkladıktan, gerekli olduğunu düşündüğümüz önerileri ortaya koyduktan, eğer ülkeler arası ticaret gelişmezse, eğer ilerlemede kolaylık yaratacak ve gerilimi azaltacak bir araç olarak düşündüğümüz bu gelişme gerçekleşmezse geleceğe nasıl gördüğümüzü ifade ettikten sonra, umutlu olduğumuzu söylemek isteriz. Tüm çabamızı, tek bir cephe oluşturmak için dünyanın tüm az gelişmiş ülkelerinin birleştirilmesine yönelteceğiz. Tüm umutlarımızı bu konferansın başarıya ulaşmasına bağlıyor, tüm güçlerimizi dünyanın bütün yoksul ülkelerinin ve sosyalist kampın zaferi için seferber ediyor ve umutlarımızı onların umutlarıyla birleştiriyoruz.

Cuba Socialista dergisinin 33 no'lu sayısında, Mayıs 1964'te yayımlanmıştır.

Cezayir Söylevi

Sevgili Kardeşlerim; Küba bu konferansa, bir yandan Latin Amerika halklarının sesini tek başına tüm dünyaya duyurmak için, diğer taraftan da sosyalizmi kuran azgelişmiş bir ülke sıfatıyla katılıyor.

Temsilciler heyetimizin görüşlerinin, Asya ve Afrika halkları arasında yayılmasına izin verilmesi rastlantı değildir. Ortak amacımız olan emperyalizmi yenme özlemi ve aynı düşmana karşı sürdürdüğümüz mücadelenin ortak geçmişi bizleri birleştiriyor.

Bu konferans savaşan halkların toplantısıdır. Bu savaş, aynı öneme sahip iki cephede sürüp gitmekte ve tüm güçlerimizi birleştirmemizi gerektirmektedir. Sömürgeci ve yeni sömürgeci bağları yok etmek için emperyalizme karşı başlatılan savaş, ister siyasi olarak, ister gerçek silahlarla, isterse de her ikisiyle birden sürdürülsün, geri bıraktırılmışlığa ve yoksulluğa karşı yürüttüğümüz mücadeleden ayrı düşünülemez. Her iki mücadele, zengin ve adaletli bir toplumun yaratılmasına götüren yolun iki değişik aşamasından başka bir şey değildir.

Politik İktidarın ele geçirilmesi ve sömürücü sınıfların ortadan kaldırıl-

ması şarttır, ancak arkasından gelecek olan ikinci aşama, önümüze çözülmesi daha da güç sorunlar çıkartacaktır.

Tekelci sermaye dünya üzerinde egemenliğini kurduğundan beri, insanlığın büyük çoğunluğunu yoksulluk içinde süründürüyor, en güçlü ülkelerin oluşturduğu grup tatlı kârları aralarında paylaşıyor. Bu ülkelerdeki yüksek yaşam düzeyi bizim yoksulluk çekmemiz temeline dayanıyor. Azgelişmiş halkların refah düzeyini yükseltmek içinse emperyalizmle savaşmak gerekiyor. Emperyalizm ağacından bir ülkenin koparak ayrılması, sadece en büyük düşmana karşı kazanılan bir çarpışma değil, onun gerçek anlamda zayıflamasına katkı, nihai zafere doğru atılmış bir adımdır.

Bu ölüm-kalım savaşının sınırı yoktur. Dünyanın başka yerlerinde olanlara karşı ilgisiz kalamayız. Çünkü, emperyalizme karşı kazanılan her zafer, bizim de zaferimiz sayılır; bir ulusun yenilgisiyse, bizim için de yenilgidir. Proletarya enternasyonalizmini uygulamak daha iyi bir gelecek için savaşan halklar için hem bir görev, hem de kaçınılmaz bir zorunluluktur. Emperyalist düşman azgelişmiş ülkelere ve sosyalist ülkelere saldırdığında, en basit mantık azgelişmiş ülkelerle sosyalist ülkelerin ittifakını gerektirir. Başka hiçbir ortak yanımız olmasa bile, ortak düşman bizi birleştirir.

Bu birleşme, elbette kendiliğinden olmaz. Birlik, bazen uzun süren tartışmaların sonunda, bazen de çok acı koşullar altında başlar.

Bir ülkenin kurtuluşunun, emperyalizm için bozgun anlamına geldiğini daha önce belirtmiştik. Ancak, herhangi bir ülkenin emperyalizmden kopması, bağımsızlığını ilan etmesiyle ya da devrimci mücadele içinde silahlı bir çarpışmada zafer kazanmasıyla olmaz. Bir halkın üzerinde emperyalizmin ekonomik egemenliği sona ermedikçe, o özgürlük, özgürlük sayılmaz.

Bu durumda, bu kopmaların gerçekleşmesi, sosyalist ülkeler için hayati önemi olan bir sorundur. Emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkelerin en hızlı ve en kalıcı yoldan kurtuluşa ulaşmasına çabalarımızla katkıda bulunmak, inandığımız ideolojinin bize emrettiği evrensel bir görevdir.

Bütün bunlardan bir sonuç çıkarmalıyız: Sosyalist ülkeler, kurtuluş yolunu seçen ülkelere destek olmalıdır. Bunu, bazılarının gözünü korkutmak, diğerlerininse gözünü boyamak için ya da Afrika ve Asya halklarıy-

la kolay yoldan yakınlaşmak için söylemiyoruz. Sosyalizmi kurmuş ya da kurmakta olan toplumlarda bireysel planda ve emperyalizmin baskısı altında acı çeken tüm halklara karşı evrensel planda olmak üzere, bilinçlerde insanlığa karşı yeni ve insani bir dönüşüm gerçekleşmezse, sosyalizm var olamaz.

Bağımlı ülkelere yardım sorumluluğunun bu anlayış içinde ele alınması gerektiğine inanıyoruz. Artık, değer yasası ve bu yasanın getirdiği uluslararası eşitsiz mübadele ilişkileri tarafından, sözümona karşılıklı çıkarlar adına azgelişmiş ülkeler aleyhine değiştirilen fiyatlara göre ticaret yapılması söz konusu edilmemelidir. Azgelişmiş ülkelere bu kadar emeğe ve bu kadar acıya malolan hammaddeleri, dünya pazarlarında geçerli olan fiyattan satıp modern, otomatikleştirilmiş, büyük fabrikalarda üretilen makineleri da dünya piyasası fiyatına salınalmaya "*karşılıklı çıkar*" adı verilebilir mi?

Bu iki grup arasında bu türden bir ilişki kuracak olursak, buradan zorunlu olarak, sosyalist ülkelerin emperyalist sömürüye suç ortaklığı ettiği sonucu çıkar.

Hacim bakımından azgelişmiş ülkelerle yapılan ticaretin sosyalist ülkelerin dış ticaretinin ancak küçük bir yüzdesini oluşturduğu iddia edilebilir. Bu, kesinlikle doğru olmakla birlikte, bu tip bir ticaretin ahlakdışı niteliğini değiştirmez.

Batının sömüren ülkeleriyle üstü kapalı suç ortaklığına son vermek, ahlaki açıdan, sosyalist ülkelerin görevidir. Ticaretin bugün azalmış olması hiçbir şeyi değiştirmez. Küba, 1959'da, şekerini İngiliz ya da başka ulustan komisyoncular aracılığıyla sosyalist blok ülkelerinden birine satıyordu.

Bugün, ticaretimizin % 80'i sosyalist blok ülkeleriyle yapılıyor. Tüm temel ürünler sosyalist bloktan geliyor. Gerçekte, kendimizi artık sosyalist blok ülkesi sayıyoruz. Gelirimizin, sadece ticaretin artmasından kaynaklandığını ya da ticaretin eski yapıların yıkılması ve sosyalist kalkınma yoluna girilmesi sonucunda arttığını öne süremeyiz. Burada, iki aşırı uç ve bu iki olgu birbirine bağlıdır.

Komünizm mücadelesine başlarken, belli bir amaca doğru giden ideolojik gelişmenin akla uygun sonuçları olan tüm ara aşamaları önceden

hesaplamış değildik. Bir yandan emperyalizmin katı gerçekleri, öte yandansa sosyalizmin gerçekleri halkımızın bilincini şekillendirdi. Daha sonra bilerek seçtiğimiz bu yolu aydınlattı. Kurtuluşlarına kavuşmak için yürüyen Afrika ve Asya halkları da aynı yolu izlemelidir. Şu anki sosyalizm uygulamaları değişik sıfatlarla olsa da, önünde sonunda bu yola yöneleceklerdir.

Bizim için sosyalizmin, insanın insan tarafından sömürülmesine son verilmesinden başka bir tanımı yoktur. Bu gerçekleşmedikçe, sosyalist toplumu kurma aşamasının ilerisine gidemeyiz ve bu uğurdaki çabalar sona erer, hatta gerilerse, artık sosyalizmin kuruluşundan bile bahsedilemez.

Sömürünün kesinlikle ortadan kaldırılması çabalarına doğrudan ve tamamen bilinçli olarak başlamaları için gereken koşulları kardeşlerimize hazırlamalıyız. Ama, biz bu sömürünün suç ortakları olduğumuz sürece, onlardan bu yolu seçmelerini nasıl bekleyebiliriz? Eğer bize, eşit hakka dayalı fiyatlar ortaya koymak için uygulanacak yöntemler nelerdir diye sorarlarsa cevap veremeyiz, çünkü bu sorunun pratik verilerini bilmiyoruz. Ancak, bazı siyasi tartışmalardan sonra Sovyetler Birliği ile Küba arasında, bizim açımızdan uygun sayılabilecek ticaret anlaşmaları imzalandı. Bu sayede, sözümona dünya serbest şeker piyasası fiyatlarından daha yüksek fiyata 5 milyon ton şeker satabileceğiz. Çin Halk Cumhuriyeti de aynı fiyatı ödüyor.

Bunlar, daha başlangıç aşaması. Esas sorun, kalkınmamızı sağlayacak fiyatları kabul ettirebilmek. Yepyeni bir bakış açısı, uluslararası ilişkileri baştan aşağı değiştirmelidir. Politikayı dış ticaret değil, tersine dış ticareti halklara karşı kardeşçe bir siyaset belirlemelidir. Temel sanayi kollarının gelişimine yönelik uzun vadeli kredi sorunlarını kısaca inceleyelim. Kredi alan ülkeler çoğunlukla o anki imkânlarıyla orantılı olmayan endüstri kurumları açmak istiyorlar. Oysa, ürettikleri mallar ülke içinde tüketilemeyeceği gibi, ellerindeki para stokları da bu yüzden tehlikeye girebilir. Biz şöyle düşünüyoruz: Sosyalist ülkelerdeki yatırımlar, devlet bütçesi tarafından karşılanır ve üretilen malların tamamının tüketilmesiyle eşitlenir. Bu tür yatırımların azgelişmiş ülkelerde de gerçekleşmesi için olanakların araştırılmasını öneriyoruz.

Böylece, insafsızca sömürülen, gelişmeleri için hiçbir yardım alamayan

kıtalarımızın büyük enerji kaynakları harekete geçirilecek ve gerçek anlamda uluslararası işbölümünde yeni bir aşamaya girilecektir. Şimdiye kadar ne yapıldığı konusu önemini yitirecek, bundan sonra neler yapılabileceği gündeme gelecektir.

Toprakları üzerinde yeni yatırımlara izin verecek olan devletler, bunlar üzerinde tüm mülkiyet haklarına sahip olacak, hiçbir borç ya da ödeme yükümlülüğüne girmeyecektir. Kredi alan ülkenin tek yükümlülüğü, ürettiği malın belirli bir miktarını, belirli bir süre için, belirli bir fiyattan yatırımı yapan ülkelere satmak olacaktır.

Bu tip bir yatırımı gerçekleştiren ülkenin yerel harcamalara para kaynağı bulma sorunu da incelenmelidir. Serbestçe başka paralara çevrilebilen döviz dağılımının dışında bir yardım biçimi bulunabilir. Bu yardım, satılması kolay malların, uzun vadede ödenmesi şartıyla azgelişmiş ülkelere sağlanması biçiminde olabilir. Çözülmesi güç diğer bir sorun da teknik düzeyin yükseltilmesidir. Azgelişmiş ülkelerin çektiği teknik eleman sıkıntısını herkes bilir. Teknisyen yetiştiren okullarımız ve buna bağlı olarak teknik kadrolarımız yok. Bazen ihtiyacımızın ne olduğunu da tam olarak bilemiyor, teknik, kültürel ve ideolojik gelişim politikalarından hangilerine öncelik tanıyacağımızı belirleyemiyoruz.

Sosyalist ülkeler teknik eğitim kurumları oluşturmamız için gereken yardımı sağlamalı, bu sorunun önemini vurgulamalı, bugün için bizde olmayan elemanları göndermelidir.

Bu son nokta üzerinde durmalıyız. Ülkelerimize gelecek teknik elemanlar örnek insanlar olmalıdır. Bu yoldaşlar, çoğunlukla teknikten anlamayan ve düşmanca davranan, başka bir dil konuşan, alışkanlıkları ve gelenekleri tamamen yabancı bir çevreyle karşılaşacaklardır. Bu zor görevi üstlenecek insanlar, kelimenin en derin ve en soylu anlamıyla komünist olmalıdır. Ayrıca, örgütlenme yeteneğini olan, esnek davranabilen kişilerse harikalar yaratabilirler.

Bunun mümkün olduğunu biliyoruz, çünkü kardeş ülkeler bize birkaç teknisyen gönderdi. Bu insanlar ülkemizdeki 10 enstitünün baş edemeyeceği kadar teknik gelişme sağladılar. Halklar arasındaki dostluğa 10 elçiden, 100 diplomatik resmi kabulden daha fazla katkıda bulundular.

Tüm söylediklerimiz gerçekleşirse ve üstelik azgelişmiş ülkeler gelişmiş

ülkelerin teknolojisine ulaşır, bir de her ülkenin buluşlarını kendisine saklamasını sağlayan patent sistemi kaldırılırsa, ortak çabamızla büyük bir atılım gerçekleştirebiliriz.

Emperyalizm bazı çarpışmalarda yenilmekle birlikte hâlâ dünya üzerinde büyük bir güçtür. Hepimizin ortak çabası ve ortak fedakârlığı olmadan kesin yenilgisini bekleyemeyiz.

Önerdiğimiz bu önlemlerin hiçbiri tek yanlı olarak alınamaz.

Sosyalist ülkelerin, azgelişmiş ülkelerin kalkınması için para yardımı yapması gerektiğini daha önce söylemiştik. Ancak, azgelişmiş ülkeler de güçlerini toplamalı önlerine hangi engeller çıkarsa çıksın, makinelerin, iş araçlarının sömürü aracı olmadığı yeni toplumu kurma yolunu kararlı olarak izlemelidirler. Kapitalizmle sosyalizm arasındaki dengemizi korumaya çalışarak, rekabet halindeki bu iki büyük güçten ayrı ayrı çıkar sağlamaya çalışırsak, sosyalist ülkelerin güvenini kazanamayız. İki blok arasındaki ilişkilere son derece ciddi, yeni bir politika egemen olmalıdır. Sömürü izlerinin yavaş yavaş silinmesi için üretim araçlarının devletin eline verilmesini altını çizerek yeniden belirtelim.

Ayrıca, gelişme ve kalkınma öyle rasgele yapılmaz, yeni toplumun kurulmasında planlama şarttır. Planlama sosyalizmin temel yasalarından biridir, plansız sosyalizm düşünülemez. Uygun bir plan yoksa, yaşadığımız çağın gerektirdiği büyük atılımları gerçekleştirmek için ülkenin ekonomik sektörlerinin uyumlu biçimde birleştirilmesi yeterince garantili değildir.

Planlama, bizim çarpık gelişen, belirli hammaddelere sahip olan, bazı mamul ya da yarımamul ürünleri üretebilen, ama bunun dışında hiçbirşeyi olmayan küçük ülkelerimizin ayrı ayrı ele alabileceği bir sorun değildir. Planlama, daha en başından, karşılıklı çıkarlara dayanan bir işbirliğine varacak biçimde, birçok ülkenin ekonomisinin eşgüdümlü olarak gelişimesini amaçlayan belli bir bölgesel işbölümüne eğilim göstermelidir.

Bugün izlenen yolun tehlikelerle dolu olduğunu unutmamalıyız. Sözkonusu tehlikeler kuruntu sonucu ya da birtakım sivri akıllılar tarafından uzun uzadıya düşünülüp kehanette bulunurcasına önceden söylenmiş yalan yanlış şeyler değil, bizi endişelendiren gerçeklerin elle tutulur, gözle görülür sonuçlarıdır. Sömürgeciliğe karşı savaş son aşamasına ulaştı, ama, çağımızda sömürgecilik olgusu emperyalist egemenliğin ürünüdür. Em-

peryalizm var oldukça, öteki ülkeler üzerindeki egemenliğini sürdürecektir. Bugün, bu egemenliğin adı, yeni sömürgeciliktir.

Yeni sömürgecilik önce Latin Amerika'da başladı, tüm kıtaya yayıldı. Şimdi de, daha ağırlaşmış biçimiyle Afrika ve Asya'da boy gösteriyor. Çeşitli gelişme ve yaşama yöntemlerinden biri de Kongo'daki kaba kuvvete dayanan saldırıdır. Gizlisi saklısı olmadan, pervasızca vahşet ve zorbalığa başvurmak, yeni sömürgecilerin en son silahıdır. Bazen, daha kurnazca işler de çeviriyorlar: Siyasi olarak kurtulmuş ülkelere sızarak yeni ulusal burjuvazilerle birleşiyor, sömürenlerin çıkarlarına sıkı sıkıya bağlı asalak bir burjuvazi ortaya çıkarıyorlar. Halkların yaşam düzeyindeki geçici bir yükselişten, refahın bir miktar artmasından yararlanıyorlar. Gerçekten de, çok geri bıraktırılmış ülkelerde, feodal ilişkilerden kapitalist ilişkilere geçiş bile büyük bir ilerleme sayılır. Ama, bunun faturasını da sonradan emekçiler öder.

Yeni sömürgecilik Kongo'da pençelerini gösterdi. Bu bir güç gösterisi değil, tersine güçsüzlüğün belirtisidir. Ekonomik bir araçmış gibi son silahı olan kaba kuvvete başvurdu. Bu davranışın, çok şiddetli tepkiler uyandırması kaçınılmazdır.

Yeni sömürgeciliğin öteki Asya ve Afrika ülkelerine sızması için çok daha kurnaz yöntemler kullanıldı. Bu kıtalar, kısa bir zaman içinde "*Güney Amerikalılaştırıldı.*" Yani, buralarda, ulusal zenginliğe hiçbir katkıda bulunmayan asalak bir burjuvazi yaratıldı. Bu tür burjuvaların özelliği, yasadışı yollardan edindikleri karları yurtdışındaki bankalarda biriktirmeleri, daha çok kâr etmek için yabancılarla ilişkiler kurup anlaşmaları, kendi halklarının refah ve mutluluğunu, açıkça hiçe saymalarıdır.

Siyasi olarak dost ve kardeş, hatta birbiriyle komşu olan ülkeler arasında, aynı anda, aynı yatırımları yapmaları ve pazarın darlığı yüzünden sürüp giden rekabet gibi başka tehlikeler de söz konusu. Bu rekabetin en kötü yanı, çok daha geniş bir ekonomik işbirliği sağlayacak enerjileri tüketip yoketmesidir. Bu da, emperyalist tekellerin işine gelir, onların oyunlarını kolaylaştırır.

Bazı durumlarda, sosyalist kampın yardımıyla herhangi bir yatırımı gerçekleştirmek kesinlikle imkânsızsa, kapitalistlerle anlaşmaktan başka çare kalmaz. Ama, bu kapitalist yatırımların, kredilerin veriliş tarzından

kaynaklanan bazı sakıncalarının yanında, tehlikeli komşuların ortak olduğu kolektif şirketler yaratmak gibi çok daha önemli bir sakıncası vardır. Yatırımlar, genellikle başka devletlerinkine paralel olduğu için dost ülkeler ekonomik rekabet yüzünden birbirine düşman kesiliyor. Ayrıca, gelişme ve refahı birçok kişinin gözünü boyamakta kullanmayı çok iyi beceren kapitalizmin sürekli varoluşunun getirdiği yozlaşma en büyük tehlikedir.

Kısa bir süre içinde, aynı tip ürünlerle doyan pazarlar fiyatlarda düşüşe yol açar. Bundan etkilenen ülkeler ya yeni borçlar istemek ya da rekabetçi konumunda kalabilmek için ek yatırımlara girişmek zorundadır. Böyle bir politika, tekellerin ekonomiyi doğrudan ele geçirmesine götürür, yavaş yavaş ama kaçınılmaz olarak geçmişe dönülür. Bizce, emperyalist ülkelerle tehlikesizce ortak yatırımlara girmenin çözümü, devletin malların tek alıcısı olarak doğrudan ticaret ilişkilerine katılması, alım satım sözleşmeleriyle emperyalistlerin faaliyetlerini sınırlandırması, kapısının eşiğinden içeri girmelerine izin vermemesidir. Bu durumda, emperyalizmin kendi iç çelişkilerinden yararlanarak daha az yükümlülük getiren anlaşma koşulları sağlanabilir.

Emperyalizmin kendi başına ya da kukla devletler aracılığıyla yaptığı, dünyanın bazı bölgelerinde büyük bir nimet gibi kabul edilen sözde "*karşılıksız*" ekonomik, kültürel, vs. yardımları unutmamalıyız.

Tüm bu tehlikeler zamanında anlaşılmaz, önlem alınmazsa, tüm coşkusu ve inancıyla ulusal kurtuluş savaşına atılan ülkelerde yeni sömürgeciliğe kapı açılır, tekeller sinsice egemenlik kurar, bir gün aniden acısı duyulmaya başlayana kadar hiçbir şey farkedilmez, ancak, sonuçlar ortaya çıktığında iş işten geçmiş olur.

Gerçekleştirmek zorunda olduğumuz güç bir hedef var; hem sosyalist dünya, hem de üçüncü blok dünyası çok büyük sorunlarla karşı karşıya. Bu sorunlar, doğrudan doğruya insanla, insanın refahıyla ve geri bırakılmışlığımızın asıl sorumlusuna karşı vereceğimiz savaşla ilgili. Bu sorunların karşısında, görevlerinin ve durumumuzun neden olduğu tehlikelerin, gelişmek için gereken fedakarlıkların bilincine varan tüm halklar, tüm ülkeler, hem ekonomik hem de politik alanda sıkı bağlarla bağlanmamızı sağlayacak somut önlemlere başvurmalıdırlar. Asla dağılmayacak, büyük, sağlam bir blok oluşturulmalı, bu blok, yeni ülkelerin, emperyalizmin siyasi ve ekonomik egemenliğinden kurtulmasına yardım-

cı olmalıdır.

Bir siyasi baskı gücünden silah yoluyla kurtulma sorununa, proletarya enternasyonalizmi kurallarına uygun olarak yaklaşmalıyız: Savaş halinde olan bir sosyalist ülkede, silah fabrikası yöneticilerinin, ödeme güvencesi verilemiyor diye cepheye tank göndermekten çekinmeleri ne kadar saçmaysa, kurtuluşu için savaşan ya da özgürlüğünü savunmak için silah isteyen bir halkın ödeme gücünün araştırılması da o kadar anlamsızdır.

Bizim düzenimizde, silahlara mal gözüyle bakılmamalıdır. Bu silahlar, ortak düşmana karşı savaşacak halklara, mümkün olduğunca, yeterli miktarda ve kesinlikle parasız verilmelidir. Sovyetler Birliği ve Çin Halk Cumhuriyeti, bu anlayışla, askeri yardımlarını bizden esirgemediler. Biz sosyalistiz, kurduğumuz sosyalist düzen, bu silahları nerede, ne şekilde kullanacağımızın güvencesidir. Ne var ki, biz yalnız değiliz ve hepimize karşı eşit davranılmasını istiyoruz.

Vietnam ve Kongo'ya karşı ABD emperyalizminin yoğun saldırısına karşılık vermek üzere, bu kardeş ülkelerle kayıtsız şartsız dayanıştığımızı kanıtlamalı, ihtiyaç duydukları savunma araçlarını sağlamalıyız.

Ekonomik alanda, kalkınmanın getirdiği zorlukları, mümkün olduğunca, en ileri tekniği kullanarak yenmeliyiz. İnsanlığın, feodalizmden atom ve otomatikleşme çağına geçinceye kadar sürdürdüğü uzun yolu tekrar tırmanamayız. Bu uğurda son derece büyük fedakârlıklarda bulunmamız gerekir ve zaten, bütün bunlar büyük ölçüde gereksizdir. Tekniği bulunduğu yerden almamız, en ileri ülkelerle bizimkiler arasındaki büyük farkı yavaş yavaş kapatmamız daha akıllıca bir çözümdür. Bu teknik, büyük fabrikalarda, gelişmiş tarım çalışmalarında uygulanmalı ve en önemlisi, kitleler içinde kök salmış, yeterince güçlü bir ideolojik ve teknik kültür temeline dayanmalıdır. Bu kültür, tüm ülkelerde yaratılacak araştırma kurumlarının işletilmesini ve teknik araç-gereçin kullanılmasını sağlamalı, günümüzün tekniğini uygulayabilecek, en yeni teknik buluşlardan yararlanabilecek insanları yaratmalıdır.

Bu kadrolar, içinde yaşadıkları topluma karşı görevlerinin iyice bilincine varmalıdır. İdeolojik kültürle birleşmeyen teknik kültürden bahsedilemez. Ülkelerimizde, halka gerekli besin maddeleri, en temel tüketim araçları ve uygun bir eğitim için olanak sağlanmazsa, çağdaş toplumu iler-

leten endüstriyel gelişme için yeterince temel atılamaz.

Ulusal gelirin büyük bir kısmı, gereksiz sanılan eğitim harcamalarına yatırılmalı, tarımda verimliliğin arttırılmasına özellikle büyük çaba gösterilmelidir. Birçok kapitalist ülkenin tarımsal üretkenliği inanılmaz boyutlara ulaşmış, anlamsız aşırı üretim bunalımlara yol açmıştır. Yeryüzünde yaşayan herkesi doyurmaya yetecek miktarı kat kat aşabilen üretim için toprak ve insan varken, dünyadaki büyük kitleler açlık çekmekte, diğer yandan tahıl ve başka yiyecek maddelerinden dağ gibi stoklar birikmektedir.

Tarım, kalkınmanın temel direğidir. Gelişmek için, tarımın yapısını değiştirmek, yeni teknik olanaklardan yararlanmak, aynı zamanda insanın insan tarafından sömürülmesine son veren yeni yükümlülükleri gerçekleştirmek zorunludur.

Onarılmaz yıkımlar getirecek, zararlı olabilecek kararlar almadan önce, ulusal topraklar özenle incelenmelidir. Bu aşama, ekonomik araştırmalar için vazgeçilmeyecek derecede önemli ve doğru bir planlama için en temel zorunluluktur.

Cezayir'in ilişkilerimizi kurumlaştırma önerisini coşkuyla destekliyoruz. Sadece, bazı ek görüşler sunmak isteriz:

1) Birliğin emperyalizme karşı bir mücadele aracı olması için Latin Amerika halklarının katılımı ve sosyalist ülkelerin işbirliği gereklidir.

2) Birliğin devrimci niteliği korunmalı, halkların genel istekleriyle bağdaşmayan hükümetlerin ve hareketlerin birliğe katılması önlenmeli, hükümet olsun, halk hareketi olsun, doğru yoldan ayrılanı hemen uzaklaştıracak mekanizma kurulmalıdır.

3) Ülkelerimizle kapitalistler arasında hak eşitliğine dayanan yeni ilişkiler kurulmalı, anlaşmazlık durumunda bizi koruyacak devrimci hukuk sistemi getirilmeli, bizlerle dünyanın geri kalanı arasındaki ilişkilere yeni bir içerik kazandırılmalıdır.

Devrimci bir dil kullanıyor ve davamızın zaferi için dürüstçe mücadele ediyoruz. Ama, çoğunlukla, halkların haklı mücadelesine değil, emperyalistler arası çatışmalarının yatıştırılmasına hizmet eden bir devletler hukukuna takılıyoruz.

Örneğin, halklarımız topraklarımızda yabancı askeri üsler kurulduğunu görüp endişeleniyor ya da son derece yüksek dış borçların dayanılmaz yükünü taşıyamıyorlar.

Bu sorunları başımıza kimlerin açtığını biliyoruz. Kukla hükümetler, uzun süren kurtuluş savaşlarında yıpranan ya da pazarlarda geçerli olan kapitalist yasalardan dolayı zayıf düşen yönetimler, iç dengemizi sarsan, geleceğimizi tehlikeye atan anlaşmaların altını gözü kapalı imzalamaktan çekinmiyorlar.

Esareti silkip atmanın, ağırlığı altında ezildiğimiz dış borçların yeniden gözden geçirilmesini istemenin, emperyalistleri saldırı üslerini kaldırmaya zorlamanın zamanı geldi.

Hepinizin çok iyi bildiği temel ilkeleri bir kez daha hatırlatmanın ötesine geçmeyen bu konuşmama son vermeden önce, bir noktaya daha dikkatinizi çekmeyi diliyorum: Küba tek Latin Amerika ülkesi değildir, ancak bunların içinde huzurunuzda konuşmak şansına sadece Küba temsilcisi sahiptir. Bu hakkı elde edebilmek için kanlarını akıtmaktan çekinmeyen başka halkları size hatırlatmak islerim. Burada ve nerede olursa olsun tüm konferanslarda, kahraman Vietnam, Laos, Portekiz Ginesi denilen Güney, Güney Afrika ve Filistin halklarını selamlıyoruz. Kurtuluşları uğruna savaşan tüm sömürülen ülkelere dostça sesimizi duyurmalı, bugün silaha sarılıp emperyalist düşmana kesinlikle "*hayır*" diyen kardeş Venezüella, Guatemala ve Kolombiya halklarına elimizi uzatmalı onlara cesaret vermeliyiz.

Böyle bir çağrıda bulunmak için, özgürlüğünü kahramanca kazanan Cezayir gibi simgeleşmiş bir kale az bulunur. Bağımsızlık savaşının acıları içinde çelikleşmiş, hayranlık uyandıran Cezayir halkı, sevgili yoldaşımız Ahmed Bin Bella'nin önderliğinde ve partisinin yönetiminde, Yankee emperyalizmine karşı amansız savaşımızda esin kaynağımız olsun!

Cezayir'in başkentinde yapılan Asya-Afrika Ekonomik Dayanışma Semineri (22-27 Şubat 1965)'ndeki konuşması

İki, Üç Daha Fazla Vietnam

"Şimdi akkor zamanıdır,
ve yakında yalnız ışık
görülecektir."

Jose Marti

Son dünya savaşının bitmesinin ardından 21 yıl geçti. Her dilde çeşitli yayınlar Japon yenilgisiyle sembolleşen bu olayı kutluyor. Farklı kamplara bölünmüş dünya üzerinde görüntüden ibaret bir iyimserlik havası hakim.

Dünya savaşı olmaksızın 21 yıl, bu aşırı cepheleşmeler, şiddetli çatışmalar ve ani değişimler süresinde çok önemli gibi görünmektedir. Ancak uğrunda savaşmaya hepimizin hazır olduğu bu barışın pratik sonuçlarını (sefalet, dünyanın büyük bölümlerinin aşağılanması ve gittikçe artan sömürü) tahlil etmeden, bu barışın gerçek bir barış olup olmadığı sorusuyla karşılaşıyoruz.

Bu notların amacı Japonya'nın teslim oluşundan beri birbirini izleyen çeşitli yerel çatışmaların ayrıntılı olarak sergilenmesi değildir. Görevimiz

bu görüntüden ibaret barış yıllarında yapılan sayısız ve giderek artan iç savaşların bilançosunu çıkartmak da değildir. Bu gereksiz iyimserliğe karşı, Kore ve Vietnam savaşlarını örnek vermekle yetineceğiz.

İlk olayda, ülkenin kuzey bölümü vahşi savaş yıllarından sonra kendini bomba çukurlarıyla kaplı, fabrikasız, okulsuz ve hastanesiz, 10 milyon nüfusu barındırabilecek bir sığınaktan yoksun, modern savaşları bilen korkunç bir harabeye dönüşmüş buldu.

Birleşmiş Milletler'in aşağılık bayrağı altında, Birleşmiş Milletler'in askeri yönetimi altında bir düzine ülke, ABD askerlerinin büyük oranda katılımıyla bu savaşa girmişler ve Güney Kore halkının topların hedefi olarak kullanılmasında görev almışlardır. Diğer taraftan, Kore Ordusu ve halkı ve Çin Halk Cumhuriyeti gönüllüleri, Sovyet askeri tertibatının ikmal ve desteğiyle donatılmıştı. ABD, nükleer silahlar dışında, sınırlı ölçüde bakteriyolojik ve kimyasal silahlar da dahil, tüm kitle imha silahlarını denemiştir.

Vietnam'da, bu ülkenin vatansever güçleri, üç emperyalist güce karşı kesintisiz bir savaş yürütmüştür. *Hiroşima* ve *Nagasaki*'nin bombalanmasıyla ortaya çıkan yıkım altındaki Japonya; Çinhindi sömürgelerini yenilmiş Japonya'dan geri alan ve zor zamanlarında verdiği sözleri tutmayan Fransa; ve mücadelenin bu sonuncu aşamasında Birleşik Devletler.

Bütün kıtalarda sınırlı çatışmalar vardı; oysa Amerika kıtasında, Küba Devrimi alarm işaretleriyle bu bölgenin önemine dikkat çekinceye kadar, uzun süre sadece başlangıç aşamasında kurtuluş mücadeleleri ve askeri darbeler vardı. Küba Devrimi emperyalistleri öfkelendirdi ve sonunda, önce Domuzlar Körfezi'nde ve sonra Ekim Krizi'nde kıyılarını savunmak zorunda kaldı.

Bu son aşamada, Küba sorunu yüzünden ABD ile Sovyetler arasında bir çatışma çıksaydı, sonuçları tahmin bile edilemeyecek bir savaşa sebep olabilirdi.

Ama bugün tüm çatışmaların odak noktası Çinhindi ve buranın sınır bölgeleridir. Laos ve Vietnam ABD'nin tüm gücüyle içine girdiği bir iç savaşla sarsılmaktadır. Öyle ki bütün bölge patlamaya hazır bir bomba gibidir.

Vietnam'daki çatışma çok keskin bir özellik kazandı. Amacımız, bu savaşa ait bir kronoloji çıkarmak değildir. Biz, sadece bu örneği hatırlatıp, kilometre taşlarını işaret edeceğiz.

1954'teki Dien Bien Fu yenilgisinden sonra, Cenevre'de, ülkenin iki ayrı bölgeye bölünmesini; Vietnam'da hükümeti kimin kuracağı ve ülkenin nasıl birleştirileceği ile ilgili olarak, 18 ay içinde seçimlerin yapılmasını içeren bir anlaşma imzalandı. ABD bu belgeyi imzalamadı ve kendi imparatorluğunu kurmak için, Fransız kuklası Bao Dai'nin yerine amaçlarına daha uygun birini geçirmek için manevralara başladı. Bu kişi de, herkesin bildiği gibi, emperyalizm tarafından suyu sıkılmış limon gibi dokunaklı bir sonu olan Ngo Dinh Diem'di.

Antlaşmanın imzalanmasından sonraki aylarda halk güçleri kampında çok büyük bir iyimserlik vardı. Anti-Fransız direniş karşısındaki son dayanak noktası da parçalanmıştı ve Cenevre Anlaşmasının tümüyle uygulanmasını bekliyorlardı. Ama vatanseverler, ABD'nin bütün hile tekniklerini kullansalar da, seçimlerde kendi isteklerine uygun bir sonucun çıkmayacağını hissettiğinden, ABD'nin seçime izin vermeyeceğini kısa zamanda anladılar. Ülkenin güneyindeki çatışmalar yeniden başladı. Bugün ABD ordusu, tüm savaş gücünü yitiren ve sayıca azalan kukla ordunun yerine yarım milyonu aşan istilacı gücünü devamlı artırmaktadır.

Geçen iki yıl boyunca ABD, Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'ni sistemli bir biçimde bombaladı. Diğer yandan Güney'in savaşçı yönünü alt etmeye ve konferans masasına güçlü bir konumda oturmaya çalışmaktadır. Başlangıçta bombardımanlar az çok sınırlandırılmıştı ve Kuzey'den gelecek varsayılan provokasyonlara karşı önlem adı altında sunuluyordu. Sonraları bombardımanlar yoğunlaştırılıp artırılarak ülkenin Kuzey kesimindeki her türlü uygarlık izini yok etme amacıyla ABD hava kuvvetleri büyük bir saldırı başlattı. Bu, ünlü *"tırmanış"*ın son perdesiydi.

Yankee dünyasının maddi beklentileri, Vietnam uçaksavar birliklerinin bitip tükenmez savunmalarını, düşürdükleri sayısız uçağı (aşağı yukarı 1700) ve sosyalist ülkelerin savaş yardımlarını saymazsak, büyük oranda gerçekleşmiş bulunuyor.

Acı bir gerçek var: Vietnam (tüm dünyanın unutulmuş halklarının umutlarını, özlemini simgeleyen bir ulus) trajik biçimde yalnızdır. Bu

ulus, Güney'de pratik olarak misilleme yapma olanağından yoksun olarak ve Kuzey'de az bir savunma olanağıyla ABD teknolojisinin kudurmuş saldırılarına katlanmak zorundadır ama her zaman yalnızdır.

Bugün dünyanın tüm ilerici güçlerinin Vietnam halkıyla dayanışması, Roma arenalarındaki gladyatörleri alkışlayan pleplerin acı ironisine benzemektedir. Sorun, saldırının kurbanına başarı dileklerini iletmek değil, onun kaderini paylaşmaktır. Zaferde ya da ölümde onunla olmaktır.

Vietnam halkının yalnızlığını tahlil ederken, insanlığın bu mantık dışı anlarında tir tir titriyoruz.

ABD emperyalizmi saldırgan olduğu için suçludur; cinayetleri akılalmazdır ve tüm dünyaya yayılmıştır. Baylar, bunu hepimiz biliyoruz! Vietnam'ı sosyalist dünyanın yenilmez bir parçası yapmak için belki dünya çapında bir savaşın göze alınabileceği, ama Kuzey Amerika emperyalistlerinin de bir karara zorlanacağı anda duraksayanlar da suçludur. Sosyalist kampın iki büyük gücünün temsilcileri tarafından bir süreden beri devam ettirilen bir aşağılama ve çökertme savaşını sürdürenler de suçludur.

Onurlu bir cevap bulmak için kendi kendimize sormak durumundayız: Vietnam tecrit edilmiş midir, edilmemiş midir? Bu kavgalı iki güç arasındaki tehlikeli denge durumu korunmalı mıdır?

Ve bu halk ne büyük bir halktır! Bu ne cesarettir, bu ne sabırdır! Bu mücadele dünya için ne gibi dersler içermektedir!

Başkan Johnson'un patlamaya hazır bir güç olarak her gün büyüyen keskin sınıf çelişkilerini bilemek için gerekli bazı reformları ciddi olarak düşünüp düşünmediğini uzun bir süre daha bilemeyeceğiz. Gerçek şudur ki, ihtişamlı *"Büyük Toplum"* adı altında ilan edilen gelişmeler Vietnam çukurunda boğulmuştur.

En büyük emperyalist güç, yoksul ve azgelişmiş bir ülkenin kendi bağırsaklarında yarattığı kanamayı hissediyor. Onun efsanevi ekonomisi savaşın yarattığı yükü hissediyor. Artık, kendi tekelleri için, cinayetler kolay bir iş fırsatı olmaktan çıkıyor. Hiçbir zaman yeterli sayıda bile olmayan savunma silahları, Vietnam'ın bu olağanüstü askerlerinin, ülke ve toplum sevgisi ve eşsiz cesaretleri dışında sahip oldukları herşeydir. Ama emperyalizm Vietnam'da bıkmadan çırpınmakta, bir çare bulamamakta ve endişeyle onu bu tehlikeli durumdan kurtaracak birini aramaktadır. Bundan

başka Kuzey'in ortaya koyduğu *"Dört Nokta"* ve Güney'in *"Beş Nokta"*sı emperyalizmi çatışmayı daha fazla sürdürmeye zorlayarak köşeye sıkıştırmaktadır.

Her şey, bu kararsız barış durumunun, ABD'nin kabul edilmesi olanaksız ve değiştirilemez adımlarıyla yıkılmak üzere olduğunu göstermektedir.

Ve dünyanın sömürülen halkları olarak, bizim rolümüz ne olacak. Üç kıtanın halkları Vietnam'a dikkatle bakıyorlar ve onun verdiği dersleri öğreniyorlar. İnsanlığın, emperyalistlerin savaş tehdidiyle yaptıkları şantaja cevabı savaştan korkmamak olmalıdır. Halkın genel taktiği, çatışmanın olduğu her yerde bu çatışmanın içinde yer almak, sürekli ve kararlılıkla düşmana saldırmak olmalıdır.

Bu zayıf barışa saldırılan yerlerde bizim görevimiz nedir? Sonucu ne olursa olsun kurtuluşumuzu kendi başımıza sağlamaktır.

Bu dünya panaroması çok karmaşıktır. Kurtuluş mücadelesi, kapitalist çelişkilerin yeterince geliştiği, ancak emperyalizmi izlemeyen ya da emperyalist yöntemlere başlayamayacak kadar görece zayıf olan eski Avrupa'nın bazı ülkelerinde henüz başlamamıştır. Onların çelişkileri yakında patlama noktasına ulaşacaktır ama onların sorunları ve çözümleri, bağımlı ve ekonomik anlamda azgelişmiş ülkelerin sorunlarından ve çözümlerinden farklıdır.

Emperyalist sömürünün temel alanı azgelişmiş üç kıtadır: Amerika, Asya ve Afrika. Her ülke bambaşka özelliklere sahiptir, ama başlıbaşlına değerlendirildiğinde her kıta belli bir bütünlük gösterir.

Bizim Amerika, az ya da çok homojen bir ülkeler topluluğudur. ABD tekelci sermayesi neredeyse tüm bölgede mutlak bir egemenliğe sahiptir. Kukla hükümetler ya da en iyi şartlarda cılız ve korkak yerel yönetimler, Yankee beylerinin emirlerine karşı gelmemektedirler. ABD, politik ve ekonomik olarak egemenliğinin zirvesine ulaşmıştır; daha fazla ilerleyebilmesi zordur. Mevcut durumdaki herhangi bir değişiklik onun egemenliğine zarar verebilir. Onun politikası mevcut durumu korumaktır. Bugün nasıl bir eylem çizgileri olursa olsun, vahşi bir güç kullanarak kurtuluş hareketlerini engelleyerek sınırlandırmıştır.

"İkinci bir Küba'ya izin vermeyeceğiz!" sloganı ardında, Dominik Cumhuriyeti'ne karşı ya da daha önceleri Panama katliamında olduğu gibi kendileri için özel bir tehlike söz konusu olmaksızın saldırı tehdidi gizlenmektedir.

Bu politika hiç bir cezası olmaksızın devam etmektedir. Popülerliğini kaybetmiş de olsa OAS, uygun bir maskedir. Birleşmiş Milletler'in yetersizliği, gülünç olduğu kadar trajiktir de; Amerika'daki tüm ülkelerin orduları, kendi halklarını ezmek için hazır beklemektedir. Suç ve ihanet enternasyonali fiilen örgütlenmiştir. Diğer taraftan yerli burjuvaziler, emperyalizme karşı çıkma yeteneklerini (sahip oldukları da kuşkuludur.) yitirmişler ve emperyalizmin oynayacağı son kart olmuşlardır. Başka bir alternatif yoktur: *Ya sosyalist devrim ya da devrim karikatürü.*

Asya, değişik özelliklere sahip olan bir kıtadır. Bir dizi Avrupalı kolonici ülkeye karşı kurtuluş mücadelesi az çok ilerici hükümetlerin kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Sonrasındaki gelişmeler, bazı durumlarda ulusal kurtuluşun asıl hedeflerini netleştirirken, bazı durumlarda emperyalizm yanlısı bir konuma düşürmüştür.

Ekonomik açıdan, ABD, Asya'da çok az kaybetmiş, ama genelde kazanmıştır. Buradaki değişiklikler onun çıkarlarına yaramıştır. Diğer yeni sömürgeci güçlerin devrilmesi için yürütülen mücadele ve ekonomik alanda küresel güç operasyonları, bazı durumlarda doğrudan ya da dolaylı olarak Japonya aracılığıyla yürütülmektedir.

Emperyalistler, Çin'i, Güney Kore, Japonya, Tayvan, Güney Vietnam ve Tayland'la kuşatma altına almıştır.

Bu ikili durum, yani Çin Halk Cumhuriyeti'nin askeri olarak kuşatılması ve henüz egemen olamadıkları bu büyük pazarlara egemen olma, bugün Asya'yı dünyanın patlamaya hazır en önemli noktası haline getirmiştir. Buna rağmen, Vietnam savaş alanı dışında görüntüden ibaret bir istikrar vardır.

Ortadoğu, her ne kadar coğrafi olarak bu kıtaya dahilse de, kendine özgü şartları vardır ve henüz mayalanma aşamasındadır. Emperyalizmin desteklediği İsrail ile bölgenin ilerici ülkeleri arasındaki soğuk savaşın nereye kadar gideceğini önceden söylemek olanaksızdır. Bugün burası, dünyada patlamaya hazır volkanlardan birisidir.

Afrika için belirleyici olan, yeni sömürgeci saldırı için hemen hemen bakir bir toprak olmasıdır. Aslında yeni sömürgeci güçleri, eski ayrıcalıklarından vazgeçirmeye zorlayan değişiklikler oldu. Ama bu gelişmeler bozulmadan sonuna kadar götürülürse, sömürgeciliği, ekonomik anlamda benzer etkilere neden olan yeni sömürgecilik izler.

Birleşik Devletler'in bu bölgede sömürgesi yoktur, ama bugün müttefiklerinin eskiden kıskanarak koruduğu av alanlarına girmek için mücadele ediyor.

Kuzey Amerika emperyalizminin stratejik planlarında, Afrika'nın, uzun vadeli bir rezerv oluşturduğunu söyleyebiliriz. Şimdiki yatırımları yalnız Güney Afrika Birliği'nde önemlidir. Kongo, Nijerya ve diğer ülkeler, başlangıçtan beri buraları elinde tutan diğer emperyalist güçlerle şiddetli bir rekabete girdiği ülkelerdir.

Yerkürenin her noktasında tatlı kârlar ya da büyük hammadde kaynakları kokusu alan tekellerinin yatırım yapma isteğinin dışında, Kuzey Amerika emperyalizminin daha hala savunacağı büyük çıkarları yok.

Tarihin bütün bu olayları, halkların uzun ya da kısa vadedeki kurtuluş olasılıkları konusundaki soruyu haklı çıkarmaktadır.

Afrika'yı tahlil ederken, mücadelenin, biraz şiddetle Portekiz sömürgeleri Gine, Mozambik ve Angola'da sürdürüldüğünü izliyoruz. Birincisinde büyük başarı, diğer ikisinde değişken bir başarı görüyoruz. Kongo'da hala Lumumba'nın ardılları ile Çombe'nin eski suç ortakları arasında bir mücadele var. Öyle bir mücadele ki, savaş gizlice hâlâ devam ediyor ama, şu anda ülkenin büyük bir kısmını kendi çıkarları etrafında *"barışa"* kavuşturmuş olan ikinciler lehine bitecek gibi görünüyor.

Rodezya'da ayrı bir sorun var: İngiliz emperyalizmi, bugün iktidarı yasadışı olarak elinde tutan beyaz azınlığın iktidarını korumak için her türlü aracı kullanmaktadır. Buradaki çatışma, İngilizlere göre kesinlikle resmi değildir. Commenwealth ülkelerinin bazıları bu sahtekârlığı desteklemektedir. Ama İngiliz emperyalizminin ekonomik uşakları olsun ya da olmasın Siyah Afrika'nın pekçok ülkesi bunlara karşı çıkmaktadır.

Yurtseverlerin çabaları silahlı bir ayaklanma şeklini alır ve bu hareket komşu Afrika devletleri tarafından da desteklenirse Rodezya'daki durum büyük ölçüde bir patlama yaratabilir. Ama şimdilik tüm sorunlar BM,

Commonwealth ya da OEA gibi tarafsız örgütlerde tartışılıyor.

Afrika'nın politik ve sosyal gelişimi kıtasal ölçekte bir devrim umudu yaratmamaktadır. Portekizlilere karşı kurtuluş mücadelesi sonuçta zafere ulaşacaktır, ancak Portekiz, emperyalist boyutlarda pek bir şey ifade etmemektedir. Devrimci öneme sahip cepheleşmeler, tüm emperyalist mekanizmayı sürekli zor durumda tutan cepheleşmelerdir. Bu yüzden üç Portekiz sömürgesinin kurtuluşu ve devrimlerinin derinleşmesi için, savaşmayı doğal olarak bırakmıyoruz.

Güney Afrika'nın ya da Rodezya'nın siyah kitleleri kendi devrimci mücadelelerine başladıkları ya da bir ulusun yoksul kitleleri kendilerine yakışan bir yaşam için egemen oligarşilere karşı ayaklandıkları zaman Afrika'da yeni bir dönem başlayacaktır.

Şimdiye kadar bir subay grubunun diğerinin yerine geçtiği türde ya da artık kendi tabakalarının veya hükümet işlerini gizlice yöneten güçlerin çıkarlarına hizmet etmeyen yöneticilerin devrildiği türde askeri cuntalar birbirini izlemişti. Fakat halkın sırtlandığı ayaklanma hareketleri yoktur.

Kongo'da bu hareketler Lumumba'nın anısıyla yeniden ortaya çıkmıştır, ancak bunlar son birkaç ayda güçlerini yitirmeye başlamışlardır.

Asya'da durum gördüğümüz gibi patlamaya hazırdır. Sürtüşme noktaları, yalnız mücadele verilen Vietnam ve Laos değildir. Kuzey Amerikan saldırısının doğrudan başlayacağı Kamboçya, aynı şekilde Tayland, Malezya, Endonezya (gericilerin iktidarı ele geçirmesiyle birlikte bu ülkenin Komünist Partisinin parçalanmış olmasına rağmen, orada artık son sözün söylendiğini sanmayalım) ve tabii ki Ortadoğu da bu noktalardan biridir

Latin Amerika'da silahlı mücadele Guatemala, Kolombiya, Venezüella ve Bolivya'da sürdürülmektedir. Brezilya'da bu yolda ilk adımlar şimdiden atılmıştır. Ortaya çıkan ve sonra tekrar sönen başka direniş odakları da var. Fakat bu kıtanın tüm ülkeleri sosyalist yapıda bir hükümet kurulmasının dışında hiçbir şeyle yetinmeden, zafere ulaşmak için her türlü mücadeleyi kaldıracak olgunluktadır.

Bu kıtada pratikte tek bir dil konuşulur (Brezilya'nın özel durumu dışında, İspanyolca konuşanlar, her iki dilin benzerliği dolayısıyla Brezilya halkıyla da anlaşabilmektedirler). Bu ülkelerin sınıfları o kadar benzerdir ki, bunlar diğer kıtalarda olduğundan çok daha bütünsel bir *"uluslararası-*

Amerikan" ortaklığa ulaşmaktadırlar. Dil, din, gelenekler ve ortak efendi onları bir araya getirmektedir. Amerikamız'daki ülkelerin büyük bir bölümünde, sömürünün derecesi ve biçimleri, sömürenlerle sömürülenler için ortaya çıkan sonuçlarda benzerlik göstermektedir. Ve isyan onun kucağında gittikçe hızlanarak olgunlaşmaktadır.

Kendimize sorabiliriz: Bu isyan hangi meyveleri olgunlaştıracaktır? Hangi tipte olacaktır? Benzer özellikleri nedeniyle, uygun şartlar olgunlaştıkça, bizim Amerika'daki mücadelenin kıtasal boyutlara varacağını uzun süreden beri savunmaktayız. Bizim Amerika, insanlığın kurtuluşu için verilen pek çok büyük savaşa sahne olacaktır.

Kıtasal ölçekteki bu mücadelenin çerçevesi içinde bugün verilen savaş küçük bir olaydır. Ancak, insanlığın topyekün özgürlüğü için verilen savaşın bu son aşamasında, Bizim Amerika'nın tarihine geçecek kahramanlar yaratmıştır. Bunların içinde, Guatemala'da, Kolombiya'da, Venezüella'da ve Peru'da devrimci hareketler içerisinde yükselmiş kişilerin, Komutan Turcios Lima'nın, Papaz Camilo Torres, Komutan Fabricio Ojeda, Komutan Lobaton ve Luis de la Puente Uceda'nın isimleri olacaktır.

Bunların yanı sıra halkın etkin hareketi yeni liderler yaratmaktadır. Guatemala'da sancağı César Montes ve Yon Sosa taşıyor. Kolombiya'da bunu Fabio Vázguez ve Marulanda yapıyor, Venezüella'nın batısında Douglas Bravo ve El Bachiller'de Américo Martin sorumlulukları altındaki cepheleri yönetiyorlar.

Önceleri Bolivya'da olduğu gibi, Bizim Amerika'nın bu ve diğer ülkelerinde yeni ayaklanmalar ortaya çıkmaktadır, ve onlar çağdaş devrimcilerin bu tehlikeli işlerinin ayrılmaz bir parçası olan tüm zorluklara rağmen gelişecektir. Bazıları kendi hatalarının kurbanı olacaklar; diğerleri bu acımasız savaşta düşecekler; yeni savaşçılar ve yeni liderler devrimci mücadelenin sıcaklığında yetişeceklerdir. Halk, savaşın seçici çerçevesi içinde kendi savaşçılarını ve liderlerini yaratacaktır ve baskı rejiminin Yankee ajanları da artacaktır. Bugün silahlı mücadelenin yürütüldüğü ülkelere yapılan askeri yardımlar abartılmaktadır. Yankee'lerin danışmanlık yaptığı ve eğittiği Peru ordusu, bu ülkenin devrimcilerine karşı başarılı olmuş görünmektedir. Ama savaş odakları yeterli politik ve askeri beceriyle geliştirildiklerinde, pratikte yenilmez olacaklar ve Yankee'ler yeni birlikler göndermek zorunda kalacaklardır. Peru'da pratikte pek fazla tanınmayan

yeni kişiler gerillayı yeniden örgütlemektedirler. Küçük silahlı grupların etkisizleştirilmesinde yeterli olan eski silahlar küçük küçük modern donanımla yer değiştirecek ve ABD askeri yardımı, bir an gelecek, gerillaların saldırıları karşısında çözülecek olan ulusal kukla orduya sahip hükümetleri istikrara kavuşturmak için artan oranda düzenli birlikler göndermeye dönüşecektir. Bu, Vietnam'ın yoludur; bu, halkların izlemek zorunda oldukları yoldur. Bu, Bizim Amerika'nın, Yankee emperyalizminin baskı güçlerini yok etmek için gerillaların Eşgüdüm Konseyleri oluşturmalarının avantajıyla izleyecekleri yoldur ve devrimci zafer ortaya çıkacaktır.

Amerika'nın, kendi halklarının öncüsü Küba Devrimi'nin sesiyle *Tricontinental*'de konuşmaya başlayan son kurtuluş mücadelesinin bu unutulmuş kıtasının büyük bir görevi vardır: *İki, üç, daha fazla Vietnam yaratmak ya da dünyanın ikinci, üçüncü Vietnam'ı olmak.*

Emperyalizmin bir dünya sistemi olduğunu, kapitalizmin son aşaması olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız ve onu dünya çapında yenilgiye uğratmak zorundayız. Bu mücadelenin stratejik sonu, emperyalizmin yıkılması olacaktır. Bize, bu dünyanın sömürülenlerine ve azgelişmişlerine düşen pay, emperyalizmin temellerini ortadan kaldırmaktır. Biz ezilen uluslar, onlara sermaye, hammadde, teknisyen ve ucuz emek vererek, ve onlardan yeni egemenlik araçları olan yeni sermaye, silah ve her çeşit materyal alarak mutlak bir bağımlılık içinc sürüklenmekteyiz.

Bu stratejik hedefin temel unsuru tüm halkın gerçek kurtuluşu olacaktır. Pek çok olayda bu kurtuluş silahlı mücadeleyle gerçekleşecek ve Bizim Amerika'da sosyalist devrim kaçınılmaz olacaktır.

Emperyalizmin yıkılması hedeflenirken, onun başını kimin çektiğinin kesinlikle belirlenmesi gerekir. Bu, ABD'den başkası değildir.

Taktik hedefi, düşmanı kendi çevresinden koparark onu alışkanlıklarıyla gerçeğin gücünün çarpıştığı yerlerde savaşmaya zorlamak olan bir görevi gerçekleştirmeliyiz. Düşman küçümsenemez: ABD askerleri, teknik yeteneklere sahiptir ve onu korkutucu kılacak oranda silahlarla ve kaynaklarca desteklenmektedir. Onun sahip olmadığı şey, bugün onun en büyük düşmanı olan Vietnamlı askerlerin en yüksek düzeyde sahip oldukları ideolojik motivasyondur. Biz, bu orduyu moralini bozarak yenebiliriz. Bu moral, onları bozguna uğratarak ve daha fazla kayıp verdirerek bozu-

labilir.

Ancak zafere götüren bu kısa yol daha şimdiden çok açıkça istenmesi gereken fedakarlıkları içermektedir. Ve bunlar, sürekli olarak mücadeleden kaçtığımız ve başkalarının bizim için kendilerini tehlikeye atmalarını istediğimiz zaman göstermek zorunda kalacağımız özverilerden belki daha az acı verici olacaktır.

Son kurtulacak ülke, büyük ihtimalle, silahlı mücadele olmadan ve emperyalizme karşı uzun ve acımasız bir savaşın etkilerinden kaçınarak kurtulacaktır. Ama bu mücadeleden ve bu mücadelenin dünya çapındaki sonuçlarından kaçınmak olanaksız olacaktır; onun etkileri aynı, hatta daha büyük olacaktır. Geleceği önceden bilemeyiz, ama özgürlük isteyip de zaferin bir kırıntısı olarak kendi özgürlüğünü bekleyen ve onun için mücadeleden kaçan bir ulusun öncüsü olmayı istemek gibi bozgunculuklara asla kapılmamalıyız.

Gereksiz özverilerden kaçınmak kesinlikle doğrudur. Bunun için de bağımlı Amerika'nın kendisini barışçı yoldan kurtarmak için sahip olduğu olanakları ortaya koymak önemlidir. Bizim için bu sorunun çözümü çok açıktır: Bugün bulunduğumuz aşama, mücadeleye başlamak için uygun bir zamandır ya da değildir. Ama savaşmadan özgürlüğe kavuşacakmışız gibi bir yanılgıya kapılamayız ve böyle bir yanılgı hakkına sahip de değiliz. Bu savaş, ne gözyaşartıcı bombalara karşı taşlarla verilen bir sokak çatışması, ne pasifist bir genel grev, ne de egemen oligarşilerin baskı mekanizmasını iki-üç günde yıkan öfkeli bir halkın çatışması olacaktır. Bu mücadele, uzun, sert bir mücadele olacaktır ve onun cephesi, şehirlerdeki gerillaların barınakları, savaşçıların evleri, katliamlara uğratılmış kırsal nüfus, düşman bombardımanı ile yıkılmış şehirler ve kasabalar olacaktır

Bizi bu mücadeleye onlar itiyorlar; bu mücadeleye hazır olmak ve bu mücadeleye girişmekten başka bir seçenek yoktur.

Başlangıç kolay olmayacaktır; hatta çok zor olacaktır. Oligarşilerin tüm baskı gücü, tüm demagoji ve vahşiliğiyle onların hizmetinde olacaktır. İlk anda bizim görevimiz hayatta kalmaktır; daha sonra silahlı propaganda (Vietnamca anlamıyla, kazanılsın ya da kaybedilsin düşmana karşı yürütülen çarpışmaların propagandası) yürüten gerilla örneğini izlemek olacaktır. Gerillaların yenilmezliği ibret olarak, sahipsiz kitleler arasında kök

salacak; ulusal ruhun elektriklendirici gücü, daha şiddetli baskılara karşı koymak için daha zorlu görevlere hazırlayacak; mücadelenin bir unsuru olan nefret, düşmanın nefreti, bizi, insanın doğal sınırlarını aşan ve onun ötesine geçen, insanı etkin, şiddetli, seçici ve soğuk bir ölüm makinasına dönüştürmeye zorlayacaktır. Bizim askerlerimiz böyle olmak zorundadır; düşmandan nefret etmeyen bir halk vahşi bir düşmanı yenemez.

Savaş, düşman onu nereye götürüyorsa oraya kadar götürülmelidir: onun evine, eğlence yerlerine; topyekün savaşa. Düşmana kışlalarının dışında ve hatta içinde bile rahat edebileceği bir an, barışçıl bir an bile bırakılmamalı; nerede bulunuyorsa ona saldırmalı, geçeceği her yerde ona kapana kısılmış bir hayvan hissi verilmelidir. O zaman, onun morali bozulmaya başlayacaktır. O, gittikçe daha fazla hayvanlaşacaktır, ama böylece biz onun çöküşünün belirtilerini daha net görecegiz.

İnsanlığın kurtuluşu için verilen savaşın bayrağı altında, uluslararası proleter ordularla gerçek bir proletarya enternasyonalizmi geliştirmeliyiz. Vietnam'ın, Venezüella'nın, Guatemala'nın, Laos'un, Gine'nin, Kolombiya'nın, Bolivya'nın, Brezilya'nın -yalnızca silahlı mücadelenin bugünkü sahnelerini sayarsak- bayrakları ardında ölmek, bir Amerikalı, bir Asyalı, bir Afrikalı ve hatta Avrupalı için aynı oranda onur verici ve ulaşılmaya değer olacaktır.

İnsanın, bayrağı altında doğmadığı bir ülkede kan dökmesi, sonradan kendi halkının kurtuluş mücadelesinde kullanılmak için, hayatta kalanların birlikte götüreceği bir tecrübedir. Ve her bir ulusun kurtuluşu, kendi ülkesinin kurtuluş savaşında kazandığı bir aşamadır.

Düşünce farklılıklarımızı azaltma ve her şeyi mücadelenin hizmetine sokma saati gelmiştir.

Biz, büyük tartışmaların özgürlük için mücadele eden dünyayı parçaladığını biliyoruz. Biz biliyoruz ki, bu tartışmalar, diyalog ve uzlaşmayla çözülmesi tamamen olanaksız olmasa da çok zor olabilecek bir boyutta ve keskinliktedir. Düşman partiler arasında bir diyalog yolu ve aracı aramak boşunadır. Ama gerçek düşman burada ve hergün darbe indiriyor ve bizleri yeni darbelerle tehdit ediyor; bu darbeler, bugün olmazsa yarın ya da bir başka gün bizleri birleştirecektir. Bunu ilk kavrayanlar ve bu zorunlu birliği hazırlayanlar, halkların sevgisine sahip olacaklardır.

Her bir tarafın kendi görüşlerini savunduğu kızıştırma ve katılık karşısında biz sahipsizler, zaman zaman şu ya da bu partinin belli görüşleriyle, ya da birinin görüşleriyle öteki tarafınkinden daha çok uzlaşsak bile düşünce ayrılıklarını karara bağlamak için bu ya da ötekinin tarafını tutamayız. Savaş zamanında şimdiki ayrılıkların görünür olması bir zayıflık anlamına gelir, ama şu aşamada, sözcüklerle bu farklılıkları ortadan kaldırmaya girişmek bir yanılgıdır. Tarih onları silecek ya da gerçek anlamına kavuşturacaktır.

Mücadele içindeki dünyamızda taktiklere ilişkin, sınırlı amaçlara ulaşmak için kullanılacak eylem yöntemlerine ilişkin farklılıklar, diğerlerinin düşüncelerine saygı göstererek tahlil edilmelidir. Silahlı mücadeleyle emperyalizmin topyekün imha edilmesi olan büyük stratejik hedefimize gelince, biz, bu konuda dünyanın en uzlaşmazlarıyız.

Zafer umutlarımızı özetlemek gerekirse; emperyalizmi, en sağlam cephesi olan ABD tarafından yürütülen baskıyı etkisiz hale getirerek topyekün yoketmek. Taktik yöntem olarak, düşmanı kendi varoluş temellerinden, yani kendine bağlı alanlardan sökerek kendi bölgelerinin dışında bir zorlu savaşa sokarak, tek tek ya da gruplar halinde halkların kurtuluşunu sağlamak.

Bu uzun süreli bir savaş demektir. Ve, bir kez daha tekrarlayalım, acımasız bir savaştır. Savaş gelip çattığında, kimse onu yumuşatırım diye kendini kandırmasın ve kimse halkı, savaşın sonuçlarının verdiği korkuyla, savaşa cesaretlendirmekte duraksamasın. Bu neredeyse tek zafer umududur. Saatin çağrısından kaçamayız. Bunu bize, sonsuz kahramanlık dersleriyle, kesin zaferin elde edilmesi için verilen mücadelenin ve ölümün her günkü trajik dersleriyle Vietnam göstermektedir.

Burada, Amerikan yaşam standartlarına alışmış emperyalizmin askerleri, kendi üslerinin dışına adım attıkları anda düşman bölgesinde ölümle karşı karşıya kalarak, tüm halkın sürekli düşmanlığının yarattığı güvensizlik içinde, düşman topraklarında yaşamak zorunda kaldıkları koşullara katlanıyorlar. Bütün bunlar, ABD içinde bir tepkiye neden olmakta ve emperyalizmi zayıflatan bir etken ortaya çıkarmaktadır: Kendi toprakları üzerinde sınıf mücadelesi.

Eğer dünyada ölümün kendi paylarına düşen kısmıyla ve korkunç tra-

jedileriyle, her günkü kahramanlıklarıyla, emperyalizme bitmez tükenmez darbeler indirerek, dünya halklarının artan nefretiyle emperyalizmin güçlerini parçalamak için iki, üç daha fazla Vietnam gün yüzüne çıksaydı, geleceğe daha güvenli bakabilirdik!

Ve eğer biz, düşmana güçlü ve etkin darbeler vurmak için birleşebilseydik ve mücadele eden halklara her türlü yardımı etkin olarak artırabilseydik, gelecek o zaman nasıl da büyük ve yakın olacaktı!

Eğer biz, dünyanın bu küçük noktasında, verebileceğimiz az şeyi: yaşamımızı, özverimizi ortaya koyduğumuz, bu mücadeleyi örgütlediğimiz ve görevimizi başarmak için çalıştığımız yerde, kanımızın suladığı ve artık bizim olan bir dünyada eğer bir gün son nefesimizi vermek durumunda kalırsak, o zaman, eylemlerimizin etki alanını iyi ölçüp biçtiğimiz ve kendimizi büyük proleter ordunun bir unsuru olmaktan daha fazla bir şey saymadığımız, ama Küba Devrimi'nden ve onun büyük komutanının, dünyanın bu parçasına karşı gösterdiği yaklaşımdan çıkan büyük dersten onur duyduğumuz bilinmelidir: *"İnsanlığın kaderi tehlikedeyse, bir insanın ya da bir halkın maruz kaldığı tehlikeler ya da özveriler ne ifade eder ki."*

Bizim her eylemimiz emperyalizme karşı bir savaş çağrısı ve insanlığın en büyük düşmanı ABD'ye karşı halkların birliği için bir savaş marşıdır.

"Ölüm, nereden ve nasıl gelirse gelsin, savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımız elden ele geçecekse ve başkaları yeni savaş ve zafer naralarıyla ve de mitralyöz sesleriyle cenazelerimize ağıt yakacaksa, ölüm hoş geldi, safa geldi."

1965'te Tricontinental toplantısında okunan, üzerinde yazıldığı tarih belirtilmemiş olan bu metin 16 Nisan 1967 tarihli Tricontinental dergisinin ilk sayısında yayımlanmıştır.

Latin Amerika Devriminin Taktik ve Stratejisi

"Taktik, silahlı güçlerin çarpışmalarda nasıl kullanılacağını, stratejiyse çarpışmalardan savaşın amacına ulaşmada nasıl yararlanılacağını öğretir."
Carl Von Clausewitz

Notlarımızın başına, Napoleon'la savaşan ve ustaca bir savaş teorisi ortaya koyan Clausewitz'den aldığımız sözleri koyduk. Çözümlemesi burjuvalara özgü olduğu halde, düşüncelerinin açıklığından dolayı, Lenin ondan alıntı yapmayı severdi.

Taktik ve strateji, savaş sanatının iki temel öğesidir, ama savaş ve siyaset bir ortak paydayla birbirine bağlıdır. Bu ortak özellik nihai bir amaca ulaşmak için ısrarla sürdürülen çabadır. Nihai amaç, silahlı savaşla düşmanın imhası ya da siyasi iktidarın ele geçirilmesi olabilir.

Bununla birlikte, savaşa ilişkin ve politikaya ilişkin mücadeleleri yöneten taktik ve stratejik ilkelerin çözümlenmesi, şematik bir formüle indirgenemez.

Bu ilkelerin her birinin değeri, ancak, pratikle ve pratiğin içerdiği son derece karmaşık etkinliklerin analiziyle ölçülebilir.

Değişmez taktik ve stratejik hedefler yoktur. Taktik hedefler bazen stratejik bir önem kazanır, bazen de tersine stratejik hedefler basit taktik unsurlar halini alırlar.

Devrimci güçlerin iktidarın ele geçirilmesine yönelik tüm gerçeklerden ve tüm koşullardan tam anlamıyla yararlanmasını sağlayan, her bir öğenin göreli öneminin dikkatli ve doğru biçimde incelenmesidir.

Siyasi iktidarın ele geçirilmesi devrimci güçlerin zorunlu stratejik hedefidir. Her şeyin bu büyük amaca bağlı planlanması gerekir.

Mutlak biçimde çelişkili çıkarları temsil eden, birbirine aykırı iki gücün kutuplara böldüğü bu dünyada, iktidarın alınması coğrafik ya da toplumsal bir olguyla sınırlanamaz. İktidarın alınması devrimci güçlerin dünya çapındaki amacıdır. Geleceği fethetmek devrimin stratejik öğesidir. Bugünü durdurmak, değişmesini önlemekse, günümüz dünyasında savunma konumunda bulunan gericiliğin karşı stratejisidir.

Dünya çapındaki bu mücadelede, konum çok önemlidir. Bazen belirleyici bile olabilir. Küba örneği, tüm Latin Amerika halklarına ışık tutar. Küba ileri karakolu, şu anda dünya egemenliğini aralarında tartışan iki büyük düşmanın, emperyalizmle sosyalizmin gözünde büyük stratejik değer taşır.

Başka bir coğrafik ya da toplumsal çerçeve içersinde bulunsaydı, değeri de başka olurdu. Devrimden önce Küba, emperyalist dünyanın bir taktik öğesinden başka bir pozisyonda değilken, önemi daha azdı. Şimdi, önemi artıyorsa, bunun nedeni yalnızca Küba'nın Latin Amerika'ya açılan kapı olması değildir. Küba, stratejik, askeri ve siyasi konumunun gücüne, psikolojik durumunun avantajını da ekliyor. "*Psikolojik füzeler*" öylesine büyük bir yıkıcı güce sahiptir ki, Küba'nın değerini belirleyen en önemli etken halini almıştır. Siyasi çatışmaların tüm öğelerini incelerken, bu çatışmayı içinde geliştiği koşulların oluşturduğu bütünden soyutlayamayız. Geçmişteki bütün olaylar, büyük stratejik hedeflere ulaşmak amacıyla bir çizgi ya da bir konum belirlemekte kullanılabilir.

Eğer, tartışma Latin Amerika ile ilgiliyse, kesinlikle şu soruyu sormamız gerekir: Dünyanın bu parçasında, iktidarı ele geçirmek için kullanıla-

cak taktik öğeler nelerdir? Kıtamızın bugünkü koşullarında, bu iktidarı (yani sosyalist iktidarı) barışçı yollardan kurmak mümkün müdür, değil midir? Cevabımız kesin ve açıktır: çoğu hallerde, mümkün değildir. Çünkü iktidarın burjuva üstyapıları biçimsel olarak ele geçirilse bile, kurulu burjuva eşitlik koşullarında biçimsel iktidarı alan bu hükümetin sosyalizme geçişi, yeni toplumsal yapılara doğru ilerlemeyi önlemek için elinden geleni yapacak olan karşı güçlerle son derece şiddetli bir mücadele içinde gerçekleştirilmeye zorlanacaktır.

En önemli etken, üzerinde en çok tartışılan konu, devrimimizle Latin Amerika'daki öteki hareketler arasındaki en büyük farkı yaratan nokta işte bu sorundur. Tavrımızı açıkça ortaya koymalı ve nedenlerimizi incelemeliyiz.

Bugün, Latin Amerika'nın, patlamak üzere olan bir volkandan farkı yoktur. Henüz lav püskürtmüyor, ama, yeraltından gelen uğultular patlamanın yakın olduğunu haber veriyor. Kıtanın her köşesinde ön belirtiler ortaya çıkıyor. *İkinci Havana Bildirisi* bu yeraltı hareketlerinin dile getiriliş biçimi ve sentezidir; onların ulaşmaya çalıştığı hedefin bilincini uyandırmaya; yani devrimci değişimin zorunluluğunun, hatta bundan daha fazlasının, devrimci dönüşümün kesinlikle mümkün olduğunun bilincine varmaya çalışır. Kuşkusuz, Latin Amerika volkanı, içinde yaşadığımız, iki karşıt tarih görüşü arasındaki temel güçlerin çarpışma döneminde, çağdaş dünyada kaynaşan tüm hareketlerden ayrı tutulamaz.

Yurdumuzdan söz etmek istersek, *Havana Bildirisi*'nin şu sözlerini tekrarlayabiliriz:

"Küba tarihi, Latin Amerika tarihi değil de nedir? Latin Amerika tarihi, Asya, Afrika, Okyanusya tarihi değil de nedir? Tüm bu halkların tarihi, emperyalizmin çağdaş dünyada en acımasız, en hunharca sömürüsünün tarihi değil de nedir?"

Amerika, Afrika, Asya ve Okyanusya, emperyalizmin çabalarıyla ekonomik güçleri çarpıtılan bir bütünün parçalarıdır. Fakat tüm bu kıtalar aynı özellikleri taşımaz, Avrupa burjuvazisi güçlerinin uyguladığı emperyalist, sömürgeci ve yeni-sömürgeci ekonomik sömürü biçimleri, yalnızca Asya, Afrika ve Okyanusya'nın ezilen halklarının kurtuluş mücadelesiyle karşılaşmakla kalmaz, buralara kadar gelip sokulan Kuzey Ame-

rika emperyalist sermayesiyle de rekabet etmek zorundadır. Bu mücadeleler, bazı ülkelerde güç ilişkilerini belirlemiş, ulusal burjuvazilerin, bağımsız ya da yeni-sömürgeci biçimlere barışçı geçişini sağlamıştır.

Latin Amerika'da durum böyle değildir. Latin Amerika, Kuzey Amerika emperyalizminin etkinlik alanındadır.. Yeryüzünde, ulusal burjuvazilerin Amerika Birleşik Devletleri emperyalizmine karşı giriştiği mücadeleye müdahale etmeye yeterli ekonomik güç yoktur; bu yüzden, başka yerlerdekilerden daha zayıf olan bu burjuvaziler kararsızlığa düşer ve emperyalizmle barış yapmayı yeğlerler.

Pısırık burjuvalar sınıfı için, yabancı sermayenin buyruğu altına girmek ya da içteki halk güçleri tarafından yok edilmek seçeneklerinin yarattığı korkunç durum karşısında, Küba örneğinde, devrimin temsil ettiği kutuplaşma nedeniyle uzlaşmaya yanaşmaktan başka çözüm yoktur. Bu uzlaşma yapıldıktan, barış antlaşması yürürlüğe girdikten sonra, içteki gericiliğin güçleri, en büyük uluslararası gerici güçle ittifak kurar, toplumsal devrimlerin barışçı gelişimi olanaksızlaşır.

İkinci Havana Bildirisi güncel durum konusunda şunları belirtmektedir:

"Bugün birçok Latin Amerika ülkesinde devrim kaçınılmazdır. Bu gerçeği belirleyen, herhangi bir kişinin istek ve iradesi değildir. Bu gerçek, Latin-Amerika insanının içinde yaşadığı mütliş sömürü koşullarının, kitlelerin devrimci bilinçlerindeki gelişmenin, emperyalizmin dünya çapındaki bunalımının ve ezilen halkların evrensel mücadele hareketinin sonucudur.

Bugünkü endişe, kesinlikle isyan belirtisidir. Şimdi, yerli halktan başlayarak, Afrika'dan getirilen kölelerin ve sonradan oluşan ulusal grupların, bugün hor görülmeyi, aşağılanmayı, Yankee boyunduruğunu paylaştıkları gibi, daha iyi bir gelecek umudunu da paylaşan beyazların, zencilerin, melezlerin, dörtyüz yıldır, köleci, yarı-köleci ve feodal tarzda sömürülüşünün tanığı olan kıtada derinliklerine kadar sarsılıyor."

Öyleyse, Latin Amerika'da daha adaletli toplumsal düzenler kurulması kararlaştırıldıysa öncelikle silahlı savaş olasılığı göz önünde bulundurulmalıdır, sonucuna varabiliriz. Marksizmin klasikleri barışçı geçiş olasılığına yer verir, partiler bildirilerinde bu konuda güvence bile verirler fakat Latin Amerika'nın bugünkü koşullarında, her geçen dakika barışçı gir-

işimleri daha da zorlaştırıyor. Küba'da gözlenen son olaylar, uyuşmazlığın temel yönleri konusunda burjuva hükümetleriyle saldırgan emperyalizmin nasıl uzlaştığına iyi bir örnektir.

Şu nokta üzerinde ısrarla duruyoruz: Barışçı geçiş, seçimle ya da kamuoyu değişimleri ve düşünce akımları sayesinde, doğrudan doğruya çarpışmaya girmeksizin biçimsel iktidarı ele geçirmek değil, sosyalist iktidarın tüm yetki ve görevleriyle, silahlı ordu kullanılmadan kurulması anlamına gelir. Bütün ilerici güçlerin silahlı devrim yolunu seçmeyeceği akla yatkındır. Bunlar, burjuva koşulları altında, yasal mücadele olasılığından sonuna kadar yararlanacaklardır.

İktidarı aldıktan sonra, devrimci hareketlerin benimseyeceği biçim konusunda da çok ilginç sorular ortaya atılıyor. 81 Partinin Bildirisi bu dönemi şöyle tanımlıyor:

"Büyük Ekim Sosyalist Devrimiyle başlayan, özünü kapitalizmden sosyalizme geçişin oluşturduğu çağımız, birbirine taban tabana zıt iki toplumsal sistem arasındaki mücadele çağı; sosyalist devrimler ve ulusal kurtuluş devrimleri çağı; emperyalizmin batış, sömürgecilik sisteminin yıkılış çağı; giderek artan sayıda halkların sosyalizm yoluna koyulma çağı; sosyalizmin ve evrensel komünizmin zafer çağıdır.

Çağımızın temel çizgisi, dünya sosyalist sisteminin yavaş yavaş insan toplumunun gelişiminin belirleyici etkeni halini almasıdır."

Ulusların kurtuluş mücadelesi çok önemli olmakla birlikte, içinde yaşadığımız çağın ayırt edici niteliği, kapitalizmden sosyalizme geçiştir.

Tüm sömürülen kıtalarda, toplumsal düzenlerin belli bir gelişmişlik düzeyine eriştiği ülkeler vardır. Ancak bunların hemen hepsinin belirleyici özelliği feodal nitelikli geniş toplumsal tabakalara sahip olmaları ve büyük ölçüde yabancı sermayeye bağlı olmalarıdır. Doğal evrime göre, kurtuluş mücadelesi içinde, burjuvazinin az ya da çok egemen olduğu ulusal demokrasi hükümetlerine varılacağı akla uygundur; gerçekte de çoğu kez görülür bu durum. Ama, bağımsızlıklarını kazanmak için kuvvete başvurmak zorunda kalan halklar, toplumsal reformlar yolunda daha çok ilerlemişler, bunlardan pek çoğu sosyalizme ulaşmışlardır. Toplumsal dönüşümler üzerinde silahlı mücadelenin etkileri konusunda, Küba ve Cezayir en somut en yeni örneklerdir. Her ne kadar, Latin Amerika'da

barışçı yol olasılığının nerdeyse tamamıyla saf dışı olduğu sonucuna varmış bulunuyorsak da, dünyanın bu bölgesinde devrimlerin zaferinin büyük bir olasılıkla sosyalist yapıdaki düzenler getireceğini sözlerimize ekleyebiliriz.

Ancak, bu hedefe ulaşabilmek için oluk oluk kan akıtmak gereklidir. Yaralarını daha saramayan Cezayir, hâlâ kan döken Vietnam, bağımsızlığı için tek başına, yiğitçe dövüşen Angola, Küba davasının kardeşleri olan yurtseverleri son zamanlarda devrimimize tam ve en yüksek dayanışmayı sunan Venezüella, yeraltı çalışmalarıyla çok güç bir mücadele yürüten Guatemala bu gerçeği apaçık gösteren örneklerdir.

Halkın kanı bizim en değerli hazinemizdir, ancak, gelecekte daha çok kan akıtılmaması için şimdi feda edilmesi zorunludur.

Diğer kıtalarda, halklar sömürgecilikten kurtulmayı başardılar. Bu bölgelerde az çok sağlam burjuva rejimleri kuruldu. Bütün bunlar hemen hemen hiç şiddete başvurulmadan gerçekleştirildi. Fakat, eşyanın tabiatı gereği sürekli gelişen ulusal burjuvazinin belirli bir anda öteki halk tabakalarıyla çelişkilere düşeceği hatırdan çıkarılmamalıdır. Sömürgeci ülkenin boyunduruğu kırılır kırılmaz burjuvazi devrimci bir sınıf olmaktan çıkıp, sömürücü bir sınıfa dönüşecek, böylece toplumsal mücadeleler döngüsünü tamamlayacaktır. Tüm bunlar barışçı yoldan olsun olmasın, kesin olan şey, iki büyük düşmanın, sömürülenle sömürenin, kaçınılmaz biçimde yine karşı karşıya gelecekleridir.

İktidara ele geçirme biçimi konusunda çağımızın açmazı, Yankee emperyalistlerinin müdahalesinden de kurtulamamıştır. Onlar da "barışçı geçiş" istiyor. Latin Amerika'da hâlâ varlığını sürdüren eski feodal yapıların yıkılmasına bir diyecekleri yok, ulusal burjuvazinin en ileri unsurlarıyla ittifak kurmak için birtakım mali reformlar, toprak mülkiyeti düzeninde bir tür değişiklik yapılmasını da kabul ediyorlar. Ölçülü bir sanayileşmeye, daha iyisi tekniği ve hammaddeleri Amerika Birleşik Devletleri'nden getirtilecek bazı tüketim mallarının üretimine izin vermek işlerine geliyor.

Emperyalistler için en kusursuz çözüm, ulusal burjuvazinin yabancı sermaye ile işbirliği yapmasıdır. Beraberce, ülke içinde yeni endüstriler kurar, bu endüstriler için diğer emperyalist ülkelerle rekabeti tümüyle ge-

reksiz kılan gümrük kolaylıkları elde ederler ve ülkedeki parayı koruyacak yasaların boşluklarından yararlanarak kârlarını yurt dışına kaçırırlar.

Bu çok yeni ve daha akıllıca sömürü sistemi sayesinde "*milliyetçi*" ülke süper kârlar sağlayan tercihli gümrük tarifeleri çıkararak Birleşik Devletler'in çıkarlarını savunmayı üstlenir (Kuzey Amerikalılar kazandıkları paraları hemen ülkelerine geri götürürler). Doğal olarak rakipsiz malın fiyatı da tekellerce belirlenir

Tüm bunlar, *İlerleme İçin İşbirliği* tasarılarına yansır. Bu tasarılar, emperyalizmin kârların küçük bir bölümünü ulusal sömürücü sınıflar arasında dağıtarak halkların devrimci koşullarının gelişmesini durdurmaya yönelik bir önlemden başka bir şey değildir. Böylece satın alınan ulusal burjuvazi, en fazla sömürülen sınıflara karşı emperyalizmin güvenilir bir işbirlikçisi olup çıkar. Başka bir deyişle, işbirliği, içteki çelişkileri olanaklar elverdiğince yok etmeye çalışır.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Latin Amerika'daki bu ekonomik mücadeleye müdahale edebilecek güç dünyada mevcut olmadığından, emperyalistlerin işi oldukça kolaydır. Geriye kalan tek olasılık, Avrupa Ortak Pazarı'nın, Almanya'nın yönetiminde hızla gelişip ülkelerimizdeki Yankee sermayeleriyle rekabet etmeye yeterli ekonomik güce ulaşmasıdır. Ancak, çelişkiler öylesine gelişiyor ve bunların şiddete başvurularak çözümlenmesi öylesine çabuk ve patlama biçiminde oluyor ki, Latin Amerika'nın iki emperyalist güç arasındaki ekonomik mücadeleye sahne olmaktan çok önce, sömürenler ve sömürülenler arasındaki savaş alanına dönüşeceği izlenimi uyandırıyor. Bunun anlamı, *İlerleme İçin İşbirliği* eğilimlerinin gerçeğe dönüşmeyeceğidir. Çünkü, nesnel koşullar ve kitlelerin bilinci böylesine basit bir tuzağa düşmeyecek kadar olgunlaşmış bulunmaktadır.

Bugün için belirleyici olan, emperyalizm-ulusal burjuvazi cephesinin sıkıca birleşmesidir. OAS'ın son oylamasında, temel sorunlar konusunda uyumsuz sesler duyulmadı, yalnızca, bazı hükümetler çıplak gerçeği utangaçça yasal kılıflar altında gizlemeye çalıştı Yine de, aldıkları kararların her türlü adalet anlayışına aykırı, saldırgan niteliğini inkar etmeye kalkışmadılar.

Küba'nın nükleer başlıklı füzelere sahip olması, hepsinin Birleşik Devletler'in safına geçmesi için bahane oldu. *Domuzlar Körfezi* olayı bile onla-

rı bu tavrından vazgeçiremedi. Oysaki, saldırganın kim olduğunu çok iyi biliyorlar. Ne var ki, açıkça söylemeseler bile Küba devriminin onlar açısından temsil ettiği gerçek tehlikenin de farkındalar. En uzlaşmacı ve bundan ötürü en ikiyüzlü olan ülkeler Küba'nın yıkıcı etkisinden söz ediyor, haksız da değiller. Küba'nın temsil ettiği en büyük tehlike, oluşturduğu örnek, devrimci düşüncelerinin yayılması, dünyaca tanınan bir liderin yönetimindeki hükümetinin halkın alnını tarihte az rastlanır yüceliklere ulaştırmasıdır.

Sözünü ettiğimiz örnek, külleri yeni toplumlara temel olsun diye nükleer silahlarla yokedilmeyi göze alan, düşüncesi sorulmadan atomik füzelerin kaldırılması anlaşması imzalandığında yakınmayan, sızlanmayan, ateşkesi canına minnet sayacak yerde, tek başına, bireysel sesini duyurmak, tek başına, bireysel savaşçı konumunu almak, tek başına bile olsa, tüm tehlikelere, hatta Yankee emperyalizminin atom bombası tehdidine karşı savaşma kararını açığa vurmak için uluslararası arenada ortaya atılan bir halkın korkunç örneğidir.

Böyle bir tutum halkları harekete geçirir. Uluslar, Küba'dan yükselen yeni sesin çağrısını dinler. Bu ses, tüm korkulara, tüm yalanlara, önyargılara, yüzlerce yıllık açlığa, tüm bunları örtbas etmek için düzenlenen komplolara baskın çıkar. Bu ses, tüm misillemelerden duyulan korkuya, en hunharca cezaya, en zalimce ölüme, sömürücülerin en vahşice eziyetlerine baskın çıkar. Bu berrak ve keskin ses Latin Amerika'mızın her köşesini çınlatır.

Bu bizim görevimizdi, yerine getirdik. Devrimci inancımızın tüm kararlılığıyla yolumuza devam edeceğiz.

Tek yol bu mu, emperyalist kamptaki çelişkilerden yararlanılamaz mı, emperyalizm tarafından bazen zincire vurulan, ayaklar altında çiğnenen ve aşağılanan burjuva kesimlerinden destek aranamaz mı, Küba'nın tutumu kadar katı, kendi kendini yıkıcı olmayan bir çözüm bulunamaz mı, silahlı güç ve diplomatik manevralar bir arada kullanılarak Küba'nın hayatta kalması sağlanamaz mı gibi sorular sorulabilir. Cevap olarak, kaba kuvvete karşı güç ve kararlılık gereklidir, deriz. Bizi yok etmek isteyenlere karşı kendimizi savunmak için kanımızın son damlasına kadar savaşma iradesine sahip olmak zorundayız.

Halkın iradesine karşı her ne pahasına olursa olsun iktidarı ellerinde tutmak isteyenlerle mücadelede; tüm Latin Amerika için çözüm budur. Son sömürücü yenilgiye uğrayıncaya dek ateş ve kan eksik olmayacaktır.

Latin Amerika'da bu devrim nasıl gerçekleştirilebilir? Sözü *İkinci Havana Bildirisi*'ne bırakalım:

"Ülkelerimizdeki ekonominin belirgin çizgisi sanayinin geri bıraktırılmışlığı ve tarımın feodal niteliğidir. Bu yüzden, kentte çalışan işçilerin yaşama koşullarının güçlüğüne karşın, kırsal bölgeler halkı, daha da kötü baskı ve sömürü koşulları altında varoluş mücadelesi vermektedir. Nüfusun ezici çoğunluğunu oluşturan bu halk kesimi, toplam nüfusun % 70'ini aşar.

Genellikle en gelişmiş kentlerde yaşayan büyük toprak sahipleri göz önüne alınmazsa, bu büyük kitlenin geri kalanı yok denecek kadar az ücret karşılığında büyük tarım alanlarında gündelikçi olarak çalışmakla ya da ortaçağa yaraşır sömürü koşullarında toprağı işleyerek emeğini satmakla varoluşunu sürdürür. Bu durum Latin Amerika'nın kırsal bölgelerinde yaşayan yoksul halkın büyük bir potansiyel devrimci güç oluşturmasına yol açar.

Sömürücü sınıfların iktidarını dayandırdığı güç olan ordular, geleneksel savaşa uygun biçimde yapılanmış ve donatılmıştır. Bu silahlı güçler, harekat alanı olarak kendi arazilerini yeğleyen köylülerin düzensiz çarpışmalarıyla karşılaşınca kesinlikle etkisiz kaldıkları ortaya çıkar Düşen her devrim savaşçısına karşılık 10 asker kaybeder; görünmez ve yenilmez bir düşmanla dövüşürken saflarında moral bozukluğu hızla yayılır. Nerede olduğu bilinmeyen bu yenilmez düşman, ordudaki subayların harp akademisinde öğrendikleri, kentlerdeki işçi ve öğrencilere karşı baskı uygularken öylesine ustalıkla kullandıkları taktikleri, şamata ve tantanayı sergilemelerine fırsat vermez.

Küçük savaşçı gruplarının başlangıçtaki mücadelesine, sürekli yeni güçler katılır, kitle hareketleri patlak vermeye başlar, eski kurulu düzen yavaş yavaş yıpranıp yıkılır: Artık savaşın kaderini belirlemek, kentlerdeki kitlelerin ve işçi sınıfının elindedir.

Mücadelenin ta başından beri bu ilk kadroları yenilmez kılan nedir?

Bu halkın desteğidir ve kadrolar gittikçe daha yüksek oranda kitlelerin bu desteğinin etkisi altında olacaktır.

Bununla birlikte, köylülük, içinde tutulduğu bilgisizlik ve yaşadığı tecrit

durumundan dolayı, devrimci aydınların ve işçi sınıfının devrimci ve politik yönetimini gereksinen bir sınıftır. Bu, köylülüğün o olmaksızın kendiliğinden mücadeleye giremeyeceği ve zaferi ele geçiremeyeceği bir yönetimdir.

Latin Amerika'nın bugünkü tarihi koşullarında ulusal burjuvazi, anti-feodal ve anti-emperyalist mücadele yürütemez. Çıkarları yankee emperyalizminkilerle çelişkili olsa da, sosyal devrim korkusuyla felce uğratılan ve sömürülen kitlelerin sesiyle korkutulmuş olan uluslarımızdaki bu sınıfın, yankee'lere karşı göğüs geremediğini deney göstermektedir."

İşte, *İkinci Havana Bildirisi* böyle söylüyor. Bu sözler, Latin-Amerika'da devrimin nasıl olması gerektiğinin bir tür yasası sayılabilir. Tümüyle işçi sınıfının yönetemeyeceği müttefikler düşünmemek, iktidara gelmek için dayanak yaptığı güçleri yokeden korkak ve hain burjuvalarla işbirliğini düşünmemek; halkın silahlanması; eylem alanı olarak Latin Amerika'mızın geniş toprakları; toprağı uğruna mücadele eden köylülük; tuzak; baskı güçlerine acımasızca ölüm; öldürülen içinse bir devrimciye yakışır onuruyla sineye çekeceği ölüm. Geçerli olanlar bütün bunlardır.

Latin Amerika'nın görünümü böyle, savaşmaya hazırlanan bir kıta; ne kadar tez silaha sarılırsa, macheteleri, büyük toprak sahiplerinin, sanayicilerin, bankacıların, her türden sömürücünün ve bunların görünür kafası olan baskı ordusunun başları üstünde ne kadar tez sallarsa, o kadar iyi olur.

Taktik konusu uzun uzun tartışılabilir. Her zaman gerilla eyleminden mi yararlanılmalıdır, yoksa mücadelenin ekseni olarak öteki eylemler de kullanılabilir mi? Bize kalırsa, iki nedenden dolayı Latin Amerika'da gerilla savaşından başka taktik kullanılmasına karşıyız.

Birincisi: Düşmanın iktidarda kalmak için mücadele edeceği varsayıldığına göre, baskı ordusunun yok edilmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu silahlı gücü yok etmek için karşısına bir halk ordusu çıkarılmalıdır. Bu halk ordusu kendiliğinden meydana gelmez. Düşmandan ele geçirilen malzemeyle silahlanmalıdır. Bu zor bir mücadeledir. Halk güçleri ve liderler bu mücadelede sürekli olarak kendilerinden daha büyük güçlerin saldırısına uğrar, kendilerini savunma ve uygun biçimde manevra yapma olanağından yoksundurlar. Tersine, gerilla çekirdeği, savaşmaya elverişli arazide devrimci komutanlığın güvenliğini ve devam-

lılığını sağlar, halk ordusunun genel kurmayı tarafından yönetilen kentlerdeki güçler son derece önemli eylemler gerçekleştirebilirler.

Kentlerdeki grupların yok edilmesi bile, devrimin ruhunu ve yönetimini öldürmeyecek, yönetim kırsal bölgelerdeki kalesinden kitlelerin devrimci eğitimini körüklemeyi ve başka savaşlar için yeni güçler örgütlemeyi sürdürecektir.

İkincisi: Mücadele kıtasal niteliktedir. Latin Amerika'nın kurtuluşunun bu yeni aşaması, belirli bir toprak parçası üzerinde iktidar için mücadele eden iki yerel gücün çarpışması olarak düşünülebilir mi? Elbette ki, hayır. Tüm halk güçleri ve tüm baskı güçleri arasındaki mücadele bir ölüm kalım savaşı olacaktır.

Yankeeler çıkarları gereği dayanışma için ve Latin Amerika'daki savaş belirleyici olduğundan müdahale edeceklerdir. Bu müdahalede tüm güçlerini kullanacak, elleri altında bulunan tüm yokedici silahlarla halk güçlerini cezalandıracaklardır. Devrimci iktidarların güçlenmesine fırsat vermeyecek, bunlardan biri başarıya ulaşırsa yeniden saldırıya geçecek, bu yeni iktidarı tanımayacak, devrimci güçleri bölmeyi deneyecek, her çeşit bozguncuyu devreye sokacak, genç devleti kendi ekonomisi içinde boğmaya çalışacak, kısacası onu yok etmek için ne gerekliyse hepsini yapacaktır.

Bu koşullar altında, Latin Amerika'da tek bir ülkede zafere ulaşmanın güç olduğuna inanıyoruz. Baskı güçlerinin birleşmesine, halk güçlerinin birleşmesiyle karşılık verilmesi zorunludur. Baskının dayanılmaz olduğu tüm ülkelerde, isyan bayrağı dalgalandırılmalıdır. Bu bayrak, tarihin zorunlu kıldığı biçimde, kıtasal bir anlam kazanacaktır. Fidel'in dediği gibi And Sıradağları, Latin-Amerika'nın Sierra Maestra'sı olmaya adaydır ve kıtanın uçsuz bucaksız topraklarının tümünün kaderi, emperyalist güce karşı verilecek ölüm kalım mücadelesinde savaş alanına dönüşmektedir.

Mücadelenin ne zaman bu kıtasal boyutlara ulaşacağını ve ne kadar süreceğini şimdiden söyleyemeyiz; fakat tarihi, ekonomik, politik koşulların doğurduğu bu çatışmanın yaklaştığını daha bugünden haber verebiliriz.

Bu kıtasal taktik ve strateji yerine sınırlı kalıplar uygulanıyor: Dar kapsamlı seçim çekişmeleri; şurada burada seçimi kazananların başarıları; iki

milletvekili, bir senatör, dört belediye başkanı, halkın üzerine ateş açılarak dağıtılan büyük çapta bir gösteri; bir öncekine göre bir iki oy farkıyla kaybedilen yeni bir seçim; kazanılan bir grev, kaybedilen on grev; bir adım ileri, on adım geri; belli bir kesimde zafer, bir diğerinde on kez bozgun... Sonra birdenbire oyunun kuralları değişir, her şeye yeniden başlamak gerekir.

Bu tutum neden ileri geliyor? Halk enerjisini neden hep böyle boşuna harcıyor? Bunun tek nedeni var: Bazı Latin Amerika ülkelerinde ilerici güçler taktik hedefler ile stratejik hedefleri korkunç bir şekilde birbirine karıştırıyorlar Küçük taktik sorunlarda büyük stratejik hedefler görmek istemişlerdir. Bu önemsiz saldırı mevzilerini ve elde edilen küçük kazançları, sınıf düşmanının temel hedefleri olarak göstermeyi bilen gericiliğin akıllıca davrandığını kabul etmeliyiz.

Böylesine büyük hatalar işlenen ülkelerde, halk hiçbir değeri olmayan eylemler için son derece büyük fedakârlıklar pahasına her yıl alaylarını seferber eder. Bunlar düşman topçusunun ateşine maruz kalan geçici mevzilerdir.

Bu mevzilerin adı, parlamentodur, kanuniliktir, yasal ekonomik grevdir, ücret artışıdır, burjuva anayasasıdır, bir halk kahramanının serbest bırakılmasıdır... Ve işin en kötü tarafı şudur ki, bu mevzileri elde etmek için bile, burjuva devletinin oyun kurallarını kabul etmek ve bu tehlikeli siyasal oyuna katılmak iznini alabilmek için de uslu ve aklı başında insanlar olduğumuzu, hiçbir tehlike arz etmediğimizi; örneğin kışlalara ve trenlere saldırmak, köprüleri uçurmak, katilleri ve işkence uzmanlarını cezalandırmak, dağlara çıkıp ayaklanmak ya da yumruklarımızı sert ve kararlı bir biçimde kaldırarak, Amerika'ya son kurtuluş mücadelesinin kesin müjdesini vermek gibi tehlikeli işlerle bir alış-verişimizin olmadığını ispat etmek lazımdır.

Latin Amerika'nın görünümü çelişkilerle doludur: İlerici güçlerin, yönettiklerinin düzeyinde olmayan yöneticileri; inanılmaz yüceliklere ulaşan halklar; harekete geçmek için yanıp tutuşan kitleler ve onları engelleyen yöneticiler; bu Latin Amerika ülkelerinde kol gezen kitle katliamları ve herşeye karşın kurtuluşları demek olan bu kitle katliamlarına doğru korkusuzca ilerleyen halklar; büyük stratejik zaferlere ulaşmak,

siyasi iktidarı ele geçirmek, orduyu ve insanın insan tarafından sömürüldüğü sistemi yok etmek için önüne geçilmez bir istek duyan kitlelerin bu atılımını durduracak araçları kullanan aklı başında, mantıklı kimseler. Bu çelişkili görünüm, aynı zamanda cesaret vericidir, çünkü kitleler sabırla devrimciliğin bağdaşmadığını biliyor ve savaşa hazırlanıyorlar.

Emperyalizm, konumlarını birer birer kaybetmeyi sürdürecek mi? Yoksa, tüm dünyayı atom yangınının küllerine dönüştürecek vahşice bir nükleer saldırıya mı girişecek? Bir şey diyemeyiz. Tek bildiğimiz, atom bombalarının milyonlarca kurbanına mal olsa bile kurtuluş yolunu izleyeceğimizdir. Çünkü, iki sistem arasındaki ölüm kalım savaşında, sosyalizmin ya kesin zaferi, yahut da emperyalist saldırganın nükleer zaferi önünde geri çekilmesi söz konusudur.

Küba istilaya uğramanın eşiğine kadar geldi: Onu tehdit edenler dünya emperyalizminin en büyük güçleridir. Bu nedenle atom bombaları altında yok etmekle bize gözdağı vermeye çalışıyorlar. Ülkemiz sarsılmaz siperinden kader belirleyici savaş çağrısında bulunuyor: Bu savaş bir saatte ya da birkaç dakikada bitmeyecek Kıtamızın her köşesine yayılıp korkunç acılar içinde, belki de yıllarca sürecektir. Müttefik emperyalist ve burjuva güçlerin saldırısı, halk hareketlerini pek çok kez yok olmanın sınırına dek getirecek, fakat bu hareketler her zaman yeniden ortaya çıkacak, tam ve kesin zafere erişinceye kadar halkın gücüyle durmadan yenilenecektir.

Halkımız, tek başına bulunduğu öncü siperinden sesini duyuruyor, söylediği, bozguna uğramış bir devrimin son şarkısı değil, Latin Amerika'lı savaşçıların dudaklarında sonsuza dek kalacak bir devrim marşıdır ve tarihten yankılarla çınlamaktadır.

1962 Ekim bunalımının ilk günlerinde yazılan ve yazarın sağlığında yayımlanamamış olan bu makale; ilk kez 1968 Ekiminin ilk haftasında Küba devrimci silahlı kuvvetlerinin organı olan Verde Olivo dergisinde yayımlanmıştır.

Che; Örnek Devrimcinin Örnek Yaşamı

1928

14 Haziran: Che Guevara, Rosario de la Fe'de (Arjantin) dünyaya gelir. Babası bir inşaat müteahhiti olan Ernesto Guevara Linch, annesi Celia de la Serna'dır.

1930

Mayıs: Che ilk astım nöbetini geçirir. Nöbet, Ernesto'nun henüz 15 günlükken yakalanmış olduğu zatürrenin kalıntısı olan bir akciğer zafiyetinin belirtisidir.

1935

Eğitim Bakanı, ailesine yazdığı bir yazıyla, yedi yaşına gelmiş olan Ernesto'nun neden okula gitmediğini soruşturur. Ernesto astımı yüzünden okula gidememiştir. Birinci yılda kendisini annesi eğitir. İkinci ve üçüncü sınıflara, düzenli olarak gidebilen Ernesto'ya altıncı sınıfa dek yine kardeşleri ve annesi ders verir. Son öğretim yılında Cordoba'daki Colegio Nacional Dean Funes'e gider, yakasını bir türlü bırakmayan

hastalıkla mücadele etmek için futbol ve rugbi oynar.

1937

Babası Altagracia'da, İspanyol Cumhuriyeti'ni desteklemek üzere bir komite kurar.

1943

Gençliği Peronculuğun ateşli günlerine rastlar. Cordoba'da öğrenciler greve giderler. Okul arkadaşının kardeşi, bir gösteri sırasında tutuklanıp Cordoba Emniyet Müdürlüğü'ne götürülür. Ernesto, ağabeyini ziyaret eden arkadaşına eşlik eder.

1944

Arjantin politik hayatıyla ilgilenmeye başlar. Öğrenci hareketlerine katılır. Genellikle Radikal Parti'den yana hareket eder.

1945

Mart: Ernesto tıp öğrenimine başlar.

1951

Arkadaşı Alberto ile birlikte motorsikletle Pasifik Okyanusu kıyılarını dolaşır.

1952

Peru'da Amazonlar'da San Pablos'daki Lepra Hastanesi'ni ziyaret eder. Kolombiya diktatörü Laureano Gomez'in adamları tarafından hapse atılır.

1953

11 Nisan: Nöroloji konusunda verdiği son sınavın ardından alerjiler üzerine yaptığı bir çalışmayla Buenos Aires Tıp Fakültesi'nden doktor unvanını elde eder.

Temmuz: Bir arkadaşıyla birlikte Latin Amerika yolculuğuna çıkar. Yolculuğunun ilk durağı olan Bolivya'da bir halk ayaklanması reformcu Paz Estenssoro'yu iktidara getirmiştir. Guevara durumu şu sözlerle

değerlendirir: "Yerlilere bite karşı DDT verecekler; ama bu, bitin nedenine ilişkin daha özsel sorunu çözmeyecek"

Sonbahar: Bir grup arkadaşıyla birlikte Buenos Aires'den La Paz'a tren yolculuğu yapar.

24 Aralık: Ernesto Guatemala'ya vardığında yanında, Arbenz hükümetinin üyelerinden Juan Angel Nunez'e hitaben yazılmış bir tavsiye mektubu vardır. Bu ilişki sayesinde, bu ülkede, sürgün olarak yaşayan Perulu Hilda Gaedea ile tanışır ve birkaç ay sonra evlenir. Hilda'nın aracılığıyla, Moncada Kışlası saldırısının ardından Guatemala'ya gelmiş olan Kübalı sığınmacılarla bağ kurar.

28 Aralık: "Siete" dergisinin 45. sayısında bazı bilimsel makaleleri yayımlanır.

1954

Şubat: Guatemala Komünist Partisi'ne girer; sendika hekimi olarak çalışır.

20 Haziran: Annesine yazdığı coşku dolu bir mektupta, United Fruit'in savaş açmış olduğu, Albay Arbenz'in demokratik cumhuriyetini bekleyen tehlikelerden söz eder. Paralı askerler, Honduras'dan ülkeye girerler; başkent bombalanır.

4 Temmuz: Castillo Armas'ın askeri darbesi, Guatemala'daki durumu tersine çevirmiştir. Kübalı ve Guatemalalı dostlarının, kendisinin de kalmakta olduğu Arjantin Büyükelçiliği'ne sığınmalarına yardımcı olur. Dostları güvenliğe kavuşunca, trenle Meksika'ya gitmeyi planlamaktadır.

Ağustos: İlk makalesini yazar: "Jacobo Arbenz'in Düşüşünü Gördüm"

Eylül sonu: Meksika'nın başkenti Mexico'dadır.

1955

Mayıs: Bir hastanenin kardiyoloji ve alerji bölümünde çalışmaktadır. 26 Temmuz Hareketi'nden Kübalı sığınmacılarla yeniden ilişki kurar. Raul Castro, birkaç hafta sonra da Fidel Castro Meksika'ya gelir.

20 Temmuz: Annesine yazdığı bir mektupta 16 Haziran tarihli Peron karşıtı darbeden sonra Arjantin'deki durumu tahlil eder. Guevara, Peronculuğun uluslararası tutumunu, nesnel olarak ABD karşıtı biçi-

minde değerlendirir.

24 Eylül: Annesine yazdığı ve Peron'un devrilişinin Latin Amerika üzerindeki etkilerinden söz ettiği bir mektupta, Hilda Gaedea ile evlendiğini ve bir çocuk beklediklerini de haber verir.

1956

Ocak: Annesine, çocuğun Şubat'ın son haftasında dünyaya geleceğini, Mart'tan sonra da hayatı konusunda karar vereceğini yazar. Maria Antonia Gonzales de Paloma'nın evinde Che Guevara Fidel Castro ile tanıştırılır. Bütün geceyi, tartışarak geçirirler; sabahleyin Fidel Castro, kendisini Küba'nın kurtuluşu seferine hekim olarak katılmaya ikna eder. Che bunu anılarında şöyle anlatır: "Fidel ile soğuk Meksika gecelerinden birinde tanıştım. Hatırladığıma göre, aramızda ilk tartışma, uluslararası politika üzerinde olmuştu. Karşılaşmamızın üzerinden birkaç saat geçtikten sonra, aynı gece sabaha karşı, Fidel'in hazırlığını yaptığı seferin üyelerinden biri olmuştum."

Şubat: Mexico yakınlarındaki Los Gamitos poligonunda atış talimlerine başlar.

İlkbahar: Atış talimleri Chalco kentinin yakınındaki Santa Rosa Çiftliği'nde sürer. Yönetici İspanyol Cumhuriyeti ordusunun eski generallerinden Alberto Bayo'dur.

Mart: Annesine yazdığı mektupta kızı Hildita'nın doğumunu haber verir.

20 Haziran: Fidel Castro ve daha bir dizi Kübalı devrimciyle birlikte Santa Rosa'da Meksika polisi tarafından tutuklanır.

10 Temmuz: Ailesinin hapishaneden aldığı bir mektupta Ernesto, hekimliği bırakıp Kübalı devrimcilere katıldığını açıklar.

25 Temmuz: Che ve arkadaşlarının adı ilk defa Küba basınında görülür.

31 Temmuz: Bir hafta önce salıverilen Fidel Castro'dan sonra Guevara da serbest bırakılır.

24 Kasım: "Granma"ya binmeden az önce annesine yazar.

24/25 Kasım: Gecenin ikisinde, ışıkları söndürülmüş "Granma", Tuxpan'dan denize açılır. Hava son derece kötüdür; gemide tam 82 insan,

silahlar ve erzak bulunmaktadır. Bu 82 kişiden 20'si, Moncada Kışlası baskınına katılmıştır; dördü Kübalı değildir; Arjantinli hekim Che Guevara, İtalyan Gino Dore, Meksikalı Guillen ve Dominikli pilot Ramon Meyas.

2 Aralık: Gün doğarken gemi Los Colorados kumsalında karaya oturur. Gemidekiler, kendilerini kıyıya atıp sık bitki örtüsü içinde, kendilerine makinalı tüfeklerle ateş açan savaş uçaklarından korunmaya çalışırlar. "Granma"nın varışı gözlenmiştir. Che, sonraları bu sahneyi: "Karaya çıkmadık, karaya oturduk" diye betimleyecektir.

5 Aralık: Yola çıktıktan on gün sonra bir gece yürüyüşünün ardından şafak vakti Algeria del Pio'ya ulaşırlar. Burada sabah saat 4.00'te saldırıya uğrayarak, ağır kayıplar verirler. Che de yaralanır.

1957

17 Ocak: Sabah saat 2.40'ta Fidel Castro'nun yönetimindeki 22 kişi, La Plata'daki deniz kuvvetleri kışlasına saldırır. Bu ilk zaferleridir.

22 Mart: Başarıyla sonuçlanan Palma Mocha mücadelesinde yer alır.

27-28 Mayıs: Uvero mücadelesine katılır, mücadele zaferle sonuçlanır.

Haziran: Ernesto Guevara'nın komutasındaki "Cuarta Columna" (Dördüncü Kol), El Hombrito dolayındaki Sierra Maestra Centrale'de savaşmaktadır.

30 Ağustos: El Hombrito mücadelesine katılır.

10 Eylül: Pino del Agua'daki savaşı kazanırlar.

29 Kasım: Sanchez Mosquera'nın ordu güçlerine karşı bir operasyonu yönetir.

6 Aralık: Alto de Conrado çevresindeki savaşta topuğundan yaralanır.

1958

24 Şubat: Sierra'da "Radio Rebelde" vericisi, Guevara'nın yönetimi altında yayımlarına başlar. Bu girişim, bir yıl önce kurulan ve yöneticiliğini yine Che'nin yaptığı aylık "El Cubano Libre" dergisinin yayımlanışını izlemektedir.

Ağustos: Castro genel karargahını Le Plata'da kurar. Guevara, 8. "Ciro

Redondo" Kolu'nun komutanlığına getirilir; kendisine verilen stratejik görev, adayı ortasından ikiye bölmektir. 148 erkek ve kadından oluşan 8. Kol'un elinde 6 makinalı tüfek, çok sayıda tüfek, bir de bazuka bulunmaktadır.

26 Ekim: Guinia de Miranda saldırısı ve zaferi.

16 Aralık: Rio Falcon üzerindeki köprüyü havaya uçuran Che, böylece Las Villas ilinin merkezi Santa Clara'ya ana yolu keserek ili tecrit eder. Che'nin Kolu değişik yerlerde Batista birliklerine saldırır; o arada Fomento'da 100 tüfeği ganimet olarak ele geçirir.

21 Aralık: Cabaiguan ve Guayos kentlerine eş zamanlı ve başarılı saldırılar.

30 Aralık: Che Guevara, Santa Clara'da Batista'ya karşı verilen meydan savaşını kazanarak diktatörü kaçmaya zorlar. Çatışmalar sırasında sol kolundan yara alır.

1959

2 Ocak: Che ile Cienfuegos La Habana'ya girerken Fidel, Santiago de Cuba'ya ulaşır.

16 Ocak: Tıp Koleji'nin onuruna düzenlediği toplantıda halka karşı ilk konuşmasını yapar.

11 Şubat: "Ekonomik Öneriler" adlı programa katılarak ilk defa televizyonda görülür.

19 Şubat: "Revolucion"da "Partizan Savaşı Nedir" adlı makalesi yayınlanır.

2 Haziran: Yeni Devlet Konseyi Che'yi Küba yurttaşlığına kabul eder.

2 Haziran: Escambray dağlarındaki bütün savaşlarda yanında yer almış olan Aleida March ile evlenir. Ondan üç çocuğu olur.

13 Haziran: Küba elçisi olarak, Afrika ve Asya'nın çeşitli ülkeleriyle iktisadi ilişkiler kurmak üzere çıktığı gezide Mısır, Hindistan, Japonya, Seylan, Pakistan, Sudan, Fas ve Yugoslavya'ya uğrar.

Ekim: Yurda dönüşünde Tarımın Sanayileştirilmesi Dairesi'nin (INRA) müdürlüğüne atanır.

26-27 Ekim: Her türlü saldırıya karşı çıkmak amacıyla sarayın önünde

toplanan büyük bir kalabalığa karşı bir konuşma yapar.

Kasım: Merkez Bankası Başkanlığı'na getirilir.

1961

1 Ocak: Merkezi Üniversite'nin Öğretmenler Fakültesi tarafından "Doktor" payesi ile ödüllendirilir.

23 Şubat: Sanayi Bakanlığı'na atanır. O günlerde şöyle yazar: "Komünizm yeni bir insanın yaratılmasına yol açmazsa en ufak bir anlamı olmaz."

15-20 Nisan: Playa Giron saldırısı sırasında askeri görevlerini tam anlamıyla yerine getirir.

Ağustos: Paraguay'ın Punta del Este kentinde düzenlenen Birinci Amerikalararası Ekonomik ve Sosyal Konferansı'nda (CIES) Küba heyetinin başında yer alır. Konuşmasında paralı askerlerin Nisan ayında Domuzlar Körfezi'ne yapmış oldukları çıkarmayla alay eder. Esirlere karşılık traktör ister ve kıta devrimi fikrini geliştirir.

1962

11 Mayıs: Teknik okul öğrencilerinin endüstriyel gelişmedeki rolleri üzerine Havana'da bir konferans verir.

Ekim: Ekim krizi sırasında Pınar del Rio eyaletindeki operasyonlara askeri önder olarak katılır.

1963

1 Haziran: Cezayir'e gider ve Cezayir Devrimi'nin birinci yıl kutlamalarına katılır.

29 Ağustos: Mimarlık öğrencilerinin düzenlediği bir toplantıya katılır.

Ekim: "Flora" kasırgasından etkilenen eyaletleri ziyaret eder.

1964

17 Mart: Küba delegasyonun başkanı olarak Birleşmiş Milletler'in düzenlediği ticaret ve gelişme konulu toplantıya katılır.

13 Nisan: Cezayir'i ziyaret eder.

13 Haziran: Vietnam dağlarının kahramanı Dihn Noup'u kabul eder.

15 Ağustos: 240 saat işçi olarak çalıştıktan sonra işçiler hakkında bir döküman hazırlar.

9 Aralık: New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda konuşur. "Gerekli gördüğüm anda bu Latin Amerika ülkelerinin birisinin özgürlüğü için, karşılığında kimseden hiçbir şey talep etmeden tereddütsüzce hayatımı veririm..."

24 Aralık: Cezayir'de Afrika-Asya Dayanışma Örgütü'nün İkinci İktisat seminerine katılır. Konuşmasında, iktisadi anlaşmaları kötüye kullanmakla suçladığı SSCB'yi eleştirir.

26 Aralık: Cezayir'den Mali'ye gider.

1965

2 Ocak: Mali'den Kongo'ya gider.

8 Ocak: Guyan'ın başkenti Conacry'e ulaşır.

16-18 Ocak: Gana'ya gider ve Başkan Kwame Nkrumah ile görüşür.

25 Ocak: Cezayir'e döner.

24 Şubat: Cezayir'de toplanan Asya-Afrika Birliği Ekonomik Semineri'nde bir konuşma yapar.

3-12 Mart: Birleşik Arap Cumhuriyeti'ni ziyaret eder ve Nâsır'la görüşür. Kongo'ya gidip oradaki gerilla mücadelesine katılma fikrini Nâsır'a açar.

14 Mart: Havana'ya döner.

Mart: Kamu hayatından çekilir; askeri danışman olarak Afrika'ya gider.

3 Ekim: Fidel Castro Che'nin veda mektubunu kamuoyuna açıklar: "...Bu dünyanın başka ülkelerinin benim sınırlı gücümün desteğine ihtiyaçları var. Küba'daki hükümet sorumluluğunun sana yaptırmadığı işi ben yapabilirim."

3 Aralık: Guevara, Adolfo Mena Gonzales sahte adıyla Bolivya'ya gider. Kavga adı Ramon'dur.

1966

6 Kasım: Bolivya'da Nancahuazu'daki gerilla üssüne ulaşır.

7 Kasım: Bolivya'nın partizan savaşına katılmak amacıyla ilk kampını kurar ve günlük tutmaya başlar.

1967

23 Mart: Bolivya birlikleriyle ilk silahlı çatışma.

17 Nisan: La Habana'da düzenlenen Tricontinentale toplantısında Osnamy Cienfuegos Che'nin veda mesajını okur.

29 Eylül: Amerikan haber ajansı AP, askeri kaynaklara dayanarak Bolivya ordusunun 1500 kişiyle Che'nin peşine düştüğünü bildirir.

7 Ekim: Günlüğüne son notlarını alır.

8 Ekim: Che'nin grubu, yüzlerce asker tarafından El Yuro vadisinde kuşatılır. Bacaklarından yaralanan Che tutsak alınır. Higueras'taki okul binasına götürülüp sorgulanır. Sorulara cevap vermez. Yaraları tedavi edilmez.

9 Ekim: Che saat 13.10'da makinalı tüfek ateşiyle kurşuna dizilir. Fail Astsubay Mario Teran'dır ve Bolivya Devlet Başkanı Rene Barientos'un doğrudan emriyle hareket etmiştir. Comandante Ernesto Che Guevara'nın cesedi, bir av ganimetiymişçesine teşhir edilir. Bolivyalı bir subay, kalbinden aldığı öldürücü makinalı tüfek yarasını gösterir. Che, korkutucu propaganda etkisi yaratmak amacıyla, bütün geleneklere aykırı olarak, gözleri kapatılmadan gömülür.

18 Ekim: Fidel Castro, Küba televizyonundan Che Guevara'nın ölümünü yeniden açıklar.

Che Guevara'nın Bolivya'daki Faaliyetleri

15 Mayıs 1963: Bolivya kökenli Perululardan oluşan bir gerilla müfrezesinin öncü birliği Puerto Maldonado'da baskına ve bunun sonucu olarak büyük bir kıyıma uğrar (Perulu ozan Javier Heraud'nun ölümü). Birlikten sağ kalanlar, Bolivya'daki ormanlık bölgeye sığınmak ve iki yıl süreyle La Paz'da gizlice yerleşmek fırsatını bulurlar. Böylece, Hector Bejar ve Juan-Pablo Chang'ın yönettiği ELN Peru örgütünün temelleri atılmış olur.

Temmuz 1963: Küba ordusunda Yüzbaşı "Ricordo" diye anılan ve Komutan Guevara'nın yakın arkadaşı José-Maria Martinez Tamayo'nun, takma ad altında ve Kolombiya pasaportu ile Bolivya'ya yaptığı ilk yolculuk.

Eylül 1963-Şubat 1964: Ricardo'nun yardımıyla, Bolivya-Arjantin sınırında, Arjantin Halk Kurtuluş Ordusu EGP'nin artçı birliğinin kuruluşu. Bu birliğe Che'nin arkadaşı Masetti başkanlık ediyor. Coco ve Inti Peredo, Rodolfo Saldana, Jorge Vasquez Viana vb. gibi genç Bolivyalı komünist militanlar gerilla birliğinin kuruluşuna katkıda bulunuyor.

Mart 1964: Arjantin'e göç etmiş Alman komünistlerinin kızı olan

Tamara Bunke ile Komutan Guevara arasında, Havana'da Endüstri Bakanlığında yapılan görüşme. Tania, uzun bir eğitim döneminden sonra Che'den, görevine ilişkin ilk talimatı alıyor. Amaç; üst kademelerle bir bağlantı kuruncaya kadar, Bolivya yüksek sosyetesine sızmak.

18 Kasım 1964: Tania'nın, Laura Gutierrez Bauer adı altında ve Arjantin tabiyetinde olarak La Paz'a gelişi. 1965'te ikamet iznini alıyor.

14 Mart 1965: Afrika'da yaptığı dört aylık bir geziden sonra Che Guevara'nın Havana'ya gelişi.

1 Nisan 1965: Che Guevara'nın Fidel Castro'ya veda mektubu. Bu mektup, Castro tarafından, Küba Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi toplantısında okundu.

Aralık 1965: Kübalı bir devrimci Tania ile bağlantı kuruyor.

Ocak 1966: Havana'da üç kıta konferansı.

Mart 1966: Ricardo'nun, Papi ya da Mbli yeni takma adları altında, Kongo'dan başlayarak, Avrupa'dan ve Küba'dan geçerek Bolivya'ya gelişi.

Temmuz 1966: Takma adı Pombo olan Yüzbaşı Harry Villegas'ın ve yine takma adı Tuma olan ve 1959'dan beri Che'nin muhafızı olan Teğmen Carlos Cuello'nun Bolivya'ya gelişleri. Kongo'nun doğu kesiminde konuşulan swahili lehçesi, Che'nin bir çok silah arkadaşlarının takma adlarına kaynak olmuştur.

Temmuz-Eylül 1966: Che Guevara'nın bizzat seçtiği gönüllüler müfrezesinin, Küba'da, kendi yönetimi altında askeri eğitim görmeleri. La Paz'daki hazırlıklar ve kurulan ilk ilişkiler.

Pombo, Bolivya Komünist Partisi Genel Sekreteri Mario Monje ile birkaç kez görüşüyor. Peru ELN örgütünün bazı yetkilileri La Paz'da faaliyetlere katılıyorlar.

Eylül 1966: Yüzbaşı Alberto Fernandez (Pacho) La Paz'a geliyor ve Che Guevara'nın, harekât bölgesinin belirlenmesine ve gerekli politik ilişkilerin kurulmasına değin talimatlarını iletiyor. Regis Debray (Danton ya da Francés) Yukarı-Beni ve Chapare bölgelerini keşfe çıkıyor ve 1965'de kurulmuş ve Bolivya Komünist Partisi'nden kopmuş bir Marksist-

Leninist komünist parti fraksiyonunun yöneticisi olan Moises Guevara'nın yaptığı hazırlıkları inceliyor. Bu örgüt, silaha sarılma niyetinde olduğunu daha önce belirtmiş bulunuyordu.

1966 Eylül sonu: Pombo'nun gelişinden ve gerilla ile ilgili hazırlıkların gelişmesinden telaşa kapılan Mario Monje ile Pombo arasında tartışmalı bir görüşme. Bolivya Komünist Partisi ile olan ilişkiler gerilimli bir döneme giriyor.

Ekim 1966: Partinin siyasi komisyonu toplanıyor. Nancahuazu'daki çiftlik Coco Peredo, Tuma ve Ricardo'nun yönetimi altında başka bir yere nakledildiyor.

4 Kasım 1966: Komutan Guevara, Adolfo Mena Gonzales adı altında ve Uruguay uyruğunda, Madrit ve Sao Paulo yoluyla La Paz'a geliyor. Kendisi, "Amerika Birleşik Devletleri Örgütü'nün özel bir temsilcisi" olarak biliniyor.

1966 Aralık başı: Mario Monje'nin Küba'ya gelişi.

31 Aralık 1966: Che Guevara (Ramon) ile Monje arasında, Nancahuazu karargahında yapılan görüşme. Monje, gerillanın siyasi ve askeri yöneticisi olmak istiyor. Che bu isteğini reddediyor. Araları açılıyor.

8-10 Ocak 1967: Bolivya Leninist Partisi Merkez Komitesi'nin genel toplantısında, Monje'nin kararları onaylanıyor.

22 Ocak 1967: Che Guevara tarafından kaleme alınan "şehirli kadrolara verilecek talimat" metninin, örgütün veznedarı Loyola Guzman tarafından La Paz'a götürülmesi.

1967 Ocak sonu: Che Guevara ile Moises Guevara arasındaki görüşme.

1 Şubat 1967: Gerillanın, 15 Kübalı ve 12 Bolivyalıdan oluşan büyük çoğunluğunun kuzey bölgesini, Rio Grande doğrultusunda keşfe çıkmaları. Büyük güçlükler içinde geçen ve 15 günde tamamlanması tasarlanan bu yürüyüş altı hafta sürdü.

8 Şubat 1967: Rio Grande'nin, ırmağın en kabarık olduğu dönemde aşılması. Bu yolculuk sırasında iki gerilla boğuldu.

1967 Şubat başı: Moises Guevara grubundan katılması beklenen 20 gerilla yerine 8 Bolivyalı militanın merkez karargâhına gelmeleri.

1967 Şubat sonu: Komünist Gençlik Örgütü yönetimi yeni doğmuş olan gerilla hareketinde kalmak isteyen üyelerini örgütten ihraç ediyor.

6 Mart 1967: Marcos (Komutan "Pinares") tarafından yönetilen gerilla öncü birliğinin, Epifanio Vargas adındaki bir siville beklenmedik karşılaşması. Söz konusu kişi, birliği Nancahuazu'ya kadar izliyor ve sonra gidip, Camiri bölgesindeki IV. Timene, gerillanın yerini bildiriyor.

10 Mart 1967: Gerilla karargâhının birkaç kilometre ilerisindeki "çinko damlı ev"in bir askerî müfreze tarafından işgali. O güne kadar kamufle edilmiş olan bu çiftlik, gerillanın ilk harekât üssü idi.

11 Mart 1967: İki Bolivyalı militanın gerillaya ihanet etmesi ve hemen akabinde askerî yetkililerle işbirliği yapması. İçlerinden bir tanesi, İçişleri Bakanlığı'nın muhbiriydi.

20 Mart 1967: Che Guevara'nın merkez karargâhına dönmesi.

24 Mart 1967: Ordu birlikleri, Camiri'deki bir garajda, Tania'nın cipini ve içindeki gizli evrakı ele geçiriyor (Tania, şubat ayında Ciro Roberto Bustos, Pelado ve Debray'i genel karargâha kadar götürmüş, bir an önce, La Paz'a dönüp, esas görevinin başına geçmeyi tasarlıyordu.)

1967 Mart sonu: Dört Bolivyalı elemanın Moises Guevara grubundan çıkarılması. Silahsızlandırılmış olmalarına rağmen, bu dört elemanın yeni bir emir alıncaya kadar gerilladan ayrılmamaları gerekiyordu.

4 Nisan 1967: İki gerilla kaçağının rehberlik ettiği ordu birliklerinin, gerilla genel karargâhının yerini keşfedip ele geçirmeleri. Askeri birlikler, burada Braulio'nun (Teğmen Israel Reyes) iyice gizleyemediği güncesini bulurlar. Bu olay, Che'nin Ramon takma adını değiştirip, Fernado adını almasına neden oldu.

10 Nisan 1967: Zaferle sonuçlanan Iripiti kuşatması: İkisi subay 10 asker öldürülüyor, 30 asker de gerilla tarafından esir ediliyor. Bu çarpışmada, eski Küba Şeker Endüstri Bakanı Yardımcısı, Rubio (Yüzbaşı Suares Gayol) vurularak ölüyor.

17 Nisan 1967: Joaquin'in (Komutan Vilo Acuna) yönettiği ve Tania ile birlikte 17 kişiden oluşan artçı birlik ile gerillanın diğer militanları arasındaki bağlantının kötü bir rastlantı sonucu kopması.

20 Nisan 1967: Muyopampa köyünde, Ciro Roberto Bustos (Pelado) ve Régis Debray (Danton) in, İngiliz gazetecisi Roth ile birlikte tutuklanmaları. O sırada, tesadüfen köyde bulunan bir Bolivyalı gazeteci, polis karakolunun avlusunda, henüz kimlikleri saptanmamış olan tutukluların bir resmini çekiyor. Birkaç gün sonra Pesencia gazetesinde yayımlanan bu resim, söz konusu militanların çarpışma sırasında vurularak öldüğünü bildiren askeri belgeyi yalanlıyor.

25 Nisan 1967: "Gerillanın en iyi militanı" olarak tanımlanan Rolando'nun (Yüzbaşı Eliseo Reyez Rodriguez) çarpışma sırasında vurulup ölmesi.

27 Nisan 1967: Keşif sırasında yaralanan Loro'nun (Bolivyalı Jorge Vazquez Viana) silahlı olarak ele geçirilmesi. Loro, Camiri hastanesine naklediliyor, "Ami" takma adını kullanan yarı resmi sıfatlı bir gazeteci ile görüştürülüyor, 7 Mayıs 1967'de hastaneden "kayboluyor" ve katlediliyor.

7 Mayıs 1967: İşçi lideri ve eski cumhurbaşkanı yardımcısı Juan Lechin, Şili'nin Arica limanında, sahte pasaport taşıdığı için tutuklanıyor.

1967 Mayıs başı: Gerillanın artçı birliğini oluşturan dört Bolivyalıdan birisi olan Pepe gerillaya ihanet ediyor.

15 Mayıs 1967: Artçı birliğinden Marcos'un (Komutan Sanchez Diaz) ve Victor'un (Bolivyalı gerilla) çarpışmada vurularak ölmeleri.

6 Haziran 1967: Huanuni maden işçileri toplantısında, işçiler, gerillalara olan bağlılıklarını belirtiyorlar.

7 Haziran 1967: Hükümet bütün ülkede sıkıyönetim ilan ediyor.

10 Haziran 1967: Che Guevara, Joaquim yönetimindeki artçı birliği aramak amacıyla, Santa Cruz kenti doğrultusunda, ülkenin kuzey kesimine doğru yol alıyor. Rio Grande ırmağını aşıyor.

15 Haziran 1967: İşçi sendikaları alarm durumuna geçiyorlar.

19 Haziran 1967: Gerilla birliği Morocco köyüne sızıyor. Che Guevara dişçilik yapıyor. Seyyar satıcı kılığına girmiş üç askeri casus önce yakalanıyor, sonra serbest bırakılıyor. Gerillaya katılanlardan, köy sakinlerinden Paulino adındaki genç bir köylü kent örgütüyle yeniden bağlantı kurmak için kurye olarak Cochabamba kentine gönderiliyor, fakat kısa

bir süre sonra ordu birlikleri tarafından yakalanıyor.

23 Haziran 1967: Maden işçileri ile öğrenciler arasında yeni bir savunma antlaşması imzalanıyor, maden bölgeleri işçiler tarafından "bağımsız bölge" ilan ediliyor.

24 Haziran 1967: Saint-Jean katliamı. Silahlı kuvvetler, Oruro yakınlarındaki başlıca kalay madenlerini ele geçiriyorlar.

26 Haziran 1967: Gerilla, Piray yakınlarında salıverilen üç askeri casusun talimatları üzerine düzenlenen bir tuzağa düşürülüyor. Tuma vurulup ölüyor.

6 Temmuz 1967: Gerilla Samaipata kentini ele geçiriyor. Bu kent, Cochabamba'yı Santa Cruz'a bağlayan anayol üzerindedir. Gerilla burada erzak ve ilaç ikmalini yapıyor. Bundan sonra, güneyde, içine girilmesi maddeten olanaksız olan bir bölgeye sığınıyor.

14 Temmuz 1967: Hükümet buhranı: İki siyasi parti, iktidardaki gerici koalisyondan çekiliyor. Silahlı Kuvvetler denetimi doğrudan ele alıyor.

20 Temmuz 1967: Gerilla artçı birliği Nancahuazu bölgesindeki Ticucha yakınlarında bir savaşa girişiyor. Bu savaş sırasında, ne askeri ne de politik formasyonu olmayan iki Bolivyalı daha gerillayı terk ederler (Eusebio ve Chingolo).

27 Temmuz 1967: Che Guevara'nın gerilla birliğinin kurduğu pusu başarıyla sonuçlanıyor.

30 Temmuz 1967: Üç gün sonra, ordu birlikleri gerilla karargâhına baskın yapıyor. Ricardo, geri çekilme sırasında ağır yaralanıyor.

4 Ağustos 1967: Birkaç gün sonra tutuklanan iki gerilla kaçağı ordu birliklerini genel karargâhın çevresinde bulunan gizli "stratejik mağaralar"a götürüyorlar. Burada ele geçirilen gizli belgeler (resimler, pasaportlar, fişler vb.) ordu birliklerinin, kent örgütünü deşifre etmelerine yarıyor. Loyola Guzman tutuklanıyor ve o güne kadar delil yetersizliğinden dolayı açılamayan "Camiri davası"nın ilk soruşturmasının yapılmasına yol açıyor.

31 Ağustos 1967: Vado del Yeso kuşatması. Joaquim yönetimindeki artçı birlik, Masicuri dolaylarındaki Rio Grande kıyılarına geliyor.

Honorato Rojas adındaki bir köylü, öncülük ederek, onları bir vadiye doğru götürüyor. Burada, birkaç saat önce durumu haber alan Manchego alayına mensup bir süvari bölüğü, kıyıda gizlenmiş onları bekliyor. Çarpışma sonucu, yedi savaşçı ırmağı aştıkları bir sırada öldürülüyor; Joaquim (Komutan Vilo Acuna Nunez), Alejandro (Komutan Gustavo Machin), Brauilio (Teğmen Israel Reyes), Tania, Moises Guevara, Walter ile Polo adlarında iki Bolivyalı. Perulu doktor El Negro (Jose Restituto Cabrera Flores) ile Freddy Maimura bir süre sonra yakalanıyor ve katlediliyor. Sağ kalanlardan birisi, Paco tutuklanıyor. Che Guevara, olup bitenleri radyo aracılığıyla öğreniyor ve artçı birliğini aramaktan vazgeçiyor. Muhbir Honorato Rojas 14 Temmuz 1969'da ELN tarafından idam ediliyor.

3 Eylül 1967: Masicuri ırmağı kıyılarında, bir gerilla müfrezesi ile bir ordu birliği arasındaki çarpışma. Che Guevara'nın birliği 22 militandan oluşuyor. Birlik daha elverişli bir bölgeye sığınmak amacıyla kuzeye doğru tırmanmaya devam ediyor.

22 Eylül 1967: Alto Seco köyüne gelince gerilla birliği burada konaklamaya karar veriyor. Köy okulunda, Che Guevara ile Inti Peredo, orada toplanmış olan köy halkına hitaben bir konuşma yapıyorlar. Bu, gerillanın ilk siyasal nitelikteki toplantısıdır. Toplantıdan hemen sonra, köy muhtarı, gerillaları, Valle Grande yakınlarındaki garnizona ihbar ediyor.

26 Eylül 1967: Ordu tarafından sıkıştırılan gerillanın öncü birliği, La Higuera köyü yakınlarında pusuya düşürülüyor. Inti'nin kardeşi ve 1966'dan beri yapılan gizli hazırlıkların temel direği Coco Peredo, öncü birliğin başı Miguel (Yüzbaşı Manuel Hernandes) ve Bolivyalı üniversite öğrencisi Julio (Mario Gutierres Ardaya) ölüyorlar. Böylece birliğin sayısı 19'a düşüyor. Bunlardan bir tanesi yaralı (Benigno) bir tanesi de ağır hastadır (birliğin doktoru Moro).

28 Eylül 1967: Ordu birlikleri, iki gerilla kaçağını daha yakalıyor. Bunlardan bir tanesi çarpışma sırasında yolunu şaşırmış olan Camba (Orlondo Jimenez) diğeri ise gerillanın ahçısı Leon'dur (Antonio Rodriguez Flores). Böylece geriye 17 kişi kalıyor.

8 Ekim 1967 Pazar: Rio Grande dolaylarındaki Churo boğazında gerilla birliği baskına uğruyor ve kuşatılıyor. Çarpışma sırasında 4 gerilla

öldürülüyor: Antonio (Yüzbaşı Orlando Pantoja), Pacho (Yüzbaşı Alberto Fernandez), Arturo (Teğmen Rene Martinez Tamayo, Ricordo'nun kardeşi) ve Aniceto Reynaga (Bolivya Komünist Gençlik Örgütü militanı). Üç gerilla tutuklanır ve katledilir: Komutan Che Guevara, El Chino (Juan Pablo Chang, ELN Peru örgütü yöneticisi) ve Wili (Simon Cuba, Bolivyalı, eski Potosi maden işçisi). Bu katliamdan sağ kalanlar iki gruba ayrılıyor.

12 Ekim 1967: Dört militandan oluşan birinci grup, Mizque ile Rio Grande ırmaklarının kavuştuğu yerde tutuklanıyor ve hemen akabinde öldürülüyor. El Moro (Kübalı militan doktor, Teğmen Octavio de la Concepcion), Chapaco (Jaime Arana, eski Komünist Gençlik Örgütü militanı), Eustaquio (Perulu, Lucien Galvan, gerillanın radyo teknisyeni ve ELN militanı) ve Pablito (Francisco Huanca, genç Bolivyalı köylü) de böylece katledilmiş oluyor.

12 Ekim 1967: Altı militandan oluşan diğer grup, taktik kuşatmayı yarmayı başarıyor ve ordu ile polisin sıkı takibinden kurtulmak için uzun bir yürüyüşe başlıyor.

15 Kasım 1967: Ordu birlikleriyle bir karşılaşma sırasında, El Nato (Julio Luis Mendez, köylü kökenli Bolivyalı, Peru ELN örgütü gerillasının eski rehberi) öldürülüyor.

Aralık 1967 ve Ocak 1968: Inti Peredo ile Urbano (Yüzbaşı Leonardo Tamayo Numez)nun Cochabamba kentine gelişleri. Gerilladan sağ kalanların (Pombo, Urbano, Benigno "Yüzbaşı Dariel Alarcon" ve Bolivyalı Dario) ülkeden kademeli olarak çıkışlarını sağlamak üzere hazırlıklar yapılıyor.

22 Şubat 1968: Ant dağlarını yürüyerek geçtikten sonra gerillalar Arica'nın 200 km. güneyinde kalan Şili sınırına varıyorlar. Şilili sosyalist senatör Salvator Allende, onların sorumluluğunu üzerine alıyor ve Tahiti'ye kadar gerillalara eşlik ediyor.

"Savaş çağrımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımızı almak için başka eller uzanacaksa, ölüm nereden gelirse gelsin, hoş geldi, safa geldi."

İleri Yayınları, tüm dünya devrimcilerinin kendisine örnek aldığı devrimci lider Che Guevara'nın bütün eserlerini Türk okuyucusunun hizmetine sunuyor. Che'nin askeri yazılarından siyasi yazılarına, önemli konuşmalarından mektup ve şiirlerine kadar tüm eserlerinin yer aldığı bu külliyatta, Che'nin askeri dehasının yanı sıra, siyasi kavrayışı, devrimci coşkusu, devrimci önderliği ve entelektüel yönüyle de tanışacaksınız.

İleri Yayınları'nın hazırladığı dizide şu eserler bulunuyor: 1. Bütün Yazıları, 2. Bolivya Günlüğü, 3. Küba Günlüğü, 4. Mektuplar, 5. Şiirler, 6. Gerçekçi Ol İmkansızı İste (Seçme Yazılar).

Che, çok yönlü bir devrimci önderdir. Arjantinli olmasına karşın Güney Amerika'nın birliğine ve kıtasal devrime inandığından, devrimci mücadelenin en yoğun yaşandığı Küba'da Castro önderliğinde mücadeleye katılmıştır. Küba Devrimi'nin başarısından sonra da bu ülkede sosyalizmin kuruluşunda aktif rol almış, Üçüncü Dünya Sosyalizminin özgünlüğü üzerine araştırmalar yapmış, tartışmalara katılmış ve Küba'da önemli deneyimler yaşamıştır. Dünya çapında emperyalizme karşı bir Üçüncü Dünya direnişinin örgütlenmesi gerektiğini tespit ederek, Küba'nın temsilcisi olarak o dönemin önemli Üçüncü Dünya liderleriyle tek tek görüşmüştür. Emperyalizmin olduğu her yerde yıkılması gerektiği perspektifiyle 1960'larda ise Kongo ve Bolivya'daki devrimci mücadeleye katılmış ve 1967'de Bolivya'da Üçüncü Dünya Devrimi'nin liderlerinden biri olarak şehit düşmüştür.

Che'nin eserleri hem büyük bir devrimcinin, hem önemli bir sosyalist önderin, hem de Üçüncü Dünya devriminin dünya çapında teorisyenlerinden birinin düşüncelerini yansıtmaktadır. Che, salt bir askeri deha değil, aynı zamanda üçüncü Dünya'nın emperyalizm başkaldırışının önderlerindendir. Debray'ın deyimiyle Che'nin düşüncesi "Yeni Milliyetçilik"tir. Bu nedenle Che'nin yazıları bir Üçüncü Dünya devrimcisinin özgün bir sosyalizm arayışı olarak değerlendirilmelidir.

ISBN 975-6288-63-9